

Kálaad Zembî : Sə,
á Gúgwáan

New Testament in Makaa

Kálad Zembî : Sa á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495

Contents

Matiyô	1
Márkus	46
Lúkas	74
Yuánes	121
Misóólúgá	156
Buud ó Róma	200
1 Buud ó Kōrênt	221
2 Buud ó Kōrênt	241
Buud ó Galátia	254
Buud ó Ifêz	262
Buud ó Filipî	270
Buud ó Kolósia	275
1 Buud ó Tesaloníka	280
2 Buud ó Tesaloníka	285
1 Timotê	288
2 Timotê	295
Títus	300
Falmôñ	303
Wəheburə	305
Zhāk	321
1 Pyêr	327
2 Pyêr	333
1 Yuánes	337
2 Yuánes	343
3 Yuánes	344
Yúde	345
Mbúgúlú	347

Jɔɔ Kéel Matiyô nyə á cilə yí Isâ í dúgyá nə Jɔɔ Kéel Matiyô nyə á cilə yí

Nə Matiyô, nə Márkus, nə Lúkas zə bəd Yuánes wə bwé á cilə Jɔɔ Kéel mə Yésus-Kríst. Matiyô nyə nyə á tééd fwo bul bwiing mətéédúlé mə cug mə Yésus, nə ntáán nyé, nə byélé dé, nə ikágé byé. Nyə á bul cilə shú ná Oyúden bwé mpúg ná Yésus wə jí Cí Zembí nyə á kaag yé. Matiyô mə cwééd ciyá «Faan» cɔ́ ija məwúm mətóon.

Jɔɔ Kéel mə Matiyô ji nə jé nkúmba sâ nə nyə á seeng fwámé məma kəw lá minjígúla mí Yésus tən icé í kaand itóon:

- (1) Kaand nyə á lás mbúnj dí gwów yí ngə lwágulə nda búúd bwé jéla nə bwánd Faan mə Zembí ná (lúu 5 kə kumə 7).
- (2) Minjígúla myá váál bwé jéla nə jaaw búúd Faan mə Zembí dɔɔng yí (lúu 10).
- (3) Mikanda zanbá mí ngə lwágulə ndimba sâ á Faan mə Zembí yí (lúu 13).
- (4) Cug á omínyonjê í jéla nə bə Faan mə Zembí dɔɔng dí yí (lúu 18).
- (5) Nə váál múúd mə jéla nə ji mpwándád ná Faan mə Zembí í bá ntɔ́ yí (lúu 24 kə kumə 25).

Matiyô ngə lwágulə nyédí Jɔɔ Kéel dí ná Yésus jí Cí í á zə cwíy Faan ágúgwáan yí, nyə á zə sá ná buud bwé nyíig Faan dɔɔng dí, bwé bág nə icug í ngə kala minjígúla.

Impáámbá í Yésus (Luk 3.23-38)

¹ Sə mə zə tɔ́ɔlə impáámbá í Yésus-Kríst, mbyél mə *Dávid, mbyél mə *Aburaham.

² Aburaham nyə a byá *Izaag. Izaag mú byá *Yákwab. Yákwab mú byá Yúda bənň omínyonjê bé.

³ Yúda mú byá Fares bá Zára, nyɔɔngú wán wə Tamar. Fares mú byá Esrom. Esrom byá Aram.

⁴ Aram byá Aminadab. Aminadab byá Naáson. Naáson byá Salamon.

⁵ Salamon bá Ráhab bwé mú byá Bowaz. Bowaz bá Rut bwé mú byá Obéd. Obéd mú byá Yése,

⁶ Yése ka byá Dávid.

Njwú-buud Dávid bá kúsé mə Uri bwé mú byá Sálamun.

⁷ Sálamun mú byá Robwam. Robwam byá Abiya. Abiya byá Azaf.

⁸ Azaf byá Zhwozafat. Zhwozafat byá Zhworam. Zhworam byá Oziyas.

⁹ Oziyas byá Yótam. Yótam byá Akwaz. Akwaz byá Ezekyas.

¹⁰ Ezekyas byá Manase. Manase byá Amon. Amon byá Zhwoziyas.

¹¹ Zhwoziyas músə byá Zhekoniyas bənň omínyonjê bé. Ja jɔɔngú wə buud ó *Izəɔyél bwé á kə míkwám mí dóómb dí *Babilon yí.

¹² Núnj Babilon, Zhekoniyas músə byá Salátíyel. Salátíyel mú byá Zorobábel.

¹³ Zorobábel byá Abyúd. Abyúd byá Eliyakim. Eliyakim byá Azor.

¹⁴ Azor byá Sadog. Sadog byá Ashim. Ashim byá Eliyud.

¹⁵ Eliyud byá Elyazar. Elyazar byá Mátan. Mátan byá Yákwab.

¹⁶ Yákwab byá Yóseb, ngwúm mə Mariya. Mariya wɔɔngú wə nyə a byá Yésus, bwé du jôw ná Kríst, Cugye buud Zembí nyə á bwey kaag yé.

¹⁷ Ntó ikala í búúd í á byél wúm nə inɔ́, téédúlé wə Aburaham kə jé wə Dávid. Í á bə wúm nə inɔ́ wúlə wə Dávid kə jé ja buud ó Izəɔyél bwé á kə míkwám mí dóómb dí Babilon yí. Bíl wúm nə inɔ́ í á nyinɔ́ byél tééd ja bwé á kə míkwám dí yí kə jé wə Kríst.

Byélé mə Yésus-Kríst

¹⁸ Byélé mə Yésus-Kríst í á bə ntúga: Nyɔɔngú yé Mariya bá Yóseb bwé á bə nə cɛɛlá bá. Nji bwé kú fwo mpúya, Mariya mú njwa bum nə nkul mə Nkɛnkɛ Shíshim.

¹⁹ Yóseb nyə mú tédaga ná a wény cɛɛlá bá wɔɔngú. Nji nda nyə á bə tətəlí muud ná nyə á cɛɛl béégya nə Mariya shwoó, kú wá nyə shwôn.

²⁰ A ηγά téduga ntó, *éngales má Yawé mú zə lésha nə nyə ntámád ná: «Yé Yóseb Mwân má *Dávid, wo kú fúndə bálə Mariya, nəcé mwán jí nyə mwó dí éne ηgə zhu wə Nkə̀nkə̀ Shíshim.

²¹ A bá byâ mwámudûm, wo bá gwiid nyə ná Yésus, nəcé nyə wə má bá cug kúl búúd jé nə *misám.»*

²² Sólúgú ni wêsh í á bwəma nə ciyá Zembî nyə á bwey ci mpu má *múúd micúndá yé dí yí, ná:

²³ Sás lú mudá njúl ná ncwíyê í bá ηwa bum, í mú byâ mwámudûm.

Bwə bá də jôw nyə ná Imanuwêl.

Jíná dɔɔng í kə ná Zembî jisə sádí.

²⁴ Ja Yóseb má juum yí, a mú sá nda éngales má Yawé nyə ámə ci nə nyə ná. Nyə á shwal bá Mariya,

²⁵ nji bá bwə kú seɛngya, kə jé ja Mariya má byâ mwámudûm yí. Yóseb mú námá gwiid Mwân wɔɔng ná Yésus.

2

Ompuye ó isâ bwə ká gúmál Yésus

¹ Yésus nyə a byêl ηgwála á Betulehem, shí á Yudea, Herod ηgə jwú nə lɔm. Ja Yésus má shîn byêl yí, ból búúd bwə á zhu ηgeε kómb jwôw í də cúwo yí, zə jé Yurúsalem. Buud bɔɔngú bwə á bə məma ómpuye ó isâ, bwə á də bigas wəacén-cení.

² Bwə á ka ηgə jî ná: «Njwû *Oyúden ηgə kúnəw byêl yé, jí ηgow? Sə á dóg acén-cení yé kómb jwôw í də cúwo yí. Sə má ká zə yə nyə gúmá.»

³ Lâη ni í á ka zə tî Njwú-buud Herod məkuú shí, bânêη buud wâ Yurúsalem bêsh.

⁴ Ntó a mú jôw mílúlúú myâ ofada nə *Oyígali ó máceε wâ kúl búúd *Izə̀rə̀yềl. A mú jî bwo ná bwə jááwug nyə kúl í á bə ná *Kríst mə bá byêl yí.

⁵ Bwə nə né ná: «Betulehem, ηgwála á Yudea.» Sâ jɔɔngú wə *múúd micúndá nyə á cilə yí, ná:

⁶ Yé Betulehem, ηgwála á Yudea,

Wo kú dóg ná wo wə má búl cwáágəwo míngwála myâ Yudea myêsh dí, nəcé wúl mbyágá wô í bá bə cí ánání.

Nyə wə má bá wíl kúl búúd jâm Izə̀rə̀yềl.

⁷ Ntó Herod mú jôw ómpuye ó isâ óni shwoó, ná bwə mpúg jaaw nyə baan ácén-cení wɔɔngú nyə á tééd nyínúlə jon dí yí.

⁸ Ná ndéé nyə mú kənd bwo Betulehem. Nyə ná: «Kagá. Bi kág mpu wámbulə kúl Mwân wɔɔng jíśá yí. Bí má ká kwey nyə, bi músə zə jaaw mə, mə bəg námá kə yə nyə gúmá.»

⁹ Ja bwə má shîn gwágulə njwú-buud yí, bwə mú kyey. Bwə mú kwo dóg ácén-cení bwə á fwo dóg kómb jwôw í də cúwo yé, a ηgə kə bwo shwóg. A mú kə ná ndéé, kə jé kúl mwân nyə á bə yí, a mú shigala cínɔng gwôw.

¹⁰ Ja bwə má dóg ntó yí, bwə mú bul shwas.

¹¹ Bwə mú nyí njôw, dóg mwân bá nyɔɔngú yé Mariya. Bwə mú kúd mámpwoombú shí, yə mwân gúmá. Ná ndéé bwə mú juw íwólə byán, ηwa isâ í gúmá bwə á zə nə ndí yí, cwámbulə nyə. Isâ byɔɔng í á bə, nə or, nə *cáá nə *mîr.

¹² Ná ndéé, Zembî mú kéwəli bwo ntámád ná bwə kú ná kwo kə wə Herod. Ntó bwə mú kyey zhí shúsád, nyíngələ kə bwádí.

Bwə ká shwaaw nə mwân Igípten

¹³ Ja ómpuye ó isâ bwə má shîn kyey yí, *éngales mə Yawé mú zə lésha nə Yóseb ntámád. Nyə ná: «Wólúg, wo ηwág Mwân bá nyɔɔngú, wo wúg nə bwo wa, bi kyéyug, kə shwaaw shí á Igípten, nəcé Herod nyə e sɔ ná a gwú mwân. Bí é kə ji nûη, kə wóós ja má bá cí ná bi nyíngəg zə yí.»

¹⁴ Yóseb mú wɔɔl, ηwa Mwân bá nyɔɔngú námá búlú nííd, bwə mú kyey kə shwaaw shí á Igípten.

¹⁵ Bwə á ji wu, kə jé ja Herod nyə á yə yí. Sólúgú ni wêsh í á bwəma nda Yawé nyə á bwey lás wə *muud micúndá yé ná, ná: «Mə a jôw Mwân wáam, ná a wúg shí á Igípten.»

¹⁶ Ja Herod má dóg ná ómpuye ó isâ bwə má shíg nyə yí, a mú jág gwág bôw. A mú kənd buud bə Betulehem nə mənd mâ kúná-kúnə, ná bwə kág gwú bwábudûm bêsh, tééd ikény kə jé bɔɔng wâ mimbú mímbá. Nyə a féesh ntó bə̀̀lə baan ómpuye ó isâ bwə á jaaw nyə yí.

17 Ntó sâ múúd micúndá Zheremî nyə á bwey ci yí í mú zə bwəma. Nyə á ci ná:

18 Buud bwə á gwág onkwimbyê ngwála á Rama

nə məyê nə mimbúgú mí áyíyáág.

Rashel nyə á ngə jii bwân bɛ,

a ngə ban ná muud kú cweel nyə mpimbə, nəcé bwân bwə cúgé ná.

19 Mpúsə shwiy má Herod, Yóseb njúl ná shí á Igípten, éngales mə Yawé mú kə lésna nə nyə ntámád.

20 Nyə nə né ná: «Tówúg! Nwanɔŋ Mwân bá nyəɔngá, wo nyíngəg nə bwo, kə shí á *Izarəyêl, nəcé buud bwə á ngə cɛel gwú Mwân wá, bwə má shín yə.»

21 Yóseb mú tów, nwa Mwân bá nyəɔngá, a mú nyíngə nə bwo, kə shí á Izarəyêl.

22 Nji a mú gwág ná Mwân má Herod bwə á du jów nə Arkeláwos yé wə má shúgula nə ici yá Yudéa. A mú fúndə kələ wu. Zembî nyə á zə kéwuli nyə ntámád, a mú kə shí á Galilê,

23 kə ji ngwála á Nazarêt. Í á sîy ntó shú ná bwə bəg du jów nyə ná: «Muud á Nazarêt». Ntó, sâ búúd ó micúndá bwə á bwey ci yí, í músə bwəma.

3

Iséy í Yuánes Nduu-buud

(Mak 1.1-8; Luk 3.1-18; Yuá 1.19-28)

1 Na dúl fwála dí, Yuánes Nduu-buud nyə á wós shí a shwéeshá á Yudéa. A mú ngə cúndə ná:

2 «Céndúgá mitédúgá nəcé Faan á gwów mú kúná-kúnə.»

3 Muud micúndá Izayí nyə á shí bwey jaaw lân má Yuánes ni ná:

Muud ngə cúndə shí a shwéeshád, a ngə ci ná: «Kwambələgá zhíí má Cwámaba, bí sá íkwûŋ byé nə səndôŋ.»

4 Káándə Yuánes nyə á du bwáád yí, í á bə síyá nə mimyɔɔ mí *shamô, kandá yé á kug nə kúúdu cúdu. Nyə á du də ikájalá nə kwaan.

5 Ntó buud ó Yurúsəlem nə bəɔng wá shí á Yudéa təɔ bəɔng wá fuundú ngwəɔ Zhurdê bəsh bwə á du kə nyádí,

6 kə du magulə *mísəm tām buud, Yuánes músə ka du duu bwo ngwəɔ Zhurdê.

7 Ná ndéé, nə *Ofarizyêŋ nə *Osadwisyêŋ bwə á du zə nkí bulya ná Yuánes dúúg bwo. Nda nyə á dúg ntó ná, nyə á ka nkáánd nə bwo ná: «Yé iyələkag íga! Bì má bále fúndə mpimbə Zembî má bá lwóya yí? Zə ámə kéwuli bí éne?»

8 Wúməgá fwámé mpúmá*, í lwágúló ná bí má cénd mítédúgá yí.

9 Kúgá bɛ nji dúlə téduga ná: “Sə bāŋ sə bí mpwɔŋ buud má *Aburāham” nəcé mə mpú jaaw bí ná Zembî ji nə nkul shwəɔla mákwóógá mága, sá mwo bwân ó Aburāham.

10 Mpugá ná zūŋ í wál zə sámb míkɔɔl mí ílí máshugad. Bwə é cal lí jêsh í ádé wúmə fwámé mpúmá yí, bwə kul gwo kudad.

11 Mɛɛ mə ngə duu bí nə məjúwó shú lwólə ná bí má cénd mítédúgá. Nji ngwól múúd ngə zə mə mpúsə. A ji nə mpífə cɔ mə. Mə ampíyáyé ná mə yílúg nyə mənɔgwub mákuúd. Nywáá má bá duu bí nə Nkɛŋkɛ Shíshim nə kuda.

12 A mbid fyafuga mbwád. A bá zə béég búúd nda bwə du fyaf nkwáándə ná. A nwa fwámé mpúmá nyé wá nkundád; a yíl ílwáásə, shwu kuda jí kú bwele jímə yííd.»

Nduwán má Yésus

(Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)

13 Ntó Yésus nyə a wú shí á Galilê, kə ngwəɔ Zhurdê wə Yuánes shú ná Yuánes dúúg nyə.

14 Nji Yuánes kú magulə. Nyə nə Yésus ná: «Í yida jəla ná wo wə dúúg mə, kú bə ná mə wə dúúg wo.»

15 Yésus mú bɛsa ná: «Maguləg ná í yídag bə nda má ngə ci ná, nəcé í jəla ná sâ jêsh í síyúg nda Zembî má cɛel ná.» Yuánes músə magulə.

16 Nji Yuánes nyə á shín duu Yésus yí, Yésus ngə ná wú məjúwó di, jɔŋ í mú bāŋ. A mú dúg Shíshim má Zembî í ngə shulə nda faf, zə ji nyə nyúúlád. 17 Námə wəla dəɔngá, kál í mú cúwo jɔŋud, í ngə ci ná: «Mwân waamə alám wə éga. Nyádí wə lám wám wəsh wúsá yé.»

2:18 Zhe 31.15-16 2:23 Luk 1.26; 2.39, 51; Yuá 1.46 3:2 4.17; Luk 3.3 3:3 Iza 40.3 3:4 20j 1.8 3:7 iyələkag: 12.34; 23.33 **mpimbə Zembî má bá lwóya yí:** 24.15-25, 37-39 * 3:8 Mpumá nyəɔng wə misólúgá. 3:9 Luk 1.54-55; Yuá 8.39; Rom 2.28-29; 4.12 3:10 7.19 3:11 Luk 3.16 3:12 Zhe 13.24; Mat 13.30 3:15 5.17; 28.19 3:16 Iza 63.19; Eze 1.1-3; Yuá 1.51; Mis 7.56; Mbá 4.1; 19.11 3:17 Iza 42.1; Sòm 2.7; Mat 12.18; 17.5

4

*Sátan mæ bwówúlá Yésus
(Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)*

¹ Shíshim mú kə nə Yésus shí a shwéeshád ná Njwû mæjamb kág bwówulə nyə.

² Yésus mú ci ídâw wu tâŋ mwôw mæwûm mánô, nə mwásə nə bulû. A mú ka gwág zha.

³ Mása mæbwábúlán mú zə wóós nyéđí. Nyə nə né ná: «ŋkí wo ji *Mwân má Zembî, cíg nə mækwóógú mága ná má nyéég idâw.»

⁴ Yésus mú yidá bəsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: Muud cugé nə ŋkul cugə nji nə idâw. Nji muud má cugə nə ciyá jêsh í wú mpu má Zembî dí yí.»

⁵ Njwû mæjamb mú kə nə nyə ŋgwála má Zembî. A mú kə tâl nyə zhwááŋgê *Mpáánzə Zembî dí gwôw.

⁶ Nyə nə né ná: «ŋkí wo ji Mwân má Zembî, bíđúg nyúul, kə kud shí. Nəcə jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: Zembî mæ bá lésha nə *wəéŋgəles bé shú dwô.

Bwə é ŋkény wo mábwád shú ná kuú wô í nda bwíim bəəgá.»

⁷ Yésus mú bəsa nə né ná: «Jí námá cilyá ná: “Wo ajáláyé nə bwówulə Zembî woó Yawé.”»

⁸ Njwû mæjamb mú nyingə ŋwa nyə, kə nə nyə wúl mæma mbún dí gwôw. A mú lwágulə nyə mæfaan mêsh mâ shí nə gúmá jáŋ.

⁹ Nyə nə né ná: «ŋkí wo kúd mpwoombú shí wa máđí míshúd, yə mæ gúmá, mæ yə wo isâ íni byêsh.»

¹⁰ Yésus mú bəsa nə nyə ná: «*Sátan, wúg mæ míshúd! Jí námá cilyá ná: Dugú kúd mpwoombú shí nji wə Zembî woó Yawé.

Nji nyə wə wó dúg yə gúmá yé.»

¹¹ Ja Njwû mæjamb má gwág ntáni yí, a mú bíđ Yésus. Wəéŋgəles bwə mú wóós, bwə mú ka zə sêy nə Yésus.

*Matéédulé má ísý má Yésus
(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)*

¹² Ja Yésus nyə a gwág ná bwə má wá Yuánes mímbwug dí yí, nyə á kə shí á Galilé.

¹³ Nji nyə a shígé ná kwo kə ŋgwála á Nazarêt. Nyə á yida kə ji ŋgwála á Kapernawûm wúsə mán dí koogú, mpwəmə má məshí má Zabulon nə Neftali yí.

¹⁴ Yésus nyə á kə ji nûŋ shú ná iciyá í Izayí *muud micúndá í bwámag. Izayí nyə á ci ná:

¹⁵ Məshí má Zabulon nə Neftali, məŋŋ mí ŋgeé mán dí má, mäsə námə fuundú ŋgwəŋ Zhurdê má, kóómb Galilé íkûl ishús í njúl yí.

¹⁶ Buud ó məshí məŋŋgə, bwə á də ji yídúgúd. Bwə má dúg mənkenya!

Bwə á də cugə shwagə shwiy dí.

Mənkenya má má kwan bwo.

¹⁷ Ja Yésus nyə á shîn jé Galilé yí, nyə a tééd ŋgələ cúndə ná: «Céndúgá mitədúgá nəcé Faan á gwów í mú kúnə-kúnə.»

*Yésus má jəw oshweye ó óshú ónə
(Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)*

¹⁸ Dúl jwôw, Yésus ŋgə kyey ncindye mán má Galilé, nyə a dúg omínyəŋú óbá, Shímun, bwə də jəw ná Pyêr yé, bá mínyəŋú yé André bwə ŋgə wusə wód májúwód. Bwə á də julə oshú nə mæwód.

¹⁹ A mú ci nə bwo ná: «Bəgá mæ, mæ é sá ná bí dúg julə búud.»

²⁰ Námá cé nə cé, bwə mú lúgə máwód, bə nyə.

²¹ Bwə mú cə kə shwóg. Yésus mú nyingə dúg bóól omínyəŋú óbá, Yuánes bá Zhâk, bwân ó Zhébedé. Bənŋh sósŋgú wán bwə á bə byóólád, bwə ŋgə kwambulə mæwód mán. Yésus mú jəw bwo.

²² Cé nə cé, bwə mú lúgə byóól dán, nə sósŋgú wán, bə nyə.

*Yésus má lwag ncúlyá buud
(Luk 6.17-19)*

²³ Ná ndéé Yésus nyə á ŋgə kyey shí á Galilé nyêsh, a ŋgə jíguli buud *mám páánzə má mínjígúlá má *Oyúden dí, a ŋgə cúndə Jəjə Kéél á Faan má Zembî, a ŋgə námə lwag buud mæbwas mímbí myêsh, tə ijâm.

²⁴ Ləŋ yé í á jwə shí á Sirí nyêsh. Buud bwə mú zə nyə nə mimbəl myêsh, buud bwə á bə nə mæváál má mæbwas mêsh nə mæváál má ófimál mêsh, tə mimbúmbwúgá,

tɔ wəáfudə ibwúg, tɔ bəɔŋg bwá á ŋgə lwáf nə məjamb wá. A mú lwag bwo.

²⁵ Buud bwá mú ka zə bɛ Yésus áncuncuma, bóól bwá ŋgə wú shí á Galilê, bóólúgá shí á Dekapwól. Bóólúgá bwá mú wú Yurúsəlem nə shí á Yudéa, nə nyɔɔŋg shí nyísə ŋgwɔɔ Zhurdê fanwíny yí.

5

Fwámé mpwogé (Luk 6.20-23)

¹ Ja Yésus má dɔg áncuncuma buud éne yí, a mú bád mbúmbúŋád, kə ji shí. *Ompwíin bé bwá mú shísh nyédí.

² A mú tééd jíggúlílə ntúga:

³ Buud bwá ŋgə mpu ná
*mishíshim myánj mísə nə məbúwa wə
Zembî wá, bwá má jəla,
nəcé bwá wə búsə búúd wə Faan á gwôw.

⁴ Buud bí nə məcɛy mílámúd wá, bwá má jəla,
nəcé Zembî mə bá cweel bwo milám.

⁵ Buud bwá ádé *búgəla məŋkul máŋ wá,
bwá má jəla,
nəcé bwá bá lúg nə shí ga.

⁶ Buud bwá ŋgə gwág cug á tətəlí zha nə yêsh wá, bwá má jəla,
nəcé bwá bá jílə.

⁷ Buud bwá ŋgə gwág búúd ŋkúŋkwónjələ wá, bwá má jəla,
nəcé Zembî mə bá námə gwág bwo ŋkúŋkwónjələ.

⁸ Buud bí nə mílám fúbán wá, bwá má jəla,
nəcé bwá wə bwá bá dɔg Zembî.

⁹ Buud bwá də sá ná buud bwá cúgəg ná shee wá, bwá má jəla,
nəcé bwá bá jôw bwo ná «Bwân ó Zembî».

¹⁰ Buud bwá ŋgə bwəma nə cúwúlí nəcé otətəlí ó Zembî wá, bwá má jəla,
nəcé bwá wə búsə búúd wə Faan á gwôw.

¹¹ «Ja buud bwá lwíy bí, bwá lwágulə bí cúwúlí, bwá lás nə bí ílís-lís nəcé mə yí, bí má jəla.

¹² Gwágúgá məshusəg, bí kəɔs, ná bí mə bá kə bə nə məma myəna gwôw.

Nəcé ntáni námə wə bwá á sá nə *buud ɔ mícúndə bwá á tééd zə nə bí wá; bwá á lwágulə bwo cúwúlí.»

Kaaná ca (Mak 9.49-50; Luk 14.34-35)

¹³ «Bí bí nə buud námə nda ca dúsə nə idəw ná. Nkí ca í cwál, ye bí bí nə ŋkul kwo sá nə í gwámúg? Mbô, í cúgé nə ŋkul nyiŋgə sɛy. Bwá yida shwu dwo shí, buud jee nyaal.»

Kaaná máŋkenya (Mak 4.21-22; Luk 8.16; 11.33)

¹⁴ «Bí bí məŋkenya shú búúd ó shí ga. Njwála wúsə mbúmbúŋ dí gwów yí, í cúgé nə ŋkul bə kú nyín.

¹⁵ Mbií ŋgwúd nə lámba, ja bwá də jida dwo yí, bwá ádé kúd dwo mpíid. Bwá yida də təl dwo cé lámba dí, í ŋgə faan, buud ɔ njów bəsh bwá dɔg máŋkenya.

¹⁶ Ntó, məŋkenya mán má jəlá nə nyín búúd dí. Bwá dɔgúg jɔjɔ mísóólúgú mín, bwá mú ságusə Sóŋgá wán jí gwów yé.

Məcɛx má Zembî

¹⁷ «Bí kú ŋgə tədəga ná mə má zə nyaal Məcɛx má Moyíz nə minjígulá mí *búúd ɔ mícúndə. Mə azóyɛ nyaal myo, mə á yida zə sá ná mí bwámag.

¹⁸ Búbálé má jaaw bí ná, té wəsh gwôw nə shí í ŋgə ná bə yí, tɔ kəŋgá ŋgwúd á *mbwoomb məcɛx ŋkí cúcwán í ábálé bwelə wú, kə jé jwów byêsh í bá fwo bwəma yí.

¹⁹ Ntó wə jí ná, múúd mə ká mpyeny cəcɛx ŋgwúd, ŋkí ná á julə búúd ná bwá sáág ntó, muud wəɔŋgə mə bá bul bə bíbíyá Faan á gwówád. Nji muud mə bá bɛ məcɛx, a julə búúd nə bwá sáág ntó yé, a bá bə fwámé múúd Faan á gwówád.

²⁰ Mə mpú jaaw bí ná Zembî ji nə ŋkul magulə múúd Faan déd nji muud tətəlí yé mə cɔ nyɔɔŋg á *Ofarizyên nə *Oyígulí ó məcɛx yé.»

Sá í dɔgyá nə mílámusa yí (Mak 11.25; Luk 12.57-59)

²¹ «Bí a shí gwág ná bwá á cɪ nə odá ná: “Muud kú gwú múúd. Muud mə ká gwú múúd, bwá təl nyə kəɔdəd.”

²² Nji mɛɛ má ci nə bí ná múúd mə ká gwág mpimbə nə mínyɔŋɔ́ yé, a tɔw námá kɔɔdɔd. Múúd mə ká lwíy mínyɔŋɔ́ yé, bwé kə nə né *Mpáánzə milású á Zembí. Múúd mə ká jɔw mínyɔŋɔ́ yé nə mpúfú, á jəlá nə kə *Gehên kuda á kandɔgəd.

²³ Í ká wóós nə wo ŋgá kə *alatâr dí nə wo ká yá Zembí gúl sâ, wo ka téduga nə ŋgwól mínyɔŋɔ́ woó ŋgə gwág wo mpimbə,

²⁴ lágág sâ jɔŋgú na kúnə-kúnə nə alatâr, wo tédɔd fwo kə kwambulə nə mínyɔŋɔ́ woó. Cínɔŋgú, wo mú ka tɛɛm zə yá Zembí sá wó yá nyə yí.

²⁵ «ŋkí wo má byaagulə nə ŋgwól múúd nə ndéé á cɛɛl kə nə wo mpáánzə milású, lɛɛlug kwambulə nə né té bí bí ná zhíid ŋgálə kə yí. Nəcə nyə a bá kənd wo wə sémbye milású, sémbye milású mú kənd wo wə fulísh, fulísh kə wá wo mímbwugəd.

²⁶ Bábálé má jaaw wo ná, wo cugé nə ŋkul wú mímbwug myɔŋgúd, té wəsh wo afwóyé shín jəna tɔŋ nyəsh, fáda ŋgwúd kú lág yí.»

Nyá minɔɔmb

(Mat 18.8-9; Mak 9.43, 47-48)

²⁷ «Bí a shí gwág ná bwé á ci ná: “Muud kú sá minɔɔmb.”

²⁸ Nji má jaaw bí ná múdúm má ká dág múdá ŋkán mədúgya mə wímbúlə nyə, a má bwey sá minɔɔmb nə mudá wɔŋg nyədí lámúd.

²⁹ Né ndéé, í ká bə nə jús dwô á mənɔcwúm í dɔ sá nə wo sáág *sám, tíg dwo, wo wusə dwo shwóg-shwóg. Nəcə í bul jəla nə wo jímbálág gúl kúl nyúul gwô, ntɔ nə bwé wúsəg nyúul nywô ncindí kuda á kandɔgəd.

³⁰ Ntó ŋkí mbwə wô á mənɔcwúm í dɔ sá nə wo sáág sám, sámbúg wə, wo wusə wə shwóg-shwóg. Nəcə í bul jəla nə wo jímbálág gúl kúl nyúul gwô, ntɔ nə nyúul nywô ncindí í kág kuda á kandɔgəd.»

Məgwú mə bā

(Mat 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

³¹ «Gúl ciyá jí námá ná: “Ŋkí mudúm má cɛɛl yíl mudá yé bā, á jəlá nə yá mudá wɔŋgú fáb lú məgwú má bā.”

³² Nji mɛɛ má jaaw bí ná, muud yəsh mə yíl múdá yé báád, mudá kú fwo sá minɔɔmb yé, mudá wɔŋg mə ká ká dúl báád í, ŋgwúm yé wə má cínɔd nyə nə a sáág minɔɔmb. Múúd mə ká bá múdá bwé ámə yíl bā yé, muud wɔŋg mə sá námá minɔɔmb.»

Nyá məŋkaanə

³³ «Bí a shí námá gwág nə bwé á ci nə odá ná: “Wó ká kɛɛn Zembí gúl sâ dí, ság sâ jɔŋgú kú bíd.”

³⁴ Nji mɛɛ má jaaw bí nə bí kú ná dɔ kɛɛn tɔɔ sâ. Bí kú kɛɛn jɔŋ lə gwôw nəcé dúsə *caɔŋgə má Zembí.

³⁵ Bí kú kɛɛn shí nəcé cínɔŋg wə á dɔ təl məkuú yé. Bí kú kɛɛn Yurúsəlem nəcé jísə dánd má Zembí, Njwú-buud ánúní.

³⁶ Wó kú kɛɛn lúú wô, nəcé wo cúgé nə ŋkul shwɔɔla tɔɔ ntand shilú ŋgwúd nə í fúməg ŋkí ná í yíndág.

³⁷ Ntó jí ná wó ká ci nə wo sá gúl sâ, ciig nji ná: “Haaw, mə é sá”. Wó ká ci nə wo asáyé gúl sâ, ciig nji ná: “Mbô, mə asáyé”. Ciyá jəsh wó kwádulə na gwów yí, í zhu wə Mbáwúlú múúd.»

Muud nda dɔ bweel

³⁸ «Bí a shí gwág ná bwé á ci ná: “Jús í cé jús, jə í cé jə”.

³⁹ Nji mɛɛ má ci ná, muud kú kə nə lal lúú wə sól məbôw. Ŋkí muud mə nyífə wo bóónz mbáj á mənɔcwúmád, yəg námá nyə wúl mbáj.

⁴⁰ Ŋkí muud mə ká nə wo njɔw mílású nə a mánda wo nə wáma gwô á cwú, bídúg a kəg námá nə kúúd.

⁴¹ Múúd mə ká zə nə mpəl zə yímbəli wo ná wo ŋkényúg nyə mbag, cé kílomáda ŋgwúd, wɛɛ kaág nə nyə okílomáda óbá.

⁴² Múúd mə ká gwáám wo sâ, yəg nyə; nyɔŋg mə zə kwalád wódí yé, wo kú ban.»

Dúlə cɛɛl mízhízhíj

(Luk 6.27-28; 32-36)

⁴³ «Bí a shí gwág ná bwé á ci ná: “Wó jəlá nə cɛɛl múúd yəsh jísə wo kúnə-kúnə yé, wo mpii zhízhíj wô”.

44 Nji mee má ci nà bí ná ceeɔgá mizhízhíj mìn, bí jəgula nà Zembî shú bəɔŋg bwá ŋgá lwáɔulə bí cúwáí wá.

45 Ntó í é mpûy ná bi búsə bwân ó Sóŋgú wán jí gwów yé. Nəcə Zembî má dɔ sá ná yásé í fáánug shú buud bēsh, tɔ bəɔŋg ó ányunywaâ tɔ bəɔŋg ó abúbôw. A dɔ námé sá ná mpú nywóg shú búúd bēsh, tɔ bəɔŋg ó átútəlí tɔ bəɔŋg bwá cúgé tútəlí wá.

46 Nkí bí má ceeɔ nji buud bwá céél námé bí wá, bi mə mpíyá nà máyé myəna? Nɡaá buud bwá dɔ ŋwa otóya wá bwá dɔ námé sá ntó?

47 Nkí bi má dɔ bəda nji omínyəŋú bún, ye gúl sá ágúgwáan wá cí? Nɡaá íkúl ishús í dɔ námé sá ntó?

48 Bágá mbii í jəla yí, námé nda Sóŋgú wán jí gwów yé, a ji mbii í jəla yí.»

6

Yála Zembî gúmá

1 «Ja bí má dɔ sá misóólúgú myá Zembî yí, sǒgá ná í kú dɔ bə lwóyá. Bí má ká dɔ lwóya búúd dí, Sóŋgú wán jí gwów yé, kú ná kwo yə bí myəna.

2 «Í ká bə ná wo yə mbúbúwá *mwaané, wo kú bəŋgula nə sá jəŋgú nda búúd ó mákəŋ bwá dɔ sá *mámpáanzé má mínjígúla, nə mészí mészí ná. Bwá dɔ sá ntó ná buud bwá yág bwo gúmá. Bábále má jaaw bí ná, myán myəna myēsh wé míni.

3 Nji wɛɛ, ja wó yé mbúbúwá mwaané yí, ság ná mbwə məkóól wô í bəg kú mpu sá mbwə məncwûm í ŋgá sá yí,

4 nəcə yána dwô í jəlá nə sɛy shwoód. Sóŋgú woó má dɔ dág sá jēsh jí shwoód yé, má bá fááɔulə wo.»

Sála məjəgula (Luk 11.2-4)

5 «Ja bí má sá məjəgula yí, kúgá sá nda buud ó mákəŋ. Bwá bul ceeɔ dɔ sá məjəgula, bwá təl otútəlí *mámpáanzé má mínjígúla nə mészí mészí shú ná buud bwá dág dág

bwo. Bábále má jaaw bí ná, myán myəna myēsh wé míni.

6 Nji wɛɛ, wó ká ceeɔ jəgula nə Zembî, kag nyí wódí kúl fúm. Wó fad mbé, wo mú ka jəgula nə Sóŋgú woó nəcə a ji na kúl búúd bwá cúgé yí. Ntó Sóŋgú woó má dɔ dág ísâ í shwoó byēsh yé, a bá fááɔulə wo.

7 «Ja bí má sá məjəgula yí, kúgá bul íciyá bí kú nə wúmbúlé yí. Ikúl ishús wá í dɔ sá ntó. Bwá dɔ téduga ná Zembî má dɔ gwáɔulə bwo nəcə zhwoɔg iciyá.

8 Bi kú sá nda bwo, nəcə Sóŋgú wán má dɔ bwey mpu sá bí ŋgə jii yí, bi njúl kú fwo gwáámb nyə gwo.

9 Bí ó bəŋ dɔgá jəgula ntúga:
“Yé Sóŋgú wúsú jí gwów yé,
jínə dwô í bəg nə gúmá ntə sá jēsh.

10 Ijwúga byô í zəg,
buud bwá bəg micɛɛlá myô shí gaád, námé nda í dɔ sɛy gwów ná.

11 Yág sá idəw í jəlá nə sá múús yí.

12 Juug sá nə məbyaagula məsú námé nda sá ŋgá juu buud bwá ŋgá byaagula nə sá ná.

13 Wo kú bíd ná məbwəbúlán má ntəg sá ŋkul. Sáag ná sá fáámug məbwə má Mbúwúlú múúd dí.

*[Nəcə ijwúga nə ŋkul nə gúmá bísə isâ byô, kandugə á kandugə. Amen.]

14 «Mpuɡá ná bí má ká dɔ juu búúd nə iwushí byán, Sóŋgú wán jí gwów yé nyə bá námé dɔ juu bî nə iwushí bín.

15 Nji bí má ká bə kú juu búúd nə iwushí, Sóŋgú wán nyə abúle námé juu bî nə iwushí bín.»

Ici í idəw

16 «Ŋkí bi má ci idəw ná bi mə yé Zembî gúmá, bí ajəláyé nə ŋgə ji ná shúsúlú-shúsúlú nda buud ó mákəŋ. Buud bəɔŋgú bwá dɔ nywadulə məŋkágé ná bwá lwóya ná bwá ŋgə ci idəw. Bábále má jaaw bí ná, myán myəna myēsh wé míni.

17 Nji wɛɛ, wó ká ci idəw ná wo yé Zembî gúmá, gusag mísh, wo kwambulə nyúul.

5:44 MmN 23.4-5; Rom 12.20; 1Pr 2.20-23 *ceeɔgá mizhízhíj mìn*: Luk 6.28; 23.34; Mis 7.60; Rom 12.14; 1Kr 4.12; 1Pr 3.9 5:45 Ifz 5.1 5:48 Ləv 19.2 6:1 23.5 6:8 6.32; Luk 12.30 6:9 Eze 36.23 6:10 4.17; 7.21; 12.50; 18.14; 21.31; 26.39-42; Mak 3.35; 14.36; Luk 22.42; Yuá 4.34; 6.38-40; Mis 21.14 6:11 6.24-34 6:12 6.15 6:13 10.16-25; 24.3-28; Zhk 1.12-15; Yuá 17.15; 2Te 3.3; 2Tm 4.18 * 6:13 Míl míciyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. 6:14 5.24; Luk 6.37; Ifz 4.32 6:15 18.35 6:16 Iza 58.5; Mat 4.2; 9.14-15; 17.21; Mak 2.18; 9.29; Luk 2.37; 4.2; 5.33; 18.12; Mis 13.2-3; 14.23; 2Kr 6.5; 11.27

18 Wó jəlá nə sá nə buud bwé kú mpu ná wo ηgə ci idəw. Ntó Sónḡá woó má də dúg isâ í shwoó byêsh yé, mú bá fáágulə wo.»

Fwámé byəəg
(Luk 12.33-34)

19 «Kúgá ηkúnd byəəg shí gaád, kúl óshê nə myánḡulá í də də isâ yí, ijúwâl də búgə mímpumbé də júwo yí.

20 Yidagá ηkúnd byəəg gwów, kúl óshê nə myánḡulá í ádé də isâ yí, ijúwâl kú də búgə mímpumbé də júwo yí,

21 nəcé kúl byəəg dwô mbwúg yí, cínəηg wá lâm wô í é bə námá yé.

22 «Jús dəsə lámba á nyúul. Jús í ká bə kú nə bwás í, nyúul nyêsh bə máηkenyad.

23 Nji, mísh mwô mə ká bə ηkí bôw, nyúul nywô bə yídúgád. Ntó, ηkí mísh mwô má adúgé tɛɛm bə sâ, á wagəwólə jāη yídúgá!»

Búgúlálə Zembî
(Luk 12.22-31; 16.13)

24 «Muud cúgé nə ηkul sêy nə omása óbá ja ηgwúd, nəcé nyə é mpii ηgwól, a cɛɛl ηgwól; gúl ja nyə e gwág nə ηgwól, a mpyêny ηgwól. Bí cúgé nə ηkul sêy nə Zembî bí ηgə sêy nə *mwaanê ja ηgwúd.»

25 «Má ka ci nə bí ná, bí kú də yágəwo cug jín ná bí é də jí†. Bí kú yágəwo mányúul mún ná bí é bwáád jí. Nḡaá nə cug í ntə idəw, nyúul ntə míkáándá.

26 Mpugá dúg ínunú. Í ádé bɛ mámpəg, kú mwáágulə mpúmá, kú nə sâ bwé wá ówaag o idəwəd. Nji Sónḡá wún jí gwów yé ηgə wíil byo. Nḡaá, bí bí nə mfíí cə ínunú byəəηgə?

27 Zé á na bídí jí nə ηkul bə ná, nəcé a ηgəlé yágúwó, a kwádulə jwôw ηgwúd nyádí cug dí yé?

28 «Nəcé jí bí má də sá yágəwo mímbwéedí yí? Mpugá dúg nda ofuláwa bwé də wîy máncugú ná. Bwé ádé yíηga nə iséy, kú tíη míkáándá.

29 Nji mə mpú jaaw bí ná cî Sáləmun nyə á tɛɛm jág bul bə nə gúmá, nyə a shígé bwelə bwáád nda ofuláwa.

30 Nkámásá Zembî mə fwó bwéed zhizhe sâ nda akánda á jugú jí ná bwé é wusə kuda

dí mán yé, ηkəməsa nə bí. Ye bí wá nyə é bə kú bul mpu bwéed wá? Yé búúd wá tag búgə óga!

31 Kúgá də yágəwo ná: “Sá é də jí, sá é ηgul jí, sá é bwáád jí?”

32 Ikúl ishús wé í dú ηgə wáduga sə isâ íni byêsh. Bí báá kúgá də sə byo, nəcé Sónḡá wún jí gwów yé mə mpú ná í jii bí isâ byəəηg.

33 Yidagá də fwo təl isâ í dúgyá nə Faan má Zembî yí shwóg, bí cugə tətəlí mísh méd, Zembî ka də kwádulə bí isâ íni byêsh.

34 Ntó bí kú yágəwo sâ í bá sîy mán yí, nəcé isâ yá mán í é bá námá mpúy mán. Mícúη myá ηkúmba jwôw mí kwaga nə dāη jwôw.»

7

Ságá buud mənywa
(Luk 6.37-38, 41-42; 11.9-13; 13.25-27)

1 «Kúgá də jéég búúd minjagá, bwé bāg námá də bə kú jéég bí minjagá.

2 Bwé bá də jéég bí minjagá mbií ηgwúd bí é də jéég bóól búúd minjagá yí. Nəcé yuug bí é də yigula bóól búúd nə ndí yí, gwé námá wé bwé bá də yigula bí nə ndí yí.

3 Nəcé jí wó ηgə mpu dúg ntand shwú jí mínyəηə woó jús dí yí, nji wo kú dúg mbwúη wí dwó jús dí yí?

4 Ntədəlê wó jí nə ηkul ci ná wo yíl mínyəηə wóo ntand shwú júsúd yé, wɛɛ njúl nə mbwúη dwó júsúd?

5 Yé múúd məkəη, fwog yíl mbwúη wódí júsúd; ja jəəηgə wé wó é ka dúg nda wó jí nə ηkul yíl mínyəηə wóo ntand shwú júsúd ná.

6 «Kúgá yə ompyâ isâ í Zembî, nəcé bwé á bá yid zə kwagulə bí. Bí kú kul óηkuú ijimá í mákwóógá má álal-kus bwé də jôw ná pêrlə yí, bwé á bá nyaal byo.

7 «Gwáámbúgá Zembî, nyə é yə bí; səgá, nyə e lwó bí; kudəgá mbê, nyə é juw.

8 Nəcé muud mə gwáámb yé, nyə é bii. Muud mə sə yé, nyə é kwey. Múúd mə ká kudə mpumbé, bwé juw nyə wə.

9 Nda bí, mwân mə ká gwáámb sóηḡá buléd, ye sóηḡá nyə é yə nyə kwóógá?

6:19 Zhk 5.2-3 6:20 19.21; Mak 10.21; Luk 12.33 6:24 6.11 6:25 Flp 4.6; 1Pr 5.7 † 6:25 Míl micilyá mí ayág mí á kwádulə na ná «bí ηgul jí?» 6:26 10.29-31; Luk 12.6-7 6:29 10j 10 6:30 14.31 6:32 6.8 6:33 10j 3.11-14; Sòm 37.4-5 6:34 MmN 16.4, 19-20 7:1 Zhk 4.11-12; 1Kr 4.5 7:2 Mak 4.24; Rom 2.1; 14.10-12 7:7 Zhe 29.12-14; Mat 18.19; 21.22; Mak 11.24; Yuá 14.13-14; 15.7; 16.24; Zhk 1.5; 1Yn 5.14-15 7:11 Zhk 1.17

10 Nkí ná a gwáámb shû, ye sóónǵú nyə é ya nyə kuwó nywâ?

11 Nkámúsá bî, tɛɛm bæ nda bí búsə nə mbíya mílám ni, bi mə də yə bwân bún isâ í ányunywaâ. Nkəmusə nə Sóónǵú wún a gwów, bí mə ká gwáámb nyə sâ ányunywaâ, a yə bî.

12 «Ságá buud sâ jêsh bí mə céél ná bwé sáág bí yí. Ntó wé *mbwoomb məcɛɛ nə micilyá mí *búúd ó micúndé mí ngə ci yé.»

Məzhí məsə məbá

13 «Nyíigá mpumbé ámámánda dî, nəcé mpumbé í ká micúŋ myá kandugə dí yí wúsə nkí bwaag; zhíí á wu nkí laasəwo. Bulyála búúd bwé ngə kə wu wá.

14 Nji mpumbé ámámánda nə zhíí ákukwowlá, í kənd búúd cug á kandugə dí. Buud bwé kə wu wá, bwé ábúlyáyé.»

Bwé də mpu líi nə mpumá nyé

15 «Bí ɔ káálúgə nə *buud ɔ micúndé wá məshíigá. Bwé də zə nyíi gwoonǵ jínád, bwé njúl nə shɛɛ nda incwəmbɛ, í njúl nə búsə nkí wagəwo nda onkweny.

16 Bî mə bá də mpu bwo nə kuú njəond wán. Ye bwé də mwáág məbudé ngwúdáanzé dî, nkí ná ifumbí byaag dí?

17 Mpugá nə fwámé líi í də wúmə fwámé íbumá, líi ábúbôw í wúmə nji íbumá í abúbôw.

18 Fwámé líi í cúgə nə nkul wúmə íbumá í abúbôw; líi abúbôw kú námə wúmə fwámé íbumá.

19 Muud fambé mə də cal líi jêsh í ádé wúmə fwámé mpúmá yí, a wusə gwo kudad.

20 Bî mə bá ka də mpu bwo nə kuú njəond wán.

21 «Buud bwé ngə ci nə mə ná: “Yé Cwámba! Yé Cwámba!” óni, bêsh dí Zembî mə bá magulə nyédí Faan dí wá. Nji bəonǵ bwé ngə cugə nda Sóónǵú wám jí gwów yé mə céél ná, bwé wé á bá magulə wá.

22 Nəcə jwôw Zembî mə bá sámə búúd mílású yí, zhwoǵ buud bwé bá ci nə mə ná: “Yé Cwámba! Yé Cwámba! Dugí, sá á shí cúndə micúndé mí Zembî nə nkul nywô. Sə

yíl məjamb nə nkul nywô, sá sá námə zhwoǵ *məshimbá.”

23 Nji mə bá bɛsa nə bwo nə ngəŋ ná: “Mə a shígé bwele mpu bî buud wá kú bîsh məcɛɛ óga, wúgá mə na.”»

Yuug kəŋ bá lad

(Luk 6.46-49)

24 «Múúd mə ká gwág lású mə mə lás ni, a sá nda mə ngə ci ná, a ji nda kəŋ nyə á shumə njów kwóógúđ gwów yé.

25 Ompú bwé á nywə, mpəŋ wósə máncúwóđ, onkwə bwé á kuŋg, isâ íni byêsh də nyífa njów wəonǵúđ, nji njów kú búg, nəcé nyə á shumə wə málal dí, kwóógúđ gwôw.

26 Njí, múúd mə ká gwág lású mə mə lás ni, a kú sá nda mə ngə ci ná, a ji nda lad nyə á shumə njów shɛ dí yé.

27 Ompú bwé á nywə, mpəŋ wósə máncúwóđ, onkwə bwé kuŋg. Isâ íni byêsh də nyífa njów wəonǵúđ, njów í mú búg, shugulə shí nə mpuu.»

Yésus mə lwóyá nkul ijwúga

28 Ja Yésus mə shín lás yí, ncúlyá buud bwé á bæ cínəŋ wá bwé mú bul káam mbií nyə á ngə jíiguli yí,

29 nəcé nyə á ngə jíiguli nə kéénd, kú bæ nda *Oyíguli ó məcɛɛ báj.

8

Yésus mə lwag zúzaamá

(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

1 Yésus mú shulə, wú mbúbmbúŋád, buud bwé mú bɛ nyə áncuncuma.

2 Bwé ngə shulə, wúl zúzaamə mú cúwo, shísh wé Yésus, zə kúđəw shí, yə nyə gúmá. A mú ci nə Yésus ná: «Cwámba, nkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúl bæ mə nə səndôŋ.»

3 Yésus mú séémb mbwə, kúnya nə nyə, ci nə nyə ná: «Mə magulə. Nyúúl í bəg wo nə səndôŋ!» Cé nə cé, zaamə í mú shín wú muud éne nyúúlúđ. Nyúúl í mú bæ nyə nə səndôŋ.

4 Yésus mú ci nə né ná: «Ci wo kú jaaw múúd sâ í mə sŋy yí. Yidagú kə lwágulə

7:12 5.17; Rom 13.8-10; Gal 5.14 7:14 Mis 14.22 7:15 Mbá 13.2-4; Mat 24.11, 24; Mis 20.29; 2Kr 11.13-15; 2Pr 2.1; 1Yn 4.1 7:16 12.33 7:16 Zhk 3.12 7:17 Gal 5.19-23 7:19 3.10; Luk 3.9; Yuá 15.2, 6 7:21 6.10; 7.24-27; 21.28-31; Rom 2.13; Zhk 1.22-25; 2.14-26 7:23 25.12; 2Tm 2.19 7:24 7.21 7:28 Mak 1.22; Luk 4.32 7:28 11.1; 13.53; 19.1; 26.1; Luk 7.1 8:4 Ləv 14.2-32; Mat 12.16; Mak 7.36; Luk 17.14

fada nda wó músé ná, wo ka wá *mátúnuga Moyîz nyə á cilə má. Bwé mpúg ná wo mú mpwogé.»

Búgá má lúlúú ózimbi təd
(Luk 7.1-10; Yuá 4.46-54)

⁵ Yésus nyə á ka kə wóós Kapernawúm. A ká námé wóós ntáni, wúl lúlúú á izimbi təd í mú zə téég nyə məbwə,

⁶ ná: «Yé Cwámaba, sóal məsáal waamá mbwug kəga njów; a músə mbúmbwúgá, a ngə bul jug.»

⁷ Yésus músə ci nə né ná: «Mə é kə lwag nyə.»

⁸ Nji lúlúú á izimbi mú bəsa ná: «Cwámaba, mə ampíyáyé ná wo nyíg mádí njów. Jeg lás lásúg, sóal məsáal waamá yálúg.

⁹ Nəcé mə ji nə omása bwé ngə jwú nə mə wá. Mə ji námé nə ozimbi má ngə jwú nə ndí wá. Nyəng yəsh má é ci ná a kyéyug yé, a kə; nyəng má é ci ná a zég yé, a zə. Má ká ci nə lwaá dām ná í sáág gúl sá, í sá gwo.»

¹⁰ Ja Yésus má gwág ntáni yí, a mú bul bî. Nyə nə buud bwé á ngə bə nyə wá ná: «Búbálé má jaaw bí ná, mə afwóyé bwelə dóg múúd nə fwámé búgá nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Izəryél dî.

¹¹ Mə mpú jaaw bí ná zhwog ikúl í búúd í bá zhu kóómb jwəw í də cúwo yí, zhu kóómb í də jíma yí, bwé zə seəngya nə impáámbə bístú *Aburaham nə *Izaag, nə *Yákwab Faan á gwówúd, bənonə bwé mú də dína.

¹² Nji buud bwé á jəla nə bə nə nkəw Faan a gwów dí wá, bwé bá wusəw yídúgúd tóón. Bwé bá bə cínəng, nji bwé ngə bwam nə məyâ.»

¹³ Yésus músə ci nə lúlúú á izimbi éne ná: «Wɛɛ kag njów. Í bág nda wó ngə *búgala ná.» Námé baan dəngé, sóal məsáal mú yál.

Yésus má lwag mimbəl Pyêr dí njów
(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Yésus mú ka zə kə Pyêr dí njów. A mú kə kwey ná Pyêr cii yé á mudá mbwug shí, ayəŋ nə yəŋ má bíi nyə.

¹⁵ Yésus mú kúnnya nə nyə mbwád. Ayəŋ nə yəŋ mú shîn nyə. A mú wəol, a tééd ntəg séyúlə nə Yésus.

¹⁶ Mpwó-kugú shí, buud bwé mú zə nə zhwog mimbəl mí májamb. Yésus mú ngə yíl bwo bów-bów míshíshim myəngé nji nə iciyá yá mpu, a shîn námé lwag míl mímbəl myəsh.

¹⁷ Nyə á ngə cug buud ntó shú ná cúndé má Zembí Izayí nyə á cúndə yí, í bwámag. Izayí nyə á ci ná: «Nyə á cug buud ó íjâm, a yíl sá ofimâ ó mábwás.»

Bəğlə Yésus
(Luk 9.57-62)

¹⁸ Dúgúlə Yésus nyə á dúg buud bwé á lyə nyə ná kesh yí, a mú ci nə *ompwíin bə ná bənonə bwé línág mən kə fanwíny.

¹⁹ Ngwól Yíguli məcɛɛ mú ntəg shísh zə ci nə né ná: «Yé Yíguli, mə zə bá də bə wo kúl jəsh wó bá də kə yí.»

²⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Ontə bí nə miku, inunú nə maage, nji *Mwân mə Múúd cugé nə nkúmba kúl á dúg já yí.»

²¹ Ngwól *ompwíin má Yésus mú ci nə né ná: «Cwámaba, fwog bíd mə, mə kág dul sóəngú waamá.»

²² Yésus mú yidá bəsa nə nyə ná: «Wɛɛ bəg mə. Bídúg mímbimbə mí dúlúg mímbimbə myáŋ.»

Yésus má nkáánd nə nkəw
(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Yésus mú kə kəwa byóólád, ompwíin bə bwé mú bə nyə.

²⁴ Ná ndéé nkəw mú zə kuŋg mən nə nkulú, ikwə də bád kə gwəw, də shwíy byóólád, nji Yésus njúl gwád.

²⁵ Ntó, ompwíin bwé mú kə juuməshi nyə, bwé nə né ná: «Cugug sá, yé Cwámaba! Sá wál zə yə.»

²⁶ Yésus nə bwo ná: «Wáyé mbií ífwaas ní? Búgá jín í bul ná tag é!» A músə təw, nkáánd nə nkəw nə mən, byəsh í mú saləwo ná sheɛ.

²⁷ Buud bəngé bwé mú bul bî. Bwé ná: «Wáyé mbií muud ga! Tə nkəw tə mən í bálé sá nyə məgwág í?»

Yésus má yíl májamb
(Mak 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Ja Yésus má shîn lína mən, jé shí á Gadarən yí, buud obá bwé mú cúwo ban məshwon, məjamb má ngə lwáfalə bwo,

bwá mú zá bwəma nə nyə. Buud bəəngú bwá á ðə bul wagəwo. Kú ná nə muud nyə a jísəw ná a cə kúl bwá á ðə bə yí.

²⁹ Bwá mú zə nə oŋkwiimbyé wá Yésus, bwá ngé ci ná: «Shé bāŋ nə inéy, yé *Mwān má Zembî? Wo wál læl zə tâl sá cwúnd dí fwála dəəngú kú fwo wós s í?»

³⁰ Na, məma səənz óŋkuú í á bə fwámé cícé nə bwo, í ngé də.

³¹ Məjamb má mú ka téég Yésus məbwə ná: «ŋkí wo yíl sê wa búúd óga dí, kəndúg sá nūŋ óŋkuúd.»

³² Yésus músə ci nə mwo ná: «Kəgâ!» Məjamb má mú wú búúd óni mányúúlúð, kə nyíi óŋkuúd. Səənz óŋkuú ni jêsh mú bumb nə mikúlá, wú kúl í á bə mbámbáŋ dí yí, kə juwa māŋ, bēsh bwá mú ŋgul məjúwó, fudə.

³³ Nə ndéé, buud bwá á ngə baagulé oŋkuú wá, bwá mú wəənz kə kwáádá, kə bwiing búúd sá í ámə sŷi nə oŋkuú yí. Bwá bwiing námá lâŋ búúd bwá á bə nə məjamb wá.

³⁴ Buud ə ŋwəla bēsh bwá mú tî, kə bwəma nə Yésus. Ja bwá má dúg nyə yí, bwá mú téég nyə məbwə ná a wúg bwádí ləəməd.

9

Yésus má lwag mbúmbwúgú (Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

¹ Ntó Yésus mú kə kəwa byóólúð, nyingə lína māŋ, kə nyádí ŋwəla.

² A ngé námá jé, buud bwá mú zə nyádí, bwá ngé ŋkēny mbúmbwúgú táádéd. Yésus mú dúg ná buud bəəngú básə nə fwámé búgə, a mú ci nə mbúmbwúgú ná: «Mwān waam! Səlug lám shí! Mə má juu wo nə *misəm myô.»

³ Bóól *Oyíguli ó máççə bwá mú ngə nyímbala bwámé nə bwámé ná: «Muud éga ngə *lás nə Zembî bwaasúle mpu.»

⁴ Yésus músə mpu sâ bwá á ngə téduga yí, a mú lás nə bwo ná: «Nəcé jí bí má bôw mitédúgá ntúni yí?»

⁵ Jí í búl bə kúnə-kúnə? Ye cílə nə muud ná: «Mə má juu wo nə misəm myô», ye ná: «Wəólúg, wo kyéyug?»

⁶ Má ka çeel ná bi mpúg ná *Mwān mə Múúd jí nə ŋkul ijwúga ná a juu búúd

nə misəm myáŋ.» Ntó, a mú yid wá mbúmbwúgú. Nyə ná: «Wəólúg, wo ŋkényug táádé gwô, wo nyíngəg kə njów.»

⁷ Muud wəəngú mú wəól, kyey kə njów.

⁸ Ja áncuncuma buud má dúg sóólúgú ni yí, bwá mú gwág íkukwendə, bwá mú ságusə Zembî, nəcé a yələ búúd mbií ŋkúl ijwúga nyəəng.

(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Yésus mú wú na, kyey. A ngé cə kúl búúd bwá ðə jəna tóya yí, a mú dúg ŋgwól múúd njúl cínəng shí. Muud wəəngú nyə á bə nə jínə ná Matiyô. Yésus mú ci nə nyə ná: «Bəg mə.» A mú tōw, bə nyə.

¹⁰ Í á ka zə bə ná, Yésus njúl njów a ngé də, zhwoŋ oŋwenyε ə tóya nə bóól ósól ó mábôw bwá mú námá zə, bánôŋ nyə nə *ompwíin bə zə də.

¹¹ Ja *Ofarizyēŋ bwá á ka dúg ntúni yí, bwá á ci nə ompwíin ó Yésus ná: «Nəcé jí Yíguli wún ngé bále də nə oŋwenyε ə tóya nə bóól ósól ó mábôw yí?»

¹² Yésus mú gwág sâ bwá á ngé ci yí, nyə nə bwo ná: «Mikanz dí mí ðə jii jwówuda, í ðə bə mímbəl.

¹³ Mpugá téduga sâ jí cilyá Kálad Zembî dí yí ná: «Má bul jii ná buud bwá gwágúg buud çey lámúð, ntə ná bwá dúg sâ mə *mətúnuga.» Ntó jí ná mə a shígé zə jôw ótátəlí ə búúd. Mə á yida zə jôw osól ə mábôw.»

Nyá ici í idəw

(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ *Ompwíin ó Yuánes Nduu-buud bwá á ka zə wá Yésus zə jí nyə ná: «Sánôŋ *Ofarizyēŋ sá má ðə ci idəw yələ Zembî gúmá nji ompwíin bwô bāŋ kú ci. Jí í sá ntó?»

¹⁵ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Ja múúd má ŋwa bā yí, a tâl zāŋ, a jôw óshwá bə; ye oshwá bə bwá yidá zə nə məçey lámúð bánôŋ muud bā bwá njúl kúl ŋgwúd? Mbô! Nji mósól mwôw má ngə zə, bwá bá yíl bwo muud bā yí. Mwôw məəngú dí wá óshwá bə bwá ka bá ci idəw.

¹⁶ Mpugá ná bwá ádé ŋwa kúl káándə ágúgwáan* kə wá bágá bwoodú káándéd.

8:29 Mak 3.11; 1Kr 15.24 **9:2** Luk 7.48; Sôm 103.3; Yuá 9.2 **9:6** Yuá 5.36 **9:9** 8.21-22 **9:10** 11.19; Mak 2.15; Luk 5.29; 7.34; 15.1-2; 19.7 **9:13** Ozé 6.6; Mat 12.7; Luk 19.10 **9:14** 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34 **9:15** 22.2; 25.10; Yuá 2.1-12; 3.29; Mbú 19.7 * **9:16** Na jí kúl káándə í afwóyε kə məjúwó ná ndéé í juli yí.

Nacé bágá dɔɔŋ í ká juli, í tâw, í yida bweeg luun lɔ káándá.

¹⁷ Ntó námá, bwá ádé ŋwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodá lenyad†; lenya í é bá nyey, wáan shwiy shí, lenya ntáma. Bwá dɔ wá wáan ágúgwáan í lenya í agúgwáanud. Ná ndéé, nə lenya nə mɔlwəg byêsh í mú cɔgə.»

*Yésus má gwúmushi shilə mə Zharus
(Mak 5.21-43; Luk 8.40-56)*

¹⁸ Yésus ŋgə ná lás ntáni, ŋgwól njwú *Oyúden mú jê. A mú kúdɔw shí, yə Yésus gúmá. Nyə nə né ná: «Súsás jâm mé kúnɔw yə. Má cɛel ná wo zág kə keel nyə mbwə, a cágəg.»

¹⁹ Yésus mú tɔw shí bənɔŋ ompwín bé bwá músə bɛ nyə.

²⁰ Bwá ŋgə ná kə, ŋgwól mudá mú leel bɛ nyə mpúsə. Mudá məcii mé á dɔ wú nyə nyúúlúd té mímbú wúm nə mímbá. Mudá éne mú shísh Yésus mpúsə kwon, kúnya nə nyə lwá lú káándá,

²¹ a ŋgə téduga ná: «Má ká jisɔw kúnya nə káándá má Yésus, mə e yál.»

²² Yésus mú yid mpúsə, dúg mudá éne, nyə nə né ná: «Shilə wám, sɔlɔg lám shí. Wo má *dúg cɔg nacé búgə gwô.» Mudá mú yál námá cé nə cé.

²³ Yésus mú ka kə ná ndéé, kə nyí njwú dí njɔw. A mú kwey, buud bwá ŋgə lwɔ milaag, bwo ŋgə sá saagawo mímbii mímbii.

²⁴ Yésus mú ŋkáánd nə buud ná bwá cúwɔg tóŋ. Nyə nə bwo ná: «Súsás ga í afwóyé yə, á yidá bə gwəd.» Bwá mú yida ŋgə cágulə nyə.

²⁵ Ja bwá má shîn wéesh buud óni tóŋ yí, Yésus mú nyí fúm, a mú bii súsás mbwəd, súsás í mú wɔl.

²⁶ Ntó, lâŋ ní í mú zə jwɔ shí nyɔɔŋ nyêsh.

Yésus má bəny wəancím-ncím mísh

²⁷ Yésus mú kyey. A ŋgə kə ntáni, wəancím-ncím óbá bwá mú bɛ nyə nə onkwimbyê. Bwá ná: «Yé Mwân má *Dávid, bwíígúg sá ná ŋkwoná!»

²⁸ Ntó, Yésus mú kə jé njɔw, wəancím-ncím bwá mú shísh nyádí. Yésus mú jí bwo ná: «Ye

bí ŋgə *búgula ná mə ji nə ŋkul sá ntó?» Bwá ná: «Haaw, yé Cwamba, sá mé búgula.»

²⁹ Yésus músə ka kúnya nə bwo míshúd. Nyə nə bwo ná: «Í bəg nda bí ŋgə búgula ná.»

³⁰ Mísh mé músə bāŋ bwo. Yésus mú mpu báásulə bwo ná: «Mpugá gwágulə. Bii kú jaaw tɔɔ muud sá í mé bə ga.»

³¹ Nji bwá bāŋ, wúlə bwá á wú cínɔŋ yí, bwá á shwal kə ŋgə bāŋgula nə lâŋ wɔɔŋgú kúkúl jêsh.

Yésus má lwag fifi

³² Ná ndéé cúwólə bwá á cúwo tóŋ yí, bóól búúd bwá mú zə nə wúl fifi wə Yésus. Jamb í á wá nyə mənəkədad ná a bəg fifi.

³³ Yésus músə yíl muud éne jamb, a mú tééd lásulə. Buud bwá á bə cínɔŋg áncuncuma wá, bwá mú bul káam ná: «Sá a bwélé dúg mbií sá ga shí *Izəryél.»

³⁴ *Ofarizyêŋ bāŋ, bwá mú ci ná: «A ŋgə yíl məjamb nə ŋkul mé njwú məjamb.»

Osól ó másáal bwá ŋgə fáfə

³⁵ Ntó Yésus nyə á ŋgə kə míŋgwála míŋgwála, nə məkwaádá məkwaádá. Nyə á ŋgə jííguli buud *mámpáanzə mé mínjígulá mé *Oyúden dí, á ŋgə cúndə Jjɔ Kéél á Faan má Zembí, a ŋgə námá lwag buud məbwas mímbii myêsh, tɔɔ ijâm.

³⁶ Yésus nyə á dɔ ŋgə dúg buud bəsh nyə á dɔ bwəma nə bwo wá. A mú gwág bwo cey lámúd nə dúgúlə ná bwá á ŋgə cɔgə mántágula dí, bwá mé shîn námá tag nda sɔɔnz íncwəmbə í cúgé nə mbaagulə yí.

³⁷ Ntó nyə á ci nə *ompwín bé ná: «Dugá, idəw í mé tí fambə məŋkund məŋkund, nji buud bwá ké saag wá básə cíg-cíg.

³⁸ Ntó wə mé cí náá: jégulagá nə amádí fambə ná a ntíg buud, bwá kəg saag.»

10

Buud ə lwámá wúm nə óbá

(Mak 3.13-19; 6.7-13; Luk 6.12-16; 9.1-6)

¹ Ntó Yésus mú jɔw *ompwín wúm nə óbá bə. A mú yə bwo ŋkul á dúlə yíl búúd bów-bów míshíshim, lwag məbwas mímbii myêsh, tɔɔ ijâm.

† 9:17 Oyúden bwá á dɔ sá lenya nə kúúdú cúdí. 9:20 Ləv 15.25-27; Mat 14.36; Mak 5.27; 6.56; Luk 6.19; 8.44 9:22 8.13; Mak 5.34; 10.52; Luk 7.50; 8.48; 17.19; 18.42; Mis 3.16 9:24 Yuá 11.11-13 9:25 Mak 5.41 9:27 20.29-34 9:29 8.13 9:30 12.16; Mak 7.36 9:31 Mak 7.36 9:32 12.22-24 9:34 10.25; 12.24, 27; Mak 3.22; Luk 11.15, 19 9:35 4.23 9:36 Ilŋ 27.17; Eze 34.5; Zak 10.2; Mat 14.14; 15.32; Mak 8.2 10:2 Yuá 1.40-44; Mis 1.13

2 *Buud ɔ lwámá wûm nə óbá Yésus nyə á jôw wá, míné máŋ wé mága: tééd nə Shímun bwá á ɔ jôw ná Pyêr yé, kala nə mínyɔŋá yé André; zə keel Zhâk bá mínyɔŋá yé Yuánes bwân ɔ Zhébedé.

3 A jôw námá Fílíp bá Batəlumî nə Tómas bá Matiyô ŋwenye tóya. A jôw námá Zhâk, Mwân mə Alfê bá Tadê,

4 nə Shímun kambəle loom bá Yúdas Iskariyôt, muud nyə á kusha nə Yésus yé.

5 Nə ndéé Yésus mú kənd búúd wûm nə óbá óni lwámád, a mə fwo shîn cwîny bwo ná: «Ja bí mə kə yí, bí kú kə ikúl í cúgé *Oyúden yíí. Bí kú kə míŋgwála mí búúd ɔ Samariya.

6 Yidagá kə búúd ɔ *Izəryél dí, bwé mə jág zhí nda incwəmbə bí kú nə mbaagulə yí.

7 Ja bí ŋgá kə yí, bí ɔ kə ŋgə cúndə ná Faan mə Zembî mú kúnə-kúnə.

8 Lwagugá mimbəl, bí gwúmushi mim-bimbə, bí lwag námá mízázaamá, bí yíl búúd məjamb. Bí mə ŋwa ŋkul ga ashwá, kəgá námá sêy nə ndí ashwá.

9 Muud kú kə nə *mwaanê bwúgúd, tɔɔ ɔr, tɔɔ wúl mbií mwaanê wêsh.

10 Muud kú ŋwa baamətálá, ŋkí ishimí íbá, ŋkí bóól ósilúfaas, ŋkí wagatíg, nəcé muud ŋgá sêy yé mə jəlá nə yéyɔw ídâw.

11 «Ja bí mə jé wúl ŋgwála ŋkí wúl loom dí yí, bí fwo sɔ ŋkí bí bí nə ŋkul kwey múúd jí nə lâm mə báágúlá bí, bí ɔ jí nyédí kə wóós jwôw bí mə bá cɔ yí.

12 Njów wêsh bí mə nyíi yí, bí ɔ bədá ná: “Zembî sáág nə bí bág nə shee.”

13 Nkí buud ɔ njów wɔŋgá, bwé lág bí, Zembî bále sá nə bwé bág nə shee. Nji ŋkí bwé bə kú lág bí, Zembî kú námá sá nə bwé bág nə shee.

14 Búúd ɔ wúl njów ŋkí wúl ŋgwála bwé ká bə kú lág bí, kú gwágulə kéel dún, ja bí mə wú cínɔŋg yí, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí.*

15 Búbálé mə jaaw bí ná, jwôw Zembî mə bá zə sámb búúd mílósá yí, a bá jagulə búúd ɔ Sódóm nə Gomor ntɔ ŋgwála wɔŋg.»

Yésus ŋgə kéwəli buud ɔ lwámá bé (Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)

16 «Owey, mə mə kənd bí nda incwəmbə mpədúgá ɔŋkweny. Bí mə jəlá nə kə nda onywá, bí kə nə tédúgá ŋgwúd nda məfaf.

17 Dugá jí nə buud kuú kalá; bwé bá ɔ kusha nə bí məbwé mə osəmbye ɔ mílósúd, bwé ɔ fyáməsə bí mílwón *mámpáánzə mə mínjígúlá mə *Oyúden dí.

18 Bí mə bá ɔ kaad mísh mə búúd ɔ anúní nə ɔjwú ɔ loom dí ná, nə bí kəg bwaagulə sá bí mə mpú shú jínə dām yí, bí bwaagulə námá ikúl í cúgé Oyúden yí.

19 Ja bwé bá ɔ kusha nə bí yí, bí kú bá ɔ yágəwo mbií bí mə bá ɔ kaad yí, kú yágəwo íciyá í kɔɔd. Iciyá í bá námá ɔ jé bí cé jɔŋgúd,

20 nəcé bí dí mə bá ɔ lás, Shíshim mə Sóŋgá wún Zembî wé mə bá lás mímpu mínúd.

21 «Mínyɔŋá mə bá kusha nə mínyɔŋá yé nə bwé kəg gwú nyə. Sóŋgá mə bá kusha nə mwân; bwân bwé lúmbəli nə obyól, ŋgə gwú bwo.

22 Buud bəsh bwé bá mpii bí nəcé jínə dām. Nji, muud mə bá jísɔw kə wóós máshínéd yé, a bá cugə.»

23 Bwé ká lwágulə bí cúwəlí wúl ŋgwála dí, fúndágá, bí kə ŋgwála shúsúd. Búbálé mə jaaw bí ná, *Mwân mə Múúd mə bá nyiŋgə zə, bí njúl kú fwo shîn jaand míŋgwála myá *Izəryél myêsh.

24 «*Mpwíin nyə ádé bwelɛ ntɔ yíguli, lwaá kú ntɔ mása.

25 Buud bwé ɔ dúg *ompwíin námá nda bwé dúg yíguli ná, bwé dúg námá lwaá nda bwé dúg mása yé ná. Nkámúsá bwé lwíy sóŋgá njów nə Beləzəbul, ŋkəməsa nə bwân.»

Muud fúndág nji Zembî (Luk 12.2-9)

26 «Bí kú ɔ fúndə bwo; nəcé kú nə sá á mbúdúlá í bá bwən kú báguli, ŋkí sá á *ndímba í bwən kú mpúy.

10:5 Luk 10.4-12 10:5 Luk 10.33 10:6 Zhe 50.6; Mat 15.24; Mis 13.46 10:7 4.17 10:10 1Kr 9.14; 1Tm 5.18
 10:13 Luk 2.14 10:14 Mis 13.51 * 10:14 Ja Oyúden bwé á ɔ kudə fumbyá mákuú dí yí, bwé á ɔ lwágulə ná, kúkál shí bwé ámə təl mákuú máŋ yí, bwé mə kál gwo nə buud bí cínɔŋg wá nə bwé músə sá nyéé. 10:15 Mət 18.20; 19.1-29; Mat 11.24 10:16 Luk 10.3 10:17 24.9-14; Mak 13.9-13; Luk 21.12-19; Yuá 16.1-4 10:17 Mis 5.40; 2Kr 11.24 10:18 Mis 24-26 10:19 Luk 12.11-12 10:21 Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53 10:22 5.11; Yuá 15.18
 10:23 16.28; Mis 8.1 10:24 Luk 6.40; Yuá 13.16; 15.20 10:25 9.34 10:26 Mak 4.22; Luk 8.17

²⁷ Sâ má jaaw bí yídúgúd yí, kəgá lás gwo mənkenyad. Sâ má nyímbúlá nə bí lwəd yí, kəgá ngə cúndə gwo íkwáláminúd.

²⁸ Kúgá də fúndə búúd bí nə ηkul gwú nji nyúul, nji kú nə ηkul gwú *jím wá. Yidagá fúndə Zembî. Nyə wə jí nə ηkul gwílya múúd ncindí, nə nyúul nə jím, a wusə byêsh kuda á kandugəd.

²⁹ Ngaá nə bwə də kusha mímbá-kwáádə mímbá susáj *mwaanê ηgwúd. Tεem bə ntó mbá-kwáádə ηgwúd cúgé nə ηkul kud shí, Sósngú wán kú fwo magulə.

³⁰ Bi bān ntāg íí, Zembî mə mpú bímbí lá íntand í shilú bíśá bí mílúúd yí.

³¹ Nə ndeé, kúgá də fúndə. Mpugá nə bí má cey Zembî lámád cə mimbá-kwáádə ηkí bulya.

³² «Muud yêsh mə mágúlə mə mísh má búúd dí yé, mə é magulə námə nyə mísh má Dā jí gwów yéd.

³³ Nji muud mə kálya mə mísh má búúd dí yé, mə é kálya námə nyə mísh má Dā jí gwów yéd.»

Bę́lə Yésus wúsə dɔɔmb
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Bi kú ngə tóduga nə mə má zə sá nə buud bwə cugəg nə shεε shí gaád. Mbô! Mə azáyé sá ntó. Mə má yida zə nə dɔɔmb.

³⁵ Mə má zə wá ífəməga mínjów mí búúdəd, mwán nyə é lúmbəli nə sósngú, sás lúmbəli nə nyɔngú, cóol lúmbəli nə mpósmbálú.

³⁶ Nə ndeé, buud ɔ njów mə múúd ɔ bwə bá lúmbəli nə muud.

³⁷ «Múúd mə céél sósngú ηkí nyɔngú cə mə yé, a cúgé nə ηkul bə *mpwíin waamâ. Nyɔng mə céél ncwámá dé ηkí sás dé cə mə yé, a cúgé nə ηkul bə mpwíin waamâ.

³⁸ Múúd mə ká bə kú ηkény kwolós jé bę mə, a cúgé nə ηkul bə mpwíin waamâ.

³⁹ Muud mə sə ná a kaambulə nə cug jé yé, a jím bal gwo. Nyɔng mə jím bal cug jé nəcé mə yé, a má yidá kaambulə nə gwo.»

Lágúlə búúd ɔ Zembî
(Mak 9.41)

⁴⁰ «Muud mə lág bí yé má lág mə. Muud mə lág ntāg mə yé má lág múúd nyə á nti mə yé.

⁴¹ Múúd mə ká lág *múúd micúndə mə Zembî nəcé mpúlə nə muud micúndə, muud wɔngú mə ηwa myəna mí jéla nə búúd ɔ micúndə myá. Nyɔng mə lág múúd jí tátəlí mísh má Zembî dí yé nəcé mpúlə nə tátəlí muud íí, nyān ηwa myəna mí jéla nə otátəlí ɔ búúd myá.

⁴² Muud mə bá yána tɔɔ nji láá májúwó mətálá ηgwúd, ηgulal ηgwól zhizhe muud éga nəcé bálə *mpwíin waamə yé, búbələ má jaaw bí nə, muud wɔngú nyə abúle shúb myəna myá cínəng.»

11

¹ Yésus mə shín cwíny *ompwíin wúm nə óbá bə ntáni. A músə kyey, kə ngə yə buud mínjígúlá, ngə cúndə bwədí míngwála.

Yésus bānəη ompwíin ɔ Yuánes
(Luk 7.18-35; 10.13-15)

² Ja Yuánes Nduu-buud nyə á bə mímbwug dí yí, nyə a gwág misóólúgú *Kríst nyə á ngə sá myá. A mú kənd bóól ómpwíin bə nə bwə kág jí Yésus ná:

³ «Ye wo wə wə muud sə ngə bwánd nə a bá zə yé? Ye sə kwóg ná bwánd íshús?»

⁴ Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Kəgá jaaw Yuánes sâ bí má gwág yí nə sâ bí má dúg yí.

⁵ Wəancím-ncím bwə ngə mpu dúgya; mímbúmbwúgú mí ngə kyey tátəlí, mizúzaamə mí ngə yál, wəakúməlwə bwə ngə mpú gwág, mímbimbə mí ngə gwúm, ínkúηkwóηélə í búúd í mú ngə gwág Jɔjɔ Kéel.

⁶ Muud nyə é bə kú bwəma nə bɔɔgú mádí yé, nywáá má jəla.»

⁷ Ja ompwíin ɔ Yuánes bwə má nyíngə yí, Yésus mú zə lésha nə buud bwə á bə cínəng áncuncuma wá; a mú ci nə bwo shú má Yuánes ná: «Ja bí á də kə shí a shwéeshá dí yí, bí á də kə dúg jí? Ye gúl ká í dúgə ntān nə fufá?»

⁸ Nkí í á shígé bə ntó, bí á də kə dúg jí? Ye ηgwól múud dúgə bwáád íjimə í mímbwéedí? Mbô, buud bwə dú bwáád íjimə í mímbwéedí wá bwə də bə mínjów mí ójwú-buudəd.

10:28 Heb 10.31 10:30 Luk 21.18 10:32 Mbú 3.5 10:33 Mak 8.38; Luk 9.26; 2Tm 2.12 10:34 Luk 2.14
10:35 Msh 7.6 10:35 10.21; 24.10; Mak 13.12; Luk 21.16 10:37 Mbá 13.7-10; 33.9; Mat 19.29; Mak 10.29; Luk 18.29 10:38 16.24-25; Mak 8.34-35; Luk 9.23-24; Yuá 12.25-26 10:40 18.5; Mak 9.37; Luk 9.48; Yuá 13.20; Gal 4.14
11:1 7.28 11:2 14.3 11:3 Yuá 1.15, 27; 3.31; 11.27 11:5 Iza 35.5-6; 26.19; 61.1; Luk 4.18

⁹ Ká bi á dɛ kə dúg ji? Ye *muud micúndá má Zembî? Haaw, má jaaw bí ná nyɔɔŋg bí á kə dɛ dúg yé má ntɔ ŋkwónj múúd micúndá má Zembî.

¹⁰ Nəcə nyə wá Zembî nyə á ci nda jísá cilyá nyédí Kálaad dí ná, ná: “Dugí! Mee mə zə kənd mbwiingye lân waamá ná a kág wo shwóg kə kwambulə wo zhií.”»

¹¹ Yésus mú nyiŋgə ci ná: «Bábálé má jaaw bí ná, mpédúgá buud bēsh bwá má byél mímwɔ mi búdá wá, kú ná nyɔɔŋg má fwo bwele ntɔ Yuánes. Nji tɛem bæ ntó, muud má búl bæ zhizhe Faan á gwów dí yé, á ntɔ Yuánes.

¹² Ná ndeé, wúlə fwála má Yuánes Nduu-buud zə wóós múús í, Faan á gwów í mú ŋgə bæ sâ ŋkúl, buud bwá ŋgə ləl iŋkuŋkwanz wá, bwá wá bwá ŋgə ŋwa dwo.

¹³ Mbwoomb máccɛ nə micilyá mí búúd ɔ micúndá bēsh mí á ŋgə cúndə Faan má Zembî zə jé baan má Yuánes.

¹⁴ Nkí bí básé cún nə mə, mpugá ná Yuánes wá jísá Eli bwá á bwiing ná a bá zə yé.

¹⁵ Muud jí nə məlwə má gwág yé, a gwág.

¹⁶ «Mə kág yigga kala búúd á múús nə ozá? Jí nda ikágé básé shishé íseŋgyá dí yí, bíl í ŋgə kámɔla nə bílúgá ná:

¹⁷ “Sá má lwɔ bí ilúlwónj í ábulya məkəl, bi kú sáág; sá má nyiŋgə wá míngwa mí shwiy, bi kú təduwa.”

¹⁸ Ntó wá í ŋgə bæ éga; Yuánes nyə á zə, kú də ídíy-díy, a kú ŋgul; buud ná: “A ji nə jamb.”

¹⁹ *Mwân mə Múúd má zə, a ŋgə də, a ŋgə ŋgul; bwá ná: “Nyíne nyɛ jisə ndəl dəg, ŋgule məlwəg, a ji námá shwə oŋwenye ɔ tóya nə osól ɔ *mísám.” Nji má jaaw bí ná fag í ŋgə nyín mísólúgú myéd ná sán.»

Yésus mə ŋkáánd nə míl míngwála

²⁰ Yésus nyə a ŋkáánd nə buud ó míl míngwála nəcé, nyə á tɛem ŋgə sá ncúlyá *məshimbá bwá dí, bwá á shígé cénd mítédúgá. Nyə a ŋkáánd nə bwo ná:

²¹ «Məntágula nə bí buud ó Korazín. Məntágula nə bí buud ó Betusayída námá. Nəcə bímbí lú məshimbá má má sîy bídí má,

má á mbəm sîy Tir nə Sidon, buud ó nûŋ bwá á mbəm námá bwey bwáád míŋkud, ji ífí dí ná bwá cénd mítédúgá.

²² Ná ndeé, má jaaw bí ná, jwəw lú cígúlé mílósú, intúgúlí i Tir nə Sodom í ábálé bul nyaan nda bí bín.

²³ Bi bân buud ó Kapernawûm, bí ŋgə téduga ná bi mə bá kə gwəw? Mbô, bi mə bá yidá shulə kə ban mínjím. Nəcə bímbí lú məshimbá má má sîy bídí má, má á mbəm sîy ŋgwála á Sodom, ŋki ŋgwála wəŋgə wús ná mpwogé.

²⁴ Gwá wá má mpu jaaw bí ná, jwəw Zembî mə bá zə sámb búúd mílósú yí, bi mə bá bæ nə intúgúlí ŋkí yáág ntɔ búúd ó Sodom.»

Mbag á yíyísa (Luk 10.21-22)

²⁵ Yésus nyə á ka lás jân ja ná: «Pupa, Cwámá á gwəw nə shí, mə yé wo gúmá nəcé wo á shweel ompuye bənŋ buud ó fag isá íga, wo yida lwágulə ozhizhe ɔ búúd.

²⁶ Haaw Pupa, ntó wá wó á cɛel ná í bág yé.

²⁷ «Dâ nyə a cwambulə mə isá byēsh. Kú nə muud mə wámɔlú mpu Zembî Mwân nji Sónŋgú, kú námá nə muud mə wámɔlú mpu Zembî Sónŋgú, nji Mwân, nə muud yēsh Mwân má céél sá ná a mpúg yé.

²⁸ «Bí buud bí ŋgə wáduga nə mimbag mí ájijilə wá, zəgá mádí, mə é sá ná bí wógag.

²⁹ Maguləgá nə shé sáág iséy byám fulá, bi zəg ŋwa njígulá wám. Mə ji nə jə lám, mə kú nə intúgúlí. Bí é yidá mpu yəwəla,

³⁰ nəcé iséy byám í akwówáláyé, mbag wám wí ŋkí yísa.»

12

Yésus nə məccɛ mə Sábaad (Mak 2.23-28; 3.1-6; Luk 6.1-11)

¹ Dúl fwála í á bæ ná, Yésus bənŋ *ompwín bé bwá á ŋgə lína ifambá í *blé jwów lú Sábaad. Ompwín bwá á ka gwág zha, bwá mú ka ŋgə búgə mikəŋg mí blé, ŋgə də.

² *Ofarizyēŋ bwá mú dúg sólúgú wəŋgə. Bwá mú ci nə Yésus ná: «Dugí, ompwín bwə

11:10 Mal 3.1; MmN 23.20; Mak 1.2; Luk 1.76 11:14 10j 17.1; Mal 4.5; Mat 17.12-13; Mak 9.13 11:15 13.9, 43; Mak 4.9, 23; 7.16; Luk 8.8; 14.35 11:18 9.14; Mak 2.18; Luk 5.33 11:19 9.10; 11.2 11:21 Tir nə Sidon: 15.21; Iza 23.1-16; Amo 1.9-10; Mís 12.20 11:23 Iza 14.13, 15 11:24 10.15; Luk 10.12 11:25 Iza 29.14; 1Kr 1.18-29 11:27 28.18; Yuá 1.18; 3.35; 10.15; 13.3; 17.2 11:28 Iza 28.12 11:29 Zhe 6.16 12:1 Mbá 23.25 12:2 MmN 20.8-10

bwé ngə sá sâ məcəξ mə amágúláyé né muud sáág jwôw lú Sábaad yí.»

³ Nji Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Ye bí afwóyé bwελε lə sâ *Dávid nyə á sá ja bənôn buud bé bwé á gwág zha yí?

⁴ Né nyə á kə nyíi banda *mátúnuga dí, kə də íbuléd í á du bə ci shú yálə Zembî gúmə yí; í njúl ná tɔɔ nyə tɔɔ buud bé bwé á shígé bə nə zhií ná bwé dág byo. Ngaá, məcəξ mə du ci né nji ofada wé bwé dág də byo, kú nə ngwól múúd shús?

⁵ Bi mə du bwey lə məcəξ mə Moyíz. Ngaá mə ngə ci né jwôw lú Sábaad ofada bwé du sêy *Mpáánzá Zembî dí? Ntó ji ná bwé du ntɔ cęξ á jwôw lú Sábaad, nji Zembî kú yə bwo məbęξ.

⁶ Mə jaaw bí ná shé músə nə gúl sâ shé mə jalá nə ságusə ntɔ Mpáánzá Zembî yí.

⁷ Kálaad Zembî ngə ci ná: “Mə bul ji ná buud bwé gwágúg buud cey lámúd, ntɔ né bwé dág sá mə mətúnuga.” Bi mbəm ngə mpu gwág ciyá ni, nki bi shígé fándá yə buud óni məbęξ ntó.

⁸ Mpugá ná *Mwân mə Múúd ngə jwú nə məcəξ mə Sábaad.»

⁹ Yésus mú wú na jini kúlúd, a mú kyey kə nyíi *mpáánzá minjígúlá dí.

¹⁰ A mú kə kwey ngwól múúd cínəngú ná mbwê í mə shîn shwáám. Ofarizyên bwé á ka ngə sɔ zhií ná bwé jéég Yésus njagá, bwé á ka jî nyə ná: «Ye məcəξ məshé mə magulə né bwé lwágug mbêl jwôw lú Sábaad?»

¹¹ A mú yida ci nə bwo ná: «Nki ngwól múúd á na gwoonɔg jínúd ji nə tɔw ngwúd né báj, tɔw jɔonɔgú ka kud bíd jwôw lú Sábaad, ngaá nyə e kə bií gwo, a bân, yíl gwo bíd?

¹² Ngaá muud ji nə mfií cɔ tɔw? Ntó ji ná, məcəξ məshé mə magulə né sá sáág buud mənywa jwôw lú Sábaad.»

¹³ A mú ci nə muud á shwáámبالə mbwê ná: «Kwéégúg mbwê.» A mú kwéég mbwê, í mú bə mpwogé nda wúlúgá.

¹⁴ Na, Ofarizyên bwé mú wós tón, kə sá shwushwaga, sɔlə zhií ná bwé cęlə Yésus shwiy.

¹⁵ Ja Yésus mə mpu yuug jɔonɔg yí, a mú wú cínəng. Buud bwé mú bę nyə áncuncuma. Yésus mú ngə lwag mimbêl myêsh,

¹⁶ a ngə báásulə bwo ná bwé kú bwελε sá ná buud bwé mpúg mbii váál múúd á jisé yí.

¹⁷ Ntó kéel mə Zembî, Izayí nyə á cúndə yí, í mú bwəma. Zembî nyə á ci ná:

¹⁸ Sól məsáal wâm wé éga, nyə wé mə á féesh yé.

A ji abábə waamá, lám wâm wêsh wúsé nyádí.

Mə bá yə nyə Shíshim wâm.

Nyə wé mə bá zə lwágulə ílwon í búúd tətəlí mə Zembî.

¹⁹ Nyə abulé du shuya nə buud, a kú saagawo,

kú nə muud mə bá gwáduga kál dé mənókumbə mə búúd dí yé.

²⁰ Nyə a búle lal lám nda muud mə ké casulə mbwu í mə bwey lánɔgawo yí, tɔɔ nda muud mə jímə ngwiile lámba í mə shîn tag yí.

A bá bə nə jɔ lám ntáni kə jé ja búúd bêsh bwé bá mpu tətəlí mə Zembî yí.

²¹ Ilwon í búúd byêsh í bá ngə bwánd sólúgú yé nə búgá.

Bôw á kú nə ijuugá

(Mak 3.20-30; Luk 11.14-24; 12.10)

²² Mpásə na, buud bwé mú zə nə wúl mbêl wé Yésus. Jamb í á wá nyə mənəkədad né a bág, nyə ancím-ncím, nyə fifi. Yésus músə yíl muud éne jamb, a mú dúgya, a mú námə lás.

²³ Buud bwé á bə cínəng áncuncuma wá, bwé mú bul káam. Bwé ná: «Mwân mə *Dávid dí éga?»

²⁴ Ja *Ofarizyên bwé mə gwág ciyá jɔonɔg yí, bwé mú shwána, bwé ná: «Muud éne ngə yíl məjamb nə nkul mə Belzebul, njwú məjamb.»

²⁵ Nji, Yésus mú mpu mítédúgá myán, a mú ka ci nə bwo ná: «Búúd ɔ dúl faan bwé ká bóóg ngə lúmbali bwámé nə bwámé, faan dɔonɔg í é jęξ ná mpaá. Buud wá wúl ngwála bwé ká béégya, lúmbali bwámé né bwámé, ngwála wɔonɔgú í shîn bwíl. Ntó námə, búúd ɔ wúl njów bwé ká bóóg ngə lúmbali bwámé nə bwámé, njów búúd wɔonɔg í abulé bwey nə jimbúla.

²⁶ Nki *Sátan mə yida nyinɔgə cuwo, ngə yíl nyáméfwó, ntó ji nə a mə bɔog, faan dé í ka tɔw na ntədəl?

27 Nki Beluzebul wá ngá yə mə ŋkul ná mə ngág yíl buud məjamb nda bí ngá ci ná, zé nyé ngə yə buud bán ŋkul nyɔɔŋgá? Ngaá bwáméfwó bwá ngə mpu lwágulə bí ná sánj ná bi búsa nə məbɛɛ?

28 Nji, ŋkí Shíshim mə Zembî wá ngá yə mə ŋkul ná mə yílúg buud məjamb íí, mpugá ná Faan mə Zembî í mú wa.

29 «Muud cúgé nə ŋkul nyíi njów mə ŋkunúl, déég nyə isá byé, a kú fwo figə ŋkunúl wɔɔŋg shí, wóɔlə nyə məŋkəda. Nji, á ká shín wóɔlə nyə məŋkəda, a mú ka tɛem sha nyə njów.

30 «Muud mə bá kú kɛem mə yé, a ngə lumbəli nə mə. Muud mə bá kú zə wá məbwə ná sáná sá sééŋgug yé, a ngə yida caam.

31 Sâ jɔɔŋg wá mə jaaw bí ná Zembî mə bá juu búúd *misám nə *bwaasúlə mpu bwá ngá sá yí. Nji, múúd mə ká kə nə bwaasúlə mpu wá Shíshim, muud wɔɔŋgú nyə abúle bwelə bə nə ijuugá.

32 Múúd mə ká jág lás nə *Mwân mə Múúd, Zembî juu nyə. Nji múúd mə ká jág lás nə Nkɛŋkɛ Shíshim, muud wɔɔŋgú nyə abúle bwelə bə nə ijuugá tɔɔ wa cug ga dí, tɔɔ jɔɔŋg í ngá zə yíd.

33 «Bí mə ká ci ná líí jí fwámé líí, bí mə ci ná ibumá byé bísə fwámé íbumá; bí mə ká ci ná líí jí bów-bôw líí, bí mə ci ná ibumá byé bísə bów-bôw íbumá.

34 Yé iyələkag íga, bi njúl ibów-bôw í búúd, bi búsa nə ŋkul ci fwámé íciyá na ntədélê? Sâ múúd ngá bul téduga lámúd yí, gwá wá mpu yé í dú lás yí.

35 Jɔjɔ múúd lâm yé wúsə nə jɔjɔ kwɔɔzú, í ka də wéeshəli jɔjɔ ísá; bów-bôw múúd yé lâm nə bów-bôw kwɔɔzú, ka námá də wéeshəli bów-bôw ísá.

36 Mə mpú jaaw bí ná jwôw Zembî mə bá zə sámb buud milású yí, muud yêsh mə bá tów kɔɔdud nə iciyá nyə á lás ilís-lís yí.

37 Wo bá ŋwa ŋkaam ŋkí məbɛɛ íciyá byô dí.»

Kala búúd ámakuu-mə-sómbú
(Mak 8.11-12; Luk 11.24-26, 29-32)

38 Ná ndéé, bóól *Oyíguli ó mácɛɛ bə́nəŋ bóól *Ofarizyɛŋ bwá mú ci nə Yésus ná: «Yé

Yíguli sá mə cɛel ná wó lwóg sá dúl *shimbá sá dúgúg.»

39 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Mbɛɛ kala búúd í njúl ŋkí bôw, nə mitédúgá olíŋgí í bálé jí ná mə lwóg bwo shimbá! Bwá abúle dúg dúl shimbá, nji dɔɔŋg í á bə nə Zhwónas *muud micúndá mə Zembî yí.

40 Nda Zhwónas nyə á já ibulú ílól nə mimwásə mílól shú ánání dí mwô dí ná, ntó námá wá *Mwân mə Múúd mə bá já ibulú ílól nə mimwásə mílól mánđəlú dí cwú yé.

41 Jwôw Zembî mə bá zə sámb búúd milású yí, buud ó Ninivə bwá bá tów tətəlí yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcé báá, bwá á cénd mítédúgá ja bwá á gwág cúndə Zhwónas nyə a cúndə yí. Dugá, sâ í ntɔ Zhwónas yí jísə wa.

42 Cí ámudá í á wú *mákóól mə jwôw* yí í bá námá tów tətəlí yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcé nyə á gwaa zhu íjumə i shíd zə gwágulə fug mə Sálamun. Dugá, sâ í ntɔ Sálamun yí jísə wa.

43 «Ja bów-bôw shíshim í də wú múúd nyúúlúd yí, í də kə ngə jéɛla məshí mâ mish-wéeshá ngələ sɔ wogá. Nji ŋkí í bá kú kwey wogá,

44 í mú téduga ná: “Mə zə nyiŋgə kə mádí njów, kúl mə á fwo də ji yí.” Í ká zə kwey njów cwúd, nji ŋgwámbulá, sâ jêsh jɔ kwambulá,

45 í é kə ŋwa mílúgá míshíshim zəŋgbá mí njúl nə ŋkéd ntɔ wáméfwó, bə́nəŋ bəsh bwá mú kə nyíi njów, kwambulə jiya cínəŋg. Ná ndéé, cug mə múúd wɔɔŋgú í mú nyiŋgə jág bôw, ntɔ mbií í á fwó də bə yí. Mə jaaw bí ná kala búúd abúbôw ga í bá shúgula mbií wɔɔŋgú.»

Fwámé njów búúd mə Yésus
(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Yésus ngá ná lésha nə ncúlyá buud ntáni, nyɔɔŋgú yé bə́nəŋ omínyəŋú bə́ bwá mú jé. Bwá músə tów tóón, bwá ngá sɔ ná bwá lésha nə nyə.

47 Ngwól múúd mú kə jaaw Yésus ná: «Nyɔɔŋgú woó bə́nəŋ omínyəŋú bwô búsa nə tóón, bwá ngə cɛel lésha nə wo.»

12:28 Luk 17.21 12:29 Iza 49.24 12:30 Mak 9.40; Luk 9.50 12:31 12.24 12:33 7.16-18 12:34 3.7 12:36 Zhk 3.6-10 12:38 16.1-4; Mak 8.11-12 12:38 Yuá 6.30; 1Kr 1.22 12:40 Zhn 2.1; Mat 27.63 12:41 Zhn 3.5

12:42 10j 10.1-10 * 12:42 məkóól mə jwôw: Ciyá ni í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ó iciyá dí. 12:45 2Pr 2.20

48 Yésus mú bęsa nə né ná: «Nyɔɔŋgú waamê wá zə? Omínyɔŋhú báamá wá ozá?»

49 A músə séém mbwâ ŋge *ómpwíin bé dí. Nyə ná: «Dugá, nyɔɔŋgú waamá nə omínyɔŋhú báamá, bwá wá óga!

50 Muud yêsh má dɛ sá sâ Sóŋgú waamá a gwów mə jí yé, nyə wá jí mínyɔŋhú waamá, ŋkí kóól waamá ŋkí ntág nyɔɔŋgú waamâ.»

13

Kanda mbɔɔl mǎmpǎg (Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

1 Námá jwôw ni di, Yésus nyə a wú njów, kə ncindye mǎŋ, kə ji shí.

2 Buud bwá mú kə sɛɛŋgya nyádí ŋkí jág bulya nə ndéé, a mú tǎw kə kəwa byóólád, kə ji shí, buud bǎŋ cínú.

3 A mú ŋgə kənd bwo zhwog mikanda. Nyə nə bwo ná: «ŋgwól mbɔɔl mǎmpǎg nyə á zə kə myeeg mpǎg.

4 Ja á má ŋgə myeeg yí, nyúl mpúmá í má shugula zhí nə zhí. Inunú í mú zə, zə shín lúú nywô.

5 Nyúlágá í mú shugula shí á mǎkwóógád, kú nə fwámé mǎndəlú cínɔŋ. Í mú námá lɛel wéesh míŋgwu, nəcé mǎndəlú má á shígé fifə.

6 Nji, ja yásó í má faan yí, míŋgwu mi mpwásé mí mú jíga, shín shwáás nəcé kú nə fwámé míkɔ́l.

7 Nyúl mpúmá í mú shugula íbiin-bíinəd. Ibiin-bíin byɔɔŋg í mú lɛel juwo nə ndéé káda íkɔ́l í mpǎg.

8 Nji, nyúl mpúmá í á shugula shí átutagú dí, í mú ŋgə wúmə, dǎga shug wúmə íbumé təd, dǎga íbumé mǎwúm mǎsaman, dúlágá mǎwúm mǎlól.»

9 Yésus mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə mǎlwê má gwág yé, a gwág.»

Nəcə jí Yésus ŋgə jíŋguli míkanda dí yí (Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)

10 *Ómpwíin bé bwá mú shísh nyádí, kə jí nyə ná: «Nəcə jí wó ŋgə jíŋguli buud míkanda dí yí.»

11 Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Jísə nəcé Zembî nyə a má sá nə bi báá mpúg mindimba

myâ Faan á gwôw; nji nyə a shígé sá bóólágá ntó.

12 Muud jí nə baalé fɛg yé, Zembî mə bá kwádulə nyə nywo, a músə bul nyiŋgə bə nə ndí. Nji nyɔɔŋg cúgé nə ndí yé, Zembî mə bá mɛel yíl nyə búbaalé á jí nə ndí yí.*

13 Mə ŋgə jíŋguli bwo nə mikanda nəcé búsa bwé tɛem kənd mísh, bwé kú dǎg, bwé tɛem gwágulə, bwé kú gwág kú námá wǎmbulə.

14 Ntó kéel má Zembî, Izayí nyə á cúnɔ yí, í mú bwəma shú dǎŋ. Kéel dɔɔŋg dí ná: Bi mə bá dɛ kənd mǎlwâ, nji bi kú bwelə wǎmbulə;

bí dɛ kənd mísh, nji bi kú bwelə dǎg; 15 nəcé kúl búúd ga í má shín lal mílâm, bwá má shín juwal mǎlwâ, wá búdal mísh;

nə mísh mǎŋ má á bá dǎg, mǎlwê mǎŋ má á bá gwág, mílâm myáŋ mí á bá wǎmbulə. Nkwuŋgá bwá á bá cénd kuú njɔɔnd, nə ndéé mə mú lwag bwo.»

16 Yésus mú ci nə *ómpwíin ná: «Bi bǎŋ, mísh mǎn má má jəla nəcé má ŋgə dǎg; mǎlwê mǎn jəla nəcé má ŋgə gwág.

17 Bábálé má jaaw bí nə, zhwog *buud ɔ mícúndá nə otútəlí ɔ búúd bwá á bə nə yéesh nə bwá dǎg sá bí ŋgə dǎg yí, nji bwá áshígé dǎg. Bwá á bə nə yéesh nə bwá gwág sá bí ŋgə gwág yí, nji bwá áshígé gwág.»

Féel-féelí á kanda mbɔɔl mǎmpǎg (Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

18 «Kagá gwágulə nda kanda mbɔɔl mǎmpǎg í kə ná.

19 Múúd mə ká bə ná, a gwágulə Kéel á Faan á gwów nji a kú wǎmbulə, Mbáwúlú múúd nyə é zə, zə yíl nyə mpǎg í ámə kə lámúd yí: ntó ji nə nyíni jisə tǎŋ mpǎg í á shugula zhí nə zhí yí.

20 Muud jísə tǎŋ nda mpǎg í á shugula shí á mǎkwóógú dí yé, jísə nyɔɔŋg jí ná, a gwág Mílésú mí Zembî, a lág myə nə mǎshusag;

21 nji a kú nə mikɔ́l nyádí cǎgud, a kú wá nadá, á bę Mílésú mí Zembî nji kúkúl baan, á ká námá bwəma nə mǎntágula ŋkí cúwálí nəcé Mílésú mí Zembî, a julə nyúul.

12:50 6.10 13:9 11.15 13:12 25.29 * 13:12 Na ŋgə cɛel ci ná: muud jí nə yéesh ná a kyey nə fɛg má Zembî yé, nyə é nyiŋgə bul bə nə fɛg nyɔɔŋg; muud cúgé nə yéesh jɔɔŋg yé, nyə é ŋgə yida jímbal búbaalé fɛg á jí nə ndí yí. 13:14 Iza 6.9-10; Yuá 12.40; Mis 28.26-27 13:17 1Pr 1.10-12 13:22 1Tm 6.9-10

22 Muud jísé tâḡ nda mpəg í á shugula íbiin-bíin dí yé, jísé nyɔɔḡ á ná, a gwág Mílósú mí Zembî, nji, yágúwó ísâ yâ mân mwôw, nə wám̄bulə mábii í mú zə káda Mílósú mí Zembî, mí mú bə nda wúmə.

23 Muud nywáá jísé tâḡ nda mpəg í á shugula shí átutagú dí yé, jísé nyɔɔḡ á ná, a gwág Mílósú mí Zembî, a wám̄bulə myə, a mú wúmə, dúl shug wúmə íbumé təd, dúl məwúm məsaman, dúlúgá məwúm málólól.»

Kanda bów-bôw ká

24 Yésus nyə á nyingə námá kənd buud wúl kanda ná: «Faan á gwôw dúsə nda lâḡ ga: Ngwól múúd nyə á zə sá fambá, a myεεg jə mpəg ídâw.

25 Nji, mpwó-bulú, búúd bēsh bwə njúl ígwád íí, wúl zhízhín músə zə bε gúl bów-bôw ká na fambá níd ná ndeé a mú kyey.

26 Ja mpəg í á kə, í wá mábəga yí, bów-bôw ká í á kə námá, í músə nyîn.

27 Ná ndeé, amádí fambá osólól ó məsáal bé bwə mú kə jí nyə ná: “Mása, ḡgaá wo á bε nji mpəg ányunywaá wódí fambá? Ká, bów-bôw káá jâḡ í ḡgə wú ḡgow?”

28 A mú bεsa nə bwo ná: “Wúl zhízhín wâm wé í á jəla nə zə sá ntáni.” Bwə nə né ná: “Ye sá kág tí yíl íkáá byɔɔḡḡ?”

29 Nyə ná: “Mbô! Kúgá kə. Bì á bá ḡgə béduga ikáá nə fwámé ídâw, byēsh í mú ḡgə tâw.

30 Bídúgá ídâw nə káá abúbôw byēsh í wíyúg, kə wóós ja búúd bwə bá zə saag ídâw yí. Mə é bá cì nə buud bɔɔḡḡ ná bwə téédúg tí íkáá í abúbôw, bwə wóólə byo mimbwoomb, kə bá jígal. Bwə ka tεem zə kwós ídâw, kə wá ḡkundád.”»

Kaaná búbumə mpəg

(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

31 Yésus nyə á nyingə kənd bwo wúl kaaná ná: «Faan á gwôw dúsə nda búbumə *mutárəd ḡgwól múúd nyə á myεεg nyédí fambá yí.

32 Búbumə jɔɔḡḡ wá í búl cwáágəwo nə bíl íbumə í mǎmpəg byēsh. Nji ja í dú kə yí, í də gwaa cə mólúgá mǎmpəg mǎ fambá; í bə fwámé lílí, inunú zə ji nyédí mílówəd.»

Kaaná ləvur (Luk 13.20-21)

33 A mú nyingə kənd wúl kaaná ná: «Faan á gwôw dúsə nda fuú *ləvur. Ja múdá mə ḡwa wə, a fugə nə mǎmpíí mə ḡgug buléd málólól yí, í é sá ná ḡgug wɔɔḡḡ wēsh í búndəwəg.»

Nəcé jí Yésus ḡgá jíguli míkaanád yí (Mak 4.33-34)

34 Yésus nyə á ḡgə cì buud isâ íni byēsh míkaanád, nyə a shígé də bwεle lás nə bwo kú kənd kaaná.

35 Nyə á ḡgə sá ntó ná iciyá í ḡgwól *múúd micúndé í bwəmag mbií nyə á cìlə yí, ná: Mə bá lésha nə bwo míkaanád. Mə bá wéesh isâ búúd bwə afwóyε bwεle mpu té Zembî nyə á fwə shí yí.

Féél-féélí á kanda bów-bôw káá

36 Yésus músə wú kúl búúd bwə á bə áncuncuma yí, kyey kə njów. *Ompwíín bé bwə mú shísh nyédí. Bwə nə nyə ná: «Féélág sá kanda á bów-bôw káá í á bə fambá yí.»

37 A mú bεsa nə bwo ná: «Muud nyə á myεεg jə mpəg ídâw yé, nyə wá *Mwân mə Múúd.

38 Fambá wá shí búúd bwə njúl ga. Jə mpəg wá buud búsə Faan á gwówád wá. Bów-bôw íkáá wá buud bwə ḡgə bε Mbəwúlú múúd wá.

39 Zhízhín í á bε bów-bôw íkáá wá Njwû məjamb. Saagúlə bwə bá saag ídâw fambá yí, wá máshíné mə shí. Buud bwə bá saag wá, bwə wá *wəéḡgəles.

40 Nda bwə də tí íkáá í abúbôw, bwə jígal byo bágéd ná, ntó námá wá í bá bə məshíné mə shí dí yé.

41 Mwân mə Múúd mə bá ntí wəéḡgəles bé, bwə zə bigas Faan dé, bwə mú yíl búúd bwə ḡgə ndény bóól məláám̄b wá, nə bɔɔḡḡ búsə kú bish mǎcεε wá.

42 Bwə kə kúl bēsh kuda ánúnî dí. Bwə bá bə cínḡḡ, nji bwə ḡgə bwam nə məyâ.

43 Ntó otátəlí ɔ búúd wá Zembî bwə bá də faan nda yásə Faan mə Sólḡḡ wáḡúd. Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág.»

Kanda jimé lú sá

44 «Faan á gwôw dúsə nda gúl jimé lú sá jísé shwoó dí gúl fambá yí. Muud mə kwey

gwo yé a nyingə mpu shweel gwo. A músə kə nə məshusəg, a kə kusha məbii mé mēsh ná ndeé a mú kə kusə fambá jəŋg.»

Kaaná kwóógú álal-kus

⁴⁵ «Faan á gwôw í nyingə námə bə nda lâŋ ga: ηgwól múúd nyə á də kusə ijimá í mákwóógú bwé də lúlə ísâ í nyanǵá nə ndî yí, ná a ká də kusha.

⁴⁶ Muud wəŋgú mú ka kwey dəŋg í búl bə nə mfíí cə mósólúgá mēsh yí, a músə kə kusha ísâ byé byēsh nyə á bə nə ndî yí, kə kusə kwóógú dəŋg.»

Kaaná wód

⁴⁷ «Faan á gwôw í nyingə námə bə nda wód bwé má wusə májúwód yí. Í bii óshû mímbíí mímbíí.

⁴⁸ Ja í má lwánd yí, bwé mú julə, kə nə dwo cínú. Bwé mú kə ji shí, féesh fwámé óshû, wá mímanǵad. Bwé yíl óshû ó abábôw, myaas.

⁴⁹ Ntó námə wé í bá bə məshíné má shí dí yé. *Wəŋgəles bwé bá béég mimbíya mi búúd bəŋŋə otútəlí ó búúd.

⁵⁰ Bwé bá kul ósól ó məbôw kuda ánúní dî. Cínəŋg mə bá bə bwo, nji bwé ηgə bwam nə məyə.»

⁵¹ Yésus mú jí *ompwíín bé ná: «Ye bi shí mpu gwág ísâ íni byēsh?» Bwé ná: «Haaw.»

⁵² Nyə nə bwo ná: «Gwá wé má jaaw bí ná, Yígúli məcəx yēsh má jíig ísâ yâ Faan á gwôw yé, a ji nda ηgwól sósŋgú jisə nə jə kwəzú yé. A ji nə ηkul wéesh ísâ í acwúlú nə í agúgwáan cínəŋg kwəzú dəŋgú.»

Buud ó Nazarēt bwé abúgúlayé Yésus (Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Ja Yésus má shîn jíigúli búúd nə mikanda míni yí, a mú wú na,

⁵⁴ kə nyádí kwáádé. A mú ká də yə búúd minjígúla bwé dî *mpáánzé minjígúla, mbií í á ná buud bēsh bwé á də káam, bwé ná: «Dúga váál fúg nə dúga váál *məshimbá í á wú nyə ηgow?»

⁵⁵ Mwân má kábínda dí éga? Nyəŋgú dí Maríya? Omínyəŋú bé wé *Yákwab bəŋŋə Yóseb nə Shímun nə Yúde?

⁵⁶ Nɡaá, okóól bé bēsh básə wa sádí? Məma ísâ íni byēsh í á wú nyə ηgow?»

⁵⁷ A mú bə bwo kwal-bəŋgú. A mú ka zə ci nə bwo ná: «*Muud micúndə má də námə bwəma nə mpyóŋ nji nyádí kwáádé nə nyádí njów búúd.»

⁵⁸ Ntó Yésus nyə a shígé bul sá məshimbá cínəŋg, nəcé buud kú *búgula nyə.

14

Shwiy mə Yuánes Nduu-buud (Mak 6.14-29; Luk 3.19-20; 9.7-9)

¹ Mwôw məŋgú di, Herod á Tatarâk* nyə á gwág bwiiŋgyá má Yésus, a mú ka ci nə osól ó másáal bé ná:

² «Yuánes Nduu-buud má gwúm. Sâ jəŋg wé á músə nə mpífé á ηgə sá *məshimbá ntáni ni.»

³ Herod nyə á ci ntó nəcé nyə á bii Yuánes Nduu-buud, wólə nyə məŋkəda, wá nyə mímbwug dí nəcé lésú má Herodyâd, mudá má mínyəŋú yé Fílíp.

⁴ Nəcə Yuánes Nduu-buud nyə á jum Herod ná: «Wo ajélayé nə ηwa mudá éne ná wo bâ.»

⁵ Herod nyə á ka də cəel gwú Yuánes, nji a ká də fúnda buud nəcé nda bwé á də gwəzə Yuánes nə a jisə *muud micúndə ná.

⁶ Ná ndeé, jwôw Herod nyə a təl zaŋ byélé dé yí, shilə má Herodyâd í á zə sáag cwánúd, Herod músə bul gwág nyə nywa.

⁷ A mú kaag shilə ni ná: «Mə é fáágulə wo sá jēsh wó é gwáamb mə yí.» A kəen ηkaanə kaagulə nyə ntó.

⁸ Shilə ni músə bə íshwambulə í nyósŋgú, nyə nə Njwú-buud ná: «Yég mə lúú má Yuánes Nduu-buud yáásəd wa kíkídíga.»

⁹ Njwú-buud músə gwág ηgwómbúlú wəŋgú cey lámúd; nji nda nyə á bwey kəen ηkaanə mísh má ójóŋ dí ná, a mú magulə ná bwé yág nyə.

¹⁰ A mú kənd múúd njów mímbwug, kə cígə Yuánes cúŋ.

¹¹ Bwé músə zə nə lúú yé yáásəd, zə yə shilə ni, a músə kə nə wə, kə cwámbulə nyósŋgú.

13:50 8.12 13:53 7.28 13:54 Yuá 7.15 13:55 Yuá 6.42 13:57 Yuá 4.44 * 14:1 Tatarâk: Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; nji í ká ná «ηgwámuna nyə á ηgə jwú nə mpál nđ á nkumba faan yé». Dúgúg námə Luk 3.1; 19; 9.7; Mis 13.1. 14:2 16.14 14:3 Ləv 18.16; 20.21; Luk 3.19-20 14:5 21.26; Mak 11.32; Luk 20.6

12 Ompwíin ó Yuánes bwé músə kə ñkêny kug nyúul, kə dəl. Bwé mú kə nə lân̄ kə jaaw Yésus.

Yésus mə yá búúd idâw

(Mak 6.30-44; Luk 9.10-17; Yuá 6.1-15)

13 Ja Yésus nyə a gwág mbii Herod nyə á ngə téduga yí, nyə a wú cínəng, kə kəwa byóólúd kyey ná a kə ji nyáméfwó bugád kúl búúd bwé cugé yí. Nji buud bwé mú mpu ntó, bwé músə zə áncuncuma, bwé ngé zhu míngwála, bwé ngé kyey ncindye nə ncindye ngələ bə nyə.

14 Ja á má shulə byóól dí yí, a mú dág mánkúmbə mə búúd máni; a mú gwág bwo cey lámúd, a músə lwag mimbəl myəñ.

15 Ja kugú má bii shí yí, *ompwíin bwé mú shísh nyə kúnə-kúnə, kə ci nə nyə ná: «Sá búsə wa bugád, kugú námə óga, bídúg mánkúmbə mə búúd mága, bwé kág mákwáádá, kə kusə sá má də.»

16 Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Í ajéláyé nə buud óni bwé kág. Biméfwó, yágá bwo sá má də.»

17 Ompwíin nə né ná: «Sá cugé nə sá wa, nji íbuléd itóon nə oshú óbá.»

18 Nyə nə bwo ná: «Zəgá mə nə byo wa.»

19 A mú ci nə buud bəsh ná bwé jíg shí ákándad. A mú ka ñwa íbuléd itóon nə oshú óbá óni, a bân mísh gwôw, yə Zembî akíba. A músə féy íbuléd, yə ompwíin. Ompwíin bwé músə kə kaaw búúd.

20 Buud bəsh bwé mú də, jílə, idâw lág. Byəng í á lág yí, í músə lwánd mábwumú wúm nə məbá.

21 Buud bwé á də wá, bwé á jee bə budúm otóóshin otóon, kú lə búdá nə ikágá.

Yésus mə kyey májúwó dí gwôw

(Mak 6.45-52; Yuá 6.16-21)

22 Námə nji í á shín yí, Yésus nə *ompwíin ná bwé kəwag byóólúd, bwé línág kə nyə shwóg mən̄ fanwiny té nyə é ngə fwo bíd zhwog buud bwé á bə óni yí.

23 Yésus mú shín bíd búúd, a músə bád mbúnád nyáméfwó ná a kə jəgala nə Zembî. Bulú mú zə yínd a njúl cínú nyámé.

24 Byóól dāñ í á bə í má wú bwúnád fwámé cé. Nji ikwə í á ngə bul jág ntágalə bwo nəcé

ñkwə nyə á ngə yida wú kóómb bwé á ngə kə yí.

25 Njəe míngwúm mí kúwo mí ashúshwóógá dí, a músə zə bə bwo, a ngə kyey nə məkuú májúwó dí gwôw.

26 Ja ompwíin bwé má dág a ngə kyey nə məkuú májúwó dí gwôw yí, bwé mú jág bul fúndə, bwé ngə téduga ná jísə *jím. Bwé músə ka ngə bul bwú ñkwiiimbyə nə ifwaas.

27 Nji Yésus mú leel ci nə bwo ná: «Səlagá milām shí. Mə wə éne, kúgá fúndə.»

28 Pyêr mú ci nə nyə ná: «Ñkí jísə wo, ciğ nə mə kyeyug májúwó dí gwôw zə nún̄ wódí.»

29 Yésus mú ci nə nyə ná: «Zaág.» Pyêr mú wú byóólúd, a músə ngə kyey májúwó dí gwôw, ngə kə wə Yésus.

30 Nji, ja á má dág nda ñkwə ngə bul kuñg ná, a mú nyiñgə bə nə ifwaas, a mú tééd nyasalálə májúwód, a músə leel kām ná: «Yé Dá, cugug mə.»

31 Yésus mú námə leel séém̄ mbwə, kə bii nyə. A mú ci nə nyə ná: «Búg gwô jí ná ñkí tag. Nəcé jí wo ámə sá məshwán yí?»

32 Bwé músə kəwa byóólúd, ñkwə mú ntág shín.

33 Bəng bwé á bə byóólúd wá, bwé mú kúd Yésus məbwón shí, yə nyə gúmá, bwé ná: «Wo jí bəle bə *Mwán má Zembî.»

34 Bwé má shín lína mən̄, bwé mú jé ləom á Genezarêt.

35 Buud wá kúkúl jəng bwé má yag Yésus, bwé mú kyey nə lân̄ mánd m̄ kúnə-kúnə mēshud. Buud bwé mú zə nyə nə mimbəl myēsh.

36 Bwé mú téeg nyə məbwə ná a bídúg ná bwé jísówúg ngə kún̄ya nji nə *mbwaag káándə yé. Bəng bwé á ngə kún̄ya nə nyə wá bwé mú ngə yál.

15

Məfúlú mə ímpáábə nə məcçə mə Zembî
(Mak 7.1-23)

1 Bóól *Ofarizyēñ nə *Oyíguli ó məcçə bwé á wú Yurúsələm wá, bwé á ka shísh wə Yésus, kə ci nə nyə ná:

2 «*Ompwíin bwə bwé ngə ntə məcum mə ímpáábə, bwé ngə də kú gusa mábwə. Jí í sá ntó?»

14:13 15.32-39 14:14 9.36 14:20 20j 4.43-44

14:30 8.26 14:31 6.30; 8.26; 16.8; 17.20; Luk 12.28

Luk 11.38-39

14:23 5.1; Luk 5.16

14:25 Zhb 9.8

14:26 Luk 24.37

14:33 16.16; 27.54; Mak 15.39

14:36 9.20

15:2 23.25;

3 Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Nəcə jí bí bân ngé ntə mpéndí mə Zembî, bi ngé yida baagula məcum mə ímpáámbé yí?

4 Zembî nyə á ci ná: “Gúmálúg sósngú woó nə nyəngú woó.” A nyiŋgə námé ci ná: “Múúd mə ká lweem sósngú yé nkí nyəngú yé, bwé jalá nə gwú múúd wəngú.”

5 Nji bi bân bí ngə ci ná: “Múúd mə ká jaaw sósngú nkí nyəngú ná: ‘Sâ mə ámə nywá kwíínd wo nə ndí yí í músə məyəna shú mə Zembî,’

6 í cúgé bwéle bæ múúd wəngú obulaga ná a yég sósngú nkí nyəngú gúmə.” Ngaá ná bí ngə sá ná Milású mí Zembî mí bág nkúngúg, məcum mún yidá mpu yáág?

7 Bi búse nə məkəŋ! Izayí nyə á bæ nə nkāam ja nyə á cúndə shú dúnád ná:

8 Kúl búúd ga í ngə gúmal mə nji mímpu dí, milám myán mí njúl shwóg-shwóg nə mə.

9 Wán ngəlé ságusə bwé ngə ságusə mə yí wúsə ntó ngwas.

Bwé ngə yida jínguli buud minjígulá myâ mampéndí mə búúd.»

10 Yésus músə ka yid, lésha nə buud bwé á bæ cínəngú áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Bényúgá məlwə, mpu gwágulə.

11 Sâ í də nyíi múúd mpu dí yí, gwé dí í də wá múúd məlwəagəwo mísh mə Zembî dí; nji sâ í də yida wú múúd mpu dí yí, gwé wé í də wá nyə məlwəagəwo.»

12 Ompwíin bwé mú shísh nyádí kúnə-kúnə, kə ci nə nyə ná: «Ye wo mpú ná lésú wó ámə lás ní í ámə bul ntágulə Ofarizyēŋ?»

13 A mú bęsa nə bwo ná: «Sâ jēsh sósngú waamə nyə a shígé bę yí, í bá tēw nə mikəplé.

14 Bídúgá bwo. Búsə wəancím-ncím, bwé ngə bii bóól wəancím-ncím mbwéd ná bwé jaand nə bwo. Nkí ngwól áncím-ncím mə jaand nə ngwól, bēsh bwé é búla bííd.»

15 Pyēr músə ci nə nyə ná: «Féélúg sá mp-wokwoond ní.»

16 Yésus mú lás ná: «Ye bi búse námé kú mpu gwág ísâ?

17 Ye bi agwágé ná sâ jēsh í nyíi múúd mpu dí yí, í də kə mwé dí, í músə cə kə bííd?

18 Nji isâ í də wú múúd mpu dí yí, í də zhu lámúd, byó wé í də wá múúd məlwəagəwo mísh mə Zembî dí.

19 Nəcə lámúd wé bów-bów mítádúgá mí də zhu yé, nə męgwú mə búúd, nə minəmb, nə jaŋga, nə júwo, nə yéle búúd ompwēne, nə *bwaasúle mpu.

20 Isâ í də wá múúd məlwəagəwo mísh mə Zembî dí wé íni. Dále ídāw kú gusa məbwé í ádé wá múúd məlwəagəwo.»

Búgá mə múdá á Kanaan (Mak 7.24-30)

21 Yésus músə wú na kúl nííd. A músə kə kósmb shí á Tir nə Sidon.

22 Ngwól múdá á nūŋ, a njúl shilə Kanaan, mú ngə zə nyádí a ngé kím ná: «Yé Cwámba, Mwân mə *Dávid, bwíngúg mə ná nkwoŋú. Jamb í mə jág bul bii shilə wām.»

23 Yésus mú ji nyə kúl-kúl. *Ompwíin bwé mú shísh Yésus kúnə-kúnə, zə ci nə nyə ná: «Wíngúg nyə, a ngə sá káŋgá bęéle sé nə nkwiimbyé.»

24 Yésus mú bęsa ná: «Zembî nyə á nti mə shú íncwəmbé í *Izəryél, í mú ngə cwagəwa yí.»

25 Nji mudá éne nyé músə zə kúd mp-wóombú shí wé Yésus, jəgula nə nyə ná: «Yé Cwámba, shwəgú mə.»

26 Yésus mú bęsa nə né ná: «Ŋwálə ídāw í bwān ó njów, wusə yə ómpyē, í anywáyé.»

27 Nyə nə Yésus ná: «Jísə bále bæ ntó. Ká, Cwámba, ompyē bwé də námé cwála məmpulú mə dú kud táwuli ómása dí shí má.»

28 Yésus músə ci nə nyə ná: «Mudá éga, wo ji nə fwámé búgá. Sâ wó ngé jí yí, í bág námé ntó.» Námé wəla dōngú dí, mwān mə mudá éne músə yál.

29 Yésus músə wú kúl nííd. A mú ngə bę ncindye māŋ mə Galilē ná ndéé a kə bád wúl mbúŋúd, kə jí shí.

30 Buud bwé mú zə sēŋgya na nyádí áncuncuma; bwé ngé zə nə buud bwé á də nyás wá, nə wəancím-ncím, nə wəakúmalwə nə buud wá íjām, nə míl zhwoğ mimbál. Bwé mú zə ngə bwíng myo Yésus dí shí məkuú, a mú ngə lwag myo.

31 Buud bwé á bul ngə káam ífífi ngəlé bále lás, buud ó íjām bwé ngé bæ mpwogé, bōng bwé á də nyás wá bwé ngé kyey kú ná kwo

nyás, wəancím-ncím bwé ngé mpu dúg; bwé mú ngə ságusə Zembî á Izərayél.

Yésus má nyingə yə búúd idəw
(Mak 8.1-10)

³² Yésus músə jôw *ómpwíin bé, nyə nə bwo ná: «Mə ngə gwág buud óga nkúkwónhúlə nəcé sánəh sá má ji mwôw málól, bwé cúgé ná nə sâ má dâ. Mə acéélé nying bwo ntáni zha, bwé á bá kə tag nə məntəmbəli zhíd.»

³³ Ompwíin bwé mú ci nə nyə ná: «Sá é sá ntədəlé né sá bég nə bímbí lú idəw mə yə zhwog buud óga wa bugád?»

³⁴ Yésus mú jî bwo ná: «Bí búsə nə ibuléd íné?» Bwé ná: «Zəngbá, nə búbaalé íshúshú.»

³⁵ Yésus músə ka ci ná buud bwé jíg shí.

³⁶ Ná ndeé a músə ηwa íbuléd zəngbá byəngú nə oshú, a yə Zembî akíba, a fəy byo ikál ikál, yə ómpwíin bé, bwé mú kə ngə kaaw buud.

³⁷ Muud yəsh mú də nə ndeé jílə. Zhwoğ ikál í mú lúg təh məkúdá zəngbá.

³⁸ Buud bwé á də wá, bwé á bə buud otóshin onə, nji budúm kú lə búdá nə ikágə.

³⁹ A músə ka bíd ná buud bwé nyingəg, nyə mú kəwa byóólúđ, kə kóómb shí á Magadan.

16

Ofarizyêh bwé jî shimbá
(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)

¹ Bóól *Ofarizyêh nə *Osadwisyêh bwé á zə jí Yésus njígá məbwəbúlán, bwé ná a lwóg bwo dúl *shimbá í ngə zhu gwôw.

² Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Bí má də bə, bí má ká dúg mpwó-kugú nə jon dúsa tífí nə zhwon, bí ná jwôw á mán í bá bə ná sən.»

³ Nkí ná, kúndə mán, bí má ká dúg jon nkí shila, bí mpu ná mpú nyə é nywə. Bí má də mpu yag íyuug í jon; nji bí kú mpu yag sâ í ngə sîy mwôw mága dí yí.

⁴ Mbəe kala búúd í njúl nkí bôw, nə mitədúgá olíingí í bálé jí ná mə lwóg bwo shimbá! Bwé ábúle dúg dúl shimbá, nji dəong í á bə nə Zhwónas yí*.» A músə wú na bwádí, kyey.

Bôw Ofarizyêh bənhə Osadwisyêh
mínjígúlá

(Mak 8.14-21)

⁵ *Ompwíin bwé á wusa ηwaálə íbuléd ja bənhə bwé á lína mən kə fanwiny yí.

⁶ Yésus mú ci nə bwo ná: «Jígá ncə nə *Ofarizyêh bənhə *Osadwisyêh *ləvur wən.»

⁷ Bwé mú ka ngə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «A lás ntáni nəcé nda sá shígé zə nə íbuléd ná.»

⁸ Yésus mú ka mpu sá bwé á ngə téduga yí, a mú ci nə bwo ná: «Buud bəm tagúlə ná búgə jín é! Jí tédúgá wúsá bí nji ná bí shígé ηwa íbuléd yí?

⁹ Jí bí má cá gwág ntáni yí? Ye bí anyíngəyé ná téduga íbuléd itóon búúd otóshin otóon bwé á də yí, nə bímbí lú məbwumú má ikál bí á lúg nə ndí má?

¹⁰ Ye bí kú téduga íbuléd zəngbá búúd otóshin onə bwé á də yí nə bímbí lú məkúdá má ikál bí á lúg nə ndí má?

¹¹ Nəcə jí bí má cá gwág nə mə anğə nə lás lósú íbuléd yí? Mə ngə ci ná: «Jígá ncə nə Ofarizyêh bənhə Osadwisyêh ləvur wən.»

¹² Bwé mú ka tɛem mpu gwág nə nyə a shígé ngə lás nə bwo lósú ləvur á íbuléd. Nyə á ngə yida ci ná bwé bəyug mínjígúlá Ofarizyêh nə Osadwisyêh bwé ngə jígúli myá.

Yésus jisə Mesî

(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Ja bwé má kə jé shí á Sezarə mə Fílíp yí, Yésus mú ngə jí *ompwíin bé ná: «Buud bwé ngə ci ná *Mwân mə Múúd jisə zə?»

¹⁴ Bwé mú bəsa ná: «Bóól búúd bwé ngə ci ná jisə Yuánes Nduu-buud, bóól ná jisə Eli, bóólúgá nə Zheremí nkí ntəg ηgwól *múúd micúndə.»

¹⁵ Nyə nə bwo ná: «Ká bí bən, bí ngə ci ná mə jisə zə?»

¹⁶ Shímun Pyêr músə bəsa ná: «Wo jisə *Kríst, *Mwân má Zembî á kuwô»

¹⁷ Yésus músə nyingə lás, nyə nə Pyêr ná: «Wəe má jəla, yé Shímun Mwân má Zhwónas. Muud dí nyə amə lwəgə wo sâ wó má ci ní.

15:32 14.13-21 15:32 9.36 16:1 12.38-39; Luk 11.16, 29-30 16:1 Yuá 6.30 * 16:4 Sâ jəng jisə ná Zhwónas nyə a já mwôw málól mwə shúd. 16:6 Luk 12.1 16:7 Mak 6.52 16:8 14.31 16:9 14.20 16:10 15.37 16:14 14.2; 17.10-13; Mat 21.11 16:16 14.33; Yuá 1.49; 11.27 16:18 Luk 22.32; Yuá 1.42; 21.15-17; Ifz 2.20

Sóonǵú wâm jisé gwów wá nyə ámə lwágula wo gwo.

¹⁸ Μεε mə ka jaaw wo ná wo wá Pyêr. Wo mə bále bæ kwóógú. Nda bwé də lwó njów kwóógú dí gwów ná, mə bá σεηγ *Dɔ lú óbúgula dām kwóógú dwô dí gwôw. Tεεm bæ shwiy í ábúlé sá bwo sâ.

¹⁹ Mə bá yə wo ijuwuga yâ Faan á gwôw. Sâ jêsh wó bá cεεlə shí ga dí yí, í bá ntó gwôw, jəɔng wó bá wiinzh shí ga dí yí, í bá bæ ntó gwôw.»

²⁰ Nə ndéé, a mú ka mpu báásulə ómpwíin ná bwé kú bwele jaaw múúd ná a jisə Kríst.

*Yésus mə bá yə, a nyiŋgə gwûm
(Mak 8.31-33; Luk 9.22-27)*

²¹ Tééd na, a músə ka tééd jaawúlə *ómpwíin bé ná í jii ná a kég Yurúsalem, ná ocúmbá buud wâ ləəm nə milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó mácεε bwé jəlá nə kə jág jugushi nyə, bwé gwú ntâg nyə. Nji a bá gwûm shwoŋ dí jwów lú léel.

²² Pyêr músə kə nə nyə koogú, kə lás nə nyə ná: «Mbô! Zembî kyémug wo, Cwámaba! Mbií sâ wəɔngú í abúle bæ nə wo.»

²³ Nji Yésus mú yid, ŋkáánd nə nyə ná: «Wúg mə na, *Sátan! Wo ji mə məma bəɔgú. Mitédúgá myô mí cúgé mítédúgá mí Zembî, mísə nji mítédúgá myâ buud.»

²⁴ A músə ka ci nə ompwíin bé ná: «ŋkí muud mə cεel bε mə, a bág kú jagulə nyáméfwó; a ŋkényág kwolós jé, a bε mə.

²⁵ Nəcə, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyəɔng mə jímbal cug jé nəcé mə yé, a mə yidá kaambulə nə gwo.

²⁶ Ŋkí muud mə bii mábii mēsh mâ shí ga ná ndéé *shíshim yé jímb, wáyé mfií nyé é bæ nə ndí cínəng yí? Muud ji nə ŋkul wá jí shú ná a nyiŋgəg bii shíshim yé?

²⁷ Nəcə *Mwân mə Múúd mə bá zə a ŋgə ŋkənwəwa nda sóonǵú yé, bənnəŋ *wəéŋgəles, a bá zə yə búúd myána mí mísólúgú bwé á sá myá.

²⁸ Bábále mə jaaw bí ná, bóól búúd básə wa óga, bwé ábúle bwele yə, bwé kú fwo dúg *Mwân mə Múúd mə zə ŋwa jiya icí jé.»

17

*Yésus mə lwóyá mílwaná myé
(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)*

¹ Mpásə mwôw măsaman, Yésus mú ŋwa Pyêr nə Zhâk bá mínyəŋâ Yuánes. A mú wú nə bwo búúd dí, bwé kə bád wúl məma mbáŋúd.

² Nyúúl nyé mú shwóɔla bwo míshúd, mpwoombá í mú ŋgə ŋkənwəwa nyə nda jwôw, mikáándé myé mí mú ŋgə faan nda mənkenya.

³ Seegya ná Moyíz bá Eli bwé mə wóós, zə ŋgə lésha nə nyə.

⁴ Pyêr músə ka ci ná: «Cwámaba, nywaálə ŋgálə ji wa. Ŋkí wó magulə, mə shumə mábanda məlól, ŋgwúd shú dwô, dúl shú mə Moyíz, dúlúgá shú mə Eli.»

⁵ Pyêr ŋgə ná lás ntáni, seegya nji gúndá á ŋkəŋkənwá í mə zə búdal bēsh. Bwé mú gwág kál í ŋgə wú gúndá jəɔng dí ná: «Mwân waamə abábə wə éga. Nyádí wə lám wâm wēsh wúsə yé. Ságá nyə məgwág.»

⁶ Ja *ómpwíin bwé mə gwág kál dəɔng yí, bwé mú bul bæ nə ifwaas, bwé mú wusə mányúúl shí ombúmbudí.

⁷ Yésus músə shísh, zə kúnnya nə bwo, a mú ci nə bwo ná: «Bánúgá! Kúgá ná kwo gwág ífwaas.»

⁸ Bwé mú bân mämpwoombá, bwé mú dúg nji Yésus nyáméfwó.

⁹ Ja bənnəŋ bwé mə ka ŋgə shulə wú mbáŋ dí yí, a mú lás nə bwo ná: «Ci bí kú jaaw múúd sâ bí ámə dúg yí, kə wóós ja *Mwân mə Múúd mə bá gwûm shwoŋ dí yí.»

¹⁰ Nə ndéé bwé músə jí nyə ná: «Nəcə jí *Oyíguli ó mácεε bwé də ci ná í jii ná Eli fwóg tééd zə yí?»

¹¹ A mú bεsa ná: «Jí bále bæ ntó ná Eli mə jəlá nə fwo zə, zə təl ísâ byēsh ícé byáŋúd.

¹² Sâ ŋgwúdá, μεε mə jaaw bí ná Eli nyə a shí zə. Buud bwé á shígé yag nyə, bwé á sá nyə mbií wēsh bwé á cεel yí. Ntó námə Mwân mə Múúd mə bá jug məbwə máŋúd.»

¹³ Ompwíin bwé músə mpu ná Yuánes Nduu-buud wə á ŋgə ci yé.

*Yésus má yíl múúd jamb
(Mak 9.14-32; Luk 9.37-45)*

14 Ja bwá má kə wós mánkúmbə mə búúd dí yí, ηgwól múúd músə zə kúd Yésus məbwón shí, jəgula nə nyə ná:

15 «Yé Cwámba, gwágúg mwân waamé ηkúnkwónjúlə. A də fudə ibwúg, a ηgə bul jug. A mú də kəl nyúúl tə kuda dí tə májúwód.

16 Mə ámə zə nə nyə *ómpwíín bwô dí, nji bwá shígé kwag lwagúlə nyə.»

17 Yésus músə bî ná: «Wúu! yé óhááden óga! A bówúlə bî mitédúgá e! Mə e bá kə nə bî ntúni kə wós ηgow? Mə é bá jísəw bî kə kumə jáyé ja? Zəgá mə nə mwân wəəng ká.»

18 Yésus mú ηkáánd nə jamb, í músə wú mwân nyúúlád, ncúncwámá jəəng músə yál námá cé nə cé.

19 Ná ndéé ompwíín bwá músə shísh wé Yésus, zə nyímbala nə nyə ná: «Nəcə jí sá bân shígé kwag yílúlə jamb ni yí?»

20 Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Jísə nəcə bî cugé nə fwámé búgá. Búbálé má jaaw bî ná, í mbəm bə nə búgá tə nji cíg-cíg bímbí búbumé *mutárud, bí je ci nə mbún ga ná: “Túwúg na, wo kág tów wáádá”, mbún bále kə. Sâ kú ná kwo ntə bî ηkul.

21 * [Nji, mbií jamb ni í də wú nji wo má fwo mpu jəgula nə Zembí, wo ci ídêw.]»

22 Ja bánón bwá á ηgə kyey shí á Galilé yí, Yésus nyə á jaaw bwo ná: «Í jii ná *Mwân mə Múúd bāg kaanz məbwə mə búúd dí,

23 bwá bāg gwú nyə. Nji a bá gwúm jwôw áléel.» Ompwíín bwá músə ka bul gwág sâ jəəngə cey lámád.

Yésus mə jáná tóya

24 Ja bwá má ka kə wós Kapernawúm yí, búúd bwá á də ηwa tóya á *Mpáánzə Zembí wá bwá mú zə jí Pyêr ná: «Yíguli wán mə də námá jéna tóya éga?»

25 Pyêr mú magulə ná: «Haaw!»

Ja Pyêr má kə nyí njów yí, a kú fwo lás, Yésus mú jí nyə ná: «Shímun e, wəe mə dúg ná jí? Ozé bwá də jéna ójwú ə shí otóya nə ongasumân? Ye mimbyágá mí méshí mán, ye ijigə-jigə?»

26 Pyêr mú bəsa nə nyə ná: «Ijigə-jigə.» Yésus mú ci nə nyə ná: «Ŋgaá, ntó jí ná mimbyágá mí ádé jéna?

27 Nji, shú ná sá kú ntágulə bwo, kaág mán, kə wusə ηgwéye; shú wó é tééd tí yé, wo bēny nyə mpu, wo mú kwey saŋ *mwaanê í kwágá nə tóya á buud obá yí. Wo músə ηwa wə, wo kə jéna tóya waamə nə wô.»

18

Muud mə búl bə nə mfí Faan mə Zembí dí yé

(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)

1 Baan dəəngú dí, *ompwíín bwá á shísh wé Yésus zə jí nyə ná: «Zə mə búl ná bə fwámé múúd Faan á gwówád?»

2 Yésus mú jôw kúkágá, zə tál bwo míshúd,

3 nyə nə bwo ná: «Búbálé má jaaw bî ná, ηkí bî mə bə kú cénd kuú njəənd nə bî bāg nda ikúkágá, bî abúlə bwelə nyí Faan á gwówád.

4 Gwá wé jí ná, muud mə dúg nyáméfwó zhizhe nda kúkágá ga yé nyə wé mə bá bul bə fwámé múúd Faan á gwówád.

5 Muud mə lág ntāg gúl kúkágá nda jíga jíná dām dí yé, a mə lág mə.

6 Nji, ikúkágá í ηgə *búgula mə íga, múúd mə ká kwal gúl bəəgá, í bul jəla ná bwá kálug muud wəəngə məma kwóógú cúnéd, bwá kəl nyə nə dwo mán, a kú ná cwánəwo.

7 «Ŋkúnkwónjúlə búúd nəcə bulyalə məbəəgá. Cug í cugé nə ηkul bə kú nə məbəəgá, nji ηkwéé muud mə kwál búúd mwo yé.

8 Ntó, í ká bə ná mbwə wô ηkí kuú wô í ηgə kwal wo bəəgá, sámbúg wə, wo wúsəg wə shwóg-shwóg; nəcə í bul jəla ná wo cúgəg cug á kandugə wo njúl nə kúl mbwə ηkí kúl kuú, ntə ná wo bāg nə məbwə nə məkuú mwô mēsh wo mú kə kuda á kandugə dí.

9 Ŋkí jús dwô í ηgə kwal wo bəəgá, tíg dwo, wo wusə shwóg-shwóg nə wo. Í bul jəla ná wo nyíig cug á kandugə dí wo njúl nə ncwaan jús, ntə ná wo bāg nə mísh mwô mēsh, bwá bá kə kəl wo kuda á kandugəd.

10 «Bî ə bəy ná bî mpyényúg gúl múmwántombú ga, nəcə mə mpú ci nə bî ná

17:17 Mbá 32.5, 20 17:20 13.31; 14.31; 21.21; Mak 11.23; Luk 17.6 * 17:21 Míl míciyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. 17:22 16.21 17:24 MmN 30.13 18:1 Luk 22.24 18:3 19.14; Mak 10.15; Luk 18.17 18:4 23.12 18:5 Luk 10.16 18:8 5.29-30 18:10 Yuá 10.11-15

*wæhngales bán bwé təl ja jêsh mísh má Dâ jísá gwów yéd.

11 **[Nacé *Mwân mə Múúd nyə á zə cug buud bwé á má jimb nə zhií wá.]*

12 Bi mə tédúgá ná jí? Nkí ngwól múúd jí nə íncwəmbə təd, ngwúd í mú wú səənz dí kə ngə jéɣla. Ngaá ná nyə e lúgə byəəng yá məwúm ibuú nə ibuu kúl í ngə də yí, a fwo kə sɔ́ jəəng í ámə kə ngə jéɣla yí?

13 A ká kwey gwo, búbále má jaaw bí ná, nyə é bə nə məshusug nə gwo ntə yá məwúm ibuú nə ibuu í shígé kə ngə jéɣla yí.

14 Námá mbií wəəngə, Sóəngú wún jí gwów yé nyə acééle ná gúl múmwántombú ga í jimbág.»

Nkwambələ misám

15 «Nkí ngwól mínyəəhə woó má sá *sám, kaág lás nə nyə biná obá; á ká magələ gwág wo, wo má sá nyə mpwogé.

16 Njí nkí nyə amágúláyé gwág wo, kaág jəw múúd ngwúd nkí obá, binón bi kág lás nə nyə, í bág nda jí cilyá Kálad Zembí dí ná, ná: “Nkwambələ nyêsh í jəlá nə sɔ́ nyə owúshined obá nkí olól”.

17 A ká ban ná nyə agwágé bwo, kaág jaaw *Dɔ́ lú óbúgula. A ká námá ban gwág Dɔ́ lú óbúgula, dúgúg nyə nda muud nyə ampúyé fwámé Zembí yé, nda nyenyə tóya.

18 Búbále má jaaw bí ná, sá jêsh bí má cɣlə shí ga dí yí, í bá bə ntó gwów. Jəəng jêsh bí má bá wiinzh shí ga dí yí, í bá bwey bə ntó gwów.

19 Búbále má nyiŋgə jaaw bí ná, nkí buud obá wá gwoəng jín ni bwé mpú bwəma cún ngwúd shí gaád ná bwé gwáámə Zembí gúl sá, tɛm bə jí tɛm bə jí, Sóəngú waam jí gwów yé nyə é yə bwo gwo.

20 Nacé kúl búúd obá nkí olól bwé má sɛəngya shú dām dí yí, sənón nə bwo wə búś cínəng.»

Fwámé tjuugá

21 Pyêr nyə á ka shísh wə Yésus, kə jí nyə ná: «Cwámə e, nkí mínyəəhə waamə mə sá mə məbôw, má jəlá nə juu nyə ija iné? Ye ija zəngbá?»

22 Yésus mú bɛsa ná: «Mə acíyé nə wo ná kə shúg ija zəngbá, mə ci ná kə kumə məwúm zəngbá ija zəngbá.

23 Gwé wə jí ná, Faan á gwów dúə nda yuug ga: wúl njwú-buud í a zə kə sá osól ó məsáal bé shitóg.

24 Ja á má ngə sá shitóg wəəng yí, ngwól sóal məsáal músə biil nə mpwála nkí jág bulya *mwaané, tən búś nə nkul jəna nə ibwéy otóshin otóshin yí.

25 Nda sóal məsáal éne nyə á shígé bə nə nkul nyiŋg mpwála ná, mása músə ci ná bwé búg nyə nə mudá nə bwán bé bêsh, bwé kúshag bwo, tɛm bə ísá byán byêsh, mwaané wəəngə zəg jəna mpwála.

26 Sóal məsáal éne músə zə kəsəwa mása yé shí məkuú, zə jəgula nə nyə ná: “Dá, jísówág mə, mə é jəna wo mpwála ni nyêsh.”

27 Inkúnkwon í músə bií mása lám, a músə bíd nyə nə mpwála nyêsh, kú ná jí tɛm bə sá.

28 Ja sóal məsáal éne má wós tóon yí, a má bwəma nə ngwól shwə yé bá bwé á də sɛy yé, nyə á bə nə nyə mwaané nji odanarí təd. A músə bií shwə yé éne cúnéd, yímbəli nyə ná: “Nyíngúg mə mwaané waam yêsh.”

29 Shwə yé músə tɛg nyə məbwə ná: “Jísówág mə, mə é jəna wo mpwála nywô.”

30 Njí sóal məsáal éne kú magələ. A mú kənd shwə yé mímbwug dí shú ná a jénág nyə mpwála nyé.

31 Ja bóal óshwə bán bánón bwé á də sɛy wá bwé má dúg sólúgú wəəngə yí, bwé mú bul gwág cey láméd, bwé mú kə jaaw mása wán sá í má sɔ́ yí.

32 Ná ndéé mása músə jəw nyə, zə ci nə nyə ná: “Wo jí bów-bôw sóal məsáal. Mə ámə bíd wo nə mpwála nywô nyêsh, mə yíl lám nacé nda wo ámə tɛg mə məbwə ná.

33 Ngaá, wo ámə jəlá nə gwág shwə woó nkúnkwónúle námá nda mə ámə gwág wo nkúnkwónúle ná.”

34 Mása yé músə kɛəzh nyə nə wəálal-məbag ná a fwóg námá nyiŋg nyə nyé mpwála nyêsh.

35 Ntó námá wə Dâ á gwów má bá də sá bi yé, nkí bi mə bá kú də juu ómínyəəhə bán

* 18:11 Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. 18:14 6.10 18:15 Ləv 19.17; Gal 6.1 18:16 Mbá 19.15; Yuá 8.17; 2Kr 13.1; 1Tm 5.19 18:17 Tit 3.10 18:18 16.19; Yuá 20.23 18:19 7.7 18:20 28.20 18:22 Mat 4.24 18:23 25.19 18:27 Luk 7.42 18:33 5.7 18:34 5.26 18:35 6.12, 15; Ifz 4.32; Kol 3.13; Zhk 2.13

ijuugá ná bi yîl lâm kandugá.»

19

*Yésus nà mægwú má bâ
(Mak 10.1-12)*

¹ Ja Yésus nyə á shîn lás ntáni yí, nyə á ka wú shí á Galilê, kə shí á Yudéa, Zhurdê fanwíny.

² Buud bwé á bɛ nyə nûnŋ ŋkí jág bulya, a mú ŋgə lwag mímbəl myán, mí shîn ŋgə yâl.

³ Bóól *Ofarizyên bwé á zə kə nyádí, kə bwówələ nyə, bwé ná: «Ye mæççə míshé má ŋgə ci ná muud ji nà ŋkul yîl múdá yé bâ nà mbií mábyaagulə wêsh?»

⁴ A mú bɛsa nà bwo ná: «Bi a fwóyé lə mícilyád ná ja Zembî nyə á té isâ byêsh yí, nyə a sá mudúm bá mudá,

⁵ a músə ci ná: “Nda mə má sá bwo ntáni ná, mudúm má bá lúgə sóŋgú bá nyəŋgú, a kə leedya nà mudá yé, bá obá bwé mú bə nyúul ŋgwúdá.”

⁶ Ntó ji ná bwé cúgé ná búúd obá, bwé músə muud ŋgwúd. Muud nyə ajáláyé nà ka béég sá Zembî má laad yí.»

⁷ Ofarizyên bwé mú nyingə jí nyə ná: «Ká nəcə jí Moyíz nyə nyə á cilə ná múúd mə ká cɛel yîl múdá yé bâ, a yə nyə kálad mægwú má bâ yí?»

⁸ Yésus mú bɛsa ná: «Moyíz nyə á magulə ná muud jéég yîl múdá yé bâ nəcə lal bí mílâm. Í á shígé də fwo sîy ntó mátéédúléd.

⁹ Mɛɛ má ka jaaw bí ná, ŋkí muud mə yîl múdá yé bâ, mudá kú fwo sá mínəmb, a bâ múdá shús í, muud wəŋgə má sá mínəmb.»

¹⁰ *Ompwíín bé bwé mú lás ná: «Ŋkí ntáni wə ççə lə bâ í də bii múdúm yé, í yidá bul jəla ná buud bwé jíg kú béya.»

¹¹ A mú bɛsa nà bwo ná: «Buud bêsh dí bí nà ŋkul gwág lésú ga, nji bəŋg Zembî má yə ŋkúl nyəŋg wá.

¹² Nəcə bóól búúd bwé njul mimyáágə zhu byélé dánúđ; bóól bwé á sîy mimyáágə kukúg; bóólúgá bân bwé njul nda mimyáágə shú ná bwé mpúg wá mílâm Faan á gwówád. Múúd jí nà ŋkul gwág yé, a gwág.»

*Ikúkágə
(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)*

¹³ Bóól búúd bwé á ka zə nà ikúkágə wə Yésus ná a bédug byo məbwə, sá məjəgula shú dánúđ. Nji *ompwíín bwé mú lás nà bwo.

¹⁴ Yésus músə ci ná: «Bídúgá ikúkágə í zəg mádí, kúgá kaambulə nà bwo, nəcə Faan á gwów dəsə sâ á mbií búúd wán.»

¹⁵ A mú bəd bwo məbwə ná ndéé a mú cə cínəŋg.

*Ncwámá á bulya məbii
(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)*

¹⁶ Ŋgwól múúd nyə á ka shísh wə Yésus zə jí nyə ná: «Yíguli, jáyé jə sá má sáág shú ná mə bəg nà cəg á kandugə kandugə yí?»

¹⁷ Yésus mú ci nà nyə ná: «Nəcə jí wó zə jí mə njígá shú jə sâ yí? Muud ŋgwúd wə jí jə múúd. Ŋkí wó cɛel nyí cəg dí ság nda mæççə má ŋgə ci ná.»

¹⁸ Nyə nà Yésus ná: «Máyé mæççə?» Yésus ná: «Kú gwú múúd, kú sá mínəmb, kú júwo, kú yə múúd mpwene sá nyə ampúyé yí

¹⁹ gúmal sóŋgú woó nà nyəŋgú woó, ka námə cɛel múúd yêsh jísə wo kúnə-kúnə yé nda wó cɛél wóméfwó ná.»

²⁰ Ncwámá ni nà Yésus ná: «Mə ŋgə bwey bɛ mæççə mənî mēsh. Gúl jí í ŋgə nà fúfə mə yí?»

²¹ Yésus mú ci nà nyə ná: «Ŋkí wó jí mpu bə nda Zembî mə cɛel ná, kaá kusha ísâ byêsh wó jí nà ndî yí, wo yə mímbúbúwá *mwaanə wəŋgú, wo ka bá kə bə nà məbii gwów; ság ntó wo ka zə bɛ mə.»

²² Nji ncwámá dəŋgə má gwág ntáni yí, a mú shúsəla, a mú ntág kyey, nəcə nyə á bə nà zhwog məbii.

²³ Yésus mú ci nà ompwíín bé ná: «Búbálé má jaaw bí ná, jísə kwowulálə ná buud bí nà məbii wá bwé nyíig Faan á gwówád.

²⁴ Má nyingə jaaw bí ná, í yida nywá bə kúnə-kúnə ná *shamô nyíig luun lú ndundu dí, ntə ná muud á bulya məbii nyíig Faan á gwówád.»

²⁵ Nji ómpwíín bwé á gwág ntáni yí, bwé á bul káam, bwé ná: «Ká zə jí nà ŋkul *dúg cəg yé?»

26 Yésus mú kænd mísh bwádí, a mú ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ŋkul sá jini jân, nji Zembî nywáá ji nə ŋkul sá sâ jêsh.»

27 Pyêr mú ka ci nə Yésus ná: «Sá buud sá á má shîn lúgə ísâ byêsh, sá zə bɛ wo wá, í bá ka bə nə sá bân ntudεε?»

28 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Búbálé má jaaw bí ná, ja ísâ byêsh í bá bə ógúgwáan yí, ja *Mwân mə Múúd mə bá ji nyádí *caanǵá á milwanád yí, bi báá buud ŋǵá bɛ mə wá, bi mə bá ji bín ícaanǵá wúm nə íbáád, bí ka sám̄b íbεend wúm nə íbá yâ *Izúrəyêl milésú.

29 Nkí muud mə sá ná, tɔ minjɔw, tɔ məshí, tɔ omínyɔŋɛ, tɔ okóól, tɔ sóónǵá, tɔ nyɔɔŋǵá, tɔ bwân, a lúgə byo shú dâm, a bá nyingə bí byo, sâ ŋgwúd ija tɔd; muud wɔɔŋǵá ka bá kə cugə cug á kandugə kandugə dí.

30 Bóól ncúlyá buud bwé tál shwóg wá, bwé bá tɔw mpúsə, bɔɔŋg bwé tál mpúsə wá, bwé bá tɔw shwóg.»

20

Myána myâ bímbí ŋgwúd

1 «Faan á gwôw dúsə nda lân ga: ŋgwólúgá múúd nyə á bə nə fambá *vinya. Muud wɔɔŋǵá nyə á ka jóóg mpámán mpámán ná a ké sɔ búúd bwé kág sêy nyádí fambá.

2 Bánónǵá bwé mú kwambələ ná a bá jəna nə bwo *danarî ŋgwúd ŋkúmba jwôw nda í dɛ bwey bə ná, a músə kænd bwo ísáyúd nyádí fambá.

3 Muud éne mú nyingə wóós ŋgeε məwəla ibuú. A mú dúg bóól ósóól ó mäsáal bwé njúl tâm dánd kú nə sâ bwé sáag yí.

4 A mú ci nə bwo ná: “Kəgá námə sêy mádí fambá, mə é yə bí sâ í jéla yí.”

5 Búni bwé mú kə. A mú nyingə wóós ŋgeε tólog dí, a nyingə námə wóós ŋgeε məwəla məlóól, a ŋǵá námə kænd buud fambá.

6 Ngeε məwəla mətɔɔn mâ mpwó-kugá, a mú nyingə wóós, a mú kə kwey bóól bwé tál námə tâm dánd. Nyə nə bwo ná: “Nəcé jí bí mə shínal jwôw ncindí na kú nə sâ bí ŋǵá sá yí?”

7 Bwé mú bɛsa nə nyə ná: “Nəcé kú nə muud mə ŋwá sá ísáyúd.” Nyə nə bwo ná: “Kəgá námə sêy mádí fambá.”

8 «Ja kugá í á zə bii shí yí, amádí fambá mú ci nə muud nyə á dɛ vyee nyə jú sá dí yé ná: “Jówúg ósóól ɔ mäsáal, wo yág bwo myəna myán. Wo é tééd nə bɔɔŋg bwé ámə shúgula zə jé mpámúsə wá, wo ka kə shúgula nə bɔɔŋg bwé ámə tééd zə shúshwóógú wá.”

9 Bɔɔŋg bwé á ŋwa ísáy ŋgeε məwəla mətɔɔn dí wá, bwé mú ŋwa myəna myán, muud yêsh danarî ŋgwúd.

10 Bɔɔŋg bwé á tééd zə shúshwóógú wá bwé mú shísh ján ja, bwé ŋǵá téduga ná myán myəna mí é ŋwá bulya; nji bwé mú námə ŋwa muud yêsh danarî ŋgwúd.

11 Ja búni bwé má lég bímbí dɔɔŋg yí, bwé mú ŋgə cwaduga nə amádí fambá.

12 Bwé ná: “Bɔɔŋg bwé ámə zə mpámúsə wá, bwé má sêy nji wəla ŋgwúd, wo mú yida yə bwo myəna bímbí ŋgwúd nə sá, í njúl ná sá bân sá má jisəw mwásə ncindí nə lal-lal yásá.”

13 Amádí fambá mú bɛsa nə ŋgwól ná: “Wey, kwába cúgé na. Ngeá shwá ámə bwey bə cún ná wo é sêy mwásə ncindí, mə mú yə wo danarî ŋgwúd?”

14 Nwagú kəw dwô, wo kyéyug. Má cɛel yə bíná muud a mpámúsə bímbí ŋgwúd.

15 Ná ji, mə ajélayé nə sá byɔɔg dâm nda má cɛel ná? Ye wo gwág bôw nə mə bələ nə jə lám?”

16 Ntó námə wə búúd wâ mpúsə bwé bá tɔw shwóg, bɔɔŋg wâ shwóg tɔw mpúsə yé.»

Yésus má jaaw ná a bá yə

(Mak 10.32-34; Luk 18.31-34)

17 Yésus nyə á ka ŋgə bád kə Yurúsəlem; na zhíd íí, nyə á ŋwa *ompwín wúm nə óbá bə, a wú nə bwo búúd dí, bánónǵá kə ŋgə kyey koogú, a mú ŋgə jaaw bwo ná:

18 «Dugá, sá ŋgələ bád kə Yurúsəlem óga; mpugá ná *Mwân mə Múúd mə zə kə kaanz məbwə má mílúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó máccɛ́d. Bwé é cɛɛlə nyə shwiy,

19 bwé mú keenzh nyə məbwə má íkúl ishúsúd ná bwé kág cágula nyə, bwé yíd nyə nə milwón, bwé bwambələ nyə kwolós dí. Ná ndéé, jwôw álél, a bá gwúm shwónud.»

Ngwóómbúlú má nyɔɔŋgá mæ bwân ó Zhébedé
(Mak 10.35-45)

²⁰ Bwân ó Zhébedé nyɔɔŋgá wáj nyə á ŋwa bwo, bónónŋ ka shísh wá Yésus. Nda nyə á ŋgə kə ŋgwóómbúlúd ná, nyə a kúðow shí yə Yésus gúmá.

²¹ Yésus mú jí nyə ná: «Wó jii jí?» Nyə ná: «Yág bwân bâm óbá óga wáda ná bwé bəg ji wo, nyíga mbwə mənɔcwúm, nyíga mbwə məkóól, Faan dwô dî.»

²² Yésus mú bəsa ná: «Bí ampúyé sá bí ŋgá jii yí. Ye bi bí nə ŋkul ŋgul bálá má wál zə ŋgul yí?» Bwé ná: «Haaw. Sə bí nə ŋkul ŋgul.»

²³ Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Jini kóómb jí ntó. Bi é bá ŋgul bálá jâm. Nji, kóómb á ná bi jig mæ nyíga mbwə mənɔcwúm nyíga mbwə məkóól, mæ dí jí nə ŋkul ŋwa wáni cígúlá, ijiya byəŋg bíse shú bəŋg Sóŋgá waamə nyə á bwey kwəmsa byo wá.»

²⁴ Ja bóól ómpwíín wúm bwé á gwág ntó yí, bwé a gwág omínyonŋú óbá bəŋg bəw.

²⁵ Yésus mú jəw bwo, lás nə bwo ná: «Ŋgaá bi mæ mpú ná otówe ɔ shwóg ɔ íkúl ishús bwé ŋgə nteŋg ijwúga byán, ofwó búúd bwé ŋgə lwóya nji mpəl.

²⁶ Í nda bá də bə ntó bí bəŋ dí. Nyɔɔŋg yêsh mæ céél bə fwó múúd gwoonŋ jín dí yé, yídag sêy nə bóól.

²⁷ Nyɔɔŋg mæ céél tów bí shwóg yé, bəg bí lwaá.

²⁸ Sâ jəŋgá wá jisé ná *Mwân mæ Múúd nyəméfwo nyə a shígé zə ná bwé séyúg nə nyə. Nyə á yida zə sêy nə buud, a yána námá cəg jé shú ná ncúlyá buud bwé bəg ofulí.*»

Yésus má lwag wáancím-ncím óbá Zheríko
(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Ja bwé á ŋgə wú Zheríko yí, buud bwé á bə Yésus áncuncuma.

³⁰ Wəancím-ncím óbá bwé á bə zhíí dí koogú, bwé mú gwáduga ná Yésus ŋgə cə. Bwé mú ŋgə kím ná: «Cwámba, Mwân mæ *Dávid, bwíígúg sé ná ŋkwonŋá.»

³¹ Buud bwé á bə áncuncuma wá bwé mú ŋgə ŋkáánd nə bwo ná bwé jig kúl-kúl, nji

bəŋ bwé mú yidá mpu bəŋ məkál gwəw ná: «Cwámba, Mwân mæ Dávid, bwíígúg sé ná ŋkwonŋá.»

³² Yésus mú shigula, a mú jəw bwo, jí bwo ná: «Bi má jii ná mæ sáág bí jí?»

³³ Bwé nə né ná: «Cwámba, ság ná mísh mäsú má bəŋúg.»

³⁴ Yésus mú bul gwág bwo cey lámúd, a músə kúnnya nə bwo mísh; námá cé nə cé mísh má mú nyinŋə dúgya bwo, bwé mú bə nyə.

21

Cí Yésus mæ wóós Yurúsalem

(Mak 11.1-11; Luk 19.28-44; Yuá 12.12-19)

¹ Ja bwé á ŋgə shísh kúnə-kúnə nə Yurúsalem yí, bwé á kə wóós ŋgeé Betafazhe, *Mbún wəolivyé dî. Yésus mú lwám *ómpwíín óbá.

² Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd á shwóg níid. Í é bə, bí ká námá jé bi kwey myəólú jakáás cəglá, nə mwân yé. Bi ó ciny byo, zə mæ nə byo.

³ Ŋkí muud mæ jí bí sâ, bí bəsa nə nyə ná: «Cwámba wá ŋgə jii byo.» Muud wəŋgá nyə é leel námá bíd ná bi zəg nə byo.»

⁴ Í á sŋy ntó shú ná ciyá má *múúd micúndá í bwámag ná:

⁵ Cígá nə buud ó Siyôn* ná:

«Dugá, njwú wán ŋgə zə bídí.

A ji nə lâm ná shee, a mbéd myəólú jakáásud, cwə jakáás, mwân cúdu anŋkény mimbag dî.»

⁶ Ompwíín bwé mú námá kə sá nda Yésus nyə á mæ ci nə bwo ná.

⁷ Bwé mú zə nə myəólú jakáás nə mwân, bwé ŋgə yíl mikáándé myánŋ ŋgə jəel bwo míkwonŋud. Yésus músə ji gwəw.

⁸ Bóól ncúlyá buud bwé á bə cínəŋg wá, bwé ŋgə taalə mikáándé myánŋ zhíí nə zhíí, bóól bwé ŋgə búgə məmpúnzə má ílíí ŋgə zə taalə zhííd. ⁹ Shwíínzhá buud bwé á ŋgə kə Yésus shwóg wá nə bəŋg bwé á ŋgə bə mpásé wá bwé á ŋgə wá ŋgwa ná:

20:22 26.39; Mak 14.36; Luk 22.42; Yuá 18.11 **20:23** Mis 12.2 **20:26** 23.11; Mak 9.35; Luk 9.48 **20:28** Iza

53.12; 1Kr 6.20; 7.23; Gal 1.4; 1Tm 2.5-6; 1Pr 1.18-19 * **20:28** Bwé á də jəna ŋkúmba tən shú ná ŋkúmba kwám í bəg fulí. Tən nyɔɔŋg wá Yésus nyə á jəna nə cəg jé shú búúd bəsh yí. **20:29** 9.27-30 **20:30** 1.1; 9.27; 12.23; 15.22; 21.9,

15; 22.41-46; Mak 10.47-48; 11.10; Luk 1.32, 69; 2.11; 18.38-39; Yuá 7.42 **21:5** Iza 62.11; Zak 9.9 * **21:5** Siyôn:

Nyə á bə mæma mbún bwé á lwə ŋgwála á Yurúsalem cínəŋg gwów yí. **21:8** 20j 9.13 **21:9** Sôm 118.26; 148.1; Mat

20.30-31

Hosána nə Mwân mə *Dávid!
Gúmá í bág nə nyɔɔŋg ɲgá zə jínə mə Cwám̄ba
dí yé!

Hosána jon̄ lə gwów dí cwû!

¹⁰ Ja Yésus nyə á kumə Yurúsalem yí,
ɲgwála wêsh í á t̄w otútəlí, buud bwə ɲgá jí
ná: «Zə nyə éne?»

¹¹ Bóól zhwog buud bwə ɲgá bɛsa ná: «Jísə
Yésus, *muud micúndá, muud á Nazarêt shí
á Galilê.»

*Yésus mə w̄ɲg búúd ó m̄kus Mpáanzá
Zembî*
(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Yuá 2.13-
22)

¹² Yésus mú kə nyíi *Luɲ mə Zembî, a mú
kə w̄ɲg búúd bwə á ɲgə sá mikus cínɔŋg
wá. A sh̄n lwág ítáwuli í búúd bwə á ɲgá sá
icénd í *mwaanê wá, nə ishíya í bɔɔŋg bwə á
ɲgə kusha məfaf wá.

¹³ A mú lás nə bwo ná: «Jísə cilyá Kálaad
Zembî dí ná: “Bwə bá də j̄w nj̄w wām né
nj̄w mājəgula?” Ká bí b̄ɲ mə yida sá ná í
bág daagɛ lú íj̄wâl.»

¹⁴ Né ndéé wəancím-ncím nə wa ijâm bwə
mú sh̄sh nyédí na Luɲ dí cwû, a músə lwag
bwo.

¹⁵ Nji milúlúú myâ ofada nə *Oyúguli ó
mácɛɛ bwə á gwág b̄w nə *məshimbá Yésus
nyə á ɲgə sá má, bwə gwág námə b̄w nə
iyángá íkúkágé í á ɲgə wá Luɲ dí cwû yí ná:
«Hosána, Mwân mə Dávid».

¹⁶ Bwə mú ci nə nyə ná: «Ye wo ɲgə námə
gwág sá bwə ɲgá ci yí?» Nyə nə bwo ná:
«Haaw. Ye bí b̄ɲ bí afwóyé l̄ cilyá ga ná:
“Wo a wéesh gúmá mímpu mí íkúkágé nə
íkény í b̄l dí?”»

¹⁷ Né ndéé a mú lúgə bwo, wú ɲgwála dí,
kə Betanî, kál nyé é já yí.

Kundú figyê

(Mak 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Mpámán mpámán, ja nyə á ɲgə kə
ɲgwála yí, nyə á ka gwág zha.

¹⁹ A mú dúg shug lə *figyê njwón̄ dí koogú,
a mú sh̄sh, a músə kə kwey nji ikáá nə ikáá.
A músə ci nə figyê ná: «Wo abúlé ná nyiŋgə
bwele wúmə t̄ɔ bumá.» Cé nə cé, figyê músə
shwáás.

²⁰ Ja *ompwíin bwə mə dúg nt̄ani yí, bwə
mú bul káam, bwə jí Yésus ná: «Figyê éga mə
ka l̄el shwáás cé nə cé nt̄adelê?»

²¹ Yésus mú nt̄ag ci nə bwo ná: «Bábálé,
mə jaaw bí ná, bí mb̄m bə nə búgə kú nə
məshwán, bí sá námə sá mə mə sá figyê éga
yí. Kú bə nji gwo, bí jee námə ci nə mb̄ɲ
ga ná: “Túwúg na, wo kág juwa m̄ɲ”, í b̄le
námə s̄y nt̄ó.»

²² Sâ jêsh bí mə bá gwáamb mājəgula dí nə
búgə yí, bí mə bá bii gwo.

Nkul ijwûga mə Yésus

(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Yésus nyə á ka kə nyíi *Luɲ mə Zembî
dí, á mú ɲgə yə buud minj̄gúlá. Né ndéé,
milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wá
l̄ɔm bwə mú kə nyédí kə jí nyə ná: «Nyáyé
ɲkul wó ɲgá sá ísâ ini nə ndí yí? Zə nyə ámə
yə wo ɲkul nyɔɔŋgá?»

²⁴ A músə bɛsa nə bwo ná: «Mə zə námə
fwo jí bí njígá. Bí mə ká bɛsa, mə mú jaaw
bí ɲkul mə ɲgá sá misóólúgú míga nə ndí yí.

²⁵ Nduwán Yuánes nyə á ɲgə duu buud yí,
í á bə nə nyáyé ɲkúl? Ye ɲkul á gwów wə
Zembî, ye ɲkul á buud?» Bwə mú téduga ná:
«ɲkí sá mə ci ná “gwów”, nyə e jí sá ná: “Ká
nəcé jí bí a shígé *búgula nyə yí?”

²⁶ Sə mə ká məel ci ná í á bə ɲkul á buud
íí, ɲkwéé s̄! Buud b̄sh bwə ɲgə magula nə
Yuánes nyə á bə *muud micúndá.»

²⁷ Bwə mú bɛsa nə Yésus ná: «Sə ampúyé.»
A mú námə ci nə bwo ná: «Mə ajááwé námə
bí ɲkul mə ɲgá sá misóólúgú míga nə ndí yí.»

Kanda bwân óbá

²⁸ Yésus mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Nda
wúga lâɲ bí mə téduga wo né ji? ɲgwól
múúd nyə á bə nə bwân óbá. A músə ci nə
ashúshwóógú ná: “Mwân waam, kaag s̄y
fambá *v̄nyə múús.”

²⁹ Mwân mú bɛsa ná: “Mə acéélé.” Nji,
mpámpásá, a mú cénd mítédúgá, a músə kə
fambá.

³⁰ Muud éne mú lésha nə ɲgwól mwân
mbii ɲgwúd. Nyâɲ mú bɛsa ná: “Dá, mə zə
kə.” Nji a kú kə.

³¹ Bwân óbá óníd, nyáyé mə sá nda sóŋgú
wáɲ nyə ámə c̄el ná?» Bwə mú bɛsa ná:

«Ashúshwóógá.» Yésus músə ci nə bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, Oŋwenye ó tóya nə budá bwə jángá fálí wá bwə bá cə bí, bwə kə kumə Faan mə Zembî dí.

³² Nəcə Yuánes nyə á zə bídí, zə lwágulə bí zhií a tətəlí, nji bí a shígé *búgula nyə. Oŋwenye ó tóya nə budá ó jaŋga, báá bwə á búgula nyə. Bí á tɛem dúg ntó, bí a shígé cénd mítédúgá, búgula nyə.»

*Kanda ósól ó mäsáal ó abúbbəw
(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)*

³³ «Gwágúlógá wúl kanda. Ngwólógá múúd nyə á bə nə shí. A mú sá fambə *vînyə, wá gwo luŋgula dí. A fáág bí dúlə bá nyáam mpúmá, a lwə cwámábé ísándálé, a mú yə búúd fambə jəŋg mácéd. A músə kə njəndəd. ³⁴ Ja məmwaágulə mə á wós yí, nyə á kənd ósól ó mäsáal bé nə bwə kəg ŋwa nyə dé kəw lə mpúmá búúd bwə á lúg nə fambə wá dí.

³⁵ Nji, buud bəŋgú bwə mú yida kə bii ósól ó mäsáal, bwə danɣulə cú ŋgwól, bwə gwú ŋgwól, bwə lúmə ŋgwólógá məkwóógú ná ndéé a fudə.

³⁶ Muud fambə mú nyiŋgə kənd bóólógá ósól ó mäsáal ŋkí bulya, cə wə ashúshwóógá. Buud bwə á lúg nə fambə wá bwə mú nám sá bwo nji mbií ŋgwúd.

³⁷ Zhúgúlá zhúgúlâ, a músə kənd mwân yé, a ŋgə tédaga nə bwə é gwəpə nyə nə mwân yé.

³⁸ Ká, ja búúd bwə á lúg nə fambə wá bwə á dúg mwân éne yí, bwə á ŋgə ci bwámé nə bwámé ná: “Dugá! Muud mə bá lúg nə lúgí óni. Shé gwúgá nyə, shé bəg lúg nə lúgí jé.”

³⁹ Bwə mú ntəg bíí nyə, shɛenzh julə wú nə nyə fambə, kə gwú nyə ncâ.»

⁴⁰ Yésus mú jí bwo ná: «Ja múúd fambə mə bá zə yí, a bá zə sá búúd bəŋgú ntədél?»

⁴¹ Bwə mú bəsa nə nyə ná: «A bá gwú búúd bəŋgú kú nə injúŋkwon; a mú ŋwa fambə jé, yə búúd oshús, bəŋg bwə bá də yə nyə dé kəw ja í jéla wá.»

⁴² Yésus mú ci nə bwo ná: «Ye bí abwélé lə mícilyá mí Kálad Zembî dí ná:

Kwóógú ólwəye bwə á myaas yí,

dwó wə í mə bə kwóógú lú lámuga†.

Cwámaba sóólógú yé wə ni.

Jísə *sə mímbúgú sádí míshúd íí?»

⁴³ Yésus mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Gwə wə mə jáaw bí ná, Zembî mə bá yíl Faan dé bídí, a kə nə dwo gúl lwonə búúd í é bá mpu wúmə mpúmá yíid.

⁴⁴ †[Muud mə bá búl kwóógú dəŋg dí yé mə bá kweshəli búg; nyəŋg kwóógú dəŋg í bá káda yé mə bá cugali.]»

⁴⁵ Ja mílúlúú myâ ofada bəŋŋə *Ofarizyēŋ bwə á shîn gwág mikanda míni yí, bwə á ka mpu nə bwə wə Yésus ŋgə lás nə ndí wá.

⁴⁶ Bwə mú tééd ŋgələ sə məzhíí nə bwə bíí nyə. Nji, bwə á ka ŋgə fúndə məŋkúmbə mə búúd nəcé buud bəsh bwə á də ŋwa Yésus nə *muud micúndó mə Zembî.

22

*Kanda zaŋ bə
(Luk 14.15-24)*

¹ Yésus nyə á nyiŋgə námə lás nə bwo míkandad ná

² «Faan á gwəw dásə nda wúl njwú-buud í á kwəməsa ná a sá mwân yé zaŋ bá yí.

³ Nyə á ka kənd ósól ó mäsáal bé nə bwə kəg jəw búúd nyə á jəw zəŋ dí wá; nji buud bəŋgú bwə á shígé cɛel zə.

⁴ A mú nyiŋgə kənd bóól ósól ó mäsáal, nyə nə bwo ná: “Kəgá ci nə buud mə ámə jəw wá ná, mə mə shîn kwəməsa dína. Mə mə cígə ínteny nə ocúdu wá məwəŋ. Isâ byēsh í mú kwəməsá, zəgá dínad.”

⁵ Nji buud bəŋgú kú bísh njúwúlú mə cí, bwə mú yida ŋgə bwílya, nyāŋ kə nyédí fambə, nyāŋ kə mákíd méd,

⁶ bóólógá bwə bíí námə *búúd ə lwámá ó cí, bwə cúg bwo nə ndéé gwú bwo.

⁷ Njwú-buud mú gwág mpimbə. A músə kənd ózimbí bé, kə jaŋgulə ógwúl ə búúd bəŋgú nə ndéé jígal ŋgwéla wāŋ.

⁸ A músə zə ci nə ósól ó mäsáal bé ná: “Dína í mə shîn bə kwəməsá, nji buud mə á jəw wá bwə á shígé mpíya nə ndí.

21:32 Luk 7.29-30 **21:33** Iza 5.1-2 **21:35** 22.6 **21:39** Heb 13.12 **21:41** 22.7 **21:42** Sòm 118.22-23 † **21:42** **kwóógú lú lámuga:** Í á də bə kwóógú bwə á də tééd jíí mándəlúd yí, dwó wə bwə á də bə ja bwə lám mənyunɣ mə njəw yí. **21:43** Dan 2.34-35, 44-45 ‡ **21:44** Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni. **21:46** 21.11; 26.4-5 **22:2** 9.15 **22:6** 21.35 **22:7** 21.41

⁹ Kəgá mámaan məmaan, bí kəg ηgə jôw buud bēsh bí é ηgə kwey wá, bwə zəg zāηud.”

¹⁰ Osóol ó māsáal óni bwə mú kə mázhií məzhií, kə ηgə ηwa buud bēsh bwə á ηgə kwey wá, təə mimbúwálú təə ijə́ í búúd. Njów zāη í mú lwánd nə buud nə cwóó.

¹¹ «Njwú-buud mú zə nyíi njów zāη nə a zə dág búúd bwə ámə zə njúwúlú dí wá. A mú ηgə dág nə ndéé a músə kwey ηgwól múúd kú nə káándá zāη.

¹² A mú ci nə muud wəəηg ná: “Wey e, ntədəlé wo ámə mpu zə wa kú nə káándá zāη yé?” Muud wəəηg nji kál-kál ná kufəg, kú mpu nda á bəsag ná.

¹³ Ntó, njwú-buud mú ci nə osóol ó māsáal bé ná: “Wálúlgá nyə məbwə nə məkuú, bí wúsəg nyə tóón yídúgúd, kál á bá kə bə nji a ηgə bwam nə məyə yí.”

¹⁴ Ntó, mpugá nə njúwúlú wúsə shú búúd ηkí bulya, nji bəəηg bí féeshá wá búsə cíg-cíg.»

Tóya mə Káázəl

(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Nə ndéé *Ofarizyēη bwə mú kə shwush-wagád, kələ sə́ nda búsə nə ηkul bwéel Yésus nə a bílūg nə iciyá byé ná.

¹⁶ Bwə mú ηwa bóól *ómpwíin bán nə bóól búúd ó gwoonηg í á də ságusə ijwúga í Herod yí, bwə mú kənd bwo, bwə kə ci nə Yésus ná: «Yígguli! Sə́ ηgə mpu ná wo jì búbálé muud. Wo ηgə jígguli sə́ cəg á Zembí búbálé. Wo ádé námá bεemb sá bóól búúd bwə é ci yí, wo kú námá bə nə ifwaas nə mbií múúd wí nə ηkul tōw wo míshəd yí.

¹⁷ Ntó, jaawəg sə́. Ye məcəξ məshé mə ηgə magulə nə sə́ jə́nag tóya mə *Káázəl, ye mə aηgə nə magulə?»

¹⁸ Ká, Yésus nyə á bwey mpu mbíya lám wáη. A mú ci nə bwo ná: «Bí mə zə bwówulə mə nəcé jì, yé búúd ó mákəη óga?

¹⁹ Lwógá ná mə *mwaanē bwə də jə́na tóya nə ndí yé.» Bwə mú zə nyə nə sanj *danarí. ²⁰ A mú jí bwo ná: «Zə jí nə vuguli mpwoombú nə jínə bwə á lúlə wa ga?»

²¹ Bwə nə né ná: «Jísə Káázəl». A mú ka ci nə bwo ná: «Yə́gá Káázəl isá í Káázəl, bí ye Zembí isá í Zembí.»

²² Ja bwə mə gwág mpə́sá ní yí, bwə mú bul káam bwə mú kyey, béégya nə nyə.

Osadwisyēη bwə láámbulə Yésus

(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Námá jwəw ηgwúd ní, *Osadwisyēη, buud bwə də ci nə mimbimbə mí ábúle gwúm məshwon dí wá, bwə á ka zə wə́ Yésus, zə jí nyə ná:

²⁴ «Yígguli, Moyíz nyə á ci ná: “Nkí muud mə yə kundú, mínyonə́ yé mə jə́lá nə shúgula nə kúsə yé, a byág nyəəηg mə yə yé mpwon buud.”

²⁵ Ká gúl sá í á bə sá wa, bóól omínyonə́ bwə á byél zəηgbá, budúm nə budúm. Acúmbə mú bá múdá, a mú yə. Nda nyə á yə kú nə mwān ná, a mú lúgə mínyonə́ yé nə mudá.

²⁶ Nyíne mú námá yə kú nə mwān, a lúgə ηgwól nə mudá. Í á ηgə kə ntúni nə ndéé, bēsh zəηgbá mbií ηgwúd.

²⁷ Mudá mú námá zə yə bwədí mpəsə.

²⁸ Ja búúd bwə bá gwúm yí, nyáyé á omínyonə́ zəηgbá mə bá ka ηwa mudá? Nəgá nə bēsh bwə á shí bə ógwúm bé?»

²⁹ Yésus mú bə́sa nə bwo ná: «Bí ηgə kwab nəcé bí ampúyé sá Káalaad Zembí ηgə ci yí, bí kú námá mpu mpífə́ mə́ Zembí.

³⁰ Ja búúd bwə bá gwúm məshwon dí yí, budúm bwə ábúle ná bá búdá, budá nda ná kə məbáád. Bwə bá jì nda *wə́əηgales ó Zembí bwə njúl jon dí ná.

³¹ Kóómb á mimbimbə bálə gwúm məshwon dí, ye bí afwóyé lə́ sá Zembí nyə a lás nə bí yí? Nəgá nyə á ci ná:

³² “Mə́ jì Zembí mə́ *Aburaham, Zembí mə́ *Izaag, Zembí mə́ *Yákwab.” Ntó jì nə Zembí cugé Zembí mimbimbə, a jì yidá bə́ Zembí á buud bwə ηgə cəgə wá.»

³³ Mə́nkúmbə mə́ búud mə́ á ηgə gwág nyə má mə́ á ηgə bul káam njíggulá yé.

Shug lú məcəξ

(Mak 12.28-34)

³⁴ Ja *Ofarizyēη bwə mə gwág nə Yésus mə́ juwal Osadwisyēη mimpu yí, bwə mú sēηgya nə ndéé bwə mú kə nyədí.

³⁵ Nəgwól múúd á gwoonηg ján njúl Nkume məcəξ mú zə bwówulə́ Yésus, nyə nə né ná:

³⁶ «Yígguli, máccεε míshé mēsh dí, dáyé í ntó mósól mēsh?»

³⁷ Yésus mú bεsa nε nyε ná: «Wó jεlá nε cεel Zembî woó Yawé nε lâm wô wēsh, nε *shíshim wô wēsh, nε lúú wô wēsh.

³⁸ Dáni cεε wá í ntó mósól mēsh, dwó wá í tál shwóg.

³⁹ Dεεng í ká námá nyiηgε bε nda dwo yí, dwó wá ga: Wo cεel múúd yēsh jísá wo kúná-kúná yé nda woméfwó.

⁴⁰ Mácεε mabá máni wá māsá shug á *mbwoomb máccεε wēsh nε minjígúlá mí *búúd ɔ mícúndá myēsh.»

*Kríst, Mwân mε Dávid
(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)*

⁴¹ Nda *Ofarizyēη bwá á bε sεεηgyá ná, Yésus mú jî bwo ná:

⁴² «Bí ηgε ná ci *Kríst* ná jî? A jî Mwân mε zó?» Bwá ná: «Mwân mε *Dávid.»

⁴³ Yésus mú ci nε bwo ná: «Ká ntudεlé Dávid nε ηkul mε Shíshim, nyε á jôw Kríst nε Cwámba yé? Nγαá Dávid nyε á ci ná:

⁴⁴ Cwámba† nyε á ci nε Cwámba wám ná: “Jígú shí wa mádí mbwê mεncwûm, kε wós ja mε é culushi mízhízhíη myô, wo nyaál myo nε makuú yí!”

⁴⁵ «ηkí Dávid má bwey jôw Kríst nε Cwámba, nyε é ka bε Dávid mwân na ntudεle?»

⁴⁶ Kú nε muud nyε á bε nε ηkul bεsa sá yé. Tééd jwôw ni, muud a shígé ná bwεε jí Yésus njígá.

23

Yésus ηgε ηkáánd nε Oyíguli ó máccεε bánηη Ofarizyēη

(Mak 12.38-40; Luk 11.39-52; 20.45-46)

¹ Yésus músε ka ci nε mεηkúmbε mε búúd nε *ompwíin bé ná:

² «*Oyíguli ó máccεε bánηη *Ofarizyēη bwá njúl jiya má Moyîz dí ná bwá dúg jíguli búúd mácεε má Zembî.

³ Ntó, ságá bwo mεgwág, bí bε minjígúlá myán. Nji, bí kú ηwa kuú njεnd wán; nácé bwá mpú nji mεlás, kú ka dε sá.

⁴ Bwá dε kεεlε jilε-jilε mímbag, dε zhimb búúd zámεbag; nji bwáméfwó kú súsál tεε nyiná ná bwá kwiη myo.

⁵ Misóólúgú myán myēsh mísε nji dúlε sô mísh. Bwá dε bwεεg byán *ηηgwabí í máccεε ntó bóól búúd byán. Bwá bul námá dε gweesh myán mímbwaag mi káándá. ⁶ Bwá cεel dε jî nji lúú túwali dí ja bwá dá kε ídína dí yí; ja búús *mámpáánzε má minjígúlá má *Oyúden dí yí, bwá cεel kε dε jî nji íjiya yá shwóg.

⁷ Bwá cεel ná buud bwá dúg báda bwo mabáda má gúmá mεηkúmbε mε búúd dí. Bwá cεel námá ná buud bwá dúg jôw bwo ná: *Rabi.

⁸ Nji bí bân, kúgá sô ná buud bwá jówúg bí ná: *Rabi nácé Rabi wún jí nji ηgwúd; bí búúsε omínyεηê mpédúgá nyínú.

⁹ Kúgá jôw múúd shí ga dí ná sósηgú waamá nácé sósηgú wún jí ηgwúd, nji nyεεng jísá gwów yé.

¹⁰ Kúgá sô ná buud bwá jówúg bí ná omása, nácé mása jisε ηgwúd, nji *Kríst.

¹¹ Nyεεng yēsh má bul bε fwámé múúd mpédúgá nyín dí yé, á jεlá nε sēy nε bóól.

¹² Muud mε bân nyáméfwó gwów yé, bwá bá sél nyε shí; nyεεng mε sél nyáméfwó shí yé, bwá bá bân nyε gwôw.

¹³ «Mεntágula nε bí Oyíguli ó máccεε nε Ofarizyēη. Bí bí nε mεkán. Mεntágula nácé bí má laa búúd zhí á Faan á gwôw. Í músε, bí mēfwó kú nyíi, bí kú námá nyiηgε bíd ná bεεng bwá ηgá cεel nyíi wá, bwá nyíi.

¹⁴ * [«Mεntágula nε bí *Oηkumε ó máccεε nε Ofarizyēη. Bí bí nε mεkán. Mεntágula nácé bí ηgε mánda mikúsé mí búdá nε minjów myán, bí ka dε sá ígwaa-gwaa í mójεgula ná bwá dúgúg ná bí bí ijzô í búúd. Bí mε bá bwεma nε intágulí í bá bul nyaan yí.]

¹⁵ «Mεntágula nε bí Oyíguli ó máccεε nε Ofarizyēη. Bí bí nε mεkán. Mεntágula nácé bí ηgε ntó míshwú ntó mákwamb ηgálε sô muud ηgwúd jí nε ηkul cénd mítádúgá zε nyíi mísεεn wúnú yé. Ja bí má ka jíga dúg mbii

22:37 Mbá 6.4-5 **22:39** Lεv 19.18; Mat 5.43; 19.19; Rom 13.9; Gal 5.14; Zhk 2.8 **22:40** 5.17; Rom 13.10 **22:41** 20.30-31 * **22:42** *Kríst*: Na jisε “Mesí”, muud Zembî nyε a gwáágulε mεwúdé má íjwúga ná ndεé a nti yé. **22:44** *Cwámba*: Wa, jínε lá Cwámba dásε “Yawé”, mbii í ηgá wú Sôm 110.1; Mis 2.33-35; 1Kr 15.27; Heb 1.13; 8.1 † **22:44** *Cwámba*: Wa, jínε lá Cwámba dásε “Yawé”, mbii í ηgá wú Sôm 110.1 dí yí. **22:46** Mak 12.34; Luk 20.40 **23:3** Rom 2.21-23 **23:5** MmN 13.9; Mbá 6.8; Ilη 15.37-41; Mat 6.1 **23:8** Yuá 13.13 **23:11** 20.26-27; Mak 9.35; 10.43-44; Luk 9.48; 22.26 **23:12** Sôm 75.8; Mat 18.4; Luk 1.52; 14.11; 18.14 * **23:14** Míl mícilyá mí ayág mí cugé nε iciyá íga.

múúd wəɔŋg yí, bi mú sá ná a bág nji muud mə jɛlá nə kə kuda á kandəgəd, nəcé bi é sá ná a nyíŋgəg bul sá bów-bów ísâ ntɔ bî.

16 «Məntágula nə bî, wəancím-ncím bí mə tów shwóg ná bi mə lwágulə búúd zhíí wá, məntágula nəcé bí ηgə ci ná ηkí muud mə keen *Mpáánzə Zembî, sâ nyé ámə keen yí, í cugé nyə yímbúlí. Nji, múúd mə ká keen or á Mpáánzə Zembî, sâ nyé ámə keen yí, jí nyə yímbúlí.

17 Yé ímpwúfú íga, wəancím-ncím óga! Jí í ntɔ gúlúgá, ye or, ye Mpáánzə Zembî í ηgə sá ná or bág or mə Zembî yí?

18 Bí ηgə námə ci ná muud mə ká keen *alatâr, sâ nyé ámə keen yí, í cugé nyə yímbúlí. Nji, múúd mə ká keen sâ mə Zembî í mbwúg alatâr dí yí, sâ nyé ámə keen yí, jí nyə yímbúlí.

19 Yé wəancím-ncím óga! Jí í ntɔ gúlúgá, ye sâ í mbwúg alatâr dí yí, ye alatâr mə sá ná sâ jəɔŋg í bág shú mə Zembî yí?

20 Ntɔ, muud mə kéén alatâr yé, á keen alatâr nə sâ jəsh í mbwúg alatâr dí yí.

21 Muud mə kéén Mpáánzə Zembî yé, á keen Mpáánzə Zembî nə Zembî muud njúl cínəŋg yé.

22 Muud mə kéén jon lə gwəw yé, mə keen jiya ícî mə Zembî nə Zembî muud njúl cínəŋg yé.

23 «Məntágula nə bí Oyíguli ó məcɛɛ nə Ofarizyêŋ. Bi bí nə məkəŋ. Məntágula nə bí nəcé bí ηgə yə Zembî *ηkəw wúm á isâ nda mânt nə anis nə kumín†, ikáá bí mə də teegushi ídêw nə ndî yí. Nji bí yida mpyèny məɔŋg məcɛɛ mə búl ntɔ má, nda cugələ nə buud tətəlí, nə gwágulə búúd cey lámúd nə búgúlálə Zembî. Sâ bí á jəla nə sá wə ní, kú yida mpyèny byəɔŋg bí ηgə bwey sá yí.

24 Yé ólwóye ɔ zhíí wəancím-ncím óga. Bi mə də sâl məlwəg, yíl ncincín jí cínəŋg yí, nji bí minə *shamô ncindî.

25 «Məntágula nə bí Oyíguli ó məcɛɛ nə Ofarizyêŋ. Bi bí nə məkəŋ. Məntágula nəcé bí ηgə gusa bálá nə shúyá nji kwoŋud, cwú nyə njúl lwándúlá nə isâ í mándá nə íbów-bów ísâ í mə ŋwa bí milám yí.

26 Yé áncím-ncím Farizyêŋ! Fwog tééd gusa bálá cwú shú ná kwoŋ bág námə ηkí ηkê.

27 «Məntágula nə bî Oyíguli ó məcɛɛ nə Ofarizyêŋ. Bi búsa nə məkəŋ. Məntágula nəcé bí búsa nda məshwoŋ bwə mə wá fám má, ηkí nywa dúg tóón, nji cwú njúl lwándúlá nə iyasé í búúd nə bíl ísâ í áduđaná mimbií mimbií.

28 Bí búsa námə ntɔ, mísh mə búúd dí, bí ηgə nyín nda buud búsa ótətəlí wá; í njúl ná milám mín mísə bí nə kwába nə fúlú a kú bish məcɛɛ ná cwóó.

29 «Məntágula nə bî Oyíguli ó məcɛɛ nə Ofarizyêŋ. Bi búsa nə məkəŋ. Məntágula nəcé bí ηgə lwə məshwoŋ mə *búúd ɔ mícúndá, bí ηgə lugushi ikúl otətəlí ó búúd bwə á dəw yí.

30 Bí ηgə ci ná bi a mbəm bə ja ímpáámbə bín í á cugə yí, bi a shígé nywá də wá məbwə kúl bwə á də gwú búúd ɔ mícúndá yí.

31 Ciyá jín jəɔŋg í ηgə bwaagulə nə bi búsa bwân ó búúd bwə á də gwú buud ɔ mícúndá wá.

32 Ká ji, məelugá casulə sâ ímpáámbə bín í á tééd yí.

33 Bí búsa mbeé ónywá, iyələkag. Bí mə bá faam kú kə kuda á kandəgə dí? Í bá bə ntədele?

34 Gwə wá í bá bə ná, mə é də nti bí buud ɔ mícúndá, mə nti búúd ó fug, nti Oyíguli ó məcɛɛ; bí mə bá gwú bóól, bí bwambulə bóól ikwolós dí, bí yíd bóól nə milwəŋ bídí məmpáánzə mə mínjígúlád, bí mə bá julya nə bóól míŋgwála míŋgwála.

35 Í bá námə də sîy ntáni ná ndeé, otətəlí ó búúd bəsh bwə á gwúyəw wá, məcií máŋ shwíy bí mílúúd; tééd məcií mə Abel, tətəlí múúd, zə wós məcií mə Zakarî mə Baraki bí á gwú mpədúgá Mpáánzə Zembî nə alatâr yé.

36 Bábálé, mə jaaw bí ná, kala buud ga í é bwəma nə íntúgúlí byəɔŋg byêsh.»

*Yésus ηgə lígya shú Yurúsəlem
(Luk 13.34-35)*

37 «Eéé Yurúsəlem ηgə gwú *buud ɔ mícúndá éga! Eéé Yurúsəlem! Wo ηgə sá

23:16 5.34-37 23:16 15.14 23:18 MmN 29.37 23:21 10j 8.13 23:23 Ləv 27.30; Msh 6.8; Luk 18.12 † 23:23 mânt nə anis nə kumín: Jísə ikáá bwə də lugushi jáámb nə ndî yí, isâ nda məsəb. 23:24 15.14 23:25 Mak 7.4 23:26 Yuá 9.40 23:28 Luk 16.15 23:30 5.12; Mis 7.52 23:33 3.7 23:34 1Te 2.15 23:35 Mət 4.8-10

ná, buud Zembî ngé nti lwámád wódí wá, wo ngə gwú bwo nə məkwóógú! A bweyúle má á tééd ná má seeng bwân bwô nda ábiyá kúwó má du seeng bwân bé mǎfaafugá dí ná! Nji, bi kú magulə ntó.

³⁸ Ká, dugá njów wán í zé lág wuul.

³⁹ Nəcə mə mpú jaaw bí ná tééd námá kíkidíga, bi ákwolé ná dúg mə. Mə bá nyingə nyîn nji ja bí má bá shwas mə ná: “Gúmá í bég nə nyəng ngé zə jíná má Cwámba dí yé”.

24

Intúgá lí í bá bə yí

(Mak 13.1-37; Luk 21.5-30; 17.22-37)

¹ Yésus nyə á ka kyey ná a wú *Lun má Zembî, cúwo tóón. A ngé kə ntáni, *ompwíin bwé mú shísh nyádí, kálə cəel sá ná a dúgúg mbií málwóga búúd bwé á lwó cínəngú Lun má Zembî má.

² A mú yida ci nə bwo ná: «Bi má dúg dí isâ íni byəsh í? Búbálé, má jaaw bí ná, kú nə kwóógú í bá lág í mbád dúlúgá na gwôw. Na yəsh mə bá bə ícímí icímí.»

³ A mú ka kə *Mbán wóolivyé dí, kə ji shí. Ompwíin bé bwé mú shísh nyádí kə jí nyə bənónə bwámé ná: «Jaawug sâ, isâ íni í bá bə jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sé ná wo wál zə, nə cug á shí ga í wál zə shîn?»

⁴ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Bi ó bəy ná buud bwé bəg shüg bí, bi mú bə bów-bôw zhíí.

⁵ Nəcə buud nkí bulya bwé bá du zə nə jíná dām, zə du ci ná: “Mə wé Kríst”. Məshügá mánə məngə má bá kənd zhwog buud jugú.

⁶ Bi mə bá du gwág mílən mí mǎomb, bi gwáduga ncíndé dǎomb. Bi kú bá du kənd mílám gwôw; í bá jii ná isâ íni í bég. Nji tɛem bə ntó, í ábúlé fwo bə mǎshíné má shí.

⁷ Gúl lwoŋ í bá lúmbəli nə gúl, dúl faan lúmbəli nə dúl. Zha á ifí mpu í bá bə bíl íkúlád, shí í bá námə du ntaŋusa bíl íkúlád.

⁸ Isâ íni byəsh í bá ná bə nji mətédúlé má mǎcey mə byéyí.

⁹ Bwé bá du kusha nə bî ná bi bwámag nə mǎntágula, bwé du gwú bî. Ilwoŋ byəsh í bá mpii bí nəcə jíná dām.

¹⁰ Ntó, zhwog buud bwé bá jimb, bwé cwagəwa zhíí abúbôwud. Buud bwé bá bə, bóól kusha nə bóól, mpédúgá nyáŋúd nji zhínə nə zhínə.

¹¹ Zhwog *buud ó micúndé ó məshügá bwé bá zə, zə sá ná buud nkí bulya bwé bég bów-bôw zhíí.

¹² Ná ndeé, fúlú á kú bish mǎcɛɛ í bá ngə mpyáanz, zhwog buud cəelí mú bá ngə shîn.

¹³ Nji muud mə bá jisəw kə wóós mǎshínéd yé, a bá cugə.

¹⁴ Bwé bá cúndə Jəjə Kéél ni kúl jəsh shú ná ilwoŋ byəsh í gwágúg; nə ndeé mǎshíné má músə bə.

¹⁵ «Gwé wé jí ná, bi mə bá dúg ájələnəkúnkəwə múúd micúndé Danyél nyə á bwey jaaw yé. Ja á bá kə ŋwa jiya kúl í búl bə ci yí, muud ngé ló cilyá ga yé, kə mpú gwág!

¹⁶ Ja bí má bá dúg isâ byəng yí, buud bwé bá bə Yudéa wá, bwé bəg fúndə, kə mímbáməŋúd!

¹⁷ Muud mə bá bə kwáminá* yé kú bá shulə ná a kə njów kə ŋwa sâ. ¹⁸ Nyəng mə bá bə fambə yé, kú ná kwo kə kwáádé ná a kə ŋwa kúúd.

¹⁹ Nkwéé budá bwé bá bə nə məbum, nə bəngə bwé bá ngə nyééng bwân mwôw məngə dí wá! Bwé bá bul nkúnkwəŋ.

²⁰ Jəgəlagá nə Zembî ná mitúbúg myəngə mí kú bá bə bí nkwanúd, nkí jwôw lú Sábaad.

²¹ Nəcə *incwaw í ntug í bá bə mwôw məngə dí mbií í abwélé bə té shí í á tééd yí. Bíl í ábúlé kwo bə mbií wəngə.

²² Í á mbəm bə Cwámba kú cunal mwôw má incwaw í ntug məngə, tə muud kú faam. Nji a bá cunal mwôw məngə nəcé buud á má bwey féesh wá.

²³ «Ntó, nkí ngwól múúd má ci nə bí ná: “Dugá! Mesî jisə wa”, nkí ná: “a jisə wá”, kúgá magulə.

²⁴ Nəcə omesî ó məshügá nə buud ó micúndé wá məshügá bwé bá du wóós.

23:38 Eze 10.18-19; 10j 9.7-8 **23:39** Sôm 118.26 **24:2** Luk 19.44 **24:5** 24.24; 2Te 2.9-10; 1Yn 2.18 **24:7** 2Ib 15.6; Iza 19.2 **24:9** 10.17-22; Yuá 16.1-4 **24:9** 5.11 **24:10** 10.35; Luk 12.52-53 **24:11** 7.15 **24:12** 2Tm 3.1-5 **24:13** Mbú 13.10 **24:14** 28.19 **24:15** Dan 9.27; 11.31; 12.11 **24:17** Luk 17.31 * **24:17** Ja bwé á du lwó minjów yí, bwé á du mɛ kwáminá námə nda mənyuŋg. Kwáminá í á du bə nkí lal, buud kə du ngə kyey wu gwôw, muud jee námə kə woga wu. **24:21** Dan 12.1; Mbú 7.14 **24:23** Luk 17.23-24 **24:24** 24.5; 7.15; Mbú 13.13-14

Bwé bá dɛ sá mɛma *máshimbá, nɛ *isâ í mímbúgú mbií wúsé ná ñkí gúl sâ jí nɛ ñkul bæ ntó, buud Zembî má bwey féesh wá bwé bɛ bów-bów zhíí.

²⁵ Bi ó bey! Mə má bwey jaaw bí wá ní.

²⁶ Bwé ká ci nɛ bí ná: “Dugá, Mesí ji nún shí a shwéeshád”, bi kú kə wu. Ñkí bwé ci ná: “A ji ká nyúl fúmúd”, shwánágá, bi kú magulə,

²⁷ nəcɛ *Mwân mə Múúd mə bá zə nda njəs í dɛ yas kóómb jwów í dɛ cúwo yí, í nyín kóómb jwów í dɛ jímə yí.

²⁸ Kúl mbimbə wúsé yí, cínəng wé ómpal ó dɛ sɛɛngya yé.

²⁹ «Í bá bæ, mwów mə incwaw í ntug mɔəng mə ká námə shín cɔ, jwów í bá shila ná ñkwed kú ná kwo faan; ñkwoond kú ná wéeshali máñkenya; wəacén-céní bwé bá dɛ bí shí; isâ byêsh bísé nɛ mpífə jon dí yí í bá kúngula.

³⁰ Ja jəəngá, sâ í bá lwágulə ná Mwân mə Múúd wál zə yí í mú cúwo jon dí; ikúl í búúd byêsh yâ shí ga í mú ngə tədəwa; bwé músə dág Mwân mə Múúd ngə zə mínkúdád, a zág nɛ mpífə nɛ milwaná.

³¹ A bá nti *wəéngales bé nɛ məmá laag í dɛ lás nɛ ñkulú yí, bwé zə sɛɛng búúd Zembî nyə á féesh wá, ikóómb ínɔ byêsh, tééd bíl íjumə í shíd kə wóós bílágád.

³² «Ŋwagá fug nɛ yuug bí mə dɛ dág nɛ líí *figyê yí. Í dɛ bæ, ja mpúnzə nyé í mú ná bud-bud, mənɔuug mə agúgwáan mə ngə kɔ yí, bí mú mpu ná ompú bwé mú kúnə-kúnə.

³³ Ntó námə, ja bí mə bá dág isâ byəəng byêsh í ngə sɛy yí, mpugá ná zíyé mə Mwân mə Múúd í mú kúnə-kúnə, í mú cé máyíndə mə nyâ.

³⁴ Bábálé, mə jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé cɔ, isâ íni byêsh kú fwo sɛy.

³⁵ Gwów nɛ shí í bá cɔ, ñji iciyá byâm kú cɔ.»

Muud mə jálá nɛ ji ñkwəməsá

(Mak 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-35)

³⁶ «Shú sâ í dúgyá nɛ jwów nɛ wəla isâ byəəng í bá sɛy yí, kú nɛ muud mə mpú; tɛm bæ wəéngales básé wé Zembî wá bwé

ampúyé; tɛm bæ Mwân nyə ampúyé; ñji Sóóngá wé mə mpú.

³⁷ Ja *Mwân mə Múúd mə bá zə yí, isâ í bá sɛy námə nda í á sɛy ja mə *Nówe dí ná.

³⁸ Shúshwóógú ná mpəñ í búdálúg shí nyêsh, buud bwé á dɛ də, dɛ ñgul, bwé béya, bélushi námə bwân bán ná ndéé kə wóós jwów *Nówe nyə a nyí məma byóól dí yí.

³⁹ Buud bwé á shígé dɛ bæmb təə sâ, kə wóós ja mpəñ í á zə jaŋgulə bwo bêsh yí. Ntó námə wé í bá bæ ja Mwân mə Múúd mə bá zə yí.

⁴⁰ Í bá bæ, budúm óbá bwé ngə sɛy fambá, ñgwúd ñwiny, ñgwól lúg.

⁴¹ Budá óbá bwé ngə jí isâ kwóógú ñgwúd dí, ñgwúd ñwiny, ñgwól lúg.

⁴² «Ntó, jigá ñkasə! Bi ampúyé jwów Cwámba wún mə bá zə yí.

⁴³ Mpugá ná amədí njów mbəm dɛ mpu wəla lə búlú júwál í é zə yí, ñki á dɛ ji ñkasə, a kú bíd ná júwál í búgág nyə njów, júwo isâ.

⁴⁴ Ntó, bi mə jálá nɛ dɛ ji ñkwəməsá, nəcɛ Mwân mə Múúd mə bá zə wəla bí abúlé ngə tədəga ná nyə é zə yí.»

(Luk 12.41-48)

⁴⁵ «Wáyé sóól məsáal wúsé abúgúlág a njúl ñkí kɛ mása mə təl ná a bág lúlúú á buud ɔ njów a dɛ yə bwo idəw wəla í jála yí?

⁴⁶ Sóól məsáal wəəng nywá mə jəla nəcɛ mása nyə é zə kwey a ngə sá iséy byé.

⁴⁷ Bábálé, mə jaaw bí ná, mása nyə é jil nyə ná a jwúg nɛ bíl isâ í njów byêsh.

⁴⁸ Ñji ñkí a jisə bów-bów sóól məsáal, nyə é ci ná: “Cwámba waamá nyə áleleé nyíngə”.

⁴⁹ Ná ndéé a mú ka ji yídúlə búúd bəónə bwé ngə sɛy wá, nɛ dələ dəg, bəónə os-hwégye ó málwəg ñji ñgələ ñgul.

⁵⁰ Mása yé mə bá zə wóós nyə dúl jwówád məseegyá, wəla á shígé ngə tədəga yí.

⁵¹ Mása nyə é yə nyə intúgúlí í ányinyaanə, a kənd nyə kúl búúd ó məkəñ bwé ngə bwəma nɛ ñkəd yí; nyə é bæ cínəngá, ñji a ngə bwam nɛ məyê.»

24:27 24.30, 37; 25.31; 1Kr 15.23; 1Te 3.13; 4.15; 2Te 2.1, 8; Zhk 5.7-8; 2Pr 3.4; 1Yn 2.28 **24:28** Zhb 39.30; Mbú 19.17-18 **24:29** Iza 13.10; 34.4; Azh 2.6, 21; 2Pr 3.10, 12; Mbú 6.12-14 **24:30** Zak 12.10-14; Dan 7.13-14; Mat 24.27; 26.64; Mak 14.62; Mbú 1.7 **24:31** 13.41 **laag:** 1Kr 15.52; 1Te 4.16 **24:34** 16.28 **24:36** Mis 1.7 **24:37** Mat 6.11-13; 7.7-13; 2Pr 3.6 **24:42** 24.44, 50; 25.13; Mak 13.33, 35; Luk 12.40; 21.36 **24:43** 1Te 5.1-2; 2Pr 3.10; Mbú 3.3 **24:45** 25.21-23 **24:48** 2Pr 3.4 **24:50** 24.42 **24:51** 8.12

25

Oncwíyê ó mäsás wûm

¹ «Ntó, Faan á gwów í bá bə nda lân ga: oncwíyê ó mäsás wûm má á ηwa mälámba, zə kə né má kə lág múúd nyə á bə né a zə bwéemb shwá wán yé.

² Mäsás wûm mání dí, mátóon má á bə ilad, mátóon okəñ.

³ Məəng má á bə ilad má má á ηwa mälámba kú bwey ηwa móól məwúdə kə nə mwo.

⁴ Nji okəñ bá, bwá á ηwa mälámba, bwá kə námə nə ifuundú í məwúdə ná bwá bá kə ηgə kwádulə.

⁵ Muud nyə á bə né a zə bwéemb múdá yé, nyə á shígé jəwa zə; mäsás wûm mání mēsh má mú tag nə jiya ná ndéé má shîn kə gwád.

⁶ Tām bulú, cúndá í mú sîy ná: “Muud bá wá zág ε; kəgá lág nyə!”

⁷ Oncwíyê ó mäsás wûm mání mēsh má músə juum, má ka zə kwəməsa mälámba.

⁸ Məəng má á bə ilad má, má mú ci nə okəñ ná: “Yəgá sə baalé məwúdə, mäsú mälámba má wál jímə.”

⁹ Okəñ nə bwo ná: “Mbô! Məwúdá má ákwagayé nə shé bēsh; kəgá íkúl bwá də ηgə kusha yí, bi kəg kusə mún.”

¹⁰ Té ílad íni í á ηgə kə ná í kə kusə məwúdə yí, muud bá mú wóós. Bənəñ bəəng bwá á bə okəñ wá, bwá mú nyí njów zāñ, bwá fad mbē.

¹¹ Mäsás mâ ilad má á ka zə wóós na mpúmpúsá, ka zə ηgə jəw ná: “Mása, Mása, juwág sá mbē.”

¹² Nyə mú yida bəsa nə bwo ná: “Mə ηgə ci nə bí fwámé ci ná, mə ampúyé bí.”

¹³ Ntó, jigá ηkasə, nəcé bí ampúyé jwəw nə wəla *Mwān mə Múúd mə bá zə yí.»

Osól ó mäsáal ólól (Luk 19.12-27)

¹⁴ «Í bá bə nda muud nyə á kə njəənd dí yé. Ja á má bə né a zə tí yí, a mú jəw osól ó mäsáal bé, zə yə bwo məbii mé tññ nda məcé.

¹⁵ A mú ηgə yə bwo námə nda bwá á ηgə bə nə ηkul iséy ná; a yə nyíga mimbwoomb mí mímbəesh mítóon, a yə nyíga mimbwoomb mímbá, a yə nyíga mbwoomb ηgwúd. Nyə a shîn yə bwo ntáni ná ndéé a músə kyey.

¹⁶ Námə nji bwá á shîn lág *mwaanê yí, nyəəng nyə á bə nə mimbwoomb mítóon yé mú kə sēy nə yé mwaanê; a músə nyingə bii míl mítóon.

¹⁷ Nyəəng nyə á bə nə mímbá yé mú námə nyingə bii míl mímbá.

¹⁸ Nyəəng nyə á bə nə ηgwúd yé nye nyə á kə fáág bí mändəlúd, a mú shweel mwaanê mə mäsə yé cínəng.

¹⁹ Ja fwámé fwála í á cə yí, mäsə nyə á ka zə né a zə sá ósól ó mäsáal bé shitóg.

²⁰ Nyəəng nyə á lág mimbwoomb mí mímbəesh mítóon yé mú shísh, a zág nə míl mímbwoomb mítóon, nyə ná: “Mása, wo á yə mə mimbwoomb mí mímbəesh mítóon; dəgí, míl mímbwoomb mítóon mə á bii wá míga.”

²¹ Mása yé mú ci nə nyə ná: “Əhúəñ. Wo ji jəjə sól məsáal abúgúlág. Wo má bə mə abúgúlág nə isə cíg-cíg, mə é jil wo isə í abubulyá dí. Zaá ji məshusəg mə mäsə woó dí.”

²² Nyəəng nyə á lág mimbwoomb mímbá yé mú námə shísh, nyə ná: “Mása, wo á yə mə mimbwoomb mí mímbəesh mímbá; dəgí, míl mímbwoomb mímbá mə á bii wá míga.”

²³ Mása yé mú ci nə nyə ná: “Əhúəñ. Wo ji jəjə sól məsáal abúgúlág. Wo má bə mə abúgúlág nə isə cíg-cíg, mə é jil wo isə í abubulyá dí. Zaá ji məshusəg mə mäsə woó dí.”

²⁴ Nyəəng nyə á lág nji mbwoomb ηgwúd yé músə námə shísh, nyə ná: “Mása, mə mə á bwey mpu né wo ji ηkí nyaan, wó də mwáágulə mpúmá kúl wó á shígé bə yí, wó də shwo ídāw kúl wó á shígé myεεg mpəg yí;

²⁵ Gwá wá má á fúndə yí, mə músə kə shweel mbwoomb mímbəesh wə mändəlúd. Lágúg, sá gwə wá ga.”

²⁶ Mása yé mú ci nə nyāñ ná: “Wo ji bów-bów sól məsáal. Wo ji mbéé ləm. Nkí wo á mpu né má də mwáágulə mpúmá kúl má á shígé bə yí, mə də shwo ídāw kúl má á shígé myεεg mpəg yí,

²⁷ ηgaá, wo á jəla nə kə wá mə mwaanê waamə bññ dí, né ja má wóós yí, mə zə ηwa nyə nə məbədí gwəw!

28 Déégúgá nyə mbwoomb mímbəesh ni, bi yág nyəŋg jí nə myo wúm yé.

29 Nəcə muud jí nə məbii yé, bwə bá nyiŋgə kwádulə nyə mwo, á mú bul bii, nji nyəŋg cúgé nə ndî yé, bwə bá mɛel déég súsúsá á jí nə ndî yí.

30 Biigá mbéé bów-bôw sóol məsáal ga, bi wúsəg nyə tón, kúl í bá bə nji a ŋgə bwam nə məyê yí.»

Sémyé mílású á məzhúgúlâ

31 «Ja *Mwân mə Múúd mə bá zə nyədí íjwûga dí, bəŋŋə *wəŋgəles bəsh yí, a bá zə jí nyədí *caŋgə á milwanád.

32 Ntó ilwŋ byēsh yā shí ga í bá sɛɛŋgya nyədí mpwóombúd. A bá béég búúd ígwoŋg íbá nda mbaagələ itəw mə də béég íncwəmbə nə ikálá ná.

33 A bá təl íncwəmbə nyədí mbwê məncwúm, ikálá nyədí mbwê məkóól.

34 Ná ndéé Njwú-buud mə bá ci nə bəŋg wâ mbwê məncwúm ná: “Zəgá, bí buud Sónŋú wâm mə yə ócúncésh wá. Zəgá jí Faan déd, zə lág lúgí nyə á bwey bwíg bí námá ja nyə á fwə shí nə gwów yí.

35 Nəcə mə a gwág zha, bi á yə mə idâw; mə a gwág shwáásúlə minú, bi á ŋgulal mə; mə á bə njôŋ, bi á ŋwa mə bídí;

36 mə á bə shushwáás, bi a bwééd mə mikáándá; mə á bwás, bi á zə dág mə; mə á bə mímbwugəd, bi á kə dág mə.”

37 Ja jəŋgə wə otátəlí ɔ búúd bwə bá bɛsa nə né ná: “Cwám̄ba, jáyé ja sá á dág wo nə zha sá mú yə wo idâw, sá dág wo nə shwáásúlə minú sá ŋgulal wo yí?

38 Jáyé ja sá á dág wo, wo njúl njôŋ sá mú ŋwa wo sádí yí; ŋkí ná wo njúl shushwáás sá mú bwééd wo yí?

39 Jáyé ja sá á mpu ná wo ŋgə bwás ŋkí ná wo jí mímbwugəd sá mú kə dág wo yí?”

40 Njwú-buud mə bá bɛsa nə bwo ná: “Búbáélé, mə jaaw bí ná, ja jêsh bí á sá gúl míminyŋgə jâm wúl sóólúgú ni yí, mə wə bí á sá wə yé.”

41 «A músə bá ci nə bəŋg wâ nyədí mbwê məkóól ná: “Wúgá mə míshúd. Bi búsə nə məzhúŋgúlú mə Zembî. Kyeyugá kə

kuda á kandugə kandugə dí, kuda Zembî nyə á kwəmsa shú Njwú məjamb bəŋŋə wəŋgəles bé yí.

42 Nəcə mə á gwág zha, bi a shígé yə mə idâw; mə á gwág shwáásúlə minú, bi a shígé ŋgulal mə məjúwó.

43 Mə á bə njôŋ, bi a shígé ŋwa mə bídí; mə shushwáás bi kú bwééd mə mikáándá; mə bwás, mə kə mímbwugəd, bi kú kə dág mə.”

44 Ntó, bwə bá námá jí nyə ná: “Cwám̄ba, jáyé ja sá á bwelɛ dág wo, wo ŋgə yə nə zha ŋkí shwáásúlə minú, ŋkí ntâg né sá á dág wo, wo njúl shushwáás ŋkí ná wo ŋgə bwás, ŋkí ná wo njúl mímbwugəd sá kú bísh wo yí?”

45 Ntó, a bá bɛsa nə bwo ná: “Búbáélé, mə jaaw bí ná, ja jêsh bí á bə kú sá ŋgwól míminyŋgə waamə wúl sóólúgú ni yí, mə wə bí á bə kú sá mánywa məŋg yé”.

46 Ná ndéé, buni bwə bá kə intágúlí yā kandugə kandugə dí; otátəlí ɔ búúd bāŋ bwə kə cug á kandugə kandugə dí.»

26

Shwushwaga shwiy mə Yésus (Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

1 Í á zə bə ná, ja Yésus nyə á shîn lás isâ íni byēsh yí, nyə á ka ci nə *ompwín bé ná:

2 «Bi mə mpú ná í mə lág mwôw məbá ná *Páska bəg. Mpugá ná *Mwân mə Múúd mə bá kaanz shú ná bwə bāg bwambələ nyə kwolós dí.»

3 Milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wâ ləom bwə á ka kə sɛɛŋgya lun mə Kayíf, Ajəláci á ofada.

4 Bwə mú kə cwə íyuug ná bwə bii Yésus mákəŋúd, gwú nyə.

5 Nji, bwə á ŋgə ci ná: «Í ajəláyé nə s̄y fwála lə zāŋ, buud bwə á bá bul sá ícucu».

Ŋgwól múdá mə shwu Yésus labínda lúúd (Mak 14.3-9; Yuá 12.1-8)

6 Yésus nyə á ka bə Betanî, Shímun á zúzaamə dí njów.

7 Ŋgwól múdá mbíd fúfuundú *alubátrə* mú shísh wə Yésus. Fúfuundú jəŋg í á bə nə

25:29 13.12; Mak 4.25; Luk 8.18; 19.26 25:30 8.12 25:31 16.27 25:31 Mbá 33.2; Zak 14.5; Mat 16.27; 19.28; 1Te 3.13; Yúd 14 25:35 Iza 58.7 25:40 Mik 19.17; Mat 10.40, 42; 12.50; 28.10 25:41 Yúd 7; Mbá 20.10, 15 25:46 Dan 12.2; Yuá 5.29; Zhk 2.13 26:1 7.28 26:2 16.21 26:4 21.46 26:6 Luk 7.37-38 * 26:7 alubátrə: Nyə á bə dúl wál kwóógú, bwə á də mə ifúfuundú í bwíl nə ndí yí.

labínda álal-kus. Ná ndeé, Yésus ngá dæ, mudá éne mú shwu nyæ labínda wœŋg lúúd.

⁸ Ja *ómpwíín bwá má dúg ntúni yí, bwá mú gwág bôw, bwá mú ngæ lás ná: «Jí á ntámá labínda éga ntúga yí?

⁹ Í ámæ jæla ná bwá kúshag labínda ni ñkí lal kus, bwá mú kwíínd mímbúmbúwá næ *mwaanê wœŋg.»

¹⁰ Yésus nyæ á ka mpu ná bwá ngæ lás ntó, a mú ci næ bwo ná: «Næcé jí bí má ntágúlé múdá éne yí? Sâ mánywa wé á má sá mæ ni.

¹¹ Næcé binôŋ mimbúmbúwá bi é dæ ji mwôw mêsh, ñji sánôŋ bí sá ábúlé ji mwôw mêsh.

¹² Ja nyæ ámæ shwu mæ labínda nyúúlúd ni, nyæ ámæ bwey kwæmusa mæ dæwúlæ má bá zæ dæw yí.

¹³ Búbálé, má jaaw bí ná, kúl jêsh bwá bá cúndæ Jǝjǝ Kéel ga shí nyêsh dí yí, bwá bá námá dæ jaaw sâ múdá éga má sá mæ yí, buud dæ téduga nyæ.»

¹⁴ Mpásæ na, ngwól múúd á gwoŋg ómpwíín wúm næ óbá, nyœŋg bwá á dæ jôw ná Yúdas Iskariyôt yé, músæ kæ dúgya næ milúlúú myâ ofada,

¹⁵ nyæ næ bwo ná: «Mæ ká sá ná bi bííg Yésus, bí yæ mæ jí?» Bwá mú ntâg lǝ misaŋ mí mwaanê mæwúm málóol, bwá yæ nyæ.

¹⁶ Tééd baan dœŋgú dí, Yúdas músæ ngæ sǝ fwámé fwála á jí næ ñkul sá ná bwá bííg Yésus yí.

Yésus bánôŋ ompwíín bé bwá sá Páska
(Mak 14.12-21; Luk 22.7-14, 21-23; Yuá 12.21-30)

¹⁷ Jwôw mátéédulé má zâŋ mú ka zæ wóós, jwôw bwá á jæla næ tééd dálæ íbuléd yâ kú næ *lævur yí, *ompwíín bwá á ka jí Yésus ná: «Wó cœel ná sá kág kwísha dína *Páska ngow?»

¹⁸ Yésus mú bæsa næ bwo ná: «Kagá ngwála, wé mbeé; bi kág ci næ nyæ ná: “Yíggali má ci ná baan dé í mú kúná-kúnæ. Bánôŋ ompwíín bé bwá é zæ sá Páska wa wódí.”»

¹⁹ Ompwíín bwá á kæ námá kæ sá nda Yésus nyæ á ci næ bwo ná, bwá mú kwísha dína Páska.

²⁰ Ja kugú í á bii shí yí, Yésus nyæ á kæ ji shí, bánôŋ *buud œ lwámá wúm næ óbá bé, kálæ dæ.

²¹ Bwá ngá dæ, Yésus mú ci ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ngwól múúd á na bídí nyæ é kusha næ mæ.»

²² Ompwíín bwá mú bul gwág sâ jœŋgú cœy lámúd, bwá mú ngæ jí nyæ, múúd yêsh ná: «Cwámaba, ye mæ?»

²³ Yésus mú bæsa ná: «Muud sáná sá ámæ juwo mæbwæ shúyád yé, nyæ wé nyæ é kusha næ mæ.

²⁴ Mwân mæ Múúd nywáá, nyæ é kæ námá nda jisá bwey bæ cilyá shú dé dí ná. Ñji mæntágula næ múúd mæ kéénzh nyæ yé; í á yida nywá bul jæla ná muud wœŋgú kú byêl.»

²⁵ Ntó, Yúdas, muud nyæ á kusha næ nyæ yé mú námá lás, a jí nyæ ná: «*Rabi e, ye mæ?» Yésus mú bæsa næ nyæ ná: «Wo má ci wé ni.»

²⁶ Bwá ngá dæ ntúni, Yésus mú űwa buléd, a yæ Zembí cúncêsh ná ndeé, a mú fêy buléd, yæ ómpwíín bé, nyæ næ bwo ná: «űwagá, bi dæg. Nyúul nyâm wé ga.»

²⁷ Ná ndeé, a mú űwa bálá wáan, a yæ Zembí cúncêsh, a yæ ntâg ompwíín bé, nyæ næ bwo ná: «Bi bêsh űgulugá.

²⁸ Mæcií mâm wé máni, mæcií mâ sǝ, má zæ shwiy shí má, zæ cé búúd ñkí bulya, ná bwá bág næ ijuugá í *mísám.

²⁹ Má jaaw bí ná, mæ abúlé ná kwo űgul wáan ni kæ wóós ja shé má bá űgul ncuncúmbæ Faan má Sóŋgú waam dí yí.»

³⁰ Bwá mú ka sey Zembí isusa i gúmá ná ndeé bwá músæ kyey kæ *Mbún wóolivyé dí.

Pyêr nyæ e kálya Yésus
(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Yuá 13.36-38)

³¹ Ná ndeé, Yésus mú ci næ *ompwíín bé ná: «Búlú ga dí, bi e lánűwo búgád næcé mæ. Sâ jœŋgú wé jisá cilyá Kálaad Zembí dí yí ná: “Mæ é nyífæ mbaagalæ itœw, incwæmbe í sœnz í mú shîn ciima.”

³² Ñji, ja má bá gwúm yí, mæ bá tééd kæ Galilé, bí kæ bá kwey mæ nûŋ.»

26:11 Mbá 15.11 **26:15** MmN 21.32; Zak 11.12; Yuá 11.57; 13.2 **26:17** MmN 12.1-20 **26:20** Yuá 13.2, 21-30
26:23 Sôm 41.10 **26:24** Sôm 22.7-8, 16-19; Iza 53.9 **26:26** 1Kr 10.16 **26:28** MmN 24.8; Zhe 31.31; Heb 7.22;
9.15-20 **26:30** Luk 22.39; Yuá 18.1 **26:31** Zak 13.7; Mat 26.56; Yuá 16.32 **26:32** 28.7, 16 **26:34** Luk 22.33-34;
Yuá 13.36-38 **26:34** 26.75

33 Pyêr mú lás, ci ná: «Teem bæ ná bóólúgá bêsh bwé lánɣawo búgád nácé wo, mæe mæ abúlé bwεε lánɣawo.»

34 Yésus mú bɛsa nɛ nyɛ ná: «Búbálé, má jaaw wo ná, námá búlú ga dí, shúshwóógú ná ηɣwúm kúwo kwáágúgi, wo e kíflya mæ ija ilóól.»

35 Pyêr nɛ né ná: «Teem bæ ná í wóós ná shwá yág shwiy ηɣwúdâ, mæ kú bwεε kíflya wo». Bóól ómpwíín bêsh bwé mú námá ηɣɛ ci ntó.

*Yésus má jəgula nɛ Zembî Getsemane
(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)*

36 Ná ndéé, Yésus bánɔη *ompwíín bé bwé músə kumə kúl bwé dɛ jɔw ná Getsemane yí. A mú ci nɛ bwo ná: «Jigá wa shí, má fwo kə wá shwóg, kə sá májəgula.»

37 A músə jɔw Pyêr nɛ bwân ó Zhébedé óbá, bánɔη bwé mú kə; a mú tééd ηɣálə bul gwág mæcɛy mæ lâm, mbɔɔm í ηɣó shwiy nyɛ nyúúlád.

38 A mú ka ci nɛ bwo ná: «Lâm wúsə mæ nɛ mæcɛy ki mæ é yə. Jigá ηkasé wa shí, bi nyéélág mæ.»

39 A mú wú na bwádí, a ηwá shísh shwóg, a músə kə wusə nyúúl shí, a kúd mpwoombú mándəlúd, jəgula nɛ Zembî ná: «Pɛpá e, ηkí jí nɛ ηkul jəla ntó, maguləg ná mæ bág kú ηgul bálá mæcɛy ga. Nji, í síyúg nda wó céel ná, kú bæ nda má céel ná.»

40 A músə zə kóómb ómpwíín bwé á bæ yí, a mú zə kwey bwo ígwád. A músə lás nɛ Pyêr ná: «Ntó ná bí cugé nɛ ηkul ji ηkasé nɛ mæ tɔɔ nji wəla ηɣwúdâ?»

41 Jigá ηkasé, jəgula nɛ Zembî, bi bég kú biil mábwəbəlánúd. Lâm wúsə nɛ yéesh mæ kyéy jə kuú njɔɔnd; nji nyúul í cugé nɛ ηkul kwag kuú njɔɔnd wɔɔηg.»

42 A músə nyiηgə shísh shwóg ja ábεé, kə jəgula nɛ Zembî ná: «Pɛpá, ηkí tédúgá wô í cugé ná wo yíl mæ bálá ga mæ kú ηgul, í síyúg nda wó céel ná.»

43 A músə nyiηgə zə ómpwíín bé dí, zə námá nyiηgə kwey bwo ígwád nácé mísh má á ηɣə ntám bwo.

44 A mú wú na bwádí, a shísh shwóg, kə sá májəgula ja áléel, mæjəgula mæmpúd á ηɣó bwey sá má.

45 A músə nyiηgə zə ómpwíín bé dí, a mú ci nɛ bwo ná: «Ye bi bân bi é bæ wa nji gwá nɛ gwá nji ηɣálə woga? Dugá! Wəla í mú kúnəkúnə, wəla *Mwân mæ Múúd mæ zə kaanz mæbwə má ósól ó *mísám dí yí.

46 Tówúgá, sá kyéyug. Muud má kusha nɛ mæ wə zág yé.»

Bwá bii Yésus

(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Yuá 18.3-12)

47 Yésus ηɣó ná lás ntúni, seegya ná, Yúdas nyɛ á bæ námá gwoonɣ *ómpwíín wúm nɛ óbá dí yé mú cúwo, a ηɣó zə nɛ mæma kında búúd, bwó nɛ ikafwεε nɛ mæbálə. Milúlúú myâ ofada nɛ ocúmbá buud wâ lɔɔm wé bwé á nti bwo.

48 Yúdas, muud nyɛ á kusha nɛ nyɛ yé, nyɛ a bwey kwambələ nɛ buud óni ná: «Muud má é kə fúlal, sá sɔɔnya mímpu yé, nyɛ wə éne, bi ó bii nyɛ.»

49 Námá nji Yúdas nyɛ á cúwo yí, nyɛ a cɔ kə nji wə Yésus, nyɛ nɛ né ná: «Rabi, wo ɔ lás ɔ!» A mú fúlal nyɛ.

50 Yésus mú ci nɛ nyɛ ná: «Wεy e, ság sâ wo á mæ zə sá yí». Buud bwé mú cíg, zə kɔ Yésus, bwé mú bii nyɛ.

51 Seegya ná ηɣwól múúd gwoonɣ mæ Yésus má wéem kafwεε jé, taad ηɣwól sóól mæsáal mæ Ajəláci á ofada, í mú sámb nyɛ lwâ.

52 Yésus músə ci nɛ nyɛ ná: «Nyiηgəg fεen kafwεε gwô jiya jéd; nácé muud yêsh mæ bálán nɛ kafwεε yé, a bá námá bwəma nɛ shwiy kafwεled.

53 Ye wo ampúyé ná mæ ji nɛ ηkul gwáámb Dâ kwíindyá, a leel námá nti mæ mæma íkında í *wáéηgəles wúm nɛ íbá?

54 Ká, ηkí isá í síy ntó, mícilyá myâ Kálaad Zembî mí é ka bwəma ntədəlé? Sâ í ηɣə síy ga í ηɣə lwándələ micilyá myɔɔηg.»

55 Yésus músə ka ci nɛ buud bwé á zə bii nyɛ wá ná: «Bí ηɣə zə nɛ ikafwεε nɛ mæbələ zálə bii mæ, mæ jisə zhiləŋgaané í? Nɣáá né shé á dɛ bæ jwôw dêsh kúl ηɣwúd, mæ ηɣó jíguli buud *Lun má Zembî dí, bi kú séémb mbwə ná bi má bii mæ.

56 Isá íga byésh í ηɣə síy ntúga ná isá *búúd ɔ mícúndə bwé á cilə yí í bwəmag.» Mpúsə

wəɔŋgâ, ompwíin bé bwá mú myaas nyə, bwá shîn fúnda.

Yésus təl kəədud wá Kayíf

(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Yuá 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Buud bwá á zə bii Yésus wá bwá mú kə nə nyə wá Kayíf, Ajəláci á ofada, kúl *Oyíguli ó mósɛɛ nə ocúmbá buud wá ləom bwá á kə sɛɛŋgya yí.

⁵⁸ Pyêr nyɛ nyə á ŋgə bɛ bwo shwóg-shwóg ná ndéé kə wós nŋŋ luŋ. A mú nyíi ná á cɛɛl fwo wámbulə sâ í é bə yí. A mú kə ji shí, bánŋŋ bíl ífulish kəl ŋgwúd.

⁵⁹ Té ni, milúlúú myâ ofada, bánŋŋ *Gwoonŋ ósémbye ó mílósú wá Zembí jêsh bwá á ŋgə sɔ mpwɛnɛ bwá yág nyə ná ndéé bwá gwú nyə yí.

⁶⁰ Nji, zhwoŋ buud bwá á tɛɛm ŋgə zə nə ijóŋ ŋgə zə yə nyə ompwɛnɛ, í á shigé bə nə tɔɔ sá á shwiŋ. Bóól búúd ɔ ompwɛnɛ óbá bwá mú zə cúwo, bwá ná:

⁶¹ «Wey éne, nyə á ci ná a ji nə ŋkul búgə *Mpáánzə Zembí ná ndéé a kwo sá nji mwów málól shumələ nyúl.»

⁶² Ajəláci á ofada mú tɔw tətəlí, nyə nə Yésus ná: «Wo abɛsáyé búúd óga sâ bwá ŋgə bwaagələ wo ni?»

⁶³ Yésus njúl nji kúl-kúl. Ajəláci mú kwo ci nə nyə ná: «Jaawug sá búbálé má Zembí á kuwô, ye wo ji *Kríst, *Mwân má Zembí?»

⁶⁴ Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wo má ci óni. Má ka jaaw bí ná tééd námə kíkídíga, bi é dúg *Mwân mə Múúd njúl shí mbwê mənɔwùm má Zembí á ŋkul nyêsh dí, bi mə bá námə dúg nyə, a ŋgə zə mínkúdúd.»

⁶⁵ Ajəláci músə nyaa míkáándá, nyə ná: «A má *lás nə Zembí bwaasúlə mpu, jí shé má kwo sɔ owúshined yí? Biméfwó bi má gwág nda á má lás nə Zembí bwaasúlə mpu ná.

⁶⁶ Bi mə dúg ná ji?» Bwá ná: «A jəlá nə yə.»

⁶⁷ Bwá mú ka ŋgə sɛy nyə məntənd mp-wóombúd, bwá ŋgə wá nyə ikúda; bóól bwá ŋgə tí nyə məmpóónz,

⁶⁸ bwá ŋgə ci nə nyə ná: «Yé Kríst, lwóg nə wo ji *muud micúndá, jaawug sá muud nyə ámə yíd wo yé.»

Pyêr má kálya Yésus

(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Yuá 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pyêr njúl ná na tóón mbaadé di, dúl sás í á də sɛy nə Ajəláci á ofada yí, í músə shísh nyádí zə ci nə nyə ná: «Wo á bə námə gwoonŋ mə Yésus muud á Galilé éga dí.»

⁷⁰ Pyêr mú kálya nyə tám buud, nyə ná: «Mə ampúyé sâ wó ŋgə ci yí.»

⁷¹ A mú ka tɔw shí, ŋgə kə ŋgɛɛ mbê kóógúlád. Dúl sás í á də námə sɛy cínŋŋ yí í mú yag nyə, a mú ci nə buud bwá á bə cínŋŋ wá ná: «Muud éga nyə á bə gwoonŋ mə Yésus á Nazarê dí.»

⁷² Pyêr mú kwo kálya nyə, a kɛɛn ná: «Búbálé, mə ampúyé múúd éne.»

⁷³ Kú námə bwey, buud bwá á bə cínŋŋ wá bwá mú shísh nyádí, zə ci nə nyə ná: «Wo ji báɛ bə múúd á gwoonŋ jəonŋgú; kál lá lésú dwô í ŋgə bwey lwágələ ntó ná sán.»

⁷⁴ Pyêr mú kálya nyə nə məma ŋkaanə, nyə ná: «ŋkí má bwíiŋ ijóŋ, ŋkwaal nə mə. Mə ampúyé múúd éne.» Námə nji nyə á ci ntáni yí, ŋgwúm kúwo mú kwáág.

⁷⁵ Pyêr mú téduga ciyá Yésus nyə á ci nə nyə yí ná: «Shúshwóógú ná ŋgwúm kúwo kwáágúg, wo e kálya mə ija ílól.» A mú cúwo tóón kə də ság nə yə.

27

Bwá cɛɛlə Yésus shwiŋ

(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Yuá 18.28-32)

¹ Mán mələm, ná námə mpámán mpámán, milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wá ləom bwá mú sá shwushwaga ná ndéé bwá sámb ná Yésus má jəlá nə yə.

² Bwá mú wóolə nyə məŋkəda ná ndéé bwá kə cwámbulə ŋgwáməna Pilát.

Yúdas má gwálya nyúul

³ Ja Yúdas muud nyə á kusha nə nyə yé má dúg ná bwá má sámb ná Yésus má jəlá nə yə yí, lám í mú cɛy nyə cwú nə sóólégú nyə á sâ yí. A mú kə ná a ké nyiŋg mílúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud misaŋ mí *mwaanê məwùm málól myáŋ,

4 nyə nə bwo ná: «Mə mə sêm nə kushála nə muud njúl kú nə məbyaagulə.» Bwə mú ci nə nyə ná: «Sá abíshé. Wóó lósú óni.»

5 Yúdas mú shwu mwaanê cínəng shí *Mpáánzə Zembî dî, a mú kyey kə kəl kwoolú cúnjád ná ndeé yə.

6 Milúlúú myâ ofada mí mú wásulə mwaanê wəəng, bwə ná: «Mwaanê éga ji mwaanê məcií. Í á jáláyé ná sá wáág nyə manğa á Mpáánzə Zembî dî; məcəξ məsú mə amágúláyé ntó.»

7 Bwə mú ka sá shwushwaga ná ndeé bwə mú kə nə mwaanê wəəng, kə kusə kúl shí mə məəl məmpíí, bwə sá kúl shí jəəngú ban məshwon ójòŋ.

8 Sâ jəəngú í á sá ná bwə dúg jôw kúl shí jəəng ná fambá məcií. Jínə dəəng dúsə ná zə kumə múús.

9 Ntó, sâ *múúd micúndá Zheremî nyə á ci yí í mú bwəma. Nəcə nyə á ci ná:

Bwə á ŋwa misaŋ mí mwaanê məwûm málól;

təŋ bwân ó Zəəryél bwə á cígə ná í kwaga nə muud wəəngú yí.

10 Bwə mú kusə kúl shí mə məəl məmpíí nə ndí,

námə nda Dá Zembî nyə á ci nə mə ná.

*Yésus təl kəədud wə Pilât
(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Yuá 18.33-38)*

11 Bwə á ka kə nə Yésus wə njwú-buud. Njwú-buud mú ŋgə jí nyə minjígá; a mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus nə né ná: «Wo mə ci óni.»

12 Nji ja milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wá ləəm bwə búgə Yésus lósú yí, Yésus kú bəsa.

13 Ntó Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo aŋgê nə gwág isâ byêsh bwə ŋgə bwaagulə wo íni?»

14 Nji Yésus kú bəsa nə nyə təw sâ. Ngwáməna mú bul káam.

15 Ngwáməna nyə á də bə ná, ja jêsh zəŋ nyísə yí, a bíd mbwug ŋgwúd, wəəng ləəm í ámə gwáámə nyə yí.

16 Bwə á ka bə nə wúl mbáməbén mbwug nə jínə ná Barábas.

17 Nda búúd bwə á bə sɛɛŋgyá ná, Pilât mú jí bwo ná: «Mə bídúg bí wáyé mbwug? Ye Barábas, ye Yésus jí nə jínə ná *Kríst yé?»

18 Pilât nyə a jí ntó nəcé nyə á bwey mpu ná bwə ŋgə kusha nə Yésus zhíjád.

19 Ja Pilât nyə á bə a njúl jiya milósú jéd a ŋgə lás lósú mə Yésus ni, mudá yé nyə á nti nyə məcwama ná: «Wo kú tééd nyíi lósú níid. Muud éne ji tətəlí muud. Mə mə bul wáduga nə ntamə nyé búlú gaád.»

20 Milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wá ləəm bəŋ bwə mə shín bwey cwíny ləəm ná bwə gwááməbúg Barábas, Yésus yág.

21 Ngwáməna mú lás, nyə ná: «Búud obá ógad, mə bídúg bí nyáyé?» Bwə ná: «Barábas.»

22 Pilât mú jí ná: «Ká Yésus jí nə jínə ná Kríst éga nyɛ, mə sáág nyə ntədəle?» Bêsh bwə mú ci ná: «Bwə bwáməbuləg nyə kwolós dî.»

23 Ngwáməna mú jí ná: «Dáyé bôw á mə sá yí?» Bwə mú kím gwów gwôw ná: «Bwə bwáməbuləg nyə kwolós dî.»

24 Pilât mú dúg ná nyə e tɛem wá nadá, sâ í ábúlé cénd, icucu í é ŋgə yáág yáágúg. A mú ka ŋwa májúwó, zə gusa məbwə mísh mə búúdud, nyə ná: «Muud éga cugé nə məbyaagulə, shwíy dé í adúgé mə. Í dúg bí.»

25 Buud bêsh bwə mú magulə ná: «ŋkwaal á shwíy dé bəg nə sá, kala nə bwân búúsá.»

26 Pilât mú bíd bwo Barábas. A mú sá ná bwə fyámúság Yésus milwóŋ ná ndeé a mú yə bwo nyə ná bwə kág bwáməbulə nyə kwolós dî.

*Ozimbi bwə cágulə Yésus
(Mak 15.16-20; Yuá 19.2-3)*

27 Ozimbi o ŋwáməna bwə mú ka kə nə Yésus luŋ mə ŋwáməna. Bwə mú jôw ózimbi bêsh bwə zə sɛɛŋgya cínəng. 28 Bwə mú yíl nyə mikáándá, bwə bwééd nyə fwámé jud átítíí.

29 Bwə mú ŋwa isâ yâ məgwaagulə, bwə lwó *túm gúmá ná ndeé jil nyə lúúd, bwə wá nyə kúl mbwu məbwə məncwúmád. Bwə ka zə ŋgə kúd nyə məbwóŋ, ŋgə cágulə nyə, ŋgə ci nə nyə ná: «Yé Njwú *Oyúden, sá ŋgə báág nə wo.»

27:9 Zak 11.12-13; Zhe 32.8-9 27:11 2.2; 27.29, 37, 42; Mak 15.2, 9, 12, 18, 26, 32; Luk 23.3, 37-38; Yuá 1.49; 12.13; 18.33, 39; 19.3, 15, 19, 21 27:12 Yuá 19.9; Mat 26.63 27:19 Luk 23.47 27:20 Mis 3.13-14 27:24 Mbá 21.6-9; Sôm 26.6 27:25 Mis 5.28 27:26 20.19 27:28 Luk 23.11 27:29 27.11 27:30 26.67

³⁰ Bwá mú sey nyə məntənd, bwá ηwa kál mbwu, də nyífa nyə lúúd.

³¹ Ja bwá á ka shîn cágulə nyə ntáni yí, bwá á ka yíl nyə jud átítíí, bwá bwééd nyə mikáándé myé, bwá mú kə nə nyə kələ bwambələ nyə kwolós dí.

Bwá bwambələ Yésus kwolós dí
(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Yuá 19.17-27)

³² Bwá ηgə wú nə nyə ηgwála ntáni, bwá mú bwəma nə ηgwól múúd á Sirên nə jínə ná Shímun. Ozimbí bwá mú yímbəli nyə ná a ηkényág Yésus kwolós.

³³ Bwá mú kə kumə kúl bwá də jəw nə Golgota yí. Jínə dəəηg í kə ná «kúl á bwundú lúu».

³⁴ Bwá mú ηgulal nyə wáan fúlá nə wúl myámbé í njúl ηkí gwul. Nji nyə á kag gwo yí, a mú ban ná nyə aηgúlé.

³⁵ Bwá mú bwambələ nyə kwolós dí, bwá mú wusə mpaambé ná bwá kawala mikáándé myé.

³⁶ Bwá músə ka ji shí də nyéelə nyə.

³⁷ Shú ná buud bwá mpúg cwoomb bwá gwú nyə nə ndí yí, bwá á cilə, bwá bwambələ nyádí lúú dí gwəw ná: «Muud éga wə Yésus, Njwú Oyúden».

³⁸ Bwá á bwambələ bənnə ηzhiləŋgaanə íbá, jíga nyádí mbwə məncwúm, jíga mbwə məkóól.

³⁹ Buud bwá á ηgə cə cínəηg wá bwá á ηgə lwíy nyə bwá ηgə sagəsə milúu nə məzhwámá,

⁴⁰ bwá ηgə lás nə nyə ná: «Wεε muud ji nə ηkul búgə *Mpáánzə Zembí ná ndéé wo kwo sá nji mwów málóól shumələ nyúl yé, cəgug wóméfwó na. Nkí wo ji *Mwān mə Zembí, wúg na kwolós dí shulə shí.»

⁴¹ Milúlúú myā ofada bənnə *Oyíguli ó məcεε nə ocúmbá buud bwá mú námə ηgə cágulə nyə, bwá ηgə ci ná:

⁴² «Nyə á də cəg buud oshús, nji a káád cəgúlə nyáméfwó. Nkí a ji Njwú-buud á *Izarəyél, a shúləg na kwolós dí sá búgúlág nyə.

⁴³ Nyə a shîn shwu nyúul ná Zembí ji nə nyə, a də námə ci ná: “Mə ji Mwān mə

Zembí”. Ntó, ηkí Zembí mə cəel nyə, a cəgug nyə ja gaád.»

⁴⁴ Tεem bə ízhiləŋgaanə bənnə bwá á bə íkwolós dí yí, í á ηgə námə lwíy nyə.

Shwíy mə Yésus

(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Yuá 19.28-30)

⁴⁵ Yídúgú í á ka shila shí nyēsh ná ηkwed, tééd tólóg dí kə wóós məwəla məlóól mə mpwó-kugú.

⁴⁶ Ngeé məwəla məlóól dí, Yésus músə kím nə ηkulú ná: «Eli, Eli, lemá sabakutáni?» Ntó mə kə ná: «Zembí waam, Zembí waam, wó myaas mə ná ji?»

⁴⁷ Ja bóól búúd bwá á bə cínəηg wá bwá á gwág ntó yí, bwá ná: «A ηgə jəw Eli.»

⁴⁸ Ngwól múúd wəη mú tí kúlə kə ηwa eponzh juwo málwəg mə ábibyenzhú dí, a fεen gwo lí mbwu dí, a kə dásulə Yésus ná a ηgúləg.

⁴⁹ Bóólúgá búúd bwá mú ci ná: «Bwándúg, sá fwóg dúg ηkí Eli nyə é zə cəg nyə.»

⁵⁰ Ja jəəηgə, Yésus mú nyingə kím nə ηkulú ná ndéé a mú nyingə kənd *jím jé wə Zembí.

⁵¹ Seegya ná məmá *sanda í á də kaləwo *Mpáánzə Zembí yí í mú seel tátám ná cəη wú gwəw wóós shí. Shí í mú ntaηusa, məkwóógú mə ηgə seel.

⁵² Məshwəη mə mú ηgə bəη; bóól zhwoη buud bwá á yə bwá njúl buud ó Zembí wá mimbimbə myáη mí mú gwúm.

⁵³ Bwá mú wú məshwəη məηúəd ná ndéé, ja Yésus nyə á gwúm yí, bwá mú kə nyíi Yurəsəlem, ηgwála mə Zembí. Ncúlyá buud bwá á dúg bwo.

⁵⁴ Ja lúlúú ízimbí nə bəəηg bənnə bwá á ηgə nyéelə Yésus wá bwá mə dúg nda shí í mə ntaηusa ná, nə sá jēsh í mə sīy yí, bwá mú bə nə inkuηkúúnd, bwá mú lás ná: «Búbále, muud éga nyə á bə Mwān mə Zembí».

⁵⁵ Bóólúgá búdá ηkí bulya bwá á bə cínəηg bwá tál shwóg-shwóg ka də dúg. Budá bəəηg bwá á ηgə bε Yésus té Galilé, bwá ηgə sēy nə nyə.

⁵⁶ Nə Mariya á Magudála, nə Mariya nyóəηgə mə Zhâk bá Yóseb, nə nyəəηgú mə

bwân ó Zhébedé bwé á bə gwoonɔŋ búdá bəonɔŋ dí.

Bwé kə dɔl Yésus
(Mak 15.4-47; Luk 23.50-56; Yuá 19.38-42)

⁵⁷ Ja kugá í á bii shí yí, ɲgwól múúd nə jíná ná Yóseb, a njúl bíg múúd á Arimatê músə zə wóós. Nyə á bə námə *mpwíín mə Yésus.

⁵⁸ Nyə á ka kə wə Pilât, kə jî nyə ná á cɛɛl ɲwa mbimbə mə Yésus. Pilât mú lwâm búúd, bwé kə yə nyə wə.

⁵⁹ Yóseb mú ɲwa mbimbə mə Yésus, a músə fúlə wə ndómbó ágúgwáan dí,

⁶⁰ ná ndéé a mú kə dɔl shwonɔŋ ágúgwáan nyə á sá ná bwé bwáguləg kwóógú d shú dé nyəméfwó yí. A mú bíngal məma kwóógú, juwal shwonɔŋ* ná ndéé a músə kyey.

⁶¹ Mariya á Magudála nə gúlúgá Mariya bwé á bə bwé njúl cínɔŋ ná beendya nə shwonɔŋ.

Ozimbi bwé kə baagusa shwonɔŋ

⁶² Mán məlám á mpúsə jwôw bwé dɔ kwəməsa Sábaad yí, mílúlúú myá ofada nə *Ofarizyên bwé á kə wə Pilât sámbá

⁶³ kə ci nə nyə ná: «Mása e, sə mə kə téduga ná muud məshigá éne nyə á dɔ ci ja nyə á dɔ ná cugə yí ná: “Mə bá gwúm mpúsə mwôw məlól”.

⁶⁴ Cíg ná buud bwé kəg baagusa shwonɔŋ kə wóós jwôw álél, *ompwíín bé bwé á bá kə júwo mbimbə ná ndéé bwé kə jaaw búúd ná: “A mə gwúm”; mán məshigá mə á bá bul ntɔ mə ashúshwóógú.»

⁶⁵ Pilât mú ci nə bwo ná: «Ozimbi wə óni. Nwagá bwo, bi kəg baagusa shwonɔŋ nda bí mə dúg ná.»

⁶⁶ Bwé mú kə kwambulə mbaagusa á shwonɔŋ; bwé wá məyigyé mán kwóógú í á bə mpu shwonɔŋ dí yí, bwé tâl ózimbi tâɲ nda isándalé ná bwé mpúg ɲgə dúg.

28

Yésus mə gwúm

(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Yuá 20.1-10)

¹ Ja Sábaad nyə a cɔ yí, ná námə mpámán mpámán á jwôw shwénde mə dú tééd yí,

Mariya á Magudála báná ɲgwól Mariya bwé á weelya kə ná bwé kə dúg shwonɔŋ.

² Seegya ná shí í mú jág ntaɲusa nəcé *ɛngəles mə Yawé nyə á shulə wú gwôw, zə bíngal məma kwóógú ná ndéé a ji cínɔŋ gwôw.

³ ɛngəles wəonɔŋ nyə á ɲgə ɲkənəwa nda njəs, mikáándə myé mí njúl ɲkí jág fumə.

⁴ Isándalé í mú jág bul fúndə, bwé mú ɲgə lilya ná ndéé bwé shín kân nda mimbimbə.

⁵ ɛngəles mú lás, ci nə budá ná: «Bi bân, kúgá fúndə. Mə mpú ná bí ɲgə sɔ Yésus bwé á bwambulə kwólós dí yé.

⁶ A cugé wa. A mə gwúm nda nyə á ci ná. Zəgá dúg kúl nyə ámə dɔ bə a mbwúg yí.

⁷ Ná ndéé, leɛlɔgá kə, kə jaaw *ómpwíín bé ná a mə gwúm, a mə kə shwóg kə bwánd bí Galilê. Nún wə bíɲɔŋ bí é dúgya yé. Sâ mə ámə bə ná mə jaaw bí óni.»

⁸ Budá bwé mú leɛl wú shwonɔŋ dí, bwé njúl lâm nə ifwaas lâm nə məshusəg. Bwé mú kə ná bwé kə jaaw ómpwíín bé məkâl.

⁹ Seegya ná Yésus mú zə bwəma nə bwo, nyə nə bwo ná: «Bi ɔ lás ɔ.» Bwé mú shísh nyádí kə kúɔw shí bíi nyə məkuú, yə nyə gúmá.

¹⁰ Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Kúgá fúndə. Kəgá ci nə bwááŋg ná bwé kəg Galilê. Nún wə sánɔŋ bwo sə é dúgya yé.»

¹¹ Budá bwé njúl ná zhíd í, bíl isándalé í mə leɛl kə ɲgwála kə jaaw mílúlúú myá ofada sâ jêsh í á mə sɔy yí.

¹² Mílúlúú myá ofada mí mú kə sɛɛɲgya nə ocúmbá buud, bwé mú yə isándalé fwámé bímbí lú *mwaanê,

¹³ bwé nə bwo ná: «Bi ɔ bá ɲgə jaaw ná: “Wey éne ompwíín bé bwé á mə zə mpwóbulú zə júwo nyə, sə njúl ígwéd”.

¹⁴ ɲkí lâɲ wəonɔŋ í gwíg məlwê mə ɲgwəmuna dí, sə wə mə bá cweel nyə lâm, bi bəg bə kú bwəma nə intágúlí.»

¹⁵ Isándalé í mú ɲwa mwaanê ná ndéé bwé mú námə kə ɲgə jaaw nda í á ciy ná bwé ɲgəg nə jaaw ná. *Oyúden bwé á ɲgə kala lâɲ wəonɔŋ zə wóós múús.

Lwámá má Yésus
(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Yuá 20.19-23; Mis 1.6-8)

¹⁶ *Ompwíin wúm nə ɲgwúd bwé á ka kə Galilê, kə kumə mbáɲ Yésus nyə á ci ná bwé bəg kə yí.

¹⁷ Ja bwé á dúg nyə yí, bwé á kúd mámpwoombú shí, yə nyə gúmá. Nji, bwé á ɲgə bə kú fwo mpu *búgula ná jísə nyə.

¹⁸ Yésus músə shísh bwé dí kúná-kúnə, zə ci nə bwo ná: «Dá Zembí má yə mə ɲkul ná mə jwúg nə isá byêsh, təə ya jon dí, təə ya shí ga.

¹⁹ Ntó, kagá ɲgə sá ná mə bəg nə ompwíin ikúl nə ilwon byêsh dí, bi ɲgə duu bwo jínə má Zembí Sósɲgú, nə Mwân, nə Nkékéké Shíshim dí,

²⁰ bi ɲgə jíggali bwo ná bwé bəg sá jêsh má á ci nə bí yí. Mpugá ná mə ji nə bí jwôw dêsh kə kumə máshínə má shí.»

28:17 14.31 **28:18** Dan 7.14; Mat 11.27 **28:19** ikúl nə ilwon byêsh: 10.5-6; 24.14; Mak 16.15; Luk 24.47; Mis 1.8; Mbú 7.9 **duu:** Mat 3.15; Mak 16.16; Mis 2.38; 8.36; 1Kr 1.13-16; Ifz 4.5; Yuá 3.22; 4.1-2; Rom 6.3-4 **jínə má Zembí Sósɲgú, nə Mwân, nə Nkékéké Shíshim dí:** 2Kr 13.13; Mis 2.38; 8.16; Rom 6.3, 4; Gal 3.27; Kol 2.12 **28:20** 1.23; 5.2-7, 27; 11.28-30; 18.20

Jɔɔ Kéel Márkus nyə á cilə yí

Isá í dúgyá nə Jɔɔ Kéel Márkus nyə á cilə yí

Márkus ngə lwó cug múud mə Yésus. A ngə bul lwó nə Yésus ji sóol məsáal mə Zembî. Nyə á zə shú ikúl nə ilwon byêsh, kú bul bə nji Oyúden.

Kəw áshúshwóógú di í, Yésus nyə á fwo kə bwəma nə məkugulə shwééshá shíd, a mú ka zə téed byé ísáy. Márkus ngə bul lwó nkul mə Yésus, téed nə ngələ jôw buud ná bwé bég nyə, kala nə mínjígúlá di, kumə nə ngələ yáləshi buud məbwas dî.

Kóómb kəw ábeé á micilyá myé di, Márkus ngə lwó nda Yésus ngə kə bwəma nə minjugú ná, nə nda nyé é kə yá a nyingə gwûm Yurúsəlem ná.

A kə wóós Yurúsəlem bwé ngə lág nyə nda məma cî, a kə wíng búúd bwé á də sá mikus Mpáánzə Zembî wá; a mú bwəma nə zhíng á shwiy cínəng (lúu 11 kə kumə 13).

Jɔɔ Kéel mə Márkus ji ná, wó ká shîn lɔ dwo, wo məm nda njwû ozimbî á mwá Róma ná: «Yésus á Nazarêt nyə á bále mpu bə Mwân mə Zembî.»

Cúndá mə Yuánes Nduu-buud (Mat 3.1-6, 11-12; Luk 3.1-6, 15-18)

¹ Mətéédulé mə Jɔɔ Kéel mə Yésus-Krîst, *Mwân mə Zembî wé mága:

² Námá nda jisá cilyá kálaad mə Izayî *muud micúndé dí ná, ná:

Dugí! Mεε mə zə kənd mbwiingye lâŋ waamé ná a kág wo shwóg kə kwambulə wo zhí.

³ Jísə kál mə múúd ngə cúndə shí a shwééshád yé, a ngə ci ná: «Kwambuləgá zhí mə Cwamba, bí sá íkwûŋ byé ná səndôŋ.»

⁴ Ná ndéé Yuánes Nduu-buud nyə á zə cúwo shí a shwééshá dî, a mú ngə cúndə ná buud bwé céndúg mitédúgá, bwé zə duwan, Zembî yílúg misəm myán lámúd.

⁵ Ntó, buud ó shí á Yudéa nə bəŋg wá Yurúsəlem bēsh bwé á də kə nyédí, kə də magulə misəm myán tām buud. Yuánes mú də duu bwo ngwɔɔ Zhurdê dî.

⁶ Káándə Yuánes nyə á də bwáád yí í á bə síyá nə mimyɔɔ mí *shamô, kandá yé á kug nə kúúdu cúdu. Nyə á də də ikájalá nə kwaan.

⁷ Nyə á də cúndə ná: «ŋgwól múúd ngə zə mə mpúsə, a ji nə mpífé cɔ mə. Nda mεε, mə ampíyáyé nə mə kúdwág shí, ciny nyə mikwoolú mí mánngwub.

⁸ Mεε ngə duu bí nə məjúwó, nji nye mə bá duu bí nə Nkénkê Shíshim.»

Yésus mə zə duwan (Mat 3.13-17; Luk 3.21-22)

⁹ Mwôw məŋgú di, Yésus mú zə wóós, a ngə wú Nazarêt, shí a Galilê; Yuánes mú zə duu nyə Zhurdê.

¹⁰ Í mú zə bə ná, Yésus mə shîn duwan, a ngə cúwo wú májúwód í, a mú dúg jəng mə bāŋ, Shíshim mə Zembî mú ngə shulə nda faf, zə ji nyə nyúúlúd.

¹¹ Kál mú cúwo wú jəng dí ná: «Wo wé Mwân waamé alâm. Lám wām wēsh wúwə wódí.»

Sátan mə bwówalə Yésus (Mat 4.1-11; Luk 4.1-13)

¹² Ntó, ja Yésus nyə a shîn duwan ntáni yí, kú námá bwey, Shíshim mə Zembî mú cínal kənd nyə shí a shwééshád.

¹³ A mú kə já wu mwôw məwûm mánŋ, *Sátan ngə bwówalə nyə. Bəŋŋ ocúdu ó anyinyaaná wé bwé á də ji, *wəéŋgəles bwé ngə sêy nə nyə.

Yésus mə téed jówála Ómpwíŋ (Mat 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Bwé á ka wá Yuánes mímbwug dî. Yésus mú gwág, a mú kə Galilê, kə ngə cúndə Jɔɔ Kéel mə Zembî.

¹⁵ Nyə ná: «Fwála í mə wóós. Faan mə Zembî í mú kúnə-kúnə, céndúgá mitédúgá! *Maguləgá Jɔɔ Kéel!»

¹⁶ Dúl jwów, Yésus ngə cɔ ncindye mán mâ Galilê, nyə a dúg Shímun bá mínyəŋú yé Andrê, bwé ngə wusə wód májúwód. Bwé á də julə oshú nə məwód.

¹⁷ Yésus mú ci nə bwo ná: «Bégá mə, mə é sá ná bí dúg julə búúd.»

18 Námá cé nà cé bwé mú lúgə mǎwód, bɛ nyə.

19 Ja bwé má ηwá shísh shwóg yí, Yésus músə nyiŋgə dúg Zhâk bá mínyəŋə yé Yuánes, bwân ó Zhébedé, bwé njúl námá byóólúd, bwé ηgə kwambulə mǎwód.

20 Cé nà cé a mú námá jəw bwo. Bwé mú lúgə sóŋgú wáj Zhébedé bánəŋ osóol ó mǎsáal byóólúd, bɛ nyə.

*Yésus mǎ lwóyá ηkúl ijwúga
(Luk 4.31-37)*

21 Bánəŋ bwé mú kə Kapernawúm. Yésus mú fwo kə nyíi *mpáanzə mínjígúlá jwəw lú Sábaad, kə yə búúd minjígúlá.

22 Buud bwé mú bul káam mbií nyə á ηgə jíguli yí, nəcə nyə á ηgə jíguli nə kéénd, kú bə nda *Oyíguli ó mǎcɛɛ.

23 Cínəŋg mpáanzə mínjígúlá dí, ηgwólúgá múúd nyə á bə nə bów-bəw shíshim í də lwáfulə nyə. Cé nà cé a mú kǎm ná:

24 «Yésus, muud Nazarét! Shé bəŋ nə iney? Ye wo ámə zə jaŋgələ sə? Mee mǎ mpú wo. Wo wá féeshá múúd má Zembí.»

25 Yésus mú ηkáánd nə jamb. Nyə nə dwo ná: «Fadug mpu! Wúg múúd éne nyúúlúd!»

26 Bəw-bəw shíshim wəŋgú í mú juŋg múúd éne nə ηkulú, í kǎm mǎma ηkwiimbyé ná ndéé wós tóŋ.

27 Buud bəsh bwé mú bul káam, bwé ηgə nyímbula ná: «Jáyé ga? Míga mínjígúlá mí má bə gúgwáan ε! Nə mǎma kéénd! A ká námá lás, təw ibəw-bəw míshíshim mí ηgə bále sá nyə mǎgwág!»

28 Jíná dé í mú jwə ləəm á Galilé wəsh dí.

*Yésus mǎ lwag ncúlyá mimbəl
(Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)*

29 Yésus bánəŋ Zhâk nə Yuánes bwé mú zə wú mpáanzə mínjígúlá, kə Shímun bá André dí njəw.

30 Í á bə, Shímun cii yé á mudá mbwúg shí, ayəŋ nə yəŋ má bií nyə. Bwé ka ləel jaaw Yésus námá nji bwé á nyíi njəw yí.

31 A mú shísh mudá kúnə-kúnə, bií nyə mbwəd, təl nyə tátəlî, ayəŋ nə yəŋ mú shwal shín. Mudá wəŋgú mú zə tééd séyúlə nə bwo.

32 Mpwó-kugú shí, buud ó ηgwála bwé mú zə nə mimbəl myəsh nyádí, təw mimbəl mí mǎjamb.

33 Ntó bwé mú zə ηkúndəw mpumbéd ná jəd.

34 Cínəŋg Yésus mú lwag zhwog mimbəl mí á bə nə mǎbwas mímbií mímbií myá, myəsh mí yál. A yíl námá zhwog buud mǎjamb, a kú bíd ná mǎjamb məŋgə má lásúg, nəcə má á ηgə mpú nyə.

*Yésus ηgə jaaw Jəjə Kéél Galilé
(Mat 4.23; Luk 4.42-44)*

35 Ntó, ná mpámán mpámán, jwəw kú fwo sàŋ, Yésus mú zə wəol, wós tóŋ, kə gúl kúl í á shígé bə nə buud yí, kə jəgula nə Zembí.

36 Nyə ηgə ná jəgula wu, Shímun bánəŋ bóol *ómpwíin bwé mú kə sə nyə.

37 Ja bwé má kwey nyə yí, bwé mú ci nə né ná: «Buud bəsh, bwé ηgə sə wo.»

38 Ntó Yésus mú ci nə bwo ná: «Inkyenâ! Shé kág mósł mǎnd mǎsə wa mǎkoogú mǎkoogú má! Má jalá nə cúndə námá Jəjə Kéél wu, nəcə sà jəŋg wá má á zə sá yí.»

39 Ntó a mú kə shí á Galilé nyəshud, kə ηgə cúndə *mǎmpáanzə má mínjígúlá má *Oyúden dí, nyə ηgə yíl buud mǎjamb.

*Yésus mǎ lwag zúzaamə
(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)*

40 Wúl zúzaamə í á ka zə wá Yésus, zə kúd mǎbwón shí, téég nyə mǎbwə, ci nə nyə ná, «ŋkí wó magulə wo je lwag mǎ, nyúúl bə mǎ ná səndəŋ.»

41 Yésus mú gwág nyə ηkúnkwəŋ, nyə séemb mbwə, kúnə nə né. Nyə ná: «Mǎ magulə. Nyúúl í bəg wo ná səndəŋ!»

42 Cé nà cé jəŋgə zaamə í mú shín múúd éne nyúúlúd. Nyúúl í mú bə nyə ná səndəŋ.

43-44 Yésus mú báásulə nyə, a ηgə ηkáánd ná: «Ci wo kú jaaw múúd sà í má sɛy yí. Yidagú kə lwágulə fada nda wó músə ná, wo ka wá sà Moyíz nyə á ci yí shú yálúlə wó má yál ni. Bwé mpúg ná wo mú mpwogé.» Cé nà cé nyə mú nyiŋg muud éne.

45 Yésus nyə á tɛem báásulə muud éne ntáni, muud éne nyə á kə ηgə jaaw lân wəŋgú kúl jəsh, a ηgə bánğula nə sà í á sɛy nə nyə yí. Sà jəŋgú wá Yésus nyə a shígé ná kwo bə nə ηkul ná a nyíig wúl ηgwála dí buud bwé ηgə dúg nyə yí. Nyə á shwal də ji

nji íkál búúd bwá á shígé dɛ bə yí. Buud yidá dɛ wú íkál íkál, dɛ zə kwey nyə cínəŋg.

2

Yésus má lwag mbúmbwúgú (Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Mpásə baalé mwôw, Yésus mú nyingə zə Kapernawûm. Buud bwá mú zə mpu ná a ji cínəŋg njów.

² Bwá mú zə sɛɛŋgya áncuncuma, váál á né kú ná tə cé kuú tón balánda dí. Yésus mú ngə bwiing bwo Milású mí Zembí cínəŋgú.

³ A ngə bwiing ntáni, bóól búúd onə bwá mú zə nyádí, bwá ngə nkény mbúmbwúgú.

⁴ Bwá á shígé dúg kúl bí ná nkul cə ná mbəl wáŋ yí nəcə buud bələ áncuncuma. Bwá mú kə cúwo luun kwáminá ná beendyá ná kúl Yésus nyə á bə yí, bwá mú shul mbúmbwúgú wáŋ cínəŋg. ⁵ Yésus mú dúg ná buud bəəŋgú básə ná fwámé búgə, a mú ci ná mbúmbwúgú ná: «Mwân waam! Mə má juu wo ná *misəm myô!»

⁶ Í njúl ná bóól *Oyíguli ó məcɛɛ bwá á bə cínəŋg bwá njúl shí, bwá ngə lás mílám dí ná:

⁷ «Nəcə jí múúd éne mə mpú lás ntáni yí? A ngə *lás ná Zembí bwaasúlə mpu. Zə ngwól jí ná nkul juu búúd misəm myéd kwonə Zembí nyəméfwo yé?»

⁸ Yésus mú lɛlú mpu sâ bwá á ngə lás bwádí mílám dí yí. A mú ci ná bwo ná: «Nəcə jí bí ngə lás ntáni bídí mílám dí yí?

⁹ Jí í búl bə kúnə-kúnə? Ye cílə ná mbúmbwúgú ná: “Mə má juu wo ná misəm myô”, ye cílə ná nyə ná: “Wəólúg wo ŋwág tanjú gwô, wo kyéyug?”

¹⁰ Má ka cɛɛl ná bi mpúg ná *Mwân mə Múúd ji ná nkul ijwúga ná a juu búúd ná misəm myán wa shí.» Ná ndéé a mú ci ná mbúmbwúgú ná

¹¹ «Mə ci ná wo ná wəólúg, wo báágúg tanjú gwô, wo nyíŋgəg, kə njów.»

¹² Cé ná cé, muud wəəŋgú mú wəəl, báág tanjú jé, kyey buud bəsh bwá ngə dúg. Bəsh bwá mú ngə káam, bwá mú yə Zembí gúmə, bwá ná: «Sə abwélé dúg gúlúgá sâ ntúga!»

Yésus má jôw Lévi (Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Mpásə cínəŋg, Yésus mú nyingə kə ngéé mən, áncuncuma buud ngə bɛ nyə, a ngə jíŋguli bwo Milású mí Zembí.

¹⁴ Nyə ngə kyey, a mú dúg Lévi, mwân mə Alfé, ngə sɛy wú bwá dɛ jóna ótóya wá. Yésus mú ci ná né ná: «Bɛg mə.» A mú tów, bɛ Yésus.

¹⁵ Í á ka zə bə ná, Yésus njúl Lévi dí njów a ngə də, zhwoŋ onwenyɛ ɔ tóya ná bóól ósól ó mábôw bwá mú námá zə, bənəŋ nyə ná ompwíin bé zə də, nəcə mimbíi mí búúd myəəŋgú nkí bulya mí á ngə bɛ nyə.

¹⁶ *Oyíguli ó məcɛɛ bwá á bə *Ofarizyən wá, bwá á bə námá cínəŋg. Bwá mú dúg ná Yésus ngə də kəl ngwúd ná ósól ó mábôw ná onwenyɛ ó ótóya. Bwá mú jí ompwíin bé ná: «Nəcə jí á ngə bələ də ná onwenyɛ ɔ tóya ná bóól ósól ó mábôw yí?»

¹⁷ Yésus mú gwág sâ bwá á ngə ci yí. Nyə mú ci ná bwo ná: «Mikanz dí mí dɛ jii jwówɛda, í dɛ bə mímbəl. Mə a shígé zə jôw ótútəlí ɔ búúd. Mə á yida zə jôw ósól ɔ mábôw.»

Ici í idəw nə mənŋul (Mat 9.14-17; Luk 5.33-38)

¹⁸ Ompwíin ó Yuánes bənəŋ Ofarizyən, bwá á ngə ci idəw yələ Zembí gúmə. Buud bwá mú ka kə jí Yésus ná: «Nəcə jí ompwíin ó Yuánes bənəŋ *Ofarizyən bwá ngə ci idəw yələ Zembí gúmə, wɛɛ bwô bəŋ kú ci yí?»

¹⁹ Yésus mú bɛsa ná bwo ná: «Ja múúd mə ŋwa bə yí, a təl zəŋ, a jôw óshwá bé; ye oshwá bé bwá yidá zə ná məcɛy lámúd bənəŋ muud bə bwá njúl kəl ngwúd? Mbô. Té wəsh bənəŋ muud nyə ámə ŋwa bá yé básə yí, bwá cúgé ná nkul ci dələ.

²⁰ Nji mól mwôw mə ngə zə, bwá bá yíl bwo muud bə yí. Mwôw məəŋgú dí ó óshwá bé bwá ka bá ci idəw yí.

²¹ Mpugá ná bwá ádé ŋwa kúl káándə ágúgwáan* kə wá bágá bwoodú káándəd; bágá dəəŋg í é bá juli, í taw, í yida bweeg luun lə káándə.

²² Ntó námá, muud cugé ná nkul ŋwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad†, wáan í é bá sá ná lenya í búndúg, ná wáan ná lenya

2:5 Mat 9.2 2:10 Yuá 5.36 2:14 Mat 8.21-22 2:15 Mat 9.10 2:17 Luk 19.10 2:18 Mat 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34 2:19 Mat 9.15 * 2:21 Na ji kúl káándə í afwóyé kə májúwó ná ndéé í juli yí. † 2:22 lenya: Oyúden bwá á dɛ sá lenya ná kúúdu cúdu.

byêsh ntáma. Í jii ná bwé dág wá wáan ágúgwáan ílenya í agúgwáanud.»

*Yésus na mæcɛɛ mə Sábaad
(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)*

23 Í á wóós dúlúgá jwôw lú Sábaad dí ná Yésus bânôñ ompwíin bé bwé á ngə líina ifambá í *blé, ompwíin bwé mú ka ngə búgə mikəñg mí blé.

24 Ná ndeé, bóól *Ofarizyêñ bwé mú ci nə Yésus ná: «Dúgúg, nəcə jí ómpwíin bwô bwé ngə sá sá mæcɛɛ mə amágúláyé ná muud sáag jwôw lú Sábaad yí?»

25 Yésus mú ci nə bwo ná: «Ye bi afwóyé bwelɛ lɔ sá *Dávid nyə á sá ja ídêw í á fúfə nyə bânôñ buud bé bwé ngə gwág zha yí?»

26 Ná nyə á kə nyíi banda *mátúnuga dí Abiyatar njúl Ajəláci á ofada, kə bále də íbaléd í á bə ci shú yálə Zembí gúmá a yə námá búúd bé bwé də námá; í njúl ná mæcɛɛ mə də ci nə nji ofada wə bwé dág də byo.»

27 Yésus mú nyiñgə ci nə bwo ná: «Zembí nyə á təl jwôw lú sábaad shú mánywa mə múúd. Nyə á shígé kwambalə múúd nəcə jwôw dɔəñgú.

28 Ntó ji ná, *Mwân mə Múúd ngə námá jwú nə mæcɛɛ mə Sábaad.»

3

*Yésus mə lwag búúd jwôw lú Sábaad
(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)*

1 Yésus mú nyiñgə kə nyíi *mpáánzə mínjígúlá. Ngwól múúd nyə á bə cínəñg nə mbwə í má shín shwáamb.

2 Bóólúgá búúd bwé á bə námá cínəñg, bwé ngə fáf ná ka Yésus nyə é lwag múúd wɔəñgú jwôw lú Sábaad. Nyə ká sá ntó, bwé kə shwáman nyə.

3 Ntó Yésus mú zə ci nə muud á mbwə shwáambalə ná: «Tówúg tútəlí na tām buud!»

4 Yésus mú jí búúd bwé á bə mpáánzə wá ná: «Mæcɛɛ məshé mə magulə ná jí í síyúg jwôw lú Sábaad? Ye ná sə sáag mánywa, ye ná sə sáag məbôw, ye ná sə cúgug buud, ye sə gwúg?» Bêsh bwé mú ji ná kufug!

5 A mú cing mpwóómbú ngə dág bêsh nyédí mékoogú, nə mpimbə nəcə nyə a dág ná básə ñkí lal milúu. A mú ci nə muud á shwáambalə mbwə ná: «Kwéégúg mbwə.» A mú kwéégúg mbwə, í mú bə mpwogé.

6 Ofarizyêñ bânôñ buud wə gwoonɔg í á də ságusə ijwúga í Herod yí, bwé mú ntâg wóós tóón, kə sá shwushwaga, sɔlə zhíí ná bwé cɛɛlə Yésus shwiy.

*Buud bwé zə wə Yésus áncuncuma
(Mat 4.23-25; 12.15-16; Luk 6.17-19)*

7 Yésus bânôñ *ómpwíin bé bwé mú wú cínəñg, kə măn, buud bwé ngə bɛ nyə áncuncuma. Búga wú shí á Galilê, bóólúgá wú shí á Yudéa,

8 búga wú ngéé ngwála Yurúsələm, bóólúgá wú ləəm Idume, bóólúgá wú cindú Zhurdê, bóólúgá wú kúnə-kúnə nə mingwála myā Tir nə Sidon. Buud bəəñgú bwé á ngə bɛ nyə áncuncuma ntó nəcə bwé á ngə gwág isá byêsh nyə á ngə sá yí.

9 Nyə a ka ci nə ompwíin ná bwé bwíígúg nyə ñkúmba bíbyóól, nyə é də ji cínəñg cwú ncúlyá buud óñi bwé nda shúsə nyə.

10 Nəcə í á də bə ná, nda nyə á də lwag zhwoɔg buud ná, buud bêsh bwé á bə nə məbwas wá bwé á ngə shwɔ nə bwé kúnyá nə nyə.

11 Bów-bôw míshíshim* mí á ka dág Yésus, mí mú kə wusə mányúúl nyédí shí mákuú, mí ngə kîm ná: «Wo wə Mwân mə Zembí.»

12 Nji Yésus mú mpu báásələ myə ná mí kú bwelɛ sá ná buud bwé mpúg mbii váál múúd á jisə yí.

*Yésus mə féesh búúd ɔ lwámá bɛ
(Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)*

13 Yésus mú wú na, kə bád mbámbáñúd. A mú jôw búúd nyə á cɛel wá. Bwé mú kə nyédí.

14 A mú féesh búúd wûm nə óbá, gwiid bwo ná *buud ɔ lwámá bɛ, ná bwé də námá bə nyédí koogú, a də kənd bwo kə də cúnda Jɔjɔ Kéél.

15 A mú námá yə bwo ñkul ná bwé kág ngə yíl buud məjamb.

2:23 Mbá 23.25 2:24 MmN 20.8-10 2:25 1Sa 21.2-7; 22.20; Ləv 24.5-9 2:27 Mbá 5.14 2:27 Mat 12.1-14; Luk 13.10-17; 14.1-6; Yuá 5.1-18; 7.21-24; 9.1-16 3:1 2.27-28 3:6 Yuá 5.16, 18 3:11 1.24; 5.7; Mat 8.29; Luk 4.34, 41; 8.28 * 3:11 Bów-bôw míshíshim míni mí á də ji buud mányúúléd, buud bəəñg wə bwé á də wusə mányúúl shí. 3:12 1.34; Luk 4.41 3:16 Mis 1.13; Yuá 1.40-44

16 Nyə a féesh bwo ntúga: a féesh Shímun, a mú gwiid nyə ná Pyêr,

17 a féesh Zhâk, bá mínyonhâ yé, Yuánes, bwân ó Zhébedé, a mú gwiid bwo ná «Bowanerɣes», ntó má ké ná «Bwân ó Nkêl Mpú»,

18 a féesh námé André bânôh Fílip nə Batələmí, nə Matiyô bânôh Tómas nə Zhâk, mwân má Alfê, ná Tadê nə Shímun muud nyə á bə «Kambəle ləəm» yé,

19 ka zə keel Yúdas Iskariyôt, muud nyə á kusha nə Yésus yé.

Yésus bá Beluzebul (Mat 12.24-32; Luk 11.15-23; 12.10)

20 Mpásə na, Yésus mú nyingə kə njów. Buud bwə á bə áncuncuma wá bwə mú zə seɛngya cínɔng mbií á ná bânôh *ompwiín bé bwə á shígé bə nə baan ná bwə dág.

21 Njów búúd yé í mú gwág sâ jɔɔngâ. Bwə mú zə ná bwə zé nwa nyə nə nkul, nəcé bwə á nɔgə ci ná: «Lúu í cugé ná nyə mpwogé.»

22 *Oyíguli ó mácxɛx bwə á ka shulə wú Yurúsələm wá bwə mú nɔgə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «Beluzebul má tów nyə lúúd. A nɔgə yíl buud məjamb nə nkul má Beluzebul wɔɔngâ, njwû məjamb.»

23 Yésus mú ka jów bwo ná bwə shíshúg nyádí. Nyə mú lás nə bwo kaanád. Nyə ná: «Mbií wáyé *Sátan jí nə nkul wíng Sátan yí?

24 Nkí buud ɔ dúl faan bwə bóóg nɔgə lúmbəli bwámé nə bwámé, faan dɔɔng í ámpúyé ná tów.

25 Búúd ɔ wúl njów bwə ká bóóg nɔgə lúmbəli bwámé nə bwámé, njów búúd wɔɔng í ábúlé bwey nə jímbúla.

26 Nkí Sátan má yida nyingə cuwo, nɔgə yíl nyáméfwó, a má bóóg wé ni, a cugé ná nə nkul tów, a jɛɛ.

27 Muud cúgé nə nkul nyíi njów má nkunjúl, júwo nyə isâ byé, a kú fwo figə nkunjúl wɔɔng shí, wóolə nyə mənkəda. Nji, á ká shín wóolə nyə mənkəda, a mú ka tɛem sha nyə njów.

28 Bábálé, má jaaw bí ná, *misám myésh búúd bwə sá myá, nə bímbí lú *bwaasúle mpu dēsh bwə bá sá yí, í bá bə nə ijuugá.

29 Njii, múúd yēsh mə bá kə nə bwaasúle mpu wə Nkɛɛkɛ Shíshim yé, nyə abúle bwele bə nə ijuugá. Nyíni múúd má sá sám á kandugə kandugə.»

30 Yésus nyə á lás ntó nəcé bwə á nɔgə ci ná: «A jí nə bów-bôw shíshim.»

Nyɔɔngú nə omínyonhâ ó Yésus (Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)

31 Nyɔɔngú mə Yésus bânôh omínyonhâ bé bwə á ka jê, bwə mú tów tóón, ka lwám muud ná a kág jów bwo Yésus.

32 Yésus nyə á ka bə máɛkúmbə mə búúd dí, bwə mú jaaw nyə ná: «Nyɔɔngú woó bânôh omínyonhâ bwô† bí na tóón, bwə nɔgə sɔ wo.»

33 Yésus mú bɛsa nə bwo, nyə ná: «Nyɔɔngú waamə wə zə? Omínyonhâ báamə wə ozá?»

34 A mú kənd mísh dúg búúd bwə á nɔgə lyɛ nyə wá, nyə ná: «Dugá, nyɔɔngú waamə nə omínyonhâ báamə, bwə wə óga!

35 Muud yēsh má də sá sâ Zembî mə jíi yé, nyə wə jí mínyonhâ waamə, nkí kóól waamə nkí ntág nyɔɔngú waamə.»

4

Kanda mbɔəl məmpəg (Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

1 Dúlúgá jwów, Yésus nyə á nɔgə nyingə jííguli buud, bwə njúl ncindye mán. Buud bwə á ka seɛngya nyádí nkí jág bulya nə ndeé, a mú tów kə kəwa byóólú, jí shí, buud bān cínú.

2 A mú nɔgə jííguli bwo zhwog isâ míkandad. Nyə nə bwo nyádí njígúlád ná:

3 «Bényúgá məlwə, bí mpúg gwágulə! Nɔgól mbɔəl məmpəg nyə á kə myeeg mpəg.

4 Í á ka bə, a nɔgə myeeg íi, nyúl mpumə mú shugula zhíi nə zhíi. Inunú í mú zə, zə shín lúú nywô.

5 Nyúl mpúmá í mú shugula shí á məkwóógúd, kú nə fwámé mándəlú cínɔng. Í mú námə leel wéesh míngwu, nəcé mándəlú má á shígé fifə.

6 Njíi, ja yásá í má faan yí, míngwu mí mpwásə mí mú jígə, shín shwáás nəcé kú nə fwámé míkəólə.

3:21 3.31; Yuá 7.5 3:22 Mat 9.34; 10.25 3:27 Iza 49.24 3:30 Yuá 7.20 3:31 3.21 † 3:32 Míl mícilyá mí ayág mí nɔgə ci ná: «Nyɔɔngú woó bânôh omínyonhâ bwô, nə okóól bwô...» námə nda mpánzə 35 í kə féel ná. 3:35 Mat 6.10 4:1 3.9

⁷ Nyúl mpumá í mú shugula íbiin-bíinud. Ibiin-bíin byəŋg í mú læl juwo ná ndeé káda íkɔ́lɔ́ í mpəg, í mú bæ kú wúmə tɔɔ bumá.

⁸ Njii, nyúl mpúmá í á shugula tag-tag shí dî, í mú kɔ́, mpu wîy. Í mú ŋə wúmə, dúl shug ibumá məwúm málól, dúlúgá məwúm məsaman, dúlúgá təd.»

⁹ Yésus mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwê mə gwág yé, a gwág!»

*Féél-féélí á kanda mbəəl məmpəg
(Mat 13.10-23; Luk 8.9-15)*

¹⁰ Ja á má kə bæ nyáméfwó yí, *ompwíin bé wúm nə óbá nə buud bənónə bwá á bæ wá, bwá mú jí nyə ná a jááwəg bwo nda míkanda mí ká ná.

¹¹ Yésus mú bəsa ná: «Zembî nyə a má yə bí báá *ndímba á Faan dé. Nji buud ɔ́ tóón bān bwá é də gwág nji mikanda

¹² shú ná bwá dág bæ, bwá tɛem kənd mísh, bwá kú dág; bwá tɛem gwágulə, bwá kú wámbulə, ŋkwanɔ́gá bwá á bá cénd kuú njənd, Zembî juu bwo.»

¹³ A mú jí bwo ná: «Bí agwágé kanda ní? Ká bí é bá ka gwág mílúgá na ntudélê?

¹⁴ Mbəəl məmpəg má də bɛ Mílésú mí Zembî.

¹⁵ Buud búsə tān nda zhií nə zhií kúl mpəg Mílésú mí Zembî í á myεgya yí, jísə bəəŋg bwá á bæ ná, bwá ká námə shîn gwág Mílésú mí Zembî, *Sátan læl ntāg námə zə, zə yíl bwo mpəg í ámə kə lámúd yí.

¹⁶ Ntó námə, bóól búsə nda bwá də lág mpəg shí á məkwoógúd. Ja bwá gwág Mílésú mí Zembî, bwá tééd fwo lág myə nə məshusəg;

¹⁷ nji bwá kú nə mikɔ́lɔ́ bwádí cəgud, bwá kú wá nadâ, bwá bɛ Mílésú mí Zembî nji kúkúl baan, bwá ká námə bwəma nə məntágula ŋkí cúwúlí nəcé Mílésú mí Zembî, bwá julə mányúul.

¹⁸ Bóól bwá də lág mpəg íbiin-bíin dî. Bān búsə ná, bwá gwág Mílésú mí Zembî,

¹⁹ njii, yágúwó ísā yā mān mwôw, nə wímbulə məbii, nə bíl zhwoɡ iwímbúg yā cəg í mú zə káda Mílésú mí Zembî, mí mú bæ nda wúmə.

²⁰ Bóól báá búsə nda bwá də lág mpəg shí átətagú dî. Bān búsə ná, bwá gwág Mílésú mí Zembî, bwá lág myə, bwá mú wúmə mpúmá, dúl shug wúmə íbumá məwúm málól, dúl məwúm məsaman, dúlúgá təd.»

*Kaaná lámba
(Luk 8.16-18)*

²¹ Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Ye bwá də jida lámba ná bwá ká kúd dwo mpíid? Yé bwá də kə tēl shí gwoŋú? Ngaá jí yida bæ ná í tówág cé lámba dî?

²² Kú nə sâ á *ndímba í bá bwēn kú nyîn, ŋkí sâ á shwoó í bwēn kú wóós mənkenyad.

²³ Muud jí nə məlwê mə gwág yé, a gwág!»

²⁴ A mú nyingə ci nə bwo ná: «Jígá kuú ná kalá nə sâ bí má də gwág yí! Nəcə yuug bí é də yigula bóól búúd ná ndí yí, gwá námə wá bwá bá də yigula bí nə ndí yí, bwá wá mábádí.

²⁵ Muud jí nə baalé fəg yé, Zembî mə bá kwádulə nyə nywo. Nji nyəŋg cúgé nə ndí yé, Zembî mə bá məel yíl nyə búbaalé á jí nə ndí yí.»

Kaaná mpəg í də kɔ́ gwáméfwó yí

²⁶ Yésus mú nyingə ci ná: «Faan má Zembî dúsə nda yuug ga. Ngwól múúd mə myεg mpəg nyádí fambá.

²⁷ Nyə e já ibulú, wəəl mímwásə. Mpəg jáá í é kál ná ndeé, í ŋgə wîy gwáméfwó, muud nyə ámə bɛ yé kú mpu nda í ŋgə sîy ná.

²⁸ Shí nyáméfwó í sá nə mpəg kɔ́g íkáá, í wá mábəga, mpúmá lwánd mábəga dî.

²⁹ Ná ndeé, ja mpúmá mə tî yí, bwá mú saag fambá, nəcé fwála bwá jéllá nə saag yí í má wóós».

*Kaaná búbumá mutárud
(Mat 13.31-35; Luk 13.18-19)*

³⁰ Yésus mú nyingə ci ná: «Shé bí nə ŋkul ci ná Faan má Zembî dúsə nda jí? Shé bí nə ŋkul yíiga dwo nə wáyé kaaná?

³¹ Dúsə nda búbumá *mutárud. Búbumá jəŋg wé í búl cwáəgəwo nə bíl íbumá í mámpəg byēsh.

³² Nji ja bwá bɛ gwo yí, í də gwaa cɔ́ mólúgá mámpəg mā fambá; í wá mílôw nə ŋkudá, mbií á nə inunú bí nə ŋkul zə lwə maage cínəŋg nyádí gúgúwád.»

³³ Míl zhwog miakaané mbií nid wá nyə á ða lás nə buud yé, námé mbií bwá á bæ nə ñkul ða gwág yí.

³⁴ Nyə a shíge ða bwele lás nə bwo kú kənd kaaná. Nji nyə á ða kə féel isá byêsh, ja bəñhə *ompwíin bé bwá má kə bæ bwáméfwó yí.

Yésus mə ñkáánd nə ñkwô
(Mat 8.18, 23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Jwôw ñgwúd ðəñgú mpwó-kugú, Yésus mú ci nə *ompwíin bé ná: «Shé líínágá mən, kə fanwíny!»

³⁶ Ompwíin bwá mú béégya nə áncuncuma buud, kə kwey Yésus byóólúd. Bəñhə bwá mú kə nə dwo. Móólúgá móól má á bæ námé mákoogú, má ñgə bə bwo.

³⁷ Bwá ñgə kə, seegya né məma ñkwô mú tééd kunjúla, ikwô í májúwó í mú ñgə shwiy byóólúd, byóól mú tééd lwándúla nə məjúwó.

³⁸ Í á bæ, Yésus mbwúg bán byóólúd, a ñgə já, lúú mbwúg fílo dí. Ompwíin bé bwá mú juumashi nyə. Bwá nə né ná: «Yíguli sá wál zə yə! Ye sá jəñgú í acíyé wo tə sá?»

³⁹ Yésus mú wəol, nyə ñkáánd nə ñkwô. Nyə nə mən ná: «Salawóg, jigú ná shee!» Nji nyə á shín lás ntáni yí, ñkwô mú shwal shín, mən bæ ná shee. ⁴⁰ Ntó Yésus mú ka ci nə ompwíin bé ná: «Wáyé mbií ífwaas ni? Ye bi cúgé nə búgə nə Zembí?»

⁴¹ Inkunjúund í mú jág bii bwo, kə je bwá mú ñgə nyímbala bwámé nə bwámé ná: «Nyáyé múúd éga nye! Tə ñkwô, tə mən í bálé sá nyə məgwág í?»

5

Yésus mə yíl məjamb
(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)

¹ Ntó bwá mú kə wóós cínú fanwíny shí á Ogerazenyé.

² Yésus mú shulə byóólúd. A ká námé shín təl məkuú shí, ñgwólúgá múúd mú wú məshwon dí, bów-bôw *shíshim ñgə lwáfule nyə, zə bwəma nə Yésus.

³ Muud wəñgú nyə á ða ji ban məshwon. Tə muud ñgwúd nyə a shíge ná bæ nə ñkul mə wálulé nyə, tɛem bæ nə mimbwagə mí ñkwánz.

⁴ Ija ñkí bulya bwá á ða tɛem wóolə nyə məbwə nə mikwoolú mí ñkwánz, bwá wá

nyə mimbwagə məkuúd, nji nyə á ða tı isá íni byêsh. Tə muud ñgwúd nyə a shíge bæ nə ñkul mə káágúlə nyə.

⁵ Bulú nə mwásə nyə á ða bul bæ nji ban məshwon nə mímbúñád, kə ða kım, a ñgə béwəli nyúúl nyé nə məkwóógú.

⁶ Ntó nda nyə á dúg Yésus ná shwóg-shwóg ná, nyə á ju kúlá, kə kúd Yésus məbwón shí, jəgula nə nyə,

⁷ a ñgə kım ná: «Yésus, *Mwân má Zembí á gwów-gwôw, shwə bən nə iney? Má jəgula nə wo jínə má Zembí dí ná, wo kú təl mə cwúndəd.»

⁸ Nyə á jəgula nə Yésus ntáni nəcé Yésus nyə á ñgə ci nə nyə ná: «bów-bôw shíshim, wúg nyə nyúúlúd.»

⁹ Yésus mú jí nyə ná: «Jínə dwô wá zé?» Nyə ná: «Jínə dām wá “Kínda”, nəcé sá bí ñkí bulya.»

¹⁰ Bwá mú téeg Yésus məbwə ná a kú yíl bwo ləem dí kənd kəl shús.

¹¹ Na, məma səenz óñkuú, í á ñgə ðə mbúmbúñád.

¹² Məjamb má mú téeg Yésus məbwə ná a nyíngálúg mwo óñkuú bəñgúd.

¹³ A mú magulə ná í síyúg ntó. Bów-bôw míshíshim myəñgú, mí mú zə wú múúd wəñgú nyúúlúd, kə nyíi óñkuúd. Səenz óñkuú ni, je bæ ótóshin óbá, jêsh mú shwal bumb nə mikúlá, wú mbúmbúñád, kə juwa máñád. Bwá mú ñgul májúwó nə ndeé fudə.

¹⁴ Buud bwá á ñgə baagulə óñkuú wá, bwá mú wəenzh kə ñgə jaaw buud ñgwála nə míləem míləem. Buud bwá mú zə, zə dúg sá í ámə síy yí.

¹⁵ Bwá mú zə wóós kúl Yésus nyə á bæ yí. Bwá dúg múúd məjamb má á ða lwáfule yé, a njúl cínəñg shí nə jəjə míkáándə, a njúl námə ná shee. Bwá mú bul gwág ífwaas.

¹⁶ Buud bwá á dúg sóólúgú í á síy wá bwá mú jaaw bwo sá í ámə bæ nə muud wəñgú nə óñkuú yí.

¹⁷ Ntó bwá mú téeg Yésus məbwə ná a wúg bwádí ləeməd.

¹⁸ Ja Yésus má kə bád byóól dí yí, muud nyə á bæ nə məjamb yé, mú téeg nyə məbwə ná a ñwág nyə nyédí gwoonğud.

¹⁹ Nji Yésus nyə a shíge magulə. A mú yida ci nə nyə ná: «Kag wódí kwáádə kə jaaw

búúd bwô sâ jêsh Cwámba má sá wo yí, nda á má gwág wo ñkúnkwónjálá ná.»

²⁰ Muud éne músə kyey, kə ngə jaaw buud wā Dekapwōl sâ jêsh Yésus nyə á sá nyə yí. Bəəng bēsh bwá á gwág wá bwá mú bul káam.

*Yésus má gwūmashi
shilə mə Zharus
(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)*

²¹ Ja Yésus má səw kə fanwíny byóól dí yí, buud bwá mú zə lyɛ nyə áncuncuma, a njúl ná bwúnjád.

²² Ngwól njwú á *mpáánzə minjígúlá, nə jínə ná Zharus mú wóós. Nji nyə á dúg Yésus yí, nyə á zə kúd mábwōñ shí,

²³ téég nyə məbwā. Nyə ná: «Súsás jām í ngə júgula. Má jəgula nə wo ná wo zág kə kəel nyə məbwā, a bág mpwogé, a cágəg.»

²⁴ Bá Yésus bwá mú kə, buud bwá ngə bɛ bwo áncuncuma, bwá ngə shúsə Yésus ikóómb byēsh.

²⁵ Ngwól múdá nyə á bə cínəng, məcií má á də wú nyə nyúúlád té mímbú wūm nə mímbá.

²⁶ Nyə á bul dúg cún ncúlyá ojwówuda dí sɔlə ná a yál, a shín kəenzh *mwaané yé yēsh. Nji, a kú yál, bwás ngə yida yáág yáágúg.

²⁷ Nda nyə á gwág lân má Yésus ná, nyə á kə Yésus mpúsə kwonə na áncuncuma buud dí, kə kúnnya nə nyə káándá,

²⁸ a ngə téduga ná: «Ñkí mə kúnnya nə nji káándá má Yésus, mə yál.»

²⁹ Nji nyə á kúnnya nə nyə káándá yí, məcií tōw ntág nyə cé nə cé, nyə mú gwáduga nyúúl nyéd ná a má yál.

³⁰ Yésus mú gwáduga ná nyúl mpífá má wú nyə nyúúlád. A mú yág mpúsə búúd dí, jí ná: «Zá má kúnnya mə nə káándá éne?»

³¹ *Ompwín bé bwá mú bɛsa nə nyə ná: «Wo ngə dúg buud ó ngə shúsə wo ikóómb byēsh, wo nyiŋgə jí ná: “Zá má kúnnya nə mə káándá éne?”»

³² Nji Yésus mú ngə kənd mísh mákoogú məkoogú ná a dúg múúd nyə ámə sá sóólúgú wəəngú yé.

³³ Mudá éne nyə á ngə lilya nə ifwaas, nəcé nyə á mpu sâ í ámə sɔy nə nyə yí. A mú zə

wusə nyúúl shí Yésus dí mpwóómbúd, jaaw nyə búbalé yēsh.

³⁴ Ntó Yésus mú ci nə nyə ná: «Shilə wām, wo má *dúg cug nəcé búgá gwō. Kaág ná shɛɛ. Bwas í shínúg wo!»

³⁵ Yésus ngə ná lás ntáni, buud bwá mú wóós wúlə wə njwú á mpáánzə minjígúlá zə ci nə nyə ná: «Shilə wō má yə. Wó ka kwo ngə ntágulə Yíguli nə ji?»

³⁶ Nji, Yésus kú bísh sâ bwá á ngə ci yí, a mú ci nə Zharus ná: «Kú bəeg fúndə, bág nji nə búgá.»

³⁷ A mú ci ná təə muud kú bɛ nyə, a kə nə nji Pyēr nə Zhâk bá mínyəñú yé Yuánes.

³⁸ Ja bwá má jé njwú á mpáánzə minjígúlá dí njów yí, Yésus mú dúg buud bwá ngə sá saagəwo mímbii mímbii, bwá ngə jii, bwá ngə kîm.

³⁹ A mú nyii njów, nyə nə bwo ná: «Bí ngə jii nə ngə sá bímbí lú saagəwo ni nəcé ji? Mwân nyə afwóyé yə, a ngə yida jâ.»

⁴⁰ Bwá mú yida ngə cágulə nyə. Ná ndéé a mú wéeshəli bēsh tóón, lúgə nji sóóŋgú nə nyəəngú mə mwân, nə buud ó gwoong jé. Bwá mú nyii fúm, kúl mwân nyə á bə yí.

⁴¹ A mú bii mwân wəəngú mbwā. Nyə nə né ná: «Talita, kûm!» Ntó má kə ná «Mwámuda! Má ci nə wo ná: wəəlúg!»

⁴² Cé nə cé, shilə wəəngú mú wəəl, tééd kyeyúlə, nəcé nyə á bə nə mimbú wūm nə mímbá. Ja bwá má dúg ntáni yí, bwá mú ngə káam mbii á né fəg jimb lúúd.

⁴³ Ntó Yésus mú bul báásulə bwo ná bwá kú bwiiŋg múúd sâ í má sɔy yí. A mú ci ná bwá yág nyə sâ má dâ.

6

*Buud ó Nazarət bwá ban Yésus
(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)*

¹ Yésus mú ka wú na, bənəñ *ompwín bé bwá mú kə nyádí kwáádá.

² Ja jwəw lú Sábaad í á wóós yí, nyə á kə *mpáánzə minjígúlá, kə ngə yə buud minjígúlá. Ncúlyá buud bwá á ngə gwágulə nyə wá bwá mú ngə bul káam, bwá ngə jí ná: «Bíga ísâ í á wú nyə ngow? Dúga váál fúg wá ji? A ngə mpu sá dúga váál *máshimbá wa ntədəlé?»

3 Kábíndá á mwân má Mariya dí éga? Mínyonhâ má Zhâk, bânôn Yózes, nê Yûdê nê Shímun dí éga? Ngaá okóól bé búsê wa sádí!» A mú bê bwo kwal-bôogú.

4 Yésus mú zê ci nê bwo ná: «*Muud micúndá má dâ námá bwêma nê mpyóh nji nyédí kwáádá, nê nyédí mawónghód, nê nyédí njôw búúdad.»

5 Nyê a shígé bê nê nkul sá tã *shimbá cínong nyédí kwáádá, nji baalé mímbêl nyê a keel mæbwê, cug myá.

6 A mú bul káam nda búúdad bwé á bê kú *búgula nyê ná. Ná ndeé a mú cò, ngê kê mákwáádá mêsh mâ faan dõongúd kê ngê yê buud minjígulá.

Yésus má lwâm ompwíin wúm nê óbá (Mat 9.35; 10.1, 5-14; Luk 9.1-6)

7 Ja ísâ íni í má cò yí, Yésus mú jôw *ómpwíin wúm nê óbá bé, a mú zê ngê lwâm bwo óbá óbá. A shîn yê bwo nkul á dúlê yíl búúdad bôw-bôw míshíshim.

8 A báásulê bwo ná: «Ja bí má ká yí, bí kú nwa íbaduga í njõnd, ka nji wagatíg. Bí kú nwa buléd, tã baamutálá. Bí kú kê nê *mwaanê.

9 Bí bwáád osílúfaas! Nji bí kú bwáád íshímí íbá.»

10 A mú nyinngê ci nê bwo ná: «Ja bí má jé wúl ngwéla dí yí, bí ó jji njôw bí ámê nyíi yíid, kê jé jwôw bí má bá lò yí.

11 Búúdad bwé ká bá bê kú lóg bí gúl kúlád, bwé kú ceel gwág sâ bí má jááw bwo yí, bí ó bá wú cínongú, bí kudê fumbyá í ámê nada bí mákuú dí yí.* Sólúgú wõongú í lwágulê bwo ná bwé má byaagulê.»

12 Ná ndeé ompwíin bé bwé mú zê kê, kê ngê cúndê ná buud bwé céndúg mítédúgá.

13 Bwé mú námá yíl buud zhwo g májamb má á ngê ntágulê bwo má. Bwé gwáágulê zhwo g mímbêl mæwúda, ngê lwag myo.

Shwiy má Yuánes Nduu-buud (Mat 14.1-12; Luk 9.7-9; 3.19-20)

14 Njwú-buud Herod mú gwág jíná má Yésus ngé jag bul jwò, bóólúgá búúdad bwé á ngê ci ná: «Yuánes Nduu-buud má gwúm, sâ jõong wé á músé nê mpífé á ngé sá *mæshimbá nténi ni.»

15 Bóólúgá ná: «Jísê Eli.» Bóólúgá ná: «Jísê Zembî ngwól *múúdad micúndá yé, nda bõong ó ayág.»

16 Ja Herod nyê á gwág ntó yí, nyê ná: «Yuánes Nduu-buud má á cigê cún wé éne! A má gwúm shwóhêd!»

17 Næcé Herod nyæmfwó nyê a nwa Herodyâd, mudá má mínyonhâ yé Fílíp, bâ. Lésú wõong wé í á sá ná Herod lwámúg buud kê bii Yuánes, wóolê nyê mænkêda, kê wá nyê mímbwugêd.

18 Næcé Yuánes Nduu-buud nyê á jum Herod ná: «Wo ajélayé nê nwa mudá má mínyonhâ woó ná wo bâ!»

19 Herodyâd nyê á ka dâ fam Yuánes, a mú dâ só mázhíí ná a gwú nyê. Nji, yuug jé í á shígé bándá

20 næcé Herod nyê á dâ mpu ná Yuánes jji tâtálí muud mísh má Zembî dí, a njúl muud Zembî, nyê á ka dâ gwòg nyê. Sâ jõong wé nyê á dâ keem nyê yí. Ná ndeé, teem bê ná iciyá í Yuánes í á dâ shul nyê lámúd, nyê á yida námá dâ gwágulê nyê nê mæshusug.

21 Ná ndeé, Herodyâd nyê á zê dúg zhíí má gwú Yuánes jwôw Herod nyê a tál zan byéle dé yí. Herod nyê a jôw milúlúú myâ loom nê myâ izimbi, a jôw námá otówe ó shwóg wâ Galilé.

22 Í á ka bê, Herod bânôn buud bõongú bwé njúl shí, shilê má Herodyâd mú nyíi cínong, tééd sáágulê cwánúd. Kuú zân yé mú zê bul nywa Herod bânôn buud óni míshúd. Kê jé Njwú-buud nyê á ci nê nyê ná: «Jaawúg má sâ jêsh wó céel yí, má é fáágulê wo gwo.»

23 A mú kaag nyê fwámé kaag ná: «Teem bê nê wó jii mæma mpál á faan dâm, má é fáágulê wo gwo.»

24 Shilê ni kú fwo bessa, a mú wóós tóón, kê jí nyóóngú ná: «Mæ gwáámbúg jí?» Nyõongú mú bessa nê nyê ná: «Gwáámbúg lúu má Yuánes Nduu-buud!»

25 A mú keel ntâg jéel nyinngê kê jé wé Herod, kê ci nê nyê ná: «Má jii ná wo yág má lúu má Yuánes Nduu-buud yááséd wa kíkídíga.»

26 Ngwóómbúlú ni mú shul Njwú-buud lámúd. Nji nda nyê á bwey keem nkaaná mísh

6:4 Yuá 4.44 * 6:11 Ja Oyúden bwé á dâ kudê fumbyá mákuú dí yí, bwé á dâ lwágulê ná, kákúl shí bwé ámê tál mákuú máng yí, bwé má kál gwo nê buud bí cínong wá ná bwé músê sâ nyéé. 6:13 Zhk 5.14 6:14 8.28 6:15 Luk 7.16 6:17 Læv 18.16; 20.21; Luk 3.19-20 6:23 Est 5.3, 6; 7.2

má ójón dí ná, nyə a shígé nywá nyingə ban ná nyə ayáyé nyə sâ nyó ámə gwáamb yí.

27 Námá cé nə cé, a mú kənd ηgwólúgá zimbí ná: «Zaá mə nə lúú má Yuánes Nduu-buud!» Muud wəəngá mú kə cígə Yuánes cúη.

28 A mú zə nə lúú yáásəd, zə yə shilə ni. Shilə ni mú kə nə wo, kə cwámbulə nyóəngá.

29 Ná ndéé *ompwíin ó Yuánes bwé mú gwág sóólúgá wəəngá. Bwé mú kə ηkény kug nyúul má Yuánes kə wá shwóηəd.

Yésus mə yə búúd idəw

(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Yuá 6.1-15)

30 Ja *búúd ó lwámá ó Yésus bwé á nyingə yí, bwé á zə bwíing Yésus sâ jēsh bwé á kə ηgə sá yí, nə sâ bwé á ηgə jíguli buud yí.

31 Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá, shé kəg kúl búúd bwé cúgə yí ηwá ná kə woga.» Nyə á ci ntó nəcé buud bwé á bə cínəng ηkí bulya, bóól ó ηgə kə, bóól ó ηgə nyingə, mbií á ná bənəη ompwíin bé bwé á shígé bə nə fwála ná bwé dág.

32 Bwé á ka kəwa byóólúd, kyey ná bwé kə ji bwáméfwó bugád kúl búúd bwé cúgə yí.

33 Nji buud ηkí bulya bwé á dág bwé ηgə kə byóólúd, bwé mú yag bwo. Buud bwé á ka ηgə wu míngwála myēsh dí, ηgə kə nə mikúlá, kə sámb Yésus bənəη ompwíin bé shwóg kə tééd jē.

34 Ja bwé má shulə byóól dí yí, a mú dág mənəkúmbə mə búúd mənə, a mú gwág bwo cey lámúd nəcé bwé á bə nda səənz íncwəmbə í cúgə nə mbaagulə yí. Ntó a mú ηgə jíguli bwo isá ηkí bulya.

35 Nda kugá í á ka jé ná, ompwíin bwé mú kə ci nə nyə ná: «Sə búəsə wa bugád, kugá námá óga.

36 Bídúg búúd óga, bwé kəg íbaafə nə mákwáádə mészə wa kúnə-kúnə má, kə kusə sâ má dē.»

37 Yésus mú ci nə bwo ná: «Biméfwó yégá bwo sâ má dē.» Bwé mú jí nyə ná: «Sə é sá ntədəlê ná sá kúsəg ibuléd kwaga nə buud óga? Í jí ódanarî† mitəd mímbá!»

38 A mú jí bwo ná: «Bi búəsə nə ibuléd ínəy? Kəgá dág!» Bwé mú kə lə. Bwé mú zə jaaw

nyə ná: «Sə búəsə nə ibuléd itóon, nə oshú óbá.»

39 Yésus mú ci nə bwo ná bwé jíləg buud shí ikínda ikínda ákanda dí.

40 Bwé mú zə jí shí ikínda ikínda, bíl ikínda nə buud təd, bíl nə buud məwúm mətóon.

41 Ja búúd bwé má shín jí shí yí, Yésus mú ka ηwa ibuléd itóon nə oshú óbá óni, a bən mísh gwəw, yə Zembí akíba. A mú fēy ibuléd, yə ómpwíin bé. Bwé mú kaaw búúd. A mú námá kaaw oshú mbií ηgwúd.

42 Buud bēsh bwé mú də, jílə, idəw lág.

43 Ompwíin bwé mú sēəng íkál í buléd nə íkál í óshú í á lág yí, byēsh í á lwánd mábwumú wúm nə mábá.

44 Buud bwé á də ibuléd byəəng wá, bwé á bə budúm otóoshin otóon.

Yésus mə kyey májúwó dí gwəw

(Mat 14.22-33; Yuá 6.16-21)

45 Námá nji í á shín yí, Yésus nə *ompwíin bé ná bwé kəwag byóólúd, bwé línág kə nyə shwóg Betasayída, mənə fanwiny té nyə é ηgə fwo bíd zhwog buud bwé á bə óni yí.

46 Yésus mú shín bíd búúd, a músə bád mbəηəd ná a kə jəgala nə Zembí.

47 Bulú mú zə yínd, kwey ná byóól mú tām mənə, nye má lág cindú nyəmé.

48 Nyə á ka dág nə júgə í ηgə bə ompwíin cúη nə cúη, nəcé ηkwə nyə á ηgə yida wú kóómb bwé á ηgə kə yí. Ngeə míngwúm mí kúwo mí ashúshwóógú dí, a músə zə bə bwo, a ηgə kyey nə məkuú májúwó dí gwəw. Nyə á ka sá nda a cə bwo.

49 Ja bəη bwé má dág a ηgə kyey nə məkuú májúwó dí gwəw yí, bwé má téduga ná jisə *jím, bwé mú bwú óηkwimbyē.

50 Nəcé bēsh bwé a dág nyə, inkuηkúúnd í mú bii bēsh. Yésus mú lēel ci nə bwo ná: «Səlugá milám shí. Mə wə éne, kúgá fúndə!»

51 A mú kə kəwa byóólúd, kwey bwo, ηkwə mú ntəg shín. Bwé mú káam mbií á ná fug də jímb lúúd.

52 Bwé á bul káam nəcé bwé á shígé fwo mpu gwág mbií múúd mə Yésus. Sâ jəəngə ó í á sá ná bwé kú wámbulə sâ nyə á cēel jíguli bwo ja nyə á sá ná ibuléd í búlyag yí. Bwé á bə ná ηkí jílə milúu.

6:30 Luk 6.13; 10.17 6:32 8.1-10 6:34 Zhe 10.21; Eze 34.5; Zak 10.2; Mat 9.36; 14.14; 15.32; Mak 8.2 † 6:37 danarî: Danarî ηgwúd í á də kwaga nə myána myá ηkúmba jwəw. 6:43 20j 4.43-44 6:46 Luk 5.16 6:48 Zhb 9.8; Luk 24.28 6:49 Luk 24.37 6:51 4.39 6:52 8.16-18; Mat 16.7-9

*Yésus má lwag mímbâl Genezarêt
(Mat 14.34-36)*

⁵³ Bwó má shîn lína mân, bwó mú jé loom á Genezarêt, bwó mú səl byóol.

⁵⁴ Námá shulálə bwó á shulə byóólúd yí, buud bwó mú yag Yésus.

⁵⁵ Bwó mú kə nə mikúlá kə ngə bánɣala shí nyəɔng nyêsh dî. Bwó mú ngə ñkêny mímbâl ítañúd, ngə kə nə myo kúl jêsh bwó á ngə gwág ná Yésus jisə yí.

⁵⁶ Yésus mú ngə kyey mákwáádá nə míngwála, tə íbaafé. Buud bwó mú ngə kə bwíng mímbâl myán mímbaadád, íkúl nyə é ngə cɔ yí. Bwó mú ngə téég nyə məbwə ná a bídúg ná bwó jisówúg ngə kúnnya nji nə *mbwaag káándá yé. Bəɔng bwó á ngə kúnnya nə nyə wá bwó mú ngə yâl.

7

*Ofarizyêñ nə ijâm nə ijag
(Mat 15.1-9)*

¹ *Ofarizyêñ nə bóólúgá *Oyíguli ó máceɛ bwó á wú Yurúsəlem, kə wá Yésus.

² Bwó mú zə dóg ná bóólúgá *ómpwíin bé bwó á də də idəw məbwə nə məbwam. Ntó ji ná bwó á shíég də gusa mwo mbii mácum má *Oyúden má ngə jíggúli yí.

³ Í njúl ná Ofarizyêñ námá nda Oyúden bēsh bwó á shíég də də, bwó kú fwo mpu gusa məbwə, nəcé bwó á də yáág nə məcum ímpáámbá í á lúgə má.

⁴ Ja bwó nyíngə míkus dí yí, bwó cúgə nə ñkul də kú fwo gusa. Bwó á də námá baagulé bílúgá íjâm nə ijag nda dálə gusa íbálá nə mikáágə nə iwónɔg.

⁵ Ja Ofarizyêñ nə Oyíguli ó máceɛ bwó á dóg ntáni yí, bwó mú ci nə Yésus ná: «Ompwíin bwó bāñ bwó aɱgê nə baagulé məcum má ímpáámbá, bwó ngə də kú gusa məbwə. Jí í sá ntó?»

⁶ Yésus mú bəsa bwo ná: «Izayí nyə á bə nə ñkaam ja nyə á cündə shú dán, bí buud o mákəñ mbii wúsə cilyá yí, ná:

Kúl búúd ga í ngə gúmal mə nji mímpu dí, milám myán mí njúl shwóg-shwóg nə mə.

⁷ Wán ngálə ságusə bwó ngə ságusə mə yí wúsə ntó ñgwas.

Bwó ngə yida jígguli buud minjíggulá myá məmpéndí má búúd.»

⁸ Yésus mú kwádalə ná: «Bí má myaas máceɛ má Zembí, yida nywílya nə mácum mán.»

⁹ A kwo námá ci ná: «Bí mə mpú də ntə mpéndí má Zembí ná bí má yida baagulé məcum mán.

¹⁰ Moyíz nyə á ci ná: “Gúmálúg sóɱgú wó nə nyəɔngú wó.” A nyíngə námá ci ná: “Múúd mə ká lweem sóɱgú yé ñkí nyəɔngú yé, bwó jəlá nə gwú múúd wəɱngə.”

¹¹ «Nji bí bāñ bí ngə ci ná: “Múúd mə ká jaaw sóɱgú ñkí nyəɔngú ná: ‘Sā mə ámə nywá kwíind wo nə ndí yí í músə korban (ntó má ká ná ñkəw nyəɔng í músə məyána shú má Zembí),’ ”

¹² bí kú cındal múúd wəɱngə ná a sáág sá shú má sóɱgú ñkí nyəɔngə.

¹³ Ngaá ntó ji ná bí ngə sá ná Milésú mí Zembí mí bəg ñkúngúg, məcum mán yidá mpu yáág? Bí ngə námá nyíngə sá bíl zhwoğ isá í abúbəw!»

*Isá í də wá múúd məlwaagəwo yí
(Mat 15.10-20)*

¹⁴ Yésus músə ka kwo yid, ləsha nə buud bwó á bə cínəngú áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Bí bēsh bényúgá məlwə, mpu gwágulé.

¹⁵ Sā í də wú tóɱn, nyí múúd nyúúlúd yí, gwó dí í də wá múúd məlwaagəwo mísh má Zembí dí; nji byəɱng í wú nyədí lámúd yí, byó wá í də wá nyə məlwaagəwo.

¹⁶ Muud jí nə məlwə má gwág yé, nyə mpu gwág.»

¹⁷ Yésus mú lúgə áncuncuma buud. Bónəñ *ómpwíin bé bwó mú nyíngə kə njów. Cínəng bwó mú zə jí nyə ná a féélúg bwo kaaná wəɱngə.

¹⁸ A mú ka ci nə bwo ná: «Ye bí búsə námá kú mpu gwág isá? Ye bí agwágé ná sá jēsh í wú tóɱn nyí múúd nyúúlúd yí, í cúgə nə ñkul wá nyə məlwaagəwo mísh má Zembí dí.

¹⁹ Nəcə í ányíyé nyə lámúd. Í yida kə nyə mwə dí ná ndéé í mú wóós kə bíd.» (Ntó má cəel ci ná idəw í cúgə nə məlwaagəwo mísh má Zembí dí.)

20 Nyə mú nyingə ci ná: «Sâ í wós wú múúd dí yí, gwá wá í wá nyə məlwaagawo mísh má Zembî dî.

21 Nəcə lâm má múúd dí wá bów-bôw mítédúgá mí d̥u zhu yé, nə jan̄ga, nə júwo, nə məgwú mə búúd,

22 nə minəmb, nə yéesh mábii, nə mbíya lâm, nə məkəŋ, nə asíy-síy, nə zhíŋ, nə *bwaasúlə mpu, nə dúlə ŋkəny nyúúl, nə cəg ímpwúfú.

23 Isâ íni byêsh í wú lâm má múúd dí cwû, byó wá í dú wá múúd məlwaagawo mísh má Zembî dî.»

*Mudá ikûl má búgula Yésus
(Mat 15.21-28)*

24 Yésus músə wú na kúl níid. A músə kə kóómb shí á Tir. Wu, nyə mú kə nyíi wúlúgá njówú, nyə ŋgə s̄ ná muud kú mpu ná nyə ji cínəŋg. Nji buud bwə mú bále námə mpu.

25 Kú námə bwey, ŋgwólúgá múdá mú gwág ná Yésus má jé cínəŋg. Mudá wəŋgá, bów-bôw shíshim í á bul bii shilə yé. Nyə á ka zə kəl nyúul Yésus dí shí məkuú.

26 Mudá wəŋgá nyə á bə shilə Ogərək, nyə a byél ləəm á Fenisí, shí á Sirí. Nyə á ka zə jəgula nə Yésus ná a yílúg shilə yé jamb.

27 Yésus mú ci nə nyə ná: «Fwog bíd ná bwân ó njów bwə dág ná ndeé, jíla. Nəcə ŋwálə ídāw í bwân ó njów, wusə yə ómpyê, í anywáyé.»

28 Nji mudá éne mú zə bəsa nə nyə ná: «Ká, Cwám̄ba, ompyê bwə d̥u námə cwála mampulú má dá kud túwali bwán dí shí má.»

29 Ntó Yésus mú zə ci nə né ná: «Nda wo má mpu bə nə zény ná, nyingég kə wódí njów; məjamb má á ŋgə lwáfələ shilə wô má, má má wú nyə nyúúlúd.»

30 Mudá wəŋgá mú nyingə, kə nyádí njów, kə kwey Mwân mbwúg shí, məjamb má má wú nyə.

Yésus má lwag akúmálwə

31 Mpúsə na, Yésus mú wú ŋgwála á Tir, ciingya Sidon. Nyə a lína mpál shí á miŋwála wúm kə ŋgeə m̄n̄ má Galilê.

32 Cínəŋg bwə mú zə nyə nə ŋgwól akúmálwə a njúl námə fífi. Bwə mú jəgula nə Yésus ná a bédúg nyə məbwə.

33 Ntó Yésus mú zə ŋwa múúd éne kə nə nyə kóómb búúd bwə á shígé bə yí. A mú jil nyə inyiná málwád, a yíl. A sey mántənd nyádí inyinád ná ndeé a cilə múúd éne júmád.

34 Ná ndeé nyə mú yág gwów, nyə səl fəm, nyə mú ci nə muud éne ná: «Efata!» (Ntó má kə ná «báŋúg!»)

35 Cé nə cé jəŋgád, muud éne málwə má mú b̄n̄, téembí í mú wú júmád. Nyə mú mpu ŋgə lás. Yésus mú nyingə nə nyə, zə kwey búúd.

36 Ntó Yésus mú báásulə bwo ná bwə kú bwələ jaaw tóo muud. Nyə á t̄em báásulə bwo ntáni, í mú yida bə nda nyə á ŋgə lwám bwo ná bwə ŋgág nə cúndə.

37 Buud bēsh bwə mú bul b̄i, bwə ŋgə ci ná: «Isâ byêsh nyə ŋgə sá yí bísə ŋkí bul nywa! Nyə bále sá ná wəakúmálwə bwə gwágúg, mífífi mí lásúg!»

8

*Yésus má nyingə yə búúd idāw
(Mat 15.32-39)*

1 Mwôw məŋgá di, áncuncuma buud nyə á zə seŋgya kúl Yésus nyə á bə yí. Nda bwə á shígélé bə nə s̄a má d̄ə ná, Yésus mú j̄w *ómpwíin b̄é, nyə nə bwo ná

2 «Mə ŋgə gwág buud óga ŋkúnkwón̄úle nəcə sán̄ŋ sá má ji mwôw málól, ja gaad bwə cúgé ná nə s̄a má d̄ə.

3 Ŋkí má nying bwo ntáni zha ná bwə kég bwádí, bwə é kə tag nə m̄ntamb̄ali zhíid, nəcə bóólúgá ŋkí bulya bwə ŋgə gwaa zhu.»

4 Ompwíin b̄é bwə mú b̄esa nə nyə ná: «Sá é w̄il bwo ntədəlé ná bwə jíla wa bugád?»

5 Yésus mú j̄i bwo ná: «Bí búsə nə íbuléd íné?» Bwə ná: «Zaŋgbá.»

6 Yésus músə ka ci ná buud bwə jíg shí. Ná ndeé a músə ŋwa íbuléd zaŋgbá byəŋgá, a yə Zembî akíba, a f̄ey byo ikúl ikúl, yə ómpwíin b̄é ná bwə kég ŋgə kaaw, bwə mú kə kaaw búúd.

7 Bwə á bə nə búbaalé íshúshú. Nyə mú ŋwa námə, yə Zembî akíba. Nyə nə ompwíin b̄é ná bwə káawug námə byo.

8 Buud bwə mú d̄ə ná ndeé, jíla. Zhwog ikúl í mú lág t̄n̄ məkúdá zaŋgbá.

9 Í njúl ná buud bwá á jee bæ otóóshin onê. Yésus mú nying búúd ná bwá kág ngə kə.

10 Nyə shwal kəwa byóólád, bənêŋ ompwíin bé bwá mú kə shí á Dalmanuta.

Ofarizyêŋ bwá jii dág sâ mímbúgú
(Mat 12.38-39; 16.1-4; Luk 11.16, 29)

11 Ja bwá má kə jé wu yí, *Ofarizyêŋ bwá mú zə shúsə Yésus nə minjígá mí mábwbálán, bwá zə jí nyə ná a lwóg bwo dúl *shimbá í ngə zhu gwôw.

12 Yésus mú səl fâm nə mətag má nyúul. Nyə nə bwo ná: «Nəcə jí bí kala buud ga bí ngə céél dág shimbá yí? Búbálé, má jaaw bí ná, kala búúd ga í ábálé bwelə dág tə sâ!»

13 A mú béégya nə bwo, kwo kə kəwa byóólád ná a líina, kə cindú fanwíny.

Ompwíin búsa nə jág
(Mat 16.5-12; Luk 12.1)

14 *Ompwíin bwá á ka wusa ŋwaálə íbuléd ja bənêŋ bwá á kəwa byóól dí yí, bwá á bæ nə nji ŋgwúd.

15 Yésus mú báásulə bwo ná: «Jígá ncê nə *Ofarizyêŋ *ləvur wán, tə yé má Herod».

16 Bwá mú ngə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «A lás ntáni nəcé sə cugé nə íbuléd.»

17 Yésus mú mpu sâ bwá á ngə ci yí. A mú jí bwo ná: «Nəcə jí tédúgá wúsə bí nji ná bí shígé ŋwa íbuléd yí? Jí bí má cá gwág ntáni yí? Kú wámbulə ísâ! Bí anyíngáyé ná bæ nə fag íí?»

18 Bí búsa nə mísh, nji bí kú dág íí? Bí búsa nə məlwə, nji bí kú gwág íí?

19 Bí anyíngáyé ná téduga ja má á fêy íbuléd itóon buud otóóshin otóon də yí? Bí á lwándulə mábwmú mánéy nə ikúl bí á lág nə ndí yí?» Bwá ná: «Wûm nə móbá.»

20 Nyə ná: «Ja má á fêy íbuléd zangbá buud otóóshin onê də yí, bí á lwándulə məkúdə mánéy nə ikúl bí á lág nə ndí yí?» Bwá ná: «Zangbá.»

21 Yésus mú ci nə bwo ná: «Ká jí bí má cá gwág yí?»

Yésus má lwag áncím-ncím

8:11 Mat 12.38-40; Luk 11.16, 29-30 8:11 Yuá 6.30; 1Kr 1.22 8:15 Luk 12.1 8:16 6.52 8:18 Zhe 5.21 8:20 8.8-9 8:23 7.33; Yuá 9.6 8:28 6.14-15; 9.11-13; Luk 7.16 8:29 Mat 16.16 * 8:29 Kríst: Kríst mə kə nə «kwiidyə buud Zembî nyə á kaag yé.» 8:30 9.9 8:31 9.30-32; 10.32-34 8:34 Mat 10.38-39; Luk 14.27; 17.33; Yuá 12.25 8:34 1Pr 2.21

22 Ntó bwá mú kə jé Betasayída. Buud bwá mú zə nyə nə áncím-ncím, zə téég Yésus məbwə ná á kúnyág nə né.

23 Yésus mú zə bii áncím-ncím wəŋgú mbwád, wú nə né kwáádə. Kál bá bwá á kə yí, nyə á ŋwa məntənd, bwiid múúd éne míshád, a bəd nyə məbwə. A mú jí nyə ná: «Ye wo ngə ŋwá dág?» 24 Áncím-ncím mú bēny mísh, nyə ná: «Mə ngə dág buud. Búsə nda ilí, nji í ngə jaand.»

25 Yésus mú nyingə kwo keel múúd éne məbwə míshád. Nyə mú yâl. Nyə mpu dág ísâ byēsh ná ngəŋ.

26 Yésus mú ci nə nyə ná: «Nyingág, wo kág bídí; wo kú nyingə kə kwáádə níí.»

Yésus jisə Mesí
(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

27 Yésus bənêŋ *ompwíin bé bwá músə cə na, kə ŋgeé mákwáádə mə Sezarê mə Fílíp. A mú ngə jí ompwíin bé nūŋ zhíd ná: «Buud bwá ngə ci nə mə jisə zó?»

28 Bwá mú bəsa nə nyə ná: «Bóólúgá búúd bwá ngə ci nə wo jisə Yuánes Nduu-buud, bóól ná wo jisə Eli, bóólúgá bwá ngə námə ci nə wo jisə ŋgwól *múúd micúndá.»

29 A mú nyingə jí bwo ná: «Ká bí bāŋ ngə ci nə mə jisə zó?» Pyêr músə bəsa nə nyə ná: «Wo jisə *Kríst.*»

30 Ná ndéé, a mú báásulə bwo ná ci bwá kú bwelə jaaw múúd sâ á jisə yí.

Yésus má bá ya, a nyingə gwûm
(Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

31 A mú ka tééd jígúlílə bwo ná: «Í jii shú má *Mwān mə Múúd ná ocúmbá buud wā ləom nə milúlúú myā ofada nə *Oyíguli ó məcəxə bwá kág jág jugushi nyə, bwá kudəwa nyə, bwá gwú ntāg nyə. Nji a bá gwûm shwoŋ dí mpásə mwów málóol.»

32 Nyə á jaaw bwo gwo ná kpwoó. Pyêr músə kə nə nyə koogú, kə lás nə nyə.

33 Yésus músə yid, dág *ómpwíin bé, a mú ŋkáánd nə Pyêr ná: «Wúg mə na, *Sátan! Mítédúgá myô mí cugé mítédúgá mí Zembî, mísə nji mítédúgá myā buud.»

34 A mú ka jôw ncúlyá buud bwá á bæ cínəŋ wá bənêŋ ompwíin bé, nyə nə bwo

ná: «ŋkí muud má cɛɛl bɛ mə, a bág kú jagulə nyáméfwó; a ŋkényúg kwolós jé, a bɛ mə.

³⁵ Nəcé, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyɔɔŋg mə jímbál cug jé nəcé mə nə shú ʒɔjɔ Kéél yé, a faam.

³⁶ ŋkí muud má bii məbii məsh mâ shí ga ná ndéé *shíshim yé jímb, wáyé mfíí nyá é bə nə ndí cínɔŋg yí?

³⁷ Muud jí nə ŋkul wá jí shú ná a nyíngəg bii shíshim yé?

³⁸ Mpugá ná muud mə bá gwág mə shwôn, gwág íciyá byâm shwôn kala búúd á mitádúgá olíngî í ngə sá məbôw ga dí yé, Mwân mə Múúd mə bá námé gwág nyə shwôn ja á bá zə a ngə ŋkənəwa məŋkənəwa mə Sónngá yé, bənŋŋ miféeshá mí wəngəles yí.»

9

¹ A mú nyíngə ci nə bwo ná: «Búbálé má jaaw bí ná, bóól búúd búsá wa óga, bwá abulé bwele yə, bwá kú fwo dág Faan má Zembí má wóós nə ŋkul.»

*Yésus mə lwóyá mǐlwaná myé
(Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)*

² Mpúsə mwôw măsaman, Yésus mú ŋwa Pyêr nə Zhâk bá Yuánes. A mú wú nə bwo búúd dí, bwá kə bád wúl məma mbúnjúd, ŋji bənŋŋ kú nə ngwól múud. Nyúúl nyé mú shwɔɔla bwo míshád,

³ mikáándá myé mí mú ngə jág bul faan nə mbii mífumə mâ ná, tɔɔ muud cúgə nə ŋkul gusa mikáándá ná ndéé mí fumə ntó.

⁴ Cínɔŋgá, Moyíz bá Eli bwá mú wóós, zə ngə lésha nə Yésus.

⁵ Pyêr músə ka ci nə Yésus ná: «*Rabi, nywaálə ngələ ji wa. Sé shúməgá məbanda məlól, ngwúd shú dwô, dúl shú má Moyíz, dúlúgá shú má Eli.»

⁶ Pyêr nyə a shígé mpu sâ á cíg yí, nəcé bənŋŋ bóólúgá *ómpwíín bwá á bul gwág ifwaas nda bwá nyé.

⁷ Seegya ŋji gúndá í má zə búdal bēsh. Bwá mú gwág kál í ngə wú gúndá jɔɔŋg dí ná: «Mwân waamá abábə wé éga. Ságá nyə məgwág.»

⁸ Ompwíín bwá mú ntâg ngə yágəwa, bwá kú ná dág tɔɔ muud shús, ŋji bənŋŋ Yésus wá bwá á bə.

⁹ Ja bənŋŋ bwá má ka ngə shulə wú mbún dí yí, a mú lás nə bwo ná: «Ci bí kú jaaw múúd sâ bí ámə dág yí, kə wóós ja *Mwân mə Múúd mə bá gwôm shwɔŋ dí yí.»

¹⁰ Bwá mú baagulə ci ní, ŋji bwá mú ngə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «Gwúmálə máshwɔŋ dí á ngə ci ga, í ká ná jí?»

¹¹ Ná ndéé bwá músə jí nyə ná: «Nəcé jí *Oyíguli ó məcɛɛ bwá də ci ná í jii ná Eli fwóg tééd zə yí?»

¹² A mú bɛsa ná: «Jí bále bə ntó ná Eli má jəlá nə fwo zə, zə təl ísá byēsh ícə byánjúd. Ká nəcé jí jísə cilyá Kálaad Zembí dí ná bwá bá mpyēny Mwân mə Múúd, bwá bul jugəshi nyə yí?

¹³ Sâ ngwúdí, mɛɛ má jaaw bí ná Eli nyə a shí bwey zə. Buud bwá á sá nyə mbií wēsh bwá á cɛɛl yí, námə nda jí cilyá shú dé dí ná.»

*Yésus mə yíl ngwól mwân jamb
(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)*

¹⁴ Ja bwá má kə wóós *ómpwíín dí yí, bwá mú kwey mənəkúmbə mə búúd má má lyɛ bwo, bənŋŋ Oyíguli ó məcɛɛ bwá ngə sɛŋusa məkəl.

¹⁵ ŋji mənəkúmbə mə búúd mənɪ má má dág Yésus yí, bwá mú seegya, bwá mú ngə kə nə mikúlá, kə ngə bəda nyə.

¹⁶ Yésus mú jí ómpwíín bé ná: «Jáyé bínŋŋ buud óga ngə sɛŋusa məkəl nə ndí yí?»

¹⁷ Na zhwoɡ buud éne dí, ngwól múúd mú bɛsa nə nyə ná: «Yíguli má ámə zə nə mwân waamá wódí, wúl shíshim í má sá ná a bág kú ná lás.

¹⁸ Í mú ntâg ka də bə, kúl jēsh í ámə wóós ná í bii nyə yí, í jumə nyə shí, ifúlug lwánd nyə mpu, a ngə fúgal məjə, a shwal nyánəwo. Má ámə jí ómpwíín bwô ná bwá yílúg nyə jamb dɔɔŋgú, bwá shígé kwag.»

¹⁹ Yésus músə bí ná: «Wúu! Yé óhááden óga! Mə e bá kə nə bí ntúni kə wóós ngow? Mə e bá jísow bí kə kumə jáyé ja? Zəgá mə nə mwân wɔɔŋg.»

²⁰ Bwá mú kə nə nyə. ŋji shíshim ní* í má dág Yésus yí, í mú junɡ mwân nə ŋkulú, a mú

juma shí, ngə bíngula, ifúlug í ngə wóós nya mpud.

²¹ Yésus mú jí sósngú mwân ná: «Í á tééd nya jáyé ja?» A mú bəsa ná: «Í á tééd nya, a njúl ná mwántombú.

²² Í du cəel gwú nya. Í du kul nya təo kuda dí təo májúwód ija ija. Nkí wo jí nə nkul sá gúl sá shú dé, gwágúg sá nkúnkwónúla, kwíndúg sà.»

²³ Yésus mú yagula nya ná: «Nkí wo jí nə nkul!» Ntó, a mú jaaw nya ná: «Múúd yəsh mə *búgúlá Zembí yé jí nə nkul sá sá jəsh.»

²⁴ Cé nə cé sósngú mwân mú lás gwów gwôw ná: «Mə ngə *búgula! Nji, yág mə nkul ná mə mpúg bə nə búgá!»

²⁵ Buud bwə mú zə seəngya áncuncuma kúl bwə á bə yí. Ntó Yésus mú nkáánd nə shíshim ábúbôw wəəng ná: «Wo shíshim ngə juwo mwân məlwə nə mpu ga! Mə yímbá lí wo ná, wúg nya nyúúlúd! Cí wo kú ná bá nyiŋgə nyíi nya nyúúlúd!»

²⁶ Í mú kəm nə nkulú, í juŋg mwân ná ndeé wú nya nyúúlúd. Mwân mú cə fudud ná nyágúsá, zhwoŋ buud bwə ngə cí ná: «A mə yə.»

²⁷ Nji Yésus mú bií nya mbwə, wəel nya. Mwân mú təw tətəlí.

²⁸ Ná ndeé, Yésus mú kə nyíi njów. Ompwíin bé bwə mú kə jí nya wu bənəŋ bwáméfwó ná: «Nəcə jí sá bəŋ shígé kwag yílúla shíshim ni yí?»

²⁹ A mú bəsa bwo ná, bwə du yíl mbií ni nji nə məjəgula.

Yésus mə jaaw ja ábée ná a bá yə, a mú gwúm

(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

³⁰ Bwə mú zə lə na. Bwə líina Galilê. Yésus nya a shígé cəel ná buud bwə mpúg kúl bwə á bə yí,

³¹ nəcé nya á ngə jíguli *ompwíin bé. Ná ndeé, a mú ngə jaaw bwo ná: «Í jíi ná *Mwân mə Múúd bəg kaanz məbwə mə búúd dí, bwə bəg gwú nya. Nji mpúsə shwiy dé, nya bá já shwoŋ dí mwôw məbá, a mú gwúm jwôw álél.»

³² Nji Yésus nya á təem ngə jaaw bwo ntó, bwə á shígé mpu gwág. Bwə mú bul gwág

ifwaas. Bwə ngə fúndə jíla nya ná nya féélág bwo isà nyə ngə jaaw bwo yí.

Zə jí fwó múúd

(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Ntó bwə mú kə jé Kapərnawúm. Cínəŋg bwə mú nyíi wúl njówúd. Yésus mú jí ómpwíin bé ná: «Jí gwáméfwó bí ámə ngə séŋmə məkəl nə gwo zhíi nə zhíi yí?»

³⁴ Bwə mú jí ná kufug, nəcé zhíi nə zhíi, bwə á ngə shwə ná bwə cəel mpu nyəəng jí bul bə fwámé múúd bwədí gwoəng dí yé.

³⁵ Ntó Yésus mú zə jí shí. Nyə jəw *ómpwíin wúm nə óbá bé. Nyə nə bwo ná: «Múúd mə céél bə tówe shwóg á gwoəng jín yé, nyə jəlá nə bə múúd a mpúsə, nya bə námə sóəl məsáal á gwoəng jínúd.»

³⁶ Nyə ká shín lás ntó, nya mú zə ŋwa gúl kúkágé, təl bwo nya míshúd, a mú ŋwa nya nyədí məbwəd. Nyə nə bwo ná:

³⁷ «Muud mə lég gúl kúkágé nda jíga jínə dām dí yé, a mə lég mə. Muud mə lég ntəg mə yé, nya alagé mə, a lég múúd nya á nti mə yé.»

Buud wə shédí kóómbúd

(Luk 9.49-50)

³⁸ Na Yuánəs mú cí nə Yésus ná: «Yíguli, sá ámə dúg ŋgwól múúd ngə balan nə jínə dwô, ngə yíl buud məjamb nə ndí. Sə ámə ka kaambələ nə nya ná a kú ná ngə sá nəcé a cugé sədí gwoəng dí.»

³⁹ Yésus mú bəsa nə nya ná: «Kúgá du kaambələ ná a kú ngə sá. Muud cugé nə nkul balan nə jínə dām, sá *məshimbá nə ndí, ná ndeé nya nyiŋgə kə ngə lás nə mə nkí bôw.

⁴⁰ Nəcə muud nyə aŋgə nə mpii shé yé, jí shédí kóómbúd.

⁴¹ Muud mə bá yána təo nji láá májúwó ŋgwúd, ŋgulal bí mэдí jínəd nəcé bí bələ búúd ó *Kříst yé, búbélé, mə jaaw bí ná, muud wəəngú nya abúle shúb myəna myá cínəŋg.»

Səm í bul jíla

(Mat 18.6-11; Luk 17.1-2)

⁴² «Nji, ikúkágé í ngə *búgula mə íga, múúd mə ká kwal gúl bəəgú, í bul jəla ná bwə kələg muud wəəngú məma kwóógú cúnúd, bwə kul nya nə dwo mən.

⁴³ Ntó, í ká bæ ná mbwê wô ñkí kuú wô í ñgə kwal wo bəəgá, sámbug wə, nəcé í bul jəla ná wo cúgəg cəg á kandəgə wo ñjúl nə kúl mbwê ñkí kúl kuú,

⁴⁴ ntə ná wo bəg nə məbwê mwô mēsh wo mú kə kuda á kandəgə jísə kú jímə yíd.

⁴⁵ Í ká bæ ná kuú wô í ñgə kwal wo bəəgá, sámbug wə, nəcé í bul jəla ná wo cúgəg cəg á kandəgə wo ñjúl nə kúl kuú,

⁴⁶ ntə ná wo bəg nə məkuú mwô mēsh wo mú kə kuda á kandəgə jísə kú jímə yíd.

⁴⁷ Ñkí jús dwô í ñgə kwal wo bəəgá, tíg dwə. Í bul jəla ná wo nyíig Faan mə Zembî dí nə ncwaan jús, ntə ná wo bəg nə mísh mwô mēsh bwə bá kə kul wo kuda á kandəgə.

⁴⁸ Cínəng kuda jəəngəd ilúmággé í də də nyúul yí í ádé fudə. Kuda kú námə bwelə jímə.

⁴⁹ Mpugá ná kuda í bá wá múúd yēsh məgwām námə nda ca í də wá məgwām ídāw dí ná.

⁵⁰ Ca dúsə jə sá. Sá ñgwúdú, ñkí ca í sómb, jí í bá nyiŋgə wá dwə məgwām? Bəgá námə nda jə ca mpédúgá búúd, bí mú ka bæ nə ñkul jí mpwogé mpédúgá biméfwó nə biméfwó.»

10

Yésus nə məgwú mə bâ (Mat 19.1-9; Luk 16.18)

¹ Ná ndeé, Yésus nyə á ka wú na, kə shí á Yudéa, Zhurdê fanwíny. Buud bwə mú zə áncuncuma zə ñkúndəw cínəng nyódí. A mú ñgə jíguli bwo nda nyə á də sá ná.

² Bóól *Ofarizyên bwə á zə kə nyódí, kə bwówulə nyə, bwə ná: «Ye məcəx míshé mə ñgə ci ná muud jí nə ñkul yíl múdá yé bâ?»

³ Ntó nyə mú bəsa bwo ná: «Moyîz nyə a báásulə bí ná jí?»

⁴ Bwə nə nyə ná: «Moyîz nyə á cilə nə múúd mə ká cəel yíl múdá yé bâ, a yə nyə kálaad məgwú mə bâ.»

⁵ Yésus mú ci nə bwo ná: «Moyîz nyə á yə bí cəxé dəəngú nəcé lal bí milâm.

⁶ Sá ñgwúdú, ja Zembî nyə á té isâ byēsh yí, nyə a sá mudúm bá mudá. Ntó nyə á ci ná:

⁷ “Nda mə mə sá bwo ntání ná, mudúm mə bá lúgə sóŋgú bá nyəəngú, a kə leedya nə mudá yé,

⁸ bá obá bwə mú bæ nyúul ñgwúdú.” Ntó jí ná bwə cúgé ná búúd obá, bwə músə muud ñgwúd.

⁹ Muud nyə ajáláyé nə ka béeğ sá Zembî mə laad yí.»

¹⁰ Ja bəñəñ *ompwíin bé bwə mə kə wóós ñjów yí, bwə mú kwo jí nyə ná a féélúg bwo lésá wəəngú.

¹¹ Ntó wə nyə á ci nə bwo ná: «Ñkí muud mə yíl múdá yé bâ, a bá múdá shús í, muud wəəng mə sá mínəmb mísh mə múdá nyə ámə yíl yéd.

¹² Təə mudá, á ká wú bâ, a nyiŋgə kə dúl báád í, a mə sá námə mínəmb.»

Yésus mə bəd bwân óntombú məbwê (Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Bóól búúd bwə á ka zə nə ikúkágə wə Yésus ná a kúnyág nə byo. Nji *ompwíin bwə mú lás nə bwo.

¹⁴ Nda Yésus nyə a dúg ntó ná, nyə a lámusa nə ompwíin bé, nyə nə bwo ná: «Bídúgá ikúkágə í zəg mádí, kúgá kaambulə nə bwo, nəcé Faan mə Zembî dúsə sá á mbií búúd wáñ.

¹⁵ Bábélé, mə jaaw bí ná, muud yēsh nyə amáguláyé Faan mə Zembî məməgulá mə kúkágə yé, muud wəəngú cúgé nə ñkul nyí cínəng.»

¹⁶ A mú ñkēny bwân bəəngú, ñgə bəd bwo məbwê, ñgə yə bwo ocúncésh.

Yésus bá muud byəəg (Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Yésus mú zə cə na. A ñgə kə zhíid, ñgwól múúd mú zə nə kúlá, zə kúndəw nyódí shwóg. A mú jí Yésus ná: «Jəjə Yíguli, jáyé jə sá mə sáág nə mə bíig cəg á kandəgə kandəgə yí?»

¹⁸ Yésus mú yida ci nə nyə ná: «Nəcə jí wó jów mə ná jəjə múúd yí? Kú nə muud jí jə múúd, nji Zembî nyəməfwó.

¹⁹ Wo mpú dí məcəx mága? “Wo kú gwú múúd, kú sá mínəmb, kú júwo, kú yə múúd mpwene á sá nyə ampúyé yí, kú shiig múúd, gúmal sóŋgú woó nə nyəəngú woó.”»

20 Muud éne mú bɛsa nə nyə ná: «Yíguli! Mə ɲgə bɛ məcɛɛ məni mēsh, tééd ikágəd zə kumə múús.»

21 Yésus mú dúg nyə ná figá-figá, a mú gwág nyə cey lámúd. Nyə nə né ná: «Í ɲgə ná fúfə wo sâ ɲgwúd. Kaá kusha ísâ byêsh wó jí nə ndî yí, wo yə mímbúmbúwá *mwaanê wɔɔɲgâ, wo ka bá kə bə nə məbii gwôw; ság ntó wo ka zə bɛ mə.»

22 Muud wɔɔɲg mú shúsula nə mpɛsá má Yésus, a mú ntág kyey, nəcé nyə á bə nə zhwog məbii.

23 Yésus mú cɲg mpwóombú dúg nyádí mákoogú nə ndeé, a mú ci nə *ompwíin bé ná: «A kwowulálə nə buud bí nə məbii wá bwé nyíig Faan má Zembî dí eé!»

24 Ompwíin bé bwé mú káam ciyá jɔɔɲg, Yésus mú nyiɲgə ci nə bwo ná: «Yé bwân bâm! A kwowulálə nə muud nyíig Faan má Zembî dí eé!»

25 Í yida nywá bə kúná-kúnə nə *shamô nyíig luun lá ndundu dí, ntɔ nə muud á bulya məbii nyíig Faan má Zembî dî.»

26 Nji bwé á gwág ntáni yí, bwé á bul káam, bwé mú ɲgə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «Ká zə jí nə ɲkul *dúg cug yé?»

27 Yésus mú kənd mísh bwéadí, a mú ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ɲkul sá jini jâɲ, nji Zembî; nəcé Zembî nywáá jí nə ɲkul sá sâ jêsh.»

28 Pyêr mú ja lású, nyə ná: «Ká, dúgí! Sə báá sá á má shîn lágə ísâ byêsh, sá zə bɛ wo.»

29 Yésus mú bɛsa ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ɲkí muud mə sá ná, tɔɔ minjów, tɔɔ məshí, tɔɔ omínyɔɲh, tɔɔ okóól, tɔɔ nyɔɔɲgú, tɔɔ sóɔɲgú, tɔɔ bwân, a lágə byo shú dâm, nə shú bwiɲgúlə Jɔjɔ Kéél,

30 nyə é nyiɲgə bií ísâ byɔɔɲg byêsh ija təd té nyé é ɲgə cugə wa shí yí: tɔɔ minjów, tɔɔ məshí, tɔɔ omínyɔɲh nə okóól, nə nyɔɔɲgú, nə bwân, ija təd, a bwəma námə nə cúwáí cínɔɲg, nə ndeé a ka bá kə cugə kandugə kandugə cug í zág yíid.

31 Bóól ncúlyá buud bwé tál shwóg wá, bwé bá tów mpúsə, bɔɔɲg bwé tál mpúsə wá, bwé bá tów shwóg.»

Yésus má jaaw ja áléel nə a bá yə, a mú

gwôm

(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

32 Bwé á ka ɲgə bád kə Yurúsəlem, Yésus tál shwóg, ompwíin bé bwé ɲgə bɛ nyə mpúsə, mílâm mí kál bwo gwôw nə ifwaas. Tɔɔ buud bwé á ɲgə bɛ bwo wá, bwé á ɲgə námə bɛemb. Yésus mú ɲwa *ompwíin wôm nə óbá bé, a wú nə bwo búúd dí, bónón kə ɲgə kyey koogú, a mú ɲgə jaaw bwo ísâ í bá zə sîy nə nyə yí.

33 Nyə ná: «Dugá, sá ɲgələ bád kə Yurúsəlem óga; mpugá ná *Mwân mə Múúd mə zə kə kaanz mábwə mə mílúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó mácɛɛd. Bwé é cɛɛlə nyə shwiy, bwé mú kɛɛzh nyə mábwə mə íkúl ishúsú.

34 Bwé wə bwé bá cágulə nyə, bwé sey nyə məntənd mpwóombú, bwé fyámusə nyə mílwón, bwé mú gwú nyə. Nji nyə bá gwôm shwon dí jwôw áléel.»

Zə jí fwó múúd

(Mat 20.20-28)

35 Nə ndeé, Zhâk bá Yuánes, bwân ó Zhébedé, bwé mú zə shísh wá Yésus, zə ci nə nyə ná: «Yíguli, sá má téég wo məbwə, ság sá sâ sá é jí wo yí.»

36 A músə jí bwo ná: «Bí má jii nə mə sáág bí jí?»

37 Bwé mú bɛsa ná: «Yág sá wáda nə sá bág ji wo, nyíga mbwə məkóól, nyíga mbwə məncwôm ja wó bá kə ji wódí jiya gúméd yí.»

38 Yésus mú bɛsa ná: «Bí ampúyé sâ bí ɲgə jii yí. Ye bí bí nə ɲkul ɲgul bálá má é ɲgul yí, ɲkí nə bí duwan nduwán má é duwan yí?»

39 Bwé ná: «Haaw. Sə bí nə ɲkul ɲgul.» Yésus nə bwo ná: «Bálá má zə ɲgul yí, bí é ɲgul gwo, tɔɔ nduwán má zə duwan yí, bí é duwan námə wo.

40 Nji, kóómb á nə bí jíg mə nyíga mbwə məncwôm nyíga mbwə məkóól, mə dí jí nə ɲkul ɲwa wáni cígúlá, ijiya byɔɔɲg bísə shú búúd í á bwey kwəmusəw wá.»

41 Ja bóól *ompwíin wôm bwé á gwág ntó yí, bwé a gwág Zhâk bá Yuánes bów.

42 Yésus mú jów bwo, lás nə bwo ná: «ɲgaá bí mə mpú ná buud bwé ɲgə wúmə nə jiya tówə shwóg íkúl ishús dí wá bwé ɲgə ntɛɲg

ijwûga byán, ofwó búúd bwá ngá lwóya nji mpâl.

⁴³ Í ajáláyé nà bə ntó bí bân dí. Nyɔɔng yêsh mæ céél bə fwó múúd gwoonɔg jín dí yé, yídag sêy nà bóól.

⁴⁴ Nyɔɔng mæ céél tɔw bí shwóg yé, bág bóólúgá lwaá.

⁴⁵ Sâ jɔɔngú wá jísé ná *Mwân mæ Múúd nyaméfwó nyə a shígé zə ná bwá séyúg nə nyə. Nyə á yida zə sêy nə buud, a yána námá cug jé shú ná ncúyá buud bwá bág ofulí* .»

*Yésus mæ bēny Bartimê mísh
(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)*

⁴⁶ Ntó, Yésus bənɔɔn ɔmpwíin bé bwá mú kə kumə Zheríko. Bwá mú ngə lɔ ngwála wɔɔngú; buud bwá á ngə bɛ bwo áncuncuma. Ngwól áncím-ncím nyə á bə zhí dí koogú, a ngá gwáamb buud isâ. Muud wɔɔngú nyə á bə nə jíná ná Bartimê, mwân má Timê.

⁴⁷ Nyə mú gwág ná Yésus á Nazarét wá ngá cɔ éne. Ntó nyə mú tééd ngələ kím ná: «Yésus, mwân mæ *Dávid, bwígúg mæ ná nkwoɔnɔ.»

⁴⁸ Nji buud bwá mú ngə nkáand nə nyə. Tɔɔ ntó nyə mú mpu bân kál gwɔw ná: «Yé Mwân mæ Dávid, bwígúg mæ ná nkwoɔnɔ.»

⁴⁹ Yésus mú shigula. Nyə ná buud ná: «Jówúgá mæ nyə.» Bwá músə jɔw áncím-ncím. Bwá nə nyə ná: «Səlug lám shí! Tówág! A ngə jɔw wo.»

⁵⁰ Muud éne mú wusə kúúd jé koogú. A mú bumb, leel kə wá Yésus.

⁵¹ Yésus mú ci nə nyə ná: «Wó jii ná mæ sáág wo ji?» Ancím-ncím mú bɛsa ná: «Ye yígali, ság ná mæ kwóg dúgya.»

⁵² Yésus nə nyə ná: «Kaág mpwogé, wo má *dúg cug nəcə búgə gwɔ.» Cé nə cé, mísh má mú nyiɔgə dúgya nyə. A músə bɛ nyə.

11

*Yésus mæ nyí Yurúsalem
(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Yuá 12.12-16)*

¹ Ja bwá á ngə shísh kúná-kúnə nə Yurúsalem yí, bwá á kə wóós ngeé Betafazhe, *Mbún wóolivyé dí. Yésus mú lwâm *ɔmpwíin óbá.

² Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd á shwóg níid. Í é bə, bí ká námá jé, bí kwey cwɔ jakáás cɛɛlá, í njúl ná tɔɔ muud kú fwo bwεε kəwa nyə kwoɔnɔ. Bí ó ciny gwo, zə mæ nə gwo.

³ Nkí muud mæ jí bí ná nəcə jí bí ngá ciny gwo yí, bí bɛsa nə nyə ná: «Cwámba wá ngá jii gwo.» Muud wɔɔngú nyə é leel námá bíd ná bí zág nə gwo.»

⁴ Ompwíin bwá mú kə, bwá mú kə kwey cwɔ jakáás cɛɛlá kúná-kúnə nə wúl mpumbé, njwónɔ dí koogú. Bwá mú ciny gwo.

⁵ Bóólúgá búúd bwá á bə cínɔng wá, bwá mú jí bwo ná: «Jí bí ngá sá ní? Bí má ciny cwɔ jakáás ní nəcə jí?»

⁶ Bwá músə bɛsa mbií Yésus nyə ámə jaaw bwo yí. Buud bɔɔng bwá mú bíd ná bwá kág nə ndí.

⁷ Bwá mú zə Yésus nə cwɔ jakáás, bwá ngə yíl mikáándé myán ngə jeel gwo kwoɔnɔ. Yésus músə ji gwɔw.

⁸ Ncúyá buud bwá mú ngə taalə mikáándé myán zhí nə zhí, bóól bwá ngá búgə mæmpúnzə má ílí mákoogú ngə zə taalə zhíid.

⁹ Shwíinzhá buud bwá á ngə kə Yésus shwóg wá nə bɔɔng bwá á ngə bɛ mpásé wá bwá á ngə wá ngwa ná: «Hosána! Gúmá í bág nə nyɔɔng ngá zə jíná má Cwámba dí yé.

¹⁰ Gúmá í bág nə ijwûga í ngá zə yí, ijwûga í Dâ *Dávid! Hosána jɔɔ lə gwów dí cwú!»

¹¹ Ja Yésus nyə á kumə Yurúsalem yí, nyə á kə nyí *Luɔ má Zembî, a músə kənd mísh Luɔ dēshud. Nda í á bə mpwó-kugú shí ná, a mú cúwo tóón, nyiɔgə kə nə ompwíin bé wúm nə óbá Betanî.

*Yésus má shwó lí figyé
(Mat 21.18-19)*

¹² Mán mæləm, bwá mú wú Betanî. Yésus mú ka gwág zha.

¹³ A mú dúg shug lá *figyé shwóg-shwóg í njúl ná nkudá. A mú kə dúg ná ka nyə é kwey mpumá cínɔng. Nji, ja á má kə wóós lí dí shí yí, a mú kwey nji ikáá nə ikáá, nəcə í a shígé fwo bə baan lə mpúmá. ¹⁴ A músə ci nə figyé ná: «Muud nyə abulé ná bá bwεε də tɔɔ bumá

10:43 9.35; Mat 23.11; Luk 9.48 **10:45** Mat 20.28 * **10:45** Bwá á də jóna nkúmba tâɔ shú ná nkúmba kwám í bág fulí. Tâɔ nyɔɔng wá Yésus nyə a jóna nə cug jé shú búúd bēsh yí. **10:47** Mat 20.30-31 **10:52** Mat 9.22 **11:8** 2Oj 9.13 **11:9** Sòm 118.26 **11:10** Sòm 148.1; Mat 20.30-31 **11:13** Luk 13.6

gwô.» Nyá á ngə lás ntó, *ompwíín bé bwé ngé gwág.

Yésus mə wíng búúd ó míkus Luŋ mə Zembî (Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Yuá 2.13-16)

¹⁵ Bwé mú nyingə jé Yurúsalem. Né ndéé, Yésus mú kə nyíi *Luŋ mə Zembî, a mú kə wíng búúd bwé á ngə sá mikus cínəng wá. A shîn lwág ítəwəli í búúd bwé á ngé sá icénd í *mwaanê wá, nə ishíya í bəəng bwé á ngə kusha məfaf wá.

¹⁶ A ban nə muud kú ná líina nə mbag Luŋ mə Zembî dí cwû.

¹⁷ A mú ka zə yə bwo njígúla, nyə ná: Ngaá jí cilyá Kálad Zembî dí ná: «Bwé bá də jəw njəw wám ná: “njəw məjəgula á ikúl nə ilwəŋ byəsh?” Ká bí bəŋ mə yida sá ná í bəg daage lá íjúwâl.»

¹⁸ Milúlúú myá ofada nə *Oyíguli ó máccəx bwé mú gwág sóólúgú wəəngú. Bwé mú ngə sə məzhií ná bwé gwú Yésus, njí bwé á ka ngə fúnda nəcé njígúla yé á ngə bul nyíi buud mílamád, buud ngə bul káam.

¹⁹ Mpwó-kugú shí, Yésus bəndəŋ *ompwíín bé bwé músə wú ngwəla.

Njígúla búgə nə dúlə sá məjəgula (Mat 21.20-22)

²⁰ Mán mələm, bwé mú nyingə kə ngwəla, bwé mú dúg líi *figyê, í mə shîn shwáás kə jé míkəplád.

²¹ Pyêr mú zə tédəga sâ Yésus nyə ámə sâ yí, a mú ci nə Yésus ná: «*Rabi! dəgí! Figyê wó ámə shwó yé mə shwáás.»

²² Yésus mú ntəg ci nə bwo ná: «Búgúlagá Zembî!

²³ Bábálé, mə jaaw bí ná, njí muud mə ci nə mbəŋ ga ná: “Túwúg na, wo kəg juwa mən”, a ká bə nə lám búgə, kú ngə sá məshwán, í bále sîy nda nyə ámə ci ná.

²⁴ Gwé wé mə jáaw bí ná, sâ jəsh bí mə bá gwáám məjəgula dí yí, bəgá nə búgə né bí mə bii, bí dúg í bə námə nda bí ámə gwáám ná.

²⁵ Ja bí tál tətəlí ngə sá məjəgula yí, njí muud mə tédúgá íwushí ngwól múúd nyə á wush nə nyə yí, a júug muud wəəngú. Ságá ntó, Sóəngú wán jisə gwów yé júug námə bí nə iwushí bín.»

²⁶ * [Njí, njí bí mə bə kú də juu bóól búúd hí, Sóəngú wán jisə gwów yé kú námə də juu bí nə məbəw bí mə də sá má.]

Nkul ijwúga mə Yésus í ngə wú ngow (Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Bwé mú zə jé Yurúsalem. Yésus mú kə ngə kyey *Luŋ mə Zembî dí cwû ná ndéé, mílúlúú myá ofada nə *Oyíguli ó máccəx nə ocúmbá buud bwé mú kə nyádí.

²⁸ Bwé mú jí nyə ná: «Nyáyé njkul wó ngé sá ísâ íni nə ndí yí? Zə nyə ámə yə wo njkul nə wo zəg ngə sá byo?»

²⁹ A músə bəsa nə bwo ná: «Mə zə námə fwo jí bí njígá. Bí mə ká bəsa, mə mú jaaw bí njkul mə ngé sá misóólúgú míga nə ndí yí.

³⁰ Nduwán Yuánes nyə á ngə duu buud yí, í á bə nə nyáyé njkúl? Ye njkul á gwów wé Zembî, ye njkul á buud? Bəsa gá mə.»

³¹ Bwé mú tédəga ná: «Njki sə mə ci ná “gwów”, nyə e jí sə ná: “Ká nəcé jí bí a shígé *búgula nyə yí?”

³² Sə mə ká məel ci ná í á bə njkul á buud hí, njkwéé sâ! Buud bəsh bwé ngə magalə ná Yuánes nyə á bə *muud micúnda.»

³³ Bwé mú bəsa nə Yésus ná: «Sə ampúyé.» Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə ajááwé námə bí njkul mə ngé sá misóólúgú míga nə ndí yí.»

12

Kanda ósól ó məsáal ó abəbəw (Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Nyə á ka zə kənd mílúlúú myá ofada nə *Onkume ó máccəx nə ocúmbá buud óni kanda. Nyə nə bwo ná: «Njgól múúd nyə a sá fambə *vínyə, wá gwo luŋgula dí. A fáag bí dúlə bá nyáam mpúmə, a lwə cwámbə ísándalé, a mú yə búúd fambə jəəng máccəd. A músə kə njəəndəd.

² Fwála lá məmwáágulə dí, nyə á kənd ngwól sóól məsáal yé ná a kəg njwa nyə dé kəw lə mpúmə búúd bwé á lúg nə fambə wá dí.

³ Njí buud bəəngú, bwé mú yida bii sóól məsáal wəəngú, danğulə ná ndéé nying nyə məbwə məbwə.

⁴ Muud fambə mú nyingə kənd njgól sóól məsáal yé. Bwé mú wá nyə fəŋ lúúd, séémbəli námə nyə nə məlwíy.

⁵ Muud fambé nyə á nyingə kənd muud shús. Bwá mú kə gwú nyân. Nyə mú nyingə kənd bóól nkí bulya, bwá mú námá sá bwo nda bəəng wá ashúshwóógú: bwá cú búga, bwá gwú búga.

⁶ Muud fambé nyə á ka bə nə mwân yé nyə á du bul du cəel yé. A mú ka zə jóna kənd mwân yé wəəng búúd bəəng dí, nyə ngə téduga ná gúl ja, buud óni bwá é gwóq nyə ná mwán yé.

⁷ Ká, ja búúd bwá á lág nə fambé wá bwá á dúg mwân éne yí, bwá á ngə ci bwámé nə bwámé ná: “Dugá! Muud mə bá lág nə lágí óni. Shé gwúgá nyə, shé bəg lág nə lágí jé.”

⁸ Bwá mú zə bií nyə, gwú nyə ná ndeé wusə ncâ fambé.»

⁹ Yésus mú jí milúlúú myâ ofada nə Onkume ó məcəx nə ocúmbá buud óni ná: «Nda bí, bí mə dúg ná muud fambé mə bá zə sá jí? Mə mə dúg ná a bá zə, zə gwú búúd bwá á lág nə fambé wá, a mú yə búúd óshús fambé jé.

¹⁰ Bí afwóyé bwəle lə mícilyá mí Kálaad Zembí dí ná:

Kwóógú ólwəye bwá á myaas yí, dwó wá í mə bə kwóógú lú lámuga*.

¹¹ Cwámá sóólúgú yé wá ni.

Jísə *sâ mímbúgú sádí míshúd í?»

¹² Milúlúú myâ ofada bənhə *Onkume ó məcəx nə ocúmbá buud óni bwá mú tééd ngələ sə məzhí ná bwá bií nyə, nəcé bwá á mpu ná ləsú wəng wá Yésus nyə á ngə ləs kənd ná. Nji, nda bwá á ngə fúndə mənkúmbə mə búúd ná, bwá mú béégya nə nyə, bwá mú kyey.

Mwaanê tóya mə Káázel

(Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Bwá mú ka ηwa bóól *Ofarizyən nə bóól búúd wə gwoəng í á du ságusə ijwúga í Herod yí, bwá mú kənd bwo nyádí ná bwá kəg bwówələ nyə, ná ka nyó é biil nə iciyá byé.

¹⁴ Ja bwá mə jé nyádí yí, bwá mə ci nə né ná: «Yíguli! Sə ngə mpu ná wo jí búbélé muud. Wo ádé bəemb sâ bóól búúd bwá é ci yí, wo kú námə bə nə ifwaas nə mbií múúd

wí nə ηkul təw wo míshúd yí. Wo ngə jíguli sə cəg á Zembí búbélé. Ntó, jaawəg sə. Ye məcəx məshé mə ngə magulə ná sə jónág tóya mə *Káázel, ye mə anğé nə magulə? Ye sə dúg jóna, ye sə nda du jóna?»

¹⁵ Ká, nyə á bwey mpu kwába jəng jəəng, a mú ci nə bwo ná: «Bí mə zə bwówələ mə nəcé jí? Zəgá ná mə nə saη *danarí†, mə dúgúg.»

¹⁶ Bwá mú zə nyə nə wo. A mú jí bwo ná: «Zə jí nə vəguli mpwoombá nə jínə bwá á lúle wa ga?» Bwə nə né ná: «Jísə Káázel.»

¹⁷ A mú ka ci nə bwo ná: «Yəgá Káázel isâ í Káázel, bí yə Zembí isâ í Zembí.» Bwá mú bul káam mpəsá nyé nyəəngá.

Gwúmále búúd bwá bá gwúm yí
(Mat 22.23-33; Luk 20.27-38)

¹⁸ *Osadwisyəη, buud bwá du ci nə mim-bimbə mí ábále gwúm məshwəng dí wá, bwá á ka zə wá Yésus, zə jí nyə ná:

¹⁹ «Yíguli! Moyíz nyə á yə sə cəx ná: “Nkí muud mə yə kundú, mínyəηú yé mə jələ nə shúgala nə kúsə yé, a byág nyəəng mə yə yé mpwəng buud.”

²⁰ Bóól ómínyəηú bwá á byél wa zəngbá, budúm nə budúm. Acúmbá mú bə mudá, a mú yə kú nə mwân.

²¹ Nyəəng nyə á bə nə nyə yé, mú bə kúsə acúmbá nyə á lágə yí, a mú námə yə kú nə mwân. Mbií ngwúd nə álél,

²² nə bóól óntombú bé bəsh, kə jé mwân á məzhúgúlá. Bəsh, bwá á bə mudá ngwúd wəəngá, bəsh shín yə, bwá kú lágə mwân. Mpəsə wəng, mudá wəəng mú námə zə yə.

²³ Ja búúd bwá bá gwúm yí, nyáyé mə bá ηwa mudá? Nğá ná bəsh bwá á shí bə ógwúm bə?»

²⁴ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Nğá bí mə kwab, nəcé bí ampúyé sâ Kálaad Zembí ngə ci yí, bí kú námə mpu mpífə mə Zembí.

²⁵ Ja búúd bwá bá gwúm məshwəng dí yí, budúm bwá ábále ná bə búdá, budá nda ná kə məbáád. Bwá bá jí nda *wəəngəles ó Zembí bwá njúl jəng dí ná.

²⁶ Kóómb á mimbimbə bálə gwúm məshwəng dí, nğá ná Kálaad məcəx mə Moyíz dí, bí mə du lə kúl í ngə lwágulə

12:6 1.11 **12:10** Sòm 118.22-23 * **12:10 kwóógú lú lámuga:** Í á du bə kwóógú bwá á du tééd jil mändəlúd yí, dwó wá bwá á du bə ja bwá lám mənyəng mə njów yí. **12:12** 11.18 † **12:15 danarí:** Í á bə mwaanê á Rom, bwá á du jóna tóya nə ndí yí, wo je dúg Mat 22.18-21 dí. **12:17** Rom 13.7 **12:18** Luk 20.27 **12:19** Mbá 25.5-6; Mət 38.8 **12:26** MmN 3.2, 6

nda nyə á kwey ηgwiile ηkanj dí yí. Ngaá Zembî nyə á ci nə nyə ná: “Mə ji Zembî mə *Aburaham, Zembî mə *Izaag, Zembî mə *Yákwab.”

²⁷ Ntó ji ná Zembî cugé Zembî mimbimbə, a ji yidá bə Zembî á buud bwə ηgə cugə wá. Bí ηgə jág bul kwab.»

*Cεε í ntə mácεε mēsh yí
(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)*

²⁸ Ngwól Yíguli mácεε nyə á ηgə gwág nda bwə á ηgə jí nyə minjígá ná. Nda nyə á dúg ná Yésus ηgə mpu bεsa ná, a mú zə jí nyə ná: «Mácεε mishé mēsh dí, dáyé í tál mósól mēsh shwóg?»

²⁹ Yésus mú bεsa nə nyə ná: «Cεε í tál mósól mēsh shwóg yí, dí ná:

Gwágúlóg, Izarəyêl! Zembî wúsú, Cwám̄ba, jísó Zembî nji nyəméfwo.

³⁰ Wó jəlá nə cεel Zembî wô Cwám̄ba nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə lúú wô wêsh, nə ηkul nywô nyêsh!»

³¹ Yésus mú nyingə ci ná: «Cεε ábεê dúsə ná: Wo cεel múúd yêsh jísó wo kúná-kúnə yé nda woméfwo.

Kú nə tə cεε í ntə mání.»

³² Yíguli mácεε ntəg nə nyə ná: «Haaw! Wo má mpu lás! Sá wó ηgə ci yí, jísə tətəlí. Zembî jísə nji ηgwúd, kú nə ηgwólúgá shús mpúsə nyə.

³³ Muud má jəlá nə wá lâm yé wêsh wə Zembî, a cεel nyə nə fəg nyé nyêsh, nə ηkul nyé nyêsh. A jəlá nə cεel námə muud jí nyə kúná-kúnə yé nda nyəméfwo. Ntó wə jísə mpwogé, cə jígálúlə Zembî ocúdu nə sálə nyə mósól *mátúnuga mēsh.»

³⁴ Nda Yésus nyə á dúg ná nyə á mpu bεsa nə nyə ná, a mú ci nə nyə ná: «Í abulé ná gwaa nə wo ná, wo nyíg Faan má Zembî dí.» Né ndεé, tə muud nyə a shígé ná nyingə jí Yésus njígá.

*Mesî bá Dávid
(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)*

³⁵ Ntó, nda Yésus nyə á ηgə jíguli buud *Luη má Zembî dí ná, nyə a jí bwo ná: «Wáyé mbií *Oyíguli ó mácεε bí nə ηkul ci ná *Kríst ji Mwân mə *Dávid yí?

³⁶ Ngaá *Dávid, nyəméfwo, nə ηkul mə Nkεηkε Shíshim, mə ci ná:

Cwám̄ba‡ nyə á ci nə Cwám̄ba wâm ná:

“Jig shí wa mádí mbwə mənchwûm, kə wós ja mə é culushi mízhízhíη myô, wo nyaál myo nə məkuú yí!”

³⁷ Dávid nyəméfwo nyə á jôw *Kríst ná Cwám̄ba. Ká nyə é ka bə Dávid mwân na ntədəle?» Buud bwə á bə áncuncuma wá bwə á bul gwág məshusug nə lósú yé.

*Yésus mə kéwáí búud
(Mat 23.1-12; Luk 20.45-47)*

³⁸ Né ndεé, a mú kə shwóg nə jígúlílə búud. Nyə nə bwo ná: «Bí ɔ káálúgə nə Oyíguli ó mácεε! Bwə cεel dúlə mεɣla nə ηwəɣla ηwəɣla íjud, nə dúlə sɔ ná buud bwə dúg báda bwo mabéda mə gúmə mənəkúmbə mə búud dí.

³⁹ Bwə cεel námə kə də ji nji íjiya yá shwóg ja búsə *mámpáanzə mə mínjígúlá mə *Oyúden dí yí; bwə cεel námə də kə ji nji lúú táwəli dí ja bwə dú kə ídína dí yí.

⁴⁰ Bwə déég míkúsə mí búdá isá byəη byêsh. Bwə nyingə də sá ígwaa-gwaa í mājəgala, lwóyálə nə búsə ijəɔ í búud. Intúgúlí byəη í bá bə ηkí jág bul nyaan.»

*Yána mə kúsə múdá
(Luk 21.1-4)*

⁴¹ Yésus nyə á ka kə ji ná bεendyá nə jaadá máyəna má *Mpáanzə Zembî, a ka ηgə dúg nda búud bwə á ηgə wá máyəna ná. Ofwó búud bwə á ηgə wá ηkí bulya.

⁴² Nji wúl mbúbúwá kúsə múdá, í á zə wá isəsəη íbá, təη á búbaalé ífáda.

⁴³ Yésus mú jôw *ompwíin bé, nyə nə bwo ná: «Búbélé, mə jaaw bí ná, mbúbúwá kúsə múdá ni mə wá máyəna cə buud bēsh bwə ámə ηgə wá wá.

⁴⁴ Nəcε buud bēsh bwə ámə ηgə wá óni, bwə ámə ηgə ηwa mämpugə má byəɔg dáηúd. Ká nye, a njúl mbúbúwá, nyə ámə wá bímbí dēsh nyə ámə bə nə ndí yí, bímbí dēsh í ámə bə ná nyə é ηgə cugə nə ndí yí.»

13

*Məshíné mə shí
(Mat 24.1-14; Luk 21.5-17)*

12:29 Mbá 6.4-5 12:31 Ləv 19.18; Mat 22.39 12:32 Luk 20.39 12:33 1Sa 15.22; Ozê 6.6 12:34 Mat 22.46; Luk 20.40 12:35 Mat 20.30-31 12:36 Mat 22.44 ‡ 12:36 Wa, jíná lá Cwám̄ba dúsə “Yawé”, mbií í ηgə wú Sôm 110.1 dí yí. 12:38 Luk 11.43 12:41 2Oj 12.10 12:44 2Kr 8.12

1 Nda Yésus nyə á ngə cúwo wú *Lun mə Zembî ná, ngwól *mpwíín yé mú ci nə né ná: «Yígúli, fwog dúg jɔjɔ mákwóógú mání, nə məma lwɔyá ní!»

2 Yésus nyə á ka bɛsa nə né ná: «Nə jɔjɔ mákwóógú nə məma lwɔyá wó dúg ní, tóo kwóógú ngwúd í ábúlé nyinǵə lág í mbád na dúlúgá dí gwôw, mêsh mə bá shugula shí.»

3 Yésus mú ka kə *Mbún wóolivyê dí, kə ji shí, ngə dúg kóómb Lun mə Zembî. Pyêr, Zhâk, Yuánes nə André, bánôñ bwá á bə bwáméfwó wá, bwá mú ci nə nyə ná

4 «Jaawug sâ, isâ íni í bá bə jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sə ná isâ byəñg í wál bá ngə zə bwəma yí.»

5 Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Bí ó bɛy nə buud bwá bâg shüg bî.

6 Nəcə buud nkí bulya bwá bá dɛ zə nə jínə dâm; nyân wóós, nyə ná: “Mə wə *Krîst”. Bwá bá kənd zhwoğ buud jugú.

7 Bî mə bá dɛ gwág mílân mí móómb, bî gwáduga ncíndə dɔómb, bí kú bá dɛ kənd mílám gwôw; í bá jii ná isâ íni í bág. Nji tɛɛm bə ntó, í ábúlé fwo bə máshíné mə shí.

8 Gúl lwon í bá lúmbuli nə gúl, dúl faan lúmbuli nə dúl. Shí í bá námə dɛ ntaŋsə bíl íkálúd, zha á ifí mpu í bá bə. Isâ íni byêsh í bá ná bə nji mətédúlé mə məcəy mə byéyí.

9 «Bí ó dɛ bɛy. Bwá bá dɛ kusha nə bí mábwə mə osémbye ó mílósúd, bwá dɛ fyámusə bí milwón *mám páanzə mə mínjígúlá mə *Oyúden dí. Bî mə bá dɛ kaad mísh mə búúd ó anúnî nə ojwú ó ləom dí ná, bî kág bwaagulə sâ bí mə mpú shú jínə dâm yí.

10 Í fwo téd jii ná bwá cúndág Jɔjɔ Kéél ikúl nə ilwon byêsh dí.

11 Ja bwá bá dɛ kusha nə bí yí, bî kú bá dɛ bwey yágwə íciyá í kəod. Bî ó bá dɛ lás sâ í é bá dɛ jé bí cé jəñgúd nə bí lásúg yí; nəcé bî dí mə bá dɛ lás, í bá dɛ bə Nkɛŋkɛ Shíshim.

12 Mínyonǵə mə bá kusha nə mínyonǵə yé nə bwá kág gwú nyə. Sónǵú mə bá kusha nə mwân; bwân bwá lúmbuli nə obyól, ngə gwú bwo.

13 Buud bəsh bwá bá mpii bí nəcé jínə dâm. Nji, muud mə bá jisəw kə wóós

máshínéd yé, a bá cugə.»

Incwaw í ntug í bá bə

(Mat 24.15-31; Luk 21.20-28; 17.22-23)

14 «Ja bí mə bá dúg ájəlanǵkúnǵwə mə kə ŋwa jiya kúl í búl bə ci yí, muud ngə lə cilyá ga yé, kə mpú gwág! Ja bí mə bá dúg isâ byəñg yí, buud bwá bá bə Yudéa wá, bwá bâg fúndə, kə mímbúmbúnú!d!

15 Muud mə bá bə kwáminá yé kú bá shulə nə a kə njów kə ŋwa sâ.

16 Nyəñg mə bá bə fambə yé, kú ná kwo kə kwáádə nə a kə ŋwa kúúd.

17 Nkwée budá bwá bá bə nə məbum, nə bəñg bwá bá ngə nyééñg bwân mwôw məñg dí wá! Bwá bá bul ŋkúnǵwə.

18 Jəgulagá nə Zembî ná isâ íni í kú bá wóós bí ŋkwánúd.

19 Nəcə *incwaw í ntug í bá bə mwôw məñg dí mbií í abwélé bə té Zembî nyə á té gwôw nə shí yí. Bíl í ábúlé kwo bə mbií wəñg.

20 Í á mbəm bə Cwámba kú cunal mwôw mə incwaw í ntug məñgú, tə muud kú faam. Nji, a bá cunal mwôw məñgú shú buud nyə á féesh nə bwá bág bé wá.

21 Ntó, nkí ngwól múúd mə ci nə bí ná: “Dugá! Mesí ji wa”, nkí ná: “a jisə wá”, kúgá *magulə.

22 Omesí ó máshügə nə *buud ó mícúndə wá məshügə bwá bá dɛ wóós. Bwá bá dɛ sá *máshimbá nə *isâ í ntə búúd ŋkwón yí mbií wúsə nə nkí gúl sâ jí nə ŋkul bə ntó, buud Zembî mə bwey féesh wá bwá bɛ bów-bôw zhíí.

23 Bî ó bɛy! Mə mə bwey jaaw bí isâ byêsh wə ní.

24 «Mə jaaw bí ná mwôw məñgú dí, mwôw mə incwaw í ntug məñgú mə ká námə shín cə, jwów í bá shila nə ŋkwed kú ná kwo faan; ŋkwoond kú ná wéeshuli mənkenya;

25 wəacén-céní bwá bá dɛ bí shí; isâ byêsh bísə nə mpífə jon dí yí í bá kúnǵula.

26 Ja jəñgú, bwá bá ka dúg *Mwân mə Múúd ngə cúwo jonud, a zág nə mpífə nə milwaná.

13:2 Luk 19.44 13:8 2Ib 15.6; Iza 19.2 13:9 Mat 10.17-22; Yuá 16.1-4 13:11 Luk 12.11-12 13:12 Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53 13:13 Yuá 15.21; Mbú 13.10 13:14 Dan 9.27 13:15 Luk 17.31 13:19 Dan 12.1; Mbú 7.14 13:21 Luk 17.23-24 13:22 Mat 24.24 13:24 Mat 24.29 13:26 Mat 24.30

27 A bá nti *wáéngales bé bwá zə sɛɛŋg búúd Zembî nyə á féesh wá ikóomb ínɔ̄ byêsh, tééd bíl íjumə í shíd kə wósós bílúgád.»

Yuug á lí figyê

(*Mat 24.32-44; Luk 21.29-33*)

28 «Ŋwagá fug nə yuug bí mǎ dǎ dúg nə líí *figyê yí. Í dǎ bə, ja mpúnzǎ nyé í mú ná bud-bud, mǎncuug mǎ agúgwáan mǎ ngé kǎ yí, bí mú mpu ná ompú bwá mú kúnǎ-kúnǎ.

29 Ntó námǎ, ja bí mǎ bá dúg ísǎ byɔɔŋg í ngé sɛy yí, mpugá ná zíyé mǎ *Mwân mǎ Múúd í mú kúnǎ-kúnǎ, í mú cé mǎyíndǎ mǎ nyâ.

30 Bábálé, mǎ jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé cǎ ísǎ íni byêsh kú fwo sɛy.

31 Gwów nə shí í bá cǎ, nji iciyá byâm kú cǎ.

32 «Shú sǎ í dúgyá nə jwǎw nə wǎla ísǎ byɔɔŋg í bá sɛy yí, kú nə muud mǎ mpû; tɛɛm bə *wáéngales bússǎ wá Zembî wá bwá ampúyé; tɛɛm bə Mwân nyə ampúyé; nji Sósŋgú wá mǎ mpû.

33 Bí ɔ̄ mpú ji ŋkasǎ! Nəcə bi ampúyé baan dɔɔŋgú.

34 Í bá bə nda muud mǎ zǎ tí ná a kǎ njɔɔnd dí, a lúgə njów búúd yé, a yə ósól ó mǎsáal ŋkul ngǎlə sǎ ísǎ, nyə nə mbaagǎlə mbê ná a jíg ŋkasǎ.

35 Ntó, jigá ŋkasǎ! Bi ampúyé baan amádí njów mǎ bá zə yí. A ji nə ŋkul zə mpwókugú, tɔɔ tǎm bulú, ŋkí ná ŋgwúm kúwó ashúshwóógú, tɔɔ mǎn mǎ lâm.

36 Sásúlǎgá ná a zǎg mǎseegya, zə kwey bí ígwád.

37 Sǎ mǎ ngé jaaw bí ga, jí sǎ shú buud bêsh. Jigá ŋkasǎ!»

14

Shwushwaga á shwiy mǎ Yésus

(*Mat 26.1-13; Luk 22.1-2; Yuá 11.45-53;*

12.1-8)

1 Nəcə ndéé, í á lúg mwǎw mǎbǎ ná *Páska nə zan bwá á dǎ dǎ íbuléd yǎ kú nə *lǎvur yí í bwámag. Milúlúú myâ ofada nə *Oyígǎli ó mǎcɛɛ bwá á ngə sǎ mǎzhíí ná bwá bíi Yésus mǎkǎŋúd, bwá gwú nyə.

2 Nəcə bwá á ngə nyímbula ná: «Shé ajǎláyé nə bíi nyə baan lú zǎŋ, ŋkwanǎgá buud bwá á bá sǎ ícucu.»

3 Yésus nyə á ka bə Betanî Shímun á zǎzaamǎ dí njów. Ŋgwól múdá mbíd fúfuundú *alubátrə* mú shísh wá Yésus. Fúfuundú jɔɔŋg í á bə lwándúlǎ nə labínda álal-kus. Bwá dǎ sǎ labínda jɔɔŋgú nə mikǎlǎ mí nǎr†. Ná ndéé, bwá ngé dǎ, mudá wɔɔŋgú mú búgə fúfuundú lúú, shwu Yésus labínda lúúd.

4 Bósúlǎgá búúd bwá á bə cínɔŋg wá, bwá mú gwág bǎw, bwá mú ngə lǎs mpǎdǎgá nyǎŋ ná: «Wúga mbíi yúúdǎgú wá jí?»

5 Í mbǎm jǎla ná bwá kusha labínda ni odanarí mitǎd milól, bwá kwíind mímbúmbúwǎ nə ndǎ.» Bwá mú bul jum múdá wɔɔŋgú.

6 Yésus mú cǎ nə bwo ná: «Bídǎgá nyə ná shɛɛ! Jí bí ngé lúg nyə lâm ntǎni yí? A mǎ sǎ mǎ jɔjɔ sósúlǎgá.

7 Binǎŋ mímbúmbúwǎ bí njul jwǎw dêsh, bí bí nə ŋkul sǎ bwo mǎnywa ja jêsh bí mǎ cɛɛl yí. Nji sǎnǎŋ bí sǎ ábúlé ji mwǎw mêsh.

8 Mudá éga mǎ sǎ bímbí nyə á mǎ kwag yí. Nyə mǎ bwey gwáágǎlə mǎ labínda nyúúlúú, shú mǎdǎlyǎ mǎm.

9 Bábálé, mǎ jaaw bí ná, kú jêsh bwá bá cúndǎ Jɔjɔ Kéel ga shí nyêsh dí yí, bwá bá námǎ dǎ jaaw sǎ múdá éga mǎ sǎ mǎ yí, buud dǎ tǎdǎga nyə.»

Yúdas mǎ kusha nə Yésus

(*Mat 26.14-16; Luk 22.3-6*)

10 Ná ndéé, Yúdas Iskariyót, ŋgwól múúd á gwoŋg *ómpwíin wúm nə óbǎ, músə kə dúgya nə milúlúú myâ ofada ná a kǎ kusha bwo nə Yésus.

11 Nda bwá á gwág ntó ná, bwá mú gwág nywa. Bwá mú kaag ná bwá é yə nyə *mwaanê. Yúdas músə zə sǎ fwámé fwála á jí nə ŋkul sǎ ná bwá bíig Yésus yí.

Yésus bǎnǎŋ ompwíin bé bwá sǎ Páska

(*Mat 26.17-29; Luk 22.7-20; Yuá 13.21-30*)

12 Jwǎw lú *Páska *Oyúden í á ka jê. Jwǎw dɔɔŋgú wá bwá á dǎ cígə ncwǎmbe Páska, í njúl námǎ jwǎw á shúshwóógú á zan íbuléd

13:30 Mat 16.28 13:32 Mís 1.7 13:33 14.42 13:34 Mat 25.14-15; Luk 19.12-13 14:1 11.18 14:3 Luk 7.37-38 * 14:3 alubátrə: Nyə á bə dúl váál kwóógú, bwá á dǎ mɛ ifúfuundú í bwíl nə ndǎ yí. † 14:3 nǎr: Kǎlǎ wɔɔŋg í dǎ mpə námǎ nda ntanga. 14:12 MmN 12.1-14 14:12 MmN 12.15-20

yâ kú nə *lævur yí. Ntó wá *ompwíín ó Yésus bwá á zə jí nyə ná: «Jáyé kúl wó céél ná sá kág kwísha wo dína Páska yí?»

13 Yésus mú lwâm ompwíín bé óbá, nyə nə bwo ná: «Kəgá ηgwála! B́í é bwəma nə ηgwól múúd, a ηgə ηkēny káágə məjúwó. B́i ó bə nyə!

14 Njów nyə é kə nyíi yí, bí ci nə amádí njów ná Yígali má ci nə wo lwóg sá kúl b́ánŋη ompwíín bé bwá é də dína Páska yí.

15 Nyə e lwágulə bí fúm ánúnî njów á gwówád, í njúl kwambulá. Cínəηg wá bí é kwísha shé zaη Páska yé.»

16 Ompwíín bwá mú kə jé ηgwála, kə kwey ísá byēsh mbií nyə á jaaw bwo yí. Bwá mú sh́n kwísha dína Páska.

17 Ja kugá í a bii shí yí, b́ánŋη *buud ó lwámá bé wúm nə óbá bwá mú jê.

18 Ntó, bwá ηgə də, Yésus mú ci nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ηgwól múúd á na bídí, shénŋη ηgə də wa yé, nyə é kusha nə mə.» 19 Ompwíín bwá mú gwág sâ jəηgú cey lámád, bwá mú ηgə jí nyə ηgwúd ηgwúd ná: «Ye jísə mə?»

20 Nyə mú bəsa nə bwo ná: «Jísə ηgwúd á bí buud wúm nə óbá, nyəηg sáná ηgə juwo məbwə shúyá ηgwúd dí yé.

21 *Mwān mə Múúd nywáá, nyə é kə námá nda jísə bwey bə cilyá shú dé dí ná. Nj́i məntágula nə múúd mə kéénzh nyə yé; í á yida nywá bul jəla ná muud wəηgú kú byél.»

22 Bwá ηgə də ntáni, Yésus mú ηwa buléd, yə Zembî cúncésh ná ndeé, a mú fēy buléd, yə ómpwíín bé. Nyə nə bwo ná: «Ŋwagá, bí dág. Nyúul nyām wá ga.»

23 Mpúsə na, nyə mú ηwa bálá wáan, yə Zembî akíba, nyə mú kala bwo. Bēsh bwá mú ηgul.

24 Nyə mú ci nə bwo ná: «Məcií mām wá mání, məcií mā sə, má zə shwíy shí, zə cé búúd ηkí bulya má.

25 Búbálé, má jaaw bí ná, mə abúlé ná kwo ηgul wáan ni, kə wós ja má bá ηgul ncuncumbə Faan má Zembî dí yí.»

Pyêr nyə é kílya Yésus
(*Mat 26.30-35; Luk 22.33-34; Yuá 13.37-38*)

26 Bwá mú ka sey Zembî isusa i gúmá ná ndeé bwá músə kyey kə *Mbún wóolivyé dí.

27 Yésus mú ci nə bwo ná: «B́i e lánɣwo búgád nəcé mə. Sâ jəηgú wá jísə cilyá Kálaad Zembî dí yí ná: “Mə é nyífə mbaagulə itəw, incwəmbə í səənz í mú sh́n ciima.”

28 Nj́i, ja má bá gwúm yí, mə bá téd kə Galilé, bí kə bá kwey mə nún.»

29 Pyêr mú ci nə né ná: «Tεem bə ná bóólúgá bēsh bwá lánɣwo búgád nəcé wo, mεε mə abúlé bwele lánɣwo.»

30 Ntó wá Yésus mú ci nə né ná: «Búbálé, má jaaw wo ná, wo e kílya mə ija ílól búlu gaád, ηgwúm kúwó kú fwo kwáág ja ábεé.»

31 Pyêr mú nyiηgə kə shwóg, mpu báásulə ná: «Tεem bə ná í wós ná shwá yág shwíy ηgwúdá, mə kú bwele kílya wo». Bóól *ómpwíín bēsh bwá mú námá ηgə ci ntó.

Yésus má jəgula nə Zembî Getsemane
(*Mat 26.36-46; Luk 22.39-46*)

32 Ná ndeé, Yésus b́ánŋη *ompwíín bé bwá músə kumə kúl bwá də jów ná Getsemane yí. A mú ci nə bwo ná: «Jigá wa shí, té má ká sá májəgula yí.»

33 A músə jów Pyêr, nə Zhâk, nə Yuánes, b́ánŋη bwá mú kə kóomb shús. Yésus mú ηgə bə kú ná gwáduga lám ná shεε, mbəəm í ηgə shwíy nyə nyúúlád.

34 Nyə nə bwo ná: «Lâm wúsə mə nə məcey ki mə é yə. Jigá ηkasə wa shí.»

35 A mú ηwá shish shwóg, kə wusə nyúúl shí mbúmbudí. A mú jəgula nə Zembî ná, ηkí jí nə ηkul bə ntó, a kándug nyə baan lá mácey nə ifwaas ni shwóg-shwóg.

36 Nyə ná: «Abba! Pəpa! Sâ í ádé káád wo. Yílúg mə bálá mácey ga! Tεem bə ntó, í kú bə nda má céél ná, nj́i nda wó céél ná!»

37 Nyə mú wəol shí, zə kwey ompwíín bé ólól ígwád. Nyə nə Pyêr ná: «Sh́mun! Wo ηgə bále kə gwád í? Wo cugé nə ηkul ji ηkasə tə nj́i wəla ηgwúdú?

38 Jigá ηkasə, jəgula nə Zembî, bí bəg kú biil məbwəbúlánád. Lām wúsə nə yéesh mə

kyéy jə kuú njəənd; nji nyúul í cúgé nə ŋkul kwag kuú njəənd wəəŋg.»

39 A mú nyingə shísh shwóg, kə nyingə jəgula nə Zembî, mbií nyə ámə fwo jəgula yí.

40 A músə nyingə zə ómpwíín bə dí, zə námə nyingə kwey bwo ígwád nəcé mísh mé á ŋgə ntám bwo, bwə kú ná mpu sâ bwə bí nə ŋkul jaaw nyə yí.

41 Ja álél nyə á nyingə zə yí, nyə á ci nə bwo ná: «Ja gaád, mpugá kə gwád, bí woga! Í má shîn. Baan í má jê. Bwə zə keenzh *Mwân mə Múúd məbwə mə ósól ó məbôw dí.

42 Tówúgá, sá kyéyug. Muud mə kusha nə mə ó zág yé.»

Bwə bií Yésus

(Mat 26.47-68; Luk 22.47-55, 63-71; Yuá 18.2-24)

43 Yésus ŋgə ná lás ntáni, seegya ná, Yúdas nyə á bə námə gwoong *ómpwíín wúm nə óbá dí yé mú cúwo, a ŋgə zə nə məma kında búúd, bwó nə ikafwəle nə məbúle. Milúlúú myâ ofada, nə *Oyíguli ó mácəx, nə ocúmbá buud wâ ləəm wá bwə á nti bwo.

44 Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə a bwey kwambalə nə buud óni ná: «Muud mə é kə fálal, sá sɔnya mímpu yé, nyə wá éne, bi ó bií nyə, bi ɔ ké ná nyə kú wúya.»

45 Námə nji Yúdas nyə á cúwo yí, nyə a cɔ kə nji wá Yésus, nyə nə né ná: «*Rabi!» A mú fálal nyə.

46 Buud óni bwə mú ntâg kɔ Yésus, bwə mú bií nyə.

47 Nji, ŋgwól múúd gwoong mə Yésus mə wéem kafwəle jé, taad ŋgwól sóol məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwâ.

48 Ná ndéé, Yésus mú zə ci nə buud óni ná: «Bí ŋgə zə nə ikafwəle nə məbúle zélə bií mə, mə jisə zhihŋgaaná?»

49 Ngaá ná shé á də bə jwôw dēsh kúl ŋgwúd, mə ŋgə jíguli buud *Luŋ mə Zembî dí, bi kú séemb məbwə né bi mə bií mə. Nji bi mə bií mə ja gaád, shú ná sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwəmag.»

50 Ompwíín bēsh bwə mú myaas nyə, bwə shîn fúndə.

51 Wúl shwanzá í á ŋgə bɛ nyə mpásə, í njúl nji nə *sanda nyúúlúd. Nda bwə á ŋwá námə bií nyə ná,

52 a mú bíd sanda yé, túb shushwáás.

53 Bwə mú kə nə Yésus wá Ajəláci á ofada. Milúlúú myâ ofada, nə ocúmbá buud nə *Oyíguli ó mácəx, bēsh bwə mú kə seengya cínəŋg.

54 Pyêr nyə nyə á ŋgə bɛ bwo shwóg-shwóg ná ndéé kə wós nūŋ luŋ. A mú kə ji shí, bánəŋ bíl ífulish, ŋgə gwáalə kuda.

55 Té ni, milúlúú myâ ofada, bánəŋ *Gwoong ósémye ó mílású wâ Zembî jēsh bwə á ŋgə sɔ njagá bwə jéég nyə ná ndéé bwə gwú nyə nə ndí yí. Nji, bwə á shígé kwey.

56 Ncúlyá buud bwə á ŋgə búgə nyə mílású, nji isá bwə á ŋgə ci yí í kú ŋgə bwəma.

57 Ntó, bóól búúd bwə mú tōw otátəlí, zə búgə nyə ná:

58 «Sá á gwág a ŋgə ci ná, nyə e búgə *Mpáánzə Zembî búúd bwə á lwɔ nə məbwə ga. Né ndéé, nyə é shumə Mpáánzə íshús nji mwów málól, nyāŋ í kú bə ná məbwə mə búúd wá mə shúmə.»

59 Nji bwə á tɛem ci ntó, mílású myáŋ mí á shígé bwəma.

60 Ntó, Ajəláci á ofada mú tōw tətəlí mísh mə buud óníd, a mú jí Yésus ná: «Wo abésáyé búúd óga sâ bwə ŋgə bwaagulə wo ni?» Yésus njúl nji kúl-kúl, kú bɛsa tɔɔ sâ.

61 Ntó, Ajəláci mú nyingə jí nyə ná: «Ye wo jí *Kríst, *Mwân mə Zembî sá ŋgə gúmal yé?»

62 Yésus músə bɛsa nə nyə ná: «Mə jisə nyə. Ntó, bi é dúg *Mwân mə Múúd njúl shí məbwə məncwúm mə Zembî á ŋkul nyēsh dí, bi mə bá námə dúg nyə, a ŋgə zə míŋkúdúd.»

63 Ajəláci músə nyaa míkáándá, nyə ná: «Jí shé mə kwo sɔ owúshined yí?»

64 Bíméfwó bi mə gwág nda á mə *lás nə Zembî bwaasúlə mpu ná. Bi mə dúg ná jí?» Bēsh bwə mú sámb ná á jəlá nə yə.

65 Ná ndéé, bóólúgá búúd wâ cínəŋg bwə mú tééd ŋgələ sey nyə məntənd mp-wóómbúd, bwə cɛɛlə nyə sâ míshúd, ŋgə wá nyə ikúda, bwə ŋgə ci nə nyə ná: «Lwóg ná wo jí *muud micúndá, jaawug sá muud

nyə ámə yíd wo yé.» Ifulísh í mú ñgə tí nyə məmpóónz.

Pyêr mə kífya Yésus

(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Yuá 18.25-27)

⁶⁶ Pyêr ñjúl na shí, mbaadá di, seegya ná ñgwól múdá má ðə sêy wə Ajəláci á ofada mú wóós.

⁶⁷ Nyə mú yag Pyêr ñgə gwáalə kuda, nyə dúg nyə ná figá-figá. Nyə nə né ná: «Wo éga! Wo á bə námə gwoonj má Yésus muud á Nazarêt dî.»

⁶⁸ Pyêr mú kífya nyə, nyə ná: «Mə ampúyé, mə agwágé sâ gwáméfwó wó ñgə cœl ci yí.» Ntó, nyə mú wú cínəng, cúwo tóón, kə fúm í á bə mbê dí koogú yí, ñgwúm kúwó mú kwáág.

⁶⁹ Mudá wəonj mú nyinǵə dúg Pyêr cínəngú, nyə nə buud bwə á bə nyédí koogú wá ná: «Muud éga jisə muud á gwoonj jáñ.»

⁷⁰ Pyêr mú nyinǵə kífya. Kú bwey ná, buud bwə á bə cínəng wá, bwə mú nyinǵə ci nə Pyêr ná: «Jísə búbálé ná wo jisə muud á gwoonj jáñ, nəcé wo jisə námə múúd á Galilé.»

⁷¹ Pyêr mú kífya nyə nə məma ñkaaná, nyə ná: «Ñkí má bwíinǵ ijóó, ñkwaal nə mə. Mə ampúyé múúd bí ñgə cí éne.»

⁷² Cé nə cé, ñgwúm kúwó mú kwáág ja ábèé. Pyêr mú téduga sâ Yésus nyə á fwo ci nyə yí ná: «Ñgwúm kúwó kú fwo kwáág ja ábèé, wo e kífya mə ija ílól.» A mú cwíil nə yâ.

15

Yésus təl kəədud wə Pilât

(Mat 27.1-2, 11-31; Luk 23.1-5, 13-25; Yuá 18.28-19.16)

¹ Mán mələm, ná námə mpámán mpámán, milúlúú myâ ofada, nə ocúmbá buud wâ loom, nə *Oyíguli ó máccɛɛ nə *Gwoonj ósémbye ó mílósú wâ Zembí bwə mú sɛɛngya ná bwə zə sámb lésú má Yésus. Bwə mú wóolə Yésus mənjkəda, kə cwámbulə Pilât.

² Ntó Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wo má cí óni.»

³ Milúlúú myâ ofada mí mú ñgə bul búgə Yésus lésú.

⁴ Pilât mú nyinǵə jí nyə ná: «Fwog dúg bímbí mílósú bwə ñgə búgə wo myá. Ná wo abésáyé?»

⁵ Yésus kú bɛsa tɔɔ ciyá. Pilât mú káam.

⁶ Pilât nyə á ðə bə ná, ja jêsh zâñ nyísə yí, a bíd mbwug ñgwúd, wəonj loom í ámə gwáámə nyə yí.

⁷ Í á ka bə, ñgwól múúd nə jínə ná Barábas bánəñ bóól búúd bwə á sá ná buud bwə sáág minǵáádə nə ijwú, bwə gwú múúd cínəng, bwə mú ka kə mímbwugud.

⁸ Ntó, áncuncuma buud mú bád mbán í ðə kə mpáánzə mílósú yí, kə jí Pilât ná nyə sáág bwo sâ nyə ðə bwey sá nə ñkəndî yí.

⁹ Pilât mú jí bwo ná: «Ye bí má jii ná mə bídúg bí Njwú Oyúden?»

¹⁰ Nyə á cí ntó nəcé nyə á bwey mpu ná milúlúú myâ ofada mí ñgə kusha nə Yésus zhínú.

¹¹ Ja Pilât má jí bwo ntáni yí, milúlúú myâ ofada mí má shwúguli loom ná Pilât bídúg Barábas.

¹² Pilât mú kwo jí bwo ná: «Ká mə sáág nyəonj bí ñgə jôw ná Njwú Oyúden yé ntúdelé?»

¹³ Bwə mú nyinǵə kîm gwów-gwôw ná: «Bwambuləg nyə kwolós dí!»

¹⁴ Pilât mú jí ná: «Dáyé bôw á má sá yí?» Bwə mú kwo kîm gwów ná: «Bwambuləg nyə kwolós dí!»

¹⁵ Nda Pilât nyə á cœl cweel loom mpimbə ná, nyə mú bíd bwo Barábas. Nyə lwám búúd ná bwə fyámáság Yésus milwónj. Nyə mú yə bwo Yésus ná bwə kág bwambulə nyə kwolós dí.

¹⁶ Ozimbi bwə mú kə nə Yésus lunj má Pilât dí cwú. Bwə mú sɛɛng ózimbi bêsh cínəng.

¹⁷ Bwə mú bwééd nyə káándə ícî atítî. Bwə ñwa kwoolú íbiin-bíin, lwó *túm gúmá, jil nyə lúúd. ¹⁸ Bwə mú ñgə bəda nyə məbədə mə cóogú ná: «Yé Njwú Oyúden, sə ñgə báág nə wo.»

¹⁹ Bwə mú nyífa nyə mbwu lúúd, sɛy nyə məntənd, bwə ñgə kúd məbwónj shí nyédí mpwóómbúd nda bwə ñgə yə nyə gúmá.

²⁰ Ja bwə má shîn cágulə nyə ntáni yí, bwə mú yíl nyə káándə ícî atítî, bwééd nyə

mikáándá myé, bwá mú kə nə nyə, kələ bwambələ nyə kwolós dî.

Bwá bwambələ Yésus kwolós dî
(*Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Yuá 19.16-24*)

²¹ Bwá ngə kə ntáni, bwá mú bwəma nə ngwól múúd ngə wú ífambá, Shímun, muud á Sirên, sósngú mə Aləguzándrə bá Rúfus. Bwá mú yímbəli nyə nə nyə nkényug Yésus kwolós.

²² Bwá mú ngə kə nə Yésus kə jé kúl bwá də jôw nə Golgota yí. Jínə dɔɔng í kə nə «kúl á bwundú lúu».

²³ Bwá mú njá yə nyə wáan fulá nə mîr* nə á ngúləg, a mú ban.

²⁴ Bwá mú bwambələ nyə kwolós dî, bwá mú wusə mpaambə nə bwá kawala mikáándá myé, muud yêsh á gwoong jáŋ bə nə kəw.

²⁵ Bwá á bwambələ nyə kwolós dî, jwôw í mú məbaan ibuu má mpámán mpámán.

²⁶ Bwá á cilə cwoomb bwá á gwú nyə nə ndí yí nyédí kwolós dî nə «Njwú *Oyúden wé éga».

²⁷ Bwá á bwambələ nyə kwolós dî, bəndə izhiləngaanə íbá, jiga jé kwolós dî Yésus dî mbwə məncwúm, jiga jéd nyédí mbwə məkóól.

²⁸ †[Micilyá mí Kálaad Zembî mí á bwəma nə: «Bwá á lə nyə gwoong izhiləngaanəd.»]

²⁹ Buud bwá mú ngə lə cínəng, bwá ngə lwíy nyə, bwá ngə sagusə milúu nə məzhwámá. Bwá nə né nə: «Nə wo wé éga! Wo muud jì nə nkul búgə *Mpáanzé Zembî nə ndéé wo kwo sá nji mwów məlóól shumələ nyúl yé,

³⁰ cəgug woméfwó, shuləg, wú kwolós nííd».

³¹ Milúlúú myá ofada nə *Oyíguli ó mácéxə bwá mú námə ngə cágulə nyə, bwá ngə cí bwámé nə bwámé nə: «Nyə á də cəg buud oshús, nji a káád cəgúlə nyéméfwó.

³² Yé *Kríst Njwú-buud á *Izəyəl! shuləg shí kíkídiga, sə dúgug ná, sə ka *búgula wo».

15:21 Rom 16.13 * **15:23 mîr:** Nyə á bə mólóó məkúl mə líí bwá á də sá bóól ólabínda nə míl mímyudú nə ndí yí. Wo é kwey féél-féélí yé nkəw á oféél-féélí ó íciyá dî. **15:24** Sôm 22.19 **15:26** Mat 27.11 **15:27** Iza 53.12 † **15:28** Míl micilyá mí ayág mí cugé nə íciyá íni. **15:29** Sôm 22.8; 109.25 **15:29** 14.58 **15:32** Mat 27.11 **15:33** Amo 8.9 **15:34** Sôm 22.1 **15:36** Sôm 69.22 **15:38** MmN 26.31; Heb 10.19-20 **15:39** 1.1; 3.11; 14.61; Mat 27.54 **15:40** Luk 8.1-3 ‡ **15:42-43** Jwôw lə Sábaad í á də bə, tééd mpwó-kugú shí á jwôw lú fláadê, kə jé kugú á súsaađê. Oyúden bwá á shígé də sêy jwôw dɔɔngúđ.

Τεεμ bə búúd bəndə bwá á bə íkwolós dî wá, bwá á ngə námə lwíy nyə.

Shwíy mə Yésus
(*Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Yuá 19.28-30*)

³³ Yídúgú í á ka shila shí nyêsh nə nkwed, tééd tólóg dî kə wóós məwəla məlóól má mpwó-kugú.

³⁴ Məwəla məlóól dî, Yésus músə kîm nə nkulú nə: «Eli, Eli, lemá sabakutáni?» Ntó mə ké nə: «Zembî waam, Zembî waam, wó myaas mə nə jì?»

³⁵ Ja bóól búúd bwá á bə cínəng wá bwá á gwág ntó yí, bwá nə: «Gwágá, a ngə jôw Eli.»

³⁶ Ngwól múúd mú tí kúlá, kə njwa eponzh, juwo məlwəg mə ábibyenzhə dî, a fəen shwóg lá lííd. A mú kənd nə Yésus ngúləg. Nyə nə: «Bwándúgá! shé fwógá ná dúg jíní, nkí Eli nyə é zə shul nyə shí.»

³⁷ Yésus mú ntág kîm nə nkulú, a mú jímal.

³⁸ Seegya nə məmá *sanda í á də kaləwo *Mpáanzé Zembî yí í mú səl tátám nə cəŋ wú gwôw wóós shí.

³⁹ Lúlúú ízimbi í á bə Yésus dî shwóg yí mú dúg mbií Yésus nyə á jímal yí, nyə nə: «Búbálé, muud éga nyə á bə *Mwán mə Zembî.»

⁴⁰ Bóólúgá búdá bwá á bə cínəng bwá tál shwóg-shwóg ka də dúg. Maríya á Magudála, nə Maríya nyɔɔngú mə Yózes bá Zhâk á ntombú, zə keel Salúma, bwá á bə gwoong búdá jɔɔng dî.

⁴¹ Budá bɔɔngú bwá á də sêy nə Yésus ja nyə á bə Galilé yí. Bóólúgá búdá nkí bulya bəndə bwá á bád zə Yurúsələm wá, bwá á bə námə cínəng.

Bwá kə dul Yésus
(*Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Yuá 19.38-42*)

⁴²⁻⁴³ Ngwól múúd nə jínə nə Yóseb, muud á Arimatê, nyə á bə námə gwoong mílúlúú myá ləom dî. Nyə á də bwánd Faan mə Zembî. Jwôw dɔɔngú, kugú í mú ngə bii shí, baan bwá də kwísha ísâ yâ Sábaad‡ yí, Yóseb

wəɔŋgâ mú kə nə injkán wə Pilât, kə gwáámb mbimbə mə Yésus.

⁴⁴ Nji Pilât nyə á gwág nə Yésus mə leelú yə yí, a mú bul bî. A mú jôw lúlúú ízimbi, zə wámbələ nkí Yésus mə ŋwá bwey yə.

⁴⁵ Ja á mə shîn gwág mpɛsá mə lúlúú ízimbi yí, a mú magulə nə Yóseb kég ŋwa mbimbə.

⁴⁶ Yóseb mú kə kusə ndómbó áfufumə, nyə kə shul mbimbə shí, wóolə wo ndómbó wəɔŋgúd, kə dəl shwôŋ dî. Bwá á lúmə shwon nyəɔŋgú fifim mákwóógúd. A mú bíŋgal məma kwóógú, juwal shwon.

⁴⁷ Maríya á Magudála bá Maríya nyəɔŋgú mə Zhâk, bwá mú ŋgə mpu dág kúl bwá á dəl nyə yí.

16

Yésus mə gwûm

(Mat 28.1-8; Luk 24.1-11; Yuá 20.1-2)

¹ Ja Sábaad mə shîn yí, mpwó-kugú shí, Maríya á Magudála, nə Salúma, nə Maríya nyəɔŋgú mə Zhâk, bwá mú kə kusə ólabínda nə bwá bá kə gwáágulə mbimbə mə Yésus.

² Ná ndeé, jwôw shwénde mə dú tééd yí, bwá mú kə wóos shwon dí ná námə mpámán mpámán, lúú jwôw í ŋgə kúnəw cwííl.

³ Bwá mú ŋgə jî bwámé nə bwámé ná: «Zə nyə é kə bíŋgal shé kwóógú dúsə shwon dí yí?»

⁴ Bwá ka bân mísh, bwá mú dág məma kwóógú ni í mbwúg koogú. ⁵ Bwá mú nyí shwon dí, kə kwey wúl shwanzá í njúl njínjílí, kómb á mbwê mənəcwûm, nyə nə mikáándə mí áfufumə. Bwá mú bul gwág ifwaas.

⁶ Shwanzá ni mú ci nə bwo ná: «Kúgá fúndə! Bí ŋgə sɔ́ Yésus, muud á Nazarêt bwá á bwambələ kwolós dí yé! A cugé wa, a mə gwûm. Dugá kúl bwá á bwííg nyə yí.

⁷ Ná ndeé, leelugá kə, kə jaaw *ómpwíín bé nə Pyêr nə a mə kə shwóg, kə bwánd bí Galilê. Nûŋ wə bínoŋ bí é dúgya yé, námə nda nyə á bwiing bí ná.»

⁸ Ntó, bwá mú wəenzh wú shwon dí bwá ŋgə lílya, milám kú bə nə shɛɛ; í mú sá nə bwá nda jaaw tɔɔ muud.

Yésus mə lwóya nyúul

⁹ * [Yésus nyə á gwûm mpámán mpámán a jwôw lá shwénde. Nyə á ka tééd lwóya nyúul wə Maríya á Magudála, mudá nyə á yíl məjamb zanɣbá yé.

¹⁰ Mudá wəɔŋgâ mú kə jaaw buud ó gwoong ɔ́ Yésus sâ jəɔŋgâ, nəcé bwá á bə nə məcey mílámúd, bwá ka ŋgə jii.

¹¹ A mú ka jaaw bwo nə Yésus mə gwûm, nyə shí námə dág nyə nə mísh mé. Nji, nyə á tɛem jaaw bwo ntó, bwá á shígé magulə.

¹² Mpásə na, bóól ómpwíín bé óbá, bwá ŋgə kə bwádí kwáádá, nyə mú lwóya bwo nyúul nyé wúl mbií shús.

¹³ Buud obá bəɔŋgú bwá mú nyiŋgə nə mpásə, kə jaaw bəɔŋgú ómpwíín bwá á lúgə Yurúsəlem wá, bân námə nji məshwán.

¹⁴ Gúl ja shús, Yésus mú nyiŋgə lwóya nyúul nyé ómpwíín wûm nə ŋgwúd dî, bwá ŋgə də. Cínəŋg a mú jum bwo nəcé bwá á shígé *magulə kéel búúd bwá á jaaw bwo nə a mə gwûm shwon dí yí. Bwá á bə nkí lal mílám.

¹⁵ Ná ndeé, a mú ci nə bwo ná: «Kəgá shí ga nyêsh, bí kəg cúndə Jɔ́ɔ́ Kéel, muud yêsh gwágúg.

¹⁶ Nyəɔŋg mə bá *búgula, bwá juwo nyə yé, nyə wə mə bá *dúg cəg yé. Nyəɔŋg mə bá bə kú búgula yé, nyə bá bwəma nə intágúlí yâ kandugə.

¹⁷ Ntó, bəɔŋg bwá bá búgula wá, bwá bá də sá *məshimbá: bwá bá də yíl búúd məjamb jínə dáámud, bwá lás mákál məshús,

¹⁸ bwá bii ónywâ nə məbwâ. Nkí bwá dá gwoog, sâ kú sá bwo. Bwá kéel mimbəl məbwâ, mimbəl nyəɔŋgú mí yâl.»

Yésus mə kə gwôw

¹⁹ Ja Yésus mə shîn lás nə bwo ntáni yí, a mú ŋkâŋ kə gwôw, kə ji mbwê mənəcwûm mə Zembî dí.

²⁰ Ná ndeé, *ómpwíín bé bwá mú nyiŋgə, kə ŋgə cúndə Jɔ́ɔ́ Kéel ikúl byêsh. Cwamba Yésus nyə á də yə bwo ŋkul íséy byánúd. A lwágulə nə minjígúlá myán mí á bə tútəlí nəcé bwá á də sá məshimbá.]

16:6 8.31 16:7 14.28; Luk 24.34 * 16:9 Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə impánzə tééd 9 kə kumə 20. 16:15 Mat 28.19 16:16 Mis 2.38 16:17 Mis 8.7; 16.17 *mákál məshús*: Mis 2.4; 10.46; 19.6; 1Kr 14 16:18 ónywâ: Luk 10.19; Mis 28.3-6 *yâl*: Mis 4.30; 5.16; 8.7; Zhk 5.14-15 16:19 Mat 22.44 16:20 Heb 2.4

Jɔɔ Kéel Lúkas nyə á cilə yí Isâ í dúgyá nə Jɔɔ Kéel Lúkas nyə á cilə yí

Lúkas nyə á cilə Tyofil kálad éga. Njii, teem bæ ntó, nyə á cilə Jɔɔ Kéel shú buud bwé á shígé bæ mímbýágá mí Oyúden wá, bəng bwé á du lás Gurêk wá. A ngə féel bwo iciyá bísə nə nkul yáag bwo gwágúlə dí yí, nə isâ í dúgyá nə ijám nə ijag í Oyúden yí. Lúkas ngə lwó cug múud mə Yésus.

Nyə á bə icé ílól wa Jɔɔ Kéel égaád námó nda Matiyô bá Márkus.

(1) Sáal mə Yuánes Nduu-buud (3.1-20), bə nə nduwán mə Yésus, nə məbwébulán nyə á bwəma nə ndí má (3.21-4.13).

(2) Cug mə Yésus nə sáal nyə á sá Galilé yí (4.14-9.50).

(3) Njənd Yésus nyə á kyey kálə Yurúsalem yí (9.51-19.28), nə sólúgá nyə á sá wu yí (19.29-21.38), kə kumə shwiy nyə á yə yí nə gwúmálə nyə á gwúm shwoŋ dí yí (22-24).

Sá bí nə nkul ci ná lúú ciyá á kálad wúse 19.10: «Mwân mə Múúd nyə á zə sɔ bəng bwé á jímb wá, zə cug bwo.» Zembî mə mpú ná buud bēsh bwé ngə cugə kú nə nyə wá búse njímbúlá. Gwé wə nyə á nti Yésus-Kríst yí, ná a zəg cug bəng bēsh bwé é lág nyə wá. Yésus mə du bul julə búúd bwé ngə bwəma nə mpyón wá, nda: osól ɔ mísəm, ikákágá, mimbúbúwá, mimbəl nə ojínə ɔ búúd.

Matéédúlə mə cilyá

¹ Yé Tyofil lwám múúd, zhwoŋ buud bwé á mə ngə she cilə nkúmba lân á isâ í á sɔy wa sádí yí.

² Bwé á ngə jaaw isâ námó nda búúd bwé á dúg byo tééd matéédúléd wá bwé á bwiing sá ná. Buud bəngú wə bwé ngə sá iséy í bwiingúlə mílósú mí Zembî.

³ Nə ndéé mə mə ka námó kwey ná mə jálá nə cilə wo isâ byəngú téégyá nda í á ngə sɔy ná. Mə zə cilə na mə mə fwo mpu wámbulə súsúsá jēsh tééd matéédúléd.

⁴ Mə jii ná wo mpúg ná minjígúlá wó á ŋwa myá mí bálé bæ búbálé.

Yuánes Nduu-buud mə bá byél

⁵ Ngwól fada nyə á bæ ná Zakarî ja Herod nyə á bæ njwú-buud á Yudéa yí. Fada wəngú bəng Abiya wə bwé á bæ ján gwoŋg. Mudá yé nyə á bæ ná Ilísabet, a njúl shilə bag ɔ Arəon.

⁶ Bēsh obá nə mudúm nə mudá bwé á bæ otútəlí ɔ búúd mísh mə Zembî dí, bwé dúgə mpu sá Zembî məgwág, du bə isâ byēsh Cwámba ngə ci ná í bág yí nə mæççé mə mēsh mbií á kú nə sá á jumúg.

⁷ Nji bwé áshígé bæ nə mwân nəcé Ilísabet nyə á bæ kundú, bēsh obá bwé á bæ ntəg bwé mú icwúcwúúl.

⁸ Dúlúgá jwəw di íí, Zakarî nyə á ngə sá iséy í fada byé nda í á bæ jwanŋa á gwoŋg ján ná.

⁹ Ofada bwé á du wusə mpaambé ná bwé féesh nyəng kág nyíi *Mpáánzə Zembî yé. Bwé á ka námó wusə jini jaá, mpaambé mú féesh Zakarî ná nyə wə kág nyíi kə jígal *cáá.

¹⁰ Wəla lu jígalúlə cáá ni di, buud ɔ kúl búúd bēsh bwé á bæ tón bwé ngə jəgula nə Zembî

¹¹ Ngwól *éngəles mə Yawé mú zə lwóya nyúúl wə Zakarî, zə təw nyə ngə mbwə mənəcwúm, *alatár bwé du jígal cáá yé dí koogá.

¹² Mitédúgá mí á búbulə Zakarî lúúd nə dúgúlə nyə á dúg éngəles yí, a mú bul bæ nə ifwaas.

¹³ Nji, éngəles mú ci nə nyə ná: «Zakarî, kú bəeg fúndə, nəcé Zembî mə ŋwa mājəgula mwô. Mudá woó mə bá byá wo mwámudúm, wo bá gwiid nyə ná Yuánes.

¹⁴ Wo bá bul kəos nə məshusəg, ncúlyá buud bwé bá námó bæ nə məshusəg nə byélúlə mwân wəng mə bá byél yí.

¹⁵ Nəcé a bá bæ fwámé múúd mísh mə Zembî dí. Nyə abulé bwelə ŋgul málwəg kú ŋgul gúl sá anyinyaanə. A bá bwey bæ lwándúlá nə Nkəŋkə Shíshim a njúl ná mwə mə nyóŋgúd.

¹⁶ A bá námó sá ná bóól búúd wə bag ɔ *Izarəyél bwé nyíngəg zə wə Zembî wəŋ Yawé.

17 A bá zə nə lân mə Zembî nə *shíshim nə ŋkul Eli nyə á bə nə ndî yí. A bá zə sá ŋkwambulə mpádúgá osóŋgú bənôŋ bwân. A bá námə sá nə bəŋgə bwá á du bə nə málwə wá bwé céndúg kuú njənd, bwé bə nə fəg á otátalí ɔ búúd. Ntó, a bá kwəməsa Cwám̄ba kúl búúd í njúl nyə fwámé kwééshá.»

18 Zakarî mú ci nə ɛŋgəles ná: «Mə músə cwúcwúúl, mudá waamə mə námə jaas; mə e bá wámbulə sá wó ŋgə ci ni ntədəlé?»

19 ɛŋgəles mú bəsa nə nyə ná: «Mə wə Gabryél, mə ji mísh mə Zembî dí, mə ŋgə sêy nə nyə. Nyə ámə ntí mə ná mə zəg lésha nə wo, zə jaaw wo jəjə məkál məní.

20 Nji, nda wó mə ka bə kú *magulə íciyá byám ná, wo é bə fífi. Wo bá ji kú lás kə wós jwôw ísâ mə ámə zə jaaw wo íni í bá bwəma yí. Nəcə byáá í bá bwəma dán wəlad.»

21 Í á bə na, kúl búúd jâŋ í ŋgə bwánd Zakarî. Buud bwé mú ŋgə káam nə a mə bul bwey nûŋ Mpáánzə Zembî dí cwû.

22 Ja Zakarî nyə á ka cúwo tóŋn yí, nyə á bə kú ná nə ŋkul mə lésha nə buud. Bwé mú mpu ná a shí dúg gúl sá nûŋ fúm á ci dí. Nyə á ŋgə fufə nji məbwə. Nyə á shwal bə fífi.

23 Ja nyə á shínal mé mwôw mə ísəy yâ Mpáánzə Zembî yí, nyə á ka nyiŋgə kə bwádí.

24 Fwála mú cɔ, mudá yé Ilísabet músə bə nə bum. A mú shwaaw tâŋ ŋkwoond otóŋn kú lwóya nyúul, a ŋgə ci ná:

25 «Sâ Cwám̄ba mə sá mə wə ga. A mə ntí mísh mé mádí zə yíl mə shwôn mə á bə nə ndî búúd bām dí yí.»

Yésus mə bá byél

26 Ja bum mə wós Ilísabet ŋkwoond saman dí yí, Zembî mú kənd *ɛŋgəles Gabryél ŋgwála á Galilê bwé du jôw ná Nazarêt yí.

27 Nyə á kənd nyə ná a kəg lésha nə ncwíyê sás lá múdá í á bə wu nə Maríya yí. Sás dəŋgə í á bə nə cəxlá bá nə Yóseb, muud á bag ɔ *Dávid.

28 ɛŋgəles mú nyí Maríya njów ci nə nyə ná: «Mə báag nə wo, Yawé ji nə wo, a mə sá mpaam nə jə lām.»

29 Iciyá íni í mú sá Maríya mitédúgá búbulə lúúd. A mú ŋgə jî láməd nə wâŋ mbií məbédá í ké ná ji.

30 ɛŋgəles mú ci nə nyə ná: «Maríya, kú bəeg fúndə. Nəcə wo mə bwəma nə ocúncəsh ó Zembî.

31 Dugí, wo zə bə nə bum, wo bá byá mwámudûm, wo gwiid nyə ná Yésus.

32 A bá bə fwámé múúd. Bwé bá du jôw nyə ná *Mwân mə Zembî a gwów-gwôw. Zembî wúsú Yawé mə bá yə nyə ijwûga í mpáámbə jé Dávid.

33 A bá jwú nə bag ɔ *Yákwab kandugə á kandugə, ijwûga byé í ábálé bə nə məshíné.»

34 Maríya mú ci nə ɛŋgəles ná: «Jâŋ í bá bə ntədəlé, mɛɛ kú fwo mpu múdûm?»

35 ɛŋgəles mú bəsa nə nyə nə «ŋkəŋkə Shíshim mə bá zə wódí, ŋkul mə Zembî a gwów-gwôw í mú búdal wo nda gúgúwá í du búdal múúd ná. Gwé wá í bá sá nə mwân wó bá byá yé mə bá bə fééshá, bwé du jôw nyə ná Mwân mə Zembî.

36 Dugí, mbyél wô Ilísabet mə zə bə nə bum ícwúúlád. A bá námə byá mwámudûm. Nyə muud bwé á du ci ná a ji kundú yé, bum mú nyə ŋkwoond saman dí.

37 Mpug nə sá cúgə nə ŋkul bwelé ntə Zembî.»

38 Maríya mú ci ná: «Mə ji sóal məsáal mə Yawé. A sáag mə nda wó mə ci ná.» ɛŋgəles mú kyey.

Maríya mə ká dúg Ilísabet

39 Námə fwála dəŋgú dí, Maríya mú ŋwa zhí lælálə kə ŋgwála á kóomb Yudéa jisó mímbəŋ mimbəŋ yí.

40 A mú kə nyí Zakarî dí njów, bəda Ilísabet.

41 Ja Ilísabet nyə á gwág məbédá mə Maríya yí, mwân nyə á lugusa nyə mwə dí, Ilísabet músə lwánd nə ŋkəŋkə Shíshim ná cwós.

42 A mú kím məma ŋkwiimbyê, nyə ná: «Wo ji nə ibwádán ntə bóólúgá búdá bəsh, mwân jí wo mwô dí yé ji námə nə ibwádán.

43 Jí í mpú sá nə nyəŋgú mə Cwám̄ba waamə zəg mádí yí.

44 Nəcə dugí, nji məlwə mām mə ámə gwág məbédá mwə yí, mwân nyə ámə lugusa mə nə məshusəg mwô dí.

45 Wεε má jəla, wεε muud má *búgula ná sâ jêsh Cwamba má sá ná bwá jááwug wo yí í é bwəma yé.»

Maríya mə ságúsá Zembî

46 Maríya mú ci ná:

Zembî waam, wo ji məma Zembî.

47 Shíshim wám í ηgə kəəs nə məshusug nəcé cugye waamá Zembî.

48 Nəcə a má báε nti mísh dúg zhizhe lwaá dé ámudâ.

Haaw! Tééd fwála gaád buud wâ ikala byêsh bwá bá du ci ná: «mεε má jəla».

49 Nəcə Zembî á ηkul nyêsh má sá mə məma ísâ.

Jíná dé dúsə nə gúmá ntɔ sâ jêsh.

50 Lám mácey yé wúsə ná bagá shú búúd bwá ηwá nyə nə fúndúgú wá kə wós íkala ikala.

51 A má lwóya ηkúl nyé.

A má sá ná buud bwá du ηkény mányúúl wá bwá címagú.

52 A má yíl ínkácid i búúd íjiya í ící byánúd wusə shí,

a bân ózhizhe ɔ búúd gwôw.

53 Buud bwá á bə nə məfúfə wá, a má yə bwo zhwog təəm

a nying búúd ó təəm məbwə ocwûd.

54 A má zə kwiid bag ɔ sól məsáal yé *Izəɾəyêl,

a má téduga lám mácey yé,

55 nda nyə á kaag impáámbé bísú shú má *Abərahám bə́nə́η mpwəη buud nyé kandugə á kandugə ná.

56 Maríya bá Ilísabet bwá á já je bə óηkwoond olól ná ndéé Maríya músə nyingə kə bwádí.

Byélé mə Yuánes Nduu-buud

57 Wəla lə byeyí í á ka wós Ilísabet. A mú byá mwámudúm.

58 Nə buud bə́nə́η bwá á bə jáη baη wá, nə mimbyêl myé bwá mú gwág ná Yawé má bul gwág nyə ceý lámúd. Bə́nə́η bwá mú ka zə taag.

59 Jwôw mwân nyə a wós mwôw mwəmb yí, bwá mú zə ná bwá zé sá nyə

ábíwáág. Bwá mú cεel gwiid nyə ná Zakarí nda sóηgú.

60 Nji nyəηgú mú ci ná: «Mbô! Jíná dé wá Yuánes.»

61 Bwá mú ci nə nyə ná: «Muud ηgwúd nə ηgwúd cugé nə jíná lú Yuánes njów búúd wán wêsh dî.»

62 Bwá mú du lésha nə sóηgú mwân du fufə nji məbwə jíla nyə jíná á céél gwiid mwân yí.

63 Sóηgú mwân mú gwáámb ná bwá yág nyə kwóógú ná a zág cilə cínəηg. A mú cilə ná: «Jíná dé wá Yuánes.» Buud bēsh bwá mú bul káam.

64 Seegya ntág ná Zakarí mpu má bəη, júm mú nyə fulí ná a je lás. A mú shwal bəη kál ηgə yə Zembî məshwúmb.

65 Buud ó baη bé bwá mú bə nə fúndúgú. Ná ndéé buud bwá mú ηgə bwiing ləη á isá í á sɿy íni shí Yudéa á mimbúη nyêsh.

66 Buud bēsh bwá á gwág ləη wəηg wá bwá á bə kú bwεε yíl lám cínəηg. Bwá mú du jí ná: «Múmwán jəηg í bá bə jí e? Bábá lé, ηkul má Yawé í á ηgə nyín cug mə mwân wəηgúd.»

Zakarí mə cúndə cúndə mə Zembî

67 Mwân sóηgú yé Zakarí mú lwánd nə Nkə́ηkə́ Shíshim ná cwóó, a mú cúndə cúndə mə Zembî, nyə ná:

68 Gúmá nə Yawé, Zembî á *Izəɾəyêl nəcé a má kwiid kúl búúd jé, yíl bwo mənyámád.

69 A má wéeshuli sé ηkácid cugye mpwəη buud má sól məsáal yé *Dávid dî.

70 Nyə a shí bwey du jaaw kéel dəηgú, *buud ɔ micúndá bé nyə á féesh yág wá du jaaw.

71 Nyə á kaag ná a bá zə yíl sé mányámá má mízhízhíη mísúd, a yíl sé məbwə má bəηg bwá ηgə mpii sé wád.

72 A má lwágulə ná a jí nə lám mácey nə odâ; a má téduga sɔ nyə á sá nə bwo yí.

73 Nəcə nyə á kεεn bábá lé nə Dâ *Abərahám ná í bá bə ná

74 á ká shîn yîl sá mábwê má búúd bwé ngó lúmbuli nà sé wá di, sá má bá ðu yə nyə gúmá kú nà ifwaas,
 75 sá ngó lwóya ná sá búsa buud bé, sá ngó cugə tútəlí nyədí míshúd, ngə cugə nda búúd ɔ kúl jé bwé jálá nà cugə ná,
 sá bə ntó mwôw má cug mäsú mêsh.
 76 Múmwán, bwé bá ðu jôw wo ná *muud micúndé má Zembî á gwów-gwôw. Nacé wo bá ká Cwám̄ba shwóg, kə kwambulə nyə zhií
 77 kúl búúd jé í mpúg ná a ngə zə ná a zə cug bwo, juu bwo nə *misám myánj.
 78 Zembî wúsú ji bul bə nə lâm mácɛy. A má nti sá mənkenya má ngó zhu gwôw nda mɔɔng mə jwôw ja í ðu cúwo yí,
 79 má zág kwan bɔɔng bwé ngó cugə yídúgú shwiy dí wá, má zág sá ná sá cúgəgí ná sheɛ.
 80 Mwân nyə á ka námá ngə wîy, *shíshim yé ngó ŋwa ŋkul. Nyə á ðu ji máshí má shwéeshá ná ndéé kə wós jwôw nyə á kə lwóya nyúúl kúl búúd jé dí yí.

2

Byélé má Yésus

1 Í á zə bə mán̄i mwôw di, *Káázɛl Ogust nyə á cilə ná buud ɔ shí mishwun bēsh bwé kág cilya ílāŋ dí.
 2 Plāŋ bwelélə s̄y wá cí. Í á bə Kirínus njúl ngwóm̄na á faan lú Sirí.
 3 Ntó buud bēsh bwé á ka kə ngə cilya, muud kə ngwála í dúgyá nə bɛend jé yíid.
 4 Yóseb mú námá tí Nazarēt faan lú Galilê, bád kə Betulehem, ngwála mə *Dávid faan lú Yudéa, nacé nyə á bə mwân á njów búúd mə Dávid.
 5 Nyə á ngə kə ílāŋ dí, bá Mariya, mudá í á bə ná bá bwé zə béya yé, Mariya wɔɔng njúl nə bum.
 6 Í á ka bə, bwé njúl nūŋ, fwála lə byeyí mú wós Mariya.
 7 A mú byá mwân yé acúmbâ, mwámudûm. A mú wá nyə bwámád a bwíig

nyə kúl bwé á ðu wá itəw idəw ná í dúg də yí, nacé bwé áshígé bə nə bwágə njów ójōŋ.

Obaagulə ó itəw bwé dúg wəéngəles

8 Obaagulə ó itəw bwé á bə shí nyɔɔngúd bwé ngó ji mifum tóŋn íbugád ngó baagulə itəw byánj.

9 Ngwól *éngəles mə Yawé mú zə wós bwo na, mənkenəwa mə Cwám̄ba má mú lyɛ bwo nə mənkenya ná kesh. Ifwaas í músə jág bií bwo.

10 Nji, éngəles mú ci nə bwo ná: «Kúgá fúndə, nacé mə ngə zə bí nə jɔjɔ kéel í é sá kúl búúd jēsh məma máshusug yí.

11 Cugye má byél bí múús ngwála mə *Dávid. Nyə wá *Kříst Cwám̄ba.

12 Bi é yag nyə nə məyigyé mága: bi é kwey kúkény í mbwúg bwámád kúl bwé ðu wá itəw idəw ná í dúg də yí.»

13 Seegya ná kúdə zhwoŋ wəéngəles wá gwôw bwé mú zə kwey nyíni bwé ngó yə Zembî gúmá susad ná:

14 Zembî bág nə gúmá jon á gwów-gwówád; wa shí, buud Zembî má gwág nywa wá bwé cúgəg ná sheɛ.

15 Í mú zə bə ná, ja wəéngəles bwé má béegya nə bwo kə jon dí yí, obaagulə ó itəw bwé mú ci bwámé nə bwámé ná: «Sá kégá Betulehem kə dúg sá í má s̄y Zembî má sá ná sá mpúg ga.»

16 Bwé mú ngə kə ná cá-câ, bwé mú kə kwey Mariya nə Yóseb nə kúkény í mbwúg kúl bwé ðu wá itəw idəw ná í dúg də yí.

17 Ja bwé má dúg nyə yí, bwé mú bwiing sá éngəles nyə ámə jaaw bwo shú má múmwán jɔɔng yí.

18 Buud bēsh bwé á ngə gwág bwo wá bwé á ngə bul káam sá bwé á ngə bwiing yí.

19 Mariya nye nyə á baagulə isá byɔɔng lámád, a ngó bigas byo.

20 Ná ndéé obaagulə ó itəw bwé mú nyiingə bwé ngó yə Zembî gúmá, ngə yə nyə məshwúmb nə isá byēsh bwé ámə gwág nə dúg yí, nacé í á bə námá nji nda éngəles nyə á jaaw bwo ná.

Bwé kə nə kúkény Yésus mpáanzá

21 Ja jwôw lú mwɔɔmb í á wóos yí, í mú bæ fwála ná bwá sáág mwân ábiwáág. Bwá mú gwiid nyə ná Yésus, jínə éngales nyə á jaaw Maríya a kú fwo ɲwa bum yí.

22 Ná ndeé í mú zə bæ fwála ná bwá sáág ɲgusa íci Moyíz nyə a ci yí. Bwá mú bád kə nə mwân Yurúsəlem kələ lwóya nyə wə Yawé,

23 námə nda jí cilyá *mbwoomb məcəɛ dí ná, ná: «Mwámudúm yêsh mə tééd byél yé, bwá kənd nyə koogú ná a bág shú má Yawé.»

24 Í á jii ná bwá kág yána ílíim í *mátúnuga námə nda jí cilyá nda mbwoomb məcəɛ dí ná, bwá kə nə məwúwo məbá ɲkí icwɔ í mɔfəf íbá.

25 ɲgwól múúd nyə á də bæ Yurúsəlem ná Símayon. Nyə á bæ tətəlí muud, nyə a wá lâm wə Zembî. Nyə á bæ nə ɲkɛɲkɛ Shíshim. Nyə á də bwánd muud nyə á bæ ná a bá zə səl *Izurəyél milâm shí yé.

26 ɲkɛɲkɛ Shíshim í á lwágulə nyə ntáməd ná nyə abúle yə a kú fwo dúg *Kríst Yawé mə bá nti yé.

27 Muud wɔɔɲgú ɲkɛɲkɛ Shíshim í á sá ná a kág *Luɲ má Zembî. Ja óbyəl ɔ Yésus bwá á zə nə mwân Luɲ ná bwá zə sá nyə nda mbwoomb məcəɛ í ɲgə ci ná,

28 nyə á ɲwa mwân nyədí məbwəd a mú yə Zembî cúncésh, nyə ná:

29 Mása, jaá ga í músə wo je bíd ná lwaá dwò í yág ná shee

nda wó á ci ná,

30 nəcé mísh mām mə má dúg nda wó zə cug sə ná,

31 cugúlə wó á kwəmsa ikûl í búúd byêsh í ɲgə dúg yí.

32 Jísə məɲkenya mə bá sá ná ikúl íshús í mpúg wo yí,

kûl gwò Izurəyél í bág nə gúmá yí.

33 Yésus sóɲgú nə nyɔɔɲgú bwá á ɲgə káam sá jêsh Símayon nyə á ɲgə ci shú dé dí yí.

34 Símayon mú bwádan nə bwo, nyə nə Maríya nyɔɔɲgú mə Yésus ná: «Mwân éga Zembî mə nti nyə ná a zəg sá ná zhwoɲg buud ɔ Izurəyél bwá búlag, zhwoɲg buud wɔɔl. A bá bæ gúl sá mə Zembî í bá ntɔ búúd ɲkul yí, sá búúd bwá abúle magulə yí.

35 A bá zə sá ná zhwoɲg buud mitádágá myáɲ mí mpúyág. Wεε ntág íí, məcɛy mə bá nyisəli wo lámúd nda kafwεε.»

36 ɲgwól *múúd micúndá á mudâ nyə á bæ námə cínəɲg ná Ana, a ɲjúl shilə mə Fanuél bæend mə Azɛr dí. Mudá wɔɔɲgú nyə á bæ a mə bul jaas. Nyə a béya a mú cugə nə ɲgwúm mimbú zəɲgbá.

37 Nyə á jí kúsə kə wóos mimbú məwúm mwɔɔmb nə mínɔ. Nyə a shígé də bwélé kə shwóg-shwóg nə Luɲ má Zembî. Nyə á də sá Zembî iséy byé nə mwásə nə bulú a dúgə ci ídâw, də yə Zembî gúmá.

38 Nyə á bæ námə cínəɲgú ja bwá á bæ nə Yésus Luɲ yí, a mú yə Zembî akíba; buud bēsh bwá á ɲgə bwánd ná Zembî mə bá zə yíl Yurúsəlem mənyámád wá, Ana nyə á ɲgə jaaw lâɲ mə mwân.

39 Ja óbyəl ɔ Yésus bwá á shín sá isâ byêsh Məcəɛ mə Yawé mə ɲgə ci yí, bwá á ka nyiɲgə kə bwádí ɲgwála Nazarét, faan lə Galilé.

40 Mwân nyə á ka námə ɲgə wɔy, *shíshim yé ɲgə ɲwa ɲkul, a ɲjúl mpaam mə Zembî dí.

Yésus mə nyín mpáánzə Zembî a ɲjúl kúkágə

41 Obyəl ɔ Yésus bwá á də kə zāɲ páska dí Yurúsəlem mbú wêsh.

42 Bwá á ka námə kwo bád kə nda fúlú í á bæ ná, Yésus ɲjúl mimbú wúm nə mímbá, bwá mú kə nə nyə.

43 Ja zāɲ í á shín yí, obyəl bé bwá mú nyiɲgə. Yésus mú lág Yurúsəlem bwá kú mpu.

44 Bwá á ɲgə téduga ná Yésus bənəɲ buud ɔ gwoɲg búsa zhíd. Bwá músə kyey mwásə ncindí. Ná ndeé bwá mú ka zə ɲgə sɔ nyə mímbyéł nə mímbíí myáɲ dí.

45 Nda bwá áshígé kwey nyə ná, bwá mú nyiɲgə nə məsɔgú kə Yurúsəlem.

46 Í á ka zə bæ, bwá mə sɔ nyə ná sɔ sɔ tāɲ mwôw málól, bwá mú kə kwey nyə a ɲjúl tām oyíguli ɔ məcəɛ *Luɲ má Zembî, a ɲgə gwágulə bwo, a ɲgə jí bwo minjígá.

47 Buud bēsh bwá á ɲgə gwág nyə wá bwá á ɲgə káam fág nyé nə məmpɛsá mé. Bwá á ɲgə káam mbíí á ná fag də jimb lúúd.

48 Ja óbyəl bé bwá á dúg nyə yí, bwá á jág bul káam. Nyɔɔɲgú mú ci nə nyə ná: «Mwân

waam, jí wó mé sá sá ntáni ní? Wo mpú ná sá shwóóŋgá sá mé ŋgə sɔ wo nə milâm gwôw?»

⁴⁹ Nye mú ci nə bwo ná: «Bí ámə ŋgə sɔ mə nə jí? Bì ampúyɛ ná mé jəlá nə də bə ísá í Dá dí?»

⁵⁰ Nji bāŋ bwə áshígé mpu gwág sá nyə á ci nə bwo yí.

⁵¹ Yésus bənəŋ bwo bwə mú shulə kə Nazarət, a ŋgə magulə ijwúga byāŋ. Nyəŋgá mú baagulə ísá íni byēsh lámúd.

⁵² Yésus nyə á ka ŋgə wɔɔf, fɛg ŋgə kwíduli, mpaam má Zembî ŋgə kwíduli, a ŋgə bə jɔ kágé mísh má Zembî nə mísh má búúúd.

3

Iséy í Yuánes Nduu-buud (Mat 3.1-17; Mak 1.1-11)

¹ Í á ka zə bə, ijwúga í *Káázɛl Tiber í mé wóós mbú wúm nə tóón dí, Pons Pilát mú bə ŋgwámuna á faan lú Yudéa, Herod nyə Tatarâk* á Galilê, mínyəŋ yé Fílíp nə faan lú Ityurê nə Trakonitídí, Lisanayas nə faan lú Abilen.

² Í á bə Hána njúl Ajəláci á ofada, bá Kayíf. Ja jəŋgá, kéel má Zembî í á wóós wə Yuánes mwān má Zakarî a njúl shí a shwéeshád.

³ Nyə á ka zə ŋgə kyey shí nyēsh á fundú ŋgwɔɔ Zhurdê, ŋgə cúndə ná: «Céndúgá mitédúgá, bí duwan, Zembî nyə é juu bí nə *míshám mín.»

⁴ Í á bə ntó nda jísə cilyá kálaad mə *múúd micúndá Izayí dí ná. Nəcə jísə ná:

Muud ŋgə cúndə shí a shwéeshád, a ŋgə ci ná:

«Kwambuləgá zhíí má Cwámaba,
bí súg kwûŋ jé.

⁵ Bulaləgá íbí byēsh,
bí bwú mímbúŋ mí anúnî nə mi acíg-cíg
myēsh səl shí,

bí súg məbúgə.
Sanduləgá ikúl í ákukwowulá, sá byo ná
səndôŋ

⁶ muud yēsh ka bá dúg cugúlə Zembî mə bá
cug búúúd yí.»

⁷ Buud bwə á də zə wə Yuánes áncuncuma zələ də duwan wá, nyə á ka də ci nə bwo ná: «Yé iyələkag íga! Bì mé bəle fúndə mpimbə Zembî má bá lwóya yí? Zə ámə kéwuli bí éne?»

⁸ Kágá wúmə fwámé mpúmá† í lwágúlə ná bí mé cénd mítédúgá yí. Kúgá bɛ nji dələ téduga ná: “Sə bāŋ sá bí mpwəŋ buud má *Aburaham” nəcé mə mpú jaaw bí ná Zembî jì nə ŋkul shwɔɔla məkwóógá mēga, sá mwo bwān ó Aburaham.

⁹ Mpugá ná zāŋ í wál zə sámb míkɔɔlə mí ílí məshugəd. Bwə é cal lí jēsh í ádé wúmə fwámé mpúmá yí, bwə kul gwo kudad.»

¹⁰ Buud bwə mú zə jì nyə ná: «Sə mé jəlá nə sá jí?»

¹¹ A mú bɛsa nə bwo ná: «Muud jí nə ishimí íbá yé kéénzhug ŋgwúd yə nyəŋg cúgé nə ndí yé. Muud jí nə idāw yé sáág námə ntó.»

¹² Ōŋwenyɛ ɔ tóya bwə mú námə zə ná bwə zə duwan. Bwə mú jì nyə ná: «Yíiguli e, sə mé jəlá nə sá jí?»

¹³ Nyə nə bwo ná: «Dugá jì búúúd nji sá məcɛɛ mə yə bí ŋkul ná bí dúg jì yí, bí kú nteŋg.»

¹⁴ Ozímbi bwə mú námə jì nyə ná: «Sə bāŋ sá mé jəlá nə sá jí?» Nyə nə bwo ná: «Kúgá mánda múúúd nə sá jé ŋkí ntāg nə bí mə lwó múúúd mpəl. Maguləgá nə myəna bwə ŋgə jəna nə bí má mə jəla.»

¹⁵ Nda búúúd bwə á ŋgə bwánd bwə ŋgə téduga ná Yuánes ɔ mə jéé bə Mesí ná,

¹⁶ Yuánes nyə á ci nə bwo ná: «Mɛɛ mə ŋgə duu bí nə məjúwó. Nji ŋgwól múúúd ŋgə zə, a jì nə mpífə cɔ mə. Mə ampíyáyé ná mə cínyug nyə míkwoolú mí məŋgwub. Nywáá mə bá duu bí nə Nkəŋkə Shíshim nə kuda.

¹⁷ A mbid fwafuga mbwád. A bá zə béeŋ búúúd nda bwə də fyaf ŋkwáándə ná; a ŋwa fwámé mpúmá wá ŋkundá déd, a yíl ílwáásə shwu kuda jí kú bwelɛ jímə yííd.»

¹⁸ Yuánes nyə á kwo námə ŋgə jaaw bwo Jɔjɔ Kéel, a ŋgə yáág nə bwo ná bwə máguləg.

¹⁹ Í á ka zə wóós ná, nyə á jum Herod á Tatarâk nəcé lésú má Herodyád, mudá mə mínyəŋ nə móól məbôw mēsh nyə á də sá má.

2:49 Yuá 2.16 **2:51** 2.19 **2:52** 1Sa 2.26 * **3:1** *Tatarâk*: Ciyá ní í cugé ciyá mákaa; nji í kə ná «ŋgwámuna nyə á ŋgə jwú nə mpál nə á ŋkúmba faan yé». Dúgúg námə Mat 14.1; Luk 3.19; 9.7; Mis 13.1. **3:3** Mis 13.24; 19.4; Luk 24.47 **3:4** Iza 40.3-5 **3:6** 2.30-31; Mis 28.28 **3:7** Mat 3.7; Luk 21.5-36 **3:8** 1.54-55; Mat 3.9 † **3:8** Mpumá nyəŋg wə misóólúgá. **3:9** Mat 7.19 **3:16** Mis 1.5; 11.16; 13.25; 19.2-4; Luk 4.18 **3:19** Mat 14.3-4; Mak 6.17-18

20 Herod mú kwádulə dúl bôw cínəŋg gwôw, wá Yuánes mímbwugəd.

21 Í á ka bæ gúl ja ná, nda búúd bêsh bwé á ŋgə duwan ná, Yésus mú námə kə duwan. Né ndéé, ja nyə á ŋgə jəgala yí, jon í mú bəŋ,

22 Nkəŋkə Shíshim mú nyîn nə nyúul nda faf í mú shulə nyə nyúúlád. Kál í mú zhu jon dí ná: «Wo wə Mwân waamə alám. Lám wám wêsh wúsə wódí.»

Impáámhá í Yésus

(Mat 1.1-17)

23 Ja Yésus nyə a tééd sáal dé yí, nyə á bæ kala múúd á je bæ mímbú məwúm málól. Buud bwé á ŋgə téduga ná a ji mwân mə Yóseb, Yóseb mwân mə Heli,

24 Heli mwân mə Matat, Matat mwân mə Lévi, Lévi mwân mə Melúkí, Melúkí mwân mə Yanay, Yanay mwân mə Yóseb.

25 Yóseb mwân mə Matatíyas, Matatíyas mwân mə Amos, Amos mwân mə Nahum, Nahum mwân mə Həsuli, Həsuli mwân mə Nagay,

26 Nagay mwân mə Maad, Maad mwân mə Matatíyas, Matatíyas mwân mə Síməyon, Síməyon mwân mə Yósek, Yósek mwân mə Yoda.

27 Yoda mwân mə Yoanan, Yoanan mwân mə Résa, Résa mwân mə Zorobábel, Zorobábel mwân mə Salátíyel, Salátíyel mwân mə Neri;

28 Neri mwân mə Melúkí, Melúkí mwân mə Adi, Adi mwân mə Kosam, Kosam mwân mə Elumadam, Elumadam mwân mə Er.

29 Er mwân mə Yésus, Yésus mwân mə Elyazar, Elyazar mwân mə Yorím, Yorím mwân mə Matat, Matat mwân mə Lévi.

30 Lévi mwân mə Síməyon, Síməyon mwân mə Yúda, Yúda mwân mə Yóseb, Yóseb mwân mə Yonam, Yonam mwân mə Eliyakim.

31 Eliyakim mwân mə Məleya, Məleya mwân mə Məna, Məna mwân mə Matata, Matata mwân mə Natan, Natan mwân mə *Dávid.

32 Dávid mwân mə Yése, Yése mwân mə Yobed, Yobed mwân mə Bowaz, Bowaz mwân mə Sala, Sala mwân mə Naáson.

33 Naáson mwân mə Aminadab, Aminadab mwân mə Adamin, Adamin mwân mə Arni, Arni mwân mə Həsaron, Həsaron mwân mə Fares, Fares mwân mə Yúda;

34 Yúda mwân mə *Yákwab, Yákwab mwân mə *Izaag, Izaag mwân mə *Aburaham, Aburaham mwân mə Tara, Tara mwân mə Nakor;

35 Nakor mwân mə Seruk, Seruk mwân mə Ragow, Ragow mwân mə Falek, Falek mwân mə Eber, Eber mwân mə Sala;

36 Sala mwân mə Kaynam, Kaynam mwân mə Arfagusaad, Arfagusaad mwân mə Sem, Sem mwân mə *Nówe, Nówe mwân mə Lamək;

37 Lamək mwân mə Matusalem, Matusalem mwân mə Inoog, Inoog mwân mə Yared, Yared mwân mə Maluleel, Maluleel mwân mə Kaynam.

38 Kaynam mwân mə Inos, Inos mwân mə Set, Set mwân mə Adam, Adam mwân mə Zembí.

4

Sátan mə bwówúl Yésus *(Mat 4.1-11; Mak 1.12-13)*

1 Yésus nyə a wú Zhurdə a mə shîn lwánd nə Nkəŋkə Shíshim ná cwóó. Nkəŋkə Shíshim mú kə nə nyə shí a shwéeshád.

2 Njwú məjamb mú kə bwówalə nyə wu tən mwôw məwúm mənə. Yésus nyə a shígé də tóo sá mwôw məŋgúd ná ndéé ja mwôw məŋg mə á shîn yí a mú gwág zha.

3 Njwú məjamb mú ci nə nyə ná: «ŋkí wo ji *Mwân mə Zembí, cíg nə kwóógú ga ná í nyéég idêw.»

4 Yésus mú yidá bəsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembí dí ná: “Muud cugé nə ŋkul cugə nji nə idêw”.»

5 Njwú məjamb mú kə nə nyə gwów-gwôw. A mú lwágulə nyə məfaan mâ shí mishwun mēsh nji ja ŋgwúd ná cág.

6 A mú ci nə nyə ná: «Mə é yə wo ijwúga ná wo jwúg nə məfaan mənə mēsh wo ŋwa gúmá ján, nəcé mə wə jí nə byo. Mə ji nə ŋkul yána byo yə múúd yēsh mə céél yə yé.

7 Ntó, ŋkí wo kúd mpwoombá wa shí yə mə gúmá, byēsh í é bæ ísá byô.»

8 Yésus mú bęsa nę nyę ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Dugú kúd mpwoombú shí nji wó Zembî woó Yawé. Nji nyę wó wó dóg yę gúmá yé.”»

9 *Sátan mú kę nę nyę Yurúsalem, kę tâl nyę zhwaáŋgê *Mpáánzọ Zembî dí gwôw. A mú ci nę nyę ná: «Ŋkí wo jį Mwân má Zembî, bídúg nyúul wú wa kę kud shí,

10 nęcé jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Zembî mę bá lésha nę *węńgales bé ná bwó báágulęg wo.

11 Bwó é ŋkĕny wo mábwád, kuú wô í nda bwiiim bęęgú.”»

12 Yésus mú bęsa nę né ná: «Ciyá jisę ná: “Wo ajélayé nę bwówulę Zembî woó Yawé.”»

13 Ja Njwũ męjamb má shín bwówulę Yésus mimbii myęsh ntáni yí, a mú kyey béęgya nę Yésus, kę bwánd ja fwámé fwála í bá bę yí.

*Matéédulé má ísę má Yésus
(Mat 4.12-17; Mak 1.14-15)*

14 Yésus mú nyiŋgę kę Galilé a njúl nę ŋkul á Ŋkĕŋkĕ Shishim. Jíná dé í mú ŋgę jwę cínęŋg yęsh.

15 Nyę á ŋgę yę buud minjįgúla *męmpáánzọ má minjįgúla má *Oyúden dí, buud bęsh bwó ŋgę yę nyę gúmá.

16 Ná ndeé nyę á ka kę Nazarêt wú nyę á wówf wá. A mú kę nyii *mpáánzọ minjįgúla jwôw lá Sábaad nda nyę á dę bwey sá ná. Nyę á ka tów títalı ná a lę Kálaad Zembî.

17 Bwó mú yę nyę ŋgwól kálaad Izayí *muud micúndę nyę á cilę yé. A mú węef kálaad ná ndeé a mú kwey kúkúl jisę cilyá ná:

18 Shishim mę Yawé wúsę mádí nęcé nyę a gwáágulę mę męwúde ná mę zęg bwiiŋg mímúbúwá Jęję Kéel.

Nyę á nti mę ná mę zęg jaaw mímbwug ná: «Bi má wú mímbwug dí»,

mę jaaw węcncím-ncím ná: «Míš má má bęŋ bí».

Nyę á nti mę ná mę zęg fęmęshi búud bwó cúgę nę ŋkul shwę męnyúul wá,

19 mę zę cúndę mbũ Yawé mę bá lwóyá mpáam yí.

20 Nyę á ka fúlę kálaad ná ndeé a mú yę fulish á *Mpáánzọ Zembî, a mú jí shí. Buud bęsh bwó á bę mpáánzọ minjįgúla wá bwó mú mpu kęnd mísh nyódí.

21 A mú téed lásúle nę bwo, nyę ná: «Kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembî bí ámę gwág má ámę lę ní í má bwęma múús.»

22 Buud bęsh bwó á ŋgę ságusę nyę. Bęsh bwó á ŋgę káam jęję íciyá í á ŋgę wú nyódí mpu dí yí, bwó ŋgę ci ná: «Mwân mę Yóseb dí éga?»

23 A mú ci nę bwo ná: «Mę mpú ná bí é kęnd mę kaaná í dę ci ná: “Yé jwówuda, lwagug wóméfwó” yí. Sá á shí gwág ísá wó á sá Kapernawũm yí. Sáág námę byo wa wódí kwáádá.»

24 A mú nyiŋgę ci ná: «Búbále, má jaaw bí ná, bwó abwélé mpu lég múúd micúndę nyódí kwáádá.

25 Má jaaw bí búbále ná, ja Eli nyę á bę yí, ja jęŋ í á feed tâŋ mimbũ mílól nę oŋkwoond ósaman yáág-yáág zha mú bę shí nyęsh yí, zhwoŋ mikúsę mí búdá mí á bę *Izuręyêl.

26 Nji Zembî nyę a shígę kęnd Eli míkúsę myęŋg dí! Cwũd! kú bę tóŋ ŋgwúd dí. Nyę á yida kęnd nyę Sarępata, shí í gwág nę Sidon yí, wó wúl kúsę múdá á nũŋ.

27 Mizúzaamá mí á bę námę Izuręyêl ŋkí bulya ja má múúd micúndę Elizę nyę á bę yí. Nji, ŋgwúd nę ŋgwúd í áshígę lwęgęwa; í á bę nji Naaman muud á Sirî.»

28 Buud bęsh bwó á bę mpáánzọ minjįgúla wá bwó mú nyada nę a lásúle ntó.

29 Bwó mú tów shí, wáám bę kę nę nyę ŋgwála dí tóŋ, kę bád nę nyę mbęŋ dí gwôw. Ŋgwála węŋg í á bę lwęyá mbęŋúd. Bwó mú kę nę nyę wu gwôw ná bwó kę ságęwo nyę wusę mbęŋ dí shí.

30 Nji, nywáá mú cę bwo mpédúgá ná ndeé a mú kyey.

*Yésus mę lwóyá ŋkul ijwũga
(Mat 7.28-29; Mak 1.21-28)*

31 A mú shulę kę Kapernawũm, wúl ŋgwála á faan lá Galilé. A mú dę yę búud minjįgúla mwôw má ósábaad dí.

32 Buud bwá mú bul káam mbií nyə á ηgə jííǵulí yí, nəcé ciyá jé í á ðu bæ nə kéénd.

33 Ngwól múúd nyə á ka bæ *mpáánzə minjííǵulá a njúl nə bów-bôw shíshim jamb, a mú kîm nə ηkulû ná:

34 «Eéékyé! Yé Yésus muud á Nazarêt! Shé bân nə iney? Ye wo ámə zə janǵulə sê? Μεε mə mpú wo. Wo wə féeshá múúd mə Zembî.»

35 Yésus mú ηkáánd nə jamb ná: «Fadug mpu! Wúg múúd éne nyúúlád!» Jamb í mú wusə múúd wəηg shí na tām buud. Í mú wú nyə nyúúlád kú sá nyə məbôw.

36 Buud bêsh bwá mú bul káam, bwá ηgə ci bwámé nə bwámé ná: «Wáyé mbií lású wí nə kéénd nə ηkul ijwûga ntúga ga? Muud éga mə ηkáánd nə bów-bôw míshíshim, mí wú?»

37 Jínə dé í mú jwə kúkúl jêsh faan ðəηǵúd.

Yésus mə lwag ncúlyá mimbâl (Mak 1.29-34)

38 Yésus nyə á ka wú *mpáánzə minjííǵulá, a mú kə Shímun dí njów. Shímun wəηǵú ayôη nə yôη nyə á bií cií yé á mudá nə táas. Bwá mú ci ná Yésus ná a saág sâ shú déd.

39 Yésus mú shísh kə jwaagwə nyədí, ηkáánd nə ayôη nə yôη. Ayôη nə yôη mú bíd nyə. Mudá wəηǵú mú wəəl cé nə cé tééd ntâg ηgələ ηwa njugú wâη.

40 Ja jwôw í á ηgə jíímə yí, buud bêsh bwá á bæ nə mimbâl mimbíi mimbíi wá bwá á zə nə myo wə Yésus. A mú ηgə bæd myo məbwê ná ndéé mí ηgə yâl.

41 Zhwoğ buud məjamb mə á ηgə wú mə ηgə kîm ná: «Wo jí *Mwân mə Zembî.» A mú ηgə ηkáánd nə mwo, a kú magulə ná mə ηgəg nə lás ntó, nəcé mə á ηgə mpu ná a jisə *Krîst.

42 Ja mán í á lâm yí, Yésus nyə a cúwo tóón kə kúl búúd bwá áshígé bæ yí. Buud bwá mú ka kə sə nyə áncuncuma ná ndéé bwá mú kə kwey nyə. Bwá mú cəel bií nyə ná a kú ná kwo béégya nə bwo.

43 A mú ci nə bwo ná: «Í jíi ná mə kág námə bwiηg Jəjə Kéel á Faan mə Zembî míl míηgwálad. Gwə wə nyə á nti mə ná mə zəg sá yí.»

44 Nyə á ka kə ηgə cúndə *mámpáánzə mə mínjííǵulá mə *Oyúðen mā Yudéa* ði.

5

Yésus mə tééd jówúlə ómpwíin (Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

1 Dúl jwôw, Yésus nyə á bæ a tál bwûη lú cwoogú cínú á Genezarêt; buud bwá á ka zə bul shúsə nyə ηgələ gwáǵulə Milású mí Zembî.

2 A mú dúg mósól məbá na ncindye cwoogúd. Buud ó shwey bwá á shulə mósól məηǵúd, bwá ka ηgə gusa məwód máη.

3 Yésus mú kəwa dúl byóól ðəηǵúd. Dâη í á bæ dé mə Shímun. A mú ci nə Shímun ná a wúg nə byóól bwúηúd shísh ηgéé bwag. A mú jí shí na byóólád ka ηgə yə buud minjííǵulá.

4 Ja nyə á yəw lásulə yí, nyə á ci nə Shímun ná: «Súsáləg byóól dwô kúl jí ηkí jíímə yí bí wúsəg məwód məjúwód ná bwá julə óshû.»

5 Shímun mú bəsa nə nyə ná: «Mása, sé mə ntâη búlú ncindí kú bií təə sâ. Mə zə wusə məwód ηjí nəcé wo mə ci.»

6 Bwá mú wusə məwód ná ndéé bwá mú bií ncúlyá oshû, məwód mə ηgə nyey.

7 Bwá mú ðu mas búúd ó gwoηg bân bwá á bæ dúl byóólád wá məbwê ná bwá zəg kwíind bwo. Bwá mú zə, bəónəη bwá mú wá óshû məbá məsh dí ná ndéé mə mú tééd ná mə nyasulə məjúwód.

8 Nda Shímun Pyēr nyə á dúg ntó ná, nyə á zə kúd Yésus məbwóη shí, nyə ná: «Cwáməba, wúg mə kúnə-kúnə nəcé mə jí sóól *misám.»

9 Wəηǵú mbií bwá á bií oshû yí í á sá bəónəη buud bé bêsh inkuηkúúnd.

10 Tεεm bæ Zhâk bá Yuánes bwân ó Zhébedé bwá á bæ buud ó gwoηg ə Shímun wá bwá á bæ námə nə inkuηkúúnd. Né ndéé Yésus mú ci nə Shímun ná: «Kú bεεg fúndə, tééd fwála gaád wo zə bá ðu julə búúd.»

11 Bwá mú zə nə mósól cínú ná ndéé bwá lúgə ntâg isâ byêsh, bε Yésus.

Yésus mə lwag zúzaamə (Mat 8.1-4; Mak 10.40-45)

12 Na gúl ja, Yésus nyə á bæ wúl ηgwála ði. Ngwól múúd nyə á bæ cínəηǵú nə zaamə nyúúlád ná jəəd. Ja múúd wəηǵú nyə á

dág Yésus yí, nyə á læl zə jwaagawo kúd mpwóómbú méndəlúd, jəgula nə nyə ná: «Cwámba, ŋkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúl bə mə ná səndôŋ.»

13 Yésus mú séémb mbwə, kúnnya nə nyə, ci nə nyə ná: «Mə magulə. Nyúúl í bəg wo ná səndôŋ!» Cé nə cé, zaamá í mú shîn wú muud éne nyúúlúd.

14 Nji Yésus mú tâl nyə mpándí ná ci a kú jaaw tɔɔ muud sâ í mə sîy yí. Nyə nə né ná: «Yidag kə lwágulə fada nda wó músé ná, wo ka wá sâ Moyîz nyə á ci yí shú yálúlə wó mə yâl ni. Bwə mpúg ná wo mú mpwogé.»

15 Lâŋ mə Yésus í mú ŋə bul kyey, buud bwə mú bul ŋə seŋgya áncuncuma, ŋə zə gwágulə nyə, ŋə námə zə lwəgəwa məbwas mán.

16 Nji, nyə mú kə, nyáméfwó íkál í áshígé bə nə buud yí, kə jəgula nə Zembî.

*Yésus mə lwag mbúmbwúgú
(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)*

17 Yésus nyə á ŋə yə buud minjígú alá dúl jwówúd. Bóól *Ofarizyêŋ nə *Ōŋkumε ó máceɛ bwə á zhu mílɔɔm myêsh myâ Galilé nə Yudéa, bóól zhu námə Yurúsələm. Yésus nyə á bə nə ŋkul mə Cwámba shú ná buud məbwas mə ŋgəg nə yâl.

18 Ká dág ná, bóól búúd bwə mú wóós bwə ŋgə ŋkêny mbúmbwúgú táádád. Bwə mú ŋə sɔ ná bwə nyíngál nyə njów kənd nyə kál Yésus nyə á bə yí.

19 Bwə áshígé ka bə nə wú bwə nyíngálúg nyə, nəcé buud bálə áncuncuma. Bwə mú ntág bád nə nyə kwáminá kə cúwo luun ná ndéé bwə shul nyə nə táádé jé wə Yésus na tâm buud.

20 Yésus mú dág ná buud bɔɔŋgú búsə nə fwámé búgá, a mú ci ná: «Amudúm, mə mə juu wo nə *misəm myô.»

21 *Oyígúli ó máceɛ bánêŋ Ofarizyêŋ bwə mú tééd ŋgələ lás bwámé nə bwámé ná: «Wáyé múúd ŋgə *lás nə Zembî bwaasúle mpu éga? Ngwól zé jí nə ŋkul juu búúd nə misəm myéd kwonj Zembî nyáméfwó?»

5:14 Ləv 14.2-32; Mak 7.36; Luk 17.14 5:15 Mak 7.36 9.18, 28-29; 11.1; Mis 1.14; 2.42; 6.4; 12.5 5:20 7.48; Mat 9.2

5:32 19.10 5:33 Mat 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34

22 Yésus músə mpu sâ bwə á ŋə téduga yí, a mú lás nə bwo ná: «Ji bí ŋgə ci bídí mílámúd yí?

23 Jí í búl bə kúnə-kúnə? Ye cílə nə muud ná: “Mə mə juu wo nə misəm myô”, ye ná: “Wəólúg, wo kyéyug?”

24 Mə ka cɛel nə bi mpúg ná *Mwân mə Múúd ji nə ŋkul ijwúga nə a juu búúd nə misəm myán wa shí.» Ntɔ, Yésus mú yid wə mbúmbwúgú, nyə nə nyə ná: «Mə ci nə wo ná, wəólúg, wo ŋkényúg táádé gwô, wo nyíngəg kə njów.»

25 Námə cé nə cé, mbúmbwúgú mú wəól bwə ŋgə dág, a mú ŋkêny táádé jé, kyey kə njów a ŋgə yə Zembî gúmá.

26 Buud bəsh bwə mú káam mbií á ná fəg də jímb lúúd. Bwə mú yə Zembî gúmá bwə mú bul bə nə ifwaas, bwə mú ŋə lás ná: «Sə mə dág *ísá í mímbúgú múús.»

*Bwə ádé fəla sâ ágúgwáan nə acwúlu
(Mat 9.9-17; Mak 2.13-22)*

27 Ja ísá íni í mə shîn yí, Yésus mú cúwo tóón, a mú dág ŋwenye tóya bwə á də jów ná Lévi yé njúl kál bwə á də jəna tóya yí. Yésus mú ci nə nyə ná: «Bɛg mə.»

28 Lévi mú lúgə ísá byêsh, tów bɛ Yésus.

29 A mú kə sá məma dína nyádí njów. Ōŋwenye ó tóya nə bóól búúd bwə á kə cínəŋg áncuncuma, bánêŋ bwə mú kə də.

30 *Ofarizyêŋ bánêŋ *Oyígúli ó máceɛ bwə mú kə ŋə nyímbəla nə *ompwíin ó Yésus ná: «Nəcé jí bínêŋ ŋwenye ó tóya nə bóól osóol ó mábôw bí ŋgə bəle də nə ŋgul yí?»

31 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Mikanz dí mí də jii jwówuda, í də bə mímbəl.

32 Mə a shígé zə jów ótátəlí ó búúd ná bwə céndúg mítédúgá, mə á yida zə jów osóol ó mábôw.»

33 Bwə mú ci nə nyə ná: «Ompwíin ó Yuánes báá bwə də ci idəw yələ Zembî gúmá, ompwíin ó Ofarizyêŋ bwə də námə sá ntɔ; wɛɛ bwô bəŋ ku ci.»

34 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ja múúd mə ŋwa bə yí, a tâl zāŋ, a jów óshwə bɛ; ye bi búsə nə ŋkul sá nə oshwə bɛ bwə yidag zə nə məcey lámúd bánêŋ muud bə bwə njúl kál ŋgwúd?»

5:16 Mat 14.23; 26.36-46; Mak 1.35; 6.46; Luk 3.21; 6.12; 5:24 Yuá 5.36 5:28 Mat 8.21-22 5:29 Mat 9.10

5:34 Mat 9.15 * 5:36 Na ji kál káándá í afwóyé kə májúwó

nə ndéé í juli yí.

35 Mbô! Nji mósól mwôw má ηgə zə, bwə bá yíl bwo muud bâ yí. Mwôw mɔɔŋgú dí óshwə bé bwə ka bá ci ídúw.»

36 A mú námə kənd bwo kaaná ná: «Bwə ádé nyaa káándə ágúgwáan* ηwa kúl cínŋgú, kə wá bágá bwoodú káándəd. Múúd mə ká sá ntó, í é bə, a má nyaa káándə ágúgwáan, kúl jé kú nyiŋgə mpiya nə káándə á bwoodúd.

37 Ntó námə, bwə ádé ηwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad; ηkwanŋgá wáan í é sá ná lenya búndúg, wáan shwiyy shí.

38 Ntó, í jii ná bwə dúg wá wáan ágúgwáan ílenya í agúgwáanud.

39 Muud cugé nə ηkul bə ná a shín ηgul málwəg má má lyəŋ má a nyiŋgə gwág yéesh íkwan. Mbô! Bwə də ci ná málwəg má má lyəŋ má wə mósə fwámé málwəg.»

6

Yésus nə mæcɛɛ mə Sábaad
(Mat 12.1-14; Mak 2.23-28; 3.1-6)

1 Í á wósól dúlúgá jwôw lú Sábaad dí ná, Yésus nyə á ηgə lína ifambá í *blé. *Ompwíin bé bwə mú ka ηgə búgə mikəŋg mí blé, ηgə nyaməsə nə ndéé ηgə də.

2 Bósólúgá búúd wá gwoŋg *Ofarizyēŋ bwə mú lás nə bwo ná: «Nəcé jí bí ηgə sá sá mæcɛɛ mə amágúlóyé nə muud sáág jwôw lú Sábaad yí?»

3 Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Ye bi afwóyé bwele lə sá *Dávid nyə á sá ja bənŋŋ buud bé bwə á gwág zha yí?»

4 Ná nyə á kə nyii banda *mátúnuga dí, ηwa ibuléd í á də bə ci shú yələ Zembí gúmá yí də, a yə námə búúd bé bwə də. Í njúl nə mæcɛɛ mə ηgə ci ná nji ofada wə bwə á jəla nə də də byo, kú nə ηgwól múúd shús.»

5 A mú ci nə bwo ná: «Mwân mə Múúd ηgə jwú nə mæcɛɛ mə Sábaad.»

6 Í á nyiŋgə bə dúlúgá jwôw lú Sábaad dí ná, Yésus nyə a nyii *mpáanzə minjígúla, a mú də yə búúd minjígúla. Ngwól múúd nyə á bə cínŋgú nə mbwə mənəcwúm shwáámbúlə.

7 *Oyíguli ó mæcɛɛ bənŋŋ Ofarizyēŋ bwə mú ηgə fáf Yésus ná bwə dúg ηkí nyə é lwag múúd jwôw lú Sábaad, bwə shwáman nyə.

8 Yésus mú bwey mpu mítédúgá bwə á ηgə téduga bwədí mílamúd myá. A mú ci nə muud á mbwə shwáámbúlə ná: «Tówəg tútəlí, wo kág tów na tám buud.» Muud wəŋg mú kə, kə tów.

9 Yésus mú ci nə buud ná: «Mə shílə ná bí ná ye mæcɛɛ mə magulə ná sə sáág mənəywa jwôw lú Sábaad, ye ná sə sáág məbôw, ye ná sə cúgug buud, ye ná sə gwúg?»

10 A mú cing mpwóombú ηgə dúg bēsh nyádí mákoogú ná ndéé nyə nə muud á shwáámbúlə mbwə ná: «Kwéégúg mbwə.» A mú kwéégúg mbwə, í mú bə mpwogé.

11 *Oŋkume ó mæcɛɛ bənŋŋ Ofarizyēŋ bwə mú bə nə impimbə nda bwə é cwíil. Bwə mú ηgə sēŋusa məkəl bwámé nə bwámé ηgələ sə sá bí nə ηkul sá Yésus yí.

Yésus mə féesh búúd ə lwámá bé
(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

12 Í á zə bə na dúl fwála dí ná, Yésus nyə a bád mbúmbúŋúd kə jəgula nə Zembí. Nyə a shínal bulú ncindí a ηgə jəgula.

13 Ja mán í á ləm yí, nyə a jôw ompwíin bé a mú féesh wúm nə óbá cínŋgú, a mú gwiid bwo ná *buud ə lwámá.

14 Í á bə, nə Shímun nyə á gwiid ná Pyēr yé, nə André mínyŋŋ mə Pyēr wəŋgá, nə Zhák nə Yuánes, nə Fílíp, nə Batəlámí,

15 nə Matiyô, nə Tómas, nə Zhák mwân mə Alfê, nə Shímun nyə á bə kaambúlə loom yé,

16 nə Yúdas mwân mə Zhák, zə keel Yúdas Iskariyôt muud nyə á zə kusha nə Yésus yé.

Yésus mə lwag mímbâl
(Mat 4.24-25; Mak 3.7-11)

17 Yésus nyə á ka shulə wú nə bwo mbúŋúd zə tów kúl í á bə mbwaanəzələ yí. Ncúlyá *ompwíin bé nə kúdə zhwoŋg buud bwə á bə cínŋgú áncuncuma bwə ηgə zhu Yudéa yēsh nə Yurúsəlem, bósól zhu fundú mán á kósomb míngwála myá Tir nə Sidon.

18 Buud bəŋgú bwə á zə ná bwə zə gwágulə Yésus zə ηgə lwəgəwa məbwas mán. Bəŋg bów-bôw míshíshim mí á də təl cwúnd dí wá bwə ηgə yál.

19 Buud bēsh bwə á ηgə sə ná bwə kúnýá nə Yésus nəcé nyúl ηkúl í á ηgə wú nyádí ηgə lwag bwo bēsh.

Yésus mə yá búúd minjígúla
(Mat 5.1-12, 39-48; 7.1-12, 16-21)

²⁰ Yésus mú bân mísh dúg *ómpwíín bɛ́, a mú ci nə bwo ná:

Bí buud ɔ mábúwa bi mə jəla, nəcé Faan mə Zembî dí shú dún.

²¹ Bí buud bí ngə gwág zha kidíga wá, bi mə jəla,

nəcé bi mə bá bə nə jílá.

Bí bəɔng bí ngə jii məyê kidíga wá, bi mə jəla, nəcé bi mə bá bə nə məshusug.

²² Buud bwə bá mpíi bí, bwə ban ná bi kú ná du sɛɛngya nə bwo, bwə lwíy bí, bwə ɲwa mínə mún nda sâ nyéé nəcé bi ngələ bɛ́ *Mwân mə Múúd. Ja í bá nə bí ntó yí, bi mə jəla.

²³ Jwôw í bá nə bí ntó yí, gwágúgá nywa, bí kôw nə məshusug,

nəcé bi mə bá kə bə nə məma myána gwôw. Mpugá nə nda bwə ngə sá bí ni, ntó námə wə ímpáámbə byáɲ í á du sá *buud ɔ mícúndə yé.

²⁴ Ká məntágula nə bí buud ɔ kúm, nəcé wún tɔɔm wêsh ɔ bí bí nə ndí ni.

²⁵ Məntágula nə bí buud bí nə jílə wá, nəcé bi mə bá bə nə zha.

Məntágula nə bí buud bí ngə gwo kidíga wá, nəcé bi mə bá tɛdɛwa, bí jii máyê.

²⁶ Məntágula nə bí ja búúd bəsh bwə fáág bí, ci nə bí ɲi mənywa yí.

Mbíí ngwúd wəɔng námə wə ímpáámbə byáɲ í á du sá buud ɔ mícúndə wə məshígá yí.

²⁷ «Nji, məɛ mə ci nə bí buud bí ngə gwágulə mə wá ná, cɛɛlɔgá mizhízhíɲ mín, bí sá bəɔng bwə ngə mpíi bí wá mənywa.

²⁸ Bwádánúgá nə buud bwə shwó bí wá, bí jəgula nə Zembî shú bəɔng bwə ngə cúg bí wá.

²⁹ Nkí muud mə nyífé wo bóonz mbáɲúđ, yág námə nyə wúl mbáɲ. Nkí muud mə mándá wo nə kúúd gwô, wo kú kaambələ nyə nə wáma gwô á cwû.

³⁰ Nkí muud mə gwáámb wo sâ, yág nyə; nyəɔng mə mándá wo nə sâ gwô yé, bídúg a kág nə gwo.

³¹ Sága buud sâ bí mə céél nə bwə sáág bí yí.

³² «Nkí bi mə du cɛɛl ɲi buud bwə céél námə bí wá, buud bí nə ɲkul ka lə bí ntɛdelé? Nɡaá nə osóɔl ɔ *mísəm bwə du námə cɛɛl ɲi buud bwə céél bwo wá?

³³ Nkí bi mə sá búúd mənywa ɲi bəɔng bwə sá námə bí mənywa wá, buud bí nə ɲkul ka lə bí ntɛdelé? Nɡaá nə osóɔl ɔ mísəm bwə du námə sá ntó?

³⁴ Nkí bi mə du kənd íkwala ɲi wú bí mə bwánd nə búgə ná bwə é nyɲng bí wá, buud bí nə ɲkul ka lə bí ntɛdelé? Nɡaá nə osóɔl ɔ mísəm bwə du námə kənd íkwala ɲi wú bwə du nyɲng bwo tɲɲ ngwúd wá?

³⁵ «Bi bân, cɛɛlɔgá mizhízhíɲ mín, dúgá sá búúd mənywa, bí du yə búúd íkwala kú bwánd nə bwə nyíngug bí. Ntó, Zembî mə bá yə bí məma myána; í é mpúy ná bi búsa bwân ɔ Zembî a gwów-gwôw. Nəcé nywáá ji nə jə lám tɛɛm bə shú búúd bwə aɲgê nə yə nyə akíba wá, tɛɛm bə shú bəɔng wə mbíya milám.

³⁶ Dúgá lwóya lám ɲkúɲkwon nda Sónɲgú wún mə du lwóya lám ɲkúɲkwon ná.

³⁷ «Kúgá du jéég búúd minjagá, bwə ka námə bá du bə kú jéég bí minjagá. Kúgá du yə búúd intúgúli í mábɛɛ mán, bwə ka námə bá du bə kú yə bí intúgúli í mábɛɛ mún. Dúgá juu búúd nə məbɛɛ mán, bwə ka námə bá du juu bí nə mún mábɛɛ.

³⁸ Dúgá sá yána, bwə bág námə du sá bí yána. Bwə bá du shwu bí isá məma kwáám káándəd, í njúl njinyá, bwə san í ngə sɔw. Nəcé yuug bí é du yígula bóól búúd nə ndí yí, gwə námə ɔ bwə bá du yígula bí nə ndí yí.»

³⁹ Yésus mú námə kənd bwo kaaná nə: «Nɡwól áncím-ncím ji nə ɲkul jaand nə ngwól? Nɡaá nə bəsh bwə é búla bíđ?»

⁴⁰ Mpwíín nyə ádé bwele ntə yíguli; ɲi, *mpwíín mə mpú ɲwa ɲjígúla yé mə du námə bə nda yíguli.

⁴¹ «Nəcé jí wó ngə mpu dúg ntand shwú jí mínyɔɲú woó jús dí, ɲi wo kú dúg mbwûɲ wí dwó jús dí yí?

⁴² Ntɛdelé wó jí nə ɲkul ci nə wo yíl mínyɔɲú woó ntand shwú júsúđ wɛɛ kú

dág mbwûŋ wúsá wo dwó júsd yí? Yé múúd mækəŋ, fwog yíl mbwûŋ wódí júsd; ja jəŋgə wə wó é ka dág nda wó jí nə ŋkul yíl mínyəŋə woó ntand shwú júsd ná.

⁴³ «Fwámé líí dí í dá wúmə íbumé í abúbôw; líí abúbôw kú námə wúmə fwámé íbumə.

⁴⁴ Líí jêsh í də mpûy íbuməd. Bwə ádé mwáág ífumbí ŋgwúdáanzə dí, kú saag mábudə ŋgwuŋəd.

⁴⁵ Jəjə múúd lám yé wúsə nə jəjə kwəzə, í ka də wéeshali jəjə ísə; bów-bôw múúd yé lám nə bów-bôw kwəzə, ka námə də wéeshali bów-bôw ísə. Sə múúd ŋgə bul tədəga lámúd yí, gwə wə mpu yé í dú lás yí.

⁴⁶ Bí ŋgə jəw mə ná Cwámə! Cwámə! Ká nəcé jí bí búsd kú sá sá mə ŋgə cí yí?

⁴⁷ Muud yêsh mə zə mádí zə gwágulə lésú mə ŋgə lás ga, a sá nda mə ŋgə cí ná, muud wəŋgə jisə mbií múúd mə zə lwágulə bí ga.

⁴⁸ A jí nda muud mə sá ná, ja á zə shumə njów yí, a tééd fáág shí ná fáág fáág fáág, a mú kə təl mífim kwóógúd. Ja mpəŋ í wóós yí, kwuŋgú tɛem də nyífa njów wəŋgúd, í kú bwele shwágusa, nəcé í bələ fwámé shumyá.

⁴⁹ Njí, ŋkí muud mə gwágulə lésú mə ŋgə lás yí, a kú sá nda mə ŋgə cí ná, a jisə nda muud mə shúmə njów mátag dí kú fáág ná ndéé kə təl mífim kwóógúd yé. Kwuŋgú mə ká nyífa njów wəŋgúd, í búg shugula shí nə mpuu.»

7

Yésus mə lwag sół məsáal mə wúl lúlúú ózimbi

(Mat 8.5-13; Yuá 4.46-54)

¹ Ja Yésus nyə a shín lás lésú yé nə wêsh kúl búúd í ŋgə gwág yí, nyə á kyey kə Kapernawûm.

² Wúl lúlúú múúd í á də jwú nə ozimbi təd yí í á bə nûŋ, lwaá dé á lám í á ŋgə bwas ŋkí yáág ná í zə yə.

³ Lúlúú ózimbi ní í á ka gwáduga Yésus. A mú kənd búbaalé ocúmbá buud wə *Oyúden ná bwə kág jəgula nə nyə ná a zág lwag nyə lwaá dé.

⁴ Ocúmbá buud bəŋgə bwə mú kə wóós wə Yésus, kə bul bul téég nyə məbwə ná: «Muud éne mə jəla ná wo kwíndág nyə,

⁵ nəcé á cəel lwoŋ búúd jisú, nyə wə nyə a lwə sə *mpáanzə minjígulá nyísú.»

⁶ Yésus mú ŋwa zhíí, bónŋə bwə mú kə. Ná bwə wál bá kə kumə njów, lúlúú ózimbi mú kənd óshwə bé ná bwə kág cí nə Yésus ná: «Cwámə, kú bul ntágulə nyúúl, nəcé mə ampíyáyé ná wo nyíg mádí njów.

⁷ Gwə wə mə shígə kwey tətəlí ná mə zág məmífwó zə bwəma nə wo yí. Jeg lás lásúg, sół məsáal waamə yálág.

⁸ Nəcé mə jí nə omása bwə ŋgə jwú nə mə wá. Mə jí námə nə ozimbi mə ŋgə jwú nə ndí wá. Nyəŋgə yêsh mə é cí ná a kyéyag yé, a kə; nyəŋgə mə é cí ná a zág yé, a zə. Mə ká cí nə lwaá dām ná í sáág gúl sá, í sá gwo.»

⁹ Yésus nyə á faag njwú ozimbi éne ja nyə á gwág á mə lás ntáni yí. A mú yid dág búúd bwə á ŋgə bə nyə áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Mə jaaw bí ná mə afwóyé bwelə dág múúd nə fwámé búgə nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Izəryél dí»

¹⁰ Buud bwə á zə lwámád wá bwə mú nyiŋgə, kə njów mə lúlúú ózimbi, bwə mú kə kwey sół məsáal mú mpwogé.

Yésus mə gwúmashi mwân mə wúl kúsá múdá

¹¹ Yésus nyə á ka kə ŋgwála á Nayîn, bónŋə *ompwíin bé nə bóól zhwog buud ə bwə á ŋgə kə.

¹² Bwə ŋgələ shísh ŋgeé mpumbé ŋgwála, dág ná, buud bwə ŋgə kə nə mbimbə ná bwə kə dəl. Í á bə cágə lú mwân, nyəŋgə njúl kúsə. Zhwog buud ə ŋgwála bwə á ŋgə lúgal nyə.

¹³ Cwámə nyə á bul gwág cey lám mwo dí ja nyə á dág kúsə múdá wəŋgə yí. A mú cí nə nyə ná: «Kú ná ŋgə jii.»

¹⁴ A mú shísh kə kúnnya nə taŋá. Buud bwə á ŋgə ŋkəny wá bwə mú shigula. Yésus mú lás ná: «Mwə ncwámə, juumúg! Mə cí nə wo ntó.»

¹⁵ Mbimbə mú wəol jí njínjilí, tééd ntág ŋgələ lás. Yésus mú ŋwa nyə nyiŋgə yə nyóŋgə.

¹⁶ Buud bəsh bwə mú bə nə inkuŋkúúnd. Bwə mú ŋgə yə Zembí məshwúmb bwə ŋgə cí ná: «Məma *múúd micúndə mə wóós sádí. Zembí mə zə kwíid kúl búúd jé.»

17 Lâḡ má Yésus í mú ḡgə kala ná ndéé í mú kyey Yudéa yêsh nə cínəḡg mákoogú məkooḡú yêsh.

*Yésus bá Yuánes Nduu-buud
(Mat 11.2-19)*

18 Yuánes Nduu-buud nyə á ka gwág misóólágú míni myêsh nə *ompwíin bé. Nyə á ka jôw óbá cínəḡgú,

19 a mú kənd bwo wə Yésus ná bwə kág jî nyə ná: «Ye wo wə muud sə ḡgə bwánd ná a bá zə yé? Ye sə kwóg ná bwánd íshús?»

20 Ompwíin ó Yuánes bwə mú kə wóós wə Yésus, bwə mú ci nə nyə ná: «Yuánes Nduu-buud ḡgə nti sə ná sə zág jî wo ná: “Ye wo wə muud sə á ḡgə bwánd ná a bá zə yé, ye sə kwóg ná bwánd íshús?”»

21 Námə fwála dəḡḡú di, Yésus mú lwag zhwog buud məbwas, shínal íjâm, yíl məjamb, bēny zhwog wəancím-ncím mísh.

22 A mú bəsa nə buud Yuánes nyə á nti wá ná: «Kəgá jaaw Yuánes sá bí mə dúg yí nə sá bí mə gwág yí. Wəancím-ncím bwə ḡgə mpu dúgya; mimbúmbwúgú mí ḡgə kyey tátəlí, mizázaamá mí ḡgə yâl, wəkúmwê bwə ḡgə mpú gwág, mimbimbə mí ḡgə gwúm, ínkúḡkwóḡúálə í búúd í mú ḡgə gwág Jəḡə Kéel.

23 Muud nyə é bə kú bwəma nə bəḡḡú mədí yé, nywáá mə jəla.»

24 Ja búúd Yuánes nyə á nti wá bwə mə nyingə yí, Yésus mú zə lésha nə buud bwə á bə cínəḡg áncuncuma wá; a mú ci nə bwo shú mə Yuánes ná: «Ja bí á də kə shí a shwéeshá dí yí, bí á də kə dúg jî? Ye gúl ká í dúgə ntəḡ nə fufá?»

25 Nkí í á shígé bə ntó, bí á də kə dúg jî? Ye ḡgwól múud dúgə bwáád íjimé í mímbwéedí? Mbô, buud bwə dú bwáád íjimé í mímbwéedí də cugə cug əlal-ḡkul wá bwə də bə mínjów mí ójwú-buudud.

26 Ká bí á də kə dúg jî? Ye *muud micúndə mə Zembî? Haaw, mə jaaw bí ná nyəḡḡg bí á kə də dúg yé mə ntə ḡkwóḡ múúd micúndə mə Zembî.

27 Nəcé nyə wə Zembî nyə á ci nda jisə cilyá nyédí Kálad dí ná, ná: “Dugí! Mə zə kənd mbwiingye lâḡ waamá ná a kág wo shwóg kə kwambulə wo zhií.”

28 Mə ka jaaw bí ná, mpədúgá buud bēsh bwə mə byél mímwə mí búdáđ wá, kú nə muud mə ntə Yuánes. Nji tēem bə ntó, muud mə bul bə zhizhe Faan mə Zembî dí yé, á ntə Yuánes.

29 Buud bēsh tēem bə óḡwenye ə tóya bwə á ḡgə duwan wə Yuánes wá, báá bwə á ḡgə magulə ná Zembî jî tátəlí.

30 Nji, *Ofarizyēḡ bəḡḡḡ *Oḡkume ó máççəḡ bāḡ buud bwə á ban ná bwə adúwáné wə Yuánes wá, bwə á ban sá Zembî nyə á yagúlə shú dáḡ dí yí.

31 «Mə kág ná yḡga kala búúd á múús nə ozá? Mə kág ci ná búšə ntədəle?»

32 Búšə nda ikágə bíś shishé íseḡḡyá dí yí, bíl í ḡgə kámbəla nə bílúgá ná: “Sə mə lwə bí ilúlwóḡ í ábulya məkál, bí kú sáág; sə mə nyingə wá míḡgwa mí shwiy, bí kú jii”.

33 Ntó wə í ḡgə bə éga; Yuánes Nduu-buud nyə á zə, kú də ídíy-díy, kú ḡgul məlwəg; bí ná: “A jî nə jamb.”

34 Mwān mə Múúd mə zə, a ḡgə də a ḡgə ḡgul, bí ná: “Nyíni jisə ndəl dəg, ḡgule məlwəg. A jî námə shwə oḡwenye ə tóya nə osól ə *mísám.”

35 Nji buud bēsh bwə ḡgə bə fəg mə Zembî wá bwə ḡgə lwó ná jisə jəḡə sá.»

Yésus mə juu ḡgwól múdá

36 ḡgwól *Farizyēḡ nyə a jôw Yésus ná a kág nyədí njów bá bwə ké də. Yésus mú kə nyí njów mə Farizyēḡ wəḡḡḡ kə ḡwa jiya shú dálə.

37 ḡgwól múdá nyə á də bə sół *mísám cínəḡ ḡgwóla, nyə á ka mpu ná Yésus jî wə Farizyēḡ éne, a ḡgə də. Ká dúg íí, mudá wəḡḡḡ mə wóós, a zág nə labínda fúfuundú *alubátrə* dí.

38 A mú zə tów Yésus mpəsə, ḡge kómb məkuú. A mú də jii, də bweesh Yésus məkuú nə məzhwíle ná ndéé a fím nyə mwo nə shilú jé, a músə ḡgə ywó nyə mwo nə mpu, a nywə mwo labínda. 39 Ja Farizyēḡ nyə a jôw Yésus yé nyə á dúg sóólúgú wəḡḡḡ yí, nyə á ḡgə lás nyədí lámúd ná: «Muud éga mbəm bə *múúd micúndə mə Zembî, ḡki a mə mpu múdá ḡgə kúnya nə nyə éga mbií múdá á jisə yí, a mpu ná a jisə sół misám.»

7:22 4.18-19; Mat 11.5 7:27 Mal 3.1; MmN 23.20; Mak 1.2; Luk 1.76 7:29 Mat 21.32 7:29 3.7, 12 7:33 Mat 9.14; Mak 2.18; Luk 5.33 7:33 1.15 7:34 Mat 9.10 7:36 11.37 7:37 Mat 26.6-7; Mak 14.3 * 7:37 alubátrə: Nyə á bə dúl váál kwóógú, bwə á də mə ifúfuundú í bwíl nə ndí yí. 7:39 7.16

⁴⁰ Yésus mú lás ci nə nyə ná: «Shímun e, má cɛel jaaw wo gúl sâ.» Shímun ná: «Yíggali, jaawúg.»

⁴¹ «Ŋgwól múúd nyə á bə nə buud obá bwé mbíd nyə mpwálá; ŋgwól nə mpwálá odanarî mitəd mitóon, ŋgwólúgá nə odanarî məwûm mátóon.

⁴² Nda bwé áshígé bə nə *mwaanê bwé nyíng nyə yé ná, nyə á shwal bíd bwo nə mpwálá nyooŋg. Búud obá ónííd, nyáyé nyə é bul cɛel múúd mpwálá wáŋ yé?»

⁴³ Shímun mú bɛsa ná: «Mə tédúgá ná í é bə nyooŋg á má bíd nə məma mpwálá yé.» Yésus nə nyə ná: «Wo má sám mbíí í jéla yí.»

⁴⁴ Yésus mú yid wé mudá, nyə nə Shímun ná: «Wo má dúg múdá éga? Mə ámə nyíi wa wódí njów, wo shígé shwú mə məjúwó makuúd; nji nywáá, a má gusa mə makuú nə məzhwíle mé, a fím mə mwo nə shilú jé.

⁴⁵ Wo shígé námə ywó mə mpu; nji nywáá, té nyə ámə nyíi wa yí, a ji nji a ŋgé ywó mə makuú.

⁴⁶ Wo shígé nywɔ mə məwúdá lúúd; nji nywáá má nywɔ mə labínda makuúd.

⁴⁷ Gwá wá má ká jaaw wo ná, misám myé mí á tɛem bulya nda jí, a má bíi íjuugá yá misám myooŋg myêsh; gwá wá á búl bə nə cɛelí nə mə yí. Nəcə, muud bwé də juu nə isâ cíg-cíg yé a də námə bə nə cɛelí cíg-cíg.»

⁴⁸ A músə ci nə mudá ná: «Wo má bə nə ijuugá nə misám myô.»

⁴⁹ Buud bwé á bə dína dí wá bwé mú ŋgə lás bwédí mílamúd ná: «Nyáyé múúd éga nyé? A bálé juu múúd nə misám?»

⁵⁰ Yésus mú ci nə mudá ná: «Wo má *dúg cug nəcé búgə gwô. Wɛɛ kaág nə shɛɛ.»

8

Kanda mbəəl məmpəg (Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

¹ Mpúsə isâ íni, í á zə bə ná, Yésus nyə á ŋgə kyey míngwála nə mándúd ŋgə jíggali buud, a ŋgé cúndə Jɔjɔ Kéel á Faan má Zembî. *Buud ɔ lwámá bə wûm nə óbá bwé á ŋgə lúgal nyə,

² nə bóól búdá nyə á yíl məjamb wá, nə bóól nyə á lwag wá. Í á bə, nə Maríya bwé

á də jôw nə Mədalína məjamb zəŋgbá má á wú yé,

³ nə Yuána mudá mə Kúsa nyə á də vyee jús ísâ í Herod dí yé, nə Súsána, nə bóól búdá. Budá bəoŋg bwé á də ŋgə kwíind Yésus bənbə buud ɔ lwámá bə nə məbíi máŋ.

⁴ Buud bwé á ka zə sɛɛŋgya ŋkí jág bulya, bwé ŋgé wú míngwála myêsh, ŋgə zə nyádí. A mú zə lás nə bwo kandad ná:

⁵ «Ŋgwól mbəəl məmpəg nyə á zə kə myɛɛg mpəg. Ja á má ŋgə myɛɛg yí, nyúl mpúmá í má shugəla zhíí nə zhíí. Buud bwé mú nyaal nywo nə məkuú, inunú í zə ntəg shîn lúu.

⁶ Nyúl kə shugəla kwóógúd, í mú kɔ nə ndɛé í mú shwáás nəcé kú nə məbwaas.

⁷ Nyúl mú shugəla íbiin-bíinəd. Bənbə íbiin-bíin bwé mú kɔ nə ndɛé íbiin-bíin í mú káda nywo.

⁸ Njí, nyúlúgá mú kə shugəla jɔjɔ shíd, í mú kɔ, í wúmə, bumə ŋgwúd wúmə íbumə təd.» A mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwə má gwág yé, a gwág.»

Féél-féélí á kanda mbəəl məmpəg (Mat 13.10-23; Mak 4.10-20)

⁹ *Ompwíin bə bwé mú jí nyə nda kanda wəoŋg í kə ná.

¹⁰ A mú bɛsa nə bwo ná: «Zembî nyə a má sá nə bí báá mpúg mindimba myâ Faan dé; nji a sá nə bóól bəŋ bwé ŋgé gwág nji mikaanə; bwé bág,

bwé tɛem kənd mísh, bwé kú dúg;

bwé tɛem gwágulə, bwé kú wáməulə.

¹¹ «Kanda ni í kə ntúga: Mpəg wə Milésú mí Zembî.

¹² Buud búsé ka bə tâŋ nda zhíí nə zhíí wá, jísə bəoŋg bwé dá gwág, nji Njwû məjamb mú zə, zə yíl bwo Milésú mí Zembî lámúd, nə bwé á bá *búgəla nə ndɛé bwé *bə nə cug.

¹³ Bəoŋg búsé tâŋ nda kwóógúd gwów wá, nyísə bəoŋg búsé ná, ja bwé gwág Milésú mí Zembî, bwé lég myə nə məshusug; nji bwé kú nə mikɔlálə bwédí cugud, bwé də búgəla nji kúkúl baan. Bwé ká bwəma nə məkugəulə, bwé julə mənnyúul.

¹⁴ Mpəg í á shugəla íbiin-bíin dí yí, jísə buud búsé ná, bwé ká shîn gwág Milésú mí Zembî, bwé kə, yágúwó nə tɔom nə məlugə

má cug i mú káda bwo, bwé nda wúmæ mpúmæ ná ndéé í tî.

¹⁵ Mpæg í á shugula shí átutagú dí yí, nyíse buud báá búsé ná, bwé gwág Milésú mí Zembî nê jɔ milám myâ tátəlî, bwé bii myê, bwé mú wúmæ mpúmæ nácé bálə nê zény.

*Kaanó lám̄ba
(Mak 4.21-25)*

¹⁶ «Muud cugé nê ñkul sá ná, a jida lám̄ba kə kúd mpwo dí, ñkí ná a kə təl dwo shí gwon̄á. Bwé ða yida təl lám̄ba cé lám̄ba dí ná buud bwé nyí njów wá bwé dúgúg mənkenya.

¹⁷ Kú nê sâ á *ndím̄ba í bá bwên kú búguli, ñkí sâ á shwoó í bwên kú mpûy, kú wósos mənkenyad.

¹⁸ Bî ó ka ða bey nê mbií bí má ða gwágulə isâ yí. Mpugá ná muud jí nê baalé fag yé, Zembî mæ bá kwádulə nyə nywo. Nji nyɔɔng cúgέ námá fwo bæ nê ndí yé, Zembî mæ bá mæel yíl nyə búbaalé á ñgə *búgula ná a jí nê ndí yí.»

¹⁹ Nyɔɔngá mæ Yésus bən̄n̄n̄ omínyon̄á bē bwé músə jê ná bwé zə nyədí. Nji, bwé a shígé bæ nê ñkul mæ shísh nyə kúnə-kúnə nácé buud bulúlə bulya.

²⁰ Bwé mú ka jaaw Yésus ná: «Nyɔɔngá woó bən̄n̄n̄ omínyon̄á bwô búse na tóon, bwé ñgə jii dúg wo.»

²¹ A mú bɛsa nê bwo ná: «Nyɔɔngá waamə nê omínyon̄á báamə wə buud bwé ñgə gwág Milésú mí Zembî bwé ñgə sá nda mí ñgə cí ná.»

*Yésus má cweel ñkw̄ɔ
(Mat 8.18, 23-27; Mak 4.35-41)*

²² Í á bæ dúlúgá jwówád ná, Yésus má kəwa byóólád bən̄n̄n̄ ompwíin bē, a mú cí nê bwo ná: «Sé líínágá m̄n̄ mága kə fanwíny.» Bwé músə wú bwún̄ád kə bwag.

²³ Yésus mú kə gwád ompwíin bē bwé ñgə júgə. Məma ñkw̄ɔ músə zə kung m̄n̄, məjúwó má mú lwándala byóólád, í mú bæ bwo ñkí wagəwo.

²⁴ Ompwíin bwé mú kə juuməshi nyə ná: «Mása, Mása, sé wál zə yə.»

A músə juum, a ñkáánd nê ñkw̄ɔ, ñkáánd nê ikw̄ɔ í məjúwó, byêsh í mú cwaaləwo, m̄n̄ má mú bæ ná shɛɛ.

²⁵ A mú cí nê bwo ná: «Búgá jín jí ñgow?» Ñkun̄kúund í mú bii bwo, bwé ñgə bul bî. Bwé mú ñgə nyímbəla bwámé nê bwámé ná: «Nyáyé múúd éga nyel! A ká námá lás, tɔɔ ñkw̄ɔ, tɔɔ məjúwó í bálé sá nyə məgwág í?»

*Yésus mæ yíl njumbúlu məjamb
(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)*

²⁶ Bwé mú kə səl byóól shí á Ogerazeniyé, ná bæendyá nê Galilé.

²⁷ Yésus ñgə námə wú byóólád tōw shí, ñgwól múúd a ñgwála mú zə bwəma nê nyə. Muud wɔɔngá nyə á bæ nê məjamb. Bweyálə nyə á bwey ða jí shushwáás, kú jí mínjów, ða jí ñji məshwon̄ dí.

²⁸ Dúgúlə múúd éne nyə á dúg Yésus yí, nyə a bwú ñkwíimbyé a mú zə búla nyə shí məkuú. A músə k̄m ná: «Yé Yésus *Mwân má Zembî á gwów-gwów, shwə bān̄ nê iney? Má jəgula nê wo, kú bæeg təl mæ cwúndəd.»

²⁹ Nácé Yésus nyə a lás nê bów-bôw shíshim mpəl dí ná í wúg muud wɔɔng nyúúlád. Í á ða bád nyə ija ija, bwé dúgə wóolə nyə nê mikwoolú mí ñkwánz, ða wá nyə mimb-wagə məkuúd shú ná bwé baagulə nyə. Nji nyə á ða tí isâ íni byêsh, jamb í mú ða kə nê nyə íkúl í á ða bæ kú nê buud yí.

³⁰ Yésus mú jí nyə ná: «Jínə dwô wə zə?» Nyə ná: «Jínə dām wə Kínda,» nácé ncúlyá məjamb má á bæ nyə nyúúlád.

³¹ Məjamb má mú téeg Yésus məbwə ná a kú cí nê bwo mpəl dí ná bwé kág bí ncíməd.

³² Na, məma sɔɔnz ñkuú í á bæ í ñgə ða cínɔng mbún̄ád. Məjamb má mú téeg Yésus məbwə ná a máguləg ná má kág nyíi ñkuúd. A mú magulə.

³³ Məjamb má músə wú múúd éne dí, kə nyíi ñkuúd. Dɔ lú ñkuú dɔɔng dēsh mú dad wú mbún̄ád kə juwa m̄n̄ ná ndéé fudə.

³⁴ Buud bwé á ñgə baagulə ñkuú wá, dúgúlə bwé má dúg sâ í ámə cɔ yí, bwé mú wɛɛnz kə ñgə jaaw buud ñgwála nê mílɔm mílɔm.

³⁵ Buud bwé mú wú kwáádá zə, zálə dúg sâ í ámə cɔ yí. Bwé mú zə kwey múúd məjamb má á wú éne a njúl nê mikáándə nê fwámé fág, a njúl Yésus shí məkuú. Bwé mú gwág ñkun̄kúund.

³⁶ Buud bwá á dág sóólágú í á s̄y wá bwá mú jaaw bwo nda njumbúlu wɔɔŋg í á *dág cug ná.

³⁷ Nə ndeé, zhwoḡ buud bēsh wā shí Oger-azeniyeḡ bwá mú zə, zə ci nə Yésus nə a kyéyug wú bwádí shíd, nəcé í á bə fwámé íjkuŋkúúnd í má bii bwo. Yésus mú nyingə kəwa byóólúd, nyingə nə mpásə.

³⁸ Muud nyə á bə nə məjamb yé, mú téég nyə məbwə nə a ηwág nyə nyádí gwoŋgəd. Yésus mú yidá nyingə nyə ná:

³⁹ «Nyingəḡ kə wódí njów kə jaaw s̄a jēsh Zembí má sá wo yí.» A músə kyey, lína ηgwála wēsh a ηḡ jaaw s̄a jēsh Yésus má sá nyə yí.

Yésus má gwūmushi shilə mə Zharus (Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)

⁴⁰ Nyingəlá Yésus nyə á nyingə yí, buud bwá á shwas nyə áncuncuma, nəcé í á bə bwá ηḡ bwánd nyə.

⁴¹ Ká dág ná, ηgwól múúd nə jíná nə Zharus, a njúl njwú á *mpáanzə minjígúlá, má zə ná ndeé zə kúd məbwón shí, téég Yésus məbwə nə a kəḡ nyí nyádí njów.

⁴² Muud wɔɔŋgú nyə á bə nə súsású ηgwúd nə ηgwúd í njúl nə mimbú wūm nə mimbá. Súsású jɔɔŋgú í á ηḡ júgala.

Ja Yésus má tí njɔɔnd kálə wu yí, buud bwá mú zə ηḡ shúsə nyə ikóómb byēsh.

⁴³ Ngwól múdá nyə á bə cínəŋg məcií má á də wú nyə nyúúlád té mimbú wūm nə mimbá. Mudá wɔɔŋgú nyə á keenzh məbii mé mēsh mínjów mí məbyan dí nji a kú yál.

⁴⁴ Nyə á ka shísh wá Yésus ηgeε mpásə kwon, a mú kúnya nə nyə lwá lá káándá, məcií tów ntəḡ nyə.

⁴⁵ Nə ndeé Yésus mú ci ná: «Zə má kúnya nə mə éne?» Buud bēsh bwá mú ηḡ kílya nə ndeé Pyēr mú ci ná: «Mása, buud bwá ηḡ bə wo áncuncuma bwá ηḡ shúsə wo.»

⁴⁶ Yésus mú ci ná: «Ŋgwól múúd má kúnya nə mə. Mə má gwáduga nyúl mpífə má wú mə nyúúlád.»

⁴⁷ Mudá éne mú mpu ná a cugé ná shwoód. A mú zə a ηḡ lílya, zə wusə nyúúl shí Yésus dí mpwóómbúd, zə jaaw búúd bēsh

s̄a í ámə sá nə a kúnyág nə Yésus yí, a jaaw námə nda nyə ámə yál cé nə cé ná.

⁴⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Shilə wām, wo má *dág cug nəcé búḡá gwō. Kaág ná shεε.»

⁴⁹ A ηḡ ná lás ntáni, muud mú wóós wúlə wá njwú á mpáanzə minjígúlá, zə jaaw nyə ná: «Súsás gwō má yə, kú ná beεg ntəḡulə Yíguli.»

⁵⁰ Yésus mú gwág, a mú ci nə Zharus ná: «Kú beεg fúnda, bəḡ nji nə búḡá, nyə é cugə.»

⁵¹ Ja Yésus má kə wóós njów yí, a mú ban ná ηgwól múúd shús kú nyí, nji Pyēr nə Yuánes nə Zhák nə sóŋgú mwān nə nyɔɔŋgú mwān.

⁵² Bēsh bwá á ηḡ jii súsású jɔɔŋgú, ηḡ tədəwa. Yésus mú ci ná: «Kúḡá ηḡ jii, nyə afwóyé yə, a ηḡ yida j̄a.»

⁵³ Nda bāŋ bwá á mpu ná súsású má yə ná, bwá á yida ηḡ cáḡulə Yésus.

⁵⁴ Yésus nywáá mú bii súsású məbwád, a mú ci gwów-gwōw ná: «Mwān, wɔɔlúḡ!»

⁵⁵ *Jím mə mwān mú nyingə zə nyə nyúúlád, a mú wɔɔl cé nə cé. Yésus mú ci ná bwá yəḡ nyə s̄a má d̄a.

⁵⁶ Obyál ə mwān bwá mú bul káam. Yésus mú báásulə bwo ná ci bwá kú jaaw múúd s̄a í ámə cə yí.

9

Yésus má kənd búúd ə lwámá bē (Mat 10.1-14; Mak 6.6-13)

¹ Yésus nyə á ka j̄ow *buud ə lwámá wūm nə óbá, a mú yə bwo ηkul nə kéénd á dúlə yíl búúd məjamb, nə ηkul á dúlə lwag bwo məbwás.

² A mú kənd bwo ná bwá kəḡ ηḡ cúnda Faan má Zembí, kə ηḡ lwag mimbál.

³ A mú ci nə bwo ná: «Bí kú ηwa íbaduga í njɔɔnd, tɔə wagat̄ig, tɔə baamətálá, kú kə nə b̄aléd, kú kə nə mwaanē; muud kú bwáád íshimí íbá.

⁴ Bí ó j̄i njów bí ámə nyí yíid, bí ka bá tí cínəŋgú kə shwóg.

⁵ Búúd bwá ká bá bə kú ləḡ bí wúl ηgwála dí, bí wú cínəŋgú, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí.* Sóólágú wɔɔŋgú í lwáḡulə bwo ná bwá má byaḡulə.»

8:43 Ləv 15.25-27 **8:44** Mat 9.20 **8:48** Mat 9.22 **8:52** Yuá 11.11-13 **8:54** Mak 5.41 **8:56** Mak 7.36 **9:1** 10.1-12 **9:2** 11.2 **9:3** 22.35 **9:5** Mis 13.51 * **9:5** Ja Oyúden bwá á də kudə fumbyá mákuú dí yí, bwá á də lwáḡulə ná, kúkul shí bwá ámə t̄al mákuú mán yí, bwá má k̄al gwo nə buud bí cínəŋg wá nə bwá músə s̄a nyé.

⁶ Buud ɔ lwámá bɔɔŋg bwá mú kyey, ŋgə kə mílɔɔm mílɔɔm, ŋgə kə bwiiŋg Jɔjɔ Kéel, bwá ŋgə lwag buud kál jêsh.

Herod mə jág Yésus
(*Mat 14.1-2; Mak 6.14-16*)

⁷ Herod á tatarâk† mú gwág ísâ byêsh í á ŋgə sîy yí. A mú bæ kú ná mpu sâ á tádúgág yí, nəc é bóól búúd bwá á ŋgə ci ná Yuánes má gwûm;

⁸ bóól ná Eli wə má nyingə lwóya nyúúl éne; bóól ná ŋgwól *múúd micúndá ayág wə má gwûm éne.

⁹ Herod mú ci ná: «Mə wə mə a cígə Yuánes cúŋ. Nyáyé múúd nyɛ mə búl gwáduga ntága éga?» A mú ka ŋgə sɔ ná a dúg Yésus.

Yésus mə yá búúd idâw
(*Mat 14.13-21; Mak 6.30-44*)

¹⁰ *Buud ɔ lwámá bwá á ka nyingə. Bwá mú zə jaaw Yésus sâ jêsh bwá á sá yí. Yésus mú ŋwa bwo, bónónj bwá wú búúd dí, kə bwáméfwó ŋgɛé ŋgwála bwá dá jôw ná Betusayída yí.

¹¹ Ncúlyá buud bwá mú mpu ná bwá ŋgə kə nûŋ, bwá mú bɛ nyə áncuncuma. Yésus mú lég bwo, a mú ŋgə bwiiŋg bwo isâ í dúgyá nə Faan má Zembî yí, a ŋgə lwag bɔɔŋg bwá á ŋgə jii luug wá.

¹² Ja kugú má bii shí yí, buud ɔ lwámá wûm nə óbá bwá mú shísh wə Yésus zə ci nə nyə ná: «Cígə nə bwo ná bwá nyíŋgəg, bwá kág ŋgə já mákwáádə nə ibaafə yá wa kúnə-kúnə, bwá kə sɔ sâ má dâ nəc é sá bí wa bugád.»

¹³ A mú ci nə bwo ná: «Biméfwó yágá bwo sâ má dâ.» Bwá nə né ná: «Sá cugé nə sâ, nji íbuléd ítóon nə oshú óbá. Ka nji ná séméfwó sá má kə kusə búúd óga besh idâw, í ka tɛem kwaga nə bwo.»

¹⁴ Buud bwá á bæ cínəŋgú je bæ budûm otóoshin otóon. Yésus mú ci nə *ompwíin ná bwá jílug bwo shí ikínda ikínda, kínda jêsh nə buud je bæ máwûm mátóon.

¹⁵ Bwá mú námə sá ntó, shín jil búúd besh shí.

¹⁶ A mú ka ŋwa íbuléd ítóon nə oshú óbá óni, a bân mísh gwôw, yə Zembî akíba. A mú fɛy byo yə ómpwíin bé bwá kə ŋgə yə buud.

¹⁷ Buud besh bwá mú də, jílə, idâw lég. Bwá mú sɛɛŋg íkúl í á lég yí, wá mábwumúd tâŋ mábwumú wûm nə mábá.

Yésus jisə Mesî
(*Mat 16.13-21; Mak 8.27-31*)

¹⁸ Í á ka zə bæ, a mə kə koogú kə jəgula nə Zembî, ompwíin bé bwá mú kə sɛɛŋgya nə nyə. A mú jí bwo ná: «Buud bwá ŋgə ci nə mə jisə zə?»

¹⁹ Bwá mú bɛsa ná: «Bóól búúd bwá ŋgə ci nə wo jisə Yuánes Nduu-buud, bóólúgá ná wo jisə Eli, bóólúgá ná wo jisə ŋgwól *múúd micúndá ayág má gwûm yé.»

²⁰ A mú ci nə bwo ná: «Ká bi bân bí ŋgə ci nə mə jisə zə?» Pyêr mú bɛsa ná: «Wo jisə *Kríst Zembî nyə á nti yé.»

Buud bwá bɛ Kríst wá
bwá bá námə jug
(*Mat 16.24-28; Mak 8.34-9.1*)

²¹ Yésus mú mpu báásulə bwo ná ci bwá kú bwɛɛ jaaw múúd ntó.

²² A mú ka jaaw bwo ná: «Í jii shú má *Mwân mə Múúd ná ocúmbá buud wá lɔɔm nə mílúlúú myá ofada nə *Oyíguli ɔ máccɛɛ bwá kág jág jugushi nyə, bwá kudəwa nyə, bwá gwú ntág nyə. Nji a bá gwûm shwoŋ dí jwów lú léel.»

²³ A mú ci nə besh ná: «ŋkí muud má cɛɛl bɛ mə, a bág kú jagulə nyáméfwó; a ŋkényág kwolós jé jwów dêsh, bɛ mə.

²⁴ Nəc é, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímبال gwo. Nyɔɔŋg mə jímبال cug jé nəc é mə yé, a faam.

²⁵ ŋkí muud má bii mábii mêsh mâ shí ga, nji a yə, ŋkí ntág ná a ntámá cug jé, wáyé mfíi nyə é bæ nə ndí cínəŋg yí?

²⁶ Mpugá ná muud mə gwág mə shwôn, gwág íciyá byâm shwôn yé, Mwân mə Múúd mə bá námə gwág nyə shwôn ja á bá zə a ŋgə ŋkənəwa məŋkənəwa mé nə məŋkənəwa mə Sónŋgá, bənəŋ míféeshá mí *wəéŋgales myé dí yí.

9:7 9.19 † 9:7 **Tatarâk**: Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; nji í kə ná «ŋgwámuna nyə á ŋgə jwú nə mpál nɔ á ŋkúmba faan yé». Dúgúg námə Mat 14.1; Luk 3.1, 19; Mis 13.1. 9:9 23.8 9:10 Mat 15.32-39 9:10 6.13; 10.17 9:17 20j 4.43-44 9:18 5.16 9:19 9.7-8; Luk 1.17; 7.16 9:20 Mat 16.16; Luk 22.67 9:21 9.36 9:22 9.43-45; 17.25; 18.31-34; 24.6-7 9:23 14.27; 17.33; Mat 10.38-39; Yuá 12.25-26; 1Pr 2.21 9:26 12.9; Mat 10.33; 2Tm 1.8; 2.12 9:27 Mat 16.28

27 Bábálé má jaaw bí ná, bóól búúd básá wa óga, bwá abálé bwele ya, bwá kú fwo dág Faan má Zembî.»

*Yésus mə lwóyá mılwaná myé
(Mat 17.1-8; Mak 9.2-8)*

28 Í á ka zə bə, Yésus mə shîn lás lésú nı, mwôw mə mú cə je bə mwəomb, nyə á nwa Pyêr nə Yuánes nə Zhâk. Bónón bwá mú bád mbúnúđ gwôw kə jəgula nə Zembî.

29 Ja nyə á nğə jəgula yí, mpwoombá nyé í á shwǝla, mikáándá myé mí mú bə nkí fumə, mí nğə faan nda njəs.

30 Seegya ná buud obá, Moyíz bá Eli bwá mú bwá nğə lésha nə nyə.

31 Moyíz bá Eli bwá á lwóya mənnyúul mılwanád. Bwá mú nğə lésha nə Yésus shú shwıy á bá kə yə Yurúsalem yí.

32 Na nyə á bə, Pyêr bənón buud ó gwoonğ bé bwá mú ígwád ná cúg. Bwá á ka juum, bwá mú dág Yésus nğə jág nkənəwa, buud obá bwá nğə lésha nə nyə.

33 Ja Moyíz bá Eli bwá á nğə béegya nə Yésus yí, Pyêr nyə á cı nə Yésus ná: «Mása, nywaálə nğələ ji wa. Sá shúməgá məbanda məlól, nğwúd shú dwô, dúl shú má Moyíz, dúlúgá shú má Eli.» Nyə a shíge mpu sâ nyə á nğə cı yí.

34 A nğə ná lás ntáni, seegya ná gúndá í má zə búdal bəsh. Inkuńkúúnd í mú bíi bwo ja bwá má dág gúndá má búdal bwo yí.

35 Kál í mú wú gúndá jəonğ dí ná: «Mwân waam mə á féesh wə éga. Sága nyə məgwág.»

36 Ja kál í má shîn lás ntáni yí, bwá mú dág Yésus nji nyəmfwó. Bwá mú ji ókúl-ókúl. Bwá á ji mwôw məonğúđ kú jaaw tə muud sâ bwá á dág yí.

*Yésus mə lwag wúl mbâl jamb
(Mat 17.14-21; Mak 9.14-27)*

37 Jwôw í á bə cınəonğ yí, bwá mə shulə wú mbún dí, buud bwá mú zə bwəma nə nyə áncuncuma.

38 Ká gwág íí, nğwól múúd mə kîm na mənkúmbə mə búúd dí ná: «Yíguli, mə jəgula nə wo, kəndug mísh dág mwân waamê dí. Mə ji nə nyə nji nğwúd éne.

39 Jamb í də bii nyə, a mú də kîm, ifúlug í dágə wóos nyə mpud. Jamb í də jugəshı nyə ná ndeé í ka tɛem zə nğə bíđ nyə í má fwo líduga.

40 Mə ámə jəgula nə *ompwíin bwô ná bwá yílúg nyə jamb dəonğú, bwá shíge kwag.»

41 Yésus músə káam ná: «Wúu! yé óhááden óga! A bówúle bí mitádúgá e! Mə e bá kə nə bí ntáni kə wóos nğow? Mə é bá jısəw bí kə kumə jáyé ja? Zaá mə nə mwân woó wəonğ.»

42 Mwân nğə shísh wə Yésus íí, jamb mú kadəwo nyə shı, nğə jág sagəsə nyə. Yésus mú nkáánd nə jamb, a lwag mwân ná ndeé a nyinğ kənd nyə wə sóonğú.

43 Dágúlə búúd bəsh bwá á dág misóólúgú mí Zembî yí, bwá á káam ntə nkúl.

Buud bəsh bwá nğə ná káam isá byəsh Yésus nyə á nğə sá yí, nyə mú cı nə ompwíin bé ná:

44 «Mpugá gwágulə lésú mə zə lás ga: *Mwân mə Múúd wál bá zə kaanz məbwə mə búúdúđ.»

45 Nji bən nğə á shíge mpu gwág lésú wəonğú, í á bə bwo shwılyá ná bwá kú gwág nda í kə ná. Bwá á ka nğə fúndə jíle nyə lésú wəonğú.

*Zə mə ntə bóól
(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)*

46 Bwá mú zə tééd sənúsálə mákəl ná bwá cɛel mpu nyəonğ jí bul bə fwámé múúd bwáđi gwoonğ dí yé.

47 Nji Yésus nyə á bwey mpu sâ bwá á nğə təduga bwáđi mılámúđ yí. A mú nwa gúl kúkágó, təl nyáđi kúnə-kúnə.

48 A mú cı nə bwo ná: «Muud mə ləg kúkágó ga jínə dām dí yé, a mə ləg mə. Muud mə ləg ntəg mə yé, nyə aləgé mə, a ləg múúd nyə á nti mə yé. Mpugá ná muud mə nwa nyáməfwó zhizhe mpáđúgá nyın yé, nyə wə jí fwámé múúd ntə bóól.»

*Muud mə bá kú lúmbəli yé nğə magula
(Mak 9.38-41)*

49 Yuánes mú ka zə lás cı ná: «Mása, sá ámə dág nğwól múúd nğə balan nə jínə dwô, nğə yíl buud məjamb nə ndí. Sá ámə ka kaambələ nə nyə ná a kú ná nğə sá nəcé a cugé sáđi gwoonğ dí.»

50 Yésus mú yidá bęsa nə nyə ná: «Kúgá ðu kaambulə ná a kú ngə sâ, nəcé muud nyə aŋgê nə mpii bí yé, ji bídí kóómbád.»

51 Fwála í á bæ ná Yésus má zə bá ŋkâŋ wú shí ga dí yí í á ngə shísh. Ntó Yésus nyə á ŋwa cígúlá ná tɔɔ jí tɔɔ jí a ké Yurúsalem.

52 Nyə á ka lwâm bóól búúd nə bwá kág nyə shwóg. Bwá mú ŋwa zhíí, kə nyíi dúl dánd á Samariya dí ná bwá ké kwəməsa, Yésus bəg kə shigula cínəŋg.

53 Nji, buud ɔ dánd dɔəŋgá bwá mú ban ná bwá alégé nyə nəcé nyə á ngə kə ŋgɛé Yurúsalem.

54 Nda *ómpwíín bé Zhâk bá Yuánes bwá á dúg ntó ná, bwá á ci nə nyə ná: «Cwamba, ye wó jii ná sé jówúg kuda í shúləg wú gwôw zə cumbal jígal bwo?»

55 Yésus mú yid, ŋkáánd nə bwo, †[nyə ná: «Bi ampúyé wəəŋg shíshim í ngə shwambulə bí ni.»]

56 Bwá mú ŋwa zhíí kə dúl dándúd.

Bęğlə Yésus (Mat 8.19-22)

57 Bwá ngə kyey zhíí nə zhíí, ŋgwól múúd mú ci nə Yésus ná: «Mə zə bá ðu bę wo kúl jêsh wó bá ðu kə yí.»

58 Yésus mú ci nə nyə ná: «Ontɔ bí nə miku, inunú nə maage, nji *Mwân mə Múúd cugé nə ŋkúmba kúl á dúg já yí.»

59 A mú ci nə ŋgwól múúd ná: «Bęg mə.» Nyíni nə né ná: «Cwamba, fwog bíd mə, mə kág ðul sóŋgá waamâ.»

60 Yésus mú ci nə nyə ná: «Bídúg mímbimbə mí dúləg mimbimbə myáŋ. Wɛɛ, kaág ngə bwíiŋg buud Faan má Zembî.»

61 Ngwól múúd mú námé ci nə nyə ná: «Cwamba, mə zə bę wo. Nji bwándúg nə mə fwóg kə jəna nə njów búúd wâm.»

62 Yésus mú ci nə nyə ná: «Múúd mə kə ŋkəny bəəg ná á waad fambá, a nyiŋgə yág dúg mpásə, muud wəəŋgá cugé nə mfií Faan má Zembî dí.»

10

Yésus má kənd búúd məwûm zəŋgbá lwámád (Mat 9.37-38; 10.7-16; 11.21-24)

1 Ja Cwamba nyə a shín lás isâ íni yí, nyə a cwééd *ompwíín məwûm zəŋgbá nə óbá* a mú kənd bwo ná bwá ngəg nə kə óbá óbá íkál byêsh nyáméfwó nyə á jəla nə kə yí.

2 Nyə a lás nə bwo ná: «Dugá, idəw í má tí fambá məŋkund məŋkund, nji buud bwá ké saag wá búsa cíg-cíg. Ntó wə má cí nəəó: jégulagá nə amadí fambá nə a kəndəg buud, bwá zəg saag.

3 Kəgá, mə má kənd bí nda bwán ɔ incwəmbɛ mpédúgá ɔŋkweny.

4 Muud kú kə nə *mwaanê ŋkí kwáám. Muud kú ŋwa bóól osílúfaas; muud kú kə jí mábédád zhíí nə zhíí.

5 «Njów wêsh bí má nyíi yí, fwogá ci ná: “Zembî sáág ná bi bəg ná sheɛ.”

6 Ŋkí ŋgwól muud á ná sheɛ ji cínəŋgá, məbədə má n nə nyədəí; ŋkí ntó dí, má nyiŋgə zə bídí.

7 Bi ɔ ji njów wəəŋgád, bí ðu ðə nə ŋgul ísâ bwá é ðu yə bí yí, nəcé sóól məsáal má jəlá nə bæ nə myána. Bí kú bá ðu kyey mínjów minjów.

8 Ngwála wêsh bí é nyíi buud ləg bí yí, bi ɔ dá ísâ bwá yə bí cínəŋg yí,

9 bi ɔ lwag mímbəl myâ cínəŋg, bí jaaw bwo ná Faan má Zembî í mú bí kúnə-kúnə.

10 Wəəŋg ŋgwála bí má nyíi buud kú ləg bí yí, bí kə tām dánd kə lás ná:

11 “Sá má kudə yə bí fumbyá a ŋgwála wán í ámə nada sé mákuú dí yí. Nji mpugá nə Faan má Zembî í má shísh kúnə-kúnə.”

12 Mə mpú jaaw bí ná jwôw Zembî mə bá zə sámb búúd milésá yí, a bá jagulə búúd ɔ Sodom ntɔ ngwála wəəŋg.

13 Məntágula nə bí buud ɔ Korazín. Məntágula nə bí buud ɔ Betusayída námə. Nəcé bímbí lú *máshimbá mə má wós bídí má, mə á mbəm wós Tir nə Sidon, buud ɔ nûŋ bwá á mbəm námə bwey bwáád míŋkud ji ífí dí ná bwá cénd mítédúgá.

9:51 24.50-51; Mat 19.1; Mak 10.1; Mis 1.9 9:52 10.33 9:54 20j 1.10, 12 † 9:55 Míl mícilyá mí ayág mí cúgə nə iciyá íni. 9:61 10j 19.20 9:62 11.2; Flp 3.13 10:1 9.1-6 * 10:1 Míl mícilyá mí ayág mí ngə ci ná bwá á bæ nji məwûm zəŋgbá. 10:4 22.35; 20j 4.29 10:5 2.14 10:7 1Tm 5.18; 1Kr 9.6-14 10:9 11.2 10:11 Mis 13.51; 18.6 10:12 Mat 10.15 10:13 Iza 23.1-16 10:15 Iza 14.13, 15

14 Nə ndeé, cígúlé mílúsú di, intágúli i Tir nə Sodom í ábúlé bul nyaan nda bí bín.

15 Bi bāḡ buud ó Kapernawúm, bí ḡgə téduga nə bi mə bá kə gwôw? Mbô, bi mə bá yidá shulə kə ban mǐnjǐm.

16 Muud mə gwágúlé bí yé, mə gwágulə mə. Muud mə bé kú gwágulə bí yé, mə bə kú gwágulə mə. Muud mə bó ntāg kú gwágulə mə yé, a mə bə kú gwágulə múúd nyə á nti mə yé.»

*Ompwíin bwá má kə nyiḡgə nə məshusug
(Mat 11.25-27; 13.16-17)*

17 *Ompwíin məwúm zaḡgbá nə óbá† bwá mú kə nyiḡgə nə məshusug bwá ḡgə ci ná: «Cwám̄ba, tɛɛm bə məjamb mə ámə ḡgə bə nə məgwág nə sé ja sé ámə ḡgə lás nə mwo jínə dwó dí yí.»

18 A mú ci nə bwo ná: «Mə á ḡgə dág *Sátan ḡgə kud wú gwôw nda njəs.

19 Mə mə yə bí ḡkul ijwúga nə bi nyáálug onywā nə wəacélaafə nə məkuú, bí nyaal námə mpífə mə múúd ḡgə lúmbuli nə bí yé‡ nyêsh, sá kú sá bî.

20 Nji bi kú bul gwág məshusug nə məjamb ḡgələ magulə ijwúga bín, yidagá gwág məshusug nə mǐnə mún bálə cilyá gwôw jon dí.»

21 Námə wəla dɔɔḡgú di, Yésus mú kɔɔs nə məshusug mə Nkɛḡkɛ Shíshim, a mú ci ná: «Pupa, Cwám̄ba á gwôw nə shí, mə yə wo gúmə nəcé wo á shweel ompuye bánōḡ buud ó fug isâ íga, wo yida lwágulə ozhizhe ɔ búúd. Haaw Pupa, ntó wə wó á cɛɛl nə í bəg yé.

22 Dâ nyə a cwámbulə mə isâ byêsh. Kú nə muud mə mpú Zembî Mwân, nji Sóḡḡgú; kú námə nə muud mə mpú Zembî Sóḡḡgú, nji mwân nə muud yêsh mwân mə céél sá ná a mpúg yé.»

23 A mú yág dág ómpwíin bé, ci nə nji bwo ná: «Bi bāḡ mísh mún mə mə jəla nəcé mə ḡgə dág isâ bí ḡgə dág íni.

24 Búbálé mə jaaw bí ná, zhwog *buud ɔ mícúndə nə mǐnjwú-buud mí á cɛɛl dág sá bí

ḡgə dág yí, nji mí áshíge dág. Bwá á cɛɛl gwág sá bí ḡgə gwág yí, nji bwá áshíge gwág.»

*Kanda Jəjə múúd á Samariya
(Mat 22.34-40; Mak 12.28-31)*

25 Ka dág ná, ḡgwól *Nkumɛ məcɛɛ mə zə bwówulə nyə jǐ nyə ná: «Yíguli, mə sáag jǐ ná mə lágug cug á kandugə kandugə?»

26 Nyə ntāg nə né ná: «Jǐ jǐ cilyá *mbwoomb məcɛɛ dí yí? Wó du lú cínōḡgə ná jǐ?»

27 A mú bɛsa ná: «Wó jəlá nə cɛɛl Zembî woó Yawé nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə ḡkul nywô nyêsh, nə lúú wô wêsh. Wo cɛɛl námə múúd yêsh jísə wo kúnə-kúnə yé nda woméfwó.»

28 Yésus nə né ná: «Wo mə bɛsa mbií í jəla yí. Sáag ntó wo bāg du cug.»

29 Nyɛ, cɛɛlúlə lwágulə nə a jǐ tətəlǐ, a mú jǐ Yésus ná: «Muud jǐ mə kúnə-kúnə wə zə?»

30 Yésus mú nyiḡgə lás, a mú ci ná: «ḡgwól múúd nyə á ḡgə wú Yurúsalem ḡgə shulə kə Zheriko. Izhilḡḡaanə í mú bií nyə zhíd, déeg nyə isâ byé byêsh, yíd nyə ná ndeé lágə nyə cíg-cíg nə á fudə.

31 Í mú jé nə ḡgwól fada kyéyug zhí nyɔḡḡgúd. A mú dág múúd wɔɔḡḡə, a mú cɔ lúú tál gwôw.

32 ḡgwól *Levít mú námə zə wóós kál jɔɔḡḡúd, a dág múúd éne, a cɔ lúú tál gwôw.

33 Nji ḡgwól múúd á Samariya ḡgə námə kyey yé njɔɔnd í, a mú wóós kál múúd éne nyə á bə a mbwúg yí. Ja á mə dág nyə yí, lâm mú bul cey nyə cwú.

34 A mú shísh kúnə-kúnə, a lwag nyə məfəḡ nə məwúdə nə wáan nə ndeé a shín wóolə. A mú ḡkəny nyə bəd nyádí jakáás dí, kə nə nyə njów ójōḡ kə kweemb nyə.

35 Mán mələm, muud á Samariya mú ḡwa ódanarí obá, yə múúd njów ójōḡ. Nyə nə né ná: «Kweembugú mə muud éga. Bímbí dēsh wo é kwo kɛɛzh shú dé yí, mə é zə nyiḡgə wo ja mə é nyiḡgə yí».

36 Yésus mú jǐ ná: «Búúd olóol óni bēsh dí, nyáyé nyə á bə muud izhilḡḡaanə í á yíd yé kúnə-kúnə yé?»

10:16 9.48; Mat 18.5; Mak 9.37; Yuá 13.20 10:17 9.10; Mak 6.30 † 10:17 Míl mícilyá mí ayág mí ḡgə ci ná bwá á bə nji məwúm zaḡgbá. 10:18 Yuá 12.31; Mbá 12.9 10:19 Sôm 91.13 ‡ 10:19 múúd ḡgə lúmbuli nə bí yé: Wa jisə Sátan. 10:20 MmN 32.32; Flp 4.3; Mbá 3.5 10:21 4.18; Mat 11.25 10:22 Mat 11.27 10:24 1Pr 1.10-12 10:25 18.18; Mat 19.16; Mak 10.17 10:27 Mat 22.37, 39 10:28 Ləv 18.5; Rom 10.5; Gal 3.12; Yuá 13.17 10:33 múúd á Samariya: Mat 10.5; Luk 9.52; 17.11, 16; Yuá 4.9, 39-40; Mis 1.8; 8.1, 5, 14-17, 25; 9.31

³⁷ Yíggali mæcæx ná: «Jísæ nyæŋg nyæ á gwág nyæ cey lámúd yé.» Yésus mú ci næ nyæ ná: «Kaág, wo kág sá ntó.»

Lâŋ má Mááta bá Mariya

³⁸ Ja Yésus bánôŋ *ompwíín bé bwá á ngæ kyey yí, bwá á kə nyí dúl dándúd. Ngwól múdá nyæ á bæ dánd dæŋg dí ná Mááta, a mú lág bwo nyádí njóŋ.

³⁹ Mudá wæŋg nyæ á bæ næ mínyæŋú ná Mariya. Nyæ á zə ji Cwám̄ba shí mækuú, ðə gwágulə lósú yé.

⁴⁰ Mááta nyæ nyæ á ngæ yíŋga næ zhwog iság-ság shú ójôŋ. A mú ka zə, zə ci næ Cwám̄ba ná: «Ja Mariya má yida bíd ná mæ ngág næ sêy mæmfwó ga, sâ jæŋg í acíyé wo sâ? Cíŋg næ nyæ ná a zág kwiid mæ.»

⁴¹ Cwám̄ba mú bæsa næ nyæ ná: «Mááta, Mááta, wo ngæ kænd lâm gwôw ngæ ntágulə nyúúl næ zhwog isâ.

⁴² Sâ jí næ mfí yí jí nji ngwúd. Mariya má féesh sâ í búl nywa yí, muud nyæ abúle kwo njwa nyæ gwo.»

11

Yésus má jígúli ómpwíín mæjəgula (Mat 6.9-13)

¹ Dúl jwôw ði, Yésus nyæ á bæ gúl kúkúlúd a ngó jəgula. Ja nyæ á yəw jəgulálə yí, ngwól *mpwíín yé mú ci næ nyæ ná: «Cwám̄ba, jígúlig sá jəgulálə nda Yuánes nyæ a jígúli bé ómpwíín ná.»

² Yésus mú ci næ bwo ná: «Ja bí má bá ðə jəgula yí, bí ðə bá ðə ci ná:

Pəpa,

Jínə dwô í bág næ gúmə ntə sâ jêsh.

Ijwûga byô í zág.

³ Yág sá idəw í jálá næ sá yí jwóŋ dêsh.

⁴ Juug sá *misám mísú

næcé sá ngæ námə juu buud bwé ngó byaagula næ sá wá.

Wo kú bíd ná mábwəbúlán má ntə sá ŋkul.»

⁵ A mú nyiŋgə ci næ bwo ná: «Shé fwógá ná ci ná ngwól múúd na bídí ji næ yé shwá. Muud wæŋgú ka kə wə shwá yé mpwó-bulú kə ci næ nyæ ná: “Wey e, kwalug ná mæ ibuléd ilól

⁶ næcé ngwól shwá waamá ngæ zhu njænd dí, a má wós mæ kə njóŋ mæ kú næ sâ má yé nyæ.»

⁷ Shé fwógá ná ci ná shwá yé má bæsa næ nyæ nûŋ njóŋ dí cwú ná: “Kú zə ntágulə mæ, sánôŋ bwân bâm sá má bwey já shí, mæ cugé næ ŋkul wəol zə yə wo ibuléd.”

⁸ Má jaaw bí ná, tæem bæ ná a cugé næ ŋkul wəol zə yə nyæ ibuléd ná a ji shwá yé, nyæ é wəol næcé ngwól sálə káŋgá ngwóómbúlú, nyæ é zə yə nyæ sâ jêsh á ngó gwáám̄b yí.

⁹ «Mæe má ka ci næ bí ná: Gwáám̄búgá Zembí, nyæ é yə bî; sógá, nyæ e lwó bî; kudəgá mbê, nyæ é juw.

¹⁰ Næcé muud mæ gwáám̄b yé nyæ é bii, muud mæ sə yé nyæ é kwey, múúd mæ ká kudə mpumbé, bwé juw nyæ wə.

¹¹ Nyáyé sóŋgú mwân na bídí gwoŋg dí jí næ ŋkul sá ná mwân yé gwáám̄b nyæ shú, a yidá yə nyæ kuwó nywá yé?

¹² Nkí ntág ná Mwân yé gwáám̄b nyé kíí, a yidá yə nyæ acálaafê?

¹³ Nkámúsá bî, tæem bæ nda bí búsa næ mbíya mílám ni, bí má ðə yə bwân bán isâ í ányunywaá. Nkəmsə næ Dá á gwôw; ŋkí bí mæ gwáám̄b nyæ Nkəŋkə Shíshim, a yə bî.»

Yésus má lwag ákúmalwə a fifi

(Mat 9.32-34; 12.22-30; Mak 3.22-27)

¹⁴ Yésus nyæ á ngæ yíl muud jamb í á wá nyæ mənəkədad ná a bág fifi yí. Í á ka bæ ná, ja jamb í á wú yí, muud wæŋgú nyæ a tééd lásúlə, buud bēsh bwé mú ngæ káam.

¹⁵ Bóól búúd wá cínəŋgú bəŋ bwé mú yidá ci ná Beluzebul* wə ngó yə Yésus ŋkul ná a ngóŋ næ yíl buud mæjamb.

¹⁶ Bóólúgá bwé mú zə næ njígá mábwəbúlán wə Yésus, zə ci ná a wéeshúg bwo gúl *sá í ntə búúd ŋkwón yí, í ngó zhu gwôw.

¹⁷ Nyæ mú mpu mítədúgá myán, a mú ka ci næ bwo ná: «Búúd ðə dúl faan bwé ká bóóg ngæ lúmbali bwámé næ bwámé, faan dæŋg í é jəx ná mpaá. Búúd ðə wúl njóŋ bwé ká bóóg ngæ lúmbali bwámé næ bwámé, njóŋ búúd wæŋg jímb.

10:38 Yuá 11.2; 12.2-3 11:1 5.16 11:2 Ijwûga byô: 4.43; 9.2, 62; 10.9, 11; 17.21; 19.11; Mis 1.6-8; 19.8; 28.23, 31

11:3 12.22-32 11:7 18.5 11:9 Mat 7.7 11:14 Mat 9.32-34 * 11:15 Beluzebul wə Njwû ibəw-bəw í míshíshim.

11:16 Mak 8.11; Mat 16.1

18 Bí ngə ci ná Beləzəbul wə ngə yə mə ŋkul ná mə ngəg nə yíl buud məjamb. Ntó ji ná *Sátan mə yida nyiŋgə cuwo, ngə yíl nyəməfwó. Ká dé faan í é ka tōw na ntədəl?

19 Nkí Beləzəbul wə ngə yə mə ŋkul ná mə ngəg yíl buud məjamb nda bí ngə ci ná, zə nye ngə yə buud bən ŋkul nyəŋgə? Ngaá bwáməfwó bwə ngə mpu lwáɣələ bí ná sán ná bi búsa nə məbɛɛ?

20 Nji, ŋkí nyinə mbwə mə Zembí wə í ngə yə mə ŋkul ná mə yílúg buud məjamb í, mpugá ná Faan mə Zembí í mú wa.

21 Ja ŋkuŋkúl múúd wí nə fwámé ísá í dómb í ngə baagələ njów yé yí, muud cugé nə ŋkul kúnnya nə məbii mé.

22 Nji múúd mə ntə nyə ŋkul yé mə ká námə zə, zə figə nyə shí déég nyə məkwəzə mə dómb á də *búgələ má, muud wəŋgə mú ka tɛɛm ŋwa məbii mé ngə kaaw buud.

23 Muud mə bə kú kɛɛm mə yé ngə lúmbəli nə mə. Muud mə bə kú zə wá məbwə nə sáná sə séŋgug yé, a ngə yida caam.»

Yésus mə yá búúd minjɔgələ mimbii mimbii
(Mat 12.43-45)

24 «Ja bów-bōw shíshim í də wú múúd nyúúléd yí, í də kə ngə jéɣlə máshí má mish-wéeshá ngələ sɔ wogá. Nji ŋkí í bə kú kwey wogá, í mú téduga ná: “Mə zə nyiŋgə kə mádí njów kúl mə á fwo də ji yí.”

25 Í ká zə kwey njów ngwámbulá, sá jəsh jə kwambulá,

26 í é kə ŋwa mílúgá míshíshim zəŋgbá mí njúl nə ŋkád ntə wáməfwó, bənónə bəsh bwə mú kə nyí njów, kwambulə jiya cínəŋg. Né ndeé, cug mə múúd wəŋgə í mú nyiŋgə jág bōw, ntə mbií í á fwó də bə yí.»

27 Í á ka zə bə, Yésus ngə lás ntáni, ngwól múdá mú wéeshəli kál mənəkúmbə mə búúd dí ci nə nyə ná: «Mudá nyə á byá wo nyééŋg wo yé nywáá mə jəla.»

28 Yésus nye mú ci ná: «Buud bwə ngə gwág Milású mí Zembí wá, bwə ngə sá nda mí ngə ci ná, bwó wə bwə mə jəla.»

29 Buud bwə á ka ngə sɛɛŋgya ŋkí bulya. Yésus mú ci nə bwo ná: «Mbɛɛ kala búúd í

njúl ŋkí bōw, í bálé jí ná mə wéeshúg bwo gúl *sá í ntə búúd ŋkwónə yí! Bwə abúlé dág gúl sá í ntə búúd ŋkwónə yí, nji jəŋg í á bə nə Zhwónas yí.

30 Nda Zhwónas nyə á bə sá í á ntə buud ə Ninivə ŋkul ná, ntó námə wə *Mwân mə Múúd nyə é bə sá í ntə búúd ə kala ga ŋkul yé.

31 Jwōw Zembí mə bá zə sámb búúd milású yí, Cí á mudá í á wú *mákóól mə jwōw† yí í bá tōw tətəlí yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcə nyə á gwaa zhu íjumə í shíd zə gwáɣələ fug mə Səlámun. Dugá, sá í ntə Səlámun yí jisə wa.

32 Buud ə Ninivə bwə bá námə tōw tətəlí, yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcə báá bwə á cénd mítádúgá ja bwə á gwág cúndə Zhwónas nyə a cúndə yí. Dugá, sá í ntə Zhwónas yí jisə wa.

33 Muud cugé nə ŋkul sá ná, a jida lámba nə ndeé a kə shweel dwo shí tawəli. Í də bə a yida təl dwo cé lámba dí ná buud bwə nyí njów wá bwə dúgúg mənkenya.

34 Jús dwō dúsə lámba á nyúúl nywō. Jús dwō í ká bə kú nə bwás í, nyúúl nywō nyēsh bə mənkenyad. Nji, jús dwō í ká bə ŋkí bōw, nyúúl nywō bə yídúgú.

35 Ntó, wo ə bey ná mənkenya mäsə wódí má mə bág yídúgú.

36 Nkí nyúúl nywō nyēsh í bə mənkenya dí kú nə kúkúl jisə yídúgú yí, nyúúl nywō nyēsh í faan nda ja lámba í kwan wo nə mənkenya mé yí.»

Yésus mə lás nə Ofarizyēn bənəŋ Oŋkumə ə máɕɛɛ

(Mat 23; Mak 12.38-39)

37 Ja Yésus nyə a shín lás yí ngwól *Farizyēn nyə a jōw nyə ná a kág də nyádí njów. Yésus nyə á ka námə kə, kə ji shí kələ də.

38 Farizyēn éne mú káam ná Yésus nyə a shígé sá ŋgusa bwə də sá shúshwóógú ná bwə zág də yí.

39 Cwámba mú ci nə nyə ná: «Bí bāŋ Ofarizyēn bí mə də sá ná bí gusa kwonə bálá nə kwonə shúyá, cwū nye njúl bí lwándulá nə isá í mándá, nə bów-bōw ísá.

11:20 17.21 11:21 Iza 49.24 11:23 9.50; Mak 9.40 11:26 2Pr 2.20 11:28 8.21 11:29 Mat 16.2-4; Mak 8.12; Yuá 6.30 11:30 Zhn 2.1 11:31 10j 10.1-10 † 11:31 məkóól mə jwōw: Ciyá ni í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ə íciyá dí. 11:32 Zhn 3.5 11:33 8.16; Mak 4.21 11:37 7.36 11:38 Mak 7.2-4; Mat 15.2 11:41 12.33

40 Yé ilad íga! Ngaá né muud nyə á sá tóón yé, nyə námé wé nyə a sá cwú?

41 Yidagá keenzh isâ bísé cwú yí, yə mímbúbúwá, isâ byêsh í mú bæ bí ñkí ñkê.

42 Məntágula nə bí Ofarizyêñ nəcé isâ nda mânt nə ru‡ nə bíl íkáá í dê byêsh, bí ngə yə Zembî *ñkəw wúm á isâ byəngə, bí yida mpyêny cəgələ nə buud tətəlí nə cəelələ Zembî. Í njúl nə sâ bí mé jélá nə sá wé ni, kú yida mpyêny byəngə bí ngə bwey sá yí.

43 Məntágula nə bí Ofarizyêñ nəcé bí mé cəel kə də ji ñji ijiya yá shwóg ja bí búsé *mámpáánzé mé mínjígúlá mé *Oyúden dí yí; bí mé cəel námé nə buud bwé dóg bəda bí məbədə mé gúmé mənjkumbə mə búúd dî.

44 Məntágula nə bí nəcé bí búsə nda məshwoñ məsə kú nə məyigyé; buud bwé də kyey mwo gwəw kú mpu.»

45 Ngwól *Ñkume məcəx mú bəsa nə Yésus ná: «Yíguli, ja wó ngə lās ntáni ni, wo ngələ námé lwíy sá óni.»

46 Yésus mú ci ná: «Məntágula nə bí *Oñkume ó mácəx námé, nəcé bí mé də zhimb búúd jilə-jilə mímbag záməbag, í njúl nə bímfwó bí ádé bwelə sásal nyinó nə bí mé kwíid bwo nə ñkényələ myo.

47 Məntágula nə bí nəcé bí ngə lwə məshwoñ mə *búúd ə mícúndə ímpáámbe bín í á də gwú yí.

48 Ntó ji ná bí ngə bwaagələ misóólúgú mí ímpáámbe bín, bí ngə gwág myo nywa. Bāñ bwé á gwú, bí mú zə lwə məshwoñ.

49 Gwé wé jí ná, Zembî nyə á ci fúg nyé dí ná: “Mə bá də kənd bwo buud ə mícúndə nə *buud ə lwámá. Bwé bá də gwú bóól wá cínəngú, bwé lwágələ bóólúgá cúwúli.

50 Bwé bá də sá ntó shú nə kala búúd ga í bāg tōw kəod dí nəcé məcií mə búúd ə mícúndə bēsh bwé á gwúyəw tēéd mātēédulé mé shí wá.

51 Í bá bæ, tēéd məcií mé Abel zə wóós mí mé Zakarî nyə á gwúyəw mpédúgá *alatār nə Njów Zembî yé.” Haaw. Mə mpú jaaw bí ná kala búúd ga í bá tōw kəod dí nəcé məcií məəng.

52 Məntágula nə bí Oñkume ó mácəx nəcé bí a mé mánda juwəga jí nə ñkul juw búúd mbé

nə bwé bəg nə mpúyá yí. Bímfwó bí anyíyé mpúyá wəəngəd, bí kú námé nyiñgə bíd nə bəəng bwé ngə cəel nyí wá, bwé nyíig.»

53 Ja Yésus nyə a wú njów wəəng dí cúwo tóón yí, *Oyíguli ó mácəx bənəñ Ofarizyêñ bwé á ngə nándələ nyə nə zhwoğ mishíli ngə jí nyə isâ mimbíi mimbíi,

54 bwé ngə bwéél nə a lāsúg gúl sá abábəw.

12

Buud bwé jəlá nə fúndə ñji Zembî (Mat 10.26-33; 12.32; 10.19-21)

1 Ja jəəngə, buud bwé á səəngya ñkí jág bulya mbií bwé cúgé nə ñkul lə yí, bóól bwé ngə nyaal bóól. Yésus mú ka zə fwo tēéd lās nə *ompwíin bé ná: «Jigá ncə nə *Ofarizyêñ *ləvur wáñ, ntó ji ná kwába búsé nə ndí yí.

2 Kú nə sá á mbúđúlá í bá bwēn kú búguli, ñkí sá á shwoó í bwēn kú mpúy.

3 Gwé wé jí ná, sá jēsh bí mé lās yídúgú yí, í bá gwíig mənkenyad; jəəng bí mé nyímbúlá nə muud lwəd kúl fúm yí, bwé bá ngə cúndə gwo íkwəlúminúd.

4 «Mə ci nə bí oshwé bām ná, kúgá də fúndə búúd bí nə ñkul gwú ñji nyúul kú ná kwo sá gúl sá mpúsə wəəng wá.

5 Mə zə lwágələ bí muud bí mé jélá nə fúndə yé. Fúndəgá muud jí nə ñkul ijwúga nə a gwú múúd, a kənd námé nyə kuda á kandəgə dí yé. Haaw, mə ngə ci ná nyə wé bí mé jélá nə fúndə yé.

6 Ngaá nə bwé də kusha mímbá-kwáádə mitóon ífáda íbá? Təem bæ ntó, Zembî nyə awúsáyé tə mbá-kwáádə ngwúd.

7 Bí bāñ ntāg íí, Zembî mə mpú bímbí lú íntand í shilú bísé bí mílúúd yí. Né ndéé, kúgá də fúndə. Mpugá nə bí mé cey Zembî lámúd cə mimbá-kwáádə ñkí bulya.

8 «Mə jaaw bí ná muud yēsh mə mágúlé mə mísh mé búúd dí yé, *Mwān mə Múúd mə bá námé magələ nyə mísh mé *wəéngəles ó Zembî dí.

9 Nji, nyəəngə mə kílyá mə mísh mé búúd dí yé, Mwán mə Múúd nyə é kílyá námé nyə mísh mé wəéngəles ó Zembî dí.

11:42 Mat 23.23; Luk 18.12 ‡ 11:42 *mânt nə ru*: Jísə íkáá bwé də lugushi jáámbe nə ndí yí, isâ nda məsəb. 11:43 20.46; Mak 12.38-39 11:47 Mis 7.52 11:49 6.13 11:51 Mat 4.8-10; 2Ib 24.20-22 11:52 Mat 16.19 11:53 20.20 12:1 Mat 16.6; Mak 8.15 12:2 8.17; Mak 4.22 12:5 Heb 10.31 12:7 21.18 12:9 9.26; Mak 8.38

10 Muud yêsh mə bá jág lás nə Mwân mə Múúd yé mə bá bə nə ijuugá. Nji nyɔɔŋg mə bá kə nə *bwaasúlə mpu wə Nkɛ̀ŋkɛ̀ Shíshim yé nyə abúle bə nə ijuugá.

11 Ja bwə bá də kə nə bí *mámpáanzə mə mínjígulá mə *Oyúden dî, nə ósémbye ɔ milésú dí, nkí ójwú ó ləom dí yí, bi kú bá də yágəwo mbií bí mə bá shwɔ́ mányúúul yí, kú yágəwo íciyá í kəod.

12 Nəcə Nkɛ̀ŋkɛ̀ Shíshim mə bá də jíguli bí lésú bí mə bá də lás yí cé jəɔŋgúd.»

Fwámé mábii
(Mat 6.25-34)

13 Ngwól múúd nyə á ka lás mánkúmbə mə búúd dí ná: «Yíguli, cíg nə mínyəŋhə waamá nə a káawug sá məbii sóŋgú wúsú nyə a lúgə sá nə ndî má.»

14 Yésus mú ci nə nyə ná: «Muud éga, zə nyə a təl mə nə mə dúg sámb bí milésú də kaaw bí mənkwə?»

15 A mú ci nə bəsh ná: «Bi ó bey, bi ɔ káálúgə nə nkóóg. Nəcə, muud tɛem bə nə məbii mənkwə mənkwə hí, cug jé í cúgé mábii dí.»

16 A mú zə kənd bwo kanda, nyə ná: «Wúl kúkúm í á bə nə məshí; məshí məɔŋg mə á ka zə wéeshuli nyə zhwog məbii.

17 A mú ka zə ngə jî lámúd ná: “Mə cugé nə kúl mə é nkúnd məbii mām yí. Mə é ka sá ntudɛl?”

18 A mú ci ná: “Mə zə sá ntúga: mə zə céég ífwɔ́ɔ́ byám, mə lwɔ́ byəɔŋg í búl bwaag yí, mə mú nkúnd *blé waamá nə məbii mām cínəŋg.

19 Mə músə ci nə lám wâm ná: Yé lám, wo mú nə zhwog məbii mə nkúndú ná wo é də balan nə mwo mimbú mimbú. Wogagú ja gaád, wo dág wo ngul wo zhwiimbya.”

20 Zembî mú ci nə muud wəɔŋgú ná: “Yé lad, nkí mə yíl wo cug gwô búlu gaád isâ wó mə shîn nkúnd íni í bə isâ í zə?”»

21 Yésus mú ci ná: «Muud mə də nkúnd məbii shú nyéméfwó, kú nə məbii mə jéla mísh mə Zembî dí yé, nda í də bə nə nyə wə ni.»

22 Yésus mú ci nə *ompwíin bé ná: «Mə ka ci nə bi ná, bi kú də yágəwo cug jín ná bí é

də jí. Bi kú yágəwo mányúúul mán ná bí é bwáád jí.

23 Cug í ntə ídâw, nyúul ntə míkáándá?

24 Mpugá dúg ínkwalónkwə. Í ádé bɛ mámpəg, kú mwáágulə mpúmá, í cúgé nə ifwɔ́ɔ́, kú nə owaag ɔ ídâw. Nji, Zembî ngə wíl byo. Nkəməsa nə bî, bi búsə nə mfíi cɔ́ ínkwalónkwə.

25 Zə á na bídí jí nə nkul bə ná, nəcé a ngólə yágəwó, a kwádulə jwôw ngwúd nyéadí cug dí yé?

26 Nkí bí cugé nə nkul sá súsúsá acíg-cíg, bi mə ka də yágəwo bíl nəcé jí?

27 «Mpugá dúg nda ófuláwa bwə də wîy nə. Bwə ádé yíŋga nə iséy, kú tinj míkáándá. Nji mə mpú jaaw bí ná cí Sáləmun nyə á tɛem jág bul bə nə gúmá, nyə a shígé bwelə bwáád nda ofuláwa.

28 Nkəməsá Zembî mə fwó bwééd zhizhe sâ nda akánda jí nə bwə é wusə kuda dí mán yé, nkəməsa nə bî; bi wə nyə é bul mpu bwééd wá. Yé búúd wâ tag búgə óga!

29 Nji bi báá, kúgá də sɔ́ sâ bí é də yí nə sâ bí é ngul yí; kúgá də yágəwo.

30 Ikúl ishús yâ shí mishwun wə í dú ngə wáduga sɔ́ isâ íni byêsh. Bi báá kúgá də sɔ́ byo, nəcé Sóŋgú wún mə mpú ná í jii bí isâ byəɔŋgú.

31 Yidagá də təl isâ í dúgyá ná Faan mə Zembî yí shwóg, Zembî ka də kwádulə bí isâ íni.

32 «Yé susɔ́ɔ́zú íncwəmbɛ, kúgá fúndə tɔɔ́ sâ nəcé Sóŋgú wún nyə á gwág nywa ná a yé bí Faan dé.

33 Kushagá məbii mán bi káawug mimbúbúwá *mwaanê wəɔŋg. Kwəməsagá miməŋga mí abúle bwelə cóóg myá, nkúndúgá məkwɔ́ɔ́zú mə bá bə kú bóóg má gwôw kúl íjúwâl í cúgé nə nkul kumə, oshê kú námə də yí.

34 Nəcə kúl byəɔg dún mbwúg yí, cínəŋg wə lám wún í é bə námə yé.»

Məcum mə jɔ́jɔ́ sɔ́l məsáal
(Mat 24.43-51)

35 «Yáásúlógá wəáfigusa, bí ji nkasê.

36 Bəgá nda buud bwə ngə bwánd mása wán nə a ngə wú zanj bá dí wá. Bwə ngə

bwánd ná ja nyə é wóós yí, á ká námé kude mbê, bwé ó juw.

³⁷ Məlwaá má bá bə ná, mása wán ká wóós, a zə kwey bwo bwé njúl onkasé má, məlwaá məwəng má má mə jəla. Búbálé, má jaaw bí ná, ja mása mə kwéy bwo ntó yí, nyə é yáásulə yé áfigusa a jilú bwo shí ná bwé dág, nyə mú ka sêy nə bwo.

³⁸ Nkí mása mə wóós tām bulú nkí ngwúm kúwó ashúshwóógú dí, a kwey məlwaá má ngé bwánd ntó, məlwaá məwəng má má jəla.

³⁹ Mpugá ná amádí njów mbəm də mpu wəla júwál í é zə yí, a kú bíd ná júwál búgəg nyə njów júwo ísá.

⁴⁰ Ntó, bí má jəlá nə də ji nkəwəmsá, nəcé *Mwân mə Múúd mə bá zə wəla bí ábálé ngə téduga ná nyə é zə yí.»

⁴¹ Pyêr músə ka ci ná: «Lású wó ngé lás ni, ye í ngə dúgya nji nə sâ, ye í dúgyá nə buud bēsh?»

⁴² Cwámba mú bəsa ná: «Dáyé kulág dúsá abúgúlág í njúl nkí kə mása má təl ná í bəg lúlúú á osóol ə mäsáal í də yə bwo idəw wəla í jəla yí?

⁴³ Sóol mäsáal wəwəng nywáá má jəla nəcé mása nyə é zə kwey í ngé sá iséy byé.

⁴⁴ Búbálé, má jaaw bí ná, mása nyə é jil nyə ná a jwúg nə bíl ísá í njów byēsh.

⁴⁵ Nji nkí sóol mäsáal má yida ná: “Cwámba waamə nyə áleleé nyiŋə”, a mú ka ji yídúle ósóol ə mäsáal wā budā nə wa budūm, nə dälə dəg, nə ngulúle ná ndeé shwág ì,

⁴⁶ mása yé má bá zə wóós nyə dúl jwówúd məseegyā, wəla á shigé ngə téduga yí. Mása nyə é yə nyə intúgúlí í ányinyaanə, a kənd nyə kúl búúd ó məkəŋ bwé ngé bwəma nə nkəd yí.

⁴⁷ Lwaá dí ná, í ngé mpu sá mása yé ngé jii yí nji í kú kwəmsa, í kú sâ nda mása mə jí ná, lwaá dəwəng í də bwəma nə bígə áyiyáág.

⁴⁸ Dəwəng dí ná, í kú mpu sâ mása ngé jii yí, í mú ngə sá ísá í jəlá nə bígə yí nyə é bwəma nə bígə kú bul yáág. Muud yēsh bwé də yə ísá nkí bulya yé, nyə námé wé bwé də gwáámə nkí bulya yé. Nyəwəng bwé də yə ísá kú nə nkágúlá yé nyə námé wé bwé də jì nkí bulya yé.

12:39 Mat 24.43 **12:40** Mat 24.42 **12:42** 19.17-19 14.26; 21.16; Mat 24.10; Mak 13.12 **12:53** Msh 7.6 *

Yésus mə yá búúd minjígúlá
(Mat 10.34-36; 16.1-4; Mak 8.11-13; Mat 5.25-26)

⁴⁹ «Mə á zə ná mə zə jida kuda shí gaád. Mə mú námé ka jii ná kuda jəwəng í jidəg.

⁵⁰ Má jəlá nə duwan wúl nduwán, lám í cúgə mə ná shəe té nduwán wəwəng í afwóyé bə yí.

⁵¹ Bí ngə téduga ná mə á zə sá ná buud bwé cúgəg nə shəe shí ga dí? Mbô! Má jaaw bí ná mə má yidá zə nə mbéégí də.

⁵² Nəcé í zə bá də bə ná buud otóon bwé ngə cugə njów ngwúdā, bwé béégya; olóol lúmbuli nə óbá, óbá lúmbuli nə ólóol.

⁵³ Mbéégí mənəkəmə í bá bə; sóŋgú lúmbuli nə mwān, mwān lúmbuli nə sóŋgú; nyəwəngú lúmbuli nə sás dé, sás lúmbuli nə nyəwəngú yé; mpóómbúlú á mudā lúmbuli nə cóol, cóol lúmbuli nə mpóómbúlú á mudā.»

⁵⁴ Yésus nyə á ci námé nə buud bwé á bə áncuncuma wá ná: «Bí má də bə ja bí má dág nkúdú í má bád kóómb jwôw í də jímə yí, ngəá bí ci ná mpú má zə nywə; mpú nywə námé?

⁵⁵ Ja nkəwə mə dú kuŋg wúlə ngəe *mákóól má jwôw* yí, ngəá bí má də ci ná yásé í é yáág, yásé yáág námé?

⁵⁶ Bí bí nə məkəŋ. Bí má də mpu yag íyuug í shí nə ya gwôw; ká nəcé jí bí ampúyé yag sâ í ngé sŋy mwôw mága dí yí?

⁵⁷ «Bíméfwó bí cugə nə nkul mpu sámb ná: “Tátəlí wé éga.” Nəcé jí?

⁵⁸ Nkí wo má byaagulé nə ngwól múúd ná ndeé a ngə kə nə wo wé sémbye milású, sóg nə wo kwámələgí nə nyə zhíd. Nəcé nyə a bá kə nə wo wé sémbye milású ná ndeé sémbye milású mú kənd wo wé fulish, fulish kə wá wo mímbwugəd.

⁵⁹ Mə mpú jaaw wo ná wo cugə nə nkul wú mímbwug myəwəngúd wo kú fwo tə wəŋ jəwəngú kə wóós fáda á məshínéd.»

13

Buud bwé jəlá nə cénd mítádúgá

¹ Bóól búúd bwé mú zə wóós ja jəwəngúd zə jaaw nyə sâ Pilát nyə a sá bóól búúd ó Galilé

12:47 Zhk 4.17 **12:50** Mak 10.38 **12:51** 2.14 **12:52** **12:55** *mákóól má jwôw*: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí ó íciyá dí.

yí. Ná nyə a gwú bwo, a fala mácií máñ nə mácií má ílám í *mátúnuga byañ.

² Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Ye bi mə tádúgá ná buud ó Galilê bəŋg bwə á jęę ntó nəcə bwə bulúlə bul sá *mísém ntə bóólúgá búúd ó Galilê bēsh íí?»

³ Mbô! Mə yida ci nə bí ná nkí bi mə bə kú cénd mítédúgá, bi bēsh mə bá námə jęę mbií ngwúdá wəŋg.

⁴ Nkí ntág ná ye buud wúm nə mwəomb cwámbe á Siloy í á káda í shín gwú wá, bāñ ó bwə á bul bə nə məbyaagulə ntə bóól búúd ó Yurúsalem bēsh?

⁵ Mbô! Mə yidá ci nə bí ná nkí bi mə bə kú cénd mítédúgá, bi bēsh mə bá námə jęę mbií ngwúdá wəŋg.»

⁶ A mú námə kənd bwo kanda ga ná: «Ngwól múúd nyə á bə nə *figyē tál nyədí fambə *vinyə. Nyə á ka kə sọ mpumə lí jəŋgád a kú kwey.

⁷ A mú ci nə muud nyə á də baagulə nyə fambə yé ná: wo mə dúg íí? Mimbú mílól ó míga, mə ngə sọ mpumə wa figyē égaád mə kú kwey. Cígálúg gwo. Í é ngə fándá laa shí na ntó ngwas ná jí?»

⁸ Mbaagulə fambə mú bęsa nə nyə ná: «Mása, fwog ná kwo bíd gwo mbú gaád. Mə e fáág na mákoogú məkooğú, mə shwu mándəlú mə kund,

⁹ ja jəŋgá wə í bá jee wúmə yí. Nkí í ka námə bá nyiŋgə bə kú wúmə, wo ka bá cal.»»

Yésus mə lwag ngwól múdá jwəw lí sábaad

¹⁰ Dúl jwəw lí Sábaad íí, Yésus nyə á bə nyúl *mpáánzə minjígúlá dí. Nyə á ngə yə buud minjígúlá.

¹¹ Ngwól múdá nyə á ka bə cínəŋgú nə wúl shíshim í á sá ná a jámúg mbúmbēelí té mímbú wúm nə mwəomb, kú bwelə ság bə tətəlí.

¹² Ja Yésus nyə á dúg mudá wəŋg yí, nyə a jəw nyə ci nə nyə ná: «Muda, wo mə wú mánnyámá mə jám gwô dī.»

¹³ A mú bəd nyə məbwə, mudá mú ság námə cé nə cé, a mú yə Zembí gúmá.

¹⁴ Njwú á mpáánzə minjígúlá mú gwág bəw ná Yésus mə jág sá nə lwagúlə múúd jwəw lí sábaad. A mú lámusa nə buud

ná: «Mwəw búúd básə nə nkul sēy má mäsə mwəw mäsaman. Zəgá də lwəgəwa mwəw məŋgád; kú bə jwəw lí Sábaad.»

¹⁵ Cwámbe mú bęsa nə nyə ná: «Bi bí buud ó mákəŋ. Ngaá bi mə də bə jwəw lí Sábaad muud yēsh ciny nteny jé nkí kabulí jé kúl í də də yí kə nə gwo kə ngulal gwo məjúwó?»

¹⁶ Ká, nkəməsa nə shilə bag ó *Aburaham *Sátan nyə a mə wólə té mímbú wúm nə mwəomb éga. Ye í shigé jəla ná nyé nkáda nyəŋg í wíínzhəg jwəw lí Sábaad?»

¹⁷ Ja Yésus nyə á ci ntó yí, buud bēsh bwə á də lúmbulí nə nyə wá bwə á bə nə shwón ná nkwed. Bóólúgá zhwoğ buud bēsh bwə á bə nə məshusəg nə *isá í mímbúgú Yésus nyə á ngə sá yí.

Yésus mə lwagúlə búúd Faan mə Zembí míkaanád

(Mat 13.31-33; Mak 4.30-32)

¹⁸ A mú ka ci ná: «Faan mə Zembí dúsə nda jí e, mə kág ná yíga dwo nə jí?»

¹⁹ Dúsə nda búbumə *mutárud múúd mə njwá kə myeeg nyədí fambə yí. Ja í dú kọ yí, í də gwaa, bə fwámé lílí, inunú zə lwə maage nyədí mílówud.»

²⁰ A mú nyiŋgə ci ná: «Mə yíggag ná Faan mə Zembí nə jí?»

²¹ Dúsə nda fuú *ləvur. Ja múdá mə njwa wə, a fugə nə məmpíí mə ngug buléd málól yí, í é sá nə ngug wəŋg wēsh í búndəwug.»

Mpumbé ámámánda

(Mat 7.13-14, 22-23; 25.10-12)

²² Yésus nyə á ka ngə lína miŋgwəla nə mánd a ngə yə buud minjígúlá, a ngə kə ngeé Yurúsalem.

²³ Ngwól múúd mú ka ci nə nyə ná: «Cwámbe, ye nji búbaalé buud wə bwə bá *dúg cug?» Cwámbe mú ci ná

²⁴ «Yáágúgá ná bi nyíig mpumbé ámámánda dí. Nəcə mə jaaw bí ná zhwoğ buud bwə bá sọ ná bwə nyíig, nji bwə ábələ nyíi.

²⁵ Ja ámádí njów mə bá wól zə fad mbē bí lúg tóón yí, bi mə bá tééd kudələ mbē bi ngə ci ná: «Mása, juwúg sə mbē». A bá ci nə bí ná: «Mə ampúyé bí dán shug.»

26 Bi mú bá ci nə nyə ná: “Ngaá ná shé á dɛ dɛ dɛ ŋgul kɛl ŋgwúd? Wo á dɛ námá yə buud minjígú alá sádí íkúlád.”

27 Nyɛ nə bí ná: “Mə ŋgə ci nə bí fwámé ci ná, mɛɛ mə ampúyé bí dún shug. Wúgá mə na, bi á ŋgə bɛ məzhií má olíŋgí.”»

(Mat 8.11-12)

28 «Ja jɔŋgú, bi mə bá dúg *Aburaham nə *Izaag nə *Yákwb bánŋə *buud ɔ micúndá bēsh bwə njúl Faan má Zembî dî, bi bân bi njúl tóŋn. Bi mə bá ka bə cínŋgú nji bí ŋgə bwam nə məyâ.

29 Buud bwə bá zhu kóómb jwôw í dɛ cúwo yí, zhu kóómb í dɛ jímə yí, zhu *mánɔwúm má jwôw* nə *mákóól má jwôw†, bwə zə ji shí zə də dína Faan má Zembî dî.

30 Ntó, bóól ncúlyá buud bwə tál shwóg wá, bwə bá tów mpásə, bəŋg bwə tál mpásə wá, bwə bá tów shwóg.»

Yésus nə Herod

31 Námá wəla dɔŋgú, bóólúgá *Ofarizyēn bwə mú shísh zə ci nə Yésus ná: «Kyeyág, wúg wa nəcé Herod ŋgə cɛel gwú wo.»

32 A mú ci nə bwo ná: «Kəgá ci nə muud kwába wəŋg ná: “Dugí mə ŋgə yíl buud məjamb mə ŋgə lwag mimbəl múús nə mán. Mə bá casələ ísɛy byâm wân mánád”.

33 Nji í jii ná mə kág shwóg múús nə mán nə wân mán. Nəcé í cúgé nə ŋkul bə ná *muud micúndá bwəmagí nə shwiy kəl shúsád, nji Yurúsəlem.»

Yésus mə gwág cɛy Yurúsəlem lámád
(Mat 23.37-39)

34 «Eéé Yurúsəlem ŋgə gwú buud ɔ micúndá éga! Eéé Yurúsəlem! Wo ŋgə sá ná, buud Zembî ŋgə nti lwámád wódí wá, wo ŋgə gwú bwo nə məkwóógú! A bweyúlə má á tééd ná má sɛɛŋg bwân bwô nda ábiyá kúwó má dɛ sɛɛŋg bwân bé máfaafugá dí ná! Nji, bi kú magələ ntó.

35 Ká, dugá njów wán í zə lúg cwúdugú. Nəcé mə mpú jaaw bí ná tééd námá kíkídíga, bi ákwolé ná dúg mə. Mə bá nyingə nyîn nji ja bí má bá shwas mə ná: “Gúmá í bəg nə nyəŋg ŋgə zə jíná má Cwamba dí yé”.»

14

Yésus má lwag mbəl jwôw lá Sábaad

1 Í á ka zə bə dúl jwôw lá Sábaad ná, Yésus nyə á kə wúl lúlúú *Ofarizyēn dí njów kələ də. Ja nyə á kə ni, Ofarizyēn bwə á ŋgə fáf nyə.

2 Ka dúg ná, ŋgwól múúd nyə á bə a njúl Yésus dí shwóg, muud wəŋgú ŋgə bwə ság májúwó.

3 Yésus mú lás ci nə *Ōŋkumɛ ó mácéɛ bánŋə Ofarizyēn ná: «Ye məcéɛ míshé má ŋgə magələ ná sə lwágug buud jwôw lá Sábaad, ye má aŋgə nə magələ ntó?»

4 Bwə mú ji ókúl-ókúl nda bəsa. Yésus mú ŋwa mbəl, lwag nyə ná ndéé a mú bíd nyə ná a kág.

5 A mú ci nə Ōŋkumɛ ó mácéɛ bánŋə Ofarizyēn ná: «Zə jí nə ŋkul bə na bídí ná, mwân yé, ŋkí ntəg nteny jé í kud taamb dí, a kú læl cáas kə yíl gwo nəcé í bələ jwôw lá Sábaad yé?»

6 Bwə mú bə kú nə ŋkul ná bwə bəsa nə nyə.

Zembî wá má dɛ bân búúd gwôw

7 Yésus nyə a dúg ná buud bwə á bə fééshá ná bwə zəg də wá, bwə á ŋgə féésh jílə nji íjiya í gúmád; a mú kənd bwo kaaná ná:

8 «Ja múúd mə jów wo zāŋ báád yí, kú kə ŋwa jiya gúmá. Wo ampúyé ŋkí nyə ámə jôw námə ŋgwól múúd mə jálá nə gúmá ntə wo yé.

9 Ja múúd wəŋgú nyə e wóós yí, bwə é ci nə wo ná: “Yág nyə jiya”, í njúl ná bwə ámə jôw bíná bēsh. Wo é ka ŋgə kə nə shwôn kə ŋwa jiya wəámpyal-kogú.

10 Yidagú sá ná, ja bwə jów wo yí, kaág ŋwa jiya wəámpyal-kogú shú ná ja múúd nyə ámə jôw wo yé má wóós yí, a cíg nə wo ná: “Wey e, shíshíg zə ŋwa fwámé jiya”. Ja jɔŋgú, wo é bul ŋwa gúmá mísh má búúd bínŋə bí ámə bə fééshá wád.

11 Nəcé, muud mə bân nyáméfwó gwów yé, bwə bá səl nyə shí; nyəŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwə bá bân nyə gwôw.»

12 Yésus mú námá ci nə *Farizyēn nyə a jôw nyə yé ná: «Ja wó céél yə búúd idəw ŋkí dína yí, kú ŋgə jôw oshwə bwô ŋkí omínyəŋú

13:27 2Tm 2.19 * 13:29 mánɔwúm má jwôw: Í ká ná Nord; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ó íciyá dî.
† 13:29 məkóól má jwôw: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ó íciyá dî. 13:30 Mat 19.30 13:35 Sòm 118.26; Eze 10.18-19 14:1 Mak 2.27-28 14:5 13.15-16; Mat 12.11 14:7 20.46 14:8 Mik 25.7 14:11 Mat 23.12

bwô nê mimbyêl myô. Nda ngê jôw buud ɔ kúm bínɔŋ búsé mábwugúlu wá. Nda ngê jôw mbií búúd wɔɔngá, nácé bwé á bá námá jôw wo jáŋ ja, í mú bæ ná bwé má nying wo sâ wó á sá bwo yí.

¹³ Nji, ja wó sá dína yí, jówúg mímbúmbúwá nê ɔ á ijâm, nê buud bwé ða nyêsh wá nê wəancím-ncím.

¹⁴ Wó ká sá ntó, wɛɛ má jəla, nácé bwé cúgé nê sâ bwé nying wo mənywa mwô nê ndí yí. Zembí nyə é bá nying wo mwo jwôw á bá gwúmashi ótátəlí ɔ búúd yí.»

Kanda məma zəŋ (Mat 20.1-14)

¹⁵ Ngwól múúd á buud bwé á ngê ða wá, ja á má gwág ntáni yí, a mú ci nê Yésus ná: «Muud mə bá ða idəw Faan má Zembí dí yé nywáá má jəla.»

¹⁶ Yésus mú ci nê nyə ná: «Ngwól múúd nyə á kwəməsa ná a sá məma dína; a mú jôw búúd ŋkí bulya.

¹⁷ Nyə á ka kənd sósəl məsáal yé ja wəla lə dína í á wósos yí, ná a kág ci nê buud nyə á jôw wá ná: “Zəgá, isá byêsh í mú mitéegyá”.

¹⁸ Nji, bēsh bwé mú ngê yida lwágulə ná bwé cúgé nê fwála ná bwé kág dínad. Ashúshwóógú ná: “Mə má kúnəw kusə fambá, í jii ná mə kág dúg gwo, má jəgula nê wo, bídúg ná mə bəg kú zə.”

¹⁹ Ngwól ná: “Mə má kúnəw kusə mímbáág mí ínten yíbá íbá təŋ mimbáág mitóon; mə ké sheé myo, má jəgula nê wo, bídúg ná mə bəg kú zə.”

²⁰ Ngwólúgá ná: “Mə má kúnəw bá múdá, gwé wé má cúgé nê ŋkul zə nê ndí yí.”

²¹ «Sósəl məsáal mú nyingə zə wé mása yé zə jaaw nyə nda búúd óni bwé ámə ngê bəsa ná. Mása mú gwág mpimbə. A mú ci nê sósəl məsáal yé ná: “Né cá. Kaág wa ngwála íkúl búúd bwé ða sɛɛngya yí, nê minjwón minjwón kə ngê ŋwa mímbúmbúwá nê ɔ á ijâm, nê wəancím-ncím nê bɔɔng bwé ngê nyêsh wá wo zəg nê bwo wa.”

²² Né ndéé sósəl məsáal mú zə jaaw nyə ná: “Mása, í má bæ nda wó ámə jii ná. Nji fwála dúsa ná njów.”

²³ Mása músə ci nê nyə ná: “Kaág mázhíí məzhíí nê ífambá kə ngê yímbəli buud ná bwé zəg nyíi, njów í lwándúg mə.

²⁴ Má jaaw bí ná buud má ámə jôw wá, ngwúd nê ngwúd nyə ákageé tɔɔ sâ mádí dínad.”»

Bələ mpwíín mə Yésus í cúgé tagú-tagú sâ (Mat 10.37-38)

²⁵ Zhwog məŋkúmbə mə búúd má á ngê kə sámbá nê Yésus. A mú yíd ci nê bwo ná:

²⁶ «ŋkí muud mə zə mádí a nda cɛel mə ntɔ sósŋgá bá nyɔɔngá, ntɔ múdá yé, ntɔ bwân bé, ntɔ ómínyɔŋú bé nê okóól bé, a kú cɛel mə ntɔ námá cəg jé gwáméfwó, muud wɔɔngá cúgé nê ŋkul bæ *mpwíín waamə.

²⁷ Muud mə bæ kú ŋkény kwolós jé nyáméfwó ngê bə mə yé, a cúgé nê ŋkul bæ mpwíín waamə.

²⁸ «Zə jí nê ŋkul sá na bídí ná ja á céel lwɔ cwáməbá yí, a tééd nji lwɔlə kú fwo ji shí fwo bála təŋ á jəlá nê kɛɛzh yé? A jəlá nê fwo bála, a dúg ŋkí a jí nê bímbí lə mábii á jí nê ŋkul lwɔ njów nê ndí shínal má.

²⁹ Nácé í á bá bæ ná a shín lím njów ná ndéé a kú nyingə bæ nê ŋkul mə shínal málwɔga. Buud bwé bá ða dúg wá bwé ka bá ða cágulə,

³⁰ ða ci ná: “Muud éga nyə a tééd ná a lwɔ njów a kú nê ŋkul mə shínal ísəy.”

³¹ Íkwo námá bæ ná, wáyé njwú-buud wúsə nê ŋkul tí kə lúmbəli dósomb nê wúl cí, a kú fwo ji shí faas yé? Kí á jəlá nê fwo faas ŋkí nyə nê buud otósoshin wúm a jí nê ŋkul lúmbəli nê nyɔɔng zəg dósomb dí nyádí nê buud otósoshin məwúm mábá yé.

³² ŋkí a dúg ná a cúgé nê ŋkul lúmbəli dósomb dɔɔngá, nyə é bwey fwo kənd búúd, muud nyaand yé njúl ná shwóg-shwóg. Bwé kə jí nyə ná í jii ná bəónŋ bwé bəg ná shɛɛ.

³³ Ntó jí ná, muud yêsh jí na bídí ná nyə ayílé lám mábii méd yé, muud wɔɔngá cúgé nê ŋkul bæ mpwíín waamə.»

(Mat 5.13)

³⁴ «Ca dúsa jɔ sâ. Nji ŋkí ca í cwâl, jí bwé é nyingə wá dwo məgwâm nê ndí yí?

³⁵ Kú nê sâ. Í mú bæ kú nê mfíí tɔɔ shú mándəlú, tɔɔ shú kund; bwé shwu dwo tóón. Muud jí nê məlwə má gwág yé, a gwág.»

15

Məshusug ja múúd misám má cénd mítádúgá yí

¹ Zhwog zhwog oηwenye ɔ tóya nə bóól búúd ɔ *mísám bēsh bwá á ηgə zə wá Yésus nə bwá zə gwágulə nyə.

² *Ofarizyēη bánōη *Oyíguli ó máccəx bwá mú ηgə nyímbala nə nyə ηgə ci ná: «Muud éga ηgə mpu lág buud ɔ mísám bánōη ηgə də kəl ηgwúdí!»

Kanda ncwəmbə í á jimb yí
(Mat 18.12-14)

³ Yésus mú ka zə ηwa bwo mpwokwoond ná:

⁴ «Nyáyé múúd na bídí jí nə ηkul sá ná, nyə nə íncwəmbə təd, ηgwúd á cínəηg jimb, a kú sɔ gwo yé? Ngaá ná nyə e lágə byəəηg yá məwûm ibuú nə ibuu bugád, a fwo kə sɔ jəəηg í ámə jimb yí nə ndéé kə wóós ja nyə é kwey gwo yí?

⁵ A ká kwey gwo, ngaá ná nyə é bə nə məshusug, a bəd gwo záməbag

⁶ a mú nyiηgə kə njów, kə seηg óshwá bé nə buud bánōη búśá məbwugúlu wá, nyə nə bwo ná: “Shé sáágá məshusug nəcé mə má kwey ncwəmbə jām í ámə jimb yí?”

⁷ Má jaaw bí ná məshusug má bá námə bə ntó jəη dí nə muud *misám ηgwúd mə cénd tédúgá yé, ntə mbií mäsə nə ηkul bə nə otátəlí ɔ búúd məwûm ibuú nə ibuu bwá aηgê nə jii céndúlə tédúgá wá.

Kanda san mwaanê í á jimb yí

⁸ «Shé fwógá ná nyiηgə ci ná ηgwól múdá ηgə bə nə misan mí *mwaanê wûm, ηgwúd mú jimb. Ngaá ná nyə é jida lámə, a wáámələ njów ηgə mpu sɔ san ná ndéé kə wóós ja nyə é kwey wə yí?

⁹ Ja á kwéy yí, ngaá ná nyə é seηg bé óshwá nə budá bánōη búśá məbwugúlu wá, nyə nə bwo ná: “Shé sáágá məshusug nəcé mə má kwey san mwaanê wâm í ámə jimb yí?”

¹⁰ Gwá wá má jááw bí ná məshusug má də bə *wəéngales ó Zembî dí ja múúd *misám ηgwúd mə cénd mítádúgá yí.»

Kanda mwân á caamú-caamú

¹¹ Yésus mú nyiηgə ci ná: «ηgwól múúd nyə á bə nə bwán óbá budûm nə budûm.

¹² Á ntombú mú ci nə sóōηgá ná: “Pəpa, yág mə nyâm ηkəw lá məbíi má jálá nə bə nə ndí yí”. Sóōηgá wáη mú kaaw bwo məbíi mé.

¹³ Baalé mwôw má mú cɔ, mwân á ntombú mú kusha nyé ηkəw lá məbíi ná ndéé a mú kyey kə wúl ləəm á shwóg-shwógúd. A mú kə gwiimb cug núη ná ndéé shîn caam byəəg dé.

¹⁴ Ja nyə á shîn keenzh kúm dé yí, məma zha mú zə wóós ləəm wəəηgúd. Mwân éne mú zə bə məfúfəd.

¹⁵ A mú zə kə nyíi íséyád wá wúl mbyágá á shí nyəəηg. Muud wəəηgú mú kənd nyə nyádí məshíd kə də wíl nyə oηkuú.

¹⁶ Ja nyə á ηgə wíl oηkuú bəəηg yí, nyə á də bə nə yéesh ná a dé mímwag mi mpúmə óηkuú bəəηg bwá á də də myá, nji kú nə muud mə yə nyə.

¹⁷ «A mú zə nyiηg lām, zə téduga ná: “A zhwog idāw ósól ɔ mäsáal ɔ sóōηgá waam bēsh búśá nə ndí yí e! Mee mə ηgə fudə nə zha wa?”

¹⁸ Mə zə nyiηgə kə wá sóōηgá waamə. Mə é kə ci nə nyə ná: Pəpa, mə á má sēm nə Zembî, mə sēm nə wo.

¹⁹ Mə ampíyáyé ná nə wo ηwág mə ná mwân woó. Nwag mə nda ηgwól sóal mäsáal woó.”

²⁰ Mwân éne mú zə tí kə wá sóōηgá.

«A mú ηgə kə nə ndéé sóōηgá mú dúg nyə a ηgə ná gwaa zə. A mú bul gwág nyə cey lámúd. A mú kə nə kúl kə shwiη nyə nyúúlúd kúlal nyə.

²¹ Mwân mú ci nə sóōηgá ná: “Pəpa, mə á má sēm nə Zembî, mə sēm nə wo. Mə ampíyáyé ná nə wo ηwág mə nə mwân woó”.

²² Sóōηgá mú ci nə osól ɔ mäsáal bé ná: “Né câ! Zəgá nə káándó í búl bə káándó gúmə yí, zə bwéed nyə. Wágá nyə lwondó mbwád, bí wá nyə osílúfaas məkuúd.

²³ Bí ka námə zə nə mwâ nteny a wóηú zə cígə t̄ηη lām, sá dág, sá zhwiimbya.

²⁴ Nəcé mwân waam éga nyə á yə, a má gwûm; nyə á jimb, a má nyîn.” Bwə mú téed zâη.

²⁵ «Í á bə na mwân a cúmbá njúl ífambá. Ja nyə á ka ηgə nyiηgə yí, a mú ηgə zə, zə wóós

kúná-kúnə nə njów, a mú gwág íbwamugá-bwámug nə isusa.

²⁶ A mú jôw ηgwól mwâ mpáánzə zə jî nyə sâ í ηgá cə yí.

²⁷ Mwâ mpáánzə mú jaaw nyə ná: “Mínyəηâ woó mə wóós. Shwóóηgâ nyə ámə cigə mwâ nteny á wóηâ nəcé mínyəηâ woó mə nyingə zə mpwogé.”

²⁸ Mwân a cúmbá mú gwág bôw, a ban ná nyə anyíyē njów. Sóóηgú mú cúwo tóón kə téég nyə məbwâ.

²⁹ A mú ci nə sóóηgú ná: “Mə mə sêy nə wo mimbû mimbû kú bwelɛ mpyêny ciyá gwô tɔɔ ηgwúd. Nji, wo abwélé yə mə tɔɔ nji mwâ tɔw nə sənóη oshwá bâm sá zhwíimbyag.

³⁰ Nji, mwân woó nyə á shîn kə kɛɛnzh wo byɔɔg dwô kálə ηgə cugə nə budá ó janğa éga, ja á mə wóós yí, wo mə cigə nyə mwâ nteny a wóηâ.”

³¹ Sóóηgú mú ci nə nyə ná: “Mwân waam wo njul nə mə wa mwôw mēsh isâ byâm bísə isâ byô.

³² Nji í ámə jii ná sá zhwíimbyag nəcé mínyəηâ woó éne, mə ηgə dúg nyə na nda nyə á yə nə ndeé a mə gwûm; nyə a jímb, a mə nyîn.”»

16

Kanda kulág á inkwíil

¹ Yésus nyə á nyingə ci nə *ompwíin bé ná: «ηgwól múúd byɔɔg nyə á bə nə kulág. Í mú zə búguli wə muud éne ná kulág dɔɔηgú í ηgə caam nyə məbii.

² Muud byɔɔg mú jôw kulág zə ci nə nyə ná: “Wɔɔηg lân mə ηgə gwág ga wí nə jî? Zaá shitógud, mə wámbulág nda wó ηgə kyey nə iséy byô ná.”

³ Kulág mú zə lás lámúd ná: “Ja Mása mə zə yíl mə íkulág dí ga, mə e sá ntudɛl? Mə cugé nə ηkul nə mə kəg fulə mándəlú, bɛ mámpəg. Sálə námə shwôn nə mə bəg muud miηgwóómbúlú.

⁴ Mə mə mpu sâ mə zə sá yí. Í jii nə ja bwé é yíl mə íkulág dí yí, mə bəg nə buud bwé é dɔ ηwa mə bwédí wá.”

⁵ Buud bwé á ηgə bə nə Mása yé məmpwólá wá, a mú ηgə jôw bwo ηgwúd

ηgwúd. Nyə nə ashúshwóógú ná: “Wo mbid Mása waamá mpwólá tan ηe?”

⁶ Muud mpwólá ná: “Mə mbid nyə məwúdə məfwánda wûm*.” Kulág mú ci nə nyə ná: “Lógúg, fáb lú mpwólá dwó wə ga; jigú shí wo léélug cilə nə məfwánda məwûm máttɔɔn.”

⁷ Nyə nə ηgwól ná: “Wɛɛ jî nə mpwólá tan ηe?” Nyíni ná: “Iyuug í *blé təd.” Nyə nə né ná: “Lógúg, fáb lú mpwólá dwó wə ga. Ciləg nə məwûm mwəəmb.”

⁸ Mása músə yə kulág á inkwíil nə məshwúmb nəcé a sálə sóólúgú mákyɛ. Nəcé í ηgə nyîn ná buud bwé ηgə bɛ cug á shí ga wá bwé ηgə bul kyé mpédúgá nyán ntɔ bɔɔηg búás búúd ɔ máηkenya wá.»

⁹ Yésus mú nyingə ci nə: «Mɛɛ mə ci nə bí ná, balanugá nə *mwaanê inkwíil ηgə cɛɛ məshwá nə ndí: ja bí mə bá bə məfúfə dí yí, oshwá bún bɔɔηg bwé bəg ηwa bí məbanda mã kandugə kandugə dí†.

¹⁰ Muud mə báágúlá ísúsúsá í acíg-cíg kú teeg búúd məbwón yé, nyə é baagulə námə ísá í anánî kú teeg búúd məbwón. Muud mə tág búúd məbwón ísúsúsá í acíg-cíg dí yé, nyə é teeg námə búúd məbwón ísá í anánî dí.

¹¹ Nkí bí mə tééd teeg búúd məbwón ja bí mə bálán nə mwaanê inkwíil yí, zə nyə é yə bí mwaanê á fwámé a kú bə nə məsus lámúd yé?

¹² Bí mə ká tééd teeg búúd məbwón nə sá ηkán, zə nyə é yə bí jɔɔηg í jálá nə bə sâ jín yé?

¹³ Lwaábulə cúgə nə ηkul sêy nə omása obá ja ηgwúd, nəcé nyə é mpii ηgwól, a cɛɛl ηgwól; gúl ja nyə e gwág nə ηgwól, a mpyêny ηgwól. Bí cúgə nə ηkul sêy nə Zembî bí ηgə sêy nə mwaanê ja ηgwúd»

¹⁴ *Ofarizyên, nda bwé á dɔ bul cɛɛl mwaanê ná, bwé á ηgə gwágulə lésú ni wêsh bwé ηgə cágulə Yésus.

¹⁵ A mú ci nə bwo ná: «Bí ηgə cɛɛl lwóya mísh mə búúd dí ná bí búásə otátəlí ɔ búúd, nji Zembî mə mpú mílám mín; nəcé sâ búúd bwé dúg nə fwámé sâ yí, Zembî nyə mə dúg gwo sâ nyéé.

¹⁶ *Mbwoomb məcɛɛ nə micilyá mí *búúd ɔ micúndə mí á ηgə cwíny buud zə shúg wəla mə Yuánes. Kálə wú fwála mə Yuánes í†, Jɔɔɔ

* **16:6** məfwánda wûm: Iciyá í garêk í ηgə ci gúl sâ nda olitres 2100. **16:8** Ifz 5.8 † **16:9** Mósł mákál mə ηgə ci na ná: Zembî bəg ηwa bí nyédí njów kandugə kandugə. **16:10** 19.17-19; Mat 25.21-23 **16:15** Mat 23.28

Kéel á Faan má Zembî wá í ngé bwiingya, muud yêsh ka ngə nádawo nə ŋkul nyé nyêsh ná á ŋwa kəw cínəŋg.

17 Jisə ŋkí fwanəwo ná gwəw nə shí í cəg, ntə ná gúl lálándə kaŋgá á mbwoomb məcəç í jímbug.

18 Muud yêsh mə yíl múdá yé bá a nyiŋgə bā múdá shús yé, mə sá mínəomb. Muud mə bā múdá bwé ámə yíl bá yé, mə sá mínəomb.»

Kanda múúd byəog bá Lazâr

19 «ŋgwól múúd nyə bə nə byəog, a dúgə bwáád míkáándə mí álal-kus ófwó búúd bwé də bwáád myá. Nyə á də cugə cug əyíyáág, də sá ídína jwəw dēsh.

20 Gúl ntágulá-ntágula múúd ná Lazâr, nə nyúúl məfəŋ məfəŋ, í á də já múúd byəog wəŋg dí mpumbéd.

21 Lazâr nyə á də bə nə yéesh ná a dé məmpulú mə á də kud wú múúd byəog dí táwəlí dí yí. Nji, ompyə bwé á də zə jáal nyə məfəŋ.

22 Ntágulá-ntágula í á ka yə; *wəəŋgəles bwé mú kə nə nyə kə jéég *Aburraham dí bədəd. Muud byəog mú námə yə, a mú dəw.

23 Kə wóos nūŋ baŋ mínjîm, muud byəog mú kə bwəma nə cwúnd. A njúl ŋkáəŋgé dí ntúni, a mú bân mish, a mú dúg Lazâr njóog Aburraham bədəd.

24 A mú kám Aburraham, nyə ná: “Eéé Pəpá Aburraham, bwígúg mə né ŋkwəŋú. Kəndúg Lazâr kəg juwo nyinə mbwə məjúwód zə cweel mə jûm; minjwiile míga mí ngə sá mə ŋkáəŋgé mbíya.”

25 Aburraham mú ci nə nyə ná: “Mwân waam, wo á shí bə nə təom ja wó á ngə cugə yí, Lazâr nyə ngə bwəma nə micúŋ. Ja ga dí, Lazâr micúŋ myé mí mə cwaaləwo, wəe mú cwa bwəma nə ŋkáəŋgé.

26 Sá í búl bə yí jí ntəg nə məma bí ncímə jisə shé wa tətám ná buud bwé céél wú wa zə nūŋ wá bwé cúgə nə ŋkul lína; bəəŋg bwé céél wú nūŋ zə kəga wá bwé kú lína.”

27 Muud byəog mú ci nə: “Pəpa, nda jí ntə ná, mə jəgula nə wo: kəndúg Lazâr njəw mə sóŋgú waamə.

28 Omínyəŋə bām búsa nūŋ ótəon. A kəg lās nə bwo ná bwé ó bəy, bwé kú bá zə wa kúl mə jí cwúnd dí ga.”

29 Aburraham mú ci nə nyə ná: “Omínyəŋə bwə búsa nə Məcəç mə Moyíz nə micilyá mí *búúd ə micúndə, bwé bəg myo.”

30 Muud byəog ná: “Nda bə ntə, Pəpá Aburraham. Nji, ŋkí muud mə wú mínjîm kə lésha nə bwo, bwé é cénd mítədúgá.”

31 Aburraham mú ci nə nyə ná: “Ŋkí bwé bá kú bə micilyá mí Moyíz bənəŋ buud ə micúndə, mpug ná muud tɛem gwúm mínjîm kə lésha nə bwo, bwé ábúlé magulə ləŋ yé.”»

17

Yésus mə yə búúd minjígulá

1 Yésus mú kwo ci nə *ompwíin bé ná: «Cug í cúgə nə ŋkul bə kú nə kwal-bəogú. Nji, ŋkwéə muud mə bá bóol kwal-bəogú yé.

2 Í yidá nywa nyə ná bwé kəlug nyə məma kwóogú cəŋúd kul nyə nə dwo mən, ntə ná a kwálug ŋgwúd á ikúkágə íga bəogú.

3 Bi ó bəy. Ŋkí mínyəŋə woó mə səm nə wo, jumúg nyə. A ká cénd mítədúgá, wo juu nyə.

4 Ŋkí ŋkúmba jwəw a səm nə wo ija zaŋgbá, a də námə zə wódí ija zaŋgbá zə də ci ná: “Mə mə cénd téduga,” juugú nyə.»

5 *Buud ə lwámá bwé mú ci nə Cwámba ná: «Kwádúlag sá búgə.»

6 Cwámba mú ci ná: «Bi mbəm bə nə búgə təo nji cíg-cíg bímbí búbumə *mutárud, bí je ci nə lí sikoməŋr ga ná: “Munág kə təw mən”, lí sá bí məgwág.

7 Zə á na bídí jí nə ŋkul sá né ŋkí a mbid lwaá dé í də waad nyə ifambé ŋkí ntəg ná í də wíl nyə iwoó, lwaá dəəŋg ngə wóos wúlə ísəyúd, nyə nə lwaá ná: “Ləelugú zə ji shí zə də?”

8 Ye nyə áyidayé ci nə nyə ná: “Kwəməsag mə idəw, wo yáásulə áfigusa zə sēy nə mə. Mə ká shîn də mə ŋgul, wo ka tɛem də nə ŋgul gwə ja?”

9 Ye nyə e lə lwaá dé nə nyə nə sá ísə byēsh nyə ámə lwám nyə ná a sáag yí?

10 Ntə námə wə jisə shú dánúd yé. Ja bí mə shîn sá sá jēsh bwé ámə lwám bí né bí sáag yí, ŋwagá biméfwó ná: “Sə búsa ozhizhe osóol ə

mésáal wâ kú nâ mfíí, sâ mé sâ nji sâ í áma bæ né sâ sâág yí.”»

Wúl zúzaamá í zá yâ Yésus akíba

¹¹ Yésus nyâ á ngâ kyey Samariya nâ Galilé, ngâ kâ Yurúsalem.

¹² Ja nyâ á ngâ nyíi dúl dánd dí yí, mizúzaamá wûm mí á zâ ná mí zá bwama nâ nyâ, nji mí mú tîw shwóg-shwóg kú fwo kumâ nyédí.

¹³ Mí mú bân mákál gwôw ci nâ nyâ ná: «Yé Yésus, éé yé mása, bwígúg sâ ná nkwojá.»

¹⁴ Yésus mú dúg bwo, a mú ci ná: «Kâgá lwóya mányúúl ófada dí.» Bwá mé ka námâ ngâ kâ ná bwá kâ ófada dí, bwá mú yâl zhíd, mányúúl bæ bwo ná sândôh.

¹⁵ Ngwólúgá nywáá, ja á má dúg ná a má yâl yí, a mú cuwali nyingâ, a mú ngâ zâ a ngâ lás gwôw-gwôw ngâ yâ Zembî gúmâ.

¹⁶ A mú zâ kâl nyúúl Yésus dí shí makuú, kúd mpwoombâ shí yâ Yésus akíba. Nyân nyâ á bæ muud á Samariya.

¹⁷ Yésus mú ci ná: «Ngâá ná besh wûm bwá áma yâl? Kâ bóól ibuu búsa ngow?»

¹⁸ Ntô ná bwá besh dí, kú nâ muud mâ zâ yâ Zembî gúmâ nji njôh muud éga á?»

¹⁹ A mú ci nâ nyâ ná: «Tówúg wo kyéyug wo má *dúg cug nâcé búgá gwô.»

Mbií Mwân mâ Múúd mâ bá zâ yí

(Mat 24.26-27; Mak 13.21-22)

²⁰ *Ofarizyên bwá á jî Yésus ná: «Faan má Zembî í bá ka zâ jáyé ja?» A mú bessa nâ bwo ná: «Faan má Zembî í abulé zâ nda gúl yangá-yanga sâ búúd bwá bá beny yí.

²¹ Í abulé bæ sâ ná bwá ci ná: “Gwá wá jí wa ga”, nkí ná: “Gwá wá jí wáádá mí!” Nâcé Faan má Zembî dúsâ na bídí.»

²² A mú ci nâ *ompwíín ná: «Móól mwôw má bá bæ, bi mâ bá gwág yéesh ná bi mâ dúg *Mwân mâ Múúd nâ ijwûga byé tã nji jwôw ngwúd, nji bi kú dúg.

²³ Bwá bá ðu ci nâ bí ná: “Dugá nyâ wáádá,” gúl ja ná: “Dugá nyâ wa.” Bí kú bá ðu kâ, bi kú bæ,

²⁴ nâcé, jwôw Mwân mâ Múúd mâ bá zâ yí, a bá zâ námâ nda njâs í ðu yas wú bíga íjumâ kâ wóós bíga dí ná.

²⁵ Nji í bá fwo jî ná a bâg bul jug, kala búúd ga í ban nyâ.

(Mat 24.37-39)

²⁶ «Mwôw Mwân mâ Múúd mâ bá zâ má, isâ í bá sîy námâ nda í á sîy ja mâ *Nówe dí ná.

²⁷ Buud bwá á ðu ða, ðu ngul, bwá béya, bélushi námâ bwân bán ná ndéé kâ wóós jwôw Nówe nyâ a nyíi mâma byóól dí yí. Mpâh í mú zâ byaluga nâ buud ná ndéé jangulâ ísâ byêsh.

²⁸ Ntô námâ wá í á bæ mwôw má Lót dí yé. Buud bwá á ðu ða, ðu ngul, bwá ðu sâ míkus, ðu bæ mampæg, shumâ mínjów.

²⁹ Nji jwôw Lót nyâ a wú Sódóm yí, Zembî nyâ a sâ ná kuda nâ fumbyá ágúgwô í nywóg nda mpú, zâ jangulâ búúd besh.

³⁰ Mbií ngwúd wông námâ wá í bá bæ ja Mwân mâ Múúd mâ bá lwóya nyúúl yí.

(Mat 24.17-18; Mak 13.15-16)

³¹ «Jwôw ðoong í bá bæ ná, muud mâ bá bæ kwáminú*, kú bá shulâ ná a kâ nwa sâ. Nyôong mâ bá bæ fambâ yé, kú ná námâ kwo kâ kwáádá.

³² Bi ò tédúgá sâ í á bæ nâ mudá mâ Lót yí.

³³ Muud mâ bá sô ná á kaambulâ nâ cug jé yé, a bá jímبال gwo. Nyôong mâ jímبال cug jé nâcé mâ yé, a má yidá kaambulâ nâ gwo.

(Mat 24.40-41)

³⁴ «Mâ jaaw bí ná, í bá bæ búlú jôong dí ná buud óbâ bwá mbwúg gwonjá ngwúd, ngwúd mâ bá nwiny, ngwól lág.

³⁵ Budá óbâ bwá ngâ jí isâ kál ngwúd dí, ngwúd mâ bá nwiny, ngwól lág.

³⁶ [Budûm óbâ bwá bá bæ fambâ, ngwúd mâ bá nwiny, ngwól lág.]†»

³⁷ Ompwíín bwá mú jî nyâ ná: «Cwâmba, sâ jôong í bá sîy ngow?» A mú bessa nâ bwo ná: «Kál mbimbâ í bá bæ yí, cínong wá ómpal ó bá sêngya yé.»

17:12 Löv 13.46 **17:14** Löv 14.2-32; Mat 8.4; Mak 1.44; Luk 5.14 **17:16** 10.33 **17:19** Mat 9.22 **17:21** 11.2, 20; Mat 12.28 **17:22** 21.7-24 **17:23** Mat 24.23-25; Mak 13.21-23 **17:25** 9.21-22 **17:28** Mat 19.24-25 **17:31** Mat 24.17-18; Mak 13.15-16 * **17:31** Ja bwá á ðu lwô minjów yí, bwá ðu bæ kwáminú námâ nda mányung. Kwáminú í á ðu bæ nkí lal, buud kâ ðu ngâ kyey wu gwôw, muud jee námâ kâ woga wu. **17:32** Mat 19.26 **17:33** 9.24; Mat 16.25; Mak 8.35 † **17:36** Sá jís cilyá wa mpánzá ga dí yí, míl mícilyá mí ayág mí cúgê nâ gwo. **17:37** Zhb 39.30 **18:1** 11.2; Rom 12.12; Flp 4.6; Kol 4.2; 1Te 5.17

18

Kanda kúsá múdá bá sémbye milású

¹ Yésus nyə á jí zə lwágulə bwo ná bwə dúg jəgula ja jəsh kú teeg mányúul. Gwə wə nyə á kənd bwo kanda ga yí.

² Nyə á ci ná: «Ŋgwól sémbye milású nyə á bə wúl ŋgwála dí kú fúndə Zembî, kú bish təw muud.

³ Wúl kúsá múdá í á bə námə ŋgwála wəŋg dí, í mú də zə ci nə sémbye milású éne ná: “Ŋgwól múúd ŋgə lúmbəli nə mə, kyeməg mə.”

⁴ Sémbye milású nyə á ka də ban məlú məlú ná nyə alá sé lósú yé wəŋg.

«Nji a mú zə ci ná: “Tɛɛm bə ná mə afúndáyé Zembî mə kú námə bish təw muud íí,

⁵ mə zə kyem kúsá múdá ga nəcé mə mə gwág nyə kəngá. Nyə a bá bul zə ntágulə mə lúu.”»

⁶ Cwáməba mú ci nə *ompwíín ná: «Bí mə gwág sá sémbye milású á olíŋgí éne mə ci yí?

⁷ Ŋkəmusa nə Zembî, ŋkí buud bé nyə á mə féesh wá bwə jilya nyədí nə mwásə nə bulú, yé nyə é sá ná bwə cáag bwánd?

⁸ Má jaaw bí ná nyə é lɛɛl kyem bwo ná máás. Nji, ja *Mwân mə Múúd mə bá zə yí, ye a bá ná zə kwey búgə shí ga dí e?»

Kanda Farizyên bá ŋwenye tóya

⁹ Bóól búúd bwə də téduga nə búsa otútəlí, bwə ŋwa bóólúgá mpyóŋ nə mpyóŋ. Yésus nyə á ka kənd kanda shú dánú, nyə ná:

¹⁰ «Buud obá bwə á zə kə *Luŋ mə Zembî ná bwə kə jəgula nə Zembî. Ŋgwól nyə á bə *Farizyên, ŋgwólúgá nye ŋwenye tóya.

¹¹ Farizyên nyə a tów tútəlí a mú də jəgula nyáméfwó dí ná: “Yé Zembî, mə yé wo cúncésh nəcé mə cugé nda bóólúgá búúd. Bí ijúwâl, bwə cɛɛl olíŋgí, nə minəmb, tɛɛm bə nda ŋwenye tóya éga, mə cugé nda nyə.

¹² Má də ci ídúw ija íbá ŋkúmba shwéndɛ; mə də jəna *ŋkəw wúm á sá jəsh mə bí yí.”

¹³ Ŋwenye tóya nywáá nyə a tów shwóg-shwóg. A kú námə she bən təw mpwoombú ná a yág ŋgɛɛ jon dí; nyə á yida də *bí mbwə bəd dí a ŋgə ci ná: “Yé Zembî, bwəŋgúg mə ná ŋkwonjú, mə jí sóól *misəm.”

¹⁴ Má jaaw bí ná á məzhúgúlá éga nyə á kə nyədí njów Zembî mə sá ná a bág tútəlí nyədí míshúd, kú bə ashúshwóógú nye. Nəcə, muud mə bən nyáméfwó gwów yé, bwə bá səl nyə shí; nyəŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwə bá bən nyə gwəw.»

Yésus mə bwádan nə ikúkágə

(Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵ Bóól búúd bwə á zə námə nə ikúkény wə Yésus ná a kúnýag nə byo. *Ompwíín, nda bwə á dúg ntó ná, bwə mú lás nə bwo.

¹⁶ Yésus nywáá mú jəw bwo, nyə ná: «Bídúgá ikúkágə í zəg mádí, kúgá kaambələ nə bwo, nəcé Faan mə Zembî dúsə sá á mbií búúd wəŋ.

¹⁷ Búbálé, mə jaaw bí ná, muud yəsh nyə amágúláyé Faan mə Zembî məməgulá mə kúkágə yé, muud wəŋgú cugé nə ŋkul nyí cínəŋg.»

Cí á bulya məbii

(Mat 19.16-26; Mak 10.17-27)

¹⁸ Wúl cí *Oyúden í á jí Yésus ná: «Jəjə Yígúli, jáyé jə sá mə sáag nə mə bíig cug á kandugə kandugə yí?»

¹⁹ Yésus mú yida ci nə nyə ná: «Nəcə jí wó jów mə ná jəjə múúd yí? Kú nə muud jí jə múúd, nji Zembî nyáméfwó.

²⁰ Wo mpú dí məcɛɛ mága? “Wo kú sá mínəmb, kú gwú múúd, kú júwo, wo kú yə múúd mpwɛɛ á sá nyə ampúyé yí, wo gúmal sóŋgú woó nə nyəŋgú woó.”»

²¹ Cí nə Yésus ná: «Mə ŋgə bɛ məcɛɛ máni mēsh, tééd wú ikágəd zə kumə múús.»

²² Ja Yésus mə gwág ntáni yí a mú ci nə nyə ná: «Sá ŋgwúd í ŋgə ná fúfə wo: kaá kusha ísá byəsh wó jí nə ndí yí, wo kaaw mímbúbúwá *mwaanə wəŋgú, wo ka bá kə bə nə məbii gwəw; ság ntó wo ka zə bɛ mə.»

²³ Cí wəŋg mú shúsula nə mpɛsá mə Yésus, nəcé nyə á bə nə zhwoɡ məbii.

²⁴ Yésus mú dúg *[ná a mə shúsula], a mú ci ná: «A kwowulálə ná buud bí nə məbii wá bwə nyíig Faan mə Zembî dí eé.

²⁵ Í yida nywá bə kúnə-kúnə ná *shamó nyíig luun lú ndundu dí, ntə nə muud á bulya məbii nyíig Faan mə Zembî dí.»

26 Buud bwá á ngə gwágulə Yésus wá bwá á ngə ci ná: «Ká zə jí nə ŋkul *dúg cug yé?»

27 A mú bɛsa nə bwo ná: «Isâ í ntɔ múúd ŋkul yí, Zembî nywáá ji nə ŋkul sá byo.»

28 Pyêr mú ci ná: «Sá báá sá á má lúgə ísâ byêsh, sá zə bɛ wo.»

29 A mú ci nə bwo ná: «Búbáélé, má jaaw bí ná, ŋkí muud mə lúgə təə njów, təə mudá, təə omínyəŋə, təə obyál, təə bwân shú Faan má Zembî,

30 nyə é nyiŋgə bii ísâ byəŋg byêsh ŋkí bulya té nyə é ngə cugə wa shí yí, a bá námə cugə kandugə kandugə cug í zág yííd.»

Yésus má jaaw ná a bá yə

(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

31 Yésus nyə á ka ŋwa *ompwíín wúm nə óbá bé, a mú ci nə bwo ná: «Dugá, sá ngələ bád kə Yurésalem óga. Isâ byêsh *búúd ɔ mícúndə bwá á cilə shú má *Mwân mə Múúd yí í zə kə bwəma.

32 A zə kə kaanz mábwə mə íkúl ishúsád, a bwəma nə cóógú, buud cúg nyə, bwo se y nə məntənd nyúúlád.

33 Bwá é fyámusə nyə milwón, bwá gwú nyə. Nji, a bá gwúm jwəw álél.»

34 Bâŋ bwá áshígə ngə mpu gwág nda lésú wəŋg í á ngə kə ná. Í á bə bwo sâ shwoó, bwá kú wámbulə sâ Yésus nyə á ngə ci yí.

Yésus má lwag áncím-ncím

(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)

35 Í á ka zə bə ná, ja Yésus nyə á ngə shísh Zheríko yí, ŋgwól áncím-ncím nyə á bə zhí dí koogú, a ngə gwáám b buud *mwaanê.

36 Nyə á ka gwág buud bwá ngə cɔ áncuncuma, a mú jí ná: «Jí í ngə cɔ yí?»

37 Bwá mú jaaw nyə ná Yésus á Nazarét wə ngə cɔ éne.

38 A mú kəm ná: «Yésus Mwân mə *Dávid, bwíígúg mə ná ŋkwəŋé!»

39 Buud bwá á ngə kyey mpwoombú gwoŋg dí wá bwé mú ŋkáánd nə nyə ná a jíg kúl-kúl. Nyə mú yidá mpu bân kál gwów ná: «Mwân mə Dávid, bwíígúg mə ná ŋkwəŋé.»

40 Yésus mú tów, a mú ci ná bwá zág nə nyə. Ja áncím-ncím mə zə wóos nyə kúnə-kúnə yí, Yésus mú jí nyə ná

41 «Wó jí nə mə sáág wo jí?» Nyə nə Yésus ná: «Cwámba, mísh mām mə kwóg dúgya.»

42 Yésus mú ci nə nyə ná: «Mísh mwô mə kwóg dúgya. Wo mə *dúg cug nəcé búgə gwô.»

43 Námə cé nə cé, mísh mə mú kwo dúgya nyə. A mú ngə bɛ Yésus a ngə yə Zembî gúmá. Buud bəsh bwá á dúg sóólúgú wəŋg wá bwá mú ngə yə Zembî məshwúmb.

19

Zashé mə cénd mítádúgá

1 Ná ndéé Yésus mú nyí Zheríko, a mú ngə lína ŋgwəla.

2 Ŋgwól múúd nyə á bə cínəŋg ná Zashé, a njúl ŋwenye tóya, a mbíd zhwog məbii.

3 Nyə á ngə sɔ ná a dúg Yésus; nji nyə a shígə bə nə ŋkul mə dúg nyə nəcé buud bwá á bə áncuncuma, Zashé nyə njúl ntág wúlə-wúlə.

4 A mú ju nə kúlə kə shwóg kə bád sikomâr* dí shú ná a bəg dúg Yésus ja á bá cɔ cínəŋg shí yí.

5 Ja Yésus nyə á zə wóos kákúl jəŋg dí yí, nyə a bân mísh a mú ci nə Zashé ná: «Zashé, ləeləg shulə nəcé í jí nə mə jíg wódí njów múús.»

6 Zashé mú ləel shulə, a mú kə lág Yésus nə məshusəg.

7 Nda búúd bwá á dúg ntó ná, bəsh bwá á ngə nyímbala ná: «A mə kə nyí kə jí múúd misəm dí njów!»

8 Zashé nywáá mú tów tətəlí ci nə Yésus ná: «Cwámba e, mə zə kaaw məbii mām tútám ná cáŋ, mə yə mimbúmbúwá dúl kəw. Ŋkí mə a shí ntág mánda múúd nə sá jé mə nyiŋg nyə gwo ija inə.»

9 Yésus músə ci ná: «Zembî mə cug búúd ó njów ga múús, nəcé a jí námə múúd á bag mə *Aburham.

10 Nəcé *Mwân mə Múúd nyə á zə sɔ bəŋg bwá á jímb wá, zə cugushi bwo.»

Kanda mísəŋ wúm

18:27 Zak 8.6; Luk 1.37 18:29 14.26; Mat 10.37 18:31 9.21-22 18:34 9.45 18:38 Mat 20.30-31 18:42 Mat 9.22 * 19:4 sikomâr: Jísə dúl váál lí í á də bul bə mbwaanəzələ shí á Yudéa (10j 10.27; 11b 27.28; 21b 1.15; 9.27), təə shíshíŋ á Zhurdé dí (Luk 19.4); bwá á də námə sá məbóómbú nə ndí. Buud ɔ Igipten bwá á də bɛ lí jəŋg (Sôm 78.47). 19:7 Mat 9.10 19:8 MmN 21.36; Eze 33.14-16 19:9 13.16; Mis 16.31 19:10 Eze 34.16; Mat 9.13; Mak 2.17; Luk 5.32; 1Tm 1.15 19:11 11.2; Mis 1.6

11 Buud bwé mú gwág lésú Yésus nyə á lás yí. Yésus mú kə nə lésú shwóg kənd bwo kanda nəcé bwé á ngə téduga ná, nda a mú kúnə-kúnə nə Yurúsəlem ná Faan má Zembî í zə nyîn.

12 Ntó Yésus mú ci ná: «ŋgwól múúd nyə a byêl njów mícî dí. Nyə á ka zə bə ná a ké nyúl shí a shwóg-shwógúd bwé ké tál nyə Njwú-buud ná ndéé a mú nyiŋgə.

13 Ja á má bə ná a zə tí yí, a mú jôw osóol ə mäsáal bé wúm, zə yə bwo *mwaanê, muud yêsh sáŋ mína† ŋgwúd; nyə nə bwo ná: “Ŋgəgá nə sá omákíd nə mwaanê éne té mə é bə njənd dí yí.”

14 Nji, nda búúd ó ləem yé bwé á də mpii nyə ná, bwé á kənd buud nyédfi mpúsə kə jaaw ná: “Sá acéélé nə muud éne jwúg nə sá.”

15 «Ja bwé á shîn tál nyə njwú-buud yí, nyə á ka nyiŋgə. A mú zə wós, a mú jôw ósól ó mäsáal bé nyə á kaaw mwaanê wá ná bwé zég lwágulə nyə nda mákíd máŋ má á kyey ná.

16 Ashúshwóogú mú zə wós, nyə ná: “Mása, saŋ wô í á má sá ná mə bíig misaŋ wúm.”

17 Njwú-buud mú ci nə nyə ná: “Ŭhúuŋ, wo ji jəjə sóol mäsáal. Wo má bə mə abúgúlág nə súsúsá áciŋ-cíŋ. Mə má yə wo ijwúga ná wo jwúg nə miŋgwála wúm.”

18 Sóol mäsáal ábeê mú námə zə, nyə ná: “Mása, saŋ wô í á má sá ná mə bíig misaŋ mitóon.”

19 Njwú-buud mú námə ci nə nyə ná: “Mə má yə námə wo ijwúga ná wo jwúg nə miŋgwála mitóon.”

20 «ŋgwól mú námə zə, nyə ná: “Mása, saŋ wô wə ga. Mə a fálə wo nábákən dí ná ndéé mə baagulə.

21 Mə á ngə fúndə wo nəcé wo ji muud ŋkúd; wó də ŋwa sâ jí ná wo dí wo á bwíŋg yí, wo də saag isâ bísé ná wo dí wo á bə yí.”

22 Njwú-buud mú ci nə nyə ná: “Mə zə sámb wo lésú wô na wódfi íciyád. Wo ji bów-bów sóol mäsáal. Wo á ngə mpu ná mə ji muud ŋkúd, má də ŋwa isâ bísé ná mə dí mə a bwíŋg yí, mə də saag isâ bí ná mə dí mə á bə yí.

23 Ká nəcé ji wó áshíŋgé kə wá mə mwaanê waamá bəŋ dí, nə ja má wós yí, mə zə ŋwa nyə nə məbədí gwôw yí?”

24 A mú ci nə buud bwé á bə cínəŋg wá ná: “Déégúgá nyə saŋ ni bi yég nyəəŋg jí nə misaŋ wúm yé.”

25 Bwé mú ci nə nyə ná: “Cwám̄ba, á bwey fwo bə nə misaŋ wúm.”

26 Mə mpú jaaw bí ná muud jí nə baalé yé, Zembî mə bá kwádulə nyə. Nji nyəəŋg cúgé nə ndí yé, Zembî mə bá mæel yíl nyə búbaalé á jí nə ndí yí.

27 “Nə ndéé mizhízhíŋ myâm mí á ban ná mə kú jwú nə bwo wá, zəgá nə bwo wa, zə cígə bwo məcúŋ mə ŋgə dág.”»

28 Ja Yésus nyə á shîn lás ntúni yí nyə a tów shwóg ŋwa zhí kələ Yurúsəlem.

Yésus mə zə nyí Yurúsəlem

(Mat 21.1-9; Mak 11.1-10; Yuá 12.12-19)

29 Í á ka zə bə, Yésus nyə á ngə shísh kúnə-kúnə nə Betufazhe nə Betanî, a mú kə wós ŋgée mbáŋ bwé dá jôw ná *Mbáŋ wóolivyé yí. A mú lwâm *ómpwíín óbá.

30 Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd á shwóg níid. Í é bə, bí ká námə jí bi kwey cwə jakáás cəxlá, í njúl ná təə muud nyə a bwélé kəwa gwod. Bí ó ciny gwo, zə mə nə ndí.

31 Ŋkí muud mə jí bí ná nəcé jí bí ŋgə ciny gwo yí, bí bəsa nə nyə ná: “Cwám̄ba wə ŋgə jii gwo.”»

32 Buud nyə á lwâm wá bwé mú kə, kə námə kwey isâ nda nyə á ci ná.

33 Ja bwé má ciny cwə jakáás yí, wəamədfi bé bwé mú ci nə bwo ná: «Bi má ciny gwo nəcé jí?»

34 Bwé ná: «Cwám̄ba wə ŋgə jii gwo».

35 Bwé mú zə Yésus nə cwə jakáás jəəŋg, bwé ngə yíl mikáándə myáŋ ngə jəel gwo kwoŋəd, bwé mú jil Yésus gwôw.

36 Yésus mú ngə kə jakáás dí, buud bwé ngə taalə mikáándə myáŋ zhíid.

37 Ja nyə á ngə shísh kúnə-kúnə nə Mbáŋ wóolivyé yí, ompwíín bəsh bwé á bə áncuncuma wá bwé mú bə nə məshusəg, bwé mú ngə yə Zembî məshwúmb gwów-gwôw nəcé məma misóólúgú mí ŋkúl bwé á dág myá.

19:12 Mak 13.34; Mis 1.11; 2.33-36 † 19:13 Saŋ mína ŋgwúd í á də bə odanarí təd. 19:14 Mis 4.17; 5.28; 13.44-46; 28.25-28 19:17 12.42-44; 16.10 19:26 Mat 25.29 19:36 20j 9.13 19:38 Sôm 118.26; Luk 2.14

38 Bwá mú ñgə ci ná:

Gúmá í bəg nə Njwú-buud ñgə zə jínə má
Cwám̄ba dí yé.

Jon í bəg ná shɛɛ,

gúmá jon lə gwów dí cwú.

39 Bóólúgá *Ofarizyên bwá á bə na
mən̄kúmbə mə búúd dí wá bwá mú ci nə
Yésus ná: «Yíguli, wo alásé nə ompwíin bwô
ná bwá yówug kímálə?»

40 A mú bəsa nə bwo ná: «Má jaaw bí ná
ñkí bwá ji kúl-kúl, məkwóógú k̄m.»

Yésus mə gwág cey Yurúsalem lámúd

41 Yésus nyə á ñgə shish ñgwála né ndéé ja
nyə á dúg wə yí, nyə á jii yə nə gwágúlə wə
cey lámúd.

42 A mú ci ná: «Eéé! Jwôw gaád wo mbəm
mpu nda wó jálá nə s̄p ná wo jíig ná shɛɛ ná!
Ká jisə wo shwílyá, mísh mwô kú dúg.

43 Nəc̄é mósól mwôw mə bá bə wo ná
mizhízhín myô mí bá laá wo nə mimyágá,
mí lyɛ wo nə d̄omb, shúsə wo ikósomb
byêsh.

44 Bwá bá caam wo nə bwân bwô, lúgə wo
shí nə shí kú nə t̄ə kwóógú í mbéd dúlúgáád.
Í bá bə wo ntó nəc̄é wo a shígé mpu fwála
Zembî nyə á zə ná a zə cəgushi wo yí.»

*Yésus mə w̄ñg búúd ó m̄ikus Mpáánzə
Zembî*

*(Mat 21.10-16; Mak 11.11, 15-18; Yuá
2.13-17)*

45 Ná ndéé, Yésus mú kə nyíi *Lun mə
Zembî, a mú kə w̄ñg búúd bwá á ñgə sá
mikus cínəng wá,

46 nyə nə bwo ná: «Jísə cilyá Kálaad Zembî
dí ná: “Njów wâm í bá bə njów m̄jəgula.” Bi
b̄ñ mə yida sá ná í bəg daage lú íjúwâl!»

47 Nyə á ka d̄ə yə buud minjígulá Lun mə
Zembî jwôw d̄esh. Né ndéé, nə Milúlúú myâ
ofada, nə *Oyíguli ó m̄əc̄ɛɛ, nə míc̄í mí kúl
búúd mí mú ñgə s̄p ná mí gwú nyə.

48 Nji bwá áshígé mpu nda bwá sáág ná,
nəc̄é mən̄kúmbə mə búúd m̄esh má á d̄ə
gwágulə nyə nə lâm wêsh.

20

*Ñkul ijwûga mə Yésus í ñgə zhu ñgow
(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)*

1 Í á bə dúl jwówád ná, Yésus ñgə yə
buud minjígulá *Lun mə Zembî, a ñgə jaaw
Jɔjɔ Kéel, seegya ná milúlúú myâ ofada, nə
*Oyíguli ó m̄əc̄ɛɛ, nə ocúmbá buud bwá má
wós.

2 Bwá mú jí nyə ná: «Jaawug s̄ə. Nyáyé ñkul
wó ñgə sá ísâ íni nə ndí yí? Zə nyə ámə yə wo
ñkul nyəñgú?»

3 A mú bəsa nə bwo ná: «Mə zə námá fwo
jí bí njígá.

4 Nduwán Yuánes nyə á ñgə duu buud yí,
í á bə nə nyáyé ñkúl? Ye ñkul á gwów wá
Zembî, ye ñkul á buud?»

5 Bwá mú téduga ná: «Ñkí sá má ci ná:
“gwów”, nyə e jí sá ná: “Ká nəc̄é jí bí a shígé
*búgula nyə yí?”

6 Sá má ká m̄eel ci ná í á bə ñkul á buud
í, kúl búúd jêsh gwú sá nə məkwóógú, nəc̄é
bêsh bwá ñgə magulə ná Yuánes nyə á bə
*muud micúndá.»

7 Bwá mú bəsa ná bwá ampúyé kúl í á ñgə
wú yí.

8 Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə ajááwé námá
bí ñkul mə ñgə sá misóólúgú míga nə ndí yí.»

Kanda ósól ə m̄ásáal ó abúbw
(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)

9 Yésus nyə á ka kənd buud kanda ga ná,
«Ñgwól múúd nyə a sá fambá *v̄inyə a mú yə
búúd fambá j̄əñg m̄əc̄éd. A músə kə nj̄ənd
dí ná nyə é já fwámé fwála.

10 Fwála lú m̄əmwáágulə dí, nyə á kənd
ñgwól sól m̄ásáal yé ná a kág ñwa nyə dé kəw
lə mpúmá búúd bwá á lúg nə fambá wá dí.
Nji buud b̄əñgú bwá mú kə dan̄gulə cú sól
m̄ásáal né ndéé nyiñg nyə məbwê məbwê.

11 Muud fambá mú ñwa cígúlá ná á nyiñgə
námá kənd ñgwól sól m̄ásáal yé. Bwá mú
námá kə dan̄gulə cú nyân, séemb̄uli nyə nə
məlwíy ná ndéé nyiñg nyə məbwê məbwê.

12 Muud fambá ná á nyiñgə námá kənd
sól m̄ásáal álél. Bwá mú kə wá nyân məf̄əñ
né ndéé bwá w̄ñg nyə.

13 «Muud fambé mú ka zə ci ná: “Mə sáág ná e? Mə zə kənd mwân waam má búl cɛɛl yé, ka bwé é gwə́ɔ nyə.”

14 Ká, buud bwé á lúg nə fambé wá, dúgúlə bwé á dúg *Mwân mə Múúd fambé mə wós yí, bwé á nyímbəla bwámé nə bwámé ná: “Muud mə bá lúg nə lúgí wə éne. Shé gwúgá nyə shé bāg lúg nə lúgí.”

15 Bwé mú julə wú nə nyə fambé, kə gwú nyə ncá.» Yésus mú jí bwo ná: «Muud fambé mə bá sá búúd óni ntədəl?

16 Ngaá ná a bá zə gwú bwo ná ndeé a nwa fambé yə búúd oshús?»

Ja búúd bwé á gwág á mə ci ntó yí, bwé á lás ná: «Mbô! Í cúgé nə nkul bə ntó!»

17 Yésus mú dúg bwo ná figá-figá, a mú jí bwo ná: «Micilyá míga mí ké ná jí?

Kwóógú ólwə́yɛ bwé á myaas yí,

dwó wá í mə bə kwóógú lú lámuga*.

18 Muud mə bá búl kwóógú dɔɔng dí yé mə bá kweshəli búg; nyɔɔng kwóógú dɔɔng í bá káda yé mə bá cugəli.»

19 Oyígəli ó mácɛɛ bə́nə́nə́ milúlúú myá ofada bwé á mpu ná lésú wán wə́ Yésus nyə á ngə lás kaanəd ni. Bwé mú tééd ngələ sɔ́ məzhíí ná bwé bii nyə námə wəla dɔɔngúd. Nji bwé á ka ngə fúndə mə́nkúmbə mə búúd.

Otə́wə ɔ shwóg ɔ Oyúden bwé bwéél Yésus (Mat 22.5-22; Mak 12.3-17)

20 Ná ndeé bwé mú ngə baagasə Yésus. Bwé kə kənd búúd ná bwé kág nda buud wá tətəli. Bwé ká də bwéél nə ka bwé é gwág gúl ciyá í ajəláyé yí, bwé kusha nə nyə, a bə mánnyámá mə ngwámuna dí, nyádí mpəl dí.

21 Buud bwé mú zə jí Yésus ná: «Yígəli! Sə ngə mpu ná lésú wə́ nə njígúla wə́ bísə tətəli. Wó də námə dúg búúd nji nda njígúla wə́ wí ná. Wo ngə jígəli sə cug á Zembí búbalé.

22 Ntó, jaawug sə. Ye mácɛɛ məshé mə ngə magulə ná sə jénág tóya mə *Káázəl, ye mə anjé nə magulə?»

23 Ká, Yésus nyə á bwey mpu məkə́nə́ máń, a mú ci nə bwo ná:

24 «Lwógá ná mə san *danarí†. Zə jí nə vugəli mpwoombú nə jínə bwé á lúlə wa ga?» Bwé ná: «Jísə Káázəl.»

25 Nyə ntəg nə bwo ná: «Ntó, yəgá Káázəl isá í Káázəl, bí yə Zembí isá í Zembí.»

26 Bwé mú kú nə sá bwé júmug Yésus mísh mə búúd dí yí; bwé mú bul káam mpəsá ni, bwé shwal fad mímpu.

Osadwisyə́nə́ bwé bwéél Yésus (Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)

27 Gúl búbaalé *Osadwisyə́nə́, buud bwé də ci ná mimbimbə mí ábúle gwúm məshwə́nə́ dí wá, í á ka zə wə́ Yésus, zə jí nyə ná:

28 «Yígəli, Moyíz nyə á yə sə cɛɛ ná: “Nkí muud mə yə kundú, mínyə́nə́ yé mə jə́lə nə shúgala nə kúsə yé, a byág nyɔɔng mə yə yé mpwə́nə́ buud.”

29 Bóól ómínyə́nə́ bwé á byél wa zəngbá budúm nə budúm. Acúmbá mú bā múdá, a mú yə kú nə mwân.

30 Nyɔɔng nyə á bɛ́ nə nyə yé mú nwa múdá,

31 álél nwa námə nyə, nə ndeé bəsh zəngbá bwé á nwa múdá wɔɔngə́, bwé ngə yə kú byá mwân.

32 Zhúgúla zhúgúla, múdá mú námə yə.

33 Ja búúd bwé bá gwúm yí, nyáyé mə bá ka nwa múdá? Ngaá ná bəsh bwé á shí bə ógwúm bɛ́?»

34 Yésus mú bɛ́sa nə bwo ná: «Buud wá cug ga bwé ngə bə, budúm bā búdá, budá kə məbáád.

35 Nji, bɔɔng bwé bá nyín ná bwé jə́lə nə gwúm bwé cugə cug í zág wá, bwé ábúle də sá məbá: budúm nda ná bā búdá, budá nda ná kə məbáád.

36 Bwé ábúle ná námə bə nə nkul yə, nəcé bwé bá bə nda *wə́ngəles. Bwé bá bə bwân ɔ́ Zembí nəcé í bá bə bwé mə wú shwíy dí kə cugəd.

37 Kóómb á mimbimbə bálə gwúm məshwə́nə́ dí, Moyíz nyə a lwágulə ntó ja nyə á kwey ngwiile nkə́nə́ dí yí; nyə á jə́w Cwámba ná Zembí mə *Aburə́ham, Zembí mə *Izaag, Zembí mə *Yákwab.

20:16 21.20-24 20:17 Sòm 118.22 * 20:17 kwóógú lú lámuga: Í á də bə kwóógú bwé á də tééd jil mándəlúd yí, dwó wə́ bwé á də bɛ́ ja bwé lám mənyung mə njə́w yí. 20:18 1Pr 2.8 20:19 19.48 20:20 11.53-54 † 20:24 danarí: Í á bə mwə́anə́ á Rom bwé á də jə́na tóya nə ndí yí (wo je dúg Mat 22.18-9). 20:25 Rom 13.7 20:27 Mis 4.1-2; 23.6-8 20:28 Mbá 25.5-6; Mat 38.8 20:36 1Yn 3.1-2 20:37 MmN 3.2, 6 20:39 Mak 12.32 20:40 Mat 22.46; Mak 12.34

³⁸ Ntó ji ná Zembî cugé Zembî mimbimbə, a ji yidá bæ Zembî á buud bwé ngé cugə wá. Ntó ji shú déd ná bēsh bwé ngə cugə.»

³⁹ Bóólúgá *Oyíguli ó mácεε bwé mú lás ci ná: «Yíguli, wo mé mpu lás.»

⁴⁰ Bwé áshígé ná nyingə bwεε jí Yésus tō njígá ngwúd nə ngwúd.

Ye Mesî ji mwân mə Dávid
(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)

⁴¹ A mú ci nə bwo ná: «Ntədəlé búúd bwé mpú də ci ná *Kríst ji mwân mə Dávid yé?»

⁴² Ngaá Dávid nyə á ci nyádí kálaad Osôm dí ná:

Cwámabə nyə á ci nə Cwámabə wám ná:
“Jig shí wa mádí mbwə mənəcwúm,

⁴³ kə wóós ja mə é culəshi mízhízhín myô,
wo nyaál myo nə məkuú yí!”

⁴⁴ Nkí Dávid mə bwey jôw *Kríst ná Cwámabə, nyə é ka bæ Dávid mwân na ntədəlé?»

⁴⁵ Yésus mú ci nə *ompwíin bé buud bēsh bwé ngé gwág ná:

⁴⁶ «Bí ó káálúgá nə Oyíguli ó mácεε bwé céél də mεεla nə ηwəɔla ηwəɔla íjud wá, bwé céél námé ná buud bwé dúg báda bwo məbədə mə gúme mənəkúmbə mə búúd dí wá, bwé námé wé bwé céél dúlə kə ji nji íjiya yá shwóg ja búsé *məmpáánzé mə mínjígúla mə *Oyúden dí yí, nə dúlə də ji nji lúú táwəli dí ja bwé dú kə ídína dí yí.

⁴⁷ Bwé də déég míkúsé mí búdá isá byán byēsh ka də sá igwaa-gwaa í mājəgula ná bwé dúgúg ná búsé íjəp í búúd. Intégúlí byán í bá bæ nkí jág bul nyaan.»

21

Yána mə kúsé múdá
(Mak 12.41-44)

¹ Yésus nyə a bēn mísh a mú dúg ofwó búúd bwé ngé wá məyóna mán jaadé məyóna mə *Mpáánzé Zembî dí.

² A mú námé dúg wúl mbúmbúwá kúsé múdá ngé wá isusán íbá.

³ Yésus mú ci ná: «Búbələ, mə jaaw bí ná, mbúmbúwá kúsé múdá ní mə wá məyóna cə búúd bēsh.

⁴ Nəcə buud óni bwé ámə ngə wá óni, bwé ámə ngə ηwa məmpugə mə byəɔg dánú. Ká

nyə, a njúl mbúmbúwá, nyə ámə wá bímbí dēsh í ámə bæ ná nyə é ngə cugə nə ndí yí.»

Luj mə Zembî í bá cɨm
(Mat 24.1-3; Mak 13.1-3)

⁵ Bóól búúd bwé á ngə faag *Luj mə Zembî bwé ngé ci ná məlwəga mə cínəng məsə nə jəjə məkwoógú, jəjə ísá búúd bwé á ngə yə Zembî yí í ngé kwádələ íjəp. Nda bwé á ngə faag ntó ná, Yésus mú ci ná: ⁶ «Sá bí ngé dúg nkí nywa ní í bá cɨm jēsh, dúl kwóógú í ábúlé lúg na í mbád dúl gwəw.»

⁷ Bwé mú ka jí nyə ná: «Yíguli, jāη sá í bá bæ jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sé ná í wál zə sɨy?»

Yésus mə jaaw nda macey mə bá tééd ná
(Mat 24.4-8; Mak 13.5-8)

⁸ Yésus mú ci nə bwo ná: «Bí ó bey ná buud bwé bāg zə kənd bí jugá. Nəcə buud nkí bulya bwé bá də zə nə jínə dām zə ci ná: “Mə wə *Kríst,” bwé ná: “Wəla í mə wóós.” Bí kú bá də bε bwo.

⁹ Ja bí mə bá də gwág milán mí móəmb yí, bí kú bá də gwág wagəwo. Bí tεem gwág ná buud bwé mú ngə sá mīngáádə nə íjwú, bí kú bá gwág wagəwo. Nəcə í bá jii ná isá byəɔng í ngóg nə tééd fwo sɨy; nji, í ábúlé leel bæ məshíné mə shí.»

¹⁰ A mú nyingə ci nə bwo ná: «Gúl lwon í bá lúmbəli nə gúl, dúl faan lúmbəli nə dúl,

¹¹ shí í bá də jág ntaηusa, zha á ifí mpu nə okwaag-jumə ó məbwas í bá də bæ íkúl íkúl, isá í áwuwagəwə nə məma isá í ntə búúd fəg yí í bá də zhu gwəw jon dí.»

Zembî mə bá kwínd
(Mat 10.17-22; 24.9-14; Mak 13.9-13)

¹² «Nji, shúshwóógú ná isá íni byēsh í bág, bwé bá də bii bí, də lwágulə bí cúwáí, bwé bá də kusha nə bí məbwé mə wəamədə wə *məmpáánzé mə mínjígúla mə *Oyúden, bwé wá bí mímbwugəd. Bí mə bá də kaad mísh mə ójwú ó ləəm nə buud ó anənî dí nəcé jínə dām.

¹³ Nji sóólúgú wəɔng wēsh í bá bæ shú ná bí kəg bwaagulə sá bí mə mpú shú dām yí.

20:41 Mat 20.30-31 **20:42** Sôm 110.1; Mis 2.33-35 † **20:42** *Cwámabə*: Wa, ja ashúshwóógú jíse “Yawé”, mbii í ngé wu Sôm 110.1 dí yí. **20:46** 11.43; 14.7 **21:1** 20j 12.10 **21:4** 2Kr 8.12 **21:6** 19.44 **21:7** 17.22-24 **21:10** Mak 13.8 **21:12** Mat 10.17-22; Yuá 16.1-4 **21:12** Mis 12.1-4; 18.12-17; Mis 24-26 **21:14** 12.11-12

14 Bweyugá wá mílúúd ná bi ajaláyé nà bá ða kwəməsa mbii bí má bá ða shwə mənnyúúl yí.

15 Məməfwó mə bá ða yə bí iciyá í lású nà fəg mbii í bá ða bə ná, buud bēsh bwə bá ða lumbəli nà bí wá, ηgwúd nà ηgwúd kú tí sâ bí má cí yí, ηgwúd nà ηgwúd kú wá iciyá í oŋkwafad.

16 Obyəl bún bwáməfwó, təə omínyəŋə bún, təə mimbyəl mín nà oshwə bún bwə bá ða kusha nà bî, bwə sá ná bí bóól ηkí bulya bi bwáməg nà shwiy.

17 Buud bēsh bwə bá mpíi bí nəcə jínə dām.

18 Nji, sâ í ábúlé sá bí təə bíbíyá.

19 Bi ó bá jisəw kə wós məshínéd, bi mú bá cəgə.

(Mat 24.15-22; Mak 13.14-20)

20 «Nji, ja bí má bá dúg ígwoonŋ i dósmb í má lyə Yurúsəlem ná kesh yí, bi ə bá mpu ná Yurúsəlem wál zə ciim.

21 Né ndéé, buud bwə bá bə Yudéa wá bwə bəg fúndə kə mímbəmbəŋúd! Bəonŋ bwə bá bə tām ηgwəla wá, bwə bəg wú; bəonŋ bwə bá bə mpúsə miləəm wá, bwə kú bá zə ηgwəla.

22 Nəcə mwəw məonŋ má bá bə mwəw Zembî mə bá zə yə búúd intúgúlí má, sâ jēsh Mícilyá mí ηgə cí yí í bá bwəma.

23 Nkwéé budá bwə bá bə nà məbum, nà bəonŋ bwə bá ηgə nyééŋ bwān mwəw məonŋ dí wá! Bwə bá bul ηkúŋkwon. Nəcə məntəgəla má bá bul bə ləəm dí, mpimbə má Zembî í bá bii kúl búúd ga.

24 Bóól bwə bá gwúyəw nà ikafwəle, bóól kə míkwámúd ikúl byēsh í cúgə Oyúden dí; ikúl í cúgə Oyúden í bá yád Yurúsəlem, tagələ nyaal nyə ná ndéé kə kumə məshíné má jwanŋa dán.»

*Ja Mwān mə Múúd mə bá bə ná a wál zə yí
(Mat 24.29-36; Mak 13.24-32)*

25 «*Məshimbá má bá wós jwəw nà ηkwoond nà wəacén-cénid. Shí í bá bə ná, ilwon í bá bə ífwaasud, muud kú wəof nəcə mən mə bá sá məma ncíndə, ikwə bul junŋya.

26 Buud bwə bá ηgə kām nà fúndúgú ηgələ bwānd cúgə í bá wós shí mishwun yí, nəcə isā byēsh bíś nà mpífə jon dí yí í bá kúŋgəla.

27 Ja jəonŋə, bwə bá ka dúg *Mwān mə Múúd ηgə zə mínkúdí, a zág nà mpífə nà milwanə.

28 Ja isā byəonŋ í bá tēéd ηgələ sŋy yí, bi ə bá sūg mənnyúúl ijyad, bí bān milúu nəcə í bá bə wəla bí má bá zə wú mənnyámád yí í mú kúnə-kúnə.»

29 A mú kənd bwo kaanə ná: «ŋwagá yuug nà *figyē nà bíl ílí byēsh.

30 Ja məncuug má agúgwāan má ηgə kə yí, ηgəá bi má ða mpu cínəŋ ná ompú bwə mú kúnə-kúnə.

31 Ntó nəmá, ja bí má bá dúg isā byəonŋ í ηgə sŋy yí, mpugá ná Faan mə Zembî í mú kúnə-kúnə.

32 «Búbələ, má jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé cə, isā íni byēsh kú fwo sŋy.

33 Gwəw nà shí í bá cə, nji iciyá byām kú cə.»

Ompwúín ə Yésus bwə jalá nà ða ji ηkwəməsa

34 «Bi ó bəy ná milām mí kəg bá wamba bí məzan nà inŋuləga nə zhwiimbyálə nə cəg dí ná ndéé, jwəw dəonŋú zə bá byaləga nə bí

35 nda wód í ða byaləga nə cúdú ná. Nəcə jwəw dəonŋ í bá bii búúd ə shí mishwun óga bēsh.

36 Jigá ηkasá, bí ða jəgəla nə Zembî ja jēsh shú ná bi bəg faam isā byəonŋ byēsh dí, bi mú bá kə wós ótətəlí mísh má *Mwān mə Múúd dí.»

37 Yésus nyə á ða sá ná, mwásə wēsh a ji *Lun mə Zembî a ηgə yə buud minjígúla; mpwó-bulú, a kə mbəmbəŋ á wəolivyē kə cínŋəli búlú wu.

38 Buud bwə á ka ða zə nyədí cínəŋ Lun ná kúndə mán zə ða gwəgələ nyə.

22

*Yúdas mə kusha nə Yésus
(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2)*

1 Wəla lə *Páska í á ηgə shísh. Páska nyə á bə zan bwə á ða də íbəléd yā kú nə *ləvur yí.

2 Milúlúú myâ ofada bânôn *Oyíguli ó mécçē bwá á ngə sɔ məzhií ná bwá gwú Yésus, bwá á ka ngə fúndə mənjkumbə mə búúd.

(*Mat 26.14-16; Mak 14.10-11*)

3 Yúdas bwá á də jôw nə dúl jínə ná Iskariyôt yé, a njúl ngwól múúd á gwoonɔ *ómpwíín wúm nə óbá, *Sátan mú nyíi nyə lámúd.

4 Yúdas músə zə kə, kə lésha nə milúlúú myâ ofada bânôn ojwú wâ buud bwá á də baagulə *Luɔ mə Zembî wá. A mú kə lwágulə bwo nda nyə é sá ná bwá bííg Yésus ná.

5 Bwá mú gwág nywa, bânón bwá mú bə cún ná bwá é yə nyə *mwaanê.

6 Yúdas mú ka ngə sɔ fwámé fwála á jí nə nkul sá ná bwá bííg Yésus mənjkumbə mə búúd kú mpu yí.

Ompwíín ó Yésus bwá kwəmsa Páska
(*Mat 26.17-19; Mak 14.12-16*)

7 Jwôw lú zâɔ bwá də tééd dälə íbuléd yâ kú nə *lævur yí í mú ka wóós. Jwôw dɔonɔ wə bwá də cígə ncwəmbə *Páska yí.

8 Yésus mú lwám Pyêr bá Yuánes ná: «Kagá kwísha sá dína Páska, sá bəg kə də.»

9 Bwá mú jí nyə ná: «Wo ngə cɛel ná sá kág kwísha gwo ngow?»

10 Nyə nə bwo ná: «Kagá, ja bí é nyíi ngwála yí, bi é bwəma nə ngwól múúd ngə nkény kágə məjúwó; bi ó bɛ múúd wɔonɔ kə wóós njów nyə é nyíi yí.

11 Bi mú ci nə muud njów ná: “Yíguli má ci ná wo lwóg sá kál bânôn *ompwíín bə bwá é də dína Páska yí.”

12 Nyə e lwágulə bí fúm ánúnî njów á gwówúd, í njúl kwambalá. Cínɔng wə bí é kwísha shé zan Páska yé.»

13 Ompwíín bwá mú kə ngwála, bwá mú kə kwey ísá námə nda nyə á jaaw bwo ná. Bwá mú kwísha dína Páska.

Dína mə Cwámba
(*Mat 26.20-29; Mak 14.17-25*)

14 Ja wəla lə dína í á wóós yí, Yésus nyə á kə jí shí, bânôn *buud ɔ lwámá bə.

15 A mú ci nə bwo ná: «Mə ámə bul jíi ná sənôn bí sá dág *Páska éga té mə afwóyé bwəma nə cún yí.

16 Mə jaaw bí ná mə abálé ná kwo də ídâw í Páska kə wóós ja Zembî mə bá féeg sóólúgú á cínɔng nyédí Faan dí yí.»

17 Ná ndeé, a mú ɔwa bálá, a yə Zembî akíba, a mú ci ná: «ɔwagá bálá málwəg ga bi kááwulag mpédúgá nyín.

18 Mə jaaw bí ná, tééd kíkídíga mə ánguléé ná wáan ni; mə bá kwo ngul gwo nji ja Faan mə Zembî í bá zə tów yí.»

19 Ná ndeé a mú ɔwa buléd, a yə Zembî akíba ná ndeé, a mú fêy buléd, a yə ómpwíín, nyə nə bwo ná: «Nyúúl nyám í mə kaanz shú dán dí wə ga. Dugá sá sóólúgú ga, də tédugá mə.»

20 Námə mbií ngwúdú, ja bwá mə shín də yí, a mú námə ɔwa bálá wáan, yə bwo, nyə nə bwo ná: «Bálá ga jísə sɔ á gúgwáan í zə sɔy mácií mām dí yí. Nəcé məcií mām mə zə shwiy shí, zə cé bí.

21 «Nji, dugá, muud nyə é kusha nə mə yé jí wa, sənón ngə də.

22 Nəcé *Mwân mə Múúd mə zə kə nda cɛglá mə Zembî wí ná. Nji məntágula nə múúd mə kéénzh nyə yé!»

23 Bwá mú ngə sɛnusa məkəl bwámé nə bwámé, ngə jí ná zə nyə e sá sóólúgú wɔonɔ na mpédúgá nyánú?

Fwámé múúd mpédúgá buud ɔ lwámá
(*Mat 20.25-28; Mak 10.42-43*)

24 *Buud ɔ lwámá bwá á sɛnusa məkəl ná bwá cɛel mpu nyɔonɔ jí bul bə fwámé múúd bwádí gwoonɔ dí yé.

25 Yésus mú ci nə bwo ná: «Micí myâ ikúl ishús mí ngə nteɛnɔ ijwúga byán; buud ɔ mpəl bwá ngə yida jí ná buud bwá ɔwág bwo ná ijɔɔ í búud.

26 Í ajáláyé nə bə ntó bí bân dí. Nyɔonɔ yêsh mə céél bul bə fwó múúd gwoonɔ jín dí yé, yídag bə nda nyə wə mə bul bə mwántombú; nyɔonɔ mə tów bí shwóg yé séyúg nə bóólúgá.

27 Mpédúgá muud njúl shí ngə də yé nə nyɔonɔ ngə sɛy nə nyə yé, zə jí fwámé múúd? Ngaá ná nyɔonɔ njúl shí ngə də yé? Nji, mɛɛ mə yidá ɔwa jíya sóol məsáal mpédúgá nyínú.

28 «Bí báá, bí mə kyey nə mə zə wóós wəla lú mákugulə dām dí.

29 Nə ndeé mə ji nə ηkul yə bí Faan mə Zembî nda Dâ nyə á yə mə dwo ná.

30 Mə ji nə ηkul sá ntó shú ná bi bâg də nə ηgul mádí táwuli dí ja má bá bæ mádí Faan dí yí, bí ji námé ícaangéd sám̄b íbεend wûm nə íbá yâ *Izəɾəyêl milésú.»

*Pyêr mə bá kílya Yésus
(Mat 26.33-34; Mak 14.29-30)*

31 Yésus mú ci nə Pyêr ná: «Shímun, Shímun, *Sátan mə gwáám̄b ηkûl ná a zé fyá bí nə məbwábúlán nda múdá mə d̄u fyá mǎwúdá ná.

32 Nji mεε mə ámə jəgula shú dwô dí ná búgə gwô í bág kú tag. Nə ndeé, wo ɔ bá ka lələshi ómínyəŋê bwô ja wó é bá cénd kuú njəond yí.»

33 Pyêr mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, mə ji kwéeshá ná tɔɔ mímbwug shwə kə, tɔɔ shwiy shwə bēsh yə.»

34 Yésus mú ci nə nyə ná: «Pyêr, mə jaaw wo ná shúshwóógú ná ηgwúm kúwó kwáágúg wo e kílya ija ilól ná wo ampúyé mə.»

*Wəla lə gwáná
(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)*

35 A mú ci nə bwo ná: «Ja mə á lwâm bí kú nə *mwaanê, kú nə məkwáám, kú nə osílúfaas yí, jí í á fúfə bí?» Bwə ná: «Kú nə sâ.»

36 A mú ci nə bwo ná: «Í zé yidá bæ ja ga dí ná, ηkí muud ji nə mwaanê, a ηwa; ηkí muud ji nə kwáám, a ηwa; muud cúgə nə kafwεε yé kusha kúúd jé, kusə kafwεε.

37 Nəcə mə jaaw bí ná micilyá míga mí jəlá nə bwəma cug jām dī. Micilyá mí ná: “Bwə á sεεŋg bə́nəŋ izhiləŋgaaná.” Ntó ji ná, sâ í dúgyá nə mə yí í jəlá nə s̄iy nda í jí ná.»

38 Bwə mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, d̄ugí ikafwεε íbá wa.» Nyə nə bwo ná: «Bím̄bí ní í jəla.»

39 A mú cúwo tóón, kə *Mbún wóolivyé nda nyə á d̄u bwey sá ná. *Ompwíín bε bwə mú bε nyə.

*Yésus mə jəgula nə Zembî Getsemane
(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)*

40 Ja bwə mə kə wóós kúkál jəŋg dí yí, Yésus mú ci nə *ompwíín ná: «Jəgulağá nə Zembî, bí bág kú biil məbwábúlánúd.»

41 Nyε, a músə nywá shísh shwóg-shwóg nə bwo, cé bə́lɔ́ dí nə ηkul shúg yí. A mú kúđ məbwón shí, tééd ηgələ jəgula nə Zembî,

42 nyə ná: «Pəpa, ηkí wó cεel, yílúg mə bálá mácey ga! Nji, kú bæ nda mə jí ná, í s̄iyúg nda wó cεel ná.»

43 [Nə ndeé, ηgwól *əŋgəles mú wóós zhúlə gwôw, zə ηgə lələshi nyə.

44 Ifwaas í shwiy í mú bul bií nyə, a mú bul nyiŋgə jəgula nə Zembî, gún̄ í mú d̄u wú nyə nyúúlúd nda íbəbəl í mácií d̄u kud shí.]*

45 A músə yəw jəgúlálə, a bân zə kóómb ompwíín bwə á bæ yí. A mú zə kwey ná məcey mə lám mə mə kənd bwo ígwəd.

46 A mú ci nə bwo ná: «Nə ji! Bí ηgə já? Wə́lɔ́gá, bí jəgulağ, bí bág kú biil məbwábúlánúd.»

*Bwə zə bii Yésus
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-52)*

47 Yésus ηgə ná lás ntáni, seegya ná məma kínda búúđ mə cúwo, Yúdas tál bwo shwóg. Yúdas nyə á bæ námé muud á gwoon̄g *búúđ ɔ lwámá wûm nə óbá yé mú shísh wə́ Yésus, zə fúlalú nyə.

48 Yésus mú ci nə nyə ná: «Yúdas, ntó ná wo zə kusha nə *Mwân mə Múúđ máfálulá dí?»

49 Ja búúđ bə́nəŋ Yésus bwə á bæ gwoon̄g wá bwə á dúg sá í á ηgə s̄iy jəŋg yí, bwə á jí nyə ná: «Cwám̄ba, ye sá gwánág nə ikafwεε?»

50 N̄gwól mú wéem kafwεε jé, taad ηgwól sóól məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sám̄b nyə lwə á mbwə məncwûm.

51 Yésus mú ci ná: «Yəwəgá ntáni». A mú kún̄ya nə muud éne lwə, í mú yál.

52 Yésus mú lás nə milúlúú myâ ofada bə́nəŋ ojwû wâ buud bwə á d̄u baagulə *Luŋ mə Zembî wá nə ocúbá buud, nyə ná: «Bí ηgə zə nə ikafwεε nə məbúlə zələ bií mə, mə jisə zhiləŋgaanó?»

53 N̄gaá ná shé á d̄u bæ jwôw dēsh kál ηgwúđ Luŋ mə Zembî dī, bí kú séemb mbwə ná bí má bií mə. Nji, wəla dún wə́ mə

22:30 Mat 19.28 22:31 22.3 22:32 Mat 16.18; Yuá 21.15-17 22:34 22.61; Mat 26.75; Mak 14.72 22:35 9.2-3; 10.4 22:37 Iza 53.12 22:39 5.16 22:39 21.37; Mat 26.30; Mak 14.26; Yuá 18.1 22:42 Mat 6.10; 20.22; Mak 10.38; Yuá 12.27-28 * 22:44 Sâ jēsh jis̄ cilyá wa ímpánzə íga dí yí, míl micilyá mí ayág mí cúgə nə byo. 22:53 19.47; 22.3

wóós ga, wəla mə *Sátan muud mə də kuŋg máyídúgúd yé.»

⁵⁴ Bwá mú bíi nyə, kə nə nyə ná ndéé kə nyíi njów mə Ajəláci á ofada. Í á bə, Pyêr ηgə bɛ bwo nə fwámé cé.

Pyêr mə kálya Yésus

(Mat 26.69-75; Mak 14.66-72)

⁵⁵ Bwá á ka jida kuda tām mbaadé bwá mú sɛηgya zə ji shí; Pyêr mú námé zə ji cínəηg bwádí.

⁵⁶ Dúl sás í á də sêy nə Ajəláci á ofada yí í mú dúg nyə na mənkenya mə kudad. Sás dɔəηg mú mpu shimal dúg ná ndéé a mú ci ná: «Muud éga nyə á bə námé gwoonηg mə Yésus dî.»

⁵⁷ Pyêr mú kálya nyə, nyə ná: «Amuda, mə ampúyé múúd éne.»

⁵⁸ Fúfwálá mú cɔ, ηgwól múúd mú nyinηgə ci nə Pyêr ná: «Wo ji námé ηgwól múúd wáη.» Pyêr nə né ná: «Muud éga, kú bə mə.»

⁵⁹ Fwála mə cɔ je bə wəla ηgwúd ntáni, ηgwól múúd mú nyinηgə zə báásulə ná: «Jí ntó, muud éga bənəη Yésus wá bwá á bə. Ngaá a ji námé muud á Galilé?»

⁶⁰ Pyêr mú ci ná: «Mə ampúyé sá wó ηgə ci yí.» Pyêr ηgə ná lás ntáni, ηgwúm kúwó mú kwáág.

⁶¹ Cwám̄ba mú yid dúg Pyêr ná shi shi. Pyêr mú téduga ciyá Yésus nyə ámə ci nə nyə yí ná: «Shúshwóógú ná ηgwúm kúwó kwáágúg múús íí, wo e kálya mə ija ílól.»

⁶² Pyêr mú cúwo tón kə də nyêsh nə yá.

⁶³ Buud bwá á bə bwá mbíd Yésus wá bwá á ηgə cágulə Yésus, bwá ηgə yíd nyə.

⁶⁴ Bwá á cɛɣlə nyə sá míshád ka ηgə ci nə nyə ná: «Lwóg ná wo ji *muud micúndá, jaawug sá muud nyə ámə yíd wo yé.»

⁶⁵ Bwá mú ηgə jág lás nə nyə bíl íciyá í málwíy.

Bwá ηwa cígúlá ná Yésus má jəlá nə yə

(Mat 26.62-66; Mak 14.60-65)

⁶⁶ Mán máləm, gúfúgá ócúmbá wá kúl búúd, nə milúlúú myâ ofada nə *Oyígali ó mácɛɛ bwá á sɛηgya. Bwá mú zə nə Yésus bwádí *Gwoonηg ósémbye ó mílsú wá Zembî dî.

⁶⁷ Bwá mú ci nə nyə ná: «Jkí wo jisə *Krîst, jaawugú sâ». Nyə nə bwo ná: «Mə tɛem jaaw bí, bí ámaguləyé.

⁶⁸ Mə jí námé bí njígá na, bí ábɛsayé mə.

⁶⁹ Nji, tédéd kíkídíga, *Mwân mə Múúd nyə é kə ji shí mbwə mənɔwúm mə Zembî á ηkul nyêsh dî.»

⁷⁰ Bêsh ntâg ná: «Ntó ji ná wo ji *Mwân mə Zembî?» Nyə nə bwo ná: «Bíméfwó bí ηgə ci ntó, mə jisə nyə.»

⁷¹ Bwá mú ntâg ci ná: «Jí shé mə kwo sɔ owúshinɛd yí? Sáméfwó mə gwág á mə lás.»

23

Yésus mə ká kaad wá Pilât

(Mat 27.11-14; Mak 15.2-5)

¹ Gúfúgá búúd jêsh mú tōw kyey kə nə Yésus wá Pilât.

² Kə wóós nūη, bwá mú ηgə búgə nyə lású ná: «Sá ámə kwey múúd éga ηgə sá nə lwon búúd jisú mitédúgá mí ηgəg nə búbulə mílúúd, a ηgə ci ná nyə wá jisú Mesî, Njwú-buud; a ηgə sá ná bwá kú jəna *Káázel tóya.»

³ Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus mú bɛsa ná: «Wo mə ci óni.»

⁴ Pilât mú ci nə milúlúú myâ ofada nə mənókúmbə mə búúd ná: «Mə akwéyé ná muud éga mə shwey wōη.»

⁵ Bwá mú ci nə nyə ná: «A ηgə shwambələ kúl búúd jisú. A mə ηgə yə bwo minjígúlá wú Galilé, wóós Yudéa zə kumə wa.»

⁶ Ja Pilât mə gwág ntáni yí, a mú jí ηkí Yésus ji muud á Galilé.

⁷ Nda nyə á mpu ná Yésus ji muud á faan lú íjwúga mə Herod ná, nyə á ci nə bwo ná bwá kəg nə nyə wá Herod. Í á bə Herod njúl Yurúsalem mwôw mɔəηgúd.

Yésus mə ká kaad wá Herod

⁸ Herod nyə á bul bə nə məshusug ja nyə á dúg Yésus yí. Nécé bwey nyə á də bwey sɔ ná a dúg nyə nə isâ nyə á də gwág shú dé dí yí. Nyə á ηgə bwánd nə búgə ná Yésus nyə e sá dúl *shimbá a mú dúg.

⁹ A mú jí Yésus zhwog minjígá, nji Yésus kú bɛsa.

10 Milúlúú myâ ofada bánôn *Oyíguli ó mécçé bwá á bæ cínongú bwá ngé búgə Yésus milésú nə ñkád.

11 Herod bánôn ifulish byé bwá ngé ñwa nyə mpyón nə mpyón, ngə cágulə nyə. Bwá mú bwééd nyə jəjə jud ná ndeé nying nyə nə bwá kág nə nyə wá Pilát.

12 Herod bá Pilát buud bwá á də bæ nə ifamuga wá, bwá mú cçé shwá jwôw dɔɔngú.

Yésus má nyingə kə kaad wá Pilát

13 Pilát mú seeng milúlúú myâ ofada, nə micí nə buud bēsh,

14 a mú ci nə bwo ná: «Bí ámə zə nə muud éga mádí ná a ngə shwúguli kúl búúd jín. Ká dɔgá, mə má jí nyə minjígá bi ngé gwág. Mɛc má kwey ná a cugé nə tɔɔ wôn isâ byēsh bí ngé cɛel bwaagula nyə yíid.

15 Herod má kwey námá ná a cugé nə məbyaagula, gwé wá á má nyingə nti sá nyə yí. Ntó ji ná muud éga nyə asáyé gúl sâ shwiy.

16 Mə zə yə nyə intúgúli ná ndeé mə bíd nyə.»

Bwá ban Yésus, cɛel Barábas (Mat 27.15-26; Mak 15.6-15)

17 * [Pilát nyə á də bæ nə fúlú ná zan] *Páska í ká bæ, a bíd búúd wúl mbwug.]

18 Bēsh bwá mú kím ja ngwúd ná: «Gwúg nyə. Yidag bíd sá Barábas.»

19 Barábas wɔɔngə nyə á kə mímbwug dí nəcé bwá á sá ná buud bwá sáág minjáád nə ijwú, bwá gwú námá múúd.

20 Pilát mú kwo lésa nə buud bwá á ngə shwáman Yésus wá gúl ja ná, nywáá má cɛel bíd nyə.

21 Bwá mú kím ná: «Bwambuləg nyə kwolós dí, bwambuləg nyə kwolós dí.»

22 Pilát mú nyingə ci nə bwo ja álél ná: «Dáyé bôw á má sá yí? Mə akwéyé ná a má shwey wôn í jálá nə shwiy yí. Mə zə sá nə bwá fyámúség nyə milwón ná ndeé mə bíd nyə.»

23 Bwá mú nyingə kím ná a bwámbuləg Yésus kwolós dí, onkwimbyé ngə yáág yáágúg.

24 Pilát mú ñwa cígulá ná a zə sá sâ bwé ngé jii yí.

25 A mú bíd múúd bwá á ngə gwáámbyé, muud nyə á kə mímbwug dí nəcé cínú-cində nə məgwú mə múúd yé; a mú yə bwo Yésus ná bwá kág sá nyə nda bwá dág ná.

Bwá kə nə Yésus kwolós dí (Mat 27.31-38; Mak 15.20-28; Yuá 19.16-24)

26 Ja bwá á ka ngə kə nə Yésus yí, bwá á bii Shímun á Sirēn ngé wú ífambá, bwá mú zhimb nyə kwolós ná a ñkényúg, ngə bç Yésus.

27 Zhwog buud wá kúl búúd, nə budá bwá á ngə bç, bwá ngé *bí məbwə íbəd dí†, bwá ngé tədəwa.

28 Yésus mú yid dág búdá bɔɔngú, a mú ci nə bwo ná: «Kúgá jii mə, jii gá biméfwó nə bwân bún,

29 nəcé í bá wóós ná buud bwá bá ci ná: “Mikundú mí búdá myá mí má jəla, bá buud bwá abwélé ñwa mábum, kú bwelɛ nyééng bwân wá.” Mwôw búúd bwá bá lás ntó má má ngə zə.

30 Ná ndeé bwá bá ci nə mimbán ná: “Kádágá sâ,” bwá nə inkwúndúgú ná: “Shweelugá sâ.”

31 Ñkámúsá ná bwá fwó sá líí á bús nda bwá ngé sá ga, jân í bá bæ nə fumbə ntədəlé?»

32 Ja bwá á ngə kə nə Yésus yí, bwá á ngə námá kə nə míl mímbúwúlú mí búúd mímbá ná bwá kə gwú bánón.

Bwá bwambulə Yésus kwolós dí (Mat 27.33-36; Mak 15.22-24)

33 Ja bwá mə kə wóós kúl bwá də jôw ná «Bwundú lúú» yí, bwá mú bwambulə Yésus kwolós dí, bánôn mímbúwúlú mí búúd mímbá myɔɔng, nyíga jé kwolós dí Yésus mbwə mənɔwúm, nyíga jéd nyádí mbwə məkóól.

34 ‡ [Ná ndeé Yésus mú lás ná: «Pupa, juug bwo, nəcé bwá ampúyé sâ bwé ngé sá yí.»] Bwá mú wusə mpaambé shú kaawúlə míkáándó mí Yésus.

35 Zhwog buud bwá á bæ bwá tál də dág.

Mbúwúlú múúd í cénd mítádúgá

23:11 Mat 27.28; Mak 15.17; Yuá 19.2 * 23:17 Micilyá míni mí cugé bóól ókálaad wá yágú. 23:18 Mis 3.13-14 † 23:27 bí məbwə íbəd dí: Bíla mbwə bəd dí í á də lwágulə ná muud má bul gwág sá í ngé sáy yí cey lámúd. 23:29 21.23 23:30 Ozé 10.8; Mbú 6.16 23:31 1Pr 4.17 23:33 Iza 53.12 23:34 Sôm 22.19; Mat 5.44; Luk 6.28; Mis 7.60 ‡ 23:34 Isâ bisé cilyá íyuug íga dí cwú yí í cugé bóól ókálaad wá yágú. 23:35 Sôm 22.8

Micî mí mú ñgə cágulə Yésus, ñgə ci ná: «Nyə á ðə dí cugushi buud íí, a cugug nyəméfwó, ñkí a jí *Kříst, muud Zembí nyə a féesh yé».

³⁶ Ozimbi bwə á ñgə námə cágulə nyə; bwə mú shísh nyədí kə yə nyə məlwəg mə ábibyenzhá.

³⁷ Bwə ná: «Ñkí wo jí Njwú *Oyúden, cugug wóméfwó.»

³⁸ Bwə á cilə cilyá, bwambulə nyə wə ñgeε lúúd gwów ná «Njwú Oyúden wə éga.»

³⁹ Wúl mbəwúlú í á bə námə jé kwolós dí yí mú jág lás nə nyə ná: «Ñgaá wo wə jí Kříst? Cugugá wóméfwó wo ka námə cug sá.»

⁴⁰ Wúl mbəwúlú mú fεel, jum nyə ná: «O! Wo jí námə íntágúlíd nda nyə, wo ka bə kú fúndə Zembí?»

⁴¹ Shwə bəñ mə jəla nə íntágúlí íga, nəcé shwə a sá námə ísá í jéla nə shwə bəg nə íntágúlí yí. Ká nyε, nyə abwélé sá sá abúbəw.»

⁴² A mú ci nə Yésus ná: «Yésus, wo ə bá tédugá mə ja wó bá zə nə ijwúga byô yí.»

⁴³ Yésus mú ci nə nyə ná: «Búbólé, mə jaaw wo ná, shwə é bə múús *Paradis.»

Shwiy mə Yésus

(Mat 27.45-51; Mak 15.33-37)

⁴⁴ Jwəw í á bə í mú ñgeε tólóg dí, yídúgá í á shila shí nyēsh nə ñkwed kə wóós məwəla məlól mə mpwó-kugá,

⁴⁵ jwəw í mə shwaaw, *sanda í á ðə kaləwo *Mpáánzə Zembí yí í mú seel tútám nə cáñ. ⁴⁶ Yésus mú kím gwów-gwəw ná: «Pəpa, mə mə keel *jím jám wódí məbwəd.» Nə ndéé a mú jímal.

(Mat 27.51-56; Mak 15.38-41)

⁴⁷ Ja lúlúú ízimbi mə dúg ísá í á ñgə s̄y yí, a mú yə Zembí gúmə, nyə ná: «Búbólé, muud éga nyə á bə tútəlí muud.»

⁴⁸ Buud bēsh bwə á ñgə zə nə mikúlá áncuncuma nə bwə zə dúg lugə-lugə sá wá, ja bwə mə dúg ísá í á ñgə s̄y yí, bwə mú ñgə nyiñgə bwə ñgə *bí məbwə íbəd dí nə məcey mə lâm.

⁴⁹ Buud bēsh bəññ Yésus bwə á bə nə wónjóg wá nə budá bəññ bwə á ñgə kyey

té wúlə Galilē wá bwə á bə bwə tál shwóg-shwóg ka ðə dúg.

⁵⁰ Nə ndéé, ñgwól múúd nə jínə nə Yóseb mú zə wóós, a njúl tútəlí muud nə jəjə lâm, a njúl námə muud á gwoonj mílúlúú myá ləom.

⁵¹ Nyə á bə muud Arimatē, nyə a shígé bə cúnə nə cígúlá bwə á ñwa yí nə sá jēsh bwə á ñgə sá yí. Nywáá nyə á ñgə jí a ñgə bwánd Faan mə Zembí.

⁵² Nyə á ka kə wə Pilát, kə gwáámə nyə mbimbə mə Yésus.

⁵³ A mú shul yíl mbimbə kwolós dí, a fúlə wə ndómbó dí nə ndéé kə wá nyúl shwon bwə á bwagalə kwóógád yí, í njúl bwə nda fwo bwεε bwíng wúl mbimbə cínəñg cwú.

⁵⁴ Jwəw ðəñjə í á bə ntāg jwəw bwə dú kwəməsa Sábaad yí, kwəməsálə wəñjə í á shí námə tééd.

⁵⁵ Budá bəññ Yésus bwə á ðə ñgə kyey té wúlə Galilē wá bwə á ñgə bε Yóseb kə wóós shwon dí, kə dúg nda nyə á wá mbimbə mə Yésus cínəñg ná.

⁵⁶ Bwə mú nyiñgə, bwə kə kwəməsa ísá í ámpə-məcud nə olabínda. Bwə mú woga jwəw lú Sábaad nda cεε í á ñgə ci ná.

24

Yésus mə gwúm

(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8)

¹ Jwəw shwéndε mə dú tééd yí, ná námə mpámán mpámán, bwə á ká zə kə nə olabínda bwə á kwəməsa wá shwon dí.

² Bwə mú kə kwey nə məma kwóógú í ámə ðə juwal shwon yí í músə í mbwúg koogú.*

³ Bwə mú nyí shwon dí, ñji, bwə kú kwey mbimbə mə Cwáməba Yésus.

⁴ Í mú zə bə, bwə ñgə nā ntiya, seegya ñji buud obá bwə mú bwə tál bwo na kúnə-kúnə, bwə njúl nə mikáándə mí ñgə ñkəñəwa.

⁵ Inkuñkúúnd í mú shwiy budá nyúúlúú, bwə mú kúd məmpwoombú shí. Buud obá bəññ bwə mú ci nə bwo ná: «Nəcé jí bí mə zə s̄y múúd ñgə cugə yé mímbimbə dí yí?»

⁶ A cugé wa, a mə gwúm. Tédugágá nda nyə á lás nə bí binónj njúl Galilē nə.

7 Ngeá nyə á ci ná í jii ná *Mwân mə Múúd káánzəg məbwê mə búúd ɔ *mísəməd, bwə bwambələ nyə kwolós dí ná ndeé a mú gwúm jwôw áléel.»

8 Budá bwə mú nyingə tédəga lésú wəəng.

9 Ná ndeé bwə mú wú shwon dí kə bwiing *búúd ɔ lwámá wúm nə ηgwúd isâ íni byêsh, bwə bwiing námə bóól *ómpwíin bēsh.

10 Í á bə, nə Mariya á Magudála, nə Yuána, nə Mariya nyəəngú mə Zhâk, nə bóólúgá bənôh bwə á bə wá. Bwə á ηgə bwiing buud ɔ lwámá isâ byəəng,

11 nji buud ɔ lwámá bwə á ηgə ηwa bwo nda buud bwə ηgə ci isâ bísə kú nə wúmbálé yí, bwə áshíge magulə lâh wán.

12 Nji, Pyêr mú tôw, a mú kə nə kúlá shwon dî. A mú bəələ, a mú dúg nji obándáshi bwə á dul Yésus nə ndí wá. A mú nyingə kə njów a ηgə káam sâ í ámə s̄y yí.

Ompwíin óbá bwə bwəma nə Yésus zhí Imawus

13 Í á bə ná, jwôw ηgwúd dəəngú, *ompwíin ó Yésus obá bwə á ηgə kə dánd bwə á də jôw ná Imawus yí. Wúlə Yurúsəlem kə wu í á jee bə okílomáda wúm nə óbá†.

14 Bwə á ηgə kə bwə ηgə lésə mpédúgá nyán, ηgə bwiing isâ byêsh í á s̄y yí.

15 Í mú kə wóós ná, bwə ηgə kə ntáni bwə ηgə lésə ηgə faas í, Yésus nyəməfwó mú zə kwey bwo, bənón bwə mú ηgə kə.

16 Nji mísh máh mə á bə nda gúl sâ í á ηgə ntágulə, bwə áshíge yag nyə.

17 A mú ci nə bwo ná: «Myáyé mílánh bí ηgə zə bwiingya zhí nə zhí míga?» Bwə mú shigula, bwə ηgə nyín nda bwə mə shúsula nə zhwunú.

18 Nyəəng nyə á bə nə jínə ná Kleyopas yé mú bəsa ná: «Nji wo wə jí ná wo njúl Yurúsəlem wo kú mpu isâ í mə s̄y mwôw mąga dí yé?»

19 A mú jí bwo ná: «Byáyé isâ?» Bwə ná nyə ná: «Isâ í dúgyá nə Yésus á Nazarêt yí! Muud nyə á bə *muud micúndá yé, misóólúgú myé nə iciyá byé í dúgə bə ηkí lal ηkúl mísh mə Zembî nə mísh mə búúd bēsh dî.

20 Wo afwóyé gwág nda milúlúú myá ofada nə otówe ɔ shwóg búú bwə á kusha

nə nyə ná a yág, bwə bwambələ nyə kwolós dí ná?

21 Sə á ηgə bwánd nə búgə ná nyə wə nyə é zə yíl *Izəryél mənyáməd. Nji í áshíge ná bə ntó. Múús jí jwôw áléel bwə shínulə sá isâ byəəngú.

22 Í mə məel nyingə bə, bóól búdá wə sádí gwoəng bwə mə zə ntágulə sə milúu, nə bwə ámə kə shwon dí mpámán mpámán,

23 bwə shíge kwey mbimbə yé cínəng; bwə mú zə jaaw nə bwə ámə dúg *wəəngəles, wəəngəles bəəng bwə mú jaaw bwo nə Yésus ηgə cugə.

24 Bóól búúd ó gwoəng jisú bwə shí námə kə shwon dí, bwə kə kwey isâ nda búdá bwə ámə jaaw ná; nji nyə, bwə shíge dúg nyə.»

25 Nyə mú ka zə lás nə bwo ná: «A bí mə bə nə shúg e! A bí caálə *magulə ná isâ búúd ɔ micúndá bwə á ci yí bísə búbalé e!

26 Ngeá ná í á jii ná *Kríst júgəg ntáni ná ndeé a mú nyingə ηwa gúmá jé?»

27 A mú ka zə sá ná bwə mpúg isâ í dúgyá nə nyə yí, nda Kálad Zembî ηgə ci ná, tééd nə Micilyá mí Moyíz kala nə mí mí búúd ɔ micúndá.

28 Bwə mú ηgə shísh kúnə-kúnə nə dánd bwə á ηgə kə yí. Yésus nyə mú sá nda a cə kə nə njəənd shwóg.

29 Bwə mú yáág nə nyə ná a kú cə, bwə nə nyə ná: «Jig wa sádí, kugú mə bii shí, jwôw í mú bul kə.» A mú nyí njów ná a jí cínəng bwədí.

30 Í mú zə bə ná, ja bənón bwə mə zə jí shí ná bwə də yí, Yésus mú ηwa bələd, a mú bwádan nə gwo, a mú fēy gwo a yə bwo.

31 Mísh mə mú ka tēem bāh bwo ná ndeé bwə mú yag nyə. Nji, a mú jímb bwo míshúd.

32 Bwə mú ηgə ci bwámé nə bwámé ná: «Ja nyə ámə ηgə lésə nə sə zhí nə zhí ηgə féeg sə micilyá mí Kálad Zembî yí, ηgá nə mílám mí ámə ηgə bə sə ná gwəq-gwəq nə fwámé yéesh í?»

33 Bwə mú tí njəənd námə wəla dəəngú nyingə kə Yurúsəlem. Bwə mú kə kwey *búúd ɔ lwámá wúm nə ηgwúd bənôh buud bwə á zə sēəngya nə bwo wá.

34 Bwə mú kə jaaw bwo ná jisə búbalé ná Cwámə mə gwúm, Shímun shí dúg nyə.

24:9 Mak 16.10-11; Luk 8.2-3 † 24:13 Osutád məwúm məsaman. 24:19 7.16 24:21 1.68; 2.38 24:24 24.12; Yuá 20.3-10 24:25 24.45 24:27 24.44 24:32 24.45 24:34 Mak 16.7; 1Kr 15.4-5

35 Bwé mú bwiing bwo sâ í ámə bə nə bwo zhií nə zhií yí nə nda bwé ámə kə yag Yésus ja nyé ámə fêy buléd ná.

Yésus mə lwágulə ompwíin bé nyúul

36 Bwé ngé bwiing bwo gwo ntáni, Yésus mə cúwo, zə tōw bwo tátám, a mú ci nə bwo ná: «Səlagá milâm shí.»

37 Məma yáág-yáág íŋkuŋkúúnd í mú shwiŋ bwo nyúúlád, bwé ngé dúg nə *jím wé bwé mə dúg ni.

38 A mú ci nə bwo ná: «Jí bí ngé búbulə yí? Jí bí ngé bə nə məshwán milámúd yí?

39 Dúgúgá məbwə nə məkuú mām. Jísə mpú bə mə wé éga. Kúnyágá nə mə, dúgúgá. Jím í ádé bə nə ifúndə nə iyasə nda bí ngé dúg mə nə ndí éga.»

40 Nyə á ngə ci ntáni a ngé lwágulə bwo məbwé nə məkuú mé.

41 Bwé á bə bwé mú nə məshusəg, bwé ngé káam, nji bwé kú fwo mpu *búgula. A mú ci nə bwo ná: «Bí cugé nə sâ mə dé wa?»

42 Bwé mú yə nyə kúl shú mbufá.

43 A mú ŋwa gwo, a mú də bwé ngé dúg.

44 A mú ci nə bwo ná: «Sâ mə á bwey də jaaw bí ja shé á də bə yí óni; mə á də jaaw bí ná isâ bísə cilyá shú dām Cεε mə Moyíz dí nə micilyá mí *búúd ə micúndə nə osôm dí yí byêsh í jəlá nə bá sŷy.»

45 A mú bēny bwo fəg nə bwé gwágúg micilyá mí Kálaad Zembí.

46 A mú ci nə bwo ná: «Jísə cilyá Kálaad Zembí dí ntúga “Kríst mə bá jug nə ndeé a gwŭm jwōw áléeləd,

47 bwé ka bá də cúndə jínə déd nə buud bwé céndág mitédágá, Zembí mú juu bwo. Cúndə wəŋg í bá tééd Yurúsəlem í mú kala ílwoŋ byêsh.”

48 Bí wé búsə ówúshined wá isâ byəŋg.

49 Nə ndeé, mə bá ntí bí sâ Dā nyə á kaag bí yí. Bí bāŋ jigá wa ngwála kə kumə ja mpífé í bá zhu gwōw, bí zə lwánd nə ndí yí.»

Yésus mə ké gwōw

50 A mú wú nə bwo ngwála kə nə bwo kúnə-kúnə nə Betaní. Kə wós nŷ, a mú bān məbwə bwádan nə bwo.

51 A ngé bwádan nə bwo ntáni, a mú ngə béégya nə bwo, ngə ŋkəŋ kə gwōw.

52 Bāŋ bwé mú kúdwə shí yə nyə gúmə nə ndeé bwé mú nyiŋgə kə Yurúsəlem nə məshusəg milâm nə cwós.

53 Bwé mú kə ji *Luŋ mə Zembí kú ná kwo wú, də ságusə Zembí.

24:36 1Kr 15.5 *Səlagá milâm shí*: Luk 2.14 24:37 Mat 14.26; Mak 6.49 24:41 Yuá 21.5, 10; Mis 10.41 24:44 24.27; Yuá 5.39 *Moyíz*: Mis 7.9-10, 25-27, 35, 37-39; Yuá 5.46 *búúd ə micúndə*: Iza 52.13-53.12; Ozé 6.2 *osôm*: Sôm 22.69 24:45 24.25-27, 32; Yuá 20.9 24:46 9.21-22; Mat 26.56; Mak 14.49; 1Kr 15.3-4; Mis 17.2-3; 28.23 24:47 3.3; Mis 1.8; 5.31; 11.18; 17.30-31; 20.21; Rom 15.19 24:48 Mis 5.32; Yuá 15.26-27 24:48 Mis 1.8, 22; 2.32; 3.15; 4.33; 10.39-41; 13.31 24:49 4.18 24:50 9.51; Mak 16.19; Mis 1.9; 3.21 24:52 Mis 1.12; Yuá 14.28; 16.22 24:53 Mis 2.46; 5.12

Jɔɔɔ Kéel Yuánes nyə á cilə yí

Isâ í dúgyá nə Jɔɔɔ Kéel Yuánes nyə á cilə yí

Yuánes nyə á bə sámbá búúd ɔ lwámá wúm nə óbá ɔ Yésus dí. Nyə á bə mpwíin Yésus nyə á bul cɛel yé (13.23; 21.20), mínyəŋə mə Zhâk, bwá á bə bwán ɔ Zhébedé (Mat 4.21).

Kálaad éga ngə salan nə bəŋŋ Matiyô nə Márkus nə Lúkas bwá á cilə wá. Yuánes ngə jii ná buud bwá mpúg nə Yésus-Kríst jisə Mwân má Zembî. Sá bí nə ŋkul ci ná lúú ciyá á kálaad wúsə 20.31: «Məshimbá mäsə cilyá wa má mäsə shú nə bí maguləg nə Yésus jisə Kríst, Mwân má Zembî, bí má ká magulə ntó bí bə nə cug jíná déd».

Tééd lúú 2 kə wóós 12 dí, Yuánes mə lwágulə məshimbá zəŋgbá Yésus nyə a sá, búúd bwá ngə káam má. Məshimbá məŋŋ mə sá ná sə mpúg nə Yésus ji búbálé Mwân má Zembî.

Tééd lúú 13 kə wóós 21 dí, Yuánes ngə bwiiŋŋ nda Yésus nyə á ngə kwəməsa ná a zə bá wú shí ga dí ná. A lwágulə məcwûŋ Yésus nyə á cwíny ompwíin bé shú cug á mpúsə shwiymá (13-16). A lwágulə námə nda Yésus nyə á jəgula nə Zembî bəd nyə ompwíin bé məbwéd nə (17). Yuánes mə nyiŋŋə námə lwágulə nda búúd bwá á bii Yésus, bwá gwú nyə ná (18-19). A nyiŋŋə námə lwágulə nda Yésus nyə a gwúm, a lwóya nyúúl nə ompwíin bwá dúgúg nyə bwá mú bə nə ŋkul mányúúlúd (20-21).

Ciyá í á nyɛɛ muud

¹ Mátéédulé mə isâ byêsh dí, Ciyá* í á bwey bə, Ciyá bá Zembî wə bwá á bə. Ciyá jəŋŋ í á bə ntəg Zembî.

² Bá Zembî wə bwá á bə mətéédulé mə isâ byêsh dí.

³ Gwá wə í á té isâ byêsh; kú nə tɔɔ sâ wo é kwey nə Ciyá dí í á té yí.

⁴ Cug í á bə Ciyá jəŋŋ dí, cug jəŋŋ í njúl məŋkenya ngələ kwan buud.

⁵ Məŋkenya mə á ngə faan yídúgúd; nji, yídúgú í áshigé magulə ləg məŋkenya.

⁶ Ngwól múúd nyə á bə nə Yuánes, Zembî wə nyə á nti nyə.

⁷ Yuánes nyə á zə nə a zəg bwiiŋŋ sâ í dúgyá nə məŋkenya məŋŋ yí, shú nə buud bəsh bwá búgúləg nəcé bwiiŋŋyá jəŋŋ.

⁸ Nyə dí nyə á bə məŋkenya; nyə á yida zə bwiiŋŋ sâ í dúgyá nə məŋkenya yí.

⁹ Məŋkenya məŋŋ mə á bə fwámé məŋkenya, mâ ná, ja mə zə shí ga dí yí, mə zə kwan búúd bəsh.

¹⁰ Ciyá í á bə shí gaád, gwá námə wə í á té shí ga; nji, buud ɔ shí ga bwá á shigé yag gwo.

¹¹ Í á zə búúd bé dí, nji buud bé nda magulə ləg gwo.

¹² Nji, búúd báá bwá á ləg gwo, bwá *búgula jíná dé wá, nyə á yə bwo ŋkul nə bwá bəg bwán ɔ Zembî.

¹³ Bəŋ bwá mə byêl, kú bə byélé í ngə wú mácií dí yí, kú námə bə váál búúd bwá dú ngə byá nə yéesh ján yí, nda nyiŋŋə bə nə muud nyə amə jii ná a byá mwân; bwá mə byêl byélé á ná Zembî wə mə byá bwo.

¹⁴ Ciyá í á ka nyɛɛ muud, í á cugə wa sódí. Cug jé í á bə cug mílwaná, mpaam nə mpaam, obúbálé nə obúbálé. Sá á beny mílwaná myé, mí njúl mílwaná mí Mwán mə byêl cágə mwə mə Sóŋŋú dí yé.

¹⁵ Yuánes nyə á bwiiŋŋ lán yé, a lás gwów-gwów ná: «Muud mə á jaaw bí wə éne. Nyə wə mə á ci yé, ná: muud ngə zə mádí mpúsə; nji, a mə tɔw mə shwóg, nəcé nyə wə nyə a tééd fwo bə nə mə. Muud wəŋŋ wə éne»

¹⁶ Sá bəsh sá á mə bə nə kəw nyádí zhwoŋ tɔɔm dí, a ngə cugə nə sə nji mpaam nə mpaam.

¹⁷ Nəcé Moyíz nyə á zə nə *mbwoomb məcéɛ, Yésus-Kríst zə nə mpaam nə obúbálé.

¹⁸ Muud nyə abwélé dúg Zembî. Nji, Cúgá lú Mwán dé nyáméfwó mə jéég bud dí, dúss

1:1 Mat 1.1-2.4; Yuá 17.5; Flp 2.6; 1Yn 1.1-2; Mbú 19.13-16

1:3 1.9-10; 5.26; 1Kr 8.6; Kol 1.16-17; Heb 1.2; Mbú 3.14

1Yn 2.8 1:12 1Yn 3.1; Gal 3.26; 4.5 1:13 3.3, 5-6; 1Pr 1.23; 1Yn 3.9

1:14 Gal 4.4; Flp 2.7; 1Tm 3.16; Heb 2.14; 1Yn 4.2

milwaná mí Mwán mə byêl cágə mwə mə Sóŋŋú dí yé: Mat 17.2; Yuá 2.11; 1Yn 1.1-3

1:15 1.24-27, 30; 5.31-34, 36 1:17 7.19; MmN 31.18

1:18 6.46; 14.8-9; MmN 33.20; Mat 11.27; 1Tm 6.16; 1Yn 4.12

* 1:1 «Ciyá» ni wə Kríst (Wo ji nə ŋkul dúg Yuánes 1.14).

1:5 Mat 1.3-4 1:6 Mat 3.1 1:8 1.20 1:9 8.12; 17.25;

1:14 Gal 4.4; Flp 2.7; 1Tm 3.16; Heb 2.14; 1Yn

4.2 milwaná mí Mwán mə byêl cágə mwə mə Sóŋŋú dí yé: Mat 17.2; Yuá 2.11; 1Yn 1.1-3

1:15 1.24-27, 30; 5.31-34,

36 1:17 7.19; MmN 31.18 1:18 6.46; 14.8-9; MmN 33.20; Mat 11.27; 1Tm 6.16; 1Yn 4.12

námá Zembî yí, dwé wó í á sá ná Zembî mpúyúg.

Yésus mæ tééd ísáy

(Mat 3.1-12; Mak 1.2-8; Luk 3.15-17)

¹⁹ Oyúden bwé á kænd ofada næ *Olevîť kæ shilæ Yuánes ná: «Wo wé zé?» A mú ka bwiing bwo sâ Yésus jísá yí.

²⁰ Nyæ á mpu mæm ná: «Mæe dí jísá *Krîst.» Nyæ á mpu mæm ntó kú shwána.

²¹ Bwé á ka námá jî nyæ ná: «Ká wo wé zé? Ye Eli?» Nyæ ná: «Mbô, mæ dí Eli.» «Ye wo wé *Muud micúndá?» Nyæ ná: «Mbô».

²² Bwé mú ka ci næ nyæ ná: «Ká wo wé zé? Sá kág bęsa næ buud bwé á mæ nti sá wá ná jî? Woméfwó ngæ ci ná wo wé zé?»

²³ A mú bęsa næ bwo ná: «Mæ wé kál í ngæ cúndæ shí a shwéeshád yí, ngæ ci ná: “Súgúgá zhií mæ Cwámba í bág tátəlî” námá nda múúd micúndá Izayí nyæ á ci ná.»

²⁴ Ofada næ Olevîť bwé á kændaw wá bwé á bæ *Ofarizyên.

²⁵ Bwé mú ka jî nyæ ná: «ŋkí wo dí Krîst, wo kú bæ Eli, wo kú nyiingæ bæ múúd micúndá, næcé jí wó ngæ duu buud yí?» Yuánes mú bęsa næ bwo ná

²⁶ «Mæe mæ ngæ duu buud májúwód. Nji ngwól múúd jî na mpédúgá nyínád, bi ampúyé nyæ.

²⁷ A ngæ zæ mádí mpúsæ, mæ ampíyáyé ná mæ cinyug nyæ mikwoolú mí mángwub mækuúd.»

²⁸ Sá ni í á ngæ sîy Betanî, Zhurdê fanwíny, kúl Yuánes nyæ á ngæ duu buud yí.

²⁹ Ná ndéé, mán mælâm, Yuánes nyæ a dúg Yésus ngæ zæ nyádí, a mú ci ná: «Dugá, *Mwân Ncwæmbe má Zembî wé éga, nyæ wé má zé yíl búúd ɔ shí ga *sám wáj.

³⁰ Ngaá mæ a ci ná: “Muud ngæ zæ mádí mpúsæ; nji, nyæ wé nyæ a tééd zæ næ mæ, næcé nyæ wé nyæ a tééd fwo bæ næ mæ.” Nyæ wé má á ngæ ci yé.

³¹ Mæ a shígé fwo dæ mpu nyæ. Nji, nda í á jii ná bag ɔ *Izaræyêl bwé mpúg nyæ ná, gwé wé má á zæ ngæ duu buud májúwód yí.»

³² Yuánes nyæ á bwaagulé ná: «Mæ a dúg Shíshim ngæ shulæ wú gwôw nda faf ná ndéé zæ jî nyæ nyúúlád.

³³ Mæe mæ a shígé fwo dæ mpu nyæ ɔ; nji muud nyæ á nti mæ ná mæ zég ngæ duu buud májúwód yé nyæ á bwey jaaw mæ ná: “Muud wó bá dúg Shíshim má shulæ zæ jî nyúúlád yé, nyæ wé má bá dæ duu búúd Ŋkênkê Shíshimud.”

³⁴ Mæe mæ a shí ntâg dúg, mæ ngæ bwaagulé ná nyæ wé jî Mwân mæ Zembî.»

Ompwíin wé ashúshwóógá

(Mat 4.18-22)

³⁵ Í á ka zæ bæ mán mælâm, Yuánes bônôn ból *ómpwíin bé óbá bwé njúl námá na,

³⁶ a mú dúg Yésus ngæ cɔ, a mú ci ná: «Dugá, *Mwân Ncwæmbe má Zembî wé éga.»

³⁷ Ompwíin óbá bœng bwé mú gwág sâ Yuánes nyæ á ngæ ci yí ná ndéé bwé mú kæ ngæ bę Yésus.

³⁸ Yésus mú yid, a mú dúg bwé ngæ bę nyæ, a mú jî bwo ná: «Bí ngæ sɔ jî?» Bwé næ né ná: «*Rabi, wó dæ jî ngow?» (Rabi mæ ká ná «Yígali».)

³⁹ Nyæ ntâg næ bwo ná: «Zégá kæ dúg». Bwé mú ka kæ dúg kúl á dæ jî yí, ná ndéé, bwé mú jî cínong nyádí jwôw dœngúd. Í á bæ jwôw í mú ngæe máwæla mænɔ má mpwó-kugá.

⁴⁰ Ompwíin óbá bwé á gwág sâ Yuánes nyæ á ngæ ci yí ná ndéé bwé mú bę Yésus wá, ngwólúgá nyæ á bæ Andrê mínyonê má Shímun Pyêr.

⁴¹ Nyæ á ka tééd kæ wé mínyonê yé Shímun, kæ ci næ nyæ ná: «Sé má bwæma næ Mesî (jíné dœng í ká ná Krîst).»

⁴² A mú kæ næ nyæ wé Yésus. Yésus mú dæ dúg Shímun ná ndéé a mú ci næ nyæ ná: «Ngaá ná wo wé Shímun, shwóóngá ná Yuánes; wo bá zæ dæ jówow ná Séfas» (jíné dœng í ká ná Pyêr).

⁴³ Mán mælâm, Yésus nyæ a ŋwa cígulá ná a ká Galilê. A mú bwæma næ Fílíp, a mú ci næ Fílíp ná: «Bęg mæ.»

1:19 5.33 **1:20** 3.28 **1:21** Mat 2.14; Yuá 6.14 † **1:21** Oyúden bwé á ngæ bwánd ná Zembî mæ bá nti bwo ngwól Múúd micúndá njúl nda Moyíz; Moyíz nyæmfwó nyæ á jaaw bwo ntó. (Mbá 18.15-18). **1:23** Iza 40.3 **1:25** 1.33; Mat 21.25 **1:27** 1.15; Mis 13.25 **1:28** 10.40; Mat 3.13 **1:29** 1.36; Iza 53.6-7; 1Pr 1.19; 1Yn 2.2; Mbú 5.6 **1:30** 1.15 **1:32** Mat 3.16 **1:34** Mwân mæ Zembî: 1.49; 5.18-23; 10.36; 11.27; 20.31; Mat 3.17; 27.54; Mis 9.20 **1:36** 1.29 **1:40** Mat 4.18-20 **1:41** 4.25 **1:42** Mat 10.2; 16.18 **1:45** Mbá 18.15; Iza 9.5; 42.1-4; Eze 34.23; Msh 5.1-3

44 Fílíp nyə á bæ muud á Betusayída, dánd mé Andrê bá Pyêr.

45 Fílíp mú ka kə wə Natanaêl kə ci nə nyə ná: «Sə mə bwəma nə Yésus á Nazarêt, mwân mə Yóseb bwə ngə ci ókáláad ə məcex mə Moyíz nə bəəng ə *búúd ə mícúndád yé.»

46 Natanaêl mú ci nə Fílíp ná: «Ye sâ ányunywaâ jí nə nkul zhu Nazarêt?»

47 Fílíp mú ka ci nə nyə ná: «Zaá kə dúg». Yésus mú dúg Natanaêl ngə zə, a mú ci ná: «Dugá, muud éga jí fwámé mwâ *Izərayêl, kú yíl, kú bəd.»

48 Natanaêl mú jí nyə ná: «Wεε mə mpú mə na ntədəl?» Yésus mú bəsa ná: «Mə ámə ngə bwey dúg wo, wo njúl ná shug lú *figyê di, biná Fílíp kú fwo lésa.»

49 Natanaêl mú ci ná: «Rabi, wεε jí Mwân mə Zembî, wεε jí Cí á Izərayêl.»

50 Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Wo mə *búgula nəcé mə jaawúlə wo ná mə á ngə bwey dúg wo, wo njúl ná shug lú figyê di; mpug ná wo bá dúg ísâ í bá nyiŋgə bul bə í anání yí.»

51 A mú nyiŋgə ci ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, bi mə bá dúg jonə ná bagə, *wəəngəles ó Zembî bwə dúgə bád də shulə *Mwân mə Múúd nyúúlád.»

2

Shimbá á Kana

1 Mpúsə mwôw məbá, ngwól múúd nyə á ŋwa bá ngwəla á Galilê bwə jów nə Kana yí, bwə á ka sá zaŋ. Maríya á nyəəngú mə Yésus nyə á bæ cínəng.

2 Bwə á jów námə Yésus ná a kəg zəŋ nyəəngúd, təə *ompwíín bə.

3 Í á ka zə bə, məlwəg ka zə fúfə, Yésus nyəəngú mú ka zə ci nə nyə ná: «Dugí, bwə cúgə ná nə məlwəg».

4 Yésus mú ci nə nyə ná: «Amuda, shwə bəŋ nə inéy? Wəla dām í afwóyé wósə.»

5 Nyəəngú mú ci nə osól ə mäsáal ná: «Bi ó sá sâ jəsh nyə é ci ná bi sáág yí.»

6 Na jí ná, idəpla ísaman í á bæ í tál na, *Oyúden bwə á də balan nə byo dúlə gusa míngusa mí íci. Idəpla byəəng í á bæ cígá

nə məkwóógá, í njúl nə dəpla ngwúd je kə ílwəngá í məjúwó nkí mwəəmb nkí wúm nə íbá.*

7 Yésus mú ci nə osól ə mäsáal ná: «Lwándúlégá məjúwó na idəpla ínííd.» Bwə mú lwándulə byo ná cwós.

8 A mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Kagá dəplə ja nííd bi kəg yə múúd ngə sá dína yé.» Bwə mú dəplə, kə yə nyə.

9 Muud nyə á ngə sá dína yé mú kagulə məjúwó mə mə shín nyεε məlwəg máni; nyə a shígé mpu kúl məlwəg məəng mə á ngə wú yí, osól ə mäsáal báá, buud bwə á dəplə məjúwó wá, bwə ngə mpu.

10 A mú jów múúd nyə á ŋwa bá yé zə ci nə nyə ná: «Ja bwə də sá ídína yí, bwə də tééd fwo yə búúd məlwəg mə búl nywa má, ka zə shúgula nə məəng mə abulé nywa má ja búúd bwə mú ngə shwág yí. Ká wεε wo ámə nyiŋgə baagulə məlwəg mə anyunywaâ zə wósə wəla ga di?»

11 *Shimbá Yésus nyə a tééd sá wáni, nyə a sá dwo ngwəla á Galilê bwə jów nə Kana yí lwóya mílwánə myé, ompwíín bə bwə mú *búgula nyə.

12 Ja ísâ íni í mə shín yí, a mú shulə kə Kapernawúm, bənəŋ nyəəngú yé nə omínyəŋú bə nə ompwíín bə. Nji, bwə á jí wu nji búbaalé mwôw.

Yésus mə wíŋgə búúd ə míkus Luŋ mə Zembî (Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Luk 19.45-48)

13 Nda zəŋ Páska í á bæ í mú kúnə-kúnə ná, Yésus nyə á ka bád kə Yurəsəlem.

14 A mú kə kwey ná, nə buud bwə á ngə kusha inteny wá, nə bəəng bwə á ngə kusha itəw nə məfəf wá, nə bəəng bwə á ngə sá icénd í *mwaané wá bwə mə kə jí nə míkus *Luŋ mə Zembî.

15 A mú ŋwa míkwoolú sá lwóŋ ná ndéé wíŋgə yíl bəsh Luŋ mə Zembî, wíŋgə námə itəw nə inteny. A mú ngə lwágusə omwaané búúd bwə á ngə sá icénd wá, shín lwág itəwəli byáŋ.

16 Nyə nə buud bwə á ngə kusha məfəf wá ná: «Yílúgá ísâ íga wa. Kúgá ŋwa njów mə pəpa nda watála.»

17 *Ompwíin bé bwá mú táduga nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, ná: «Cεελί má ηγγέ cεελ njów wô yí, í ηγγέ gwó mə lámúd nda kuda».

18 Oyúden bwá mú zə lás nə nyə ná: «Wo ηγγə zə sá isâ íni nə wo mə fwo ka lwágulə sə dáyé *shimbá?»

19 Yésus nə bwo ná: «Caamugá *Mpáánzə Zembî ga, mə nyingəg lwó bi nywo nji mwôw málóol.» 20 *Oyúden ná: «Jí! Mpáánzə ni, məlwóga mə má á ηwa buud mimbú məwúm ménə nə mísaman, wεε mə ci nə wo é lwó nywo nji mwôw málóol?»

21 Ndug nyúul nyé wə nywáá nyə á ηγγə jôw ná Mpáánzə yí.

22 Ompwíin bé bwá á kə nyingə táduga lású Yésus nyə a lás wəηgá ja nyə gwúm yí, bwá mú *magulə Mícilyá myâ Kálaad Zembî, *magulə námə lású yé.

23 Í á ka ηγγə bə na ná, ja Yésus nyə á bə zâη Páska dí Yurúsəlem yí, zhwoη buud bwá á *búgula jínə dé nə dúgula məshimbá nyə á ηγγə sá má.

24 Nji Yésus nyə a shígé ηγγə shwu nyúul nə bwo, nəcé nyə á ηγγə mpu bəsh.

25 Í áshígé nyingə jii nə muud zég jaaw nyə ná mbéé jí ntúga, keel jí ntúga. Nyəméfwó nyə á ηγγə mpu sá jí múúd lámúd yí.

3

Yésus bá Nikodêm

1 Nğwól múúd nyə á ka bə gwoonη *Ofarizyēη dí nə jínə ná Nikodêm; nyə á bə námə tówe shwóg *Oyúden.

2 Muud éne nyə á ka kə dúg Yésus mpwóbulú kə ci nə nyə ná: «*Rabi sə ηγγə mpu nə wo jí yíguli ηγγə zhu wə Zembî yé. Nəcə, muud cugé nə ηkul sá *məshimbá wó ηγγə sá mága ηkí Zembî nyə ayóyé nyə ηkul.»

3 Yésus mú bεsa nə nyə ná: «Búbálé, mə jaaw wo ná, ηkí muud mə bə kú byél byélé ágúgwáan*, a cugé nə ηkul dúg Faan mə Zembî».

4 Nikodêm mú jí nyə ná: «Ntədəlé cwúcwúul múúd jí nə ηkul nyingə byél yé? Ye a jí nə ηkul nyingə nyí nyóóηgá mwô dí ja ábεé ná ndéé a mú nyingə byél?»

5 Yésus mú bεsa ná: «Búbálé, mə jaaw wo ná, ηkí muud mə bə kú byél zhií á məjúwó nə Shíshim dí, a cugé nə ηkul nyí Faan mə Zembî dí.

6 Byeyí á shí ga í də byá míshwun, byeyí á Shíshim byá *shíshim.

7 Kú káam nə mə ci nə wo ná bi mə jalá nə byél byélé ágúgwáan.

8 Nkwó mə də kunη kúl á kúηg yí, wo ηγγə gwág ncíndə nyé, nji wo nda mpu kóómb á ηγγə zhu yí nə kóómb á ηγγə kə yí. Ntó námə wə jí nə muud mə byél byélé Shíshim yé.»

9 Nikodêm mú ci nə nyə ná: «Jâη jí nə ηkul bə na ntədəl?»

10 Yésus mú bεsa nə nyə ná: «Wεε muud ηγγə jíguli bwán ó *Izarəyél yé wo ampúyé isâ íni?»

11 Búbálé, mə jaaw wo ná, sə ηγγə lás sá sə mə mpú yí, sə ηγγə bwiiη sá sə á dúg yí, nji bí nda magulə sá sə ηγγə bwiiη yí.

12 Ja mə lás nə bí isâ yâ shí ga, bí nda *magulə yí, bí búsa nə ηkul magulə yâ gwôw na ntədəl?

13 Mpugá nə muud nyə afwóyé bád kə jon dí gwôw, námə nji *Mwán mə Múúd, nyə muud nyə á zhu gwów yé.

14 Ná ndéé, námə nda Moyíz nyə a bân vuguli nywâ gwów shí a shwéeshád ná, í jii ná bwá bág námə bân Mwán mə Múúd gwôw,

15 shú ná muud yēsh mə bá *búgula nyə yé bág *bə nə cug á kandugə kandugə.

16 Nəcə, Zembî nyə á cεel buud ə shí ga nə mbíya yáág-yáág cεelí, váál á ná, nyə a yána Cúgə lú Mwán dé nə muud yēsh mə búgula nyə yé bág bə kú yə, a yidag bə nə cug á kandugə kandugə.

17 Mpugá nə Zembî nyə a shígé nti Mwán yé shí ga dí ná a zég yə búúd intúgúlí, í á yida bə ná a zég sá nə buud bwá fáamug.

18 Muud mə búgúlá nyə yé nyə ányingəyé

2:18 2.11 2:19 Mat 26.61; 27.40; Mis 6.14 2:21 1Kr 6.19 2:22 1.45; 12.16; 14.26; Luk 24.6-8, 27 2:23 2.11; 6.29; 7.31; 8.30; 9.38; 10.42; 11.45; 12.42; 20.29, 31; 16.9 3:1 Nikodêm: 7.50; 19.39 3:2 Mat 22.16; Yuá 2.11 3:3 1.13 * 3:3 Kúl jēsh sə ngə ci ná: «byél byélé ágúgwáan» yí, bóól bwá ηγγə ci ná «byél byélé á gwôw». 3:5 Tit 3.5 3:6 6.63 3:8 Ekl 11.5 3:11 3.32; 8.26 3:12 12.32; 14.1-3; 17.5 3:13 Mik 30.4; Rom 10.6 3:14 Ilh 21.9; Yuá 8.28; 12.32-34; 18.32 3:15 20.31 3:16 3.36; 5.24; Rom 8.32; 1Yn 3.1; 4.9-10; 5.11, 13 3:17 12.47 3:18 5.22

ná bwəma nə intúgáli; muud mə yídá bə kú búgula yé, intúgáli byé í má bwey bə; í má bwey bə nəcé a má bə kú búgula Cúgá lá Mwán má Zembî.

¹⁹ Dugá, Zembî nyə a sá ná sémyé mílósú í mpúyúg, nyə a sá ntúga: nyə á nti mənkenya shí ga dí, buud bwə mú yida cəel máyídúgú cə mənkenya. Bwə á sá ntó nəcé bəw bwo misóólúgú.

²⁰ Jí ná muud yēsh mə də sá mábəw yé má də mpii mənkenya, nyə ádé kə kúl mósú yí, a fúndá ná misóólúgú myé mí á bá búgali.

²¹ Muud nywáá ngə bə obúbálé yé má də kə kúl mənkenya mósú yí, í nyínúg ná a ngə sá misóólúgú myé váál Zembî ngə jii yí.»

Yuánes Nduu-buud bá Yésus

²² Ja ísá íni í má shín yí, Yésus má zə kə shí á Yudéa, bənəŋ *ompwín bé. A mú kə ji nə bwo wu, a ngə duu buud.

²³ Í á bə, Yuánes ngə námá duu buud Inən, kúnə-kúnə nə Salím, nəcé məjúwó má á bə wu ŋkí bulya. Buud bwə á ka də kə, də kə duwan.

²⁴ Na nyə á bə bwə kú fwo wá Yuánes mímbwugud.

²⁵ Ompwín ó Yuánes bənəŋ ngwól *Yúden bwə á ka zə sənusa məkəl shú sá í dúgyá nə ŋgusa yóbá yí.

²⁶ Bwə mú kə wá Yuánes kə ci nə nyə ná: «*Rabi, dugí, muud bíná bi á bə Zhurdə fanwíny wó á ngə bwaagula lán yé yé, a ngə duu buud, buud bēsh bwə mú ngə kə nyádí.»

²⁷ Yuánes mú bəsa ná: «Muud cugé nə ŋkul bə nə sá, Zembî kú fwo yə nyə.

²⁸ Biméfwó bí básə mə owúshined ná mə á ci ná: “Μεε dí jísé *Kríst, μεε ji nji muud Zembî nyə á nti Kríst dí shwóg yé.”

²⁹ Muud mə ŋwá bá yé, nyə wá jí nə mudá; shwá yé tál cínəŋgá ngə gwágula nyə yé, nyə é bul bə nə məshusəg ja á gwág kál má múúd bá yí. Váál məshusəg dəŋg wə má jí nə ndí yí, məshusəg ntə nji.

³⁰ Í jii ná jíná má Yésus ngəg nə jwə, μεε dām ngə jimb jimbúg.

³¹ «Muud ngə zhu gwów yé ngə cə buud bēsh; nyəŋg ngə zhu shí yé ji námə nji muud

a shí, a lás námə nji sá í dúgyá nə shí yí. Muud ngə zhu gwów jəŋ dí yé ngə cə buud bēsh.

³² A ngə bwaagula sá nyə á dúg yí nə sá nyə á gwág yí, nji, buud bwə áŋgə nə magula sá á ngə bwaagula yí.

³³ Muud mə mágúlə bwaagulələ wəŋg yé má lwágula ná Zembî ji búbálé.

³⁴ Nəcé muud Zembî nyə á nti yé má də lás íciyá í Zembî; nəcé, Zembî mə yə nyə Shíshim kú nə minji.

³⁵ Dá má cəel Mwán, nyə a má bəd nyə isá byēsh mábwád.

³⁶ Muud mə *búgúlá Mwán mə Zembî yé ji nə cug á kandugə kandugə; muud mə bán ná nyə abúgúláyé *Mwán má Zembî yé nyə abúle *dúg cug, mpimbə má Zembî yida nada nyə cugud.»

4

Yésus bá mudá á Samaríya

¹ Yésus nyə á ka zə mpu ná *Ofarizyēŋ bwə má gwáduga ná a mú ngə bul bə nə *ompwín ntə Yuánes, a ngə duu buud ntə nyə.

² Nji, Yésus nyəmfwó nyə a shígé ngə duu buud, ompwín wə bwə á ngə duu.

³ Ná ndéé, Yésus nyə á ka zə wú Yudéa ná a ká Galilé.

⁴ Ná ndéé, í á jii ná a línag Samaríya.

⁵ A mú kə wós ngwála á Samaríya bwə də jəw ná Sikâr yí, ngwála wəŋg í njúl kúnə-kúnə nə fambá *Yákwab nyə á yə mwán yé Yóseb yí.

⁶ Bwŋ mə Yákwab í njúl cínəŋg. Yésus nyə á ka bə a má tag nə njənd, a mú kə ji shí bwínde lá taambud. Í á bə na, jwów í mú ŋgeé tólóg dí.

⁷ A njúl na ntáni, ngwól mudá á Samaríya mú wós ná a zə də májúwó. Yésus mú ci nə nyə ná: «Yég mə məjúwó má ŋgul.»

⁸ Í á bə ompwín bwə má kə ngwála ná bwə ká kusə ídāw.

⁹ Mudá á Samaríya mú ci nə Yésus ná: «Ná ji? Wo mwā *Yúden, wo bálé gwáamb mə shilə Samaríya məjúwó? Jāŋ í ámə té na

ntudel?» Mpugá ná *Oyúden bánêh nê buud
o Samariya bwá ádé bæ nê wónjgô.

10 Yésus mú bęsa nê nyê ná: «Wo ampúyé
sâ Zembî mé yána yí, wo kú mpu múúd ngé
gwáám wo mǎjúwó yé. Wo mbâm mpu, ñki
wo wá mé yida gwáám nyê mǎjúwó, a mú
yê wo mǎjúwó mâ cug.»

11 Mudá mú ci nê nyê ná: «Cwám̄ba, taamb
jí nê gwaálê shí, wo ntâg kú nê dǎpla; wo é ka
ñwa mǎjúwó mâ cug ngow?

12 Ye wó bul bæ fwámé múúd ntǎ mpáám̄bá
jísú Yákwab muud nyê á yê sá taamb ga yé?
Nyáméfwó nyê á ngul mǎjúwó mâ wa, bwán
bé ngul námá, tǎo iwoo byé.»

13 Yésus mú bęsa nê nyê ná: «Muud yêsh
mê ngúl mǎjúwó méga yé, nyê é nyiŋgê gwág
shwáásúlê miná;

14 ñji, muud mē bá ngul mǎjúwó mé bá
yê nyê yé, nyê abále nyiŋgê bwêle gwág
shwáásúlê miná, mǎjúwó mǎoŋg mé bá bæ
nyê bwûñ í bá ðu wéeshali mǎjúwó cé cug.»

15 Mudá ná: «Cwám̄ba, yég mē mǎjúwó
mǎoŋgê mē bág bæ kú ná nyiŋgê gwág
shwáásúlê miná, mē nda ná bá nyiŋgê jii né
mē zá dǎ mǎjúwó wa.»

16 Yésus nê nyê ná: «Kaá jêw ngwûm woó,
biná zág.»

17 Mudá ná: «Mê cugé nê ngwûm.» Yésus nê
né ná: «Wo mé mpu ci ná wo cugé nê ngwûm.

18 Nêcé wo a mé bæ nê ogwûm ótǎon,
nyǎoŋg wó jí nê ndí ja gaád yé cugé ngwûm
woô. Wo mé bwiŋg búbalé na.»

19 Mudá mú ci nê nyê ná: «Cwám̄ba, mē
dúg ná wo jí *muud micúndá.

20 Odâ bwá á ðu yê Zembî gúmá wa mbún
gaád; bi bân mé ci ná Yurúsalem wá búúd
bwá kág ðu nyê gúmá yé.»

21 Yésus mú ci nê nyê ná: «Amuda,
*magulêg sâ mé cí yí. Dúl wêla í bá zê bæ,
í bá bæ, bi kú ná ðu yê Dâ gúmá wa mbún
gaád, kú námá nyiŋgê bæ Yurúsalem.

22 Bí ngê kænd gúmá kúl bí ampúyé yí; sá
bân sá ngê kænd kúl sá mé mpú yí, nêcé
cugushíle Zembî ngé cugushi buud yí í ngê
cŋgya Oyúden dí.

23 Ñji, dúl wêla í bá zê bæ, wêla ðoŋg ntâg

námá wéga, wêla á nê fwámé búúd bwá yê
Dâ gúmá wá bwá é yê nyê gúmá nê *shíshim
nê obábálé. Váál búúd í yê nyê gúmá ntó wá
Dâ ngé sǎ yí.

24 Zembî jí shíshim, buud bwá yê nyê gúmá
wá bwá jêlá nê yê nyê gúmá nê shíshim, nê
obábálé.»

25 Mudá mú ci nê nyê ná: «Mê mpú ná
Mesî zag, nyê wá bwá ngé jêw ná *Kríst yé.
Ja á bá ntâg zê yí, a bá zê jaaw sá isâ byêsh.»

26 Yésus ntâg nê né ná: «Mê wǎoŋg wá ngé
lésha nê wo éga.»

27 Ompwíin bé bwá mú ntâg wóós, bwá
mú ngê káam ná Yésus ngê lésha nê mudá; ñji,
tǎo muud nyê a shígé jí nyê ná: «Wo ngê jii jí?»
Ñkí ntâg ná: «Nêcé jí wó ngé lésha nê nyê yí?»

28 Mudá mú lúgê dǎpla jé na, kyey kē
kwáádá kē jêw búúd ná:

29 «Zêgá kē dúg ngwól múúd mé jaaw mē
sâ jêsh mé á sá yí, ye í cúgé je bæ Kríst í?»

30 Buud bwá mú tí kwáádá, kē kóómb
Yésus nyê á bæ yí.

31 Té ñi, ompwíin bwá mú ngê jêgula nê
Yésus ná: «*Rabi, daág.»

32 Nyê ntâg nê bwo ná: «Mêe jí ná mē dág
idâw bí ampúyé yí.»

33 Ompwíin bwá mú ngê ci bwámé nê
bwámé ná: «Ngwól múúd nyê ámê zê yê nyê
bíl idâw?»

34 Yésus nê bwo ná: «Idâw byâm wá mē
sáág sâ múúd nyê á nti mē yé mē jí yí.

35 Ngaá bí ngê ci ná í mé lúg ôñkwoond onǎ
ná fwála bwá jêlá nê saag ífambá yí í wóósúg
í? Ûhúu. Mēe mé ka ci ná: Kændugá mísh bí
dúgúg, idâw í mé shîn wîy ífambá, í mú fwála
lú mésaag.

36 Muud mēsaag mú ngê bwey ñwa
myána, a ngê seŋg mpumá shú cug á
kandugê kandugê; né ndéé, mbǎol mǎmpǎg
bá bêsh muud mēsaag bwá gwág mēshusug
mbii ngwûd.

37 Wúl kaaná í ðu ci ná: muud mē bē mpǎg
yé, nê yé; nyǎoŋg mē saag yé, nê yé. Sâ kaaná
wǎoŋg ngé ci yí jí búbalé.

38 Mē á kænd bí nê bi kág saag idâw kúl
bí áshígé wéend gún yí. Bóól bwá á sêy, bwá
wéend gún; bi bân mú kē saag ígún byánjíd.»

39 Zhwog buud wâ ngwála Samariya wɔɔŋg bwá á *búgula Yésus nácé bwaagulálè múdá nyá á bwaagulè ná: «A má jaaw mæ sâ jêsh má á sá yí».

40 Ná ndéé, ja búúd ɔ Samariya bwá á zə wóós wá Yésus yí, bwá á jəgula nə nyə ná a jíg na bwádí; a mú ja cínəŋgú mwôw mábá.

41 Buud bwá mú nyingə jág bul zə búgula nácé ŋǎlə gwág ciyá jé.

42 Bwá mú ŋgə ci nə mudá ná: «Sə ŋgə búgula ja gaád nácé sáméfwó sá má gwág nyə nə mælwê mäsú, kú ná nyingə bə nácé bwiingúlə wô, sá má ka mpu ná nyə wá jí bále bə Cugye á shí ga.»

Yésus má lwag gúl ncúncwámá

43 Mpúsə mwôw mábá mání, Yésus nyə á zə tí na, kə Galilé,

44 í njúl ná nyáméfwó nyə á bwey bwaagulə ná: «Bwá ádé gúmal *múúd micúndá má Zembí nyádí kwáádá».

45 Nji, ja nyá á wóós Galilé yí, buud ɔ Galilé bwá á jɛend nyə nácé bwá á shí dúg sâ jêsh nyá á sá Yurúsəlem fwála lu zâŋ yí.

46 Nyə á ka nyingə kə Kana á Galilé, wú nyá á sá ná məjúwó má nyéég mælwæg wá. Wúl lúlúú ósól ɔ mäsáal ɔ Njwú-buud í a bə Kapernawúm, nyə á ka bə nə mwán ŋgə bwás.

47 Muud éne nyə á ka gwág ná Yésus má wú Yudéa, a má wóós Galilé. A mú kə nyádí, kə jəgula nə nyə ná a shúləg kə, kə lwag nyə mwán, nácé, nyə á ŋgə bə ná a zə yə.

48 Yésus mú ci nə nyə ná: «Bí má ká bə kú dúg *máshimbá nə *isá í mímbúgú, bí kú *búgula?»

49 Lúlúú ósól ɔ mäsáal mú ci nə nyə ná: «Lɛɛlɛg kə té mwán nyə afwóyé yə mə yí».

50 Yésus mú ci nə nyə ná: «Jeg kə, mwân woó ŋgə cugə.» Muud éne mú *magulə ciyá Yésus nyə á ci nyə yí, a mú kyey.

51 A ŋgə ná ka shulə kə, ósól ɔ mäsáal bə bwá mú zə bwəma nə nyə, zə jaaw nyə nə mwán yé ŋgə cugə.

52 A mú jí bwo wəla bwás í ámə shîn mwán yí, bwá mú jaaw nyə ná: «Nyúúl í

ámə mpwambəwo nyə nəkugú wəla ŋgwûd á tām mwásá.»

53 Sósŋgú mwán mú yag ná wəla dɔɔŋg dí wá Yésus nyə ámə ci nə nyə ná: «Mwân woó ŋgə cugə» yí; nə nyə, nə njów yé wəsh bwá mú búgula.

54 Shimbá ábɛê Yésus nyə a sá ja nyə á wú Yudéa nyingə zə Galilé óni.

5

Mbúmbwúgú á Bétésda

1 Ja isá íni í má shîn yí, *Oyúden bwá mú zə bə nə zan. Yésus nyə á ka námə kə Yurúsəlem zâŋ nyɔɔŋgád.

2 Gúl cwoogú í á ka də bə nûŋ Yurúsəlem, bwá dúgə jôw gwo heburê dí ná Bétésda. Cwoogú jɔɔŋg í á də bə nə mənyingúlé* mátóon, í njúl kúnə-kúnə nə mpumbé bwá á gwiid ná Mpumbé Itəw yí.

3 Ncúlyá mimbəl mí a ka də já na mənyingúlé mánííd, nə wəancím-ncím, nə wə á ibúgúlə í mákuú, nə bɔɔŋg bwá á bə nə bíl íkúl í nyúúl í má shwáámə wá. †[Bwá á də já cínəŋgú də bwánd ná məjúwó má búsulag.

4 Nácé, ŋgwól *éŋgales nyə á də shulə cwoogúd bíl íja, də zə busal məjúwó. Ná ndéé, mbəl í bwéle kəl nyúúl cwoogúd ja á má busal yí, í yâl, tɔə ná dé bwás í á bə dáyé váál.]

5 Ŋgwól múúd nyə á ka bə cínəŋgú, bwás má jí nyə nyúúlád mimbú məwúm málól nə mwɔɔmb.

6 Yésus mú dúg muud éne mbwúg; nda Yésus nyə á mpu ná a má bwey nə bwás ná, a mú jí ná: «Ye wó cɛɛl yâl?»

7 Mbəl wɔɔŋg mú bɛsa nə nyə ná: «É yé Cwáməba, mə cugé nə muud mə kúl mə cwoogúd ja məjúwó má ŋgə busula yí. Í də bə, mə ŋgə ná nywá kə, ŋgwól múúd nywáá má lɛɛl kə.»

8 Yésus mú ci nə nyə ná: «Wɔɔlág, wo báágúg tanjú gwô, wo kyéyug.»

9 Muud wɔɔŋgú mú yâl námə cé nə cé, a mú báág tanjú jé ná ndéé tééd njɔɔnd. Isá íni í á ŋgə sɪy jwów lú Sábaad.

4:42 1Yn 4.14 4:44 Mat 13.57 4:46 Mat 8.5-13 4:46 2.1-11 4:48 Mak 13.22; 1Kr 1.22 4:53 2.23 4:54 2.11 * 5:2 mənyingúlé: Sâ sá ŋgə jôw ná nyíngulé ní í cúgé zhizhe mpumbé; jísə milwoŋ mí nám̄piŋ mimbá, bwá ka wá kwáminú gwów ná gúgúwá bág. † 5:3 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá bísə na mpédúgá iyuug íbá íni yí. 5:8 Mat 9.6-7 5:9 5.16, 18; 7.21-22; 9.14; Mak 2.27-28 5:10 MmN 20.8-10; Zhe 17.21-22

10 Oyúden bwá mú ka ci nə muud nyə á yâl éne ná: «Sábaad wə éga, jisə wo ci ná wo kú nkény tanjá gwô.»

11 A mú bəsa nə bwo ná: «Muud nyə áma lwag mə yé nyə áma ci nə mə ná: “Nwag tanjá gwô wo kyéyug”».

12 Bwá nə né ná: «Nyáyé múúd nyə nyə áma ci nə wo ná: “Nwagú tanjá gwô wo kyéyug” éne?»

13 Nji, muud nyə á yâl yé nyə a shígé ná mpu múúd wəɔngú; í á bə Yésus mə nyəɔs cínəng búúd bwá á bə áncuncuma wá.

14 Ja fwála í á cə yí, Yésus mú kə kwey múúd éne *Luɲ mə Zembî, a mú ci nə nyə ná: «Wey, wo mə yâl dí? Wo kú ná nyingə sá *səm, wo a bá bwəma nə sâ í búl yáag yí.»

15 Muud éne mú kə jaaw Oyúden ná Yésus wə nyə áma lwag nyə.

16 Oyúden bwá mú tééd ná bwá lwágulə Yésus cúwúlí, nəcé a sálə sóólúgú ni jwów lú Sábaad.

17 Nji Yésus nyə á bəsa nə Oyúden bəɔng ná: «Dâ ngə ná səy zə wóos fwála gaád; mεε mə səy námá.»

18 Ja nyə á mεel ci ntúni yí, Oyúden bwá mú nyingə bul sə ná bwá gwú nyə; kú bə nji nəcé á də yád Sábaad íí, nyə á nyingə námé ci nə Zembî ji Sóóngú yé, ntó ji ná a ngə tâl nyəmэфwó cé ngwúnd nə Zembî.

Nkul ijwúga mə Yésus

19 Yésus nyə á ka bəsa nə bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, Mwân cugé nə nkul sá sâ nə lúú yé, a sá námé nji sâ á dúg Dâ mə sá yí. Sâ jêsh Dâ mə sá ntâg yí, Mwân mə sá námé gwo.

20 Nəcé Dâ ngə cεel Mwân, a ka ngə lwágulə nyə sâ jêsh á ngə sá yí; a bá námé lwágulə nyə misóólúgú mí nyingə ntə míga myá, bí ka bá káam.

21 Mpugá ná, Dâ mə də gwúmashi búúd, də nyingə yə bwo cug; mbií ngwúnd wəɔngú, Mwân mə də námé sá ná, muud á cεel yə cug yé, a yə nyə.

22 Dâ nyə asámbe təɔ muud lósú, nyə a mə yida yə Mwân nkul ná a dúg cígal mílósú myêsh.

23 A sá ntó ná buud bəsh bwá gúmálug Mwân nda bwá gúmál Dâ ná. Muud mə bé kú gúmal Mwân yé, nyə agúmále námé Dâ muud nyə á nti Mwân yé.

24 Búbálé, mə jaaw bí ná, muud mə gwágúlə ciyá jâm a *búgula múúd nyə á nti mə yé, a mú nə cug á kandugə kandugə; nyə abúle nyingə bwəma nə intúgúlí, a mə yida wú shwi y dí kə cugud.

25 Búbálé, mə jaaw bí ná, dúl wəla í bá zə bə, wəla dəɔng ntâg námé wéga, wəla mímbimbə mí bá gwág kəl mə *Mwân mə Zembî yí. Bəɔng bwá bá ntâg gwág dwo wá, bwá bá *bə nə cug.

26 Mpugá ná, Dâ ji amádí á cug, a mə ka námé sá nə Mwân bəg amádí á cug.

27 Nda Mwân jí Mwân mə Múúd‡ ná, Dâ mə yə nyə nkul ná a dúg sámb mílósú.

28 Kúgá káam sâ jəɔng; nəcé dúl wəla í bá zə bə, wəla búúd bəsé máshwoɲ dí wá bwá bá gwág kəl mə *Mwân mə Múúd yí.

29 Bəɔng bwá bá bə ná bwá á sá mánywa wá, bwá bá gwúm máshwoɲ dí, zə lég cug; bəɔng bwá bá bə ná bwá á sá mábôw wá, bwá bá gwúm máshwoɲ dí, zə bwəma nə intúgúlí.

30 Mεε, mə cugé nə nkul sá sâ nə lúú wâm, mə də sámb mílósú nda mə də gwág nə Pəpá ná; mə də cígal mílósú tətəlí, nəcé mə ádé sə ná mə sá sâ mə jí yí, nji nə mə sá sâ múúd nyə á nti mə yé ngə jí yí.

31 «Í mbəm bə ná məmэфwó wə ngə bwiing lán wâm, bwiingúlə wəɔng í nda bə sá búúd bwá mágúləg yí.

32 Ká, muud shús wə ngə bwiing lán wâm, mə mpú ntâg ná bwiingúlə wəɔng wúsə búbálé.

33 Bì á kənd buud wə YuánesŠ, nyə á shí ntâg bwiing bí búbálé waamâ.

34 Mεε mə aɲgê ntâg bwánd ná muud

5:13 6.15; 11.54; 12.36; Mat 8.18; 13.36 5:14 Mat 9.2; Zhk 5.16 5:15 9.11 5:18 sə ná bwá gwú nyə: Mat 14.5; Yuá 7.1, 25; 8.37, 40; 11.53 **nyə á nyingə námé ci nə Zembî ji Sóóngú yé:** 1.34; 3.3, 5; 8.16-19; 10.17-18, 29-38; 14.8-11, 20, 28; 15.9-10; 16.27-28; 17.1-26 5:19 1.34 5:20 3.35 5:21 Rom 4.17; Ifz 2.5; Yuá 11.25 5:22 3.18; 5.27, 30; 9.39; 12.47-48; Mis 10.42; 1Yn 2.28 5:23 Flp 2.10-11 5:24 3.16; 5.22; 6.35; 8.51; 10.28; 11.25-26; 14.6; 17.2; 20.31; 1Yn 2.25; 3.14 5:25 11.43; Mak 5.41; Luk 7.14 5:26 1.4 ‡ 5:27 **Mwân mə Múúd:** Ntó mə kə ná «Mesí Zembî nyə á nti yé». (Wo jí nə nkul dúg Dan 7.14.) 5:29 11.24 5:30 4.34 5:31 5.36 5:33 1.15, 19, 34 § 5:33 Lán ní í jəlá nə bə sâ í ngə s̄y Yuá 1.19-27 nə 3.22-30 dí yí.

bwíingug lán wâm; mæ ngə yida lás ntáni shú ná bi dúgúg cug.

³⁵ Yuánes nyə á bə njidá lámba í á ngə kwan yí, bi á shí ntâg jii ná bi mó kɔɔs nə mənkenya mé, nji í a bə nji búbaalé fwála.

³⁶ Mee ji nə wúl bwiingúla í ngə bwiing lán wâm, wân í ntə wɔɔng Yuánes nyə á bwiing yí. Misólúgú Dâ nyə á yə mæ ŋkul ná mæ sáag myá, mæ ngə sá myo, mí ngə bwiing lán wâm ná Dâ wé nyə á nti mæ.

³⁷ Dâ muud nyə á nti mæ yé nyəmfwó ngə bwiing lán wâm. Bi abwélé gwág kâl dé, kú bwele dúg mpwóombú nyé,

³⁸ ciyá jé í afwóyé ŋwa jiya bídí mílámád, nəcé bi anɣê nə búgula muud nyə á nti yé.

³⁹ Bí ngə sɔ ná bi mpúg micilyá myá Kálaad Zembî, bi ngə téduga ná bi é kwey cug á kandugə kandugə cínɔng; í njúl ná micilyá myɔɔng mí ngə bwiing lán wâm.

⁴⁰ Nji bi acéélé zə mádí ná bi bág nə cug.

⁴¹ «Mə anɣê nə jii ná buud bwé gúmálág mæ.

⁴² Nji, mæ mpú bî, mæ mpú ná milâm mín mí acéélé Zembî.

⁴³ Dâ wé nyə á nti mæ nyádi jínád, nji bi alágé mæ; ŋkí ngwól múúd mæ zə dé jínád íí, bí yida lág nyê.

⁴⁴ Bi bí nə ŋkul búgula na ntudélé bi ngə sɔ gúma mənyúúl má búúd dí? Bi cugé nə ŋkul búgula, nəcé bi anɣê nə sɔ gúma í ngə zhu wé Zembî á ngwúd nə ngwúd yí.

⁴⁵ Kúgá ngə téduga ná mæ bá shwáman bí wé Dâ. Moyíz muud bí á mó kə kəl mílâm nyádi yé, nyə wé má bá shwáman bî.

⁴⁶ Nəcə, bi mbəm ngə búgula Moyíz íí, ŋki bi mó búgula námá mæ, nəcé lán wâm wé Moyíz nyə á cilə yí.

⁴⁷ Ká, nda bí anɣê nə *magulə micilyá myé ni, bi é ka *magulə íciyá byâm na ntudél?»

6

*Yésus mæ yá ncúlyá buud idâw
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)*

5:36 10.25, 38; 14.10-11; 15.24, 27 **5:37** 1.34; MmN 20.19; Mbá 4.12 **5:38** 16.9 **5:39** Luk 24.27, 44; Mis 13.27; 17.11; 2Tm 3.15-16; 1Pr 1.10-11 **5:41** 7.18 **5:44** 5.41 **5:45** Mbá 31.24-29 **5:46** Mbá 18.15, 18; Luk 24.27; Yuá 6.14; Mis 3.22; 7.37 **5:47** Luk 16.29-31 **6:2** Mat 6.25; Yuá 2.23 **6:3** mbámbúnd: Mat 5.1; 15.29; Mak 3.13; 6.46; Luk 22.39 **6:4** 2.13 **6:8** André: 1.40; 12.22; Mat 4.18; Mak 13.3 **6:11** 21.9, 13 **6:14** Mbá 18.15, 18; Yuá 1.21; 2.11; 5.46; 7.40; Mis 3.22-23 **6:15** 5.13; 18.36

¹ Ja ísâ íni í mó shîn yí, Yésus mú líina máŋ má Galilé bwé də námá jôw ná Tiberyad yí, kə fanwíny.

² Buud bwé mú ngə bɛ nyə áncuncuma, nəcé bwé á ngə dúg a ngə lwag mimbâl máshimbád.

³ A mú ka bád mbámbúnd, kə ji shí wu gwôw, bânôn *ompwíin bé.

⁴ Na ji ntâg ná, *Oyúden zan *Páska nyán í mú kúnó-kúnə.

⁵ Yésus nyə á ka kənd mísh, a mú dúg ná ncúlyá buud bwé ngə zə nyádi, a mú ka jî Fílíp ná: «Sá é ka kusə íbuléd ngow ná buud óga bwé dág?»

⁶ Nyə á jî ntó ná a gwágúla ná nda Fílíp nyə é ci ná, nyə á ngə bwey mpu sá á zə sá yí.

⁷ Fílíp mú bɛsa nə nyə ná: «Sá tɛem kusə íbuléd tâŋ odanarî mitəd mimbá, í nda kwaga nə bwo mbii á ná muud yêsh bə nə jé kúkúl.»

⁸ Nyɔɔng *mpwíin mæ Yésus bwé á də jôw ná André yé, mínyonhə má Shímun Pyêr mú ci nə nyə ná:

⁹ «Gúl ncúncwámá jí nə íbuléd itóon wa, íbuléd í *orzha, nə oshú óbá; ká bímbí dɔɔng dí nə ŋkul ka sá zhwog buud óga jí?»

¹⁰ Yésus mú ci ná: «Jilugá buud shí.» Zhwog ákanda nyə á bə kúkúl jɔɔngúd, buud bwé mú shîn ji shí, je bə búúd otóoshin otóon lólə nji budúm.

¹¹ Yésus mú ŋwa íbuléd, a mú yə Zembî akíba ná ndéé a mú kaaw búud bwé á bə cínɔng wá. A mú námá sá nə oshú ntó, a yə bwo bímbí bwé á jii yí.

¹² Ja búúd bwé mæ də ná ndéé jílə yí, a mú ci nə ompwíin bé ná: «Kwósúgá íkúl í mó lág yí, í kú bə sá yúúdúgá.»

¹³ Bwé mú kwós íkúl í íbuléd í á lág ja búúd bwé á shîn də yí, í mú lwánd məbwumú wúm nə məbá.

¹⁴ Ja búúd óni bwé mó dúg Yésus mó sá *shimbá yí, bwé mú ngə ci ná: «Bábále, *muud micúndé nyə á bə ná a bá zə shí ga dí óni.»

¹⁵ Nda Yésus nyə á ka mpu ná bwé é zə ŋwa nyə ná bwé kə tál nyə njwú-buud ná, nyə á

kyey, kə nyingə bád mbámbáñúd nyəmэфwó kú nə muud.

Yésus má kyey májúwó d gwôw

16 Mpwó-kugá, *ompwíin bé bwá mú shulə kə m̄ñ.

17 Bwá mú kəwa byóólád, tí kə fanwíny, Kapernawûm. Í á bə yídúgú í má bii shí, Yésus kú fwo nyingə seɛngya nə bwo sámbá.

18 Yáág-yáág ñkwô nyə á ka zə kuɲg, ikwô t̄w m̄ñ ná shwu.

19 Bwá mú ka ngə júgə ná ndeé, ja bwá má kə shwóg je bə ókílomáda otóon ñkí ósaman* yí, bwá mú dúg Yésus ngə kyey májúwó dí gwôw, a ngə shísh kúnə-kúnə nə byóól dánj; bwá mú gwág íkukwende.

20 Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə wə éne, kúgá fúnda.»

21 Bwá mú cɛel ñwa nyə byóólád, ñji byóól mú leel kumá bwûñ, kúl bwá á ngə kə yí.

Idâw yâ cug

(Yuá 3.14-16; 1Yn 5.10-13; 1Kr 11.23-26)

22 Mán m̄lêm, ncúlyá buud bwá á lúg gúl kóómb m̄ñ wá, bwá mú dúg ná byóól í á bə cínəngú ñji ngwúduɲá, dwó ntâg wə í á kə nə *ompwíin yí, Yésus nyə a shígé bád byóól dɔəngú; ompwíin bwá á kə bwámэфwó.

23 Ñji, móólúgá móól má á shí wú Tiberyad, nyingə zə kúnə-kúnə nə kúl Cwám̄ba nyə á yə Zembî akíba ná ndeé bwá mú də yí.

24 Ncúlyá buud óni bwá mú dúg nə t̄w Yésus, t̄w ompwíin bé bwá cúgé cínəng. Bwá mú ntâg bád móól m̄əngú d kə Kapernawûm, kə s̄p Yésus.

25 Bwá mú kə kwey nyə n̄ñ m̄ñ fanwíny, bwá mú shilə nyə ná: «*Rabi, wo ámə ka zə kúga jáyé ja?»

26 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, bi anɲé nə s̄p mə nəcə *məshimbá bí ámə dúg má, bí ngə s̄p mə nəcə bí ámə də íbuléd ná ndeé jíla.

27 Kúgá ngə yáág ná bi bág nə idâw í də kaag yí, yidagá yáág shú byəng í kwíind ná muud cúgəg cug á kandugə kandugə yí; byó wə *Mwân mə Múúd mə bá yə bí yí. A bá yə

bí byo nəcə a ji nyəng Dâ nyə a wá məyigye má íjwúga yé.»

28 Bwá mú ka ci nə nyə ná: «Yáág nə misóólúgú mí Zembî wə ntudɛl, sá sáág jí?»

29 Yésus nə bwo ná: «Yáág nə sóólúgú má Zembî wúsə ná bi búgúlág muud Zembî nyə á nti yé.»

30 Bwá nə né ná: «Wo má fwo sá jáyé sâ í nt̄p buud fag ná sá dúgúg ná ndeé sá mú *búgula wo? Wáyé sóólúgú wo má fwo sá yí?

31 Osóóngú búsu bwá á də də *mána ja bwá á bə shí a shwééshá dí yí, námə nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, ná: “Nyə á yə bwo idâw í á ngə zhu jon dí yí”.

32 Yésus mú ci nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, Moyíz námə dí nyə á yə bí idâw í á də zhu jon dí yí, Sóóngú waam wə má yə bí fwámé idâw í ngə zhu jon dí yí.

33 Fwámé idâw í Zembî bisə byəng í wú jon dí, zə yə búúd ɔ shí cug yí.»

34 Bwá nə né ná: «Cwám̄ba, dug yə sá idâw byəngú ja jêsh.»

35 Yésus mú ci nə bwo ná: «Mɛɛ jisə idâw yâ cug. Muud mə zə mádí yé, nyə abúle nyingə bwɛle gwág zha, muud mə búgúlá mə yé, nda nyingə bwɛle gwág shwáásúlə miná.

36 Mə shí jaaw bí ná, bi má dúg mə, ñji bi anɲé nə *magula.

37 Búúd bēsh Dâ mə yə mə wá bwá é zə mádí; mə abúle ntâg w̄ñng múúd mə zə mádí yé.

38 Nəcə, mɛɛ mə á shulə wú gwôw ná mə zə sá sâ múúd nyə á nti mə yé ngə j̄ñ yí, kú bə sâ má ngə j̄ñ yí.

39 Muud nyə á nti mə yé, sâ á ngə j̄ñ yí jisə ná, mə kú jímbal t̄w muud ngwú d á sámbá búúd nyə á yə mə yí, mə bág yida gwúmushi bwo jwów á məzhúgúlá.

40 Mə ngə ci ná sâ Dâ ngə j̄ñ yí jisə ná, muud yēsh mə dúg Mwân, a búgula nyə yé, a bág nə cug á kandugə kandugə; mə ka bá gwúmushi nyə jwów á məzhúgúlá.»

41 *Oyúden bwá á ka ngə cwaduga nə Yésus, nə a cílə ná: «Mə wə jisə idâw í á wú jon dí yí.»

* 6:19 Osutád məwúm mábá nə ót̄on, ñkí ntâg məwúm málól. 6:23 6.11 6:26 2.11 6:27 6.35 6:29 2.23 6:31 Sôm 78.24; MmN 16.4, 31; Yuá 6.49 6:33 6.41, 51 6:34 4.15; Mat 6.11 6:35 4.13-14; 6.48-58; 7.37 6:36 16.9; 20.29 6:37 17.2, 24 6:38 4.34; Mat 26.39 6:39 10.28; 17.12; 18.9 6:40 5.24; 6.44, 54; 11.24 6:42 Mat 13.55

42 Bwá á ngə cwaduga ná: «Ŋgaá nyə wə Yésus mwân mə Yóseb? Sá má mpú dí sóŋgú bá nyəŋgú? Ká, a zə ngə ci ná: “Μεε jisə idəw í á wú jon dí yí.”»

43 Yésus mú ci nə bwo ná: «Kúgá ngə cwaduga biméfwó nə biméfwó.

44 Muud cugé nə ŋkul zə mádí té Dâ, muud nyə á nti mə yé, nyə afwóyé julə nyə yí. Dâ ká námá ka julə múúd hí, muud mú zə mádí, mə ka bá gwúmushi nyə jwów á məzhúgúlá.

45 Ŋgaá jí cilyá Kálaad Zembí dí ná: “Bêsh bwá bá ŋwa mínjígúlá wə Zembí”. Kagá mpu ná muud yêsh má gwág Dâ, a ŋwa njígúlá yé yé, nyə é zə mádí.

46 Ntó jí ná muud nyə abwélé dúg Dâ; námá nji muud nyə á zhu wə Zembí yé, nywáá wə nyə a dúg Dâ.

47 Bábálé, má jaaw bí ná, muud mə búgula yé jisə nə cug á kandugə kandugə.

48 Mə wə jisə idəw yá cug.

49 Osóŋgú bín bwá á də də mána ja bwá á bə shí a shwéeshá dí yí, nji bwá á shí yə.

50 Idəw í ngə wú jon dí yí byáá, í ngə zə ná, muud mə dá byo yé kú bá yə.

51 Mə wə jisə idəw yá cug í ngə wú jon dí yí. Múúd mə ká də idəw byəŋgú, a bá cugə kandugə kandugə. Idəw mə é yána yí bísə mishwun myâm, mə é yána myo shú nə buud ə shí ga bwá bág nə cug.»

52 Oyúden bwá mú ka bə nə zhuyâ bwámé nə bwámé bwá ngə shilə ná: «Nyíga nye jí nə ŋkul yə sá mishwun myé na ntúdelé ná sá dág?»

53 Yésus mú ci nə bwo ná: «Bábálé, má jaaw bí ná, bí mə ká bə kú də míshwun mi Mwân mə Múúd, bí mə ká bə kú ŋgul mácií mé, bí kú *bə nə cug.

54 Muud mə dá míshwun myâm ŋgul mácií mâm yé músə nə cug á kandugə kandugə; mə bá gwúmushi nyə jwów á məzhúgúlá.

55 Nəcə, mishwun myâm mísə mpu bə idəw, mácií mâm məŋgul.

56 Muud mə dá míshwun myâm, ŋgul mácií mâm yé mə nada nə mə, mə mə ŋwa jiya nyédí lámúd.

57 Nda Dâ á cug nyə á nti mə ná, á ngə ntâg sá ná mə cugəg ná, muud mə dá mə yé, mə wə

mə é ngə sá ná a ngəg nə cugə.

58 Idəw í á wú jon dí yí byáá í cugé nda idəw ímpáambə bín í á də yí. Bâŋ bwá á də, nji bwá á shí yə. Muud mə də bíga yé, nywáá má bá cugə kandugə kandugə.»

59 Lású Yésus nyə lás ja nyə á ngə yə buud minjígúlá wáni, nyə á ngə yə buud minjígúlá nyəŋg *mpáanzə minjígúlá á Kapernawúm.

60 Ja ompwíin bé bwá á gwág lésú yé wəŋg yí, bóól ŋkí bulya bwá á ci ná: «Wáni lésú í bul nyaan, muud cugé ná nə ŋkul ngə nyiŋgə gwágulə wə.»

61 Yésus mú mpu ná ompwíin bé bwá ngə cwaduga, a mú jí bwo ná: «Lású wâm í mə kwal bí bəŋgú?

62 Bi mbâm ka məel dúg Mwân mə Múúd ngə bád kə kúl nyə á fwo də bwey bə yí, í ka bə nə?

63 Shíshim má Zembí wə í də sá ná muud cugəg, ŋkul mə múúd í ádé kwíind tə sá. Lású má ngə lás nə bí ní wúsə shú ná Shíshim má Zembí í zəg bídí zə yə bí cug.

64 Nji, bóól búúd wâ na bídí bwá aŋgə nə magulə mə.» Yésus nyə á ci ntáni nəcə, tééd jwów nyə á tééd yálə búúd minjígúlá yí, nyə á bwey ngə mpu buud bwá áshigé ngə magulə nyə wá, a bwey námá mpu múúd mə bá kusha nə nyə yé.

65 Nyə á nyiŋgə námá ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ŋkul zə mádí, Dâ kú fwo sá ná nyân zəg.»

66 Tééd na fwála níid wə zhwog ompwíin bé bwá á wú nyédí gwoŋg dí kú ná nyiŋgə ngə kyey nə nyə yí.

67 Yésus nyə á ka ci nə wa wúm nə óbá ná: «Bi báá bi akyéyé?»

68 Shímun Pyêr mú bəsa nə nyə ná: «Cwámaba, sá é ká nyiŋgə kə wə zə? Wεε jí nə iciyá í də yə búúd cug yí.

69 Sá mə magulə, sá mə mpu ntâg nə wo jisə Ŋkəŋkə múúd má Zembí.»

70 Yésus mú bəsa bwo ná: «Ŋgaá mə wə mə a féesh bí buud wúm nə óbá? Ká dūgá, ŋgwól á na bídí jisə nə jamb.»

71 Nyə á ngə ci Yúdas, mwân mə Shímun Iskariyôt; nəcə, Yúdas nyə á tεem bə muud á

sámbá ómpwíin wûm nâ óbá, nyâ á bə ná nyâ wá mé bá kusha nâ Yésus.

7

Omínyonhâ ɔ Yésus kú nâ búgá
(Yuá 5.44; 15.18-19; Mat 10.16)

¹ Ja isâ íni í mé shîn yí, Yésus mú kə ngə kyey Galilê. Nyâ a shígé cɛel kə Yudéa, *Oyúden bwá á ngə sɔ ná bwá gwú nyâ.

² Í á bə ntâg íí, Oyúden zan nyâh bwá á du jôw ná Zan mabanda* yí í mú kúná-kúná.

³ Yésus omínyonhâ bé bwá mú ci nâ nyâ ná: «Wúg wa wo kág Yudéa, *ompwíin bwô bwá kág námé dúg mísóólúgú wó ngə sá myá.

⁴ Ja múúd mə cɛél ná bwá mpúg nyâ yí, nyâ ádé nyinğə ngə sá isâ ishwoó ishwoó. Məma mísóólúgú wó ngə sá míni, í jii ná wo lwóyág myo bəl-bəl dî.»

⁵ Í á bə na, omínyonhâ bé bwáméfwó nda *búgala nyâ.

⁶ Yésus mú bɛsa nâ bwo ná: «Fwála dâm í afwóyé bə; bi bân bi búsa nâ fwála ija byêsh.»

⁷ Buud ɔ shí ga bwá cúgə nâ nkul mpii bî; bwá ngə mpii mē, nəcé mə ngə bwaagula bwo ná bôw bwo misóólúgú.

⁸ Bi báá kagá, mɛɛ mə akéé zâh níid, nəcé fwála dâm í afwóyé bwəma.

⁹ Ja nyâ á shîn ci nâ bwo ntâni yí, nyâ á lúg Galilê.

Yésus zâh dí Yurúsalem

¹⁰ Yésus nyâ á ka námé zə bád kə zâh dí omínyonhâ bé bwá mé bwey kə. Nyâ á kə nda muud ngə shwaaw yé, kú bə bəl-bəl dî.

¹¹ Oyúden bwá á ngə sɔ nyâ zâh dí, bwá ngə jí ná: «A jí ngow?»

¹² Buud bwá á ngə bul lás lású yé íkínda dí; bóól bwá ngə ci ná: «A jí jɔ múúd», bóólúgá ná: «Mbô. A ngə yida kul buud jugú.»

¹³ Nji, isâ íni byêsh í á ngə bə, muud kú cwééd nyâ ná kpwoó, bwá ngə fúnda *Oyúden.

¹⁴ Zan í á ka zə wóós tútám†. Yésus mú bád kə Lunj má Zembî kə ngə yə buud minjígúla.

¹⁵ Oyúden bwá mú ngə káam nyâ ná: «Muud éga nyâ á mpu dúga bímbí lú kwas ntadelé nyɛ nda sá shikûl?»

¹⁶ Yésus mú bɛsa bwo ná: «Njígúla má ngə jíguli yí í ángê nâ zhu máméfwó dí; í ngə zhu wá muud nyâ á nti mə yé.

¹⁷ Múúd mə ká cɛel sá sâ Zembî mə jí yí, a ka mpu nkí njígúla wâm í ngə zhu wá Zembî, nkí mə ngə té wo nâ lúu.

¹⁸ Muud má du té íbwiinğyá nâ lúu yé, a du sɔ ná gúmá í kág nyádí; nji, muud mə sɔ ná gúmá í kág wá muud nyâ á nti nyâ yé, nywáá jisə tútəlí, a cugé nâ məshügá.

¹⁹ Ngaá Moyíz nyâ a shí yə bí *mbwoomb mácɛɛ? Nji, kú nâ tɔɔ muud ngə baagula mwo. Nəcé jí bí ngə sɔ ná bi mə gwú mə yí?»

²⁰ Buud bwá mú bɛsa nâ nyâ ná: «Jamb í ngə ntágulə wo. Zó ngə sɔ ná a gwú wo?»

²¹ Yésus mú bɛsa nâ bwo ná: «Mɛɛ mə a sá nji sóólúgú‡ ngwûd, í mé tí bí məkuú shí.

²² Ngaá Moyíz nyâ á ci ná bi dúg sá ábiwáág, í njúl ná nyâ dí nyâ a tééd dúlə sá ábiwáág, odá wá bwá á tééd. Nji, nda Moyíz nyâ á ci ná bi dúg sá ná, bi mú du sá ábiwáág wɔɔngú tɔɔ jwów lú Sábaad.

²³ Bi má magulə ná bi é du sá ábiwáág jwów lú Sábaad, nəcé bi acéélé caam cɛɛ má Moyíz; ká nəcé jí bí má gwág bôw ja má lwág múúd ncindí jwów lú Sábaad yí?

²⁴ Kúgá ná du nwa isâ nji váál bí ngə dúg yí, dugá nwa isâ váál í jéla yí.»

²⁵ Bóól búúd ó Yurúsalem bwá á ka ngə ci ná: «Ngaá muud bwá ngə sɔ ná bwá gwú wá éga?»

²⁶ Ká dugá, nywáá ngə lás bəl-bəl dî, bwá nda ci nyâ tɔɔ sâ. Ye micí mísú mí mé mpu fwámé mpu ná nyâ wá jisá *Kríst e?

²⁷ Só bân só má mpú kúl múúd éga ngə zhu yí, í njúl ná, ja Kríst mə bá zə yí, muud nyâ abále mpu kúl á bá zhu yí.»

²⁸ Ná ndéé, Yésus ngə yə buud minjígúla *Lunj má Zembî, a mé shwal ci gwów-gwów ná: «Bi mə mpú mə ɛɛ? Bí mpu námé kúl má

7:1 5.18 **7:2** Ləv 23.33-34; Mbá 16.13-15 * **7:2** Zan mabanda í á du bə, Oyúden du jí mabanda dí, du tóduga váál Zembî nyâ á ngə baagula bwo ja bwá á ngə cugə mabanda dí shí a shwéeshá yí. Dúgúg vuguli fəb 486. **7:5** 16.9 **7:6** 2.4 **7:7** 15.18; 16.33; 17.14; Mat 10.22; 24.9; 1Yn 3.13 **7:11** 11.56 **7:13** 9.22 † **7:14** Zan í á du já mwôw zangbá; tútám zan jisə mwôw málóól shwóg, mwôw málóól mpús. **7:15** Mat 13.54; Luk 2.47 **7:16** 12.49; 14.10 **7:18** 5.41; 8.50; 12.43 **7:19** 1.17; Mis 7.53; Rom 2.17-24 **7:20** 8.48 **7:21** 5.9 ‡ **7:21** Yésus ngə ci lwagula nyâ á lwag muud jwów lú Sábaad yí (Yuá 5.5). **7:22** Mət 17.9-14; Ləv 12.3 **7:23** 5.9 **7:24** 8.15 **7:25** 5.18 **7:26** 4.25; 18.20 **7:27** 9.29 **7:28** 8.55; 17.8, 21, 25

ngə zhu yí! Ká mə a shígé zə nə lúu wâm, muud nyə á nti mə yé jisə abúgúlág; nji bi ampúyé nyə.

²⁹ Mεε mə mpú nyə, mə ngə zhu nyədí, nyə wə nyə a nti mə.»

³⁰ Nji nyə á lás ntáni yí, bwə mú ngə sɔ məzhií ná bwə bii nyə; nji, muud nyə a shígé kúnnya nə nyə, í á bə wəla dé kú fwo wós.

³¹ Í á ka bə na mənəkúmbə mə búúd mání di ná, bóól ηkí bulya bwə á *búgula nyə; bwə mú ngə ci ná: «Ja Kríst mə bá zə yí, ye a bá nyingə bul sá *máshimbá cɔ múúd éga?»

Bwə cœl bii Yésus

³² *Ofarizyên bwə á ka gwág buud bwə ngə nyímbala ntó lúu mə Yésus dî. Bánônη mílúlúú myâ ofada bwə mú kænd ífulish ná bwə kág bii nyə.

³³ Yésus mú ci ná: «Sánônη bí é ngə na bə fúfwálá ná ndeé, mə mú kə wə muud nyə á nti mə yé.

³⁴ Bi mə bá sɔ mə, kú kwey, nəcé bí cugé nə ηkul bá kə kúl mə bá bə yí.»

³⁵ *Oyúden bwə mú ngə ci bwámé nə bwámé ná: «ηgow á bá ka kə ná sá nda bá kwey nyə éne? Ye a bá kə búúd bású bwə á mə kə ngə ji mílɔm mí Ogarêk dí wá, kə ngə yə Ogarêk minjígúlá?

³⁶ A cí nə “Bi mə bá sɔ mə, kú kwey, nəcé bí cugé nə ηkul bá kə kúl mə bá bə yí.” Ntó mə kə ná ji?»

³⁷ Jwów á məshíné, jwów zâη í ká də busulaſ yí, Yésus nyə a tów tətəlí a mú ci gwów gwów ná: «ηkí muud ngə gwág shwáásúlə miná, a zág mádí zə ηgul.

³⁸ Muud mə búgúlá mə yé, məjúwó mâ cug mə é də júg wú nyə lámúd nda mingwəɔ, námə nda Kálaad Zembî ngə ci ná.»

³⁹ Ja nyə a ngə lás ntó yí, nyə á ngə ci Nkêηkê Shíshim í á bə ná, buud bēsh bwə bá *búgula nyə wá bwə bá lég yí; í á bə, Nkêηkê Shíshim kú fwo zə nəcé Yésus nyə a shígé fwo ηwa gúmá.

Buud icé íbá

7:30 2.4; 7.44 **7:31** 2.23 **7:33** 8.14 **7:33** 13.33; 16.5 **7:34** 8.21; 13.36 **7:37** Ləv 23.36; Yuá 4.10, 14; Mbú 22.17 **§ 7:37** Zan í á fwo də ngə sîy tâη mwów zanəbá kú fwo kyεεg, í ka kə busula jwów lá mwəmb (Wo ji nə ηkul dág sá ni Ləv 23.36). **7:39** 14.16; 17.1 **7:40** 6.14 * **7:40** Oyúden bwə á ngə bwánd ná Zembî mə bá nti bwo ηgwól Múúd micúndá njúl nda Moyîz; Moyîz nyəméfó nyə á jaaw bwo ntó. (Mbá 18.15-18). **7:42** Iza 11.1; Msh 5.1-2; Mat 20.30-31 **7:50** 3.1-2 **7:51** Mbá 1.16-17; 17.6 † **7:53** Míl micilyá mí ayág mí cugé nə impánzə tééd 7.53 kə kumə 8.11. **8:2** Mat 26.55

⁴⁰ Í á ka bə, ja búúd bwə á gwág lású yé ni yí, bóól bwə á ngə ci ná: «Búbélé, muud éga wə jisə *Múúd micúndá*»;

⁴¹ bóól bân ná: «Kríst wə éne», bóólúgá ka ngə ci ná: «Kríst cugé nə ηkul zhu Galilé.

⁴² Nğáá Kálaad Zembî ngə ci gúl kúkúlúd ná *Kríst mə bá zhu mpwoη buud mə *Dávid dí? Ntó ji ná a bá zhu Dávid dí dánd, Betulehem.»

⁴³ Buud bwə mú bə ícé íbá lúu mə Yésus dî.

⁴⁴ Bóólúgá bwə mú ngə jii ná bwə bii nyə; nji, muud nyə a shígé kúnnya nə nyə.

⁴⁵ Ifulish í má ka kə nyingə. Mílúlúú myâ ofada bánônη *Ofarizyên bwə mú ji bwo ná: «Bi mə bə kú zə nə nyə? Nəcə ji?»

⁴⁶ Ifulish ná: «Muud nyə afwóyé bwεε lás nda muud éne.»

⁴⁷ Ofarizyên ntâg ná: «Bi mə námə bíd ná a kúləg bí jugú εε?»

⁴⁸ Ye bi mə fwo bwεε dúg wúl cí ηkí ηgwól Farizyên mə *búgúlá nyə?

⁴⁹ Zhwog buud bí ngə dúg bwə ngə *búgula nyə óni bwə ámpúyé məcεε, básə nə məlwemyâ.»

⁵⁰ Nikodêm muud nyə á fwo kə wə Yésus yé nyə á bə sámbá micí mínííd; a mú ka ci nə bwo ná:

⁵¹ «Ye məcεε mósú mə magulə ná shé yág muud məbεε a kú fwo kaad, sə mpu sâ nyə ámə sá yí?»

⁵² Bwə nə né ná: «Wo á zhu námə Galilé? Fwog ná mpu faas, wo ákweye ná ηgwól múúd micúndá nyə a mə bwεε zhu Galilé.»

⁵³ † [Bwə mú bwálya, ngə kə bwádí mínjów.

8

Mudá nyə á biil mínəmb dí yé

¹ Yésus nyε mú kə mbámbán á wəolivyé.

² Ná námə mpámán mpámán, a mú nyingə kə *Luη mə Zembî, buud bēsh bwə mú kə nyədí. A mú ji shí, tééd ηgélə yə bwo minjígúlá.

³ Ná ndeé, *Oyíguli ó məcεε bánônη *Ofarizyên bwə mú ngə zə nə ηgwól múdá

ná a má biil mínɔombɔd. Bwá mú zə nə nya zə tál cwánúđ,

⁴ bwá nə Yésus ná: «Yígǔli, mudá éga nya ámə biil a ngə sá minɔomb.

⁵ Moyíz nya á yə sə ŋkul *mbwoomb mácxéd ná sə dúg lúmə váál búdá óga məkwóógú ná ndéé bwá fudə. Ká wɛɛ mə ci ná jí?»

⁶ Bwá á jí nya ntáni bwá ngə bwéél ná, ka nya é ci gúl ciyá á lílɔngí ná ndéé bwá ó kə shwáman nya. Nji, Yésus mú nyôw shí, a mú ngə cilə nə nyiná jé mándəlúđ.

⁷ Bâŋ bwá mú ngə yáág ngə jí nya. Ná ndéé, a mú bân, a mú ci nə bwo ná: «Muud nya abwélé sá *sám na bíđí sámbád yé téédúg ŋkêny kwóógú lúmə nya.»

⁸ A mú nyingə nyôw shí, ngə cilə mándəlúđ.

⁹ Ja búúđ óni bwá mə gwág nda Yésus mə ci nə bwo ná, bwá mú ngə nyɔɔs ngwúd ngwúd ná ndéé bêsh, tééd ócúmbá wóɔs óntombú. Yésus mú lág na nyáméfwó nə mudá tál cwánúđ.

¹⁰ Ná ndéé, Yésus mú nyingə bân, a mú ci nə mudá ná: «Amuda, bwá mú ngow? Kú nə muud mə sámb nə wó jalá nə yə?»

¹¹ Mudá ná: «Cwámba, kú nə muud.» Yésus ntâg nə nya ná: «Mə asámbé námá. Kyeyág, nji, wo kú ná nyingə sá sám.»]

Yésus, mənkenya mâ shí ga

¹² Yésus mú nyingə lás nə buud ná: «Mə wə jisə mənkenya mə ngə kwan buud wə shí ga má. Muud mə bə mə yé nya abále bwelɛ kyey yídúgúđ, a bá yida bə nə mənkenya mâ cug.»

¹³ Ja *Ofarizyêŋ bwá mə gwág ntó yí, bwá mú ci nə nya ná: «Woméfwó ngə bwiiŋg lán wô ntáni kú nə muud mə bwáágulə? Jini bwiiŋgyá cúgé sâ búúđ bwá mágúləg yí.»

¹⁴ A mú bəsa bwo ná: «Tɛɛm bə nə məméfwó mə bwiiŋg lán wâm, bwiiŋgyá jâm jisə sá búúđ bwá mágúləg yí; mə mpú kúl mə ngə wú yí, nə kúl mə ngə kə yí. Bi bân bi ampúyé kúl mə ngə wú yí, nə kúl mə ngə kə yí.

¹⁵ Bí ngə sámb milású nji váál dún á buud; məɛ mə asámbé tɔɔ muud lású.

¹⁶ Í ká ntâg bə nə mə sámb lású, sémyé wâm bə tátəlí, nəcé mə cugé məméfwó, sá Dâ muud nya á nti mə wə búsá.

¹⁷ Ngáá jisə cilyá mácxɛx mánúđ ná buud bwá jalá nə magulə bwiiŋgyá á buud obá?

¹⁸ Mə ngə bwiiŋg lân wâm, Dâ muud nya á nti mə yé ngə námə bwiiŋg.»

¹⁹ Bwá mú ka ci nə nya ná: «Shwóóŋgú jí ngow?» Yésus nə bwo ná: «Bi ampúyé tɔɔ mə, tɔɔ Sóóŋgú waamə. Bi mbâm mpu mə, ŋki bi mə mpu námə Sóóŋgú waamə.»

²⁰ Yésus nya á ngə lás ntáni a ngə yə buud minjígúla *Luŋ mə Zembí, a njúl kúl kúm í á bə yí, muud kú séémb mbwə ná á bii nya. Bwá á shígé bii nya nəcé í á bə wəla dé kú fwo wóɔs.

Yésus mə zə kyey

²¹ Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Mə zə kyey, bi mə bá sɔ mə, nji bi mə bá yə bi njúl nə *sám wán. Bi cugé nə ŋkul kə kúl mə zə kə yí.»

²² *Oyúden bwá mú ngə ci ná: «Ja á ngə ci ná: “bí cugé nə ŋkul kə kúl mə zə kə yí” ni, ye a zə gwíŋlyə nyúúł?»

²³ A mú ci nə bwo ná: «Bi bân bi búsə buud ɔ shí ga, məɛ jisə muud a gwôw. Bi bân shug dún dúsə wa shí gaád, məɛ shug dâm cúgé wa shí gaád.

²⁴ Gwə wə mə ámə cí nə bí ná bi mə bá yə nə misəm mín yí. Nəcé, bí mə ká bə kú *magulə nə mə jisə*, bi mə bá yə nə misəm mín.»

²⁵ Bwá mú jí nya ná: «Wo wə zə?» Yésus mú bəsa bwo ná: «Mə jisə nda mə ngə bwey jaaw bí té sə ámə tééd yí ná.

²⁶ Mə jí nə zhwog isá mə lás nə bí, nə byɔɔŋg bísé nə mə sámbúg yí. Nji, muud nya á nti mə yé jisə búbálé, mə ngə ntâg jaaw buud sâ mə á gwág nə nya yí.»

²⁷ Bwá á shígé gwág na nə nya á ngə ci Zembí Sóóŋgú.

²⁸ Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Ja bí mə bá bân *Mwân mə Múúđ yí, bi mə bá ka mpu

8:5 Mbá 22.22-24 **8:6** Mat 22.15 **8:7** Mbá 17.7; 13.10 **8:9** Mat 22.22 **8:11** 5.14 **8:12** 1.5, 9-10; 3.19; 9.4-5; 11.9-10; 12.35-36, 46; Iza 49.6; Mat 5.14; Luk 2.32; 2Kr 4.4, 6; Ifz 5.8-14; 1Yn 1.5-7; 2.8; 3.14 **8:13** 5.31-32 **8:14** 3.2; 7.28-29, 33-36; 8.21-22, 42; 13.1, 33; 16.5, 10, 28; 17.8; 20.17 **8:15** 7.24 **8:17** Mbá 19.15 **8:18** 5.36; 1Yn 5.9 **8:19** 5.18; 16.3 **8:20** 2.4 **8:21** 8.14 **8:23** 3.31 **8:24** 13.19 * **8:24** Ciyá ni í jalá nə bə sâ Zembí nya á ci kúl nyá á ləsha nə Moyíz yí. (Wo jí nə ŋkul dúg MmN 3.14, nə Iza 48.12.) Yésus ngə lwágulə nə nya wə Zembí. **8:28** 3.14; 4.34; 5.18 † **8:28** Váál ngwúd nə 8.24 nə 8.58: á cɛɛl ci ná «Bi mə bá mpu múúđ mə jí yé.»

ná mə jisə†, mə anɣê nə sá tɔɔ sâ nə lúu wâm, mə nɣə lás námé nda Dâ nyə á jíguli mə ná.

²⁹ Sá muud nyə á nti mə wó búsá. Nyə a shígé lúgə mə məmé, nəcé məε mə du sá nji sâ á jí nə ηkul magulə yí.»

³⁰ Ja Yésus nyə á nɣə lás ntáni yí, zhwoɣ buud bwə á *búgula nyə.

Nə bwán ó Aburaham, nə bwán ó Njwú məjamb

³¹ Yésus nyə á ka ci nə *Oyúden bwə á *búgula nyə wá ná: «Bí má ká nada mádí íciyá di, mpu né bi búsə wámbulə bə *ómpwín bâm,

³² bí ka mpu óbúbálé, óbúbálé bɔɔngú ka bá sá né bi bég ofulí.»

³³ Bwə mú bɛsa nə nyə ná: «Sá búsə mpwoɣ mə *Aburaham, sá abwélé bə málwaa mə múúd. Nəcə jí wó mpú ci nə sá ná: “Bí ka bá bə ofulí” yí?»

³⁴ Yésus mú bɛsa bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, muud yêsh mə sá *sám yé, jisə lwaá lú mísám.

³⁵ Lwaá í ádé ntâg ji njów kandugə, mwân a njów nywáá mə du ji kandugə kandugə.

³⁶ Ná ndéé, Mwân mə Zembî mə ká yíl bí mányámád í, bí bə fwámé ofulí.

³⁷ Mə mpú ná bi búsə mpwoɣ mə Aburaham; ká bí nɣə sɔ́ ná bi mə gwú mə, nəcé kéel dâm í anɣê nə jəla nə bî.

³⁸ Məε nɣə jaaw sâ mə á dúg wə Dâ yí; bi bân nɣə ntâg sá isâ bí á gwág nə sóɔngú wán yí.»

³⁹ Bwə mú bɛsa nə nyə ná: «Sóɔngú wúsú wə Aburaham.» Yésus ntâg nə bwo ná: «Í mbám bə ná sóɔngú wán wə Aburaham í, ki bí nɣə sá misóólúgú Aburaham nyə a sá myá.

⁴⁰ Ká dugá, bi mú nɣə cɛel gwú mə, í njúl né məε mə jaaw bí búbálé mə á gwág nə Zembî yé. Aburaham nyə a shígé sá ntó.

⁴¹ Bí nɣə sá misóólúgú mí sóɔngú wán.» Bwə mú ci nə nyə ná: «Sá cugé bwân wá tóón, sá búsə nə sóɔngú nɣwúd ji Zembî.»

⁴² Yésus nə bwo ná: «Í mbâm bə nə sóɔngú wán wə Zembî, ki bí nɣə cɛel mə, nəcé ja má jí wa ga, mə á zhu nyédí. Mə a shígé ntâg zə nə lúu wâm, nyə wə nyə á nti mə.

⁴³ Ká nəcé jí bí anɣê nə gwág lású wâm yí? Jisə nəcé bí cugé nə ηkul gwágulə kéel dâm.

⁴⁴ Sóɔngú wán wə Njwú məjamb, bí ka námə nɣə cɛel sá isâ sóɔngú wán mə dú gwág yéesh yí. A jí nɣwúl buud tééd mátéédáléd; a cugé nə ηkul bwɛɛ bwiing óbúbálé, nəcé óbúbálé bwə cugé nyédí cugud. Yé bwiingúlə íjɔ́ í bwey námə du nyîn ná a jí amádí íjɔ́, nəcé a jí mbíya njínjɔ́, nyə wə íjɔ́ sóɔngú.

⁴⁵ Ká bi anɣê nə búgula mə nəcé məε nɣə jaaw bí óbúbálé.

⁴⁶ Zó á na bídí jí nə ηkul máalə mə ná mə má səm yé? Ká, məε nɣə jaaw bí óbúbálé, bí má ban ka *magulə mə nə jí?

⁴⁷ Múúd mə ká bə yé má Zembî, a gwágulə mákéel mə Zembî. Ká bi bân bi agwágúláyé, nəcé bí cugé bɔɔng wə Zembî.»

⁴⁸ Oyúden bwə mú bɛsa nə nyə ná: «Sá shí mpu ci nə wo jí mwâ Samariya, nə wo jí nə jamb.»

⁴⁹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Məε cugé nə jamb, məε nɣə gúmal Sóɔngú waamâ, bi bân kú gúmal mə.

⁵⁰ Məε mə anɣê nə sɔ́ ná mə nɣə gúmá. Muud nɣə sɔ́ ná mə bég nə gúmá yé jisə, nyə wə mə du cígal mílósú.

⁵¹ Búbálé, má jaaw bí ná, múúd mə ká bɛ íciyá byâm, a kú bá bwɛɛ yə.»

⁵² Bwə nə né ná: «Sá má ka mpu ja gaád nə wo jí nə jamb. Aburaham nyə á yə, *buud ɔ́ mícúndá yə; wɛɛ mə ci ná: múúd mə ká bɛ íciyá byâm, a kú bá bwɛɛ yə.

⁵³ Wɛɛ mə bul bə fwámé múúd ntɔ́ sóɔngú wúsú Aburaham muud nyə á yə yé? Wó ntɔ́ námə búúd ɔ́ mícúndá buud bwə á nɣə yə wá? Wo nɣə cɛel ci nə wo jí jí?»

⁵⁴ Yésus mú bɛsa ná: «Má ká nɣə nɣə gúmá məmɛfwó, í bə ntó cwag. Dâ wə nɣə sá ná mə nɣə gúmá, nyə muud bí nɣə kudə ibəd ná: “A jisə Zembî wúsú” yé.

⁵⁵ Bi ampúyé ntâg námə nyə. Məε mə mpú nyə. Má ká ci nə mə ampúyé nyə, mə bə njínjɔ́ nda bî. Ká məε mə mpú nyə, mə nɣə ntâg námə bɛ íciyá byé.

⁵⁶ Sóɔngú wán Aburaham nyə á bwey kɔɔs nə məshusəg nə tédúgálə ná a bá dúg jwów

mə bá wóós yí; nyə a shí námá dág jwôw dɔɔŋgá, a kɔɔs ntâg nə máshusug».

⁵⁷ Ja Oyúden bwá má gwág ntáni yí, bwá mú ci nə nyə ná: «Wo afwóyé kumə mímbú məwúm mətóon, wó ci nə wo a dág Aburaham í?»

⁵⁸ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, Aburaham nda námá fwo bə, mə jisə‡.»

⁵⁹ Oyúden bwá mú ntâg ŋkêny mákwóógá ná bwá lúmá nyə; Yésus mú shwaaw ná ndeé, nyɔɔs cúwo tóon.

9

Yésus má lwag áncím-ncím

¹ Yésus ŋgá cɔ ntáni, a mú dág ŋgwól múúd ná nyɛ nyə a byél a njúl áncím-ncím.

² *Ompwíin bwá mú jî Yésus ná: «*Rabi, ja múúd éne nyə á byél áncím-ncím ni, í á bə nəcɛ *sám má zá, ye nyəmɛfwó sám yé, ye obyál bɛ?»

³ Yésus mú bɛsa ná: «Í á shígé bə nəcɛ sám, mbô; kú bə tɔɔ sám yé, kú námá nyiŋgə bə sám obyál bɛ. Í á yida bə ná buud bwá dágúg sá Zembí jî nə ŋkul sá yí na nyádí.

⁴ Í jîi ná shé saág iséy í múúd nyə á nti mə yé, té mwásá wúsá ná yí. Bulú í zag, muud cugé ntâg nə ŋkul sɛy mpwó-bulú.

⁵ Té má jí ná wa shí ga dí yí, mə wé jí mənkenya má ŋgá kwan buud wá shí ga má.»

⁶ Ja nyə á shîn ci ntáni yí, a mú sey mántənd shí, a fugə mwo nə məndəlú ná ndeé, a bwiid áncím-ncím ishwaáfá byɔɔŋg míshád.

⁷ A mú ci nə nyə ná: «Kyeyág kə gusa cwoogú bwá jôw ná Siloy yí» (Siloy mə ká ná: «muud lwámá»). Áncím-ncím mú kə, kə gusa ná ndeé a mú nyiŋgə a ŋgá dágya.

⁸ Ná ndeé, nə buud bənonjə bwá á də bə məbwugúlu wá, nə bɔɔŋg bwá á də dág a dágá gwáamb buud isá wá, bwá mú ŋgə kə məshwán ná: «Muud éga dí nyə á də jî wá a dágá gwáamb búúd isá yé?»

⁹ Í á ka bə, bóól bwá ŋgá ci ná: «Jísə nyə», bóólúgá ná: «Mbô! A yida bɛɣla nyə.» Nyəmɛfwó mú ŋgə ci ná: «Jísə mə.»

¹⁰ Bwá mú jî nyə ná: «Ntədəlé mísh mə ámə bəŋ wo yé?»

¹¹ Nyə nə bwo ná: «Muud bwá ŋgá jôw ná Yésus yé nyə ámə fugə ishwaáfá bwiid mə míshád, a mú ci nə mə né mə kəg gusa Siloy. Mə ámə ka námá kə, kə gusa ná ndeé, mísh má mú dágya mə.»

¹² Bwá mú shilə nyə ná: «Muud wɔɔŋgá jî ŋgow?» Nyə ná: «Mə ampúyé.»

¹³ Bwá mú kə nə muud nyə á də bə áncím-ncím éne *Ofarizyêŋ dí.

¹⁴ Jwôw Yésus nyə á fugə ishwaáfá bwiid múúd éne míshád ni í á bə ntâg jwôw lú Sábaad.

¹⁵ Ofarizyêŋ bwá mú námá jî múúd éne váál mísh má ámə dágya nyə yí. A mú bɛsa nə bwo ná: «Nyə ámə bwiid mə ishwaáfá míshád ná ndeé, mə mú kə gusa, mə músə ntâg dágya.»

¹⁶ Ja bwá má gwág ntó yí, bóól Ofarizyêŋ bwá mú ci ná: «Muud nyə ámə sá sá ni yé nyə aŋgə nə wú wə Zembí. Dugá, nyə agúmálé jwôw lú Sábaad.» Bóólúgá ná: «Ye sóol misám jî nə ŋkul sá mbií *shimbá ni?» Bwá mú bə nə mbéégí mpádúgá nyán.

¹⁷ Bwá mú nyiŋgə jî áncím-ncím ná: «Wɛɛ ŋgə dág ná muud nyə ámə bəny wo mísh éne jî ntədəlé?» Nyə ná: «A jî *muud micúndə má Zembí.»

¹⁸ Njî, *Oyúden bwá mú sá məshwán ná muud éne nyə a shígé bə áncím-ncím ná ndeé mísh má mú dágya nyə. Bwá mú ntâg kənd búúd kə jôw obyál bɛ,

¹⁹ zə jî bwo ná: «Ye mwân wán bí má də ci ná nyə a byél áncím-ncím wə éga? Ka ntədəlé a mú ŋgə dágya yé?»

²⁰ Obyál bwá mú bɛsa ná: «Sá má mpú ná mwân wúsá wə éne, nə nyə a byél áncím-ncím.

²¹ Njî, váál í má zə wóós ja gaád ná a ŋgəg nə dágya yí, sá bəŋ sá ampúyé; sá kú námá mpu múúd nyə ámə bəny nyə mísh yé. Shílúgá nyəmɛfwó, a bɛsag, a cugé ná mwántombú.»

²² Obyál bwá á bɛsa ntáni nəcɛ bwá á fúndə Oyúden. Oyúden bwá á bwey tɔw cəŋ ná ŋkí muud má məm ná Yésus jî *Kříst í, bwá yíl múúd wɔɔŋg *mpáanzə minjígúlád.

8:58 1.1; 17.5 ‡ 8:58 Váál ŋgwúd nə 8.24 nə 8.28. 8:59 10.31 9:2 MmN 20.5; Eze 18.20; Luk 13.2, 4 9:3 11.4
9:4 5.17 9:5 8.12 9:6 Mak 8.23 9:8 Mis 3.10 9:14 5.9 9:16 7.43; 9.33; 10.19 9:17 4.19 9:22 7.13;
12.42; 19.38; 20.19

23 Gwá wá bwá á shwal ci ná: «Shílógá nyaméfwó, a cugé ná mwántombú, nyaméfwó bésag sâ í dúgyá nà nyà yí.»

24 Ofarizyên bwá mú nyingə jôw múúd nyə á ða bæ ancím-ncím éne ja ábeê zə ci nə nyə ná: «Yág Zembî gúmá. Sá mé mpú né muud nyə ámə lwag wo éne ji sóol misám.»

25 Nyə nə bwo ná: «Ŋkí a ji sóol misám óo, mee mə ampúyé. Mee mə mpú nji sâ ŋgwûd ná: mə á ða bæ ancím-ncím, mə mú ŋgə dúgya ja gaád.»

26 Bwá mú nyingə jî nyə ná: «Nyə ámə sá wo ji? Ntədəlé nyə ámə bēny wo mísh yé?»

27 Nyə nə bwo ná: «Ŋgaá mə shí bwey jaaw bí, bí nda gwág. Bi mə cēel ná mə nyingəg jaaw bí ja ábeê? Bi wál námə cēel zə bæ ómpwín bé?»

28 Bwá mú lwîy nyə ná ndeé bwá ná: «Wo wá ji *mpwín yé. Sá báá, sá búsa ompwín ó Moyîz.

29 Sá mə mpú ná Zembî nyə a lésa nə Moyîz, sá ampúyé nyíni nyee ŋgə zhu wá.»

30 Muud nyə á ða bæ ancím-ncím yé mú ci ná: «Mə káám ná bi ampúyé á ŋgə zhu wá; ká nywáá mə bēny dí mə mísh íí.

31 Sá mə mpú ná Zembî nyə ádé magulə májəgula mə ósól ə misám. Nji, muud ŋgə yə Zembî gúmá yé, á ŋgə sá sâ Zembî mə jí yé, Zembî magulə májəgula mé.

32 Sá abwélé námə fwo gwág ná muud mə bēny ancím-ncím a byélé mísh.

33 Í mbəm bæ ná muud éne nyə aŋgê nə wú wá Zembî, a kú bæ nə ŋkul mə sá tɔɔ sâ.»

34 Bwá mú bəsa nə nyə ná: «Wee mbéé sâ í á byél misámúd ncindî nə ncindî yí, wó cēel zə yə sá minjígúlá?» Bwá mú ntəg wíŋg nyə.

35 Yésus mú gwág ná bwá ámə wíŋg múúd éne. A mú kə bwəma nə nyə, a mú jî nyə ná: «Ye wo búgúlá *Mwân mə Múúd?»

36 Nyə nə Yésus ná: «Cwám̄ba, Mwân mə Múúd wá zə ná mə búgúlág nyə?»

37 Yésus nə né ná: «Nyə wá wó ŋgə dúg á ŋgə lésa nə wo éga.»

38 Muud éne mú ci ná: «Cwám̄ba, mə mə *búgula.» A mú kúd mpwóombú shí na wá Yésus.

39 Ná ndeé, Yésus mú ci ná: «Mə á zə shí ga dí ná mə zə sámb ŋkúmba lésá. Sémyé lésá wəŋg wúsə nə mə zə sá nə wəancím-ncím bwá dúgyág, buud bwá ŋgə dúgya wá bæ wəancím-ncím.»

40 Búbaalé Ofarizyên bwá á bæ cínəg wá bwá mú gwág á mə ci ntó, bwá mú shilə nyə ná: «Ntó ji ná sá bí námə wəancím-ncím?»

41 Yésus nə bwo ná: «Bi mbəm bæ wəancím-ncím, bi kú bæ nə misám. Ká bí ŋgə ci ná: “Sá ŋgə dúgya”, sám wán í mə nada.»

10

Jəjə mbaagulə itəw

1 «Búbálé, mə jaaw bí ná, múúd mə kə ŋkál itəw dí yé mə ká bæ kú nyí mpumbéd, a yida kə kyey zhí shúsúd, kə ntə kósógúlád gwəw, nyíni múúd jisə juwâl, a jisə zhiləŋgaanə.

2 Muud nywáá mə nyí mpumbé dí yé, mbaagulə itəw wá éne.

3 Í ða bæ, muud mə ða baagəsə mpumbé yé juw nyə mpumbé, itəw í mú gwág mbaagulə wán kəl. A mú ŋgə jôw itəw byé, jôw təw jêsh nə jíná dé, a mú kə nə byo tóón. 4 Ja á mə shín cúwâl byêsh tóón yí, a kə təw byo shwóg, í kə ŋgə bə nyə nəcé í ŋgə yag kál dé.

5 Itəw í cúgé nə ŋkul bwelə bə njínə muud, í yida ŋgə túb nyə, nəcé í ádé yag mákəl mə ójínə ə búúd.»

6 Yésus nyə á ŋwa bwo mpwokwoond ni, nji bwá á shígé wámbulə sâ nyə á ŋgə cēel ci yí.

7 Ná ndeé, a mú ka nyingə ci ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, mee wá jisə mpumbé ŋkál itəw.

8 Buud bēsh bwá á téed zə nə mə wá búsa ijúwâl, izhiləŋgaanə, itəw í áshígé gwágulə bwo.

9 Mə wá jisə mpumbé. Muud mə kyéy mádí yé nyə e dúg cug; nyə é ða nyí, ða cúwo, a kwey ídāw.

10 Juwâl í ða zə nji ná í zə júwo, zə gwú, zə caam. Mee mə á zə shú ná buud bwá bág nə cug, bwá bág nə gwo kú nə minji.

11 «Mə wá jisə jəjə mbaagulə itəw. Jəjə mbaagulə mə ða kēenzh cug jé shú itəw byé.

9:29 7.27; 8.14 9:31 Sôm 66.18; Mik 15.29; Iza 1.15 9:33 3.2 9:34 9.2 9:37 4.26 9:39 5.22 9:40 Mat 15.14; 23.26 9:41 15.22 10:4 10.27; Mbú 14.4 10:6 16.25 10:8 Zhe 23.1-2; Eze 34.2-3 10:9 14.6; Sôm 23.2; Eze 34.14 10:11 jəjə mbaagulə itəw: Sôm 23.1; Eze 34.11-16; Zhe 23.3; Mat 18.12-14; Heb 13.20; Mbú 7.1 kēenzh cug jé: 15.13; Rom 5.8; 1Yn 3.16 10:12 Mis 20.29

12 Nyɔɔŋg mbaagulə mə séy nji shú *mwaanê yé, a cugé fwámé mbaagulə itɔw, a mpú ná itɔw í cugé nyə byé yí; á du bə, á ká dúg ŋkweny ŋgə zə, a myaas itɔw, a túb; ŋkweny mú zə ŋgə bii itɔw, itɔw í ŋgə ciima.

13 A sá ntó nəcə a ŋgə sêy ibamba, itɔw í acéyé nyə lámúd.

14 «Mee wá jísó jɔjɔ mbaagulə itɔw, mə mpú itɔw byâm, itɔw byâm mpu mə,

15 námá nda Dâ mə mpú mə, mə mpu námá nyə ná. Má keenzh cug jâm shú itɔw.

16 Mə ji námá nə bíl itɔw, byâŋ í cugé wa ŋkáál gaád. Í jii ná mə kyéyug námá nə byo, í é gwágulə kál dâm ná ndéé sɔɔnz mú bə ŋgwúdâ, mbaagulə námá ŋgwúdâ.

17 Dâ má cɛel mə nəcə mə keenzh cug jâm ná mə bá nyingə ŋwa gwo.

18 Muud nyə adéégé mə cug jâm; məmэфwó wá má keenzh gwo. Mə ji nə ŋkul mə keenzh cug jâm, mə nə ŋkul mə nyíngə ŋwa gwo: wáda Dâ nyə á yə mə wá cí.»

19 Lású Yésus nyə á ŋgə lás ni í á sá mbéégí mpádúgá *Oyúden.

20 Bóólúgá ŋkí bulya bwá á ŋgə ci ná: «Jamb í má bii nyə, í mú ŋgə sá ná a lásúg ilís-lís; kúgá ná ŋgə gwágulə nyə.»

21 Bóólúgá ná: «Ilís-lís í jamb dí íni; jamb í cugé nə ŋkul bwelə bēny áncím-ncím mísh.»

Bwá kudɔwá Yésus

22 Zan ifúb mpáánzə* í á ŋgə s̄y Yurásalem, í á bə fwála lə ŋkwân.

23 Yésus nyə á ka bə *Luŋ mə Zembî, a ŋgə kyey kúl bwá á gwiid ná Nyíngúlé† mə Sélamun dí, a kə, a zə, a kə, a zə.

24 Oyúden bwá á ka kə lyɛ nyə, kə jî nyə ná: «Wo é ka bá səl sá milâm shí jáyé ja? Ŋkí wo wá jísó *Kříst, jaawug sá ná kpwoó.»

25 Yésus mú bɛsa bwo ná: «Mə a shí bwey jaaw bí nji bí ŋgə shwána. Misóólúgú má ŋgə sá jínə má Dâ dí myá mí ŋgə námá lwágulə ntó.

26 Mí ŋgə tɛem lwágulə ntó, bí ŋgə shwána shwánág, nəcə bí cugé mádí sɔɔnz itɔw dí.

27 Itɔw byâm í du gwágulə kál dâm; mə mpú byo, í du bɛ mə. 28 Mee ŋgə ntág yə byo cug á kandugə kandugə, í ábúlé bwelə yə, muud nyə abúle námá bwelə déég mə byo mbwád.

29 Dâ muud nyə á yə mə byo yé má ntɔ múúd yésh ŋkúlud; muud cugé nə ŋkul déég nyə sá mbwád.

30 Sá Dâ sá búsa nda muud ŋgwúd.»

31 Oyúden bwá mú nyingə ŋkēny mákwóógú ná bwá gwú nyə nə ndí.

32 Nji, Yésus mú jî bwo ná: «Mə má lwágulə bí jɔjɔ misóólúgú mí ŋgə zhu wá Dâ myá, bí má cɛel gwú mə nə wáyé?»

33 Oyúden bwá mú bɛsa nə nyə ná: «Sá acéélé gwú wo nə jɔjɔ sóólúgú; sá má yida cɛel gwú wo nəcə wo ŋgə lás nə Zembî *bwaasúlə mpu; wɛɛ njúl muud, wo ŋgə bále ci ná wo jî Zembî.»

34 Yésus mú fɛel ná: «Ŋgaá cilyá wúsə bídí kálaad məcɛéd ná: “Bí búsa ozembî”

35 Na mə lwágulə ná buud Zembî nyə á ŋgə lás nə ndí wá, Kálaad Zembî mə jôw bwo ná ozembî. Ká jî? Muud nyə ajáláyé nə yíl sá Kálaad Zembî ŋgə ci yí.

36 Bí bāŋ bí mə sá ná, mə muud Zembî nyə a féesh, a mú nti shí ga dí yé, bí má ci ná mə ŋgə *lás nə Zembî bwaasúlə mpu nəcə mə ŋgə bwaagulə ná mə jî Mwân mə Zembî.

37 Ŋkí mə anɣê nə sá misóólúgú mí Dâ, shwánágá mə.

38 Nji, ŋkí mə ŋgə sá myo, bí tɛem ŋgə shwána mə, *maguləgá misóólúgú; bí má ká magulə myo, bí yag, bí mpu námá ná Dâ njul mádí, mə njúl wá Dâ.»

39 Nji bwá á gwág ntáni yí, bwá mú nyingə sɔ ná bwá bii nyə, a mú faam.

40 A mú nyingə lína kə Zhurdê faŋwíny, kúl Yuánes nyə á fwo ŋgə duu buud yí, a mú kə jî wu.

41 Zhwog buud bwá mú du zə nyádí. Bwá mú du ci ná: «Yuánes nyə a shígé bwelə sá tɔɔ *shimbá; nji, sá jēsh nyə á ci shú má múúd éga yí jísə búbálé.»

10:14 10:27; 2Tm 2.19 10:15 Mat 11.27 10:16 11.52; Iza 56.8; Eze 34.23-24; 1Pr 2.25 10:17 3.35; 5.18 10:18 4.34 10:19 9.16 10:20 8.48 * 10:22 Bwá á du tédaga jwów Yúdas Makabé nyə á nyingə fúb alatâr á Mpáánzə yí, nyə a sá gwo ŋgə mbú 164 Yésus kú fwo byél. 10:23 Mis 3.11 † 10:23 Sâ sá ŋgə jôw ná nyíngúlé ni í cugé zhizhe mpumbé; jísə milwon mí mámpin mimbá, bwá ka wá kwáminú gwów ná gúgúwá bég. 10:24 Luk 22.67 10:25 5.36 10:26 16.9 10:27 8.47; 10.3, 14 10:28 5.24; 6.39 10:30 5.18; 17.21 10:31 11.8 10:33 Ləv 24.16; Mat 26.65 10:34 Sôm 82.6 10:36 1.34 10:38 10.25 10:39 7.30; 8.20 10:40 1.28 10:41 1.29-34; 3.27-28 10:42 2.23

42 Zhwog buud bwé mú *búgula Yésus kúkúl jəɔŋgúd.

11

Shwiy má Lazâr

1 Nğwól múúd nyə á bə ná Lazâr, muud á Betanî, ləəm má Mariya bá mínyəŋə shilə Mááta. Lazâr éne nyə á ka bwás.

2 Lazâr nyə á bwás éne nyə á bə ncwúm má Mariya, Mariya nyə á gwáágulə Yésus labínda məkuúd, a fím mwo nə shilú yé.

3 Mariya bá Mááta bwé á ka kənd Yésus məkəl ná: «Cwámba, muud woó ŋə bwás.»

4 Ja Yésus nyə á gwág məkəl mənî yí, nyə á ci ná: «Bwas ni í cúgé bwas shwiy, í yida bə bwás í é sá ná Zembî ŋwág gúmá yí, í ka námá sá ná *Mwân má Zembî ŋwág gúmá.»

5 Yésus nyə á də bul cəel Mááta bá mínyəŋə shilə Mariya, nə Lazâr.

6 Ná ndéé, nyə á tɛem gwág ná Lazâr ŋə bwás íí, nyə á fwo nyiŋə cɪŋguli mwôw məbá kúl nyə á bə yí.

7 Mpúsə mwôw məbá məɔŋgə, a mú ka ci nə *ompwíin bé ná: «Shé nyiŋgəgá kə Yudéa.»

8 Ompwíin nə nyə ná: «*Rabi, Oyúden bwé má nywá fwo kúnəw gwú wo nə məkwóógá nŋ Yudéa, wó cəel námá nyiŋə kə wu?»

9 Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Ŋgáá mwásé wí nə məwəla wúm nə məbá? Múúd mə ká ŋə kyey məwəla məɔŋg di, nyə abúle ŋə mága, nəcé nyə é ŋə dúg iŋgúŋgəŋ yá shí ga.

10 Nji, múúd mə ká kyey mpwó-bulú, nyə é ŋə mága, nəcé kú nə iŋgúŋgəŋ lámúd.»

11 Ja nyə á shîn ci ntáni yí, nyə ná: «Shwé wúsú Lazâr mə kə gwád, nji, mə é kə juuməshi nyə.»

12 Ompwíin ntəg ná: «Cwámba, ŋkí Lazâr mə kə gwə di, nyə é yál.»

13 Í á bə, Yésus ŋgə cəel ci ná Lazâr mə yə, bəŋ bwé ŋgə dúg ná a ŋgə ci gwó múúd mə də ja ná á woga nyúúl yí.

14 Yésus mú ka jaaw bwo ná kpwóó ná: «Lazâr mə yə.

15 Mə gwág nywa nəcé mə shígé bə ja nyə ámə yə yí, sá jəɔŋg í é sá ná bi búgúlág. Nə ndéé, iŋkyená kúl á jí yí.»

16 Tómas bwé á də námá nyiŋə jəw ná Wáás yé mú ka ci nə bóól ompwíin ná: «Íŋkyená, shénəŋ Cwámba bəsh kəg námá yə.»

Yésus jí cug

17 Ja Yésus mə kə wóós yí, a mə kə kwey ná Lazâr mə bwey dəw mwôw mənə.

18 Nda wúlə Betanî kə Yurúsələm wúsə jee bə ókílomáda ólól* ná,

19 zhwog *Oyúden bwé á kə dúg Mááta bá Mariya, kə cweel bwo milám nə shwiy mə ncwúm wəŋ.

20 Ja Mááta nyə á gwág ná Yésus mə zə wóós yí, nyə á ləel kə, kə bwəma nə nyə, Mariya nyə njúl ná shí, njów.

21 Mááta mú ka ci nə Yésus ná: «Yé Cwámba, wo mbəm bə wa, ŋki ncwúm waamə shígé yə.

22 Nji, təɔ kíkídíga, mə mpú ná Zembî nyə é yə wo sá jəsh wó é gwáámə nyə yí.»

23 Yésus mú ci nə nyə ná: «Ncwúm woó mə bá gwúm.»

24 Nyə nə Yésus ná: «Mə mpú ná a bá gwúm ja búúd bwé bá gwúm jwów á məzhúgúlá yí.»

25 Yésus mú ci nə nyə ná: «Mə wə má də gwúməshi búúd, də nyiŋə yə bwo cug. Muud mə *búgúlá mə yé, a tɛem yə, a bá nyiŋə cugə.

26 Muud ŋgə ntəg cugə yé ká *búgula mə, a kú bá bwéle yə. Ye wo *magulə ntó?»

27 Mááta ná: «Haaw Cwámba. Mə má magulə ná wo jisə *Kříst, *Mwân má Zembî nyə á zə shí ga dí yé.»

28 Ja Mááta mə shîn ci ntáni yí, a mə kyey kə jəw mínyəŋə shilə Mariya, kə nyímbula nə nyə ná: «Cwámba mə wóós, a ŋə jəw wo.»

29 Nji Mariya nyə á gwág ntáni yí, nyə a təw nə máás kə wə Yésus.

30 Í á bə, Yésus kú fwo nyíi bəŋ ləəmud, a njúl ná kúl Mááta nyə á kə bwəma nə nyə yí.

31 Oyúden bənəŋ Mariya bwé á bə njów bwé ŋgə cəel cweel nyə lám wá bwé mú dúg á tów nə máás cúwo tóŋn. Bwé mú bə nyə, bwé ŋgə dúg ná a kə jíi shwóŋud.

32 Mariya mə kə kumə kúl Yésus nyə á bə yí; nji nyə á dúg Yésus yí, nyə á wusə nyúúl shí

11:1 12.1-3; Luk 10.38-39 11:3 11.36 11:4 9.3; 17.1 11:8 8.59; 10.31 11:9 8.12; 12.35-36 11:11 Mat 9.24
 11:16 Mak 14.31; Rom 6.8 Tómas: 20.24 * 11:18 Osatəd wúm nə ótón. 11:21 11.32 11:24 5.29; 6.40, 54; Dan 12.2 11:25 5.21, 24; 8.51 11:27 1.34; 4.25 11:32 11.21

Yésus dí shí makuú, nyə ná: «Yé Cwámba, wo mbâm bæ wa, ŋki ncwûm waamá shí gé yə.»

³³ Yésus mú dúg Mariya bánôŋ Oyúden bwé á ngə lúgal nyə wá bwé ngə jii, mbɔɔm mú shwi y nyə nyúúlúd, mitédúgá búbulə nyə lámúd.

³⁴ A mú jî ná: «Bi á dul nyə ngow?» Bwé nə né ná: «Zaá kə dúg, yé Cwámba.»

³⁵ Yésus mú ntág jii.

³⁶ Oyúden bwé mú ngə ci ná: «Bi má dúg íí, nyə á bul cəel nyə ɛɛ.»

³⁷ Bóólúgá wá bwé dí sámvád bân bwé mú ngə ci ná: «Ŋgaá muud éga wé nyə a bēny ancím-ncím mísh? Ká a shí gé dí bæ nə ŋkul sá ná Lazâr kú yə.»

Yésus mə gwúmúshí Lazâr

³⁸ Yésus mbɔɔm mú nyiŋgə shwi y nyúúlúd, a mú kə kúl bwé á dul Lazâr yí. Shwoŋ í á bæ ku, mbwagulá kwóógú, bwé ka fad nə dúl kwóógú.

³⁹ Yésus mú ci ná: «Yílúgá kwóógú.» Mááta á kóól mə múúd nyə á yə yé mú ci ná: «Ey Cwámba, a má dɔw mwɔw mánŋ múús, a mú ngə mpə.»

⁴⁰ Yésus mú ka ci nə nyə ná: «Ŋgaá mə shí ci nə wo ná wó ká *búgula, wo e dúg nda Zembî nyə é ŋwa gúmá ná.»

⁴¹ Bwé mú ka yíl kwóógú. Yésus mú bân mpwóómbú, a mú lás ná: «Ye Dâ, mə yé wo akíba nəcé wo ámə magulə májəgula mâm.

⁴² Haaw. Mə ámə bwey ngə mpu ná wó dɔ magulə májəgula mâm ja jêsh. Mə ámə yida lás shú ná zhwog buud bwé má lyɛ mə óga bwé mpúg nə wo wé wo ámə nti mə.»

⁴³ Ja á má shîn lás ntáni yí, a mú kîm nə ŋkulú ná: «Lazâr, cúwóg tóón.»

⁴⁴ Muud nyə á bæ mbimbə yé mú cúwo tóón, a njúl nə obándáshi ngwóólá mákuú nə məbwád, mpwóómbú ngwóólá nə kúl káándá. Yésus mú ci nə buud ná: «Wiinzhugá nyə isá íni bi bídúg nyə, a kág.»

Ciŋú-cində ná Yésus yág

(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

⁴⁵ Zhwog *Oyúden bwé á zə wé Mariya wá, bwé á dúg sâ Yésus nyə a sá yí, bwé mú *búgula nyə.

⁴⁶ Nji, bóólúgá bwé á kə *Ofarizyêŋ dí, kə jaaw bwo sâ Yésus nyə a sá yí.

⁴⁷ Milúlúú myâ ofada bánôŋ Ofarizyêŋ bwé mú sɛɛŋg *Gwoonŋ ósémbye ó mílúsú wá Zembî, kə ci ná: «Muud éga ngə bul sá *məshimbá. Shé má sá ntədɛl?»

⁴⁸ Shé má ká bíd ná a ngəg nə kə shwóg íí, buud bēsh bwé é búgula nyə ná ndéé, buud ɔ Róma bwé zə ntág íí, zə búgə Mpáánzá íshé, bwú námá lɔɔm íshé.»

⁴⁹ Ngwól múúd wəŋ nə jínə ná Kayíf íí, nyə muud nyə á bæ Ajəláci á ofada mbú wɔonŋ dí yé mú ci ná: «Bi agwágé tɔɔ sâ na lésú nîd.

⁵⁰ Bi adúgə ná í yida bæ bí nə mfíí ná muud ngwú d yág shú kúl búúd jêsh ncindî, lɔɔm í nda jɛ wêsh í?»

⁵¹ Lésú nyə á lás wɔonŋú, nyə a shí gé lás nə lúu yé. Í á yida bæ ná, nda nyə á bæ Ajəláci á ofada mbú wɔonŋ dí ná, nyə a lás tâŋ *muud micúndá ná í á jii ná Yésus yág shú lɔɔm wêsh;

⁵² kú námá bæ nji shú lɔɔm wáméfwó, a yé shú ná bwân ó Zembî búsé ícîmí ícîmí wá bwé sééŋgyag bæ sâ ngwú d.

⁵³ Jwɔw ni wé bwé á ŋwa cigulá ná bwé gwú Yésus yí.

⁵⁴ Yésus nyɛ mú yɔw ngələ kyey bəl-bəl dí kúl Oyúden búsé yí; a mú kə kóómb lɔɔm jísə ŋgɛ shí a shwééshá dí yí, bánôŋ *ompwíin bɛ kə ji dánd bwé á dɔ jɔw ná Ifrêm yí.

⁵⁵ Í á ka zə bæ, nda *Páska Oyúden nyə á bæ kúná-kúnə ná, zhwog buud bwé á ngə wú mákwáádə máŋúd ngə bád kə Yurúsəlem ná bwé ká ngə gusa miŋgusa mi yáób†.

⁵⁶ Bwé á ka ngə sɔ Yésus ná ndéé, kúl bwé á bæ *Luŋ má Zembî yí, bwé á ngə shilə bwámé nə bwámé ná: «Bi mə dúg ná jî? Nyə ajeyé zə zâŋ dí.»

⁵⁷ Í á bæ, milúlúú myâ ofada bánôŋ Ofarizyêŋ bwé má ci ná í bág ná: «Muud nyə é mpu kúl Yésus nyə é bæ yí, bágúlég, bwé kág bii nyə.»

12

Labínda mə Mariya

(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

11:35 Luk 19.41 11:37 9.6 11:38 20.1; Mat 27.60 11:42 12.30 11:44 20.6-7 11:45 2.23 11:47 2.11; Mat 26.3-5; Mis 4.16 11:49 18.14 11:52 10.16 11:53 5.18 11:54 5.13; 7.1 11:55 2.13; Ilŋ 19.11-20; 2Ib 30.17-18 † 11:55 Oyúden bwé á dɔ sá miŋgusa ná bwé gusa milâm myáŋ shú zálə də Páska. 11:56 7.11 12:1 11.1-2

1 Í á ka zə bə, í má lág mwôw mäsaman ná *Páska *Oyúden zəg bə, Yésus má kə Betanî, dánd má Lazâr Yésus nyə a gwûmushi yé.

2 Bóól búúd ɔ dánd dɔɔŋgú bwə á ka sá dína líuú má Yésus dî. Mááta nyə á bə a ŋgə sá milwámá dína jɔɔŋgúd, Lazâr njúl sámabá búúd bənônŋ Yésus bwə á ŋgə də wád.

3 Maríya mú ka ŋwa labínda álal-kus bwə á sá nə fwámé nâr* yé. Nyə á ŋwa labínda ni kúl njwəmbə, zə gwáágulə Yésus məkuúd nə ndeé a mú fîm nyə mwo nə shilú jé; məcud má labínda má mú lwánd njów wêsh.

4 Nŋwól *mpwíin mə Yésus nyə á bə cínŋŋ ná Yúdas Iskariyôt, mpwíin nyə á bə ná nyə wə má bá kusha nə Yésus yé. Ja Yúdas éne má dúg nda Maríya nyə á gwáágulə Yésus labínda nâr ná, a má ci ná

5 «Jí bwə ámə bə kú kusha labínda éga odanarî† mitəd milóól nə ndeé bwə kwíind mímbúmbúwá nə ndí yí?»

6 Nyə a shígé ci ntáni ná a baam nə mimbúmbúwá. Nyə á ci ntó nəcé nyə á bə juwâl; nda nyə á də bii manŋa *mwaanê ná, nyə á də júwo mwaanê cínŋŋ.

7 Yésus mú ci ná: «Bídúg múdá éne nə shee. A má sá sóólúgú ni, ŋgələ bwey téduga nda bwə bá dul mə ní.

8 Nəcə bi é də ji nə mimbúmbúwá mwôw mêsh, nji sənônŋ bí sá ábúlé ji mwôw mêsh.»

9 Na nyə á bə, kúdə zhwog Oyúden bwə má gwág ná Yésus ji Bétanî; bwə á ka ŋgə kə wu, kú bul bə nji shú dé, bwə á ŋgə námə kə ná bwə ké dúg Lazâr nyə á gwûmushi yé.

10 Nə ndeé, milúlúú myâ ofada mí mú ŋwa cígúlá ná bwə jəlá nə gwú námə Lazâr,

11 nəcé sá í á bə nə nyə yí í á sá nə kúdə zhwog Oyúden bwə béégyág nə bwo, yidá kə, kə *búgula Yésus.

Yésus mə nyí Yurúsalem

(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)

12 Mán məlê, ncúlyá buud bwə á zə zâŋ dí wá bwə mú gwág ná Yésus ŋgə zə Yurúsalem.

13 Bwə mú ŋgə ŋwa máŋ má lándú ná ndeé, kə lág nyə bwə ŋgə kîm ná:

Hosána! Gúmá í bəg nə nyɔɔŋ ŋgə zə jínə má Cwámabá dí yé,
Njwú-buud á Izurəyêl.

14 Yésus mú kwey mwâ jakáás, a mú kəwa gwo gwôw nda Kálaad Zembî ŋgə ci ná, ná:

15 Yé shilə Siyôn‡, kú fúnda.

Dugí njwú woó ŋgə zə.

A mbád cwə jakáás dî.

16 *Ompwíin ó Yésus bwə áshígé fwo wámbulə sá í á ŋgə sîy yí fwála dɔɔŋgúd. Bwə á ka kə téduga gwo ja Yésus nyə á ŋwa gúmá yí; bwə mú mpu ná í á bə cilyá shú má Yésus, sóólúgú wɔɔŋŋ námə wə bwə á sá nyə yí.

17 Í á bə na, ncúlyá buud bwə á bə ja nyə á jôw Lazâr gwûmushi nyə yí, bwə ŋgə bwiiŋŋ lán yé.

18 Haaw. Bwə á ŋgə zə bwəma nə nyə nəcé bwə á gwág ná nyə a sá *shimbá dɔɔŋgá.

19 Ntó, *Ofarizyên bwə mú ka ŋgə ci bwámé nə bwámé ná: «Bi má dúg í? Bi cugé nə ŋkul sá sá. Dugá ləəm wêsh ŋgə kə nyédí!»

Gúmá má Yésus

20 Búbaalé Ogarêk bwə á bád námə zə Yurúsalem ná bwə zə yə Zembî gúmá zâŋ níid.

21 Bwə á ka kə dúgya nə Fílíp á mwâ Betusayída, kə jî nyə ná: «Mása, sá ŋgə cœl dúg Yésus.»

22 Fílíp mú kə jaaw André, bá bēsh bwə mú kə jaaw Yésus.

23 Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Wəla má wóós, wəla *Mwân mə Múúd mə jəlá nə ŋwa gúmá yí.

24 Búbálé, má jaaw bí ná, bumə mpəg í ámə kə mándəlúd yí, í ká kə ji kú yə, í bwên gwáméfwó. Í ká yə, í wúmə íbumə məŋkund məŋkund.

25 Muud mə nywílyá nə cug jé yé nyə e jímbal gwo; muud mə yidá bə kú nywílyá nə cug jé wa shí ga dí yé, nyə é baagulə gwo kandugə kandugə.

12:2 Luk 10.40 12:3 Luk 7.37-38 * 12:3 nâr: Jisə wúl kəllá í dúgə mpə námə nda ntanŋa. 12:4 Yúdas Iskariyôt: 6.71; 13.2, 27; 18.2; Mat 10.4 12:5 Iza 58.7; Mat 19.21; Zhk 2.15-16 † 12:5 danarî: Danarî ŋgwúd í á də kwaga nə myéna myâ ŋkúmba jwəw. 12:7 19.40 12:8 Mbá 15.11 12:9 11.43-44 12:11 11.45 12:13 Sôm 118.26; Mat 27.42; Yuá 1.49 12:15 Zak 9.9 ‡ 12:15 Siyôn: Nyə á bə məma mbánŋ bwə á lwə ŋgwála á Yurúsalem cínŋŋ gwów yí. 12:16 2.22; 17.1 12:17 11.42-45 12:19 11.48 12:21 1.44; Luk 19.3; 23.8 12:23 2.4; 12.16 12:24 Mat 10.39; 16.24-25; 1Kr 15.36 12:26 14.3; 17.24

26 Nkí muud má cɛel síya nə mə, a bɛ mə, í mú bə ná, kál má jísé yí, muud ηgə síya nə mə yé bə námá cínɔŋg. Múúd mə ká síya nə mə, Dâ yə nyə gúmá.

27 «Nda bí má dúg éga, mitédúgá mí má búbulə mə lámád. Ká mə cíg ná ji? Ná Dâ, ság ná mə fáámug nə cún ηgə zə ga? Mbô. Mə á yida zə ná mə zəg bwəma nə cún wɔɔŋg.

28 Dâ, ság ná jíná dwô í ηwág gúmá.» A ká námá shîn lás ntáni, kál mú wú jɔŋ dí ná: «Mə má sá, mə é nyiŋgə námá sâ.»

29 Buud bwə á bə cínɔŋgú áncuncuma wá bwə á gwág kál dɔɔŋgú, bwə mú ci ná jísə njum-mpú; bóólúgá nə ηgwól *éŋgəles má lésa nə Yésus.

30 Yésus mú ka ci ná: «Kál ní shígé lás na shú dâm, í ámə yida bə shú dún.

31 Nəcə shí ga í zə bwəma nə sémye mílású kíkídíga, cî á shí ga wusɔw tóón.

32 Mɛɛ, ja má bá wú shí gaád bânɔw gwów yí, mə bá julə búúd bəsh mádí.»

33 Ja Yésus nyə á ηgə ci ntáni yí, nyə á ηgə lwágulə váál shwiy á bá yə yí.

34 Zhwog buud óni bwə mú bɛsa ná: «Sé á jíg *mbwoomb máccɛ dí ná *Kříst mə bá cugə kandugə kandugə. Wó nyiŋgə zə jaaw sé ná í bá jii ná Mwân mə Múúd bánówúg gwów, ntó nyɛ wə jí? Mwân mə MúúdS wɔɔŋg wə zə?»

35 Yésus mú bɛsa bwo ná: «Məŋkenya másə ná wa bídí nə fúfwálá. Ngəgá nə kyey té bí básə ná nə məŋkenya yí, yidúgú í kú bá zə byaluga nə bí; nəcé, muud mə kyéy yidúgúd yé nyə ádé mpu kúl á ηgə kə yí.

36 Ngəgá nə *búgula məŋkenya té məŋkenya másə ná bídí yí, bi ηgəg nə bə bwân ó məŋkenya.» Ja Yésus nyə a shîn lás nə bwo ntáni yí, nyə a béégya nə bwo, a mú kə shwaaw.

Buud bwə á búgúláyé Yésus

37 Yésus nyə á tɛem sá bímbí lú *máshimbá máni buud bwə ηgə dúg íí, buud bwə áshígé *búgula nyə.

38 Sâ jɔɔŋg í á sá ná ciyá má Izayí *muud micúndó í bwəmag. Nyə á ci ná:

Cwám̄ba, zə nyə a búgula kéel sé á ηgə bwiinŋ yí?

Zə Cwám̄ba nyə a lwágulə mpífá nyé yé?

39 Gwə wə í sá ná buud óni bwə bág kú búgula sâ Izayí nyə á ci yí.

40 Zembí nyə a shwu bwo ncím míshád, a lulushi bwo milâm, nəcé mísh máŋ mə á bá dúg, milâm myáŋ mí á bá wám̄bulə, bwə á bá cénd kuú njɔɔnd, nə ndéé mə mú lwag bwo.

41 Izayí nyə á lás ntó nəcé nyə á bwey dúg milwané mí Yésus, a mú lás sâ í dúgyá nə Yésus yí.

42 Í á tɛem bə ntó, bóól zhwog buud wá sámbá ótówə ɔ shwóg bwə á shí búgula Yésus. Nji, bwə áshígé bə nə ηkul məm nyə mísh má búúd dí, bwə á ηgə fúndə nə *Ofarizyēŋ bwə á bá yíl bwo *mpáánzə minjígúlá.

43 Nəcə bwə á cɛel ηwa gúmá mísh má búúd dí, kú bə mísh má Zembí dí.

44 Nji, tɛem bə ntó, Yésus nyə á cúndə gwów-gwów ná: «Muud mə búgúlá mə yé nyə abúgúláyé nji mə, a búgúlá námá múúd nyə á nti mə yé.

45 Muud má dúg mə yé, a má dúg námá múúd nyə á nti mə yé.

46 Mɛɛ muud jísé məŋkenya yé, mə á zə shí ga dí ná, muud yésh mə búgúlá mə yé bág kú nyiŋgə ηgə cugə yidúgúd.

47 «Muud mə gwágulə lésú má ηgə lás yé, nji a kú sá nda má ηgə ci ná, mə dí má yé nyə intúgúlí; mə áyáyé nyə intúgúlí nəcé mə a shígé zə ná mə zə yə búúd ɔ shí ga intúgúlí, mə á yida zə sá ná buud ɔ shí bwə fáámug.

48 Muud mə ká ban mə, ban lésú má ηgə lás yí, muud wɔɔŋg má bwey bə nə sâ í bá yə nyə intúgúlí yí; lésú má ηgə lás ga wə í bá yə nyə intúgúlí jwów á məzhúgúlá.

49 Mə aŋgê nə lás nə lúu wâm; Dâ muud nyə á nti mə yé nyə a bwey lwágulə mə sâ má bág dɛ ci yí nə sâ má bág dɛ bwiinŋ yí.

50 Mə mpú ntâg ná sâ Dâ mə cí ná í bág yí, gwə wə í dɛ yə búúd cug á kandugə kandugə.

12:27 12.23; Mat 26.38 12:28 17.1; Mat 3.17; 17.5 12:31 5.22; 14.30; 16.11 12:32 3.14 12:33 18.32 12:34 Sôm 89.37; 110.4; Eze 37.25; Yuá 12.23; 3.14 § 12:34 Mwân mə Múúd: Ntó má ká ná «Mesí Zembí nyə á nti yé. (Wo ji nə ηkul dúg Dan 7.14.) 12:35 7.33; 8.12 12:36 5.13 12:37 16.9 12:38 Iza 53.1; Rom 10.16 12:40 Iza 6.10 12:41 Iza 6.1-3 12:42 2.23; 9.22 12:43 7.18 12:44 5.24 12:45 14.9; 5.18 12:46 12.35-36 12:47 3.17; 5.22 12:49 7.16-17 12:50 4.34

Ná ndeé, sâ jêsh má ngé lás yí, mə ngə lás nda Dâ nyə á ci ná mə dúg lás ná.»

13

Ngusa mákuú

¹ Í á ka zə bə, zaŋ *Páska í ngé bə ná í zé tééd íí, Yésus nyə á ngə bwey mpu ná wəla í má wóós ná a wúg shí gaád kə wə Dâ. Nda nyə á bul cɛel buud bé ná, nyə á ka námá cɛel bwo kə wóós máshíné má cug jé.

² Ná ndeé, bənôŋ buud bé bwé á ka ngə də; bwé ngé də ntúni, ndug Njwú məjamb mə bwey wá Yúdas mwân mə Shímun Iskariyôt tádúgá lámúd ná a kúshag nə Yésus.

³ Ná ndeé, Yésus nywáá nyə á ngə bwey mpu ná Dâ nyə a má sá ná a jwúg nə isâ byêsh, a ngé mpu ná nyə á zhu wə Dâ, a zé námá nyingə kə wə Dâ.

⁴ Yésus ngé bwey mpu ntó, a mú tów shí, yíl káándé nyə á bə nə ndí gwów yí, a mú ŋwa táwala cɛɛlə kugud.

⁵ A mú shwu májúwó bíshim dí, tééd ngələ gusa *ompwíin bé məkuú, ngə fím nə táwala nyə á cɛɛlə kug dí yé.

⁶ Í mú zə wóós ná a gúsag Shímun Pyêr mə mákuú. Shímun Pyêr mú ci nə né ná: «Wo, Cwámaba? Wó gusa mə məkuú?»

⁷ Yésus nə né ná: «Sâ má ngé sá ga, wo cugé nə ŋkul fwo mpu gwo kíkídíga, wo bá yida shúgula wámbulə gwo.»

⁸ Pyêr mú ci nə nyə ná: «Mbô! Wo abulé bwele gusa mə məkuú.» Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Má ka bə kú gusa wo məkuú, wo nda ná nyingə bə múúd waamâ.»

⁹ Shímun Pyêr mú ka ci nə nyə ná: «Ŋkí ntó Cwámaba, kú gusa mə nji məkuú; gusag námá mə məbwê, nə lúu!»

¹⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Muud nyə ámə bwey gusa yé má də jii ná bwé gúsag nyə nji məkuú, kú ná nyingə bə nyúúl nyêsh, nəcé á bwey bə fúbán. Bì báá bì básə ntâg mífúbán, nji kú bə bí bêsh.»

¹¹ Yésus nyə á ngə bwey mpu muud mə bá kusha nə nyə yé; gwə wə nyə á ci nə bwo ná: «Bì bêsh dí básə mífúbán» yí.

¹² Ja Yésus nyə a shîn gusa ompwíin bé məkuú ntúni yí, nyə á nyingə bwáád káándé yé ná ndeé a mú nyingə kə jì shí, də. A mú jì bwo ná: «Sâ mə ámə sá bí ni, ye bí mə mpú nda í kə ná?»

¹³ Bì má də dí jôw mə ná: “Yíguli”, gúl ja ná: “Cwámaba.” Bì má də mpu sâ, nəcé mə jisə Yíguli, mə Cwámaba.

¹⁴ Ŋkí mə Yíguli, mə Cwámaba, mə má gusa bí məkuú, bí má jəla námá nə də sá ntó mpádúgá nyín.

¹⁵ Nəcé yuug wə mə má yə bí ni. Nda mə ámə sá bí ni, dúgá síya ntó.

¹⁶ Búbálé, mə jaaw bí ná, lwaá í ádé bwele ntə mása, *muud lwámá nda bwele ntə múúd nyə ámə kənd nyə lwámád yé.

¹⁷ Bì má mpu ntó wə ni; bí má ká də sá ntó, bí má jəla.

¹⁸ Mə aŋgê nə ci bí bêsh. Mə mpú búúd má á féesh wá. Nji, í jii ná sâ jí cilyá Kálaad Zembí dí yí í bwámag. Jí cilyá ná: “Muud sá ngé də səŋ ngwúd yé má tééd ná a lúmbáli nə mə”.

¹⁹ Mə má fwo bwey jaaw bí gwo kídíga, í kú fwo síy, shú ná ja í bá síy yí, bí bág *magulə ná mə jisə.

²⁰ Búbálé, mə jaaw bí ná, muud mə lág múúd lwámá wám yé, a má lág mə; muud mə lág ntâg mə yé má lág múúd nyə á nti mə yé.»

Yúdas mə zə kusha nə Yésus
(*Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23*)

²¹ Ja Yésus nyə a shîn ci ntúni yí, mitádúgá mí á búbulə nyə lámúd; a mú lás ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, ngwól múúd á na bídí nyə é kusha nə mə.»

²² *Ompwíin bwé mú ngə dúgya mpádúgá nyəŋ ngə sọ ná bwé mpúg muud Yésus ngé ci yé.

²³ Mpwíin Yésus nyə á də bul cɛel yé nyə á bə a njúl Yésus dí koogú.

²⁴ Shímun Pyêr mú ngə nyúg nyə mpu ná: «Shílóg nyə muud á ngé ci yé.»

²⁵ Mpwíin wəŋg mú yid, jéég Yésus lúu buđ dí jì nyə ná: «Cwámaba, jisə zə eé?»

²⁶ Yésus mú bɛsa ná: «Mə zə juwo kúl buled ídúwud, muud má é yə yé, muud wəŋg wə

éci.» Yésus mú ñwa kúl buléd juwo ídâw dí, yə Yúdas Iskariyôt, mwân mə Shímun.

²⁷ Nji Yésus mə yə nyə kúl buléd ni yí, *Sátan mə nyíi wə Yúdas. Yésus mú ci nə nyə ná: «Lεεlɔg sá sâ wó ñgə jii ná wo sá yí.»

²⁸ Buud bwə á bə cínɔŋg wá, kú nə tɔɔ ñgwúd nyə á mpu sâ Yésus nyə á ci nə nyə ntó yí.

²⁹ Nda í á bə ná Yúdas nyə á du bii manja *mwaanê ná, bóól bwə á ñgə téduga nə Yésus nyə á ñgə ci nə nyə ná a kég kusə ísâ í zâŋ, ñkí ntâg ná a kég yə mímbúmbúwá gúl sâ.

³⁰ Yúdas nyə nyə á shwal cúwo tóón ja nyə á ñwa kúl buléd yí, í njúl mpwó-bulú.

³¹ Nji Yúdas nyə a cúwo tóón yí, Yésus mú ci ná: «Mwân mə Múúd mə ñwa gúmá ja gaád, a mə sá námə ná Zembî ñwág gúmá.

³² Zembî nyəmfwó nyə e lwóya gúmá mə *Mwân mə Múúd, a wál námə zə lwóya gwo.

³³ Yé bwán bâm, sánɔŋ bí sá é ji nji fúfwálá. Bi mə bá sɔ mə; ná ndéé, námə nda mə á ci nə *Oyúden ná, mə ci námə nə bí ja gaád ná: “Bí cugé nə ñkul kə kúl mə zə kə yí.”

³⁴ Mə yá bí cɛɛ agúgwáan, dúsa ná: “Ciilagá biméfwó nə biméfwó. Námə nda mə á cɛel bí ná, ciilagá biméfwó nə biméfwó.

³⁵ Sâ í é sá ná buud bwə dúg mpu ná bi búsa ompwíin bâm yí jisə cɛelí bí é ñgə ciila biméfwó nə biméfwó yí.”»

Pyêr nyə e kílya Yésus

(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶ Shímun Pyêr mú ci nə nyə ná: «Cwámba e, wo ká ñgow ée?» Yésus nə nyə ná: «Kíkídíga, wo cugé nə ñkul bɛ mə kúl mə é kə yí, wo e bá shúgala bɛ mə.»

³⁷ Pyêr mú bɛsa ná: «Cwámba, mə cugé nə ñkul ka bɛ wo kíkídíga nəcé ji? Mə ji nə ñkul kɛɛnzɔ cug jám shú dwô.»

³⁸ Yésus mú bɛsa ná: «Wo ji nə ñkul bále kɛɛnzɔ cug gwô shú dâm? Búbálé, mə jaaw wo ná, shúshwóógú ná ñgwúm kúwó kwáágúgi, wo e kílya mə ija ilóol.»

14

Yésus jisə zhií

13:27 13.2 **13:29** 12.6 **13:31** 17.1 **13:33** 8.14 **13:34** 15.12, 17; 1Yn 2.7-8; 3.11, 23; 4.11; 2Yn 5-6 **13:35** 1Yn 3.14 **13:36** 8.14; 21.19 **13:38** 18.27 **14:1** 14.27 **14:3** 12.26 **14:5** Tómas: 20.24 **14:6** Heb 10.20
14:7 8.19 **14:9** 12.45 **14:10** 3.35 **14:11** 5.18, 36; 10.37-38 **14:13** 15.16; 17.1 * **14:14** Míl míciyá mí ayág mí cugé nə “mə”. **14:15** 14.21, 23; 15.10; 1Yn 5.3; 2Yn 6

¹ «Mitédúgá mí nda bæeg búbulə bí mílúúd. Búgúlágá Zembî, bí *búgula mə.

² Njów mə Dâ wúsə nə zhwog ikúl búúd bí nə ñkul ji yí. Í mbâm bə kú bə ntó, ñki mə mə námə jaaw bí. Mə zə kə kwambulə bí jiya.

³ Ja mə bá shín kwambulə bí jiya yí, mə bá nyiŋgə zə ñwa bí, kə nə bí. Mə bá kə nə bí ná bí bág námə bə kúl mə jisə yí.

⁴ Bí mə mpú ntâg zhií í ká kúl mə zə kə yí.»

⁵ Tómas mú ci nə nyə ná: «Cwámba, sá bân nda mpu kúl wó zə kə yí, sá é ka mpu zhií á wu ntədəle?»

⁶ Yésus mú ci ná: «Mə wə jisə zhií, mə obábálé, mə cug. Muud cugé nə ñkul kə wə Dâ kú cingya mádí.

⁷ Í ká bə ná bí mə mpú mə, bí é mpu námə Sóŋgú waamê. Né ndéé, tééd kíkídíga, bí mə mpu nyə, bí mə námə dúg nyə.»

⁸ Fílíp mú ci ná: «Cwámba, lwóg sá Dâ, bímbí dɔɔŋg í é jəla nə sâ.»

⁹ Yésus ná: «O Fílíp! Wo afwóyé mpu mə? Bímbí shwə mə ji ga? Muud mə dúg mə yé, mə dúg Dâ. Nəcə jí wó nyiŋgə ci nə mə lwóg bí Dâ yí?

¹⁰ Ye wo aŋgê nə *magulə ná mə ji Dâ dí cwû, Dâ njúl mádí cwû? Lésú wêsh mə ñgə lás nə bí yí, mə aŋgê nə ci tɔɔ ciyá nə lúu wâm. Dâ muud njúl mádí cwû wə ñgə sá misóólúgú myé.

¹¹ Maguləgá ná mə jisə Dâ dí cwû, Dâ njúl mádí cwû. Nywágá námə ka magulə nə dúgúlə misóólúgú mə ñgə sá myá.

¹² Búbálé, mə jaaw bí ná, muud mə búgúlá mə yé, a bá námə sá misóólúgú mə ñgə sá myá; a bá námə sá myɔɔŋg mí búl nyiŋgə ntɔ myá. A bá sá myo nəcé mə zə kə wə Dâ.

¹³ Sâ jêsh bí mə bá gwáamb nə jínə dâm yí, mə bá sá gwo; ntó, Mwân mú bá sá ná Sóŋgú ñwág gúmá.

¹⁴ Bí mə ká gwáamb *[mə] gúl sâ nə jínə dâm, mə sá gwo.

Yésus mə kaag ómpwíin Njêŋkê Shíshim

¹⁵ «Bí mə ká cɛel mə, bí e wá mílúú mácéɛɛ mâm dí,

16 mæc ka bá jægula nə Dâ. A bá nti bí ηgwól múúd mə bá zə də bándulə bí yé, binónη nyân zə bá ji kandugə kandugə.

17 Nyân wə Shíshim óbábálé; Shíshim búúd ɔ shí ga bwə cúgé nə ηkul lág yí. Bwə cúgé nə ηkul lág nyə nəcé bwə áηgê nə dúg nyə, bwə ámpúyé námə nyə. Bi bân bi mə mpú nyə, nəcé binónη wə búśá, a bá námə ηwa jiya bídí.

18 Mə abúlé lúgə bí bwân ónyulú, mə bá nyingə zə bídí.

19 Í mə lúg búbaalé fwála, buud bwə á nyingəyé ná dúg mə. Bi bân bi mə bá dúg mə mə ηgə cugə, bi ka ntâg bá cugə.

20 Jwôw dɔɔηgú, bi mə bá mpu ná mə ji Sónηgú waam dí cwû, bi njúl mádí cwû, mə námə bídí cwû.

21 Nkí muud mə gwág ísâ byêsh mə ηgə ci ná í bág yí, a bɛ byo, muud wɔɔηg mə cɛel mə. Í njúl ntâg ná, muud mə cɛel mə yé, Dâ nyə é cɛel nyə, mə mú námə cɛel nyə, mə sá ná a mpúg mə.»

22 Yûdə, kú bə Yúdas Iskariyôt, mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, wo sá ná sá mpúg wo, kú sá ná buud ɔ shí ga bwə mpúg wo, ntó nye wə ntudél?»

23 Yésus mú bɛsa ná: «Múúd mə ká cɛel mə, nyə e sá sâ mə ηgə ci yí, Dâ mú bá cɛel nyə; ná ndéé, sá bá zə nyádí zə ji jiya.

24 Muud nyə acéélé mə yé, nyə á bəyé nə mægwág nə lésú wâm. Í njúl ná lésú bí ηgə gwág mə ηgə lás ni í áηgê nə zhu mádí, í ηgə zhu wə Dâ muud nyə á nti mə yé.

25 Mə á də jaaw bí ísâ íni sónônη bí sá njúl ná.

26 Nji, muud mə bá də zə bándulə bí yé, Nkɛ̀ηkɛ̀ Shíshim Dâ mə bá nti bí jínə dáámud yé, a bá jíguli bí ísâ byêsh, a də sá ná bi dúg téduga ísâ byêsh mə á jaaw bí yí.

27 Mə lúgə bí nə mətəla, mə yə bí mətəla mâm. Mə ayəyé bí mwə nda búúd ɔ shí ga bwə də yə bí ná. Mitédúgá mí nda bɛɛg búbulə bí mílúúd, kúgá bə nə ífwaas.

28 Bi a shí gwág mə á ci nə bí ná: “Mə é kyey, nji mə bá nyingə zə.” Í mbâm bə ná bi

mə cɛel mə, ki bi mə gwág məshusug nə mə zə kə wə Dâ, nəcé Dâ mə cə mə.

29 Mə bwey ná jaaw bí gwo kidíga, í kú fwo s̄y, shú ná bi bág *búgula ja í bá s̄y yí.

30 Tээ́d kíkídíga, mə á nyingəyé ná ηgə bul lés̄ha nə b̄i, nəcé c̄i á shí ga ηgə zə. A cúgé yida bə nə tɔɔ zhízhií nə a sá mə s̄a;

31 Í yida j̄i ná buud bwə mpúg nə mə cɛel Dâ, mə də sá ísâ nji váál Dâ nyə á cɛɛlə nə mə bág də sá yí. Tówúgá shé wúgá wa!»

15

Fwámé shug lá kwoolú vînyə

1 «Mə wə jísə fwámé shug lá kwoolú *vînyə, Dâ jisə mbɔɔl.

2 Lôw wêsh í nóód mádí í kú nə ibumə yí, a yíl wo. Wɔɔηg wêsh í ηgə wúmə yí, a kwambulə wo shú ná í nyín̄gəg mpu wúmə.

3 Bi mə bwey ntâg bə mífúbán, minjígúla mə mə jíguli bí myá mí mə bwey fúb b̄i.

4 Nadagá nə mə, námə nda mə mə nada nə bí ná. Lôw líí í cúgé nə ηkul wúmə ntáni, í kú bə í nóód kug lííd. Námə váál ηgwúd, bí cugə nə ηkul bə nə mpumə ηkí bi anádáyé nə mə yí.

5 Mə wə jísə shug lá kwoolú vînyə, bi bân milôw. Nyɔɔηg mə nádá nə mə, mə ηwa jiya nyádí lámúd yé, a bá bə nə ibumə mən̄kund mən̄kund; bi mə mpú ná bí cugə nə ηkul sá s̄a mə kú bə. 6 Múúd mə ká bə kú nada nə mə, bwə bá wusə nyə tóón, a mú bə nda lôw kwoolú vînyə í áshígé wúmə yí. Milôw myɔɔηg mí də shwáás nə ndéé, bwə cwéég myo kul kuda dí, mí kə jígə.

7 Bí mə ká nada nə mə, iciyá byâm ηwa jiya bídí mílámúd í, bí je gwáám̄b s̄a jêsh bí mə j̄í yí, í bə.

8 Zhíí bí bí nə ηkul sá ná Dâ ηwág gúmə yí nyísə ná, bi bág nə ibumə mən̄kund mən̄kund í, lwágulə nə bi búśə *ompwíín báamə.

9 Mə mə cɛel bí námə nda Dâ mə cɛel mə ná; nadagá mádí cɛelíd.

10 Bí mə ká wá mílúu máccɛɛ mâm dí, bí nada mádí cɛelíd, námə nda mə mə wá lúu máccɛɛ mə Dâ dí, mə nada nyádí cɛelíd ná.

14:16 7.39; 14.26; 15.26; 16.7, 13; 20.22; 1Yn 3.24; 4.13; Mis 1.4; 2.4 14:17 1Kr 2.10-16 14:19 16.16; 8.14 14:20 5.18 14:21 14.15 14:23 Mbú 3.20 14:24 7.16 14:26 14.16 14:27 16.33; 20.19, 21 14:28 8.14 14:29 13.19 14:30 12.31 14:31 15.10; Mat 26.46 15:1 Ozê 10.1; Sôm 80.9-12 15:2 Mat 3.10 15:3 13.10 15:4 6.56; 15.7, 10, 16; Rom 11.17-18; 2Kr 3.5; 4.7; 1Yn 2.6, 28; 3.6, 24 15:6 Mat 7.19 15:7 15.16 15:8 14.13; 17.1 15:9 13.1; 5.18 15:10 14.15 15:11 16.22, 24; 17.13; 1Yn 1.4

11 «Mə mə lás nə bí ntáni nəcé mə jii ná məshusug mām mə kálag bídí, bi bóg nə məshusug kú nə nji.

12 Cεε dām wá: Cɪlagá biméfwó nə biméfwó námə nda mə céél bí ná.

13 Gúl cεelí í ányíngé ntə jəng jii ná muud mə keenzh cug jé shú óshwá bé yí.

14 Bí mə ká wá míлуу máccεε mām dí, bi búsə oshwá bām.

15 Mə anɣê ná ηwa bí ná osól ə mäsáal, sóal mäsáal nyə ádé mpu sâ mása yé ηgá sá yí. Mə ηgə ηwa bí ná oshwá bām, mə a mə sá ná bi mpúg sâ jēsh mə á gwág nə Sóónɣú waam yí.

16 Bi dí bi a féesh mə; mə wə mə a féesh bí, mə yə bí séy ná bi kág, kə ηgə bə nə ibumá, ibumá byəng í ji kanduga. Í ká bə ntó, Dâ dɛ bá yə bí sâ jēsh bí mə bá dɛ gwáamb nə jínó dām yí.

17 Sâ mə ηgə cɪ ná bi sáag yí jí ná bi cílag biméfwó nə biméfwó.»

Zhíy a shí ga

18 «Búúd ə shí ga bwé ká mpíi bí, mpugá ná bwé á fwo námə téed mpíi mə.

19 Bi mbəm bə búúd ə shí ga, ki buud ə shí ga bwé mə cεel bí ná bi búsə buud bán. Ká, bí cugé búúd ə shí ga, mə a féesh bí, mə wá mbéégí mpédúgá bínoη bwo, gwá wə búúd ə shí ga bwé ηgə mpíi bí yí.

20 Bi ə tédúgá lésú mə á lás nə bí yí, ná: “Lwaá í ádé bwεε ntə mása”. Kagá mpu ná ηkí bwé á lwágulə mə cúwúlí, bwé bá námə lwágulə bí cúwúlí; ηkí bwé á bə nə mægwág nə lésú wám, bwé bá námə bə nə mægwág nə lésú wán.

21 Bwé bá dɛ sá bí isâ íni byēsh nəcé bí bále búúd bām, bán bwé ámpúyé ntəg muud nyə á nti mə yé.

22 Mə a mbəm bə kú zə, zə lésha nə bwo, bwé nda bə nə *səm; ká, bwé cugé nə kəod bwé káadug shú sém wán ja gaád yí.

23 Muud ηgə mpíi mə yé ηgə mpíi Sóónɣú waamə.

24 Mə a mbəm bə kú sá mísólúgú mə á sá bwé dí myá, mísólúgú múúd nyə abwélé sá myá, bwé nda bə nə sém; ká, bwé á mə dúg

mísólúgú myəngú, nji bwé ηgə mpíi sá, nə mə nə Sóónɣú waamə.

25 Nji, í ηgə bə ntó shú ná sâ jísə cilyá bwé dí máccεε dí yí í bwəmag; jísə cilyá ná: “Bwé á mpíi mə kú nə sâ mə á sá bwo yí.”

26 «Muud mə bá dɛ zə bándulə bí yé mə bá zə, nyə wə Shíshim óbúbálé mə Dâ. Mə bá ηwa nyə wə Dâ, mə nti bí. Ja á bá zə yí, a bá zə dɛ bwíng sâ í dúgyá nə mə yí.

27 Bí, bi mə bá námə dɛ bwíng sâ í dúgyá nə mə yí, nəcé shé á mə bə sámbá té mátéédúlé.»

16

1 «Mə ηgə bwé jaaw bí isâ íni shú ná bí nda bá bíil mábwəbúlánúd.

2 Mpugá ná bwé bá dɛ yíl bí *məmpáanzə mə mínjígúlád. Dúl wəla í bá ntəg zə bə ná, buud bwé bá dɛ téduga ná ja nyəη mə gwú ηgwól a bídí yí, a mə yə Zembí gúmá fwámé yə.

3 Bwé bá dɛ sá ntó nəcé bwé áshígé mpu Dâ, kú námə mpu mə.

4 Nji, mə ηgə bwé jaaw bí isâ íni shú ná ja wəla dəng í bá wós yí, bi ə bá téduga ná mə á shí jaaw bí.»

Séy Nkékê Shíshim mə bá zə dɛ sêy yí

«Mə a shígé fwo bwé jaaw bí isâ íni mátéédúléd nəcé sánəη bí sá á bə ná sámbá.

5 Ká ja gaád íí, mə zə kə wə muud nyə á nti mə yé, tə muud a bídí sámbá nyə ashilé ntəg mə ná: “Wo kə ηgow?”

6 Nji, nda mə ηgə jaaw bí isâ íni ná, bi mə shín bul bə nə məcɛy mílamúd.

7 Nji, tɛem bə ntó, mə mə jaaw bí búbálé. Í yida bə bí nə mfíí ná mə kyéyug; mə ká bə kú kə, muud mə bá zə dɛ bándulə bí yé kú zə bídí. Mə ká yida kə, mə mú bá nti bí nyə.

8 Ja á bá ntəg zə yí, a bá zə sá ná buud ə shí ga bwé mpúg iwushí búsə nə ndí kóomb á *səm, nə otútəlí, nə sémyé mílúsú yí.

9 Iwushí búsə nə ndí kóomb á sém yí bíse ná bwé abúgúláyé mə.

15:12 13.34; 1Yn 4.11 15:13 10.11 15:16 14.13; 15.7; 16.23-24; Mat 18.19; 1Yn 3.22; 5.14-15; Yuá 6.70; 13.18
 15:17 13.34 15:18 7.7 15:20 13.16 15:21 16.3 15:22 9.41 15:23 Luk 10.16; Yuá 5.23; 1Yn 2.23 15:24
 5.36 15:25 Sôm 69.5; 35.19 15:26 1.15; 5.36; 14.16; 1Yn 5.6-9 15:27 1.14; Mis 1.8; 1Yn 1.2; 4.14 16:2 9.22
 16:3 15.21 16:4 13.19 16:5 8.14 16:6 16.22 16:7 14.16 16:8 Mis 24.25 16:9 2.23; 5.38; 6.36, 64;
 7.5; 10.26; 12.37 * 16:10 Yésus nyə á ηgə cεel cɪ ná: Zembí nyə e lwágulə ótútəlí bé nə kəndúlə Mwán yé kwólós dí shú
 mísém mí búúd, ná ndé a mú bán ηwa nyə gwəw nyé dí caangád.

10 Bwé nyingə bæ nə iwushí kóómb á otútəlí dî; byán bísə nəcə mə zə kə wé Dâ, bi ányingəyé ná dúg mə.*

11 Bwé ka námə nyingə bæ nə iwushí kóómb á sémyé mílásúd; bísə nəcə Zembî má bwey sám̄b Cî á shí ga lású yé†.

12 «Mə ji ná nə zhwog isâ né mə ηgóg nə jaaw bî; nji, bí cugé nə ηkul jísow byo kíkidíga.

13 Ja Shíshim á obúbálé mə bá zə yí, a bá jaand nə bí né ndeé bí wámbulə obúbálé bēsh. Nyə abúlé də lás isâ nə lúú yé, a bá də kala bí isâ bwé bá də jaaw nyə yí, a də jaaw bí isâ í bá s̄y yí.

14 A bá sá né mə ηwág gúmá, nəcə a bá də lág isâ byâm a də jaaw bî.

15 Sâ jēsh Sóňgú waam ji nə ndí yí jísə sâ jām, gwé wé má cí ná a bá jaaw bí isâ á bá lág mádí yí.»

Məcəy mə lâm má bá nyεε máshusug

16 «Í má lúg búbaalé fwála, bi á nyingəyé ná dúg mə; búbaalé fwála ká nyingə c̄p̄, bi mú nyingə dúg mə.»

17 Bóól *ómpwíín bwé mú ηgə ci bwámé nə bwámé ná: «Jí gwáméfwó á ηgə c̄el ci yí? A ci ná: “Í má lúg búbaalé fwála, bi á nyingəyé ná dúg mə; gúl búbaalé fwála kú nyingə c̄p̄, bi mú nyingə dúg mə.” Nyə ámə fwo námə ci ná: “Mə zə kə wé Dâ.” Ntó má kó ná jí?»

18 Bwé ná: «“Búbaalé fwála” ntó nyε mə kó ná jí? Só ampúyé sâ á ηgə c̄el ci yí.»

19 Yésus músə mpu né bwé wál c̄el zə jí nyə mishílí, a mú ka ci nə bwo ná: «Mə ámə ci nə bí ná: “Í má lúg búbaalé fwála, bi á nyingəyé ná dúg mə; búbaalé fwála ká nyingə c̄p̄, bi mú nyingə dúg mə.” Gwé wé bí ηgə s̄p̄ biméfwó nə biméfwó né bi mə wámbulə yí?

20 Búbálé, má jaaw bí ná, bi mə bá j̄i máyê, bí tədəwa, buud ɔ shí ga bāη bwé ηgə zhwiimba. Bi mə bá bæ nə məcəy mə lâm, nji məcəy mōňg má bá nyεε bí mēshusug.

21 Ja múdá wəla lə byéyí í də wóós yí, ηgáá á də bæ nə məcəy. Njāá ja á má byâ yí nyə ádé

ná téduga məcəy, a yida gwág mēshusug ná a má byá?

22 Námə mbií ηgwúd wōňgú, bí búsə nə məcəy ja gaád; nji, mə bá nyingə dúg bí, bí ka bá bæ nə mēshusug; muud nyə abúle bwele déég bí m̄an mēshusug.

23 Ja jwōw dōňg í bá bæ yí, bi abúle ná nyingə jí mə shílí tō gúl sâ nə gúl. Búbálé, má jaaw bí ná, bí má ká gwáám̄b Dâ sâ nə jínó dām, a yə bí gwo.

24 Wóós nə kíkidíga, bi afwóyé ná gwáám̄b sâ nə jínó dām. Gwáám̄búgá, bi é bii, mēshusug ka bæ bí kú nə nji.»

Yésus má nt̄q shí ga

25 «Mə má ηgə lás nə bí lású ní wēsh ómpwokwoond dî. Nji, dúl wəla í bá zə bæ, wəla dōňgú, mə abúle ná də lás nə bí ntó, mə bá də jaaw bí isâ í dúgyá nə Dâ yí né kpwóó kpwóó.

26 Jwōw dōňgú, bi mə bá gwáám̄b Dâ isâ nə jínó dām, mə acíyé ná mə bá jəgula nə nyə shú dún, mbô;

27 nyáméfwó má c̄el bí. A c̄el bí nəcə bi á c̄el mə, bí magulə ná mə á wú wé Zembî.

28 Mə á wú wé Dâ, mə zə wa shí mishwun; ja gaád í, mə zə wú wa shí mishwun kə wé Dâ.»

29 *Ompwíín bé bwé mú ci nə nyə ná: «Wo má dúg í, wo mú ηgə lás ja gaád né kpwóó kpwóó, kú ná nyingə bæ ómpwokwoond dî.

30 Só má mpu ja gaád né wεε mə mpú sâ jēsh, ná í ajjýyé ná muud shílág wo shílí. Gwé wé sá má ka magulə ná wo a wú wé Zembî yí.»

31 Yésus mú b̄esa nə bwo ná: «Bi má ka t̄em magulə ja gaád ε̄ε?

32 Dugá, dúl wəla í bá zə bæ, í má bwey námə bæ, wəla á né bi é c̄ima, muud yēsh kə jé kóómb, bí lúgə mə māméfwó. Nji, mə cugé māméfwó, sá Dâ wé búsá.

33 Mə ηgə bwey jaaw bí isâ íni shú ná bi bág nə mətəla mádí kwoňud. Shí ga í bá lwágulə bí *incwaw í ntug; nji bi ɔ lwóyá íňkán, mεε má nt̄q *m̄an̄kul m̄a shí ga.»

16:11 12.31 † 16:11 Iwushí bísə ná buud ɔ shí ga bwé amágúlýé ná Zembî má bwey sám̄b nyə lású yé. 16:13 14.16; 15.26; Mis 16.6-10; 1Yn 2.27 16:14 17.1 16:15 17.10 16:16 14.19 16:22 15.11 16:23 15.16 16:25 Mat 13.34 16:28 8.14 16:32 Zak 13.7; Mat 26.31, 56 16:33 7.7; 14.27; 1Yn 5.4 17:1 2.4; 11.4; 12.16, 23, 41; 13.31-32; 14.13; 15.8; 16.14; 17.10, 22, 24

17

Majəgula mə Yésus

¹ Ja Yésus nyə á shîn lás ntáni yí, nyə bân mpwoombú dúg gwów a mú ci ná: «Ye Dâ, wəla mə wóós. Ság ná Mwân woó ηwág gúmə shú ná Mwân woó kág námə yə wo gúmə.

² A ηwág gúmə shú ná a yág buud bēsh wo á yə nyə wá cug á kandugə kandugə, nda wo á yə nyə ηkul ná a jwúg nə buud bēsh ná.

³ Cug á kandugə kandugə jəəng jísə ná muud mpúg wo, fwámé Zembî ηgwúd nə ηgwúd jísə yé, ka námə mpu Yésus-Kríst muud wo á nti yé.

⁴ Mə má sá ná wo ηwág gúmə shí gaád, mə má casulə ísəy wo á ci ná mə sáág yí.

⁵ Dâ, mə á bwey də bə nə gúmə wódí koogú, shí nə gwôw nda fwo bə; ság ja gaád ná mə nyíngəg bə nə gúmə jəəng wódí koogú.

⁶ «Buud wo á féesh yə mə mpédúgá buud ə shí ga wá, mə á má sá ná bwə mpúg sâ wó jísə yí. Bwə á bə buud bwô, wo á ka yə mə bwo, bwə mú gúmal lésú wô.

⁷ Bwə má mpu ja gaád ná sâ jēsh wo á yə mə yí í á wú wódí,

⁸ nəcə iciyá wo á yə mə yí, mə á yə bwo byo. Bwə á má bii byo, bwə á má mpu fwámé mpu ná mə á wú wódí, bwə á má ntâg magulə ná wo á nti mə.

⁹ Mə ηgə jəgula shú dán, kú bə shú búúd ə shí ga; mə ηgə jəgula shú búúd wo á yə mə wá, nəcə búsə buud bwô.

¹⁰ Sâ jēsh má jí nə ndí yí jísə sâ gwô, jəəng jēsh wó jí nə ndí yí jísə sâ jâm. Buud wo á yə mə wá bwə á má sá ná mə ηwág gúmə.

¹¹ Mə ányingəyé ná bə wa shí, mə ηgə zə nūη wódí, ηjî bāη búsə ná wa shí. Dâ, wo muud wó ádé seηgya nə məbôw yé, baaguləg bwo nə ηkul nyísə wódí jínə dí yí, ηkul wo á yə mə yí. Baaguləg bwo ntó, bwə bəg sâ ηgwúd námə nda mə nə wo, shwə búsə sâ ηgwúd ná.

¹² Ja sənón sə á bə yí, mə á ηgə baagula bwo nə ηkul nyísə wódí jínə dí yí; mə á də baagasə bwo ná ndéé, təə ηgwúd nyə a shígé jímb, susaalê námə ηjî nyəəng nyə á bə ná

a bá jímb yé. Ntó, sâ jí mícilyád yí í á má bwəma.

¹³ Mə ηgə zə wódí ja gaád; mə ηgə ná lás lésú ga mə njúl wa shí shú ná məshusug mām má kálag bwədí kú nə ηjî.

¹⁴ Mə á yə bwo iciyá byô, buud ə shí ga bwə mú ntâg mpii bwo; bwə mpii bwo nəcə báá bwə cúgé búúd ə shí ga, námə nda má cúgé múúd a shí ga ná.

¹⁵ Mə acíyé ná wo yílúg bwo shí gaád, mbô. Má yida ci ná wo bááguləg bwo, Mbáwúlú múúd nda sá bwo sâ.

¹⁶ Bwə cúgé búúd ə shí ga, námə nda má cúgé muud a shí ga ná.

¹⁷ Ság ná bwə ηgəg nə bə obúbalé bwô, bwə ka ηgə béegyá nə məbôw; kéel dwô dúsə obúbalé.

¹⁸ Wo á nti mə shí gaád, mə zə námə kənd bwo shí gaád.

¹⁹ Mə tál máméfwó jâm cé shú ná obúbalé bwə sáág ná bwə béegyág nə məbôw.

²⁰ «Mə aηgê nə bul jəgula ηjî shú dán. Má jəgula námə shú búúd bēsh bwə bá *búgula mə nəcə lán wán wá.

²¹ Má jəgula nə wo ná bēsh bwə bəg sâ ηgwúd. Dâ, wo jí mádí cwû, mə njúl wódí cwû*. Námə nda shwə búsə ntó ná, má jəgula nə wo ná bwə bəg námə shwə dí cwû, buud ə shí ga bwə máguləg ná wo á nti mə.

²² Mə a má yə bwo milwané wo á yə mə myá, ná bwə bəg sâ ηgwúd námə nda shwə búsə sâ ηgwúd ná,

²³ í bəg ná, mə njúl bwədí cwû, wo njúl mádí cwû, bwə mú bə sâ ηgwúdá váál í jéla yí, buud bwə mú mpu ná wo á nti mə, wó cēel ntâg námə bwo nda wó céel mə ná.

²⁴ Dâ, má jî ná kúl má jísə yí, sənón buud wo á yə mə wá sə bəg, bwə bényug milwané wo á yə mə myá. Wo á yə mə myo nəcə wo á bwey cēel mə wo nda fwo fwə shí nə gwôw.

²⁵ Dâ, wo muud jí tátəlí yé, buud ə shí ga bwə ámpúyé wo, məe mə mpú wo, buud wo á yə mə óga bwə á má mpu ná wo á nti mə.

²⁶ Mə a má sá ná bwə mpúg sâ wó jísə yí, mə é nyingə námə ηgə sá, shú ná váál cēlí

17:2 3.35; 5.24; Mat 28.18 17:3 1Yn 5.20 17:4 4.34 17:5 1.1-2; 8.58; 17.24 17:6 17.26 17:10 15.8 17:11 6.39; 13.18 **bwə bəg sâ ηgwúd:** 10.30; 17.21-23; Gal 3.28 17:13 15.11 17:14 7.7; 8.23 17:15 Mat 6.13; 2Te 3.3; 1Yn 5.18 17:18 20.21 17:21 5.18; 17.11 * 17:21 Váál á ná, ηkí muud mə nyí mə nyúúlád, a kwey wo; ηkí a nyí wo nyúúlád, a kwey mə. 17:24 12.26; 17.5 17:25 1.9-10; 8.55; Mat 11.25-27 17:26 17.6

wó céél mə yí í bág bwádí ícug dí, mə njúl bwádí ícugud.»

18

Bwá zá bii Yésus
(*Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53*)

¹ Ja Yésus nyə a shîn ci ntáni yí, nyə á kyey, bánôñ *ompwíin bé bwá mú ntɔ Kédron, kə fanwiny; gúl fambá í á du bə nûñ, bánôñ ompwíin bé bwá á du bwey kə cínəñg.

² Na ji ná, Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə á bwey du mpu kúkúl jəñgú, nəcé Yésus nyə á kə du seəñgya nə ompwíin bé wu ija ija.

³ Milúlúú myâ ofada bánôñ *Ofarizyêñ bwá á ka kənd kında ózimbi nə ifulish ná bwá kág bii Yésus. Bwá á ka ñwa iməəs nə malámba nə məkwəɔ mə dómb. Yúdas mú ñwa bwo, bánôñ bwá mú kə fambá jəñgud.

⁴ Yésus nyə á ñgə bwey mpu sâ í zá bə nə nyə yí; a mú ka shish bwádí, kə jî bwo ná: «Bí ñgə sɔ zə?»

⁵ Bwá ná: «Sá ñgə sɔ Yésus á Nazarêt.» Nyə nə bwo ná: «Mə wá éga». Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, bánôñ buud óni bwá njúl sámbá.

⁶ Í á ka bə, Yésus ká námá ci nə bwo ná: «Mə wá éga», seegya ñji bwá mú ñgə cúculə nə mikwoñ nə ndéé kə ñgə búla shí.

⁷ Yésus mú nyiñgə jî bwo ná: «Bí ñgə sɔ zə?» Bwá ná: «Sá ñgə sɔ Yésus á Nazarêt.»

⁸ Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə shí ci ná: “Mə wá éga”. Nkí mə wá bí ñgə sɔ yé, bídúgá búga, báá bwá kág.»

⁹ Yésus nyə á ci ntó shú ná ciyá nyə á fwo bwey ci yí í bwámag; nyə á fwo bwey ci ná: «Buud wo á yə mə wá, mə a shígé jímbal tɔ ñgwúd.»

¹⁰ Ná ndéé, Shímun Pyêr nyə á bə nə kafwele. A mú wéém gwo, taad ñgwól sóol məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwá á mbwá mənkwûm. Sóol məsáal wəñg nyə á bə nə jíná ná Málkus.

¹¹ Nji, Yésus mú ci nə Pyêr ná: «Fəenúg kafwele gwô kúl í du ji yí. Ye mə bág kú ñgul bálá Dâ má yə mə yí?»

¹² Ná ndéé, nə kında ózimbi, nə tówe shwóg wáñ, nə ifulish í *Oyúden bwá mú bii Yésus, wóolə nyə mənəkada.

Bwá ká nə Yésus wá Hána
(*Mat 26.57-58; Mak 14.53-54; Luk 22.54*)

¹³ Bwá mú tééd fwo kə nə nyə wá Hána, cií mə Kayíf muud nyə á bə Ajəláci á ofada mbú wəñg dí yé.

¹⁴ Kayíf wəñg wá nyə á ci nə *Oyúden ná í yida bə nə mfií ná muud ñgwúd yág shú kúl búúd jêsh ncindí yé.

Pyêr mə kílyá Yésus
(*Mat 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57*)

¹⁵ Shímun Pyêr bá ñgwól *mpwíin bwá á ñgə bə Yésus kúl bwá á ñgə kə nə nyə yí. Kələ wóos Ajəláci á ofada dí njów, mpwíin éne nywáá bánôñ Yésus bwá mú nyíi, nəcé Ajəláci á ofada nyə á du mpu mpwíin wəñg.

¹⁶ Pyêr nye nyə a lág tóón, kúnə-kúnə nə mpumbé. Mpwíin Ajəláci á ofada nyə á du mpu éne mú zə tóón, zə lésha nə mudá nyə á du baagələ mpumbé yé nə ndéé nyiñgal Pyêr cwû.

¹⁷ Mudá nyə á du baagələ mpumbé yé mú ci nə Pyêr ná: «Ñgaá wo ji námá mpwíin mə múúd éne.» Pyêr ná: «Kú bə mē! Mə cugé mpwíin yé.»

¹⁸ Osól ɔ məsáal bánôñ ifulish bwá á bə bwá má jida kuda máág, ka ñgə gwáalə, nəcé yôñ. Pyêr nyə á ka námá ñgə gwáalə kuda cínəñg bwádí.

Ajəláci á ofada mə shíl Yésus mishílí
(*Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71*)

¹⁹ Ajəláci á ofada mú ñgə shílə Yésus mishílí mí dúgyá nə *ompwíin bé nə minjígúlá nyə á du jíguli myá.

²⁰ Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Mə á du lás nə buud bēsh nə kpwóó-kpwóó, mə á du yə buud minjígúlá ja jêsh *məmpáanzé mə minjígúlád nə *Luñ mə Zembí dí, kúl *Oyúden bēsh bwá á du seəñgya yí, mə a shígé du lás məshwoó məshwoó.

²¹ Nəcé jí wó zá ñgə jî mə mishílí yí? Shílág búúd bwá á du gwág mə wá sâ mə á du lás yí, bwá mpû sâ mə á du ci yí.»

22 Ja gúl fulish mé gwág Yésus mé bęsa ntáni yí, a mé tí Yésus bóónz, a bâm nę nyę ná: «Wo bęsa nę Ajăláci á ofada ntáni?»

23 Yésus mú bęsa ná: «Ŋkí mę ámę jag lás í, lwóg sâ mę ámę jag ci yí. Ká, Ŋkí mę ámę mpu lás í, nęcé jí wó yíd mę yí?»

24 Hána mú ci ná bwé kág nę Yésus wé Kayíf, bwé mú kę nę nyę, a njúl mánkędad.

Pyêr mę kwo kílya Yésus

(*Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62*)

25 Na nyę á bę, Shímun Pyêr ŋgé gwáala kuda. Bwé mú ci nę nyę ná: «Ŋgaá wo ji námá *mpwíín yé?» Pyêr mú kílya nyę, nyę ná: «Kú bę mę! Mę cugé mpwíín yé.»

26 Ŋgwól sól męsáal mé Ajăláci á ofada, a njúl nę byêl nę muud Pyêr nyę ámę sámb lwé yé, mú máalę nyę ná: «Ŋgaá mę shí dág bíná núŋ fambá?»

27 Pyêr mú námá nyingę kílya nyę, ŋgwúm kúwó í wé kwáág ntág.

Bwé ká nę Yésus wé Pilât

(*Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5*)

28 Ná ndeé, bwé mú wú nę Yésus wé Kayíf, kę nę nyę lun mę ŋgwámęna. Í á bę mán í mé ŋgę lęm. Nji, bwé áshígę nyíi lun, ná bwé á bá lweegushi ícug ná ndeé bwé kú ná nę zhií bwé dá *Páska.

29 Pilât mú wú lun kę kwey bwo tóón, nyę nę bwo ná: «Bí ŋgę ci ná muud éga nyę ámę sá jí?»

30 Bwé mú bęsa nę nyę ná: «Sá ámę zę yę wo nyę ntáni ntó a kú sá sâ?»

31 Pilât mú ci nę bwo ná: «Ŋwagá nyę, biméfwó bi kág sámb nyę lésú váál męcęcę mán mé ŋgé ci yí.» *Oyúden ná: «Męcęcę męsú mé ángę nę yę sę ŋkul ná sę gwúg muud.»

32 Ciyá ni í mú bwęma nę lwólę Yésus nyę á bwey lwágulę váál shwiy á jálá nę bá yę yí.

33 Pilât mú nyingę nyíi lun. A mú jęw Yésus, jí nyę ná: «Ye wo jisę Njwú Oyúden?»

34 Yésus mú bęsa ná: «Ye wo ŋgę ci ntáni nę lúú wó, ye bóól búúd bwé ámę jaaw wo ntó shú dām?»

35 Pilât mú bęsa nę nyę ná: «Ye mę ji mwá Yúden? Lęm wó nę milúlúú myá ofada mí

ámę zę nę wo zę yę mę; wo ámę sá ná bwo jí?»

36 Yésus mú bęsa ná: «Ijwúga byám í cúgé yá shí ga; í mbám bę ntó, ki buud bâm bwé mé zę lúmbálíd, zę kaambulę nę Oyúden ná bwé nda bii mę. Ká, ijwúga byám í cúgé yá wa.»

37 Pilât mú ci nę nyę ná: «Ntó jí ná wo jí Njwú-buud í?» Yésus ná: «Wo mé ci, mę jí Njwú-buud. Ŋkí mę á zę byêl shí gaád í, í á bę shú ŋkúmba sâ: ná mę zág lwágulę búúd sâ bwé jów ná obúbále yí. Buud bęsh búsá búúd wá obúbále wá bwé dę gwágulę sâ mé cí yí.»

38 Pilât mú jí ná: «Jí jí ná obúbále yí?»

Bwé sámb ná Yésus yág

(*Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25*)

Nji nyę á ci ntáni yí, a mú nyingę wú lun cúwo tóón, kę ci nę Oyúden ná: «Męę mé adúgé ná múúd éga mé sá gúl sâ mábęcę bí mé jí nyę shwiy nę ndí yí.

39 Nji, í dę bwey bę ná mę dág bíd bí mbwug ŋgwúd fwála lę Páska; ná ndeé, ye bi mé jí ná mę bídág bí Njwú *Oyúden?»

40 Bęsh bwé mú nyingę kím ná: «Mbô! Kú bę nyę! Yidagú bíd sę Barábas!» Barábas éne nye njúl zhiłęngęnę.

19

1 Ná ndeé, Pilât mú kę, kę sá ná bwé fyámúság Yésus milwóŋ.

2 Ozimbi bwé mú ŋwa ísâ yá męgwaagulę, bwé lwó *túm gúmá ná ndeé jil Yésus lúúd; bwé mú námá bwééd nyę káándá ící atítíi.

3 Bwé mú dę shísh nyédí dę zę ci ná: «Yé Njwú Oyúden, sę ŋgę báág nę wo»; bwé mú ŋgę nyífę nyę męmpóónz.

4 Pilât mú nyingę wú lun, cúwo tóón kę ci nę Oyúden ná: «Mę zę sá ná bwé zág yę bí nyę; nji mpugá ná mę adúgé ŋkúmba sâ á mé sá yí.»

5 Bwé mú zę nę Yésus tóón a njúl nę tım gúmá á męgwaagulę nę káándá ící atítíi. Pilât nę bwo ná: «Dugá, muud wé éga.»

6 Dúgúłę mílúlúú myá ofada bęnőŋ ifulish bwé á dág Yésus yí, bwé á zę jí kímúłę ná: «Bwambulęg nyę kwólós dę, bwambulęg nyę

kwolós dî.» Pilât mú ci nə bwo ná: «Ŋwagá nyə, biméfwó bi bwámbuləg nyə kwolós dî, mee mə adúgə ŋkúmba sâ á má sá yí.»

⁷ Oyúden bwá mú feel ná: «Sá básə nə dúl cɛɛ, dwó wá í ŋgá ci ná á jəlá nə yə, nəcé a ŋgə jaaw nyúúl ná a ji Mwân mə Zembî.»

⁸ Ja Pilât nyə a gwág ntó yí, nyə á bul nyiŋgə gwág íkukwendɛ.

⁹ A mú nyiŋgə kə luŋ kə ci nə Yésus ná: «Wo á zhu ŋgow?» Yésus kú bɛsa.

¹⁰ Pilât ntâg nə nyə ná: «Wó yida ban nə wo ayáláné mə? Wo ampúyé ná mə ji nə ŋkul mə bíd wo, mə ji námə nə ŋkul mə sá ná bwá bwámbuləg wo kwolós dî?»

¹¹ Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Í mbâm bə Zembî kú yə wo ŋkul nyɔɔŋgá, wo kú sá mə sâ. Gwá wá jí ná, muud nyə ámə zə nə mə wódí yé má jág bul byaagulə.»

¹² Tééd fwála ni dí, Pilât nyə á ŋgə sɔ zhií ná a bíd Yésus, Oyúden bwá mú ŋgə kîm ná: «Wó ká bíd nyə, sá mpu ná wo cugé shwə mə *Káázɛl. Nəcə muud yêsh mə ŋwá ící nə bəd yé má lwágulə ná a ji zhiízhîj má Káázɛl.»

¹³ Nji Pilât nyə gwág ntáni yí, nyə a cúwo nə Yésus tóón, a mú kə ji jiya nyə á də cígal mílósú yí, kúl bwá á də jəw ná Mbaadé á məkwóógú məkwóógú yí, heburə dí ná Gabáta.

¹⁴ Na í á bə í njúl jwów bwá dú kwəmsa *Páska yí, jwów í mú ŋgɛɛ tólóg dî. Pilât mú ci nə Oyúden ná: «Dugá Njwú-buud wún.»

¹⁵ Bwá mú ŋgə kîm ná: «Nji shwiy, nji shwiy. Bwambuləg nyə kwolósud.» Pilât ná: «Mə bwámbuləg Njwú-buud wún kwolós dî?» Milúlúú myá ofada mí mú bɛsa ná: «Sá básə nə Njwú-buud nji Káázɛl.»

¹⁶ A mú ka yə bwo Yésus ná bwá kəg bwambulə nyə kwolós dî.

*Bwá bwambulə Yésus kwolós dî
(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)*

Bwá mú ka bii Yésus, kyey nə nyə.

¹⁷ Nyəméfwó mú ŋgə ŋkêny kwolós jé, ŋgə wú ŋgwála, ŋgə kə kúl bwá jów ná «Kúl á bwundú lúu» yí, heburə dí ná «Golgota.»

¹⁸ Bwá mú kə bwambulə nyə kwolós dî wu, bəñəñ bóól búúd obá, nyíga jé kwolós dî ká, nyíga jé dí ká, Yésus jéd tátám.

¹⁹ Pilât nyə á ka cilə búbóómbúd bwá kə bwambulə Yésus dí lúú kwolós dî ná: «Yésus á Nazarət, Njwú *Oyúden.»

²⁰ Ncúlyá Oyúden bwá á lɔ búbóómbú jəɔŋg, nəcé kúl bwá á bwambulə Yésus kwolós dí yí í á bə kúnə-kúnə nə ŋgwála, cilyá í á bə ntâg heburə dí, nə laté dí, nə gurék dî. ²¹ Milúlúú myá ofada ó Oyúden mí mú ci nə Pilât ná: «Kú bɛɛg cilə ná: “Njwú Oyúden”. Yidagá cilə ná: “Muud éga nyə á ci ná a ji Njwú Oyúden”.»

²² Pilât mú ci nə bwo ná: «Sâ má má cilə yí, gwá wá má má cilə yí.»

²³ Ja ózimbi bwá á shîn bwambulə Yésus kwolós dí yí, bwá á ka ŋwa mikáándə myé bwá kaaw mənəkəw mənə, muud nyé ŋkəw, muud nyé. Í mú ka lúg wáma jé á cwú. Jāŋ í á bə síyá ncindí, wú gwəw wóós shí kú nə leedyá.

²⁴ Ozimbi bwá mú ka ci bwámé nə bwámé ná: «Shé kúgá nyaa, shé yídágá jwə bya, dág múúd nyə é ŋwa yé». Í mú sîy nda gúl kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembî í ŋgá ci ná, ná: «Bwá á kawula mikáándə myám nji, bwá á jwə bya shú mbwéedí wám». Ntáni wə ózimbi bwá á sá yé.

²⁵ Í á bə, nyɔɔŋgá yé bá mínyəñə bwá tál nyə kúnə-kúnə nə kwolós, nə Mariya mudá má Klópas, nə Mariya á Magudála.

²⁶ Yésus mú dág nyóóŋgá, *mpwíín Yésus nyə á də cɛɛl yé tál nyə kúnə-kúnə. A mú ci nə nyɔɔŋgá ná: «Dugí Muda, mwân woó wə éga.»

²⁷ A mú námə ci nə mpwíín ná: «Dugí nyɔɔŋgá woó.» Tééd wəla ní dí, mpwíín wəɔŋg mú ŋwa nyóóŋgá mə Yésus, kə jil nyádí.

*Shwiy mə Yésus
(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)*

²⁸ Ja í má shîn bə ntáni yí, Yésus ŋgə mpu ná isə byêsh í má shîn cishəli, nyə á ka ci ná: «Mə ŋgə gwág shwáásúlə minú»; ciyá jəɔŋg í

mú sá ná sâ í á bæ cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwámag váál í jéla yí.

²⁹ Nyúl mpíí í á bæ í tál nà mælwæg má ábibyenzhû; bwá mú ηwa eponzh, juwo cínəng mælwæg má ábibyenzhû dí, ka fæen mbúmbwá *ízop dí. Bwá mú ka kænd gwo kə dásulə nyə.

³⁰ Nji Yésus nyə á ywó mælwæg má ábibyenzhû máni yí, nyə ná: «Súsúsá jêsh í má bæ.» A mú jweeg lúu, a mú nyiŋg kænd *jîm jé wá Zembî.

Mæcií nà majúwó

³¹ Na nyə á bæ, í njúl jwów bwá dá kwəməsa Sábaad yí. *Oyúden bwá áshígé ka ceel ná mimbimbə mí jíg íkwolós dí kə wóós jwów lú Sábaad. Í á ηgə ntâg bæ ná nyâη Sábaad nyə é cɔ́ bóólúgá bēsh*. Ná ndeé, bwá á ka kə jî Pilât ná a yág bwo ηkul ná bwá búgág buud óni mækuú, ka yíl bwo íkwolós dí.

³² Ozimbi bwá mú kə, kə búgə áshúshwóógú mækuú, búgə námá ábeé.

³³ Ja bwá á kə wóós wá Yésus yí, bwá mú kwey ná a má bwey yə, bwá nda ntâg búgə nyə mækuú.

³⁴ Ngwól zimbi mú yida ηwa kwəɔ́, juwo nyə ntúg lú mwə́ dí, məjúwó nə mæcií má ó júg ntâg.

³⁵ Muud ηgə bwiing isâ íni yé nyə a dúg byo nə mísh mé. Bwiingúlə á ηgə bwiing yí wúsə nda óbúbálé bwá ηgə magulə ná; a mpú ná a ηgə bwiing sâ jísá búbálé yí. A ηgə bwiing gwo shú ná bi búgúlág námá.

³⁶ Í á s̄y ntúni ná sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwámag, ná: «Təə yasé jé ηgwúd nə ηgwúd í áshígé bwelə búg.»

³⁷ Í nyiŋgə námá bæ cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Bwá bá dúg múúd bwá á cúwal nyúúl yé.»

Bwá kə dəl Yésus

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Ngwól múúd nyə á də bæ Arimaté ná Yóseb, nyə á də bæ *mpwíin mə Yésus shwoód a dúgá fúnda *Oyúden. Ja ózimbi

bwá á shîn kə búgə buud ɔ́ íkwolós mækuú bwá juwo Yésus kwəɔ́ ntúg lú mwə́ dí yí, Yóseb nyə á ka wá Pilât ná Pilât yág nyə wáda ná a kág yíl mbimbə mə Yésus kwolós dí. Pilât mú magulə. Yóseb mú kə ηwa mbimbə mə Yésus.

³⁹ Nikodēm muud nyə á fwo kə wá Yésus gúl búlú dí yé mú námá zə, a mbíd bíl íkáá í labínda bwá á də jôw ná aloês† yí fúlá nə mîr‡. Fúlá wəəng wêsh í á jee bæ okílo məwúm málól.

⁴⁰ Yóseb bá Nikodēm bwá á ka ηwa mbimbə mə Yésus, bwá fúlə wo nə obándashi, wá ólabínda, váál Oyúden bwá dá sá ja bwá dúl mbimbə yí.

⁴¹ Gúl fambé í á də bæ nūη kúl Yésus nyə á bæ kwolós dí yí, nyúl shwóη njúl cínəngú gúgwáan, bwá kú fwo bwelə dəl múúd cwú.

⁴² Nda jwów dəəng í á bæ jwów bwá dá kwəməsa Sábaad yí ná, bwá á shwal wá mbimbə mə Yésus shwoη nyəəngúd nəcé í á bæ kúnə-kúnə.

20

Ompwíin bwá kə dúg shwoη

(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Jwów shwénde má dá tééd yí, ná námá yídúgú yídúgú, Maríya á Magudála nyə á kə shwoη dí. A mú kə kwey kwóógú kú ná nyiŋgə bæ kúl í á ηgə juwal shwoη yí.

² A mú kə nə kúl wá Shímun Pyêr bá nyəəng *mpwíin Yésus nyə á də ceel yé. A mú kə jaaw ná: «Bwá má yíl Cwámba shwóηud, sá ámpúyé kúl bwá má kænd nyə yí.»

³ Pyêr mú cúwo tóon, ηgwól mpwíin cúwo námá, bwá mú kə kúl bwá á dəl Yésus yí.

⁴ Bēsh obá bwá á ηgə kə nə mikúlá, nji, ηgwól nyə á ηgə bul ju cɔ́ Pyêr, a mú kə tééd kumə shwoη dí.

⁵ A mú bəələ, a mú dúg nji obándashi bwá á dəl Yésus nə ndí wá bwá mbwúgú. Nji nyə a shígé nyíi shwoη dí cwú.

⁶ Shímun Pyêr nyə á ηgə bɛ nyə, a mú zə wóós jé ja, a nyíi shwóηud. A mú də dúg óbándashi bwá á bæ bwá mbwúgú cínəng wá.

19:31 Mbá 21.22-23 * **19:31** Nyə é cɔ́ bóólúgá bēsh nəcé a bwəmála nə Páska. **19:34** 1Yn 5.6 **19:35** 15.27; 21.24
19:36 Sôm 34.20-21; MmN 12.46 **19:37** Zak 12.10; Mbú 1.7 **19:38** 9.22 **19:39** 3.1-2 † **19:39 aloês:** Í á bæ labínda bwá á də gwáágulə mimbimbə yé. ‡ **19:39 mîr:** Nyə á bæ mól mákúl má líí bwá á də sá bóól ólabínda nə míl mímyudú nə ndí yí. Wo é kwey féél-féélí yé ηkəw á oféél-féélí ó cíiyá dí. **19:40** 12.7 **20:2** 13.23 **20:6** 11.44

7 A mú námé ða dúg kúl káándé bwé á wóolə mbimbə lúu nə ndí yí, jân í á shígé bə kúl óbándáshi bwé á bə yí, í á bə yé fúlá, í mbwúg jé kóómb.

8 Na, ηgwól mpwíín, nyɔɔηg nyá á tééd wóós yé, mú ka zə nyíi shwóηud, a mú dúg, a mú *magulə.

9 Í á bə nəcé bwé áshígé fwo mpu wámbulə sâ í á bə mícilyád yí, nə Yésus má jəlá nə bá gwúm.

10 Ja ómpwíín bwé á shîn dúg ntáni yí, bwé á ka nyiηgə kə bwádí.

Maríya á Magudála mə dúg Yésus (Mak 16.9-11)

11 Maríya nyə a lúg tóón, shwoη dí kúnə-kúnə a ηgə jii. Nyə á ka námé kə bəɔlə shwoη a ηgə jii.

12 A mú dúg wəéηgəles obá nə mikáándé mí áfufumə bwé njúl kúl mbimbə má Yésus í á bə í mbwúg yí, nyíga ηgeε kóómb lúú, nyíga ηgeε kóómb məkuú.

13 Wəéηgəles bwé mú jî nyə ná: «Amuda, jí wó ηgə jii yí?» Nyə nə bwo ná: «Bwé má yíl Cwám̄ba waamá wa, mə ampúyé kúl bwé má kənd nyə yí.»

14 A ηgə ná lás ntáni, a mú yid, a dúg ntág Yésus tál, nji a kú mpu nə jísə nyə.

15 Yésus mú ci nə nyə ná: «Amuda, jí wó ηgə jii yí? Wo ηgə sɔ zə?» Maríya mú téduga nə muud má ða sɛy cínəηgá fambə wə ηgə jî nyə ntáni éne. A mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, ηkí wo wə wo ámə yíl nyə, jaawug mə kúl wo ámə kə kənd nyə yí, mə ké ηwa nyə.»

16 Yésus mú jôw nyə nə jínə dé ná: «Maríya.» A mú yid wə Yésus ci nə nyə heburə dí ná: «Rabúni», ntó má ké ná «Yíguli.»

17 Yésus mú ci nə nyə ná: «Kú kún̄ya nə mə, nəcé mə afwóyé bád kə wə Sóóηgú waamə. Yidagú kə jaaw ómínyəηú bām nə mə zə bád kə wə Sóóηgú waamə jísə námé Sóóηgú wún yé, wə Zembî waamə jísə námé Zembî wún yé.»

18 Maríya á Magudála músə kə jaaw *ómpwíín ná: «Mə ámə dúg Cwám̄ba», a mú ntág jaaw bwo nda Cwám̄ba nyə ámə ci ná.

Ompwíín bwé dúg Yésus (Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)

19 Námé mpwó-kugú á jwôw ηgwúd nə ηgwúd ni, jwów shwéende má ða tééd yí, *ompwíín bwé á bə njów. Bwé á ηgə ji nə mim-pumbé minjuwulá, ηgələ fúnda *Oyúden. Seegya ná, Yésus má cúwo, zə tôw bwo tútám, a mú ci nə bwo ná: «Səlugá milám shí.»

20 Ja á má ci ntáni yí, a mú lwágulə bwo məbwé nə ntág lá mwɔ. Ompwíín bwé mú bul gwág məshusug nə dúgúlə Cwám̄ba.

21 Yésus mú nyiηgə ci nə bwo ná: «Səlugá milám shí. Námé nda Dâ nyə á nti mə ná, má ka námé kənd bî.»

22 Ja á má shîn ci ntáni yí, a mú yámb bwo ηgúl, nyə ná: «Lágúgá Nkəηkə Shíshim;

23 buud bí má bá ða juu nə *misám wá, bwé bá ða lág íjuugá; bəɔηg bí ábúle ða juu wá, bwé ábúle ða lág íjuugá.»

Yésus bá Tómas

24 Na, Tómas, ηgwól múúd á buud wúm nə óbá, nyɔɔηg bwé á ða námé nyiηgə jôw ná Wáás yé, nyə a shígé bə ja Yésus nyə á zə wóós *ómpwíín bé dí ni.

25 Bóól ómpwíín bwé á ka jaaw nyə ná: «Sə báá sá ámə dúg Cwám̄ba». Nyə mú ci nə bwo ná: «Mə jii nə mə dúgúg məluun mə məsún nyádí məbwád, mə wá nyinə cínəηgá, mə juwo məbwé kúl bwé á juwo nyə kwɔɔ ntág lá mwɔ dí yí. Té mə afwóyé dúg íyuug byəɔηg yí, mə cugé nə ηkul *magulə.»

26 Í á ka bə, ja shwéende ncindí nyə a bwəma yí, ompwíín ó Yésus bwé á nyiηgə bə sɛηgyá njów, bəndəη Tómas jân ja. Seegya ná, Yésus má zə, zə tôw bwo na tútám, mim-pumbé mí njúl minjuwulá, a mú ci nə bwo ná: «Səlugá milám shí.»

27 Nyə ntág nə Tómas ná: «Ntiηg nyinə məbwé gwô wa, dugí məbwé mām; ntiηg məbwé zə wá wa mádí ntág lá mwɔ dí, yəwug ηgələ sá məshwán, magulág.»

28 Tómas mú bɛsa nə nyə ná: «Cwám̄ba waamá nə Zembî waam.»

29 Yésus mú ci nə nyə ná: «Wo má ka magulə nəcé wo dúgúlə mə! Buud bwé ηgə

magulə bwə kú fwo dúg mə wá, báá bwə mə jəla.»

³⁰ Yésus nyə a sá námá mósól zhwog məshimbá ompwíín bé bwə ngə dúg; mǎñ mə cúgé cilyá wa kálad égaád.

³¹ Məɔng məsə cilyá wa má məsə shú ná bi máguləg ná Yésus jisə *Kříst, *Mwān mə Zembî, bí mə ká magulə ntó bí *bə nə cug jíná déd.

21

Ompwíín zanǵbá bwə dúg Yésus

¹ Ná ndeé, fwála í á zə cǵ; Yésus mú námá nyingə zə lwóya *ompwíín bé nyúul ncindye mǎñ Tiberyad. Í á bə ntúga:

² nə Shímun Pyêr, nə Tómas bwə á də námá nyingə jəw ná Wáás yé, nə Natanaél muud á Kana faan lú Galilê, nə bwān ó Zhébedé, nə bóól ómpwíín bé óbá bwə á bə bwə njúl.

³ Shímun Pyêr mú zə ci nə bóól ná: «Mə zə kə shwey óshú». Bwə ntǵ ná né ná: «Shé mə zə kə.» Bwə mú kə, kə kəwa byóólúđ. Nji, bwə áshíge bii tə shú búlu níđ.

⁴ Ná ndeé, ja mán í mə zə ngə lâm yí, Yésus mú zə, zə tǵw cínú, ompwíín nda mpu ná jisə nyə.

⁵ A mú ci nə bwo ná: «Nááá, bwān e, bi á bəyé nə búbaalé óshú na?» Bwə ná: «Mbô.»

⁶ Nyə nə bwo ná: «Wusəgá wód dán kóómb byóól á mbwə mǎncwūm, bi é bii óshú.» Bwə mú wusə, wód í mú bii óshú bímbí á ná bwə kú ná nə nkul júgə.

⁷ Mpwíín Yésus nyə á də cēel yé mú ci nə Pyêr ná: «Cwámba wə éne!» Nji Shímun Pyêr nyə a gwág ná jisə Cwámba yí, nda nyə á bə shushwáás ná, a mə bwáád míkáándá, mə kul nyúul májúwó.

⁸ Bóól bwə mú ngə zə nə byóól bwə ngə julə oshú lwándúla wódúđ ná cwóó. Bwə áshíge bul bə shwóg-shwóg nə bwūñ, í á jee bə nji omáda təd*.

⁹ Ja bwə mə wóós cínú yí, bwə mú kwey kuda máág, oshú bwə mbád cínəñg, nə íbuléd.

¹⁰ Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá nə bóól óshú bí mə bii óni.»

¹¹ Shímun Pyêr mú nyingə kəwa byóólúđ, a mú kə julə wód lwándúla nə mǎma óshú təd nə məwūm mǎtǵon nə ólól. Oshú bwə á tēm bə ntáni, wód í áshíge nyey.

¹² Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá də.» Tə muud nyə áshíge jì nyə ná: «Wo wə zə?» Bêsh bwə á ngə bwey mpu ná jisə Cwámba.

¹³ Ná ndeé, Yésus mú shísh, a ŋwa íbuléd yə bwo, a ŋwa námá óshú yə bwo.

¹⁴ Na nyə á bə ja aléel Yésus lwóyalə nyúul ómpwíín bé dí ja nyə á shín gwūm yí.

Yésus bá Pyêr

¹⁵ Ja bwə mə shín də yí, Yésus mú jì Shímun Pyêr ná: «Shímun mwā mə Yuánes, ye wó cēel mə cǵ bímbí búga bwə cēel mə yí?» Shímun ná: «Haaw, Cwámba. Wo mpú ná mə cēel wo.» Yésus ntǵ nə nyə ná: «Wíílúg mə bwān ó ncwəmbə bām.»

¹⁶ Yésus mú nyingə jì nyə ja ábeé ná: «Shímun mwā mə Yuánes, ye wó cēel mə?» Nyə ná: «Haaw, Cwámba. Wo mpú ná mə cēel wo.» Yésus nə né ná: «Bág mə mbaagulə incwəmbə.»

¹⁷ Yésus mú nyingə jì nyə ja aléel ná: «Shímun mwā mə Yuánes, ye wó cēel mə?» Pyêr mú bə nə mǎcēy mə lâm nə Yésus jílə nyə ja aléel ná: «Ye wó cēel mə?» A mú ntǵ bəsa ná: «Cwámba, wo mpú ísə byêsh, wo mpú ntǵ ná mə cēel wo.» Yésus mú ci nə nyə ná: «Wíílúg mə incwəmbə byām.»

¹⁸ Búbálé, mə jaaw wo ná, ja wó á də bə nchwámá yí, woméfwó wo á də cēlə kandá, wo kə kúl wó cēel kə yí. Ja wó bá bə cwúcwúul yí, wo bá də téég mǎbwə, buud oshús də cēlə wo kandá, kə nə wo kúl wó shíge cēel kə yí.»

¹⁹ Na nyə á bə ná, Yésus nyə á ngə lwágulə mbií shwiy Pyêr mə bá yə yí, shwiy í bá yə Zembî gúmə yí. Ja nyə á shín ka jaaw nyə ntó yí, nyə á ka ci nə nyə ná: «Bəg mə.»

²⁰ Pyêr nyə á ka yid, a mú dúg *mpwíín Yésus nyə á də cēel yé ngə zə nyédí mpás, mpwíín nyə á jágəwo Yésus bud dí ja bwə á ngə də yí, jì nyə ná: «Cwámba, zə nyə é kusha nə wo?»

²¹ Ja Pyêr mə dúg mpwíín éne yí, a mə jì Yésus ná: «Nyíga nyə mə bá shúgula ntədél?»

20:30 1.14; 2.11 20:31 3.15; 1Yn 5.13 21:3 Luk 5.5 21:4 20.14; Luk 24.16 21:6 Luk 5.5-7 21:7 13.23; Mat 14.29 * 21:8 Okudé mitəd mimbá. 21:11 Luk 5.6 21:13 6.11; Mat 14.19; 15.36 21:14 20.19, 26 21:15 Wíílúg mə bwān ó ncwəmbə bām: 10.14-16; Mis 20.28; 1Pr 5.2 21:18 2Pr 1.14 21:19 13.36 21:20 13.23, 25

²² Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Mə ká ci ná a bág cugə kə wóós ja mə bá nyiŋgə zə yí, jí í dág wo cínəŋg yí? Wεε bęg mə.»

²³ Tээ́d fwála ni dí, lâŋ mú kyey óbúgala bęsh dí ná mpwíín wəəŋgú nyə abúle yə. Í njúl ná Yésus nyə a shígé ci nə Pyêr ná mpwíín wəəŋgú nyə abúle yə, nyə yida ci ná: «Mə ká ci ná a bág cugə kə wóós ja mə bá nyiŋgə zə yí, jí í dág wo cínəŋg yí?»

²⁴ Mpwíín wəəŋg wə ŋgə bwiŋg isâ íga, nyə wə nyə á cilə byo; sə má mpú ntâg ná bwiŋgúlə yé wúsə nda óbúbálé bwə ŋgə magulə ná.

²⁵ Bíl ncúlyá isâ Yésus nyə a sá yí bísə. Byêsh í á mbâm ŋgə kə mícilyá di, shí ga bə bíbilyá shú ókálaad ə mícilyá myəəŋg.

Misóólúgú mí búúd ɔ Iwámá Isâ í dúgyá nɔ kálaad Misóólúgú yí

Misóólúgú mí búúd ɔ Iwámá, jisə cilyá ábeé mə Lúkas Kálaad Zembî dî. A ngə jaaw váál búúd ɔ Iwámá ɔ Yésus bwə á bwiing Jɔɔ Kéel yí.

Mətéédulé mə kálaad mə Iwágulə sə ná Yésus nyə á bwəndɛ fɛg shú Dɔ dé, nyə á ka jaaw bwo fɛg nyɔɔngú ná sán sán (1.8): «bi mə bá lág nkúl í bá zhu wə Nkɛŋkɛ Shíshim, zə bídí, bi músə bá bwiing lán wâm, tééd Yurúsəlem, kala Yudéa, kə kumə Samariya, kə wóós íjumə í shí byêsh dî.»

Kálaad Misóólúgú ji ka bə nə məma məŋkɔw məbá:

(1) Ja Yésus mə shîn kə gwów yí, a mə ntí búúd bə Nkɛŋkɛ Shíshim nyúúlád jwów lú Pantekôt. *Dɔ mə Zembî í mú tééd Oyúden dî (1.1–12.25), í mú ka ngə bwaag.

(2) Jɔɔ Kéel nyə á kə námə ná ndɛé kə kumə Róma, shug lú lɔmud (13.1–28.31). Tééd lúu 13, Pwól wə ngə bul nyîn: í bul bə mínjɔənd milól nyə a sá myá.

Kyeyále Jɔɔ Lán í á ngə kyey ntáni kú bish məkwowəla ni í cúgé nji sáal búúd ɔ Iwámá bənəŋ oshwə bán; í bul bə ná Nkɛŋkɛ Shíshim wə nyə á ngə sá ná Dɔ mə Zembî í ngəg nə bwaag.

Zembî nyə á kaag buud Nkɛŋkɛ Shíshim

¹ Tyofil, mə a tééd cilə kálaad ashúshwóógú ná mə bwiing sá jêsh Yésus nyə a sá yí, nə jɔəng jêsh nyə á jíguli yí tééd mətéédulé

² kə wóós jwów nyə á bân kə gwów yí. Jwów dɔəngú, nə nkul á Nkɛŋkɛ Shíshim, nyə á fwo shîn Iwágulə *buud ɔ Iwámá bə nyə á féesh wá sá bwə jálá nə bá sá yí.

³ Búúd ɔ Iwámá bə bɔəng dí wə nyə á Iwóya nyúul mpəsə micúŋ nə shwiy dé yí. Nyə a Iwágulə bwo iyuug mimbii mimbii ná a jisə kuwó, bwə ngə dúg nyə tən mwów məwúm mənə, a ngə bwiing bwo isâ í dúgyá nə Faan mə Zembî yí.

⁴ Í á ka zə bə, dani jwówúd hí, bənəŋ bwə ngə də, a mú báásulə bwo ná: «Bí kú bá tí mákuu Yurúsəlem, bí ɔ bá fwo bwánd sá Dá nyə á kaag yí, sá bí á gwág nə mə yí.»

⁵ Nyə nə bwo ná: «Yuánes nyə nyə á duu buud nə məjúwó, bí bən bi mə zə bá duwan nə Nkɛŋkɛ Shíshim námə mwów mágaád.»

⁶ Bêsh bwə mú ka jî nyə cúŋ ngwúd ná: «Cwamba e, ye ja gaád wə wó zə kwo tál íjwúga yá *Izəryél yí?»

⁷ A mú cí nə bwo ná: «Bí dí bí ná bi mpúg məfwála nə ija Dá nyəməfwó nyə á tál yí.

⁸ Nji, bi mə bá lág nkúl í bá zhu wə Nkɛŋkɛ Shíshim, zə bídí, bi músə bá bwiing lán wâm, tééd Yurúsəlem, kala Yudéa, kə kumə Samariya, kə wóós íjumə í shí byêsh dî.»

Yésus mə kə gwów (Luk 24.50-53)

⁹ Ja nyə á shîn lás nə bwo ntáni yí, bwə ngə dúg nyə, a mú nkəŋ kə gwów, nkúdu mú shweel nyə, mísh máŋ mə kú ná dúg nyə.

¹⁰ Bwə ngə ná dúg ngəe jɔŋ dí wú nyə á kə wá, seegya ná buud obá bwə mə wóós bwo na koogú, bwə njúl nə mimbwéedí mí áfufumə.

¹¹ Buud óni bwə mú cí nə bwo ná: «Yé búúd ɔ Galilé, jí bí mə ká bwən na də dúg jɔŋ dí yí? Yésus mə bán kə jɔŋ dí béegya nə bi éne, nyə é bá námə kwo zə mbií ngwúd bi ámə dúg a ngə kə jɔŋ dí ni.»

¹² Ntó, bwə mú tí njɔənd wúlə mbámbán á wəolivyé, kálə Yurúsəlem, cínəngú jisə cé zhí múúd mə kyéy jwów lú sábaad yí*.

¹³ Ja bwə mə wóós Yurúsəlem yí, bwə mú bád fúm á njów dí gwów, kúl bwə á də seengya yí, nə Pyêr, nə Yuánes, nə Zhák bá Andrê, nə Fílíp bá Tómas, nə Batəlumi bá Matiyô, nə Zhák á mwân mə Alfê, nə Shímun nyə á bə gwoong á məcey mə lɔm dí yé, nə

1:1 Luk 1.1-4 **1:2** 10.41; 13.31; 28.23; Luk 24.36-42, 46-51; 1Tm 3.16 **1:4** Luk 3.16; 24.49; Yuá 14.16 **1:6** Luk 24.21 **1:7** Mak 13.32 **1:8** Luk 24.47-48 **bi músə bá bwiing lán wâm:** 1.21-22; 2.32; 3.15; 5.32; 10.39; Yuá 15.27

1:9 Luk 24.51; Yuá 6.62; 1Pr 3.22 **1:10** Luk 24.4 **1:11** Luk 21.27; Mbú 1.7 **1:12** Luk 24.52 * **1:12** Cɛɛ mə Moyíz í á də cí nə nkí muud mə cɛel sá njɔənd jwów lú Sábaad í, a kú ntɔ kilomáda ngwúd. **1:13** Luk 6.14-16 **1:14** Luk 23.49

Yúda mwân mə Zhâk. ¹⁴ Bêsh bwá á dɛ sá zény mǎjəgula lâm ηgwúd, bân̄n̄η bóól búdá, nə Mariya nyɔɔŋgú mə Yésus, nə omínyɔŋú ó Yésus.

Bwá féesh jilá mə Yúdas

¹⁵ Dúl jwówád ntúni, obúgula bwá mǎ sɛɛŋgya je bæ tâŋ buud tǎd nə məwúm məbá, Pyêr nyə á tǔw shí, a mú ci nə bwo ná:

¹⁶ «Bwááŋg ó, Nkɛŋkɛ Shíshim nyə a lás mpu mǎ *Dávid dí, sá jɔɔŋg jísə cilyá shú mə Yúdas. Nyə wá nyə á ηgə kə nə buud bwá á kə bii Yésus wá. Í á jii ná sá jísə mícilyá mí Kálaad Zembí dí yí í bwámag.

¹⁷ Yúdas nyə á bæ námə gwoonŋ jísúd, Zembí nyə a yə námə nyə ηkəw sáal gaád.

¹⁸ Nji, *mwaanê bwá á jóna nə nyə ná a sáag olíŋgɛ nyə á sá wá, nyə á kusə shí nə mwaanê wɔɔŋg. Nyə á ka kə kadɛwa shí cínɔŋg mbúmbudí, a mú kɔɔd tǎm kug, iság nə incuwa ciim shí nə shí†.

¹⁹ Buud ɔ Yurésalem bêsh bwá á shí mpu sá jɔɔŋg, nə ndɛé bwá á gwiid shí nyɔɔŋg nə Akéludama, ntó mə ká nə “Shí məcií”.

²⁰ Mpugá nə jísə cilyá kálaad osóm dí ná: “Dánd dé í lúgúg wuul, muud kú ná bá ji cínɔŋg”. Í njúl námə kwo bæ cilyá ná: “Ŋgwól múúd ηwág jiya jé”.

²¹ «Ntó, sá búsə nə bóól búúd wa, buud sán̄n̄η bwo sá á dɛ ηgə jaand ja sán̄n̄η Cwám̄ba Yésus sá á bæ gwoonŋ yí,

²² tééd nduwán mə Yuánes Nduu-buud kə kumə ja nyə á bân kə jon dí yí. Í jii ná ηgwól múúd á cínɔŋg zág sɛɛŋgya nə sá, sán̄n̄η zə ηgə bwiinŋ gwúm̄lə Cwám̄ba nyə a gwúm̄ yí.»

²³ Bwá mú lwágulə búúd obá, nə Yóseb nyə á bæ nə dúl jínə nə Barsábas, bwá dúgə námə nyinŋə jǔw nə Yustos yé, nə Matíyas.

²⁴ Nə ndɛé, buud bwá mú jəgula nə Zembí ná: «Cwám̄ba e, wo muud mə mpú mílám mí búúd bêsh yé, lwóg sá nyɔɔŋg wó mə féesh wa búúd obá óga dí yé,

²⁵ a zág ηwa jiya wa sáal *búúd ɔ lwámád, nəcé Yúdas nywáá nyə á myaas jiya jɔɔŋgú, a kə ηwa jɔɔŋg í á jəla nə nyə yí.»

²⁶ Bwá mú jwə bya shú búúd obá bɔɔŋg, mpaambé í mú féesh Matíyas, bwá músə sɛɛŋg nyə nə buud ɔ lwámá wúm nə ηgwúd.

2

Nkɛŋkɛ Shíshim mə shulə jwəw lá Pantekôt

¹ Ja jwəw lá Pantekôt í á wóos yí, bêsh bwá á bæ bwá njúl kəkəl ηgwúd.

² Seegya nə nyúl ncíndə mú zhu gwəw námə nda ja məma ηkwə mə dɛ kuŋg yí. Ncíndə nyɔɔŋg í mú lwánd njəw bwá á bæ yí wêsh ná cwóó.

³ Nə ndɛé bwá mú dúg bíl ísá í ηgə wóos nda məjúm mə kuda. Isá byɔɔŋg í mú ηgə bóóg ηgə kə badəwo muud yêsh nyúúlád.

⁴ Bêsh bwá mú lwánd nə Nkɛŋkɛ Shíshim nə cwóó, bwá mú tééd ηgələ lás mósól mákəl nda Shíshim í á ηgə sá nə bwá lásúg ná.

⁵ Í á bæ *Oyúden bwá njúl Yurésalem, Oyúden bwá mə wá lâm wá Zembí wá, bwá á zhu ílwoŋ i búúd byêsh bísə jon dí shí yí.

⁶ Ja sá ni mə gwág ləom nə ləom yí, búúd bwá mú zə sɛɛŋgya bwá kú mpu sá bwá cíg yí nəcé muud yêsh ηgələ gwág obúgula bwá ηgə lás kál lá byélé dé.

⁷ Fug í á jimb bwo mílúúd, bwá ηgə jág bul káam, bwá mú ηgə ci ná: «Ŋgaá nə búúd bwá ηgə lás óga bêsh búsə buud wá Galilé?

⁸ Ká ntədəlé í mpú zə bæ nə sə ηgág nə gwág bwá ηgə lás məkəl mäsú, muud yêsh yag kál lá byélé dé yé?

⁹ Nə Oparət, nə buud ó Medí nə bɔɔŋg wá Elam, nə bɔɔŋg bwá dɛ ji Məzhuputamí nə Yudéa, nə bɔɔŋg wá Kapados námə, nə Pəŋ nə Azí,

¹⁰ nə Frizhí, nə Pamafilí námə, nə Igípten, nə məfaan mə Libí má ηgɛé ηgwála Sirên, nə buud bwá ámə zhu Róma wá,

¹¹ fwámé Oyúden, nə ojón bwá á zə nyí mısəon Oyúden dí wá, nə buud ó Kərêt nə Arabí. Ntədəlé sá ηgə gwág buud óga bwá ηgə bwiinŋ məma mısóólúgú mí Zembí sádí mákəl mə byélé dí yé?»

¹² Bêsh fug í á jimb mílúúd, bwá kú ná mpu sá bwá cíg yí. Bwá mú ka ηgə ci bwámé nə bwámé ná: «Jáyé í mə bæ ga?»

1:16 Sóm 41.10 **1:18** Mat 27.3-8 † **1:18** Bwəɔdagí lâŋ ga nə wɔɔŋg wúsə Mat. 27.5 yí. **1:20** Sóm 69.26; 109.8
1:21 Luk 1.2; 3.21; 24.51 **1:24** Yuá 2.24-25 **1:26** Mik 16.33 **2:1** Ləv 23.15-21; Mbá 16.9-11 **2:3** Luk 3.16
2:4 bwá mú lwánd nə Nkɛŋkɛ Shíshim nə cwóó: 4.31; 6.3, 5; 7.55; 8.17; 10.44; 11.15, 24; 13.9; 15.8; 19.2, 6 **lás mäsł mákəl:**
4.31; 10.45-46; 19.6; 1Kr 12.10; 14.2-12 **2:7** 1.11 **2:12** 1Kr 14.23

13 Bóólúgá bân bwé mú ngə cágula obúgula, bwé ná: «Bwé má lwánd nə məlwəg.»

Pyêr mə lás kaand

14 Pyêr bânŋ *buud ɔ lwámá wûm nə ngwúd bwé mú ka zə tŋw tām buud. Pyêr mú bân kál gwów-gwôw, lás nə bwo ná: «Yé *Oyúden nə bi bēsh buud bí ngə ji Yurúsalem wá, bi ɔ mpú nti məlwê kəga mádí, bi má jəlá nə mpu sá ga.

15 Buud óga bwé anğê nə fudə nə məlwəg nda bí ngə ci ná. Ngaá nə jwôw dúsə ná nji məwəla ibuu má mpámán mpámán.

16 Í yidá bə ná sâ Zhuwêl *muud micúndá nyə á jaaw yí, gwé wé í mé bwəmə ga, nyə á ci ná:

17 Í bá bə ná, mwôw má məzhúgúlâ, mə bá shwu múúd yêsh Shíshim wâm.

Zembî mé ci ntó.

Bwân bûn wâ budûm nə wâ budá bwé bá cúndə micúndá myâm,

məncwámá mún mé dúg *məntamá mé á mísh ná bagá*,

icwúcwúul bín dúg məntamá.

18 Jí ntó. Mə bá shwu ósól ɔ məsáal bâm Shíshim wâm mwôw mœngád,

tœ ósól ɔ məsáal wá budûm, tœ wâ budá, bēsh bwé mú bə búúd ɔ micúndá.

19 Mə bá wéeshuli *isâ í mímbúgú gwów jonud,

mə sá *isâ í ntó búúd ŋkwón yí shí mishwun.

Í bá bə, nə məcií nə kuda, nə ngúdá yíle,

20 shúshwóógú nə mwásé mé Cwámá í zág wós,

məma mwásé anğəŋkəŋəwâ wœng,

jwôw í bá shwəpla bə yídúgá, mbyôl bə məcií.

21 Ná ndéé, múúd yêsh mə bá kâm jôw jínə mé Cwámá yé, a bá cəgə.

22 «Bag ó *Izəryél, gwágúlúgá sâ mé ngə ci yí. Zembî nyə a wéeshuli bí *məshimbá nə isâ í mímbúgú nə isâ í ntó búud ŋkwón yí. Nyə a wéeshuli byo məbwə mé Yésus á Nazarêť dí nda bí mé bwéy mpu ná. Ntó ji

nə Zembî nyə á mpu lwóya nə nyə wé nyə á nti bí Yésus á Nazarêť wœngə,

23 Zembî mú sá ná bi bíig muud wœngú námə nda nyáméfwó Zembî nyə á ŋwa cigúlá nə, nda nyə á bwey mpu ná. Bi á kusha nyə nə buud búsé kú bish máççç wá, bí sá ná bwé gwúg nyə, bwé músə bwambələ nyə kwólós dí.

24 Nji, Zembî nyə a gwûmushi nyə, a fəemushi nyə nə shwi y nəcé shwi y í á shigé nywá bə nə ŋkul máánd nyə kandugə.

25 Dávid nyə á wámələ ci shú déđ ná:

Mə á də dúg Cwámá mádí shwóg ja jêsh, nəcé a jisə mádí mbwə məncwûm shú nə sá kú bwəle fwágusə mə.

26 Ntó, lám wâm wúsə nə məshusug, jûm dâm í ngə kœs nə jámb.

Ka nyingə bul bə ná ifúndá byâm í bá ngə woga nə búgá,

27 nəcé wo abulé sá ná mə kág myeesh ban mínjîm,

wo abulé bíđ ná jəjə sół məsáal wô kág bwo shwónud.

28 Wo a sá ná mə mpúg məzhií mé cəg,

wo bá lwándələ mə nə məshusug ja má bá dúg wó yí.

29 «Bwáang, maguləgá nə mə jááwug bí ná kpwóó ná, mpáámbé íshé *Dávid nyə a shí yə, nyə á dəw, shwon nyé nyísə ná wa sádí zə wós múús.

30 Nji, nda nyə á bə muud micúndá ná, nyə á bwey mpu ná Zembî nyə á kaag nyə, a kəen búbálé ná a bá jil ngwól mwân yé, məbyá mé má nyáméfwó, a bá jil nyə nyádí jiya ící dí.

31 Nyə á bwey dúg ná Yésus mə bá gwûm, gwûmúle wœng wé nyə á ngə ci ja nyə á lás ná: “Bwé á shigé myaas nyə ban mínjîm, nyúúl nyé í á shigé bwo shwónud”.

32 «Yésus wœngə, Zembî nyə á gwûmushi nyə, sé bēsh sé búse owúshined wâ lân wœng.

33 Mbwə məncwûm mé Zembî í á bân nyə gwôw. Nkəŋkə Shíshim Zembî nyə á kaag yé, a mé lág nyə wé Dâ, a mé shwu sé nyə, gwé wé bí ngə gwág bí ngə dúg nə sé ga.

2:17 Zhu 3.1-5 * 2:17 ntamé á mísh ná bagá: Wəŋ mbií ntamé í də bə wo kú kə gwád. 2:21 22.16; Rom 10.13
 2:22 Luk 24.19; Yuá 3.2; Mis 2.43; 4.30; 5.12-16; 6.8; 14.3; 15.12; 19.11-12; Rom 15.19; Heb 2.4 2:23 3.15; 4.28; 7.52;
 Luk 23.33; 1Te 2.15 2:24 3.15; Luk 24.5 2:25 Sôm 16.8-11 2:27 13.35 2:29 10j 2.10; Mis 13.36 2:30 2Sa
 7.12-13, 16 2:31 Sôm 16.10 2:32 1.8 2:33 Mbwə məncwûm mé Zembî: 2.34; 3.13; 5.30-34; 7.55-56; Mak 16.19;
 Luk 20.42; 22.69; Rom 8.34; Ifz 1.20; Kol 3.1; Heb 8.1; 1Pr 3.22 Nkəŋkə Shíshim Zembî nyə á kaagyé: 1.4; Yuá 14.16-17;
 15.26 2:34-35 Sôm 110.1; Luk 20.42-43; Heb 1.13

34-35 Dávid nyáméfwó nyə a shígé kə gwôw, nji nyə á ci ná:

Yawé nyə á ci nə Cwámba wám ná:

“Jig shí wa mádí mbwê məncwûm kə wóós ja mə é culushi mízhízhíh myô, wo nyaál myo nə məkuú yí!”

36 Yé bag ɔ Izurəyél bēsh, bí má jəlá nə ka mpu kú nə məshwán ná Yésus bí á bwambulə kwolós dí yé, Zembî má sá ná a bág Cwámba, a bə *Kríst.»

Obúgula ɔ Yésus ɔ ashúshwóógú

37 Kaand ni nyə á kwi y buud milâm, bwə mú jî Pyêr bə́nə́h *buud ɔ lwámá ná: «Bwááŋg e, sá sáág ntudélê?»

38 Pyêr mú bəsa nə bwo ná: «Céndúgá mitédúgá, muud yēsh dúwanugí jíná má Yésus-Kríst dí, Zembî jwúg bí nə *misám mín. Ntá, bí mú lág yána má Zembî, yána dɔɔŋg wə Nkə́ŋkə́ Shíshim.

39 Nəcé ŋkaagá má Zembî í dúgyá nə bî, nə bwân bún, nə bóól búúd bēsh búsə óshwóg-óshwóg wá, bímbí dēsh Zembî mə bá jôw yí.»

40 Pyêr mú námá kwo ŋə lás nə bwo bíl zhwoɔg iciyá na, ŋə cwîny bwo, nyə nə bwo ná: «Túbúgá wú na kala búúd á lílŋgí níd.»

41 Buud bwə á magulə kaand yé wá, bwə á duwan. Jwôw dɔɔŋgú, buud bwə á kwídulí *Dɔ́ lú óbúgula dí kúnə-kúnə buud otóóshin olóól.

42 Obúgula bēsh bwə á də sá zény bə́lɛ́lə mínjígúlá mí búúd ɔ lwámá, zény cug seɛŋgí á omínyɔhə, zény dúlə féya buléd, nə zény dúlə ji íseɛŋgyá í májəgəlad.

43 Buud bēsh bwə á bə nə gwóógá, buud ɔ lwámá bwə ŋə bul sá *ísá í mímbúgú nə *ísá í ntɔ́ búúd ŋkwóŋ yí.

44 Buud bēsh bwə á *búgula wá bwə á də bə kúl ŋgwúd, bwə seɛŋg ísá byán də bíí byo seɛŋgí.

45 Bwə á ŋə kusha məbíí máŋ nə ísá byán, bwə ka də kawula *mwaanə wɔɔŋgú námá nda múúd yēsh nyə á bə nə məyánŋan ná.

46 Bēsh bwə á də sá zény kələ *Lun má Zembî jwôw dēsh mbíí ŋgwúd; bwə də féya

buléd mínjów mínjów, bwə də də ídâw byán nə məshusəg, kú nə muud mə ŋkēny nyúul.

47 Bwə də ságusə Zembî, bóól búúd bēsh də ŋwa bwo nə məjilə. Cwámba nyə á də cug buud jwôw dēsh, a də kwádulə bwo *Dɔ́ dí.

3

Pyêr bá Yuánes bwə lwag mbúmbwúgú

1 Pyêr bá Yuánes bwə á ka zə kə *Lun má Zembî wəla lú májəgula dí, máwəla məlóól má mpwó-kugú.

2 Ngwól múúd nyə á byél mbúmbwúgú. Buud bwə á ka də ŋkēny nyə jwôw dēsh də kə jil nyə mpumbé Lun bwə də jôw ná: «Jɔ Mbê» yí, a ka də gwáám búbúú bwə ká Lun wá kwíindyá.

3 Múúd éne nyə á ka dúg Pyêr bá Yuánes bwə ŋə bə né bwə zə nyíí Lun, a mú gwáám bwo kwíindyá.

4 Pyêr bá Yuánes bwə mú dúg nyə ná fig-fig, bwə nə né ná: «Ntiig mísh kága.»

5 Muud éne mú kənd mísh bwədí a ŋə téduga ná a zə lág gúl sá.

6 Pyêr músə ci nə nyə ná: «Mə cugé nə *mwaanə, mə kú nə or. Sá má jí nə ndí yí, gwə wə má yə wo yí. Jíná má Yésus-Kríst á Nazarét dí, tówúg tətəlí wo kyéyug!»

7 Ná ndeé a mú bíí nyə mbwə məncwúmúd, bân. Námá cé nə cé, məkuú nə məcəgulu má músə lal múúd éne.

8 A mú sáanz tów tətəlí ná cədek. A mú tééd ŋgələ kyey. A mú kə, bə́nə́h bwo bwə mú kə nyíí Lun má Zembî, a ŋə kyey, a ŋə kôw, a ŋə ságusə Zembî.

9 Buud bēsh bwə mú dúg nyə a ŋə kyey, a ŋə kôw, a ŋə ságusə Zembî,

10 bwə ŋə mpu yag nyə ná muud nyə á də jí mpumbé Lun bwə də jôw ná Jɔ Mbê, a dúgə gwáám búúd mikwíindyá yé, nyə wə éne. Bwə mú ŋə jág bul káam sá í má s̄y yí, ikukwende bíí bwo.

11 Muud éne nyə á shígé ná kwo béégya nə Pyêr bá Yuánes. Buud bēsh bwo mú zə nə mikulé kú ná mpu sá bwə cig yí, zə lyɛ bwo na wú bwə á bə kúl bwə á gwiid ná Nyíngulé* má Səlamun yí.

2:36 3.15 2:37 16.30; Luk 3.10, 12, 14 2:38 3.19; Luk 3.3 2:39 Iza 57.18-19; Ifz 2.17 2:41 2.47; 4.4; 5.14; 6.1, 7; 8.4; 11.21, 24; 12.24; 13.49; 16.5; 19.20; 21.20; 2Te 3.1 2:44 4.32-35 2:46 Luk 24.53 2:47 2.41 3:1 10.3, 9, 30 3:2 14.8 3:8 14.10; Yuá 5.14 3:11 5.12; Yuá 10.23 * 3:11 Nyíngulé: Sá sá ŋə jôw ná nyíngulé ní í cugé zhizhe mpumbé; jisə milwoŋ mí mámpin mimbá, bwə ka wá kwáminá gwów ná gúgáwá bág.

Pyêr mə lás kaand

12 Nda Pyêr nyə á dúg ntúni ná, nyə á ka lás nə buud, nyə ná: «Yé bag ɔ *Izəɾəyêl, nəcé jí bí ngé bul káam sâ í má s̄y ni yí? Jí bí ngé dúg sá ná ŋkaamá námé nda ŋkul nyísú wá í má sá ná muud éga kyéyug tətəlí yí, ŋkí ntâg ná sá bulúlə wá milám wá Zembî wá í má sá yí?

13 Zembî má *Aburaham, Zembî má *Izaag, Zembî má *Yákwab, Zembî odá má sá ná s̄ól məsáal yé Yésus bég nə gúmə. Yésus bí b̄h bí á kəenzh yé, bí á ban mísh má Pilât dí yé, í njúl ná Pilât nywáá nyə á ngə cəel bíd nyə.

14 Bi á ban muud Zembî nyə a féesh yé, tətəlí muud, bí yidá jî ná Pilât gwágúg ŋgwúl buud ŋkúŋkwóŋúlə, a bíd nyə.

15 Muud nyə a té cug yé, bi b̄h bi a gwú nyə, Zembî nywáá mú gwúmashi nyə. Sə búsə owúshined wá lâŋ wəŋg.

16 Nəcə búgúlálə Jínó má Yésus í, Jínó dəŋg í má ləushi múúd bí má dúg, bí má bwey mpu éga. Búgúlálə Yésus wá í má sá ná a yálúg fwámé yâl nda bí bēsh má dúg éga.

17 Ná ndéé, bwaanŋ, mə mpú ná s̄ólúgú wēsh bín̄ŋ otówe ɔ shwóg b̄n bí á sá yí, í á bə nəcé ijág.

18 Nji, Zembî nyə á bwey jaaw mímpu mi *búúd ɔ micúndá bé bēsh dí ná *Kříst yé má bá bwəma nə micúnə ná ndéé a yə, sâ jəŋg wá í má bwəma ntúni ni.

19 Kagá cénd mítédúgá, bí cénd kuú njəond, ja jəŋgú Zembî mú jímbal *misəm mín;

20 bí má ká sá ntó Cwám̄ba mə bá sá ná bí bág ná bud-bud, a nti bí Yésus nyə á féesh ná a bág Kříst wán yé.

21 Í j̄i ná Yésus wəŋgú fwóg ji jon dí kə wós ja ís̄a byēsh í bá kwo s̄y ógúgwáan yí. Zembî nyə á ngə jaaw ntó mímpu mí búúd ɔ micúndá bé nyə á féesh yág wá.

22 Nəcə Moyíz nyə a shí ci ná: “Cwám̄ba Zembî mə bá nti bí ŋgwál múúd micúndá nda mə, a njúl mbyágá á kúl búúd jín. Bi ɔ bá gwágulə nyə sâ jēsh nyə é bá ci bí yí.

23 Muud yēsh mə bá bə kú gwágulə múúd micúndá wəŋg yé, nyə abále ná bə málán

mā kúl búúd jishéd, a bá gwúyow.”

24 Buud ɔ micúndá bēsh, tééd wá Samyél kala nə bəŋg bēsh bwá á zə nyédí mpúsə wá bwá á shí bwey də bwiŋg lâŋ á mwów mágá.

25 Bi búsə bwân ó búúd ɔ micúndá, bí á ngə námé byél Zembî njúl nə s̄ə nə impáábé bín. Nyə a sá s̄ə jəŋgú ja nyə á ci nə Aburaham ná: “Minjów mí búúd myá shí ga myēsh mí bá də lég ibwádán mpwəŋ buud nywô dī.”

26 Shú dán wá Zembî nyə á tééd wéeshli s̄ól məsáal yé yé, a ntí nyə ná a zág bwádan nə bí, a sá ná muud yēsh yówug bów-bów fúlú.»

4*Bwá zə bii Pyêr bá Yuánes*

1 Pyêr bá Yuánes bwá ngé ná lés̄ha nə buud ntúni, nə ofada, nə njwú á buud bwá á də baagulə *Luŋ má Zembî wá, nə *Osadwisyēŋ bwá mú zə wós,

2 bwá ngé bul gwág bów nə Pyêr bá Yuánes ngələ yə buud minj̄gúlá ngə jaaw ná buud bwá bá gwúm nda Yésus nyə a gwúm ná.

3 Buud óni bwá mú bii Pyêr bá Yuánes kə fad bwo mímbwug dí ná bwá bá lás lésú wāŋ mpwó-mwásə. Nəcə í á bə kugú má bii shí.

4 Nji, bóólúgá ncúlyá buud bwá á gwág kéel wá, bwá á *búgula. Tāŋ obúgula í mú bád kə kumə kúnə-kúnə otóóshin otóon.*

Pyêr bá Yuánes bwá zə t̄ow kəədud

5 Mán məlēm, otówe ɔ shwóg, nə ocúmbá buud, nə *Oyíguli ó məc̄c̄ə bwá á bə Yurúsələm wá bwá mú zə s̄eŋgya.

6 Ajəláci á ofada bwá á də j̄ow ná Hána yé nyə á bə cínəŋg, nə Kayíf, nə Yuánes, nə Aləgazándrə, nə mimbyél myēsh myá wáajəláci wá ofada.

7 Bwá mú zə nə Pyêr bá Yuánes zə tál bwo cwánád na búúd óni dí. Bwá mú ngə jî bwo mishílí. Bwá nə bwo ná: «Bi ámə sá s̄ólúgú wún ni nə nyáyé ŋkul? Bi ámə cwééd jíné má zə?»

3:13 2.33; 7.32; MmN 3.6, 15; Luk 23.13-23 3:15 2.23-24; 4.10; 5.30-31; 10.39-40; 13.30; 17.31; Heb 2.10 3:16 Mat 9.22 3:17 Luk 23.34; 1Tm 1.13 3:18 5.42; Luk 24.27, 44-46 3:19 2.38 3:22 Mbá 18.15, 19; Mís 7.37 3:24 3.18 3:25 Mət 12.3; Gal 3.8, 16 3:26 13.46; 18.6; Rom 1.16 4:1 Osadwisyēŋ; 5.17; 23.8; Luk 20.27 4:1 Luk 22.4, 52 4:2 2.24; 4.33; 17.18; 26.23 4:3 5.18 4:4 2.41 * 4:4 Tāŋ ni nyísə l̄lə n̄ji budúm nə budúm. 4:7 Luk 20.2 4:8 2.4

8 Ntó, Pyêr njúl lwándúlá nà Nkêṅkê Shíshim mú ka zə bɛsa nà bwo ná: «Yé ótówé ɔ shwóg wá kúl búúd, yé ócúmbá buud,

9 sá təl kəəd dí múús nəc é sá sálə mbəl múúd mənɔwa. Bí ngə jí sá sá sá ámə sá shú nà a bág mpwogé yí.

10 Bì bēsh nà bag ɔ *Izəɾəyēl bēsh, mpugá ná muud bí ngé dág éga má bə mpwogé jíná má Yésus-Kríst á Nazarēt dí, Yésus bí á bwambulə kwolós dí yé. Nyə wə Zembî nyə a gwúmashi yé, nyə wə má sá ná muud éga bág mpwogé nda a tál éga.

11 Nəc é Yésus jisə “kwóógú bí olwóye bí á myaas yí, dwó wə í má shúgula kwóógú lú lámuga† yí”.

12 Kú nà ngwól múúd jí nà nkul yíl búúd mábôw dí yə bwo cug yé, nji nyə. Nəc kú nà dúl jíná lú múúd sá má jálá nà *dág cug nà ndí wa shí mishwun yí.»

13 Buud óni bwə mú bul káam dágúlə ná Pyêr bá Yuánes bwə ngə lás ná kpwə́-kpwə́. Bwə á bul káam nəc mpúlə ná Pyêr bá Yuánes búsa ozhizhe ɔ búúd kú mpu kwas, nji í ngé yida mpúy ná búsa buud ɔ gwoŋ mə Yésus.

14 Nda bwə á ngə námá dág muud nyə á yál éne tál na bwədí koogú ná, bwə á shígé ná kwo bə nà sá bwə cí.

15 Bwə mú cí nà Pyêr bá Yuánes ná bwə wúg na *mpáanzé milású á Zembî dí, bwə cúwóg tóón. Osémbye ó milású bwə mú ka ngə sɔ́ sá bwə cíg nà bwo yí.

16 Bwə ná: «Sá sáág buud óga ntədel? Jísə mpu bə ná bwə má sá *shimbá. Í cugé ná kwo bə shwoó, buud ɔ Yurəsəlem bēsh bwə má mpu ntó, sá cugé nà nkul sá máshwán.

17 Nji, í á jáláyé ná lân ni í kwágagí nà muud yēsh. Ntó, sá mpúg yáásulə bwo məlɔwə ná cí bwə kú ná kwo lésha nà muud nà jíná má Yésus.»

18 Bwə mú jôw bwo, zə mpu yáásulə bwo məlɔwə ná cí bwə kú ná kwo lésha nà muud nà jíná má Yésus, nkí ná bwə kwo jíiguli búúd gúl sá jíná dəŋgúd.

19 Pyêr bá Yuánes bwə mú bɛsa nà bwo ná: «Biméfwó faasugá. Ye í jəla mísh má Zembî

dí ná sá yídag gwág nà bí, kú gwág nà Zembî? 20 Sá bān sá cugé nà nkul yəw bwiingúlə sá sá á dág nà gwág yí.»

21 Buud ɔ gúfúgá ósémbye ɔ mílású bwə mú kwo mpu báásulə bwo cí ná ndéé, bwə músə bíd bwo kú sá bwo sá. Bwə dág ná nkí bwə yə bwo intúgúli, í bôw, nəc buud bēsh bwə á ngə bul ságusə Zembî nà sá í á sŷy yí.

22 Muud nyə á yál shimbád yé wəŋg nyə á bə kala múúd í má cɔ́ mimbú məwúm mánɔ́ yí.

Obúgula bwə jəgula nà Zembî

23 Pyêr bá Yuánes, ja buud óni bwə á bíd bwo yí, bwə á kə búúd bān dí, kə jaaw bwo lésú wēsh milúlúú myá ofada nà ocúmbá buud bwə á lás nà bwo yí.

24 Nda bwə á gwág lésú wəŋg ná, bēsh bwə á bān məkəl jəgula nà Zembî lám ngwúd bwə ná: «Mása, wo wə wo a sá gwəw nà shí nà mán nà isá byēsh bí cínəŋg yí.

25 Wo wə wo á balan nà Nkêṅkê Shíshim lás mpu má sól mäsáal woó mpáámbə jísú *Dávid dí, cí ná:

Nəc jí ilwəŋ í búl cugula ntága yí?

Nəc jí ikúl í búl wá mílúú mítádúgá mí kú nà wúmbulé dí yí?

26 Ojwú ɔ shí bwə má sɛŋgɔya,

otówe ɔ shwóg bwə báduga ná

bēsh bwə zə lúmbuli nà Cwámba á shí nyēsh bá Kríst yé.

27 Nəc é Herod bá Pons Pilát bwə má bále zə sɛŋgɔya nà ikúl í cugé *Oyúden yí nà Dɔ́ má *Izəɾəyēl. Bwə má zə sɛŋgɔya wa ngwəla gaád ná bwə zə lúmbuli nà Yésus, jɔ́jɔ́ sól mäsáal wə wó á gwágulə məwúdə yé.

28 Bwə sá ná isá byēsh í bwəmag nda wó á bwey nwa cígúlá nà nkul nywó nà tédúgá woó ná í bāg bə ná.

29 Cwámba e, ntúg mísh ja gaád wo dágúg nda bwə ngé cɛel juwal sá ná. Ság ná osóól ɔ mäsáal bwə bwə bwíngug kéel dwə ná kpwə́-kpwə́.

30 Shéémbúg mbwə wə, mimbəl mí ngég nà yál, *isá í ntɔ́ búúd nkwoŋ yí nà *isá

4:10 3.6; 3.15 4:11 Sôm 118.22; Luk 20.17; 1Pr 2.4-7 † 4:11 kwóógú lú lámuga: Kwóógú bwə á də tééd jil mándəlúú yí, dwó wə bwə á də bɛ ja bwə lám mənɔyung mə njów yí. Bwə á də lwə́ mbíí sá ngé dág məlɔwəga má shiméd múús yí. (Sá ga jísə námə Mat 21.42.) 4:12 Mat 1.21; 1Kr 3.11 4:15 5.34-35 4:16 Yuá 11.47 4:17 5.28-29, 40 4:24 MmN 20.11; Sôm 146.6 4:25 Sôm 2.1-2 4:27 Herod: Luk 23.7-11 Pons Pilát: Luk 23.1 4:28 2.23 4:29 Ifz 6.19 4:30 2.22

í mímbúgú í ngág nà s̄y Jíné má Jɔɔ Sól mäsáal woó Yésus dí.»

³¹ Ja bwé á sh̄n jəgula yí, kúkál bwé á bə yí í mú ntaŋsa, bēsh bwé mú lwánd nə Nkɛŋkɛ Shíshim ná cwóó, bwé mú ngə bwiing Milósú mí Zembî ná kpwóó-kpwóó.

Obúgula bwé cugə nə is̄a byáŋ seŋgi

³² Ncúlyá buud bwé á *búgula wá bwé á ngə cugə lám ngwúd, nə tédúgá ngwúd. Kú nə muud nyə á nkwandəwa nə mé məbii yé. Bēsh bwé á də balan nə məbii máŋ seŋgi.

³³ *Buud ɔ lwámá bwé á ngə bwiing lân gwúmá lə Cwámba Yésus nyə a gwúm nə məma nkúl yí, Zembî ngə bul lwágulə bēsh məma mpáam nyé.

³⁴ Kú ná nə muud á *Dɔ lú óbúgula nyə á kwo bə nə məyánŋan. Bəŋŋ bēsh bwé á bə nə məshí nkí minjów wá, bwé á ngə kusha myo, də zə nə *mwaanə wəŋŋ

³⁵ də zə bwíŋg búúd ɔ lwámá shí məkuú. Bwé ka də kaaw búúd nda máyánŋan má á də bə ná.

³⁶ Ntɔ, ngwól múúd á Shíprə ná jíné ná Yóseb, nyə á bə mwá *Levít, búúd ɔ lwámá bwé á kwo gwiid ná Barnábas. Jínə dəŋŋ í ká ná «Muud mə dú bándulə búúd yé».

³⁷ Nyə á bə nə fambá. Nyə á ka kusha gwo. A mú zə nə mwaanə wəŋŋ zə bwíŋg búúd ɔ lwámá shí məkuú.

5

Lāŋ má Ananíyas bá mudá yé Safira

¹ Nji, ngwól múúd nə jíné ná Ananíyas bá mudá yé Safira bwé á zə t̄w cún. Muud éne mú námə zə kusha dúl bii dé.

² Ná ndéé bá mudá yé bwé mú t̄w cún, a mú béég ngwól *mwaanə, a bwíŋg shú dé. A músə kə nə ngwól kə bwíŋg *búúd ɔ lwámá shí məkuú.

³ Pyêr mú ka jî nyə ná: «Ananíyas, jí í sá ná *Sátan jwúg nə lám wô wēsh wó mú shweel ngwól mwaanə wo ámə kusha shí yé, wo zə shiig Nkɛŋkɛ Shíshim?»

⁴ Ngáá ná shí í ámə bə shí nywô? Ja wó ámə ka ntāg kusha nywo yí, ngáá ná mwaanə wəŋŋ nyə ámə bə mwaanə woó? Ntədəlé wó ámə mpu wá w̄ni téduga lámúd yé? Ká,

buud dí wó ámə shiig wá, Zembî wé wó ámə shiig yé.»

⁵ Nji Ananíyas nyə a gwág iciyá íni yí, nyə á shwal kadəwa shí a mú fudə. Ifwaas í mú bul bii búúd bēsh bwé á ngə gwág lân ni wá.

⁶ Məncwámá má á t̄w shí, fúlə nyə ná ndéé bwé mú kə dul.

⁷ Fwámé fwála í mú cɔ, je bə məwəla məlól ntúni. Mudá má Ananíyas mú nyí njów, a kú mpu sá í ámə s̄y yí.

⁸ Pyêr mú jî nyə ná: «Jaawúg s̄. Ye bímbí ga wé bí ámə kusha shí nyín yí?» Nyə ná: «Haaw. Bímbí dəŋŋ wé ni.»

⁹ Pyêr mú ka cɔ nə nyə ná: «Nəcé jí bí ámə mpu t̄w cún ná bi mə zə shweenzh Shíshim mə Cwámba yí? Dugí, búúd bwé ámə kə dul ngwúm woó wá, bwé mú na mpumbéd máni. Bwé é kə námə nə wo.»

¹⁰ Námə cé jəŋgá, a mú kadəwa na Pyêr dí shí məkuú, a mú fudə. Məncwámá má ngə námə nyí njów, má mú kwey nyə mbimbə. Bwé mú kə nə nyə kə dul ngwúm dí koogú.

¹¹ Ifwaas í mú bul bii búúd bēsh, tə bəŋŋ wá *Dɔ lú óbúgula, tə bəŋŋ bwé á ngə gwág nji lân wá.

Buud ɔ lwámá bwé sá zhwog məshimbá

¹² *Buud ɔ lwámá bwé á ngə sá zhwog *is̄a í ntɔ búúd nkwón yí, nə *is̄a í mímbúgú máŋkúmbə má búúd dí. Bēsh bwé á bə cún ngwúd, bwé njúl kál bwé á gwiid ná Nyíngulé* má Sélamun yí.

¹³ Muud nyə a shígé ná kwo kə seŋgya nə bwo. Nji, zhwog buud bwé á ngə bul ságusə bwo.

¹⁴ Buud nkí bul bulya bwé á ngə *búgula Cwámba, nə budúm nə budá, bwé mú zə ngə kwíduli gwoŋŋ dí,

¹⁵ mbii í á wóós ná buud bwé á ngə zə nə mimbəl ítáádə nə ítəŋúd, ngə zə bwíŋg koogú lə njwón. Bwé á ngə sá ná ja Pyêr nyə e cɔ yí, ka shishim jí í é kúnya nə wúl mbəl cínəŋ.

¹⁶ Buud bwé á kə cig wú mílɔm myá kúnə-kúnə nə Yurúsalem, bwé ngə zə nə mimbəl nə bəŋŋ buud májamb má á t̄l cwúnd dí wá, bēsh bwé mú ngə zə yál.

Buud ɔ lwámá bwé zə bwəma nə zhín

4:31 2.4 4:32 2.44-45; 6.1; Luk 14.33; 18.22 5:2 4.35 5:3 Yuá 13.2 5:9 1Kr 10.9 5:12 2.22; 3.11 * 5:12 Nyíngulé: Sá sə ngə jów ná nyíngulé ni í cúgé zhizhe mpumbé; jisə milwón mí mámpin mimbá, bwé ka wá kwáminú gwów ná gúgáwá bág. 5:14 2.41 5:15 19.11-12; Luk 4.40

17 Ajəláci á ofada, nə bóól búúd wâ ηkəomá *Osadwisyêη bənónη bwá á bə cún wá bwá á ka zə mpii *buud ɔ lwámá váál áwuwaɣwâ.

18 Bwá mú bií bwo, kə wá bwo njów mímbwug íjwû dí.

19 Ngwól *éηgales mə Yawé músə zə mpwó-bulú, zə juw mímpumbé myâ njów mímbwug, wéeshəli búúd ɔ lwámá tóón, nyə nə bwo ná:

20 «Kəgá nyíi *Luη mə Zembî, bi kág bwiiηg búúd sâ jêsh í dągyá nə cug ágúgwáan ga yí.»

21 Nji bwá á gwág ntúni yí, bwá á kə nyíi Luη mə Zembî ná námə mpúmán mpúmán, bwá mú ηgə yə buud minjígúlá.

Ajəláci á ofada nə buud bənónη bwá á bə cún wá bwá mú sɛɛηg *Gwoonηg ósəmbye ó mílsú wâ Zembî nə sɛɛηgyá milúlúú mí bag ó Izurəyêl. Bwá mú kənd búúd njów mímbwug nə bwá kág ηwa búúd ɔ lwámá.

22 Ifulish í má kə wóós wu, bwá kú kwey búúd ɔ lwámá njów mímbwug. Bwá músə nyiηgə, zə jaaw bwo ná

23 «Sá amə kə kwey njów mímbwug í njúl fwámé feedyá, isándálé í tál ηgá baagələ. Nji ja sá amə juw yí sá shígé kwey múúd cwû.»

24 Ja njwû á buud bwá á də baagələ Luη mə Zembî wá bənónη milúlúú myâ ofada bwá mə gwág ntúni yí, fəg í mú jímb bwo mílúúú. Bwá mú ηgə jí ná ntó nyə wə ntədəl?

25 Ngwól múúd mú zə jaaw bwo ná: «Náaa, buud bí amə wá mímbwug dí wá bwá təl kúga Luη mə Zembî, bwá ηgə yə buud minjígúlá.»

26 Ná ndeé, njwû á Luη mə Zembî bənónη ifulish bwá mú kə ηwa bwo. Nji, bwá á ηgə zə nə bwo ná shɛɛ kú cúg bwo, bwá ηgá fúnda ná buud bwá á bá gwú bwo nə məkwóógá.

27 Bwá mú zə nə bwo zə təl mpwoombá gúfúgá ósəmbye ó mílsúú. Ajəláci á ofada mú tééd jílə bwo mishílí.

28 Nyə ná: «ηgaá sá á shí bwey təl bí ci ná bi kú ná ηgə jíguli buud jínə níú. Nji, ja ga, bi mə lwándələ njígúlá wún Yurúsəlem yêsh. Bi ηgə námə cɛɛl yə sá mpwene shwiy mə múúd éne.»

29 Pyêr bənónη buud ɔ lwámá bwá mú bɛsa ná: «Sá mə jəlá nə sá mągwág nə Zembî, kú bə búúd.

30 Zembî odâ nyə a gwúmashi Yésus bí á gwú nə məbwə mún bwambələlə nyə kwolós dí yé.

31 Nji, Zembî nywáá nyə a mə bân nyə nə məbwə məncwúm yé, a təl nyə amədəí á sâ jêsh, təl námə nyə Cugye buud shú ná buud ɔ *Izurəyêl bwá céndúg mítédúgá, Zembî mú juu bwo nə *mílsəm myáη.

32 Sá búsa owúshined wâ isâ byəonəgú, nə sá, nə Nkəηkə Shíshim Zembî nyə á yə buud bwá ηgá sá nyə mągwág wá.»

33 Buud ɔ gúfúgá ósəmbye ɔ mílsú bwá mú jág nyada nə mbií lésú ni. Bwá ná bwá zə gwú búúd ɔ lwámá.

34 Nji, ηgwól *Farizyêη á *Gwoonηg ósəmbye ó mílsú wâ Zembî, nyəonəg bwá á də jôw nə Gamalyel yé, nyə á bə yíguli məcɛɛ, buud bəsh bwá dągá bul gwəqə nyə. A mú zə tôw, nyə ná bwá fwóg wéeshəli búúd óni tóón fúfwála.

35 A mú ka zə ci nə buud bé ná: «Bag ó Izurəyêl, bi ó káálúgá nə sâ bí mə céél sá búúd óga ni.

36 Nəcé, í afwóyé námə bwey, Tədas nyə á wóós wa, zə jaaw nyúúl ná ndeé buud je bə mitəd minqə zə bɛ nyə. Nji, a mú gwúyow, buud bwá á bɛ nyə wá bəsh bwá mú cɪma, jəη í mú shîn.

37 Mpúsə wəonəgú, Yúdas á Galilê mú námə zə wóós mwôw ílāη í á ηgə sɪy yí. A mú námə zə julə ncúlyá buud. Nji, ja nyə á yə yí, buud bəsh bwá á bɛ nyə wá bwá mú námə shîn cɪma.

38 Gwá wə mə cí nə bí ná, fwogá yíl mílām búúd óga dí, bí bíd bwo nə shɛɛ. Nəcé, ηkí mítédúgá myáη nə sóólúgú wáη í ηgə zhu búúd dí, mí é shîn jímb míməfwó.

39 Í ká yida bə ná í ηgə zhu wə Zembî, bí cugé nə ηkul caam bwo. Bi ó bey ná bi bāg lúmbuli nə Zembî.» Bwá mú gwág nyə,

40 bwá mú jôw búúd ɔ lwámá, zə fyámusə bwo mílwónə ná ndeé bwá mú təl bwo ci ná bwá kú ná lésə nə buud jínə mə Yésus dí. Bwá mú ntāg bíd bwo.

⁴¹ Buud ɔ lwámá bwé mú wú mpwóómbú Gwoonɔ ɔsémbye ɔ milású wâ Zembî dî. Bwé mú nɔgə kə bwé nɔgə bul gwág nywa ná bwé má mpíya nə cúgá jíná má Yésus dî.

⁴² Bwé á shígé yəw bwiingúlə Jɔjɔ Kéél má Kríst Yésus. Bwé á dɔ bwiing dwo jwôw dêsh, tɔɔ Luɔ má Zembî, tɔɔ minjów minjów.

6

Bwé zé tâl ójaákwon

¹ Ja *ómpwíín bwé á zə nɔgə bul bulya yí, milígya mí á zə bə. *Oyúden bwé á janəwo nə cug Ogurək wá bwé á nɔgə tədəwa nə Wəhebərə. Nəcə mikúsá myán mí á nɔgə bwəma nə mpyóɔ mánkəw má idəw má jwôw dêsh dî.

² *Buud ɔ lwámá wúm nə óbá bwé mú seɔng ómpwíín bēsh, zə ci nə bwo ná: «Í ajaláyé ná sá dúg tâl bwiingúlə Milású mí Zembî, fwo dɔ zə kaaw idəw.

³ Gwá wá jí ná, bwaanɔ, sɔgá buud zangbá na mpédúgá nyínád, bɔɔnɔg búúd bwé nɔgə bwiing lân wán ná básə ijɔɔ i búúd wá, bwé njúl lwándúlá nə Shíshim nə fag wá, sá tálúg bwo ísáy í kaawúlə mábiid.

⁴ Sá bān sá é ka wá mílúú nji mājəgala dí nə bwiingúlə kéel dî.»

⁵ Buud bēsh bwé mú magulə tédúgá wɔɔnɔg. Bwé mú féesh Itiyen a njúl lwándúlá nə búgá nə Nkɛɔnkɛ Shíshim ná cwóó. Bwé féesh námá Fílíp, nə Prokor, nə Nikanor, nə Timon nə Parəmenas, zə bəd Níkwalá muud Antyósh nyə á nyíi mísəon Oyúden dí yé.

⁶ Bwé mú kə nə bwo búúd ɔ lwámá dí, buud ɔ lwámá bwé mú jəgula nə Zembî, bwé mú bəd bwo məbwə.

⁷ Milású mí Zembî mí mú nɔgə kə shwóg nə shwóg, tân ompwíín í nɔgə kwíduli Yurásəlem, ncúlýá ofada bwé mú magulə búgúlálə Yésus.

Bwé zé bii Itiyen

⁸ Itiyen nyə a bə lwándúlá nə mpaam má Zembî nə nɔkul ná cwóó. A mú nɔgə sá *isá í mímbúgú nə məma *isá í ntɔ búúd nkwón yí, buud bēsh bwé nɔgə dúg.

⁹ Bóól búúd bənəɔn Itiyen bwé mú zə séɔnasa məkəl. Í á bə bóól búúd wá *mpáanzə mínjígúlá á buud bwé á wú málwaa dí wá, bwé njúl buud ɔ Sirən nə Aləgəzandrî, zə keel *Oyúden bwé á zhu Silisî nə Azî wá.

¹⁰ Nji, bwé á shígé bə nə nɔkul mə kwag Itiyen nəcé nyə á nɔgə lás nə fag Nkɛɔnkɛ Shíshim á nɔgə yə nyə yí.

¹¹ Bwé mú kusə búúd ná bwé zəg máalə Itiyen ná: «Sá amə gwág múúd éga nɔgə *lás nə Moyíz bá Zembî bwaasúlə mpu.»

¹² Bwé mú shwambulə búúd bēsh, nə ocúmbá buud, nə *Oyíguli ɔ máccɛɛ bwé mú zə bii Itiyen, kə nə nyə mpáanzə milású á Zembî dî.

¹³ Bwé mú kwəmsa bóól ówúshined wá məshígá ná bwé kəg máalə ná: «Muud éga má dɔ jág lás nə kúl í búl bə ci yí, nə Məccɛɛ má Moyíz ja jēsh.

¹⁴ Sá méfwó sá amə gwág a nɔgə ci ná Yésus á Nazarət mə bá caam *Mpáanzə Zembî, a cénd íjám nə ijag yá odá Moyíz nyə a lúgə yí.»

¹⁵ Buud bēsh bwé á bə *Gwoonɔ ɔsémbye ɔ milású wá Zembî dí wá bwé mú nɔgə dúg Itiyen ná figá-figá, bwé mú dúg ná mpwoombú nyé nyísə nda mpwoombú *əngales.

7

Itiyen mə lás kaand

¹ Ajaláci á ofada mú jí nyə ná: «Ye sá bwé nɔgə ci wə ní jisə bānda bə ntó?»

² Itiyen mú bɛsa ná: «Yé bwáanɔ, yé ódā, gwágúlógá. Mpáambá íshé *Aburaham njúl ná shí á Məzhuputamî, a kú fwó kə ji Sharan, Zembî á milwanə nyə a lwóya nyúúl nyádí,

³ zə ci nə nyə ná: “Wúg wódí shíd, wo béégya nə njów búúd wə, wo kəg shí má bá lwágulə wo yíid.”

⁴ Ntó, Aburaham mú wú shí Okaladyɛ dî, a mú kə ji Karan. Mpəsə shwiy mə sónɔgú, Zembî mú yíl nyə wu, ntí nyə wa shí bí njúl múús ga.

⁵ Nji nyə a shígé yə nyə nkwəw wa shí gaád, kú námá bə tɔɔ bímbí múúd ji nə nɔkul tâl kuú yí. Nyə á yida kaag ná í é bá bə shí nyé,

mpwon buud nyé ka bá shúgala nə nywo. Í á bæ cínəŋgú Aburaham njúl kú fwo bæ nə mwân.

⁶ Zembî mú ci nə nyə ná: “Mpwon buud nywô í bá kə ji ízhaá shíd. Buud ó wu bwé bá sá bwo málwaaá bwé cúg bwo tâŋ mimbû mitəd minə.”

⁷ Nji, lwon buúd í bá wá bwo málwaa dí ni, mə bá yə gwo intúgúlí, bag dwô í mú bá shwub, í mú zə wa shí gaád, zə du yə mə gúmə.”

⁸ Zembî músə sá bá sə. Sə jəŋgú mé məyigyé wə ábiwáág. Ntó Aburaham mú byá *Izaag a sá nyə ábiwáág jwôw lú mwəomb mpúsə byélé. Izaag byá *Yákwab, sá námə nyə ntó. Yákwab byá námə ímpáámbé í á fwə ibeend wúm nə íbá íshé yí, a sá námə byo ábiwáág.

⁹ Impáámbé bishé íni í á ka zə shîŋ Yóseb. Bwé mú kusha nə nyə ná a kəg Igípten. Nji, Zembî nyə á bæ nə nyə.

¹⁰ A mú ŋə sey yíl nyə *íncwaw í ntug byəŋg byəsh dí nə ndeé a kə yə nyə fəg mísh má Farawôŋ njwú-buud á Igípten dí, a sá ná Farawôŋ gwágúg nyə nywa lámúd. Farawôŋ mú tál nyə ŋgwámuna á Igípten yəsh, tɛem bæ nyáməfwó Farawôŋ dí njów.

¹¹ Məma zha músə zə bæ Igípten yəsh dí, kumə Kanaan, incwaw í ntug bul yáág, ímpáámbé í íshé kú ná nə sá bwé dág.

¹² Nda Yákwab nyə a gwáduga nə idúw bísə Igípten nə nyə á ka kənd ímpáámbé í íshé wu ja ashúshwóógú.

¹³ Ja bwé á kwo kə ja ábɛɛ yí, Yóseb músə kə bágulə bwo nyúul, Farawôŋ músə zə mpu mpwon buud nyə á zhu yí.

¹⁴ Yóseb músə ka zə sá ná bwé kəg ŋwa sóŋgú Yákwab nə njów buud yé wəsh tâŋ buud məwúm zəŋgbá nə ótóŋ.

¹⁵ Yákwab músə zə shulə kə Igípten, nyə á kə yə wu, bəŋŋ ímpáámbé bishé.

¹⁶ Bwé á nyiŋgə nə bwo, kə dul Síkem, shwon Aburaham nyə á kusə bwân ó Imor dí nə *mwaané yí.

¹⁷ «ŋkaagə Zembî nyə á kaag Aburaham yí í á ŋə bæ ná í zə bwəma. Nda wəla dəŋg í

á ŋə shísh ná, kúl búúd jé í á ŋə zə bulya, í ŋgə bul mpyáanz nŋŋ Igípten.

¹⁸ Kúl mə Aburaham í á ŋə mpyáanz ntó nə ndeé kə wóos ja wúl njwú-buud í á ŋwa ijwúga yí, wəŋg njwú-buud í á shígé mpu Yóseb yí.

¹⁹ Njwú-buud wəŋg í á ka zə cugə nə mpwon buud íshé məshigá dí. A mú cúg ódá nə bów-bəw lám nyə á bæ nə ndi yí nə ndeé a sá ná bwé ŋgəg nə myaas ikákény byán í ŋgəg nə fudə.

²⁰ Fwálá dəŋg wə Moyíz nyə a byél yí. Zembî nyə á ka gwág nyə nywa lámúd, obyól bé bwé mú wíl nyə bwé dí njów tâŋ ŋkwoond olól,

²¹ nə ndeé, ja bwé á ka námə kə myaas nyə yí, sás má Farawôŋ mú cwéég nyə, zə baagulə nyə tâŋ nda yé mwân.

²² Moyíz mú nyiŋgala mpúyá á Igípten wəsh dí nə ndeé á mú zə bæ ŋkácid íciyá nə misóólúgúd.

²³ «Ja nyə á zə bæ nə mimbû məwúm mánə yí, tédúgá í mú wóos nyə lámúd ná a kəg dág ómínyəŋá bé Bag ó *Izəryél.

²⁴ A mú dág ŋwól mwân Igípten ŋgə sá ŋwól mwân Izəryél. Moyíz mú kɛem mwân Izəryél, a cú mwân Igípten.

²⁵ Nyə á ŋə téduga nə kúl jé Izəryél bwé é mpu ná Zembî mə zə balan nə nyə, zə cug bwo. Nji, bwé á shígé mpu ntó.

²⁶ Jwôw í á bɛ yí, a mú kə kwey bwân ó Izəryél óbá bwé ŋgə shuya. A mú ka cɛel béég bwo ná bwé jig ná shɛɛ, nyə nə bwo ná: “Bí básə omínyəŋá, nəcə jí bí ŋgə síya yí?”

²⁷ Nji, nyəŋg nyə á ŋə sá ŋwól yé mú lámusa nə nyə, nyə ná: “Zə nyə á tál wo cí nə wo dág sámb sə milású?”

²⁸ Wó cɛel zə gwú mə nda wó ámə gwú mwân Igípten nə kugú né?”

²⁹ Nji Moyíz nyə a gwág ntáni yí, nyə a túb, a mú kə ji shí á Madyan. Wu wə nyə á byá bwábudúm óbá yé.

³⁰ «Nyə á ji wu mimbû məwúm mánə, ŋwól *éŋgəles mə Cwámaba mú zə lwóya nyə nyúul míŋgwiiled, míŋgwiile mí ŋgə man

7:6 Mət 15.13-14 **7:8** Mət 17.9-14; 21.2-4; 25.26; 29.31-30.24; 35.16-18 **7:9** Mət 37.11, 28; 39.2, 21 **7:10** Mət 41.37-44 **7:11** Mət 41.54; 42.1-2, 5 **7:13** Mət 45.1, 3, 16 **7:14** Mət 45.9-10, 18; 46.6-7, 27 **7:16** Mət 23.3-16; 49.29-30; 50.13; Zho 24.32; Heb 11.9, 13 **7:17** MmN 1.7-8 **7:19** MmN 1.10-11, 22 **7:20** MmN 2.2-10; Heb 11.23
7:23 MmN 2.11-15; Heb 11.24-27 **7:29** MmN 2.15, 21-22; 18.3-4 **7:30** MmN 3.1-10

kwasa dí nûj shí a shwéeshá á mbúmbún Sinayí.

³¹ Moyíz mú káam sâ nyə á ngə dúg jooŋgú. A mú ka shísh ná a ká mpu dúg. Kál má Cwámba í mú gwíg í ngé ci ná

³² “Mə óni, mə Zembî impáámbé byô, Zembî má Aburaham, Zembî mə Izaag, Zembî mə Yákwab.” Moyíz mú tééd lilyálə, a kú ná kwo sọ ná a mpúg dúg.

³³ Nə ndéé, Cwámba mú ci nə nyə ná: “Yílúg mángwub məkuúd nəcé kál shí wó tál ni í músə nda mə.

³⁴ Mə má nti mísh, mə má dúg bôw dêsh bwé ngé sá kúl jâm Igípten yí. Mə má gwág nda bwé ngé leegya ná. Mə má shulə ná mə zé cug bwo. Kagú kə ja gaád, mə má kənd wo Igípten.”

³⁵ «Eŋgəles nyə á lwóya nyúúl kwasa dí yé, Zembî nyə á kənd nyə, a kə tál Moyíz cî, tál nyə cugye. Í njúl ná bwé á ban Moyíz wəŋg, bwé jî nyə ná: “Zé nyə á tál wo cî ná wo zág də sámb sé milású?”

³⁶ Moyíz wəŋg wé nyə á kə yíl bwo málwaá dí Igípten yé, a ngé sá *isá í mímbúgú nə *isá í ntọ búúd ŋkwón yí wu, tɛem bə ja bwé á lína mán má atítí yí, tɛem bə ja bwé á ngə kyey shí a shwéeshá dí tən mimbú məwúm mánə yí.

³⁷ Nyə wé nyə á ci nə Bag ó Izurəyél ná: “Zembî mə bá nti bí ŋgwól *múúd micúndé nda mə, a njúl mbyágá á kúl búúd jín.”

³⁸ Moyíz wəŋg wé nyə á bə mpédúgá éngəles nyə á ngə lésha nə nyə yé bənəŋ odá, ja kúl búúd jíshé í á sá gúfúgá mbún Sinayí shí a shwéeshád yí. Nyə wé a lég milású myá cug wé éngəles, a kalá yə shé.

³⁹ Nji, odá bwé á shígé cɛel sá nyə məgwág. Bwé lámusa nə nyə, milám də nyiŋgə kə nji Igípten.

⁴⁰ Bwé mú ci nə Arəon ná: “Ság ozembî bwé é də tów sé shwóg wá. Sá bən sé ampúyé ná sá í má bə nə Moyíz muud á kə yíl sé Igípten yé.”

⁴¹ Bwé mú lúlə mwâ nteny tən zembî áyadúg, bwé sá nyə *mətúnuga nda Zembî,

bwé sá məshusug gúmálələ sâ bwé ámə sá nə məbwé máŋ yí.

⁴² Zembî nyə á ka ntəg yid bwo kwon, a mú sá ná bwé nyíngúlág ngələ yə wəacén-céní wá jon gúmá. Sá jooŋg wé jíse cilyá kálaad búúd ə micúndéd ná:

Bag ó Izurəyél,

ye bí á cígə mə ocúdu

ŋkí ná bí á sá mə *mətúnuga

mímbú məwúm mánə bí á bə shí a shwéeshá dí myá?

⁴³ Ngaá ná bí á yida də ŋkény banda má Molok*,

nə yuug ácén-cení bí á sá shú má Zembî wán Refan yí?

Ngaá ná bí á yida də kúd məmpwoombá mándəlúd

də yə mbeé íyuug í zembî bí á sá yí gúmá?

Sá jooŋg wé í sá ná mə bəg kənd bí míkwám dí

shwóg-shwóg cọ *Babilon.

⁴⁴ «Nji, ja odá bwé á bə shí a shwéeshá dí yí, bwé á shí bə nə banda í á də lwágulə ná Zembî jisə bwé dí yí. Muud nyə á də lésha nə Moyíz yé nyə á ci nə né ná a kəg sá banda dəŋgú, a bə yuug nyə á dúg yí.

⁴⁵ Odá bwé á shí ngə kala banda dəŋgú íkala í búúd byêsh í á ngə byél yíid. Bəŋg bənəŋ Yeshuwa bwé á ntə shí Zembî nyə a wíŋg wəamədí yí, bwé á kə námə nə dwo wu, í mú jî wu kə wóós fwála má *Dávid.

⁴⁶ «Zembî nyə á bul cɛel Dávid wəŋgú. Ntó Dávid mú jî Zembî ná a sáag nyə mpaam ná a lwóg bag ə Yákwab njów Zembî.

⁴⁷ Səlámun wé nyə á yida lwó nyə njów.

⁴⁸ Nji, Zembî a gwów-gwów nyə ádé jî mínjów məbwé má búúd má ámə lwó myá, námə nda múúd micúndé nyə á ci ná.

⁴⁹ Nyə á ci ná:

Jon dúse jiya ícî jâm.

Shí nyísə kúl má də tál mákuú yí.

Wáyé njów bí bí nə ŋkul lwó mə yí?

Cwámba mə shílə ntó.

Ŋgow má jî nə ŋkul kə woga yé?

⁵⁰ Ngaá ná mə wé mə a sá isá ini byêsh?

7:35 MmN 2.14; 3.2 7:36 MmN 7.3; 14.21-29; 16.1-17.16; Ilj 14.33; 20.1-11 7:37 3.22-23 7:38 MmN 19.1-20.17; Mis 7.53; Gal 3.19 7:39 Ilj 14.3 7:40 MmN 32.1-8 7:42 Amo 5.25-27 **Molok:** Ləv 18.11 * 7:43 Máŋ məbanda mə a də bə, bwé laad káandé mbií á ná bwé ká wɛɛf í bə banda. 7:44 banda í á də lwágulə ná Zembî jisə bwé dí yí: MmN 25.9, 40 7:45 Zho 3.14-17; 18.1; 2Sa 6 7:46 Sôm 132.1-5 7:47 2Sa 7.5-7; 10j 6.1-38 7:48 17.24-25 7:49 Iza 66.1-2 7:51 MmN 32.9; 33.5; Zhe 4.4; Rom 2.28-29 **bí á də sá ngáádá nə Nkəŋkə Shíshim:** Iza 63.10; Eze 2.3-5

51 «Bi búsa nã núŋ. Bì ŋgã sã Zembî mælwâ. Bi búsa nji bi ó ðã sã ŋgáádã nã Nkêŋkê Shíshim, námã nda impáámbã bín í a ðã sã ná.»

52 Nyáyé múúd micúndã ímpáámbã bín í á shígé lwágulã cúwúlí yé? Bwá á ðã gwú bõõŋg bwá á ðã bwey zã jaaw nã Tútəlí Muud mã bá zã wá. Tútəlí muud wõõŋgã wá bí á kɛenzh, bí mú gwú yé.

53 Bi buud bí á lág *mbwoomb mãcɛɛ wáéŋgales bwá á yã bí mã, nã mãmpándí mãsh mã cínõŋg wá, bí abéyýé mwo.»

Bwá gwú Itiyen

54 Nji búúd ɔ gúfágá ósémbye ɔ mílãsú bwá á gwág iciyá íni yí, bwá á shwal gwág Itiyen yáág-yáág mpimbã, bwá ŋgá fúgal mãjã.

55 Itiyen nyɛ, lwándúlã nã Nkêŋkê Shíshim ná cwóó, mú kænd mísh jon ðí, a mú dúg mãŋkænãwã mã Zembî, Yésus tãl Zembî mbwê mãncwûm.

56 A mú ci ná: «Dugá, mã ŋgã dúg jon í mã bãŋ. *Mwân mã Múúd tãl Zembî mbwê mãncwûm.»

57 Bwá mú bwú mãma óŋkwiimbyê, bwá ŋgá fad mãlwê mãŋ; bãsh nã lâm ŋgwúdã, bwá shwal kã shwiy nyã nyúúlúd.

58 Bwá julã wú nã nyã ŋgwála, kã lúmã nyã mãkwóógá. Buud bwá á ŋgã sã sóólúgú wõõŋg wá bwá á yíl iwáma byãŋ kã bwíg gúl ncúncwámã shí mãkuú. Ncúncwámã jõõŋg wá Sól. 59 Bwá ŋgá lúmã Itiyen mãkwóógú ntãní, Itiyen mú jõw Zembî, nyã ná: «Cwámã Yésus, légúg *jîm jãm.»

60 Ná ndeé, a mú kúd mãbwõŋ shí, a kãm nã ŋkulú ná: «Cwámã, wo kú lɔ bwo *sãm bwá ŋgá sã ga.» Nji nyã á shîn ci ntãní yí, a mú yã.

8

Sól mã zã jugushi Dɔ lã óbúgula

1 Sól nyã á bã cãŋ nã buud bwá á gwú Itiyen wá. *Dɔ lã óbúgula í á bã Yurúsalem yí í á zã bul bwãma nã cúwúlí mwõw mãõŋgúd. Obúgula bãsh bwá mú shîn nyuŋgula wú Yurúsalem, kã mãshí mã Yudéã nã Samariya; í lág cínõŋgú nji *buud ɔ lwámã.

2 Bóól búúd bwá á wá milâm wá Zembî wá bwá á kã ðul Itiyen, bwá sã námã nyã shwiy mbií áyíyáág.

3 Sól nyɛ nyã á ŋgã yáág ná á jaŋgulã Dɔ lã óbúgula. Nyã á ðã ŋgã nyíi mínjõw mínjõw, ðã ŋgã bii óbúgula, budã nã budûm, ðã kã wá bwo mímbwugud.

Jɔjɔ Kéel í zã kã Samariya

4 Buud bwá á cãma Yurúsalem wá bãsh bwá á ŋgã kã mãzhíi mãzhíi, bwá ŋgá bwiĩŋg Jɔjɔ Kéel á lâŋ mã Yésus.

5 Ntõ, Fílíp nyã á shulã kã wúl ŋgwála á Samariya, a mú kã bwiĩŋg buud ó wu lâŋ mã *Kríst.

6 Buud ó wu bãsh bwá mú kænd mílâm ísã Fílíp nyã á ŋgã ci yíid, muud ŋgwúd nã ŋgwúd kú sã núŋ nãcé bwá á ŋgã gwáduga *mãshimbã nyã á ŋgã sã mã, bwá ŋgá námã dúg mwo.

7 Nãcé zhwog buud bwá á bã nã mãjamb wá, mãjamb mã á ðã wû mã ŋgá kãm mãma óŋkwiimbyê, mímbúmbwúgú nã bõõŋg bwá á ðã nyêsh wá bwá ŋgá yâl.

8 Ŋgwála wõõŋg wêsh í mú bã nã mãma mãshusug.

9 Í njúl ná ŋgwól múúd nyã á ðã bã ŋgwála wõõŋgúd nã jínã ná Shímun. Muud wõõŋgú nyã á ðã sã mãjig, buud bãsh wã Samariya bwá mú ðã bul káãm nyã, nyɛ mú námã ðã jaaw nyúul ná á bul bã.

10 Buud bãsh, tééd ozhizhe kã kumã mãma fwámé búúd, bãsh bwá á ðã ŋwa Shímun nã gwóógá, bwá ná: «Muud éne jisã ŋkul mã Zembî, nyõõŋg bwá ðã ci ná í búl ntɔ yí.»

11 Bwá á kænd milâm nyádí nãcé nyã á bwey bul sã ná bwá káãmúg nyã nã misóólúgú mí jamb myé.

12 Nji, ja bwá á *magulã Jɔjɔ Kéel Fílíp nyã á ŋgã bwiĩŋg bwo shú Faan mã Zembî nã shú jínã mã Yésus-Kríst yí, bwá á ŋgã duwan, nã budûm nã budã námã.

13 Shímun wõõŋgú nyãméfwó nyã a *búgula námã, a mú duwan. A mú zã nada nã Fílíp kú ná béégyã nã nyã, a ŋgá dúg mãma ísã í ntɔ búúd ŋkul yí nã mãshimbã mã á ŋgã sây mã, a ŋgá bul káãm.

Pyêr bá Yuánes bwá ká Samariya

14 *Buud ɔ lwámá bwá á bə Yurúsalem wá bwá á ka gwág ná buud ɔ Samariya bwá mé lóg Milású mí Zembî. Bwá mú kənd Pyêr bá Yuánes wu.

15 Bân, ja bwá á shulə kə Samariya yí, bwá á jəgula nə Zembî shú ná obúgula wá wu bwá lógúg Nkəŋkê Shíshim.

16 Nəcə, í á bə cínəŋgá, Nkəŋkê Shíshim kú fwo shulə tɔ múúd ŋgwúd dí. Bwá á yida shîn ŋə duwan jíná mé Cwámba Yésus dí.

17 Ná ndeé, Pyêr bá Yuánes bwá mú ŋə bəd bwo məbwə, bwá mú ŋə lóg Nkəŋkê Shíshim.

18 Shímun nyə á ka dúg ná buud bwá ŋə lóg Nkəŋkê Shíshim ja buud ɔ lwámá bwá bəd bwo məbwə yí, a mú ka zə nə *mwaanê ná a zə yə Pyêr bá Yuánes,

19 nyə nə bwo ná: «Yágá námá mə ŋkul ni, muud yêsh mé é bəd məbwə yé lógúg Nkəŋkê Shíshim.»

20 Nji, Pyêr mú yidá ci nə nyə ná: «Biná mwaanê woó bəsh ná mpaá, nəcé wó ámə téduga ná bwá də kusə yána mé Zembî nə mwaanê.

21 Wo cugé nə ŋkəw wa sá gaád, kú nə tɔ sá, nəcé lám wó í cugé tətəlí nə Zembî.

22 Céndúg bów-bəw tédúgá wó ni, wo jəgula nə Zembî, ka nyə é juu wo nə yuug í ámə wóós wo lámád ni.

23 Mə dúg ná byó íwímbúg í mé bul yáág. Olíŋgá bwá mé bíi wo kwám.»

24 Shímun mú bəsa ná: «Biméfwó jəgula ná nə Zembî shú dām ná tɔ sá ŋgwúd bí mé ci na ni í kú bə nə mə.»

25 Pyêr bá Yuánes bwá mú shîn lwóya búgá ján, bwiŋg kéel mə Cwámba ná ndeé bwá mú nyiŋgá kə Yurúsalem. Bwá mú ŋə bwiŋg Jəjə Kéél zhí nə zhí zhwog mílɔm myá Samariya dí.

Muud Ityopí má zə lóg Jəjə Kéél

26 Ngwól *əngəles mə Yawé mú zə lás ci nə Fílíp ná: «Kyeyúg kə ŋgeɛ *məkóól mé jwəw, zhí í də shulə wú Yurúsalem kə Gaza, zhí nyísá kú jwəppla búúd yí.»

27 Fílíp mú námá tí njəond kú fadələ. Ndug ná ŋgwól múúd Ityopí, a njúl myáágá, a njúl lúlúú ósól ɔ mäsáal ɔ cí mudá á Ityopí

bwá á də jəw ná Kandás yé, muud wəŋgá njúl kulág məbíi mə cí mēsh dí, nyə á kə Yurúsalem kələ yə Zembî gúmá;

28 nyə á ŋə nyiŋgá a njúl nyádí mətúwa dí, a ŋə ló kálaad mé *múúd micúndá Izayí.

29 Shíshim mú ci nə Fílíp ná: «Shíshúg kə kumə mətúwa énd.»

30 Fílíp mú leel kə, a mú gwág múúd éne ŋə ló kálaad mé múúd micúndá Izayí. Fílíp mú jí nyə ná: «Ye wo ŋə mpu gwág sá wó ŋə ló ni?»

31 Muud éne mú bəsa ná: «Mə é ka mpu gwág na ntədəlé muud nda fwo lwágula mə?» A mú jəw Fílíp ná a kəwag mətúwa dí kə jí nyádí koogá.

32 Kúkúl micilyá mí Kálaad Zembî nyə á ŋə ló wá ga:

Nyə á bə nda təw bwá ŋə kə nə ndí ná bwá ká cígá yí,

námá nda mwá ncwəmbə bwá ŋə sámb mimiɔɔ yí.

Nyə a shígé bəny mpu ná a lás.

33 Bwá á séémbəli nyə, bwá nyaal nyə ŋkaam nyé nə məkuú.

Zə jí nə ŋkul bá bwiŋg lân á mpwəŋ buud nyé yé? Kú nə muud!

Bwá á sámb nyə jé cəg shí gaád.

34 Myáágá mú jí Fílíp ná: «Mə jəgula nə wo, féélúg mə, zə múúd micúndá ŋə ci yé? Ye nyəméfwó, yə muud shús?»

35 Fílíp mú ka zə tééd lásála. A mú zə bwiŋg nyə Jəjə Kéél mə Yésus téédələ na kúkúl micilyá níid.

36 Bá bwá mú ŋə kə nə ndeé bwá mú kə wóós júwó. Myáágá mú ci nə Fílíp ná: «Dugí, məjúwó wə mága. Jí í ntágələ ná mə kú duwan yí?»

37 *[Fílíp mú ci nə nyə ná: «ŋkí wo *búgula nə lám wó wēsh, wo je duwan.» Nyə ná: «Mə mé *magula ná Yésus-Kríst jisə *Mwân mé Zembî.»]

38 A mú ci ná bwá təlúg mətúwa. Bəsh obá bwá mú shulə məjúwód, nə Fílíp, nə myáágá. Fílíp mú duu nyə.

39 Ja bwá á ŋə səw wú məjúwód yí, Shíshim mə Yawé í a ŋkəny Fílíp kyey nə nyə, myáágá kú ná nyiŋgá dúg nyə. Nji, a mú kə nə njəond yé shwóg nə məshusəg.

⁴⁰ Fílip mú kə bə nji Azot. A mú ngə bwiinj Jəjə Kéél mänd nə mänd ná ndéé kə wóós Sezarê.

9

Sòl mə zá bə mbúgala mə Yésus

¹ Na í á bə Sòl, nye ngə ná cwambəle *ompwíín ó Cwám̄ba, a ngə gwú bwo. Nyə á ka kə wə Ajəláci á ofada,

² ná Ajəláci yág nyə kálaad mə yə nyə nkul ná a kág Damás, a kág ngə dúg *mámpáanzé mə mínjígúla mə *Oyúden mâ nûŋ. A ká kwey búúd bwé ngə bə zhí mə Cwám̄ba, a bií bēsh tə budúm tə budá, a wóolə bwo mən̄kəda, a kə nə bwo Yurúsəlem.

³ Nyə á ka kə ná ndéé ngələ shísh kúná-kúnə nə Damás, a mú seegya nji mən̄kenya mə mə zhu jon dí zə kwan kúl nyə á bə yí.

⁴ A mú kadəwa shí, a mú gwág kəl í ngə ci nə nyə ná: «Sòl, Sòl, nəcé jí wó búl lwágulə mə cúwálí ntáni yí?»

⁵ Nyə ntəg ná: «Wo zá e, Cwám̄ba?» Cwám̄ba nə né ná: «Mə Yésus, mə wə wó ngə lwágulə cúwálí yé.

⁶ Sâ ngwúd, wóolúg, wo kúməg ngwəla, bwé é jaaw wo sâ wó jéla nə sá yí.»

⁷ Buud ó gwoong bé bwé á shigala, bwé shwal ji ókúl-ókúl, fəg jímb bwo mílúúd. Bwé á ngə gwág nji kəl í ngə lás, bwé kú dúg múúd nyə á ngə lás yé.

⁸ Sòl músə wóol shí, mísh mə njúl nyə ná bagé nji a kú ngə dúg. Bwé mú bií nyə mbwəd kə nə nyə kə kumə Damás.

⁹ Nyə a já mwəw málóol, mísh kú dúgya nyə, a kú də, a kú ngul.

¹⁰ Ngwól múúd nyə á bə Damás nə jínə nə Ananíyas, a njúl *mpwíín mə Yésus. Muud wəng mú dúg *ntamə á mísh ná bagé, Cwám̄ba ngə jəw nyə ná: «Ananíyas!» Nyə ná: «Cwám̄ba, mə wə éga.»

¹¹ Cwám̄ba mú ci nə nyə ná: «Tówúg, wo kág njwón bwé də jəw ná “njwón á tətəlí” yí, kə sə Sòl muud á Tárus nûŋ njəw mə Yúdas. A ngə jəgula námə nda mə ngə lás éga.

¹² Nyə ámə dúg ntamə á mísh ná bagé, muud bwé jəw ná Ananíyas yé mə nyí njəw zə bəd nyə məbwə ná mísh mə dúgyág nyə.»

¹³ Ananíyas mú bəsa ná: «Cwám̄ba, mə mə bul gwáduga múúd éne, bímbí lú mábəw á mə sá buud bwə Yurúsəlem yí.

¹⁴ Tεεm bə wa nyəmэфwó, milúlúú myá ofada mí á yə nyə nkul ná a zág bií búúd bēsh bwé ngə kím jəw jínə dwə wá.»

¹⁵ Cwám̄ba mú ci nə nyə ná: «Kaág, nəcé mə mə féesh múúd éne ná a bég mə sá ísey shú ná ikúl í cúgé Oyúden yí nə ojwú-buud bəŋ nə Bag ó *Izəryél bwé mpúg jínə dām.

¹⁶ Məməfwó mə é lwágulə nyə bímbí lú minjugú á bá jug shú dām myá.»

¹⁷ Ananíyas mú kə, kə nyí njəw, bəd nyə məbwə, ci nə nyə ná: «Sòl mwaəŋ, Cwám̄ba Yésus wo á bwəma nə nyə zhíd ngələ zə wa yé, nyə ámə ntí mə shú ná mísh mwə mə nyíngəg dúgya, wo lwándúg nə Nkəŋkə Shíshim.»

¹⁸ Bíl ísá í mú shugala wú nyə míshád í njúl nda ifəfá. Mísh mə mú nyíngə dúgya nyə nə ndéé a mú shwal duwan.

¹⁹ Ná ndéé, a mú də ídəw, nkul í mú kwo wóós nyə nyúúlud. Bənəŋ ompwíín wá Damás bwé á ji baalé mwəw.

²⁰ Kú námə kwo leŋ fwála, Sòl mú shwal ngə kə mámpáanzé mə mínjígúla mə Oyúden dí, kə ngə cúndə ná Yésus jisə *Mwân mə Zəmbí.

²¹ Buud bēsh bwé á ngə gwág nyə wá bwé á ngə káam mbií á ná fəg də jímb lúúd, bwé ngə ci ná: «Ŋgaá ná buud bēsh bwé á də kím jəw jínə ga Yurúsəlem wá muud éga wə nyə á lwágulə bwo njugú yé? Ŋgaá ná nyə á zə wa ná a zə bií bəng wá wa, a wóolə bwo mən̄kəda kə nə bwo milúlúú myá ofada dí?»

²² Nji Sòl nywáá nyə á ngə yáág nə jaawále Jəjə Kéel yáág yáágúg, a də fad Oyúden wá Damás mimpu nə dúlə mpu lwágulə bwo ná Yésus wə jísə *Kríst.

²³ Ja fwámé baalé mwəw mə á cə yí, Oyúden bwé á cwə yuug ná bwé gwú nyə.

²⁴ Sòl mú mpu shwushwaga jəng. Bwé á bə bwé mú ngə baagusə mimpumbé mí

9:1 8.3 **9:2** 19.9, 23; 22.4; 24.14, 22; 28.22 **9:3** Aba 3.3-4; 1Tm 6.16; 2Kr 4.4, 6 **9:5** 1Kr 15.8 **9:8** 13.11 **9:11** 21.39; 22.3 **9:12** Mak 8.23-25 **9:15** 13.2; 22.21; 23.11; 26.1; 27.24; Rom 1.5 **9:16** 20.23; Luk 21.12; 2Kr 11.23-28 **9:17** 19.6 **9:20** 17.2; Luk 22.70 **9:21** 8.1; 9.13-14 **9:22** 5.42 **9:23** 23.12 **9:23** 2Kr 11.32-33 * **9:24** **mimpumbé mí ngwála:** Bwé á də lwə mingwála, bwé sá məma nyung lyə ngwála wəsh, bwé ka lúgə mímpumbé búúd cə jéla nə də nyí ngwála myá.

ngwála* mwásá nà bulú ná bwé gwú nyà.

²⁵ Nda ómpwíín bé bwé a mpu ntó ná, bwé á ñwa nyà gúl búlúd, wá kúdád, bwé mú nteɛngali nyà nyuɔŋ dí gwôw kà shul tóón.

²⁶ Kà wóós Yurúsalem, Sôl nyà á cɛel kà sɛɛngya nà bóól ómpwíín. Nji, bêsh bwé á ngə fúndə nyə, bwé kú fwo *magulə nà a músə mpwíín.

²⁷ Barnábas músə ñwa nyə, kà nà nyə *búúd ɔ lwámá dí. A kà bwiing bwo nda Sôl nyə á dúg Cwám̄ba zhííd ná, nà nda Cwám̄ba nyə á lás nà nyə ná, nà nda nyə á bwiing kéel Damás jíná má Yésus dí kú fúndə muud ná.

²⁸ Tééd ja jəɔŋgá, Sôl bənəñ buud ɔ lwámá bwé mú béduga gwoonɔŋ, bənəñ bwé mú ngə kyey ngwála nà ngwála, a ngə bwiing kéel á jíná má Cwám̄ba, kú fúndə mísh má búúd.

²⁹ Nyə á ða námá lésha nà Oyúden bwé á janawo nà cug Ogurêk wá, bənəñ ða námá sɛɛnsa makəl. Nji, bəñ bwé mú sɔ ná bwé gwú nyə.

³⁰ Nda ómínyəñ wá búgá bwé á mpu ntó ná, bwé á kà nà nyə Sezarê, bwé mú kənd nyə Tárus.

³¹ *Dɔ lá óbúgula í á kà ngə cugə ná shee Yudéa yêsh, nà Galilé, nà Samariya, gwoonɔŋ í ngə lal búgád, óbúgula bwé ngə gwɔɔ Cwám̄ba. Nkɛɛkɛ Shíshim ngə sá ná buud ñkí bul bulya bwé zág ngə nyíi gwoonɔŋad.

Pyêr má lwag Ene, gwûmushi Tabita

³² Í á kà zə bə, Pyêr ngə kyey kálə ngə dúg óbúgula, nyə á kà námá shulə kə dúg bəonɔŋ wá Lida.

³³ A mú kə kwey ngwól múúd nûñ ná Ene. Muud wəonɔŋ nyə á bə mbúbwúgú, a má já shí tãñ mimbú mwəamb.

³⁴ Pyêr mú ci nà nyə ná: «Ene, Yésus-Kríst má lwag wo. Wəolág wo báágúg tanɔ gwô.» Námá cé nà cé, Ene mú wəol.

³⁵ Buud bêsh bwé á bə Lida nà mb-waanzulə shí á Saroná wá bwé mú dúg nyə, bwé mú cénd kuú njəond, yid wá Cwám̄ba.

³⁶ Ngwól *mpwíín á mudá nyə á bə Zhwópe nà jíná ná Tabita. Jíná dəonɔŋ í kə ná Dórúkas.† Mudá wəonɔŋ nyə á bul ða sá jəjə mísóólúgú, a ða bul yə mímbúbwúwá isá.

³⁷ Í á kà zə bə mənɪ mwôw dí ná Tabita nyə á bwás ná ndeé a mú yə. Bwé mú gusa nyə ná ndeé kə bwíig fúm á njów dí gwôw.

³⁸ Ompwíín bwé á kà gwág ná Pyêr ji Lida, Lida njúl kúnə-kúnə nà Zhwópe. Bwé mú kənd búúd obá kə téég nyə məbwə ná: «Oshwon! Lɛɛlágú zə kúga, kú neela.»

³⁹ Pyêr mú námá tów shí, bənəñ buud óni bwé mú kə. Ja nyə á kə wóós yí, bwé á kə nà nyə fúm á gwówád. Mikúsə myêsh mí mú zə nà məyə nyədí, zə ngə lwágulə nyə ijud nà ikúúd Dórúkas nyə á ða laad bwo ja bənəñ bwé á bə yí.

⁴⁰ Pyêr mú wéeshuli búúd bêsh tóón, a mú kúd məbwon shí, a jəgula nà Zembí ná ndeé a mú yid kóómb gwoñú mbimbəd, a ci ná: «Tabita, wəolág.» Tabita mú bəny mísh, a mú dúg Pyêr, a músə wəol ji njínjilí.

⁴¹ Pyêr músə bíi nyə mbwád, tál nyə tətəlí. A músə jəw óbúgula nà mikúsə, a yə bwo nyə kuwó.

⁴² Sà jəonɔŋ í mú mpúy Zhwópe yêsh, zh-wog buud bwé mú *búgula Cwám̄ba.

⁴³ Pyêr nyə á ji cínəonɔŋ Zhwópe fwámé zh-wog mwôw, a njul njów má Shímun nyə á ða sá iséy í ikúúdú í cúdí yé.

10

Iséy nà misóólúgú mí Kərunêy

¹ Ngwól múúd nyə á bə Sezarê nà jíná ná Kərunêy. Nyə á bə lúlúú ózimbi təd, kında ózimbi ánúní dí, kında bwé á ða jəw ná «kında Itali» yí.

² Muud wəonɔŋ nyə á kənd lám wá Zembí, bənəñ njów yé wêsh ða bul gwɔɔ Zembí. Ntó, nyə á ða bul sá buud wá kúl *Oyúden mikwíindyá, a ða jəgula nà Zembí ja jêsh.

³ Dúl jwôw, ngɛɛ məwəla məlól mə mpwó-kugú, nyə a dúg *ntamá á mísh ná bagá, a dúg *éngəles má Zembí má zə nyíi nyə njów, zə jəw nyə ná: «Kərunêy».

⁴ Kərunêy mú dúg nyə ná figá-figé ná ndeé nda ífwaas í á bíi nyə ná, a mú ci ná: «Ná jí e, Cwám̄ba?» Eñgəles nà né ná: «Məjəgula mwô nà mikwíindyá wó ngə kwíind buud myá mí má wóós wá Zembí, Zembí nyə awúsáyé myo.

9:26 9.3-6, 20; Gal 1.18 **9:27** Barnábas: 4.36-37; 11.22-30; 12.25; 13.1-4, 7, 43-50; 14.12, 20; 15.2-12, 22, 35-39; 1Kr 9.6; Gal 2.1, 9, 13 **9:30** 11.25; Gal 1.21 † **9:36 Dórúkas**: Ciyá Dórúkas í kə ná mpindú. **9:40** Mak 5.40-41 **9:43** 10.6, 32 **10:1** 10.30-33 **10:1** 27.1, 3; Luk 7.2, 5

⁵ Ntó, kændúg búúd Zhwópe ja gaád, bwé kág jôw ñgwól múúd jí nûñ ná Shímun bwé ða jôw nâ dúl jíná ná Pyêr yé,

⁶ a njul wé ñgwól múúd má ða sá ísáy í íkúúdí í cúdí yé, bwé ða námá jôw muud wöñg ná Shímun. Njôw yé wúsə ncindyé mân.»

⁷ Ja éngales nyə á zə lésha nə nyə ni nyə á kyey yí, Kərunêy nyə á jôw olwaábələ óbá, nə ñgwól zimbí á bəñg bwé á bul sêy nə nyə wá, a njúl ná nyə a má wá lâm wé Zembî.

⁸ A mú shîn bwiing bwo sâ jêsh nə ndéé a mú kænd bwo Zhwópe.

Pyêr mə ká wá Kərunêy

⁹ Mán mələm, buud óni bwé ñkág bwé mú kúná-kúnə nə Zhwópe, Pyêr mú bád kwáminú* ná a ká sá májəgula. Í á bə ñgeé tólóg dí.

¹⁰ A mú gwág zha nə yéesh ná á də. Í á bə bwé ñgá ná jáám b idəw, seegya a músə nda *shíshim yé má wú nyádí nyúúlád.

¹¹ A mú dúg jəñ í má bəñ, gúl sâ nda *sanda í kál málwə mánə dí, í ñgá shulə wú jəñ dí ñgə zə shí.

¹² Sá jəñg í á bə nə mímbíí mí ócúdí myêsh: nə bəñg wá məkuú mánə, nə bəñg bwé ða julə mímwə shí wá, nə inunú yá gwəw cínəñg cwú. ¹³ A mú gwág kál í ñgá ci nə nyə ná: «Pyêr, tówúg wo gwúg isá íní wo dág!»

¹⁴ Pyêr mú bəsa ná: «Mbə, Cwámba. Nəcə mə abwélé də sâ jí nə nyéé mísh má Zembî dí yí, ñkí sâ íci.»

¹⁵ Kál í mú nyiñgá kwo lás ci nə nyə ná: «Sâ Zembî má fúb yí, wəe kú bəeg nyiñgá ci ná jisə sâ abúbəw.»

¹⁶ Í á sá ntáni ija ilól, sâ jəñg í mú ñkân kə gwəw.

¹⁷ Pyêr fəg má jímb lúúd nə sâ nyə ámə dúg ni nda í ká ná, ndug buud Kərunêy nyə ámə lwám wá, bwé má sə njôw má Shímun ná sə sə, bwo má kwey, bwé təl mpumbéd.

¹⁸ Bwé mú jôw búúd ə njôw, jí bwo Shímun bwé ða jôw ná dúl jíná ná Pyêr yé ñkí cínəñg wé á ða jí yé.

¹⁹ Pyêr ñgá ná ca tádəga nda sâ nyə ámə dúg yí í ká ná, Nkəñkə Shíshim mú ci nə nyə ná: «Dugí, buud olól bwé ñgə sə wo.

²⁰ Tówúg wo shúləg, bínón bí kág. Wo kú zhízhigə nəcə mə wé mə ámə ntí bwo.»

²¹ Pyêr músə shulə kə bwəma nə buud bəñg, nyə nə bwo ná: «Mə wé éga, mə muud bí ñgá sə yé. Jí bí ámə zə sá yí?»

²² Bwé nə né ná: «Kərunêy wé nyə ámə ntí sá, Kərunêy á lúlúú ózimbí təd, a jí tətəlí muud, a gwəg Zembî, lwoñ buud *Oyúden jêsh í ñgə jaaw lâñ yé ñkí nywa. Nəgwól Éngales má Zembî nyə á zə ci nə nyə ná a jówúg wo, wo kág nyádí njôw, a kág gwágulə sâ wó é bwiing nyə yí.»

²³ Pyêr mú nyiñgal bwo njôw, bəñón bwé mú já. Mán mələm, a mú wəw, bəñón bwé mú kə. Ból ómínyəñə wá Zhwópe bwé mú kə lúgal nyə.

²⁴ Jwəw í á kwo bə yí, bwé mú kumə Sezaré. Kərunêy nyə á ñgə bwánd bwo, a má shîn seəñg mímbiyél myé nə bé óshwə ó abúgúləg.

²⁵ Ja Pyêr nyə á bə nə a zə nyíi njôw yí, Kərunêy nyə á lələ kə səl nyáméfwó shí, kúdwə Pyêr shí məkuú nyə yə gúmá.

²⁶ Pyêr mú bən nyə, nyə nə né ná: «Búnúg, mə jí námá múúd nda wo.»

²⁷ Bá bwé mú ñgə lésha ná ndéé kə nyíi njôw. A mú kə kwey ná zhwoğ buud bwé ámə seəñgya.

²⁸ Pyêr mú ci nə bwo ná: «Bí mə mpú ná mwá Yúden jí ci kú seəñgya nə mwán ilwoñ, kú námá shísh nyə kúná-kúnə. Njí, Zembî má lwágulə mə ná mə ajéláyé nə dúg ñgwól múúd nda sâ jí nə nyéé mísh má Zembî dí yí, ñkí sâ íci.

²⁹ Gwé wá í ámə sá ná, njí má ámə gwág njúwúlú yí, mə ámə zə kú nə oñkwafad. Ná ndéé, mə ñgə ka cəel mpu sâ bí ámə jôw mə nə ndí yí.»

³⁰ Kərunêy mú bəsa ná: «Í má sá mwəw mánə múús, mə á ñgə sá məjəgula ñgeé mawəla mələl má mpwó-kugú mádí njôw, mə mú dúg njí ñgwól muud təl mə mpwóóbúd nə mikáandé mí añkəñkəñwá,

* **10:9 kwáminú:** Ja bwé á ða lwə minjów yí, bwé ða mə kwáminú námá nda mənuyəñg. Kwáminú í á ða bə ñkí lal, buud kə ða ñgə kyey wu gwəw, muud jee námá kə woga wu. **10:11** 7.56 **10:12** Ləv 11.1-47; Eze 4.14 **10:15** Mak 7.15, 19 **10:19** 11.12; 13.2, 4; 15.28; 16.6; 20.22-23; 21.4, 11 **10:23** 10.45; 11.12 **10:25** 14.13-15; Mbú 19.10 **10:28** 10.15; Gal 2.12 **10:30** 10.1-8 **10:30** 1.10; Luk 24.4

31 a ηgə ci nə mə ná: “Kərunēy, Zembî má magulə májəgula mwô, nyə awúsáyé míkwiíndyá wó ηgə kwíínd buud nə ndî myá.

32 Kəndúg búúd Zhwópe bwə kág jôw wo Shímun jí nə dúl jíná ná Pyêr yé. A njul njôw má Shímun mə də sá ísáy í íkúúdu í cúdu yé, ncindye m̄n̄.”

33 Ntó námá má á ka ləélú kənd buud kə jôw wo yé. Wo má mpu sá nə zələ. Né ndéé, sá bēsh sá təl mīsh má Zembî dí ja gaád nə sá má gwágúlá sá jēsh Zembî nyə ámə lwām wo ná wo jááwug sá yí.»

Pyêr mə lás kaand

34 Pyêr mú ka zə lás, nyə ná: «Búbálé, mə má mpu ná Zembî nyə a dé dág búúd məmpwoombá.

35 Jísə nji ná muud yēsh mə gwəp Zembî a sá tətəlí yé, təə a jí jáyé lwoŋ búúd dí, Zembî mə gwág nyə nywa tēem bə nə a jí jáyé kúl búúd dí, təə jáyé dí.

36 Nyə á kənd bag ə *Izəryél məkəl. A bwiing bwo Jəp Kéél ná buud bwə mú nə ηkul jee cəgə nə Zembî ná shee nəcé Yésus-Kríst, nyə wə jí Cwám̄ba á buud bēsh.

37 Bi mə mpú məma sá í á ηgə s̄y tēéd Galilē kə wós Yudéa mpəsə nduwán Yuánes nyə á ηgə cúndə yí.

38 Bi mə mpú ná Zembî nyə a gwáágulə Yésus á Nazarēt Shíshim, yé nyə məma ηkúl. Yésus wəŋgə nyə á ka ηgə kə íkul íkul, ηgə sá buud mənywa, ηgə lwag bəŋg bēsh Njwū məjamb nyə á ηgə lwágulə cúŋ wá, nəcé Zembî nyə á bə nyádí.

39 Sá bāŋ sá á shí dág sá jēsh nyə á sá shí *Oyúden nə Yurúsalem yí, nyə muud bwə á bwambulə kwolós dí bwə gwú yé.

40 Zembî nyə a gwúm̄shi nyə jwôw álélé, a sá ná a lwóyág nyúul.

41 Nji, nyə a shígé lwóya nyúul kúl búúd jēsh dí, í á bə nji sá owúshined Zembî nyə á bwey féesh wá. Mpəsə gwúm̄lə nyə á gwúm̄ yí, sánón sá á də, sá ηgul.

42 Nyə a lwām sá ná sá cúndág kéel, sá bwaagulə ná nyə wə Zembî nyə a təl ná a bəg sámb míkúwó nə mimbimbə milású yé.

43 *Buud ə mícúndá bēsh bwə ηgə bwiing lân yé ná muud yēsh mə *búgúlá nyə yé a bə nə ijuugá í *mísám nəcé jíná dé.»

44 Pyêr ηgə ná lás ntáni, Nkəŋkə Shíshim mú shulə wə buud bēsh bwə á ηgə gwágulə lású yé wá.

45 Obúgula bwə á bə misíyá mí ábiwáág wá, bəŋg bēsh bənón Pyêr bwə á bə gwoŋg wá, bwə mú káam mbií á nə fəg də jimb lúud. Bwə á jág bul káam ná Zembî má bále yə búúd bwə cúgé Oyúden wá Nkəŋkə Shíshim.

46 Nəcé bwə á gwág buud bəŋg bwə ηgə lás mákálud, bwə ηgə ságusə Zembî. Ntó wə Pyêr nyə á ka ci ná:

47 «Ye sá nyíŋgəg ban nə buud óga ná bwə kú duwan, í njúl ná bwə má lág námá Nkəŋkə Shíshim nda sá?»

48 A mú lwām ná bwə dúwanugí jíná má Yésus-Kríst dí. Bwə mú ci nə nyə ná bənón bwə kwóg ná já baalé mwôw.

11

Pyêr ηgə bwiing sá Zembî nyə á sá yí

1 Nə *buud ə lwámá nə obúgula wá Yudéa bwə á ka gwág ná íkúl í cúgé *Oyúden yí bwə má námá lág Milású mí Zembî.

2 Ja Pyêr nyə á ka bád kə Yurúsalem yí, buud ó ábiwáág bwə á ka kə lámusa nə nyə.

3 Bwə nə né ná: «Wo má kə nyí búúd wá kú ábiwáág dí, bínón də íd̄w səŋ ηgwúd».

4 Pyêr mú ka zə tēéd jaawúlə bwo sá í á cə yí nə oféél-féélí bēsh, nyə ná

5 «Mεε mə á bə Zhwópe. Mə ηgə jəgula nə Zembî, mə mú seegya nji mə músə nda *shíshim wām má wú mádí nyúúlud. Mə mú dág *ntamá á mísh ná bagé, gúl sá nda *sanda í njúl ηgwólulá məlwə mán̄ í ηgə shulə wú gwôw ηgə zə mádí.

6 Má á ka kənd mísh, mə mpu dág sá jəŋg, mə mú dág ná cínəŋ cwū í á bə, nə ocúdu wá məkuú mán̄ nə bəŋg wá jugá, nə bəŋg bwə də julə mímwə shí wá, nə inunú yá gwôw.

7 Mə mú námá gwág kál í ηgə ci nə mə ná: “Pyêr, tówúg, wo gwúg isá íni wo dág!”

8 Mə ná: “Mbô, Cwám̄ba. Nəcé sâ jí nə nyéé mîsh mə Zembî dí yí, nə sâ íci í abwélé kə mádí mpud.”

9 Kál í mú nyiŋgə lās nə mə ja ábēé í ŋgə wú gwôw ná: “Sâ Zembî mə fúb yí, kú bæeg nyiŋgə ci ná jisə sâ abúbôw.”

10 Í á sá ntó ija ilóol, sâ jœŋg jêsh mú ŋkân kə gwôw.

11 Ka seegya ná, námə wəla dœŋgú di, buud olóol bwé mú wóos njów sá á bə yí, bwé ŋgə zhu Sezarê, nə bwé amə ntí bwo mádí.

12 Shíshim mú ci nə mə ná sənôŋ kág, mə nda zhízhigə. Bóol obúgula ósaman bwé mú zə, sənôŋ mú bə búúd bœŋg nə ndéé bwé mú kə nə sá njów mə múúd bí ŋgə ci éne.

13 A mú jaaw sé nda nyə á dúg *éŋgəles tál nyə njów ŋgə ci nə nyə ná: “Kəndug búúd Zhwópe bwé kág jôw Shímun bwé də jôw nə dúl jínə ná Pyêr yé,

14 nyə é zə bwiŋg wo kéel í é yə wo cug nə njów wô wêsh yí”.

15 Mə á ka námə tééd nə mə bwiŋg bwo kéel, seegya nji Nkêŋkê Shíshim mə shwiy bwo nyúúlád námə nda í á bə nə sá mátéédúlé* dí ná.

16 Mə mú téduga ciyá Cwám̄ba nyə á ci yí ná: “Yuánes nyə á ŋgə duu buud nə məjúwó, bi bāŋ bi é duwan nə Nkêŋkê Shíshim”.

17 Ntó, ŋkí Zembî mə yə búúd yána dé nda nyə a yə námə sá ja sá á *búgula Yésus yí, mə wé zə nə mə sáag ŋgáádə nə Zembî?»

18 Ja bwé á gwág ntúní yí, bwé á saləwo, bwé mú ságəsə Zembî, bwé ná: «Ntó jí nə Zembî mə yə ikúl í cúgé Oyúden yí zhií nə bwé céndúg mítédúgá bwé ŋwa cug.»

Jɔjɔ Kéel í zə kə ikúl ishúsád

19 Ja bwé á gwú Itiyen yí, məma lúmbálí í á zə bə obúgula, bwé mú shín ciima, ŋgə kə ikúl ikúl kə kumə Fenisî, nə Shíprə nə Antyósh. Bwé á ŋgə bwiŋg nji *Oyúden kéel.

20 Nji, bóol búúd bwé á bə cínœŋg bwé njúl buud ó Shíprə nə buud ó Sirên. Bāŋ bwé á kə kumə Antyósh, bwé mú bwiŋg Ogurêk Jɔjɔ Kéel mə Cwám̄ba Yésus.

11:14 16.31 11:15 2.4 * 11:15 Jwôw lú Pantekôt. (Dégúg Mîs 2.4.) 11:16 1.5 11:18 13.48; 14.15, 27; 15.4, 12, 22-29; 17.12; 18.5-11; 19.8-10; 20.21 11:19 8.1-4 11:20 Yuá 7.35 11:21 2.41 11:23 13.43; 14.22; 15.32; 16.40; 18.23; 20.1, 28-31 11:25 9.30 11:27 13.1; 15.32 11:28 21.10 11:29 12.12, 25; Rom 15.26; 1Kr 16.1; 2Kr 8.4; 9.2, 12; Gal 2.10

21 Cwám̄ba nyə á ŋgə kwíind bwo nə ŋkul nyé, zhwog buud bwé mú *búgula, bwé cénd kuú njœnd, yid wé Cwám̄ba.

22 *Dɔ lú óbúgula á Yurúsəlem í á ka gwáduga lân wœŋg. Bwé mú kənd Barnábas wu Antyósh.

23 Barnábas wœŋg, ja nyə á jé Antyósh a dúg nda Zembî nyə a lwóya mpaam nyé ná, nyə á bul bə nə məshusug, a mú cwíny óbúgula bēsh nə bwé jíig gwoœŋg mə Cwám̄ba dí nə milām myáŋ myēsh.

24 Nyə á bə jɔ múúd, a njúl lwándúlá nə jɔjɔ Shíshim nə búgə ná cwóó. Bóólúgá ncúlyá buud bwé mú kwíduli Dɔ lú óbúgula dí.

25 Barnábas nyə á ka kə Tárus nə a kə ŋwa Sól.

26 Nda nyə á kwey nyə ná, nyə á zə nə nyə Antyósh. Bá bwé mú já cínœŋgú mbû ncindî, bwé ŋgə seœŋgə nə Dɔ lú óbúgula, bwé ŋgə yə ncúlyá buud minjígúlá. Nŋ Antyósh wé *ompwíin bwé á tééd gwiidəw nə okristen yé.

27 Í á ka zə bə na dúl baan dí ná, bóol *búúd ó mícúndə bwé á shulə wú Yurúsəlem kə Antyósh.

28 Ŋgwól á bwo, nə jínə nə Agabus, músə zə lās nda Shíshim nyə a lwágulə nyə ná. A mú jaaw nə məma yáag-yáag zha í bá bə shí nyēsh dí. Zha nyœŋg í á shí námə bə fwála Klóod nyə á bə Káázəl yí.

29 Ntó, ompwíin bwé mú ŋwa cígúlá nə bwé zə seœŋg míkwiindyá, muud yēsh wá bímbí á jí nə ŋkul wá yí, bwé kənd bœŋg óbúgula wə Yudéa.

30 Bwé á sá námə ntó, bwé mú kənd Barnábas bá Sól nə mikwiindyá, bwé kə yə ócúmbá buud wə Yudéa.

12

Enɔales mə kə yíl Pyêr mímbwugud

1 Baan dœŋgú Njwú-buud Herod nyə a tééd nə a zə ŋgə jugashi bóol búúd ó *Dɔ lú óbúgula.

2 A mú gwú Zhâk mínyœŋhə mə Yuánes nə kafwələ.

3 Nda nyə á dúg nə *Oyúden bwé á ŋgə gwág nywa sâ jœŋg nə, nyə á ka námə bii

Pyêr, í njúl fwála lú zan bwó du dā ibuléd yā kú nā *lævur yí.

4 Nyə á bii nyə ntáni, a mú kə wá nyə mímbwug dí, a tál íkínda í ízimbí inô ná í bááguləg nyə, kínda ízimbí jêsh nā ozimbí onô. Nyə a ηgə téduga ná a bá ka zə tál nyə kəəd dí tām buud ja zāη *Páska í bá cə yí.

5 Pyêr nyə á ka bə mímbwugəd. Də lú óbúgula dāη, ηgə báásulə məjəgula ηgələ jəgula nā Zəmbí shú déd kú yəw.

6 Búlú í á bə ná Herod mə bá tál Pyêr kəəd dí nda mán yí, Pyêr nyə á bə a mbwúg gwəd ηgwólálá mənəkəda nā mikwoolú mí íηkwánz mímbá. Nyə a bə a mbwúg mpədúgá ózimbí obá, isándálé í tál mpumbéd.

7 Ka seegya ná ηgwól *éηgəles mə Yawé má jé, kál fúm jəηg mə shwal bə nā məηkenya ná ηgəη. Éηgəles mú yíd Pyêr bugálu dí, juuməshi nyə, nyə nā né ná: «Nə cā! Wəólúg!» Mikwoolú mí íηkwánz mí mú shugula wú Pyêr məbwəd.

8 Éηgəles mú kwo cī nā nyə ná: «Cəηləgú kanda wo bwáád mənəwub.» A mú námə sá ntó. Éηgəles ná: «Bwáádúg kúúd gwô, wo bég mə.»

9 Pyêr mú cúwo tóón ηgə bə éηgəles, a kú fwo mpu magulə ná sā éηgəles ηgə sá yí jísə búbálé. Nyə á ηgə ηwa nda *ntamé á mísh né bagá.

10 Ja bwó má cə cé isándálé ashúshwóógú, bwó cə ábēē yí, bwó mú jé njuwəg íηkwánz á ηgə ηgwála. Njuwəg wəəηg mú juw bwo wáméfwó. Nji bwó á wós tóón kə njwón dí yí, éηgəles mú kyey, béegya nā Pyêr.

11 Fug mú zə Pyêr lúúd, a mú cī ná: «Mə má ka mpu já gaád búbálé ná Cwámba nyə ámə nti éηgəles yé, zə tí yíl mə məbwə mə Herod dí ná mə fááməg nā sā Oyúden bwó ηgə jii sá mə yí.»

12 Nda nyə á shín mpu ntó ná, nyə á ka kə njów mə Mariya nyəəηgú mə Yuánes bwó á kwo dā jəw ná Márkus yé. Cínəηg wə zhwoηg buud bwó á bə bwó mə seəηgya, bwó ηgə jəgula nā Zəmbí yé.

13 Nyə á ka kudə mbê. Nəgwól sóol məsáal mudá nā jínə ná Rôd mú shísh mbéd kə

gwágulə.

14 A mú yag Pyêr kál ná ndéé, a kú fwo juw mbê, a mú yida nyiηgə nā kúlə nā məshusəg kə jaaw búúd ná Pyêr təl na mbéd tóón.

15 Bwó mú cī nā né ná: «Wo ji lad». Nyəé mú námə bwaagulə ná a ηgə jaaw búbálé. Bwó ná: «Éηgəles yé wə éne.»

16 Pyêr mú nyiηgə bul kudə mbê. Bwó mú juw, bwó mú dūg nyə, fug mú jimb bwo mílúúd.

17 Nyəé mú fəfə bwo mbwə nā bwó jíg kál-kál. A mú bwiηg bwo nda Cwámba nyə ámə yíl nyə njów mímbwug wéeshali nyə tóón ná. A mú cī nā bwo ná: «Kəgá jaaw Zhák bónəη bóól bwáəηg bēsh». A músə kyey kə kál shúsúd.

18 Ja mán í á ləm yí, ózimbí məkuú má á təw shí nā á Pyêr, bwó kú mpu sā í ámə sīy yí.

19 Herod mú kənd búúd məsəjəgú, nji bwó kú kwey Pyêr. A mú tál isándálé kəədəd ná ndéé a mú lwám buud nā bwó gwúg byo. Herod músə shulə wú Yudéa kə Sezaré, kə ji wu.

Éηgəles mə zə sá ná Herod yág

20 Herod nyə á ka zə bə nā mbíya zhwoηg nā buud ə Tir nā bəəηg wā Sidon. Nda búúd bəəηg bwó á mpu ná məbii mán má á dā bul zhu ləəm mə Herod ná, bwó á ka təw cūη ná bwó jəlá nā kə dūg nyə, a sáag ná bənəη bwó jíig ná shēē. Bwó mú kə kwambulə nā mwā mpáanzə* yé Blastos ná a sáag ná bənəη Herod bwó bwámag.

21 Jwəw lú mpwəmə dəəηgú, Herod mú bwáád míkáándé mí ícī myé ná ndéé a mú kə ji jiya ícī dī. A mú ka zə lās nā buud óni kaand.

22 Buud óni bwó mú shwal wá yəngá ná: «Dúni kál dúsə nji kál lú Zəmbí, kú bə kál lú múúd.»

23 Ka seegya ná ηgwól *éηgəles mə Yawé má yíd nyə nəcé a bələ kú yə Zəmbí gúmə jé. A mú yə, mishwóómbú dälə nyə.

24 Milású mí Zəmbí myáá mí mú námə ηgə kə nji shwóg nā shwóg.

25 Barnábas bá bāη Sól bwó mú shín sá lwámá bwó á kə Yurésəlem yí ná ndéé bwó

12:4 4.3 12:5 Zhk 5.16 12:7 5.19 12:12 Yuánes bwó á kwo dā jəw ná Márkus yé: 12.25; 13.13; 15.37; Kol 4.10

12:18 5.22-24 * 12:20 mwā mpáanzə: Mwān wəəηgú nyə á bə kágú mílwámá á fúm mə Herod. 12:22 Eze 28.2

12:24 2.41 12:25 11.29-30

mú nyiṅgə. Ja bwá nyíṅgə ni, bwá mú kə nə Yuánes bwá á kwo də jôw ná Márkus yé.

13

Nkêṅkê Shíshim mə féesh Sôl bá Barnábas

¹ Dɔ lá óbúgula í á bə Antyósh yí í á bə nə *buud ɔ micúndá nə oyíguli. Barnábas nyə á bə cínəṅg, nə Símayon bwá á kwo də jôw ná Nizher yé, nə Lusyus múúd á Sirên, nə Manaen bá cí Herod á tatarâk* bá wəɔf kúl ṅwúd yé, nə Sôl.

² Dúl jwôw bwá á ṅgə sá mísəon bwá ṅgə ci idâw yí, Nkêṅkê Shíshim nyə á ci nə bwo ná: «Tólúgá mə Barnábas bá Sôl koogú, bwá zə kə sá sáal má má féesh bwo ná bwá sáag yí.»

³ Ná ndeé, bwá mú jəgula nə Zembî bwá ṅgə ci idâw, bwá mú bəd Barnábas bá Sôl məbwə, bwá mú bíd bwo ná bwá kyéyug.

⁴ Ja Nkêṅkê Shíshim má kənd Barnábas bá Sôl lwámád ntúni yí, báá bwá mú shulə kə Seləsi, bwá mú ṅwa byóol cɔ kə kóomb ṅkwamə† á Shípra.

⁵ Bwá á kə wós Salamina, ṅgə bwiiṅ Milésú mí Zembî *məmpáanzə má minjígulá má *Oyúden dí, bwá ṅgə kə nə Yuánes tən kágé mílwámá.

⁶ Bwá mú lína ṅkwamə nyəṅg nyēsh ná ndeé kə wós ṅgwəla á Pafos. Bwá á kə kwey ṅgwól mwá Yúden nūṅ Pafos nə jínə ná Bar-Yésus, a njúl muud ncidə, *muud micúndá á məshīgá.

⁷ Bar-Yésus éne bá ṅgwəmuna Serzhus Polus wə bwá á ṅgə cugə. ṅgwəmuna nywáá njúl nə fug, nyə á ka jôw Barnábas bá Sôl nəcé nyə á bə nə məma yéesh ná á gwág kéel má Zembî.

⁸ Nji, Elimas‡ mú ṅgə laa bwo, a ṅgə yida cəel shwúguli ṅgwəmuna ná a kú *búgula. Jínə lá Elimas í kə ná muud ncidə.

⁹ Sôl, bwá jôw ná Pwól yé, má lwánd nə Nkêṅkê Shíshim ná cwós mūsə ka dág Elimas ná figə-figə,

¹⁰ a mú lás nə nyə ná: «Yí! yé mása məkəṅ nə məshīgá éga, yé mwân mə Njwú məjamb, yé múúd jí kú cəel ótútəlí éga! Wo ayówé ṅgəlá cəel ntáma jəjə iyuuṅ i Cwámaba?

¹¹ Wo zə dág ja gaád. Mbwə má Zembî í má bii wo. Wo zə fwo bə áncím-ncím, kú ná dág məṅkenya má jwôw. Wo é ji ntó fwámé fwála.» Pwól ká námə shín lás ntúni, gúndə nə yídúgú í mú shulə Elimas míshúd, a mú ṅgə lyəda kəkúl ṅgwúd ṅgə sɔ muud bíig nyə mbwəd yé.

¹² Nji ṅgwəmuna nyə á dág sá í á sīy ni yí, nyə shwal bə mbúgula, njígulá nyə á gwág shú má Cwámaba yí í má bíi nyə.

Pwól Antyósh á Písidi

¹³ Pwól bánəṅ buud ɔ gwoṅg bé bwá mú kəwa byóólúd Pafos, kə Perzhe kóomb shí á Paməfilí. Yuánes mú kə béegyə nə bwo nūṅ, nyə mú nyiṅgə kə Yurásəlem.

¹⁴ Bəṅ bwá mú tí Perzhe, ṅgə kə ná ndeé kə wós Antyósh á Písidi. Bwá mú kə nyíi *mpáanzə minjígulá dí jwôw lá Sábaad, kə ji shí.

¹⁵ Ja lələ *mbwoomb məcəx nə micilyá mí búúd ɔ micúndá í á shín yí, otówe ɔ shwóg wá mpáanzə minjígulá bwá mú ci nə bwo ná: «Bwaṅg, ṅkí bi búsə nə gúl sá bí bí nə ṅkul bándulə búúd nə ndí yí, lásúgá ja gaád.»

¹⁶ Pwól mú tów tətəlí, a fufə bwo mbwə, a mūsə lás ná: «Nə bag ɔ *Izəryél nə bəṅg bwá ṅgə gwəṅ Zembî wá, bi ɔ gwágulá mə.

¹⁷ Zembî á kúl búúd Izəryél jísú ga nyə a féesh osóṅgú búsú. Nyə a sá ná kúl búúd jísú í kəg bul mpyáanz nūṅ jiya á Igípten dí. Ná ndeé nyə a yíl bwo nūṅ nə mbwə ṅkúl yé.

¹⁸ A mú ṅgə jísəw bwo shí a shwéeshá dí kə wós je kumə mimbú məwúm mənə.

¹⁹ A mú jaṅgulə ílwoṅ í búúd zaṅgbá shí á Kanaan ná ndeé a yə ódā shí nyāṅ tən lúgí

²⁰ shú mimbú kúnə-kúnə mitəd minə nə məwúm mətóon.

«Mpúsə wəṅgə a mú də wéeshali bwo osəmbye ɔ míləsú ná ndeé zə wós fwála má *múúd micúndá Samyél.

13:1 11.27 * **13:1 Tatarâk:** Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; nji í kə ná «ṅgwəmuna nyə á ṅgə jwú nə mpál nə á ṅkúmba faan yé». Dúgúg námə Mat 14.1; Luk 3.1, 19; 9.7. **13:2** 9.15; 10.19; 22.19; Gal 1.15-16 **13:3** 6.6 **13:4** 10.19; 15.39 † **13:4 ṅkwamə:** Nyísa bwádé lá shí tətám májúwó. **13:5** 17.2 **13:8** 2Tm 3.8 ‡ **13:8 Elimas:** Dúl jínə dé wə Bar-Yésus. **13:11** 9.8; 22.11 **13:13** 13.5; 15.38 **13:14** 17.2 **13:15** 15.21 **13:17** MmN 1.7; Mbá 5.15 **13:18** MmN 16.35; Ilṅ 14.33-34; Mbá 29.4 **13:19** Mbá 7.1; Zho 14.1 **13:20** OoM 2.16; 1Sa 3.20 **13:21** 1Sa 8.5, 19; 10.21; 11.15

21 Ja jəɔŋgâ bwo mú jii ná bwé bág nə wán njwú-buud. Zembî mú yə bwo Sawul mwân mə Kís a njúl mbyágá á bænd má Bəŋzhamê. Sawul mú jwú nə bwo tâŋ mimbû məwûm mánô.

22 Zembî mú yîl nyə, a mú tâl bwo *Dávid njwú-buud. Dávid wəɔŋg wə Zembî nyə á bwiing lân yé ná: “Mə má dúg ná Dávid mwân mə Yése jisə muud má kwaga nə tédúgá wám yé, nyə wə mə bá du sá sâ jêsh má bá du jii ná a sáág yí.”

23 Nyádí mpwəŋ buud dí wə Zembî nyə a lwándúlá mpu yé, a wéeshuli Yésus cəgye buud á Izəɾəyêl yé.

24 Shúshwóógú ná cəgye wəɔŋg zág, Yuánes nyə a zə jíguli kúl búúd Izəɾəyêl jêsh nduwán tâŋ yuug ná bwé má cénd mítédúgá.

25 Ja Yuánes wəɔŋgâ nyə á ŋgə shínal sáal dé yí, nyə á ŋgə ci nə buud ná: “Bí ŋgə ná téduga nə mə wə zə? Mə cugé múúd bí ŋgə téduga ná má jisə yé. Nji, ŋgwól múúd zag mádí mpúsə. Mə ampíyáyé ná mə cínyug nyə mikwoolú mí mánəgwub məkuúd.”

26 Bwááŋg bêsh, təɔ mpwəŋ buud má *Abərahám təɔ bí bəɔŋg bí ŋgə gwóɔ Zembî wá, shé wə Zembî nyə á nti kéel á cəg dəɔŋg wá.

27 Buud ó Yurúsəlem bêsh nə otówe ɔ shwóg bán bwé á shígé mpu Yésus. Bwé á yida cəɣlə nyə shwiy. Ntó, bwé á sá ná iciyá í búúd ɔ mícúndə shé má du lə ósábaad bêsh dí yí í bwámag.

28 Təem bə nda bwé á shígé kwey nyə nə məbɛɣ ná a yəg ná, bán bwé á ci nə Pilát ná a gwúg nyə.

29 Námə nji bwé á shîn sá isâ byêsh í á bə cilyá Kálaad Zembî dí shú dé dí yí, bwé á shul yîl nyə lííd bwé kə wá nyə shwóŋud.

30 Nji, Zembî nyə a gwûmushi nyə.

31 Nyə a lwóya nyúúl məlú məlú, buud bənonj bwé á zhu Galilê bád kə Yurúsəlem wá bwé á ŋgə dúg nyə. Buud bəɔŋg wə bwé músə owúshined bé kúl búúd jêsh dî.

32 Jəjə kéel dəɔŋg námə wə sá ŋgə bwiing bí yí, ŋkaagə Zembî nyə a kaag odá yí.

33 Zembî nyə a sá ná ŋkaagə nyəɔŋg í zág bwəma nə sə bwân gwúmushílə nyə á gwúmushi Yésus yí. Sâ jəɔŋg wə jisə cilyá Sôm ábɛê dí yí, ná: “Wo ji mwân waamá, mə má byâ wo múús”.

34 Jí ntó. Zembî nyə a gwúmushi nyə ákandug, a kú ná bá kwo bwo. Ntó wə nyə á ci yé, ná: “Mə bá yə bí jəjə isâ mə á kaag Dávid yí, məŋkaagə má cugé nə ŋkul salan má”.

35 Gwə námə wə á ŋgə báásulə gúl kúkúl cilyá dí ná: “Wo abúlé bíd ná jəjə sóol məsáal wô kəg bwo shwóŋud”.

36 Dávid nywáá nyə a shí sá mítédúgá mí Zembî fwála déd. A mú yə, a dəw nə osóŋgú bé, a bwo.

37 Nji, nyəɔŋg Zembî nyə a gwúmushi yé nywáá nyə a shígé bwo.

38 Bwaəŋg bi má jəlá nə mpu ntó ná nyə wə má sá nə bi gwágúg kéel ijuugá í *mísəm mín. Məcɛɣ má Moyíz bí á du bɛ má má á shígé sá nə bi ŋgəg nə bə otútəlî.

39 Nji Yésus wə jisə ná muud yêsh má búgúlá nyə yé, a bə tətəlî ncindî nə ncindî.

40 Bi ó bey ná sâ búúd ɔ mícúndə bwé á ci yí, í bwámag nə bî. Bwé á ci ná:

41 Bí buud ɔ mpyón, dugá,

káámúgá, bi jimbúg!

Nəcé, té bí ŋgə ná dúgya yí,

mə zə bá sá gúl sâ bi ŋgə dúg,

sâ jí ná ŋkí bi mə gwág nji lân

bí kú *magulə yí.»

42 Ja Pwól bá Barnábas bwé á cúwo tóón yí, búúd bwé á jəgula nə bwo ná bwé bəg kwo zə bwiing bwo lân ŋgwúd ni Sábaad mə bá bɛ yé.

43 Ja buud bwé á bwílya yí, fwámé bímbí lú *Oyúden nə bóól búúd bwé á wá milám mísəon wán dí wá bwé á bɛ Pwól bá Barnábas bənonj kə ŋgə lésha. Pwól bá Barnábas bwé mú ŋgə wá bwo ŋkul mílámúd ná bwé wág icəg byán mpaam má Zembî dî.

44 Sábaad nyə á bɛ yé, buud bwé á zə sɛɛŋgya je bə buud ɔ ŋgwála bêsh ná bwé zə gwágulə kéel mə Cwámba.

45 Nda bóól Oyúden bwé á dúg bímbí lú ncúlyá buud bəɔŋg ná, bwé á ka zə mpii

Pwól bá Barnábas váál áwuwaḡwê, bwé mú ḡḡa shwána bwo, ḡḡa lwíy bwo.

46 Pwól bá Barnábas bwé mú mpu jaaw bwo kú nà ifwaas ná: «Í á jàla ná bi wé téédúḡ ḡwág Milésú mí Zembí. Nda bí bân mé ka ban myo ná, bi mé lwágulà ná bi ampíyáyé nà cug á kandugà kandugà. Ntó, sá bân mà zé lésha nà ikúl í cúgé Oyúden yí.

47 Nacé Cwám̄ba nyà á ci nà sá ná: “Mà mé tál wo ná wo bág m̄n̄kenya mà ilwon, ná wo kág nà cug kà wós̄s̄ íjumà í shíd”.»

48 Nji ikúl ishús í á ḡwág ntáni yí, bwé á bul bə nà m̄shusug bwé ḡḡá ságusə kéel mà Cwám̄ba. Bəḡḡ bwé á bə féeshá ná bwé dúḡúḡ cug á kandugà kandugà wá bwé mú bə óbúḡula.

49 Kéel mà Cwám̄ba í á kyey ləom wəḡḡ ḡwēsh.

50 Oyúden bwé á ka shwambulə fwámé búdá ó ləom bwé á d̄u ḡwḡḡ Zembí wá. Bwé mú zə lwágulə Pwól bá Barnábas cúwáíí nà ndéé bwé wáám̄b bwo kə nt̄ḡ m̄inj̄i mí shí nyáḡ.

51 Pwól bá Barnábas bwé mú kudə fumbyá mákuú máḡúđ̄š shú dán, báá bwé mú kə Ikóniyum.

52 *Ompwíin bwé mú lág lwándúlá nà m̄shusug nà N̄k̄ḡḡk̄ Shíshim ná cwós̄.

14

Pwól bá Barnábas Ikóniyum

1 Í á ka bə, ja bwé á wós̄s̄ Ikóniyum yí, Pwól bá Barnábas bwé á kə mpáánzə m̄inj̄ḡḡ. Bwé á kə lésha nà buud m̄bií á ná *Oyúden nà Ogur̄ék̄ ḡkí bul bulya bwé *magulə búḡá.

2 Bəḡḡ Oyúden bwé á shíḡé magulə búḡá wá, bwé mú zə sá ná ikúl í cúgé Oyúden yí bwé shíḡúḡ óbúḡula.

3 Nji, Pwól bá Barnábas bân bwé á ji cínḡḡú fwámé mwôw, bwé ḡḡá lás kú nà ifwaas. Bwé á ḡḡá bul ḡwa ḡkul wé Cwám̄ba. Cwám̄ba ḡḡá námə magulə kéel bwé á ḡḡá bwíiḡḡ yí, a ḡḡá yə bwo ḡkul, bwé ḡḡá sá *isâ í nt̄ḡ búúd ḡkwóḡ yí, nà *isâ í m̄imbúḡú.

4 Buud ə ḡḡwála bwé mú bééḡya íḡwoonḡ íbá, ḡúl í ḡḡá b̄ḡ ishwambulə í Oyúden, ḡúl í ḡḡá magulə *buud ə lwámá.

5 Nə Oyúden, nà bóól búúd bwé cúgé Oyúden wá, nà otówe ə shwóg bân bwé mú zə sá yuug ná bwé ḡḡushi búúd ə lwámá, bwé lúmə bwo m̄akwóóḡú.

6 Nda búúd ə lwámá bwé á mpu yuug ḡəḡḡ ná, bwé mú túb kə Lístrə nà Dér̄bə, m̄iḡḡwála myâ Likawuní, nà cínḡḡ m̄ákoogú m̄ákoogú.

7 Bwé mú kə ḡḡá bwíiḡḡ ḡḡḡ Kéél wu.

Pwól bá Barnábas Lístrə

8 ḡḡwól múúd nyə á bə n̄uḡ Lístrə kú bwelə t̄w t̄təlí nà m̄akuú mé. Nyə a byél m̄búmbwúḡú, nyə a shíḡé bwelə kyey.

9 Dúl ḡwôw, muud wəḡḡ nyə á ka ḡḡá ḡwágulə nda Pwól nyə á ḡḡá lás ná. Pwól mú dúḡ nyə ná figá-figá, a mú dúḡ ná muud éne ji nà búḡá nà a ji nà ḡkul yál.

10 Pwól mú ci nà né ḡwów-ḡwôw ná: «Tówúḡ t̄təlí nà m̄akuú mwô». Muud éne mú sáanz, a mú tééd ḡḡélə kyey.

11 Buud bwé á bə cínḡḡ wá bwé mú dúḡ sâ Pwól má sá yí. Bwé mú ḡḡá lás ḡwów-ḡwôw kál lú Likawuní dánúđ̄ ná: «Ozembí bwé má bə nda buud ná ndéé bwé má shulə zə sáđí».

12 Bwé mú ḡḡá ḡôw Barnábas ná Zás, Pwól nye ná Hermes* nacé nyə wé nyə á d̄u bə nà ciyá lású.

13 Buud bwé á d̄u *búḡula Zás wá bwé á d̄u bə nà mpáánzə ḡḡé nyíḡḡulé ḡḡwála đí. Fada á yábə wəḡḡḡú músə ḡwa m̄iḡḡwúm mí nteny nà ikəlḡḡú-kəlḡḡ í d̄u ḡḡushi dánd lú zâḡ yí, bən̄ḡḡ buud bwé mú zə kə ḡḡé nyíḡḡulé ḡḡwála. Bwé á c̄el kə cígə inteny ná bwé sâ Pwól bá Barnábas *m̄ətúnuga nda ozembí.

Pwól bá Barnábas bwé ḡḡḡú búúd fwámé Zembí

14 Ja *búúd ə lwámá, Barnábas bá Pwól bwé mé ḡwág ntó yí, bwé mú nyaa

13:47 Iza 49.6 13:48 11.18 13:49 2.41 13:51 18.6; Luk 9.5 § 13:51 Ja Oyúden bwé á d̄u kudə fumbyá mákuú dí yí, bwé á d̄u lwágulə ná, kákúl shí bwé á m̄ə t̄l m̄akuú m̄án yí, bwé má kál gwo nà buud bí cínḡḡ wá, ná bwé músə sá nyéé. 14:1 17.2 14:2 13.45 14:3 2.22 14:5 14.19; 2Tm 3.11 14:6 Mat 10.23 14:8 3.2 14:11 28.6

* 14:12 nà Zás nà Hermes: Ogur̄ék̄ bwé á ḡḡá t̄duga ná Pwól bá Barnábas búšə ozembí. 14:13 10.25-26; Dan 2.46 † 14:14 nyaa mikáánds̄: Oyúden bwé á d̄u nyaa mikáánds̄ jaá mpimbə má bul bii lám yí. 14:15 MmN 20.11; 1Kr 8.4-6

míkáándá†, bwé mú sáanz kə nə ɔŋkwiimbyê tâm buud,

15 bwé ná: «Buud óga, jáyé ni? Sá búse námá búúd nda bî. Sá ngə yida bwiing bí Jəjə Kéél ná bî bídúg isâ í íkás íni, bî céndúg kuú njəond yid wá Zembî á kuwô. Nyə wá nyə a té gwôw nə shí, nə mâŋ nə isâ byêsh bísé cínəŋg yí.

16 Nyə á ka yida bíd té zhúlə yág ná ilwoŋ í búúd byêsh í ngəg nə bɛ byáŋ ijâm nə ijag,

17 nji nyə kú bíd ngələ lwágulə ná a jisə, a ngə námá sá bwo mpaam. Ntó námá wá á ngə nti bí ompú bwé ngə zhu gwów yé, a ngə yə bî məfwála məmpəg má jəla nə bugəban yí, a yə bí zhwog idúw, a lwándulə bí məshusəg mílámúd».

18 Nji, bwé á tɛem lás nə buud óni ntáni, buud óni bwé á shígé lɛel magulə ná bwé bíd sálə bwo *mətúnuga.

19 Bóól *Oyúden bwé mú zə wós sá bwé ngə zhu Antyósh nə Ikóniyum. Bwé mú zə kwambulə nə buud ná ndéé bwé mú lúmə Pwól məkwóógú ná lúmə lúmə, bwé julə nyə shí nə shí ná ndéé kə wusə bugád. Bwé á téduga ná a má yə.

20 Nji, *ompwíin bwé mú kə lyɛ nyə. Pwól mú wəol, a mú nyingə kə ngwála. Mán məlâm, a músə kyey kə Dərbə, bá Barnábas.

21 Bwé mú kə bwiing Jəjə Kéél nŋ Dərbə ná ndéé bwé mú bə nə ompwíin fwámé bímbí. Bwé músə nyingə kə Lístrə, cɔ kə Ikóniyum kə wós Antyósh.

22 Bwé á ngə wá ompwíin ŋkul mílámúd, bwé ngə cwíny bwo ná bwé sáág zény búgá. Bwé á ngə lwágulə bwo ná bwé mpúg ná: «Sé má jəlá nə ngə bwəma nə *incwaw í ntəg, sé ngə ntə ngə ntə ngə ntə ná ndéé sé mú ka nyí Faan má Zembî dí.»

23 Bwé á ngə sá ná, *Dɔ lú óbúgula dēsh dí, bwé féesh bwo ocúmbá buud, bwé ci idúw jəgula nə Zembî, bwé mú ŋwa bwo cwámbulə Cwámba wán bwé á *búgula yé.

Pwól bá Barnábas bwé nyingə kə Antyósh

24 Bwé mú lína Pisidî, kə kumə Paməfilí,

25 bwé bwiing kéel má Zembî Perzhe ná ndéé bwé mú shulə kə Antalya.

26 Kälə wú Antalya, bwé mú ŋwa byóól kə Antyósh wú bwé á zhu ja mpaam má Zembî í á féesh bwo ná bwé sáág sáal bwé má sá yí.

27 Ja bwé á kə jé yí, bwé á seŋg *Dɔ lú óbúgula, jaaw bwo sá jēsh Zembî nyə á yə bwo ŋkul ná bwé sáág yí, bul bə ná ndéé nda Zembî nyə a má juw zhí ná ikúl í cúgé *Oyúden yí í máguləg búgá ná.

28 Bónəŋ *ompwíin bwé mú ji na fwámé məma fwála.

15

Seŋgyá á Yurúsalem

1 Bóól búúd bwé á shulə wú Yudéa zə ngə jíguli óbúgula ná: «ŋkí bî mə bá kú síya ábɪwáág nda Cɛɛ má Moyíz í ngə ci ná, bí cugé nə ŋkul *dúg cug.»

2 Buud bəŋgú bəŋəŋ Pwól bá Barnábas bwé mú zə séŋsa mákəl, í mú sá fwámé zhuyá. Cígulá í mú zə bə ná Pwól nə Barnábas, nə bóól óbúgula bwé kág nə lésú wəŋg Yurúsalem kə lwágulə *buud ɔ lwámá bəŋəŋ ocúmbá buud.

3 *Dɔ lú óbúgula í músə kənd bwo. Bwé mú lína Fenisí nə Samariya, bwé ngə bwiing buud nda ikúl ishús í má cénd mítádúgá ná. Sá jəŋg í mú ngə bul sá bóól óbúgula məshusəg.

4 Ja bwé má kə jé Yurúsalem yí, nə Dɔ lú óbúgula, nə buud ɔ lwámá, nə ocúmbá buud, bēsh bwé mú lóg bwo. Bəŋ bwé músə jaaw bwo bímbí dēsh Zembî má balan nə bwo sáal dé dí yí.

5 Bóól óbúgula bwé á bə ŋkəomú *Ofarizyēŋ dí wá bwé mú báásulə ná í ji ná ikúl í ngə cénd mítádúgá yí í ngəg nə síya ábɪwáág, bwé bɛ námá Məɛɛ má Moyíz.

6 Buud ɔ lwámá nə ocúmbá buud bwé mú ka zə seŋgya, zələ faas lésú wəŋg.

7 Buud bwé mú námá bul séŋsa mákəl. Ntó, Pyēr mú ka zə lás. Nyə ná: «Bwaŋg, bî má bwey mpu ná Zembî nyə a féesh mə wa bídí mwôw má ashúshwóógú dí, a kənd mə ná mə kág bwiing ikúl ishús Jəjə Kéél, bwé búgúləg.

8 Nyεε muud mə mpú mílâm mí búúd yé, nyə a lwágulə né a mə magulə ikûl, a yə bwo Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim námá nda nyə á yə sá ná.

9 Nyə a shígé wá mbéégí mpádúgá sánŋh ikûl. Nyə a fúb námá bwo mílâm nəcə bwé bálə nə búgá.

10 Nəcə jí bí é ka zə shweenzh Zembî, zə zhimb *ómpwíín məma mbag wúsé ná tɔɔ impáámá bísí, tɔɔ sóméfwó sá á shígé bə nə ŋkul mə jísow yí?

11 Nji sá ŋgə *magulə né sá mə dúg cug mpáam mə Cwámba Yésus dí, ntó námé wé jí nə ikûl yé.»

12 Buud bēsh bwé mú ji ókúl-ókúl, ka gwágulə Barnábas bá Pwól, gwágulə nda Zembî nyə á balan nə bwo, *isâ í ntó búúd ŋkwóŋ yí nə *isâ í mímbúgú í ŋgə sŋy ikûl ishús dí ná.

13 Ja bwé mə shîn bwiŋg yí, Zhâk mú ka zə lás, nyə ná: «Bwaŋg, bi ɔ gwágúlə mə.

14 Shímun mə kúnəw shîn jaaw sá nda Zembî nyə a sá ná: ná nyə á kənd mísh ikûl ishúsúd kə féesh búúd bwé ŋgə bɛ jínə dé cínəŋg wá.

15 Sóólúgá wəŋg í bwəma nə sâ *búúd ɔ mícúndá bwé á ci yí. Nəcə jísə cilyá Kálaad Zembî dí ná:

16 Mpúsə isâ íni, mə bá kwo zə lwə banda mə *Dávid.

Mə bá sɛɛŋg íbúgúlə yâ cínəŋg ná ndéé mə kwo tál banda dəŋg tətəlí.

17 Ja jəŋgá, buud bēsh bwé bá sɔ Cwámba. Haaw, buud ɔ ílwoŋ byēsh mə á jəw nə í bɛg jínə dām yí.

Ntó wé Cwámba nyə á ci yé.

18 A mə sá íyuug byé sá mə bwey mpu wúlə yág yí.

19 «Sâ jəŋg wé mé mə dúg ná, ilwoŋ í búúd í ŋgə cénd kuú njənd ŋgə yid wé Zembî yí, sá ajáláyé nə wá bwo məkwowala cugud.

20 Nji, sá cíləg bwo nə bwé sásúləg məlwaagəwo mə ózembî ó áyadúg, nə məlwaagəwo mâ jaŋgálə múúd biná kú nə bâ, nə məlwaagəwo mâ dálə cúdú nyə ámə yə məcií kú shwiy yé, nə dálə məcií.

21 Sá mə mpú ná tééd íkala í búúd í ayág óbwiŋgye ɔ ləŋ ó Moyíz búə míŋgwála

myéshud. Mwəw mə Sábaad mēsh dí, bwé lɔ mícilyá myé *məmpáánzə mə mínjígúlə mēshud.»

22 Ntó, nə buud ɔ lwámá, nə ocúmbá buud, nə Dɔ lú óbúgula dēsh bwé mú dúg nə bwé jəlá nə féesh bóól búúd bənŋh Pwól nə Barnábas bwé kág Antyósh. Bwé músə kənd bóól fwámé búúd wá Dɔ: nə Yúdə bwé á də námá jəw nə Barnábas yé, nə Sílas.

23 Bwé mú kənd bwo nə kálaad éga ná:

Sá, buud ɔ lwámá nə ocúmbá buud nə bóól óbúgula bēsh, sá mə báda bí óbúgula bí cúgə Oyúden wá, bí bəŋg búśá Antyósh nə Sirí nə Silisí wá.

24 Sá mə gwág kúga nə bóól búúd búśú bwé á zə nə mínjígúlə myáŋ nŋh bídí zə sá nə mítədúgá mí búbúləg bí mílámúd. Sá dí sá á nti bwo.

25 Gwé wé sá bēsh sá ámə bə cúnə ná sá mə féesh búúd bwé zəg nŋh bídí, bənŋh Barnábas bá Pwól omínyəŋhú búśú wá cɛlí,

26 buud bwé á mə kɛɛzh ícug byáŋ shú jínə mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst wá.

27 Sá mə ka nti bí Yúdə bá Sílas nə bwé zəg báásulə jaaw bí sá sá ŋgə cílə ga.

28 Nə Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim, nə sá, sá mə dúg ná sá ajáláyé nə zhimb bí wúl mbag, sá mə cílə bí nji isâ bí cúgə nə ŋkul kwanz yí:

29 bí mə jəlá nə sásulə ocúdú buud bwé ámə cígə shú ózembî ó áyadúg wá, bí kú də də mácií, kú də cúdú nyə ámə yə məcií kú shwiy yé, bí kú də sá jaŋga. Bí mə ká də sásulə ísâ íní, í bə bí mpwogé. Bí ó ji ná shɛɛ.

30 Yúdə bá Sílas bənŋh Pwól nə Barnábas bwé mú béégya nə óbúgula, bwé mú shulə kə Antyósh. Bwé mú kə sɛɛŋg óbúgula, yə bwo kálaad.

31 Bwé mú lɔ kálaad nə ndéé a mú wá bwo ŋkul mílámúd, bēsh bwé mú bul bə nə məshusəg.

32 Nda Yúdə bá Sílas bwé á bə *buud ɔ mícúndá ná, bwé á ka námá kwo də lésha nə óbúgula, də cwíny bwo, də wá bwo ŋkul mílámúd.

33 Bwé á ji cínəŋgá fwámé fwála ná ndéé óbúgula bwé mú jəna nə bwo ná bwé nyíŋgəg ná shɛɛ kə kwey búúd bwé á nti bwo wá.

15:10 15.19; Gal 2.16; 3.10-12; Ifz 2.5-8 15:12 2.22 15:16 Amo 9.11-12; Iza 45.21 15:19 Gal 5.3 15:20 15.29; 21.25 **dálə cúdú:** 1Kr 8.1-13; 10.23-33 **jaŋgálə múúd biná kú nə bâ:** Ləv 18.6-18 **cúdú nyə ámə yə məcií kú shwiy yé:** Ləv 17.15 **dálə məcií:** Ləv 17.10-14 15:21 13.15 15:22 11.18; 16.4 15:24 Gal 1.7; 5.10 15:28 10.19; 15.20; Luk 11.46 15:32 11.23, 27

34 * [Nji Sílas mú kwey ná nyə anyíngáyé, nye má ji wu.]

35 Pwól bá bān Barnábas bwá á ji námá cínəng Antyósh. Bánəñ bóól óbúgula bwá ngə yə buud minjígulá, bwá ngə bwiing jəjə lân á kéel mə Cwám̄ba.

36 Mpásə baalé mwôw, Pwól mú ci nə Barnábas ná: «Shwə nyíngəg ná kə ngə dóg omínyəñə búsú míngwəla myēsh shwə á bwiing kéel mə Cwám̄ba myá. Í jii ná shwə mpúg nda bwá mú ngə bə ná.»

37 Barnábas nyə á ka námá jii ná bwá kág nə Yuánes nyə á bə nə dúl jínə ná Márkus yé.

38 Pwól nye mú dóg ná bwá ajáláyé nə kwo kə nə muud nyə á fwo kə mpángulə bwo nə iséy, kə béégya nə bwo Paməfilí yé.

39 Bwá mú sənusa məkəl ná ndeé bwá mú béégya. Barnábas mú nwa Márkus, báá bwá mú nwa byóól kə Shíprə.

Pwól mə zə nyiŋgə kyey, bá Sílas

40 Pwól nye mú féesh Sílas ná bá bwá kə. Obúgula bwá mú jôw Cwám̄ba ná a jáándug nə bwo mpáam nyéd.

41 Pwól mú jaand Sirî nə Silisî, a ngə wá mədə má óbúgula nkul mílámúd.

16

1 A mú kə wóós Dərbə, kumə Lístrə. A mú kə kwey ngwól *mpwíin nūñ nə jínə ná Timotê. Timotê wəñgə nyəñgə njúl shilə *Yúden mbúgula Yésus, sóñgə nye njúl mwā Gərêk.

2 Obúgula wā Lístrə nə Ikóniyum bwá á ngə bwiing lân má Timotê nə a ji jə múúd.

3 Pwól nyə á ka cəel ná bá bwá kə. A mú nwa nyə, a sá nyə ábiwáág nəcé ngələ beemb *Oyúden wā shí nyəñg nəcé nda bwá á bwey mpu ná sóñgə jisə mwā Gərêk ná.

4 Míngwəla myēsh bwá á ngə kə myá, bwá á ngə kala óbúgula micígulá *búúd ə lwámá nə ocúmbá buud wā Yurúsəlem bwá á nwa myá, bwá ngə təl óbúgula məkuú shí ná bwá bég micígulá myəñg.

5 Mədə má óbúgula má mú ngə lal, buud bwá ngə kwíduli jwôw dēsh.

6 Pwól nə gwoonj jé bwá mú lína Frizhî nə shí á Galátia lína línág nəcé Nkəñkə Shíshim nyə a shígé magulə ná bwá bwiingug kéel Azî.

7 Ja bwá má kə wóós íjumə í Mishî yí, bwá mú nwa kə Bitinî, nji Shíshim má Yésus kú magulə.

8 Bwá mú ka lína Mishî ná ndeé kə wóós Truwás.

9 Gúl búlú dí, Pwól mú dóg *ntamá á mísh ná bagə, ngwól múúd Masedwân tál ngə téég nyə məbwə ná: «Zaá Masedwân, zə kwíind sâ.»

10 Nda nyə á dóg ntó ná, sə á shwal zə sə ná sə má kə Masedwân, sə ngə mpu búbalé ná Zembî ngə jôw sə wu ná sə kág bwiing kéel.

11 Sə mú nwa byóól Truwás, sə kə ná tíñ kə wóós Samotaras. Mán mələm sə ó kumə Neyapolis.

12 Tíle cínəngú sə mú kə Filipî, ngwəla ashúshwóógú á mpál shí Masedwân. Filipî wəñgə njúl ngwəla ózhul ə Róma, sə mú ji cínəngú baalé mwôw.

13 Jwôw lú Sábaad sə mú cúwo wú ngwəla, kə bwūñ lú ngwəzə, wú sə á téduga ná bwá á kwambulə nkúmba kəl shú məjəgula wá. Sə á ka bə sə njúl nūñ, sə ngə lésha nə budá bwá á sənəgya cínəng wá.

14 Ngwól múdá nə jínə ná Lidiya nyə á zhu ngwəla á Tiyatîr, nyə á də kusha íjimə í míkáándə mí atítî; mudá wəñgə nyə á də gwəzə Zembî. A mú də gwəgula Pwól ná ndeé Cwám̄ba mú bēny nyə lám ná a mágələg lésú má Pwól.

15 Ja múdá éne nyə á ka duwan nə buud ə njów bē bēsh yí, nyə a téég sə məbwə ná: «ñkí bi má kwey ná mə ji mbúgula mə Cwám̄ba, zəgá ji mádí njów.» A mú yímbəli sə ná sə mágələg.

Sáal mə Pwól bá Sílas Filipî

16 Í á ka zə bə, dúl jwôw sə ngə kə kál sə á də jəgula yí, dúl sás mú zə bwəma nə sə. Sás dəñg í á də sá ísəy í málwaa. Nyə á bə nə jamb lú lweendí, lweendí jəñg dógə yə buud bwá á bə nə nyə wá zhwog məbii.

17 Sás dəñg mú zə ngə bə Pwól, a ngə kím gwów-gwôw ná: «Buud óga búsə osóól

* 15:34 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. 15:37 12.12 15:38 13.13 15:39 13.4 15:40 14.26 16:1 14.6 **Timotê**: Rom 16.21; 1Kr 4.17; Flp 2.19; 2Tm 1.5 16:2 6.3; Flp 2.20, 22 16:3 Gal 2.3-5; 1Kr 9.20 16:4 15.22-29 16:5 2.41 16:6 10.19 16:13 17.2 16:14 17.4 16:15 8.36 16:16 19.24 16:17 19.15; Luk 4.34, 41

o másáal ó Zembî á gwów-gwôw. Bwé ηgə jaaw bí zhií á cug.»

18 Nyə á ka námá dɔ sá ntúni mwôw ηkí bulya ná ndéé Pwôl mú lwáduga nyə, a mú yid dág nyə mpúsə, a mú lás nə jamb ná: «Jíná mə Yésus-Kríst dí, mə yímbuli wo ná wo wúg múdá éne dí!» Shíshim músə námá cúwo cé nə cé.

19 Nda búúd bwé á bə nə nyə wá bwé á dág ná búgə jáη bwé dɔ bə nə məbii yí í mə jím ná, bwé mú bii Pwôl bá Sílas, wáduga kə nə bwo ósémbye ó mílású dí wú buud bwé á dɔ sɛɛηgya tám dánd wá.

20 Bwé mú kə lwóya bwo ótówe o shwóg dí, kə shwəman bwo ná: «Buud óga bwé mə tál sə ηgwála ná shwu. Bāη bwé njúl *Oyúden,

21 bwé ηgə zə jíguli buud məfúlú mə ajáláyé ná sə buud o Róma sə bwéleg magulə má.»

22 Buud bwé á bə cínəηg áncuncuma wá bēsh bwé mú shwal mpii bwo. Otówe o shwóg bwé mú tí bwo mikáándá, bwé lwâm buud ná bwé yídúg bwo nə milwón.

23 Bwé mú dangulə cú bwo na ná ndéé bwé kə wusə bwo njów mímbwug, bwé nə mása á njów mímbwug nə: «Wo o mpú ηgə baagusa sə buud óga».

24 Nji mása á njów mímbwug nyə á gwág ntúni yí, a kə ntág fad bwo kúl fúm dí cwú, a wá bwo mimbwagə mákuúd.

25 Ngeé tám bulú, Pwôl bá Sílas bwé mú ηgə jəgula nə Zembî bwé ηgə sey isusa gúmáálə Zembî. Bwé á ηgə sá ntó míl mímbwug myēsh mí ηgə gwágulə bwo.

26 Seegya ná shí í mú jág ntaηusa mbií á ná mənyuηg mə njów mímbwug mə ηgə shwágusa máshugud. Mimpumbé myēsh mí mú námá læl shîn juw, mimbwug myēsh məηkəda shîn sémb.

27 Mása á njów mímbwug músə juum. A mú dág mímpumbé ná bagé, a mú ntág wéem kafwele ná a gwílyá nyúul, a ηgə téduga ná mimbwug mí mə shîn túb.

28 Pwôl músə ka kím nə ηkulú ná: «Kú sá wóméfwó məbôw. Sə bēsh sə básə wa.»

29 Mása á njów mímbwug mú jów buud ná bwé zág nyə nə məlámba. A mú ηgə lilya, a

mú fwágəwa kə, kə búla Pwôl bá Sílas shí məkuú,

30 a mú ηwa bwo kə nə bwo tóón kə jî bwo nó: «Omása e, mə sáág jí shú ná mə dágúg cug?»

31 Bwé mú bəsa nə nyə ná: «Búgúlag Cwámba Yésus, wo bāg *dág cug, nə woméfwó nə njów wô wēsh.»

32 Bwé mú bwiing bwo kéel mə Cwámba, nə nyə nə buud o njów bé bēsh.

33 Námé wəla dɔəηgú, tám bulú, mása á njów mímbwug mú kə nə bwo kə gusa bwo məfəη ná ndéé, nə nyə nə buud o njów bé bēsh bwé mú duwan.

34 A mú kə nə bwo nyádí njów kə yə bwo idáw. Nə nyə nə njów yé wēsh bwé mú kəəs nə məshusəg nəcé bwé búgúlalə Zembî.

35 Ja mán í á ləm yí, otówe o shwóg bwé á ka kənd ifulísh kə ci nə mása á njów mímbwug ná: «bídúg búúd óni bwé kág.»

36 A mú kə jaaw Pwôl ná: «Otówe o shwóg bwé mə nti búúd zə ci nə mə ná mə bídúg bí, bí kyéyug. Ntó, bí báá, cúwógá tóón bí kág ná shɛɛ.»

37 Na wá Pwôl mə cí nə bwo ná: «Bwé ámə yíd sə tám buud kú námá jî sə kəəd, í njúl ná sə básə buud o Róma. Bwé mú wusə sə mímbwugud. Ja gaád bwé cɛel zə bíd sə nyima buud kú mpu. Mbô! Í ábəyé ntó! Bwáméfwó bwé zág bíd sá!»

38 Ifulísh í mú kə jaaw otówe o shwóg iciyá íni byēsh. Bwé mú bul bə nə ifwaas nə gwágulə ná buud bəəηg básə buud o Róma.

39 Bwáméfwó bwé mú kə cweel bwo mílâm, wééshali bwo tóón, bwé mú jəgula nə bwo ná bwé kyéyug wú ηgwála wəəηgúd.

40 Pwôl bá Sílas bwé mú wú njów mímbwug bwé mú kə Lidiya dí njów. Bwé mú dɔ cwíny óbúgula ná ndéé bwé músə kyey.

17

Sáal mə Pwôl Tesaloníka nə Beré

1 Bwé mú lína Amfípolis nə Apoloniya, bwé kə wós Tesaloníka wú *Oyúden bwé á bə nə *mpáánzə minjígulá wá.

2 Pwôl mú kə bwəma nə Oyúden bəəηgú námá nda nyə á dɔ bwey sá ná. Bónəη bwé

mú ji mwôw má Sábaad málóol, a ngá lésha nə bwo,

³ ngə jíínguli bwo nda mícilyá mí Kálaad Zembî mí ngə ci ná. Ná: «Í á jəla ná *Kříst júgug ná ndéé a yə, a mú gwûm.» Nyə nə bwo ná: «Kříst wəwng wə Yésus má ngə bwiiing bí éga.»

⁴ Bóólúgá Oyúden bwə mú magulə njííngulá wəwng. Bwə mú seengya gwoong nə Pwôl bá Sílas. Bóól zhwoog Ogurêk bwə á du gwəwng Zembî wá bwə mú námé sá ntó, tsem bə námé bóól ncúlyá fwámé búdá wá cínəngá.

⁵ Nji, Oyúden bwə mú zə jág shîng bwo. Bwə mú kusə wəámbešhé-mbéshe wá nyaan milám bwə á du ji ntó kú nə iséy wá, bwə zə shwambulə búúd ná ndéé təl ngwála ná shwuu. Bwə músə kə Yason dí njów ná bwə kə bii Pwôl bá Sílas, zə nə bwo tām buud.

⁶ Nda bwə á shígé kwey bwo ná, bwə mú bii Yason bánəng bóól óbúgula, kə nə bwo ójwú ó ləom dí bwə ngə kím ná: «Mənkúmbə mə búúd má ngə wá zhizhəom shí nyêsh myá mí má wóós wa.

⁷ Yason nyə a bəle lág bwo nyádí njów, í njúl ná bwə anğə nə bísh məççə mə Káázel, bwə ngə yida ci ná wúl Njwú-buud íshús wúsə, ná wə wə Yésus.»

⁸ Oŋkwimbyé bánə ŋni bwə mú kənd buud milám gwəwng təw ojwú ó ləom bəsh.

⁹ Ojwú bwə á zə bíd Yason bánəng bóól óbúgula ŋni nji bwə má fwo wá myəna kwíidúlə mánýúul.

¹⁰ Obúgula bwə mú leelú kənd Pwôl bá Sílas Beré bulú nə bulú. Ja bánə bwə á kə wóós Beré yí, bwə á kə mpáánzə minjííngulá.

¹¹ Oyúden wá Beré bwə á bə nə jə milám ntə bəwng wá Tesaloníka. Báá, bwə á lág kéel nə məjigəwa, bwə mú du bigas mícilyá mí Kálaad Zembî jwəw dēsh shú ná bwə dúg mpu ŋkí minjííngulá mí Pwôl mísə tátəlí.

¹² Zhwoog buud bánə bwə á *búgula, nə bóól zhwoog budá Ogurêk, fwámé búdá, nə zhwoog budum námé.

¹³ Ja Oyúden wá Tesaloníka bwə á gwág ná Pwôl má kə námé bwiiing Milású mí Zembî Beré yí, bwə á tí námé kə wu, kə wá zhizhəom, kə sá ná buud mitédúgá mí búbulóg mílúúd.

¹⁴ Obúgula bwə mú ntəg leel ŋwa Pwôl kənd nyə kóómb á mən. Sílas bá bánə Timoté bwə mú lúg Beré.

¹⁵ Buud bwə á kə lúgal Pwôl wá bwə á kə nə nyə kə kumə Atən, bánə bwə mú nyiingə. Pwôl mú nti bwo nə məkəl shú má Sílas bá Timoté ná bwə léélug kə kwey nyə.

Sáal mə Pwôl Atən

¹⁶ Ja Pwôl nyə á ngə bwánd Sílas bá Timoté Atən yí, lám í á bul cey nyə cwú nə dúgula ná buud ə ngwála wəwngə bwə á ngə gwəwng zhwoog ivəguli í ózembî ó áyadúg.

¹⁷ Nyə á ka du kə *mpáánzə minjííngulá kə du lésha nə bwo nə bóól búúd bwə á du gúmal Zembî wá, a du námé kə jwəw dēsh tām dánd kə du lésha nə buud á kwéy wú wá.

¹⁸ Bóól məma wəáfaas mitédúgá bwə á du námé lésha nə nyə, bwə njúl buud ə Epikyur nə bəwng ə Stoyik. Bóól bwə mú ka du jí ná: «Jí gwəméfwó lás-lás múúd ga ngə ci yí?» Bóólúgá ná: «Jísə nda a ngə bwiiing lânə ózembî sá abwélé gwág wá.» Nəcə Pwôl nyə á ngə bwiiing lânə má Yésus nə gwúmúlə nyə á gwúm yí.

¹⁹ Bwə á ka ntəg ŋwa Pwôl, kə nə nyə buud onáni bwə á du seengya Areyopagos dí wá. Bwə nə né ná: «Fwog ná mpu jaaw sə wó njííngulá ágúgwáan wó ngə kyey nə ndí ni.

²⁰ Wo má sá ná məlwə məsú má gwágúg isá í agúgwáan. Sə má ccel wámbulə isá byəwngə.»

²¹ Buud ə Atən bēsh nə ojóŋ bwə á du ji wu wá bwə á du cínəguli fwála dánə nji dúlə ngə bwiiing nə ngə gwágulə milánə mí agúgwáan mí ngə kúnəw wóós myá.

²² Ná ndéé, Pwôl tál na tátám Areyopagos a mú ka zə lás nə buud ná: «Yé búúd ə Atən, mə má dúg ná íkóómb byēsh dí bi mə jág bul ccel yábə.

²³ Nəcə ja mə má ngə kyey bídí ngwála ngə dúg bín isá bí ngə yə gúmə yí, mə amə kwey ngwól *alatăr nə cilyá ná: “Nyíga ji shú má Zembî sə ampúyé é”. Sə bí bánə ngə yə gúmə kú mpu ni, gwə wə mé má ngə zə bwiiing bí yí.

²⁴ Zembî nyə á té shí nyêsh nə isá bíś cínəng yé, á ji Cwámə á gwəw nə shí yé,

nyə ádé ji mámpáánzə búúd bwə shúmá nə məbwə má.

²⁵ Sáal dé í ádé s̄y məbwə mə búúd dí námá nda á j̄i ná buud bwə sáág nyə gúl s̄a. Nyɛɛ muud ngə yə sá bēsh cug nə məyowada nə bíl ís̄a byēsh yé, s̄a í cúgə nə ŋkul fúfə nyə.

²⁶ «Nyə a té ilwon í búúd byēsh í ngə zhu wə muud ngwúd, ná ilwon byəng í j̄igə shí nyēsh d̄i. Nyə á cɛɣlə buud məfwála mə cug, a tál námá bwo minji mí máshí bwə ngə ji má.

²⁷ Nyə a sá ntó ná buud bwə s̄óǵ nyə, bwə ngəg bwówulə ka bwə é kwey nyə, í njúl ná a cugé shwóg-shwóg nə s̄a.

²⁸ Nəcə, cug sá ngə cugə yí, í ngə zhu nyádí, nyə wə ngə sá ná sá ngəg nə kuwo, nyə wə ngə sá ná sá bág s̄a sá básé yí. S̄a jəng wə bóól ócile ó ókálad b̄un bwə á ci yí, ná: “Nəcə sá básə mpəg jé”.

²⁹ Nda sá básé ka bə mpwon buud nyé ná, sá ajáláyé nə téduga nə Zembí jisə nda or ŋkí nda kwóógú bwə d̄u lúlə *mwaané nə nd̄i yí ŋkí gúl jimá kwóógú s̄a búúd ɔ ikəŋ bwə yágúlá nə milúu ná ndéé bwə mú caag yí.

³⁰ Zembí nyə aŋgə ná nə kənd mísh məfwála búúd bwə á d̄u bə jág dí má. Nji, a ngə j̄ow buud bēsh íkál byēsh bwo njúl yí ná bwə céndúg mítédúgá.

³¹ Nyə á má tál ŋkúmba jwəw á bá cígal mílósú myā shí nyēsh sémyé á t̄útəlí yí nda múúd nyə á féesh yé má bá zə sámb ná. Nyə a lwágulə buud bēsh yuug ná nyə á féesh muud wəngə gwúmáshílə nyə á gwúmashi nyə yí.»

³² Nji bwə á gwág Pwól mə ci ná muud nyə a gwúm yí, bóól bwə mú tééd ngələ cágulə nyə, bóólúgá b̄an ná né ná: «Sé é bá kwo gwágulə wo nə lân wô ni gúl ja.»

³³ Na wə Pwól nyə á zə béégya nə bwo yé.

³⁴ Nji, bóólúgá báá bwə á shí leedya nə nyə, bwə *búgula. Í á bə buud nda Denis muud Areyopagos, nə mudá bwə á d̄u j̄ow ná Damaris yé, nə bóólúgá námá na.

18

Sáal mə Pwól Kərênt

17:25 Sôm 50.10-13 **17:26** Mbá 32.8; Zhb 12.23 **17:27** Iza 55.6 **17:28** Mət 1.27 **17:29** 19.26; Iza 44.9-20
17:30 14.16; Rom 2.4 **17:31** 3.15; 10.42 **18:2** Akilas: Rom 16.3; 1Kr 16.19; 2Tm 4.19 **18:3** 20.33-34; 1Kr 4.12;
 9.12-18; 1Te 2.9; 2Te 3.7-9 * **18:3** Mán məbānda mə a d̄u bə, bwə laad káándá mbií á ná bwə ká wɛfí bə banda. **18:5**
 11.18 **18:5** 3.26; 5.42 **18:6** 13.51; 20.26 **18:8** 8.36 **18:9** Iza 41.10; Zhe 1.8; 1Kr 2.3-4

¹ Ja ís̄a íni í má sh̄in bə ntáni yí, Pwól músə wú Atên kə Kərênt.

² A mú kə kwey ngwól *Yúden n̄uŋ nə jíná ná Akilas, a njúl muud á P̄ōŋ. Akilas éne bá mudá yé Priska bwə á ngə kúnəw wóós, bwə ngə zhu Italí nəcé Klóod nyə a w̄íŋg Oyúden bēsh ná bwə wúg Róma. Pwól mú sɛɛŋgya nə bwo.

³ Nda í á nȳin ná b̄ánōŋ bwə á j̄íg váál íséy ngwúd ná, b̄ánōŋ bwə mú ji kál ngwúd d̄u s̄ey. Bwə á d̄u laad məbānda nə míkáándá*.

⁴ Pwól nyə á ka d̄u kə lés̄ha nə buud *mpáánzə minj̄ígúlá d̄i mw̄ow mə Sábaad mēsh, a d̄úgə mpu sá ná Oyúden nə Ogurêk bwə máguləg kéel.

⁵ Ja Sílas bá Timotê bwə á wóós wúlə Masedwān yí, Pwól nyə á ka zə wá nyúul nyé nyēsh bwiingúlə kéel d̄i, a ngə mpu bwaagulə Oyúden ná Yésus wə j̄isə *Kríst.

⁶ Nji, Oyúden bwə mú zə bul f̄am nyə, bwə d̄u jág lw̄iy nyə. Pwól mú ka samusə míkáándá nyə nə bwo ná: «Mpwene w̄an mə jágwə nə biméfwó, kú bə mə. Mɛɛ mə zə ka yág kóómb búúd bwə cúgə Oyúden wá jaá gaád.»

⁷ A mú wú na kə nyíi nj̄ow mə ngwól múúd bwə á d̄u j̄ow ná Titiyos Yustos yé. Muud wəngə nyə á d̄u gúmal Zembí, nj̄ow yé ni í njúl koogú lə mpáánzə minj̄ígúlá.

⁸ Kríspus múúd nyə á bə njwú á mpáánzə minj̄ígúlá yé nyə a *búgula Cwámba nə nj̄ow yé wēsh. Zhwog buud ó Kərênt bwə á d̄u gwág Pwól wá bwə á búgula námá, bwə mú ngə duwan.

⁹ Pwól mú d̄úg *ntamé á mísh ná bagé gúl búlúd Cwámba ngə ci nə nyə ná: «Wo kú fúndə. Wɛɛ ngag nə lás, wo kú ji kál-kál,

¹⁰ nəcé mə ji nə wo, múúd cugé nə ŋkul kúnya nə wo ná a sá wo b̄ow. Mə ji nə búúd ŋkí bulya wa ngwála gaád.»

¹¹ Pwól nyə á ji na mb̄u ncindí nə oŋkwoond ósaman, a ngə bwiing bwo Milósú mí Zembí.

¹² Nji, ja Galiyōŋ nyə á bə ngwámuna íjwuga yā Róma í á tál Akayí yí, Oyúden bēsh bwə á tów ciŋá-cində nə Pwól, bwə mú bíí

nyə kə nə nyə ósémbye ɔ mílésú dí

13 kə shwéman nyə ná: «Muud éga ηgə shwúguli buud ná bwə yág Zembî gúmá mbií í yídá lúmbali nə Məççə yí.»

14 Pwôl mú nywá çeel lás, nji Galiyôη mú ci nə Oyúden ná: «Í mbê̄m bæ ná muud éne má shwey gúl wôη ηkí ná a má sá gúl sâ áyíyáág, mə lág shwéman jín nda í jála ná, yé Oyúden.

15 Nji, nda jísé ná bí ηgə shuya shú sâ í dúgyá nə minjígúla mín, nə míné mán, nə məççə mán ná, biméfwó lásúgá isâ bín. Mə acéélé lás mbií lésú ni.»

16 A músə nyiηgə bwo ná bwo wúg njów mílésú.

17 Bêsh bwə mú bií Sostên njwû á mpáánzə minjígúla, də danɣələ cú nyə námə na mpumbé njów mílésú Galiyôη kú bîsh.

18 Pwôl nyə á nyiηgə kwo ji Kərênt fwámé zhwoɣ mwôw ná ndéə a mú jána nə obúgula, a mú kəwa byóólád kyey kə Sirî, bánôη Akilas bá Priska. Nyə á ka kə kənya lúú Sankré nə ηkaagə nyə á sá yí.

19 Bwə mú kə kumə Ifêz, Pwôl mú béegyá nə Akilas bá mudá. Nyə mú kə mpáánzə minjígúla kə lésha nə Oyúden.

20 Bwə mú bií nyə ná bánôη bwə nyág ná já fwámé mwôw. A mú ban.

21 A mú jána nə bwo, nyə ná: «ηkí Zembî má magulə, mə é bá nyiηgə zə wa bídí.» A mú kəwa byóólád kyey wú Ifêz.

22 Bwə mú kə səl byóól Sezarê. Pwôl mú bád kə, kə bəda *Dɔ lá óbúgula, a músə ka shulə kə Antýósh.

23 A mú ji wu baalé fwála ná ndéə a mú kyey. A lína shí Galátia a çó Frizhî, a ηgə yə *ompwíin məcwûη ηgélə wa bwo ηkul búgód.

Apolos má bwiηg kéel Ifêz nə Kərênt

24 Ngwól *Yúden nə jíné ná Apolos nyə á bæ muud á Aləɣazandrî, nyə á ka zə wóós Ifêz. Nyə á bæ nə cóη lésú, a njúl námə nə fwámé mpúyá kéel má Zembî.

25 Nyə a shí jíg isâ í dúgyá nə zhií mə Cwámba yí. Nyə á bæ nə məma yéesh ísáy a mú də bwiηg isâ í Yésus, a də jíguli byo

njígúla á tátalı í njúl ná nyə á mpu nji nduwán má Yuánes.

26 Nyə á ka də bwiηg kéel *mpáánzə minjígúla dí, kú fúndə múúd. Priska bá Akilas bwə mú də gwágulə nyə nə ndéə bwə mú ηwa nyə bwədí njów zə nyiηgə mpu lwágulə nyə zhií má Zembî ná sáj sáj.

27 Nda nyə á ka ηgə çeel kə Akayî ná, obúgula bêsh bwə mú wá nyə ηkul lámúd, bwə cilə bəçηg wá wu ná bwə bág ηwa nyə nə məshusəg. Ja nyə á ka kə jé wu yí, mpaam má Zembî í mú sá ná a bəg nə məma mfíí shú obúgula.

28 Iciyá í lésú byé í á də sá ná məshwán *Oyúden bwə á də çeel sá má má bəg zhizhe. Nyə á də mpu lwágulə bwo mícilyá myá Kálaad Zembî dí ná Yésus wə jísə *Křist.

19

Pwôl mə kə Ifêz

1 Í á ka zə bæ, ja Apolos nyə á bæ Kərênt ni, Pwôl nyə a shín lína shí á mimbúnə ná ndéə a mú shulə kə Ifêz. Nyə á ka kə kwey bóól *ómpwíin nûη,

2 a mú jî bwo ná: «Ye bi a shí lág Nkəηkə Shíshim ja bí á *búgula yí?» Bwə nə né ná: «Sə afwóyé námə bwele gwág nə Nkəηkə Shíshim jisə.»

3 A mú kwo jî ná: «Wáyé nduwán bí á ka duwan yí?» Bwə ná: «Nduwán má Yuánes.»

4 Pwôl mú ka ci ná: «Nduwán má Yuánes í á bæ shú búúd bwə á magulə ná bwə cénd mítádúgá wá. Yuánes nyə á ηgə lwágulə kúl búúd ná bwə búgúlag múúd ηgə zə nyédí mpúsə yé. Muud wəçηg wə Yésus.»

5 Nda bwə á gwág ntó ná, bwə á duwan jínə má Cwámba Yésus dí.

6 Ja Pwôl nyə á bæd bwo məbwə yí, Nkəηkə Shíshim mú zə bwədí, bwə mú ηgə lás mákélád bwə ηgə cúndə micúndə mí Zembî.

7 Bwə á je bæ buud wûm nə óbá.

8 Pwôl nyə á kə nyíi *mpáánzə minjígúla, nyə a də bwiηg kéel cínəηg tãη onkwoond olól kú fúndə mísh mə buud, a ηgə lésha nə buud, a ηgə sá ná bwə máguləg sâ í dúgya nə Faan má Zembî.

9 Nda bóól bwá á ngə sá lal lúú bwá kú magulə sá nyə á ngə ci yí bwá ngə yida *lás nə zhíí mə Cwám̄ba bwaasúlə mpu tām buud ná, Pwól nyə á ka ntág béégya nə bwo, a nwa ómpwíín, a kə də lésha nə bwo jwôw dēsh shikúl mə Tirános dī.

10 Nyə a sá ntó tâŋ mimbû mimbá, í mú sá ná buud ɔ Azî bēsh bwá gwágúg kéel mə Cwám̄ba, təw *Oyúden təw Ogurêk.

11 Zembî nyə a wéeshuli *məshimbá mə álal-ŋkul mábwê mə Pwól dī,

12 mbií í á bə ná bwá á də nwa onábukən nə mikáándə mí á də kún̄ya nə Pwól myá, bwá də báaw mímbêl nə myo, məbwas bíd mímbêl myəŋgú, məjamb wû.

13 Bóól óŋkəɔ́ ó Oyúden bwá á də kyey mílɔəm mílɔəm də yíl búúd məjamb wá, bwá mú zə téed nə bwá də jôw jínə mə Cwám̄ba Yésus nə í lwágug minjumbúlu. Bwá á də ci ná: «Mə yíimbúli bí jínə mə Yésus Pwól ngə cúndə yéd.»

14 Ntó, bóól búúd zangbá bwá njúl bwân ó wúl lúlúú ófada Oyúden bwá də jôw ná Skéva yé, bwá á ka námə zə sá sóólúgú wəŋg.

15 Ntó jamb í á zə fəel bwo ná: «Mə mpú Yésus, mə mpú námə Pwól, bí bāŋ wə ozé?»

16 Muud nyə á bə nə jamb ni yé mú ncoŋ bwo nyúúlud, figə bēsh shí ntə bwo ŋkul. Nyə a sá bwo ná ndéé bwá mú wəenzh na njôw ni dí oshushwáás nə məfəŋ nyúúlud nə jəəd.

17 Buud ɔ Ifêz bēsh, təw Oyúden təw Ogurêk bwá mú gwág lân wəŋg, í mú sá bwo ifwaas ná ndéé jínə mə Cwám̄ba Yésus í mú jwə.

18 Ncúlyá buud wā bəŋg bwá á búgala wá bwá mú zə ngə magulə məbôw mán, bwá ngə bágulə isâ bwá á də sá yí tām buud.

19 Bóól zhwog buud bwá á də sá májig wá bwá mú də zə nə okálaad bəŋg də zə ŋkúnd tām buud nə ndéé jígal. Bwá á bála bímbí lú okálaad dəŋg nə í á kumə misan̄ mí *mwaanê otóóshin məwûm mətóon.

20 Ná ndéé, kéel í á ngə mpyáanz nə ŋkul mə Cwám̄ba, misóólúgú mí ngə sîy.

21 Ja isâ ini í á shîn sîy yí, Pwól mú zə bii tádúgá nə á kyey Masedwân nə Akayî kə Yurúsalem. Nyə ná: «Ja mə bá kumə Yurúsalem yí, í bá námə jì nə mə kág Róma.»

22 A mú kənd bóól ósól ó mäsáal bé óbá Masedwân, nə Timotê nə Erást. Nyəe mú lenḡuli fwámé fwála Azî.

23 Fwála dəŋg wə ícucu í á zə bə shú zhíí mə Cwám̄ba yí.

24 Ngwól álúlə igwámúgə nə jínə nə Dəmitrî nyə á də lúlə kwóógú bwá də lúlə *mwaanê nə ndī yí, də sá ímpúmpáanzé í zembî ámudâ bwá á də jôw ná Artemís yé. Sâ jəŋg í á də sá ná buud bwá á də sá iság-ság í məbwê wá bwo bíig fwámé məbii.

25 Nyə á ka səeŋg buud ɔ iság-ság bəŋgú nə bóól búúd bēsh bwá də sá mbií mäsáal məŋg wá, a mú ci nə bwo ná: «Owəy, bí mə mpú ná iséy íga wá í ngə yə shé məbugabaan.

26 Bí ngə dí gwág nda í mú ngə lís ná! Ná, təw wa Ifêz təw Azî yēsh, Pwól éne mə shîn sá ná zhwog buud bwá máguləg lân yé nə ozembî buud bwá lúlə nə məbwê wá bwá cúgé ózembî.

27 Sâ jəŋg í é sá ná iséy bísú í bág zhizhe. Kú námə bul bə nji ntó, í é sá námə nə mpáanzé mə Artemís məma zembî ámudâ í nyínúg zhizhe, buud bwá mú dúg nywo nda sá cwag, í kú ná nyingə bə nə gúmə Azî nə shí nyēsh bwá ngə gúmal Artemís yí.»

28 Nji bwá á gwág ntáni yí, bwá mú nyada, bwá mú téed ngəlé kām ná: «Artemís á buud ɔ Ifêz jisə sâ anáni.»

29 Ngwála wēsh mú shwal tōw nə shwuu. Buud bwá mú cíg kə mpáanzé isəeŋgyá. Bwá bii búúd ó gwoŋg ɔ Pwól, Gáyus bá Aristárug, buud wā Masedwân, julə kə nə bwo wu mpáanzé isəeŋgyá.

30 Pwól mú ci ná a ké lwóya nyúul wu tām buud. Nji, *ompwíín bwá mú ban ná a kú kə.

31 Bóól búúd ɔ Azî bwá á bə oshwá bé wá bwá mú námə kənd búúd kə téég nyə məbwê nə a kú təl mákuú mpáanzé isəeŋgyá.

32 Í á shwal zə bə buud ngə kām ntáni, nyāŋ kām yé ŋkwiimbyê, nyāŋ kām yé. Í mú bə áfúlakumbê, bóól ncúlyá buud kú námə mpu sá gwáméfwó í amə səeŋg búúd yí.

Məma zhizhəəm á Ifêz

33 Bóól búúd bwé mú mpu jaaw Aləguzándrə sâ í ηgə cə yí, nye muud *Oyúden bwé á tál shwóg yé. A mú ηgə fəfə buud mbwə ná bwé gwágúlag, á cəel lwágulə búúd sâ jísə yí.

34 Nji bwé á yag ná a ji Yúden yí, buud bəsh bwé á shwal ηgə kím nda ηgwa ná: «Artemís á buud ɔ Ifēz jisə sâ anúní.» Bwé á kím ntó nə ndéé je bə tən məwəla məbá.

35 Muud nyə á də cilə isâ í ηgwəla yé mú ka zə mpu jil búúd nə shee. A mú lás nə bwo ná: «Ye búúd ɔ Ifēz, nyáyé múúd á shí ga mə jág ná nji wa Ifēz wə mpáánzə mə Artemís məma zembî á mudâ nyísə yé, nji wa námə wə vuguli jé í á kud wú gwów yí jísə yé?»

36 Muud cugé nə ηkul shwána sâ jəng. Ntó, bi mə jəlá nə ji nə shee bi kú jigəwa ná bi mə sá wúl sóólúgú kú fwo tédəga.

37 Bí amə zə nə buud óga wa í njúl nə bwé asáyé zembî á mudâ wúsú bəw, kú námə *lás nə né bwaasúlə mpu.

38 Nkí Dəmitrî bənəη buud ɔ ísəg-səg bə búsə nə lésú nə muud, ηgá nə mílész mí də líš njów mílész, ogwəmuna búsə námə! Bwé kəg nə lésú wán íshwəman dî.

39 Nkí bi mə ka bə nə gúl sâ bí ηgə shwaag yí, í jəlá nə líš fwámé seηgyád.

40 Jəng sə ηgə sá múús ga jisə ojwú jee wáamb sə ná sə ηgə wá zhizhəom ləomud. Sə búsə ná nə ηkul ka jaaw búúd nə seηgya ga jisə shú jí?»

41 Nji nyə á shín lás ntúní yí, a mú ci nə buud nə bwé bwílyág.

20

Pwól mə wú Ifēz

1 Ja zhizhəom ni nyə a shín yí, Pwól nyə a jəw *ompwín, a zə cwíny bwo. A mú jəna nə bwo nə ndéé a músə tí kə Masedwân.

2 A mú kyey məshí məəng dí a ηgə cwíny obúgula nkí bulya ná ndéé a mú kə kumə shí Ogurék.

3 A mú já cínəngú oηkwoond olóol. Nyə á ka bə ná a ηwa byóól kə Sirî. Nji nda nyə á gwádəga ná *Oyúden bwé ηgə bwéel nyə ná, a mú nyiηgə kə Masedwân.

4 Buud ó gwoong bə bwé á bə, nə Sopater mə Pirus muud á Berê, nə Aristarug bá Səgundo búúd ó Tesaloníka, nə Gáyus á Dərbə bá Timotê, nə Tishik bá Trofim buud ó Azî.

5 Bəη bwé á kə shwóg kə bwánd sə Truwás.

6 Sə bəη sə á ka zə tî njəond Filipî ja mwəw bwé á də də ibaléd yá kú nə *ləvur mə á shín yí. Sə mú ηwa byóól, sə já zhíd mwəw mətəon nə ndéé sə mú kə kwey bwo Truwás. Sə á ji cínəngú mwəw zəngbá.

7 Sə á ka seηgya jwəw shwéndə mə də tééd yí nə sə mə zə féya baléd. Nda Pwól nyə á bə nə nyə é kyey mán mələm nə, nyə á ka ηgə lésha nə buud, a ka julə kaand nə ndéé kə wós tām bulú.

8 Kúl sə á bə fúm á njów dí gwów wá, məlamba mə á bə minjidyá fwámé bímbí.

9 Dúl ncwámá í á bə a njúl vúndəd, ncwámá dəəngú nə jínə ná Etikus. Nyə á ka zə cə gwəd nə cug, Pwól nye ηgə kə nə kaand shwóg. Nda gwə í á bul bí Etikus ná, nyə á yəη wú nūη bádyé álél* á njówúd zə kadəwa shí. Bwé zə wəel nyə, a mə yə.

10 Pwól mú shulə. A mú lələ kə, kə ηkəny ncwámá ni məbwəd. A mú ci nə buud ná: «Kúgá kənd míləm gwəw. Jím jé jisə ná nyə nyúúlád.»

11 Pwól mú nyiηgə bád, a mú fēy baléd a də. A mú kə nə kaand shwóg nə ndéé mán mú ləm. A músə kyey.

12 Bwé mú kyey nə ncwámá ni kuwó. Sə jəng í á bə məma sâ í á mpu yə buud ηkul yí.

13 Sə mú kə shwóg, sə ηwa byóól kə Asos wú í á bə ná sənəη Pwól sə é kə nyiηgə lad gwoong wá. Nyee, nyə á kyey njwónə nə njwónə nda nyə á cəel ná.

14 Pwól mú kə kwey sə Asos. Sə mú ηwa nyə byóólád sə músə kə Mitilən.

15 Wúlə cínəngú, sə mú kə nə byóól mənə ná ndéé mán mələm sə mú kumə ná beendya nə Kyos. Jwəw í á bə yí sə kumə ηgée Sámos, jwəw í á kwo bə yí sə mú kumə Milét.

16 Pwól nyə á ηgə bul jii ná a kyey mənə nə mənə, cə Ifēz kú shigula shú ná a kú ná kwo bwey Azî. Nyə á ηgə cáas nə nkí fwála dí nə ηkul bə, a bə Yurúsəlem jwəw lú Pantekôt.

Pwôl mə jáná nə ocúmbá buud wâ Ifêz

17 Sá njúl na Milêt íí, Pwôl nyə á kənd muud Ifêz kə jôw ocúmbá buud wâ *Dɔ́ lú óbúgula ó Yésus.

18 Ja ocúmbá buud bwə á zə wóós nyádí yí, nyə a lás nə bwo ná: «Bi mə mpú nda mə á cugə nə bí mwôw mēsh tééd jwôw mə á wóós Azí yí.

19 Ná mə a sêy nə Cwám̄ba mə kú bwelē nkēny nyúul, mə ngə sêy nə micún̄ nə mindəólú mə á ngə bwəma nə ndí nə mələám̄b *Oyúden bwə á ngə ndēny mə má.

20 Bi mə mpú ná mə a shígé shweel gúl fwámé sâ í á jəla nə kwínd bí yí, nji mə á bwiiŋg bí kéel, mə du yə bí minjígúlá tām buud nə bídí mínjów,

21 mə ngə báásulə Oyúden nə Ogurêk bēsh ná bwə céndúg mítédúgá zə wə Zembî, bwə búgúlag Cwám̄ba wúsú Yésus.

22 Ja ga, Nkēnkê Shíshim mə bií mə mbwug, mə wə nkág Yurúsalem kú mpu sâ í ngə bwānd mə shwóg éga.

23 Sâ jisá yí jí nji ná míngwála míngwála, Nkēnkê Shíshim ngə jaaw mə ná mən̄kəda nə *incwaw í ntəg wə mə é kə bwəma nə ndí yí.

24 Nji, mə adúgé cug jām nda gúl məma sâ. Mə jí nji ná mə mpúg ju kúlá mə ngə ju yí, mə mpu sâ ísəy Cwám̄ba Yésus nyə á yə mə yí, ísəy í bwiiŋgúla Jəjə Kéel á mpaam mə Zembî.

25 Jaá ga, mə mpú ná bi abúlé ná kwo dúg mpwóombú nyām, bí buud mə á ji bídí ngələ cúndə Faan mə Zembî wá.

26 Mə ka ngə jaaw bí fwámé jaaw múús ná mə cugé nə məbɛ́ mə nkúmba muud na bídí.

27 Mə a bwiiŋg bí tédúgá mə Zembî wēsh kú shweel tɔ́ sâ.

28 Bi ɔ́ mpú baagulə bímɛ́fwó, bí mpu námá baagulə sɔ́nz jēsh Nkēnkê Shíshim nyə á təl bí ná bi bág obaagulə yí. Bi ɔ́ mpú wíil Dɔ́ lú óbúgula Zembî nyə á kusə nə məcii mé yí.

29 Mə mpú ná ja mə é cɔ́ yí, onkweny ó ányinyaanə bwə é zə nyíi na bídí. Bwə ábúle jagulə sɔ́nz jín.

30 Bóól búúd bwə bá du wɔ́ɔf na bídí gwoon̄g dí bwə du jíguli bów-bôw mínjígúlá

du julə *ompwíin ná bwə bég bwo.

31 Gwə wə mə cí nə bí ná: “Jigá nkasə. Bi ó du téduga ná, tām̄ mimbú mílól, mə á du kéwuli muud yēsh nə bulú nə mwásə, mə nə məzhwíle míshád.”

32 Ná ndeé, mə mə bəd bí mábwə mə Zembî dí, nə kéel á mpaam nyéd. Nyə wə jí nə nkul sá ná bí ngóg nə lal búgád, nyə námə wə jí nə nkul yə bí mənywa nyə á bwey kwəmsa shú búúd nyə á mə sá ná bwə bág min̄kēnkē wá.

33 Mə a shígé wímb *mwaanē nkí or nkí káándó mə múud.

34 Bímɛ́fwó bi mə mpú ná ísā mə á du jí yí nə byəon̄g búúd ó gwoon̄g jām bwə á du jí yí, məbwə mām mága mə á du sêy, mə du bií.

35 Mə a lwágulə bí fwámé lwágulə ná ntəga wə múúd mə jálá nə wáduga yé shú ná a kwíndúg bəon̄g búús kú nə mən̄kul wá. Muud téduga námə íciyá Cwám̄ba Yésus nyə a cwééd yí ná: “Nə muud mə yána yé, nə nyəon̄g mə lág yé, nyəon̄g mə yána ɔ́ jisá nə ocúncəsh.”»

36 Ja nyə á shín lás ntáni yí, bən̄on̄ bēsh bwə á kúd məbwón̄ shí, a músə jəgula.

37 Buud bēsh bwə músə ngə bwawuda, bwə ngə kúlal nyə, bwə ngə kalawo nyə cān̄ád.

38 Bwə á bul gwág cey lámúd nəcé nda nyə á cí nə bwo ná bwə ábúle kwo dúg mpwóombú nyé ná. Bwə á ka kə lúgal nyə kə wóós byóólú.

21*Pwôl ngə kə Yurúsalem*

1 Ja sá á ka tí mən̄yúul na béegya nə bwo yí, sá á ka wú nə byóól dúsu bwún̄úd, sá mú bɛ́ zhí tətəlí kə Kos. Mán mələm sá mú kə Rodes, sá wú Rodes kə Patara.

2 Sá mú kə kwey dúl byóól ngə cēel kə Fenisî, sá mú bád cín̄on̄gú kyey.

3 Sá mú ngə kə ná ndeé sá mú dúg Shíprə ngə nyín sá shwóg. Sá mú sásulə Shíprə, sá kə kóomb Sirî ná ndeé sá kə səl byóól Tir wú í á bə ná í kə shul ísā wá.

4 Sá á ji cínəŋgú mwôw zəŋgbá nəcé sá á kwey bóól óbúgula cínəŋg. *Ompwíín bəəŋgú, Nkəŋkə Shíshim í á tŋw bwo lúúd bwá mú ci nə Pwól ná á kú bád kə Yurúsəlem.

5 Nda mwôw sá á jəla nə ji cínəŋgú má á shín ná, sá á tí njəənd. Obúgula bəsh nə budá nə ikágé bwá mú kə ŋə lúgal sá kə cúwo ŋgwála dí tóón. Ja sənóné má kə wóós ncindye mən yí, sá bəsh sá mú kúd məbwóné shí jəgula nə Zembí.

6 Sənóné sá mú shín jəna. Sá mú kə byóólád, bən bwá mú nyiŋgə kə kwáádá.

7 Sá bən, tílə sá á tí Tir yí, sá á kə səl byóól Tolemays, sá bəda óbúgula sá á kwey wú sənóné sá mú já jwôw ŋgwúd.

8 Mán məlám, sá mú kyey. Sá kə ná ndeé kə wóós Sezaré, sá mú kə nyíi wá Fílip mbwiŋgye lən mə Yésus nyə á bə ŋgwól múúd á buud zəŋgbá bwá á féeshəw Yurúsəlem wá. Sá mú ji cínəŋg nyádí.

9 Nyə á bə nə məsás mənə mə njúl oncwíyē, məsás məəŋg má á də cúndə micúndə mí Zembí.

10 Nda sá á ji cínəŋgú ŋkí bwey jiya ná, ŋgwól *múúd micúndə mú wóós wúlə Yudéa, nyə nə jínə ná Agabus.

11 A mú zə sádí, a ŋwa kandá mə Pwól, a wóolə nyáméfwó məkuú nə məbwə nə ndeé a mú ci ná: «Ŋkəŋkə Shíshim ŋə ci ná muud jí nə kandá éga yé, ntúga wá *Oyúden bwá é kə wóolə nyə Yurúsəlem yé, bwá keenzh nyə məbwə má íkúl ishúsúd.»

12 Nda sá á gwág ntó ná, nə sə, nə obúgula wə Sezaré sá bəsh sá á téeg Pwól məbwə ná a kú bád kə Yurúsəlem.

13 Ná ndeé Pwól mú bəsa nə sá ná: «Nəcə jí bí é zə bəwəli mə ləm nə yá bí ŋgə jíi nə yí? Məə mə jí ŋkwəməsá ná bwá wálúlag mə məŋkəda nún Yurúsəlem, təə bwá gwú ntəg mə jínə má Yésus dí, bwá gwúg.»

14 Nda nyə á shígé magulə sá sá á ŋgə ci yí ná, sá á shígé námə kwo nándalə nyə, sá mú shwal ci ná: «Í síyúg nda Cwáməba mə céel ná.»

15 Mpúsə baalé mwôw, sá á kə kwəməsa ná ndeé sá mú kyey bádúlə kə Yurúsəlem.

16 Bóól ómpwíín wə Sezaré bwá mú nyíi

sádí gwoonəud. Bwá mú kə nə sá wá ŋgwól muud Shíprə nyə á bwey bə *mpwíín yé ná sá jígə nyádí njów. Muud wəəŋgú nyə á bə nə jínə ná Mənasón.

17 Ja sá á kə wóós Yurúsəlem yí, omínyəŋə búsu wə búgə bwá á ləg sá nə məshusəg.

18 Mán məlám, Pwól mú kə nə sá wá Zhák, ocúmbá buud bwá mú námə wóós.

19 Pwól mú bəda bwo ná ndeé a mú ká zə jaaw bwo bímbí Zembí nyə á balan nə nyə íkúl ishúsúd yí. Nyə á ŋgə bwiŋg sá jəsh a ŋgə féel.

20 Bwá mú də gwágulə nyə ná ndeé bwá mú ságusə Zembí, bwá mú ci nə nyə ná: «Mwaəŋg, wo má dí dág bímbí lá ncúlyá Oyúden bwá mú obúgula yí, bəsh mílúu myáŋ mísa ná Məcəx mə Moyíz dí ná tíny.

21 Bwá má shín gwáduga lən í ŋgə kyey yí ná wo ŋgə jíguli Oyúden búsa íkúl íkúl dí wá ná bwá bídúg məcəx mə Moyíz kú ná kwo bə mwo. Wo ŋgə námə ci nə bwo ná bwá kú ná ŋgə sá bwən bən abiwáag, bwá kú ná ŋgə bə ijəm nə ijag bísu.

22 Jən wá jí? Bwá é gwáduga ná wo má zə.

23 Gwá wá jí ná, ság sá sá má zə jaaw wo ga. Bóól búúd búsa wə onə bwá amə də ómbyúl.

24 Nwag bwo bínóné kág gusa ŋgusa íci, wo kə jəna mətən mún məsh shú ná bwá kənyag mílúu. Ja jəəŋg, buud bəsh bwá é mpu ná lən í ŋgə kyey shú dwó dí yí wúsə ijəə, wo ŋgə ná bə Məcəx mə Moyíz.

25 Shú bəəŋg búúd bwá cúgé Oyúden ní bwá á má *búgula Yésus wá, sá á shí bwey ŋwa mícígulá, sá mú cilə bwo ná bwá cíg ocúdu ó *mətúnuga mə ívəguli í ózembí ó áyadúg, bwá yəw dúlə də məcíí, nə dúlə də míshwun mí shígé shwíy məcíí myá, bwá yəw jəŋga.»

26 Ntó, jwôw í á bə yí, Pwól nyə á ŋwa buud bəəŋg, bənóné bwá kə gusa ŋgusa íci ná ndeé a mú kə zə nyíi *Lun mə Zembí zələ jaaw jwôw ŋgusa íci wəəŋg í bá shín yí, jwôw múúd yəsh mə bá lwágulə sá á kéenzh yí.

Bwá zə bii Pwól

27 Ja í á kə ŋgə bə ná mwôw zəŋgbá məní má zə shín yí, *Oyúden wə Azí bwá mú dág Pwól *Lun mə Zembí dí cwú. Bwá mú

shwambulə búúd bēsh ná ndeé bwə mú bii nyə.

²⁸ Bwə mú ngə kîm ná: «Bag ó *Izarəyêl, oshwoŋ, zəgá, muud éga wə ngə lúmbuli nə kúl buud jisú nə məcəx məsú nə Luŋ ga. A ngə lúmbuli nə sá mínjígúlá myé á ngə jígúli buud bēsh kúl jēsh yíid. Nyə a bəle námə zə nyíngal Ogurêk wā Luŋ, a mə wá málwaagwo wa féeshá kúl gaád.»

²⁹ Nda bwə á ngə dág Pwôl bá Trofim muud Ifêz ngwála ná, bwə á téduga nə nyə a nyíngal nyə Luŋ.

³⁰ Ngwála wēsh í mú tōw ná shwuu, buud bwə mú zə wóos ancuncuma. Bwə mú bii Pwôl, bwə julə wú nə nyə Luŋ mə Zəmbi, bwə leel ntág fad mímpumbé.

³¹ Nda bwə á ngə sɔ ná bwə gwú nyə ná, lân í mú kə wóos wə lúlúú á ózimbi tóóshin í á ngə jwú cinəng yí ná: «Yurúsəlem yēsh músə ná shwuu.»

³² Námə cé nə cé, a mú ŋwa ózimbi nə milúlúú mí ózimbi təd, bənonŋ bwə mú kə nə mikúlá wú búúd bwə á bii Pwôl wá. Nji búúd bəəng bwə á dág lúlúú ózimbi tóóshin nə bóol ózimbi yí, bwə á yow yídúla Pwôl.

³³ Lúlúú á ózimbi tóóshin músə shísh nyádí, mamusə bii nyə, ci ná bwə wálúlag nyə nə mikwoolú mí íŋkwanz mímbá. A mú ka ngə jî ná a mpúg ná muud wəəng wə zə? Jí nyə ámə sá yí?

³⁴ Nji, na mənókumbə mə búud dí, í á bə nyāŋ ngə kîm jé, nyāŋ ngə kîm jé. Kakúle jəəng mú sá ná lúlúú ózimbi kú wámbulə sâ í ámə sây yí. A mú ntág ci ná bwə kág nə Pwôl luŋgula ízambid.

³⁵ Ja Pwôl nyə á kə kumə ícé í mákuu yā bádúla njów yí, ózimbi bwə á ŋkēny nyə gwōw nəcé buud bwə á bə nji ná bwə sá nyə bōw,

³⁶ nəcé, bēsh bwə á ngə bɛ nyə bwə ngə kîm ná: «A jəlá nə yə!»

Pwôl ngə kaad mísh mə buud ə ləəm dí

³⁷ Ja í á ka bə ná bwə wál zə nyíi nə Pwôl luŋgula ízimbi dí yí, Pwôl mú ci nə lúlúú á ózimbi tóóshin ná: «Ye mə ji nə ŋkul ci wo ciyá?» Lúlúú ózimbi ná: «O! wo mpú də lās Gurêk í?»

³⁸ Ntó ji ná wo dí mwān Igípten nyə á ndəm zə wá zhizhəəm wa ná ndeé a mú kə nə

izhiləŋgaanə otóóshin onə shí a shwéeshá dí yé?»

³⁹ Pwôl mú bɛsa nə nyə ná: «Mεε mə ji mwā *Yúden á Tárus, shí á Silisí. Mə ji muud á ngwála wúsə kú bə zhizhe ngəŋgwála yí. Mə jəgula nə wo ná wo yəg mə fwála, mə fwóg lésa nə buud óga.»

⁴⁰ Nda bwə á magulə ná a lásúg ná, Pwôl nyə á ka tōw na ícé í mákuu yā bádúla njówád, a mú fəfə búud mbwə. Buud bēsh bwə mú ji kúl-kúl ná kufug. Pwôl mú tééd lásúle nə bwo kál lá heburə dí, nyə ná:

22

¹ «Yé bwáəng nə odá, gwágúlagá kəəd mə zə kaad bídí míshád yí.»

² Ja buud bwə á gwág ná Pwôl ngə lésa nə bwo kál lá heburə dí yí, bwə á nyíngə mpu ji okúl-okúl ná kufug.

³ «Mə ji mwān *Yúden. Mə a byél Tárus á Silisí, nji mə á wəof wa ngwála gaád, mə ŋwa námə njígúlá wa wə Gamalyel. Njígúlá wəəng í á bə njígúlá á ná mə á bɛ məcəx mə impáámə bishé mbií í á jəla yí. Mə a wá námə lúú ázembí dí nda mə dág bí ngə sá múús éga.

⁴ Buud bēsh bwə á bɛ zhí ga wá, mə a lwágulə bwo cúwáí á shwiy. Mə á də bii bwo, də wólə bwo, də wusə bwo mímbwugəd, tə budüm tə budá.

⁵ Ajəláci á ofada nə ocúmbá buud ó ázembí bí nə ŋkul mpu bwíing lân wām. Bwə wə bwə á yə mə okálaad shú bwáəng wā Damás. Mə mú ká zə kə wu ná mə kə bii bəəng wā nūŋ mə zə nə bwo wa Yurúsəlem ná bwə zəg bwəmə nə intúgúlí.

⁶ «Í á ka bə nə mə, mə ngə shísh Damás, ŋgeε tām mwásə, yáag-yáag mənkenya mú zhu joŋ dí, zə lyɛ mə.

⁷ Mə mú kadəwa shí, mə mú gwág kál í ngə ci nə mə ná: “Sól, Sól, nəcé jí wó búl lwágulə mə cúwáí ntáni yí?”

⁸ Mə mú jî ná: “Cwáməba, wo zə e?” Nyə nə mə ná: “Mə Yésus á Nazarét, mə wə wó ngə lwágulə cúwáí yé.”

⁹ Buud ó gwoəng bām bwə á dág mənkenya nji bwə kú gwág kál í á ngə lās nə mə yí.

10 Mə mú ci ná: “Cwám̄ba e, mə sáág jí?” Cwám̄ba nə mə ná: “Wóólúg wo kág Damás. Nûŋ wá bwá é kə jaaw wo sâ jêsh Zembî má ci ná wo sáág yí é.”

11 Nda mísh má á ntáma mə nə mən̄kən̄wa m̄oŋ nə mə á ka wú na, kumə Damás buud ó gwoŋg bâm bwá ngé bii mə mbwád.

12 «ŋgwól múúd nyə á bə nûŋ né Ananíyas, nyə á də gwóŋ Zembî nda m̄eçç mə cî ná. Oyúden b̄esh bwá á bə nûŋ wá bwá á də ságusə nyə.

13 Muud wóŋgú nyə á ka zə kwey mə kúl mə á bə yí, nyə nə mə ná: “Mwááŋg Sól e, mísh má b̄án̄g wo.” Námá cé j̄oŋgú d̄i, mísh má mú d̄úgya mə, mə mú d̄úg nyə.

14 A mú ci nə mə ná: “Zembî odâ nyə a féesh wo ná wo mpúg tádúgá yé, wo d̄úg tátəlí múúd, wo gwág l̄sú á mpu yé.

15 Nəcə wo bá bə wúshined yé, bwiŋg búud b̄esh isâ wó má d̄úg nə byoŋg wo má gwág shú dé d̄i yí.

16 Né ndeé, kú ná kwo bwánd. Tówúg, wo kámbúg jíná dé, wo duwan, wo mú bii íjuugá í *mísám myô.”

17 «Mə á ka nyiŋgə kə Yurúsəlem. Í á ka kə bə nûŋ dúl jwôw d̄i, mə ngé jəgula *Luŋ má Zembî d̄i cwû, mə seegya mə músə nda *shíshim wâm má wú mád̄i nyúúlád.

18 Mə mú d̄úg Cwám̄ba ngé ci nə mə ná: “Né câ! L̄eççúgú cúwo wú wa Yurúsəlem. Nəcə buud ó wa bwá ámaguləyé l̄an̄ wó é bwiŋg shú d̄am yí.”

19 Mə mú ci nə né ná: “Cwám̄ba, bwá bwey mpu ná mə á də kə *m̄əmp̄áanzé má mín̄j̄ígúlá má Oyúden d̄i kə də bii búud bwá á də *búgula wo wá də wá bwo mímbwug d̄i, də yíd bwo nə milwón̄.

20 Ja gwáméfwó bwá á gwú wúshined woó Itiyen yí, mə á bə cín̄ŋg mə ngé magulə buud bwá á ngə gwú nyə wá, mə wé mə á ngə baagulə bwo mikáándá.”

21 Cwám̄ba mú ci nə mə ná: “Kaág, m̄eçç mə zé kənd wo shwóg-shwóg, ílwon̄ í cúgé Oyúden yíid.”»

Pwól bá Lúlúú ózimbi tóshin

22 Buud bwá á ngə gwágulə nyə ná ndeé zə wóós ja nyə á cwéed iciyá íni yí, bwá mú k̄im

gwów-gwôw ná: «Jímbálúgá mbií múúd ni! A yág! Nyə ajéláyé nə ji shí gaád!»

23 Bwá mú ngə k̄im, bwá ngé tí mikáándá, bwá də myeçç mífumbyá gwôw.

24 Lúlúú á ózimbi tóshin mú ci nə bwá nyíngálúg nyə luŋgula ízimbi d̄i, bwá kág yíd nyə nə milwón̄, a jááwug sâ bwá ngé shwaag nə nyə ntó yí.

25 Nda bwá á wóólə nyə nə mikwoolú mí kúúdú ná bwá zé fyámusə nyə milwón̄ ná, a mú jí lúlúú ózimbi təd í á bə cín̄ŋg yí ná: «Ye bi b̄ásə nə zh̄i ná bi yídúg muud a njúl muud á Róma a kú námá fwo kaad l̄sú?»

26 Lúlúú á ózimbi təd mú gwág ntáni, a mú kə jaaw lúlúú ózimbi tóshin, nyə nə né ná: «Wo e sá ntəd̄el! Muud éne jí b̄alə bə múúd l̄oçm á Róma!»

27 Lúlúú á ózimbi tóshin mú kə jí Pwól ná: «Jaawúg mə. Wo jí b̄alə bə múúd l̄oçm á Rómá?» Pwól ná: «Haaw».

28 Lúlúú á ózimbi tóshin mú ci nə né ná: «M̄eçç mə a wá zhwog *mwaanê shú ná bwá máguləg ná mə bág muud á Róma.» Pwól ná: «M̄eçç mə jí mbyágá.»

29 Buud bwá á bə ná bwá zə yíd Pwól a l̄ásúg wá bwá mú sh̄in kyey. Ifwaas í mú bii lúlúú á ózimbi tóshin nə a zélə mpu ná muud l̄oçm á Róma wé á má sá ná bwá wálálóg ŋkəda éne.

Pwól má kaad mísh má ósəmbye ɔ m̄ilású wá Zembî d̄i

30 Lúlúú á ózimbi tóshin nyə á bul yáág ná a mpúg sâ *Oyúden bwá á ngə bwaagulə Pwól ná nyə ámə sá yí. Ntó, mán m̄əl̄əm nyə á wiinzh Pwól m̄əŋkəda, a j̄ow milúlúú myá ofada nə *Gwoŋg ósəmbye ɔ m̄ilású wá Zembî b̄esh bwá zə seŋgya. A músə ka zə nə Pwól zə t̄əl bwo míshéd ná a káádug.

23

1 Pwól mú b̄an̄ mísh d̄úg *Gwoŋg ósəmbye ɔ m̄ilású wá Zembî, a mú ci ná: «Bwaan̄g, mə ngə s̄ey nə Zembî l̄am ná s̄an̄ zə wóós múús.»

2 Ananíyas, Ajəláci á ofada, mú ci nə buud bwá á bə nyə kúnə-kúnə wá ná bwá nyífég nyə bóónz mpud.

3 Pwól mú ci nə nyə ná: «Wo jí nda m̄beé fifim bwá má sh̄in wá f̄əm yí. Zembî nyə é

yíd wo. Wo mé zə ji na shí né wo zə sámb mə lésú nda məcɛɛ mə jí ná, nji wo abéyɛ sá məcɛɛ mə ɲə cí yí, wo yida lwám ná bwá yídúg mə.»

⁴ Buud bwá á bə cínəŋg wá bwá mú cí nə nyə ná: «Wo lwíy Ajəláci á ofada ɔ Zembí?»

⁵ Pwól ná: «Bwaəŋg, mə shígé mpú ná jíse Ajəláci á ofada. Mə mpú ná jí cilyá Kálaad Zembí dí ná: “Wo ajəláyé nə lwíy tówe shwóg á kúl búúd gwô.”»

⁶ Nda Pwól nyə á mpu ná buud básə nə Gwoonɲ ósəmbye ɔ mílósú dí wá básə bóól *Osadwisyɛŋ bóól *Ofarizyɛŋ ná, nyə á kîm cínəŋg cwû ná: «Bwaəŋg, mə jí Farizyɛŋ, mwân Ofarizyɛŋ. Mə təl kəɔdɔd nəcé mə ɲəgələ bwánd nə búgə ná mimbimbə mí bá gwûm.»

⁷ Námə nji nyə á cí ntáni yí, Ofarizyɛŋ bənəŋ Osadwisyɛŋ bwá mú sɛŋusa mákəl, gúfúgá ósəmbye ɔ mílósú í mú bóóg mənəkəw məbá.

⁸ Nəcə Osadwisyɛŋ bəŋ bwá də cí nə muud má yə yé cugé nə ɲkul kwo gwûm, sá bwá jów ná *ɛŋgəles yí í cúgə, gúl sá cúgə námə ná *jîm. Ofarizyɛŋ bəŋ bwá də magulə ísá byəəŋg byêsh ná bíse.

⁹ Í músə zə bə bwo nda zhuyâ. Bóól *Oyígulí ó məcɛɛ bwá á bə Ofarizyɛŋ wá bwá mú tów otátəlí ɲgə lás nda bwá tí mányúul, bwá ná: «Sá bəŋ sá adúgə né muud éga jí nə gúl sá mábɛɛ. Jí nə ɲkul bə né wúl shíshim í ámə lésha nə nyə, ɲkí ntəg ɲgwól ɛŋgəles.»

¹⁰ Zhuyâ músə bul yáág. Nə ndeé lúlúú á ózimbi tóóshin mú fúndə né bwá á bá nyaa Pwól nə məbwə. A mú cí nə ozimbi né bwá shúləg kə nûŋ kə yíl Pwól kə nə nyə bwədí kóógúlád.

¹¹ Búlú í á bɛ cínəŋg yí, Cwáməba mú zə wós wá Pwól, zə cí nə nyə ná: «Wo ɔ wá ɲkúl. Wo mé bwaagulə lân wám wa Yurúsalem, í jii ná wo kəg námə bwaagulə wə Róma.»

Oyúden bwá cɛel gwú Pwól

¹² Mán mələm, bóól *Oyúden bwá á sá shwushwaga. Bwá cí idəw nə məŋgul, bwá ná, ɲkí bwá agwúyɛ Pwól bwá bə nə məzhúŋgúlú.

¹³ Buud bwá á sá kúdúgú jəəŋg wá bwá á bə buud cɔ məwûm mánə.

¹⁴ Bwá á ka kə dúgya nə milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud, kə cí nə bwo ná: «Sá mé jów məzhúŋgúlú sádí ícug dí, sá mé cí idəw nə məŋgul kə wós ja sá é gwú Pwól yí.

¹⁵ Í jii já gaád ná binón *Gwoonɲ ósəmbye ó mílósú wá Zembí bi dúgyág nə lúlúú á ózimbi, a zəg nə Pwól bídí ná bi mə zə faas lésú yé. Sá mé shîn kwəmusə ná sá é gwú nyə a nda fwo kumá bídí.»

¹⁶ Pwól táá yé í á ka gwág kúdúgú jəəŋg. A músə kə nyí ləŋgula ízimbi dí kə jaaw Pwól.

¹⁷ Pwól mú jów ɲgwól tówe shwóg á izimbi, zə cí nə nyə ná: «Kaág nə ncwámá ga wá lúlúú á ózimbi tóóshin, a jí nə sá á kə jaaw nyə yí.»

¹⁸ Tówe shwóg éne mú kə nə ncwámá ní wá lúlúú á ózimbi kə lwóya nyə ná: «Pwól jí mímbwug dí yé nyə ámə jów mə, a mú ntí mə nə ncwámá ga ná a zəg jaaw wo gúl sá.»

¹⁹ Lúlúú á ózimbi mú bii ncwámá ní mbwád kə nə nyə koogú kə jí nyə ná: «Jí wó céel jaaw mə yí?»

²⁰ A mú bɛsa nə né ná: «Oyúden bwá mə shîn kwambulə né bwá zə cí nə wo ná wo kəg nə Pwól mán Gwoonɲ ósəmbye ó mílósú wá Zembí dí nda bwá cɛel kə faas lésú yé.

²¹ Wɛɛ kú bá magulə. Básə buud cɔ məwûm mánə bwá ɲgə bwéel né bwá gwú nyə wá. Bwá mé cí idəw, cí məlwəg, jów né bwá bəg nə məzhúŋgúlú icug byáŋúd ɲkí bwá bá kú gwú nyə. Bwá ɲgə bwánd nji ná wo máguləg sá bwá cí yí, bwá mé bwey kwəmusə.»

²² Lúlúú á ózimbi tóóshin músə bíd mwân ncwámá, nyə nə né ná: «Cí wo kú jaaw múúd ná wo mə shîn zə lwágulə mə kúdúgú ga.»

²³ A mú jów milúlúú mímbá myâ ozimbi təd, nyə nə bwo ná: «Kwəmusagá ozimbi mítəd mímbá, nə bəəŋg bwá də ju nə ikabulí wá məwûm zəŋgbá nə ifulish mítəd mímbá bwá bəg zə kə Sezaré məwəla ibuú mə mpwó-bulú dí.

²⁴ Bwá kwəmusag námə íkabulí shú né bwá kəg nə Pwól a kú shwúg jús kú bwîim bəəgú kə wós nə nyə wá ɲgwəmunə Felígás.»

²⁵ A mú cilə kálaad ntúga:

26 Mə Klódyus Lísyas, mə cilə lwám ngwámuna Felígús. Wo ɔ lás ɔ!

27 Muud mə ngə nti wo éga, Oyúden bwə ámə bií nyə, bwə mú shín bə né bwə gwú nyə. Sónŋ ozimbi sə mú fεmushi nyə nəc sə ámə gwág nə a ji muud á Róma.

28 Mə ngə ka sɔ nə mə wámbálá cwoomb bánŋ bwə yə nə ndí yí, mə ámə kə nə nyə bwádí Gwoonɔg ósəmbye ó mílású wá Zembí dí,

29 mə mú kwey nə bánŋ bwə ngə sɛnusa məkəl ísá í dúgyá nə məcəx máŋ yí. A cugé nə məcəx mí nə nkul sá nə bwə gwúg nyə nkí nə bwə wáág nyə mímbwug dí má.

30 Nda mə ámə ka gwáduga nə bwə ngə bwéél nə bwə gwú nyə ná, mə mə ka ntí wo nyə. Mə mə námə jaaw búúd bwə ngə wáám bə nyə wá nə bwə zég bwaagulə nyə məcəx mé nŋ wódí.

31 Ozimbi bwə á ka sá nda ijwúga í á bə ná, bwə mú nwa Pwól kyey nə nyə bulú nə bulú kələ nə nyə Antipátris.

32 Mán mələm, bwə mú bíd nə bɔonɔg bwə á ngə ju nə ikabulí wá bwə kág nə nyə shwóg, bāŋ bwə mú nyinɔg nə mpúsə kə lunɔgala ízumbid.

33 Bɔonɔg bwə á kə nə Pwól wá bwə mú kə kumə Sezaré, bwə músə yə ngwámuna kálaad, bwə lwágulə námə nyə Pwól.

34 Ngwámuna mú lɔ kálaad nə ndéé a mú jî Pwól kóomb mpál shí kwáádə nyé nyísə yí. A mú gwág nə mpál shí á Silisí.

35 A mú ci nə Pwól ná: «Mə é bá gwágulə wo ja buud bínŋ búśə nə lású wá bwə bá zə yí.» A mú lwám nə bwə kág jil nyə lun mə Herod dí.

24

Pwól mə kaad wá Felígús

1 Mpúsə mwôw mátón ntáni, Ananíyas, Ajəláci á ofada, bánŋ bóól ócúmbá buud nə ngwól lwóya bwə á du jôw nə Tertúlos yé bwə á wós Sezaré. Bwə mú zə shwəman Pwól wə ngwámuna.

2 Bwə mú jôw Pwól. Tertúlos mú tééd ngələ búgə nyə lású, nyə ná: «Yé lwám múúd Felígús, wo wə mə sá nə sə búlug mpu cugə

nə shε nəc wóo mbií wó ngə kyey nə ijwúga yí, í mə mpu kwambələ lwon buud jísú.

3 Sə ngə lɔ wo kúkúl jêsh nə wəla dêsh shú jɔjɔ sóólúgú wô wɔonɔg.

4 Mə abulé ngə julə lwón julə kwasa, mə téég wo məbwə né wo gwágúlág mə cíg-cíg námə nda wo bwéy bə nə jɔ fúlú ná.

5 Sə mə kwey nə muud éga jisə nkí jág wagəwo. Nyə wə jísə lúlúú á nkɔmá buud bwə jôw nə buud ó Nazarét wá, nyə wə ngə tál *Oyúden bēsh wá shí mishwun nə shwuu.

6 Nyə a sɔ námə nə a séémbuli *Lun mə Zembí, sə mú ka bií nyə. *[Sə á jii nə sə mə lás lású yé nda məcəx mäsú mə ngə ci ná.

7 Nji Lísyas, lúlúú ózimbi tóshin nyə á leelá zə nə júdá zə déég sə nyə,

8 a mú ci nə buud bánŋ búśə nə lású wá bwə zég bə nyə wa wódí.] Ja wóméfwó wó é ngə jî nyə mishílí mí kɔod yí wo é je magulə məcəx mēsh sə ngə bwaagulə nyə má.»

9 Oyúden bwə mú mpu bwaagulə lású ni wēsh nə ntó wə jísə yé.

10 Ngwámuna mú yə Pwól lású, Pwól mú ci ná: «Mə mpú nə wo mə kyey nə lwon jísú ga títəlí mimbú mimbú. Mə zə kaad kɔod wám nə búgə.

11 Mə ngə kúnəw bád kə Yurúsəlem nə mə kə yə Zembí gúmá, í afwóyé sá mwôw wúm nə mábá. Wo ji nə nkul je fyál sə mə ngə ci ga.

12 Bwə abwélé kwey mə Lun mə Zembí, nkí *mámpáanzə mə mínjígúlá mə Oyúden dí, sá muud sə ngə sɛnusa məkəl nkí ntág nə mə ngə wá zhizhɔm ngwála.

13 Sâ jêsh bwə ngə ci mə ni, bwə cugé nə nkul lwágulə nə jisə búbálé.

14 Nji, mə mpú magulə wódí míshúd nə, na zhí bwə mə jôw nə nkɔmá ni dí wə mə ngə yə Zembí á impáám bə bísú gúmá yé, mə ngə *magulə sâ jêsh jísə cilyá kálaad məcəx nə ókálaad ɔ *búúd ɔ mícúndə dí yí.

15 Sâ bwə ngə bwánd nə búgə nə Zembí mə bá sá yí, gwə námə wə mə ngə bwánd nə búgə yí. Jísə nə buud bwə bá gwúm, tɔ bɔonɔg ó ányunywaá, tɔ bɔonɔg ó abúbôw.

23:27 21.30-33; 22.25 23:29 18.14-15; 26.31; 28.18 23:30 24.5-8 24:1 25.2 24:5 17.6 24:6 21.28, 30

* 24:6 Míl míciyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. 24:14 9.2 24:15 23.6; 26.8; Dan 12.2; Yuá 5.28-29 24:16 23.1; 1Kr 4.4; 2Kr 1.12; 2Tm 1.3 24:17 11.29-30; 21.17-28

16 Gwá wá jí ná, mæe ηgə wá ηkul ná mitádúgá myâ lâm mí bág mə tútəlí ja jêsh mísh má Zembî nə mísh má búúd dî.

17 Mə a cîngəli mimbû ηkí bulya ná ndeé mə á ka zə ná mə zə yə mímíbúmbúwá myâ lwoη buud jâm mikwíindyá, mə keenzh námá ílím,

18 ja jəŋg wá bwé á kə kwey mə Luη mə má shîn fyá nyúul. Í á bə ntâg kú nə gúfúgá búud, kú nə icucu.

19 Njî gúl bábaalé Oyúden wâ Azî wá bwé á bə, bwé wá básé ná bwé zág tōw wo míshúd shwáman mə, ηkí básə nə sâ bwé lámusa nə mə yí.

20 Nkí ntó dí, buud óga, bəŋg bwé tál óga bwé jááwug ηkí mə a shí biil nə wōη ja má á kaad *Gwoŋg ósémbye ó mílású wâ Zembî dí yí.

21 Ye njî ciyá má á ci mə tál tâm kəəd ná: “Mə təl múús kəədud nəcé mə ηgələ magələ nə mimbimbə mí bá gwûm” yí?”

22 Felígús nywáá nyə á bwey bul mpu isâ í dúgyá nə zhí Pwól nyə á ηgə bə yí. Nyə á ka bíd bwo ná bwé bág shúgula zə, nyə nə bwo ná: «Ja Lísyas lúlúú á ózimbî tóshin mə bá wós yí, ja jəŋg wá má bá zə faas lésú wán yí.»

23 A mú ci nə lúlúú ózimbî təd ná a bááguləg Pwól, njî a bíd ná a jéég ηgə wiinzh nyúul, a kú kaambələ nə buud bé nə bwé kú zə dúg nyə.

24 Baalé mwôw má mú cə. Felígús bá mudá yé Drusíl shilə Oyúden bwé njúl ntúni, a mú jôw Pwól ná a zág jaaw bwo sâ í dúgyá nə búgá búgúlálə Yésus-Kríst yí.

25 Njî, Pwól mú ka ηgə bul lás lésú cugələ cug á tútəlí, dálə mpu bii lâm, nə lésú sémbyé mílású í bá zə sîy yí. Felígús mú gwág íkukwendə, a mú ci nə Pwól ná: «Fwog je nyiηgə jíga ja. Mə é bá kwo jôw wo ja shús.»

26 Nyə á ηgə bwánd nə búgá ná Pwól nyə é je yə nyə *mwaanê. Gwá wá í á sá ná a dúg bul jôw nyə ija ija zə du lésa nə nyə.

27 Mimbû mí á cə mímbá. Porsyus Festos mú zə cénd Felígús. Nda Felígús nyə á ηgə jí ná Oyúden bwé gwágúg nyə nywa ná, nyə á kyey a lúgə Pwól mímbwugud.

25

Pwól má kaad wá Festos

1 Festos nyə á ka wós mpál shí jəŋgúd. A mú já Sezaré mwôw málól, a mú bád kə Yurúsəlem.

2 Nə mílúlúú myâ ofada, nə otówe ə shwóg wâ *Oyúden bwé mú zə shwáman Pwól nyádí, bwé téég nyə məbwá,

3 nə a bwíígúg bwo ná ηkwoηá, a ntíig Pwól Yurúsəlem. Í á bə bwé má shîn cwə yuug ná bwé zə gwú nyə zhíd.

4 Festos mú bəsa nə bwo ná Sezaré wá Pwól jí mímbwug dí yé, nyəmfwó Festos mə zə námá kə wu.

5 Nyə nə bwo ná: «Otówe ə shwóg bán bwé zág sənəη kág. Nkí gúl sâ abúbôw í ηgə dúgya nə muud wəŋgá, bwé ka kə shwáman nyə nūη.»

6 Festos nyə a já cínəŋg bwádí mwôw mwəmb ηkí wûm. A músə shulə kə Sezaré. Mán mələm nyə á kə ji jiya sémbyé mílásúd, a mú ci ná bwé zág nə Pwól.

7 Pwól mú zə. Oyúden bwé á zhu Yurúsəlem wá bwé mú lyə nyə, bwé mú ηgə jéég nyə məma minjagá bwáméfwó bwé cúgé nə ηkul mpu bwaagulə myá.

8 Pwól mú shwə nyúul, nyə ná: «Mə afwóyé shwey wōη nə məcçə má Oyúden, kú shwey wōη nə *Luη má Zembî, kú shwey wōη nə *Káázel.»

9 Njî, Festos mú cəel sá Oyúden mənywa. A mú ci nə Pwól ná: «Ye wó magələ nə mə kəndug wo Yurúsəlem, lésú wō í kág lís wu mə njúl?»

10 Pwól ná: «Mə tál *mpáanzə mílású mə Káázel dî. Í jii ná lésú wâm í lísúg cínəŋg. Mə afwóyé sá Oyúden gúl sâ abúbôw, woméfwó má bwey mpu ntó.

11 Nkí jísə mpu bə ná mə ji nə məbçé, ná mə má sá gúl sâ á shwiy, mə kú ban shwiy. Í ká yidá bə ná mə cugé nə məbçé ísá byêsh búga bwé ηgə jéég mə íga dí, muud nyə ajáláyé nə keenzh mə ná bwé kág gwú mə. Má jii ná lésú wâm í kág wá Káázel.»

12 Festos bənəη osémbye ó mílású bé bwé mú du lésa na ná ndeé a mú ci nə Pwól ná: «Wo má jii ná lésú wō í kág wá Káázel, wo é ka námá kə wu.»

13 Baalé mwôw má mú cɔ. Njwú-buud Agurípa mú zə wóós Sezarê, bá mudá yé Berenís ná bwá zə báda Festos.

14 Nda bwá á já cínɔngú fwámé zhwoog mwôw ná, Festos nyə á ka jaaw njwú-buud lésú má Pwól. Nyə ná: «Feligús nyə a lúgə ngwól múúd wa mímbwugud.

15 Ja má á kə Yurúsalem yí, milúlúú myá ofada, nə ocúmbá buud wá Oyúden bwá á shwáman muud wɔɔngú, bwá ná mə máguləg ná a ji nə məbɛɛ.

16 Mə á ka ci nə bwo ná buud ɔ Róma bwá cúgə nə ɲkul kɛenzh múúd ná a yág, muud wɔɔngú bənəŋ buud ɔ lésú bé bwá kú fwo kaad hí, muud wɔɔngú kú fwo bə nə fwála ná á shwə nyé nyúul. Bwá ádé sá ntó.

17 Sánónɔ bəsh sá á ka zə wa. Mə kú námá nyiŋgə neela, mə mú ji jiya sémyé milésú, mán mələm, mə mú jəw ná bwá zəg nə muud wɔɔngú.

18 Buud ɔ lésú bé bwá mú námá zə, ɲji isá bwá á ɲgə ci nyə yí í kú bə nə isá í abúbəw mə mə á ɲgə téduga yí.

19 Bánónɔ bwá á ɲgə sɛɲusa məkál isá í yábə wánú. Bwá á ɲgə wáamb nyə nə lésú má ɲgwól múúd nə jínə ná Yésus. Muud wɔɔngú nyə á yə, Pwól ka ɲgə ci ná a ji kuwól.

20 Mɛɛ mə a shígé ka mpu sá má sáág yí. Mə á ka jî nyə ɲkí a ji nə ɲkul magulə ná a kə Yurúsalem, lésú yé kág lís wu.

21 Nji, Pwól mú ci ná á jii ná lésú yé í kág wá Káázel, nyə wá kág sámb wə. Mə á ka námá ci ná bwá bááguləg nyə ɲjəw mímbwug kə wóós ja má é bá kənd nyə wá Káázel yí.»

22 Agurípa mú ci nə Festos ná: «Məméfwó má cɛel námá fwo gwágulə múúd éne.» Festos ná: «Wo e gwágulə nyə mán.»

Pwól má kaad wá Agurípa

23 Ja mán í á ləm yí, Agurípa bá Berenís bwá á zə nə isá í gúmə byəsh í də bə ja njwú-buud í ɲgə kyey yí, bwá mú zə nyí *mpáanzə milésú, bənəŋ milúlúú mí ózimbi nə otówe ɔ shwóg wá ɲgwála. Festos mú sá ná bwá zəg nə Pwól.

24 Festos mú lás ná: «Njwú-buud Agurípa nə buud bəsh búsə wa wá, bi má dág múúd éga? *Oyúden bəsh wá Yurúsalem nə bɔɔŋg

wá wa, bwá á shwáman nyə mádí bwá ɲgə yáág ná nyə ajáláyé nə kwo cəgə.

25 Jám kóómb dí, mɛɛ mə a shígé dág ná a má sá gúl sá abúbəw á jálá nə yə nə ndí yí. Nji, nda nyə á jî ná lésú yé í kág wá *Káázel ná, mə á ka námá magulə ná mə é kənd nyə wu.

26 Nji mə cugé nə fwámé sá má cíləg Káázel shú lésú wɔɔng dí yí. Gwə wə má ámə zə nə nyə wódí ná ɲkí wo e sá ná a lásúg hí, mə je bii sá má cíləg yí.

27 Nəcé í é bə kú nə wúmbulé ná mə bíig muud, mə kənd nyə, mə kú mpu lwágulə fwámé sá nyə ámə sá yí.»

26

1 Agurípa mú ci nə Pwól ná: «Wo músə je kaad já híid.» Pwól mú séemb mbwə, a mú tédé kənd.

2 «Njwú-buud Agurípa, mə dág ná í má bul jəla mə nda má tál wódí mpwóómbúd múús ná mə zə kaad shú isá byəsh Oyúden bwá ɲgə máág mə íni.

3 Í bul jəla nəcé wo mpú íjám nə ijag í Oyúden byəsh, wo mpú námá isá bwá də sɛɲusa məkál nə ndí yí. Má ka jəgula nə wo ná wo gwágúləg mə nə lám jisəw.

4 «Oyúden bəsh bwá mpú cəg jám té wúlə shí. Bwá mpú nda má á ɲgə cəgə wa mádí lwon buud dí nə wa Yurúsalem ná.

5 Bwá bwey mpu ná kóómb yábə wúsú dí mə á bə ɲkəómú í búl bə nə ɲkúd yíid, mə á bə *Farizyən. ɲkí bwá cɛel, bwáméfwó búsə nə ɲkul je bwiiŋg lân wám.

6 Mə má zə təw kənd ja ga dí nəcé ɲkaagə Zembí nyə á kaag odá yí, mɛɛ ɲgə bwánd nywo nə búgá.

7 Ibɛnd wúm nə íbá byəsh sá básə nə ndí yí í ɲgə yə Zembí gúmə bulú nə mwásə kú yəw. Ibɛnd byɔɔŋg í ɲgə bwánd ɲkaagə nyɔɔŋgú nə búgá. Yé Njwú-buud, wám bwándúlə wɔɔng wá Oyúden bwá ɲgə wáamb mə nə ndí ga.

8 Nəcé jí bí bəŋ bí cúgə nə ɲkul magulə ná Zembí ɲgə gwúmashi mimbimbə yí?

9 Mɛɛ mə á fwo námá də téduga ná má jəlá nə bul lúmbuli nə jínə má Yésus á Nazarət.

10 Ntó námá wə má á də sá Yurúsalem yé. Məméfwó mə á də bíi zhwoog obúgula nə

ηkul milúluú myâ ofada mí á yə mə yí, mə də wá bwo mímbwugəd. Mə á də námé bə cúnə nə buud bwé á də gwú bwo wá.

11 Mə á də kyey *mámpáánzə mə mínjígúlá mə Oyúden dí, mə də ηgə lwágulə óbúgula cúwáí, də yímbəli bwo ná bwé kíflyág búgá jáη. Mə á ntεεηg námé sóólúgú wâm, mə kə də bε óbúgula míηgwála mishúsúđ.

12 Gwé wá í á sá ná mə kág Damás, milúluú myâ ofada mí mə yə mə ηkul nə lwámá mə kág sá yí.

13 Mə ηgə kə ntáni tām mwásá, yé Njwú-buud, mə mú dúg ηji məma mánkenya mə mə faan cə yásá. Məηkenya mání mə mú lyε sónónη buud ó gwoonηg bām.

14 Sə bēsh sá mú kadəwa shí. Mə mú gwág kál í ηgə lás nə mə kál lá aramyε dí ná: “Sól, Sól, nəcé jí wó búl lwágulə mə cúwáí ntáni yí? Mpug ná wo cugé nə ηkul sá míηgáádə nə shushwom*.”

15 Mə mú jî ná: “Wo zə e, Cwámaba?” Cwámaba ná: “Mə Yésus, mə wé wó ηgə lwágulə cúwáí yé.

16 Nji, wəólúg, wo tówúg tətəlí nə məkuú mwô. Mə ámə zə lwóya nyúul wódí ná mə zə sá ná wo bég mə kágé mílwámá, wo bwiinηg sá wó mə dúg yí nə byəonηg byēsh mə bá nyinηgə zə də lwágulə wo yí.

17 Mə é cug wo nə kúl gwô nə ikúl ishús, kúl jēsh mə é lwám wo yí.

18 Mə lwám wo ná wo kág bēny bwo mísh, bwé wúg yídúgúđ zə mánkenyad, wú mpəl mə *Sátan dí zə wé Zembî. Búgə bwé é *búgula mə yí í é sá ná bwé lógúg ijuugá í *mísəm myáη bwé mú ηwa jiya, bənónη bəonηg búúđ bwé mú minkēηkē nəcé ηgələ búgula mə wá.”

19 «Ntó, yé Njwú-buud Agurípa, sá mə á dúg í á zhu mə gwów yí, mə a shígé mpyēny gwo.

20 Mə á yida tééd njoond, mə tééd kə búúđ cə Damás dí, mə mú nyinηgə kə bəonηg wá Yurúsalem nə bəonηg wá Yudéa yēsh dí, kə námé ikúl ishúsúđ, mə kə bwiinηg bēsh ná bwé céndúg mítédúgá bwé cénd kuú njoond yid wé Zembî, bwé mú cugə cug í lwágulə nə bwé mə cénd mítédúgá yí.

21 Sâ jəonηg wé Oyúden bwé á kə bií mə *Lun mə Zembî dí, bwé ηgə sə ná bwo gwú mə nə ndí yí.

22 Mə ηgə cugə zə wós múús ηji nəcé Zembî, shú ná méé ηgəg nə bwiinηg kéel, bwiinηg ikúkágə, bwiinηg ócumbá buud. Mə ηgə bwiinηg ηji sâ *búúđ cə mícúndə nə Moyíz bwé á bwey jaaw ná í bá bə yí, kú bəd sâ gwôw.

23 Í á bə ná *Kríst mə jəlá nə bá jug, á jəlá nə bá bə múúđ ashúshwóógú gwúmúlə, á jəlá nə bá bwiinηg kúl jisú nə byəonηg í cúgə Oyúden yí mənkenya.»

Pwôl mə cεel ná Agurípa búgúlag Yésus

24 Pwôl ηgə kə shwóg nə kəod yé ntáni, Festos mú ηkáánd ná: «Pwôl wo jî lad. Bulúle mpu wô ni í mə kənd wo ímpwúfúđ.»

25 Pwôl nyε mú ci ná: «Mə cugé lad ye Festos lwám múúđ. Lású mə ηgə lás yí wúsə fwámé lésú, í njúl lésú fug.

26 Njwú-buud mə ηgə lésha nə ndí kú fúndə yé, a mpú isâ ini. Mə tédúgá ná mə anηé nə kwab ja mə cí ntó yí, nyə ajágé təw sá na. Nəcé isâ byəonηg í á shígé də s̄y ishwoo máfəfəd.

27 Njwú-buud Agurípa, ye wo ηgə *magulə isâ *búúđ cə mícúndə bwé á ci yí? Haaw. Mə mpú ná wo ηgə magulə byo.»

28 Agurípa mú ci nə Pwôl ná: «Í mú wo kúnə-kúnə ná wo sáág mə ná mə bég krísten εé!»

29 Pwôl ná: «Í bég ntó təw kíkídíga təw jáyé ja. Mə jəgula nə Zembî ná təw wo, təw buud bēsh bwé ηgə gwágulə mə múús wá bi bég nda mə, ηji bi kú yidá bə nə mənkedə nda mə jí nə mwo éga.»

30 Njwú-buud mú tōw, nə ηgwámuna, nə Berenis nə buud bēsh bənónη bwé á bə bwé njúl wá.

31 Bwé músə kə shwushwagád, kə lésha ná: «Muud éne nyə asáyé təw sâ búsə nə ηkul gwú nyə nə ndí yí, kú námé bə təw sâ bwé wálúlag nyə mənkedə yí.»

32 Agurípa mú ci nə Festos ná: «Í mbəm bə muud éne kú jî ná lésú yé í kág wé *Káázəl, wo mbəm je bíđ nyə.»

26:12 9.1-22; 22.5-16 * 26:14 shushwom: Bwé á də sá wúl mbií shushwom nə lí. Bwé ká də lúmə ínteny ná í kyéyug.
26:18 Ifz 2.2; 5.8-14; Kol 1.13 26:20 9.20, 28-29; Luk 3.8 26:23 3.15; Iza 49.6; Luk 24.46-47; 1Kr 15.20 26:26
Yuá 18.20 26:28 11.26 26:31 23.29 26:32 25.11-12

27

Njɔ̀nd mə Pwôl kálə Róma

¹ Ja í á zə wóós nə bwé kənd sá Italí yí, bwé á ηwa Pwôl nə míl mímbwug, bwé yə wúl lúlúú ózimbi təd. Lúlúú ózimbi wəɔng í á bə nə jínə nə Zhuliyus, nyə á də sɛy kínda ózimbi ánúnî bwé á də jôw nə Kínda mə *Káázɛl yí.

² Sə á bád titíma á Adramîť í á ηgə kə məbwûη mə Azi yí. Sə á bád cínəngú, mú kyey sánəη Aristárug muud Masedwân nyə á zhu Tesaloníka yé. ³ Sə mú kə shulə Sidon mán məlê̄m. Zhuliyus nyə á bə nə jə lâ̄m nə Pwôl, a mú bíđ nyə ná a kág óshwé bé dí, ka bwé é ηgə yə nyə isâ.

⁴ Sə mú tína. Nda oŋkwə bwé á ηgə ntágulə sə ná, sə á ηgə baag kóómb fuundú m̄η̄j á Shíprə oŋkwə bwé á də bə bwé mú ηgə cwaaləwo yí.

⁵ Sə mú ka lína m̄η̄j m̄ Silisî nə Paməfilí, sə mú kə səl titíma Mira, mpál shí á Lisî.

⁶ Cínəng wə lúlúú ózimbi wúsú nyə a dɛg ηgwól titíma á Aləgəzandrî təl ná a kə Italí yé. A mú ntɛɛng sə titíma wəɔngúđ.

⁷ Sə á ηgə kə ntúni, júgə cúη nə cúη, sə ηgə kə togútoogú, já zhíđ zhwog mwôw nə ndéé sə mú kə wóós ηgée Kaníduš. Nkwə kú bíđ sə fwála ná sə shíshúg kúnə-kúnə. Sə á shwal baag kóómb fuundú m̄η̄j á Kəřêť oŋkwə bwé á də bə bwé mú ηgə cwaaləwo yí. Sə á ηgə kə ηgée Salmóne.

⁸ Sə mú ηgə líduga nə ηgélə baag na fuundú m̄η̄j nə ndéé sə mú kə wóós kúkúl bwé dú jôw ná: «Jəjə məbwûη» yí, ηgwéla í njúl kúnə-kúnə nə cínəngú nji Lasaya.

⁹ Fwála í á bwey bul cə sə. Ka námə nyiηgə bə nə nda wəla lú íci í íđəw* í á cə ná júgə í á zə bə ηkí wəgəwo. Gwə wə Pwôl nyə á ka zə kéwəli búud,

¹⁰ nyə ná: «Owəy, njɔ̀nd ga í é bə sə ηkí jág ηkánɣula. Mə dɛg nə sə é jímbal mímbag mísú, təɔ titíma, sə je námə gwíł míkug mí búúđ.»

¹¹ Lúlúú ózimbi nyə mú yida bul bə nə búgə nə njulye titíma bá amádí, a kú gwág sá Pwôl nyə á cɪ yí.

¹² Nda bwûη dəɔng í á shígé bə jə bwûη búud bí nə ηkul cínɣəli ηkwân yí ná, zhwog buud bwé mú ηgə cɪ ná sə cəg cínəng, sə səgə ná sə kúməg Fenígús, bwûη á Kəřêť, sə kág cínɣəli ηkwân wu. Bwûη dəɔng dáá dúsə mbəg ηgəe mpədúgá *məkóól mə jwôw† nə kóómb jwôw í də jímə yí, í njúl námə mbəg ηgəe mpədúgá *məncwúm mə jwôw‡ nə kóómb jwôw í də jímə yí.

Məma ηkwə mə zə kuηg m̄η̄j

¹³ Gúl ηgúηgúl í də zhu məkóól mə jwôwŠ yí í mú ηgə wəɔlə. Bwé mú téduga ná búšə nə ηkul kə, kə wóós Fenígús. Bwé mú yíl shwamá í də sá ná titíma kú kyey yí, bwo mú ηgə bə fuundú m̄η̄j á Kəřêť.

¹⁴ Kú námə bwey, məma ηkwə bwé də jôw nə Erakilôn* yé mú zhu nûη ηkwaməd zə byaləga nə bwo.

¹⁵ Nda titíma í á shwal təw ná, fwála mə kwo təl nyə yí í a shígé ná bə. Sə mú bíđ, ηkwə mú ηgə kə nə sə kóómb í ajáláyé yí.

¹⁶ Sə á ka kə cə mpúsə ηkwamə bwé jôw ná Koda yí, í mú nywá laa sə ηkwə, sə músə ka tɛem balan nə bíbyóól acíg-cíg sə mə fwo bul líduga.

¹⁷ Ofála bwé mú kəl bíbyóól jəɔng titíma dí gwôw nə ndéé bwé mú ηgə cəɣlə mikwoolú lyɛ titíma nəcé bwé á ηgə fúndə ná ηkwə nyə a bá kə nə sə ná ndéé sə kə mága bwûη á Sířut. Bwé mú shul shwamá í dí cwánəwo yí məjúwód, sə mú shwal ηgə kə, kú ná bə kóómb sə mə céel yí.

¹⁸ Jwôw í á bə yí í á bə ηkwə ηgə ná námə zhíηg sə. Sə mú ka téeđ wusələ mímbag məjúwód.

¹⁹ Jwôw álél, ofála bwəməfwó bwé mú ηgə wusə isâ í titíma məjúwód nə məbwə m̄η̄j.

²⁰ Sə á cəgə mwôw ηkí bulya kú ná dɛg jwôw jəη dí, kú nə təɔ acén-cení, nji wúl mbíí yáág-yáág ηkwə ηgə kuηg. Sə mú shín dɛg ná sə b̄η̄j sə ácuəyé.

27:1 25.12 27:2 19.29 27:3 24.23; 28.2 27:9 2Kr 11.26 * 27:9 *ici í íđəw*: Í á də bə zəη. Bwé á də sá zəη nyəɔng wəla lə bwóógúđ oŋkwə bwé njúl ηkí yáág. † 27:12 *məkóól mə jwôw*: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ηkəw á oféél-féélí ó íciyá dí. ‡ 27:12 *məncwúm mə jwôw*: Í ká ná Nord; wo é kwey féél-féélí yé ηkəw á oféél-féélí ó íciyá dí. Š 27:13 *məkóól mə jwôw*: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ηkəw á oféél-féélí ó íciyá dí. * 27:14 Nkwə wəɔng mə də zhu ηgəe məncwúm mə jwôw. 27:18 Zhn 1.5

21 Í á bæ námá buud bwá má bul já kú dā. Pwôl mú ka zə tŭw bwo tŭtám, a mú ci nə bwo ná: «Owey, bí a mbêm gwág sâ má a ngə ci yí, ŋki sá á shíge tí mákuú Kurêt, sá á mbêm sásulə míga micúnŋ nə intáma.

22 Má ka ci nə bí ja gaád nə bi lwóyág inkáŋ. Cug múúd í ájímbeé wa tō ngwúd. Sá jí nə ŋkul ntáma, nji titíma.

23 Zembí má gwág nə ndí yé, má ngə yə gúmá yé, ngwól *éngales yé nyə áma wósos mádí búlu gaád.

24 Nyə áma lás nə mə ná: “Pwôl, wo kú bæ nə ifwaas. Í jii nə wo kúmæg wá *Káázel. Zembí nyə e cug námá búúd ɔ titíma gwô nəcə wo.”

25 Gwá wá má cí nə bí ná, oshwá bâm, lwóyágá inkáŋ. Mə jii nə búgə nə Zembí nə ísâ í é bæ nda nyə áma jaaw mə ná.

26 Sá é kə mága nyúl ŋkwamá dî.»

27 Í á ka zə bæ, ŋkwə má jéŋla nə sé ntáni ibulú wúm nə ílól. Búlu wúm nə nŋ dí, sé ngə ná námá ntân mán bwá jów nə Adriyatík má dî, ísâ í tām bulú, ofúla bwá mú gwáduga ná sé mú kúná-kúnə nə nyúl shí.

28 Bwá mú wusə zhwanŋula májúwód, bwá kwey nə í gwaa shí kə wósos ómada məwúm málól nə zəŋgbá. Sé mú shísh shwóg, bwá mú kwo wusə zhwanŋula, bwá kwey ómada məwúm mábá nə mwəəmb.

29 Bwá mú bæemb nə sé á bá kə mága gúl kúkúl á məkwóógád. Bwá mú wá məshwamá mánŋ bán titíma dí, bwá ngə wímb nə mán í léélæg ləm.

30 Ofúla bwá mú ka zə bii tédúgá nə bwá túb. Bwá mú shul bíbyól ácíg-cíg májúwód nda sâ má cí nə bwá kə wá məshwamá má lúú titíma.

31 Pwôl mú ci nə lúlúú ózimbi ná: «ŋkí buud óni bwá bə kú ji titíma dí, bí kú faam nə shwiy.»

32 Ozimbi bwá mú sámb míkwoolú mí bíbyól nə ndeé í mú wô.

33 Té bwá á ngə bwánd nə mán í lámág yí, Pwôl nyə á ngə cwíny buud nə bwá dég ídāw. Nyə á ci nə bwo ná: «Í má bæ mwôw wúm nə mánŋ múús bi njul bi ngə bwánd, muud kú dā.

34 Má ngə jii nə bí nyíngəg tééd ngələ dá, sâ jəŋg í é sá bí mpwogé. Mpugá nə muud nyə

ajímbalé tō ntand shilú ngwúd wa.»

35 Nji nyə á shín ci ntáni yí, nyə á ŋwa buléd, a jəgala nə Zembí ná ndeé a fēy, a mú tééd dále.

36 Bêsh mənyúúl má mú lal, bwá mú ŋwa ídāw ngə dā.

37 Sá bêsh sé á bæ titíma dí buud mitəd mímbá nə məwúm zəŋgbá nə ósaman.

38 Ja bwá á shín dā jíle yí, bwá á ka zə sŋ məzhí mə sá ná titíma ŋwág yísa. Bwá mú wusə ídāw májúwód.

39 Ja mán í á ka ləm yí, bwá a shíge yag shí bwá á kə wósos ní. Í á yida bæ nda wúl mbwə mán í á zə shúsə cínú. Mbwaanzulə shé í á ngə nyín cínəŋg. Wu mbwaanzulə wəŋg dí wá bwá á dág nə bwá cəel kə təl titíma yé ŋkí í á bæ nə ŋkul sŋy ntó.

40 Bwá á ka wiinzh məshwamá məsh bwo mpəŋgula mwo májúwód, bwá wiinzh námá míkwoolú mí sá í dā fiinzh titíma yí, bwá mú wəef *sanda ngúl, ngúl mú ngə kə nə titíma kóómb mbwaanzulə shé.

41 Nji bwá nda fwo kumə bwûŋ, titíma mú kə mága dúl kú lá shé í á bæ májúwó dí shí kú ngə nyín yí. Lúú titíma í mú nyí shé dî í kə yím. Ikwə í májúwó í mú dā zə jiwa bán titíma dí nə ndeé bán titíma í mú shín wôŋ.

42 Ozimbi bwá mú dág nə bwá shín gwú mimbwug shú nə muud kú gwáág nə ndeé túb.

43 Nji nda lúlúú ózimbi nyə á cəel cug Pwôl ná, nyə á ci nə ozimbi nə bwá kú gwú mímbwug. A mú yida lwām nə bəŋg bí nə ŋkul gwáág wá bwá gwáágúg kə cínú,

44 bəŋg bwá lág wá bwá ngəg nə badəwo məbóómbúd, bóól íbwəl í titíma dí bwá ka ngə kə cínú. Ntó wá bêsh bwá á faam nə shwiy yé, bwá mú kumə cínú mpwogé nə mpwogé.

28

Pwôl má kumə ŋkwamá á Malta

1 Ja sá má shín faam nə shwiy ntáni yí, sá mú gwág nə bwá dā jŋw nyāŋ ŋkwamá nə Malta.

2 Mimbyágá mí shí nyəŋg mí á ŋwa sé nə dúl váál ósasa í cúgé kál jēsh yí. Nda mpú nyə á ngə nywə yŋŋ í ngə fafulə ná, bwá á sŋ

məma kuda, bwé mú nwa sá bēsh né sá kág gwáala.

³ Pwól nyə á ka nkēny dúl bímbí lú ncaga wusə kudad. Yúul mú kə wú cínəngú nə gūn kuda, zə bwaməsə nyə mbwéd nada.

⁴ Ja mímbýágá mí shí mí á dúg yúul kál Pwól mbwéd yí, bwé á ngə lésha bwámé nə bwámé nə: «Muud éga ji wámbulə bə ngwūl buud. A má tɛem faam nə shwiy məjúwó dī, myéndí í á mágúláyé né a cúgəg.»

⁵ Nji Pwól nywáá mú saməsə yúul kuda dí, a kú námá gwáduga tɔɔ məcɛy.

⁶ Bān bwé á ngə téduga nə bwé é je dúg Pwól ngé gúsə, gúl ja nə bwé é seegya nji a má yəη kadəwa shí mbimbə. Bwé á bwánd nə kákáká, bwé kú dúg tɔɔ sá ábúbəw í bə nə nyə. Bwé mú cénd mítédúgá, bwé ná: «A cugé zhizhe muud, a ji zembí.»

⁷ Ngwól kəη nyə á bə kúnə-kúnə nə kúkúl bwé á bə ní. Kəη wəəng njúl kəη má Publíyus, lúlúú múúd á nkwamə nyəəng. Publíyus éne mú nwa sá nə cɛlí, a mú jil sá nyádí kəη mwəw málól.

⁸ Sóóngú yé nyə á bə a mbwúg shí nə bwas. Nyúul í á ngə gwə nyə, a ngé námá bwas ncwú-məcií. Pwól mú kə nyádí, kə jəgula nə Zembí, bəd nyə məbwə, a mú yál.

⁹ Í mú ka zə bə ná, míl mímbəl myā nkwamə nyəəngú mí mú ngə zə nyádí, mí ngé zə yál.

¹⁰ Buud bəəng bwé mú bul nwa sá nə gúmá, gúmá í ngé nyín mimbií mimbií. Bwé á yə námá sá isá í njəənd ja sá á kyey yí.

Pwól mə kə kumə Róma

¹¹ Sə á ji cínəng onkwoond olól. Gúl titíma á Aləgəzandrí í á cínəng nkwan cínəng nkwanə nyəəngú. Titíma jəəng mé máyigyé mə á bə yuug «Məwáás»*. Gwé wə sá á nwa kálə nə njəənd shwóg yí.

¹² Sə á kə nə ndé kə shulə Sirakús, sə mú já cínəngú mwəw málól.

¹³ Tíł sə á tí na yí, sə á ngə baag nci-indye nə nci-indye nə ndé kə wóós Regyo. Mán mələm, nkəw á məkóól mə jwəw† mú kunə. Mpəsə mwəw məbá sə mú kumə Puzhwoləs.

¹⁴ Sə mú kwey bóól ómínyəη búsú óbúgula na. Bwé mú jəgula nə sə né sənə sá jág mwəw zəngbá. Mpəsə wəəng wə sá á kə kumə Róma yé.

¹⁵ Na, bóól ómínyəη búsú wə Róma bwé á gwáduga nə sə ngə zə. Bwé á zə, zə bwəma nə Sə Ifacilá í Apyus, bóólúgá kál bwé də jəw nə Minjəw mí ójəη málól yí. Ja Pwól nyə a dúg bwé yí, nyə á yə Zembí cúncəsh, nkul bul wóós nyə nyúúlád.

¹⁶ Ja sá á kumə Róma yí, bwé á bíd Pwól nə a jəg kə ji kál á cɛel yí, bá ngwól zimbí nyə é də baagəsə nyə yé.

Pwól mə bwiing Jəjə Kéel Róma

¹⁷ Mpəsə mwəw málól ntúni, Pwól nyə á jəw otówe ə shwóg wə *Oyúden, bwé zə bwəma nə nyə kál nyə á də ji yí. Ja bwé á zə seəngya yí, nyə á ka cɛ nə bwo ná: «Bwaəng mə a shigé shwey wəη nə kúl búud jíshé, kú shwey wəη nə ijám nə ijag ódá bwé á lúgə yí. Nji tɛem bə ntó, bwé á bii mə Yurəsəlem, kɛənzə mə məbwə mə búud ə Róma dī.

¹⁸ Buud bəəng bwé á shí jī mə kəənd, bwé mú kwey nə bwé bíd mə nəcé bəη bwé á shigé kwey mə nə məbɛɛ mə mpíyá nə shwiy má.

¹⁹ Nji, nda Oyúden bwé á ngə ngean nə, gwé wə mə á jī nə lésú wəm í zəg wə *Káázel nə ndí yí. Nji ntó cugé nə mə ji nə məshwán nə lwəη búud jám.

²⁰ Sə jəəng wə mə ámə sə né shé dúgyág nə ndí yí, shé lésha yí. Bábálə mə ji máηkəda dí nəcé sá *Izəryél ngé bwánd nə búgə yí.»

²¹ Bwé mú bɛsa nə né ná: «Sə afwóyé bii ngwól kálaad ngé wú sá Yudéa shú dwə dí, nkí ntəg nə ngwól *mínyəη wúsú mə zə jaaw sá wúl bəw-bəw ləη shú dwə dī.

²² Nji, sə mə jii nə woméfwó jááwəg ná sə tédúgá wə shú nyəəng nkəəmə a búgə wó mə kə nyí ni. Sə ngə gwág nə buud bwé ngə ban nywo kál jəsh.»

²³ Bánəη bwé á cɛɛlə nkúmba jwəw bwé bá zə cínəng nyádí njəw yí. Ja jwəw dəəng í á jé yí, bwé á zə bwé njúl buud nkí bul bulya. Pwól mú zə lwóya búgə jé wú mpámán wóós mpwó-kugú, a ngé bwiing bwo Faan mə

28:5 Mak 16.18; Luk 10.19 **28:6** 14.11 * **28:11** Məwáás məəng wə Kastor bá Polugəs. Bwé á bə ozembí wə yəbá Ogərək. Buud bwé á də téduga nə ozembí bəəng wə bwé á di baagulə ofála. † **28:13** məkóól mə jwəw: Í kə ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé nkəw á oféél-féélí ó íciyá dī. **28:16** 24.23 **28:18** 23.29 **28:19** 25.11 **28:22** 9.2 **28:23** 1.3; 8.12; 19.8; 28.31; Luk 17.21

Zembî, a ηgá sọ ná bwé máguləg Yésus, a ηgá bwiing bwo ná nyə wá Məççə mə Moyíz nə micilyá mí *búúd ɔ micúndə mí á ηgə ci yé.

²⁴ Bóól bwé mú ηgə *magulə isá nyə á ηgə ci yí, bóólúgá kú magulə.

²⁵ Bwé á ka ηgə bwílya bwé njúl məcáη məcáη. Pwól mú kwo ci bwo nji sâ ηgwúd ná: «Sâ Nkẹ̀ηkẹ̀ Shíshim nyə á lás nə im-páámbə bín mpú mə múúd micúndə Izayí dí yí í mə mpu nyín. Nyə á ci ná:

²⁶ Kaág kúl búud ni dí kə ci nə bwo ná:

“Bí mə bá də kənd málwə, nji bí kú bwelə wámbələ;

bí də kənd mísh, nji bí kú bwelə dúg,

²⁷ nəcé kúl búúd ga í mə shín lal mílám.

Bwé mə shín juwal málwə,

bwé búdal mísh;

nə mísh máη mə á bá dúg,

məlwə máη mə á bá gwág,

mílám myáη mí á bá wámbələ,

ηkwunğá bwé á bá cénd kuú njəond,

nə ndéé mə mú lwag bwo.”

²⁸ «Kagá mpu ná Zembî mə kənd búúd bwé cúgé Oyúden wá cug jé jəηg. Báá, bwé é gwágulə nyə.»

²⁹ †[Ja Pwól nyə a shín ci ntáni yí, Oyúden bwé á shwal bwílya, bwé ηgá jág séηusa məkəl.]

³⁰ Pwól nyə á já mimbú mímbá oncindí, a ηgə ji njów nyéméfwó nyə á ηgə jéna nə *mwaañé yé yí, a dúgə lóg búúd bwé á də zə nyádi wá,

³¹ a ηgə cúndə kéel á Faan mə Zembî, a ηgə jíguli buud minjígúlá mí dúgyá nə Cwámba Yésus-Kríst myá nə kpwəó kpwəó, kú nə gúl sâ í ntágúlá nyə.

Kálaad Pwól nyə á cilə buud ó Róma yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwól shú Róma yí

Pwól wə nyə á cilə kálaad éga kənd Dɔ mə Yésus í á bə Róma yí. Nyə á cɛel jíguli bwo váal bí nə ŋkul mpu cugə sɛɛŋgí, Oyúden bənŋh ikúl ishús yí. Shúg lə njígulá yé wá: «Zembî mə də ŋwa múúd nə tátəlí muud ja múúd mə búgula yí, búgá í kwaga» (1.17). Kálaad éga ji nə məma mənəkəw məlól.

(1) Tééd lúu 1 kə wós lúu 8 í, Pwól ŋgə lwágulə váal múúd ji nə ŋkul bə tátəlí mísh mə Zembî dí yí. Pwól ka ŋgə jíguli nə buud bəsh búsə osól ɔ míśəm, tɔ ikúl ishús, tɔ Oyúden. Nə ndéé, buud bəsh búsə nə ŋkul dág cug nji nə kwíindyá mə Nkénkê Shíshim, nəcé Yésus-Kríst wə ŋgá kə nə buud wə Zembî.

(2) Nyiŋgálə wú lúu 9 kə wós lúu 11 dí, Pwól ŋgə lás sâ í dúgyá nə Oyúden yí. A lwágulə nə kúl Oyúden jəsh ncindí dí í á búgula Yésus. Nji tɛem bə ntó, Zembî ŋgə ná jəw bwo, nəcé á cɛel bwo, búsə kúl jé.

(3) Wúlə lúu 12 kə wós 15 dí, Pwól ŋgə lwágulə nda múúd mə jálá nə cugə cug krísten ná.

Pwól nyə a shínal kálaad nə məbədə bədálə zhwoɔg buud (lúu 16). A cwééd mínə mə búdá nə budúm, a sá nə sənŋh sá bág kúná-kúnə.

Məbədə

¹ Mə Pwól, lwaá mə *Kríst Yésus, mə wə mə cílə kálaad éga. Mə á zə bə *muud lwámá mə Yésus nəcé Zembî nyə a jəw mə nə mə bág ntó, Zembî nyə a féesh mə nə mə bwíŋgug Jɔjɔ Kéel dé.

² Bweyúlə Zembî nyə á bwey kaag buud Jɔjɔ Kéel dɔɔŋg, a sá nə *buud ɔ mícúndá bə bwá cílag ŋkaagə nyɔɔŋgú Kálaad Zembî dí.

³ Jɔjɔ Kéel dɔɔŋgú dúsə lân mə mwân yé nyə á zə byél mpwoŋ buud mə *Dávid dí yé.

⁴ Nji, Zembî nyə á yə nyə ŋkul á Shíshim mə Zembî ja nyə á gwúmushi nyə yí; cínŋg wə nyə á mpu lwágulə nə Cugye wúsú Yésus-Kríst wɔɔŋgú ji *Mwân mə Zembî yé.

⁵ Zembî nyə a féesh mə féeshá á mpaam kwon mə Yésus dí nə mə bág *muud lwámá yé. Lwámá wɔɔŋg wí nə mə sáag nə ikúl byəsh í bág nə məgwág mə búgá, jíná dé í mú ŋwa gúmá.

⁶ Bi búsə námá búúd ɔ ikúl nə ilwoŋ byɔɔŋgú, bí buud Zembî mə jəw nə bi bág buud ɔ Yésus wá.

⁷ Mə Pwól, mə cilə bí buud bəsh Zembî mə búl cɛel nŋh Róma wá. Nyə a jəw bí ná bi bág buud bə. Sónŋgú wúsú Zembî bə Cwámaba Yésus-Kríst bwá ó sá bí mpaam, bwá ó sá námá nə bi ŋgəg nə cugə nə shee.

Pwól ji nə yéesh kálə Róma

⁸ Mə tééd fwo yə Zembî waamá akíba kwon mə Yésus-Kríst dí shú dún bi bəsh nəcé shí mishwun nyəsh í ŋgə gwáduga búgá jín.

⁹ Mə ŋgə yə Zembî gúmá nə lâm wâm wəsh nəcé mə ŋgəlwə bwíŋg Jɔjɔ Kéel mə mwân yé. Zembî wɔɔŋgú ji wúshinɛd waamá nə mə aŋgə nə bwelɛ yəw tédúgálə bí bəsh.

¹⁰ Mə ŋgə wá bí ja jəsh mójəgula mâm dí; mə ŋgə jí Zembî nə ŋkí á magulə, mə bág nə fwámé fwála mə zə nŋh bídí.

¹¹ Mə ji bul bə nə yéesh nə mə dág bí. Má cɛel kwíind bí nə ísâ Zembî mə də yə bwán bə zhí a *shíshim dí yí, bí mpúg lal búgád.

¹² Ntó ji nə mə ŋgə jii ná shé bág kəl ŋgwúd shú ná, búgá bí bí nə ndí mə jí námá nə ndí yí, í sáag nə shé bəsh bág nə məgwə, bí ŋwa mwo mádí, mə ŋwa námá bídí.

¹³ Bwaanŋ, mə acéélé nə bí bág kú mpu nə mə dá yígula nə mə zə nŋh bídí. Mə ŋgə jii ná séy jâm í bág námá nə mpumá bídí nda bíl ílwoŋ dí. Nji, zə wós múús í, məkwowula mə abídé mə nə mə zág.

¹⁴ Mə jisə nə mə bwíŋgug buud bəsh Jɔjɔ Kéel, tɔ buud bwá mpu cug wá, tɔ buud bí kú mpu wá; tɔ ompuye ó isâ tɔ buud bwá cúgə ómpuye wá.

¹⁵ Gwə wə mə ŋgá bul jii nə mə zág námá bwíŋg bí buud ɔ Róma Jɔjɔ Kéel yí.

1:1 Mis 9.3-15; 26.16; Gal 1.15-16 1:2 3.21; 1Pr 1.10-12 1:3 Mat 1.1; 20.30-31; Mis 13.33; 2Tm 2.8 1:5 11.13; 15.15-18; Gal 1.1; 2.7, 9 1:7 nə shee: 5.1; 15.33; 16.20; 1Kr 7.15 1:8 16.19; 1Te 1.8 1:9 15.23; Mis 19.21; Ifz 1.16
1:13 1Kr 9.19-22 1:14 Kol 3.11 1:16 2.9; Mis 13.46; 2Tm 1.8; 1Kr 1.18, 24

Jɔjɔ Kéel dúsə nyúl mpífə má Zembî

16 Mee mə aŋgê nə gwág shwôn nə bwiingúlə Jɔjɔ Kéel dɔɔŋgú. Nəcə a dúsə nə nyúl ŋkúl má Zembî shú cugúlə múúd yêsh mə *búgula yé, tééd nə *Oyúden kala nə Ogurêk bêsh.

17 Nəcə otútəlí ó Zembî* bwá má nyín Jɔjɔ Kéel dí. Muud nyə é kumə otútəlí ó Zembî bɔɔŋg dí nə búgə nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná. Jí cilyá ná: «Tútəlí muud mə dág cug nəcə bálə nə búgə».

Muud yêsh nyə a má byaagula nə Zembî

18 Mpugá ná Zembî ŋə lwóya mpimbə jí í ŋgə zhu gwôw, a ŋə nyada nə buud bwá ŋgə cugə cug á kú bish Zembî ŋə sá olíŋgí wá, nəcə bwá ŋgə sá nə obábálé bwá kú sêy.

19 Nəcə, isâ byêsh búúd bwá jálá nə mpu shú má Zembî dí yí, í á má nyín nə ŋgəŋ, Zembî nyəméfwó nyə a má lwó búúd byo nə ŋgəŋ.

20 Jí ntó. Zembî ŋkul nyé á kú nə nji í aŋgê nə nyín; sâ gwáméfwó á jísá yí kú námə nyín. Nji, tééd ja nyə á té shí nə gwów yí, misóólúgú myé mí ŋə lwágula ŋkul nyé nə sâ gwáméfwó Zembî jísá yí. Múúd mə ká táduga tádúgá á fəg, a dág. Buud bwá cúgə ná nə kɔɔd bí nə ŋkul kaad yí.

21 Nəcə bwá á má sá ná, bwá má tɛem mpu isâ í dúgyá nə Zembî yí, bwá ayáyé nyə gúmá nə akíba mə jálá nə nyə Zembî yé. Wáŋ faasúlə isâ í mú kú nə mfíí, lâm ímpwúfú wáŋ í mú yídúgúd nə ŋkwed.

22 Sâ jɔɔŋg í má sá nə bwá bág ilad, nji bwá ŋgə táduga nə bí nə fəg.

23 Bwá á má sá ná, gúmá bwá jálá nə yə Zembî jí kú bá bwele fudə yé, bwá ŋgə yida yə ivəguli í isâ í də bwoo yí, ivəguli í búúd, nə ivəguli í ínunú nə ivəguli í ócúdú nə onywá.

24 Gwá wá jí ná, Zembî nyə a má bíd bwo danɔ-dánɔ nə bwá ŋgəg nə bɛ íwímbúg yá milám myáŋ, ŋgə sá misóólúgú mí ádudaná, ŋgə séémbuli mənnyúúl máŋ bwáméfwó.

25 Bwá á má shwɔpla óbábálé ó Zembî, yida ŋwa bwo nda ijɔjɔ; bwá ŋgə yida kənd gúmá isâ Zembî nyə á té yííd, í njúl nə Zembî muud

nyə a té isâ byêsh yé, nyə wá má jálá nə gúmá kandugə á kandugə! Amen.

26 Gwá wá jí ná, Zembî nyə a má bíd bwo danɔ-dánɔ nə bwá bég iyéesh í isâ í shwôn. Budá bán bwá má bíd sálə sóólúgú nə budúm, bwá mú yida ŋgə sá bwá budá nə budá, í njúl nə ntó dí Zembî nyə á kwambalə bwo nə í bág də bə yé.

27 Námə mbií ŋgwúd wɔɔŋgú, budúm, bwá má lúgə nə bwá báləngí nə budá, bwá mú yida də bə ná, ŋgwól múdúm yə nə yéesh shú ŋgwól. Bwá ŋgə sá isâ í shwôn, ŋgwól múdúm balan nə ŋgwól nda mudá. Cwagəwálə bwá ŋgə cwagəwa wɔɔŋgú, bwáméfwó bwá ŋgə námə ŋwa myəna myá cínəŋgú.

28 Ná ndéé, nda bán bwá abíshé nə bwá mpúg Zembî ná, Zembî nyə a má ka bíd bwo danɔ-dánɔ nə bwá bág milúu kú də mpu faas isâ, ka ŋgə sá isâ bí kú jəla yí.

29 Bwá mú lwándúlá nə olíŋgí, nə mbiya lâm, nə yéesh mábii, nə gwɔlə lâm, nə zhín, nə məgwú mə búud, nə ozhuyá, nə məkəŋ, nə məfúlú kú nə wúmbulé; bwá kyey nə ontaandê,

30 sá ikúdúgú, bwá mpii Zembî, sá mpyóŋ, ŋkêny mánnyúul, sá bəgəwa, bul bə nə fəg sálə mábôw dí, sá míŋgáádə nə obyəl bán.

31 Bwá mú kú ná bɛ mácɛɛ, kú gwág múud cey lámúd, kú nə lâm íŋkúnkwon.

32 Í njúl nə bwá ŋgə mpu cígúlá má Zembî nə buud bwá sá mbií misóólúgú míni wá bwá mpiyá nə shwiy íí, bán bwá sá myo, bwá gwág námə búúd bwá sá myo wá nywa.

2*Buud bēsh bí nə mabɛɛ, tɔɔ Oyúden, tɔɔ ikúl ishús*

1 Gwá wá jí ná, wo muud ŋgə yə bóól búúd mabɛɛ yé, tɔɔ wo wá zə tɔɔ zə, wo cúgə nə kɔɔd wó jí nə ŋkul kaad yí. Nəcə, ja wó ŋgə yə bóól búúd mabɛɛ wo ŋgə sá isâ í mabɛɛ ímpwúd bwá ŋgə sá yí, woméfwó námə wá wo ŋgə yə mabɛɛ éne.

2 Sə bēsh mə mpú ná, buud bwá ŋgə sá mbií isâ wɔɔŋg wá, Zembî ŋgə sámə bwo milású nda óbábálé bí ná.

1:17 3.21-30; 4.1-25; 10.4-13; Aba 2.4; Gal 3.9-12; Flp 3.9; Heb 10.38 * 1:17 Mbií Zembî má də ci ná muud jí tútəlí muud yí. 1:18 2.5, 8; Ifz 5.6; 2Te 2.12 1:19 Zhb 12.9; Sôm 19.2-5; Mis 17.27-28; 1Kr 1.21 1:21 Ifz 4.17-18 1:22 1Kr 1.19-20 1:23 Mbá 4.16-18; Sôm 106.20 1:25 9.5 1:26 1Kr 6.9 1:27 Ləv 18.22; 20.13 1:29 Gal 5.19-21; 2Tm 3.2-4 2:1 Sôm 50.16; Mat 7.2

3 Wo wá ngə yə bóól búúd məbɛɛ wo ngə námá sá isâ í məbɛɛ bwə ngə sá yí; wo tédúgá ná wo bá faam, ná Zembî nyə abúle sám̄b wo myó milású?

4 Ye ná wó yida mpyêny bímbí jə lâm Zembî jí nə ndí yí, nə bálə á ngə bə kú lámusa yí, nə bwándúlə á ngə bwánd yí? Wo ampúyé ná jə lâm Zembî ngə bə nə ndí ni í ngə cındal wo ná wo céndúg mítédúgá?

5 Ntó, wo má yidá bə nji miŋgáádá nə miŋgáádá*, mpug ná Zembî mə bá lwágulə búud bēsh mpimbə jé dúl jwówúd. Wo ngə sá ná mpimbə jəng í bəg bul yáág shú dwô dî. Jwôw dəngú, Zembî mə bá lwágulə ná á də sám̄b buud mílású sémbyé á tətəlí.

6 A bá yə múúd yēsh myəna myā misóólúgú nyə á sá myá.

7 Bəng bí nə zény ngələ kə shwóg ngə sá mənywa, ngə sɔ ná bwə nkənəwag, bwə bág nə gúmá, bwə cágəg cug í cúgə nə nkul shín yí, a bá yə bwo cug á kandugə kandugə.

8 Bəng bwə ngə yida sá miŋgáádá, kú magulə óbúbələ wá, bwə ngə bɛ məzhií má olíngí wá, Zembî mə bá gwág bwo mpimbə, a bá nyada nə bwo.

9 Buud bēsh bwə ngə sá məbôw wá, bwə é bwəma nə *incwaw í ntug, bwə bá bə nə yágúwó. Jíni í tééd fwo dúgya nə *Oyúden, í mú námá dúgya nə Ogrêk.

10 Bəng bēsh báá bwə ngə sá mənywa wá, tééd nə Oyúden kala nə Ogrêk í, bwə bá nkənəwa, bwə bə nə gúmá, cug bə bwo ná shɛɛ.

11 Mpugá ná Zembî nyə ádé baam nə ngwól múúd ntə ngwól.

12 Ná ndɛɛ, bíl íkúl í búúd í áshígé bwɛɛ mpu *mbwoomb mácɛɛ; nkí bəh bwə sá *mísám, bwə bá jɛɛ. Jɛɛlə wəh í ábúlé bə shú sâ í dúgyá nə mácɛɛ yí. Bəng bwə á mpu *mbwoomb mácɛɛ wá, bwə ká ngə sá misám, bwə bá ŋwa məbɛɛ námá nda mácɛɛ məng mə ngə lwágulə ná.

13 Buud bwə də gwágulə mácɛɛ gwágulə gwágúləg wá, bwó dí búús otútəlí ɔ búúd mísh má Zembî dí wá; nji, bəng bwə ngə bɛ mácɛɛ wá, bwó wə Zembî mə bá ci ná búús

otútəlí ɔ búúd wá.

14 Nkí ikúl ishús í ngə sá isâ mbwoomb mácɛɛ í ngə jí yí í njúl ná bwə áshígé lég mácɛɛ, bwə ngə sá isâ byəngú nə fəg byélé. Ntó má lwágulə ná mácɛɛ məng mə á bwey nyí bwədí cugud.

15 Cug jáh í lwágulə ná misóólúgú mí mácɛɛ mí bwo cilyá mílámúd; lâm wəh í ngə námá magulə ntó, misóólúgú mí mácɛɛ myəng mí də nyín námá ja bwə də faas ísâ í məbɛɛ nə isâ í nkáam yí.

16 Sâ í bá nyín ná ngəh jwôw lú sémbyé mílású yí wəni. Nacé, Jəjə Kéel má ngə bwiing yí ngə ci ná, jwôw dəngú, Zembî mə bá nti *Kříst Yésus zə jaaw nda mítédúgá mís búúd ishwoo mímwə dí ná.

Oyúden bwə á sá məlwə

17 Wo muud jí nə jíná ná *Yúden yé, wó má jéég kwon *mbwoomb mácɛɛ dî, wo ngə ŋwa gúmá nacé wo mpúlə fwámé Zembî.

18 Wɛɛ wo mpú sâ Zembî wəngú ngə jí yí, mbwoomb mácɛɛ í ngə ntəg sá ná wo mpúg də féesh sâ jí nə mfíí yí.

19 Wɛɛ wo ngə téduga ná Zembî nyə á yə wo séy lwólə wəancím-ncím zhí, wo ngə fɛɛn bəng bí yídúgúd wá məŋkenya.

20 Wo ngə téduga ná Zembî nyə á yə wo séy jígúlilə ílad, ná wo jí yíguli ikúkágó, ná mbwoomb mácɛɛ í má sá ná wo mpúg óbúbələ fwámé mpu!

21 Ká, wó ban ka jíguli wóméfwó nacé jí? Wo wə ngə cúndə ná buud bwə nda júwo, nji wɛɛ ka ngə júwo nacé jí?

22 Wo ngə ci ná buud bwə nda sá míncəmb, ká nacé jí wé ngə sá yí? Wo ngə mpii ozembî ó áyadúg, nacé jí wó ngə júwo isâ í ózembî bəng yí?

23 Wo ngə ŋwa gúmá ná wo mpú mácɛɛ, wo ngə nyingə caam mwo; caamúlə wó ngə caam mwo ni, wo ngə júwo Zembî gúmá jé!

24 Wo má dúg í? Kálad Zembî ngə ci ná: «Bí ngə sá ná ikúl ishús í ngəg nə *lās nə nyə bwaasúlə mpu».

25 Jí mpu bə ná ábiwáág jí nə mfíí shú dwô dí ja wó bɛ mbwoomb mácɛɛ yí. Wó ká yida

2:4 Mis 17.30; 2Pr 3.9, 15 2:5 Iza 2.11-21 * 2:5 Məkál mə mítán má ci ná: wo ŋgaan ná wo acéndé bów-bów kuú njənd wô. 2:6 1Kr 3.13-15; 2Kr 5.10; Ifz 6.8; Mat 16.27 2:11 Mis 10.34; Kol 3.25; 1Pr 1.17; Zhk 2.1 2:12 Mat 7.21 2:16 2.6; 1Kr 4.5 2:17 9.4; Iza 48.1 2:19 Mat 15.14 2:21 Mat 23.3-4; Yuá 7.19 2:24 Eze 36.20 2:25 1Kr 7.19; Gal 5.3

ngə caam mæcɛɛ, wo bæ námə mísh má Zembî dí nda muud cùgé síyá ábiwáág yé.

²⁶ Nji, ñkí muud cùgé síyá ábiwáág yé má bɛ mbwoomb mæcɛɛ, a bæ mísh má Zembî dí nda muud jí síyá ábiwáág yé.

²⁷ Muud nyá áshígé byêl kúl búúd í ðə síyá ábiwáág dí yé, ñkí nywáá ngə bɛ mæcɛɛ, a bá sámə wo milású. Nəcé wo aŋgê nə cugə nda mæcɛɛ mə jíí ná, í njúl nə wo jí nə mæcɛɛ micilyá, wo námə nə ábiwáág.

²⁸ Jí ná, bálə Yúden cùgé ñji síyálə íyuuɡ, ábiwáág kú bæ ñji nyəŋgə bwə sá nyúúlúđ yé.

²⁹ Fwámé Yúden jí nyəŋgə nyə á má magulə cug Yúden nyádí tédugá dí yé; fwámé ábiwáág jí nyəŋgə nyə á má s̄y lám dí cwú yé; nyâŋ má zhu wə Ñkɛŋkɛ Shíshim, kú bæ nəcé muud ngələ bɛ mæcɛɛ. Fwámé Yúden jí nyəŋgə mə ŋwá gúmá mísh má Zembî dí yé, kú bæ mísh má búúđud yé.

3

Tútəlí muud cugé shí gaád

¹ Ká ñkí ntó, *Oyúden bwə ntə bóól búúđ nə nyáyé zhíí? Ábiwáág jí nə wáyé mfíí?

² Təə nyáyé zhííđ, təə nyáyé ði, Oyúden bwə ntə. Bwə ntə nəcé, í tééd fwo bæ ná, bwə wə Zembî nyə á kala iciyá byé wá.

³ Ká jí? Ñkí bóól Oyúden bwə á bæ kú bɛ mícɛɛlá myá bəŋŋə Zembî, yə sá jəŋgə wə í é sá ná Zembî bəɡ kú ná bɛ íciyá nyáméfwó nyə á ci yí?

⁴ Mbô! Í cùgé nə ñkul bæ ntó! Buud bwə jəlá nə mpu ná Zembî má ðə ci ñji obúbálé, buud bəsh bwə njúl obwiŋgye ó íjɔ́. Sâ jəŋgə wə jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná:

Buud bwə jəlá nə mpu ná iciyá byô bí ñji obúbálé;

ñkí bwə tál wo kəəd dí, wo ntə.

⁵ Ñkí olíŋgə bəsú bwə ðə sá ná otútəlí ó Zembî* bwə mpúɡ nyîn, sá ka ci cínəŋgə ná jí? Ye sá é ci ná Zembî má ðə námə sá ócícéndé ja á ðə lwóya mpimbə jé nə sá yí? Mə fwóg ná lás zhizhe lásúlə á buud.

⁶ Mbô! Í cùgé nə ñkul bæ ntó! Í ká bæ ntó, Zembî ka sámə búúđ milású ntúdelê?

⁷ «Ñkí íjɔ́ byâm í ðə sá ná obúbálé ó Zembî bwə búlag mpu nyîn, mə é ka nyiŋgə ŋwa mábɛɛ mə *sám na ntúdelé?»

⁸ Muud jí nə ñkul ci na ná: «Sá sáágá məbôw, məbôw məəŋgə má wéeshúlíɡ mənywa?» Bóól búúđ bwə ngə ntáma mə jínə wá, bwə ngə ci ná mə á ci ntó. Zembî mə bá yə bwo intúgúlí í jəla yí.

⁹ Sá kág ci ná jí? Ye sá Oyúden sá ngə ntə bóól búúđ nə nyúl zhíí? Cwúđ! Sá ngə kúnəw lwágulə ná buud bəsh bəsə mányámá má mísəməđ, buud bəsh təə Oyúden təə Ogurék.

¹⁰ Sâ jəŋgə wə Mícilyá mí ngə lwágulə kúl mí ngə ci ná:

Kú nə muud jí tətəlí, kú nə təə ngwúđ.

¹¹ Kú nə muud jí nə fəɡ, kú nə muud ngə sɔ́ Zembî.

¹² Buud bəsh bwə á má wú zhííđ bəsh bwə mú ngə cwagəwa ntó, kú nə təə ngwúđ jí nə jə lám, kú nə təə ngwúđ nə ngwúđ.

¹³ Ñkwóominá ján jí nda shwoŋ í má bəŋ yí.

Júm dán í wéeshúlí ñji məshíɡá, Sâ í wú bwo mpəsə íjá í mpu yí jí nda məjə mə nywá.

¹⁴ Məzhúŋgúlú nə iciyá í ófimâl í á má lwánd bwo mímpud ná cwóó.

¹⁵ Məkuú má cáas bwo shí ñji kálə gwú búúđ.

¹⁶ Kúl jəsh bwə ká yí,

bwə ngə gwílya mənywa mə búúđ, ngə nyasulə buud mántáɡulad.

¹⁷ Bwə ampúyé zhíí mətəla.

¹⁸ Bwə abwélé bæ nə tédugá ná bwə fúndə Zembî.

¹⁹ Sá má mpú ná sâ jəsh *mbwoomb mæcɛɛ í ngə ci yí, í ngə dúgya nə buud bwə á yéyow mbwoomb mæcɛɛ wá. Jí ntó shú ná muud bəɡ kú bəny mpu, í mpúyég nə buud ə shí mishwun bəsh bwə á má byaagulə mísh má Zembî dí.

²⁰ Gwə wə jí ná, muud tɛem sá mísóólúɡú mæcɛɛ má ngə jíí myá, Zembî nyə abúle ci ná muud wəŋgú jí tútəlí nəcé ntó. Nəcé mæcɛɛ mäsə yidá bæ shú ná muud mpúɡ ja á má sá sám yí.

2:26 Gal 5.6 **2:28** 9.6; Zhe 4.4; Flp 3.2-3; Kol 2.11 **3:2** 9.4; Sôm 147.19-20 **3:3** 9.6; 11.29; Ilŋ 23.19; 2Tm 2.13

3:4 Sôm 51.6 **3:5** 9.14 * **3:5** Mbií Zembî má ðə ci ná muud jí tútəlí muud yí. **3:8** 6.1 **3:9** 1.18-2.24; 3.23

3:10 Sôm 14.1-3 **3:13** Sôm 5.10; 140.4 **3:14** Sôm 10.7 **3:15** Iza 59.7-8 **3:18** Sôm 36.2 **3:20** Zhb 4.17; Sôm 130.3; 143.2; Rom 4.15; Gal 2.16; 3.22

Búgúlálə Yésus-Krîst wá í sá ná muud nyínúg tətəli

21 Jaá ga jí ná, Zembî má lwóya otətəli bé, kú ciingya mbwoomb məcçéd. Mbwoomb məcçə nə micilyá mí *búúd ɔ mícúndə mí ηgə yida bwiing otətəli Zembî má lwóya wá.

22 Í mú ná, muud mə *búgúlá Yésus-Krîst yé, Zembî ci ná a jí tətəli muud. A də sá ntó nə muud yêsh mə *búgula yé, kú nə fyasúg;

23 nəcə buud bêsh bwá á má səm, ná ndeé milwanə mí Zembî mí á má wú bwádí ícugud.

24 Nji, Zembî nywáá, má ci ná búsə otətəli ɔ búúd. A má ci ntó ashwâ nə jə lâm jé, nəcə shwiy má *Krîst Yésus í yîl bwo mányámád.

25 Yésus-Krîst wá Zembî nyə á yána tâη cúdú məzâη yé, shú ná mácií mé má shwiyugá, muud mə búgúlá nyə yé bág nə ijuugá í *mísám. Yánalə Zembî nyə a yána Yésus yí, nyə a lwágulə ná a jí tətəli nəcə nyə á ηgə bíd misám búúd bwá á ηgə sá yág ja Zembî nyə á ηgə ná jísow yí.

26 Nyə á ηgə jísow ntó a ηgə mpu ná Yésus mə bá zə bə *lím ícweel. Ja gaád a má lwóya shwiy mə Yésus dí ná a jí Zembî á otətəli. Gwá wá á má sá ná, muud mə búgúlá Yésus yé, a ci ná muud wəηgá jí tətəli muud.

27 Ká muud jí nə ηkul ηkêny nyúúl na nə nyáyé zhí? Kú nə təo zhií. Nəcə jí? Nəcə, bəğlə məcçə dí wúsə nə mfíí, í yidá bə búgúlálə.

28 Sə ηgə téduga ná Zembî má də ci ná muud jí tətəli muud ja múúd wəηg mə búgula yí; í ádé bə nəcə ηgələ sá misóólúgá məcçə má ηgə jí myá.

29 Ye Zembî jí nji Zembî *Oyúden? Ye a cugé námə Zembî á bóól búúd bêsh í? Haaw! A jí námə Zembî á bóól búúd bêsh.

30 Nəcə Zembî jí nji ηgwûd. Nyə wá má bá ci ná buud ɔ ábiwáág bí otətəli ja bwá búgula yí. Nyə námə wá má bá sá ná, búúd bwá cugé búúd ɔ ábiwáág wá bwá ká búgula Yésus í, a ci ná bwá músə otətəli ɔ búúd.

31 Ye ntó jí ná sá má jímbál *mbwoomb məcçə nəcə búgə? Mbô! Í cugé ntó! Sə ηgə yida mpu təl mbwoomb məcçə fwámé céd.

4

Búgə má Aburaham jísə sá yuug

1 Shé é ka ci ná nə jí shú má dá *Aburaham? Mbên yé í á sá ná a bág nə jí?

2 Nkí í á nywá ka bə ná Zembî nyə á ci ná Aburaham jí tətəli muud nəcə misóólúgá, Aburaham nyə a nywá jee bə nə zhií ná a ηkényúg nyúúl; nji a kú ηkêny nyúúl mísh má Zembî dí.

3 Ká Kálad Zembî ηgə ci ná jí? Ngaá a ηgə ci ná:

Aburaham nyə á búgula Zembî,
Zembî mú lə nyə búgə jé jəηgá,
a mú ci ná Aburaham jí tətəli muud.

4 Sə má mpú ná muud mə sá gúl séy yé má də ηwa myána; myána myəηg mí cugé ná bwá sá nyə mpaam, misə sá bwé mbíd nyə yí.

5 Nji, Zembî má də sá ná muud jí kú bish nyə yé bág tətəli muud. Muud má jəlá nə *magulə ntó, kú lwóya misóólúgá. Muud mə mágúlá ntó yé, Zembî lə nyə búgə jé, a ci ná a jí tətəli muud.

6 Ntó wá *Dávid ηgə lás ja á ηgə bwiing mənywa má múúd jí ná Zembî nyə aləyé nyə misóólúgá, á yida ηwa nyə ná tətəli muud yé.

7 Dávid nyə á ci ná:

Buud Zembî má juu nə fúlú nyáη a kú bish
məcçə wá,

á má jímbal *mísám myáη wá, bwé má jəla.

8 Muud Cwamba má bə kú ná kwo lə *sám yé yé, má jəla.

9 Jəlálə wəηg, ye wúsə nji shú buud ɔ ábiwáág, yé wí námə shú búúd bwá cugé nə ábiwáág wá? Gwágúgá ná sə ηgə ci ná: «Zembî nyə a dág búgə má Aburaham, a mú ci ná a jí tətəli muud.»

10 Jáyé ja Zembî nyə á ci ná Aburaham jí tətəli muud yí? Ye í á bə Aburaham má shîn síya ábiwáág, ye a kú fwo síya? Í á shígé bə a má shîn síya, í á bə a kú fwo síya.

11 Nyə á ka ləg ábiwáág tâη məyígyé lwólə ná Zembî nyə á ci ná a jí tətəli muud. Zembî nyə á ci ná a jí tətəli muud nəcə búgə nyə á *búgula a kú fwo síya ábiwáág yí. Ntó, Aburaham nyə á ka zə bə sóηgá á buud bêsh bwá búgúlá Zembî nda nyə kú síya

ábiwáág wá, nácé Zembî mə lə bwo búgə jáŋ, a mú ci ná búsə otátəlí ɔ búúd nda Aburaham.

¹² Bəɔŋg bwə mə síya ábiwáág wá, bwə ka bɛ kuú njoənd sósŋgú wúsú Aburaham nyə á kyey a kú fwo síya ábiwáág yí, Aburaham ji námə sósŋgú wáŋ.

¹³ Zembî nyə á kaag Aburaham bəŋŋ mpwəŋ buud nyé ná bwə wə bwə bá bə nə shí nyêsh. Í a shigé bə nácé Aburaham mpúlə bɛ məcɛɛ; í á bə nácé Aburaham nyə a búgəla, Zembî mú ci ná a ji tətəlí muud.

¹⁴ Í ká bə ná buud bwə ŋgə bɛ məcɛɛ wá, bwə wə bí nə kəw lú isá Zembî nyə á kaag yí, mpu ná búgə í má bə kú nə mfií, ŋkaagə kú nyiŋgə bə sá múúd mə wímbé nə kənd lâm yí.

¹⁵ Nácé məcɛɛ wə mə də sá ná mpimbə mə Zembî í bíig muud; məcɛɛ mə á mbəm bə kú bə, caamúlə məcɛɛ kú námə bə.

¹⁶ Gwə wə jí ná, búgə wə í é sá ná muud ləgúg mənywa Zembî nyə á kaag má. Í bə ntó shú ná mpaam mə Zembî í mpúyúg, ŋkaagə í mú bə nə mfií shú mpwəŋ buud mə Aburaham nyêsh. Mfií wəŋg í cúgə ŋji shú bəŋg bwə á ləg *mbwoomb məcɛɛ wá; wúsə námə shú bəŋg bwə ŋgə búgəla nda Aburaham sósŋgú á sə bəsh wá.

¹⁷ Sá jəŋg jíse Mícilyád ná: «Mə a sá ná wo bəg sósŋgú á ncúlyá ikúl nə ilwəŋ.» Aburaham ji sósŋgú wúsú mísh mə Zembî nyə á búgəla yéd, Zembî mə də gwúmashi mímbimbə, də sá ná sá í cúgə yí í bəg yé.

¹⁸ Fwála í á bə ná muud kú ná bwánd nə búgə yí, Aburaham nywáa nyə á ŋgə gwaa kənd mísh nə búgə. Nyə a búgəla Zembî, a músə bə sósŋgú á zhwoŋg ikúl nə ilwəŋ. Mícilyá mí ŋgə ci ná: «Bímí ni wə mpwəŋ buud nywə í bá bə yé.»

¹⁹ Ná ndeé, Aburaham nyə á bə nə mimbú kúnə-kúnə nə təd, a ŋgə mpu ná nyúúl mə shín kə nyə, mudá yé *Sara njúl kundú. Nji, Aburaham nyə á tɛem ŋgə dúg isá íni ntáni, búgə jí í á shigé shímba.

²⁰ Búgə í á shigé fúfə nyə ná a shwána ŋkaagə mə Zembî. Búgə jí í á yida ləlushi nyə, a mú yə Zembî gúmə

²¹ a shwu nyúul ncindí nə ncindí ná Zembî ji nə ŋkul mə sá sá á mə kaag yí.

²² Sá jəŋg wə ciyá jí ná: «Zembî mú lə nyə búgə jí jəŋgú, a mú ci ná a ji tətəlí muud» yí.

²³ Cilyá í ŋgə ci ná: «Zembî mú lə nyə búgə jí jəŋgú» ni, í cúgə ŋji shú mə Aburaham nyəmɛfwó,

²⁴ wúsə námə shú dúsú. Zembî mə bá námə lə sə jíjú búgə, sə bəsh buud sə ŋgə *magúlə ná Zembî nyə a gwúmashi Cwámba wúsú Yésus wá.

²⁵ Nácé Yésus nyə á kaanz zə cé íwushí bísú, Zembî nyə a gwúmashi nyə shú ná sə bəg otátəlí ɔ búúd nyədí míshád.

5

Yésus nyə á zə sá ŋkwambəla

¹ Ná ndeé, nda Zembî mə ci ná sə mú otátəlí ɔ búúd nácé búgə ná, mpwogé músə mpədúgá sənŋ Zembî nácé Cwámba wúsú Yésus-Kríst.

² Ntó, nda sə bí nə búgə ná, sə mú nə zhií ná sə ciŋgya wə Yésus ná ndeé kə bwəma nə mpaam mə Zembî. Mpaam nyəŋg dí wə sə ŋgə cugə ja gaád kú ná fúfug yé. Sə ŋgə ntəg cugə milúu ná sán nácé sə ŋgə bwánd nə búgə jəsh ná sə mə bá námə ŋkənəwa mənəkənəwa mə Zembî.

³ Sə mə bul nyiŋgə bə nə milúu ná sán ja *incwaw í ntəg í ŋgə bíí sə yí, nácé sə mə mpú ná incwaw í ntəg í jígúli sə ná sə bəg nə zény kələ shwóg.

⁴ Muud nyə á mə jíg zény kələ shwóg yé nyə ányiŋgəyé ná də búla ja məbwəbúlán mə é də wós nyə yí; bələ kú búla wəŋgú í mú sá ná a mpúg ŋgə bwánd nə búgə.

⁵ Sə ábúlé sámba nə bwándúlə sə é bwánd ntó yí, nácé Zembî nyə a mə yə sə ŋkənəwə Shíshim ná a ŋgəg nə myeeg sə cɛlí mílamúd.

⁶ Kríst nyə á zə yə fwála Zembî nyə á cɛlə yíid, ja sə á bə ná itag-bwool yí, ja jəŋg wə

4:12 Mat 3.9 **4:13** Mat 12.7; 22.17 **4:14** Gal 3.18 **4:15** 3.20; 5.13, 20; 7.7-13; Gal 3.19 **4:16** Gal 3.7 **4:17** Mat 15.5; 17.4-5; 2Kr 1.9; Heb 11.12, 19 **4:19** Mat 17.1-6; Heb 11.11 **4:21** Mat 18.14; Luk 1.37 **4:22** 4.3 **4:23** 10.9; 15.4 **4:25** Iza 53.4-5, 10; Rom 8.32-34; 1Kr 15.17 **5:1** 3.21-30 **Zembî mə ci ná sə mú otátəlí ɔ búúd:** 3.25-26 **5:2** mpaam: 6.14; 2Kr 6.1; 12.9; Gal 1.6; 5.4; Ifz 2.5-8; 1Pr 1.10-11; 4.13-14; 5.10, 12 **búgə:** Rom 3.23; 5.2; 8.17-18 **mənəkənəwa:** 8.17-18; 9.23; 1Kr 2.7; 2Kr 3.18; 4.17; Kol 1.27; 3.4; 1Te 2.12; 2Tm 2.10; 1Pr 5.1 **5:3** Zhk 1.2-3, 12; 1Pr 1.5-7 **5:5** 8.39; Sòm 22.6; Heb 6.19 **5:6** 1Pr 3.18

*Kríst nyə á zə yə, zə cé búud bí kú bish Zembî wá.

⁷ Muud cugé nə ŋkul mpu magulə ná a yé jilá má tətəlí muud; muud ji nə ŋkul yə jilá mə múúd jí fwámé múúd yéd.

⁸ Zembî nywáá ŋgə yida lwágulə ná á cɛɛl sê. Ndəm á cɛɛlí jəŋŋ nyí ná Kríst nyə á zə yə jilá jisúd sá njúl ná ósól ɔ *mísəm.

⁹ Nkámúsá ná Yésus fwó sá ntó sá njúl osól ɔ mísəm, ŋkəmusa nə ja mácií mé má sá ná Zembî cíg ná sá bí otətəlí ɔ búúd ga; ŋgaa ná nyə é ka sá ná sá fáámugi nə mpimbə má Zembî í ŋgə zə yí?

¹⁰ Zembî nyə á nti mwân yé zə yə shú ná shwiy dé í sáág ŋkwambulə mpédúgá sənŋ. Nkámúsá ná á fwó sá ntó ja sá á bə mizhízhíj myé yí, ŋkəmusa nə ja sənŋ mú mpwogé ga. Nyə e bá yə sá cug nəcé Kríst ŋgə cugə.

¹¹ Jêsh námá dí cí. Sá búsə nə milúu ná sánj nə Zembî shú má Cwámba wúsú Yésus-Kríst muud nyə á má zə sá ná sənŋj Zembî bəg mpwogé jaá gaád yé.

Yésus ji Adam ábêê

¹² Sá má ŋgə cɛɛl ci yí jí ná *səm í á zə shí mishwun nəcé muud ŋgwûd, sém wəŋgú mú julə shwiy; shwiy mú kala nə búúd bēsh, nəcé buud bēsh wə bwə á sá sém.

¹³ Shúshwóogú ná Zembî zág yə Moyîz məcəɛ, sém í á bwey də bə shí mishwun; nji, Zembî nyə a shígé fwo də lə búúd misəm nəcé məcəɛ kú fwo bə.

¹⁴ Nji, té wúlə wəla má Adam zə wóós wəla má Moyîz í, shwiy í á ŋgə bii buud bēsh təo buud bwə á shígé sá mbií sém nda caamúle məcəɛ Adam nyə á caam yí.

Adam nyɛ jisə vugali mə múúd nyə á jəla nə zə yé.

¹⁵ Sá cugé nə ŋkul yigə íwushí í Adam nə yána má Zembî. Jí ná, iwushí í Adam muud ŋgwûd í á sá ná zhwoɡ buud bwə bwəmag nə shwiy. Mpaam má Zembî í ntə mínji, yána nyə á yə zhwoɡ buud lúu má Yésus-Kríst muud ŋgwûd yí í bul bə nə mfíí.

¹⁶ Məma salanê jisə mpédúgá sá Zembî nyə á yə buud mpáam dí yí nə sóólúgú íwushí í múúd ŋgwûd í á sá yí. Nəcə, sémyé í á bə

iwushí í múúd ŋgwûd yí í á bə ná muud má jəlá nə bwəma nə intúgúli í ayíyáág. Nji, ja búúd bwə má sá mísəm ná sá sá sá yí, yána má Zembî dáá í má yida sá ná buud bwə bəg otətəlí ɔ búúd mísh méd.

¹⁷ Jí ntó, iwushí múúd ŋgwûd nyə á wush yí í á sá ná shwiy í kwágag nə buud bēsh. Nji, Zembî má sá búúd mbíya məma yána lúu má Yésus-Kríst muud ŋgwûd dî; a má sá bwo mənywa, a sá ná bwə bəg otətəlí ɔ búúd. Bwə bá cugə nəcé *Kríst, bənŋj ka bá bə míci.

¹⁸ Nda í ká bə ná wusúlə múúd ŋgwûd nyə á wush yí í á sá ná buud bēsh bwə bəg nə intúgúli ná, ntó námá, Zembî nyə ci ná buud bēsh búsə otətəlí ɔ búúd nəcé sóólúgú tətəlí muud ŋgwûd nyə á sá yí.

¹⁹ Námá nda búúd bēsh bwə á má bə ósól ɔ mísəm nəcé sóólúgú málwə múúd ŋgwûd nyə a sá yí ná, ntó námá wə zhwoɡ buud bwə bá bə otətəlí nəcé sóólúgú mágwág múúd ŋgwûd nyə a sá yí.

²⁰ Zembî nyə á wá *mbwoomb məcəɛ shú ná iwushí í mpyáánzúg. Ná ndeé, kúl sém í á mpyáánz yí, mpaam má Zembî í á nyiŋgə mpyáánz ntə íwushí.

²¹ Mpaam má Zembî í á mpyáánz ntə íwushí shú ná, nda sém í á ŋgə jwə, í dúgə sá ná buud bwə bwəmag nə shwiy ná, mpaam má Zembî í jwəjə gaád, ŋgə sá ná buud bwə bəg otətəlí ɔ búúd; ná ndeé, sá mú nə ŋkul jee ləg cugə á kandugə kandugə lúu má Cwámba wúsú Yésus-Kríst dî.

6

Sá búsə mimbimbə shú sá í dúgyá nə misəm yí

¹ Shé kág ci ná ji? Ye shé má jəlá nə ŋgə kə nə *mísəm shwóg nə shwóg shú ná Zembî ŋgəg nə bul nyiŋgə sá shé mpaam?

² Mbô! Í ajáláyé nə bə ntó! Shé á má yə, shwiy dəŋŋ í á má sá ná shé béégyág nə misəm; shé é ka nyiŋgə ŋgə cugə mísəməd na ntədəɛ?

³ Nɡaaá bi mə mpú ná sá bēsh buud sá á ŋgə duwan tən buud ɔ Yésus wá, sá á má yə námá nduwán wəŋgúd?

5:8 Yuá 3.16 5:9 1.18; 1Te 1.10 5:10 2Kr 5.18-20; Kol 1.20-22 5:11 8.31 5:12 Mat 2.17; 3.19; Rom 6.21, 23; 7.9-10 5:13 4.15 5:14 1Kr 15.21-22, 45-49 5:17 bənŋj ka bá bə míci: Mat 19.28; 1Kr 6.2-3; 2Tm 2.12; Mbá 20.4, 6 5:20 4.15 5:21 6.23 6:1 3.5-8, 31; 5.20 6:2 6.6; 7.4 6:3 Gal 3.27; Kol 2.12; Tit 3.5; 1Pr 3.21; Mat 28.19 6:4 2Kr 5.14-15, 17; Gal 6.15; Kol 3.1-5, 10

4 Ntó ji ná duwanúlə sá á duwan yí, sá á yə, sən̄n̄h̄ Yésus sá mú dəw. Ntó mé kə ná, nda ηkúl áyíyáág mə Sóŋgú í á gwúmushi nyə ná, shé mə jəlá nə ka cugə cug əgúgwáan.

5 Nəcə ná, ηkí sá mə ci ná shwiy dé í músə shwiy dású, gwúmúlə yé í é bə námə gwúmúlə wúsú.

6 Shé kágá mpu ná mbií búúd shé á də fwo bə yí í á bə mbádúgá nə *Kříst ja nyə á yə kwolós dí yí. Í á s̄y ntó shú nə ηkul mısém mí á də bə nə ndí shédí mílám dí yí í shínúg kandugə, shé wúg mánýámá mə mısémúd.

7 Mpugá nə muud mə yə yé, mısém mí ányíngáyé ná jwú nə nyə.

8 Nda sən̄n̄h̄ Kříst sá á yə ná, sá mə tédúgá nə sən̄n̄h̄ sá é cugə námə.

9 Sá mə mpú nə nji Kříst nyə a gwúm yí, nyə abúle ná nyiŋgə yə, shwiy í cúgə ná nə ηkul bií nyə.

10 Shwiy nyə á yə yí í á sá nə a béegyág nə mısém ja ηgwúd á kandugə; cug á ηgə cugə yí jísə shú mə Zembí.

11 Námə mbií ηgwúd wəŋgú, bi mə jəlá nə ηwa bíméfwo ná bi á mə yə, shwiy dəŋg í á mə sá nə bi béegyág nə mısém; nji bi ka ηgə cugə shú mə Zembí, kwon̄ mə Yésus-Kříst d̄í.

12 Sám í á jəláyé ná nə nyiŋgə jwú nə mənyúúl mán mə bá yə mání; mb̄, *sám í á jəláyé ná nə sá nə bi dúg ηgə b̄e iyéesh ya mənyúúl mán.

13 Kúgá ná də balan nə ikúl í nyúúl bín də sá olíŋḡi námə nda bí bí ná málwaa mə mısém. Yidagá yə Zembí mənyúúl mán nəcé bi a shí yə, nə ndeé bi mú gwúm. Ntó, balanugá nə ikúl í nyúúl bín dúlə sá ótətəlí.

14 Sám í abúlé ná nyiŋgə jwú nə bi; nəcé bí cugé ná íjwúga í məc̄̄d, bi búsə mpáam mə Zembí d̄í.

Sá búsə mikwám mí cug á tətəlí

15 Ntó wə jí? Sá sáág *mısém nəcé sá músə mpáam mə Zembí d̄í, kú ná bə íjwúga í məc̄̄d di? Mb̄! Í ajəláyé nə bə ntó!

16 Ngaá bi mə mpú ná bí mə ká yə múúd mənyúúl nə bi é də sá nyə məgwág, bí shwal bə málwaa mé? Bi búsə málwaa mə múúd bí mə sá mógwág nə ndí yé. Bí mə ká

bə málwaa mə mısém, mısém mí kwaamb bí shwiy; bí mə ká bə málwaa mə Zembí, Zembí ci ná bí bí otətəlí ə búud.

17 Akíba nə Zembí nəcé yág íí, bi á də bə málwaa mə cug mısém; nji ja gaád íí, bi a mə kənd mílám mín myēsh njígúlá í ηgə jígulow buud bēsh yíid, njígúlá bí á lóg yí.

18 Bi a mə shwub nə mısém, bi músə málwaa mə cug ótətəlí.

19 Mə lás ná zhizhe lásúlə á buud nəcé bi ádé lēel gwág. Mwəw mə mpús íí, bi á də balan nə ikúl í nyúúl bín də cugə nda málwaa mə mısólúgú mí ádudanə, málwaa mə cug á kú bísh məc̄̄; zhúgúlá a cín̄ŋgú í á bə nə bi á də sá Zembí málwə. Jaá gaád íí, ságá nə ikúl í nyúúl bín í bág málwaa mə cug ótətəlí; zhúgúlá a cín̄ŋgú í é bə nə bi é ηgə cugə cug Zembí mə gwág nywa yí.

20 Mpugá nə ja bí á də bə málwaa mə mısém yí, í áshígé də bə bí yímbúlí nə bi kəndug mílám ótətəlí d̄í.

21 Wáyé mfíí bí á bə nə ndí ja jəŋg yí? Ngaá bi mú də gwág mısólúgú mín shwōn, nəcé mí á də bə myəŋg mi kənd múud nji shwiy dí myá?

22 Ká jaá ga, nda Zembí mə yíl bí mánýámá mə mısémúd sá nə bi bág málwaa mé ná, bi mú ηgə cugə cug á gwág nywa yí, bí mú námə nə cug á kandugə kandugə.

23 Haaw, sám í kwaamb múúd shwiy, nji Zembí nywaa mə yé múúd cug á kandugə kandugə mpáam nyéd; a yáná gwo kwon̄ mə Cwám̄ba wúsú *Kříst Yésus d̄í.

7

Sá ηgə s̄y nə Zembí mbií əgúgwáan

1 Bwaang, ja mə ηgə lás nə bí yí, mə mpú nə mə ηgə lás nə buud bwə mpú məc̄̄ wá. Ngaá bi mə mpú nə məc̄̄ mə də jwú nə muud nji ja múúd ηgə ná cugə yí?

2 Nda mudá, ηkúmba c̄̄é í ηgə laad nyə nə ηgwúm yé té wēsh ηgwúm ηgə ná cugə yí. Nji, ηgwúm mə ká yə, c̄̄é dəŋgú kú ná bií mudá.

3 Ntó ji ná, mudá mə ká ntə wúl njów báád ηgwúm ná nə mísh íí, bwə jəw nyə nə mudá mínəmb. Nji, ηkí ηgwúm mə yə, c̄̄é kú ná

6:5 Flp 3.10-11 6:6 Gal 5.24 6:9 Mis 2.27; Heb 9.25-28; 1Pr 3.18 6:11 Gal 2.19; 1Pr 2.24 6:12 12.1 6:14 5.2; Gal 5.18; 1Yn 3.6 6:15 6.1 6:16 Yuá 8.34; 2Pr 2.19 6:17 Yuá 8.32 6:18 8.15; 1Pr 2.24 6:21 7.5; 8.6, 13; Zhk 1.14-15 6:23 5.21 7:2 1Kr 7.39 7:4 6.4; Gal 2.19

nyingə bii múdá; á ká ntɔ wúl njów báád íí, á kú bæ múdá minɔmb.

⁴ Bwaanɔ, jí námə mbií ngwúð wɔɔngú shú dún, bi músə buud ɔ *Kříst, sá jɔɔng í á mɔ sá né bi bɔg mimbimbə shú sá í dúgyá nə mæççé yí. Bi á mɔ ntɔ məbwə mɔ múud shúsád, múúd nyə a gwúm yé. Í á sɔy ntó shú ná shé wúmáɔg Zembî mpumá*.

⁵ Nəcə, ja shé á ngə ná bæ iyéesh í çug múúd yí, mæççé mɔ á dɛ shwambulə bów-bôw iyéesh bíśú. Bów-bôw iyéesh bíśú byɔɔngú wə í á dɛ ngə sɛy sádí íkúl í nyúúlád, mpúmá a cínɔng nyə á bæ nji shwiy.

⁶ Jaá ga, shé mú mimbimbə shú sá í dúgyá nə mæççé mɔ á dɛ bii shé mikwám má; ntó, shé mɔ wú mikwám myɔɔngúð. Shé mú məlwaá mɔ Zembî mbií ágúgwáan Nkɛŋkɛ Shíshim ngə lwágulə shé yí, kú ná bæ mbií á yág shé á ngə bæ mæççé nda măsə cilyá ná.

Ká mæççé mɔ ngə kwínd jí

⁷ Shé kág ci ná jí? Mæççé mɔ mɔ yidá bæ *sám? Mbô! Í cúgé nə ŋkul bæ ntó! Nji, mæççé mɔ á mbəm bæ kú bæ, mɔ a shígé nywá mpu sá bwə jów ná sám yí. Nəcə, ççé í á mbəm bæ kú ci nə mɔ ná: «Ci wo kú wímb sá ŋkán», mɔ a shígé nywá mpu sá bwə jów ná iwímbúg yí.

⁸ Sám í á ŋwa zhí na mpéndí níð, í mú sá ná mɔ téédúg ngələ wímb isá mimbii mimbii. Mæççé mɔ ká bæ kú bæ, sám mɔ yə.

⁹ Té wêsh mɔ á ngə ná bæ kú mpu mæççé yí, mɔ á ngə çugə. Ká, nji mɔ á ka zə mpu mpéndí yí, sám mú bân lúu,

¹⁰ mɛɛ mú yə. Mpéndí í á bæ ná í kwáambug mɔ çug yí, í mú yidá kwaamb mɔ shwiy.

¹¹ Nəcə, sám í á ŋwa zhí mpéndíð, í mú jwángulə mɔ ná ndéé í mú gwílya mɔ.

¹² Sâ ngwúð, mæççé máá măsə ŋkɛŋkɛ sâ, sâ mæççé mɔ ngə jii yí í njúl námə ŋkɛŋkɛ sâ, í njúl tátəlí, ŋkí nywa.

¹³ Ká, ye sâ ányunywaá í mɔ yida bæ sâ shwiy shú dáamə? Mbô! Í cúgé ntó! Jí ná sám í á yida ŋwa zhí sâ ányunywaá dí ná í zə gwílya mɔ; ntó, mpéndí í mú sá ná sám

í mpúyág, í mpúg námə nyîn ná wúsə mbíya bów-bôw sâ.

Çug mísám í dɛ wá múud mányámád

¹⁴ Haaw. Sə mɔ mpú ná mæççé măsə sá á *shíshim, mɛɛ mɔ ngə ná bæ iyéesh í çug múud, mɔ jí kwám á *mísám.

¹⁵ Sâ gwáméfwó mɔ ngə sá yí, mɔ anɔgê nə wámbulə gwo. Mə anɔgê nə sá sá mɔ céél sá yí, nji sá mɔ ngə mpíi yí, gwə wə mɔ sá yí.

¹⁶ Nda jí ka bæ ná sá mɔ ngə sá yí mɔ anɔgê nə çeel gwo ná, mɔ mɔ ka dúg ná mæççé măsə jɔjɔ sâ.

¹⁷ Ntó, mɛɛ ná dí ngə sá isâ mɔ ngə sá yí, jisə sám í njúl mɔ nyúúlád yí.

¹⁸ Mə mpú búbálé nə ŋkul mɔ sá mánywa yí í cúgé çug múud jâmud. Yéesh nə yéesh jân wə mɔ jí nə ŋkul gwág yí; nji, kú nə ŋkul mɔ sá mánywa mɔ ngə çeel sá má.

¹⁹ Ntó jí ná, mánywa mɔ céél sá má, mɔ asáyé mwo; nji məbôw mɔ acéélé sá má, mɔ yidá mpu sá mwo.

²⁰ Nda jí ka bæ ná mɔ ngə sá sá mɔ acéélé yí ná, mɔ dí ngə sá isâ, jisə sám í njúl mɔ nyúúlád yí.

²¹ Mə mɔ ka kwey ná nyúl ŋkúl nyísə mádí çugud; ŋkul nyɔɔng wə í dɛ sá ná, ja jêsh mɔ céél sá mánywa yí, mɔ yida sá məbôw,

²² í njúl ná mɔ ngə gwág nywa mæççé mɔ Zembî mádí lám dí cwú.

²³ Nji mɔ mɔ kwey ná nyúl ŋkúl nyísə mɔ nyúúlád í ngə lumbəli nə isâ téduga wám í ngə magulə yí. Nkul nyɔɔng í ngə sá ná mɔ bəg kwám á ŋkul mísám mí nə ndí mádí íkúl í nyúúlád yí.

²⁴ A ŋkúnkwónulə mɔ e! Nyúúl ga í ngə kə nə mɔ shwiyud. Zə e bá yíl mɔ mɔga mányámád e?

²⁵ Yé Zembî, akíba nə wo kwonj mɔ Cwámba wúsú Yésus-Kříst dí!

Í mú ja gaád ná, fug nyâm í ngə sá ná mɔ bəg lwaá lú mæççé mɔ Zembî, iyéesh byâm byân í ngə sá ná mɔ bəg lwaá lú ŋkul mísám mí nə ndí yí.

8

Shíshim mɔ Zembî wə ngə kyey nə mbúgula

* **7:4** Mpumá nyɔɔng wə misólúgá. **7:5** 6.21 **7:6** 6.7; 8.2-4; 2Kr 3.6 **7:7** 4.15 **7:7** Mbá 5.21; Mat 2.16-17; 3.6 **7:8** 1Kr 15.56 **7:9** 5.13 **7:10** Ləv 18.5 **7:11** Mat 3.13 **7:12** 1Tm 1.8 **7:14** Sôm 51.7 **7:15** Gal 5.17 **7:18** Mat 8.21; Flp 2.13 **7:23** Gal 5.17; Zhk 4.1; 1Pr 2.11 **7:24** 1Kr 15.57 **8:1** 1.18; 5.1

1 Ntó, jaá ga di, buud bwá mú buud ó *Kríst Yésus wá bwá anyíngáyé ná kwo bwama nà intúgúlí í *mísám.

2 Nkul Nkèṅkè Shíshim jí nà ndí yí í má yíl wo mányámá má mísámúd, wo abulé ná kwo yə shwiy lá mísám, nəcə ṅkul nyəṅg wá í dɛ yə múud mə Kríst Yésus cug.

3 Məcə mə Moyíz má á shígé bə nà ṅkul sà ntó nəcə cug múúd í cúgé nà ṅkul bə mwo. Nji, Zembî nyə a shí sâ; nyə á nti Mwân yé zə jímbal búúd misám. Mwân mú zə ṅwa nyúúl búúd ɔ mísám bí nà ndí yí, ná ndéé Zembî mú yə nyúúl nyəṅgú intúgúlí í mísám.

4 Nyə á sâ ntó shú ná shé bág nà ṅkul mə bə ótátəlí bēsh məcə mə ṅgə jí wá, ná ndéé iyéesh í cug múúd ná dí í é ṅgə kyey nà shé, í é bə Nkèṅkè Shíshim.

5 Buud iyéesh í cug múúd í ṅgə kyey nà ndí wá, isâ í cug múúd wá bāṅ bwá dɛ təl shwóg yí. Bəṅg Nkèṅkè Shíshim ṅgə kyey nà ndí wá, bwá dɛ təl isâ í Shíshim shwóg.

6 Mpugá ná muud mə bə iyéesh í cug múúd yé, məshíné mé mäsə nji shwiy*, í njúl ná muud mə bə iyéesh í Nkèṅkè Shíshim yé, məshíné mé mäsə cug, nyə é cugə ná shɛɛ.

7 Nəcə wála lúú iyéesh í cug múúd dí wúə ifamuga ṅgələ fam Zembî; í aṅgə nà sá məcə mə Zembî məgwág, í cugé námə nà ṅkul bwele sâ mwo məgwág.

8 Buud bwá ṅgə bə iyéesh í cug múúd wá bwá cúgé nà ṅkul nywa Zembî lámúd.

9 Ká bí bá bí aṅgə ná bə iyéesh í cug múúd, bí mú ṅgə bə Nkèṅkè Shíshim, nəcə a njul bí mányúúlúd. Muud cúgé nà Shíshim má Kríst yé, cugé múúd má Kríst.

10 Nji, nda jí ná Kríst njul bí mányúúlúd ná, mányúúl mán má é tɛɛm ṅgə yə nəcə mísám, *mishíshim mín mí é ṅgə ṅwa cug† nəcə Zembî nyə a má ci ná bí músə otátəlí ɔ búúd.

11 Nkí bí bí nà Shíshim má Zembî muud nyə a gwúmashi Yésus yé, mpugá ná nyə e bá námə sá ná Shíshim yé wəṅgú í gwúmashíg mányúúl mán mâ shwiy mənɪ.

12 Nda jí ntó ná, bwaṅg, mpugá ná shé búsə nə mpwálá, nji kú bə mpwálá ná shé ṅgəg nə nyíngə bə iyéesh í cug múúd.

13 Nəcə, bí má ká ṅgə bə iyéesh í cug múúd íí, bí mə bá yə; bí má ká yida ṅgə sá ná Nkèṅkè Shíshim ṅgəg nə gwílya misóólúgú mányúúl má dɛ sá myá, bí bá cugə.

14 Mpugá ná buud bēsh Shíshim má Zembî ṅgə kyey nà ndí wá, bwó wá búsə bwân ó Zembî.

15 Nəcə, Shíshim bí á lág yí í cúgé *shíshim í sá ná bí bág məlwaa, bí nyíngə ṅgə cugə cug ífwaas yí. Bí á yida lág Shíshim í sá ná bí bág bwân ó Zembî yí; Shíshim wəṅg í yá shé ṅkul ná shé kímúg ná: «Abba‡, Dâ!»

16 Nkèṅkè Shíshim nyəməfwó ṅgə námə lwágulə *mishíshim míshé ná shé búsə bwân ó Zembî búbálé.

17 Nda jí ná shé búsə bwân ó Zembî ná, shé búsə námə nə kəwš wá Zembî. Shénəṅ Kríst shé má bá kəwula məkəw, ṅkí shé ṅgə námə kəwula micúṅ myé. Shé ṅgə kəwula micúṅ myé shú ná shénəṅ bēsh bág ṅkəṅwəwá mənṅkəṅwəwá mé.

Milwaná myâ mwəw má ṅgə zə má

18 Jugúlə shé ṅgə jug mwów mága dí yí í cúgé təw sâ ja má tédúgá bímbí Zembî mə bá sá ná shé ṅkəṅwəwag yí.

19 Nəcə, Zembî mə bá zə sá ná buud búsə bwân bé wá bwá mpúyág. Ná ndéé, isâ byēsh Zembî nyə á té yí í ṅgə bwánd sâ jəṅgú nə milám ná jig-jig.

20 Nji, ja gaád íí, mól mənṅkul má ṅgə lwáfulə isâ byəṅg ná í ṅgəg nə bə cug á kú nə shwóg kú nə shug. Isâ byəṅg dí í á vāṅ ná í ká biil mənṅkul məṅgúd, Zembî wá nyə a nyasulə byo cínəṅ. Nji, isâ byəṅg byēsh í ṅgə bwánd nə búgə ná

21 dúl jwówúd Zembî mə bá yíl byo lwéfúlí jəṅgúd, nəcə lwéfúlí jəṅg í ṅgə caam. Ja Zembî mə bá yíl byo cínəṅ yí, í bá ka lág cug fulí bwân ó Zembî bwá ṅgə cugə yí nə mənṅkəṅwəwá bwá ṅgə ṅkəṅwəwá má.

8:2 3.27; 7.7-11 8:3 Gal 4.4; Flp 2.7-8; 2Kr 5.21 8:4 6.22; 7.4; 13.10; Gal 5.16, 25 8:6 6.21; Gal 6.8 * 8:6 8.6 Wa, shwiy dásə béégyálə nə Zembî, kú bə zhizhe shwiy sá má mpú yí. 8:9 1Kr 3.16 8:10 Gal 2.20; 1Yn 3.24 † 8:10 8.10 Ból bwá ṅgə ci ná: «Shíshim má Zembî ṅgə yə bí cug». 8:11 2Kr 4.14 8:12 6.18 8:13 Gal 6.8; Ifz 4.22-24 8:14 1Yn 2.29-3.1 8:15 Mak 14.36; Gal 4.5-7 ‡ 8:15 **Abba**: Ciyá nɪ í ká ná Dâ. 8:17 5.12; Gal 4.7; Flp 3.10-11 § 8:17 Kəw á jəjə isâ Zembî nyə á kwəṃusa shú bwân bé yí. 8:18 2Kr 4.17 8:19 Kol 3.4; 1Yn 3.2 8:20 Mət 3.17-19

22 Sá má mpú ná, zə wóós kíkídíga, isâ byêsh Zembî nyə a té yí í ngə ná jug, ngə leegya nda mudá ngó kwiy miná ná a zə byá yé.

23 Í cúgé námə nji isâ byəəngú; təə sá bəəng Zembî nyə a má yə Shíshim yé tən məkagulá wá, sá ngə námə leegya ngələ bwánd fwála Zembî mə bá zə təl sá cé bwán bə dí yí, fwála á bá námə zə yíl mányúúl məsú mányámád yí.

24 Nəcə, Zembî nyə a má cug sá, nji sâ jəəng í afwóyé ná nyîn, sá ngə ná bwánd bwándúg nə búgá. Sâ múúd ngó bwánd nə búgá yí, á ká dúg gwo, ye nyə é kwo ná bwánd?

25 Nda jí ná, sâ sá aŋgê nə dúg yí, sá ngə bwánd gwo nə búgá ná, sá ngə bwánd gwo nə jísów.

26 Námə mbií ngwûd wəəngú, Nkɛŋkɛ Shíshim ngə námə kwíínd sá tag dúsú; sá ádɛ mpu sâ í jí ná sá gwáámbug Zembî mājəgula məsú yí. Nji, Nkɛŋkɛ Shíshim nyəmɛfwó má də jəgula shú dúsú, də leegya mbií míleegya íciyá í lású bísú í cúgé nə ŋkul féég yí.

27 Zembî nywáá muud má də bigas ísâ í lâm yé, á də mpu ísâ Nkɛŋkɛ Shíshim má də gwáámbug cínəng yí; nəcé Nkɛŋkɛ Shíshim ngə jəgula shú óbúgula námə nda Zembî mə jí ná.

Zembî ji cugye

28 Sá má mpú ntəg ná Zembî má də sá sâ jêsh í shúgálág ŋkí nywa shú búúd bwə céel nyə wá, buud nyə á jəw táduga yéd wá.

29 Nəcə, buud Zembî nyə á bwey fwo tééd mpu wá, nyə á bwey féesh bwo ná bwə bɛ́ɛ́lag Mwán yé, Mwán yé bəg cúmbá á zhwog omínyəŋə.

30 Buud nyə á bwey féesh ntó wá, bwó wə nyə á jəw wá; buud nyə á jəw wá, bwó wə nyə á ci ná búsə otátəlí ə búúd wá; buud nyə á ci ná otátəlí ə búúd wá, bwó wə nyə á yə gúmá wá.

Sâ cúgé nə ŋkul yíl shé cɛəlí má Zembî dí

31 Shé kág ná nyingə ci ná ji? Nkí Zembî ngə kyem sâ, zə jí nə ŋkul nyingə lumbali nə sá?

32 Nyə a shígé jagulə fwámé Mwán yé, nyə a kɛenzh nyə shú dúsú. A tééd fwo kɛenzh Mwán yé, ngaa ná nyə é kwádulə yə sá isâ byêsh ashwá?

33 Zə jí nə ŋkul shwəman búúd Zembî má féesh wá? Ngaa Zembî nywáá nyə a má bwey ci ná búsə otátəlí ə búúd?

34 Zə jí nə ŋkul sámb bwo lású? Ngaa Yésus nyə a shí yə; bul nyingə bə ná, nyə a shí gwûm, a njul Zembî dí mbwə mənchwûm, a ngə jəgula shú dúsú.

35 Jí jí nə ŋkul sá ná sá béégyág nə cɛəlí Zembî ngə cɛəl sá yí? Ye *incwaw í ntəg, ye yágúwó, ye cúwúlí, ye zha, ye məbúwa, ye isâ í áwuwaɣwə, ye shwiy ná bwə gwú sá?

36 Ngaa jí cilyá Kálad Zembî dí ná: Shwiy í ngə wáámbug sá jwów dêsh nəcé wo.

Bwə dúg sá nji nda itəw
bwə ŋkág nə ndí ná bwə ká cígə yí.

37 Nji, sá ngə jág bul ntə isâ íni byêsh. Nəcə muud ngə cɛəl sá yé ngə sá ná sá ngəg nə ntə.

38 Mɛɛ mə ngə ntəg mpu búbálé ná gúl sâ cúgé nə ŋkul béég sá nə cɛəlí Zembî ngə cɛəl sá yí: təə shwiy, təə cug, təə *wəəngəles, təə isâ í ngə wá buud mányámád yí, təə cug ga, təə jəəng zág yí, təə isâ í ngə ntə buud ŋkul yí,

39 təə mənkuul má gwəw, təə məəng má shí, təə gúl sâ Zembî nyə a té yí, kú nə təə sâ jí nə ŋkul béég sá nə cɛəlí Zembî ngə cɛəl sá kwoŋ mə Cwamba wúsú *Kříst Yésus dí yí.

9

Izəryəl ji féeshá má Zembî

1 Námə nda má jí múúd má *Kříst ná, búbálé wə má zə lás éga, mə abwíngé ijóó; lâm wâm Nkɛŋkɛ Shíshim ngə kyey nə ndí yí í ngə magulə ntó.

2 Mə ngə ci fwámé ci ná lâm cúgé bwelɛ bə mə ná shee, mə ji nə məma məcəy mə lâm má ngə kə nji shwóg nə shwóg.

3 Mə ji námə nə ŋkul jee magulə ná məmɛfwó bəg nə məzhúngúlú, ná mə wə yídag béégya nə Kříst shú bwáang wá kúl búúd má á zə byəl byélé á shí ga yí.

8:23 2Kr 5.2-5; Ifz 4.30 8:24 2Kr 5.7; Heb 11.1 8:25 2Kr 4.18 8:27 Sôm 139.1 8:28 Zhb 2.10; Ifz 1.11 8:29 Kol 1.18; Heb 1.6 8:30 1.7; 5.2; 2Te 2.13-14 8:31 Iza 50.8-9 8:31 Sôm 118.6 8:32 5.8; Yuá 3.16 8:34 4.25; Mis 2.33; Heb 7.25; 1Yn 2.1 8:35 2Kr 5.14 8:36 Sôm 44.23; 2Kr 4.11 8:37 1Yn 5.4-5 8:38 Ifz 1.21; 1Kr 3.22; 15.24; 1Pr 3.22 8:39 5.5; Yuá 3.16; 2Kr 13.13; Ifz 1.4; 2.4; 1Te 1.4; 2Te 2.16 9:2 MmN 32.32

4 Bwá, bag ó *Izarəyêl, Zembî nyə á ηwa bwo tâη bwân bé, a yə bwo mənəkənəwa mé, a sá isə nə bwo, a yə bwo məcəξ mé, a yə bwo zhií ná bwá dúg yə nyə gúmá, a kaag bwo mənkaagə mé.

5 Bwá wə bí nə ímpáámbé í á fwə ibeend, mpwəη buud nyáηúđ wə Krîst nyə á zə byêl byélé á shí ga yé, nyə, Zembî mə ntə sâ jêsh yé, á jəla nə gúmá kandugə á kandugə! Amen.

6 Ntó cugé ná ηkaagə mə Zembî í á mə yə íyíy-yíy, mbô. Í yidá bə ná, mpwəη buud Izarəyêl nyêsh dí nyísə fwámé Izarəyêl;

7 nyêsh tεem námə bə mpwəη buud mə *Aburaham, nyêsh dí nyí fwámé bwân bé. Nəcə Zembî nyə á ci nə Aburaham ná: «Wə *Izaag wə mpwəη buud mə á kaag wo í bá zhu yé.»

8 Ntó mə ké ná, bwân múúd mə byá nə yéesh jé á muud wá, bwó dí búśə bwân ó Zembî; bəηg á byá nə ηkaagə mə Zembî wá, bwó wə búśə nyə fwámé bwân.

9 Nəcə Zembî nyə á kaag ná: «Mə bá nyingə zə námə mbií fwálá gaád, *Sara mú bá bə nə mwámudûm.»

10 Í cúgé námə nji bímbí mə ηgə ci ni. Gúl sâ í á bə ná, Rəbéka bá mpáámbé jísú Izaag bwá mú bə nə bum lə məwáás.

11 Í á ka bə, bwân kú fwo byêl, bwé kú fwo sá təə mánýwa təə məbôw, Zembî mú sá nə tédúgá yé í bwámag. Nəcə tédúgá yé í də bə nji nda nyáméfwó mə féesh ná.

12 A də féesh múúd, kú bə ná muud nyə ámə fwo sá mísóólúgú, nji muud á céél jôw yé, a jôw. Ntó, nyə á ci nə Rəbéka ná: «Mwân acúmbâ mə bá bə mwân á ntombú lwaá.»

13 Gwá wə jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná: «Mə á cεel *Yákwab, mə mpii Iso».

Zembî cugé nə olíηgí

14 Ntó mə ké ná jí? Ná Zembî jí nə olíηgí? Mbô! Í cúgé ntó!

15 Mpugá nə nyə á ci nə Moyîz ná: «Nyəηg mə é cεel gwág ηkúηkwónúlə yé, mə gwág;

nyəηg mə é cεel gwág cey lámúđ yé, mə gwág.»

16 Ntó jí ná Zembî mə də féesh múúd nə lám íηkúηkwəη, kú bə nəcə muud bálə nə yéesh, ηkí ntâg nə muud bulúlə yímə.

17 Sá jəηg wə jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná Zembî nyə á ci nə Farawôη ná, «Mə a tâl wo njwú-buud shú ná mə lwóyá ηkúl nyâm wódí, jíná dâm jwəg shí nyêsh.»

18 Ntó jí ná Zembî mə də sá ná, muud á céél gwág ηkúηkwónúlə yé, a gwág; nyəηg á céél sá ná a bág nə nún yé, a sâ.

Zembî jí fulí nyádí míféeshád

19 Wo é ci na ná: «Ká nəcə jí Zembî mə nyíngə də jum búúd yí? Nəcə, zə jí nə ηkul ləl lúu nə cígúlá Zembî mə ηwa yí?»

20 Eéékyé, yé mwâ muud! Wo wə zə ná wó kaad nə Zembî? Ye mpii nyí nə ηkul ci nə muud nyə ámə mε nyə yé ná: «Nəcə jí wo ámə mε mə ntúga yí?»

21 Nkí ntâg nə ye məəl məmpií cugé nə zhií ná a még isá í gúmá, mε námə zhizhe isá nə yagə jé ηgwúd nə ηgwúd?

22 Zembî nyə á cεel lwóya mpimbə jé nə ηkul nyé; nji, buud í á bə ná a jáηguləg nə zhwunú wá, nyə á yida jísəw bwo kú lámusa.

23 Nyə á jísəw bwo ntó shú ná buud á gwág cey lámúđ wá bwé mpúg bímbí á jí nə milwanə yí, bwó buud nyə á bwey kwəmsa ná a bá yə mílwanə myəηg wá.

24 Buud bəηgú, jísə sá buud nyə á jôw wá. Nyə á jôw ntâg sá, kú bə nji wúlə *Oyúden dí, nyə á jôw námə buud íkúl ishúsád.

25 Jí námə nda nyə á ci kálaad mə Ozé dí ná; ná:

Kúl búúd í á shígé bə kúl jâm yí,
mə bá jôw gwo ná kúl jâm;
buud mə á shígé bul cεel wá,
mə jôw bwo ná wəabábə.

26 Námə kúkúl nyə á ci nə bwo ná:
bí cugé kúl jâm yí,
bwá bá jôw bwo cínəηg ná
bwân ó Zembî á kuwó.

9:4 bag ó Izarəyêl: MmN 4.22; Ozê 11.1 **gúmá**: MmN 16.10; 24.16-17; 40.34-35 **isə**: Mət 17.7; MmN 24.7-8 **məcəξ**: MmN 20-24 **mənkaagə**: 3.2, 4; 4.13, 17; Gal 3.6, 14 9:5 15.8; MmN 3.6, 15 **Krîst**: Mət 1.1; Rom 1.3-4 9:6 3.3-4; 2.28-29 9:7 Mət 21.12; Mat 3.9 9:8 Gal 3.7; 4.23 9:9 Mət 18.10, 14 9:10 Mət 25.21-23; Rom 11.6 9:13 Mal 1.2-3 9:14 3.5; Mbá 32.4 9:15 MmN 33.19; Mat 20.1-15 9:16 Ifz 2.8 9:17 MmN 9.16 9:18 MmN 4.21; 7.3; 9.12; 14.4; 1Pr 2.8 9:20 Iza 29.16; 45.9 9:21 Zhe 18.6; 2Tm 2.20 9:22 2.4, 8 9:23 5.2 9:24 1.16; 10.12 9:25 Ozê 2.23; 1Pr 2.10 9:26 Ozê 1.10 9:27 Iza 10.22-23

27 Izayí nyə a shí námá bwú ñkágú shú *Izarəyêl ná:

Buud ɔ Izarəyêl tɛɛm bulya nda shɛ á mân, Zembî mə bá cug nji búbaalê.

28 Nacé, Zembî mə bá sá sóólúgú nyə á ci yí wa shí gaád; a bá casulə wə ná máñ kú bwánd.

29 Jí námá nda Izayí nyə á bwey ci ná, ná: nda nacé Cwamba á ñkul nyêsh lúgálə sá búbaalé bwán, ñki sá á má zə bə nda Sódóm, námá nda Gomor.

30 Shé kág ci na ná jì? Shé má ci ná ikúl í cúgɛ Oyúden yí, í á shígɛ ñgə sɔ zhíí ná Zembî cíg ná búsa otátəlí ɔ búúd; nji, Zembî má ci ná búsa otátəlí ɔ búúd nacé bwá jéégúlə míkwon wá Yésus.

31 Ká Oyúden bāñ bwá á ñgə sɔ ná bwá bá otátəlí nə baagulələ məcɛɛ; nji, bwá áshígɛ bə.

32 Bwá á shígɛ ka bə otátəlí nacé jì? Nacé bwá á shígɛ ñgə bwánd ná bwá é bə otátəlí nacé jéégúlə kwon wá Yésus. Bwá á ñgə táduga ná bwá é bə otátəlí nacé ñgálə sá misóólúgú; bwá á ka bwíim kwóógú lá mábɔɔgúd,

33 námá nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná; ná: Dugá! Mə má bwíig kwóógú lá mábɔɔgú Siyôn*

kwóógú í é də búlal búúd yí.

Nji, muud mə jéég kwon cínəng yé nyə abúle sámba.

10

Zembî mə cug múúd yêsh mə búgula yé

1 Bwaanɔ, mə ñgə bul jii ná Zembî yág *Oyúden cug, gwá wá má jì nyə májəgula mām dí yí.

2 Jí búbalé ná bwá á má mpu wá mílúú ázembî dî, mə jee námá mpu bwíing ntó. Nji, bwá ñgə wá mílúú nda wəancím-ncím, kú mpu isá bwá jálá nə mpu yí.

3 Jí ná, bwá ampúyɛ gwág váál Zembî mə də sá ná muud bég tətəlí yí, bwá á má ka ba nyán zhíí shú ná bwá bég otátəlí mísh má

Zembî dî. Bwá á má yida sá míngáádá nə otátəlí ó Zembî.

4 Jí ná, iséy məcɛɛ má á ñgə cɛel sêy yí, *Kríst wá nyə á zə casulə byo shú ná muud yêsh mə *búgula yé, Zembî cíg ná a jì tətəlí muud.

5 Í njúl ná, shú bálə tətəlí nacé məcɛɛ, Moyíz nyə á cilə ná: «Muud yêsh mə báágúlə məcɛɛ yé, nyə é *dúg cug nacé məcɛɛ.»

6 Nji, shú bálə tətəlí muud nacé búgá, cilyá wúsə ná: «Nda ci wódí lámúd ná: zə má bá bád kə jonud?» Ntó jì ná wó cɛel ná Kríst nyíngəg shulə.

7 «Nda námá beeg ci ná: zə má bá shulə kə mínjím?» Ngaá Kríst nyə a shí bwey wú mínjím?

8 Micilyá myáá mí ñgə ci ná: «Lán wí wo kúnə-kúnə, wí wódí mpud, wí wódí lámúd». Lán wəəng wá sá ñgə cúndə yí, lán í ñgə jíguli buud búgá yí.

9 Jí ná, wó ká lás nə mpu wô ná Yésus jí Cwamba, wo búgula nə lâm wô ná Zembî nyə a gwúmushi nyə, wo dúg cug.

10 Jí ntó. Muud má də búgula nə lâm, Zembî mú ci ná a jì tətəlí muud; muud lás nə mpu, Zembî mú yə nyə cug.

11 Nacé Micilyá mí ñgə ci ná: «Muud mə jéég kwon nyádí yé nyə abúle sámba.»

12 Ntó jì ná mwâ Yúden nyə aɱgê nə salan nə mwâ Gərêk; bêsh bí nə Cwamba ñgwûd. A də bwádan nə buud bêsh bwá jôw nyə wá zhwog zhwog ibwádán.

13 Micilyá mí ñgə ci ná: «Muud yêsh mə bá kámb Cwamba yé, a bá dúg cug.»

14 Ká ntudélé búúd bwá é kámb Zembî, bwá kú fwo búgula nyə yé? Ntudélé bwá é búgula, bwá kú fwo gwáduga lán yé yé? Ntudélé bwá é gwáduga lán yé, kú nə muud mə cúndə yé?

15 Ntudélé múúd nyə e cúndə, Zembî kú fwo lwâm nyə yé? Micilyá mí ñgə mpu ci ná: «A mân jɔjɔ məkuú ná ndeé məkuú mə búúd bwá ñgə kyey nə jɔjɔ lán wá e!»

16 Ká, buud bêsh dí bwá á magulə Jɔjɔ Kéel. Jí námá nda Izayí nyə á ci ná, ná: «Cwamba

9:29 Iza 1.9 9:30 10.20 9:31 10.2-3 9:32 4.4-5 9:33 Iza 8.14; 28.16; 1Pr 2.6-8 * 9:33 Siyôn: Nyə á bə məma mbán bwá á lwɔ ñgwála á Yurúsalem cínəng gwów yí. 10:1 9.1-3 10:2 Mis 22.3 10:3 1.17 10:4 Gal 3.24-25 10:5 Ləv 18.5; Gal 3.12 10:6 Mbá 30.12-14 10:9 1Kr 12.3; Flp 2.11 10:11 9.33 10:12 3.22 10:13 Zhu 3.5 10:15 Iza 52.7 10:16 Iza 53.1; Yuá 12.38 10:17 Yuá 17.20

9:33 Iza 8.14; 28.16; 1Pr 2.6-8 * 9:33 Siyôn: Nyə á bə məma mbán bwá á lwɔ ñgwála á Yurúsalem cínəng gwów yí. 10:1 9.1-3 10:2 Mis 22.3 10:3 1.17 10:4 Gal 3.24-25 10:5 Ləv 18.5; Gal 3.12 10:6 Mbá 30.12-14 10:9 1Kr 12.3; Flp 2.11 10:11 9.33 10:12 3.22 10:13 Zhu 3.5 10:15 Iza 52.7 10:16 Iza 53.1; Yuá 12.38 10:17 Yuá 17.20

e, zá nyə a *magulə lán sá á ngə kyey nə ndí yé?»

17 Í njúl ná búgə í da zhu lán múúd mə gwág yíid; lán wəəng wə Kéel mə Kríst.

18 Mə ngə ka shílə ná: Ye Oyúden bwə á shígé gwág lán wəəngú e? O! Bwə á shí dí gwág hí? Ngaá Micilyá mí ngə ci ná: Buud bwə á shí gwág məkəl shí ga nyêsh dî; obwiingye ə lán iciyá byáñ í á shí kə ná ndeé kə kumə íjumə í shí byêsh dî.

19 Ká mə nyiŋgə námə jí ná: «Ye bag ó *Izarəyêl bwə á shígé wámbulə gwág? Bwə á shí yida gwág. Ngaá ná Moyíz nyə a shí bwey jaaw bwo nda Zembî nyə a lás ná, ná: Mə bá sá ná bi sáág bóól búúd wú, í njúl ná bwə cúgə námə fwámé lwoŋ búúd, Mə sá ná bi fíimug lwoŋ búúd jí kú nə fəg yí.

20 Izayí nyə a bəle námə lás ná, Zembî mə ci ná: Buud bwə á shígé ngə sɔ mə wá bwə á kwey mə.

Bəəng bwə á shígé ngə jí mə təə sá wá, mə a sá ná bwə mpúp mə.

21 Nji, shú bag ó Izarəyêl, á ci ná Zembî mə ci ná:

Mə mə téég məbwə jwəw ncindí ngələ jəw bwo, bwə kúl búúd á məlwə, kúl búúd á miŋgáádə.»

11

Zembî nyə a shígé myaas kúl búúd jé

1 Mə shílə ná ná, ye Zembî nyə a mə myaas kúl búúd jé e? Mbô! Í cúgə ntó! Ngaá mə jí mwân *Izarəyêl, mwân á mpwoŋ buud mə *Aburəham, bəend mə Bəŋzhamê dî?

2 Zembî nyə amyáásé kúl búúd jé nyə á bwey féesh yí. Ye bi mə jág sá Mícilyá mí ngə bwiing shú mə Eli ja nyə á shwəman Izarəyêl wə Zembî yí?

3 Ná Eli nyə á ci ná: «Cwáməba, bwə mə shîn gwú *búúd ə mícúndə bwô, bwə shîn caam *wəálatăr bwô; mə mə lág fwó, bwə ngə námə sɔ ná bwə gwú mə.»

4 Nji, Zembî nyə á bəsa nə nyə ná jí? Ngaá nyə á ci ná: «Mə á kənd buud otóóshin zəŋgbá koogú shú dām məmэфwó, bəñ bwə á

shígé bwəle kúd məbwəŋ shí ná bwə yə Baal gúmá.»

5 Námə mbií ngwúdu wəəngú, gúl búbaalé buud Zembî nyə a féesh mpáam nyéd yí jí ná ja gaád.

6 Nyə a féesh bwo mpáam nyéd, í á shígé bə ná bwə á fwo sá wúl jə sóólúgú; í ká bə sá mísóólúgú, mpaam kú ná bə mpaam.

7 Ntó mə ké ná jí? Ná sá bwân wə Izarəyêl bwə á ngə sɔ yí, bwə ábíyé gwo; nji búbaalé Zembî nyə a féesh yí, gwə wə mə bií gwo. Bóólúgá bəñ bwə á sá miŋgáádə

8 námə nda jí cilyá Kálad Zembî dí ná; ná: Zembî nyə a sá ná,

zə wóós múús hí
bwə bəg minjímbúlá,
mísh máŋ mə bəg kú dág,
məlwə máŋ mə bəg kú gwág.

9 Dávid mə ci námə ná:

Isəəngyá í dəg byáñ í bəg bwo láámb,
í bəg bwo wód, bwə bílúg ná ndeé,
bwə bəg ləg myəna mí jálá nə bwo myá.

10 Mísh mə bəg bwo yídúgú nə yídúgú ná ndeé bwə ngəg nə jújufə nda wəəncím-ncím;

sáág ná bwə jíg mányámád kú yəwəla.

11 Mə shílə ná ná, Ja *Oyúden bwə á sandəla ntáni yí, ye bwə á búla mbəəgú á kandugə? Mbô! Í cúgə ntó! Iwushí byáñ í á mə yida sá ná Zembî cúgəg ikúl ishús, á cəg byo shú ná Oyúden bwə sáág wú.

12 Dugá, iwushí Oyúden bwə á wush yí í á sá ná buud ə shí bwə bígúg; búlúlə bwə á bəl yí sá ná ikúl ishús í bígúg. Nkémúsá ná í bə ntáni, nkəməsa nə ja Oyúden bəsh bwə bá magulə *Kríst ná ndeé bwə *dúg cəg yí.

13 Yésus nyə á lwám mə ná mə bwíingug ikúl í cúgə Oyúden yí Kéel dé. Ntó, mə jaaw bí buud cúgə Oyúden wá ná mə ngə gwág nwyə iséy byám byəəngú.

14 Mə ngə gwág byo nywa ntó nəcé mə jí nə búgə ná mə e shwəmbulə bag dām Oyúden ná bwə sáág wú ná ndeé bóól wə cínəngú bwə mú dág cəg.

15 Yílúlə Zembî nyə á yíl bwo málánjúd yí í á sá ná buud ə shí bəsh bwə bíg zhí bwə

kwámbulá nə nyə. Í tééd ná bæ ntó, ηkəmusa nə ja bwé bá nyiŋgə zə məbwê má Zembî dí yí. Ngaá í bá bæ bwo nda bwé má gwúm gwúmúg í!

16 Ja múúd mə sá ná, buléd á tééd sá nə mpumá á má mwáágulə yí, a kənd gwo koogú shú má Zembî yí, ngaá ná a má kənd mpúmá nyêsh koogú shú má Zembî í? Í ká bæ ná mikɔɔlá mí líí mísə sâ má Zembî, ngaá ná məbwê má líí jəŋg mə é bæ námá Zembî isâ byé?

17 Sá ηwágá ná bwân ó Izurəyêl nda olivyê Zembî nyə á bɛ yé. Zembî nyə á ka fêy mósól məbwê má líí jəŋgə, a mú kə ηwa wo, wo njúl mbwê á olivyê nyə á kɔ ntó yé, a zə fɛɛn kúl nyə á fêy məbwê nyédí olivyê dí yí. Wo músə námá ηgə ywó məkúl má ηgá bád wú mikɔɔlá mí líí jéd má.

18 Wo ajáláyé nə sá ηkwámá nə fwámé məbwê má líí, wo dí ηgá ηkêny mikɔɔlá, mikɔɔlá wá mí ηgá ηkêny wo.

19 Wo é ci ná: «Ŋgaá ná nyə a fêy məbwê má líí shú ná mɛɛ mə fáánɛwog cínəŋg?»

20 Jí mpu bæ ntó. Zembî nyə a wéég məbwé má líí nəcé má bálə kú nə búgá; wɛɛ má ka ntâg ηwa jiya nəcé wo bálə nə búgá. Nji, wo kú bɛɛg ηkêny nyúul, yidagá bæ nə fúndágá.

21 Zembî tééd fwo bæ kú jagulə fwámé məbwê má olivyê yé, wɛɛ wá nyə é jagulə yé? Wo ó bɛy!

22 Dúgúg ná Zembî ji nə jɔ lâm, a njúl námá nə ηkúd. A ji nə ηkúd shú bəŋg bwé á má búla wá; a njúl nə jɔ lâm shú dwô, ηkí wo ηgə kə shwóg nə ηgélə jéég nyúúl jɔ lâm jé jəŋgád; ηkí ntó dí, a bá námá fêy yíl wo.

23 Bəŋg bwé á búla wá bân íí, bwé ká yəw cug jáŋ á kú nə búgá, Zembî ηwa bwo, nyiŋgə fɛɛn kúl bwé á fwo də bæ yí, nəcé a ji nə ηkul mə sá ntó.

24 Wɛɛ muud wó á bæ mbwê á olivyê nyə á kɔ ntó yé, Zembî nyə á kə fêy wo zə fɛɛn nyédí olivyê dí kúl wó áshígé byêl yí. Nkámásá ná á sá ntó nə wo, ηkəmusa nə bəŋg bwé bwey bæ məbwê má líí jəŋg wá. Ngaá ná nyə e bá námá zə nyiŋgə fɛɛn bwo kúl bwé á byêl yí?

Kúl búúd Izurəyêl jêsh í bá dúg cug

25 Bwaanŋ, mə acéélé ná bi jágúg jəjɔ yuug Zembî nyə á ηgə baagulə shwoó dí ga, bi a bá dúg ná bi má bul bæ nə fɛg. Jí ná, bósól bwân ó *Izurəyêl bwé bá námá bæ nji miŋgáádə miŋgáádə ná ndéé kə wósos ja bíl íkúl byêsh í bá kə wá Zembî yí.

26 Ntó, kúl búúd Izurəyêl jêsh í mú námá bá *dúg cug nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, náoó:
Muud mə bá zə yíl búúd mányámád yé mə bá zhu Siyôn*.

A bá zə jímbal bag ɔ Yákwab cug jáŋ á kú bish Zembî.

27 Sɔ mə bá sá nə bwo wá ni.

Mə bá sá gwo ja má bá yíl bwo *misám myáŋ yí.

28 Nda *Oyúden bwé ηgá ban Jəjɔ Kéel ná, Zembî ηgə ηwa bwo nda mizhízhiŋ myé, sâ jəŋg jí shú mfíí wán; nji, nda nyə á bwey fêesh impáábə byáŋ ná, á bul cɛel bwo.

29 Mpugá ná Zembî nyə ádé nyiŋgə déég sâ nyə ámə yána yí, a kú nyiŋgə cénd njúwúlú nyə ámə jəw múúd yí.

30 Nəcé, yág íí, bi a sá Zembî məlwê. Nji, kidíga, a má gwág bí ηkúnkwónúlə. A gwág bí ηkúnkwónúlə ntó nəcé Oyúden sálə nyə məlwê.

31 Ná ndéé, bwé ηgə sá Zembî məlwê ja gaád shú ná a gwágúg bwo cey lámúd námá nda nyə á gwág bí cey lámúd ná.

32 Nəcé Zembî nyə a fad buud bêsh íbyeshed shú ná a bāg námá gwág bêsh ηkúnkwónúlə.

Shé gúmálúgá Zembî

33 Oó! A nyāŋ məma fwo múúd ná ndéé Zembî e!

A fɛg nyé nə mpúyá yé í má lal ηkúl e!

Muud cugé nə ηkul shwánzulə mícígúlá myé, muud cugé nə ηkul bigas íyuug á má yigúla yí.

34 Micilyá mí ηgə mpu ci ná:

Zə nyə a má ná fwo mpu tédúgá má Zembî?

Ŋkí ná, zə nyə á má bwele cwîny nyə?

35 Zə nyə a má fwo yə Zembî sâ

shú ná a kág ηgə bwánd ná

Zembî nyiŋgəgá yə nyə yé?

11:16 Ilh 15.19-21 11:17 Ifz 2.11-13 11:18 Yuá 4.22 11:20 1Kr 10.12 11:25 Mat 24.14; Yuá 10.16 11:26 Iza 59.20-21; 27.9; Zhe 31.33-34 * 11:26 Siyôn: Nyə á bæ məma mbún bwé á lwɔ ηgwála á Yurúsalem cínəŋg gwów yí. 11:29 3.3-4; 15.8 11:32 3.22; Gal 3.22 11:33 Zhb 11.7; Sôm 139.17 11:34 Zhb 15.8; Iza 40.13 11:35 Zhb 41.3

³⁶ Nacé, sâ jêsh í zhu wá Zembî; nyə wá má sá ná sâ jêsh í bág; sâ jêsh jísé yí, jísə shú dé. Gúmá bág nə nyə kandugə á kandugə. Amen.

12

Yálə Zembî nyúul

(Ifz 4.1-16; 1Kr 12.12-27)

¹ Ná ndeé bwaang, nda Zembî má gwág sá cey lámúd ná, mə bándúlá bí ná bí yánág mənnyúul mán tâŋ *mətúnuga mâ mikuwó, mətúnuga yálə Zembî, mətúnuga nyə é gwág nywa má. Ntó jì yálə Zembî gúmá fwámé yə.

² Kúgá bɛ məfúlú mâ cug ga; yidagá bíd ná Zembî céndúg bî, a yég bí fug ágúgwáan, bí dág mpu sâ á ngə jii yí; ntó jì ná sâ jì ŋkí nywa yí, sâ í jéla yí, sâ jì kú nə tɔɔ lág yí.

³ Nda Zembî nyə á sá mə mpaam ná, mə lás nə muud yêsh á gwoong jín; má ci ná, muud kú bul gúmal nyáméfwó ntɔ mǐnji. Muud yêsh ŋwág nyáméfwó nda á jì ná, bɛ bímbí lə búgá Zembî nyə á yə nyə yí.

⁴ Mpugá ná muud jì nə nyúul ŋgwúdá, í njúl ka bə nə ikál ŋkí bulya; ikál í nyúul byəong byêsh í ádé sêy séy ŋgwúd.

⁵ Námə mbií ŋgwúd wəongá, sá má tɛem bə ŋkí bulya, sá bêsh sá básə seɛngyá nyúul ŋgwúd dí wá *Kříst, sá bêsh sá ngə bə leedyá nda ikál í nyúul muud.

⁶ Zembî nyə á ngə yə sê isâ í yána byé nə jɔ lâm, isâ í yána byəong básə mimbii mimbii. Ŋkí Zembî má yə múúd ŋkul ná a cúndág mícúndá, muud wəong cúndág nə bímbí lə búgá á jì nə ndi yí.

⁷ Nyəong jì ná a dág sêy nə bóól yé, a séyág; nyəong jì ná a dág jíguli yé, a jígúlig;

⁸ nyəong jì ná a dág bándulə búúd yé, a dág bándulə; nyəong jì ná a dág sá yána yé, a də sá dwo nə lâm ŋgwúd; nyəong mə də tɔw shwóg kyey nə bóól yé, a dág bə nə zény ja á dú kyey nə bwo yí; nyəong mə kwíind íŋkúŋkwónulə í búúd yé, kwíindág bwo nə məshusug.

Mbúgula mə Yésus má jəlá nə cɛel múúd yêsh

⁹ Cii lagá cɛelí jì kú nə məkəŋ yí. Mpiigá məbôw, nywílyágá nə mənnywa.

¹⁰ Dugá bə nə macey mpádúgá nyín nda omínyəŋə búw ngə cii la wá. Muud yêsh sɔg nə nyə wá búlug də gúmal bóól búúd.

¹¹ Séyúgá nə Cwámbe mbií á nə bibibi, kú sá iləm, nji zény nə zény.

¹² Bí má jəlá nə bə nə məshusug nacé bí ngə bwánd nə búgá ná Zembî mə bá sá bí mənnywa; bí má ká bwəma nə *incwaw í ntug, bí jísów; bí ɔ sá kááfə məjəgula.

¹³ Dugá kwíind búúd ɔ Zembî bwé ngə jii kwíindyá wá, bí də sɔ ná bí dág lág ójón bídí mǐnjów.

¹⁴ Dugá bwádan nə buud bwé lwágulə bí cúwúlí wá; dugá bwádan, bí kú lweem.

¹⁵ Búúd bínón njúl wá bwé ka bə nə məshusug, bí nyii məshusug məəngád; bwé ká bə nə yé, bí jii námə yé dəong.

¹⁶ Dugá bə cún mpádúgá nyín. Kúgá də bɛ isâ í álal-ŋkul; yidagá bɛ byəong básə ŋkwón á muud yêsh yí. Muud kú bɛeg bə nə tádúgá nə nyáméfwó wá má búl bə nə fug.

¹⁷ Bí kú də bweel məbôw. Sɔgá ná bí dág sá mənnywa mǐsh má búúd bêsh dí.

¹⁸ Ŋkí jì nə ŋkul bándá, ságá mimbii mǐn myêsh ná bí cágəg nə buud bêsh ná shee.

¹⁹ Yé búúd má búl cɛel wá, kúgá də kunda bíméfwó; dugá bíd ná Zembî wá dág lwóya mpimbə də kunda bî; nacé jì cilyá Kálad Zembî dí ná: «Mə wá má bá də kunda, mə wá má bá də yə búúd myəna». Ntó wá Cwámbe ngə ci yé.

²⁰ Í njúl námə nyiŋgə bə cilyá ná:

Múúd ngə lumbəli nə wo yé ká gwág zha,

yág nyə idəw;

á ká gwág shwáásúlə miná,

yág nyə sá á ngúlug yí.

Ja wó sá ntó yí, wo má ŋkúnd nyə

máág má kuda lúúd.

²¹ Wo kú bíd ná yéesh sálə məbôw í ntɔg wo ŋkul; yidagá də sá nə mənnywa mwô má dág ntɔ məbôw bwé sá wo má.

11:36 16.27; 1Kr 8.6 12:1 6.13; 1Pr 2.5 12:2 Ifz 4.22-24; 1Te 5.21 12:3 1.5; Mat 20.26; 1Kr 12.11, 28; Ifz 4.17
12:4 1Kr 12.27 12:6 1Kr 12.4-11; 12.27-14.40; 1Pr 4.10-11 12:7 Mis 6.1-3; 2Kr 9.5, 7 12:9 2Kr 6.6; 8.24; 1Tm
1.5; 1Pr 1.22; 1Kr 13.4-7 12:10 14.15; Yuá 13.14-15; Gal 5.13; 6.3, 10; Ifz 4.2; Flp 2.2-3 12:11 8.9; Gal 5.25; Mbú
3.15 12:12 5.2-3; 8.24-25; Mat 24.13, 22; Luk 18.1; 1Kr 10.13; 1Te 2.14 12:13 Gal 6.10; Heb 13.2 12:14 Mat 5.44
12:15 Zhb 30.25; 1Kr 12.26; 2Kr 11.29 12:16 Mik 3.7; 1Kr 1.10-11, 19-20, 27-28; 8.1 12:17 Mik 20.22; 1Kr 6.7; 1Te
5.15; 1Pr 3.9 12:19 Mbá 32.35; Mat 5.39 12:20 Mik 25.21-22; Mat 5.44

13

Krīsten má jǎlá nǎ sǎ mícī mǎgwág

¹ Muud yêsh má jǎlá nǎ sǎ mícī mǎgwág. Nǎcé, icī byêsh bí shí ga dí yí í ngǎ zhu wǎ Zembî. Zembî wǎ nyǎ a tâl micī myêsh mǎsǎ myǎ.

² Ntǎ má kǎ ná, muud mǎ lǎl lúu nǎ cī yé má lǎl lúu nǎ téegyǎ ísǎ Zembî nyǎ a táág yí. Buud bwǎ sǎ ntǎ wǎ bwǎ sǎ ná Zembî yǎg bwo intúgǎlí.

³ Wo ajǎláyé nǎ fúndǎ ójwû ja wǎ dǎ sǎ mánywa yí; nǎ, njí wǎ dǎ sǎ mábǎw, wo wǎ má jǎlá nǎ fúndǎ. Nǎkí wǎ cǎel cǎgǎ kú fúndǎ cī, dǎgǎ sǎ mánywa, cī nyǎ é yidǎ faag wo.

⁴ Mpug ná cī wúsǎ sól mǎsǎal má Zembî shú dúlǎ bǎndǎlǎ wo ná wo dúg sǎ mánywa. Nǎkí wǎ dǎ sǎ mábǎw, wǎ jǎlá nǎ fúndǎ; nǎcé, cī í dǎ bǎ nǎ kafwele shú ná a dúg yǎ búúd intúgǎlí. Cí wúsǎ sól mǎsǎal mǎ dǎ lwóya mpimbǎ má Zembî, dǎ lámusa nǎ buud bwǎ dǎ sǎ olíngǎ wǎ.

⁵ Gwǎ wǎ jí ná, muud má jǎlá nǎ magǎlǎ íjwûga í cī nǎ jǎ lâm, kú bul bǎ njí nǎcé fúndǎlǎ ná Zembî nyǎ á bá gwág nyǎ mpimbǎ.

⁶ Sǎ jǎngǎ ná mǎ wǎ bí má dǎ jǎna ótǎya yí. Buud bí ná bwǎ dúg njwa ótǎya bǎngǎ wǎ, Zembî wǎ nyǎ á tâl bwo ná bwǎ dúg sǎ ísǎy byǎngǎ.

⁷ Yǎgǎ muud yêsh sǎ bí mbíd nyǎ yí: bí jǎna múúd tǎya tǎya yé; bíl ísǎ byêsh bí má jǎlá nǎ jǎna yí, bí yǎ búúd bwǎ jǎlá nǎ njwa wǎ; muud mǎ jǎlá nǎ fúndǎgǎ yé, bí fúndǎ nyǎ; nyǎngǎ mǎ jǎlá nǎ gúmǎ yé, bí yǎ nyǎ gúmǎ.

Cǎg cǎelí

⁸ Kúgǎ bǎ nǎ mpwǎlá nǎ muud; mpwǎlá í bǎg njí cǎelí ná nyíga cǎel nyíga, nyíga cǎel nyíga. Nǎcé, muud mǎ cǎel bǎngǎ yé, njwa mpǎ bǎ mǎcǎgǎ.

⁹ Ngǎá bí mǎ mpú ná mǎmpǎndí má njwa cǎ ná: «Cí wo kú sǎ mǎncǎmb, cí wo kú gwú múúd, cí wo kú júwo, cí wo kú wǎmb ízhaá sǎ.» Mǎmpǎndí mǎni nǎ mǎól mǎsh má njwa cǎ

nǎ sǎ njwûd ná: «Cǎelǎg múúd yêsh jí sǎ wo kúnǎ-kúnǎ yé ndǎ wǎ cǎel wǎmǎfwǎ ná.»

¹⁰ Muud jí nǎ cǎelí yé cǎgǎ nǎ njkul sǎ múúd jí nyǎ kúnǎ-kúnǎ yé mǎbǎw. Ntǎ jí ná, muud mǎ cǎel bǎngǎ yé, njwa mpǎ bǎ mǎcǎgǎ.

¹¹ Ngǎgǎ nǎ cǎgǎ cǎg cǎelí jǎngǎ, nǎcé bí mǎ mpú ná fwǎla sǎ njǎ cǎgǎ ga í músǎ wǎla bí má jǎlá nǎ juum ígwǎd yí. Nǎcé ja gaád í, jwǎw Cwǎmba mǎ bá zǎ yíl shé mǎnyámád yí í mú bul bǎ kúnǎ-kúnǎ ntǎ jwǎw sǎ á magǎlǎ Yésus yí.

¹² Bulú má bul kǎ. Sǎ myǎásǎgǎ ísǎ í dǎ sǎy yídǎgǎ yí; sǎ yídǎgǎ njwa íkeny í gwǎná bwǎ dǎ lúmbǎlí nǎ ndí mǎngǎnyad yí.

¹³ Sǎ cǎgǎgǎ cǎg á otútǎlí, mbíí í jǎlá nǎ mǎngǎnyǎ mǎ mǎwǎsǎ yí: kú nǎ ídǎna í álal-nkul*, kú nǎ shwǎgǎlǎ mǎlwǎg; sǎ kú sǎ jǎngǎ, kú sǎ ásǎy-sǎy, kú nǎ ozhuyǎ, kú mpíí tǎ muud.

¹⁴ Yidǎgǎ njwa *Krīst ndǎ kǎándǎ má bwǎád†, bí kú bíd ná iyéesh í cǎg múúd í nyíngǎg njwa kǎ nǎ bí cǎg ábǎbǎwǎd.

14

Magǎlǎgǎ bǎngǎ bwǎ afwóyé lǎl wǎ

¹ Muud jí ná nǎ búgǎ njkí tag yé, bí ó magǎlǎ nyǎ; bí kú sǎngǎ mǎkǎl nǎ nyǎ nǎ yé mbíí mǎtǎdǎgǎ.

² Jí nǎ njkul bǎ ná, njwǎl múúd njǎ tǎdǎga ná a jí nǎ njkul dǎ sǎ jêsh, nyǎngǎ jí nǎ búgǎ njkí tag yé nyǎ njǎ dǎ njí ídǎw í ífambǎ.

³ Muud njǎ dǎ sǎ jêsh yé bǎg kú mpyény njwǎl; nyǎngǎ nyǎ angǎ nǎ dǎ sǎ jêsh yé bǎg kú dúg ná nyǎngǎ njǎ dǎ yé njǎ jǎg sǎ; nǎcé Zembî má magǎlǎ ná mǎ nyǎ.

⁴ Wǎ wǎ zǎ má zǎ sǎmb ízhaá lwaábǎlǎ iwushí? Nǎkí á kyabǎ, í dúg mǎsa yé; njkí á ku, í dúg ná mǎ njí mǎsa yé. Njí nyǎ é kyabǎ, nǎcé Cwǎmba jí nǎ njkul mǎ sǎ ná a kyábǎg.

⁵ Jí ná mǎ ná, njwǎl múúd mǎ dúg ná dúl jwǎw í búl bǎ fwǎmé jwǎw cǎ dúl, njwǎlǎgǎ nyǎ má njwa mǎwǎw mǎsh cé njwûd; muud

13:1 Mis 5.29; Tit 3.1; 1Pr 2.13-14; Mbú 13; 20.4 **13:1** Mik 8.15-16 **13:3** 1Pr 2.14; 3.13 **13:5** 2.15 **13:7** Mat 22.21 **13:8** Yuá 13.34; 1Kr 13; 16.14; Gal 6.10 **13:9** Mbú 5.17-21; Lǎv 19.18; Mat 22.34-40; Gal 5.14; Zhk 2.8-13

13:11 1Te 5.5-8 **13:11** Ifz 5.14-16; 1Kr 7.29-31 **13:12** Ifz 5.11; 6.11, 13; 1Yn 2.8 **13:13** Luk 21.34; Ifz 5.18

* **13:13** *ídǎna í álal-nkul*: Mbíí ídǎna wǎngǎ í á dǎ bǎ, buud dǎ nǎ njkul ntǎ mǎnjí, buud sǎ jǎngǎ kú nǎ mǎsus. **13:14** Flp 2.5; Kol 3.15 † **13:14** *njwa Krīst ndǎ kǎándǎ má bwǎád*: Ntǎ jí ná cǎgǎ mbíí wǎ ná muud mǎ dúg bí yé bǎg ndǎ a njwa dúg Krīst. **14:1** 1Kr 8.1-13; 9.22; 10.23-33; Kol 2.16, 20-22; 1Tm 4.4-5; Heb 13.9 **14:1** 15.7 **14:2** Dan 1.8; 1Kr 10.25-28 **14:5** Gal 4.10 **14:6** 1Tm 4.3-5

yêsh nádag nà sâ nyáméfwó má kwey ná jí tátalí yí.

⁶ Muud mæ tâl ñkúmba jwów shwóg yé, a sá ntó shú má Cwám̄ba; muud mæ dá sâ jêsh yé ñgæ dæ shú má Cwám̄ba, næcé a ñgæ yæ Zembî akíba; nyöñg nyé añgê nà dæ sâ jêsh yé ñgæ námá yæ Zembî akíba.

⁷ Mpugá ná muud ñgwûd nà ñgwûd á gwoon̄g jisú nyæ añgê nà cugæ shú nyáméfwó, ñgwûd nà ñgwûd kú námá yæ shú nyáméfwó.

⁸ Ñkí shé ñgæ cugæ, shé ñgæ cugæ shú má Cwám̄ba; ñkí shé mæ yæ, shé yæ shú má Cwám̄ba. Ntó jí ná, tæ shé má cugæ, tæ shé má yæ, shé búsa buud ɔ Cwám̄ba.

⁹ Haaw, sâ jöñg wá *Kríst nyæ á yæ, a nyiñgæ gwûm nà ndî yí, shú ná a jwúg nà mimbim̄bæ, jwú nà mikuwó.

¹⁰ Ká næcé jí wé mæ sám̄b *mínyon̄hâ woó iwushí yí? Ñkí ntâg ná, næcé jí wé mæ mpyên̄y mínyon̄hâ woó yí? Mpugá ná shé bêsh shé má bá tãw kœd dí njów mílású má Zembî.

¹¹ Mpugá ná jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: Mæ Cwám̄ba ñgæ cugæ yé mæ ñgæ ci náœá:

«Buud bêsh bwá bá kúd mæ mæbwón̄g, bêsh bwá bá ságusæ mæ nà mimpu myáñ».

¹² Gwá wá jí ná, muud yêsh á gwoon̄g jisú má bá kæ bwæma nà shitóg mísh má Zembî dî.

Kú wá ñgwól bœgú zhíid

¹³ Ntó, shé yówug dálæ yéya mábœé shémé nà shémé; shé yídágá ñwa cígúlá ná muud nyæ ajáláyé nà wá ñgwól bœgú zhíid, kú sá gúl sâ í é búlal ñgwól yí.

¹⁴ Sâ má zé ci ga, mæ mpú ná jí búbálé, mæ mpu ntó næcé mæ jí muud mæ Cwám̄ba Yésus. Jí ná, gúl sâ cúgé ñkí lwaagawo ná jân̄g yé mbií wá cí. Nji, múúd mæ ká tédúgá ná «sâ ga jí ñkí lwaagawo», sâ jöñg mú bæ ñkí lwaagawo shú déd.

¹⁵ Ntó jí ná, ñkí dálæ wó dá gúl dæg yí í ntágulé mínyon̄hâ woó, mpug ná sóólúgú wô wœñgú í cúgé sóólúgú cœlí. Kú sá ná dálæ wó dá gúl dæg yí í gwílyág ñgwól mínyon̄hâ woó, í njúl ná *Kríst nyæ á yæ námá shú dé.

¹⁶ Sá jí ñkí nywa shú dwô dí yí, ñkí wo dæg ná í é ntágulæ* ñgwól múúd ná ndéé bwá mú jág lás nà wo, wo bíd jân̄g sâ.

¹⁷ Mpugá ná Faan má Zembî í cúgé sâ ídæg nà mæñgul. Faan má Zembî dúsæ sâ á cug ótátalí, cug á ná shœœ, cug máshusug, isâ íni byêsh í ñgæ zhu wá Ñkên̄kê Shíshim.

¹⁸ Muud mæ séy nà Yésus mbií wœñg yé, Zembî gwág nyæ nywa, buud magulæ nyæ.

¹⁹ Nda jí ntó ná, shé sógá ná shé sáág isâ í é sá ná buud bwá cúgæg ná shœœ yí; isâ í é sá ná buud ó gwoon̄g bêsh bwá ñgæg nà lal búgád yí.

²⁰ Wo kú bæeg caam sóólúgú má Zembî næcé gúl dæg. Sâ jêsh jáá jí fúbán; nji, jí bówúlæ ná wo dæg wúl ndólúgú í é wá ñgwól múúd bœgú zhíid yí.

²¹ Í nywa ná wo bæg kú dæ cúdú ñkí ná kú ñgul málwæg, wo cíg sâ jêsh jí nà ñkul wá mínyon̄hâ woó bœgú zhíid yí.

²² Búgá wó ñgæ *búgula shú sóólúgú wœñg yí, baagulæg gwo mpédúgá biná Zembî obá. Muud jí ná micígúlá myé mí ádé kænd nyæ mábœéd yé, a má jœla.

²³ Muud mæ dá wúl ndólúgú a ñgæ zhízhigæ yé, a má ñwa mábœé mísh má Zembî dî, næcé sóólúgú wœñg í cúgé sóólúgú búgá. Sóólúgú wêsh múúd mæ sá nà mílám mímbá yí wúsæ *sám.

15

Sá bégá yuug Kríst nyæ a lwágulæ sá yí

¹ Sá buud íbúgá í á má fifæ wá, sá kúgá dæ mpyên̄y ozhigæ-zhigæ wá bœñg bwá ñgæ ná zhízhigæ wá; sá ajáláyé nà dæ só nji isâ sá má gwág nywa yí.

² Muud yêsh á sádí gwoon̄g dí sóg nà ñgwól bæg nà mænywa, shú ná nyân̄g lálæg búgád.

³ Mpugá ná *Kríst nyæ a shígé ñgæ só nji mænywa mâ nyáméfwó. Nyæ á yida cugæ nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, náœá: «Zembî, mælwíy bwá dæ lwíy wo má má má shúgula nà mæ.»

⁴ Mpugá ná sâ jêsh Zembî nyæ a sá ná bwá cílag yág yí, í á bæ ná só ñwág ñjígúlá cínong,

14:7 2Kr 5.14-15; Gal 2.19-20 **14:10** 2.6 **14:11** Iza 45.23-24 **14:12** Gal 6.5 **14:13** 1Kr 10.32; 1Yn 2.10 **14:14** 14.23; Mat 15.11; Mis 10.15; Tit 1.15 **14:15** 1Kr 8.1, 11-13; 13; Gal 6.10 * **14:16 í é ntágulæ:** Sá ná muud sámúg. **14:17** Mat 6.31-33; 1Kr 8.8; Gal 5.22-24 **14:21** 1Kr 8.13 **14:23** 14.14 **15:1** 14.1-2; 1Kr 8.1-2; 10.23-24 **15:3** Sôm 69.10 **15:4** 1Kr 10.11; 2Tm 3.16

sá bág nà zény kálə shwóg, nà injkán, ná ndeé sá mú mpu bwánd nà búgá.

⁵ Zembî muud má dɛ sá ná sá bág nà zény kálə shwóg, sá bə nà injkán yé, ká sá ná bi dág bə cún mpédúgá nyín nda Kríst Yésus nyə a lwó yuug ná.

⁶ Ntó, bi mú bá dɛ yə Zembî gúmá bi njúl lâm ngwûd, cún ngwûd, nyə Zembî jí Sóónɡá mə Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst yé.

⁷ Ntó, ngəgá nə cugə kú wá mbéégí mpédúgá nyínúđ, námá nda Kríst nyə á cugə nə bí ná. Cugəgá ntó shú ná Zembî bág nə gúmá.

⁸ Mə ngə bwaagulə bí ná Zembî jí abúgúlág, gwə wə Kríst nyə á nwa nyəméfwo tãŋ sół mäsáal á kúl *Oyúden yí, shú ná mənkaagə Zembî nyə á kaag osóónɡá ó beend má má bwámag.

⁹ Jíga kóómb di, ikúl ishús í ngə mpu ná Zembî má gwág bwo cey lámúđ, bwə mú yə Zembî gúmá nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, náə:

Sá jəŋg wə má bá dɛ ságusə wo nə ndí tãm ikúl í cugé Oyúden yí.

Mə bá dɛ sey ísusa ságusə jínə dwô.

¹⁰ Jí námá cilyá ná:

Bí ikúl ishús,
binón kúl búúđ má Zembî
ságá məshusug.

¹¹ Í nyínɡə námá bə cilyá ná:

Bí ikúl ishús byēsh ságúságá Cwám̄ba,
ikúl í búúđ byēsh í ságúság nyə.

¹² Izayí nyə á ci námá ná:

Nta mə Yése mə bá bád
nwa íjwûga, jwú nə ikúl ishús;
ikúl byəŋg í bá dɛ bwánd sóólúgá yé nə búgá.

¹³ Zembî muud má dɛ sá ná buud bwə dág bwánd ísâ nə búgá yé, ságá nə mílám mí lwándúg bí nə fwámé məshusug, mí bə bí ná shee búgá bí ngə *búgula yííd. Ja jəŋgú ŋkul má Nkəŋkə Shíshim í mú sá ná bi ngəg nə kə shwóg nə shwóg ngə bwánd nə búgá.

Pwôl ngə bá ceeł sá minjənd

¹⁴ Bwaanɡ, kóómb jín di, məméfwo mə ngə mpu kú nə məshwán ná bi má lwánd nə jəŋg mítédúgá, bi má shín námá mpu sá jēsh bí

má jéłá nə mpu yí, bi mú námá nə ŋkul dɛ yéya məcwûŋ mpédúgá nyín.

¹⁵ Nji tɛem bə ntó, mə má ngə cilə bí nə búbaalé mányaan bíł íkúlúđ shú ná bi nyínɡəg ngə téduga isâ bí má bwey mpu yí. Mə sá ntó nəcə Zembî nyə a sá mə mpaam,

¹⁶ a sá ná mə bág sół mäsáal má *Kríst Yésus shú íkúl í cugé *Oyúden yí; mə ngə sá sáal dəŋgú tãŋ nda fada má dɛ sá *mátúnuga ná, ngə cúndə Jəŋg Kéel má Zembî. Iséy byəŋg bí ná mə ságá nə ikúl í cugé Oyúden yí í bág mətúnuga Zembî ngə magulə má, mətúnuga Nkəŋkə Shíshim má tãł koogú shú déd má.

¹⁷ Sá jəŋg í sá ná mə ngəg nə bəgɛwa nə bələ múúđ mə Kríst Yésus, mə bəgɛwa nə iséy má ngə sēy shú má Zembî yí.

¹⁸ Jí ntó, mə cugé nə ŋkul bwiiŋg gúl sá shús, nji iséy Kríst nyə á balan nə mə ná mə ságá yí; nyə a sá ná ikúl í cugé Oyúden yí í ságá Zembî məgwág; nyə á balan nə iciyá byâm nə mísóólúgá myâm.

¹⁹ Nyə á balan námá nə ŋkul í dɛ wéeshali *máshimbá nə *ísâ í mímbúgú, ŋkul má Shíshim má Zembî. Sóólúgá wəŋg í á sŷy mbií á ná mə á má bwiiŋg Jəŋg Kéel má Kríst téd Yurúsələm nə cínəŋg məkoogú məkoogú, kə kumə shí á Iliri.

²⁰ Mə á bul jii ná mə bwíŋgug Jəŋg Kéel kúl múúđ nyə afwóyé bwelə cwéed Kríst yí, shú ná mə bág kú ngə lwə kúl bóól búúđ bwə á sá məbwamá yí.

²¹ Mə á yida bɛ sá jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná:

Buud cúndə í á shíɡé fwo kumə bwádí wá bwə bá gwág,
bəŋg bwə á shíɡé fwo gwág lán yé wá bwə bá wámbulə.

²² Sá jəŋg námá wə í á dɛ laa mə ija ija ná nda zə nûŋ bídí.

²³ Ká ja gaád íí, má cugé ná nə sá má sá wa məshí mágaád, í njúl ná té mímbú mimbú má dɛ bwey bə nə yéesh ná mə zə nûŋ bídí;

²⁴ mə ngə téduga ná ja má bá kə Kpanyá yí, mə bá ciŋgya zə dág bí ná ndeé, ja má é bá gwú yéesh dúgúlə bí yí, bí ka bá kwíind mə ná mə kág nə njənd shwóg.

15:5 12.16; Flp 2.2-5 15:7 14.1 15:8 Mat 15.24; Mis 3.25-26 15:9 Sôm 18.50 15:10 Mbá 32.43 15:11 Sôm 117.1 15:12 Iza 11.10 15:13 5.1-2; 8.14-16, 24-28; 12.12 15:15 1.5 15:16 Flp 2.17 15:18 2Kr 3.5 15:19 Mak 16.17; 2Kr 12.12 15:20 1Kr 3.10-12; 2Kr 10.15-16 15:21 Iza 52.15 15:22 1.9-13

²⁵ Nji, ja gaád mə ké Yurúsalem kə kwíínd búúđ ó Zembî.

²⁶ Ntó ji ná okrísten wâ Masedwân nə Akayî bwé á ñwa cígúlá né bwé sɛɛŋg mikwííndyá kənd búúđ ó Zembî wâ Yurúsalem búśé məbúwa dí wá.

²⁷ Bwáméfwó bwé á ñwa cígúlá, nji í njúl ná jísə bwo mpwálá. Jí bwo mpwálá nəcé okrísten wâ Yurúsalem wé bwé á bə nə isâ í kwíínd búúđ cug á Shíshim dí yí, bwé mú kaaw yə íkúl ishús; í jii námé ná íkúl ishús í ñwág isâ í ñgə kwíínd cug á shí ga dí yí, kaaw yə bwo.

²⁸ Ja má é ka bá shîn sá sóólúgú wəɔŋgú nə mə má cwámbulə bwo mikwííndyá mɔɔŋg yí, mə ka bá zə ciŋgya nŋh bídí kə Kpanyá.

²⁹ Mə mpú ná mə bá zə nə ocúncêsh ó Kríst bēsh ja mə bá zə nŋh bídí yí.

³⁰ Nda shé bēsh búśé búúđ ɔ Cwámba Yésus-Kríst ná, nda jí námé ná Nkɛŋkɛ Shíshim ñgə sá né shé cíflag ná, bwaanɔ, mə bándúlá bí né bí wág mənyúúl gwáná má ñgə gwána yííd, ñgəgá nə jəgula nə Zembî shú dām.

³¹ Ñgəgá nə jəgula nə Zembî shú dām nə mə fáámugí, buud búśé kú *búgula Yésus nŋh Yudéa wá bwé bəg kú nə zhií bwé sá mə məbôw; ntəg námé ná buud ó Zembî wâ Yurúsalem bwé ləgúg mikwííndyá má ñgə kə nə ndí myá nə jəjə lám.

³² Í jii ná í bəg ntó shú né mə bəg bə nə məshusəg ja mə bá zə bídí yí, mə zə bá woga ñkí Zembî má magulə.

³³ Zembî á mpwogé jííg nə bí bēsh. Amen.

16

Məbáda

¹ Má cɛɛl ná bí mpúg kóól wúsú Febe. A ji *jaákwon *Də lú óbúgula á Kankrê dí.

² Bí ɔ ləg nyə tŋh muud mə Cwámba, mbií í jálá nə buud ó Zembî yí, bí kwíínd nyə mbií kwííndyá wēsh nyé é jii yí. Nyə á má kwíínd búúđ ñkí bulya, tɛɛm bə məmɛfwó.

³ Bí ɔ bəda mə Priska bá Akilas buud sánónh ñgə sɛy iséy í *Kríst Yésus wá.

⁴ Bwé á nywá gwíílya byánh ícug nəcé cugúlə mə; məmɛfwó námé dí ñgə yə bwo

akíba, mədɔ mə óbúgula mēsh mə cúgə *Oyúden má má ñgə námé yə bwo akíba.

⁵ Bí ɔ bəda námé mə Də í də sɛɛŋgya bwədí ñjów yí. Bí ɔ bəda Ipanêt shwə waamə alám; nyə wə nyə a tɛéd *búgula Kríst nŋh Azî.

⁶ Bí ɔ bəda mə Maríya muud nyə á bul jísəw cúh shú dán yé.

⁷ Bí ɔ bəda mə mimbyél myám Androníkus bá Zhuniyas sánónh sá á bə mímbwug dí wá; báá bwé á tɛéd bə buud ɔ Kríst nə mə, bwé ñgə cə bóól *búúđ ɔ lwámá.

⁸ Bí ɔ bəda mə Ampiliyatus, muud má ñgə bul cɛɛl cug sɛɛŋgí á sánónh Cwámba dí yé.

⁹ Bí ɔ bəda mə Urəbɛ muud sánónh ñgə sɛy iséy í Kríst yé, bí bəda námé mə Stakis shwə waamə alám.

¹⁰ Bí ɔ bəda mə Apeles muud sá á má dág nə ndéé sá magulə ná a ji fwámé krísten yé. Bí ɔ bəda mə buud ɔ ñjów mə Aristobúlus.

¹¹ Bí ɔ bəda mə mbyél wám Herodiyon; bí bəda mə bəɔŋg búúđ búśé búúđ ɔ Cwámba ñjów mə Narəsis wá.

¹² Bí ɔ bəda mə Trifən bá Trifos budá bwé á má jísəw yíŋgá shú mə Cwámba wá; bí bəda námé mə abábə waamə Perəsis mudá nyə á má námé bul jísəw yíŋgá shú mə Cwámba yé.

¹³ Bí ɔ bəda mə Rúfus muud Zembî nyə a féesh kwon mə Cwámba dí yé; bí bəda námé mə nyəɔŋgú yé, nyə á bə námé mə tŋh nyəɔŋgú.

¹⁴ Bí ɔ bəda mə Aseŋkrit bá Flegon, nə Hermes nə Patrobas nə Hermas nə bóólúgá bwáanɔ bēsh bənonh búśé wá.

¹⁵ Bí ɔ bəda mə Filologos bá Zhuli, nə Nere bá kóól yé, nə Olémpas nə bóólúgá búúđ ó Zembî bənonh búśé wá.

¹⁶ Ñgəgá nə kúlulə məkúlulə má buud ó Zembî. Mədɔ mə óbúgula ó Kríst mēsh mə ñgə bəda bí.

¹⁷ Bwaanɔ, buud bwé dá sá né buud bwé bəg məcún məcún wá, bwé ñgə lúmbali nə njígúla bí á ñwa yí, oshwon bí ɔ káálúgə nə bwo; kúgá də kyey nə bwo sámbá.

¹⁸ Nəcé mbií búúđ wəɔŋg í áŋgə nə sá iséy í Cwámba wúsú Kríst, bwé ñgə sá iséy í mímwə

15:25 Mis 19.21; 20.22; 24.17 15:26 1Kr 16.1; 2Kr 8-9; Gal 2.10 15:27 1Kr 9.11 15:30 2Kr 1.11; Ifz 6.18-19; Kol 4.3; 2Te 3.1-2 15:31 Mis 21.10-11; 1Te 2.14-15 15:32 1.7 15:33 1Te 5.23 16:1 Mis 18.18 16:3 Mis 18.2, 18-19, 26 16:5 1Kr 16.15, 19; Kol 4.15; Flm 2 16:13 Mak 15.21 16:16 1Kr 16.20; 2Kr 13.12; 1Te 5.26; 1Pr 5.14 16:17 Mat 7.15; 2Te 3.6; Tit 3.9-10; 2Yn 10 16:18 Flp 3.19; Kol 2.4

myáŋ. Bwé ðu balan nə jɔjɔ íciyá í lésú nə jɔjɔ mikaand, ðu jwáŋgələ búúd bwé afwóyé kyé wá.

¹⁹ Buud bēsh bwé ŋə gwáduga cug mágwág bí báá ŋə cugə yí. Mə ŋə bul gwág məshusug nə bí shú dɔɔŋgú; mɔ jii nə bí bóg nə fug sálə mánywa dī, bí bə nə sáŋ kóómb á məbôw.

²⁰ Zembî á mpwogé wál bá zə cwaas *Sátan bídí mákuú dí shí. Cwám̄ba íshé Yésus ká sá bí mpaam.

²¹ Timoté muud sá ŋə sēy séy ŋgwúd yé ŋə báda bí; mimbyél myâm Lusys nə Yason nə Sosipater bwé ŋə námə báda bí.

²² Mə Tertiyus muud ŋə cilə kálad éga yé*, mə ŋə báda bí məbádá mâ sɛɛŋgyá shé á má sɛɛŋgya nə Cwám̄ba yí.

²³ Gáyus ŋə námə báda bí. Mə njul nyádí njów, cínəŋ námə wə Dɔ lú óbúgula dēsh í ðu sɛɛŋgya yé. Erást jí bāŋ-mása á wa ŋgwála yé ŋə báda bí, mwááŋg Kwáratus ŋə námə báda bí.

²⁴ †[Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst ká sá bí bēsh mpaam. Amen.]

²⁵ Shé yégá Zembî gúmá, nyə muud jí nə ŋkul sá nə Jɔjɔ Kéel lálushig bí yé. Jɔjɔ Kéel dɔɔŋ wə mɔ á ŋə cúndə ja mɔ á ŋə bwiiŋg lán mɔ Yésus-Kríst yí. Na Jɔjɔ Kéel ni dí wə Zembî mɔ sá nə sá mpúg jɔjɔ yuug jé nyə á ŋə baagələ shwoó dí yí.

²⁶ Zembî á kandugə kandugə mɔ ka sá nə sá jɔɔŋg í búgúlíg ja gaád. Né ndéé ikúl ishús í mú nə ŋkul jee mpu gwo ja bwé lɔ micilyá mí *búúd ə micúndə yí. Nyə a sá nə í búgúlíg shú nə bwé búgúlág nyə, bwé sá nyə mágwág.

²⁷ Nyə Zembî muud ŋgwúd nə ŋgwúd jí nə fug yé, nyə wə ŋwág gúmá kandugə á kandugə nəcé sá Yésus-Kríst nyə a sá yí. Amen.

16:19 1.8 **16:20** 1.7 **16:21** Timoté: Mis 16.1 * **16:22** Tertiyus wə Pwól nyə á ŋwa nə a ciləg kálad éga yé. **16:23** Erást: 2Tm 4.20 † **16:24** Míl micilyá mí ayág mí cúgé nə iciyá íni. **16:25** Ifz 1.9; 3.4-5; Kol 1.26 **16:26** 1.2, 5 **16:27** 11.36; Flp 4.19-20; 1Tm 1.17; Yúd 25; Mbú 4.11

Kálaad ashúshwóógú Pwôl nyə á cilə buud ó Kòrênt yé Isâ í dúgyá nə kálaad ashúshwóógú mə Pwôl shú Kòrênt yí

Kòrênt nyə á bə ηgwála Ogarêk. Ja Pwôl nyə á ηgə sá njəond yé ábêé yí, nyə a já Kòrênt ηkúmba mbû nə kâl (Mis 18.1-18). Ja jəəηg wə nyə á fwə mísoon yí.

Ja Pwôl nyə shîn wú Kòrênt yí, nyə á bii məkál ija ija, mə njúl mə ákənd lám gwôw. A mú ka cilə óbúgula ə nûη okálaad jee wóós ónê, óbá wá cínəηg wə búsé wa Kálaad Zembî dí wá.

Nó ndéé, nyádí kálaad ashúshwóógú á Kòrênt dí, ja á mə shîn báda bwo, a yə Zembî akíba yí (1.1 nə 1.9), a ηgə cwîny óbúgula ná bwé kú bíd ná mbéégí mánkəómá í ηgég nə bə mpédúgá nyāη (1.10 nə 4.21), bwé sáag ná jaηga í shínúg mpédúgá nyāηúd (lúu 5), bwé yówug dǎlə kə nə mílósú mámpáanzé mə mílósú mə búúd bwé aηgê nə *búgula Zembî wád (6.1-6.11). A mú ka féel váál krísten mə jéla nə də balan nə nyúúl nyé yí (6.12-6.20), a mú ka zə bəsa bwo mishílí bwé á ηgə shílə nyə myá:

- (1) shílí í dúgyá nə bâ yí (lúu 7);
- (2) sá í dúgyá nə ocúdú ó métúnuga yí, nə váál bwé dúg cugə nə buud bí kú búgula Zembî yí (8.1-11.1);
- (3) váál íseηgyá í okrísten nə idâw í Zembî í jéla nə də s̄y yí (11.2-34);
- (4) isâ Nkêηkê Shíshim mə də yə búúd ηkul ná bwé dúg sá yí (lúu 12 kə wóós lúu 14);
- (5) nə váál mímbimbə mí bá gwúm yí (lúu 15).

Nyə á ka shínal kálaad nə baalé məkál (kwásúlə mwaanê, nə byé íyuug nyə á ηgə bə nə ndí yí), nə məbédá (lúu 16).

Məbádá

¹ Nə mə Pwôl, nə mwáəηg Sostên, sə wə mə cílá kálaad éga. Mə Pwôl íí, Yésus-Kríst nyə a

jôw mə, a sá nə mə bəg *muud lwámá yé nda Zembî nyə á ηwa cígúla ná.

² Sá ηgə cilə *Də lú óbúgula ó Zembî dí Kòrênt yí, bí buud Zembî nyə a sá nə bí bəg mīηkêηkê mi búúd nəcé bīnóη *Kríst Yésus bí mú mbádúgá wá. Nyə a jôw bí shú ná bí bəg mīηkêηkê mi búúd, bīnóη buud bēsh búsé íkúl íkúl bwé ηgə kámb jíná mə Yésus-Kríst májəgula dí wá, Yésus-Kríst Cwámba á sənóη.

³ Sósóηgú wúsú Zembî bâ Cwámba Yésus-Kríst bwé ó sá bí mpaam, bwé ó sá námə ná bí ηgég nə cugə ná shee.

Pwôl mə yá Zembî akíba

⁴ Mə ηgə yə Zembî waamə akíba ja jēsh shú dún nəcé mpaam á mə sá bí kwonη mə Yésus-Kríst dí yí.

⁵ Mə ηgə yə nyə akíba nəcé a mə sá nə bí bígúg məzhíí mēsh kwonη mə Yésus-Kríst dí, bí bíg nə məkál mə mílósú*, bí bíg nə mpúyá.

⁶ Ntó mə lwó ná bí a mə mpu magulə sá jēsh sá á jaaw bí shú mə *Kríst yí.

⁷ Í mú ná, nda bí ηgə bwánd ná Cwámba íshé Yésus-Kríst zəg lwóya nyúúl ná, bí mú nə isâ í yána mə Zembî, tə ηgwúd nə ηgwúd kú fúfə.

⁸ Nyə wə mə bá ηgə ləlushi bí nə ndéé kə wóós máshínéd, bí mú bá bə kú nə sá májumá jwôw mə Cwámba íshé Yésus-Kríst, məma jwôw dəəηg.

⁹ Zembî muud mə jôw bí ná bí cúgəg seηgí nə Mwân yé Yésus-Kríst Cwámba íshé yé jí abúgúlag.

Mbéégí d̄ə á Kòrênt

¹⁰ Bwaəηg, oshwon, jíná mə Cwámba íshé Yésus-Kríst dí «Bí bēsh dūgá bə cún; mbéégí mánkəómú í á jélayé nə də bə mpédúgá nyín. Yidagá bə leedyá mbií á nə sá jēsh dí, bí bēsh də bə nə tédúgá ηgwúdú, bí də ηwa cígúla ηgwúdú.»

¹¹ Bwaəηg, mə lás ntó nəcé bóól búúd wá njów mə Klowé bwé mə jaaw mə ná bí ηgə bə nə ozhuyá mpédúgá nyín.

¹² Sá mə ηgə cəel ci yí jí ná bí mú ηgə lás nûη, nyíga ná: «Mee ηgə bə Pwôl», nyíga «Mee

1:1 Gal 1.1 **Sostên:** Mis 18.17 1:2 2Kr 1.1; Mis 18.1 1:5 2Kr 8.7 * 1:5 Nkêηkê Shíshim ηgə sá nə bí lásúg má.
1:7 2Te 1.7; Tit 2.13 1:8 Flp 1.6; 1Te 3.13; 5.23 1:9 10.13; 1Te 5.24; 2Te 3.3 1:10 3.3; 11.18; 2Kr 12.20; Ifz 4.2-6;
Flp 2.2; Yuá 17.21-23 1:12 3.4 **Apolos:** 3.5-6, 22; 4.6; 16.12; Mis 18.24; 19.1 **Séfas:** 1Kr 3.22; 9.5; 15.5; Gal 2.9, 11-14;
2Kr 10.7

ngə bɛ Apolos», ngwól ná: «Μεε ngə bɛ Séfas»,
ngwólúgá ná: «Μεε ngə bɛ *Kríst.»

13 Ye buud bí nə ŋkul ba Kríst məkəw məkəw? Ye Pwól wá bwá á bwambulə kwolós dí shú dán yé? Ja bí á ngə duwan yí, ye bi á ngə duwan jíná má Pwól dí?

14 Mə yá Zembî akíba nəcə mə a shígé duu tə muud nŋh bídí, səsaałê nji Kríspus bá Gáyus.

15 Ntó, muud cugé nə ŋkul ci ná bí á ngə duwan jíná dááməd.

16 Mə má nywa wusa, mə á duu námá Stefanas bánŋh buud ɔ njów yé. Mə abúgúláyé ná mə a shí nyingə duu ngwól múúd.

17 Nəcə Yésus nyə a shígé ntí mə ná mə zág ngə duu buud. Nyə á nti mə ná mə zág ngə jaaw Jɔjɔ Kéel, mə zág ntâg ngə jaaw dwo, kú bə nə fəg búúd ɔ kaand bwá də lás mikaand nə ndí yí, nəcə shwiy Kríst nyə á yə kwolós dí yí í á bá bə nda sâ cugé nə mfíí yí.

Shwiy mə Yésus-Kríst í lwó fəg má Zembî

18 Mpugá ná lâŋ shwiy Yésus nyə á yə kwolós dí yí wí sá íkás shú bəŋg búúd bwá ngə jimb wá; nji, í njúl ŋkul má Zembî shú shé bāŋ buud Zembî ngə cug† wá.

19 Sá jəŋgá, Micilyá mí ngə ci gwo ná:

Mə bá céég búúd ɔ fəg fəg nyán,
mə sá ná mifeeshá búúd bwá ngə faas myá mí bəg cwúdugá.

20 Ká muud fəg nyə é nyingə lás ci jì? Yíguli məcɛɛ nyə é ci jì? Lás mikaand á mwəw mága nyə é ci jì? Ngeá ná Zembî má sá ná buud ɔ shí ga fəg nyán í bəg sá íkás í?

21 Jí ná, Zembî má lwóya fəg nyé. Nji buud bwá má ca balan nə fəg á buud ná bwá wámbulə Zembî ná ndéé, bwá akúmáyé. Zembî má ka dúg ná á balan nə lâŋ sá ngə bwiŋg yí shú ná á cug búúd bwá ngə *búgula wá; lâŋ sá ngə bwiŋg wəŋgú buud bwá ngə ŋwa wo nda sâ íkás.

22 Oyúden bwá jii dúg *máshimbá, Ogurêk bwá ngə sɔ fəg;

23 nji sá bāŋ sá ngə cündə *Kríst bwá á bwambulə kwolós dí yé. Cündə wəŋg wúsa

sâ málwiy shú *Oyúden, í njúl sá íkás shú Ogurêk.

24 Nji, Kríst jì ŋkul nə fəg má Zembî shú búúd Zembî má jəw wá, tɛem bə Oyúden, tɛem bə Ogurêk.

25 Nəcə kál búúd bwá dúg ná Zembî jisə kás yí, íkás yá cínəŋg bísa nə fəg ntə búúd fəg nyán, kál búúd bwá dúg ná Zembî má bə nə iləm yí, iləm yá cínəŋg í lal ŋkúl, ntə búúd ŋkul nyán.

26 Bwaang, tédúgágá ná sá bí á də bə jaá Zembî nyə á jəw bí yí. Gwoŋg jín í á bə, kú nə zhwoŋg buud bwá mbíd fəg á shí ga, kú nə zhwoŋg inkácid í búúd, kú nə zhwoŋg buud bwá á byél ófwámé búúd dí wá.

27 Nji, Zembî nyə á yida féesh isâ í íkás yá shí ga shú ná a wá búúd ɔ fəg shwôn, a féesh isâ í cugé nə ŋkul shí ga dí yí shú ná a wá isâ í álal-ŋkul shwôn.

28 Zembî nyə á féesh isâ í cugé fwámé isâ shí ga dí yí, isâ búúd bwá mpyeny yí, isâ bwá ádé kənd mish yí. Nyə a féesh byo shú ná a sá ná byəŋg búúd bwá ngə dúg ná fwámé isâ yí í bəg ocwúdugá.

29 Nyə a sá ntó shú ná muud kú ŋkəny nyúúl nyádí mishúd.

30 Zembî wá nyə a sá ná bí bəg buud ɔ Kríst Yésus, Kríst músə bə fəg má Zembî shú dúsu; nyə wá má sá ná shé bəg otátəlí ɔ búúd mish má Zembî dí, nyə wá má sá ná shé bəg minkəŋkə mi búúd, nyə wá a tɔ tən shú ná shé wúg mányámá má *mísámúd.

31 Zembî nyə a sá ntó shú ná í bəg nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná. Jí cilyá ná: «Muud mə céél bəgawa yé, bəgawag nə sá Cwamba nyə a sá yí».

2

Pwól nyə a shígé ngə lás nə fəg kaand

1 Bwaang, ja má á zə nŋh bídí má á zə ngə cündə *ndimba má Zembî yí, mə a shígé zə ngə cündə nə mpúyá kaand búúd ɔ shí ga, ŋkí ntəg fəg nyán.

1:14 Kríspus: Mis 18.8 **Gáyus:** Rom 16.23-24 **1:16** Stefanas: 16.15 **1:18** Rom 1.16; 2Kr 4.3 † **1:18 cug múúd:** Í ká ná, Zembî mə yíl múúd mányámá má mísámúd, sá ná a cugəg cug á céel yí. **1:19** 3.18-20; Rom 1.22 **1:19** Iza 29.14; Zhb 12.13, 17; Iza 19.12-14; 44.25 **1:21** Rom 1.19-20 **1:22** Mat 12.38; Yuá 4.48; Mis 17.18, 32 **1:23** 2.14; Gal 3.1; 5.11 **1:24** 1.18; 2.5; Kol 2.3 **1:25** 2Kr 13.4 **1:26** Yuá 7.48 **1:27** Rom 12.16; Zhk 2.5; Luk 1.51-53; 6.20 **1:30** 2Kr 5.21 **1:31** Zhe 9.22-23; 2Kr 10.17; 11.30; 12.5; Ifz 2.9 **2:1** 1.17 **2:2** 1.23; Gal 6.14 **2:3** Mis 18.9; 2Kr 10.1, 10

² Mə a shígé cœel lás gúl sá shús nûŋ bídí, mə a lás nji sá í dúgyá nə Yésus-Kríst yí, Yésus-Kríst bwá á bwambulə kwolós dí yé.

³ Mə á bə ntâg nûŋ bídí mə njúl nə iləm, nə ifwaas, mə ŋgə lilya.

⁴ Njígúlá mə á dɛ jíguli bí yí, nə cúndə mə á dɛ cúndə yí, í á shígé dɛ bə nə iciyá yâ fəg kaand í dɛ teeg búúd milâm yí. Nkêŋkê Shíshim wə nyə á dɛ balan nə ŋkul nyé dɛ báásulə iciyá byâm.

⁵ Í á bə ntó shú nə búgə jín í bəg kú kə bə fúg á buud, í yídagú bə ŋkúl mə Zembî.

Pwôl mə lwó fəg mə Zembî

⁶ Tɛem bə ntó, kéel sá ŋgə bwiŋg yí dúsə fəg shú búúd bwá mə fifə cug krísten dí wá. Nji í cugé fúg á buud ɔ shí ga, kú bə fəg micî myâ shí ga, micî jiya ící ján í wál bá zə jímbyá.

⁷ Nji sá ŋgə cúndə fəg mə Zembî í á dɛ bə kú fwo búguli, buud kú fwo mpu yí. Zembî nyə á bwey kwəmsa fəg nyəŋgú shí ga kú fwo tééd, nyə á kwəmsa nywo nə a bá sá nə sá ŋwág gúmá.

⁸ Kú nə tɔɔ cí* ŋgwúd nə ŋgwúd á shí ga í á mpu fəg nyəŋgú. Bwá á mbəm mpu nywo, bwá á shígé nywá bwambulə Cwámba á milwaná kwolós dí.

⁹ Bi mə dúg sá Zembî nyə a sá ni? Jí námə nda Mícilyá mí ŋgə ci ná:

Sâ jús í á shígé bwele dúg yí,

lwó kú bwele gwág yí,

sá í á shígé bwele wós lām mə múúd dí yí,

Zembî nyə á kwəmsa gwo

shú búúd bwá ŋgə cœel nyə wá.

¹⁰ Sá bəŋ wá Zembî nyə a sá nə sá mpúg sá jəŋgú nə ŋkul á Shíshim yé wá. Jísə ntó, Shíshim í dɛ sɔ nə í mpúg sá jêsh, tɛem bə ísá í shwoó Zembî jí nə ndí nyádí tédúgád yí.

¹¹ Nda sá buud, zə jí ná nə ŋkul mpu ísá ŋgwól múúd ŋgə tédúga yí? Ngaá nji *shíshim mə múúd wəŋgú nyəmfwó? Jí námə mbií ŋgwúd wəŋgú nə Zembî; muud cugé nə ŋkul mpu ísá Zembî ŋgə tédúga yí, nji Shíshim mə Zembî wá í mpú.

¹² Sá bəŋ, Shíshim sá á lág yí í cugé shíshim á shí ga; sá á lág Shíshim mə Zembî, Zembî nyəmfwó nyə á nti sá wə shú nə sá mpúg ísá á mə yə sá mpáam nyé dí yí.

¹³ Sá ádé lás lósú ísá byəŋgú nə fəg kaand á shí ga. Iciyá í lósú bísú, Shíshim mə Zembî wá í dɛ jíguli sá byo, sá ka dɛ balan nə iciyá í Shíshim dúlə féég ísá í Shíshim.

¹⁴ Nji, muud cugé nə Shíshim mə Zembî yé nyə ádé magulə ísá Shíshim mə Zembî í dɛ nti búúd yí; ísá byəŋg bísə ísá í íkás shú dé, a cugé nə ŋkul wámbulə byo, nəcé bwá dɛ wámbulə byo nə Shíshim.

¹⁵ Muud ŋgə bə Shíshim mə Zembî yé, nywáá mə dɛ wámbulə sá jêsh; nji, muud kú wámbulə nyə.

¹⁶ Cilyá wúsə Kálaad Zembî dí ná: «Zə mə fwó mpu tédúgá mə Cwámba? Zə jí nə ŋkul cwíny nyə?» Ká, sá báá sá bí nə tédúgá mə *Kríst.

3

Okrísten wá Kòrènt bwá á bə ná bwân ó ntombú búgád

¹ Bwaŋg, mɛɛ mə a shígé bə nə ŋkul mə lás nə bí nda mə jí nə ŋkul lás nə buud bwá ŋgə bə Shíshim mə Zembî wá ná. Mə á ŋgə yída lás nə bí nda mə ŋgə lás nə buud bwá ŋgə ná bə ísá yâ shí ga wá, mə á ŋgə ŋwa bí nda íkúkény cug krísten dí.

² Mə á ŋgə yə bí mənýá mə bəl, kú bə fwámé ídêw. Nəcé, bi a shígé bə nə ŋkul mə kwág fwámé ídêw. Wós námə nə kíkídiga, bí cugé nə ŋkul kwag byo,

³ nəcé bí ŋgə ná bə ísá yâ shí ga. Ja bí ŋgə ná bə, ŋgwól mpii ŋgwól, bi ŋgə bə ozhuyá biméfwó nə biméfwó yí, ŋgaá nə bí ŋgə ná bə ísá yâ shí ga? Ngaá nə bí ŋgə kyey kuú njoənd búúd bwá ŋgə bə iyéesh byán wá?

⁴ Nəcé í ŋgə bə nûŋ ná, nyâŋ ná: «Mɛɛ ŋgə bə Pwôl», nyâŋ ná: «Mɛɛ ŋgə bə Apolos.» Ja bí ŋgə sá ntó yí, ŋgaá bí ŋgə sá nda ozhizhe ɔ búúd?

⁵ Apolos jí ná jí? Mɛɛ Pwôl mə jí jí? Ngaá osól ɔ mäsáal Zembî nyə á nti shú nə bi búgúlág nyə wá. Sá á ŋgə sêy, muud yêsh ŋgə sá nda Zembî ŋgə yə nyə ŋkul nə a sáág nə.

2:4 4.20; 1Te 1.5 2:5 1.18, 24 2:7 Rom 5.2; 2Kr 3.18; 4.17; Kol 1.26 2:8 Luk 23.34 * 2:8 cí á shí ga: Iciyá íni í ŋgə námə ci mənkul mə Sátan mə ŋgə kuŋg shí ga dí má. Wo jí nə ŋkul dúg námə Yuá 12.31. 2:9 Iza 52.15 2:12 Rom 8.15 2:13 2.4; 12.10 2:14 1.18, 23; Yuá 3.5-12; 2Kr 3.14-18 2:16 Iza 40.13; Rom 11.34 3:1 Yuá 16.12 3:2 Heb 5.12-13; 1Pr 2.2 3:3 1.10-11; Gal 5.19-20 3:4 1.12 3:6 Mis 18.4, 11, 24-28

6 Mεε mə á bε mpəg, Apolos zə myεεg məjúwó. Nji Zembî wə nyə a sá nə mpəg í kǫg.

7 Ntó, muud nyə ámə bε mpəg yé cugé tǫ sâ; nyɔɔng nyə ámə myεεg məjúwó yé kú námá bə sâ; Zembî muud nyə ámə sá nə mpəg í kǫg wə jí sâ.

8 Muud mə bε yé, nə muud mə shwú məjúwó yé bwə təl cé ηgwúd. Zembî mə bá fáágulə múúd yēsh námá nda nyə á sēy ná.

9 Nəcə, sá ηgə sεηgya ηgə sá Zembî iséy byé. Bi búsə fambá mə Zembî, bi búsə námá málwǫga mé.

Okrîsten bí nda njǫw

10 Mpaam mə Zembî wə í á sá nə mə bág nda muud məlwǫga á ikəη. Ntó, mə á lím njǫw, bóól búúd bwə ηgə lwǫ límuga jǫɔng dí gwǫw. Nji, muud yēsh mə zə lwǫ cínɔng yé kə káálúgə nə mbií á ηgə lwǫ yí.

11 Muud cugé nə ηkul zə nyiηgə lím gúl límuga íshús; límuga jí námá nji jǫɔng í bwéy bə ni, nji Yésus-Krîst.

12 Í yidá bə ná, bóól búúd bwə ηgə lwǫ límuga jǫɔng dí nə or ηkí kwóógú bwə də lúlə *mwaanê nə ndí yí, ηkí ijimá í mákwóógú, bóólúgə lwǫ nə ilí, ηkí mimbwu, ηkí ntâg bíl íkáá,

13 nji, jwǫw mə *Krîst* íí, sóólúgú múúd yēsh ηgə sá yí í bá nyîn ná ηgəη. Nəcə, í bá cǫ kuda dí jwǫw dɔɔngú, kuda í bá zə lwó ísέy í múúd yēsh, í mú nyîn ηkí jí fwámé ísέy.

14 Sóólúgú múúd nyə á sá lwǫlə dí yí í ká bá bə kú jígə, muud wɔɔngú bə nə mpǫógú.

15 Nyɔɔng yé sóólúgú í bá shîn jígə yé, a bá shúb mpǫógú; nji nyəméfwó mə bá faam nda muud mə faam kuda dí yé.

16 Bi ampúyέ ná bi búsə *Mpáánzə Zembî? Bi ampúyέ ná Shíshim mə Zembî í njul bídí?

17 Nkí muud mə céég Mpáánzə Zembî, Zembî mə bá námá céég nyə. Nəcə, Mpáánzə Zembî nyísə nji shú mə Zembî, bí wə básə njǫw wɔɔng.

18 Muud kú ηgə shiig nyúul. Nkí ηgwól múúd mə tédúgá na bídí ná a jí nə fəg, mbií fəg á cug gaá, muud wɔɔng yídag mpu nə fəg

nyé nyísə ikás mísh mə Zembî dí, ja jǫɔngú a mú bə nə fwámé fəg.

19 Nəcə, sá búúd ɔ shí ga bwə dúg nə jisə sá fəg yí, Zembî mə dúg gwo nə sá íkás. Jísə cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Zembî mə də sá nə buud ɔ fúg bwə bílúg məkəη máηúđ».

20 Í nyiηgə námá bə cilyá ná: «Cwamba mə mpú búúd ɔ fúg mitédúgá myāη, a mpú nə mísə ocwúd».

21 Nda jí ntó ná, muud kú bεεg ηkēny nyúul nəcé bələ nə wǫηgǫ nə bóól búúd. Mpugá nə isâ byēsh bísə isâ bín.

22 Pwól, Pwól wún; Apolos, Apolos wún; Séfas, Séfas wún; tǫ shí ga, shí nyîn; tǫ cug, tǫ shwiy, tǫ isâ yā cug ga, tǫ byɔɔng yā cug zág yí, byēsh bísə isâ bín.

23 Bi bāη bí básə buud ó Krîst, Krîst mə Zembî.

4

Nji Yésus wə mə bigás Pwól

1 Ntó, dúgúgá sə nə sə básə osóol ɔ mäsáal ó *Krîst, nə Zembî nyə á yə sə mbag nə sə cúndég isâ í á də bə shwoó dí, nyə á mə sá nə sə mpúg yí.

2 Nə ndεé, ja bwə mə yə múúd mbag yí, sá bwə də bul jíí dúg yí jí ná a sáág iséy byé mbií Mása mə jíí yí.

3 Nda mə, tǫ bí mə bigas mə, tǫ wúl njǫw mílúsú í bigas mə, sá jǫɔng í acíyέ mə tǫ sá. Məméfwó mə abigásé námá māméfwó.

4 Mə anğē nə mpu nə mə mə sá gúl sá məjumâ. Nji, ntó cugé nə mə jí kú nə wōη. Nji, muud ηgə bigas mə wə Cwamba.

5 Gwə wə jí ná, kúgá sámb múúd lésú té fwála dɔɔng í afwóyέ wóós yí. Kúgá sámb té Cwamba nyə afwóyέ nyiηgə zə yí. Nəcə nyə wə mə bá zə sá nə isâ bí íshwoo yídúgúđ yí í nyínúg nə ηgəη, mitédúgá myā milám mí mpúyúg; nə ndεé, Zembî mú yə muud yēsh mǫshwúmb mə jéla nə nyə má.

6 Bwaanğ, mə mə ηgə ηwa iyuuğ íni byēsh sá Apolos dí shú nə bí jíúgúg sá kaaná í ηgə cǫ yí, ná: «Muud nyə ajélayé nə ntǫ sá jí cilyá yí.» Mó cεel cǫ ná, shú dúsú sá Apolos íí,

3:8 4.5 3:9 Mat 13.3-9; Ifz 2.20-21; 1Pr 2.4-6 3:10 1Kr 15.10 3:11 Iza 28.16; Mis 4.11-12 3:13 Rom 2.6; 2Kr 5.10 * 3:13 Jwǫw mə Krîst: Dúsə jwǫw á bá zə sámb búúd ɔ shí ga mílúsú yí. 3:15 Yúd 23 3:16 6.19; Rom 8.9, 11, 15; 2Kr 6.16; Gal 5.25; 1Pr 2.5 3:18 4.10 3:19 Zhb 5.12-13; 1Kr 1.20 3:20 Sòm 94.11 3:22 Rom 8.38 3:23 15.28; Rom 14.7-9 4:2 Luk 12.42 4:4 Sòm 143.2 4:5 3.8; Sòm 139.1-12; Rom 2.16

muud nyə ajáláyé nə bəgəwa nə ηgwól ntə ηgwólúgá.

⁷ Zə nyə á fwo jaaw wo ná wó ntə bóól búúd? Jáyé sá wó jí nə ndî ná bwé á shígé yə wo yí? Nkí sá jêsh wó jí nə ndî yí, bwé á yə wo, nəcé jí wó ká ηkêny nyúúl nə ndî nda bwé á shígé yə wo yí?

⁸ Bí ηgə táduga ná bi mú nə sá jêsh bí má jí yí, bi mú lwándúlá nə ibwádán í Zembî, bi mú nə ijwûga, sá bân kú nə ndî. Bi ɔ nywá ka bə nə ijwûga fwámé bə, sánêη bî bêsh sá bág nə byo.

⁹ Ká í yidá bə nda Zembî má tâl sá bân *buud ɔ lwámá zhúgúlá sámbá, nda buud cígúlá í má bə ná bwé jəlá nə yə wá. Mésú mántágula má músə á zəgá-dúg, tɔw mísh má búúd dí, tɔw mísh má *wəéhəgəles dí.

¹⁰ Sə mú nda mikás nəcé Kríst, bi bân ntəg nda mífufúgú nəcé bələ búúd ɔ Kríst. Sə mú nda itag-bwool, bi bân nda minηkujkúlá. Bi mú ηgə ηwa gúmá, sá bân ηgə bwəma nə mpyôη.

¹¹ Wóós nə wəla ga, sá ηgə yə nə zha yə nə shwáásúlə minú, sá fúfə nə mikáándá. Sə ηgə bwəma nə bígá, sá ηgə cugə nda minjê-gwôw.

¹² Sə ηgə wáduga sêy nə məbwê mészú shú ná sá bág nə isá. Muud nyə ámə lwîy sá yé, sá bwádán nə nyə; kúl bwé lwó sá cúwúlí yí, sá máánd milám.

¹³ Buud bwé ámə ntáma sá jíná wá, sá ci bwo iciyá í cwéél bwo milám yí. Wóós nə kíkídíga, buud ɔ shí bwé ηgə ηwa sá nda isá í kund, nda shíd məwúda.

Pwôl jí sósηgá

¹⁴ Mə anjê nə cilə bí isá íni ná má cœl wá bí shwôn. Mə ηgə yida sá ná bi mpúg kuú njoond bí má jəlá nə kyey yí, nəcé bi búsa mə bwân má búl cœl wá.

¹⁵ Nəcé, bí tœm bə nə buud məwûm má otóóshin bwé ηgə lwó bí cug krísten, bí cugé nə ncúlyá osósηgá, mə muud má á zə bí nə Jɔjɔ Kéél yé mə wé jí sósηgá wán kwon mə Yésus-Kríst dí.

¹⁶ Nda jí ntó ná, oshwon, ηgəgá nə yagula mə.

¹⁷ Gwá wé í sá ná mə ntíg bí Timotê, mwân waam má búl cœl yé; a jí mə abúgúlág cug krísten dí. Nyə wé nyə é zə sá ná bi bág kú wusa kuú njoond má ηgə kyey cug krísten dí yí. Kuú njoond wəηgú wé má ηgə jíguli mádɔ má óbúgula mēsh kúl jêsh yí.

¹⁸ Bóólúgá búúd bwé ηgə ηkêny mənyúúl nda sá bwé cí ná mə abúlé ná kwo zə nûη bídí.

¹⁹ Njí, ηkí Cwámaba má magulə, mə wál bá zə wóós bí nûη. Mə é ka bá zə mpu búúd bwé ηgə ηkêny mənyúúl óni; mə abúlé zə mpu njí iciyá í lésú byán, mə bá bul cœl mpu ηkí ηkul má Zembî nyísə bwé dí ícugud.

²⁰ Nəcé, Faan má Zembî í cúgə sá á lésú mpu, dúsə sá ηkúl.

²¹ Bi má jí ná jí? Ye mə zəg nûη bídí nə lwón, ye mə zəg nə cœlí nə lám ná shœ?

5

Okrísten bwé ajáláyé nə bə nə janğa

¹ Lân má bul shîn kyey kúl jêsh ná janğa í ηgə sîy nûη bídí. Ná dân janğa dúsə ná, tɔw ikúl í ampúyé fwámé Zembî yí í anjê nə sá dwo. Bwé ηgə bwiηη ná ηgwól múúd a bídí sœηgyá ηgə cugə nə mudá mə sósηgá.

² Bí ηgə ná ηkêny mənyúúl? Sósúgú wəηgú kú yidá cey bí lámúd nda shwîy? Ngaá í jí ná í ceyug bí lámúd, bi yílúg muud wəηgú bídí sœηgyád?

³ Mœe jâm kóómb dí, tœm bə ná mə cugé nûη bídí, *shîshim wâm wí nûη; mə má bwey sámb lésú wəηgú nda mə jí nûη. Mə má sámb ná muud má sá sósúgú wəηg yé má jág sá.

⁴ Ntó, ja bí é nyηηgə sœηgya jíná má Cwámaba Yésus dí, shîshim wâm í é sœηgya nə bí, Cwámaba wúsú Yésus mə bá lwóya ηkúl nyé.

⁵ Í jí ná bi bádug *Sátan muud wəηgú mábwád, a ntámág nyə nyúúl ná ndéé, *jîm jé í mú bá *dúg cug jwôw má Cwámaba.

⁶ Bi ajáláyé ná nə ηkêny mənyúúl. Bi ampúyé ná búbaalé *ləvur bíbíyá í də sá ná mbulyá ηgug wêsh í bádúg í?*

4:7 Gal 6.3 4:9 Rom 8.36; Heb 10.33 4:10 2Kr 11.23-29 4:10 3.18 4:12 Luk 6.28; Mis 7.60; Rom 12.14 sêy: Mis 18.3 4:13 Mit 3.45 4:15 Gal 4.19 4:16 11.1; Flp 3.17; 1Te 1.6 4:17 Timotê: 16.10; Mis 16.1; 2Kr 1.1 4:19 ηkí Cwámaba má magulə: Mis 18.21; Zhk 4.15 4:20 2.4; 15.24 4:21 2Kr 1.23; 13.10 5:1 Ləv 18.8 5:2 6.12; 10.23 5:3 Kol 2.5 5:5 1Tm 1.20 5:6 Gal 5.9 * 5:6 Na jí kaaná nda wəηg sá má də ci ná: «Shú ηgwúđ má də wá bóól bêsh ibwool» yí.

⁷ Yílúgá ləvur† acwúlû shú ná bi bág mbulyá ηgug ágúgwáan. Nəcə bi mú kú ná nə ləvur. Bi mú ntó nəcə bwé á shí bwey cígə *Mwâ Ncwəmbɛ á Páska íshé, mwâ ncwəmbɛ wəɔŋg wə *Kříst.

⁸ Ntó, shé kúgá ná sá *Páska wəɔŋgú nə bów-bôw tédúgá nə gwólə lâm: ləvur acwúlû wə ni. Shé yídágá sá nyə kú nə sâ á shweelúg, nə lâm óbúbálé: bələd á kú nə ləvur wə ni.

⁹ Mə á cilə bí ηgwól kálaad dí ná bínónη buud ó jaŋga bi kú də kéya.

¹⁰ Mə a shígé cɛɛl ci ná bi bág kú ná bwele shísh kúná-kúnə nə búúd ɔ jaŋga bēsh wā shí ga, təɔ buud bēsh bí nə yéesh bələ nə məbii wá, təɔ buud ɔ mándá, təɔ bəɔŋg bēsh bwé ηgá yə ozembí ó áyadúg gúmá wá. Mbô! Í ká bə ntó, mpu ná bi mə jəlá nə wú shí gaád.

¹¹ Mə á yida ci ná bi kú də kéya nə buud bí ná: nyāŋ ηgá ci ná a ji mbúgula, a ηgá nyiŋgə sá jaŋga; nyāŋ ηgá ci ná a ji mbúgula, a njúl nyiŋgə bə nə yéesh bələ nə məbii; nyāŋ ná a ji mbúgula, a ηgá nyiŋgə yə ozembí ó áyadúg; nyāŋ ná a ji mbúgula, a dágé nyɛɛg búúd; nyāŋ ná a ji mbúgula, a njúl nyiŋgə bə shwíge məlwəg; nyāŋ ná a ji mbúgula, a dágé nyiŋgə mánda búúd nə isâ byāŋ. Mimbii mi búúd míni, bi kú sɛɛŋgya nə bwo, bínónη kú də səŋ ídêw ηgwúdud.

¹² Ye sá wə búsé nə sá sámbúg buud bwé cúgə *Dɔ dí wá milésú? Nɡaá nə buud wā Dɔ dí cwú wə bí mə cígal milésú wá?

¹³ Buud bwé cúgə Dɔ dí wá, Zembí wə mə bá sámb bwo myāŋ milésú. Kagá yíl bów-bôw múúd bídí gwoonɡud.

6

Ishwáman yā mpédúgá buud ó Zembí

¹ Nkí ηgwól múúd á sɛɛŋgyá jín mə bə nə lésú nə ηgwól, jí í mpú sá ná a lúgá kə nə lésú búúd ó Zembí dí, a bələ kə nə ndí ná ikúl ishús í kág sámb yí?

² Ye bi ampúyé nə buud ó Zembí bwé bá sámb búúd ɔ shí milésú? Ká, nkí bi wə mə

bá sámb búúd ɔ shí milésú, ye ilúlésú yā mpédúgá nyín wə í káád bí ηkul yí?

³ Ye bi ampúyé nə sá mə bá sámb *wəéŋgəles milésú? Ká ηkəməsa nə milésú myā isâ í shí ga!

⁴ Nkí bi mə ka bə nə milésú myā isâ í shí ga, ye buud *Dɔ lá óbúgula í dág nə ozhizhe wá bwó wə bí mə kə dág nə bwé sámbúg bí milésú myəɔŋg wá?

⁵ Bi mə jəlá nə gwág shwôn nə sá mə ηgá ci ga. Ye sɛɛŋgyá jín jí kú nə təɔ muud jí nə fəg yé, muud jí nə ηkul lás lésú mpédúgá mwān bá *mínyonη yé?

⁶ Nə jí! Mwān bá mínyonη bwé kə tōw míkəɔd dí? Bwé bələ ntāg kə tōw míkəɔd myəɔŋg dí óhááden dí!

⁷ Mpugá nə dálə bə nə ishwáman ntúni mpédúgá nyín, bi mə bwey ku wə ni. Nəcə jí bí búsé ηgwól kú jisəw ηgwól bé ólíŋgí yí? Nəcə jí bí búsé kú bíd nə nkí muud mə déég bí isâ, a déégúg yí?

⁸ Nji, bi wə mə yídá sá ólíŋgí, bi wə ηgá sha búúd isâ; omínyonη bún ntāg wə bí mə sá mísóólúgú myəɔŋg wá.

⁹ Ye bi ampúyé nə buud bwé sá ólíŋgí ntúni wá bwé ábúlé bə nə kəw Faan mə Zembí dí? Kúgá shiig mányúul: buud ó jaŋga, nə bəɔŋg bwé ηgá yə ozembí ó áyadúg gúmá wá, nə buud bwé sá míncəmb wá, nə budúm bwé mə ηwa mányúul nda budá wá, nə bəɔŋg bwé sá íland nə bóól búdúm wá,

¹⁰ nə ijúwâl, nə buud bí nə yéesh bələ nə məbii wá, nə oshwégye ó məlwəg, nə bəɔŋg bwé də nyɛɛg búúd wá, tɛɛm bə búúd ɔ mándá, bwé ábúlé bə nə kəw Faan mə Zembí dí.

¹¹ Ntó námə wə bóól búúd wā gwoonɡ jín bwé á bə yé. Nji, Shíshim mə Zembí wúsú í á mə gusa bí, sá ná bi bág minkəŋkə mi búúd, sá ná Zembí dágúg bí nə otátəlí ɔ búúd lúú mə Cwámba Yésus dí.

Baagula nyúul shú mə Zembí

¹² Bóól búúd bwé də ci ná: «Muud jí fúlí nə a sáág sá jēsh á cɛɛl yí.» Jí ntó. Nji, sá jēsh dí jí nə ηkul kwíind múúd. Bwé də ci ná: «Muud

5:7 MmN 12.1-15; 13.7; Yuá 1.29; 1Pr 1.19 † 5:7 ləvur: Oyúden bwé á də yíl ləvur yēsh bwé dí mínjów, bwé də Páska nə ηgug á kú nə ləvur; ntó mə kə ná bwé á də gusa milám myāŋ shú zələ də Páska. 5:9 Mat 18.17; 2Te 3.14 5:11 6.9-10; 2Te 3.6; Tit 3.10; 2Yn 10 5:12 Mbá 13.6 6:2 Rom 5.17; 2Pr 2.4; Yúd 6; Mbú 1.6 6:7 Mat 5.39-40; Rom 12.17 6:9 15.50; Gal 5.19-21 6:11 Tit 3.3-7; Heb 9.14; 1Yn 1.7 6:12 8.9; 10.23; Gal 5.13; 1Pr 2.16 6:13 Mat 15.17-19; 1Te 4.3

ji fálí ná a sáág sá jêsh á céel yí.» Jí ntó. Nji, mə abúlél bíd ná ñkúmba sá í bííg mə kwám.

¹³ Bóól námá ná: «Idâw bísə shú mwɔ, mwɔ shú idâw. Nə mwɔ nə idâw, Zembî mə bá shínal byêsh.» Jí ntó. Nji, nyúúl í cúgé shú jaŋga, nyísə nyúúl mə Cwám̄ba, Cwám̄ba jisə Cwám̄ba shú nyúúl.

¹⁴ Mpugá ná Zembî nyə a gwûm̄ashi Cwám̄ba yé, a bá námá gwûm̄ashi sə nə ñkul nyé.

¹⁵ Ye bi ampúyé ná mənnyúúl mán mäsə ikál í nyúúl mə *Kríst? Mə ñwág kál nyúúl mə Kríst mə sá gwo kál nyúúl mə múdá jaŋga? Mbô! Í ajéláyé nə bə ntó!

¹⁶ Ye bi ampúyé ná muud mə ká sɛɛŋgya nə mudá jaŋga yé nyə é bə nyúúl ñgwúd nə mudá wɔɔŋgú? Jísə mpu bə cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Bêsh obá bwá é bə nyúúl ñgwúdâ.»

¹⁷ Nji, muud mə ká fula ísâ nə Cwám̄ba yé, nyó é bə *shíshim ñgwúd nə Cwám̄ba.

¹⁸ Fúndágá jaŋga. Wúl *sám wêsh múúd mə sá yí í ádé bə nyə nyúúlád. Nji, muud mə sá jaŋga yé mə da ntáma nyúúl nyé nyáméfwó.

¹⁹ Ye bi ampúyé ná mənnyúúl mán mäsə Mpáánzə mə Ñkɛŋkɛ Shíshim Zembî nyə á yə bí yí? Ñkɛŋkɛ Shíshim wɔɔŋg wúsə bídí mənnyúúlád. Bi aŋgê ná nə jwú nə biméfwó.

²⁰ Mpugá ná Zembî nyə a wá lal-lal tâŋ shú ná bi wúg míkwmád; bi mə jəlá nə ka yə Zembî gúmá nə mənnyúúl mán.

7

Sá í dúgyá nə bâ yí

¹ Shú ísâ bí á cilə mə yí, í nywa ná mudúm jíg kú kúnya nə mudá.

² Nji, í bul jəla ná mudúm yêsh bág nə yé múdá, mudá yêsh nə yé ñgwûm, buud bwá sásúlóg jaŋga.

³ Mudúm nyə ajéláyé nə kaambulə múdá nə nyúúl nyé; mudá námá ntó.

⁴ Mudá cugé nə ñkul balan nə nyúúl nyé nda á céel ná, ñgwûm yé wá jí nə nywo. Námá mbií ñgwúdá, ñgwûm cugé nə ñkul balan nə

nyúúl nyé nda á céel ná, mudá yé wá jí nə nywo.

⁵ Ñgwól kú ban ñgwól; ka nji ná bi má bə cúnə ná bi mə béégyá ñkúmba fwála shú ná bi mə kənd mílâm mójəgula dí. Fwála dɔɔŋg ká námá shín, bi ó nyiŋgə fula; nəcé bí a bá bə kú mpu máánd mílâm nə ndeé *Sátan mú bwáwulə bî.

⁶ Na, mə ayímbáliyé bî; mə cwíny bí cwínyág.

⁷ Mpúlə dúg dí, mə jíi ná buud bēsh bwá jíg nda mə. Nji, muud yêsh jí nə jé sá Zembî nyə á yə nyə yí; nyíga nə jíga, nyímí nə jími.

⁸ Má ñgə ci nə miŋgwam mi búduŋm nə mikúsə mí búdá ná, í nywa ná bwá jíg nda má njúl ná, kú béya.

⁹ Nji, í ká bə ná bwá ampúyé máánd mílâm, bwá béyág; nəcé í yida bul jəla ná muud béyág, ntə ná a júgugí nə yéesh.

¹⁰ Shú bɔɔŋg bí mímbéyá wá, mə tál mpándí; kú ntâg bə mə, Cwám̄ba wə mə tál mpándí ná, ci mudá kú béégya nə ñgwúm yé.

¹¹ Múdá ká ntâg béégya nə ñgwúm yé, a jíg kú ná kə báád; ka nji ná a ká sá ñkwambulə nə ñgwúm yé. Ci mudúm kú yíl múdá bâ.

¹² Shú bóólúgá bân, Cwám̄ba dí mə cí, mə wə ñgə ci ja níid ná, ñkí mbúgula Zembî jí nə mudá *hááden, múdá mə ká céel ná bá bwá baagulə bâ, a kú bæeg yíl múdá wɔɔŋg.

¹³ Ñkí mudá wə jí mbúgula, ñgwûm nyə hááden, ñgwûm mə ká céel ná bá mudá bwá baagulə bâ, mudá kú bæeg gwú bâ dɔɔŋg.

¹⁴ Nəcé, mudúm jí hááden yé nyə é bə kúná-kúnə nə Zembî nəcé mudá yé, mudá jí hááden yé nyə é bə kúná-kúnə nə Zembî nəcé ñgwúm yé. Í mbâm bə kú bə ntó, mpu ná bwân bán bwá é bə shwóg-shwóg nə Zembî; nji, búsə kúná-kúnə nə nyə.

¹⁵ Nji, ñkí nyɔɔŋg jí hááden yé mə céel béégya nə ñgwól, a jee béégya nə nyə; í cúgé mbúgula yímbáliyé ná a jíg nə bâ dɔɔŋg. Zembî nyə a jəw bí shú ná bi jíg ná shɛɛ.

¹⁶ Ntâg námá ná, wɛɛ mudá jí mbúgula yé, ye wo mpú ñkí wo e bá sá nə ñgwûm woó dúgug cug? Ñkí ntâg ná wɛɛ mudúm jí

6:14 15.15, 20; Rom 6.4; 8.11; 2Kr 4.14 6:15 12.27 6:16 Mət 2.24; Mat 19.5; Ifz 5.31 6:17 Yuá 17.21-23; Rom 8.9-11; 2Kr 3.17-18; Gal 2.20 6:19 3.16 6:20 7.23; Rom 13.14; 1Pr 1.18-19 7:2 1Te 4.3-4 7:3 Ifz 5.21-29 7:7 Mat 19.11-12; 1Kr 12.11 7:9 1Tm 5.14 7:10 Mat 5.32; 19.9 7:14 Rom 11.16 7:15 jíg ná shɛɛ: 14.33; Rom 12.18; 14.19; 2Kr 13.11; Kol 3.15; Heb 12.14 7:16 1Pr 3.1

mbúgula yé, ye wo mpú ñkí wo e bá sá ná mudá woó dúgúg cug?

Zembî nyə á ñgə tâl buud icé icé

17 Sá ñgwúd jí ná, muud yêsh tówúg cé Zembî nyə a tâl nyə yíid, cé nyə á bæ a tâl ja Zembî nyə a jôw nyə yí. Cëx má ñgə yə mádcə má óbúgula mêsh yí, dwó óni.

18 Ñkí Zembî nyə a jôw ñgwól múúid a njúl síya ábiwáág ii*, muud wəɔŋgú jíg nə ábiwáág yé. Ñkí Zembî nyə a jôw muud a kú bæ síya ábiwáág íí, muud wəɔŋgú kú síya ábiwáág.

19 Síyalə ábiwáág cúgə təə sâ, bálə kú síya ábiwáág kú námə bæ təə sâ. Sá jí nə mfíi yí jíisə nji bɛɛlə mámpəndí má Zembî.

20 Muud yêsh tówúg cé nyə á bæ a tâl ja Zembî nyə a jôw nyə yí.

21 Ñkí Zembî nyə a jôw wo, wo njúl lwaá, kú wá fimâl lámúd nə jiya lwaá gwô. Nji, wó ká dúg zhíi ná wo bág fulí, wo bɛ zhíi nyəɔŋg.

22 Nəcé ná, lwaá Cwámba má jôw yí í músə fulí, í dúgyá nə Cwámba. Ntó námə, nyəɔŋg *Kríst má jôw a njúl fulí yé músə lwaá má Kríst.

23 Mpugá ná Zembî nyə a wá lal-lal tâŋ shú ná bi wúg míkwámúd. Kúgá sá ná bi nyíŋgəg bæ məlwaá mə múúid†.

24 Bwaanɔ, má nyiŋgə ná námə ci ná muud yêsh bwénúg mísh má Zembî dí cé nyə á bæ a tâl ja Zembî nyə a jôw nyə yí.

25 Shú bəɔŋg básə ná óncwíyê wá, sâ má zé ci ga í cúgə ná Cwámba nyə a tâl mpəndí; mə cwíny bí tâŋ nda muud bí bí nə ñkul je shwu nyúul nə ndí yé nəcé Cwámba nyə a gwág mə ñkúŋkwóŋúlə.

26 Mɛɛ ñgə táduga ntága: ja sé má dúg mícúŋ myá wəla ga yí, mə tédúgá ná í bul jəla ná buud bwé jíg miŋgwam.

27 Nji tɛɛm bæ ntó, ñkí wo má bá múdá, wo kú bɛɛg sə ná wo gwú bâ. Ñkí wo afwóyɛ bá múdá, wo kú bɛɛg sə ná wo bâ.

28 Nji, ñkí wo bá múdá, wo asáyɛ *sám; ncwíyê sás má ká kə báád íí, nyə asáyɛ sám. Nji, buud bwé béya wá bwé é bul dúg

mínjugú cug gaád; mə ñgə lás ntáni shú ná mə sá ná bi sásúlóg minjugú myəɔŋg.

29 Bwaanɔ, mə ñgə ci náaa, fwála í mú kúkúl. Ná ndɛé, téd wəla ga di, buud bí nə budá wá bwé cúgəg nda bwé cúgə mímbéyá;

30 bəɔŋg bwé ñgə jii wá, bwé cúgəg nda bwé anɔɛ nə jii; bəɔŋg bí nə məshusug wá, bwé cugə nda bwé cúgə nə məshusug; bəɔŋg bwé ñgə kusə wá bwé cugə nda isâ bwé ñgə kusə yí í cúgə isâ byañ‡.

31 Buud bwé ñgə də shí wá bwé cúgəg nda bwé anɔɛ nə də shí. Mə lás nə bí lósú ni wêsh nəcé shí shé bí nə ndí múús ga í bá cə.

32 Má cɛɛl ná bi bág kú nə sâ í kənd bí milâm gwów yí. Muud cúgə mbéyá yé má də kənd lâm isâ í dúgyá nə Cwámba yíid, a də sə ná Cwámba gwágúg nyə nywa.

33 Nji, nyəɔŋg jí mbéyá yé má a də sə ná mudá yé gwágúg nyə nywa, a də kənd lâm isâ í shíd,

34 lâm í mú də bæ nyə kəw. Ntó námə wə jí nə mudá yé. Mudá cúgə báád yé, təə nyəɔŋg jí ná ncwíyê yé má də kənd lâm isâ í dúgyá nə Cwámba yíid, shú ná nyəŋ bág yé mə Cwámba ncindí nə ncindí. Mudá jí báád yé nyɛ má də sə ná ñgwúm yé gwágúg nyə nywa, a də kənd lâm isâ í shíd.

35 Mə anɔɛ nə lás ntáni ná mə cɛɛl kul bí bíid. Í yidá bæ shú mánywa mán. Mə ñgə jii ná bi sáág sâ í búl jəla yí, ná bi bág buud ə Cwámba ncindí nə ncindí, kú bæ kəw.

36 Ñkí ncwámá má bul bæ nə yéesh nə land jé, ná ndɛé a mú cɛɛl ná bwé béyág nəcé a tédúgá ná nyə e jág sá sás dəɔŋgú ñkí a bá kú ná bá nyə, ñkí a dúg ná bwé jəlá nə béya, bwé béyág nda á ñgə jii ná; nyə asáyɛ sám.

37 Nji ñkí ncwámá í ñwa cígúlá nyédí lámúd sâ nda cíndal nyə, ñkí a ji nə ñkul mpu máand lâm bii yéesh jé, á ká ñwa cígúlá ná bá land jé bwé ányíŋgəyɛ ná béya, a mpú sâ.

7:18 Gal 5.1 * 7:18 Muud jí síyá ábiwáág yé: na ji mwá Yúden. 7:19 Rom 2.25-29; Gal 5.6 7:22 Ifz 6.6; Flm 16; 1Pr 2.16 7:23 6.20 † 7:23 Kúgá nyiŋgə bíd nə məfug mə búud má ñgəg nə jwú nə bí. 7:25 1Tm 1.12-14 7:26 Zhe 16.1-4; Mis 14.22; 1Te 1.6; 3.3-4 7:28 Luk 21.23 7:29 Rom 13.11-13; 1Pr 4.7; Flp 4.5 ‡ 7:30 Muud nyə ajáláyɛ nə bíd ná gúl sá í tówúg shwóg nyédí cugəd. 7:31 1Yn 2.17 7:33 Luk 14.20

³⁸ Ntó ji ná muud mə bá land jé yé mə mpú sâ, nyɔɔŋ mə bá kú bá yé mə bul mpu sâ. §

³⁹ Mudá ji cɛɛlá nɛ ɲgwúm yé té wêsh ɲgwúm ɲgá ná cugə yí. ɲgwúm mə ká yə, mudá kú ná bə cɛɛlá, a mú jee bá muud yêsh á céél bá yé; ɲji í jii ná muud wɔɔŋg bág muud mə Cwám̄ba.

⁴⁰ ɲji, í bul jəla ná a jíg kú ná kə báád. Mɛɛ m̄am m̄əcw̄ɲ wə m̄əni, mə tédúgá ná mə ji námá nɛ Shíshim mə Zembî.

8

Sâ í dúgyá nɛ ocúdu ó mátúnuga

¹ Bóól ózembî bí ó áyadúg. Bóól búúd bwá ɲgə cígə ocúdu ɲgə sá ivuguli í ózembî bɔɔŋgá *mátúnuga. Shú sá í dúgyá nɛ ocúdu ó mátúnuga bɔɔŋgá yí, shé mə mpú ná: «Sə bêsh bí nɛ mpúyá.» ɲji, mpúyá wɔɔŋg í dɛ sá ná muud ɲkényúg nyúul, í ɲjúl ná cɛɛlí í dɛ sá ná gwoɔŋg í lálug búgəd.

² Múúd mə ká téduga ná a mpú gúl sâ, muud wɔɔŋgá nyə afwóyé mpu sá jí ná fwámé mpúyá yí.

³ ɲji, muud mə céél Zembî yé, Zembî mə mpú nyə.

⁴ Ná ndeé, shú dálə ocúdu ó mátúnuga mə ivuguli í ózembî ó áyadúg íí, sá mə mpu ná ivuguli byɔɔŋgá í cúgə tɔɔ sâ shí gaád, ɲgwól zembî cugé, ɲji fwámé Zembî ɲgwûd nɛ ɲgwûd.

⁵ Bóól búúd bwá ɲgə téduga ná ncúlyá ozembî nɛ ncúlyá micwám̄ba myâŋ misə. ɲji, bíl ísâ búúd bwá ɲgə dúg ná ozembî yí í tɛɛm bə jɔŋ dí, ɲkí ntág shí ga dí,

⁶ shú shé bân, Zembî ji ɲgwûd ɲji Zembî Sóóŋgá. Isâ byêsh í zhu nyádí, shé ɲgə cugə shú dé. Cwám̄ba ji námá ɲgwûd, ɲji Yésus-Krîst; isâ byêsh bísə nɛcə nyə, sá búsə námá nɛcə nyə.

⁷ ɲji, buud bêsh dí bí nɛ mpúyá ni. Bóól bwá á mə janawo nɛ yələ ózembî ó áyadúg gúmá, ná ndeé, wóós nɛ kidíga, ja bân bwá dé

cúdu mátúnuga mə ózembî ó áyadúg yí, bwá é ɲgə də bwá ɲgə téduga ná cúdu éga ji cúdu mátúnuga shú zembî áyadúg. Sâ jɔɔŋg í mú sá bwo fán lám dí, nɛcə í bálə ná ɲkí tag.

⁸ Í ɲjúl ná sâ mə dē dí jí nɛ ɲkul sá ná sá shíshíg Zembî kúnə-kúnə. ɲkí sá mə bə kú də, sâ kú jimb sá mísh mə Zembî dí; ɲkí sá mə dē, sâ kú námá kwíduli sâ.

⁹ ɲji bí ó bey ná sâ bí bí fulí ná bí sáág yí í yidag bə óbúgula ó átətagú kwóógú lú mábɔɔgá.

¹⁰ Nɛcə, wo muud jí nɛ mpúyá yé, ɲkí bwá dúg wo, wo ɲgə də mpáánzə zembî áyadúg dí, ɲgaá ná sá jɔɔŋg í é sá ná muud jí ná nɛ lám ɲkí tag yé ɲwág ɲkul, a kə də ocúdu bwá ámə cígə yə ózembî gúmá wá?

¹¹ Ja jɔɔŋgá, mpúyá wô í mə sá ná ɲgwól *mínyɔŋgá woó jí nɛ lám ɲkí tag yé jimbúg, í ɲjúl ná Yésus nyə á yə námá shú déd.

¹² ɲkí bí mə s̄m ntó nɛ omínyɔŋgá bún, bəwuli bwo lám í kú fwo lal íí, bí mə s̄m nɛ Yésus-Krîst.

¹³ Gwə wə jí ná, ɲkí gúl sá mə dá í é búlal ɲgwól mínyɔŋgá waamə bíd íí, mə kú ná bá bwɛɛ də cúdu, shú ná mə bág kú búlal mínyɔŋgá waamə bíd.

9

Pwól cugé nɛ milúndâl

¹ Ye mə cugé fulí? Mə cugé *múúd lwámá mə Yésus íí? ɲgaá mə a shí dúg Cwám̄ba wúsú Yésus? Ye bí cugé ísəy mə mə sá shú mə Cwám̄ba yí?

² ɲkí bóólúgá búúd bwá dúg ná mə cugé múúd lwámá, bí kú bɛ, mə jí muud lwámá mə Yésus shú dán. Nɛcə bí búsə yuug í ɲgə lwó ísəy mə ɲgə s̄y t̄an nda muud lwámá mə Cwám̄ba yí.

³ Shú búúd bwá ɲgə bə nɛ məshwán nɛ mə wá, sá mə jí nɛ ɲkul bɛsa nɛ bwo yí jí ná:

⁴ ɲgaá sá bí nɛ zhíí ná sá ɲwág id̄aw nɛ m̄an̄gul bídí?

§ **7:38** (téed 36 kə wóós 38) Impánzə íni, bóól bwá ɲgə ci ná í jalá nɛ bə ntúga: 36 «ɲkí muud mə dúg ná a jág sá nɛ baagulələ sás dé nɛwíyɛ wəla lu bā cə a kú kənd nyə báád íí, ɲkí a dúg ná í jalá ná a kəndug nyə báád íí, a sáág sá á jí yí; nyə asáyé s̄m, bā í síyúg. 37 ɲji, muud mə ɲwá cígúla lámúd, kú nɛ sâ í ɲgə cindal nyə, á ɲgə mpu jwú nɛ tédúgá yé yé, ɲkí á ɲwa cígúla nyáméfwó dí lámúd ná a baagulə sás dé nɛwíyɛ, a mə mpu sâ. 38 Ntó mə lwó ná muud mə kənd sás dé báád yé, a mpú sâ; nyɔɔŋg mə bə kú kənd yé, á bul mpu sâ.» **7:39** Rom 7.2-3 **8:1** Mis 15.29; Rom 12.16 **ceelí:** 13.1-7; 14.1; 16.14; Yuá 13.34; Rom 15.1-2; 2Kr 8.7-8, 24; Gal 6.10; Ifz 5.2 **8:1** Rom 14.1-15.6 **8:3** 13.12; Gal 4.9 **8:4** 10.19-20; Mbá 4.35, 39; 6.4-5; Gal 4.8-9 **8:6** 12.5-6; Yuá 1.3-4; Ifz 4.5-6; Kol 1.16 **8:7** 10.23-33 **8:8** Rom 14.13, 15, 17, 21; Gal 5.13 **9:1** 4.9, 15; 15.8-10; 2Kr 2.14-17; 3.1-3; 5.18-20; 10.7-8, 13; 11.5, 13; 12.11-13; Gal 1.1 **9:4** Luk 10.7-8; Mat 10.10

5 Ye sá báj wá básá ci muud kú jaand nã mudá yé? Ngaá ná bóól búud ɔ lwámá bwé ngã sá ntó, tã ómínyõñá ó Cwámã, tã Séfas?

6 Nkí ntág ná, ye sá bãñ Barnábas wá sá cugé nã zhií ná sá jíg kú sêy?

7 Zó nyã a má bwẽe sêy séy ízimbi a ngá jóna nã nyãméfwó yé? Zó nyã a má bwẽe bẽ fambá ná ndeé a kú dã mpúmá a cínõng yé? Nkí ntág ná zó nyã a má bwẽe wíil ínteny ná ndeé a kú balan nã mányáñ má ínteny byõõng yé?

8 Ye iyuug má ngá ñwa bí íni básã ñji ijâm nã ijag yã buud? Ngaá ná básã námá cilyá máccẽ Meyîz nyã á cilã mád?

9 Jí mpu bã cilyá máccẽ má Moyîz dí ná: «Wo kú fad ntenty mpu ja í ngá nyaal mpumá ngélã lwáál nywo yí.» Ye inteny wá Zembî ngá bul tãduga yí?

10 Ye nyã anjê nã lás ntó shú dúsú? Haaw! Shú dúsú wá cilyá ga í á cilya yí. Í jii ná muud ngá waad mândalú yé ngág nã waad a ngá bwánd nã búgá ná nyã é bã nã mfíi; nyõõng ngá nyífa mpumá ngélã lwáál yé ngág nyífa a ngá bwánd nã búgá ná nyã é bã nã kãw.

11 Sá á bẽ bî mpæg í kwíind bí cug á Shíshim dí yí; ntó ná, sá má ká mwáágulã mpúmá í kwíind sá cug á shí ga dí yí, bãw ntó aá?

12 Nkí bóól búúd bí nã zhií ná bwá ñwág mbií mánywa mõõng bídí, sá bãñ má ban ka bul bã nã zhií nyõõngú nãcé jî? Nji, sá á shígé balan nã zhií nyõõngú; sá ngã yida jísw sá jêsh shú ná sá kú ntágulã ná Jjõ Kéel má *Kríst í bág kú bwiingya.

13 Buud bwá dã sêy ísáy í Zembî Mpáanzá wá, Mpáanzá wá í dã námá wíil bwo; bõõng bwá dã kãnd Zembî *mátúnuga *alatâr dí wá bwá dã ñwa dánã kãw lú ídãw alatâr dí. Ngaá bí mã mpú ntó?

14 Mbií ngwûd wõõng námá, Cwámã nyã a wá cẽx ná buud bwá jááw Jjõ Kéel wá bwá jãlá nã cugã nã ísáy byõõng.

15 Nji mã mã a shígé balan nã mãzhií mõõng; mã anjê námá nã cilã ntúga ná mã lúndal ísã byõõng. Má yidá bul cẽel ná mã yág,

ntõ ná mã sáág milúndãl. Jãm sã gúmá wá cí, muud cugé nã ñkul yíl mã gwo.

16 Mãe jãm kóómb di, ja mã ngá jaaw Jjõ Kéel yí, mã cugé nã ñkul cí ná mã ngã sa gúl sã, nãcé jísw mã sã cínálã Zembî ngá cínal mã yí. Mãntágulã nã mã ñkí mã bá kú jaaw Jjõ Kéel.

17 Í á mbãm bã ná mã a té nã lâm wãm ná mã zó jaaw Jjõ Kéel, mã bã nã zhií ná mã jíg myãna. Ká, mã ngã sá ísáy byõõng cínálã, jísw mbag Zembî nyã á kãel mã mábwád yí.

18 Ná ndeé, myáyé myãna mã ngá ñwa cínõng myá? Myãna myãm wá mã jááwág buud Jjõ Kéel ashwã, mã ngá cúndã kú lúndal ísã má jí nã zhií ná mã ñwág Jjõ Kéel dí yí.

19 Haaw! Mã jî fãlî, kú bã lwaá mã múúd. Nji, tẽem bã ntó, mã a má sá náméfwó lwaá á buud bãsh shú ná mã bág nã fwãla mã sá ná bímbí lú búúd dêsh dí nã ñkul gwág mã yí í búgúlág Yésus.

20 Ja sãñõñ *Oyúden básá yí, mã cugã námá ndã Oyúden shú ná mã sá ná bwá kãndug milãm wá Yésus. Ja sãñõñ buud bwá ngá bẽ mãccẽ má Moyîz wá sá básá yí, mã bẽ námá mãccẽ mõõngú ndã bwo, í njúl ná í cugé mã cínálã ná mã bẽg mwo. Má bẽ mwo ñji shú ná mã sá ná buud bwá ngá bẽ mãccẽ wá bwá kãndug milãm wá Yésus.

21 Ja sãñõñ buud bwá ádé bísh mãccẽ mõõng wá sá básá yí, mã cugã ndã bwo, námá ndã mã anjê nã bísh mãccẽ mõõng, í njúl ná mã ngã bẽ Cẽx má Zembî, Kríst jî Cẽx dãm. Mã cugã ndã mã anjê nã bísh mãccẽ ñji shú ná mã sá ná buud bwá ádé bísh mãccẽ wá bwá kãndug milãm wá Yésus.

22 Ja sãñõñ buud bí nã búgá átutagã wá sá básá yí, mã cugã ndã bwo shú ná mã sá ná bwá kãndug milãm wá Yésus. Mã a mã bã sá jêsh shú búúd bãsh shú ná mãzhií mêsh dí, mã cugug búbaalé búúd.

23 Mã ngã sá ísã íni byêsh nãcé Jjõ Kéel, shú ná mã bág nã kãw mánywa Jjõ Kéel í ngá kaag mád.

24 Bî ampúyé ná í dã bã mbaadã ígwiimbí dí ná, buud ñkí bulya ju íkúlã ná ndeé muud

9:6 Barnábas: Mis 4.36; 11.22-26 sêy: Mis 18.3 9:9 Mbá 25.4; 1Kr 10.11; 1Tm 5.18 9:11 9.4; Rom 15.27; Gal 6.6
 9:12 Mis 20.34-35; 2Kr 11.9 9:13 Ilj 18.8-19 9:14 9.4 9:15 Mis 18.3 9:16 Zhe 20.9 9:17 4.1 9:19
 10.23-24, 32-33; Rom 15.1 9:19 Mat 20.26-27 9:20 Mis 16.3; 21.20-26 9:21 Gal 2.3-4 9:22 Rom 1.13; 2Kr
 5.11; 11.29 9:24 Flp 3.12-14; 2Tm 2.4-6; 4.7-8; Zhk 1.12; 1Pr 5.4; Mbú 2.10

ngwúd ñwa mpóógú? Jugá kálé mbií wí ná bi ñwág mpóógú yí.

²⁵ Ogwiimbe ó ígwiimbí bēsh bwé ða ci ísâ ñkí bulya shú ná bwé ñwág *túm gúmá. Í ñjúl ná túm gúmá bwé ða ñwa yí í ða yéel. Sá bāñ wúsú túm gúmá í ábúlé yéel. ²⁶ Kúló mé ñgá ju yí, mæ anǵé næ ju nda muud nyá anǵé næ mpu kúl á ñgá kæ yé; ja mé ñgá wusæ ikúda yí, mæ anǵé næ wusæ ikúda ntó ñgúlád.

²⁷ Mæ ñgæ yida jugashi nyúul nyâm, ñgæ nywaad nywo sá má céel yí, shú ná í kú bá bæ ná, mæ shîn cúndæ Jǵjǵ Kéel bóól búúd gwág ná ndeé, mæ nyingæ shúb mpóógú.

10

Shé ó bey sâ í á sây næ buud ó Izarâyêl yí

¹ Ntó, ye bwaanǵ, mæ acéélé ná bi bág kú mpu ísâ í á sây næ odá yí; ñkúdú í á baagulé bēsh, bēsh bwé á ntǵ mânj mé atítíi næ mækuú.

² Ntó jî ná bēsh bwé á duwan ñkúdúd, duwan mânj dí tâñ *ompwíin ó Moyîz.

³ Bēsh bwé á ða ða idâw impwúd Shíshim má Zembî í á ða nti bwo yí.

⁴ Bēsh bwé á ñgul mǵjúwó mǵmpwûd Shíshim má Zembî í á nti bwo má, mǵjúwó mé á ñgæ wú kwóógú má. Kwóógú ðaonǵ í á bæ fwámé kwóógú wó í á ñgæ lúgal bwo cí, í á bæ *Krîst.

⁵ Nji, tæm bæ ntó, bóól ncúlyá buud wâ gwoonǵ ján, Zembî nyæ a shigé gwág bwo nywa. Gwé wé nyæ á janǵulæ bwo, a mpánǵulæ mímbimbæ myánj shí a shwéeshád yí.

⁶ Isâ íni í á bæ næ bwo ntó shú ná í bág shé mæcwûñ, shé kú ða wímb sálæ ísâ í abúbôw nda bwo.

⁷ Kúgá yæ ózembî ó áyadúg gúmá nda bóólúgá wâ gwoonǵ ján bwé á sá ná. Sâ jǵonǵ jí cilyá ná: «Kúl búúd í á jî shí ða, ñgul; bwé mú tâw, zhwiimbya.»

⁸ Shé kúgá sá janga nda bóólúgá wâ gwoonǵ ján bwé á sá ná. Sálæ bwé á sá janga yí, bwé á yæ jwôw ñgwúdú buud otóóshin mæwûm mábá næ ólóol.

⁹ Shé kúgá shweenzh Krîst nda bóólúgá wâ gwoonǵ ján bwé á sá ná. Bwé á shweenzh nyæ, onywâ bwé mú janǵulæ bwo.

¹⁰ Shé kúgá námá ða cwaduga nda bóólúgá wâ gwoonǵ ján bwé á cwaduga ná; bāñ, *éngales á shwiy nyæ á zæ janǵulæ bwo.

¹¹ Bwaanǵ, isâ íni í á bæ næ bwo ntáni shú ná í bág shé mæcwûñ. Í á cilya shú ná shé buud shé ñgá cugæ mwôw mâ mæzhúgúlâ dí wá, shé mpúg nda shé má jálá næ ñgæ cugæ ná.

¹² Ná ndeé, muud ñgá tádúgá ná mæbwábúlán má cúgé næ ñkul sá nyæ sâ yé, ká bey ná a búlag.

¹³ Mæbwábúlán mēsh bí á mé ða bwæma næ ndî má mé ða námá bæ nji ísâ bí næ ñkul wóós næ muud yí. Nji, Zembî jî abúgúlág; a cugé næ ñkul bíð ná bi bwémagí næ mæbwábúlán má ntǵ bí ñkul má. Ja bí mé bá ða bwæma næ mæbwábúlán yí, a bá ða lwó bí zhií shú ná bi jísówúg kú búla.

Kúgá fúla ísâ í mǵjamb næ ísâ í Zembî

¹⁴ Gwé wé jí ná, yé bwáanǵ má búl cæel wá, fúndúgá yálæ ózembî ó áyadúg gúmá.

¹⁵ Mæ ñgæ lás næ bí nda mæ lás næ buud bí næ fag wá. Biméfwó faasugá sá mé ñgá ci yí.

¹⁶ Ja sá mé ða ða idâw í Zembî yí, sá mé ða ñgul bálá; sá mé ða yæ Zembî akíba shú bálá jǵonǵá. Ñgulúlæ sá mé ða ñgul bálá jǵonǵ yí í ða bæ ná sá bēsh sá mé ða ñwa kǵw lú mánywa mâ mæcíi *Krîst nyæ á wéesháli shú dúsú má. Féyálæ sá mé ða féya buléd yí í ða bæ ná sá bēsh sá mé ða ñwa kǵw lú mánywa mâ nyúul Krîst nyæ a yána shú dúsú yí.

¹⁷ Sá bēsh sá mú mbwǵǵdá nyúul ñgwûd nda buléd jí ñgwúd ná. Ntó jî ná sá tæm bæ ñkí bulya, sá búsa nyúul ñgwûd næcé sá mé ða kǵwala nji buléd ñgwûd.

¹⁸ Fwogá dúg mímbýágá mí *Izarâyêl. Buud bwé ða ða ócúdu bwé ða kæ *mátúnuga dí wá bwé ða fúla ísâ næ *alatâr, ntó jî ná bwé ða fúla ísâ næ Zembî muud jí ámédí á alatâr yé.

9:27 Rom 8.13; 13.14 **10:1** MmN 13.21; 14.21-29 **10:3** MmN 16.13-35; Mbá 8.3; Sôm 78.24-25 **10:4** MmN 17.6; Ilñ 20.11; Sôm 78.15 **10:5** Ilñ 14.29-30; Sôm 78.31; Heb 3.17; Yûd 5 **10:6** Ilñ 11.4, 34; Sôm 106.14 **10:8** Ilñ 25.1-9 **10:9** Ilñ 21.5-6 **10:10** Ilñ 14.2, 36; 16.41-49; Sôm 106.25-27; Heb 3.17-18 **10:11** 7.29-31; Rom 15.4 **10:12** Gal 6.1 **10:13** 1.9; Zhk 1.13-14 **10:14** 1Yn 5.21 **10:16** 11.24-25; Luk 22.17-20 **10:17** 12.27 **10:18** Lǵv 7.11-21 **10:19** 8.4

19 Jí má ηgá ka cœel ci yí? Ye ná ocúdu búúd bwé du yə ózembî á áyadúg mátúnuga dí wá búsa gúlúgá sâ? Nkí ntâg ná ozembî bœŋgá bí gúl sá?

20 Mbô! Mə ηgə ci ná ocúdu búúd bwé du kənd mátúnuga dí wá, Zembî dí bwé dá yə bwo yé; í du bæ mátúnuga bwé du yə májamb má. Mə acéélé ná binónη məjamb bi dúg fula ísâ.

21 Bí cugé nə ηkul ηgul bálá mə Cwámba, bí nyiηgə ηgul bálá májamb. Bí cugé nə ηkul ηwa kəw táwəli mə Cwámba dí, bí nyiηgə ηwa kəw táwəli májamb dí.

22 Ye sá má sɔ́ ná Cwámba sáág wúú? Sá má lal mánkul cɔ́ nyə?

23 Bóól búúd bwé ηgə ci ná: «Muud ji fəli ná a sáág sá jēsh á céel yí.» Jí ntó. Nji, sá jēsh dí jí nə ηkul kwíind múúd. Haaw! «Muud ji fəli ná a sáág sá jēsh á céel yí.» Jí ntó. Nji, sá jēsh dí í du lul gwoŋg.

24 Muud nyə ajéláyé nə sɔ́ ná nyəmfwó wé bág nə mənɔ́wə; muud yēsh sɔ́g ná bóól bwé bág nə mənɔ́wə.

25 Dagá sá jēsh bwé kúshá mákîd ocúdu dí yí; dagá gwo nə milâm ná salá, kú jí míshílí ná bí ηgə bæemb.

26 Dagá, nəcé shí nyí shí mə Cwámba, nə ísâ byēsh bí cínŋg yí.

27 Ntó jí ná, *hááden mə ká jŋw bí dína dí, bí má ká kə, dagá mbií ídŋw wēsh bwé é yə bí yí; dagá byo nə milâm ná salá, kú jí míshílí ná bí ηgə bæemb.

28 Nji, ηkí ηgwól múúd má jaaw bí ná cúdu bwé ámə jáám yé nyə ámə bæ cúdu *mátúnuga, bí kú ná də. Bí kú də, nəcé muud má jááw bí yé, bi á bá ntágulə nyə lâm.

29 Ja má cí ná lâm yí, mə acíyé lâm wán, má cí jí má múúd nyə ámə jaaw bí yé. Nəcé jí lâm má ηgwól múúd í é zə jum mə, mə njúl fəli yí?

30 Nkí mœ mə yə Zembî akíba mə ka də, bwé é ka kə ηgə jí nə mə íkúdagúd nəcé jí, í njúl ná mœ shí yə Zembî akíba?

31 Ntó, tœ bi mə dâ, tœ bi má ηgul, tœ bi mə sá jí, ságá sá jēsh nə yéesh ná bi mə yə Zembî gúmá.

32 Kúgá bæeg sá ná tœ mwâ Ogurêk, tœ mwâ *Oyúden, tœ muud ηgwúd á *Dɔ́ lú óbúgula ó Zembî lánɡúwóg búgád.

33 Ságá nda mə; ísâ byēsh dí, má cœel sá sá múúd yēsh nyə e gwág nywa yí. Mə ádé sɔ́ ná məmfwó bág nə mənɔ́wə; má du sɔ́ ná ncúlyá buud bwé bág nə mənɔ́wə, ná Zembî cágug bwo.

11

1 Nğəgá nə yagula mə, námá nda má ηgá yagula Kríst ná.

Nda sá má jálá nə ji mísœn ná

2 Mə ηgə faag bí nəcé, bí ηgə téduga mə ija byēsh, bí ηgə ntâg námá bɛ minjígúla má á kala bí myá.

3 Nji, má jii ná bi mpúg sá ηgwúd ná: múdúm yēsh lúlúú yé wá *Kríst, múdá lúlúú yé wá mudúm, Kríst lúlúú yé wá Zembî.

4 Mudúm yēsh mə jágúla nə Zembî ηkí ntâg ná a cúndá mícúndá mí Zembî a njúl nə tùm lúú yé, a wá lúlúú yé Kríst shwôn.

5 Mudá má yídá jəgula nə Zembî ηkí ná a cúndá mícúndá mí Zembî shwé lúú yé, a wá lúlúú yé múdúm shwôn. Nəcé, bálə shwé lúú wúsə námá nda a má kɛnya shilú*.

6 Haaw. Múdá má ká bæ kú nə tùm lúú dí, í jii ná a sémbyág námá shilú. Nkí jí ka bæ sá shwôn ná mudá sémbyág shilú ηkí ná a kɛnyag lúú, í jii ná a dúg cɛxlə tùm lúú.

7 Mudúm nyɛ, nyə ajéláyé nə bwáád tùm, nəcé a jí yuug má Zembî, a ηgə lwó gúmá í mpíyá nə Zembî yí, mudá nyɛ ηgə lwó jœŋg í mpíyá nə mudúm yí.

8 Nəcé, múdúm nyə a shígé wú múdá dí, múdá nyə a wú múdúm dí.

9 Zembî nyə a shígé té múdúm nəcé múdá, nyə á yida té múdá nəcé múdúm.

10 Gwá wá jísá ná, múdá má jəlá nə bæ nə ndəm lúú; ntó jí shú lwólə *wéŋgəles ná a jí íjwúga í múdúmád.

11 Tœm bæ ntó, dúgúla cug sá ηgá cugə tŋ buud ɔ́ Cwámba yí, múdá cugé nə ηkul cugə kú nə mudúm, múdúm kú námá cugə kú nə múdá.

10:20 Mbá 32.17; Sôm 106.37; Mbú 9.20 10:21 2Kr 6.15-16 10:22 Mbá 32.21 10:23 Rom 14.1-15.6 10:23 6.12; 8.7-12 10:24 10.32; 13.5; Rom 15.1-2; Flp 2.4 10:25 Rom 14.2 10:26 Sôm 24.1; 89.12 10:28 8.7 10:30 Rom 14.6; 1Tm 4.4 10:31 Kol 3.17 10:32 Rom 14.13 10:33 9.19-22 11:1 4.16 11:2 2Te 2.15; 3.6 11:3 3.23; Mət 3.16; Ifz 5.23 * 11:5 Wəla mwəw Pwól nyə á cilə kálad éga yí, í á du bæ sá shwôn ná bwé dúgug múdá nə kɛnyá shilú. 11:7 Mət 1.26-27 11:8 Mət 2.18-23; 1Tm 2.13

12 Í bá ntó nàcé ná, námá nda múdá ashúshwóógú nyə a wú múdúm dí ná, ntó námá wá múdúm má ða byèl múdá dí yé, sà jêsh í zhu wá Zembî.

13 Biméfwó faasugá ná jíga: ye jí jə sà ná mudá bág shwá lúú ja á ngə jəgula nə Zembî yí?

14 Jísə námá sà shwôn ná mudúm bááguləg shilú nda mudá. Njaa ná cug shé ngə cugə ga gwáméfwó í ngə jígguli bí ntó?

15 Í njúl sà gúmá shú múdá nye. Nàcé Zembî nyə á yə mudá shilú ñkí gwaa ná í dúg búdal nyə lúu.

16 Nji ñkí muud má cɛɛl sá máshwán na, sá bāŋ sá cugé nə fúlú nyəŋg, mədɔ má óbúgula kú námá bə nə nywo.

Nda sá má jálá nə dā dína mə Cwámba ná

17 Mə afáágé bî wəŋg lésú má zə lás nə bí gaád. Mə afáágé bî nàcé, sɛɛŋgyálə bí mú ða sɛɛŋgya *Dɔ dún dí yí, í ányíngáyé ná bə shú sálə ná bí lálug, í mú ngə teeg bí teeg teegúg.

18 Í tééd fwo bə ná, ja *Dɔ lú óbúgula dún í ða sɛɛŋgya yí, mə gwág ná mánkəəmá má mú ngə bə mpədúgá nyín. Mə ngə *magulə lân wəŋgú bábaalê.

19 Mə kə ntág ci, í jii ná mánkəəmá məŋg má bág, bəŋg búsə fwámé óbúgula mpədúgá nyín wá bwə mpúyúg.

20 Ntó ji ná, ja bí mú ða sɛɛŋgya kul ngwûd yí, í ádé ná nyingə bə shú zələ də ídâw í Zembî.

21 Í mú ða bə ná, fwála lə dálə, muud má lɛɛl shîn də byé ídəg nyə ámə zə nə ndí yí kú bwánd ná bóól bwə wóósúg. Ja í bá ntó yí, í mú wóós ná, ngwól njúl nə zha, ngwól nye má də ngul ná ndéé cɔ fudud;

22 ye bí cugé nə minjów ná bí dúg də nə ngul wu? Nàcé jí bí búsə kú bísh Dɔ lú óbúgula ó Zembî yí? Bî má cɛɛl zə ða wá búúd bwə cugé nə məbii wá shwôn lúúd í? Mə cíg ná jí? Mə fáágug bí? Mə afáágé bí na wáni sóólúgú.

23 Nàcé, njíggúlá má á lóg nə Cwámba yí, wá wá má á kala bí yí; nəə: Cwámba Yésus nyə a sá ná, búlú bwə á kusha nə nyə yí, nyə á ŋwa bələd

24 ná ndéé, a yə Zembî akíba, a mú fêy bələd, a mú ci ná: «Nyúúl nyâm í má kaanz shú dún dí nywə wə ga. Dugá sá sóólúgú ga, ða tódugá mə.»

25 Námá mbií ngwúdu, ja bwə mə shîn də yí, a mú ŋwa bálá wáan, a mú ci ná: «Bálá ga jísə sɔ á gúgwáan í zə sîy mácií mām dí yí. Ja jêsh bí má bá ða ngul gwo yí, bí ɔ bá ða sá sóólúgú ga, ða tódugá mə.»

26 Ntó má kə ná ja jêsh bí má bá ða də bələd ga nə ngul bálá wáan ga yí, bí ngə bwiiŋg shwiy Cwámba nyə á yə yí, bí ða bá jaaw dwo ná ndéé kə wóós ja á bá nyingə zə yí.

27 Sá jəŋg wá jí ná, muud mə də bələd a ngul bálá mə Cwámba yé, ñkí á də nə ngul mbií wúsə kú jəla yí, á byaagulə nə nyúúl nə mácií mə Cwámba.

28 Ntó, muud yêsh fáásug nyəméfwó ná ndéé, a ka də bələd, a ngul bálá wáan.

29 Nàcé muud mə də bələd a ngul bálá ntó kú tóduga ná jí mändəm mə nyúul mə Cwámba yé, a ngə sá ná sémbyé mílósú í bág bə ñkí bul nyaan shú nyáméfwó.

30 Sá jəŋg wá í sá ná, zhwoɡ buud bwə mú mimbəl mpədúgá nyín, bóól nə ijâm, bóól ñkí bulya bwə á má yə.

31 Sá mbəm ða faas séméfwó, sá kú nyingə bwəmə nə sémbyé mílósú.

32 Nji, Cwámba má ða sámb sá mílósú, a ság sá shú ná sá kú bá bwəmə nə sémbyé mílósú ányinyaanə búúd bwə abíshé Zembî wá bwə bá bwəmə nə ndí yí.

33 Ná ndéé bwaang, ja bí má ða sɛɛŋgya ná bí mə də yí, dugá sá ná, bóól bwánd bóólúgá.

34 Ñkí ngwól múúd ngə gwág zha, a fwóg tééd də nyádí njów a ka tɛɛm zə, shú ná bí kú ða sɛɛŋgya ná bí mə zə ða kwaamb sémbyé mílósú ányinyaanə bídí ícug dí.

Shú bíl ísá byêsh íí, mə e bá zə kwambulə byo ja má bá zə yí.

12

Ísâ Zembî mə ða yə bwán bé zhí a shíshim dí yí

1 Bwaang, shú ísâ Zembî mə ða yə bwán bé zhí a *shíshim dí yí, mə acéélé ná bí dúg bə kú mpu.

² Bi mæ mpú ná ja bí á bæ kú fwo mpu fwámé Zembî yí, bwá á ða julæ kə nə bî bów-bów zhííd, bí kə ngə bə ózembî ó áyadúg, mbéé ísâ bísó kú nə ñkul mæ lás yí.

³ Nda jí ntó ná, má cœel ná bi mpúg ñkúmba sâ: muud Shíshim má Zembî ñgə sá ná a lásúg yé cugé nə ñkul lweem Yésus; muud Shíshim má Zembî í anğê nə sá ná a lásúg yé cugé námá nə ñkul ci ná: «Yésus jí Cwámba».

⁴ Isâ Zembî mæ ða yə bwán bé mpáam dí yí bísə mimbií mimbií, ñji Shíshim ñgwúð wə í ða kaaw byo.

⁵ Bulya mímbii búúð bí nə ñkul sêy nə isâ byəəng yí; ñji Cwámba ñgwúð wə ñgə jwú nə iséy byəəng byêsh.

⁶ Mísóólúgú mí mímbii mímbii, ñji buud bêsh bwá ñgə sá myo wá, Zembî ñgwúð wə ñgə sâ ná bwá sáág myo.

⁷ Muud yêsh Ñkəñkə Shíshim mæ yə ñkúł ná a sáág sâ yé, a yə nyə ñkul nyəəngú shú ná í kwííndúg bóól bêsh.

⁸ Ntó, Ñkəñkə Shíshim mæ yə ñgwól múúð ñkul ná a lásúg lósú fəg, a yə ñgwól ñkul ná a mpúg sâ Zembî ñgə jii ná buud bwá sáág yí; Shíshim ñgwúð nə ñgwúð wə ñgə kaaw.

⁹ Shíshim ñgwúð wəəngú mæ yə ñgwól múúð búgə álal-ñkul, a yə ñgwól ñkul mæ lwág mímbêl,

¹⁰ a yə ñgwól ñkul mæ sá *máshimbá, a yə ñgwól ñkul mæ cúndé mícúndé mí Zembî, a yə ñgwól ñkul mæ mpú faas míshíshim, a yə ñgwól ñkul mæ lás mákêl mimbií mimbií, a yə ñgwól ñkul mæ féég sâ í ða ciy mákêl məəng dí yí.

¹¹ Isâ íni byêsh íí, ñji Shíshim ñgwúð nə ñgwúð wə má ða kaaw byo, a yə múúð yêsh jəəng á céél yə nyə yí.

Ikál í nyúul bí ñkí bulya, nyúul njúl ñji ñgwúð

¹² Mpugá ná nyúul mæ múud nyí ñgwúð, ikál ñkí bulya. Ikál í nyúul tœem bulya ntó, byêsh í sá ñji nyúul ñgwúð. Ntó námá wə jí nə *Kríst yé.

¹³ Shé bêsh, təə *Oyúden təə Ogərêk, təə mælwaá təə ofulí, shé á duwan Shíshim ñgwúð dí shú nə shé bág ikál yâ nyúul

ñgwúð. Zembî nyə á ñgulal shé bêsh Shíshim ñgwúð.

¹⁴ Ntó jí ná nyúul í cúgé ñji kál ñgwúð, ikál í nyúul bí ñkí bulya.

¹⁵ Ñkí kuú í sheé ná ci ná: «Nda má cúgé mbwə ná, mæ cugé kál nyúul», ye kuú í é yəw bóla kál nyúul?

¹⁶ Ñkí lwá í sheé ná ci ná: «Nda má cúgé jús ná, mæ cugé kál nyúul», ye lwá í é yəw bóla kál nyúul?

¹⁷ Ñkí nyúul nyêsh ncindí í sheé ná bæ ñji jús nə jús, í ka ða gwág ntədele? Ñkí nyêsh ncindí í sheé ná bæ ñji lwə nə lwə, í ka ða gwág mácuð ntədele?

¹⁸ Bi má dúg íí? Zembî nyə á ñgə tâl ikál í nyúul byêsh nyúulád nda nyə á cœel ná.

¹⁹ Muud ncindí nyə á mbêm sheé bæ ñji kál nyúul ñgwúð nə ñgwúð, nyúul í á nywá ka bæ ñgow?

²⁰ Ntó, nyúul muud dí, ikál í nyúul bí ñkí bulya, nyúul njúl ñji ñgwúð.

²¹ Jús í cúgé nə ñkul ci nə mbwə ná: «Mə anğê nə jii wo», lúú kú námá ci nə mækuú ná: «Mə anğê nə jii bî.»

²² Í yidá bæ ná, ikál í nyúul í ða nyín nda bí nə iləm yí, byó wə í yidá bul kwíínd yí,

²³ byəəng sá má ða dúg ná í abulé jəla nə gúmə yí, byó wə sá má ða bul ñwa nə gúmə yí; byəəng bí ná í ajélayé nə nyín yí, byó wə sá má ða bul mpu baagulə yí,

²⁴ í njúl ná ikál í nyúul í ða nyín yí í ádé jii mbií mbagulá wəəng. Zembî nyə a sá nyúul muud mbií á ná nyə a wá gúmə ikál í nyúul í cúgé nə gúmə yííd.

²⁵ Nyə a sá ntó shú ná mbéégí mənəkəəmá í kú bæ nyúul muud dí, ikál í nyúul í yidag ða bæ, jíga baagulə jíga, jíga baagulə námá jíga mbií ñgwúðâ.

²⁶ Gúl kál nyúul í ká jug, bíl jug námá; bwá ká gúmal gúl kál nyúul, bíl byêsh bæ nə məshusəg.

²⁷ Ntó, bi búsə nyúul má Kríst. Muud yêsh jí bídí *Də dí yé jí kál á nyúul nyəəng.

²⁸ Ná ndéé, Zembî nyə a tâl buud Də lú obúgula dí ntága: cé áshúshwóógú, nyə a tâl *buud ə lwámá; cé ábêé, a tâl *búud ə

mícúndá; cé áléel, a tâl búud o múnjígulá. Né ndeé, a mú yə bóól ñkul mə sá *máshimbá, a yə bóól ñkul mə lwág mímbâl, bóól ñkul mə kwíind búúd, bóól ñkul mə cwíny gúfúgá, bóólúgá ñkul mə lás mákâl məshús.

²⁹ Ye buud bêsh wá bí búud o lwámá? Ye bêsh bí buud o mícúndá? Ye bêsh bí oyíguli? Ye bêsh bwá du sá máshimbá?

³⁰ Ye Zembî nyə á yə bêsh ñkul í du lwag mímbâl yí? Ye bêsh bwá du lás mákâl məshús í? Bêsh bwá du féég mákâl myɔɔngú?

³¹ Gwágúgá yéesh ná Ñkêñkê Shíshim yág bí isâ í bul bæ nə mfíí yí.

Mə zə nyiŋgə lwó bí nyɔɔngə zhí í ntó mázhíí mēsh yí.

13

Ceeli í ntɔ sâ jêsh

¹ Mə tɛem lás mákâl mə búúd, lás mákâl mə *wáéŋgales í, ñkí mə cugé nə ceelí, mpug nə mə jì nda kún í ñgá bwíim yí, ñkí ntág yaanŋ í ñgá lwanŋula yí.

² Mə tɛem námá cúndə mícúndá mí Zembî, tɛem mpu míndimba myêsh, tɛem bæ nə mpúyá wêsh, mə tɛem námá bæ nə búgá jêsh ncindí mbií á ná mə du yíl mímbán ícéd í, ñkí mə cugé nə ceelí, mə cugé tɔ sâ.

³ Mə tɛem námá yána isâ byám byêsh, mə keenzh námá nyúúl nyám ná bwá jéég jígal mə kudad í, ñkí mə cugé nə ceelí, sá jɔɔngú kú kwíind mə tɔ sâ.

⁴ Ceelí jí nə jísɔw, ceelí jí nə osusa, í cugé nə zhín, í ádé bəgəwə, kú ñkêny nyúul,

⁵ í ádé sá isâ í shwôn, í ádé sɔ nji mənɔywa mé, í ádé leel gwág zhwuŋú, í ádé baagulə mábúgú*,

⁶ í ádé gwág nywa olíŋgí, ceelí í yida du gwág nywa óbúbálé;

⁷ í du juu sâ jêsh, du búdal, í du bæ nə búgá nə sâ jêsh, í du bwánd sâ jêsh nə búgá, í jísɔw sâ jêsh.

⁸ Ceelí í ádé shín; dúlə cúndə micúndá mí Zembî í bá bæ cwúnd, lásúlə mákâl í bá shín, mpúyá í bá bæ cwúndugá.

⁹ Nəcé sá ñgə mpu isâ ikúl, sá ñgə cúndə micúndá mí Zembî ikúl.

12:31 14.1 **13:1** 8.1; Rom 13.8-10 **13:1** 2Kr 12.3-4 **13:2** 12.8; Mat 7.22; 17.20 **13:3** Dan 3.19-20; Mat 19.21

13:5 10.33; Mik 10.12; Flp 2.4 * **13:5** Bóól bwá ci ná «í ádé lɔ mábɔw». **13:8** 12.10; 14.1-5 **13:12** Rom 8.24; 2Kr 5.7 **Zembî mə wámúlə mə:** 8.3; Gal 4.9 † **13:12 yēn:** Iyēn yá fwála dɔɔng í du sɔy nə ñkwánz, ivuguli kú du nyín ná ñgəŋ nda iyēn yá mwəw mágaád. **13:13** Kol 1.4-5, 23; 1Te 1.2-3; Tit 2.2; Heb 10.22-24; 1Yn 4.16 **14:1** 13.8 **14:2** 12.10

14:4 14.26 **14:5** Ilj 11.29

¹⁰ Nji, ja isâ byêsh í bá bæ óncindí yí, byɔɔng bí ikúl yí í bá bæ cwúndugá.

¹¹ Ja mə á bæ mwántombú yí, mə á du lás nda mwántombú, mə du téduga nda mwántombú, mə du bála nda mwántombú. Ja mə mú fwámé múúd ga, mə mə yɔw isâ í bwán ó ntombú.

¹² Nəcé isâ í ñgə nyín sá nda isâ sá ñgə dúg yēn† dí yí, nda isâ ñgúdá í mə búdal yí; nji, ja fwála dɔɔng í bá wóos yí, sá mə dúg ná bi-bi-bii. Ja gaád mə ñgə mpu isâ impál, ja jɔɔngú mə bá wámúlə, námá nda Zembî mə wámúlə mə ná.

¹³ Isâ í ábúlə shín yí bí sə ílól ja gaád, byó wá: búgá, nə dúlə bwánd nə búgá, nə ceelí; sá í ntó na ílól íni dí wá ceelí.

14

Yéesh isâ bí nə ñkul kwíind múúd yêsh yí

¹ Shúshwóógú nə sâ jêsh í, fwogá tééd sɔ ná bi bág nə ceelí. Gwágúgá yéesh isâ Zembî mə du yə bwán bé zhí a *shíshim dí yí, bul bæ nə ndeé cúndələ mícúndá mí Zembî.

² Nəcé nəəó, muud mə lás mákâl məshús yé, nyə alésháyé nə buud, a lésha nə Zembî, nəcé kú nə tɔɔ muud nyá é gwág sâ á ñgá ci yí. Nji, a ñgə lás nə ñkul Ñkêñkê Shíshim ñgə yə nyə yí, ñgə ci mindimba.

³ Nji muud mə cúndá mícúndá mí Zembî yé ñgə lésha nə buud; a ñgə cúndə shú ná bwá lálug búgád, a cúndá ná a cwíny bwo, á cweel bwo milám.

⁴ Muud mə lás kâl íshús yé ñgə sá ná nyəmfwó lálug búgád, í njúl ná muud mə cúndá mícúndá mí Zembî yé ñgə sá ná *Dɔ dēsh í lálug búgád.

⁵ Má jii ná bi bêsh bi lásúg mákâl məshús; nji mə bul jii ná bi cúndəg mícúndá mí Zembî. Nəcé nəəó, muud mə cúndá myo yé mə cɔ múúd mə lás mákâl məshús yé; susaalê nji ná muud mə lás mákâl mɔɔng yé mə féég sâ nyá ámə ñgə ci yí, shú ná Dɔ dēsh í lálug búgád.

⁶ Ntó bwaanŋ, ñkí mə shee ná zə nún bídí zə lás nə bí nji mákâl məshúsúd, mə é kwíind bí cínəngú nə jí? Kú nə tɔɔ sâ! Susaalê nji ná mə bágúlə bí gúl sá Zembî nyə ámə lwó mə

yí, ñkí ná mæ yá bí wúl mpúyá, ñkí wúl cúndó má Zembî ñkí ntág ñjígúlá.

7 Jí námá nda isâ í íbwamugá-bwámug, nda lúlwón á bulya mækêl ñkí bíñzhá; ñkí isâ byöñg í ñgá lás ná kpódó kpödó kpódó, buud bwá é ka mpu ná í ñgæ cæel sey jáyé susa?

8 Ñkí laag í lás buud nda yag sâ í ñgá ci yí, zó nyæ é kwæmusa dóómb?

9 Mbií ñgwúd næ bí. Ñkí bí mæ lás mækêl mæshús lású wán kú gwíng sá bí ñgá ci yí, buud bwá é ka wámbulæ ná jí bí ñgá lás yí? Í é bæ ná bí ñgæ lwábuda ntó.

10 Mækêl má lású mí ñkí bul bulya shí gaád, ñji kú næ tæ ñgwúd dí ná buud bwá ða lás kú gwág sá bwá ñgá ci yí.

11 Ntó jí ná ñkí mæ ampúyé dúl kál lá lású nda í ká ná, mæ é bæ múúd ñgá lás dwo yé ñjínæ muud, nyæ bæ námá mæ ñjínæ muud.

12 Ná ndéé, nda bí má búl jí isâ Zembî mæ ða yæ bwán bé zhí a shíshim dí yí ná, bulugá sý ná bí bág næ byöñg í é sá ná Dø í lálug búgád yí.

13 Gwá wá jí ná, muud má ða lás mækêl mæshús yé jégulag næ Zembî ná a yég nyæ ñkul ná a dúg féég sâ á ða ci yí.

14 Næcé ná, ja má jégula yí, má ká jégula kál læ shúsúð íí, shíshim wâm í ñgæ jégula, ñji lúu wâm í anjê næ sá sâ.

15 Ká mæ sáág jí? Mæ é ða jégula shíshim dí, mæ é ða námá jégula næ ikéñ byâm; mæ ða sey ísusa ságusæ Zembî shíshim dí, mæ é ða námá sey næ ikéñ byâm.

16 Næcé, ñkí wo yá Zembî mæshwúmb shíshim dí, ye zhizhe mbúgula nyæ é magulæ wo ná: «Amén»? Mbô. Nyæ ámagulæyé, nywáá nyæ ampúyé sâ wó ñgá ci yí.

17 Wo yá Zembî mæshwúmb, jí ntó; ñji sâ jöñg í asáyé ná ñgwól múúd lálug búgád.

18 Mæ ñgæ yæ Zembî akíba næcé má ða lás mækêl mæshús cý bí bêsh.

19 Ñji, tæem bæ ntó, ja má jí Dø lú óbúgulad yí, má yidá bul cæel ná mæ cíg iciyá ítöon næ ikéñ byâm jíígúllæ búúd, ntø cîlæ íciyá mæwûm má otóóshin kál læ shúsúð.

20 Bwaanj, kúgá nyinǵæ bæ næ mitádúgá myâ milúu nda ikúkágá. Bágá ikúkágá shú sâ í dúgyá næ mæbðw yí; ñji shú mitádúgá myâ milúu ði, bágá onkwanz ö búúd.

21 Jí cilyá kálaad mæcæx dí ná:

Mæ bá kænd bóól búúd ná bwá kág lás næ kúl búud jâm;

buud böñg bwá bá ñgæ lás kál læ shús.

Ñji, mæ tæem bá sá ntó, kúl búúd jâm í abálé gwág mæ.

Cwámba má ci ntó*.

22 Ntó jí ná lásúla mækêl mæshús í cúgé yuug shú óbúgula, wúsæ shú óhááden†; micúndá, myân mí yuug shú óbúgula‡, kú bæ shú óhááden.

23 Shé shéégá ci ná *Dø lú óbúgula dán dêsh má seengya, bí bêsh ka ñgæ lás mækêl mæshús. Ñkí ozhizhe ö búúd§, ñkí ohááden bwá wóós cínöñg, ñgaá bwá ci ná bí mú mimbâl myên?

24 Í njúl ná ñkí óbúgula bêsh bwá cúndá micúndá mí Zembî, ñkí *hááden, ñkí zhizhe muud mæ wóós cínöñgá, muud wöñgá, nyæ é mpu ná a má byaagulæ næ Zembî, bêsh bwá ñgæ yæ nyæ mæbæx.

25 Í é sá námá ná isâ í ða bæ nyân shwoó lámúd yí í búgúlig, a mú kúd mpwoombú mándalúd yæ Zembî gúmá, ci ná: «Búbálé, Zembî jí bídí seengyád.»

Zembî cugé Zembî oncúg-nculê

26 Bwaanj, jí bí má jálá næ ka ða sá yí? Ja bí má sééngya yí, í dúg bæ ná, muud jí næ susa yé, sey; nyöñg jí næ sâ á jíígúlig yé, jííguli; nyöñg jí næ sâ á bágúlag yé, bágula; nyöñg jí næ kál á lásúg yé, lás; nyöñg jí næ ñkul féég kál döñg yé, féég. Sá jêsh í síyág mbií á ná gúfúgá í lálug búgád.

27 Ñkí buud bwá lás mækêl mæshús íí, í bág ñji buud obá ñkí ólóol, kú ntø; bwá ða lás ñgwúd ñgwúd. Í jí námá ná ñgwól múúd bág a ñgá féég sâ bwá ñgá ci yí.

14:16 Amen: 2Kr 1.20 14:20 Ifz 4.14 14:21 Iza 28.11-12; Mbá 28.49 * 14:21 Ciyá ní jí cilyá Iza 28.11-12. Na kúkál ní ði, Izayí ñgæ ci næ Izaræyél ná buud ö Asirí bwá bá zæ káda bwo, bwá ñgá lás kál lá asiriye dán Izaræyél kú gwág: sá jöñg í bá bæ Zembî lwólæ bwo ná a má gwág bwo mpimbæ. Í njúl ná ja Zembî má ða nti búúd ö micúndá zæ lás næ bwo bwá ñgá gwág yí, í ða bæ Zembî ñgólæ jísow bwo. † 14:22 Bwá mpúg ná Zembî mæ bá yæ bwo intágúli. ‡ 14:22 Í mpúyág ná Zembî jí kúl bwá má sééngya yí. 14:23 Mis 2.13 § 14:23 Buud bwá ñgá gwágula ná báá bwá ampúyé sâ wá. 14:25 Iza 45.14; Yuá 4.17-19 14:26 8.1; 12.7-10; 14.4; Ifz 4.11-13

28 Nkí muud mə féég yé cugé, bwá jíg kál-kál Dɔ dî, muud də lás nji shú nyáméfwó nə shú má Zembî.

29 Shú *búúd ɔ micúndá, buud obá nkí ólól bwá lásúg, bóól ka bigas.

30 Nkí ngwól múúd jí sɛɛngyád yé má cɛel bágulə gúl sâ í á də bə kú fwo mpûy yí, nyɔɔng nyə ámə ngə lás yé fwo tâl lésá.

31 Bî bēsh bí bí nə nkul ngə cúndə ngwúd ngwúd shú ná buud bēsh bwá bág nə mpúyá, bwá ηwa məcwûη.

32 *Muud micúndá yēsh má də shimal ísâ í də wós nyə *shishim dí yí*.

33 Nəcə, Zembî cugé Zembî oncúg-nculê, á yidá bə Zembî á ná ísâ í síyúg ná shɛɛ, námə nda jí mádɔ má Zembî mēsh dí ná.

34 Budá bwá dúg ji kál-kál mədɔ má óbúgulad nəcé jisə bwo ci ná bwá lásúg cínəng. Bwá jalá nə yida də sá mágwág námə nda Cɛɛ má Zembî í ngə ci ná.

35 Nkí mudá má cɛel jíg gúl sá, a kə jí ngwúm yé njów nəcé í ajáláyé ná mudá lásúg gúfúgá óbúgulad.

36 Ye nûη bídí wá bwá á tééd bwiingúlə kéel má Zembî yé? Nkí ntâg ná ye í á zə nji bídí?

37 Nkí ngwól múúd mə tédúgá ná a jí *muud micúndá má Zembî, nkí a tédúgá ntâg ná Shishim má yə nyə nkul mə sá gúl sâ, muud wəng má jalá nə yag sâ má ngə cilə bí yí ná jisə mpándí mə Cwám̄ba.

38 Nkí muud mə bá kú mpu ntó, wo ná Zembî nyə ampúyé nyâη múúd.

39 Ná ndeé bwaang, gwágúgá yéesh ná bî cúndég micúndá mí Zembî, nji bî kú ban ná muud kú lás mákəl məshús.

40 Ságá sá jēsh nə məjilə, kú nə ncúg-nculê.

15

Kríst nyə a shí gwûm

1 Bwaang, mə zə báásulə bí Jɔjɔ Kéel má á cúndə nûη bídí yí, Jɔjɔ Kéel bí á magulə bí má nada nə ndî yí;

2 Jɔjɔ Kéel dɔəng dúsə, nkí bî má baagulə dwo nda má á cúndə ná, í yə bí cug. Í ká bə kú bə ntó, mpu ná búgá jín má yə íyí-yíy.

3 Shúshwóógá, mə á fwo tééd kala bí njígúlá má á lág yí. Ná *Kríst nyə á yə, nyə á zə cé *misám misá nda Mícilyá mí ngə ci ná;

4 nyə á dəw, a mú gwûm jwôw áléel nda Mícilyá mí ngə ci ná.

5 Nyə a lwó Séfas nyúúl, a lwó námə *ómpwíín wûm nə óbá.

6 Ná ndeé, nyə a lwó námə bóól bwáang ɔ íshé nyúúl, bwá njúl buud cɔ mítəd mítəon, bēsh bwá á dúg nyə ja ngwúd; bóól ncúlyá buud wâ cínəng bwá ngə ná cugə, bóólágá bwá á má yə.

7 Ná ndeé, nyə a lwó Zhâk nyúúl, a lwó námə *búúd ɔ lwámá bēsh.

8 Zhúgúlá zhúgúlá, a má shîn lwó búni bēsh nyúul, nyə á ka námə lwóya mádí, mə muud jí nda bwá á shɛemb shɛembúg yé.

9 Jí ná mə wə má búl bə kú nə mfíí búúd ɔ lwámá bēsh dî. Í ajáláyé ná bwá jówúg mə ná *muud lwámá, nəcé mə á lwó *Dɔ lá óbúgula ó Zembî cúwálí.

10 Nji, mə jí sá má jisə yí nəcé mpaam má Zembî. Mpaam nyəngú í á shígé yə íyí-yíy shú dáámud. Mə wə mə á yida bul wáduga, cɔ bóól búúd ɔ lwámá bēsh; kú ntâg bə ná mə wə mə a wáduga, mpaam Zembî ngə sá mə yí nywá wə í ngə wáduga.

11 Ná ndeé, tɔə mə, tɔə bwo, sá ngə cúndə lânη ngwúd ni, wə námə wə bí á *búgula yí.

Mimbimbə mí bá námə gwûm

12 Nkí sə ngə cúndə ná *Kríst nyə a gwûm, ntədəlé bóól búúd wâ bídí bwá ngə ci ná gúl sá í cúgə ná mimbimbə mí bá gwûm yí?

13 Nkí gúl sá í cúgə ná mimbimbə mí bá gwûm, Kríst nyə a shígé námə gwûm wə éci.

14 Nkí Kríst nyə a shígé gwûm, cúndə sə ngə cúndə yí wí yíy-yíy cúndə, búgá jín yíy-yíy búgá.

15 Sə mú bə ówúshined wâ məshügá ja sə má bwáágúlá ná Zembî nyə a gwûmushi

14:29 Mis 17.11; 1Te 5.21 * 14:32 Ntó má ká ná: «Muud má lág kéel wá Zembî yé má də mpu bwánd ná nyə e lás ja í é wós nyə dé fwála yí». 14:33 7.15 14:34 11.3; Ifz 5.22; 1Tm 2.12 14:37 1Yn 4.6 14:39 14.1, 5 14:40 14.33 15:1 Gal 1.11 15:2 Gal 2.1-2 15:3 11.23; Iza 53.5-12 15:4 Zhn 1.17; Mat 12.40; Yuá 20.9; Mis 2.24-31 15:5 Mat 28.16-17; Luk 24.34, 36; Yuá 20.19 15:7 Luk 24.50 15:8 9.1; Gal 1.15-16; Mis 9.3-6 15:9 1Tm 1.12-16 15:9 Ifz 3.8; Gal 1.13-14 15:10 2Kr 11.23 15:11 1.12; Gal 1.17-18; 2.6-9 15:15 Mis 1.22; 4.33; 5.30-32 15:17 15.3; Rom 4.25

Kríst yí. Nacé ñkí mimbimbə mí ádé gwûm, Zembî nyə a shígé gwûmashi Kríst wə écí.

16 Nacé, ñkí mimbimbə mí ádé gwûm, Kríst nyə a shígé námə gwûm wə écí.

17 Ñkí Kríst nyə a shígé gwûm, mpu ná búgə jín í yə íyíy-yíy, bi búsə ná *mísəm mínúd.

18 Ntó ji námə ná bəɔŋg bwə á ñgə yə bwə njúl buud ɔ Kríst wá bwə má jímb.

19 Ñkí shwúlə sə ñgə shwu mənnyúul nə Kríst yí wí nji shú cug á wa shí mishwun ga, mpu ná sə wə má ka bul ñkúñkwəŋ nə buud bēsh.

20 Ká, jáá jí búbálé ná Kríst nyə a shí gwûm, a ji muud ashúshwóógú bwelélə gwûm, ntó má lwó ná bəɔŋg bwə á má kə ígwəd wá bwə bá gwûm.

21 Nacé muud ñgwûd wə nyə a sá ná buud bwə bwəmagí nə shwiy; ntó muud ñgwûd námə wə má sá ná buud bwə bəg gwûm.

22 Námə nda búúd bēsh bwə ñgə bwəma nə shwiy nacé Adam ná, bēsh bwə bá námə nyiŋgə *dág cug nacé Kríst.

23 Nji, muud yēsh mə bá gwûm jé ja, Kríst nyə a tééd gwûm shúshwóógú, buud bé bwə bá ka gwûm ja á bá kwo zə yí.

24 Ná ndéé, məshíné mə shí ka bá bə. Kríst mə bá shín céég isâ yâ məyídúgú* í ñgə wá buud mánymád yí, nə byəɔŋg í ñgə lwó buud mpəl yí, nə byəɔŋg í ñgə ntɔ buud ñkul yí, ná ndéé a mú nyiŋgə yə Zembî Sóóŋgú icí.

25 Nacé í jii ná a bəg jwú nə ndéé kə wóos ja Zembî mə bá culəshi mízhízhíŋ myé myēsh, a nyaál myo nə məkuú yí.

26 Zhízhíŋ á bá kə shúgəla céég yí í bá bə shwiy.

27 Haaw. Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Zembî nyə a mə wá isâ byēsh mánymád méd». Nji, ja cilyá ni í cí ná isâ byēsh yí, í áŋgə nə cəel cí ná Zembî nyəméfwo ji námə mánymád.

28 Ja isâ byēsh í bá bə mánymád mə Zembî dí yí, nyə muud nyə á wá isâ byēsh Mwân dí mánymád yé, Mwân mə bá námə nyii mánymád, Zembî mú bə Mása á isâ byēsh.

29 Ñkí gúl sâ cúgə ná mimbimbə mí də gwûm, ká buud bwə də duwan shú búúd bwə á yə wá bwə bá sá ntədəle? Bwə də duwan shú búúd bwə á yə wá nacé ji?

30 Ñkí jí ná mimbimbə mí ábúle gwûm, sə bəŋ buud bí micúŋ nə mindəɔlúd wəla dēsh óga, sə ñgə yə wāŋ cúŋ nacé ji?

31 Bwaanŋ, mə ñgə faam nə shwiy jwəw dēsh, búbálé námə nda bí ñgə sá mə lúu ná sáŋ ná. Lúu wí mə ná sáŋ nacé bi bələ búúd ɔ Cwamba wúsú Kríst Yésus.

32 Mə a gwána nə ibiin Ifēz. Ñkí gwána jəɔŋg í á bə nji shú isâ í dúgyá nə buud yí, máyé mánymá məsə mə cínəŋg má? Ñkí jí ná mimbimbə mí ádé gwûm íí, shé mú bə kaaná í ñgə cí ná: «Shé dágá, shé ñgúləgá, nacé shé é yə mán».

33 Kúgá shiig mánnyúul, wúl kaaná wí ná: «Igwəɔŋg í abábəw í də yád jəjə məcum mə múúd».

34 Kúgá ná nyiŋgə ñgə cugə nda mikás. Yəwəgá sálə mísəm. Bóól búúd wá gúfúgá jín bwə ampúyé Zembî. Mə lás ntúni shú ná bi gwágúg shwôn.

Buud bwə bá gwûm nə mənnyúul məshús

35 Ñgwól múúd ji nə ñkul jí ná: «Mimbimbə mí bá gwûm ntədəl? Mí bá nyiŋgə zə nə nyáyé nyúul?»

36 O, yé lad! Bumə wó bə yí í cúgə nə ñkul kə í kú fwo fudə.

37 Ja wó bə mpəg yí, ye wó bə gwo nə nyúul í bá kə nə ndí yí? Ngaá ná í də bə zhizhe bumə *blé ñkí gúl bumə shús?

38 Ná ndéé, Zembî mú yə gwo nyúul á céél yə gwo yí, a yə mpəg jēsh nyé nyúul.

39 Mishwun myēsh mí cúgə mishwun mimpwūd. Jí ná, mishwun mí búúd mí nə myé, mishwun mí ócúdu nə myé, mishwun mí ínunu nə myé, mí mí óshū nə myé.

40 Mənnyúul məsə námə, nə mənnyúul mâ jəŋ, nə mənnyúul mâ shí. Mənnyúul mâ jəŋ wəŋ ñkənwálə wí nə yé, mənnyúul mâ shí wəŋ ñkənwálə nə yé.

41 Jwəw í də ñkənwə yé mbií, ñkwoond yé mbií, wəacén-céní wəŋ mbií. Ñkámúsá

15:18 1Te 4.13 15:20 6.14; Kol 1.18 15:21 15.45-49; Mat 3.17-19; Rom 5.12, 14, 18 15:22 2Kr 5.17 15:23 15.51-52; 1Te 4.16 15:24 Dan 2.44 * 15:24 Na jisə wəŋgəles bwə ñgə cíy Yúd 1.6 dí wá. 15:25 Sòm 110.1; Mat 22.44 15:26 Mbú 1.18; 20.14; 21.4 15:27 Sòm 8.6 15:28 Rom 11.36 15:30 Rom 8.36 15:31 2Kr 4.10-11 15:32 Iza 22.13; Luk 12.19-20; 2Kr 1.8 15:34 Mat 22.29; Rom 13.11-14; Ifz 5.6-17 15:36 Yuá 12.24 15:38 Mat 1.11

wáacén-céní mpédúgá nyáñ, jísə, ηgwól yé ηkənwáɫə í shwǝɫə nə ηgwól yé.

42 Ntó námə wá jí nə gwúmúlə mímbimbə yé. Mbimbə í də dəw nə nyúúl í də bwo yí, í gwúm nə nyúúl í cúgə nə ηkul bwo yí.

43 Í də dəw í kú bə sâ gúmá, í gwúm í njúl sâ gúmá. Í dəw í njúl nə iləm, í gwúm í njúl nə ηkul.

44 Í də dəw nə nyúúl á mishwun, í gwúm nə nyúúl á *shíshim. Nda nyúúl á mishwun nyísə ná, nyúúl á shíshim nyísə námə.

45 Sá jəwəng wá jí cilyá Kálaad Zembî dí yí. Jí cilyá ná:

Adam ashúshwóógú nyə á zə bə kuwó;

Adam áməzhúgúlá mú zə bə shíshim í yá búúd cəg yí.

46 Nyúúl á shíshim dí í á tééd zə, í á bə nyúúl á mishwun; nyúúl á shíshim ka shúgula zə.

47 Muud ashúshwóógú nyə á ηwiny mändəlú, məyəw nə mändəlú. Muud ábɛɛ nyə nyə á zhu jəwə.

48 Buud bwə á məyəw nə mändəlú wá bí námə nda Adam nyə á məyəw nə mändəlú yé; buud bí búud ɔ jəw wá búsə námə nda Adam nyə á zhu jəw dí yé.

49 Námə nda sá á bɛɛɫə nyəwəng nyə á məyəw nə mändəlú yé ná, sá mə bá námə bɛɛɫə nyəwəng nyə á zhu jəw dí yé.

50 Bwaəng, sâ mə ηgá cɪ yí jí ná, shé cúgə nə ηkul bá kə nə mənyúúl mə ámishwun nə məcií shé ηgá cəgə nə ndí mágə kə ηwa kəw Faan mə Zembî dí; təw sâ í də bwo yí, í cúgə nə ηkul ηwa kəw lə sâ í ádé bwo yí†.

51 Mə zə féég bí ndimba: sá ábúlé kə ígwəd sá bəsh, nji sá bəsh mənyúúl mə bá yida cénd,

52 ja ηgwúd námə nda júw í də kəwɫə ná; í bá bə ja cwôñ áməzhúgúlá í bá lás yí. Nəcə cwôñ wəwəng í bá lás, mímbimbə mí músə gwúm kú ná nə mənyúúl məsə nə ηkul bwo má; sá bəñ mikuwó, mənyúúl mə mú cénd.

53 Nəcə, í jii ná nyúúl nyí nə ηkul bwo yí í céndúg bə nyúúl í cúgə nə ηkul bwo yí, nyúúl nyí nə ηkul yə yí í cénd bə nyúúl í cúgə nə ηkul yə yí.

54 Ja nyúúl nyí nə ηkul bwo yí í bá cénd bə nyúúl í cúgə nə ηkul bwo yí, nyúúl nyí nə ηkul yə yí í cénd bə nyúúl í cúgə nə ηkul yə yí, ja jəwəng wá cilyá jí cilyá ga í bá bwəma yí, ná:

Sə mə ntə, ntəɫə wúsú wəwəng í mə minə shwiy.

55 Eéé, yé shwiy! Wó ntəɫə wí ηgow?

Yé shwiy, shushwom‡ gwô jí ηgow?

56 Shushwom í də zə nə shwiy wá *səm, səm í ηwa ηkúl məcɛɛd.

57 Ká, akíba nə Zembî muud mə sá nə sə ntəg nə ηkul mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst yé.

58 Ná ndéé, yé bwáəng mə búɫ cɛɛl wá, yíímágá mənyúúl, bí kú shwágusa, ηgəgá nə kə nə sáal mə Cwámba nji shwóg nə shwóg, bí ηgá mpu ná iséy bí ηgá sá tãñ buud ɔ Cwámba yí í ábúlé yə íyíy-yíy.

16

Sɛɛngúlə ísâ shú búúd ó Zembî

1 Shú sɛɛngúlə *mwaanê mə bá kwíind búud ó Zembî yé, dɛgá námə sá nda mə á jíguli mədɔ má Galátia ná bwə dɛg sá ná.

2 Jwəw dēsh shwénde mə dú tééd yí, muud yēsh á bídí gwoəng kəndəg gúl sâ koogú nyədí njəw, bímbí dēsh á dɛg ná a jí nə ηkul baagulə yí. Í ajíyé ná bí bwándúg nə mə fwóg wós, bí ka sɛɛng ísâ.

3 Ja mə bá wós yí, mə bá kənd búud bí mə bá féesh wá nə okálaad, bwə kə kənd mwaanê bí á yána wəwəngú Yurúsəlem.

4 Nkí í bá nyín ná mə jəlá nə kə námə, sənónə sə mú kə.

5 Mə bá zə nūñ bídí mə mə fwo lína Masedwān, mə bá ciingya wu.

6 Mə bá jee jí bídí fwámé fúfwálá, mə jee námə shínal ηkwān jēsh, nə ndéé bí mú bá kwíind mə nə kələ kúl jēsh mə bá kə yí.

7 Mə ayídáyé cɛɛl nə mə bāg dɛg bí mə ηgá cɔ cɔg. Mə ηgə yida téduga nə búgá nə mə bá jí fwámé fwála bídí nkí Cwámba mə bá yə mə ηkul nyəwəng.

8 Nji, mə bá jí Ifēz kə wós jwəw lú Pan-tekôt,

15:43 Flp 3.20-21 15:45 15.21-22 15:45 Mat 2.7; Yuá 6.63; 2Kr 3.6, 17 15:49 Mat 5.3 † 15:50 Ntó mə ká ná mənyúúl mə ámishwun nə məcií mágə mə cúgə nə ηkul bá nyí Faan mə Zembî dí. 15:51 1Te 4.15 15:52 cwôñ; Mat 24.31; 1Te 4.16 15:53 2Kr 5.4 15:54 Iza 25.8 15:55 Ozê 13.14 ‡ 15:55 Bwə á də sá wúl mbií shushwom nə líí. Bwə ká də lúmə ínten y ná í kyéyug. 15:56 Rom 4.15; 6.14 15:57 Rom 7.24-25 15:58 16.13 16:1 Mis 11.29-30; 2Kr 8-9 16:5 Mis 15.21; 2Kr 1.15-16 16:6 Rom 15.24 16:7 4.19 16:8 Mis 19.8-10

⁹ nàcé mpumbé í mú mpu bæ mæ ná bagé cínɔŋg tɛem bæ nà mizhízhín mí ñkí bulya.

¹⁰ Timotê ká wóós nûŋ, sǒgá mæzhíí ná a bǎg kú nà sâ í sá nyə ifwaas; mpugá ná a ñgə sêy iséy í Cwám̄ba námá nda mæ.

¹¹ Mǎ cɛel ci cínɔŋg ná, muud kú mpyêny nyə. Bi ɔ bá kwíínd nyə ná a bǎg nyiŋgə zə mǎdí ná shɛɛ. Mə ñgə ntǎg bwánd ná bǎnɔŋ bǒól ómínyɔŋɔ bǎwə bǎg zə.

¹² Mwááŋg Apolos nye, mæ mǎ bul cwíny nyə ná bǎnɔŋ bǒól ómínyɔŋɔ bǎwə zǎg nûŋ bídí, ñji nyə afwóyɛ mpu magulə ná a zǎ ja gaád. Nyə é bá ka zə ja nyǎ é bá bæ nə fwála yí.

Mæcwûŋ nə mǎbǎdá mǎ mæzhúgúlâ

¹³ Jigá ñkasə, yímúgá mǎnyúúl búgǎd, sǎgá isâ nda búduum bǎwə dɛ sá ná, lǎlǎgá mǎŋkul.

¹⁴ Sǎgá sǒólúgú wún wêsh nə cɛelí.

¹⁵ Bwaanɔŋ, bi mæ mpú ná Stefanas bǎnɔŋ ñjǒw búúd yé básə buud ó áshúshwóógú bwelélə *búgula nûŋ shí á Akayî, bǎwə á mǎ wá mǎnyúúl kwííndúlə búúd ó Zembî dî.

¹⁶ Ná ndɛɛ, mæ ñgə yáág nə bí ná bi mǎguləg ijwúga í mbií búúd wɔɔŋgú nə bǒól bêsh bǎnɔŋ bǎwə ñgə sêy ñgə wáduga wá.

¹⁷ Mə ji nə mǎshusug nàcé Stefanas bá Fortunatus nə Akayikus bǎwə mǎ zə; zǎlə wǎŋ í mǎ sá ná bí kú ná bæ mæ nə fund,

¹⁸ bǎwə á mǎ zə sá ná lâm í sǎlɔg mæ shí, milâm səl námá bî. Dugá lǒ mbií búúd ni.

¹⁹ Mǎdɔ mǎsə shí á Azî má mǎ ñgə bǎda bî. Akilas bá Priska nə *Dɔ lú óbúgula dúsə bwǎdí ñjǒw yí í ñgə bǎda bí mǎbǎdá mǎ buud ɔ Cwám̄ba má, kwo bǎda kwo bǎda.

²⁰ Omínyɔŋɔ bǎn bêsh bǎwə ñgə bǎda bî. Ñgəgá nə kúlulə mækúlulə mǎ buud ó Zembî.

²¹ Mə Pwôl mǎ cílə mǎbǎdá mǎga nə mbwê wâm.

²² Ñkí muud mæ bǎ kú cɛel Cwám̄ba, ñkwaal nə muud wɔɔŋg. Maranata*.

²³ Cwám̄ba Yésus kə sá bí bêsh mpaam.

²⁴ Mǎ cɛel bí bêsh kwonɔŋ mǎ Yésus-Krîst dî.

16:10 Timotê: 4.17 **16:12** Apolos: 1.12 **16:13** 15.38; Sôm 31.24; Ifz 6.10 **16:14** 8.1; Yuá 13.34; Rom 13.8-10; 2Kr 6.6; Gal 6.10; Ifz 5.2 **16:15** Rom 16.5 **Stefanas:** 1.16 **16:18** Flp 2.29; 1Te 5.12 **16:19** Rom 16.5 **Azî:** Mbú 1.4, 11 **Akilas bá Priska:** Mis 18.2 **16:20** Rom 16.16 **16:21** Gal 6.11; Kol 4.18; 2Te 3.17; Flm 19 **16:22** Gal 1.8-9; Mbú 22.20 **Maranata:** Yûd 14; Mbú 1.7 * **16:22 Maranata:** Ciyá ni í kə ná «Cwám̄ba, zaág». **16:24** 4.21; 2Kr 2.4; 11.11; 12.15; Flp 1.8; 2.17; 1Te 2.8; 3.12; 2Tm 3.10; Flm 9

Kálaad ábéé Pwôl nyə á cilə buud ó Kòrènt yé Isâ í dúgya nə kálaad ábéé mə Pwôl shú Kòrènt yí

Kálaad ábéé á Kòrènt éga ngə lwó ná fwámé baalé zamədanê nyə a wóós mpédúgá Pwôl bənnə Dɔ́ á Kòrènt. Bóól búud bwé á zə ngə jaaw Kòrènt ná Pwôl cúgé muud lwámá má Yésus. Ná ndéé, Pwôl ngə lwó Dɔ́ ná Zembî wé nyə á sá ná a bég muud lwámá mə Krîst.

Nyə á nyiŋgə námá lwó bwo ná bwé sééŋgəg mwaanê nə jɔ́ milám kənd ókrîsten wâ Yúdéa (lúu 8 nə 9), nyə nə bwo ná: «Bi mə mpú lâm yána mə Cwámba wúsú Yésus-Krîst; bi mə mpú ná nyə á bə, a mbíd zhwog kúm, a bíd dwo, a zə nyiŋgal nyúúl mábúwa dí, shú ná bi wé yídag bíg mábúwa méd» (8.9).

Kálaad má ka kə shwóg nə isâ ishús (tééd lúu 10 kə wóós lúu 13): Pwôl ngə jág lámusa nə buud bwé á ngə ci ná a cugé fwámé múúd lwámá wá. A mú kə shínal kálaad nə jɔ́ kál lú ómínyəŋé wâ cɛɛlí (13.11-13).

Məbáda

¹ Nə mə Pwôl, muud Yésus nyə a sá ná mə bég *muud lwámá yé nda Zembî nyə á ŋwa cígúlá ná yé, nə *mínyəŋé ishé Timotê, sá wé má cíl kálaad éga. Sə ngə cilə *Dɔ́ lú óbúgula ó Zembî dí Kòrènt yí, nə miŋkəŋkə mi búúd myêsh mísé Akayí myá.

² Sóŋgú ishé Zembî bā Cwámba Yésus-Krîst bwé ó sá bí mpaam, bwé ó sá námá ná bi ŋgóg nə cugə ná shee.

³ Gúmá nə Zembî, Sóŋgú mə Cwámba wúsú Yésus-Krîst, Sóŋgú mə búl gwág búúd cey lámúd yé, Zembî mə dú cweel milám ja jêsh yé.

⁴ A ngə cweel sá milám *íncwaw í ntug byêsh sá ngə bwəma nə ndí yíid, shú ná sá bég nə ŋkul mə cwéél bəŋg bêsh bwé ngə námá bwəma nə incwaw í ntug wá milám, váál á má cweel sá mísú milám yí.

⁵ Mpugá ná, námá nda sá ngə jág bul jug jugúlə má *Krîst ná, ntó námá wé Krîst ngə jág bul cweel sá milám yé.

⁶ Ŋkí minjugú mí ngə bul bɛ sá, mí ngə bɛ sá shú ná milám mí cwááləwog bî, bi dúgúg cug. Ŋkí Zembî ngə ntâg cweel sá milám, a ngə sá ntó shú ná milám mí cwááləwog bî, bi mú jísəw mínjugú mimpwúd sá ngə námá jísəw myá.

⁷ Sə ngə *búgula kú nə məzhigé ná bi e tōw búgə jíŋúd ná shím; nəcé, sá má mpú ná nda bi ngə jug jugúlə ŋgwúd sá ngə jug yí ná, Zembî ngə námá cweel bí milám nda á ngə cweel sá mísú ná.

⁸ Bwaŋg, sá acéélé ná bi bég kú mpu yáág-yáág íncwaw í ntug sá á bwəma nə ndí Azí yí. Í á bə sá mbíya nyaanúlə, ntɔ́ sá ŋkul, váál á ná sá áshígé ná nyiŋgə ngə bə nə búgə ná sá é wú cínyəgú mikuwó.

⁹ Má jaaw bí, sá á shín dúg ná sá má yə. Ŋji, í á wóós ntó shú ná sá kú ná ngə nyiŋgə búgula sáméfwó, búgə jísú jêsh í shwálug kə ŋji wé Zembî muud mə də gwúmushi mímbimbə yé.

¹⁰ Nyə wé nyə á ka fɛɛmushi sá bów-bôw shwiy sá á nywá yə jəŋgúd, a bá námá də nyiŋgə fɛɛmushi sə. Sə ngə búgula ŋji nyə ná a bá námá nyiŋgə də fɛɛmushi sə,

¹¹ bí ngə ntâg kwíind sá nə jəgúlálə bí ngə jəgula nə Zembî shú dəŋg yí. Ná ndéé, nda jí ná zhwog buud bwé ngə jəgula nə Zembî shú dúsú ná, zhwog buud bwé bá námá yə nyə akíba shú dúsú ja á bá sá sá mpaam yí.

Pwôl má búgə njənd

¹² Sâ jí nə ŋkul sá ná sá bəgəwag yí jísə ná: lâm í ngə lwó sá ná sá áŋgê nə cugə nə buud milám mímbá, sá kú nə sâ á shweelúg, námá ŋji váál Zembî ngə jii yí. Sə ngə ntâg bul cugə cug jəŋgú nə bî, sá áŋgê nə bɛ məfug má buud, mpaam má Zembî wé í ngə kyey nə sə.

¹³ Sə áŋgê nə cilə bí gúl sâ shús, námá ŋji jəŋg bí ngə lɔ́ bí ngə námá mpu ni. Mə ji nə búgə ná bi é bá shúgula mpu sâ sá ngə cɛɛl ci yí ncindí nə ncindí.

¹⁴ Mə ji nə búgə ntó nəcé bi mú ngə bwelɛ mpu ná bí bí nə ŋkul jee bəgəwə nə sá námá

nda sá má bá bəgəwa nə bí jwów má Cwámba wúsú Yésus-Kríst dí ná.

¹⁵ Mə mpú ntó búbálé, gwé wé má á ka cœel fwo zə nûŋ bídí, zə nyiŋgə sá ná bí gwágúg məshusug ja ábœé yí.

¹⁶ Mə á ka cœel ná mə bá tí nûŋ kə Masedwân, mə nyiŋgə wú Masedwân zə nûŋ bídí ná bí zág kwəməsa mə njœnd kələ Yudéa.

¹⁷ Ye mə á lás mimpu mimbá ja mə á ŋwa cígúlá ná mə sá ntó yí? Ye ntó ji ná micígúlá myâm mí mú ŋgə bɛ nji iyuug yâ lâm múúd má jí nə ndí yí, mə ka du bə mə ŋgə ci, mə ŋgə shwána?

¹⁸ Zembî nyəméfwó mə mpú ná sá ádé bwele bə nə bí ná, sá ŋgə ci, sá ŋgə shwána.

¹⁹ Kríst Yésus Mwân mə Zembî, sánŋh Silvê nə Timotê sá á ŋgə cúndə bídí yé, nyə a shígé bə, nə ci nə shwána. Nyə á du bə, á ká ci sâ, ciyá jé bə nji ciyá ŋgwúd.

²⁰ Məŋkaagə mēsh Zembî nyə á kaag má má á bwəma nyédí, shé ka ŋgə cí Amēn nyédí kwon dí, ŋgələ magələ nə Zembî má jəla nə gú má.

²¹ Zembî nyəméfwó wə ŋgə ləlushi sánŋh bí cug shé ŋgə cugə nə Kríst yííd. Nyə námə wə nyə a gwáágələ shé məwúdá má fééshá.

²² Nyə wə nyə a wá shé məyigyé* mé, a wá shé Shíshim yé mílámúd tâŋ béén ná a bá sá sâ jēsh nyé á kaag yí.

²³ Má ŋwa Zembî wúshined ná, má ká shüŋ mə yə. Mə a shígé cœel káág bí mbag, gwé wə mə áshígé ná nyiŋgə zə nûŋ Kórênt yí.

²⁴ Sə áŋgə nə cœel nywaad bí, sâ ná bí mágələg; mbô, sá ŋgə yida wá məbwé ísý bínúd ná bí bəg nə məshusug, nəcé búgə jín jisə álal-ŋkul.

2

¹ Mœe mə á ka ŋwa cígúlá ná mə ányŋgəyé ná zə nûŋ zə wá bí məcœy lámúd.

² Nkí mə yida wá bí məcœy lámúd, zə nyə e sá ná mə gwágúg məshusug? Ngaá bí buud má zə wá məcœy lámúd wá?

³ Mə á cilə bí kálaad shú ná, ja má zə nûŋ yí, bí buud má jálá ná sá nə mə bəg nə məshusug

wá, bí kú bá yida wá mə məcœy lámúd. Mə ŋgə mpu búbálé ná bí báá má du bə, má ká gwág məshusug, í bə námə məshusug mán.

⁴ Mə á cilə ntâg kálaad wœŋgú nə məzhwíle míshúd, mə ŋgə dúg *incwaw í ntug, lâm kú bə mə ná shee. Nji, mə a shígé cœel wá bí məcœy lámúd, mə á yida cœel ná bí mpúg ná mə ŋgə cœel bí váál á ntə minji.

Ijuugá

⁵ Nkí ŋgwól múúd nyə a sá ná mə bəg nə məcœy mə lâm, mə dí nyə á sá yé; mpúlə dúg íí, bí bēsh wə nyə á sá məcœy mə lâm mœŋg wá, mə awáyé jwuŋ sá má ŋgə cí yííd.

⁶ Muud wœŋgú, bímbí búúd ó *Də bwə á mə ŋkáand nə nyə yí í má jəla.

⁷ Ná ndeé, mə yidá cí ná bí kág bíd nyə, yidagá cweel nyə lâm; nəcé bí má ká bə kú sá ntó, məcœy mə lâm mäsə nə ŋkul káda nyə ná ndeé nyúúl shwal tag nyə.

⁸ Ná ndeé, lwógá nyə ná bí mə cœel nyə, má wə má cí ntó.

⁹ Mpugá ná ja mə á cilə bí yí, í á bə ná mə dúg ŋkí bí e sá mə məgwág məzhíí mēsh.

¹⁰ Bí má ká bíd múúd, kú lámusa nə nyə, mpugá ná mə má bíd námə nyə. Nkí mœe mə á ka ntâg bíd muud ja mə á jəla nə lámusa yí, mə a bíd nyə shú dán mísh má *Kríst dí.

¹¹ Mə a sá ntó shú nə *Sátan kú bə nə zhíí ná a nyúgúg shé, shé ajágé íyuug byé.

¹² Mə a wóós Truwás ná mə kə bwiiŋg Jəjə Kéel mə Kríst. Nji, tœem bə nda Cwámba nyə á juw mə mpumbé ná wúŋgúlúŋ ná,

¹³ lâm í á bul kə mə gwów nə mə bələ kú kwey mwááŋg Títus. Mə á ka ntâg jəna nə buud ə nûŋ, mə mú kyey kə Masedwân.

Sáal á sə á gúgwáan

¹⁴ Mə yó Zembî akíba, nyə muud má dú sá ja jēsh, kwon mə *Kríst dí, ná sá dúg ntə ntólə yé yé. Mə yə nyə akíba, nyə muud ŋgə balan nə sá shú ná njíígúlá má Kríst í ŋgəg nə mpyáanz kúl jēsh nda labínda yé.

¹⁵ Sə bí bándə bə jəjə labínda má Kríst shú má Zembî, sá ŋgə sá ná buud bēsh bwé gwádúgəg məcud má Kríst, tœ bœŋg bwé ŋgə *dúg cug wá, tœ bœŋg bwé ŋgə jɛ wá.

1:15 1Kr 16.5-6 **1:17** 1Kr 4.18-19 **1:18** 1.23 **1:19** Mis 18.5 **1:22** 5.5; Rom 8.15-16, 23; Ifz 1.13-14 * **1:22** Məyigyé ná sá músə buud bé. **1:23** 11.31; 13.2; Rom 1.9; Flp 1.8; 1Te 2.5; 2Te 2.10 **1:24** 1Pr 5.3 **2:1** 12.21; 1Kr 4.21 **2:3** 13.10 **2:4** 7.8; Mis 20.31; 1Kr 16.24 **2:6** 7.11 **2:7** Kol 3.13 **2:9** 7.15; 10.6 **2:11** 1Pr 5.8 **2:12** 1Kr 16.9 **2:13** 1Te 3.1 **Títus:** 2Kr 7.6, 13-14; 8.6, 16, 23; 12.18; Gal 2.1, 3; 2Tm 4.10; Tit 1.4 **Masedwân:** 7.5; Mis 20.1 **2:15** 1Kr 1.18

16 Mæcud mæɔŋg mæsə ka bæ mæcud má shwiy shú bɔɔŋg bwé ŋgə jɛ wá; nji, shú bɔɔŋg bwé dúg cug wá, mæsə mæcud má cug, má ŋgə kə nə bəŋ cug dī. Ká, zó jí nə ŋkul sá váál ísɛy byɔɔŋg yé?

17 Sá báá sɛ cugé nda bóól zhwog buud bwé ŋgə ŋwa Milású mí Zembî nda sâ mákîd wá. Mbô. Sá báá sɛ ŋgə mpu ná Zembî wé nyə á nti sá, sá má ka du lás kú shweel tɔɔ sâ mísh má Zembî dí, sánŋh Kríst sá njúl mbádúgá.

3

1 Ye sá ŋgə nyingə sɔ ja shús ná buud bwé shwúg mɔnyúul nə sâ? Ye í é nyingə ná jii ná sá sáág nda bóólúgá, ná sá zág nə okálaad bwé yá sá ŋkul ná sá sáág ísɛy wá, zə lwó bî? Nkí ntâg ná ye sá gwáámbug bi okálaad bɔɔŋgú?

2 Bi wé bússá kálaad wúsú, kálaad jísə cilyá sádí mílámúd yé, kálaad múúd yêsh mə mpú yé, múúd yêsh ŋgə lɔ yé.

3 Haaw. Í ŋgə mpu nyîn ná bí bí kálaad Kríst nyə á cilə yé; nyə á cilə, a mú yə sá ná sá kálag buud. Nyə a shígé cilə nyə nə tíndi*, nyə á cilə nyə nə Shíshim má Zembî á kuwô. Nyə a shígé ntâg cilə nyə mákwóógúd, nyə á cilə milâm mí búúdud.

4 Kríst wé ŋgə sá ná sá ŋgəg mpu ntó búbálé mísh má Zembî dí.

5 Sá aŋgə nə cɛel ci ná sá má sá gúl sâ nə ŋkul nyísú sáméfwó; mbô. Zembî wé ŋgə sá ná sá bág nə ŋkul ŋgələ sá isâ sá ŋgə sá yí.

6 Nyə wé nyə á kwəmsa sá ná sá bág osóol ɔ mäsáal wá sɔ á gúgwáan. Sɔ jɔɔŋg kú ntâg bæ sɔ á mæcɛɛ nda mäsə cilyá ná, í njúl yida bæ sɔ Nkɛŋkɛ Shíshim ŋgə laad yí. Nəcə bɛɛlə mæcɛɛ í du gwíflya múúd gwíflya gwíflyág, Nkɛŋkɛ Shíshim nywáá mə yá múúd cug.

7 Mæcɛɛ má á bæ cilyá mákwóógúd, bɛɛlə mwo í dúgə gwíflya múúd gwíflya gwíflyág. Nji, milwané mí á bæ sáal dɔɔŋgúd váál á ná Moyíz muud nyə á lóg dwo yé mpwoombú í á jág bul ŋkənəwə, bag ó *Izəryél kú ná

jísəw dágúlə nyə mpwóómbúd, í njúl ná í á bæ nji milwané myâ kúl fwála.

8 Milwané tééd fwo bæ ntó sáal í á du kwaamb shwiy yíid, ŋkəmsa nə dɔɔŋg sáal Nkɛŋkɛ Shíshim ŋgə kyey nə ndí yíid. Ngeá milwané myâ cínɔŋg mí é nyingə bul ntɔ?

9 Sáal í á du kwaamb muud intúgúlí yí tééd fwo bæ nə bímbí lú mílwané ni, ŋkəmsa ná sáal í ŋgə sá ná buud bwé bág otátəlí mísh má Zembî dí yí?

10 Ngeá milwané mí á ŋkənəwə yág myá mí é bæ zhizhe sâ?

11 Nkí sâ á kúl fwála í á bæ nə milwané, ngeá sâ á kandugə kandugə í é nyingə bul bæ nə ndí?

12 Sá báá ŋgə bwánd nə búgə ná í bá bæ ntó, gwé wé sá ŋgə sá isâ ná kpwoɔ kpwoɔ yí.

13 Sá aŋgə nə sá nda Moyíz; nyə á du shwu suláya lúúd ná bag ó Izəryél bwé nda dúg váál mánkənəwə mâ kúl fwála má é ŋgə shîn yí.

14 Ká, milúu mí á má shila† bwo nda jwów á kú nə yásə. Í mú du bæ bwo zə wós múús ná, ja bwé lɔ mícilyá myâ Sɔ a Cwúlú yí, suláya ŋgə ná búdal bwo milâm. Suláya wɔɔŋgú nyə afwóyé wú, á du jimb nji ja múúd má bæ múúd má Kríst yí.

15 Jí ntó, ja jêsh bwé du lɔ mícilyá mí Moyíz yí, suláya má du búdal bwo milâm.

16 Nji, ja múúd mə yíd dúg wé Cwámbe‡ yí, ja jɔɔŋg wé suláya mə wú yí.

17 Nəcə Cwámbe jisə Shíshim, kúl Shíshim mə Cwámbe wúsə yí, cínɔŋg wé jiya fəlí jísə yí.

18 Sá bêsh buud ósuláya bwé á má wú mámpwoombúd wá, sá ŋgə benyŦ milwané mí Cwámbe, nda sá bí nə ŋkul du dúg gúl sá yèn dí ná; ná ndéé, Cwámbe, muud jí Shíshim yé ka ŋgə sá ná sá ŋgəg nə bɛɛlə sâ sá ŋgə dúg yí, a ŋgə kwádulə sá milwané kwádulə kwádúlág.

2:16 zó jí nə ŋkul sá: 3:5-6 2:17 4.2; Flp 1.15-17; 1Te 2.3, 5, 10; 1Pr 4.11 3:1 5.12; 10.12; Mis 18.27 3:2 1Kr 9.1-2

3:3 MmN 24.12; Zhe 31.33; Eze 36.26 * 3:3 tíndi: Í á du bæ wúl mbií májúwó nda májúwó má lwaaw; bwé á du juwo kwas májúwó mæŋgúd ka du cilə nə ndí. 3:5 2.16; Rom 15.18 3:6 Yuá 6.36; Rom 7.5-6; 8.2, 6, 10; 1Kr 11.25 3:7 MmN 34.29-30 3:9 Rom 8.2, 33; Gal 3.10 3:13 MmN 34.33-35 3:14 Iza 6.10 † 3:14 milúu mí á má shila:

Ciyá ni jisə námə Ifz 4.18; í ká ná «milúu mí músə bwo kú ná nyingə du mpu bii ísâ, kú mpu faas». 3:16 MmN 34.34 ‡ 3:16 Kálaad MmN 34.34 ŋgə lwó nə ja Moyíz nyə á du yid kə wé Zembî yí, nyə á du yíl suláya mpwóómbúd. 3:17 Yuá 8.32, 36; Rom 8.2; Gal 5.1, 13 3:18 4.6; 1Kr 2.7 § 3:18 Bóól bwé ci na ná: «milwané mí Cwámbe mí ŋgə faan sá

mámpwoombúd ka ŋgə wéeshuli njəs nda njəs yèn».

4

Tɔɔm á shíshim

1 Nə ndeé, Zembî nyə a gwág sá ñkúnkwónǵúlə, a mú yə sá iséy sá ámə ci íni. Nda jí ntó ná, sá aŋgê nə teeg mǎnyúul.

2 Sá á má ban mǐsólǵá mí shwôn mí dɔ sîy íshwoo myá, sá ŋgə cugə nə sáŋ kú nə məkəŋ, sá aŋgê nə kwíŋg Milású mí Zembî; sá ŋgə yida lwó buud obábálé, sá mú ka ŋgə sɔ́ mǐsh má Zembî dí ná buud bēsh bwá shwúg mǎnyúul nə sá.

3 Nji, ŋkí Jɔɔɔ Kéel sá ŋgə bwiiŋg yé ŋgə ná bə mbúdúlá nə suláya, a ŋgə bə ntó shú búúd bwá ŋkág ná bwá ká jímb wá,

4 ohááden, buud zembî á shí ga má sá ná milúú mí bág shúg nə shúg wá. A má sá bwo ntó shú ná bwá bág kú dúg mǎŋkenya má Jɔɔɔ Kéel á milwaná, Jɔɔɔ Kéel má *Kříst muud jísə mbɛɛla má Zembî yé.

5 Sá aŋgê nə cúndə sá í dúgyá nə sǎmǎfwó yí. Mbô! Sá ŋgə cúndə sá í dúgyá nə Cwám̄ba Yésus-Kříst yí. Sá bāŋ sá búšə yida bə ósól ɔ́ mǎsáal bǎn lúu má Yésus dí.

6 Mpugá ná Zembî muud nyə á ci ná: «Mǎŋkenya má fáanug yídúgúd» yé nyǎmǎfwó wá nyə á faan shé mǐlámúd. Nyə á faan ntó shú ná shé mpúg milwaná myé mí ŋgə ŋkəŋwə Kříst mpwóómbúd myá.

7 Jí ka bə na ná, sá buud ŋgə ŋkēny tɔɔm wɔɔŋg wá, sá búšə nda mǐmbágé mí mpíí, mí dɔ bwíł; í jǎlá nə mpu nyín ná fámbámbé nə mǎma ŋkúl sá búšə nə ndí yí nyísə ŋkul má Zembî, kú bə sǎmǎfwó ŋkul nyísá.

8 Minjugú mí ŋgə shúsə sá ikóómb byēsh, nji sá kú fina; bíl íja mǎfug shín sá mǐlúú, nji sá ŋgə ná bə nə búgə;

9 sá bwəma nə cúwǎlí, nji sá kú myeesh; bwá ŋgə bwam sá shí, nji sá kú yə.

10 Sá ŋgə ŋkēny shwíy mǎ Yésus sádí nyúúléd ja jēsh. Í ŋgə bə ntó shú ná cug mǎ Yésus í nyínúg nǎmǎ sádí mǎnyúúléd.

11 Sá tɛem ŋgə cugə, shwíy í ŋgə bwéel sá ja jēsh nəcé sá ŋgələ sēy nə Yésus. Í ŋgə bə ntó shú ná cug mǎ Yésus í nyínúg nǎmǎ sádí nyúúl á shwíy gaád.

12 Ntó jí ná shwíy í ŋgə bə sá, bí báá ŋgə ntāg ŋwa cug cínəŋg.

13 Cilyá wúsə Kálaad Zembî dí ná: «Mə á bə nə búgə, mə ka lás». Váál búgə jɔɔŋg í ŋgə nǎmǎ gwɔ́ sá mǐlámúd, sá ka nǎmǎ ŋgə lás.

14 Nəcé sá ŋgə mpu ná muud nyə á gwúmushi Cwám̄ba Yésus yé má bá nǎmǎ gwúmushi sǎnŋh Yésus, a mú jil shé nyádí koogú.

15 Bí má dúg íí, sá ŋgə bwəma nə isá íni byēsh shú dán, shú ná buud bwá búlug ŋgə nyíi mpaam má Zembî dí ná ndeé, buud bwá yé Zembî akíba wá bwá mú ŋgə bul bulya, Zembî mú ŋwa gúmá.

Iŋkán í mbúgula

16 Gwó wá bí má dúg ná, sá aŋgê nə teeg mǎnyúul. Tɛem bə ná nyúúl búúd bwá ŋgə dúg ga í ŋgə shín cóóg íí, lám í ŋgə bə mə cwú nji gúgwáan nə gúgwáan jwów dēsh.

17 Nəcé, bábaalé minjugú sá ŋgə bwəma nə ndí mǎfwála mǎga dí myá mǐsə zhizhe sá, mí ŋgə yida kwəməsa sá ná sá bág bə nə gúmá áyíyáag í bá jí kandugə kandugə yí.

18 Sá báá sá aŋgê nə sɔ́ sá í ŋgə nyín yí, sá ŋgə yida sɔ́ sá í aŋgê nə nyín yí; nəcé sá í ŋgə nyín yí í dɔ jí nji fúfwálá, jɔɔŋg í aŋgê nə nyín yí dɔ jí kandugə kandugə.

5

1 Nyúúl sá bí nə ndí wa shí ga dí yí nyísə banda. Sá má mpú ná ŋkí banda dɔɔŋg í shín búg íí, sá bí nə njów gwów wá Zembî, njów á kandugə kandugə; Zembî nyǎmǎfwó wá nyə a lwɔ́ wo, kú bə mǎbwá má búúd.

2 Gwó wá jí ná, sá ŋgə leegya wa banda gaád, sá má ka bul bə nə yéesh nə njów wúsú á gwôw. Sá ŋgə cɛel ŋwa nyúul nyísú á gwôw, bwáád nda káándá wa nyíga dí gwôw,

3 ŋkí nyāŋ nyúúl nyí nə ŋkul bá zə kwey sá ná nə nyíga í kú fwo wú.

4 Jísə ná, té sá ŋgə ná jí wa nyúúl á shí gaád yí, micúnj mí ŋgə ntɔ́ sá ŋkul, sá ka dɔ leegya. Njí, sá aŋgê nə cɛel béegya nə mbwéedí sá bí nə ndí ga, sá ŋgə jíí ná sá má bəd nyúl cínəŋg

4:1 3.4, 6 4:2 2.17; 6.4 4:3 1Kr 1.18 4:4 zembî á shí ga: Yuá 12.31; Ifz 2.2 **mbɛɛla má Zembî**: Kol 1.15; Heb 1.3
 4:5 1.24 4:6 Mət 1.3; Iza 9.1; 2Kr 3.18; 1Pr 2.9 4:8 1.8; 7.5; 11.23-29 4:10 1.5; Rom 6.8; Gal 6.17; Flp 3.10-11
 4:11 Rom 8.35-36; 1Kr 15.31 4:12 Kol 1.24 4:13 Sôm 116.10 4:14 1Kr 6.14; Rom 8.11 4:15 1.5-6, 11; 9.11, 15
 4:16 Ifz 3.16 4:17 3.18; Rom 5.2; 1Pr 1.6-7 4:18 Rom 8.25; Heb 11.1 5:1 Zhb 4.21; 2Pr 1.14 5:2 Rom 8.23-24 5:4 1Kr 15.53-54

gwôw, shú ná nyúúl á kandugə kandugə í mínəg nyúúl á shwiy ga.

⁵ Zembî nyəmfwó wə nyə á kwəmsa sá shú cug jəŋgá, a mú wá shé Shíshim yé mílámúd tâŋ béén ná a bá yə sá gwo.

⁶ Sâ jəŋg í dɛ sá ná sá bág nə ŋkul búgád ja jêsh, tɛem bá ná sá ŋgə mpu ná, té sá bí ná wa nyúúl ga dí yí, sá cugé sádí mpwág, sá bí shwóg-shwóg nə Cwám̄ba.

⁷ Ntó ji ná, sá aŋgê nə dúg nyə, nji sá ŋgə *búgala ná sánón sá bí sámbá.

⁸ Sá ka ŋgə bə nə ŋkul búgád, sá ŋgá yida jii ná sá wúg wa nyúúl gaád kə ji Cwám̄ba dí koogú.

⁹ Ná ndéé, tɔɔ sá má nyingə ná ŋgə ji wa nyúúl gaád, tɔɔ sá má wú, sá ŋgə bul jii nji sá ŋgwú: ná sá ŋgəg nə cugə váál á céel yí.

¹⁰ Nəcé shé bēsh shé má bá kə t̄w bəl-bəl dí kúl *Kříst mə bá kə cígal mílású yí, muud yēsh ka bá ŋwa myəna myā misóólúgú nyə á sá ja nyə á ŋgə cugə nyúúl dí yí: misóólúgú mí anyunywaā nə myāŋ myəna, mi abúbôw nə myāŋ.

Séy ŋkwambulə

(Rom 5.1-11; Ifz 4.20-24)

¹¹ Nda sá ká ŋgə gwɔɔ Cwám̄ba ná, sá ka ŋgə cɛel sá ná buud bwə máguləg ná kéel dúsú dúsə búbálé. Sá má mpú ná mísh má Zembî dí, sá təl bəl-bəl dí; sá má tédúgá ná sá təl námə bəl-bəl dí bídí mílámúd.

¹² Sá aŋgê nə nyingə sɔ ja shús ná bi shwúg mənnyúúl nə sâ. Mb̄. Sá ŋgə yida cɛel yə bí zhí ná bi jéég bəgawa nə shé bálə sámbá. Ná ndéé, bi é bə nə ciyá bí má cí búúd bwə ŋgə ŋkus nə isá yā tóón nə tóón kú bə yā lām dí cwú wá.

¹³ Nkí sá ŋgə nyîn nda lúu í cugé ná sá nə fəg í, jísə nəcé sá má yə Zembî cug jísú ncindî nə ncindî. Nkí sá má yida nyîn ná sá bí nə fəg í, jísə nəcé sá má cɛel kwíínd bî.

¹⁴ Nəcé cɛelí *Kříst ŋgə cɛel sá yí í má lwánd sá lámúd, sá ŋgələ téduga ná muud ŋgwú nyə á yə shú búúd bēsh, ntó ji ná bənón buud bēsh bwə á yə mísh má Zembî dí.

¹⁵ Nyə á yə shú búúd bēsh, ná buud bwə ŋgə cugə wá, icug byāŋ í bəg nə mfíí shú dé, kú ná nyingə ŋgə bə shú dán; nəcé nyə á yə a gwúm shú dán.

¹⁶ Nda í ká bə ntó ná, sá aŋgê ná nə dúg buud mədúgya má shí ga. Nkí sá á fwo ŋgə dúg Kříst mədúgya má shí ga, sá aŋgê ná nə dúg nyə váál dəŋg.

¹⁷ Bi má jəlá nə ka mpu ná, múúd mə ká bə múúd mə Kříst í, a músə kukwumaga ágúgwáan, cug jé acwúlú í má shîn; bi má dúg í, a músə muud agúgwáan.

¹⁸ Zembî wə ŋgə sá sóólúgú wəŋg wēsh, nyə muud nyə á zə wə Kříst zə sá ŋkwambulə nə shé yé, nyə á ka námə yə sá séy nə sá ŋgəg nə kala ŋkwambulə nyəŋg.

¹⁹ Ntó ji ná, Zembî nyə á bə Kříst cwú*, a ka ŋgə sá ŋkwambulə mpédúgá nyəmfwó nə buud ɔ shí ga, kú ná nyingə kənd lām íwushí í búúdud. Nyə á ka wá sá njígúlá lúúd ná sá ŋgəg nə kala ŋkwambulə nyəŋg.

²⁰ Sá ka ŋgə sá lwámá Kříst nyə a lwám sá yí. Ja sá ŋgə jôw bí yí, Zembî nyəmfwó wə ŋgə jôw bí énc. Sá má jəgula nə bí jínə má Kříst dí ná: «Bídúgá ná Zembî sáág ŋkwambulə mpédúgá binón nyə.»

²¹ Zembî nyə a sá ná Kříst bəg *sám jilá íshéd, í njúl nə Kříst nyə a shigé bwelə bə nə sám; nyə a sá ntó shú ná shé bəg otútəlí kwon mə Kříst dí.

6

¹ Nda jí ná sánón Zembî wə ŋgə sēy ná, sá ka ŋgə ci nə bí ná: «Kúgá fānda lég mpaam má Zembî ntó ná ndéé, bi kú dúg mfíí á cínəŋg.»

² Mpugá ná Zembî nyə á ci ná:

Ja fwámé fwála i á bə yí, mə á magulə mājəgula mwô.

Jwów wo á ŋgə jii kwííndyá yí, mə a shí kwíínd wo.

Fwámé fwála wə má ka bə ga. Jwów wó jəlá nə bii kwííndyá wə ga.

Minjugú mí Pwôl

5:5 1.22 5:7 1Kr 13.12; 1Pr 1.8-9 5:8 Flp 1.23 5:9 Kol 1.10; 1Te 4.1 5:10 11.15; Iza 2.12; Dan 7.9-10; 12.2; Mis 17.31; Rom 2.6; 1Kr 3.13-15; 4.5; Flp 3.19; 2Te 1.7-10 5:11 4.2; 6.4; 1Kr 9.22 5:12 1.14; 3.1 5:14 Yuá 17.23; Rom 8.35; Gal 2.20; Ifz 3.19; 5.2, 25; 1Yn 3.16 5:15 Rom 6.3-4; 7.4; 14.7-9 5:17 Iza 43.19; Rom 6.4; Gal 6.15; Ifz 4.24; Mbú 21.5 5:18 Rom 5.10 5:19 Rom 3.24-26; Kol 1.20 * 5:19 Dúgúg sá Yésus ŋgə ci Yuá 10.30 dí yí. 5:20 Mat 10.40; Iza 52.7 5:21 Yuá 8.46; Rom 8.3; 1Kr 1.30; Gal 3.13; Heb 4.15 6:1 Rom 5.2; 1Kr 15.10 6:2 Iza 49.8; Luk 4.19-21

3 Sá àngê nè bwεε jii nè sá má kwal múúd bəəgú, nəcε sá acéélε sá nè buud bwé mpyényúg iséy bíśá.

4 Sá ηgə yida sɔ́ nè bi shwúg mənnyúul nè sá mǎzhii mēsh dí nè sá bí fwámé ósɔ́l ɔ́ mǎsáal ó Zembî; sá ka ηgə bul bæ nè jísów: jísów *incwaw í ntug, jísów micúη, jísów yágúwó,

5 jísów bígá, jísów mimbwug, jísów ocinjúcindá, jísów yíηgá íséy, jísów mǎfúfə mǎgwə, jísów mǎzha.

6 Sá ηgə ci mənnyúul, sá nè mpúyá, sá nda nè milámusa, sá nè jɔ́ lâm, Nkɛ̀ηkɛ̀ Shishim ηgə kyey nè sá, sá njúl nè cεlí á kú nè məkəη,

7 sá njúl nè ciyá jí búbálé yí, sá nè mpífə má Zembî, sá nè məkwoɔ́ mǎ dǔmb mǎ otútəlí, mǎ lúmbúlí nè mǎ kaambələ nyúul.

8 Gúl ja buud gúmal sá, gúl ja bwé saambələ sâ; gúl ja bwé mpyaam sâ, gúl ja bwé sá sá mǎshwúmb; gúl ja bwé ηwa sá nda buud ɔ́ mǎshügá, sá báá njúl otútəlí;

9 gúl ja bwé ηwa sá nda ojínə, í njúl nè buud bwé mpú sâ, bwé ηwa sá nda sá ηgə júgala, í njúl nè sá ηgə cugə, bwé dúg sá nda sá bí íntágúlíd, nji muud kú gwú sá,

10 bwé ηgə sá sá isâ í céyug lámád yí, sá báá nji mǎshusug mǎshusug, sá njúl mǎbúwa dí, nji sá ηgə sá ná bóól bwé bígúg, sá ηgə fúfə nè sá jêsh, nji sá mbííd byêsh.

11 Yé bwááηg wá Kòrènt, sá á jaaw bí isâ byêsh kú shweel tɔɔ ηgwúd, sá á juw bí milám mísú nè wúηgúlúη.

12 Sá báá sá afwóyε yɔw cεlúlə bî, bi wə bi acéélε lág cεlí sá ηgə cεel bí yí.

13 Ságá námé sá nda sá ηgə sá bí ná. Mə ηgə ci nè bí tâη nda bwán bām nááá «juwugá námé sá milám mín nè wúηgúlúη!»

Kúgá fəla sámbá nè ohááden

14 Kúgá fəla sámbá nè ohááden*, kə sá dúl váál mbεε mpwɔɔda kú nè wímbúlé; nyáyé mpwə má nyí nè ηkul bæ mpádúgá bishúle mǎcɛɛ nè bələ kú bish mǎcɛɛ yí? Dáyé kəw mǎηkenya bənðη yídúgá bí nè ηkul bæ nè ndí yí?

15 Dáyé váál cún wí nè ηkul bæ mpádúgá *Kříst bá Beliár† yí? Jáyε wónηgó mbúgəla bá hááden‡ jí nè ηkul bæ nè ndí yí?

16 Mpáánzə Zembî í má bwεε fəla jí nè ozembî wá yadúg? Mpugá nè shé báá shé jí Mpáánzə má Zembî á kuwô, nəcε Zembî nyə á cí ná:

Mə bá jí bwádí, sónónη mə bá cugə, mə bæ Zembî wáη, bāη bæ kúl jām.

17 Nə ndεé, wúgá na bwádí, béégyágá nè bwo, Cwámba ηgə ci ntó.

Kúgá kúnya nè sá ádudaná. Mə ka bá ηwa bí nè mǎshusug.

18 Mə bá bæ bí sóónηgá, bí bæ mə bwān wəábudūm nè wəábudā. Cwámba á ηkul nyêsh ηgə ci ntó.

7

1 Isâ byêsh Zembî nyə á ηgə kaag íni í dúgyá nè shé. Nda jí nè Zembî nyə á ηgə kaag sá byo ná, yé bwááηg má búl cεel wá, shé yílúgá sá jêsh í ηgə lweegushi shé mənnyúul nè *mishishim ícug í íshéd yí. Shé ηwagá Zembî nè gwɔ́gá, shé ka ηgə casələ bələ nè kuú njəənd á cεel yí.

Mǎshusug má Pwôl

2 Juwugá milám, jil sá cínəηg. Sá áshígé byaagələ nè muud, sá kú díya nè muud, kú námé nyúg tɔɔ muud.

3 Mə anηgε cεel ci ná bi má jág sá gúl sâ; mə shí bwey jaaw bí nè sá má cεel bí váál á ná, tɔɔ bi mə yá, tɔɔ bi má nyiηgə cugə, nji sá ηgə cεel bî.

4 Mə ηgə jág bul bæ nè búgə nè bî, mə ηgə bəgəwa nè bí, lâm də bul cwaaləwo mə, mǎshusug də bæ mə ntɔ́ mínji *incwaw í ntug byêsh sá ηgə bwəma nè ndí yííd.

5 Mpugá ná, ja sá á wóos Masedwān yí, sá áshígé bæ nè wogá, nji incwaw í ntug mǎvǎál mēsh. Nəcε í á bæ, buud bá ηgə lúmbəli nè sá, milám mí njúl nyiηgə bæ sá ifwaas ifwaas.

6 Nji, Zembî má də bæ, ja múúd cúgε ná nè bándáyé yí, a wá nyə ηkul lámád. Nywáá nyə

6:4 4.2 6:5 11.23-29 6:6 8.24; Rom 12.9; 1Kr 13.4-7; Gal 5.22-23; 1Tm 4.12 6:7 10.4-5; Rom 13.12; 1Kr 2.4 6:9 4.10 6:10 isâ í céyug lámád yí: 7.4; Rom 5.3; 12.12 mǎshusug mǎshusug: 8.9; Flp 2.17; 4.12-13; 1Te 1.6 6:13 1Kr 4.14 6:14 1Kr 6.9-13; 10.21; Ifz 5.5-11 * 6:14 Naá, Pwôl ηgə cεel ci buud bwé cúgε búúd ó Kříst wá. † 6:15 Beliár mə kə ná Sátan. ‡ 6:15 Dúgúg sá sá ámə ci mpánzə 14 dí yí. 6:16 Ləv 26.12; Zhe 32.38; Eze 37.27; 1Kr 3.16 6:17 Iza 52.11; Mbú 18.4 6:18 2Sa 7.14; Iza 43.6; Amo 4.13; Mbú 11.17 7:1 1Yn 3.3 7:2 6.13; 12.17 7:3 6.11; Flp 1.7 7:4 6.10 7:5 2.13; 4.8 7:6 1.3-4 Títus: 2.13

á ka námá sá ná Títus wóósúg, í mú wá sé ñkul milámúd.

⁷ Í cúgé ná ñji wóósúlə Títus nyə a wóós wə í á wá sé ñkul milámúd, í á bæ námá nə bímbí bí á wá nyə ñkul lámúd yí. Nyə á jaaw sé váál bí ñgə yímə ná bi mə dúg sé yí, nə váál sé ñgə cey bí lámúd yí, nə váál bí ñgə cɛel ñkəny mbag wâm yí. Məkəl mɔɔŋg mə á nyiŋgə bul sá mə məshusug.

⁸ Mə mpú nə kálaad mə á nti bí yé nyə a ntágulə bî. Bálé, mə a shíngi nə dúgúlə nda bí á gwág biméfwó cey lámúd ja jɔɔŋg dí ná. Nji, mə anyiŋgəyé ná shíngi.

⁹ Mə yidá bæ nə məshusug ja gaád. Mə ji nə məshusug, kú bæ nəcé nda bí á bæ nə məcey mə lâm nə, í yidá bæ nəcé, məcey mə lâm mún mɔɔŋg mə á sá nə bi céndúg mítédúgá. Ntó mə lwó nə məcey mə lâm mún mə á bæ váál Zembî mə dú cɛel yí. Ntó ji ná sé áshígé sá bí məbôw.

¹⁰ Nəcə, múúd mə ká gwág váál məcey mə lâm Zembî mə dú cɛel yí, muud wɔɔŋgú nyə e cénd mítédúgá, a mú *dúg cug, a kú ná nyiŋgə shíngi məcey mə á sá nyə lámúd má. Nji, múúd mə ká gwág váál məcey mə lâm má shí ga, mə kwaamb nyə shwiy.

¹¹ Bi a gwág váál məcey mə lâm Zembî mə du cɛel yí; bi mə ka dúg sá í á kwaamb bí yí: A mən májigəwa e! A wən mpúlə kaambulə nyúul e! A wən shíngilə e! A jən gwóógə e! A jən jə yéesh e! A jən kááfə e! A wən mpúlə súg múúd nyə á byaagulə yé e! Bi a lwó nə milám mín mí á bæ otútəlí ja bí á kwambulə lósú wɔɔŋg yí.

¹² Kagá mpu ná ja mə á cilə bí yí, í áshígé bul bæ shú múúd nyə á byaagulə yé, kú nyiŋgə bæ shú múúd bwə á byaagulə nə ndí yé. Mə á cilə bí shú nə mísh mə Zembî dí, bi dúgúg váál bí ñgə jigəwa nə sé yí.

¹³ Sâ í á wá sé ñkul milámúd wə ni.

Í á ka ntág bæ, ñkul mə bæ sé milámúd ntáni í, sé nyiŋgə bul gwág nywa məshusug Títus nyə á bæ nə ndí má. Nyə á bæ nə məshusug nəcé bi bəsh bi a sá nə lâm í jáág nyə shí.

¹⁴ Bi mə dúg í, bəgəwálə mə á ñgə bəgəwa nə bí nyédí míshúd yí, í á shí bæ nə zhí. Nə ndéé, nda sé mə du bwey jaaw bí ñji obúbálé

nə, í á shí nyín nə mə a shí bæ nə ñkaam nə mə bəgəwag nə bí mísh mə Títus dí.

¹⁵ A ji ñji ká du téduga váál bí á du sá nyə məgwág yí, nə váál bí á lóg nyə nə gwóógə nə məjigəwa yí. Nyə a mə ka nyiŋgə jág bul cɛel bî.

¹⁶ Mə ji bul bæ nə məshusug nə bi mə sá nə mə búgúlág bî.

8

Kwíndúlə ókrísten

¹ Bwaanŋ, sé ñgə jii ná bi mpúg váál mpaam mə Zembî í á mə sêy mэдə má Masedwân dí yí.

² Ncúlyá *íncwaw í ntug í ñgə tî bwo məkuú shí, ñji báá búsə nə məshusug ntə mínji. Məshusug mɔɔŋg mə wə mə sá nə, məbúwa mə tɛem bii bwo nə nywád í, bwə mə yida lwó nə báá bwə bul bæ nə lâm yána.

³ Bwə á mə wá méyána bímbí í jéla nə məbii máŋ yí, mə jee námə ci nə bwə á cə bímbí í jéla yí; bwə á sá ntág sóólúgú wɔɔŋgú nə tédúgá wən bwéméfwó.

⁴ Bwə á zə jəgula nə sé, bwə bul yáág nə sé sáág bwo mpaam nə bwə wáág məbwə sá sé ñgə sá buud ɔ Zembî yíid.

⁵ Bwə á wá ntág mənnyúul ntə váál sé á ñgə téduga yí, téd fwo yə Cwámba icug byən, nyiŋgə yə sé námə nda Zembî nyə á jii ná bwə sáág nə.

⁶ Sé á ka námə yáág nə Títus nə nyə muud á téd nə bi sáág sóólúgú mpáam wɔɔŋg yé, a sáág nə bi cásuləg váál í jéla yí.

⁷ Ká, bi báá búsə nə isâ byēsh mən̄kund mən̄kund: bi búsə nə búgə álal-ñkul, bí nə fəg kaand, nə mpúyá, nə kááfə áyiyáág, nə məma cɛelí bí á lóg nə sé yí. Í jii námə nə bi búlúg wá milám sóólúgú mpáam wɔɔŋgúd.

⁸ Mə ayímbúliyé bî, mə ñgə yida jaaw bí váál bóólúgá báá bwə ñgə jigəwa yí, shú nə məjigəwa mɔɔŋg mə lwóg ñkí cɛelí jín í ñgə bándá wú lámúd.

⁹ Bi mə mpú lâm yána mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst; bi mə mpú nə nyə á bæ, a mbíd zhwoŋ kúm, a bíd dwo, a zə nyiŋgal nyúul məbúwa dí, shú nə bi wə yídag bíg məbúwa mэд.

10 Má jaaw bí váál má ηgá dág cínəηg yí, í é kwíínd bî. Jí ná, tééd mbú í á cɔ yí, bí á bæ buud ɔ áshúshwóógú ná bí mæ sɛɛηg mwaanê; bí a shígé bæ shúshwóógú nji sɛɛηgúlə dí, bí wə bí a tééd bæ nə yéesh.

11 Casuləgá tédúgá wún ja gaád. Ságá ná sóólúgú í bwámag nə məma yéesh bí á bæ nə ndí yí, í nyín nə bímbí lú mábii bí búśá nə ndí yí.

12 Ja múúd má sá yána ná í ηgə wú nyə lám dí cwú yí, ηgaá bwə lég nyə nə sá á jí nə ndí yí; kú bæ sá á cúgé nə ndí yí.

13 Í cúgé ná muud ηgəg nə yíl bóól búúd mántágula dí ná ndeé nyɛ yidá ηgə nyasula nyasulág. Í yidá bæ ná buud bēsh bwə bág nə məbii məbímbí.

14 Í jii fwála gaád ná, sá bí má búl bæ nə ndí cɔ bóólúgá yí, í kág lwándulə bwo kúl búśá bush yí; shú ná jəηg bwə bá námə bul bæ nə ndí dúl jwəw dí yí í bág lwándulə bí kúl bí má bá bæ bush yí; na, isâ í mú bæ bí məbímbí,

15 nda Kálaad Zembî ηgə ci ná. A ηgə ci ná: Muud nyə á bul cwéég yé nyə a shígé bæ nə sá í ηgə ntə gwəw.

Nyɔəηg nyə á cwéég bíbíyá yé, nyə ashígé fúfə nə sá.

16 Mə yə Zembî akíba, nyə muud nyə á sá ná Títus bág námə nə váál zény dəηg shú dán yé.

17 Nəcé Títus má magulə sá sá á ηgə jii ná í bág yí. A má tí njəənd zələ nūη bídí nda nyə á də bwey bwánd.

18 Sá ámə nti bá ηgwól *mínyəηə wúsú mádɔ məsh má ηgə ságusə sá á ηgə sá shú Jəjə Kéel yí.

19 Sâ í búl bæ yí jí ná mədɔ má má féesh námə nyə ná sənəη wə zəg sá sóólúgú mpáam ga. Sá ηgə sá wo shú ná Cwám̄ba nyəməfwó ηwág gúmá, sá lwándulə jəjə íyuuɡ bíśú.

20 Sá ηgə bwey mpu kááləgə ná buud bwə bág kú kwey íwushí sádí ísáyúd ja sá ηgə kala zhwoɡ *mwaanê bwə á má yə sá mbag yé.

21 Sá ηgə sɔ ná sá sáág mənywa mísh má búúd dí námə, kú bul bæ nji mísh má Zembî dí.

22 Sá má nti námə ηgwól mínyəηə wúsú. Mínyəηə wúsú wəηgú, sá á má faas kááfə jé ija ija ná ndeé, a má nyiηgə námə lwó sá jíga

ja ná a jí nə fwámé yéesh, a ηgə bul shwu nyúul nə bî.

23 Títus jí muud gwoηg waamê, sá wə sá ηgə sēy nūη bídí; bóólúgá bwáəηg bāη, mədɔ wə má ámə nti bwo, bwə ηgə zə shú ná *Kříst ηwág gúmá.

24 Lwógá bwo ná bí má cɛel bwo, bí lwó námə bwo ná bí mə mpíyá nə bəgəwálə sá má də bəgəwa nə bí bwədí míshúd yí; lwógá bwo ntó mədɔ má ηgə dág.

9

Lású míkwiindyá

1 Sá ηgə sɛɛηg *mwaanê ná sá má bá kwíínd búúd ɔ Zembî nə ndí. Mə nyiηgálə cilə bí shú dəηgú, í bæ nda má ntɛɛηg.

2 Mə mpú ná bí búśə nə məma zény, má də bəgəwa nə zény jín jəηg búúd ɔ Masedwân dí míshúd ná: «Buud ɔ Akayî búśə bwey bæ ηkwəməsá té mbú í á cɔ yí.» Wálə bí má wá mányúúl sáal dəηg dí yí í má nyiηgə gwúmushi bóól ηkí bulya yéesh.

3 Mə má ka nti bwáəηg shú ná bəgəwálə má dá bəgəwa nə bí yí í nda bæ mə ηkóηgúg. Í jii ná bí bág ηkwəməsá nda má á ci ná.

4 Mə ηgə bɛɛmb ná ηkí sənəη buud ó Masedwân sá má zə, sá zə kwey ná bí cugé ηkwəməsá; á shwôn nə sá buud sá má də bul lɔ bí wá e, á shwôn nə bí námə e!

5 Gwə wə mə ámə tééd nti bwáəηg shwóg zə sá ná bí kwəməsag məyəna mún yí. Bwə zə sɛɛηg máyəna bí á bwey kaag ná bí mə bá wá má, í mú bá lwó ná bí ηgə sá sóólúgú wəηgú nə jə lám, kú bæ íwú-júsúd.

6 Mpugá ná í də bæ, muud mə sá ηkóóg nə məmpəg má bɛ yé, kú námə bul bæ nə idəw í səw; nyɔəηg mə búl bɛ yé, bul námə bæ nə idəw í səw.

7 Muud yēsh wág məyəna váál á má ηwa cígúlá nə lám yé yí; muud kú ηgə sá a ηgə shúsula, kú nyiηgə sá nda sá cínđulá; nəcé Zembî má cɛel múúd mə wá máyəna nə məshusəg yé.

8 Zembî jí ntəg nə ηkul nyiηgə bul sá bí mpaam shú ná bí dág bæ nə isâ í kwágá nə bí məzhíí məsh yí, wəla dēsh, bí də námə bæ nə jwuη váál á ná bí də sá mísóólúgú mí anyunywaá myēsh mí jálá nə síy myá.

⁹ Í mú bæ námá nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, ná: «A má bæ nà yána, a má kaaw mímbúbúwá isâ, otútəlí bé bwá ji kandugə kandugə».

¹⁰ Zembî wə má đə yə búúd məmpəg nə idâw yâ də. A bá námá yə bí məmpəg, a sá ná məmpəg məəng má fwúg, bi mú bá bul nyiŋgə ɲgə sá ʒəʒə mísóólúgú.

¹¹ Nə ndeé, bí ka bá bíg mímbii myêsh, bi mú námá bá bul nyiŋgə bæ nə yána. Nə ndeé, ja sá má bá đə kala búúd isâ bí má bá đə wá yí, buud bəəng bwá mú bá đə lə Zembî nəcə yána dún.

¹² Seəŋgúlə bí ɲgə seəŋg mwaanê ni, í é kwíind búúd ó Zembî; í áshúge ntəg námá shúg cínəŋgú, í é sá námá ná buud bwá búlɲg lə Zembî.

¹³ Buud ó Zembî bwá é dág ná bí ɲgə ɲwa ʒəʒə Kéel mə *Kríst nə məgwág, bí ɲgə fula isâ nə buud ó Zembî wâ Yurúsəlem, nə bóólúgá bēsh, bi aŋgê ntəg sá sóólúgú wəəŋgú nə mílām mímbá. Ja búúd ó Zembî bwá é dág ntó yí, bwá é magulə ná bí ɲgə sá fwámé sâ, bwá ka yə Zembî gúmá.

¹⁴ Bâŋ bwá é bul cəel bí*, bwá ka đə ʒəgula nə Zembî shú dún nəcə a má sá bí mpaam í ɲgə ntə minji.

¹⁵ Akíba nə Zembî, nə məma yána á ntə ɲkwón ɲə á má sá sá yí.

10

Pwól ji námá sóol məsáal má Kríst

¹ Məməfwó Pwól, mə má teeg kəl nə bî; ɲgáá bi má đə ci ná má đə bæ fufwáás múud ja shé búsé kul ɲgwúd yí, ɲji ja má jí shwóg-shwóg nə bí yí mə bæ nə ɲkúd. Námá nda shé má mpú ná Yésus ɲə á bæ nə lám ná shee, nə ʒə lám ná,

² mə téeg bí məbwá ná: kúgá sá ná mə bág nyiŋgə zə bæ nə ɲkúd ja má é wóós nūŋ yí. Bóól búúd bwá ɲgə ci nūŋ ná mə ɲgə bə iyéesh yâ shí ga. Mə jí ɲkwəməsá ná mə zə fwo lwó búúd bəəŋgú ɲkúd nə ijjəəl.

³ Jí mpu bæ búbálé ná sá búsé buud ə shí ga; ɲji, sá aŋgê gwána nda buud ə shí ga.

⁴ Mpugá ntəg ná məkwəʒə mə dóómb sá má đə kə nə ndí dóómb dí má má cúgə məkwəʒə mâ shí ga; ɲji, məsə nə ɲkul má Zembî, má đə céég íkóógúlə í dóómb*. Sə má đə caam mbeə fəg məshigá,

⁵ caam námá sâ jêsh í láá búúd zhií ná bwá bág kú mpu Zembî yí. Sə má đə wá tédúgá wêsh mímbwugud, sá ná í bág nə məgwág nə *Kríst.

⁶ Ja bí má bá bæ bi mú ɲgə mpu gwág nə Zembî yí, sə má bá ka bæ ɲkwəməsá má yə búúd ə məbún intúgúlí.

⁷ Đugá mpu dág isâ. ɲkí muud mə dág ná nywáá músə muud má Kríst í, á ʒəla námá nə mpu ja ɲgwúd á kandugə ná, nda á jí múúd má Kríst ná, sə búsé námá búúd ó Kríst.

⁸ Í ká bæ ná mə ɲgə nywá bul bəgəwa nə ɲkul Cwáməba ɲə á yə mə yí, mə kú ntəg gwág shwôn. ɲji mə mpú ná Cwáməba ɲə á yə mə ɲkul nyəəŋgú ná mə sáág ná bi lálɲg búgəd, kú yida bæ ná mə zəg búlal bî.

⁹ Mə aŋgê nə jii ná okálaad bām bwá ɲgəg nə sá bí ikukwəndə.

¹⁰ Mə mpú ná bóól búúd bwá đə ci ná okálaad má đə cilə bí wá bwá đə bæ nə mpəl, bwá ɲjúl ɲkí lal ɲkúl; ɲji ja məməfwó má wóós yí, mə ɲjúl zhizhe, lésú wām kú nə mfií.

¹¹ Muud yêsh mə cí ntó yé mpúg ná, váál íciyá byām bísé ja má ɲgə cilə shwóg-shwóg yí, ntó námá wə mísóólúgú myām mí é bæ ja má é wóós yí.

¹² Sâ jísə yí jí ná, sə cugé nə ɲkul ci ná sánəŋ buud bwá ɲgə sə ná buud bwá shwúg mənyúúl nə bwo wá sə búsé váál ɲgwúd; sə cugé námá nə ɲkul sheé yagula micé nə bwo; ɲwálə bwá má ɲwa bwáməfwó nda iyuuŋ yí í lwó ná fəg í mə ncundəw bwo.

¹³ Sə báá sə acéélé bəgəwa ná ndeé ntə mínji, sə ɲgə námá bəgəwa ɲji nə bímbí Zembî ɲə á yigula ná sə zəg nə ʒəʒə Kéel ná ndeé zə wóós bídí ni.

¹⁴ Sə aŋgê nə ntə minji, námá ki sá a shígé zə wóós nūŋ bídí. ɲgáá ná sə wə sá á tééd zə nə ʒəʒə Kéel má Kríst nūŋ bídí?

¹⁵ Sə cugé nə bəgəwa ántə mínji, váál á ná sə kə ɲgə bəgəwa nə ízhaá iséy. Mbô. Sə má

9:10 Iza 55.10; Ozé 10.12 **9:11** 1.11; 4.15 * **9:14** Na jí námá nə ɲkul bæ ná: «Bâŋ bwá é bul bæ nə yéesh ná bwá dág bí...» **9:15** 9.11 **10:1** 1Kr 9.3 **10:1** 10.10; 1Kr 2.3 **10:2** 13.10; 1Kr 13.2 **10:4** 6.7; Rom 13.12; Ifz 6.13-17

* **10:4** Sə ɲgə cəel ci ná ná: «məkwəʒə mə dóómb məsá má má đə búgə bíl ísâ byésh múúd jí nə ɲkul búgula yí». **10:5** Iza 2.12-17 **10:6** 2.9 **10:7** 1Kr 1.12 **10:8** 13.10 **10:11** 13.1-2 **10:12** 3.1 **10:13** Rom 12.3 **10:15** Mis 19.21; Rom 15.20

yida téduga ná búgá jín í é ngə lal lalág hí, iséy bísú í mú ngə nyiŋgə mpu nyîn kúl Zembî nyə tâl sá ná sá séyúg yí.

16 Ja iséy bísú í é mpu nyîn na bídí yí, sá mú ka cɔ̄ kə nə jɔ̄jɔ̄ Kéel shwóg, nda kə bəgəwa nə iséy bóól bwə á bwey sá yí.

17 Muud mə céél bəgəwa yé, bəgəwag nə sâ Cwám̄ba nyə a sá yí.

18 Muud mə sɔ̄ ná buud bwə shwúg mənyúúl nə nyə yé, nyə dí bwə d̄u magulə yé; nji nyəŋg Cwám̄ba mə sá ná bwə shwúg mənyúúl nə nyə yé.

11

Pwól, fwámé múúd lwámá má Kríst

1 Mə zó ná nywá lás nda mpúfú, bi ɔ̄ jísów mə. Bálé, jísówúgá mə.

2 Mə ngə baag bí mbəɔ̄g má Zembî. Nəcə mə a jî bí bā shú ngwûm ngwûd, nji *Kríst. Má jî ná mə bág kə nteŋguli bí nyádí bi njúl nda ncwíyê sás dúsó ná ná fwɔ̄-fwɔ̄ yí.

3 Nji, mə ngə fúndə ná bi bág gwaa kənd mítédúgá ná ndéé bi músə bá ngə kyey nə Kríst milám mímbá; nəcə ntó wə nywā nyə á zə nə məkəŋ zə shiig Ifa yé.

4 Mə ngə fúndə ntó nəcə bí ngə bə ná, nji ná muud má zə bídí zə cúndə Yésus ishús, kú bə nyəŋg sá á cúndə yé, nkí ntâg ná bí mə lág *shíshim ishús, kú bə wəŋg bí á lág nə sá yí, nkí ná bí mə lág kéél ishús, kú bə nyəŋg bí á lág nə sá yé, bí ngə mpu jísow isâ íni byêsh.

5 Má yida mpu ná, bəŋg bí ngə ŋwa ná *buud ɔ̄ lwámá wəashílə-shwánū óni bwə antɔ̄yé mə nə tɔ̄ sâ.

6 Má je bə nə shúg lésú; nji, kóómb á mpúyá, mə cugé nə shúg; sá á shí lwó bí ntó isâ byêsh dí nə mázhií mēsh dî.

7 Ntó ná səlálə mə á səl məmɛfwó shí, zə bwiŋg bí Jɔ̄jɔ̄ Kéel má Zembî ashwā, shú ná bi bínúg gwôw yí, mə a sá *səm aá?

8 Ja má á ngə sêy bídí yí, mədɔ̄ məshús má á lág məbwə məbwə nə má ngələ yida yə mə myána shú dán.

9 Ja gwámɛfwó má á bə máfúfə dí nūŋ bídí yí, mə a shígé sá ná muud ŋkényúg mbag wām, bwááŋg bwə á zhu Masedwān wá bwə

á shí bwíig mə isâ í á ngə fúfə mə yí. Mə a sá ná bi kú ŋkény mbag wām; mə é d̄u námə sá nji ntó.

10 Námə nda má jí nə búbálé mə Kríst ná, mə mpú jaaw bí ná muud nyə abúle sá ná mə yówug bəgəwálə Akayî yêsh dî.

11 Mə ngə ci ntáni nəcə jí? Ye ná mə acéélé bí? Mbô. Zembî mə mpú ná má céel bí.

12 Mə áyówɛé sálə sâ má ngə sá bí yí. Mə é kə nə ndí shwóg, buud bwə ngə céel ŋkény mənyúúl ná sánóŋ sá ngə sêy váál ngwûd óni, bwə bág kú ná nə zhií bwə ŋkény mənyúúl.

13 Buud óni bwə cúgé fwámé búúd ɔ̄ lwámá, búsə mbéé osóol ɔ̄ mäsáal wā ibəmb. Bwə á má shweel sâ búsé yí, ka yida d̄u sá ná bwə nyínúg ná buud ɔ̄ lwámá ó Kríst.

14 Ntó cugé námə sâ ákáámúg, nəcə *Sátan nyəmɛfwó má d̄u námə shweel sâ á jísé yí, ka yida d̄u nyîn nda *éŋgəles á mənkenya.

15 Nda *Sátan má d̄u sá ntó ná, osóol ɔ̄ mäsáal bé bwə ka námə d̄u sá nda bwə ngə kyey ótátəlí ó Zembî dî; muud ka káam jí cínəŋgú? Nji, bwə bá shúgula nji váál í mpíyá nə misóólúgú myán yí.

Pwól nyə a má buljug

(2Kr 4.9-13; 6.3-10; 1Kr 4.8-13; Mis 20.18-27)

16 Má nyiŋgə ci ja ábɛê ná, muud kú ŋwa mə nda mpúfú. Nkí ntó dí, jega ŋwa mə nda mpúfú; sá jəŋg í é yə mə zhií ná mə kág námə nywá bəgəwa.

17 Mə mpú ná lésú mə zó lás ga í cúgé váál Cwám̄ba mə céel yí, jísə lésú ímpwúfú. Nji mə mpú ná mə ji nə sâ má jí nə ŋkul bəgəwa nə ndí yí.

18 Nda ncúlyá buud bwə ngə bəgəwa bəgəwa á buud ɔ̄ shí ga ná, mə zó námə ka bəgəwa jām ja.

19 Bi báá mifafúgú bí ngə ntâg jísow ímpwúfú kú nə njugú.

20 Bwə ngə wá bí mányámád, ngə díya nə bí, ngə nyúg bí, ngə sá bí isâ ilan ilan, ngə cwíil bí məmpóónz; bí ngə jísow isâ íni byêsh.

21 Í mú ka yida nyîn ná sé bāŋ sá á bə mifufwáású; á shwôn ey!

10:17 Zhe 9.22-23; 1Kr 1.31 10:18 1Kr 4.4-5 11:2 Ifz 5.25-27 11:3 Mət 3.1-5, 13 11:4 Gal 1.8-9 11:5 12.11; 1Kr 15.10; Gal 2.6, 9 11:6 1Kr 2.6-16; Ifz 3.4 11:7 12.13; 1Kr 9.12, 18 11:8 Flp 4.15-18 11:10 1Kr 9.15-18 11:11 1Kr 16.24 11:12 11.5; 12.11 11:13 Flp 3.2; Mbú 2.2 11:15 4.10; Rom 2.6 11:16 12.6 11:22 Flp 3.5; Rom 11.1

Í njúl ná, mæ ji næ zhií ná mæ bágwag námé nda bóól bwé ngé bægwa ná. Mæ mpú ná mæ ná nyinge lás nda mpúfú.

22 Nkí búsə bwán ó wəheburə, mæ ji námé mwā heburə; nkí búsə bwán ó *Izəryél, mæ ji námé mwā Izəryél; nkí búsə onta ó *Abərahām, mæ ji námé nta má Abərahām.

23 Bwé ci ná bwé ngə sá iséy í *Kříst í, mæ je námé lás nda mpúfú ná, mæ ngə bul mpu sá byo cə bwo. Mæ cə bwo næ ngələ wáduga, cə bwo næ ngələ kə mímbwug dī, nyinge bul cə bwo næ ngələ bwəma næ bígə. Mæ cə bwo næ ngələ faam næ shwiy ija ija.

24 Oyúden bwé á má búd mæ shí ija itóon, dū yíd mæ zhud á milwón məwúm málóol næ ibuu*.

25 Ijwú i ngwámuna yíd mæ næ milwón ija ilóol, buud lúmə mæ məkwoógú ja ngwú†, byóol búg næ mæ ija ilóol. Mæ a má já mân mwásə ncindī næ bulú ncindī.

26 Minjəond má ngé kə myá mí ngə bə mæ məwagəwo məwagəwo: mæ a má ngə ntə wagəwo wagəwo míngwəp, ngə bwəma næ izhiləngaanə, kúl jām ngé ndény mæ mələámə, ohááden bwé ngé kwal mæ məbəgú. Mæ a má bwəma næ kakúlə míləom dí, bwəma næ ndí íbugád. Mæ a má ngə ntə mân váal áwuwagəwə. Bəngə bwé ngé shiig ná búsə námé ókrísten nda sé wá, wá námé məwagəwo.

27 Má dū wáduga næ iséy í ayíyáág, mæ dū ji mífum, yə næ məzha, yə næ məshwáás má miná; dū ci ídūw, jug næ məyōn, fúfə næ sá má bwáád.

28 Mæ akéé mēel ci sá má ngé yímə næ ndí jwów dēsh yí: ná mədə mēsh má bəg váal í jála yí.

29 Zə má tag dúl *Də dí ná ndéé mæ kú bíš yé? Zə má biil ná ndéé í kú cey mæ lámúd yé?

30 Nkí í jii ná mæ bəgwagí, mæ yida bəgwa næ iləm byām.

31 Zembī mæ mpú ná mæ aŋgē næ bwiing ijəp, nyə Sónjə mæ Cwámə Yésus; gúmə bəg næ nyə kandugə kandugə.

32 Ja má á bə Damás yí, ngwámuna Njwú-buud ánúní Aretas nyə a təl yé, nyə á təl buud ná bwé ngəg næ baagəsə mimpumbé mí ngwəla ná bwé bíg mæ.

33 Nji, buud ó Zembī báá bwé á wá mæ kúdád, bwé cəxlə míkwoolú ka cingəli vunde dí kənd tóon, ka ngə shul nyung næ nyung ná ndéé kə wóos shí; ntúni wə mæ á faam yé.

12

Isā múúd cúgə nə nkul mpu yí

1 Ye í jii ná mæ bəgwagí? Mbô! Í avwóléé tə sá. Tεem bə ntó, mæ zə námé fwo yida jaaw isā Cwámə nyə a lwó mæ *məntamə má mísh ná bagəd yí, nə byəngə nyə á bəgə mæ *shíshim dí yí.

2 Mæ mpú ngwól múúd má *Kříst nyə á nkān kə ná ndéé kə kumə jon álél dí. Nkí nyə á kə nə nyúúl nyé ncindī ə, nkí í á bə ntāg nji shíshim yé ə, mæ ampúyé, Zembī wə má mpú. Sā jəngə í má sīy múús mimbú wūm nə mínə.

3 Muud wəngə, nkí nyə á kə nə nyúúl nyé ncindī ə, nkí í á bə ntāg nji shíshim, mæ ngə ci ná mæ ampúyé, Zembī wə má mpú.

4 Nji mæ mpú ná nyə a nkān kə ná ndéé kə kumə *Paradis, a mú gwág íciyá í cúgə nə nkul ciy mákəl má búúd dí yí, iciyá múúd cúgə nə zhií mæ ci yí.

5 Mæ é bəgwa nə váal isā múúd wəngə nyə a gwág byəngə; nji, shú dām məmēfwó, mæ yidá bəgwa nə iləm má jí nə ndí yí.

6 Má mbəm cēel ná má bəgwa, í kú bə mæ impwúfú; isā má jáaw yí bə óbúbálé. Nji mē mæ ajááwé, bwé á bá ŋwa mæ ntə sá má ngé sá yí, nə sá má ngé ci yí.

7 Zembī nyə a lwó mæ yáág-yáág isā. Ná ndéé, shú ná mæ bəg kú nkēny nyúúl nə mpūl isā byəngə, nyə á ka bíd nə fimāl bəg mæ nyúúlúd, ngwól *ēngəles mæ *Sátan zə yíd mæ ná mæ kú dū nkēny nyúúl.

8 Mæ á jəgala nə Cwámə ija ilóol ná a yílúg mæ fimāl wəngə.

11:23 4.8-12; 1Kr 4.11-13; 12.26 11:23 Mæ cə bwo næ ngələ wáduga: 1Kr 15.10 *mímbwug*: Mis 16.23 11:24 Mbá 25.3 * 11:24 Mbá 25.1-3 ngə lwó næ bwé áshigé jəlá nə yíd múúd cə milwón məwúm mánə; bígə Oyúden í á ka dū kə shúg milwón məwúm málóol næ ibuu; ntó ji ná, yil ngwú d məwúm mánə dī. 11:25 Mis 14.19; 16.22 † 11:25 *lúmələ məkwoógú*: Í á dū bə, bwé kúd múúd mšbwónjəd ka dū lúmə ná ndéé muud yə. Wo ji nə nkul dág lan má Pwól ní Mis 14.19 dī. 11:26 Mis 9.23; 14.5 11:27 6.5 11:29 1Kr 9.22; Gal 6.2 11:30 12.5; 1Kr 1.31 11:31 1.23 11:32 Mis 9.23-25 12:5 11.16, 30; 12.1 12:7 Gal 3.13-14; Zhb 2.6 12:9 Iza 40.29-31; Rom 5.2; Flp 4.13

⁹ Nyə a shígé yîl, nyə á yida ci nə mə ná: «Mpaam mé ngə sá wo yí í kwagá nə wo. Nkul í du sêy iləmud.» Nə ndéé, mɛɛ mə yida bəgəwa nə lám wêsh ja mə jí nə iləm yí, shú nə ĩkul mə Krîst í ngəg nə sêy mádí cugud.

¹⁰ Gwá wə jí ná, mə gwág nywa ja mə bá nə iləm yí, ja bwá lwîy mə yí, ja cug í ká mə mbwə yí, ja mə bwámá nə cúwáí nə yágúwó nəcé Krîst yí.

Nəcé, mə jí nə ĩkul ja mə jí nə iləm yí.

Lám wí Pwôl gwôw

¹¹ Ngaá mə mú ngə lás nda mpúfú! Bì wə mə nyasulə mə váál sóólúgú dɔɔngúd. Bì wə mə jálá nə sá nə buud bwə shwúg mənnyúul nə mə. Nəcé ná, tɛɛm bæ nə mɛɛ cugé tɔɔ sá, bɔɔng bwə ngə nyîn nda *buud ɔ lwámá wáashílá-shwánâ òni, bwə ántɔyé mə nə tɔɔ sá.

¹² Bì a shí dúg nda məma jísów jâm í á wéeshúli məyigyé mə múúd lwámá mə *Krîst ná: isâ í ntɔ búúd ĩkul yí, nə *isâ í mímbúgú, nə *məshimbá mə á ngə sîy.

¹³ Mósól mádɔ mə á ntɔ bí nə jí? Ngaá nji nə sá ngwúd nə mə a shígé sá nə bí ĩkényúg mbag wâm. Juugá mə nə mə sálə bí bôw kóómb jɔɔngúd.

¹⁴ Mə wál námá nyingə zə nûŋ ja áléel, mə é sá námə nə bí bág kú ĩkény mbag wâm. Mpugá nə mə anjê nə sɔ məbii mún, bí wə mə ngə sɔ wá. Ye bwán wə bwə du wíil obyál? Ngaá ná obyál wə bwə du wíil bwân?

¹⁵ Mə gwág nywa jâm kóómbúd nə mə kéenzhug sá jêsh, mə keenzh námə máméfwó shú dán. Ye í é bæ, mə ngə jág bul cɛɛl bí ntó, bí bân nda nyingə mpu cɛɛl mə?

¹⁶ Shé búsə dí cún nə mə a shígé sá nə bí ĩkényúg mbag wâm? Nji bósól búúd bwə ngə ci nə mə á ngə kyey nə bí mákəŋúd; nə mə a ngə ŋwa bí isâ bí kú mpu.

¹⁷ Búúd bêsh mə á du nti bí wá, ye mə a shí bwele nti ngwól zə nyúg bí?

¹⁸ Mə a yáág nə Titus nə a zág, mə mú nti bá *mínyəŋâ wún bí mə mpú yé; ye Titus nyə a shí nyúg bí? Ngaá bí a shí dúg nə sá sá búsə nə mítádúgá mimpwúd sá ngə kyey kuú njɔɔnd ngwúd?

¹⁹ Bweyála bí á tééd nə ngələ ci nə sá ngə bul lás ntáni nə sá ngə shwə mənnyúul bídí míshúd. Mbó! Sə ngə lás mísh mə Zembí dí, sónŋ Krîst sá njúl cún. Yé bwáŋg mə búl cɛɛl wá, lósú wêsh sá ngə ntág lás ga wúsə shú nə bí lálug búgád.

²⁰ Mə ngə bæmb nə ja mə bá zə yí mə bág zə kwey bí dúl váál, kú bæ váál mə ngə cɛɛl yí; bí bân kwey námə mə dúl váál, kú bæ váál bí mə cɛɛl yí. Mə ngə bæmb nə mə bág zə kwey nə bí ngə bæ nə ozhuyâ, nə mbíya lám, nə dúlə nyada, nə məfendyâ, nə ojaawá-jaawâ, nə ikúdúgú, nə ingûŋ, nə oncúg-nculê.

²¹ Mə ngə bæmb nə ja mə bá nyingə zə nûŋ yí, Zembí waam bág sá nə mə gwágúg shwôn bídí míshúd. Nəcé, ĩkí mə zə kwey nə zhwog buud bwə á ngə sá *mísám wá bwə acéndé mítádúgá nə bwə yówhug misóólúgú mí áduđanâ, yow janga, yow ásíy-síy bwə á ngə sá yé, mə bá jii yé nda yə lú shwiy.

13

Məcwûŋ mə áməzhúgúlâ

¹ Ja aléel wə mə wál zə bídí ga. Sə é zə du cígal mílósú nji owúshined óbá ólól bwə mə fwo bwiiŋg mpu ngwúd.

² Ja mə á fwo bæ nûŋ ja ábéé yí, mə a shí fwo bwey lás nə buud bwə á ngə sá *mísám wá, nə bósólúgá bêsh. Mə tééd námə bwey nyingə lás nə bwo ja gaád mə kú fwo wós s nûŋ ná: Mə ájaguləyé tɔɔ muud ja mə é zə yí,

³ nəcé bí ngə jii dúg məyigyé mə lwó nə *Krîst ngə lás mádí nyúúlúd íí. Bì mə mpú nə Krîst ngə sêy nûŋ bídí nə ĩkulú, a cugé nə iləm.

⁴ Jí mpu bæ nə bwə á bwambulə nyə kwolós dí a njúl ná nə iləm; ká, a ngə cugə nə ĩkul mə Zembí ja gaád. Nda sá báá sá búsə buud bé* ná, sá mə ka bæ nə iləm; nji, sónŋ sá é cugə shú dán nə ĩkul mə Zembí.

⁵ Nə ndéé, muud yêsh fáásug nyəméfwó, bigas cug jé, dúg ĩkí a ngə cugə cug mbúgula. Bì anjê nə kwey məyigyé nə Yésus-Krîst njul bí mánnyúúlúd íí? Bí mə ká bigas bíméfwó nə ndéé bí nda kwey máyigyé, mpu nə bí cugé ótátəlí ó óbúgula.

12:12 Mís 13.6-12; 14.8-10; 16.16-18; 19.11-16; Rom 15.19 7.2 12:18 2.13; 8.6, 16-17 12:20 1.23; 1Kr 1.10-11

12:13 11.7-9 12:14 13.1 12:15 1Kr 16.24 12:17 12:21 13.2 13:1 12.14; Mbá 19.15; Mat 18.16; 1Tm 5.19

13:2 1.23; 10.11; 12.20; 13.10 13:4 12.9-10; 1Kr 1.25; Flp 2.7-8

* 13:4 Buud 3 Krîst: Ciyá ní í ká nə buud bɔɔngú

cug ján jísə mbádúgá nə Krîst.

⁶ Mə tédúgá ná, tɔɔ jí tɔɔ jí, bi é kwey ná sá báá sá búsa nə məyɨgyé mɔɔŋg.

⁷ Sá ŋgə jəgula nə Zembî ná bi kú ná bæeg sá tɔɔ sâ ábúbôw. Sá abúlé jəgula ntó ná í nyínúg ná sá á má mpu sêy. Sá ŋgə yida jii ná bi ŋgóg nə sá mənywa, tɔɔ í yida nyîn ná sá bân sá a shígé mpu sêy.

⁸ Nəcə sá báá sá cugé nə ŋkul í dú julya nə obúbále yí, sá má yida bæ nə ŋkul í dú nywaadulə óbúbále.

⁹ Sá má gwág məshusug nə sá bəg nə iləm, bí yidá bæ nə ŋkul. Sá ŋgə bul jii sâ ŋgwûd, nji ná búgá í fifəg bî.

¹⁰ Gwá wá má ŋgá bwey cilə bí mə kú fwo wóos yí, shú ná ja má bá wóos yí, mə bág bæ kú zə ŋgə ŋkáánd nə bí nə ŋkul Cwámba nyə á yə mə yí. Nyə a shígé yə mə ŋkul nyɔɔŋgá ná mə zəg ŋgə ntáma buud, nyə á yə mə ná mə sáág ná buud bwə lálug búgád.

¹¹ Bwaŋg, mə shúgúlá ci nə bí nááá, dɔgá bæ nə məshusug, ŋgəgá nə sɔ́ ná búgá í ŋgóg fifə bî, sɔ́gá ná muud yêsh məkuú má tówúg shí, dɔgá bæ cún, kúgá dɔ́ sɔ́ mábyaagulə. Né ndeé, Zembî á cɛlí, Zembî á ná shɛɛ nyə é bá ji nə bî.

¹² Ŋgəgá nə kúlulə məkúlulə má buud ó Zembî.

¹³ Buud ó Zembî bēsh bwə ŋgə bóda bî.

¹⁴ Mpaam mə Cwámba Yésus-Krîst í jííg bí bēsh dí, nə cɛlí má Zembî, nə cug sɛɛŋgí mílám má Ŋkəŋkə Shíshim.

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud ó Galátia yé Isâ í dúgyá nə Kálaad mə Pwôl shú Galátia yí

Pwôl nyə a sá məma mínjəənd ngələ jaaw milán mí Zembî. Njəənd ábeé nə aléel dí wə nyə á kə nə milán mí Zembî shí á Galátia yé (Mis 16.6 nə 18.23).

Nji, bóól búúd bwə á nyingə kə wu, Pwôl kú bæ, kə ngə jíguli buud nə okristen bēsh bwə cugé Oyúden wá bwə jəlá nə bə máççə mə Moyíz, bul bæ ná ndeé ççé lá ábiwáág.

Nə ndeé, ja Pwôl nyə á gwág nə okristen wá Galátia bwə ngə bæ nda bwə magulə njígulá wəəng yí (í á jee bæ a njúl Ifêz), nyə á ka cilə bwo kálaad éga, shú ná bwə bág kú bə njígulá wəəng, bwə nyíngəg nwa Jəjə Kéel. Nyə á ka tál kálaad yé icé ílól:

- (1) A fwo téed jaaw bwo sâ í á s̄y nə nyəméfwó yí; nda nyə á cénd kuú njəənd ná, nə nda okristen wá Yurásalem bwə á magulə nyə ná (lúu 1 nə lúu 2).
- (2) A mú nyingə lwó ná tə micilyá myá Sə a Cwúlú mí ngə jíguli ná Zembî cugé nə nkul ci ná muud ji tátəlí nə a bçéłə máççə mə Oyúden (lúu 3 nə lúu 4).
- (3) A mú kə shínal nə bándúlálə ná bwə cugəg váál cug Nkənkə Shíshim ngə lwó bwo yí (lúu 5 nə lúu 6).

Də dēsh tə mbúgula yēsh mə jəlá nə gwáduga Nkənkə Shíshim wəəng nyədí lámúd, a wú míkwámúd.

Məbádá

¹ Mə Pwôl wá mə cíłá kálaad éga, mə *muud lwámá mə Yésus-Kríst. Mə cugé múúd lwámá nə buud bwə á féesh mə, kú nyingə bæ nə muud nyə á tál mə; Yésus-Kríst bá Sónngú wúsú Zembî muud nyə á gwúmashi nyə yé, bwə wə bwə á féesh mə nə mə bág muud lwámá.

1:1 1.11-12; Rom 1.5; 1Kr 9.1-2 **1:2** 1Kr 16.1 * **1:2** Na cugé óminyənə wá byélé, jisə buud bə́nónə bwə ngə búgula Yésus wá. **1:4** 2.20; Mat 20.28; Yuá 1.29; 2Kr 5.21; Ifz 5.2; 1Tm 2.6; Tit 2.14; Heb 9.12-14, 26; 1Yn 5.19 **1:6** Heb 12.15 **1:7** 5.8, 10; 2.4; Mis 15.1, 24 **1:8** 1Kr 16.22 **1:10** 1Te 2.4-6 **1:11** 1.1 **1:13** Mis 8.3; 9.1; Flp 3.5-6; 1Kr 15.9 **1:15** Zhe 1.5; Mis 9.3-5; 22.21; Rom 1.5; 1Kr 9.1; 15.10

² Nə mə, nə bwááng* bēsh sánōnə búśə sámbá wá, sá ngə cilə máđə másə Galátia má.

³ Sónngú íshé Zembî bá Cwámba Yésus-Kríst bwə ó sá bí mpaam, bwə ó sá námə nə bí ngəg nə cugə nə shee.

⁴ Kríst nyə á kəenzh nyəméfwó, zə sá ná Zembî júúg shé nə *misəm, nyə á zə yíl shé mányámá má bów-bów cug á mwów mágaád. Nyə a sá námə nda Sónngú wúsú Zembî nyə á ci ná.

⁵ Zembî n̄wág gúmə kandugə á kandugə. Amen.

Jəjə Kéel jisə nji ngwúđ

⁶ Bì mə ləel béégya nə Zembî muud nyə á jəw bí nə mpaam mə *Kríst yé, kə bə dúl kéel íí? Mə ngə bul káam sá jəəngú éé.

⁷ Mə acíyé ná dúlúgá kéel í nyingə bæ. Mbə. Jí yida bæ ná, bóól búúd bwə mə zə sá ná fəg í jímbug bí, cəel zə sá ná Jəjə Kéel mə Kríst í gwígúg dúl váál.

⁸ Mə ci nááá, nkí ngwól múúd mə zə nə kéel ishús í ngə shwəpəla nə dəəng sá á bwiing bí yé, tə í nyingə bæ sámfəwó, tə jisə ná *éngəles nyə ámə zhu gwów, nkwaal nə nyə.

⁹ Sá á shí fwo bwey ci ntó, mə nyingə námə ci ná, nkí muud mə zə bwiing bí kéel ngə shwəpəla nə dəəng bí á *magulə yé, nkwaal nə muud wəəng.

¹⁰ Nə jí? Ye mə ngə sə ná sánōnə buud wə sá bág cún, ye sá Zembî? Ye mə ngə jii nə buud wə bwə gwágúg mə nywa? Mə ká ngə jii nə buud wə bwə gwágúg mə nywa, mə kú ná bæ sół məsáal mə Kríst.

Zembî wə nyə a jəw Pwôl

¹¹ Bwaang, mə mpú jaaw bí ná, Jəjə Kéel mə ngə bwiing yí cugé sá ná muud nyə ámə bwəndə nə fəg nyé.

¹² Muud ntág dí nyə á bwiing mə dwo, nkí jíguli mə dwo. Yésus-Kríst wə nyə a sá nə mə mpúg isá mə mpú yí.

¹³ Ngaá bí a shí gwág sá mə á də sá ja mə á bæ náá yábə *Oyúden dí yí? Bì a shí gwág nə mə á də lwó *Də lá óbúgula ó Zembî cúwálí nə nkád, mə á də cugas bwo nə bwə jéçg.

14 Mə á ηgə læel kə shwóg yábə Oyúden dí cǝ bíl zhwoǝg ikala byâm mǎdí kúl búúd dí, mə á bul wá lúu mǎcum mǎ ódá dí.

15 Nji, Zembî muud nyə á bwey féesh mə mə njúl ná mwǝ mə nyóǝngú waam dí yé, múúd nyə á jǝw mə mpáam dí yé, ja nyə á kwey ná fwámé wəla mǎ wóós yí,

16 nyə a sá ná mə mpúg Mwán yé mǎdí lámúd, mə kág nə nyə kə bwiing íkúl ishús. Ná ndéé, mə a shígé kə jí tǝ mǎcwûŋ wə muud,

17 mə kú námá fwo kə Yurúsalem ná mə kə bwəma nə *buud ǝ lwámá bwə á tééd ŋwa jiya nə mə wá. Mə á yida fwo kə shí á Arabí, mə nyiŋgə zə Damás.

18 Ná ndéé, mpúsə mimbú mílǝl wə mə á ka tɛɛm bád kə Yurúsalem ná mə kə bwəma nə Séfas† yé. Mə a já ntǝg nyédí mwǝw wûm nə mǎtǝǝn.

19 Mə a shígé námá bwəma nə tǝ *muud lwámá ŋgwúd mwǝw wûm nə mǎtǝǝn mǝǝŋgúd, mə a dúg nji Zhâk á mínyǝŋə mə Cwámba.

20 Mísh mǎ Zembî dí, mə aŋgê nə bwiing ijǝǝ, sá mǎ ŋgə jaaw bí ga jisə búbalé.

21 Ná ndéé, mə á ka zə kə mǎfaan mǎ Sirí nə Silisí.

22 Nji, mǎdǝ mǎ *Kříst mǎ Yudéa mǎ áshígé námá fwo mpu mə mpwoombá.

23 Bwə á yida ŋgə gwág nji lǎŋ ná: «Muud nyə á də sá shé cúwǎlí yé mú ŋgə bwiing búgə nyə á ŋgə cɛɛl jaŋgəla yí.»

24 Bwə á ka ŋgə yə Zembî gúmá nə sá nyə á sá mə jǝǝŋgə.

2

Pwôl bánêŋ bóól búúd ǝ lwámá

1 Ná ndéé, mə á ka nyiŋgə zə kə Yurúsalem nji mpúsə mimbú wûm nə mínǝ; jǎŋ jaa, sá Barnábas wə sá á kə, mə ŋkág nə Titus sámbád.

2 Mə á kə ntǝg nəcé Zembî wə nyə a lwó mə ná a ŋgə jii ná mə kág. Sǎnêŋ otówe ǝ shwóg sá á ka kə sɛɛŋgya, mə mú kə lwó bwo Jǝǝ Kéel mǎ ŋgə cúndə íkúl ishús yí, nə ŋgəŋ. Bwó otówe ǝ shwóg ii, mə á lwó bwo Jǝǝ Kéel dǝǝŋgú, nəcé mə a shígé jii ná iséy byâm í yág

iyíy-yíy, tǝ byǝǝŋg mə á sá mwǝw mə mpús yí, tǝ byǝǝŋg mə ŋgə sá mwǝw mǎga dí yí byêsh.

3 Mə ŋgə ci ná sǎnêŋ Titus wə sá á bə sámbá, a njúl mwá Garêk; otówe ǝ shwóg bwə áshígé námá yímbali nyə ná a síyág ábiwáág.

4 Nji bóól búúd bwə á ŋgə shiig ná búsa gwoonŋ dí wá bwə á ŋgə ci ná a síyág. Nəcé buud bǝǝŋgú bwə á zə nyíi gwoonŋ jisád nda búsa námá ókrísten nda sá, ndug bwə á yida zə ná bwə zə ŋgə baagəsə sá ishwoó ishwoó, nə bwə dúg wáal sá ŋgə cugə cug á kú nə mǎnyámá Yésus-Kříst ŋgə yə sá yí. Bwə á ŋgə baagəsə ntó ná bwə cɛɛl nyiŋgə wá sá mǎnyámád*.

5 Nji, sá áshígé bwele kúd lúu nə bwo, kú námá bwele yə bwo zhi; sá á ŋgə jii nji ná obúbalé wá Jǝǝ Kéel sá ŋgə bwiing bí wá bwə bág kú fúfug.

6 Buud bwə á bwey mpúy nə otówe ǝ shwóg wá bwə áshígé námá yímbali mə nə tǝ gúl sá shús. Mɛɛ mə abíshé sá otówe ǝ shwóg bǝǝŋg bwə á də bə yí, Zembî nyə ádé bísh nə mbɛɛ jí jíga, kɛɛl jí jíga.

7 Otówe ǝ shwóg bǝǝŋg bwə á yida kwey ná Zembî nyə á yə mə mbag ná mə bwiíŋgug íkúl ishús Jǝǝ Kéel, námá nda nyə á yə Pyêr ná a bwiíŋgug *Oyúden ná.

8 Nəcé Zembî muud nyə á sá ná Pyêr bág *muud lwámá shú Oyúden yé, nyə námá wə nyə a sá ná mə bág muud lwámá shú íkúl ishús.

9 Ná ndéé, buud bwə á ŋgə ŋwa Zhâk bá Séfas† nə Yuánes ná omǎnci-mǎnci wá *Dǝ. Omǎnci-mǎnci óni báá bwə á magəla nə Zembî nyə a mǎ féesh mə féeshá mpáam; báá bwə á ka báda sá Barnábas, lwó ná bwə mǎ magəla ná sá mǎ fəla nə bwo íséy bwə ŋgə sêy yíid, sá kág íkúl ishúsúd, bǎŋ bwə kə Oyúden dí.

10 Bwə á yida ci ná sá bág də tǎduga mímbúmbúwá myá Dǝ; mə á bwey námá wá lâm nə mǎ də sá ntó.

Pwôl bá Séfas

1:18 Mis 9.26-28 † 1:18 Séfas: Jisə dúl jíná mǎ Pyêr. 1:19 Mat 13.55 1:21 Mis 9.30 2:1 Mis 15.1-19 2:1 1Kr 15.2; Flp 2.16 Barnábas: Mis 4.36 Titus: 2Kr 2.13 2:2 2.6, 9 2:4 1.7; 5.1, 13; Mis 15.1, 24; 1Kr 9.21 * 2:4 Mǎnyámá mǎ mǎcɛɛ mǎ Moyíz. 2:6 Rom 2.11 2:7 1.15-16; Rom 1.5 † 2:9 Séfas: Jisə dúl jíná mǎ Pyêr. 2:10 Rom 15.26 2:12 Mis 11.3

11 Nji, ja Séfas nyə á zə Antyósh yí, mə a ləl lúu nə nyə tām buud, nəcé nyə a sá sâ mábɛɛ.

12 Nyə á bə nə, shúshwóógú nə buud Zhâk nyə á nti wá bwé wóósúg í, nyə á ngə də səŋ ngwúdu nə ikûl ishús†; nji ja búúd ɔ Zhâk bwé á wóós yí, a mú fúnda nə buud bwé dú yáág nə ábiwáág wá bwé á bá dúg nyə, a mú julə nyúúl, kú ná fəla nə ikûl ishús.

13 Dúgúlə bóól *Oyúden bwé á dúg ntó yí, bwé mú námə julə mənyúúl, Barnábas mú námə nyíi máshügá məŋgúd.

14 Nda mə á dúg nə kuú njəond wán í á shígé ná ngə bɛ obúbálé sə ngə bwiiŋg Jəjə Kéel dí wá ná, mə á ka ci nə Séfas buud bəsh bwé njúl, ná: «Ja wée mwá Yúden wó tééd bə kú sá nda Yúden, ngə yida sá nda ikûl ishús yí, ntədəlé wó jí nə ŋkul ka yímbəli ikûl ishús ná í ŋwág kuú njəond Oyúden yé?

15 «shé bāŋ, shé á byəl Oyúden, shé cugé ikûl ishús í ngə sá *misəm íni.

16 Nji, shé mə yida mpu ná Zembî cugé nə ŋkul ci ná muud ji tətəlí nə sálə mísóólúgú mácéɛ mə ngə jii myá; Zembî mə ci ná muud ji tətəlí nji ja á búgúlá Yésus-Kríst yí; shé bāŋ shé á mə *búgúla Yésus-Kríst shú ná búgə jəŋg í sáág shé otətəlí mísh mə Zembî dí, kú bə sálə mísóólúgú mí mácéɛ. Shé mə mpú ná sálə mísóólúgú mí mácéɛ í cugé nə ŋkul sá múúd tətəlí mísh mə Zembî dí.

17 Shé ngə sə ná Zembî ŋwág shé ná otətəlí ɔ búúd nəcé Kríst; nji, í ká yida ngə nyín cínəŋg nə shé músə osóol ɔ misəm nda ikûl ishús í, ntó ka kə ná jí? *Kríst ngə yida kə nə buud misəmúd í? Gúl sâ cugé nə ŋkul bə ntó.»

18 Má ká nyiŋgə ngə wɛel mácéɛ mə á bwey myaas má, ŋgá mə nyiŋgə təl məmɛfwó cé múúd mə cáám mácéɛ yé?

19 Jí ná, Mácɛɛ mə á gwú mə, mə músə ka bə mbimbə shú sâ í dúgyá nə mácéɛ yíŋ; mə ji mbimbə jini kóómbúd shú ná mə ngəg nə ka cugə nji shú mə Zembî. Mə á bə mbádúgá nə Kríst ja nyə á yə kwolós dí yí.

20 Ntó jí ná, mə ná dí ngə cugə yé, Kríst wə ngə cugə mádí cwú. Cug mə ngə cugə

nyúúl nyâm dí ja gaád yí, mə ngə cugə gwo nji nə búgə ngələ búgúla Mwân mə Zembî, nyə muud nyə á cɛel mə ná ndéé a yána cug jé shú dām yé.

21 Mə acéélé sá ná mpaam mə Zembî í bəg kú nə mfií. Nəcə, í ká bə ná muud ji nə ŋkul bə tətəlí mísh mə Zembî dí nə sálə mísóólúgú mí mácéɛ, mpu ná Kríst nyə a fānda zə yə shwiy kú nə mfií.

3

Ye búgá, ye mácéɛ

1 Heé, yé íwagula-wagula í búúd yá Galátia! Zə mə nyiŋgə zə kənd bí micwagúwa dí éne? Ngáá sá á shí mpu lwó bí Yésus, nə nda bwé á bwambəla nyə kwolós dí ná?

2 Mpugá ná jaaw mə sâ ga: Jí í á sá ná bí lógúg Nkɛŋkɛ Shíshim, ye sálə mísóólúgú mácéɛ mə ngə jii myá, ye magulələ bí á magulə jəjə lán sá á bwiiŋg bí yí?

3 Dúni váal wagula wə jí? Ngáá bí á ngə mpu tééd cug krísten nə Nkɛŋkɛ Shíshim? Bí wál nyiŋgə téduga ná bí é shínal gwo nə məŋkul mán?

4 Ow! Zhwog mənywa bí á bwəma nə ndí má* mə á bə ntó cwag í? Mbô, mə cugé nə ŋkul bə ntó cwag.

5 Zembî muud ngə yə bí Nkɛŋkɛ Shíshim a ngə sá bí *məshimbá yé, a ngə sá bí mwo nəcé bí ngələ sá mísóólúgú mácéɛ mə ngə jii myá? Ngáá a ngə sá bí mwo nəcé magulələ bí á magulə jəjə lán sá á bwiiŋg bí yí?

6 Ngáá ntó wə í á bə nə *Aburaham yé? «Nyə a *búgúla Zembî, Zembî mú lə nyə búgə jé jəŋgú, a mú ci ná Aburaham ji tətəlí muud».

7 Mpugá gwág cínəŋg nə buud bəŋŋ Zembî búśə mpwogé nəcé búgə wá, bwé wə búśə bwán ó Aburaham.

8 Ngáá Kálad Zembî nyə á bwey jaaw Aburaham jəjə lán ga ná: «Ikûl nə ilwəŋ byəsh í bá zə bwəma nə ibwádán wódí». Kúkúl Kálad Zembî jəŋg í á bwey lwó ná ikûl ishús í bá bii búgə ná ndéé Zembî mú ci ná búśə otətəlí.

† **2:12 ikûl ishús:** Na jisə bəŋg ókrísten bwé á shígé bə Oyúden wá. **2:16** 3.10-12; Rom 3.20-30 **2:17** Rom 2.17-3.20

2:19 6.14; Rom 7.6; 6.2-4 **§ 2:19** Mə ji mbimbə shú sâ í dúgyá nə mácéɛ yí: Ntó má kə ná «mə a mə yəw ngələ cugə nji shú lə mácéɛ». **2:20** 1.4; Yuá 17.23; Rom 8.10-11; 2Kr 5.14 **3:1** 5.7 **3:2** 4.6; Rom 8.9-16; 2Kr 3.6, 17 **3:4** 4.11

* **3:4** Ciyá ní jí námə nə ŋkul bə ná «Zhwog micúŋ bí á mə jisəw myá». **3:6** Mət 15.6; Rom 4.3, 22; Zhk 2.23 **3:7** Rom 4.11-12 **3:8** Mət 12.3 **3:9** Rom 4.16

⁹ Ntó ji ná, nda Zembî nyə a bwádan nə Aburaham nəcə a búgúlálə ná, Zembî mé bwádan námə nə buud bəsh bwə ngó búgula nda Aburaham wá.

¹⁰ Məlweemyá mé ngə yida bə buud bəsh bwə ngó dúg ná baagulálə məcəx wə í é kənd bwo wə Zembî wá; ngáá jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Muud mə bə kú baagulə súsúsá jəsh jísó cilyá Kálaad Zembî dí ná a dúg sá gwo yé, nkwaal nə nyə».

¹¹ Í ngə ntəg mpu nyín nə sán sán nə muud cugé nə nkul bə tətəlí mísh mé Zembî dí nəcə mísóólúgú mí məcəx; í cugé nə nkul bə ntó nəcə cilyá wúsə ná: «Tətəlí muud mə bə *dúg cug nəcə bálə nə búgá.»

¹² Mpugá ntəg ná baagulálə məcəx í cugé bul bə yuug búgá; cilyá í yida bə ná: «Muud mə báágúlə súsúsá jəsh jísó cilyá məcəx dí ná a də sá gwo yé, məcəx yə nyə cug.»

¹³ Kríst nyə á ka tó tən shú ná nkwaal á məcəx bídúg shé. Nyə a nkény nkwaal wəngú nyédí nyúúlúd nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, náá: «Muud yəsh bwə kéel líd yé, nkwaal nə nyə»†.

¹⁴ Kríst nyə á nkény nkwaal wəngú shú ná, nyédí kwon dí, íbwádán í Aburaham í kálag íkúl ishúsəd, shé buud ngó búgula wá shé lógúg Nkénkə Shíshim Zembî nyə á kaag yé.

Fwámé mpwon buud mə Aburaham

¹⁵ Bwaanğ, shé ngwá ná yuug nə gúl sá shé mé dú dúg búúd bwə də sá yí. Ngáá í də bə ná zhizhe kálaad lúgá múúd mə sá yé, á ká sý váál í jəla yí, muud kú ná nyingə jímbal tə cilyá, kú námə kwádələ tə gúl sá cínəngú?

¹⁶ Aburaham wə Zembî nyə á kaag mənkaagə yé, *Aburaham nə mpwon buud nyé. Bwə ángə nə cí ná Aburaham nə məmpwon mə búúd mé, nda sá mé cí ná məmpwon məng məsə nkí bulya. Jísə nə «mpwon buud nyé», ntó ji ná *Kríst.

¹⁷ Mə ngə cəel cí ná: Zembî nyə a bwey fwo sá kálaad lúgá váál í jəla yí, a mú ka zə yə *Oyúden Məcəx mpúsə mimbú mitəd minə

nə məwúm málóól. Məcəx məng mə á shígé bə nə nkul mə cənd sá kálaad lúgá wəng dí, ná mə zə sá ná nkaagə í yəg ntó cwag.

¹⁸ Nəcə í ká bə ná muud mə lúg nə lúgá nəcə sálə mísóólúgú mí məcəx, í nda ná nyingə bə sá Zembî nyə á kaag yí. Zembî nywáá nyə a sá Aburaham mpaam, bəğlə nkaagə nyə á kaag yí.

Mfíí məcəx mə nə ndí yí

¹⁹ Ká Məcəx məsə nə wáyé mfíí? Məcəx mə á zə kwídəli shú ná buud bwə dúg mpu ja bwə é də caam mwo yí, té mpwon buud Zembî nyə á yə nkaagə yí í afwóyé wóós yí. *Wəngəles wə bwə á ka zə nə məcəx, nkúmba múúd mú bə kala-məjwú, a mú kala búúd mwo.

²⁰ Ká, kala-məjwú nyə ádé bə ja múúd ngó sá sá nyəmfwó yí. Zembî jí ntəg fwó‡.

²¹ Ye ntó ji ná Məcəx mə ngə lúmbəli nə mənkaagə Zembî nyə á ngə kaag má? Gúl sá cugé nə nkul bə ntó. Dúl cəx í á mbəm bə ná dúsə nə nkul yə búúd cug í, muud jee bə tətəlí mísh mé Zembî dí nə sálə mísóólúgú mí məcəx.

²² Ká, Kálaad Zembî ngə lwó ná buud ə shí ga bəsh búşə mánýámá mə *mísómúd. Mánýámá məng məsə shú ná obúgula bwə ngwáğ nkaagə mə Zembî, nəcə báá ngələ búgúlá Yésus-Kríst.

²³ Ntó ji ná shé á bə mánýámád té fwála lə búgúlálə Yésus í á shígé fwo wóós yí; Məcəx wə mə á ka də fad shé, ngələ bwánd ná Zembî lwóg shé zhí shé búgúlág Yésus-Kríst yí.

²⁴ Ntó mə ké ná, Məcəx mə á ngə kyey nə shé nda muud ngó fála múmwán yé, ngələ bwánd ná *Kríst zəg, shé búgúlág nyə, shé mú bə ótətəlí mísh mé Zembî dí.

²⁵ Ná ndeé, ngáá ná fwála lə búgúlálə Kríst í á mə wóós? Məcəx mə anğé ná nə fála shé.

²⁶ Nəcə, bí bəsh mə *búgula, bí músə bwán ó Zembî§ kwon mə Yésus-Kríst dí.

3:10 Mbá 27.26; Zhk 2.10 **3:11** Aba 2.4; Rom 1.17; 3.20 **3:12** Ləv 18.5; Rom 10.5 **3:13** Mbá 21.23; Rom 8.3; 2Kr 5.21 † **3:13** Cilyá ní wúsə Mbá 21.23 dí; ntó ji ná, shwiy lú kwólós dásə shwiy lú mázhúngúlú. **3:14** 3.2-5; Zhu 3.1-2
3:16 Mət 12.7; 17.7-8 **3:17** MmN 12.40 **3:18** Rom 4.14; 11.6 **3:19** Rom 4.15 *Wəngəles*: Mis 7.38, 53; Heb 2.2
3:20 Mbá 6.4 ‡ **3:20** Zembî nyə a kaag nkaagə kú nə kala-məjwú. **3:21** Rom 7.13; 8.2 **3:22** Rom 3.9-30; 11.32
3:23 4.3 **3:24** Rom 10.4 **3:26** 4.5, 7; Yuá 1.12; Rom 8.14-17 § **3:26** Ja Pwól mə cí na ná: «bwán ó Zembî» yí, a ngə cəel cí bwán bwə mú fwámé íkala wá, ná bwáməfwó mpu isá í dúgyá nə bwo yí.

27 Mpugá ná bi bêsh buud bí á ηgə duwan tâη buud ɔ Yésus wá, bi a má ηwa Kríst nda káándə má bwáád*.

28 Muud nda ná nyingə du bæ nə tádúgá nə mwâ *Yúden wə éga, mwâ Gurêk wə éga; lwaá wəga, fúlí muud wə éga; nyíga ji mudûm, nyíga mudá. Mbô! Bi bêsh mú sâ ηgwûd kwonη má Yésus-Kríst dî.

29 Nda bí músə búúd ɔ Kríst ná, bi wə músə mpwonη buud má *Aburaham. Ntó, bæxlə ηkaagə Zembî nyə á kaag yí, bi búsa nə kow† wə Zembî.

4

1 Mə ηgə cœel ci ná, té wêsh mwán má lúg nə lúgə yé jí ná mwán ntombú yí, a tœem bæ ámádí, a ji námə nda lwaá, kú nə kow ísád.

2 Nyə é ηgə gwág nə buud bwá é ηgə kweemb nyə wá, nə bæηgə bwá é ηgə vyee nyə júš ísâ dí wá. A bá cugə ntó ná ndéé kə kumə ja fwála sóηgú nyə á cœxlə í bá wós yí.

3 Ntó námə wə í á bæ nə shé yé. Ja shé á bæ ná bwán ó ntombú yí, shé á ηgə gwág nə mishíshim mí ηgə kyey nə isâ yâ shí ga myá*.

4 Ná ndéé, ja fwála í á wós yí, Zembî nyə á nti Mwán yé, zə byêl mwə má mudád, íjwúga í Mécœéd.

5 Zembî nyə á nti nyə ná Mécœœ má jwúgə nə nyə shú ná a jónág tâη í yíl búúd mányámá má mécœéd yí, zə sá ná shé bág nə zhí mə bə bwân ó Zembî.

6 Bi músə bwân ó Zembî; məyîgyé má cínəηg məsə ná Zembî nyə a má nti shé Shíshim mə Mwán yé mílámúd, Shíshim wœηg í du kîm ná: «Abba†, Dâ!»

7 Ntó ji ná wo cugə nyingə bæ lwaá, wo músə mbyágá; ná ndéé, nda wó músə mbyágá ná, Zembî má sá nə wo bág nə dwó kow ísâ nyə á bwîgə bwân bé yíid.

3:27 Rom 10.12; 1Kr 12.13; Kol 3.9-11 3:27 Rom 6.3; Ifz 4.24 * 3:27 Cugə mbií wí ná muud mə dúg bí yé bág nda a ηgə dúg Yésus. 3:29 3.7, 14, 18; 4.7 † 3:29 Kow ni dúsə kow á jəjə ísâ Zembî nyə á kwəmsa shú bwân bé yí. 4:3

4.9-10 * 4:3 Ciyá sá amə ci na ná: «mishíshim mí ηgə kyey nə isâ yâ shí myá» ni, buud bêsh bwá cugə bul bæ nə cún ηgwûd na. Sá bân sə ηgə ci ntáni nəcé sá má dúg ná Pwól ηgə ci mənkuł má du ηgə jwú nə muud shí ga dí té nyə afwóyé magulə Yésus-Kríst yí. Ból bwə ηgə ci ná jisə «isâ í á tééd shí ga yí». Dúgúg námə Kol 2.8, 20. 4:4 3.13; Yuá 1.14 4:6 Rom 8.15-16 † 4:6 Abba: Ciyá ni í kə ná «Dâ». 4:7 Rom 4.13; 8.17 4:8 1Kr 8.4-6 4:9 Ifz 1.21; Kol 2.8-23 4:9 1Kr 8.3; Kol 2.15 4:10 Mbá 4.19; Mis 7.42; Rom 14.5 ‡ 4:10 Na, Pwól ηgə jəla nə ci məzanə má Oyúden, ηkí ntág bíl ísâ íkúl ishús í á du sá dúlə yə wácén-céní gú má yí. Nyə a lás námə lósú ηgwûd wœηg Kol 2.16 nə 2.23 dî. 4:12 1Kr

9.19-21 § 4:12 Pwól ηgə jii ná obúgula ó Galátia bwə cágagú nda nyə, kú ná kənd mílám gwôw nə nyá mécœœ; mécœœ má cugə nə ηkuł sá ná bwá bíig cug, má cugə námə nə ηkuł sá ná bwá shúbég cug. 4:13 Mis 16.6; 2Kr 12.7 4:17 1.7

4:19 1Kr 4.15

Pwól lâm wúsa gwôw

8 Yág ja bí á shígé du mpu Zembî yí, bi á du bæ məlwaá má ózembî bwə cugə námə mpu bæ ózembî wá.

9 Ká ja bi má mpu Zembî gaá, bul bæ ná ndéé ja Zembî má mpu bí gaá, dáyé váál bí bí nə ηkuł nyingə kə *búgula mbéé ítag-bwool í míshíshim mí ηgə kyey nə isâ yâ shí ga myá? Ye bi má cœel nyingə kə bæ məlwaá?

10 Bí ηgə bul kaηusə mósł mwôw, nə bósł óηkwoond, nə bíl ísəw, nə míl mímbû!‡

11 Bí ηgə kənd mə lâm gwôw éé! Mə ηgə bæemb ná iséy má á sá bídí yí í yág íyíy-yíy éé!

12 Bwaanη, ηgaá mə a má sá máméfwó nda bí, mə téég bí məbwə, ηgəgá nə cugə váál má ηgə cugə yíš. Bi a shígé bwelə sá mə məbôw.

13 Bíméfwó bi mə mpú ná ja má á tééd bwiinη bí Jəjə Lâη ja áshúshwóógá yí, bwás wə í á sá ná mə shígulag bídí.

14 Bwas dœηg í á sá ntág mə nyúúl ηkí dana, nji bi a shígé gwág mə nyéé, kú kâl mə. Bi á yida lág mə nda mə ji ηgwól *éηgales má Zembî, nda mə wə *Kríst Yésus.

15 Ká məshusug bí á du gwág mə ja jœηg má má á má ka kə ηgow? Mə ηgə mpu bwaagulə ná bí á du gwág mə məshusug váál á ná, bi á mbêm bæ nə zhí, bi a nywá jee tí mísh mún yə mə.

16 Ká, mə músə bí zhízihîη ja gaád nəcé mə jaawúlə bí obúbálé aá?

17 Yambán bósł búúd bwə ηgə zə nə ndí bídí ni í cugə fwámé yambán; jisə nji ná bwə cœel zə béég bí nə mə shú ná bi nywílyág nji nə bwo.

18 Jísə jəjə sâ ná bi nywílyág nə sâ ányunywaá; nji í jəla ná bi nywílyág nə gwo ja jêsh, kú bæ nji ja má jí kúnə-kúnə nə bí yí.

19 Yé bwán bâm, mə mú ηgə nyiηgə jug shú dúnád nda mudá ηgə kwiy minú ná a zé byá yé; mə é jug ntó ná ndeé kə wóós ja Kríst nyá é mpu shîn ηwa jiya bídí ícug dí yí.

20 Mə ηgə jii ja gaád ná mə bég nûη bídí, mə mpúg váál mə é lésha nə bí yí. Mə anyiηgəyé ná mpu sâ mə sáág shú dán yí.

Mpwokwoond má Agar bá Sara

21 Bí buud mə céél nyiηgə kə nyíi málwaa mə Mácçéd wá, jaawugá ná mə: yé bí ηgə námə mpu gwág sâ Mácçə mə ηgə ci yí?

22 Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná *Aburaham nyə á byá bwán óbá, a byá nyíga nə lwaá dé, a byá nyíga nə mudá yé, kú bə sóol məsáal.

23 Mwán mə lwaá nyə á byél yéesh á muud dî; yé mə múdá nyə a shígé bə lwaá yé, nyə a byél ηkaagá mə Zembî dî.

24 Budá óbá óni búsə mpwokwoond á isə íbá: nyíga sə á mbúnj Sinayí, sə jəηg í byá málwaa: Agar wə éne.

25 Agar wəηg wə mbúnj Sinayí wúsə Arabî yí, a jî ntâg mpwokwoond á Yurúsalem a múús, Yurúsalem wəηgá bənônj mimbyágá myé myésh búsə málwaa.

26 Yurúsalem a gwów nywáá cugé lwaá, nyə ntâg wə jí nyóōηgá wúshé.

27 Nəcə jí cilyá Kálaad Zembî dí ná:
Wo mudá wó abwélé byá yé, gwágúg məshusug;
wo wá yāηgá, wo muud wó abwélé gwág məcey mə byéyí yé.
Nəcə bwán wə mudá nyə á myeesh yé bwá bul bulya,
cə bəηg wə múdá jisə nə báá yé.

28 Bwaang, bi báá bi búsə bwán bwá á byél ηkaagá mə Zembî dí nda *Izaag wá.

29 Ná ndeé, mwán nyə á byél yéesh á muud dí yé nyə a lwó nyəηg nyá á byél nə ηkul mə Nkəηkə Shíshim yé cúwáli; ntó námə wə í ηgə bə ja gaád yé.

30 Ká Mícilyá mí ηgə ci ná jí? Ngaá mí ηgə ci ná: «Wíηgúg múdá á lwaá bá mwán yé; í ajíyé ná mwán yé zág kaaw mənkwəw nə mwán mə múdá cugé lwaá yé.»

31 Ná ndeé bwaang, shé cugé bwán ó lwaá, shé búsə bwán ó nyəηg cugé lwaá yé.

5

1 Kríst nyə a yíl shé mányámád ná shé cugəg ofulí. Yímúgá mənyúúl, kúgá nyiηgə kə nyiηgal mənyúúl málwaađ.

Jiya fuli

2 Mə Pwól mə ηgə ci ná, bí mə ká kə ηgə síya ábiwáág í, sâ *Kríst nyə á sá yí í kú ná bə bí nə mfií.

3 Mə nyiηgə báágulə jaaw múúd yésh mə síyá ábiwáág yé fwámé jaaw ná, jisə nyə yímbulí ná a bég námə mácçə mēsh.

4 Bí buud ηgə dúg ná baagulələ Mácçə wə í é tál bí otútəlí mísh mə Zembî dí wá, bi mə ntáma bínônj Kríst shwá, bi mə wú kúl bí á də bwəma nə mpaam mə Zembî yí.

5 Sá báá, sá ηgə jî nə búgá ná Zembî wə mə bá sá ná sá bég otútəlí; Nkəηkə Shíshim wə ηgə balan nə búgá jisú, ηgə sá ná sá ηgəg nə bwánd ná Zembî nyə e sá sə sóólúgú wəηg.

6 Nəcə, muud músə múúd mə Yésus-Kríst yé mə mpú ná: muud tēem síya ábiwáág, í nda bə nə mfií; muud nyiηgə bə kú síya, kú námə nə mfií; sâ ηgwúd wə ηgə kwíind: nji búgá. Búgə jəηg í də ntâg nyín cēelíd.

7 A jə kuú njəond bí á tééd nə ndí yí ey! Zə nyə a mə zə jándəwo bí zhíid ná bi kú ná nyiηgə bə óbúbále éne?

8 Váál líηgúlə bwə mə líηg bí ni í áηgē nə zhu wə Zembî muud ηgə jōw bí yé.

9 Ngaá bi mə mpú ná búbaalé *ləvur bíbíyá í də sá ná mbulyá ηgug wēsh í bádúg?*

10 Jám kóómbúd í, mə jî nə búgá ná bi mú buud ə Cwám̄ba, bi abúle nyiηgə bə nyúl zhí shús. Nji, muud nyə á mə zə sá ná fəg í jímbúg bí éne, təə ná nyə wə zə təə zə, Zembî mə bá yá nə nyə.

11 Bwaang, í mbəm bə búbále ná mə ηgə ná nyiηgə cündə ábiwáág, bwə ka nyiηgə wáám̄b mə nə cúwáli nəcə jí? Mə ká nyiηgə ηgə jíηguli buud ntó, mpu ná mə aηgē ná jíηguli kwolós, sâ í kwál bwo bəcgú yí kú ná bə.

4:22 Mət 16.15; 21.3 4:23 Mət 17.18-19; Rom 4.17-20; 9.7-9 4:24 MmN 19-20; Gal 3.23; 4.1; 5.1 **Agar:** Mət 16.1
4:26 Heb 12.22; Mbú 21.2 4:27 Iza 54.1 4:29 Mət 21.9 4:30 Mət 21.10 5:1 2.4; 4.5, 9; 5.3 5:3 3.10, 12; Rom
2.25 5:5 2.16; Rom 8.23-25 5:6 3.28; 5.22; 6.15; Rom 4.11; 1Kr 7.19; Ifz 6.23 5:8 1.6-7 5:9 1Kr 5.6 * 5:9
Kaanə ni wí námə fwo bə 1Kr 5.6 dî; wúsə námə nda kaanə sá mə də ci ná: «Shú ηgwúd mə də wá bósól bēsh íbwol» yí.
5:10 1.7 5:11 6.12, 14; 1Kr 1.23

12 Buud bwé má zə zamudan bí óni, bwé jéég námá kə cwíya mímyáágé!

Fwámé jiya fulí

13 Bwaang, *Kříst nyə á má sá ná bi cugəg cug fulí. Nji, cug fulí jəəngú í ájáláyé nə yida təl bí məkuú shí ná bi sáág isâ mílám mín mí ngə gwág yéesh yí. Yidagá bə nə váál ccelí í é sá ná bi dúg bə, ngwól kwíínd ngwól, ngwól kwíínd ngwól yí.

14 Nəcə, məmpándí mēsh mā Məcəx má kə bwəma mpándí ngwūd dí ná: «Ccelug múúd yēsh jísə wo kúnə-kúnə yé nda wó céél wóméfwó nə».

15 Ká, bí má ká yida ngə kwagula mpédúgá nyín, nkí ntəg ná bí ngə bə, ngwól fεεg ngwól, ngwól fεεg ngwól, bí ó ka bey ná í bág shúgula bí ná bóól kweemashi bóólúgá!

16 Mə ngə yida ci nááá: cugəgá váál cug Nkənkə Shíshim ngə lwó bí yí; ja jəəngú, bí anyingəyé ná ngə bε iwímbúg í cug mə múud.

17 Nəcə, iyéesh í cug múúd í ngə lumbuli nə iyéesh í Nkənkə Shíshim, iyéesh í Nkənkə Shíshim lumbuli nə bí í múúd; isâ íbá íni í ngə síya lumbúli bídí mílámúd, váál á ná bí nda sá sâ bí má céél sá yí.

18 Nji, bí má ká ngə cugə váál cug Nkənkə Shíshim ngə lwó bí yí, bí nda ná nyingə bə málwaa má məcəx.

19 Misóólúgú mí dá zhu iyéesh í cug múúd dí myá mí cúgə nə njúúg, myó wá: nə jaŋga, nə misóólúgú mí áduđaná, nə asíy-síy,

20 nə yələ ózembí ó áyadúg gú má, nə sálə jamb, nə ifamuga, nə ozhuyâ, nə mbíya lâm, nə dúlə nyada, nə məfendyâ, nə dúlə bə məcán məcán, nə mənəkəomá,

21 nə məzhán, nə inguluga, nə idína í álal-ŋkul†, nə bíl váál isâ yâ ntó. Mə tééd fwo bwey kéwuli bí námə nda má á fwo bwey jaaw ná, ná: buud bwé ngə sá váál ísâ íni wá bwé ábúlé bə nə kəw Faan má Zembí dí.

22 Ká, Nkənkə Shíshim nywáá má də sá nə muud bəg nə ccelí, nə məshusug, nə

mətəla, kú nə mílámusa, nji jə lâm, nə jə fúlú, məŋkaagə mé nda salan,

23 nə lám ná shee, nə dúlə mpu bii lâm; kú nə tə cεε í ngə ban váál ísâ íni.

24 Buud bwé músə búúd ó Kříst wá, bwé á má bwambulə mbií búúd bwé á də fwo bə yí kwolós dí, í yə nə iyéesh byé nə iwímbúg byé byēsh.

25 Nkí shé má mpú ná Nkənkə Shíshim wə ngə sá ná shé cugəgú, shé kágá bíđ ná nyə wə kyéyug nə shé.

26 Shé yówugá íbəmb, shé yəw dúlə ngə sə məbyaagulə nə dúlə sá ófímál séméfwó nə séméfwó.

6

Dugá wá mábwə

1 Bwaang, nkí í wóós ná muud má biil nə iwushí, bí buud ngə bε Shíshim má Zembí wá, ŋwagá nyə nə lám ná shee, bí sá ná a cíg sóólúgú wəəng. Bí ó də námə káálugə nə bí bíílúg mábwəbúlánád.

2 Dugá sá ná, ngwól má ká bə nə məkwowula, bóól wá məbwə; sálə ntó wí ná bí ngə bε cεε *Kříst nyə a lúgə shé nə ndí yí.

3 Nəcə, nkí muud ngə tédúgá ná a ji gúl məma sâ, í njúl ná a cúgə tə sâ, a ngə shiig nyəméfwó.

4 Ná ndeé, muud yēsh fáásug misóólúgú nyəméfwó ngə sá myá; á ká dúg ná mí mpíyá nə gú má, a mú ŋwa gú má nə nyəméfwó, kú bə mánnyúul má búúdəd.

5 Nəcə muud nyəméfwó má jəlá nə fwo wáduga nə micún myé.

6 Muud ngə jíig Milésú mí Zembí yé yəg muud ngə jíiguli nyə yé kəw á isâ byēsh á jí nə ndí yí.

7 Kúgá shiig mánnyúul; bwé ádé kə nə məshigá wə Zembí; mpəg múúd mə bε yí, gwo námə wə á bá mwáág yí.

8 Múúd mə ká bε mpəg á nyúul*, mpəg jəəng í bá wúmə nyə shwiy, dwé wə á bá mwáág tən mpumə yí. Muud mə ká yida bε

5:13 1Kr 6.12; 10.23-24; 1Pr 2.16 5:14 Ləv 19.18; Rom 13.9 5:15 Zhk 4.1-2 5:16 5.25; Rom 8.2-13 5:17 Rom 7.13-23 5:18 Rom 6.14; 7.4 5:19 Rom 1.28-32; 1Kr 6.9-10; Ifz 5.3-5; Kol 3.5-8; 1Tm 1.9-10; 2Tm 3.2-5; 1Pr 4.3; Mbú 22.15 † 5:21 *ídína í álal-ŋkul*: Mbií ídína wəəng í á də bə, buud də nə ŋul ntə mínji, buud sá jaŋga kú nə məsus. 5:22 Ifz 5.9 5:23 1Tm 1.9; 2Pr 1.6 5:24 2.19; 6.14; Rom 6.6; Kol 3.5; 1Yn 3.6 5:25 5.16; 1Kr 6.19; Ifz 4.30 5:26 Rom 12.10; Flp 2.3 6:1 Mat 18.15; Zhk 5.19; 1Kr 10.12 6:2 1Kr 9.21; 2Kr 11.29 6:3 1Kr 4.7 6:5 Rom 2.6; 14.12 6:6 1Kr 9.11, 14 6:8 Yuá 3.6; 6.63; Rom 8.6, 13 * 6:8 *bε mpəg á nyúul*: Ntó má ká ná: «Wá lúu ngələ sə mənywa má dúgyá nə nyúul má». † 6:8 *bε mpəg Shíshim*: Ntó má ká ná: «Wá lúu ngələ sə mənywa mə dúgyá nə Shíshim má».

mpæg Shíshim†, mpæg jəɔŋgá wúmə nyə cug á kandugə kandugə, gwə wə nywáá má bá mwáág tɔŋ mpumá yí.

⁹ Shé kúgá káád sálə mánywa; shé mpúgá ná, shé má ká bə kú káád íí, shé má bá mwáág mpúmá á mánywa məɔŋgá fwála í bá jəla yí.

¹⁰ Ná ndeé, té shé ŋgá ná bə nə fwála yí, shé sáágá buud bəsh mánywa, bul bə ná ndeé bəɔŋg búsó óbúgula nda shé wá.

Məshíne mə kálaad

¹¹ Bwaanɔ, bi mə dúg məma íkanɔgá mə ŋgá cilə bí nə mbwə wám yí. ¹² Buud bwə ŋgá yímbuli bí ná bi síyág ábiwáág óni, bwə ŋgə sɔ ná bwə ŋwa gúmá nə misóólúgá myá buud. Jísə nji ná bwá acéélé bwəma nə cúwálí kwolós mə *Kríst í ŋgá kwaamb yí.

¹³ Dugá, buud ɔ ábiwáág bwáméfwó bwá anɔgə nə baagulə məcɛɛ, nji bwə ŋgá jii ná bi síyág ábiwáág. Jísə bwo nji ná bwə cɛel bá dɔ bəgɔwa nə bwə wə bwə á sá ná bi síyág ábiwáág.

¹⁴ Ká mɛɛ jám kóómb dɔ, mə cugé nə gúl sá mə jí nə ŋkul bəgɔwa nə ndí yí, námə nji kwolós mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst; nəcé Kríst nyə a mə sá ná mə dúgúg shí ga nda nyísə kwolós dɔ, shí ga dúg mə nda mə jii kwolós dɔ.

¹⁵ Gwə wə má cí ná, síyálə ábiwáág cúgə nə mfií, nyiŋgálə bə kú síya, nda nə mfií; sá jí nə mfií yí jí nji bálə kukwumuga ágúgwáan.

¹⁶ Buud bəsh bwə é bɛ njiígúlá ní wá, Zembí kə sá ná bwə cúgəg nə shɛɛ, kə gwág bwo cɛy lámúd, kə sá námə *Izarəyél yé ntó.

¹⁷ Tééd múús íí, muud nda ná nyiŋgə ntágulə mə lúu; mpugá ná nyúúl nyám nyí nə məyigyé mə ŋgá lwó ná mə a mə jug shú mə Yésus má.

¹⁸ Bwaanɔ, Mpaam mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst í jíg mítédúgá mínúd. Amen.

6:9 2Te 3.13 **6:10** Yuá 13.34; Rom 12.10; 13.8; 14.15; 1Kr 8.1; 2Kr 8.7-8; Gal 5.6, 13-14; Ifz 5.2; Flp 2.2; 1Te 3.12; 4.9; 1Tm 1.5; Heb 13.1; 2Pr 1.7 **6:11** 1Kr 16.21 **6:12** 5.2, 11 **6:14** 1Kr 1.23, 29, 31; 2.2; Gal 2.19 **6:15** 5.6; Rom 6.3-4; 2Kr 5.17; Ifz 4.24 **6:16** Sòm 125.4-5 **6:17** 2Kr 4.10 **6:18** Flp 4.23; 2Te 3.18; 2Tm 4.22; Flm 25; Mbú 22.21

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud 3 Ifez yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú Ifez yí

Pwôl nyə á cilə bóól ókálaad a njúl mímbwugud, bwé du jôw ókálaad bəəng nə «okálaad ɔ mwâ mimbwug». Bəɣlə sâ jísə Ifz 3.1 nə 4.1 dí yí, í ngə nyîn nə kálaad á buud 3 Ifez jisə cínəngá mbwoomb «ókálaad ɔ mwâ mimbwug» dî, bəñəñ nyəəng á buud 3 Filipî, nə á buud 3 Kolósia, nə nyəəng nyə á cilə Falməñ yé.

Minjígulá mísə kálaad wəəng dí myá mí ngə nyîn nda sâ mə cí nə Pwôl nyə a shígé cilə nyə nji shú Dɔ ngwúd. Shug lú mínjígulá myəəng wə yuug á kandugə kandugə Zembî nyə á yágulə yí; yuug nə á sheəng ísâ yâ jon nə ya shí byêsh Kríst dí shí məkuú (1.10). Pwôl nyə á ka kaaw njígulá wəəngá məñkəw məbá.

(1) Nkəw áshúshwóógú í ngə lwó nə Zembî nyə á sheəng Oyúden bəñəñ ikúl ishús, a sá nə bwé bág kúl ngwúd kwon mə Kríst dî (1.3–3.21).

(2) Nkəw ábée í ngə lwó nə obúgula bəsh bwé jəlá nə cugə cug á bálə seəngyá kúl ngwúd, nəcé bəsh bwé músə buud ɔ Yésus-Kríst (4.1–6.20).

Məbádá

1 Mə Pwôl, muud Zembî nyə a féesh nə mə bág *muud lwámá mə Yésus-Kríst yé, mə cilə bí minkəñkə mí búúd 3 Yésus-Kríst, buud 3 abúgúlág.

2 Sóəngú wúsú Zembî bá Cwámba Yésus-Kríst bwé 3 sá bí mpaam, bwé 3 sá námə nə bí ngəg nə cugə nə shee.

Mpaam ántə minji

3 Gúmə nə Zembî, Sóəngú mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst, nyə muud nyə á mə bwádan nə sâ kwon mə *Kríst dí, sá sə

mənywa mə *shíshim məváál mēsh jon dí gwəw yé.

4 Nyə á bwey féesh sə kwon mə Kríst dí a nda fwo fwɔ shí nə gwəw. Nyə a féesh sə nə sə bág minkəñkə, kú nə sá á jumág nyədí míshúd. Ngələ bə ceełí nyə á ceeł sə yí,

5 nyə á bwey bə nə cəɣlá nə a bá ŋwa sə tən bwán bə kwon mə Yésus-Kríst dî, váál jɔjɔ yéesh jé í á bə yí.

6 Yéesh jé í á bə ntó shú nə sə ságúsəg məma mpaam nyə á sá sə kwon mə ábábə yé dí yí.

7 Zembî nyə a mə yíl sə mánymád nəcé məcií mə ábábə yé wəəngú, a mə juu sə nə iwushí bísú nyədí kwon dí, nə ijuugá námə bímbí məma mpáam yé.

8 Zembî nyə a mə bul bul sá sə mpaam nyəəngú, juw sə zhií mə bə nə fug nə ikəñ.

9 Nyə a mə sá nə sə mpúg jɔjɔ yuug jé nyə á ngə baagulə shwoó nə a bá zə sá lúu mə Kríst dí yí.

10 Nyə á ngə baagulə yuug jəəng nə a bá zə casulə gwo mwów mə məzhúgúlá: í á bə nə a bá seəng ísâ byêsh yə Kríst nə Kríst nyəməfwó a jwúg nə byo: tə isâ bísə gwów jon dí yí, tə byəəng bísə wa shí yí.

11 Zembî nyə a mə ŋwa sə tən kəw* dé lúu mə Kríst dî. Nyə a téed bwey féesh sə námə nda yuug jé í á bwey bə nə, nyə muud mə dú kyey nə isâ byêsh nda á ceeł nə yé.

12 Nyə á ŋwa sə tən kəw dé shú nə, sə buud sə á téed fwo bwey kwey bwágá lúu wə Kríst wá, sə dúg ságusə váál á mpíyá nə gúmə yí.

13 Nyədí kwon dí wə Zembî nyə á wá bí Nkəñkə Shíshim nyə á bwey kaag buud yé, nyə á wá bí nyə tən məyigyé mə ja bí á gwág ciyá á búbálé yí, ja bí á gwág Jɔjɔ Lən ngə cug bí yí, nə ndeé bí mú *búgula nyə yí.

14 Nyə a wá shé Shíshim yé wəəng mílamúd tən béeñ nə a bá yə sə dúsú kəw lú mánymád yí. Nəcé, nyə á kusə kúl búúd jəəngú nə í bág du ságusə váál á mpíyá nə gúmə yí.

Məjəgula

1:1 muud lwámá: Gal 1.1 **Ifez:** Mis 18.19-21; 19.1 1:3 2.6; 2Kr 1.3 1:4 5.27; Yuá 15.16; 17.24; 2Te 2.13 1:5 Yuá 1.12 1:6 Mat 3.17; Rom 5.2; Kol 1.13 1:7 Zembî nyə a mə yíl sə mánymád: Kol 1.13-14 **məcií:** Ifz 2.13; Rom 3.25-26; Kol 1.20; 1Yn 5.7 **Zembî nyə a mə bul bul sá sə mpaam:** Ifz 2.7 1:9 1.22; Kol 1.16, 20 1:11 1.4; Rom 8.28-29 * 1:11 Bóól bwé cí na nə: «Zembî nyə a mə yə sə dúsú kəw.» 1:13 4.30; 2Kr 1.22; Kol 1.5 1:14 4.30; 2Kr 1.22

15 Sâ jœŋg wá bí é gwág ná, té má á gwáduga ná bí ngə *búgula Cwámba Yésus, bi ngə námá cœl obúgula bēsh yí,

16 mə ayówé ngəla yə Zembî akíba shú dún ja jēsh má ngə wá bí mājəgula mām dī yí.

17 Mə ngə jəgula ná, Zembî mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst, Pəpá á milwané yág bí *shíshim á fəg í é lwó bí nyə, sá ná bí mpúg nyə yí;

18 a wág bí ingúnghē mīsh mâ lámúd, bi mpúg váál bwágé lúu búúd bwé dú bæ nə ndí ja á jŋw bwo yí, bí mpu bímbí lá zhwoğ ijimó isá á dú kaaw mīŋkēŋkē mi búúd myé yí,

19 nə məma yáág-yáág mīsólúgú á dū sá shú sá obúgula myá, mīsólúgú á dū sá nə məma ŋkúl nyé ántə minji myá.

20 Məma ŋkúl ántə minji nyœŋg wá nyə á wœf gwúmúshíla *Kríst ná ndéé kə jil nyə nyédí mbwə mənkwum jon dí gwŋw yí.

21 Nyə á bān Kríst gwŋw a ntə isá yā məyídúgú† í ngə wá buud mánýámád yí, nə byœŋg í ngə lwó buud mpəl yí, nə byœŋg í ngə ntə buud ŋkul yí, nə byœŋg bísə nə icwámba yí; á ntə sá jēsh jí nə ŋkul gwiidəw jíná tœ wa cug ga dí, tœ jœŋg cug í ngə zə shwóg yííd.

22 Zembî nyə a má wá isá byēsh Kríst dí mánýámád, nə ndéé, nda Kríst mə jwú nə isá byēsh ná, Zembî mú təl nyə lúu á *Də lú obúgula,

23 Də dœŋgú í njúl nyúúl nyé, í njúl lwándúlá nə nyə, nyə muud ngə lwándulə sá jēsh kúl jēsh yé.

mīŋgúlád yé, nyə *shíshim ngə lwáfulə buud ə mīŋgáádé yé.

3 Sá bēsh óga, sá á bæ námá gwoŋg jœŋgúd, cug jísú í á ngə bə iyéesh yā milām mísú, sá á dū sə nji ná sá má lwándúlə íyéesh byœŋgú nə bów-bŋw mítédúgá myā cínœŋg; sá á bwey byél sá njúl námá nda bóól bēsh, sá njúl nji ná Zembî gwágúg sá zhwoŋá.

4 Nji, Zembî ji bul bæ nə lám mácey, nyə á cœl shé nə fwámé məma cœlí.

5 Gwə wá í á sá ná, shé buud shé á bæ mimbimbə nəcé iwushí bishé wá, nyə á nyiŋgə yə shé cug ja nyə á gwúmushi *Kríst yí. Mpaam má Zembî wá í á má sá ná bi dúgúg cug.

6 Zembî nyə a gwúmushi shénŋh Yésus-Kríst, ná ndéé, lúu yé dī, nyə a má kə jil shénŋh gwŋw jon dí.

7 Nyə a sá shé bímbí lá mánýwa dœŋgú lúu má Yésus-Kríst dí, shú ná a lwó ikala í búúd í é ngə byél yí ná, mpaam á jí nə ndí yí, í ntə sá shé bāŋ mə jŋw ná mpaam yí.

8 Mpugá ná mpaam má Zembî wá í á má sá ná bi dúgúg cug, bi a má ka ntág bii mpaam nyœŋgú nə zhí a búgú. Sólúgú wœŋg í cúgə sólúgú wún, jisə yána má Zembî.

9 Shé ádúgəé cug nəcé fwŋlə sá wúl sólúgú, mbŋ. Muud nda jee ŋkēny nyúul.

10 Shé búsə yida bæ sá Zembî nyəméfwo má shín lúlə yí. Nyə á nyiŋgə té shé ncuncumbə lúu má Yésus-Kríst dí, shú ná shé kág sá jŋjə mīsólúgú nyə á bwey kwəmsa shé myá.

2

Kríst nyə á zə nə cug

1 Bi bāŋ, nə iwushí nə *misəm bí á dū sá myá, mí á sá nə bi bég mimbimbə.

2 Bi a wá mányúúl cug iwushí nə misémúd yág, ŋwa kuú njœnd á buud ə shí ga, ngə bə mása ngə kyey nə lal-lal mājamb

Kúl búúd má Zembî

11 Bi buud bí á byél yág íkúl ishús dí wá, bi ə tédúgá sá bí á dū bæ yí, ja *Oyúden bwé á dū ŋwa ná bí cugé nə ábiwáág yí, í njúl ná bāŋ bwé á bæ nə nyə nji mányúúlúd, məbwé má búúd sála.

12 Bi á dū bæ, kú nə wŋŋó nə *Kríst, kú nə zhí bí má bə búúd ə Izəryél; bi á dū bæ ojína, kú nə kəw isá Zembî nyə á dū kaag buud ə isə

1:16 Kol 1.3 1:17 5.17; Mik 2.6; Kol 1.9-10 1:18 4.4; Kol 1.12 1:19 2Kr 13.4; Kol 2.12 1:20 Mis 2.33; Kol 3.1 1:21 6.12; Rom 8.38; Gal 4.8-9; Kol 1.13, 16, 20; 2.9-10, 15, 20 † 1:21 Na jisə wəŋgales bwé ngə ciy Yúd 1.6 dí wá. 1:22 1.10; 4.15; 5.23; Sôm 8.7; Kol 1.18; 2.19 1:23 Də dœŋgú í njúl nyúúl nyé: 2.16; 4.1-16, 25; 5.30; 1Kr 12.4-11, 27; Kol 2.19 **í njúl lwándúlá nə nyə:** 2.14, 18; 4.1-6; Kol 3.15 **lwándulə sá jēsh kúl jēsh:** 3.19; 4.10 2:1 2.5 2:2 6.12; Yuá 12.31; 14.30; Mis 26.18; 1Yn 2.16 2:3 5.6, 8; Rom 1.28; Kol 3.6 2:4 Rom 8.39; 9.16; Zhk 5.11 2:5 2.8; Rom 3.24; 6.13; Kol 2.12-13 2:6 1.3; Kol 2.12; 3.1 2:7 1.7; Rom 5.20 2:8 Mat 20.15; Yuá 4.10; Mis 15.11; Gal 2.16 2:9 Rom 3.28; 1Kr 1.31; 2Tm 1.9; Tit 3.5 2:10 Tit 2.14 2:11 Rom 11.17 2:11 5.8 **ábiwáág:** Gal 5.6; Flp 3.3 2:12 Rom 9.4; 1Kr 15.19; Kol 1.21-22; 1Te 4.13 **ojína, kú nə kəw isá Zembî nyə á dū kaag buud ə isə bə yííd:** 2.19

bé yííd, ngə cugə kú nə bwágə lúu, ngə cugə kú nə wónǵó nə Zembî.

13 Ká ja gaád hí, bí buud bí á dɛ bə Zembî shwóg-shwóg wá, məcíí mə Kríst mə á mə sá nə bí bəg nyə kúnə-kúnə, kwon mə Yésus-Kríst dí.

14 Nyə wə jísə mətəla məsú, nyə muud nyə á sá nə, a ηwa ká ηwa ká, a sɛɛng yé. Nəcə yánálə nyə á yána nyúúl nyé yí, nyə a caam kóǵǵál í á dɛ wá mbéégí mpédúgá Oyúden nə ikúl ishús yí, kóǵǵál í á dɛ sá nə bwə dǵg fiima yí.

15 Nyə a mə yíl mǎmpándí nə ici yâ *mbwoomb mǎcɛɛ, shú nə mwâ Yúden bá bəsh mwâ ikúl bwə bəg mbii múúd agúgwáan ηgwúd nyádí kwon dí, bwə cugə mətəla dí.

16 Yələ nyə á yə kwolós dí yí, nyə á sá ηkwambulə mpédúgá bənǵη Zembî, a sɛɛng mwâ Yúden bá mwâ ikúl bwə bə sâ ηgwúdu, nyə a shínal ifimuga.

17 Nyə á zə nə məkál zə jaaw bí buud bí á bə shwóg-shwóg nə Zembî wá, jaaw bəɛng bwə á bə nyə kúnə-kúnə wá nə ifimuga í mə shín.

18 Nyə wə nyə a mə sá nə sá bəsh, nə Oyúden nə ikúl ishús, sá kúməg wə Dâ nə ηkul mə Nkɛɛkɛ Shíshim ηgwúd nə ηgwúd.

19 Nə ndɛé, bí cugé ná nyiŋgə bə ójínə, ηkí ntǎg mintəbɔ. Bí músə buud ɔ mpwág mə Zembî, námə nda míl míŋkɛɛkɛ mí búúd myêsh, bí músə njów búúd mə Zembî dí.

20 Bí búusə nda isâ í mǎlwǵga bwə ηǵə zə lwǵ nə ndí lámuga dí gwów yí; lámuga jəɛng wə *buud ɔ lwámá nə *buud ɔ mícúndá, Yésus-Kríst wə jísə kwóǵú áshúshwóǵú í á tééd kə bwamə dí yí.

21 Njów wəsh í ka zə ηgə lwîny nyádí kwon dí ka zə bə ηkɛɛkɛ Mpáanzə mə Cwámba.

22 Nyádí kwon dí wə bí mə zə námə ηgə bwǵǵda mǎlwǵga dí yé. Bí mə ηgə bwǵǵda mǎlwǵga dí nə ndɛé í mú bə njów Zembî ηǵə jil Shíshim yé yí.

3

Kríst ji námə Kríst á ikúl ishús

1 Gwə wə jí ná, mə Pwól, mə muud jí mímbwug dí nəcə ηǵələ sêy nə *Kríst Yésus shú dán, bí ikúl ishús yé, mə dɛ jəǵula nə Zembî shú dán.

2 Bí a mə jəlá nə jee gwág váál Zembî ηǵə kyey nə mpaam nyé yí, nə nyə á ηwa mə wá nyádí mísóǵlúǵud, a yə mə iséy nə mə sáǵ shú dán.

3 Zembî wə nyə a bǎǵulə mə *ndímba mə mə ndəm cilə bí ní.

4 Ja bí é ηgə lǵ kálaad éga yí, bímɛfwó bí é jee dǵg váál mə mə mpu ndímba mə Kríst yí.

5 Zembî nyə a shíǵé fwo lwó íkala í búúd í ayág ndímba wəɛngú nda á mə ka sá ja gaád ná. A mə sá nə Nkɛɛkɛ Shíshim zǵg wéeshali nyə, lwó míŋkɛɛkɛ mí *búúd ɔ lwámá nə *buud ɔ mícúndá.

6 A mə lwó bwo ná, ja búúd ɔ íkúl ishús bwə mə magulə Jǵǵ Lǎŋ yí, bənǵη bəsh *Oyúden bwə músə námə nə kəw ηgwúd mísh mə Zembî dí, bənǵη bəsh bwə músə íkúl í nyúul ηgwúdu; ηkaagə Zembî nyə á kaag lúu mə Kríst Yésus dí yí, í dǵgyá námə nə bwo bəsh.

7 Jǵǵ Lǎŋ wəɛng wə Zembî nyə a sá mə mpaam, wɛɛf ηkúl nyé, ηwa mə iséyúd nə mə kyéyug nə ndí yí.

8 Mə muud mə búl bə kú nə mfíí míŋkɛɛkɛ mí búúd myêsh dí yé, Zembî nyə a sá mə mpaam nə mə zǵg jaaw íkúl ishús tǎŋ jǵǵ məkál ná, Kríst ηgə sá buud mbii mǎnywa múúd cúǵə nə ηkul shwánzələ má.

9 Mə jaaw bwo məkál, mə bǎǵulə bwo ndímba: ndímba Zembî nyámɛfwó muud nyə á té isâ byêsh nyə á dɛ baagulə shwoó dí kwóm kwóm yí.

10 Nyə a sá nə mə zǵg bǎǵulə búbálé wəɛng shú nə *Dǵ lú óbúǵula í lwóg váál Zembî jí nə fǵg isâ byêsh dí yí, isâ yâ jon, byəɛng í ηǵə wá buud mǎnyámád yí, nə byəɛng í ηǵə lwó buud mpəl yí í mpúg.

11 Zembî nyə á bwey bə nə yuug jé á kandugə kandugə shú isâ íni byêsh, nyə á

2:13 bí á dɛ bə Zembî shwóg-shwóg: 2:17; 3:6 **məcíí**: 1:7; Gal 1.4 2:14 mətəla: 2:16; 4:3; Kol 1.20 **sɛɛng**: 1:23; Rom 10.12; 1Kr 12.13; Gal 3.28 2:15 2Kr 5.17; Kol 2.14 2:16 1.23; Rom 5.10; Kol 1.20-22 2:17 Iza 57.18-19; Mís 2.39 2:18 3.12; Rom 5.2 2:19 2.12; 3:6; Heb 12.22-23 2:20 Mat 16.18; 1Kr 3.10-11; Mbú 21.14 2:21 1Kr 3.16 2:22 1Pr 2.5 3:1 Kol 1.25 3:1 mə muud jí mímbwug dí: 4.1; Flp 1.7; Kol 4.18; Flm 1, 9 3:3 3.6 3:4 Rom 16.24; 2Kr 11.6 3:5 Kol 1.26 3:6 ndímba: 1.9-10; 2.13-14, 18-19; 3.9-11; Rom 16.25; Kol 1.26-27 3:8 búl bə kú nə mfíí: 1Kr 15.8-10; Gal 1.13-16; Flp 3.6-8; 1Tm 1.12-16 3:9 1.4 3:10 1.21, 23

má ka zə sá sóólúgú kwon mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst dí.

¹² Sə músa nə ŋkul jee kumə wə Zembî kú zhízhigə, nəcé sá mú búúd ó Kríst, sá ŋgə ntəg *búgula nyə.

¹³ Mə ka ŋgə ci ná, bí tɛɛm dúg nda mə ŋgə bwəma nə *incwaw í ntəg shú dún éga, bí kú wá mənnyúúl ŋkúnkwon dí; incwaw í ntəg íga í bá shúgula bí sâ gúmá.

Cɛlí má Kríst

¹⁴ Gwə wə jí ná, mə ŋgə kúd Dâ məbwón,

¹⁵ nyə muud nyə á gwiid* minjów mí búúd myêsh mínə, təə mya wa shí, təə mya jon dí yé,

¹⁶ mə ŋgə jəgula nə nyə ná, nda nywáá jí nə yáág-yáág mílwanə ná, a sáág ná Nkɛŋkɛ Shíshim yé wáág bí məma mpífə mílám dí cwú, ləlushi bí.

¹⁷ Mə ŋgə námə jəgula ná, nda bí ŋgə *búgula nyə ná, a sáág ná *Kríst zég jí bí mílámúd, bí nádag nə cɛlí, bí ŋgə magulə njí sâ í zə nywadulə cɛlí yí,

¹⁸ shú ná bí bág nə ŋkul ná, binðŋ míl míŋkɛŋkɛ mí búúd myêsh bí wámááləg bímbí cɛlí má Kríst í bwáag yí, nə bímbí í gwáá yí, nə bímbí jí nə cé kələ gwów yí, nə bímbí jísə nə gwaálə shí yí.

¹⁹ Bí bág námə nə ŋkul mə mpú cɛlí má Kríst í ŋgə ná ntə sə fəg ní, shú nə mílám mí lwándúg bí nə fəg nə cɛlí né cwóó námə nda Zembî jí lwándúlá ná.

²⁰ Zembî muud jí nə ŋkul bul sá sə mənnywa ntə bímbí sə má gwáámə nyə yí nə bímbí sə má tédúgá nə nyə e sá yé, nyə muud ŋgə sá nə ŋkul nyé í ŋgəg nə sêy sádí ícug dí yé,

²¹ *Də í sáág ná ikala í búúd byêsh í yəg nyə gúmə kwon mə Yésus-Kríst dí, kandugə á kandugə. Amen!

4

Nyúul ŋgwúd

¹ Nda jí ntó ná, mə muud jí mimbwug dí nə ŋgələ sêy nə Cwámba yé, má ci nááá, cugəgá

mbíí cug í mpíyá nə muud mə bíi njúwúlú Zembî ŋgə jów buud yé.

² Ntó jí ná, muud kú bwɛɛ ŋkɛny nyúul, də bə njí nə lám ná shɛɛ, kú nə mílámusa, ŋgwól jísəw ŋgwól cɛlí.

³ Nkɛŋkɛ Shíshim mə sɛɛŋg bí ná bí ŋgəg nə cugə búmbá ŋgwúd; buləgá wá ŋkul ná cugə búmbá jəŋg í bág kú ntáma; bí ə shúgál gwo nə lám mətəla, nəcé lám mətəla wə ŋgə báduga bí búmbá ŋgwúd.

⁴ Bí má jəlá nə cugə búmbá ŋgwúd nəcé Zembî nyə a jów obúgula bəsh ná bwə bwándúg bwágə lúu ŋgwúd*; ntó, obúgula bəsh búsa mbwəɔdá nyúul ŋgwúd, bwə á ləg Nkɛŋkɛ Shíshim ŋgwúd,

⁵ búsa nə Cwámba ŋgwúd, bwə ŋgə magulə minjígúlá mimpwúd, búsa nə nduwán ŋgwúd†,

⁶ Zembî jí njí ŋgwúd, á jí Sóŋgú a shé bəsh yé; nyə wə má jwú nə shé bəsh, á də balan nə shé bəsh shú sálə ísəy byé, a jisə shé bəsh dí.

⁷ Njí, mbúgula yêsh nyə a shí ləg dé kəw lú yána váál *Kríst nyə á yígula nyə dwo mpáam dí yí.

⁸ Sá jəŋg wə jí cilyá Kálad Zembî dí ná:

Ja nyə á kə gwów yí,

nyə á bíi mikwám kə nə ndí;

a mú yə búúd məyána.

⁹ Ká, ja bwə cí ná nyə á kə gwów yí, ntó má ké ná jí? Ngaá ntó má ké ná nyə á fwo tédéd shulə kə shí ga dí shí?

¹⁰ Muud nyə á shulə yé, nyə námə wə nyə a bád kə zhwááŋgɛ, cə jon lə gwów dêsh; í á bə ntó shú nə shí nə gwów byêsh í bág njí nyə nə nyə.

¹¹ Məyóna nyə á ŋgə yə buud má má á ŋgə bə ná, nyə a sá nə bóól búúd bwə bəg *buud ə lwámá, bóól *buud ə mícúndá, bóól obwiŋgye ə lân, bóól obaagulə ó gwoŋgə nə oyíguli.

¹² Nyə a sá ntó shú nə míŋkɛŋkɛ mí búúd mí bəg fwámé ŋkwəmasá má sá ísəy, ŋgələ sá nə nyúul má Kríst, *Də lú obúgula í láləg.

3:12 Rom 5.2; Heb 4.16; 10.19 **3:13** Kol 1.24 **3:14** 6.18-19 * **3:15** Bóól bwə cí ná gwiid ní mə ké ná «nyə wə nyə a tê». **3:16** Kol 1.11 **3:17** Yuá 14.23; Ifz 5.2; Kol 1.23; 2.7 **3:18** Kol 2.2 **3:19** 1.23; 5.2, 25; 2Kr 5.14; Kol 2.9-10 **3:20** Kol 1.29 **4:1** 3.1 **4:2** 5.2; Kol 3.12-13 **4:2** Rom 8.13; Gal 6.8; Kol 3.9 **4:3** 2.14-16; Kol 3.14-15 **4:4** 1.23; 2.18 * **4:4** *bwágə lúú*: Nə «bwə bá bə nə cug á kandugə kandugə». **4:5** Yuá 10.16; 1Kr 8.6 *nduwán*: Mat 28.19; Rom 6.3-4 † **4:5** *nduwán ŋgwúd*: Bwə á ŋgə duwan shú má Cugye ŋgwúd. **4:6** 1Kr 12.6 **4:7** Rom 12.3, 6; 1Kr 12.11 **4:8** Sôm 68.19 **4:9** Yuá 3.13 **4:10** 1.23 **4:11** 1Kr 12.28 **4:12** 1Kr 14.26

13 Bwá sáág iséy byɔɔŋ ná ndeé kə wóós ná shé bēsh shé má bá bæ nə váál búgə ŋgwūd, shé bēsh mpu *Mwân má Zembî váál ŋgwūd, shé bēsh fifə námá bimbí Kríst mə fifə yí.

14 Í bág ntó shú ná sá nda ná nyingə bæ íkúkágə, sá nda nyingə də ŋgə yāŋgula nda ífúlá í íntál í də yāŋgula ŋgwɔɔ nə ŋgwɔɔ ná; nda ná nyingə də ŋgə bɛ njíggúlá wēsh í wóós yí, buud bwá á má kú nə dúlə kəl bóól íbíd wá bwá nda ná nyingə nyúg sâ.

15 Sá mú bá yida də jaaw óbúbálé nə lâm cɛlí, sá ka ŋgə wíy məzhíí mēsh ŋgə bæ nda Kríst muud jí lúu yé.

16 Nəcə nyə Kríst wə ŋgə sá ná Dɔ dēsh ncindí í bág fwámé téégyá nda nyúúl muud, kúl nyúúl jēsh jé jiya dí, misasagə myā mábwɔɔ mə nyúúl ka ŋgə laad byo. Dɔ ka bæ ntó, kúl nyúúl jēsh ŋgə séy váál í jí yí, nyúúl nyēsh ka ŋgə wíy nə cɛlí.

Kuú njɔɔnd ágúgwáan

17 Mə ka ŋgə cɛel lás fwámé lás Cwámba ŋgə mpu, ŋgə ci nááá: kúgá ná ŋgə kyey kuú njɔɔnd óhááden; bwá ŋgə sá isâ nə milúu myán, milúu ka ŋgə zhíŋg bwo ntó kú nə wímbúlé.

18 Milúu mí á má shilaf bwo, bwá cúgə nə ŋkəw cug Zembî nyə a má yə búúd yíid nəcé shúg dúsá bwo mílúúd yí nə bimbúlálə mílâm mí á má bimbula bwo yí.

19 Milâm mí músə bwo kú ná nə məcɛy, bwá á má ka wusə mányúúl ásíy-síy dí, ka ŋgə bɛ misóólúgú mí ádudanâ məváál mēsh, nə mbɛé ncwanɔgə antɔ minji.

20 Nji bi báá, kéel má *Kríst bí á gwág yí í áshígé jíggali bí ntó.

21 Ngaá ná kéel mə Kríst wə bí á gwág yí? Ngaá ná minjígúlá myé bí á ŋwa myá mí á bæ óbúbálé wə Yésus?

22 Ká jí? Í jii ná bi myáásug kukwumuga múúd bí á fwo də bæ kuú njɔɔnd ácwúlúd yí, kukwumuga múúd í dú ŋgə yúúd yúúdúg, ŋgélə bɛ məshíigá íwímbúg í ŋgə shíig nyə yí.

23 Í jii ná milâm nə milúu mí ŋgəg nə nyingə bul bæ bí gúgwáan nə gúgwáan.

24 Í jii ná bi bwáádúg kukwumuga múúd ágúgwáan, kukwumuga Zembî nyə a má sá ná í bág nda nyəméfwó, í ŋgə bɛ otátəlí nə cug mánkúl í ŋgə zhu óbúbálé dí yí.

25 Nda jí ntó ná, myaasugá ijɔɔ. Ná ndeé, muud yēsh má jəlá nə bwiŋg ŋgwól nji óbúbálé, nəcé shé músə leedyá nda ikál í nyúul muud.

26 Í ká bæ ná muud má gwág zhwuŋá, kə bey ná a sáág *sám; a kú ntâg bíd ná jwów í jímag a njúl ná nə zhwuŋá.

27 Bi kú bɛɛg yə Njwú məjamb zhíí.

28 Muud nyə á də júwo yé yówug júwo; a yídag sēy nə məbwə mé shú ná a bág nə sâ jí nə ŋkul kwíind nyáméfwó, kwíind námə ŋgwól múúd jí nə məyāŋgan yé.

29 Muud kú ná nyingə cúwal ícúwálicúwuli nyédí mpud; ŋkí í jii ná bí lásúg íí, bí ci nji jɔɔɔ íciyá bísé nə ŋkul sá ná muud lálug búgəd yí, íciyá bísé nə ŋkul kwíind búúd bwə gwág wá yí.

30 Zembî nyə a wá bí Nkɛŋkɛ Shíshim tân məyígyé ná á bá yíl bí mányámád. Kúgá sá ná Nkɛŋkɛ Shíshim wɔɔŋ shúsúlág.

31 Ofimâl, nə dúlə nyada, nə impimbə, nə ozhuyâ, nə *bwaasúlə mpu, tɛem bæ dúl váál gwólə lâm dēsh, byēsh íni í shínúg bídí ícug dí.

32 Yidagá bæ nə osusa, bí də gwág búúd bēsh cey lámúd, bí də sá ná, ŋgwól juu ŋgwól, ŋgwól juu ŋgwól, námə nda Zembî nyə á juu bí lúu má Kríst dí ná.

5

Kuú njɔɔnd cɛlí

1 Ngaá bí jisə bwán Zembî mə búl cɛel wá, ŋgəgá nə sá nda nyə.

2 Nwagá kuú njɔɔnd cɛlí námə nda *Kríst nyə á cɛel sá ná; nyə á cɛel sá váál á ná nyə á kɛenzh cug jé yə Zembî shú dúsá, a bæ sá *mətúnuga má anywa məcud wə Zembî.

4:13 Kol 1.28 4:14 1Kr 14.20; Heb 5.13-14; Zhk 1.6 4:15 5.2 4:15 1.22 4:16 1.23; 2.21-22; 4.13, 25; Kol 2.19 4:17 5.8; Rom 1.21; 1Pr 1.14 † 4:18 milúu mí á má shila: Ciyá ni jisə námə 2Kr 3.14; í ká ná «milúu mí músə bwo kú ná nyingə də mpu bii isâ, kú mpu faas». 4:19 Kol 3.5 4:23 Rom 12.2 4:24 Mət 1.26-27; 2Kr 5.17; Kol 3.10 4:25 4.16; Zak 8.16-17; Kol 3.8-9 4:26 Zhk 1.19-20 4:28 1Te 4.11 4:29 5.4; Kol 3.8; 4.6; Zhk 3.10 4:30 1.13-14; Iza 63.10; Rom 8.23; Gal 5.25 4:32 Mat 6.14; 18.22-35; Kol 3.12-13 5:1 Mat 5.48; 1Yn 3.1 5:2 3.17-18; 4.2, 15-16; 1Kr 8.1; 2Kr 5.14; Gal 6.10; Flp 2.2; Kol 2.2; 3.14-15 matúnuga: Gal 1.4; Heb 10.5-10

³ Bwé nda ná ða cwééd bí nà jaŋga, nà dúl váál mísóólúgú mí áððdanâ myêsh, tɔɔ yéesh mábii. Isâ íni í ájáláyé nà miŋkêŋkê mi búúd.

⁴ Kúgá ná nyingə ða cúwal ícúwáí-cúwali, muud nda ná lás nda a cugé nà lúu, kú sá bów-bów fyanğa. Ntó nyə ajáláyé. Yidagá ða lə mánywa Zembî ngə sá bí má.

⁵ Bì má jəlá nà wámbələ mpu ná, tɔɔ muud jaŋga, ŋkí muud jí nà cug áððdanâ yé, ŋkí ntág muud jí nà yéesh mábii yé, ŋgwúd nà ŋgwúd nyə abúle bæ nà kəw Faan má Kríst bá Pəpá Zembî ð; yéesh mábii jisə dúl váál yələ zembî áyadúg gúmá.

⁶ Bì kú bíð nà muud zág shiig bí nà mbeé zhizhe kaand. Váál isâ byəŋg wé í ða sá nà mpimbə má Zembî í bííg buud ɔ mábún.

⁷ Kúgá ða fala sámbá nà bwo.

⁸ Yág, bí á bæ nà milám yídúgú nà yídúgú; ká, bí músə nà mənkenya milámád ja gaád; ŋwagá kuú njənd á mənkenya.

⁹ Mənkenya máá má ða bæ, nà jə lám, nà otátəlí, nà obúbálé.

¹⁰ Bì ɔ ða sə nji sá Zembî mə gwág nywa yí.

¹¹ Kúgá ða nyíi misóólúgú myâ məyídúgúd, mí cugé nà mfíí. Yidagá ða lwó nà misóólúgú myəŋg mí anywáyé.

¹² Isâ bwé ða ngə sá məyídúgúd yí í cugé sá má ða bwiing, sálə shwôn.

¹³ Ja mənkenya má má kwan gúl sá yí, sá jəŋg mú nyín nda jí ná.

¹⁴ Nəcé mənkenya wé má ða sá nà sá jəsh nyínúg nda jí ná. Gwé wé bí má gwág gúl ciyá nà:

Wo muud jí gwád yé, juumág.

Wəólúg wú mí múŋád,

Kríst ka kwan wo.

¹⁵ Bì ɔ mpú ða baagəsə kuú njənd wán nà bí kú ngə cugə nda iwagúlálə, bí cágəg nda buud bwé má kyé wá.

¹⁶ Yílúgá fwála míkwámúd*, bów mwôw mága.

¹⁷ Nə ndeé, kúgá ða wagula, ðagá mpu wámbələ sá Zembî mə jí yí.

¹⁸ Kúgá ða ŋgul nə ndeé shwág, váál ŋguləga dəŋg í ða kənd múúd íntíwáíí. Yidagá ða sə nà bí lwándúg† nà Nkêŋkê Shíshim.

¹⁹ ðagá sey ósôm nə miŋgwa nə isusa yá Zembî ja bí má ða ləsha yí; ðagá ságusə Cwámba ísusa dí nà lám wəsh.

²⁰ ðagá lə Zembî Sósŋgú kwon mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst dí ja jəsh dí nà sá jəsh dí.

²¹ ðagá sá mpədúgá nyín nà muud yəsh jweeg lúu magulə nà ŋgwól jwúg nə nyə nəcé gwəólə bí ngə gwəól Kríst yí.

Cug á njəw bā

²² Budá ɔ, bíðúgá nà ogwúm bán bwé jwúg nə bí váál í jəlá nə Cwámba yí.

²³ Nəcé mudúm má jwú nə mudá yé námə nda *Kríst mə jwú nə *Də lú óbúgula nə; Də dəŋgú, nyə á cug dwo, dásə nyúúl nyé.

²⁴ Nə ndeé, váál Də í ngə sá Kríst məgwág yí, ntó námə wé búdá bwé jəlá nə sá ógwúm bán məgwág məzhíí mēsh yé.

²⁵ Bì bāŋ ogwúm, cəeləgá budá bán váál Kríst nyə á cəel Də yí, váál cəelí á nà nyə á kəenzh cug jé shú Də.

²⁶ Nyə a sá ntó nà á gusa dwo nə məjúwó nə ciyá jé shú nà í bág ŋkêŋkê Də,

²⁷ í nyínúg nyə milwanə mí cúwala nda mudá, kú nə lág, kú nə mbwad, ŋkí gúl váál sá ni, nji ŋkí ŋkê, kú nə sá á jumúg.

²⁸ Váál cəelí jəŋg wé ŋgwúm má jəlá nə cəel múdá yé yí, cəel nyə tāŋ nyúúl nyé á nyəməfwô. Muud mə céel múdá yé yé, á cəel nyáməfwô.

²⁹ Muud nyə abwélé mpíi nyúúl nyé á nyəməfwô, mbô. Muud yəsh má ða wííí nyúúl nyé, ða ŋwa njugú nə nywo námə nda Kríst ngə ŋwa njugú nə Də nà,

³⁰ Də dásə nyúúl nyé yí, sá básə ikúl ya nyúúl nyé nyəŋg.

5:3 Gal 5.19-21 **5:3** Kol 3.5 **5:4** 4.29; Kol 3.8 **5:5** Rom 5.17 **5:6** Rom 1.18; Ifz 2.3; Kol 2.4, 8; 3.6 **5:8** yídúgú nə yídúgú: 2.3, 11-12; 4.17-18, 22; Kol 3.7; Tit 3.3 **mənkenya**: Yuá 8.12; Kol 1.13; 1Pr 2.9 **5:9** Gal 5.22-23 **5:10** Rom 12.2; 1Te 5.22 **5:13** Yuá 3.20-21 **5:14** Iza 26.19; 60.1; Rom 13.11; Zhk 5.8 **5:16** Kol 4.5 * **5:16** Ciyá Pwól nyə á balan nə ndí na ni, bóól bwé ci gwo nà: «Mpugá balan nə məfwála má cug». **5:17** 1.17; Rom 12.2 **5:18** Mik 23.31-35; Rom 13.13 † **5:18** Na ngə cəel ci nà «bí shwágúg nə Nkêŋkê Shíshim» nda búúd bwé ða shwág nə məlwəg nà. **5:19** Sôm 33.2-3; Kol 3.16-17; Heb 13.15 **5:21** Kol 3.18-4.1; 1Pr 2.18-3.7; 1Tm 2.1-13; Tit 2.1-10; 1Yn 2.12-17 **5:21** 1Pr 5.5 **5:22** Kol 3.18; Tit 2.5; 1Pr 3.1 **5:22** 1Kr 14.34-35 **5:23** 1.22; 1Kr 11.3 **5:25** 1.23; Kol 3.19; 1Pr 3.7 **5:25** 3.19 **5:26** gusa dwə nə məjúwó: Rom 6.3-4; Tit 3.5; Heb 10.22 **5:27** 1.4; 2Kr 11.2; Flp 1.10; Kol 1.22 **5:30** 1.23; 1Kr 12.27 **5:31** Mət 2.24

³¹ Sâ jœŋg wá jí cilyá Kálaad Zembî di yí, ná: «Nda mé má kwambulə bwo ntúní ná, mudúm mé bá lúgə sósŋgú bá nyœŋgə, a kə leedya nə mudá yé, bá obá bwé mú bæ nyúul ŋgwúdá.»

³² Ndímba ni wúsə ayíyáág; má jaaw bí ná í dúgyá nə Kríst bə́nəŋ Də́ lú óbúgula.

³³ Nji, í dúgyá námə nə bî: muud yêsh céélug mudá yé nda nyəméfwó, mudá yəg ŋgwum yé gúmá.

6

A bwân nə obyâl

¹ Bwân ə, ságá obyâl bən váál mágwág má jə́lá nə Cwám̄ba má, ntó ji tátəlí.

² Nəcə nyúl mpéndí í ŋgə ci ná «gúmálúg sósŋgú wô bá nyœŋgú wô», mpéndí nyœŋg ntə́g ə í tééd bæ nə ŋkaagá,

³ nyísə nə ŋkaagə ná: «Wo dúgúg mánywa, wo cugə kwóm kwóm shí gaád».

⁴ Bi bə́ŋ obyâl ntə́g íí, kúgá sá ná kuú ŋjœnd wán í bág cındal bwán ná bwé dúg sá bí mĩŋgáádá. Yidagá ŋgə wíil bwo, ŋgə lwó bwo cug, ŋgə yə bwo fwámé njígúlá í ŋgə zhu wé Cwám̄ba yí.

A məlwaá nə omása

⁵ Yé málwaa, ságá omása bən bə́ wa shí mə́gwág; mə́gwág mœŋg mé dúg bæ nə gwóŋgə nə mə́jigawa, nə lám ŋgwúd, váál mágwág í jə́lá nə *Kríst yí.

⁶ Í kú ntə́g də́ bæ nji bwé mé fwo fála bî, nda sá má cí ná bí ŋgə sə́ né buud ə́ bwé gwágúg bí nywa. Dugá sá mágwág m̄a né bi búsa məlwaá mé Kríst, bi ŋgə lə́el sá s̄a Zembî mə́ jí yí.

⁷ Séyúgá nə bwo váál í ŋgə wú lám dí cwú yí, nda sá má cí ná bí ŋgə s̄ey nə Cwám̄ba, kú bæ búúd.

⁸ Ngaá bi mə́ mpú né tœ́ lwaá tœ́ muud cúgə́ lwaá yé, muud yêsh mə́ sá jœ́jœ́ sósólúgú yé, mə́ bá ŋwa myə́na wé Cwám̄ba?

⁹ Bi bə́ŋ omása ntə́g íí, cugə́gá nə məlwaá mán váál ŋgwúd dœŋg. Yœ́wagá cwambulá. Ngaá bi mə́ mpú né nə məlwaá mán nə bí,

Mása wán á bínəŋ bēsh ji gwów jœŋud, nyə́ ádé ntə́g baam nə ŋgwól múúd ntə́ ŋgwól?

Lúmbúli mə́ mbúgula

¹⁰ Ciyá mə́ zə́ jə́na ci bí yí jí ná, ŋwagá yáág-yáág ŋkúl mə́ Cwám̄ba, í lúlushig bí nyədə́ kwoŋ d̄i.

¹¹ Ŋwagá mə́kwœ́ mə́ dósomb mēsh Zembî mə́ yə́ búúd má, bí bə́g nə ŋkul mə́ də́ təl kuú ja Njwū mə́jamb mə́ də́ zə́ nə zhwog mə́kəŋ mé zə́ də́ cœ́el nyúg bí yí. ¹² Buud dí sə́ ŋgə lúmbuli nə ndí wá. Sə́ ŋgə lúmbuli nə is̄a yā mə́yídúgú í ŋgə wá buud mányámád yí, nə is̄a byēsh í ŋgə lwó buud mpəl yí, nə byœŋg í ŋgə bæ nə mĩŋkwœŋ wa shí á mə́yídúgú yí, nə mə́jamb mēsə́ gwów jœŋ dí má.

¹³ Gwé wá mə́ cí ná, ŋwagá mə́kwœ́ mə́ dósomb mēsh Zembî mə́ yə́ búúd má, də́ ji nə ndí, bí bə́g bæ kú fúfug ja mə́fwála mə́ bá ŋkaŋgula bí yí, bí lúmbuli nə ndeé ntə́, bí təl nə sh̄im.

¹⁴ Bi ə́ yíim mányúul! Bi ó də́ cugə́ nji óbúbáléd, óbúbálé bwé bə́g bí t̄əŋ nda kandá ízimb̄i. Bí də́ námə́ cugə́ otútəlí d̄i, otútəlí bwé bə́g bí nda wáma íŋkwánz bwé də́ búdal b̄ud nə ndí yí.

¹⁵ Ságá nə mə́kuú mún mə́ dúg bæ kwéeshá kələ bwiŋg Jœ́jœ́ L̄əŋ í də́ wá búúd mə́tala mílámúd yí.

¹⁶ Na is̄a íni byēsh dí, bí ka námə́ də́ bii búgə́ nda b̄uná, gwé wá í é də́ jímə́ ílá í kuda Múúd Lúmbúli nyə́ é də́ wusə́ bí yí.

¹⁷ Ságá nə cugə́ á kandugə́ kandugə́ í bə́g bí nda t̄um íŋkwánz zimb̄i mə́ də́ búdal lúú nə ndí yí; bí ŋwa Milósú mí Zembî, kafwele mə́ Ŋkə́ŋk̄ə́ Shíshim ó ni.

¹⁸ Ŋkə́ŋk̄ə́ Shíshim dúg yə́ bí mə́váál mə́ mə́jə́gula mēsh tœ́ bí təl jáyé cé tœ́ jáyê, bí də́ jə́gula nə Zembî, də́ tēég nyə́ mə́bwə́. Bi ə́ yáág nə bi dúg sá sósólúgú wœŋg kú bwelə́ káád. Bi ó də́ wá búúd ó Zembî bēsh bídí mə́jə́gulad.

¹⁹ Bí də́ námə́ wá mə́ shú ná Zembî wág mə́ Kéel dé mpu dí, mə́ dúg jaaw búúd *ndím̄ba á Jœ́jœ́ L̄əŋ nə kpwœ́ kpwœ́,

5:32 Mbá 19.7 6:1 Kol 3.20 6:2 Mbá 5.16 6:4 Kol 3.21 6:5 Kol 3.22-25; 1Tm 6.1-2; Tit 2.9-10; 1Pr 2.18-21
 6:6 1Kr 7.22 6:8 2Kr 5.10; Kol 3.24-25 6:9 Kol 3.25; 4.1; Zhk 2.1 6:10 Yuá 15.5; 1Kr 16.13 6:11 2Kr 10.4;
 1Te 5.8; Iza 59.17 6:11 Zhk 4.7 6:12 1.21; 2.2; 1Pr 5.8-9 6:13 Rom 13.12 6:14 Iza 11.5 6:15 Iza 52.7; Rom
 10.15 6:17 Iza 40.2; Heb 4.12 6:18 3.14; Luk 18.1; Mis 4.29; Rom 15.30; Kol 4.2-4 6:20 3.2; 2Kr 5.20; Kol 4.4

²⁰ wâm lwámá Zembî nyə á yə mə wə Jɔjɔ Lâŋ, tɛɛm bæ ná í má kənd mə mímbwug dí. Dugá wá mə mójəgula dí ná mə dúg bwiing Jɔjɔ Lâŋ wəwŋg ná kpwɔ́ kpwɔ́ váál í jéla yí.

Məbádá

²¹ Shú ná bi mpúg cé má təl yí nə sâ má ŋgə sá yí, mwááŋg Tishík má búl cɛɛl yé, sɔ́l məsáal mə Cwám̄ba, sɔ́l məsáal abúgúlág ŋgə zə, nyə é zə bá jaaw bî.

²² Mə wə má nti nyə ná a zəg jaaw bí nda má jísə ná, a zə wá bí ŋkul mányúúlád.

²³ Zembî Sóŋgú bá Cwám̄ba Yésus-Kríst bwé ó sá ná bí bwááŋg bēsh bi cúgəg ná shɛɛ, bwé ó sá námé ná bi cúgəg cɛɛlíd nə búgád.

²⁴ Buud bēsh bwé ŋgə cɛɛl Cwám̄ba Yésus-Kríst nə váál cɛɛlí í cúgə nə ŋkul shîn wá, Zembî kó sá bwo mpaam!

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud ó Filipî yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú Filipî yí

Pwôl nyə á fwɔ Dɔ mə Yésus á Filipî ja nyə á ngə sá njəənd mísəən yé ábɛê yí (Mis 16.6-40).

Nyə á ka zə cilə bwo kálaad éga búbaalə mímbú mə cɔ, a njúl mímbwug dî (1.13). Nyə á cilə ná a yé ókrístɛn wâ Filipî akíba, a wá bwo nkul mílamúd nəcé á bul cɛel bwo.

Shug lə lósú á kálaad éga wə Yésus (2.6-11). Yésus nyə a bíd isâ byêsh nyə á bə nə ndí yí, nə ndéé Zembî ka bân nyə gwów ntɔ isâ byêsh nə buud bêsh.

Pwôl nyə á ka tâl njígúla mənkwə zəngbá:

- (1) Cug mə mbúgula í jəlá nə bɛɛla jé mə Yésus (2.5-11).
- (2) Krístɛn mə jəlá nə faan mənkenya (2.14-15).
- (3) Muud mə mpu Yésus yé mə dɛ dúg bíl isâ byêsh nyéé nə nyéé (3.7-8).
- (4) Yíl lám cug á yágúd, nádawo kə shwóg (3.13-14).
- (5) Dugá bə məshusug məshusug (4.4).
- (6) Kú nə yágúwó, dɛ yida lésha nə Zembî (4.6).
- (7) Dɛ faas mítédúgá mí lâm (4.8).

Məbádá

¹ Mə Pwôl, sá Timotê məlwaá mə *Kríst Yésus sə wə mə cílə kálaad éga. Sə ngə cilə bí bêsh buud ó Filipî bí búśə búúd ó Zembî kwon mə Kríst Yésus dí wá. Sə ngə cilə binónh otówe ɔ shwóg bún nə *ojaákwon bún.

² Sósóngú wúsú Zembî bə Cwámba Yésus-Kríst bwə ó sá bí mpaam, bwə ó sá námə nə bí ngəg nə cugə nə sheɛ.

Pwôl ngə yə Zembî akíba

³ Mə dɛ yə Zembî waamə akíba ja jêsh mə dú táduga bí yí.

⁴ Ja jêsh mə dɛ jəgula nə Zembî shú bí bêsh yí, mə dɛ jəgula nə məshusug.

⁵ Mə dɛ jəgula nə məshusug ntó nəcé, té wúlə jwôw ashúshwóógú zə wós mús íí, bí ngə fula nə mə shú bwiingúlə Jɔjɔ Kéel.

⁶ Mə ngə mpu búbálé nə Zembî muud nyə á mə tééd bí jɔ sósólúgú wəəng yé nyə é kə nə wə shwóg nə ndéé kə bá casulə jwôw mə Kríst Yésus*.

⁷ Mə jəlá nə bə nə mbií tédúgá wəəng shú dánúd nəcé bí búśə mə nkí jág nywa lámúd. Bí búśə mə nkí jág nywa lámúd nəcé bí ngə nywa dán kəw lá byám íbwádán Zembî nyə a mə bwádan nə mə yí, nywa kəw mímbwug myám dî, nywa kəw shwəɔlálə Jɔjɔ Kéel dî, ngólə lwó nə a jì tətəlí.

⁸ Zembî jì wúshined waamə nə yéesh mə ngə gwág bí bêsh yí jísə yéesh jí Kríst Yésus lámúd yí.

⁹ Məjəgula mə ngə jəgula nə Zembî shú dán dí mə məsə nə cɛelí jín í ngəg nə kwídulí kúdúlig, ngə bə nə fwámé mpúyá nə dúlə wámbulə isâ.

¹⁰ Í bəg ntó shú nə bí dúg mpu isâ í búl bə nə mfíí isâ í ányunywaá dí yí. Ntó bí músə bá bə nə mítédúgá nə sán, kú nə sá á jumág jwôw mə Kríst.

¹¹ Jwôw dəəngú bí bəg bə nji nə mpumə† á tətəlí Yésus-Kríst nyə é ngə sá nə bí wúmég shú nə buud bwə yág Zembî məshwúmb yí.

Pwôl tɛem bə mímbwug dî, a jì nə məshusug

¹² Bwaang, mə jii nə bí mpúg nə isâ byêsh í mə bə nə mə yí í ngə yida sá nə Jɔjɔ Kéel ngəg nə kə shwóg ngə mpu bwiingya.

¹³ Gwə wə í mú nə, təə ozimbi bwə ngə baagulə luɲ mə ngwəmuna wá bêsh, təə kúkúl jêsh íí, í mə mpúy nə mə jì mímbwug dí nəcé *Kríst.

¹⁴ Bósólúgá ncúlyá bwáəng sánónh ngə bɛ Cwámba wá, bələ mə mə zə bə mímbwug dí ga í mə sá nə bwə yídag mpu shwu mányúul nə Cwámba, bwə mú ngə bále cúndə kéel dé kú nə ifwaas.

¹⁵ Ból bəh bwə ngə cúndə Kríst nə lâm íwámbug, ngə fendya nə mə; bósólúgá bá bwə ngə cúndə nə jɔ lâm.

1:1 Timotê: Mis 16.1; 1Kr 4.17; Flp 2.19 **1:3** Rom 1.8-10; 1Kr 1.4; 1Te 1.2-3 **1:6** 2.13 **jwôw mə *Kríst Yésus:** 1.10
 * **1:6** **Jwôw mə Kríst:** Dúsə jwôw á bá zə sámb búúd ɔ shí ga mílósú yí. **1:7** 2Kr 7.3; Ifz 3.1 **1:8** 1Kr 16.24; 2Kr 5.14
1:9 Kol 1.9-10 **1:10** Rom 12.2; Ifz 5.27; Heb 5.14 **jwôw mə Kríst:** 1Kr 1.8; 2Kr 5.10; Flp 1.6; 2.16 **1:11** Yuá 15.8; Zhk 3.17 † **1:11** **mpumə:** Mpumə ga wə mílósólúgú. **1:12** Ifz 3.1; 2Tm 2.9 **1:15** 2Kr 2.17

16 Búga báá bwé ngə sá nə cɛlí, bwé ngə mpu ná nkí mə ji wa, jísə shú nə mə shwɔ̀ɔlag Jɔ̀jɔ̀ Kéel.

17 Bóólúgá bān, ja bwé ngə cúndə Kríst yí, bwé aɲgê nə cúndə nə jɔ̀ lám, bwé ngə sá nji ngələ fendya nə mə. Bwé tédúgá ná fendyálə nə mə í é sá ná mimbwug myâm mí búlɔg cey mə lámúd.

18 Ká jí í ntágúlá cínɔng yí? Kú nə sâ! Tɔɔ bwé sêy nə bów-bôw yuug, tɔɔ bwé sá fwámé sâ, mímbíí myêsh dí Kríst wá bwé ngə bwiing yé. Sá jɔ̀ɔng jísə mə sá məshusug, mə é də námá bə nji məshusug nə məshusug.

19 Mɛɛ mə mpú ná, nə məjəgula bí ngə jəgula shú dām má, nə shúgálálə Shíshim má Yésus-Kríst ngə shúgal mə yí í bá sá ná micún myâm mí shúgúlág mə tɔɔm.

20 Mə abúlé bwɛlɛ bə nə məsáám nə mbií mə ngə bwánd sá mə ngə *búgula yí. Nji mə mpú kú nə məshwán ná tɔɔ jáyé ja, tɔɔ kíkidíga, tɔɔ mə cugə, tɔɔ mə yá, Kríst nyə é ηwa gúmá mádí nyúúlúd.

21 Nəcə, cug jām jêsh jísə nji shú mə Kríst; mə ká ntág yə, shwiy bə mə nə mfií.

22 Nji, nda jí ná, mə cugələ wa shí mishwun, mə e sá ísɛy í mfií ná, mə akáyé ná mpu sá mə fééshúg yí.

23 Mə mú ngə zhízhigə mpádúgá iyéesh íbá: mə ji nə yéesh ná mə wúg wa shí gaád, sá Kríst kág cugə kul ηgwúd; jān ɔ̀ jí mə sá mə búl cɛl yí.

24 Nji mə dúg ná í bul bə mə nə mfií ná mə ηgég ná cugə wa shí mishwun shú dánúd.

25 Nəcə ntó, mə ngə mpu búbálé ná mə é cugə, shé é ji kul ηgwúd sánɔn bí bēsh shú ná mə kwíndúg bí, bí búgabanugí, bí bə nə məshusug búgád.

26 Ntó, ja mə é nyiŋgə zə bídí yí, zálə wâm í mú sá ná bí bág nə milúu ná sán kwon mə Yésus-Kríst dí.

Bí mə jəlá nə wá nkúl gwánád

27 Sá ηgwúd jí ná, bí mə jəlá nə cugə mísh mə búúd dí, mbií cug í mpíyá nə Jɔ̀jɔ̀ Kéel mə *Kríst yí. Nəcə, tɔɔ nə mə zə dúg bí, tɔɔ mə anyíngé zə, mə jí ná mə dúg gwáduga ná bí ngə yím mənyúul cug á yéesh ηgwúd dí,

bí ngə gwána gwáná á magulálə Jɔ̀jɔ̀ Kéel, bí njúl lám ηgwúd.

28 Bí nda bwɛlɛ bə nə ifwaas nə buud bwé lúmbúlí nə bí wá. Inkán bín í é sá ná bwé mpúg ná bússə zhí á shwiy dí, bí bān njúl zhí á cugud; Zembí wə mə sá ntó.

29 Nəcə ibwádán í ngə zhu bí wə Zembí yí bíssə ná bí búgúlág Kríst; nji, kú bə nji búgúlálə, jísə námá bí ibwádán ná bí bwámagí nə micún shú déd.

30 Bí mə jəlá nə ηwa dán kəw gwáná bí á dúg mə ngə gwána yíid, gwáná bí ngə gwág nə mə ngə ná gwána yí.

2

Muud yêsh sálug nyəméfwo shí

1 Nkí cug sɛɛngí á bínɔn *Kríst í wá bí nkul mílám dí, nkí cɛlí í yá bí inkán, nkí bí mú ngə cugə sɛɛngí nə Shíshim mə Zembí, nkí bí mú nə lám inkúnkwon nə ηgwól gwág ηgwól cey lámúd íí,

2 ságá ná məshusug mām mə bág lwándúlá. Í é bə ntó ja bí é ngə cugə mbií ηgwúd yí, bí mbíd mbií cɛlí ηgwúd, lám ηgwúd, bí ngə cugə leedyá.

3 Muud nda sá sá nə yéesh máfendyá, nda sá sá ná a sɔ̀ mísh. Nji, muud yêsh sálug nyəméfwo shí, gúmal bóól búúd ntɔ̀ mbií á gúmal nyəméfwo yí.

4 Muud nda sɔ̀ nji mənywa mâ nyəméfwo; muud yêsh sɔ̀g ná bóól bwé bág námá nə mənywa.

5 Nğəgá nə cugə mpádúgá nyín nda búúd bwé də cugə kwon mə Yésus-Kríst dí ná.

Tédúgá Yésus nyə á bə nə ndí yí

6 Yésus nyə á bə mbií ηgwúd nə Zembí. Nji, tɛɛm bə ntó, mfií nyə á bə nə ndí wəɔngá, nyə a shígé nada nə wə ná a bwên nda Zembí.

7 Nji, nyəméfwo nə lám yé, nyə a bíd gúmá nyə á bə nə ndí yí, a yídá zə bə mbií ηgwúd nə lwaá, a bə múúd, buud bēsh mpu námá dúg ná a jí muud.

8 Nyə á səl nyəméfwo shí, sá mágwág nə ndɛɛ magulə shwiy, shwiy yálə kwolós dí ntág.

9 Gwó námá wá Zembî nyə a bân nyə gwôw
nə ndî yí,

a yə nyə jíná í ntó míná mēsh yí.

10 Nyə á yə nyə dwo shú ná isâ byēsh,

tə byəŋg bí jon dí gwów yí,

tə byəŋg bí wa shí yí,

tə byəŋg bí shí ga dí shí yí,

í dúg kúd mábwón shí ja í gwág jíná má Yésus
yí,

11 buud bēsh bwé máguləg ná Yésus-Krîst ji
Cwám̄ba,

bwá lás ntó mímpu dí, yələ Zembî gúmá.

Bi má jalá nā faan mənkenya

12 Bwááŋg má búl cēel wá, nda jí ntó ná,
bi má d̄u bwey bə nə mágwág. Í ajíyé ná
məgwág məŋg má dúg bə nji ja má jí n̄ŋ
bídí yí. Í j̄i ná bí búləg bə nə mágwág ja má
cúgə n̄ŋ bídí ga. Ságá ná cugúlə Zembî má
cug bí yí í nyínug bídí ícug dí; ságá ntó nə
gwóŋgə nə məjigəwa.

13 Nəcə Zembî wá ŋgə sá ná bi bág nə
fwámé iyéesh, bí sá mísóólúgú á gwág nywa
myá.

14 Ságá sóólúgú wēsh kú cwaduga, kú
sēŋusa makāl,

15 shú ná bí bág kú nə sá á jumúg, kú
nə cúcwán lú mábwam. Bi má jalá nə bə
bwân ó Zembî, kú nə sá á jumúg na kala
búúd á líŋgí bínón ŋgə cugə níd, bi ŋgə faan
mpádúgá nyánúnd nda iməos í wá mənkenya
shí gaád yí;

16 nəcə bí ŋgə kala bwo kéel á cug kuú
njəond wánúnd. Sá jəŋg í bá sá ná mə b̄ag
bə lúu ná s̄ŋ jwôw má *Krîst, nəcə í bá
mpúy ná mə a shígé ŋgə wáduga nə micún
nə mindəolú ntó ŋgwas.

17 Séyúlə bí ŋgə s̄y nə búgá yí í má bwey
bə bí *mətúnuga. Í ká bə ná mə yág, shwiy
d̄am zə casələ mətúnuga mún məŋgú, mə
bə nə məshusug, mə kala bí bēsh məshusug
məŋgú.

18 Mbií ŋgwúd wəŋgú námá, í ji ná bí bág
nə məshusug, bí kala mə məshusug məŋgú.

19 Mə ŋgə bwánd nə búgá ná Cwám̄ba Yésus
nyə e sá ná mə léélug nti bí Timotê shú ná
nyúúl b̄ag námá zə lal mə ja á bá nyingə n̄ŋ
zə jaaw mə məcwama mún yí.

20 Kú nə ŋgwól múúd má jí nə ndî wa ná sá
sá ŋgə bə nə məcəy mə lâm mbií ŋgwúd, ná
ndéé a ji nə ŋkul mpu wá lúú isâ í dúgyá nə
bí dí yé.

21 Bēsh bwé mú ŋgə wá milúu nji isâ í
dúgyá nə bwáméfwó yíid, kú bə byəŋg í
dúgyá nə Yésus-Krîst yí.

22 Biméfwó bi mə mpú ná Timotê nyə a shí
lwó bí sá á jisá yí. Námá nda mwân má d̄u
nada nə sóŋgú ná, ntó wá nyə á má nada nə
mə, sá sá ŋgə bwiiŋg Jəjə Kéel yé.

23 Nyə wá má ŋgə téduga ná mə é nti ja má
é wám̄bələ nda má é shúgala ná yé.

24 Cwám̄ba má lwó mə b̄abálé ná məméfwó
mə é léelú zə n̄ŋ.

25 Nji mə ámə kwey ná í bul jəla ná mə ntíg
bí *mínynəŋ wəamə Ipafurodit bí á nti ná a
zág d̄u kwíind mə ja má j̄i kwíindyá yé. Nyə
a má zə wá nyúul, kwíid mə nə iséy, zə bə mə
muud gwoŋg lúmbálid.

26 Má nti nyə nəcə a ŋgə bul bə nə yéesh ná
a dúg b̄i. Nyə a shígé ŋgə bə ná sh̄e nda nyə
á mpu ná bi a má gwáduga bwás dé ná.

27 Jí mpu bə ná nyə á bwás. Nyə a lág kúnə-
kúnə ná á yə. Ká Zembî nyə a bwíg nyə ná
ŋkwonú. Kú námá bə nji nyə, Zembî nyə a
bwíg námá mə ná ŋkwonú ná mə á bá bə,
móól məcəy mə lâm káda móól.

28 Mə má ka léelú nti nyə shú ná bi
gwágúg məshusug nə nyingələ dúg nyə,
byām ímpimbə í mú námá bóóg.

29 Bi ə lág nyə tâŋ muud mə Cwám̄ba, nə
zhwog məshusug. Dugá ŋwa mbií búúd dé
nə məjilə,

30 nəcə nyə a má nywá zə yə nəcə iséy í
*Krîst. A zələ ná a zə wá mbwé wán í á ŋgə
fúfə mə mádí iséyúd yí, a má nywá zə bwəma
nə shwiy.

3

Pwól má kənd Ipafurodit Filipî

Fwámé ábiwáág wá yələ Krîst lâm

2:10 Iza 45.23; Yuá 5.23; Rom 10.9; Mbá 5.13 2:13 1.6; Yuá 15.5; Rom 7.18; 15.18; 1Kr 12.6; 15.10; 2Kr 3.5 2:15
1.10; Mbá 32.5; Dan 12.3; Mat 5.14; 10.16; 1Kr 1.31; 2Kr 1.14; Gal 2.1-2; Ifz 5.8; 1Te 2.19 2:17 Rom 15.16; 2Tm 4.6;
1Yn 3.16 2:18 3.1; 4.4 2:19 1.1 2:20 Mis 16.2 2:21 2Tm 4.10 2:25 4.18 2:29 1Kr 16.16, 18 3:1 2.18

¹ Bwaanḡ, mə shúgúlá ci nə bí ná, dḡgá bə nə məshusug tânḡ buud ɔ Cwám̄ba. Mə akáádé ḡgálə báásulə bí isâ impwúd. Mə báásúlá bí byo ntó shú ná bi sásúlág isâ í abúbôw.

² Bi ɔ káálúgá nə bów-bôw ósól ɔ mäsáal, mbéé ómpyê bōōḡ, bi ɔ káálúgá nə bwo, wán abíwáág* bwá á síya yé cugé nə mfií.

³ Shé bânḡ wá búśá nə fwámé abíwáág, shé buud shé ḡgá yə Zembî gúmá nə zhií á Shíshim yé wá, shé buud shé búśá milúu ná sánḡ nə bálə kwonḡ mə Yésus-Kríst dî wá, shé buud shé anḡê nə ḡwa gúmá mísóólúgá mí cug múúd dí wá.

⁴ Í njúl ná nda mə, mə ji nə məzhií ná mə jee ḡkēny nyúúl nə mísóólúgá mí cug múúd. ḡkí muud ji nə ḡkul ḡwa gúmá nəcé mísóólúgá, mə wá jí ná mə búlḡ ḡwa gúmá jōōḡ.

⁵ Nəcə bwá á sá mə abíwáág jwôw lú mwōōmb mpásə byélé dām; mə ji mwân *Izərayêl byélúlə bēend mə Bəḡzhamê dí, mbyágá heburê. Kóōmb bēḡlə mácēḡ, mə á bə *Farizyēḡ.

⁶ Shú wálə lúú mísōōn *Oyúden dí, mə á də lwó Dḡ lú óbúgula ɔ Yésus cúwálí. Kóōmb cugálə tátəlí nda mácēḡ mə jí ná, mə á bə kú nə kúl búśá nə ḡkul jum mə yí.

⁷ Məfúlú mə á də bə mə isâ í mfií mání, mə mú ḡgá dḡg mwo múús kú nə mfií nəcé mə músə muud mə *Kríst.

⁸ Mpúlə mə mə mpu Cwám̄ba waamá Kríst Yésus yí, ja mə dḡg mfií á cínōḡ yí, mə mə kwey ná bíl isâ byēsh bíśə zhizhe. Nəcə Kríst í, mə a mə myaas isâ byēsh, mə dḡg byo shíd mǎwúdə shú ná mə bég nə nyə cug jām jēsh dí,

⁹ mə bág muud yé ncindî nə ncindî; ja jōōḡə mə jee tōw Zembî míshúd, kú bə nəcé tátəlí waamá nə mə ḡgə bē mácēḡ, í yidá bə nəcé tátəlí mə Zembî; a mə kalá mə nyə nəcé mə ḡgə *búgula Kríst.

¹⁰ Mə mə dḡg isâ byēsh shíd mǎwúdə ntó nəcé mə ḡgə jii njí ná mə mpúg Kríst, mə bə nə ḡkul í á sá ná a ḡwúmúg yí, mə ḡwa dām

kəw á micúḡ myé, mə dḡg mǎmǎfwó nda mbimbə nəcé shwiy dé,

¹¹ shú ná tōō wáyé mbií tōō wáyé, mə bāḡ ḡwúm nda nyə.

Pwôl jisə yuug shú óbúgula

¹² Ntó cugé ná mə mə kumə məshíné, ḡkí ná mə bii sá jēsh. Mbô! Mə ḡgə ná wá ḡkul ná mə bíḡ dáás nə mbwê wām nəcé *Kríst Yésus mə bií mə nə mbwê yé.

¹³ Bwaanḡ, məmǎfwó mə anḡê nə ci ná mə mə bwey bii dáás. Mbô! Nji, tédúgá wām wí njí ḡgwúd; njí náəə, mə mə yíl lâm cug mə á fwo də cugə yíid. Mə ka ḡgə nádəwo ná mə ké njí shwóg.

¹⁴ Mə ḡgə wá ḡkul nyâm nyēsh ná mə cásuləḡ njōōnd, mə bii dáás Zembî ḡgə jōw sá ná sá kég ḡwa nūḡ ḡwów kwonḡ mə Yésus-Kríst dí yí.

¹⁵ Shé bēsh buud shé mú óḡkwanz ɔ búúd cug sēḡḡí á sánōḡ Yésus dí wá, shé bág nə tédúgá ḡgwúd wōōḡ. ḡkí bi mə bə nə tédúgá íshús gúl sásúsá dí í, Zembî nyə é fēen bí mənḡkenya cínōḡ.

¹⁶ Sá ḡgwúdú, nda shé mə bwey bə ntúga éga, shé kyéyugá kuú njōōnd ḡgwúd.

¹⁷ Bwaanḡ, yagulagá mə. Mpugá də dḡg buud bwá ḡgə cugə mbií cug bí á dḡg sá ḡgə cugə yí.

¹⁸ Mpugá nə ncúlyá buud kuú njōōnd wánḡ í ḡgə lwó ná bwá ḡgə lúmbuli nə sá Kríst nyə á zə sá ja nyə á zə yə kwolós dí yí. Mə a shí bwey də jaaw bí ḡwo, mə nyiḡḡə jaaw bí ḡwo jaá gaád nə məzhwíle míshúd.

¹⁹ Zembî mə bá jaḡgulə bwo, nəcé bânḡ, iyéesh byánḡ wá bíśə bwo wánḡ Zembî, bwá yidá də mamuda nə sá í jélá nə sá bwo shwôn yí, milâm myánḡ mí ké njí isâ í shíd.

²⁰ Shé bânḡ nyíshé mpwág nyísə ḡwôw, wú shé ḡgə bwánd ná Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst mə bá zhu, zə cug shé wá.

²¹ Nyə wá mə bá zə cénd shé mənyúúl mə mántágula shé búśá nə ndí mága, sá ná mə ḡkónəwag nda nyúúl nyé; a bá sá sá ntó nəcé

3:2 2Kr 11.13 * **3:2** Abíwáág nyə á də bə yuug lwólə ná muud jisə mbyágá mə Aburaham, ntó ji ná a ji muud á kúl mə Zembî. **3:3** Rom 2.28-29 **3:4** 2Kr 11.18, 21 **3:5** Luk 1.59; Rom 11.1 **3:6** Mis 8.3; 22.4; 26.9-11 **3:7** Mat 13.44, 46 **3:9** Rom 1.17 **3:10** Rom 6.8-11 **mə ḡwa dām kəw á micúḡ myé:** 2Kr 4.10-11 **a ḡwúmúg:** Mis 4.2; Rom 5.1-7 **3:12** 1Tm 6.12; 2Tm 4.7; Heb 12.1 **3:14** 1Kr 9.24-25 **3:16** Gal 6.15-16 **3:17** 1Kr 4.16; 1Pr 5.3 **3:18** 1Kr 1.23; Gal 6.12 **3:19** Rom 16.18 **3:20** Ifz 2.6; Heb 13.14 **3:21** Rom 8.29; 1Kr 15.25, 28, 43-53; Kol 3.4

a ji nà mpífá í ðu sá ná a wág isâ byêsh nyádi mányámád yí.

4

1 Gwó wó má cí nà bí ná, yé bwááŋg má búl cœel wá, bwááŋg má ñgá gwág yéesh wá, yíímúgá mányúul sá jêsh í dúgyá nà Cwám̄ba yíid. Bwaan̄g má búl cœel wá, bí wó ñgá wá m̄a m̄ashusug lámúð, bi wó ñgá sá ná bwá ságúság iséy byâm.

Krîsten má jalá nà cugã lâm ná salá

2 M̄a ñgã yáág nà Ivodî m̄a yáág nà S̄etish ná bwá dúg b̄a cún̄ ñgwúð tâŋ buud ò Cwám̄ba.

3 W̄eε ntâg íí, fwámé shwá waamá shwá ñgá s̄ey s̄ey ñgwúð yé, m̄a ñgã ci nà wo ná wo kwíindúg bwo. N̄gaá wo mpú ná sán̄ŋ bwo, nà Kulaman̄ nà bóól búúð ó gwoon̄g, sá á gwána shú J̄j̄j̄ Kéel. Buud b̄oon̄gá mín̄ máŋ m̄ásã cilyá kálaad á cug ðí.

4 Dugá b̄a nà m̄ashusug ja jêsh tâŋ buud ò Cwám̄ba. M̄a nyin̄gã ci gúl ja ná: dugá b̄a nà m̄ashusug.

5 Fúlú nyin̄ á ná sh̄eε í dúg nyin̄, muud yêsh dúg. Cwám̄ba wál bá z̄ã.

6 Bi nda yáḡwo t̄ã s̄ã. N̄ji, dugá lwó Zembî iyéesh bín, t̄ã bí t̄al jáyé cé t̄ã jáyê, bí ðu j̄aḡula nà nyã, ðu téég nyã m̄abwã, bi dúgá yã nyã akíba.

7 Ja j̄oon̄gã, Zembî nyã e sá ná bi bág ná sh̄eε; sóólúgá w̄oon̄gá, í ñgã nt̄ã ik̄ŋ byêsh yí, í é sá ná milâm mín̄ nà mitédúgá mín̄ mí nádag wó *Krîst Yésus.

8 Bwaan̄g, má nyin̄gã shúgula ci nà bí ná, k̄andugá milâm sã jêsh jí búbálé yíid, í jalá nà gúmá, jí t̄útálí, í cúgé fulá nà m̄ab̄w, jí ná buud magulã yí, jí ñkí nywa bwiiñgúlã, í njúl sã á j̄ã fúlú, sã á ságúság yí.

9 Sã jêsh bí á j̄íg m̄adí yí, bi á lág nà m̄a yí, bí á gwág má cí yí, bí dúg má sá yí, ságá gwo. Ná ndeé, Zembî á mpwogé nyã é bá ji nà b̄i.

Pwôl ji nà m̄ashusug nà cé jêsh á tál yí

10 M̄a má bul b̄a nà m̄ashusug cug má ñgã cugã nà Cwám̄ba yíid n̄acé m̄ac̄ey bí ñgã gwág m̄a má má má ka t̄eem nyin̄gã nyin̄. M̄a mpú

ná bí á ðu bwey b̄a nà m̄ac̄ey nà m̄a, n̄ji bí a shígé ðu b̄a nà fwála m̄a lwóyá m̄ac̄ey m̄oon̄g.

11 M̄a alásé ntúga n̄acé m̄a bálã m̄áfúf̄ad. Mb̄ó! M̄a a j̄íg cug dúlã b̄a nà m̄ashusug nà m̄bií cé jêsh má tál yí.

12 M̄a mpú ðu cugã m̄ántágula dí, m̄a mpú námá ðu cugã m̄abugubaan̄ud. Ja jêsh, t̄ã kúl jêsh íí, m̄a a má j̄íg cugólã nà jílã, m̄a j̄íg cugólã nà zha; m̄a mpú ðu cugã t̄oom̄ud, m̄a mpú námá ðu cugã m̄áfúf̄ad.

13 M̄a ji nà ñkul jísow̄ m̄bií cug wêsh n̄acé m̄a ji nà muud ñgã lulushi* m̄a yé.

14 N̄ji t̄eem b̄a ntó, bi a má m̄pu sá ná ñwaálã k̄ow̄ *íncwaw í ntug byâm ðí.

15 Bí buud ó Filipí, bí m̄a mpú ná ja ís̄ey í J̄j̄j̄ Kéel í á ñgã bwel̄e tééd yí, ja má á wú Masedwân yí, kú nà dúl *D̄ã lú óbúgula ó Yésus í á wá lâm ná í ðu yéya ísâ nà m̄a; n̄ji bi námá wó bí á sá ntó.

16 Gwó wó í á b̄a ná m̄a njúl ná Tesaloníka, bi á n̄ti m̄a mikwíindyá c̄ã ja ñgwúð.

17 M̄a an̄gê nà lás ntúga ná m̄a ñgã s̄ã ná buud bwá yág m̄a ísâ. M̄a ñgã yida s̄ã ná Zembî kwádúlág bí mpumá ís̄ey bí ñgã sá yíid.

18 M̄a a má sh̄in̄ b̄a nà ísâ byêsh í j̄ela yí, nt̄ã námá bímbí í j̄ela yí. M̄acwúm bí á n̄ti m̄a nà Ipaf̄arodit má má á m̄pu nyin̄gã zã lwándulã m̄a ná cwóó. M̄acwúm m̄oon̄g m̄ásã m̄a nda bi á n̄ti m̄a labínda á nywa m̄acud, m̄ásã j̄j̄j̄ m̄átúnuga Zembî ñgã magulã a ñgã gwág nywa má.

19 Zembî waamá nyã é lwándulã bí nà ísâ byêsh bí é j̄ii yí, nda zhwoğ t̄oom̄ yé wúsé kwon̄j má Yésus-Krîst dí ná.

20 Zembî sóón̄gá wúsá ñwág gúmá kandugã á kandugã. Amen.

M̄abádá

21 Bi ò bádá m̄a muud yêsh jí múúð má Zembî kwon̄j m̄a *Krîst dí yé. Omínyon̄ã b̄am̄ s̄ón̄ŋ búásã wa wá bwá ñgã báda b̄i.

22 Buud ó Zembî b̄esh bwá ñgã báda b̄i, bul b̄a ná ndeé b̄oon̄g wã njów má *Kááz̄el.

23 M̄paam m̄a Cwám̄ba Yésus-Krîst í j̄íg mítédúgá mín̄ud.

4:1 1Te 2.19-20 4:3 Mis 3.5 4:4 2.18 4:5 1.10; Rom 13.11-12; 1Kr 16.22; Heb 10.25; Zhk 5.8; 1Te 5.1-2 4:6 Sôm 37.5; Mat 6.25; 1Pr 5.7 4:7 Yuá 14.27; Kol 3.15 4:8 Rom 12.17-18 4:9 3.17; 1Kr 13.11 4:11 1Tm 6.6-8; Heb 13.5 4:13 2Kr 12.9-10 * 4:13 muud ñgã lulushi m̄a yé: Jísã Krîst. 4:15 2Kr 11.8-9 4:16 Mis 17.1 4:17 1Kr 9.11 4:18 2.25; L̄ov 1.9, 12-13, 17; 2.2; 3.5 4:23 Gal 6.18; Ifz 6.24

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud ó Kolósia yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú Kolósia yí

Pwôl njúl mímbwug dí, Ipafras nyə á zə jaaw nyə (Flp 1.23) nə bóól búúd bwə á zə shüig okristen wâ Kolósia nə bów-bôw mínjígúlá. Bwə á ngə jígúli ná, shú nə muud mpúg Zembî, a dúg cug íí, á jəlá nə yə mən̄kul mə míshíshim gúmá, a bə íjâm nə ijag yí Oyúden, síya ábiwáág, baagulə bíl íci í ídêw nə mən̄gul... Nji Pwôl mə gwág ntó yí, a mə cilə bwo kálaad éga, lwó bwo nə cug Zembî mə yə búúd kwon̄ mə Yésus dí yí í kwaga. Tishik bá Onezím wə bwə á kə nə kálaad (4.7-8).

Kálaad á Kolósia ngə lás sâ í dúgyá nə Krîst yí, nə a ji muud Zembî nyə á nti nə a zəg cug búúd yé. A ji nə mpífá í ntə mampífə mə dú sá búúd ifwaas má, nə jí ntó nəcé nyédí wə ñkul mə Zembî í á də wú, í ka ngə té isâ byêsh yə gwôw nə shí yé (1.16).

Kálaad á Kolósia ji ka bə ná, Pwôl mə tééd báda okristen wâ Kolósia, a mú jəgula nə Zembî shú dán (1.3-14). A mú ka zə cilə nda susa í ngə yə Krîst məzhwámá (1.1-2.5), nə a ji Cwám̄ba, a jwú nə shí ndon nyêsh, a jwú nə Dɔ (1.15-20). Mpúsə susa, Pwôl mə lwó gwáná á ngə gwána shú Dɔ yí (1.24-2.5).

Nə ndéé, kálaad ngə kə shwóg nə mæcwûn̄ mâ váál mbúgula mə jəlá nə cugə nə buud tééd nyédí njów búúd dí kə kumə tóón nə tóón yí (3.1-4.6). Í ka kə shîn nə məbədə.

Məbədə

¹ Mə Pwôl muud Zembî nyə a féesh nə mə bəg *muud lwámá mə Yésus-Krîst yé, nə mə, nə *mínyon̄h̄ wúsú Timotê, sá wə mə cilə kálaad éga.

² Sá mə cilə bí min̄kəñkə mí ómínyon̄h̄ búúsú búúsú Kolósia wá, omínyon̄h̄ ó abúgúlag nəcé shé bələ búúd ɔ *Krîst. Sóón̄gú wúsú Zembî sáág bí mpaam, kə sá námə nə bi cugəg nə shee.

Pwôl ngə yə Zembî akíba

³ Sá ngə yə Zembî akíba ja jêsh sə ngə jəgula nə nyə shú dán yí, nyə Sóón̄gú mə Cwám̄ba íshé Yésus-Krîst;

⁴ Nəcé sá mə gwág nə bí ngə *búgula *Krîst Yésus íí, bí ngə námə cəel obúgula bəsh.

⁵ Bí ngə sá ntó nəcé bí ngə bwánd nə búgú nə Zembî mə bá yə bí isâ í anyunywaá byêsh nyə á mə bwíg bí gwów yí. Bi a mpu nə bi mə jəlá nə bwánd nə búgú ja milású myá obúbələ, Jɔjɔ Kéel nyə á bwəle wóós bídí yí.

⁶ Ja Jɔjɔ Lâñ wəon̄g í á kumə bídí yí, í á wúmə mpúmə námə nda í ngə wúmə kúl jêsh ná. Í á tééd wúmələ námə jwów bwə á bwəle jaaw bí mpaam mə Zembî yí. Jwów dəon̄gú, bi a wám̄bulə nə mpaam nyəon̄g nyísə búbələ.

⁷ Ipafras muud sá mə búl cəel wə nyə a jígúli bí ntó; a ji shwə wúsú sán̄on̄ sá ngə sêy yé. A ji jilá jísú n̄ñ bídí ngələ sêy nə Krîst shú dán, a ngə sêy mbií á búgúlag.

⁸ Nyə wə nyə á jaaw sá mbií cəelí Shíshim mə Zembî mə yə bí yí.

⁹ Sâ jəon̄g wə í sá ná, tééd jwów bwə á bwiing sá lán wán yí, sá mə də jəgula nə Zembî shú dán ja jêsh nə a yəg bí fəg nə mpúyá á *shíshim shú nə bi mpúg sá jêsh á ngə jii yí.

¹⁰ Ntó, bi mú bə nə ñkul mə kyéy kuú njəon̄d í yə Cwám̄ba gúmə yí, bi mú bə nyə ñkí nywa lámúd məzhíí mēsh, bi ngə sá jɔjɔ mísóólúgú mimbii myêsh, bi ngə nyin̄gə bul mpu Zembî.

¹¹ Sá ngə námə jəgula nə Zembî nə a lálushig bí məzhíí mēsh nə məma ñkúl nyé ántə min̄ji, shú nə bi bəg nə zény kələ shwóg, bi kú lám̄usa ja bí mə bwámá nə məkugulə yí.

¹² Dugá yə Zembî Sóón̄gú akíba nə məshusəg, nyə muud nyə á mə sá nə bi bəg nə ñkul bií dán kəw lá isâ nyə á mə kwəmsa shú búúd bé yí, bwə ngə cugə mən̄kenya mé dí wá.

Yésus-Krîst, amádi á isâ byêsh

¹³ Nyə a tí yíl shé mpəl á məyídúgúd, ntəon̄guli shé Faan mə Mwán yé abábə dí.

14 Mwán yé wəɔŋg wə nyə á balan nə ndí zə tɔ̄ t̄an, yíl shé ményámád yé, a juu ntâg shé *mísám.

15 Nyə á zə lwó buud sâ Zembî jí yí, Zembî múúd cúgə nə ñkul dúg yé. A ji Mwán acúmbâ mé Zembî*, á ntɔ̄ isâ byêsh Zembî nyə a té yí.

16 Nəcə nyádí wə ñkúl má Zembî í á ngə wú†, í ka ngə té isâ byêsh yâ gwôw nə shí yé. Isâ byêsh, nə byəɔŋg í ngə nyîn yí, nə byəɔŋg í ángê nə nyîn yí, tɔ̄ otówe ɔ shwóg wâ məyídúgú, tɔ̄ byəɔŋg bísá nə icwamba yí, nə byəɔŋg í ngə wá buud ményámád yí, nə byəɔŋg í ngə lwó buud mpâl yí, nyə wə nyə a té byêsh, nyə a té byo shú dé nyəméfwó.

17 Nyə á dɔ̄ bwey bæ, isâ byêsh nda fwo bæ; nyə wə ngə shúgal isâ byêsh.

18 A ji lúu á *Dɔ̄, Dɔ̄ í njúl nyə kug nyúul‡. Nyə wə jísá shug lú cɔ̄g ágúgwáan, a ji muud áshúshwóógú bwelélə gwôm; í á s̄y ntó shú ná a bəg shúshwóógú ikóómb byêsh.

19 Zembî nyə a sá ntó nəcə nyə á gwág nywa ná nyəméfwó jíg wə *Kríst ncindí nə ncindí.

20 Zembî nyə a gwág námá nywa ná á nyiŋgə sá ñkwambulə mpédúgá nyə nə isâ byêsh, tɔ̄ byəɔŋg bí wa shí yí, tɔ̄ byəɔŋg bí gwów yí. Nyə á ka nti Mwán yé Kríst zə yə kwolós dí, shwiy dɔ̄ŋg dí wə Zembî nyə a wá mətəla mpédúgá bənôn isâ byêsh yé.

21 Bi bân, bi a shígé dɔ̄ bæ nə wónjgə nə Zembî yág, mitédúgá mín nə bów-bôw mísóólúgá mín mí á sá nə bi bəg mizhízhín myé.

22 Zembî má sá ja gaád ná, shwiy nyúul má Kríst í á yə yí, í sáág ñkwambulə mpédúgá binón nyə, shú ná a bág kə t̄əl bí nyádí míshúd bi njúl minjékɛŋkɛ, kú nə lág, kú nə sá á jumág.

23 Í bá bæ ntó ñkí bi mə nada nə búgə fwámé nada nə bóó, kú fúfug; ñkí bi mə bə kú magulə ná gúl sâ í zəg t̄əl bwándúlə bí ngə bwánd sâ bí á gwág Jɔ̄jɔ̄ Lán dí yí. Jɔ̄jɔ̄ Lán

wəɔŋg wə osóol ɔ məsáal ó Zembî bwé á cúndə shí ga nyêsh yí. Mə Pwól mə ji ngwól sóol məsáal ngə cúndə Jɔ̄jɔ̄ Lán wəɔŋg yé.

Pwól nyə á bul wáduga

24 Mə ngə gwág məshusug ja mə ngə jug shú dán ga. Nəcə jugúlə mə ngə jug mádí nyúúlád yí, mə ngə jusa *incwaw í ntəg nyúúl má *Kríst í jálá nə bwəma nə ndí yí, nyúúl má Kríst nyəɔŋg wə *Dɔ̄ lú óbúgula.

25 Mə á zə bæ sóol məsáal Dɔ̄ dɔ̄ŋgúd nə yələ Zembî nyə á yə mə iséy ná mə bwíiŋgug bí Lán yé wêsh ncindí yí,

26 mə bwíiŋgug bí *ndimba nyə á ngə baagulə shwoó dí ikala í búúd í dúgá cɔ̄, dɔ̄ cɔ̄, dɔ̄ cɔ̄ yí; nyə a mə ka zə wéeshuli byo, lwó míŋkɛŋkɛ mí búúd myé.

27 Nəcə á cɛel ná bwé mpúg bímbí ndimba wəɔŋgú jí nə milwané íkúl ishús dí yí, yuug jé jəɔŋg jí nó: Kríst jisə bídí ícugud; ntó, bi je ngə ji nə búgə ná bi mə bá ji nyádí jiya gúmád.

28 Kríst wəɔŋgú, nyə wə sə bân ngə bwíiŋg yé. Sə ngə bwíiŋg sə ngə sá ná muud yêsh sáág ncə, sə ngə lwó muud yêsh sâ í jálá nə s̄y yí. Sə ngə sá iséy byəɔŋgú nə bímbí lú fúg dēsh sə bí nə ndí yí, nəcə í jii ná sə sáág ná muud yêsh mə bá t̄əw mísh má Zembî dí yé fífəg búgád.

29 Shú dɔ̄ŋg wə mə ngə líduga nə cúná yí, mə ngə cúná cúná jəɔŋgú nə ñkul má Kríst í ngə nyîn mádí cɔ̄g dí yí.

2

1 Mə ngə bul jii ná bi mpúg ná mə ngə cúná məma cúná shú dán, nə shú ókrísten wâ Ləwdisé, nə shú bóólúgá bēsh bwé abwélé dúg mə wá.

2 Mə ngə cúná shú ná milâm mí səlɔ̄g bwo shí, ná bwé célagí, cɛelí jəɔŋg í sáág ná bwé búlɔ̄g bæ leedyá; mə ngə námá cúná shú ná bwé bíig ibwádán múúd mə dɔ̄ bii ja fúg í mú nyə lwándúlá yí, bwé mú mpu ndimba Zembî nyə á ngə ná baagulə shwoód yí, ndimba wəɔŋgú wúsə: Kríst.

1:15 Yuá 1.18; 2Kr 4.4; 1Tm 6.16; Heb 1.3 * 1:15 **Mwán acúmbâ:** Ciyá ni í ngə lwó mfíi Yésus jí nə ndí yí, kú bæ fwo-byél. 1:16 1.13; Yuá 1.3, 19; Heb 1.2 † 1:16 Yésus wə nyə á ngə wéeshuli ñkul má Zembî, ngə té isâ nə ndí. 1:17 Yuá 1.1; 8.58 1:18 lúu á Dɔ̄: 2.19; 3.15; Ifz 1.22-23; **muud áshúshwóógú:** Mís 4.2; 26.23; 1Kr 15.20; Mbú 1.5 ‡ 1:18 Námá nda lúu í dɔ̄ yə nyúul cɔ̄g í dúgá lwó nyúul məzhíí ná, a ngə yə Dɔ̄ dé cɔ̄g, a ngə lwó bwo məzhíí. 1:19 2.9-10; Yuá 1.16; Ifz 1.23 1:20 Rom 3.25-26; Ifz 1.9-10, 21; 2.13-16 1:21 Rom 5.10; Ifz 2.12-13; 5.27 1:23 2.7; Ifz 3.17; 1Tm 3.16; Heb 3.6 1:24 2Kr 1.5; 11.23-29; Ifz 3.13 1:25 Ifz 3.1-3 1:26 2.2; 4.4; Ifz 3.6 1:27 gúmád: 3.4; Rom 5.2; Ifz 1.18 1:28 Ifz 4.13 1:29 Ifz 3.20; Flp 4.13 2:2 1.26-27; Ifz 5.2 2:3 Mik 2.4-5; 1Kr 1.24, 30; Ifz 3.19

3 Nji nyádí wá múúd jí nà ñkul kwey sá jêsh í dúgyá nà fəg nà mpúyá yí.

Pwôl ngə kéwəli obúgəla

4 Mə ngə ci ntáni shú ná muud nda zə nə jə mbúlə kaand zə shiig bî.

5 Mpugá nə, tɛɛm bə ná mə cugé nŭŋ bídí, *shishim wâm wí nŭŋ; mə jí nə məshusug nə ngələ dúg ná bí ngə mpu táág isâ bídí ícug dí, búgá bí ngə *búgəla *Kríst yí í təl ná shîm.

6 Ná ndeé, nda bí á mə lág Kríst Yésus nə nyə wə jí Cwamba wán ná, cugəgá cug í lwó ná bí bí buud bé yí.

7 Bi é cugə ntó bi mə nada nə nyə, bi ngə magulə nji sâ í ngə zhu nyádí yí, bi ngə kyey nə búgá jín nji nda bwə á jígəli bí ná, bi dúgə bul lə mánywa bwə sá bí má.

8 Bi ó bəy ná muud zəg nə dúl váál mbeé faasúlə íciyá zə sá ná bi gwágúg nji nə nyə, mbeé məshügə wə məni. Məshügə məəŋg mə ngə ŋwa ñkul íjâm nə ijag dí, nə míshishim mí ngə kyey nə isâ yâ shí ga myáád*, kú bə wə Kríst.

9 Nəcé Zembî nyəmɛfwó njul nyúúl mə Kríst dí ncindí nə ncindí.

10 Kríst wəəŋg dí wə isâ í ngə zhu bí shú ná bi bəg lwándúlá məzhíí mēsh yé, nyə muud mə jwú nə isâ yâ məyídúgú í ngə wá buud mányámád yí, nə byəəŋg í ngə lwó buud mpəl yí.

11 Bi a síya wán ábiwáág Kríst dí kwoŋəd; mbwə mə múúd dí í á sâ bí nyə. Nyāŋ nyə á zhu wə Kríst, nyə a yíl ñkul *mísəm mí á də bə nə ndí bídí mílâm dí yí.

12 Ntó jí nə duwanúlə bí á duwan yí, bínón Yésus bi á dəw, bínón mu gwŭm. Jí ntó nəcé bi a búgəla ñkul mə Zembî í á gwúmushi Yésus yí†.

13 Ná ndeé, nə iwushí bí á də wush yí, nə bələ bí á bə kú nə ábiwáág yí, í á sá ná bi bəg mimbimbə. Nji, ja gaád hí, Zembî mə nyiŋgə

yə bínōŋ Kríst cug, a mə jímbal shé iwushí byēsh.

14 Nyə a mə yíl micilyá mí á ngə lwó ná shé á jag sá myá. Micilyá myəəŋg wə mí á də bə nə məmpəndí mə á də bwaagulə sə məbɛɛ má. Nyə a mə bwambələ myo kwolós dí, caam myo.

15 Isâ yâ məyídúgú í ngə wá buud mányámád yí, nə byəəŋg í ngə lwó buud mpəl yí, Zembî nyə a mə déég byo ñkul dəəmb nyāŋ, a ngə julə kə nə byo mbaadə nə mbaadə tām buud, ngələ lwó ná í mūsə mikwám myé.

16 Ntó, muud nyə ajəláyé nə cígə bí iwushí shú sá í dúgyá nə dəg nə məŋgul yí, ñkí ntāg sâ í dúgyá nə zaŋ mácúwo mə mbyól ñkí osábaad yí.

17 Məcɛɛ mə isâ íni mə á bə nji tāŋ nda shishîm í á ngə lwó ná isâ í ngə zə yí; nji, wə Yésus-Kríst wə fwámé isâ bísə yé.

18 Muud nyə ajəláyé nə kənd bí koogú nə ijwad nyúúl í məshügə, nə ngələ yə *wəéŋgəles gúmá. Buud bwə sá mísóólúgú myəəŋg wá bwə də bul wá lúú isâ bwə də dúg mántamád yí, bwə ñkēny mányúul ntó cwūd, í njúl ná milúú myāŋ wə mí ngə fwə mitədúgá myāŋ.

19 Bwə ánádáyé nə Kríst. Í njúl ná, nyə muud jí lúú yé, nyə wə ngə wíl kug nyúul wēsh, a ngə námə mpu táág ísəy í məbwəq mə nyúul nə misəsagə, shú nə nyúul í wíyúg váál Zembî mə céel yí‡.

Cug mə krísten

20 Bínōŋ *Kríst bi á yə, shwiy dəəŋg í á mə sá ná bi béegyág nə bów-bôw *míshishim mí ngə kyey nə isâ yâ shí ga myá. Ká nəcé jí bí ngə ná cugə nda buud ə shí ga yí? Nəcé jí bí ngə magulə ná bwə ngəg nə yímbəli bí nə məmpəndí mäsə ná:

21 Ci wo kú ŋwa sá ga! Ci wo kú də jini! Ci wo kú kúnya nə jími!

2:4 2.8; Rom 16.18 2:5 1Kr 5.3 2:7 1.23 2:8 1Tm 6.20 * 2:8 *míshishim mí ngə kyey nə isâ yâ shí ga myá*: Ofeshe ə Kálad Zembî bēsh bwə cúgə bul bə cāŋ ngwūd na ciyá níid. Sə bāŋ sá ngə ci ntáni nəcé sə mə dúg ná Pwôl ngə ci məŋkul mə dá ngə jwú nə muud shí ga dí té nyə afwóyé magulə Yésus-Kríst yí. Bóól bwə ngə ci ná jisə «isâ í á tééd shí ga yí». Dúgúg námə Gal 4.3, 9. 2:9 1.19; 2.15, 20; Ifz 1.21 2:11 Ifz 2.11 2:12 3.1; Rom 6.3-4; Ifz 1.19-20; 2.6 † 2:12 Sə bí nə ñkul féég na ná «bí ngə búgəla ná ñkul mə Zembî í á gwúmushi Yésus yí í mə yíl bí mányámá mə mísəmád». 2:13 Ifz 2.1, 5 2:14 Ifz 2.15-16; 1Pr 2.24 2:15 2.9-10 2:16 Rom 14.1-6 2:17 Heb 8.5 2:18 Ifz 1.21 2:19 1.18; Ifz 4.16 ‡ 2:19 Váál lúú í də wíl kug nyúul, də námə mpu táág ísəy í məbwəq mə nyúul nə misəsagə yí, ntó námə wə Kríst muud jí lúú yé ngə wíl Də lú obúgəla dēsh ncindí yé. 2:20 2.9-10; Gal 4.3-5, 9 2:21 Iza 29.13; Mat 15.9; 1Tm 4.3; Heb 13.9

22 Məmpəndí mənɪ mə ŋgə dɔ́gya nə isâ bísə ná, wó ká shîn balan nə jân, í shîn yí. Məsə nji mæcɛɛ nə minjígúlá myá buud.

23 Məmpəndí mɔɔŋgú mə ŋgə jígúli nə muud sáág míl mísóólúgú bwə á mə ŋgə wá yəbád myá, yə wəéŋgəles gúmá, səl mánýúúl shí, cûg nyúúl. Minjígúlá myɔɔŋg mí ŋgə bə nda mí ŋgə yə buud fwámé fúg, nji í njúl ná mí cúgə nə ŋkul sá nə muud mpúg máánd íyéesh yâ lám yé.

3

1 Ŋgaá bi mə mpú ná binónj Kríst bi a gwûm? Ntó, ŋgəgá nə sɔ́ isâ í dɔ́gyá nə cug á gwów kúl Kríst njúl Zembî dí mbwə mæncwûm yí.

2 Wágá milúú isâ í dɔ́gyá nə cug á gwów yíid, kú bə byɔɔŋg yâ shí gaád.

3 Nəcé, binónj Kríst bi á yə, cug jín jísə shwoód wə Zembî kúl Yésus jísə yí.

4 Ja Kríst muud jí cug jín yé mə bá zə lwóya nyúúl yí, binónj mə bá nyîn, bi ŋgə námə ŋkənwə nda nyə.

5 Nda jí ntó ná, ŋgəgá nə gwílya ijâm bín yâ cug á shí ga; ntó jí nə isâ nda jaŋga, nə misóólúgú mí ádudanâ, nə iyéesh í ayíyáág, nə bów-bów íyéesh, nə yéesh mábii, nəcé yéesh bálə nə məbii jísə yələ ŋkúmba zembî áyadúg gúmá.

6 Bów-bów isâ íni wə í də sá nə mpimbə mə Zembî í bíig buud ɔ́ málwə.

7 Kuú njɔɔnd wán í á bə námə ntó ja bí á də ná bɛ isâ byɔɔŋg yág yí.

8 Nə ndéé, ja gaád íí, myáásugá isâ byɔɔŋg: myáásugá impimbə, nə dúlə nyada, nə gwɔ́lə lám, nə məlwíy, nə dúlə cúwal ícúwálí-cúwali.

9 Kúgá ná də bwiŋgya íjɔ́ɔ́ mpédúgá nyín, nəcé, nda múúd mə də yíl káándé ná, bi a mə yíl mbií múúd bí á də fwo də bə yí nə misóólúgú myé myêsh,

10 bi a mə bwáád kukwuməga múúd ágúgwáan. Mbií múúd wɔɔŋgú, Zembî mə də sá nə í nyíngəg ŋgə bul bə gúgwáan ŋgə bɛɛla nyə muud nyə á té nyə yé. A də sá ntó shú nə buud bwə mpúg nyə váál í jéla yí.

11 Na músə ná, muud nda ná nyiŋgə də bə nə tédúgá nə mwâ Garêk wə éga, mwâ *Yúden wə éga, ŋkí nə nyíga nyə a síya ábiwáág, nyíga nyə a shígé síya; nyíga nyə ampúyé cug, nyíga jí jool; lwaá wəga, falí muud wə éga. Mbð, bini í cúgə ná nə mfíí, nji Kríst wə jí nə mfíí, a njul ntâg múúd yêsh ŋgə *búgəla yé lámád.

12 Ntó jí nə Zembî nyə a mə féesh bí, nyə a mə sá nə bi bəg minjékənkê mi búúd, á bul cɛel bí. Ntó, bwáádúgá mbwéedí ágúgwáan, ntó jí ná: bí gwág búúd cey lámád, bə nə jə lám, muud kú bwelə ŋkény nyúúl, də bə nji lám nə shee, kú nə milámusa.

13 Dugá bə nə jísəw mpédúgá nyín. Ŋkí ŋgwól *mínyɔŋgə woó mə byaagulə nə wo, wo juu nyə námə nda Cwámbe nyə a juu bí ná.

14 Sâ í ká bul bə wə cɛelí; gwə wə í é sá nə bi mpúg bə leedyá.

15 Kríst nyə a jôw bí zə sɛɛŋg búmbə ŋgwúd shú nə bi cúgəgí mpwogé mpédúgá nyín. Ságá nə mpwogé wɔɔŋg lwándúg bí mílámúd. Dugá lɔ́ mánywa.

16 Ságá nə Kéel mə Kríst í lwándúg bí mílámúd nə cwóó; dugá yéya mínjígúlá, bí də sá nə nyíga kéwali nyíga, nyíga kéwali nyíga nə fug nyín nyêsh; bi dúgá sey ósôm nə miŋgwa nə isusa yâ Zembî. Dugá sey byo nə lám wêsh, bi ŋgə lɔ́ Zembî.

17 Nə iciyá bí mə cí yí, nə isâ bí mə sá yí, dugá sá byêsh jínə mə Cwámbe dí, bi dúgá lɔ́ Zembî Sóóŋgú kwonj yéd.

Cug á mpédúgá okrísten

(Ifz 5.22-33; 6.1-9; 1Pr 2.18-25; 3.1-7)

18 Budá ɔ́, maguləgá nə ogwúm bín bwə jwúg nə bí. Ntó í jéla nə buud ɔ́ Cwámbe yé.

19 Budúm ɔ́, cɛeləgá budá bín, nda də ŋwa bwo nə ŋkúd.

20 Yé bwân, ságá obyəl bín məgwág məzhií mêsh, ntó jí jə sá mísh mə Cwámbe.

21 Yé ósóŋgú, kúgá də sá nə bwân bín bwə dúg gwág ízhuné, mənýúul mə á bá tag bwo.

22 Yé osóol ɔ́ mäsáal, ságá omása bín bâ wa shí mishwun məgwág; kú bə nji ja bwə ŋgə dúg bí yí, í á bá bə nda bí ŋgə sɔ́ nə bi nyínúg

3:1 2.12; Ifz 1.20 3:2 Mat 6.33 3:3 Rom 6.4; 2Kr 5.14 3:4 Gal 2.20; Flp 1.21; **ŋkənwə:** 1.27; Flp 3.21; 1Kr 15.43; 1Yn 3.2 3:5 Gal 5.19-21 3:5 Rom 6.6, 11; Gal 5.24; Ifz 4.19; 5.3 3:6 Ifz 5.6 3:7 Rom 1.18; Ifz 5.8 3:8 Ifz 4.29; 5.4 3:9 Ifz 4.22, 25 3:10 Mat 1.26-27; Ifz 4.24 3:11 2.11; Gal 3.28; 1Kr 12.13 3:12 Ifz 4.2-4 3:13 Ifz 4.32 3:14 Ifz 5.2 3:15 1.18, 20; 2Kr 13.11; Ifz 1.23; 4.4 3:16 Ifz 5.19-20; Heb 13.15 3:18 Ifz 5.21-6.9

mísh má búúðad. Sága bwo mægwág næ lâm ñgwûd, váál í yé Zembî gúme yí.

²³ Sâ jêsh bí má sá yí, bí sá sóólúgá í ñgá wú lám dí cwú yí, nda sá má cí ná bí ñgá sá shú má Cwámbe, kú bæ shú búúð.

²⁴ Dugá sá ntó bí ñgá mpu ná Cwámbe má bá yə bí kəw lú ísâ nyə á má kwəmsa tâñ myəna shú búúð bé yí.

²⁵ Nəcə muud yêsh má sá ólíñgî yé má bá ñwa myəna myâ olíñgî bé, na jî kú ná susaalê.

4

¹ Yé omása, balanugá næ osóol ə mäsáal bún váál dúsú tátəlí kú næ ñkwíílí yí, mpugá ná bí bí námə næ Mása jon dí.

Pwól mə cwíny ókrísten (Ifz 5.14-17; 6.18-20)

² Dugá jəgula næ Zembî ja jêsh, wágá lúu cínəngú bí dúgá yə nyə akíba.

³ Ngəgá námə jəgula næ Zembî shú dúsú ná a júwug mpumbé shú kéel sé ñgá bwiing yé ná mə bwiingug *ndimba má *Kríst, sâ í má sá ná mə kəg mímbwug dí yí.

⁴ Ngəgá næ jəgula námə næ Zembî shú ná mə bwiingug kéel dəəngú ná sán sán nda í jî ná mə sáag ná.

⁵ Buud bwé cúgə *Də dí wá, bí ó də bæ næ fəg ja í wós ná binəñ bəg yí. Mpugá balan næ məfwála məəng məsh.

⁶ Iciyá bín í dúg bæ ja jêsh ñjî iciyá í mpaam, ñkí nywa nda bwé ámə wá ca, shú ná bí dúg mpu bəsa næ muud yêsh váál í jəla yí.

⁷ Mwááñg Tishik má búl cəel yé, sóol məsáal mə Cwámbe, sóol məsáal abúgúlág, nyə e bá jaaw bí ísâ byêsh í dúgyá næ mə yí; a jisə shwé waamá sá ñgá sêy næ Cwámbe yé.

⁸ Mə ñgá bul ntí nyə ná a zəg lwó bí cé só tál yí, zə səl bí mílám shí.

⁹ Mə má ntí bá *mínyəñê waamá abúgúlág má búl cəel yé, Onezím, mbyágá á ññ bídí. Bwé é zə jaaw bí sá jêsh í ñgá cə káadé yí.

Məbádá

¹⁰ Aristárug muud sá jî mímbwug dí yé ñgá bəda bí, təə Márkus mínyəñê mə Barnábas;

nyə wé mə á ntí bí məkál ná: «A ká zə ññ, bí ə ləg nyə váál í jəla yí».

¹¹ Yésus jî næ dúl jínə ná Yustos yé ñgá námə bəda bí. Mpédúgá *Oyúden bwé á má *búgula Yésus wá, ñjî ólól óñi wé sənəñ ñgá séy Faan má Zembî wá; bwé á má bul wá mə ñkul lámúd.

¹² Ipafras, mbyágá á ññ bídí ñgá námə bəda bí. Sóol məsáal mə Yésus-Kríst wəəngú nyə aŋgə næ yəw gwánalə shú dún májəgula méed. A ñgá jəgula ná bí tówúg búgəd ná shím, bí bəg okrísten bwé á má lal wá, bí dúgá bæ cún ja jêsh næ sâ Zembî ñgá jî ná bí sáag yí.

¹³ Mə ñgá bwiing lán yé ná a ñgá bul ñwa ñjugú shú dún næ shú bəəng wá Ləwdisé, næ bəəng wá Ierapolis.

¹⁴ Lúkas, jwówuda má búl cəel yé ñgá bəda bí, təə Démas.

¹⁵ Bí ə bədá sé bwááñg wá Ləwdisé, bí bəda námə Nemufá, næ Də í də səəngya nyódí ñjów yí.

¹⁶ Ja bí má bá shín lə kálad éga yí, bí ə bá kənd Də á Ləwdisé nyə, bwé ó bá lə, bí ka námə bá lə nyəəng mə bá wú bí wu yé.

¹⁷ Cígá næ Arship ná a kwéembug séy Cwámbe nyə á yə nyə yí, shú ná a sáag gwo váál í jəla yí.

¹⁸ Mə Pwól má cilə bí məbədá méga næ mbwé wám: Bí ə tédúgá ná mə jî mímbwugəd. Zembî ké sá bí mpaam.

3:24 Ifz 6.8 3:25 Zhk 2.1 4:1 Ləv 25.43 4:2 Rom 15.30; Ifz 6.18-19 4:2 Flp 4.6; 1Te 5.17 4:3 Rom 15.30
 4:4 1.26 4:5 Ifz 5.16 4:6 Ifz 4.29; 1Pr 3.15 4:7 Tishik: Ifz 6.21-22 4:9 Onezím: Flm 10-12 4:10 Aristárug:
 Mis 19.29; 20.4; 27.2; **Márkus:** Mis 12.12 4:12 Ipafras: 1.7; Flm 23 4:14 Lúkas: 2Tm 4.11; Flm 24; **Démas:** 2Tm 4.10
 4:15 Ləwdisé: Mbú 3.14 4:17 Arship: Flm 2 4:18 1Kr 16.21; Ifz 1.1; 3.1

Kálaad ashúshwóógú Pwôl nyə á cilə buud ó Tesaloníka yé Isâ í dúgyá nə kálaad ashúshwóógú mə Pwôl shú Tesaloníka yí

Ja Pwôl nyə á ngə sá njəond yé ábeé yí, nyə á kumə Tesaloníka a ngə zhu Filipí. Ja jəng wə nyə á fwə Də á cínəng yí. Nji, Oyúden bwə á læl zə fəm nyə, obúgula bwə mú sá nə bá Sílas bwə túbúg ibulú ibulú kə Berê. (Mis 17.1-10).

Nə ndéé, ja Pwôl bənəng gwoong jé bwə á bə Atên yí, nyə á kənd Timotê nə a kág dúg nda mísəon ngə bə Tesaloníka ná. Timotê nyə á ka kə, a mú nyiŋgə, kə bwəma nə gwoong Kərênt. A mú jaaw Pwôl nə obúgula wə Tesaloníka bwə ngə kə nə búgə shwóg, nji, básə nə bíl ísâ bwə ngə cəel mpu yí. Pwôl nyə á ka cilə bwo kálaad éga.

Sá bí nə ŋkul ci nə kálaad wəngú ji nə mənkwəw ntúga:

- (1) Pwôl mə yə Zembî akíba nəcé məkál á mə bii má mə lwó nə obúgula wə Tesaloníka básə nə kuú njəond í jéla nə bə yuug yí.
- (2) A nyiŋgə báágulə jaaw bwo iséy nyə á tééd yí, a ngə ntág cəel nə bənəng bwə nyiŋgəg dúgya (1.1-3.13).
- (3) A bándulə bwo nə bwə wáág ŋkul nə ngələ kwambulə kuú njəond wəŋ (4.1-12).
- (4) A mú námə ka jíguli bwo sá í dúgya nə shwi yə zíyé mə Yésus-Krîst yí (4.13-5.11).
- (5) A ka kə shínal kálaad nə baalé məcwûn nə məbádá (5.12-28).

Məbádá

¹ Mə Pwôl wə mə cíl bí kálaad éga, sənəng Silvê nə Timotê. Sá mə cilə bí *Də á Tesaloníka, Də dúsə Də mə Zembî Sónəngú bá

Cwáməba Yésus-Krîst yí. Zembî kə sá bí mpaam, kə sá námə nə bí cúgəg nə shee.

Obúgula wə Tesaloníka bwə á bə nə fwámé búgə

² Sá ngə yə Zembî akíba ja jêsh shú dán bi bêsh, sá anğê nə bwelə yəw ngələ wə bí mājəgula măsúd.

³ Sá ngə bul téduga bí mísh mə Zembî Sónəngú íshéd nəcé: búgə jín í cúgə ná á shílóg; cəelí jín nda bə á shwánág; bwándulə bí ngə bwánd Cwáməba íshé Yésus-Krîst nə búgə yí wúsə álal-ŋkul.

⁴ Yé bwááŋg Zembî mə cəel wá, sá ngə téduga bí ntó, sá ngə mpu nə Zembî nyə a féesh bí.

⁵ Jí ntó. Jəjə Kéel sá á ngə bwiiŋg bí yé nyə a shígé bə nji iciyá í mpu; Nkəŋkê Shíshim nyə á ngə lwándulə iciyá byəngú nə ŋkul mə Zembî, sá ngə *búgula nə milám mísú myêsh. Kuú njəond sá á ngə kyey yí, í á bə shú mənnywa mán, bi a shí dúg wə.

⁶ Bi a dúg, bi mú námə sá nda sá, sá námə nda Cwáməba, bí lág Jəjə Kéel nə məshusəg mə á ngə zhu wə Nkəŋkê Shíshim má, í njúl nə bí á bə *íncwaw í ntəg dí nə liid.

⁷ Sâ jəng í mə sá nə obúgula bēsh wə Masedwân nə bəng wə Akayî bwə mú də ŋwa yuug nə bí.

⁸ Kéel mə Cwáməba í á mə lás nūŋ bídí nda kwólón; lâŋ í mə kyey kúl jêsh nə bí mú fwámé óbúgula ó Zembî; mə ngə ci nə kúl jêsh, kú ná bə nji Masedwân nə Akayî. Í cúgə ná nyiŋgə bə sá sá bwíŋgug.

⁹ Jí ntó. Buud bwáméfwó bwə ngə jaaw nda bí á mə lág sá fwámé lág ná; nə bí a mə yíl milám ózembî ó áyadúg dí, kənd wə Zembî shú nə bí séyúg nə Zembî jí fwámé Zembî yé, Zembî á kuwô.

¹⁰ Bwə ngə námə jaaw nə bí ngə bwánd Mwân yə ná a bá zhu gwôw, Mwân yé Yésus nyáméfwó nyə a gwúmushi yé, nyə wə nyə a mə sá ná shé fáámugí nə mpimbə mə Zembî.

2

Iséy Pwôl nyə á sēy Tesaloníka yí

1 Bwaanɔ, nɔ́aá ná biméfwó bi mæ mpú ná njɔɔnd wúsú sá á zə bídí yí í áshíge bæ ná sá á fanda zə nɔ́a kye y ntó?

2 Bi mæ mpú ná sá á zə wóós bídí sá mæ fwo bul jug, sá á bwəma nə cúgá Filipí. Nji, Zembí wúsú nyə á yə sá inkanj í á jəla yí. Inkanj byɔɔng wə í á sá ná, mizhízhíj mí á tɛem nɔ́a lumbali nə sá məzhií mēsh íí, sá báá sá á nɔ́a námá bwiing bí Jɔjɔ Kéel mæ Zembí.

3 Bi mæ jəlá nə mpu cínɔng ná sá a shíge nɔ́a bwiing bí Kéel dɔɔngú nə mitédúgá mí íwushí, sá áshíge nɔ́a sêy nə milám mímbá, kú sá ísêy í mákəj.

4 Í yidá bæ ná, Zembí nyə á fwo faas sê ná ndeé a mú magulə sê, a mú yə sá Jɔjɔ Kéel ná sá kág nɔ́a bwiing. Ntó, lésú sá á nɔ́a lás yí, sá a shíge nɔ́a lás wə mbií á ná buud bwé fáágug sê; sá á nɔ́a yida lás mbií á ná Zembí gwágúg sê nywa, nyə muud mæ dæ dúg mitédúgá myá milám yé.

5 Haaw. Bi mæ mpú ná sá a shíge bwelc jwángulə múúd nə iciyá í mpu, sá nda sá mísóólúgá mí ncwanɔ́a, Zembí ji wúshined.

6 Sá áshíge nɔ́a sɔ́ gúmá tɔɔ bídí, tɔɔ bóól búud dí.

7 Í njúl ná sá á shí bæ nə zhií ná sá zəg lwó bí mpəl. Nɔ́aá nə *buud ɔ lwámá ó *Křst bí nə nɔ́kul lwó búud mpəl? Nji, sá á yida nwa bí nə lám mácey nda nyɔɔngú mæ nɔ́kanɔ́gúlə bwān yé.

8 Mətag mɔɔng mæ á sá ná, sá á tɛem yə bí Jɔjɔ Kéel, sá á nɔ́a jii jíg ná sá mæ yə námá bí ícug bísú yá sá méfwó, nəcé bi á shín zə bæ sá wəalám.

9 Bwaanɔ, nɔ́aá bí nɔ́a téduga wádúgálə sá á nɔ́a wáduga sêy yí. Sá á nɔ́a cúndə bí Jɔjɔ Kéel sá méfwó sá dúgá sêy bulú nə mwásé shú ná tɔɔ muud nɔ́gwúd nə nɔ́gwúd nda nɔ́kəny mbag wúsú.

10 Bí bí owúshined, Zembí námá wúshined ná kuú njɔɔnd sá á nɔ́a kyey nə bí obúgula yí í á bæ kuú njɔɔnd Zembí mæ céel yí, kuú njɔɔnd á otútəlí, nda nə sá á jumúg.

11 Bi mæ mpú námá ná sá á nɔ́a nwa muud yésh a bídí nda sóɔngú mæ dæ nwa bwān ná.

12 Sá á dæ cwíny bí, dæ ləl bí mənýúul, sá dæ báásulə bí ná bí kyéyug kuú njɔɔnd Zembí mæ céel yí. Bi mæ jəlá nə cugə ntó nəcé Zembí nyə á jəw bí ná bí bág buud ó Faan dé, nwa dán kəw nyádí gúmád.

13 Sá nɔ́a námá yə Zembí akíba nə gúl sá; jí ná, ja bí á gwág Milású mí Zembí sá á bwiing bí myá, bí á lág myo nda mísə ná. Bi a lág myo ná mísə Milású mí Zembí, kú bæ kéel yá buud ɔ shí ga. Milású mí Zembí myɔɔng wə mí nɔ́a sêy bí obúgula dí ícugud.

14 Ná ndeé bwaanɔ, bi a mæ sá námá nda mædɔ́ mæ Zembí mäsé Yudéa mæ nɔ́a bɛ Yésus-Křst má. Buud ó lɔɔm bán bwé á mæ námá wáám bə nə ífəmuga námá nda *Oyúden bwé á wáám mædɔ́ mɔɔngú nə ífəmuga ná.

15 Oyúden bɔɔng bwé á gwú Cwámba Yésus-Křst, bwé gwú *buud ɔ mícúndá, bwé á jág námá bul wáám sá nə ífəmuga. Zembí nyə anɔ́e nə gwág bwo nywa, bwé nɔ́a lumbali nə buud bēsh.

16 Bwé nɔ́a ntágulə sê ná sá nda bwiing íkúl ishús Jɔjɔ Kéel, bwé acéélé ná íkúl byɔɔng í dúgúg cug. Sálə bwé nɔ́a sá ntó yí, bwé nɔ́a casulə *sám wáj ná í bág ncindí. Bwé á mæ ka bwəma nə mpimbə mæ Zembí.

Pwól na yéesh ná a ká dúg ókřstɛn wā Tesaloníka

17 Bwaanɔ, sá bān jisú kóómb di, tɛem bæ ná sá á mæ béégya nə bí fúfwálá mísh mäsú nda ná dúg bí, milám mísu myáá mí leedyá nə bí. Ntó, nda sá á bul bæ nə məma yéesh ná sá nyíngəg dúg bí ná, sá á nɔ́a yáág ná sá mæ zə núj bídí.

18 Bábálé sá á mæ yáág nɔ́kí ja nɔ́gwúd nɔ́kí ija íbá ná sá mæ zə dúg bí, ná ndeé mæ Pwól; ká, *Sátan nyə a mæ ntágulə ná sá nda zə.

19 Ye bí ampúyé ná bí wə nɔ́a sá ná sá nɔ́gə nə bwánd Cwámba Yésus nə búgá? Nɔ́aá məshusug mäsú mæ nɔ́a zhu bídí? Bi wə jí *túm gúmá sá mæ bá nɔ́a bəgəwa ná ndí Yésus dí míshúd ja á bá nyíngə zə yí.

20 Mpugá ná bí wə bí sá sá gúmá, bí wə bí sá sá məshusug.

3

Pwôl nyə á kənd Timotê Tesaloníka

¹ Zhúgúlá zhúgúlâ, nda sá áshígé ná nyingə jíswə ngəlé ji nda gwáduga bî ná, sá á dúg ná í nywa ná sá lúgúg fwó Atên.

² Sá mú nti *mínyonhú wúsú Timotê muud bá Zembî bwə ngé námə sêy séy bwiingúlə Jɔɔɔ Kéel yé. Sá mú nti nyə ná a zág sá ná bi bág nə inkáŋ búgə jínád, zə cwîny bî.

³ Haaw. Í á jii ná bi bág nə inkáŋ búgə jínád shú ná məntágula mə nda tí múúd məkuú shí. Biméfwó bi mə mpú ná məntágula məni məsə dúsú kəw Zembî nyə á yə sá yí.

⁴ Ngaá ná ja sá á bə nûŋ bídí yí sá á shí bwey ngə jaaw bí ná sá é bwəma nə məntágula? Ntó námə wá í mə bə éga, bi mə mpú ntó.

⁵ Ná ndeé, nda méé mə áshígé ná nyingə jíswə ngəlé ji nda gwáduga bî ná, mə á nti Timotê ná a zág wámwələ nda bí ngə cugə cug búgə jín ná. Mə á ngə beemb ná Mása məbwəbúlán nyə a bá bwówələ bí ná ndeé njugú sá á nywa yí mú yə íyíy-yíy.

⁶ Ná ndeé, Timotê mə wóos wa wúlə nûŋ bídí. A mə zə nə sá jɔɔɔ məkəl ná bí ngə ná kə shwóg nə búgə jín nə cəelí jín. A jaaw námə sá ná bí ngə ná téduga sá tédúgálə ányunywaâ, bi njúl nə məma yéesh ná bi mə dúg sá, nda sá bí námə nə yéesh ná sá mə dúg bí ná.

⁷ Gwá wá jí ná, bwaanɔ, məfúfə nə məbwəbúlán mə tɛɛm ngə ntágulə sá, mənyúúl mə mə bul nyingə lal sá nə gwádúgálə búgə jín.

⁸ Sá mə nyingə cugə ja gaád nəcé sá mə gwág ná bi mə nada nə Cwám̄ba.

⁹ Sá bí bul bə nə məshusug nə bí mísh mə Zembî íshéd, nda ná mpu bímbí sá bí nə ŋkul yə nyə akíba yí.

¹⁰ Sá ngə jəgula nə Zembî ntɔ mìnji. Bulú nə mwásə sá ngə jəgula ná shé nyíngəg dúgya, sá zág lwándulə sá í ngə ná fúfə bí búgə dí yí.

¹¹ Sónngú íshé Zembî nyəməfwó bá Cwám̄ba íshé Yésus bwə sáág ná zhií zələ nûŋ bídí í bág sá ná wan wan.

¹² Bí ngə ciila mpédúgá nyín, bi ngə námə cəel bóól búúd bēsh. Cwám̄ba sáág ná cəelí jɔɔŋg í ngəg nə yáág yáágúg námə nda cəelí sá ngə cəel bí yí.

¹³ A sáág ná milâm mí bág nda ŋkúŋkulə bî, bi bág bə nə kuú njɔɔnd Zembî mə cəel yí, kú nə sá á jumúg mísh mə Sónngú íshé Zembî dí ja Cwám̄ba íshé Yésus bənŋ buud bə bēsh bwə bá zə yí. Amɛn.

4

Fwámé kuú njɔɔnd

¹ Ná ndeé bwaanɔ, sá á shí lwó bí kuú njɔɔnd Zembî mə cəel yí, bi mú námə ngə kyey wə. Ná ndeé, kəgá nə kuú njɔɔnd wɔɔŋg shwóg ngə yáág yáágúg; sá ngə bándulə bí ntó jínə mə Cwám̄ba Yésus dí.

² Bi mə mpú məcwûŋ sá á cwîny bí nə ŋkul mə Cwám̄ba Yésus má.

³ Ŋkúmba sá Zembî ngə jii yí jí ná bi cágəg mbií á cəel yí. Kwanzugá jaŋga.

⁴ Muud yēsh cágəg nə nyúúl nyé* mbií Zembî mə cəel yí, nywa nyə nə məjilə;

⁵ kú bɛ bów-bów íyéesh nda buud bwə ampúyé Zembî wá.

⁶ Muud nda nyúg *mínyonhú na sá níid, nda ntɔ mìnji. Nəcé Cwám̄ba mə dɛ kunda búúd ísá íníid; sá á shí bwey dɛ jaaw bí ntó, sá ngə námə nyingə báásulə jaaw bí ntó.

⁷ Mpugá ná njúwúlú Zembî nyə a jəw shé yí í áshígé bə ná shé ngəg nə kə shwóg ngə sá ísá í ádadanâ; í á yida bə ná shé cágəg mbií á cəel yí.

⁸ Ná ndeé, muud mə bán məcwûŋ mágə yé nyə abáné múud, á ban Zembî muud ngə yə bí Ŋkəŋkə Shíshim yé.

⁹ Shú sá í dúgyá nə cəelí á mpédúgá omínyonhú yí, í ajíyé nə mə cíləg bí, nəcé mə mpú ná Zembî nyəməfwó nyə á mə jíguli bí nda bí mə jəlá nə ciila mpédúgá nyín ná.

¹⁰ Bí ngə ntág námə bwey lwóya cəelí jɔɔŋgú nə omínyonhú ó íshé bēsh wá Masedwân yēsh. Bwaanɔ, sá mə bándulə bí ná bi kəg nə cəelí jɔɔŋg shwóg ngə yáág yáágúg,

3:1 Mis 17.15 **3:2** Timotê: 1.1 **3:3** Ifz 3.13; 2Te 1.4; 2Tm 3.12 **3:4** Mis 14.22 **3:5** Flp 2.16 **3:6** Mis 18.5; 2Te 1.3; 1Tm 1.5; Flm 5-7; Gal 5.6 **3:7** 2Te 1.4 **3:10** 2.17 **3:12** Gal 6.10 **3:13** 5.1-2; Flp 1.10 **4:1** 2.13; Kol 1.10; 2Te 3.6 **4:3** 5.23; 1Kr 6.13; Heb 10.10 * **4:4** Bóól bwə ci na ná: «Muud yēsh cágəg nə yé múdá». **4:7** 4.3; 1Pr 1.15-16 **4:8** 1Kr 6.19-20 **4:9** Zhe 31.33-34; Gal 6.10; Ifz 5.2 **4:10** 2Te 3.4

11 bulugá sọ cug mótela, muud bul sọ ná a dúgúg nji sâ í dúgyá nà nyà yí, sọ ná a séyúg nà mabwó mé nda sá á cwíny bí ná.

12 Ságá ntó shú ná bi cùgag cug í é bə nà mājilə mísh má buud bwə cùgé *Dọ dí wá; bí nda sá ná bóól búúd bwə ngəg nà ñkény mbag wán.

Zembî mə bá gwûmushi ómínyoñâ ó íshé

13 Bwaanğ, sá acéélé ná bi dúg jág sâ í dúgyá nà okristen bwə á má kə ígwád wá yí. Í jii ná bi dúg mpu, shú ná bí kú də bə ná shúsúlú shúsúlú nda buud bwə ángê nà bwánd nà búgá wá.

14 Shé ngə *magulə ná Yésus nyə á yə a mú nyiŋgə gwûm, shé máguləgá námə ná, bəŋgə bwə á yə bwə ngə *búgula Yésus wá, Zembî mə bá gwûmushi bwo a mú kə nà bəńónj Yésus.

15 Gúl sâ sə ngə jaaw bí Cwámba nyə a ci wə ga: ja Cwámba mə bá nyiŋgə zə yí, shé buud mə bá bə shé ngə ná dúgya wá, shé ábúlé kə shwóg, lúgə bəŋgə bwə má yə wá mpúsə.

16 Nəcə í bá bə ná, buud bwə bá gwág kəl ngə cúnda, wúl kúkúma *wééngəles ngə wééshuli kəl, laag má Zembî ngə lás, Cwámba nyəméfwó mú shulə wú jon dí, buud bwə á yə bwə njúl búúd ɔ *Kříst wá bwə mú tééd gwûm.

17 Bwə ká shîn gwûm ntáni, shé buud mə bá bə shé ngə ná dúgya wá, shé mú seŋgya nà bwo ná ndéé sánónj mú ñkəŋ kə míŋkúdad kə bwəma nà Cwámba nūŋ míngúlúđ; sánónj sə mú ji kandugə á kandugə.

18 Dugá wáya ñkul mílamúd nà iciyá íni.

5

Muud nyə ampúyé jwów Cwámba mə bá zə yí

1 Bwaanğ, í ányíngáyé jii ná mə cíləg bí shú sâ í dúgyá nà məfwála nà ija ísâ í bá sý yí.

2 Nəcə biméfwó bi mə mpú ná sánj sánj ná jwów má Cwámba í bá zə wóós nda júwâl í də zə mpwó-bulú ná.

4:11 2.9; Ifz 4.28; 2Te 3.10, 12 4:12 1Kr 5.12-13; Kol 4.5 4:13 5.1-2; 1Kr 15.51-52 4:13 1Kr 15.18-19; Ifz 2.12
4:14 Rom 14.9; 1Kr 15.3-4, 12, 20 4:15 1Kr 7.10, 25 4:16 1Kr 15.23 4:17 Yuá 12.26; Rom 5.17; Flp 3.20 5:2
1.2-3, 10; 2.19; 3.13; 5.23; Mat 24.36; Flp 4.5; 2Te 1.7, 10; 2.1-2 wóós nda júwâl: Mat 24.43; 2Pr 3.10; Mbá 3.3; 16.15
5:3 Zhe 6.14-15; Mat 24.39 * 5:4 Buud bwə afwóyé magulə Yésus wá bwə ngə ñkúŋkulə nà cug kú mpu shwóg kú mpu
shug: búse yídúgúđ. 5:5 Rom 13.11-12; Ifz 5.8-9 5:8 Ifz 6.11-17 5:9 1.10; 2Te 2.14 5:10 4.14; Rom 14.8-9
5:12 1Kr 16.15-18; 1Tm 5.17 5:14 2Te 3.6, 11, 15

3 Buud bwə bá ngə ci ná: «Húúŋ! A mân mótela e! Kú nà tə sâ í kánd múúd lám gwów!» Í bá bə, buud bwə ngə lás ntó, byéndí í ó wóós bwo məseegya, námə nda mácey má minú má də wóós múdá á bum məshiga ná. Bwə ábúle faam.

4 Ká, bwaanğ, bi báá cugé yídúgúđ*. Jwów dəŋgú í ábúlé wóós bí nda júwâl.

5 Bi báá búse bwán ó mánkenya bi bəsh, bwán ó mwásá. Shé cugé búúd ɔ búlú, búúd ɔ yídúgú.

6 Nda jí ntó ná, shé ajélayé nà kə ígwád nda bóól búúd bwə ngə kə ígwád ná; shé má jəlá nà ji ñkasə, shé də cunal íyéesh íshé.

7 Nəcə ná, buud bwə də kə ígwád wá bwə də kə ígwád íbulú, oŋgule də fudə nà məlwəg íbulú.

8 Shé bəŋ buud ɔ mwásá, shé dúgá cunal íyéesh í íshé. Ntó, í jii ná shé ŋwág búgə nà cəlí búdal íbud dí tən nda búduga í ñkwánz ózimbí bwə də bwáád bud dí yí, shé ka ngə bwánd nà búgə ná Cwámba mə bá sá ná shé fáámug nà intúgúlí, bwándúle wəŋgú í bə shé nda tūm ñkwánz zimbí má də búdal lúúd yí.

9 Nəcə ná, Zembî nyə a shigé féesh shé ná shé zág yida bwəma nə mpimbə jé; nyə a féesh shé ná shé dúgúg cug zhí mə Cwámba íshé Yésus-Kříst dí.

10 Ngaá ná Yésus wəŋgə wə nyə á yə shwiy dású? Haaw! Nyə á yə shú ná sánónj sə cùgag, tə shé má ji ñkasə, tə shé má nyiŋgə kə ígwád.

11 Ná ndéé, dugá sá ná, bóól wá bóól ñkúl mílamúd, bóól sá ná bóól búgə í lálug, nda bí mú ngə bwey sá ná.

Məcwūŋ mə məzhúgúlá

12 Bwaanğ, sə ngə námə ci nà bí ná, bəŋgə bwə tál bí shwóg bwə ngə wáduga ngə cwíny bí cug křisten dí wá, dugá ŋwa bwo nə mājilə.

13 Dugá yə bwo gúma, bí cəel bwo nə fwámé cəelí nəcə séy bwə ngə sēy yí. Cugəgá ná shee mpédúgá nyin.

14 Bwaanɔŋ, sá ɲɔ́ yááɔ́ nà bí ná bí dúg lás nà bɔɔŋɔ́ bwé acéélé sêy wá; bí sá ná bɔɔŋɔ́ búúsá nà ɲkwo wá bwé wíínzhug mǎnyúul, ná bɔɔŋɔ́ búúsá nà iləm wá mǎkuú má tówág shí; bégá nà jísów, dɔ́ jísow búúd bêsh.

15 Bì ó bey. Muud nda bweel mábôw ɲgwól má sá nyə má; yidagá dɔ́ síya mǎnywa mpádúgá nyín, dɔ́ námá sá búúd bêsh.

16 Dugá bə nə məshusug ja jêsh,

17 dɔ́ jəgula nə Zembî kú káád,

18 dɔ́ yə Zembî akíba nə məfwála mêsh mâ cug jín. Bí buud bí búúsá búúd ɔ́ *Kríst Yésus wá, isâ Zembî mǎ jíí ná bí dúg sá wé íni.

19 Kúgá ntágulə ná Shíshim má Zembî bóg kú sêy séy jé.

20 Kúgá bεεg mpyêny íciyá í *búúd ɔ́ mícúndá ɔ́ Zembî.

21 Dugá faas ísâ byêsh, bí dɔ́ bii ɲji byɔɔŋɔ́ í nywá yí.

22 Bì ɔ́ káálúgá nə mbií məbôw wêsh wúsa nə ɲkul shweenzh bí yí.

Ibwádán nə məbáda

23 Zembî á mpwogé nyəméfwó ká fúb bí ikóómb byêsh; ká baagulə bí ikóómb byêsh, nə *shíshim, nə *jîm, nə nyúúul, byêsh í bág bə kú nə sá á jumúg ja Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst mǎ bá nyiŋgə zə yí.

24 Muud ɲgó jôw bí yé jí abúgúlág; nyə wé má bá sá sóólúgú wɔɔŋɔ́.

25 Bwaanɔŋ, dugá jəgula nə Zembî shú dúsú.

26 Kúlálúgá mǎ bwááŋɔ́ bêsh mǎkúlulə má buud ɔ́ Zembî.

27 Má jəgula nə bí jííná má Cwám̄ba dî ná bí lɔ́g bwááŋɔ́ bêsh kálaad éga.

28 Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst ká sá bí mpaam.

Kálaad áβεê Pwôl nyə á cilə buud ó Tesaloníka yé Isâ í dúgyá nə kálaad áβεê mə Pwôl shú Tesaloníka yí

Míl mínjígúalá mí á kə wóos Tesaloníka, zhwoɡ obúgula bwə mú bɛ myo, isâ Pwôl nyə á ngə ci kálaad ashúshwóógúd yí í kú mpu bə nə cé. Bóól óbúgula bwə á magula nə jwów mə Cwámba í á mə bwey bə (2.2), bóólúgá bwə á ban nə bwə ányíngáyé ná sêy nəcé shí í zə shín (3.6-12).

Í á ka jii nə Pwôl cíləg bwo nyíga kálaad nə a sùgúg bwo mitádúgá. Nyə á jee cilə nyə baalé ònkwoond mpásə nyəng nyə á fwo kə yé, í á jəla nə bə a njúl námə Kərênt, a kú fwo kə Tesaloníka ja áβεê (Mis 20.1-6). Kálaad jii nə icé ntúga:

(1) Pwôl mə tééd yə Zembî akíba nəcé buud bwə ngə gwádúga búgə ókrísten wâ Tesaloníka básə nə ndí yí; a mú jî Zembî nə bwə bág nə zény kələ shwóg təə bwə bwəmə nə cúwálí (1.1-12).

(2) A mú ntág zə ηwa lúu ciyá wáméfwó á kálaad, isâ í bá ngə sîy ja í bá bə nə Yésus wál zə yí: Mbáwálú múúd mə bá sááfulə shí (2.1-12), í bá jii nə obúgula bwə jísówág (2.13-3.5).

(3) A mú ka kə shínal nə ibwádán nə iciyá yá məshíné (3.16-18).

Yáág-yáág ciyá jí ná: «Ŋkí muud nyə acééle sêy nə məbwə mé, nyə ajáláyé námə də» (3.10).

Məbádá

¹ Mə Pwôl wə mə cílə bí kálaad éga, sóná Silvɛ nə Timotê. Sə mə cilə bì *Dɔ́ á Tesalinika, Dɔ́ dúś Dɔ́ mə Zembî Sóóŋgú bá Cwámba Yésus-Kríst yí.

² Zembî Sóóŋgú bá Cwámba Yésus-Kríst bwə ó sá bí mpaam, bwə ó sá námə nə bí cúgəg nə shee.

Cwámba mə bá zə sámb shí ga mílású

³ Bwaanɔg, sá búśə nə sá dúg yə Zembî akíba ja jêsh shú sâ á ngə sá bídí cug dí yí. Í jəla

nə sá dúg yə nyə akíba, nəcé búgə jín í ngə lal lalúg íí, ceelí bí ngə ciila mpédúgá nyín yí í ngə námə yáág yáágúg.

⁴ Sâ jəng í mə sá nə séméfwó sə ngə bwiing mól mádɔ́ mə Zembî lân wán nə mílúú nə sán. Mílúú míśə sə nə sán nə bí nəcé bí búśə nə zény kələ shwóg, buud bwə ngə tɛɛm wáámɔ́ bí nə cúwálí bímbí bwə ngə wáámɔ́ yí, búgə jín í atágé, bí ngə jísəw məntágula.

⁵ Sâ jəng jísə yuug í ngə lwó nə Zembî mə də cígal mílású sémbyé á tətəlí. Na mə lwó nə bí mə mpíyá nə Faan mə Zembî bí ngə jug nə ífamuga yá cínəng yí.

⁶ Búbələ jísə nə Zembî jii tətəlí muud, a bá bweel *íncwaw í ntəg búúd bwə ngə lwó bí íni.

⁷ Bí buud ngə bwəmə nə məntágula wá, a bá sá nə shé yówəlag ja Cwámba Yésus mə bá zə lwóya nyúul nə íŋkácíd í *wáéŋgəles byé yí.

⁸ Bwə bá zə bamb-bamb kuda dí, zə yə íkúl ishús nə buud bwə ngə ban magulələ Jɔ́ɔ́ Kéel mə Cwámba íshé Yésus wá íntúgúlí.

⁹ Buud bəngú íntúgúlí byán í bá bə nə, bwə bá kə yúúd kandugə kandugə shwóg-shwóg nə Cwámba, kú kumə kúl á bá lwóya yáág-yáág ŋkúl nyé á mílwané yí.

¹⁰ Í bá bə jwów á bá zə nə gúmə jé í nyínág búúd bé dí yí, nə bəng bēsh bwə á *búgula nyə wá bwə bényug nyə. Bí mə bá bə gwoonɔg jəngúđ, nəcé bí á magulə sâ sə á bwiing bí yí.

¹¹ Gwə wə í sá nə sá ngəg nə jəgula ja jêsh shú dún yí. Sə ngə jəgula nə Zembî íshé sáág nə bí cúgəg cug í mpíyá nə njúwúlú nyə á jəw bí yí. Sə ngə námə jəgula nə a kwíndúg bí nə ŋkul nyé, bí sáág mənywa mēsh bí ngə gwág yéesh nə bí mə sá má; a sáág námə nə búgə jín í nda ná bə á shíləg.

¹² Ntó, bí e sá nə jínə mə Yésus Cwámba íshé í ηwág gúmə, bí mú námə ηwa gúmə nyádí. Mpaam mə Zembî íshé bá Cwámba íshé Yésus-Kríst wə í é sá sóólúgú wəng wēsh.

2

Isâ í bá sîy shúshwóógú nə Cwámba zəg yí

1 Bwaanɔ, shú zálə Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst m̄á bá nyingə zə yí nə nda shé m̄á bá sɛɛngya nyádí ná, sá ngə ci nə bí ná

2 bi kú fánd̄a lɛɛl cugula ntó, nám̄á nda sá m̄á cí ná jw̄ɔw dɔɔng í m̄á bwey wóós. Tɔɔ ná ngwól múúd m̄á jaaw bí ná *shíshim í ámə jaaw nyə gúl s̄a, tɔɔ muud m̄á jaaw bí jí, tɔɔ muud m̄á jaaw bí ná sá wá sá ámə cilə, kúgá fánd̄a bə nə ifwaas ntó.

3 Muud tɛɛm zə jw̄aɔngulə bí ntədɛlé, kúgá bɛ nyə. Nəcə Cwám̄ba nyə abúle fánd̄a zə ntúni; dúl fwála í bá fwo bə buud bwé bá ngaan nə Zembí mbií áyíyáág, Mása minɔgáádé ngə sá ná buud bwé bág kú bish Zembí yé m̄á bá fwo lwóya nyúul ná ngəɔ, mása wɔɔngú nyɛ m̄á bwey bə ná a bá jɛɛ.

4 Mása wɔɔng m̄á bá zə b̄an lúu, lúmbali nə s̄a j̄esh bwé j̄ow ná zembí yí, bwé ngə yə gúmé yí. A bá sá ntó ná ndɛé kə nyíi *M̄p̄áanzé Zembí kə ji wu, nyəméfwó kə kudə b̄ad ná nyə wé Zembí.

5 Mə á d̄a bwey jaaw bí s̄a ni mə njúl ná n̄ɔɔ bídí; bi anyíngáyé ná téduga ntó?

6 Ja gaád bi m̄á mpu s̄a í ngə bii Mása wɔɔng ná a nda lwóya nyúul yí. A bá nám̄á ka lwóya nyúul nji ja fwála dɔɔng í bá wóós yí.

7 Tɛɛm bə ntó, s̄a *ndím̄ba í ngə sá ná buud bwé bág kú bish Zembí yí í ngə bwey s̄ey. Í bá s̄ey ná ngəɔ ja s̄a í ngə laa gwo yí í bá wú yí.

8 Ná ndɛé, Mása á kú bish Zembí mú bá lwóya nyúul. Nji, Cwám̄ba m̄á bá yámb nyə ngúl nə mpu yé, a mú jímb, zálə Cwám̄ba Yésus m̄á bá zə a ngə ɔkənəwa yí, í bá zə shínal nyə ná m̄an.

9 Mása á kú bish Zembí yé wɔɔng m̄á bá zə nə ɔkul m̄á *Sátan zə ngə sá *m̄ashimbá mimbíi mimbii, nə is̄a í ntó búúd ɔkul yí, nə *is̄a í mímbúgú ngólə sh̄ig buud.

10 A bá zə sá ólíngí, zə sh̄ig búúd bwé jálá nə jímb wá. Bwé bá jímb nəcə bwé á bə nda cɛɛl óbúbálé shú ná bwé dágúg cug.

11 S̄a jɔɔng wé Zembí m̄á bá nti bwo nyúl ɔkul í bá zə kənd bwo jugú yí, shú ná bwé *m̄aguləg ij̄j̄.

12 Ná ndɛé, buud b̄esh bwé ngə bə kú magulə s̄a jí búbálé wá, bwé ngə yida gwág nywa ólíngí wá bwé bá bwəma nə intúgúlí.

Obúgula bwé yímúg m̄anyúul

13 Nji, yé bwááɔng Cwám̄ba mə céél wá, sá b̄an sá m̄á jálá nə d̄a yə Zembí akíba ja j̄esh nəcə s̄a nyə á m̄á sá bí yí; nəcə Zembí nyə a m̄á féesh bí ná bi wé téédúg* dág cug nə sálə Shíshim yé í sá ná bi bég min̄kɛɔkɛ mi búúd, bi mú magulə s̄a jí búbálé yí.

14 Cúndálə sá á zə ngə cúndə J̄ɔj̄ɔ Kéel bídí yí, Zembí nyə á balan nə wə, a mú j̄ow bí shú ná bi dágúg cug, bi bég nə milwané mí Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst.

15 Ná ndɛé bwaanɔ, yímúgá m̄anyúul; sá á j̄íguli bí min̄j̄ígulá, míl sá lás nə mimpu bi ngə gwág, mílúgá sá cilə bí cilág, nadagá nə min̄j̄ígulá myɔɔng.

16 Sóɔngú íshé Zembí nyə á cɛɛl shé a sá shé mpaam, wá shé ɔkul m̄anyúúlú, sá ná shé ngəg nə bwánd nə búgá. Nə Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst nyəméfwó, nə Sóɔngú íshé Zembí wɔɔngú

17 bwé wág bí ɔkul m̄anyúúlú, bwé sá ná bi yímúg m̄anyúul s̄a ányunywaá j̄esh bí m̄á sá yíid, tɔɔ lésú ányunywaá w̄esh bí m̄á lás yíid.

3

Cwám̄ba jisə abúgúlág

1 Ná ndɛé bwaanɔ, jəgulaɔá nə Zembí shú d̄úsú. Jəgulaɔá ná lân m̄á Cwám̄ba í léélug m̄pyáanz, buud bwé ɔwág nám̄á wə nə gúmé nda n̄ɔɔ bídí.

2 Jəgulaɔá nám̄á ná a yílúg sá m̄anyámá m̄á íbów-bów i búúd í ányinyaanə dí; buud b̄esh dí bwé ngə magulə *búgula.

3 Nji Cwám̄ba nywáá ji abúgúlág, nyə wé m̄á bá sá ná bi yímúg m̄anyúul, a sá ná Mb̄w̄w̄lú múúd nda sá bí m̄əb̄w.

4 Sá bí nə búgə tâɔ buud ɔ Cwám̄ba ná bí ngə sá nda sá ngə ci ná bi sáág ná, bi é ngə nám̄á nə sá nji ntó.

5 Cwám̄ba sáág ná milám mín mí céélug Zembí, mí bég nə zény kálə shwóg nda *Kríst.

Obúgula bwá séyúg nà mæbwá máŋ

⁶ Bwaanɔ, sá ɲgə cwîny bí jínə mə Cwámba íshé Yésus-Kríst dí náə: bi a lág ɲjígúlá nə sê; *mínyəŋə wán yêsh mə bá nda bɛ ɲjígúlá wəŋgá, a yida ɲgə ji kú sêy yé, sásúlágá nyə.

⁷ Biméfwó bi mə mpú nda bí má jálá nə ɲgə yagula sá ná. Ja sá á bə nûŋ bídí yí, sá áshígé ɲgə cugə cug íləm.

⁸ Sá áshígé du bíd ná buud bwá wíflúg sê ashwâ. Mbô. Sá á yida du wáduga sêy bulú nə mwásé shú nə mbag wúsú í bág kú badəwo múud mabagəd.

⁹ Ntó cugé ná sá áshígé bə nə zhií mə sá ná buud bwá ɲkényúg mbag wúsú. Sá á bə nə zhií nyəŋgá, ɲji sá á yida cɛel lwó bí yuug bí má jálá nə yagula yí.

¹⁰ Ngaá ná ja sá á bə nûŋ yí sá á shí bwey du jíguli bí ná ɲkí muud nyə acéélé sêy nə mæbwá mé a nda námə nyiŋgə du də?

¹¹ Ká, sá ɲgə gwág ná ból búúd wá gwoonɔ jín bwá mú ɲgə cugə cug íləm; bwá lúgə sêy nə mæbwá máŋ, básə ɲji ɲgələ kənd milám ízháá isád.

¹² Mbií búúd wəŋgá, sá ɲgə yímbuli bwo, ɲgə bándulə bwo jínə mə Cwámba Yésus-Kríst dí ná bwá ɲgəg nə sêy ná shɛɛ, bwá bág də ídâw bwá á sêy nə mæbwá máŋ yí.

¹³ Bwaanɔ, bi bāŋ bí nda káád sálə mánywa.

¹⁴ Muud mə bá kú sá mágwág nə sâ sá ɲgə ci wa kálad éga dí yé, bi ó ɲwa nyə jínə, bi mú béégyá nə nyə shú ná í sáág nyə shwôn.

¹⁵ Bi nda yida ɲwa nyə nda zhízhíŋ, mbô. Yidagá lámusa nə nyə nda múúd mə lámusa nə *mínyəŋə ná.

Ibwádán nà mæbáda

¹⁶ Cwámba á mpwogé nyəméfwó ké sá ná bi cágəg mpwogé ija byêsh mázhií mêsh dí. Cwámba jííg nə bi bêsh.

¹⁷ Mə Pwôl wə mə cílə mábáda móga; ntúga wə mə du sán ókálad bām yé. Mbwá wâm wə í ámə cilə.

¹⁸ Cwámba íshé Yésus-Kríst ké sá bí bêsh mpaam.

Kálaad ashúshwóógú Pwôl nyə á cilə Timotê yé Isâ í dúgyá nə kálaad ashúshwóógú mə Pwôl shú má Timotê yí

Timotê nyəngú nyə á bə shilə Yúden, sóngú mwā Gərêk. Ja Pwôl nyə á ngə sá njənd yé ábēē wá nyə á kwey Timotê ngwála á Listrə, shí bwə ngə jōw múús ná Turki yí (Mis 16.1). Nji bwə á bwəma cínəng yí, Timotê nyə á shwal bə ngwól múúd gwoong mə Pwôl. Nə okálaad obá Pwôl nyə á cilə Timotê wá, nə nyəng nyə á cilə Titus yé búse wáŋ mbwoomb bwə jōw ná «okálaad ɔ máwíl sɔnz». Bwə jōw bwo ntó nəcé búse nə məcwūŋ shú óbaagulə ɔ íncwəmbɛ nə bóól ótəwe ɔ shwóg wā Dɔ.

Timotê ashúshwóógú jisə nə mənkwəw məbá:

(1) Minjígú alá mí dúgyá nə Dɔ dēsh nə otəwe ɔ shwóg myá (milúú 1-3).

(2) Məmpándí Timotê mə jálá nə bɛ shú ná iséy byé í kyéyug mpwogé má (milúú 4-6).

Pwôl nyə ashígé ngə jii ná Dɔ nə otəwe ɔ shwóg bwə ngəg nə bɛ məcɛɛ nda mimbwaamb-julə; nyə á yida lwó ná bwə ngəg nə sá isâ nə jɔ lám, bwə ngə ságusə Kríst muud má yíl sá míkwám dí yé (2.3-6).

Məbádá

¹ Mə Pwôl wə má cílé kálaad éga. Mə jii *muud lwámá mə *Kríst Yésus. Nyə Kríst sá ngə bwánd nə búgá yé, bá Cugye wúsú Zembí wə bwə á ŋwa cígú alá nə mə bəg muud lwámá.

² Má cilə wo Timotê fwámé mwān waamá má á byá cug krísten dí yé. Zembí Sónngú bá Cwámba wúsú Kríst Yésus bwə ɔ sá wo mpaam, bwə ɔ gwág wo cey lámúd, bwə ɔ sá námá ná wo cágag mpwogé.

Minjígú alá myá məshígá mí shínúg

³ Ja má á ngə kə Masedwān yí, mə a yáág nə wo ná wo jíg Ifêz. Í á bə shú ná, buud bwə ngə jígú alá minjígú alá mishús nūŋ wá, wo tálúg mpándí ná bwə kú ná kwo jígú alá mínjígú alá myəng. Jígú nūŋ, wo tálúg bwo mpándí nyəng.

⁴ Gúl sá jí námá ná, nə mikanda, nə lɔlə mábyél ná lɔ lɔ kú nə məshíné*; tálúg námá bwo mpándí ná bwə kú də kənd mílām mbií isâ byəngúd. Isâ byəng í ádé kwínd múúd ná muud bég tádúgá má Zembí. Í yidá də shwambulə búúd ná bwə dúg sɛŋusa mákál.

⁵ Ja má lás ntáni yí, mə ngə jii ná obúgula bwə bəg nə fwámé cɛlí. Muud jí nə lám fúbán, lám nə sáŋ, búgá jé kú nə məkəŋ yé, nyə wə má də cɛl búúd fwámé cɛl yé, váál cɛlí jəng wə má jí ná bi bəg nə ndí yí.

⁶ Bóól búúd bwə á má yíl mílām jɔ mínjígú alá míníd, bwə á má kə cwagəwa bɛ dúlə lás mbeɛ ílís-lís kú nə shwóg kú nə shug.

⁷ Bwə ngə jii ná buud bwə ŋwág bwo nda *Ōŋkume ɔ məcɛɛ má Zembí, nji í njúl ná bwə ŋgə nə wámbulə sá bwə ngə ci yí, kú wámbulə sá gwáméfwó bwə ngə lás nə inkán yí.

⁸ Sə báá sá ngə mpu ná məcɛɛ mäsə jɔjɔ sá ja múúd mə bálán nə mwo mbií í jála yí.

⁹ Nda jí ntó ná, sá dúgá mpu ná məcɛɛ má áshígé təlɔw shú múúd jí tətəlí yé. Mbð. Má á yida təlɔw shú búúd bí kú bish məcɛɛ wá, nə buud ɔ málwə, nə buud bí kú bish Zembí wá, nə bóól osóol ɔ *mísám, nə buud búse kú gwɔɔ Zembí wá, nə bəng bwə ŋwá isâ í Zembí zhizhe nə zhizhe wá, nə búúd bwə gwú ósónngú wá, nə bəng bwə gwú ónyəngú wá, nə bóól ógwúl ɔ búúd bēsh.

¹⁰ Məcɛɛ má á təlɔw námá shú búúd ɔ jəŋga, nə budúm bwə sá íland nə bóól búdúm wá, nə buud bwə kúshá kənd bóól míkwám dí wá, nə obwiŋgye ɔ íjɔɔ, nə bəng bwə kéén jínə má Zembí məshígád wá. Məcɛɛ má á təlɔw shú sá jēsh í lumbulə nə fwámé njígú alá yí.

1:1 muud lwámá: 2.7 **Cugye:** Tit 3.4 **bwánd nə búgá:** Kol 1.26-27 **1:2** Timotê: 1Kr 4.17 **mwān waamá:** 1Kr 4.15; 1Te 2.11; Tit 1.4 **1:3** Ifêz: Mis 20.1 **buud bwə ngə jígú alá minjígú alá mishús:** 4.1-10; 6.3-5, 20-21; 2Tm 2.16-18, 23-26; Tit 1.10-16; 3.9-11 **1:4** 4.7; 6.20; 2Tm 2.16, 23; 4.4; Tit 1.14 ***1:4** Oyúden bwə á də baagulə məbyél máŋ micilyá, də lɔ micilyá myəng mísəŋ, sá jəng wə Pwôl ngə ban na yí. **1:5** 1.14, 19; 2.15; 4.12; Rom 12.9; 13.10; 1Kr 8.1; Gal 6.10; 2Tm 1.3, 13; 3.10; Tit 1.15 **1:6** 1.4; 6.4, 20; Tit 1.10 **1:8** Rom 7.12, 16 **1:9** Gal 5.19-21 **1:10** 4.6; 6.3; 2Tm 1.13; 2.2, 15; 3.14; 4.2-3; Tit 1.9; 2.1, 7-8 **1:11** 1Te 2.4

11 Fwámé njígúla wəɔŋg í ngə bɛ jɔjɔ lân mǎ Zembî á milwaná búúd bwé dɛ ságusə né nywáá mǎ jəla yé. Jɔjɔ Lân wəɔŋg wə bwé á yə mǎ ná mǎ zág ngə bwiiŋg yí.

Pwôl ngə yə Yésus akíba

12 Mə ngə yə Cwámba wúsú *Kříst Yésus akíba, nyə muud nyə a mǎ ləlushi mǎ yé. Mə yə nyə akíba nəcé nyə wə nyə á kwey ná a ji nə ŋkul jee shwu nyúul nə mǎ, a mú sá ná mǎ bág nyə sóol mǎsáal.

13 Í njúl ná mǎ á dɛ bul jág lás nə nyə yág, mǎ á dɛ jugushi buud bé mǎ njúl ŋkí jág gwɔ́ lâm; nji, nywáá nyə a mǎ bwíŋg mǎ ná ŋkwonú nəcé mǎ á ngə sá isá byəɔŋg jág dɛ, mǎ kú nə búgá.

14 Cwámba íshé nyə a mǎ sá mǎ mpaam ntɔ́ mǎnji, nyə a mǎ sá ná mǎ bág nə búgá, nə cɛlí í ngə zhu wə Kříst Yésus.

15 Ciyá ga jí abúgúlág, sǎ mǎ jəlá nə magulə gwo sǎ bəsh: jí ná, Kříst Yésus nyə á zə shí ga dɛ zə cug ósóol ɔ *mísəm; ósóol ɔ mísəm bəɔŋgú dɛ, mǎ wə jí áshúshwóógú.

16 Nji, Zembî nyə á bul gwág mǎ ŋkúŋkwónúshú ná jɔ́ lâm mǎ Kříst Yésus í nyínúg mǎdí, mǎ mú bə yuug shú búúd bwé bá *búgula mwôw mǎ ngə zə má, yuug nə bwé bá lág cug á kandugə kandugə.

17 Buud bwé yág Njwú-buud á kandugə kandugə gúmá. Zembî nyə abúle bwéle yə yé, Zembî jí kú nyín nə mísh yé, á jí Zembî nji nyə ŋgwúd nə ŋgwúd yé, a ŋkónəwag kandugə á kandugə. Amen.

Gwánág jɔjɔ gwáná

18 Timotê mwân waam, mǎ zə yə wo nyíga mpéndí bɛ nə iciyá *búúd ɔ mícúndá bwé á cǐ shú dwó yág yí. Iciyá byəɔŋg í ɔ́ yə wo ŋkul nə wo gwánág jɔjɔ gwáná.

19 Ngagú nə gwána wo mbíd búgá, wo njúl nə lâm ná sán. Bóol búúd bwé á mǎ dɛ ban dúlə gwágúlə lâm ná ndéé búgá ján í á mǎ nyasula nda byóól í dɛ búg ngwɔ́q ná.

1:12 2.7 1:12 Gal 1.15-16 1:13 Mis 8.3; 9.1-5; 1Kr 15.9; Gal 1.13 1:14 1.5; 1Kr 15.10 1:15 Luk 15.2; 19.10; Rom 5.8 1:16 Ifz 3.7-9; Kol 1.25 1:17 Rom 16.27 1:18 4.14; 6.12; 1Kr 9.24-25; 2Tm 4.7-8; Yúd 3 1:19 1.5 1:20 Imene: 2Tm 2.17 *Aləguzándrə*: 2Tm 4.14 *Sátan*: 1Kr 5.5 2:1 Ifz 6.18-19; Flp 4.6 2:2 Esd 6.10 2:3 Tit 3.4 2:4 Eze 18.23; 2Tm 2.25-26; 2Pr 3.9 2:5 Mbá 6.4-5; 1Kr 8.6; Rom 3.29-30; 10.12-13 2:6 Mak 10.45; 2Kr 5.15; Gal 1.4; Tit 2.14; 1Yn 3.16 *fwála í á jəla yí*: Gal 4.4; Tit 1.3 * 2:6 Bwé á dɛ jəna ŋkúmba tɔ́ŋ shú ná ŋkúmba kwám í bág fəlí. Tɔ́ŋ nyəɔŋg wə Yésus nyə a jəna nə cug jé shú búúd bəsh yí. 2:7 muud lwámá: 1.11-17; Gal 1.1; 2.7-8; Ifz 3.7; 2Tm 1.11 2:8 1Pr 3.7 2:9 1Pr 3.3-5

20 Imene bá Aləguzándrə búsə sámbá búúd jəɔŋgúd; mǎ a mǎ cwámbulə *Sátan bwo shú ná bwé ŋwág njígúla ná bwé nda ná bá bwéle *lás nə Zembî bwaasúlə mpu.

2

Dɛ sá mǎjəgula shú múúd yəsh

1 Sǎ mǎ ngə tééd fwo yáág nə ndí yí jí ná, obúgula bwé dúg kə nə miŋgwóómbálú wə Zembî, dɛ jəgula nə nyə, dɛ gwáám nyə isá, dɛ lə nyə. Bwé dúg sá ntó shú búúd bəsh í,

2 shú ójwú-buud nə shú búúd bəsh bí nə miŋkwón wá. Sǎ jəɔŋg í é sá ná shé cugəg nə shee, kú nə intágúli, nəcé cugələ cug í yə Zembî gúmá yí, nə cugələ mbií cug í jəla yí.

3 Ntó jí jɔ́ sǎ, Cugye wúsú Zembî mǎ gwág nywa ntó.

4 Á jii ná buud bəsh bwé dúgúg cug, bwé mpu óbábálé.

5 Nəcé, Zembî jí nji ŋgwúd, líí-nji námá ŋgwúd mpádúgá Zembî bənnə buud, líí-nji jəɔŋgú jísə muud, nyə wə Yésus-Kříst.

6 Nyə wə nyə á yána cug jé shú ná buud bəsh bwé bág ofəlí*.

Nyə á sá sóólúgú wəɔŋg námá fwála í á jəla yí, zə lwó búúd ná Zembî ngə jii ná bəsh bwé dúgúg cug.

7 Shú dəɔŋg wə Zembî nyə a təl mǎ mb-wiiŋgye lân yí, nyə a sá ná mǎ bág *muud lwámá, á yə mǎ mbag ná mǎ jígúlig ikúl í cúgé *Oyúden yí óbábálé bwé jəlá nə *búgula wá. Bábálé mǎ aŋgə nə bwiiŋg ijɔ́q.

Cug búdúm nə budá dɔ́ dɛ

8 Má ka jii ná budúm bwé dúg sá mǎjəgula kúl jəsh. Bwé dúg jəgula bwé ngə bəsh námá wə Zembî, mǎbwé mǎ njúl kú nə mǎbyaagulə. Bwé dúg sá ntó kú nə mpimbə, nda nə mǎzhuzhuŋwa.

9 Má jii námá ná budá bwé dúg bwáád mbií í jəla yí, mimbwéedí mpu shweel nyúul, kú bə mí asɔ́ mísh; bwé nda dɛ síya mífind mí ázəgá-dúg, nda dɛ bwáád isá í

or, ηκί ntâg oηkaaw ó álal-kus, nâ ivuηgá nâ mikáándá mí álal-kus.

¹⁰ Bwá dâg bwáád mímbwéédí mí jálá nâ budá bwá ηgá cugâ cug mágwág nâ Zembî wá; mímbwéédí myoηηg wá jɔjɔ mísoólúgú.

¹¹ Mudá má jálá nâ dâ ηwa njíggúlá a njúl kúl-kúl, kú bwεε bân lúu.

¹² Mâ ayáyé múdá ηkul ná a jíggúlí, ηκí ntâg ná a jwúg nâ mudûm. A dâg ji kúl-kúl.

¹³ Jí ná, Adam wá Zembî nyâ tééd sá yé, Ifa ka zâ bâ mpúsâ.

¹⁴ Adam ntâg dí nyâ á magulâ mæshîgâ. Mudá wá nyâ á magulâ mæshîgâ, a mú caam máccεε.

¹⁵ Nji, mudá má bá *dâg cug nâ byálâ á bá byá yí. Nji, í bá jî ná a bág nâ zény búgá, nâ zény cεεlí, nâ zény cugólâ mbií Zembî mâ céel yí, a mbíd lâm ájijilâ.

3

Sâ í dâgyá nâ otôwe o shwóg wâ Dɔyí

¹ Sâ jí kú nâ mæshwán wá ga: ηκí muud mâ gwág yéesh ná a sá séy dálâ fála *Dɔ má Zembî, jɔjɔ mpwóombú íséy wá múúd wœηηg ηgá jî ni.

² Í ka jî ná tówe shwóg bág kú nâ sâ á jumág, a bág ηgwûm mâ múdá ηgwûd; a bág muud mâ dâ cunal iyéesh yé, a dâ shimal ísâ, a mpíya nâ gúmá, a bág muud má dâ mpu ηwa ójón yé, a njúl ná a ji nâ ηkul mpu jíggulí.

³ Nyâ ajáláyé nâ bâ ηgule mælwæg, kú bâ múúd mándá; a yidag bâ kú dâ yâ, kú bâ múúd icwoomb. A bág kú cεεl *mwaanê.

⁴ A jálá nâ sá ná njów búúd yé í kyéyug jɔjɔ kuú njœnd, bwán bé kú nâ mæbún, bwá ηgá cugâ mbií cug í jâla yí.

⁵ Nkí muud má yidá bâ kú mpu sá ná njów búúd yé í kyéyug jɔjɔ kuú njœnd í, ntudelé nyâ é mpu kweemb Dɔ má Zembî yé?

⁶ Muud mâ fála Dɔ yé nyâ ajáláyé nâ bâ múúd ηgá ndâm *búgula yé, nâcé nyâ á bá ηwa nyáméfwó nda gúl mâma sâ, a mú bâ kú ná mpu nda á fálág Dɔ ná, ná ndεé a mú bwæma nâ intúgúlí Njwû mæjamb nyâ á bwæma nâ ndí yí.

⁷ A jálá námá nâ bâ váál múúd dí ná buud bwá cúgé Dɔ dí wá dâ lɔ nyâ ná jɔ múúd; ntó, nyâ abúεε bwæma nâ mpyóη ná ndεé a biil láámb má Njwû mæjamb dí.

Sâ í dâgyá nâ ojaákwon yí

⁸ Námá mbií ηgwûd wœηηgá, *jaákwon má jálá nâ bâ nâ jɔ fúlú, a nda dâ lás sâ ηgwûd mimpu mímbá; nyâ ajáláyé nâ wá lúu mælwæg dí, a nda dâ só *mwaanê nâ mæcíí míshúd.

⁹ A jálá nâ magulâ *ndímba a búgá lâm á fúbánúd.

¹⁰ Muud mâ céél bâ jaákwon ntó yé, í jî ná buud bwá fwóg faas váál múúd á jí yí; á ká bâ kú nâ sâ á jumág í, a mú ka séy séy jaákwon.

¹¹ Budá * bwá jâla námá nâ bâ nâ jɔ fúlú, nda dâ ci búúd iciyá í béwúlí bwo mílâm yí, bwá mpúg dâ cunal iyéesh byán, bwá bág o abúgúlág mæzhií mêsh.

¹² Jaákwon má jálá nâ bâ ηgwûm mâ múdá ηgwûd, bwán bé kú bwεε bân mílúú, a jálá nâ sá ná njów búúd yé í kyéyug jɔjɔ kuú njœnd.

¹³ Bœηηg bwá sá íséy byán váál í jálá wá, buud bwá é ηwa bwo nâ mæjilâ. Búgá bwá ηgá *búgula Yésus-Kríst yí í é sá ná bwá dâg lésha nâ buud kú nâ ifwaas.

¹⁴ Mâ ηgâ cilâ wo kálaad éga nâ búgá ná mâ wál bá zâ nûη.

¹⁵ Nji, ηκí mâ bâ kú lεεl zâ, kálaad éga nyâ e sá ná wo mpúg kuú njœnd í jálá nâ muud á njów má Zembî yí. Njów má Zembî wœηηg wá Dɔ má Zembî á kuwó í ηgá shúgâ ηgâ baagulâ obábálé yí.

¹⁶ Haaw, kú nâ mæshwán, mpúyá búgá í ηgá yâ sá yí wí mâma ndímba ánúnî.

Kríst nyâ á zâ byél muud,

Ŋkêŋkê Shíshim nyâ a lwó ná a ji tátəlí,

*wæéηgales bwá á beny nyâ,

cúndá yé í á má síy ílwoη i búúd byêsh dí,

ncúlyá buud bwá á má búgula nyâ wa shí mishwun,

Zembî nyâ a bân nyâ gwôw, yâ nyâ gúmá jé.

2:10 5.10 **2:11** 1Kr 14.34 **2:13** Mæt 2.7, 21-22; 1Kr 11.8-9 **2:14** Mæt 3.1-6, 13; 2Kr 11.3 **3:2** Tit 1.6-9; 1Pr 5.1-4

3:3 2Tm 2.24 **3:7** 2Kr 8.21; Mis 6.3 **3:11** Tit 2.3 * **3:11** Na ji nâ ηkul bâ búdá ó ójaákwon, jí námá nâ ηkul bâ ójaákwon ó ábudâ. **3:15** Ifz 1.23; 2.19-22 **3:16** Mat 28.18-19; Mak 16.19; Yuá 1.14; Mis 2.33; Ifz 1.20-21; Flp 2.6-11; Kol 1.6, 23; 2Tm 4.17

4

*Gwánág ni ibów-bôw
i mínjígúla*

¹ Nkênkê Shíshim ngə ci ná sán sán ná mwów má aməzhúgúlá di, bóól búúd bwé bá yíl mílám ísâ í dúgyá nə búgə yííd, bwé yidá kə sá mágwág nə míshíshim mí məshígá, kə ngə bə mínjígúla mí mínjumbúlu.

² Bwé bá kə ngə cwagəwa bə mikaand mí ijóó búúd ɔ kwába bwé bá du shíg bwé nə ndí myá. Buud ɔ məkəŋ bəŋŋ iwushí í á má nada bwo lámúd nda məyígýé múúd nyə a lánd nə nkəwanz ágúgwô* má.

³ Bwé tál búúd mpəndí né ci muud kú bá; bwé cilashi búúd bíl ídəw, í njúl né Zembí nyə á té byo shú búúd ɔ abúgúlág bwé mpú óbúbálé wá ná, bwé dúg də byo nə akíba.

⁴ Sâ jêsh Zembí nyə a té yí jí nkí nywa; kú nə tɔɔ sâ í jəlá nə myeesh yí; í jii nji ná sá dúg yə Zembí akíba shú sâ jêsh sá má ŋwá yí.

⁵ Nəcé ná, nə Milású mí Zembí, nə məjəgula í du sá ná isâ byêsh í bəg ɪnkênkê í ísâ.

⁶ Jígúlig ómínyəŋə bwô ɔ abúgúlág isâ íni, ntó nyə e lwó ná wo jí jəjə sóol məsáal mə *Kříst Yésus, bwé á wíl wo nə jəjə íciyá í búgə nə fwámé njígúla, wo ngə námə mpu bə njígúla wəŋŋ.

⁷ Dugú ban mbií mikanda ícwúcwúul í búdá í du kənd, mikanda mísó kú bísh Zembí myá. Yidagú wá nkúl ná wo ngəg nə cugə cug í yə Zembí gúmá yí.

⁸ Igwiimbí í du ləushi nyúul yí bí nə búbaalé mfíí bíbíyá. Cug í yə Zembí gúmá yí, jáá jí nə mfíí məzhí mēsh, ŋkaagə njúl námə ná muud mə cúgə cug jəŋŋ yé, nyə é cugə mpwogé ja gaád, a kə námə bá cugə mpwogé jəŋŋ cug í ngə zə yííd.

⁹ Ciyá ga jí abúgúlág, sá má jəlá nə magulə gwo sá bēsh.

¹⁰ Ciyá jəŋŋ jí ná, sá ngə wáduga ngə gwána nəcé sá ngə bwánd nə búgə ná Zembí á kuwó mə bá lə sá sá ngə sá yí. Zembí á kuwó wəŋŋ wə jí cugye á buud bēsh, bul bə ná ndéé obúgula.

¹¹ Isâ wó jəlá nə jíguli búúd wə íni, wo ci nə bwo ná bwé bəg mínjígúla myəŋŋ.

¹² Muud nyə ajáláyé nə mpyēny wo ná wo jí mwántombú. Yidagú sá ná obúgula bwé ŋwág yuug wódí, yuug lésú á mpu, yuug kuú njənd, yuug cəelí, nə yuug cug á kú asíy-síy.

¹³ Té má afwóyé wóós yí, wo ɔ wá lúú dúlə lə micilyá mí Zembí ísəŋgyád. Wo ɔ wá námə lúú dúlə sá ná obúgula bwé bəg nda teeg mənnyúul, wo wá lúú dúlə jíguli bwo dí.

¹⁴ Zembí nyə á yə wo ŋkul nə fug ja *búúd ɔ mícúndə bwé á cúndə, ocúmbá buud bəd wo məbwé lúúd yí; wo nda bəeg ŋwa yána má Zembí dəŋŋə nda zhizhe.

¹⁵ Kəndúg lám ísâ ínííd, wo wá lúú sáal dwô dí, buud bēsh bwé dúgúg nda wó ngə bugəban ná.

¹⁶ Wo ɔ mpú baagəsə cug gwô, mpu baagəsə mínjígúla wó ngə jíguli buud myá. Nadagú mínjígúla myəŋŋúđ. Wó ká sá ntó, wo é cug wóméfwó, wo cug námə búúd bwé ngə gwágulə wo wá.

5

Lásula nə buud bwé sá iwushí wá

¹ Nkí í wóós ná wo lámúsá nə cúmbá muud hí, wo kú ŋkáánd nə nyə, wo ɔ lás nə nyə tən nda shwóŋŋə. Wo ɔ du námə lás nə məncwámá tən nda omínyəŋə bwô,

² lás nə ocúmbá budá tən nda onyəŋŋə bwô, məsás tən nda okóól bwô, nə kúlúgú í jəlá yí.

Sâ í dúgyá nə mikús mí búdá yí

³ Wo ɔ kweemb míkúsé mí búdá mí cúgə ná nə jígúwé myá.

⁴ Kúsé í ká bə nə bwán nə onta, bwé jəlá nə tééd fwo jígú dúlə cugə nə buud ɔ njów bən nda Zembí mə jí ná; bwé mpúg ná wílúlə obyəl bən bwé á wíl bwo yí wúsə mpwálá bwé jəlá nə nyiŋŋ yí.

⁵ Kúsé múdá í má mpu lág kú ná nə jígúwé yí í du kənd búgə jêsh wə Zembí. Mbií kúsə wəŋŋ í du jəgula nə Zembí bulú nə mwásə du gwáámə nyə kwíindyá nda káád.

⁶ Shú myəŋŋ míkúsé mí búdá mí ngə ná bə mənywa mə cug myá, bwé mpúg ná bwé tɛm bə míkuwó, bwé má yə.

4:1 1.10 4:1 2Tm 3.1 * 4:2 Bóól bwé ci ná: «Milám mí á má bimbala bwo». 4:3 bə: 1Kr 7.1 ídəw: Mət 9.3; Rom 14.2; Kol 2.21; Heb 13.9 akíba: Rom 14.6; 1Kr 10.30 4:4 Mət 1.31; Mis 10.15 4:6 1.10 4:7 1.4 4:8 6.6 4:10 Tit 3.4 4:12 1.5; Tit 2.7 4:13 2Tm 3.15-16 4:14 1.18; 5.22; Mis 6.6; 2Tm 1.6; 2.2 4:16 1.10; 4.12; 2Tm 2.22; 3.10 5:1 Ləv 19.32 5:5 Luk 2.37; 18.7

⁷ Kalagú míkúsé mí búdá mælábúgá móga shú ná bwé cágégú kú nà məjùmá.

⁸ Nkí muud mə bə kú kweemb búúd bə, ná ndéé buud ɔ njów yé ntâg íí, nyíni múúd mə kílya búgá jé, a mə bə mbúwálú ntɔ *hááden.

⁹ Shú ná wo cíləg kúsé múdá sámbá á mikúsé mísəən mə jəlá kweemb myá dí, í jì ná kúsə wəɔng í bəg nə mimbú tééd məwúm məsaman kə gwəw; í jì námə ná a bəg kúsé í á bə nə nji ɔngwúm ɔngwúd yí.

¹⁰ Í jii námə ná a bəg ná nyə a shí də sá jəjɔ mísóólúgú mí dúgə nyín, a bəg ná nyə á mpu jígúli bwán bə, nyə á də ləg búúd nyádí njów, də gusa búúd ɔ Zembí məkuú, də kwíind intágúla-ntágúla í búúd. A bəg ná nyə á də sá fwámé mísóólúgú mimbii mimbii.

¹¹ Wo nda magulə cílələ míkúsé myá məsás; nəcé myān, iyéesh byān í də gwúm, bwé mú ɔngə yəw sálə sáal mə Zembí, bwé mú bə nə yéesh ná bwé ké məbáád.

¹² Ja nyān mə sá ntó yí, a mə byaagulə, nəcé a mə ntɔ ɔkəl nyə á təl ná á jì fwó yé.

¹³ Bwé də bə cíɔngú, bwé mú kú ná nyiŋgə sá tɔɔ sá, nji ɔgələ jəla mínjów minjów; jələlə wəɔngú kú ntâg bə nji ná bwé cúgə nə sá mə sá, nji bwé fwáfula, bwé wá mimpu ízhaá isád, bwé ci icigə-cigə.

¹⁴ Gwé wé jí ná, mə yidá jii ná kúsé wí sás yí í kəg báád kə byá bwān, baagulə njów bā mpwogé shú ná buud bwé ɔgə lumbúli nə sé wá bwé bəg kú nə zhíi mə cí sé sá ábábəw.

¹⁵ Mə ci ntó nəcé bóól nkí bulya bwé mə bwey wú fwámé zhíid kə bə zhíi mə *Sátan.

¹⁶ Nkí ɔngwól mbúgúla á mudá jì nə mikúsé nyádí njów búúd dí, í jii ná a ɔkényúg mbag á mikúsə myəɔngú shú ná í nda nyiŋgə bə mbag á *Dɔ mə Zembí. Dɔ í ɔkényúg mbag á myəɔngú mí kú nə jígawé myá.

Sá í dúgyá nə otówe ɔ shwóg wā Dɔ yí

¹⁷ Ocúmbá buud bwé ɔgə mpu kyey nə Dɔ wá bwé mpíyá nə gúmá ikóómb íbá, ná ndéé bəɔng bwé mə wá mányúul bwiingúle jəjɔ kéel nə jígúli lə óbúgúla dí wá.

¹⁸ Kálaad Zembí ɔgə ci ná: «Wo nda fad nteny mpu ja í ɔgə nyaal mpumə ɔgələ

lwáál nywo yí», a nyiŋgə námə ci ná: «Sóól məsáal mə jəlá nə bə nə myəna.»

¹⁹ Nkí bwé zə shwəman ɔngwól Acúmbá muud á Dɔ mə Zembí, wo é jisə magulə shwəman jəɔngú buud obá nkí ólóól bwé mə fwo bwiing mpu ɔngwúd.

²⁰ Bəɔng otówe ɔ shwóg bwé sá *səm wá, wo lás nə bwo tām buud; sá jəɔng í é sá ná bóól bwé bəg nə ifwaas.

²¹ Mə ɔgə ci nə wo mísh mə Zembí dí, mísh mə Yésus-Kríst dí nə mísh mə *wəéngəles Zembí nyə a féesh wá dí ná, wo ɔ bə mínjígúla míni, kú kə ɔkəómá, kú yag múúd mpwoombá.

²² Wo nda jigəwa bəd múúd məbwé; wo nda kə wá nyúul ízhaá sémúd. Wo ɔ baagulə wóméfwó ná fwə-fwə.

²³ Wo kú ná də ɔgul nji məjúwó; dúgú námə ɔgul búbaalé məlwəg nə məcey mə də bii wo ija ija məní.

²⁴ Bóól búúd myān mísəm mí də búgúli buud nda fwo faas, bóólúgá bān myān zə də mpúy fwála mə fwo cɔ.

²⁵ Jəjɔ mísóólúgú mí də námə bə, bóól búúd myān leel nyín. Nji, míl tɛem bə nda leel nyín, mí ábúle bwən shwoód.

6

Sá í dúgyá nə məlwaa nə omása yí

¹ Obúgúla bí məlwaa wá bwé jəlá nə magulə ná omása bān bwé mpíyá nə gúmá jəsh. Ntó nyə e sá ná buud bwé nda *lás nə Zembí bwaasúle mpu, tɔɔ nə njígúla wúsú.

² Bəɔng omása bān bí obúgúla wá, bwé nda mpyeny bwo ná jisə omínyəɔnə bān. Í yidá jii ná bwé búlɔg mpu sēy nə bwo, bwé ɔgə mpu ná obúgúla Zembí mə céel wá bwé wə bwé ɔgə balan nə məbwé mə ísəy máŋ. Sá wó jəlá nə jígúli búúd wəni, wo yáag nə bwo ná bwé máguləg.

Nə fwámé óyígúli, nə wəáyibəmb

³ Nkí ɔngwól múúd mə jígúli gúl sá shús, yida bíd fwámé íciyá í Cwámba wúsú Yésus-Kríst, nkí ntâg ná a bíd njígúla í dúgyá nə cəg í yə Zembí gúmá yí,

⁴ nyâh múúd má jág bul nkêny nyúul, a má bul námá bæ nã jág. Í mú nyã nda bwás á ná a dúg ngã shuya ózhuyã ó dúlã ngã faas bíl íciyá. Jí í ðã wóós cínãng yí? Ngeá nji zhíh nã ozhuyá, nã *bwaasúlã mpu, nã dúlã bæemb bóól búúd?

⁵ Í ðã námá bæ buud mítédúgá mí má lánghwo wá, ðã sêhãsa mákál ná sêhãsa sêhãsa, kú nã mãshíné. Nãcé buud mítédúgá mí má lánghwo wá bwá ampúyé ná óbábálé, bwá má yida dúg ná cug í yá Zembî gúmá yí jisã bwo zhíh bwá é bii kúm yí.

⁶ Cug í yá Zembî gúmá yí í yida námá bæ zhíh múúd mã bíi kúm yí, nji í bá ntó ja múúd mã mpú ðã gwág máshusug nã sã á jí nã ndí yí.

⁷ Shé áshígé zã nã sã ja shé á zã byêl wa shí gaád yí; shé cugé námá nã nkul kã nã sã ja shé má ká yí.

⁸ Ntó jí ná, shé má ká bæ nã idãg nã mikáándá, bímbí ðãngú kwaga.

⁹ Buud bwá ðã yáág ná bwá ceeł bæ nã kúm wá, bwá ðã bágulã mányúul ná mãbwábulán má wáámbúg bwo, bwá mú biil láámbúd ná ndéé, bwá mú bæ nã iyéesh mimbií mimbií í ntágúlã bwo, í njúl iyéesh í ímpwúfú. Iyéesh byãng wá í ðã sã ná muud kweemashi nyáméfwó ná ndéé a yã yí.

¹⁰ Mpugá ná, «ceelúle *mwaanê wúsã kqqlé á mimbií mí mábôw myêsh»*. Nda bóól búúd bwá á wá mãnyúul ceelí jãng dí ná, bwá á béégya nã kuú njãnd búgã kã ngã gwaa cwagawa; bwá á má tâl bwáméfwó cwúnd dí.

Gwánág fwámé gwáná

¹¹ Nji, wëë muud má Zembî, túbúg isã íni. Yidagú sô ná wo cágãg tútálí, wo kãndug lâm wá Zembî, wo bág nã búgã, nã ceelí, nã jisów nã lâm mátala.

¹² Mpug ná cugãlã cug búgã jí fwámé gwáná, gwánág gwáná jãng shú ná wo búig cug á kandugã kandugã. Cug jãng wá Zembî nyã a jôw wo ná wo zág ñwa yí. Njúwúlú wãng wá wó á bwaagalã zhwoğ buud bwá ngã gwág yí.

¹³ Mã zã tâl wo nkâl mísh má Zembî dí, nãcé nyã wã ngã yã isã byêsh cug. Mã tâl námá wo nkâl nyãngú mísh má Yésus-Kríst dí, Yésus muud nyã á magulã Zembî mísh má Pons Pilât dí yé.

¹⁴ Nkâl nyãng nyísã ná wo mpúg baagulã mámpándí má á yã wo má, wo sã ná wo cágãgí nã mwo kú sã sã májumã, kú fúfug ná ndéé kã wóós jwów Cwãmba wúsú Yésus-Kríst mã bá nyíngã zã yí.

¹⁵ Nãcé, Zembî wá má bá lwóya nyã ja ðãh fwála í bá námá wóós yí, Zembî muud jí Ajeláci anánî yé, Cí í jwú nã micí myêsh yí, Cwãmba míl mícwãmba myêsh mí ngã gwqç yé.

¹⁶ Nji nyáméfwó wá jí ná nyã abále yã, a njul kál jí nã mbií mãñkenya mísh má múúd má cúgã nã nkul jisów yí; muud ngwúnd nã ngwúnd nyã afwóyé bwelã dúg nyã, muud cugé námá nã nkul dúg nyã. A ñwág gúmã nã nkul á kandugã kandugã! Amen!

¹⁷ Buud bí nã kúm á cug ga wá, tálug bwo mpándí ná ci bwá nda nkêny mãnyúul, bwá nda kã wá búgã jãh kúm ðãng dí, nãcé í bá cõ. Bwá yidag kãnd mílãm wá Zembî muud ngã yã sã isã byêsh nã jõ lâm yé, nyã wã ngã sã ná sã ngãg nã balan nã isã byãngú shú mãnywa mäsú.

¹⁸ Cüg nã bwo ná bwá dúg sã mãnywa, bwá dúg sã jõjõ mísóólúgú mãñkund mãñkund; bwá dúg sã váál yãna í ngã wú lâm dí cwú yí, bwá ðã bæ kwéeshã ná bwá ðã kaaw mãbii máh nã bóól búúd.

¹⁹ Í ká yidã bæ ná ðãh kúm wá ngãlã sã mbií mísóólúgú míni, í é kwãmãsa bwo cug í ngã zã yí, kú nã sã í ntágulã.

Mãbãdá

²⁰ É yé Timotê, mpug baagulã sã Zembî nyã á yã wo yí. Wo nda ðã kãnd mãlwê mbéé zhizhe mikaand mí ngã lumbuli nã búgã myáád, wo ò sásúlã námá ñkwafad ò búúd bwá ngã jaaw mãnyúul ná búsa nã mpúyá wá.

²¹ Bóól búúd bwá á jaaw mãnyúul ntó wá bwá á má lánghwo wú búgãd.

6:5 Yuá 10.12; Mís 20.33-34; 1Te 2.5; Tit 1.11; 1Pr 2.14; 5.2 **6:6** 4.8; Flp 4.11; Heb 13.5 **6:7** Zhb 1.21; Ekl 5.14

6:8 Mik 30.8-9 * **6:10** Na jí kaaná búúd bwá á ðã bwey ci fwála mwôw má Pwôl dí yí. **6:12** 1.18; 4.14 **6:13** Mat 27.11-26; Yuá 18.28-19.16 **6:14** 1.3, 18; Flp 1.10; 1Te 5.1-2 **6:15** Mís 1.7; 2Pr 3.3-9; Mbú 17.14 **6:16** MmN 33.20; Sôm 104.2; Yuá 1.18; Kol 1.15; 1Yn 4.12 **6:17** Sôm 62.11; Luk 12.15, 20; Zhk 5.1 **6:19** Mat 6.20 **6:20** 1.4; 6.4; 2Tm 1.14 **6:21** mpaam: Gal 6.18

Zembî ké sá bí mpaam.

Kálaad ábeê Pwôl nyá á cilê Timotê yé Isâ í dúgyá nê kálaad ábeê mê Pwôl shú má Timotê yí

Kálaad ábeê má Timotê ngə nyîn ná Pwôl nyə á bə Róma ja nyə á cilə nyə yí (1.17). Í á jəla nə bə Pwôl ngə jág jug mímbwugəd (2.9) a músə a tál fwó (4.10, 16). Nda nyə á mpu ná iséy byé í má shîn a wál zə yə ná (4.6), nyə á ka cilə muud nyə á bə nyə fwámé múúd gwoong á ccelí yé (1.2), yə nyə mæcwûŋ.

Pwôl mə tééd fwo yə Zembî akîba nə búgə Timotê jî nə ndí yí. Nda á bwey mpu ná obwiingye ó Jɔjɔ Lâŋ bwé də jug, də bwəma nə cúwáíí ná, a bándúlá Timotê nə a yí múg nyúul ja məkəgula má bə yí, a gwána nda fwámé «mwâ zimbî má Krîst», lwóya íŋkánj. (1.3–2.13). A mpú bándulə nyə ná a jíig ncé nə buud bwé də té mbeε ílís-lís nə ozhuyá nə isâ í də sá nə buud bwé wúg búgə dí wá. A mú ci ná a bég yuug jé, nyə Pwôl, a də cugə nda mílású mí Zembî mí ngə ci ná, kú fúfug (2.14–4.5). A mú kə shínal kálaad nə ŋkánɡúlá ŋkánɡula cé nyáméfwó tál yí, a ngə lɔ Zembî muud nyə á ngə shúgal nyə yé (4.6–22).

Pwôl ngə lwó ná nyə a má gwána gwáná á kaambulələ nə Jɔjɔ Lâŋ ná ndeé kə wóós máshíné má cug jé (4.7). A ngə jî ja jêsh ná buud bwé lɔ kálaad éga wá bwé gwánág gwáná jəŋgú kú nə ifwaas, nda fúndə mízhízhínj, ngə gwána nə búgə, nə jísow, nə ccelí, nə nadá.

Mabádá

¹ Mə wə ngə cilə kálaad éga, mə Pwôl. Zembî nyə a jî ná mə bág *muud lwámá mə *Krîst Yésus, shú ná mə bwíingug buud cug nyə á kaag ná a bá yə bwo wə Krîst Yésus yí.

² Má cilə wo Timotê mwân waam má búl ccel yé. Zembî Sónɡú bá Cwámba wúsú Krîst Yésus bwé ó sá wo mpaam, bwé ó gwág wo cey lámúd, bwé ó sá námé ná wo cugəg mpwogé.

Pwôl ngə yə Zembî akîba

³ Mə ngə yə Zembî ódá bwé á də yə gúmə yé akîba. Nyə námé wə má ngə yə gúmə mítádúgá myâ lâm mí njúl mə fúbán yé. Má də wá wo mádí məjəgula dí ja jêsh, təɔ ibulú təɔ mimwásá.

⁴ Mə ngə bul tédugá yé dwô, mə ka ngə bul jî ná shwé dúgyág mə búlug bə nə məshusug.

⁵ Mə ngə téduga búgə gwô, búgə á kú nə məkəŋ, búgə ngwúd nə ngwúd mpáám bə gwô Loyís bá nyəŋgú woó Enís bwé á bə nə ndí yí. Mə ngə mpu bábálé ná búgə jəŋg námé wə wó jí nə ndí yí.

Maguləg jug shú Jɔjɔ Kéel

⁶ Gwé wə má bándúlá wo ná: ngəgá nə gwíing sá Zembî nyə á yə wo ja má á bəd wo məbwé yí.

⁷ Nəcé *shíshim Zembî nyə á yə shé yí í cúgə shíshim ífwaas; í yidá bə shíshim í də sá ná muud búlug bə nə ŋkul, nə ccelí, a də jwú nə lâm yé yí.

⁸ Ntó má kə ná wo ajélayé nə gwág shwôn nə ngələ bwíing lâŋ má Cwámba íshé tâm buud, wo nda námé gwág mə shwôn nda má jí mímbwug dí ná. Yidagú magulə ná wo júgug námé nda mə shú Jɔjɔ Kéel, shwé ngə *búgula ŋkul má Zembî.

⁹ Nəcé nyə wə nyə á cug shé, a jêw shé ná shé bág buud bə; nyə a shígé jêw shé ntó ná shé á fwo sá jɔjɔ mísólúgú, í á bə nji nəcé nyáméfwó nyə á ŋwa cígúlá ná a sá shé mpaam. Nyə á bwey cəglə shé mpaam nyəŋg kwonj mə *Krîst Yésus dí, shí ga nda fwo tééd.

¹⁰ A má ka lwó shé mpaam nyəŋgú ja gaád nə zələ cugye íshé Krîst Yésus nyə á zə lwóya nyúul yí. Nyə wə nyə a má zə caam ŋkul shwíy í á də bə nə ndí yí, a zə nə Jɔjɔ Kéel zə sá ná shé mpúg cug jí kú bá bwelə shîn yí.

¹¹ Jɔjɔ Kéel dəŋg wə Zembî nyə á tál mə ná mə ngəg nə bwíing yí, mə bág *muud lwámá, mə bə nə zhíí mə jígúlí búúd.

¹² Gwé wə má ngə jísow minjugú yí; nji mə agwágé myo shwôn, nəcé mε mə mpú múúd má á má búgula yé; mə mpú bábálé ná a jí nə ŋkul mpu baagula sá jêsh má yə nyə

ná a báágulæg yí, mæ kə bá ŋwa gwo jwôw á mæzhúgúlâ.

13 Iciyá yâ obúbáélé wó á lág nə mæ yí, ŋwag byo tâŋ yuug, ŋwag byo nə búgə nə cɛɛlí í ŋgə zhu wə Kríst Yésus yí.

14 Sâ wo á yíyow yí, wo ó baagulə gwo nə kwíindyá má Nkɛŋkɛ Shíshim njúl shédí yé.

15 Wo mpú ná buud ɔ Azî bêsh bwé á má myaas mæ, tɛɛm bæ Fízhêl bá Erumozhên.

16 Cwám̄ba gwágúg njów búúd má Onezifôr cey lámúd. Nəcé nywáá nyə á dɛ wá mæ ŋkul nyúúlúd, kú gwág mæ shwôn ná mæ jì mímbwugəd.

17 Nyə á yida ŋgə sɔ mæ nə zény ja nyə á wós Róma yí, a mú kwey mæ.

18 Cwám̄ba Yésus sáág ná Zembî bág gwág nyə cey lámúd jwów á mæzhúgúlâ. Wo ntâg wə má búl mpu bímbí lú kwíindyá nyə á kwíind mæ Ifêz yí.

2

Pwôl ŋgə cwîny mwân yé

1 Mwân waam, ság ná mpaam má *Kríst Yésus í lúlushig wo!

2 Sâ jêsh wó á gwág má á jígúli zhwog owúshined bwé njúl yí, kalagú gwo, yə búúd wó má dúg ná bí abúgúlág wá, bân bwé bág nə ŋkul mæ jígúlí bóólúgá búúd.

3 Jísówúg dwó kəw lú mínjugú tâŋ nda fwámé zimbî mæ Kríst Yésus.

4 Muud ŋgə sêy séy ízimbi yé, ja á cɛɛl ná mása yé gwágúg nyə nywa yí, nyə ádé na nyiŋgə kənd lám zhizhe ísád.

5 Bwé dɛ bwééd ŋwiimbe igwiimbî *túm gúmá nji ja á ntɔ nda mácɛɛ má ígwiimbí mæ cí ná.

6 Mbɛyɛ mæmpəg nyə á wáduga yé, nyə wə má jálá nə fwo tééd mwáágulə mpúmá.

7 Faasúg ísâ má ŋgə cí yí, Cwám̄ba nyə e sá ná wo wám̄búlág byêsh.

8 Wo ɔ tédúgá Yésus-Kríst nyə á byêl mp-won buud mæ *Dávid dí, nyə á gwúm yé. Jɔjɔ Kéel má ŋgə bwiiŋg wə ní.

9 Mæ jì mímbwug dí nda zhiləŋgaanə nəcé mæ ŋgələ bwiiŋg Milású mí Zembî myəŋg.

Nji, mæ tɛɛm bæ mímbwug dí, muud cugé nə ŋkul wóolə Milású mí Zembî mənəkəda.

10 Gwé wó í sá ná mæ ŋgəg nə jísow ísâ byêsh, shú ná buud Zembî nyə a féésh wá bwé bíig cug Yésus nyə á zə nə ndí yí, bwé ka bá bæ nə milwanə mí ábúle bwéle shîn yí.

11 Ciyá ábúgúlág jí ná:

Nkí shénôŋ Yésus shé á yə, shénôŋ má bá námá nyiŋgə cugə.

12 Shé má ká yím mányúúl, shénôŋ ka bá jwú.

Shé má ká kílya nyə, a bá námá kílya shé.

13 Shé má ká bæ kú sá sâ á cí yí, nywáá bæ námá nji abúgúlág,

nəcé a cugé nə ŋkul kílya nyáméfwó.

Wo ŋgə sêy mísh má Zembî dí

14 Báásúlág búúd isâ íni. Yím̄búlig bwo mísh má Zembî dí ná bwé bág kú dɛ bɛ dúlə bigas íciyá ná ndéé mbigas kə nyɛ ózhuyâ. Sâ jəŋg í akwíndé tɔw sâ, í yida kweemushi búúd bwé gwágulə wá.

15 Wáág ŋkúl ná wo dúg nyîn mísh má Zembî dí ná wo má ntɔ mákugulə, wo jì sóol mäsáal cugé nə sâ shwôn yé, sóol mäsáal ŋgə bwiiŋg búbáélé má Zembî mbií í jəla yé.

16 Wo nda dɛ kənd málwə mbéé zhizhe mikaand mí ŋgə lúmbuli nə búgə myáád. Buud bwé dɛ lás mbií mikaand myəŋg wá bwé bá ŋgə kə nji shwóg-shwóg nə Zembî.

17 Iciyá byáŋ í bá dɛ də búúd nda fəŋ ŋkwaambé í dɛ də múúd nyúúl ná. Imene bá Filêt bí mbií búúd wəŋg.

18 Bwé ŋgə jaaw buud ná gwúmúshílə sá ŋgə cí ná Zembî mæ bá gwúmushi búúd yí í á má bwey bæ. Ja bó ŋgə cí ntó yí, bwé má shwáda wú óbúbáled kə koogú, bwé ŋgə sá ná bóól búúd búgə í shwágúság.

19 Nji, tɔw jí tɔw jí, lal-lal lámuga Zembî nyə lám yí, jáá jí ná námá ná shím; Zembî nyə á cilə cíŋg lámuga jəŋg dí ná: «Cwám̄ba mæ mpú búúd bí búúd bé wá», a nyiŋgə námá cilə ná: «Muud yêsh má dɛ kám̄b Cwám̄ba yé má jəlá nə béégya nə olíŋgê».

20 Njów má fwámé múúd í ádé bæ nji nə ishúyá bwé á lúlə nə or nkí ntâg kwóógú bwé

du lúlê *mwaanê nê ndî yí; í du námá bə nə byəŋg ísâ bwé á caag nə ilí yí, nə byəŋg bwé á mɛ nə yagó yí. Bíl bísə byəŋg bwé du balan nə ndí mǎfwála mǎ gúmá dí yí; bílúgá, bwé du balan nə ndí ja í cúgɛ́ fwála gúmá yí.

²¹ Muud mǎ myáás bów-bôw mínjígúla mǎ ámə ngə ci míni yé, nyə é bə shúyá gúmá. Muud wəŋgú nyə é bə nkɛ́nkɛ́ múúd, a bə nə mfií shú má Zembî muud njów, a bə kwéésha ná búsa nə nkul balan nə nyə shú wúl jəjə sóólúgá wêsh.

²² Túbúg íyéesh í ngə bul julə mǎsás nə mǎncwámá yí; wo yida sɔ́ ná wo cúgəg cug á tátəlí, cug búgá, cug cɛəlí, cug á ná shɛɛ. Bínŋ buud bwé ngə jów Cwámaba nə milám fúbán wá, bi cúgəg gwo nə lám wêsh.

²³ Dugú ban sɛ́núsálə búúd bwé du sɛ́nusa mǎkəl kú nə wúmbálé nda mikás yí. Nǎcɛ́ sɛ́núsálə mǎkəl wəŋgú í ábweyé nə du shúgula ózhuyâ.

²⁴ Í njúl ná sóól mǎsáal mǎ Cwámaba nyə ajáláyé nə du bə nə ozhuyâ, á jəlá nə yidá bə nə osusa nə muud yêsh, a du mpu jígúli búúd, a du bə nə jílálə lám.

²⁵ A jəlá nə du sá ná, bəŋg bwé sá nyə onkwafad wá, a cwíny bwo ná shɛɛ, a ngə bwánd ná ka Zembî nyə é yə bwo fwála ná bwé céndúg mítédúgá ná ndéé bwé zə mpu óbúbálé,

²⁶ bwé mú nyingə bii fwámé mítédúgá ná ndéé bwé mú cugya wú nkwaanɔ́ mǎ Njwú mǎjamb dí kúl nyə á wá bwo mímbwug myéd ná bwé dúg gwág nji nə nyə yí.

3

Bów-bôw ísâ í bá sɛ́y mwów mâ mǎzhúgúla dí

¹ Mpug ná mwów mâ mǎzhúgúla dí, mósól mǎfwála má bá bə nkí lal cug.

² Nǎcɛ́ buud bwé bá bə nə íbɛ́, bwé bul cɛəl *mwaanê. Bwé bá bə nə bəguwa, bwé du nkɛ́ny mǎnyúul, du *lás nə Zembî bwaasúlə mpu, sá obyâl bán mǎlwə, nda du lɔ́ mǎnywa, kú gwɔ́ Zembî.

³ Bwé bá bə nə nkúd, bwé ábúle du magulə juu búúd, bwé bá du sá íkúdúgú, du sá ísâ nə jwuŋ, du bə nə mǎnyaan, kú cɛəl mǎnywa.

⁴ Bwé bá du bə ngwól kusha ngwól, ngwól kusha ngwól, bwé bá bə nda bwé cúgɛ́ nə milúu, du jág nkɛ́ny mǎnyúul, bwé bá cɛəl mǎshweesh má cug ntɔ́ Zembî.

⁵ Bwé bá du nyín nda buud bwé ngə gwɔ́ Zembî wá, nji bwé nda mpu nkúl má Zembî í du cénd búúd yí. Wo ə bá du tów búúd bəŋg shwóg-shwóg.

⁶ Bóól bəŋg bwé du kyey nə mínjígúla myán mínjów mínjów; budá bwé ngə wáduga nə kúdá lá *misám, íyéesh mimbii mimbii í ngə kə nə bwo cɛ́ kə nə bwo cɛ́ wá, bwé du biil mínjígúla myəŋg dí, nda óshú bwé du biil nkwaanɔ́ dí ná.

⁷ Búsə nji bwé ó du nwa mínjígúla, nda ka bwele mpu óbúbálé.

⁸ Námá nda Zhanés bá Zhambres bwé á lúmbali nə Moyíz ná, ntó námá wé óyígúli bəŋg bwé ngə lúmbali nə óbúbálé yé. Mítédúgá mí mú bwo oncúg-nculê mílúúd, jáŋ búgá í á má yə íyí-yây.

⁹ Nji, sóólúgú wán í ábúle buguban, nǎcɛ́ buud bēsh bwé é mpu ná bāŋ bwé ngə cugə íwushí dí námá nda íwushí í Zhanés bá Zhambres í á mpúy ná.

Nadagú ni ísâ wó á jíg mǎdí yí

¹⁰ Wɛɛ gwó kóómb dí, wo á bɛ́ mínjígúla myám, wo nwa kuú njənd wám, wo mpu íyuug má ngə yígula yí, nə búgá jám, nə cug má ngə cugə kú nə milámusa yí, nə cɛəlí jám, nə zény má jí nə ndí shú kálə shwóg yí.

¹¹ Wo mpú nda búúd bwé á wáamb mǎ nə cúwúlí ná, wo mpú bímbí jugúlə má á jug Antýosh nə Ikóniyum nə Lístrə yí. Byáyé ífumuga má áshígé jísəw yí? Nji, ísâ íni byêsh í á tɛɛm ngə wáamb mǎ, Cwámaba nyə á ngə sá ná mǎ fáámug.

¹² Mpug ná buud bēsh bwé cɛ́el cugə cug í yə Zembî gúmá kwon mǎ Yésus-Kríst wá bwé bá bwəma nə cúwúlí.

¹³ Nji, bəŋg bí mímbúwúlú wá nə bəŋg wá mǎshígá bwé bá yida ngə jág bul

sá mæbôw, bwá ngá yîl bóól búúd zhîd, bwáméfwó bwá ngá námé yîlw.

14 Wεε gwó kóómb di, nadagú nê ísâ wó á jîg wo magulê nê lâm wô yî; wo mpú ntâg buud wó á jîg ísâ byœng bwá dí wá.

15 Wó bwey mpu Micilyá mí Zembî tééd ná wo njúl mwántombú. Micilyá myœng mí nê nkul sá nê muud bég nê fug shú cug búúd bwá ngá bii nê búgúlâlê Yésus-Krîst yî.

16 Zembî wá nyê a lwó buud cilyá wêsh bwá á cilê yî; ntó, cilyá wêsh wúsê nê mfií shú jîgúlîlê búúd obúbálê, nê bágúlâlê íwushí, nê súgúlê yîl búúd íwushí dí, nê jîgúlîlê búúd cug á tútâlî,

17 shú ná muud má Zembî bég nê nkul kwag sâ jêsh, sá nda fúfê nyê shú sâlê sóólúgú wêsh wí nkí nywa yî.

4

Timotê bwîngug Jɔɔ Kéel

1 Má ngê lás nê wo mísh má Zembî bá Yésus-Krîst dí. Mæ lás nê wo, námé nda *Krîst Yésus mæ bá nyîngê zê ná, námé nda á bá zê sám b búúd milású tœ mímbimbê tœ mikuwó ná, námé nda á bá zê tâl íjwûga byé ná.

2 Mæ lás nê wo ná, cúndág Ciyá má Zembî, báásúlég tœ fwála í jêla, tœ í ajéláyé; dugú lwó búúd iwushí byán, dugú jum, ðu cwîny; ísâ íni byêsh dí, kú nê milámusa, wo mbíd nji yéesh jîgúlîlê.

3 Næcé dúl fwála í bá bæ, buud bwá ábúle ná ðu cœel gwág fwámé njîgúlá. Bwá bá yidá ðu bæ íyéesh byán, ðu sœngya nê oyîguli bwá ðu jaaw bwo ísâ í ðu lugê bwo málwád yî.

4 Bwá ábúle ná ðu kænd málwê óbúbáléd, bwá bá yida ðu gwágulê míkaanó.

5 Nji wœe dugú cunal iyéesh byô ja jêsh, wo œ jísów micún, wo œ wá nyúúl bwiîngúlê Jɔɔ Lánú, sá ísý byô mbií í jêla yî.

6 Mœe mú nda cúdu bwá zé cígê yê Zembî *mætúnaga yé, wêla lú njœnd dâm í má wóós.

7 Mæ á má gwána jɔɔ gwáná, mæ má casulê kúlá má á ngê ju yî, mæ a má baagulê búgá.

3:15 Yuá 5.39; Rom 15.4; 1Tm 4.13; 2Pr 1.21 **3:17** 2.21 **4:1** Mis 10.42; 2Kr 5.10; 1Pr 4.5 **4:2** Mis 20.20, 31; Tit 1.13 **4:3** 1Tm 1.10; 4.1 **4:4** 1Tm 1.4 **4:6** Flp 2.17; 2Pr 1.14 **4:7** 1Kr 9.24-25; Flp 3.12-14; 1Tm 1.18 **4:10** Flp 2.21 **Démas**: Kol 4.14; Flm 24; 1Yn 2.15; Tit 1.4 **4:11** Lúkas: Kol 4.14 **Márkus**: Kol 4.10 **4:12** Tishik: Kol 4.7-8 **4:13** Mis 20.6 **4:14** Mat 16.27 **Alaguzáandræ**: 1Tm 1.20 **4:16** 1.15 **4:17** Dan 6.21; Sôm 22.22; Mis 1.8; 23.11 **4:18** 2Kr 1.10; Flp 1.19-20 **4:19** Priska bá Akilas: Mis 18.2 **Onezifôr**: 2Tm 1.16-17 **4:20** Erást: Mis 19.22; Rom 16.23 **Trofîm**: Mis 21.29 **4:22** Gal 6.18

8 Tééd kíkídíga, *tûm gúmá í músê mæ nkwmásá, tûm gúmá í lwó ná Zembî mé ci ná mæ ji tútâlî yî. Cwámbe, muud jí sémye milású atútâlî yé, nyê wá má bá yê mæ yuug jœng jwôw ðœngú; nyê abúle yê nji mæ, a bá námé yê bœng bêsh bwá ngá cœel ná a nyîngæg zê wá.

Isâ í lâm

9 Wáág nkûl ná wo lálug zê kwey mæ.

10 Démas má myaas mæ næcé a jág bul cœel cug á mwôw mága. Nyê a má kê Tesaloníka, Kresáns má kê Galátia, Titus kê Dalmatî.

11 Nji Lúkas wá sá bí wa yé. Wo œ nwa Márkus zê nê nyê, nyê é zê kwíind mæ ísýúd.

12 Mæ a má kænd Tishik Ifêz.

13 Ja wó bá zê yî, wo œ bá zé nê mæ káándé yôn má á lúgê Truwás wá Karapus yî; wo œ bá námé zé nê okálaad, bul bæ ná ndéé bœng bí síyá nê ikúúdu í cúdu wá.

14 Alaguzáandræ álúlê mikwambé nyê á bul sá mæ mæbôw. Cwámbe mæ bá yê nyê myéna myâ misóólúgú myé.

15 Wo œ ðu námé káálugê nê nyê, nyê á bul lúmbuli nê kéel dúsú.

16 Jwów má á tééd kê shwœ nyúúl mpáánzê milású yî, mæ a shígê bæ nê muud mæ kwíind mæ, buud bêsh bwá á myaas mæ. Zembî ká juu bwo nê bów-bôw sóólúgú wán wœngú.

17 Nji, Cwámbe nyê a shí kwíind mæ, nyê á lûlushi mæ mbií á ná mæ á bwiîng kéel dé dêsh, mæ sá ná ikûl ishús byêsh í gwágúg dwo. Nyê a tí yîl mæ mójê má zh-wambanjkwuñ dí.

18 Cwámbe nyê e bá námé ðu yîl mæ bíl ísâ í mæbôw byêsh dí, a mú bá sá né mæ kég nyí Faan dé á gwówú kú shwúg jú kú bwîim bœgú. A bég nê gúmá kandugê á kandugê! Amen.

Mæbádá

19 Wo œ bádá mæ Priska bá Akilas nê njów búúd má Onezifôr.

20 Erást nyê a lúgê Kœrênt, mæ a lúgê Trofîm Milêt a ngê bwás.

²¹ Wáág ñkûl né wo zég ñkwân nda fwo zə shí. Nə Ibulus nə Púdens nə Línus nə Klodía nə bóól bwááŋg bēsh bwé ñgə bédá wo.

²² Cwámba jíg nə *shíshim wô! Zembî ká sá bí mpaam.

Kálaad Pwôl nyé á cilə Títus yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú mə Títus yí

Títus nyə á bæ váál krîsten á ná nyə a shígé bæ kúl Oyúden dî (Gal 2.1-3). Bá Pwôl bwé á shí kyey sámbá, nyə á bul námé sá ñkwambulə mpédúgá Pwôl bánôñ nə obúgala wá Kərênt (2Kr 7.6-16). Ja Pwôl mə zé cilə nyə kálaad éga yí, í á bæ nyə Títus njúl ləom bwé jów ná Kərênt yí; í á bæ Pwôl mə tál ná a ñgég nə fála ñgə kwambulə isâ yâ Dɔ á nûñ ñkwamá nyəñg dî (1.5).

Pwôl mə bwey lwó shug lə kálaad ná námé mətédulé mə cilyád (1.1-4). Kálə zə kə shwóg nə lúú áshúshwóógá, a lwó kuú njəond múúd mə jəla bæ nə ndí shú ná bwé tálúg nyə tówe shwóg á Dɔ yí (1.5-16). Lúú ábèé wúsə məcwûñ á ñgə cwîny Títus shú isâ í dúgá nə ikínda í búúd nyə é bá də bwəma nə ndí Dɔ dí yí: nə icwúcwúúl í búdûm nə icwúcwúúl í búdá (bwó buud bwé jəlá nə cwîny míngwəəl wá), nə məncwámá, nə məlwaá (2.1-15). Lúú álél í nyiñgə báásulə ókrîsten isâ bwé jəlá nə sá yí, nə váál bwé jəlá nə cugə ná shεε ñgə kwanz mbéégí mənkwómá yí (3.1-11), nə ndéé, a mú kə shínal kálaad nə məcwûñ nə məbódá (3.12-15).

Olɔye ɔ kálaad éga básə nə ñkul leel gwág ná Pwôl nyə añgə nə ci nji isâ í dúgá nə Títus nyəméfwo yí. Isâ á ñgə lás cínəñg yí básə isâ í dúgyá nə Dɔ dēsh yí: isâ nda váál gúfúgá í jəlá kyey yí, nə kuú njəond ótówe ɔ shwóg, nə kuú njəond óbúgala bēsh.

Məbódá

¹ Mə Pwôl, mə ji lwaá mə Zembî, *muud lwámá mə Yésus-Krîst ná mə ñkényúg mbag á sálə ná miféeshá mí búúd myé mí bág nə búgə. Mə ji ná mə sáág ná buud bwé mpúg obúbálé bwé lwó ná muud mə kənd lâm wə Zembî wá.

² Í bág ntó shú ná bwé ñgég nə bwánd nə búgə ná bwé bá cugə cug á kandugə kandugə. Zembî nyə á bwey kaag buud cug jəñgú shí nə gwów í nda fwo bæ. Zembî nyə ádé bwelə bwiñg ijóó.

³ Ja dāñ fwála í á wós yí, nyə a sá ná buud bwé mpúg ñkaagə nyə á kaag nyəñgú. Lāñ wəñg wə Cugye wúsú Zembî nyə á yə mə séy ná mə ñgég nə bwiñg yí.

⁴ Mə cilə wo kálaad éga, wo Titus, mwān waamə kóomb á búgə sá bēsh ñgə *búgala yí. Zembî Sóñgú bá Cugye wúsú Yésus-Krîst bwé ɔ sá wo mpaam, bwé ɔ sá námé ná wo cugə nə mətəla.

Titus mə jəlá nə táág isâ yâ Zembî Kərênt

⁵ Ja mə á lúgə wo ná wo jíg nûñ Kərênt yí, í á bæ shú ná wo shínúg táág isâ byēsh, wo təl ócúmbá buud ɔ *Dɔ mə Zembî míngwəla myēsh dí nda mə á ci ná wo sáág ná.

⁶ Cúmbá muud mə jəlá nə bæ múúd ñgə cugə kú nə sá á jumúg yé. A jəlá nə bæ ñgwúm mə mudá ñgwúd. Bwán bé bwé jəlá nə bæ óbúgala, bwé nda bwelə bæ nə njagə ná bwé ñgə bæ nə intíwúlí, ñkí ntāg ná bí nə məbún.

⁷ Í ka jii ná tówe shwóg mə də fála Dɔ yé bág kú nə sá á jumúg, nəcə a ji tówe shwóg mə Zembî. Nyə ajəláyé nə bæ mbií múúd í də téduga ná nyəméfwo ji nə ñkul sá sá jēsh yí, kú bæ mbií múúd í də kuya mpimbə yí, kú bæ ñgule məlwəg, kú bæ múúd icwoomb, a nda də sɔ *mwaanə nə məcii míshád.

⁸ A bág muud mə də mpu ñwa ójóñ yé, a dúgə cēl isâ í ányunwaâ, a də cunal íyéesh byé, a njúl tətəlí muud, a dúgə sɔ nji sá Zembî mə gwág nywa yí, a də mpu jwú nə lâm.

⁹ A jəlá nə bæ múúd mə wá lâm njígúla ábúgúlag sá ñgə jíguli yíid. Ntó, nyə é bæ nə ñkul mə bándúlé búúd ná bwé bég fwámé njígúla, a lwó búúd ɔ ñkwafad iwushí byāñ.

Bów-bôw míñjúgúla mí jəlá nə shîn

¹⁰ Mə mpú ná zhwoğ obúgala bí nə məlwə; í bul bæ ná ndéé sámbá *Oyúden bwé á magulə Yésus wá. Bwé də sá míkaand kú nə wúmbulé, də shiig buud nə myo.

1:1 muud lwámá: 1Tm 2.7 1:2 1Pr 1.3-5; Gal 3.6, 17-18 1:3 3.4; fwála í á wós: 1Tm 2.6 1:4 Titus: 2Kr 2.13; mwān waamə: 1Tm 1.2 1:5 Mís 14.23 1:6 1Tm 3.2-7; 1Pr 5.1-4 1:9 2.1; 1Tm 1.10 1:10 3.9-11; 1Tm 1.3-7
1:10 1Tm 1.6 1:11 1Tm 6.5; 2Tm 3.6

11 Í jii ná wo júwalug bwo mimpu, næcé bwé ηgə təl minjów mí búúd oncindî ná shwuu nə ηgələ jíguli bwo isâ bí kú jəla yí; bwé ηgə jíguli isâ byəngú nji shú ná bwé bég nə myəna bów-bôw zhí jəngúd.

12 Wúl mbyágá á Kərêť í á du cúnda micúnda yí í á cí ná: «Buud ə Kərêť básə ja jêsh nji bwiingúlə ijó, nji gwó-ɡwó mílâm nda onkweny, míláləm du téduga nji dæg.»

13 Ciyá nyə á ci jəngú jí búbále. Ná ndeé, ηkáándug nə bwo fwámé ηkáándúlə, bwé bég nə fwámé búgá,

14 bwé nda kənd mílâm mbeé míkanda mí Oyúden dî, bwé nda bə máceξé má búúd bwé ηgə ban obúbále wá.

15 Buud bí ná fwó-fwó wá, isâ byêsh bí námə bwo ná fwó-fwó; nji, shú bəng bí nə nyéé wá, bwé ηgə ban ná bwé abúgúláyé wá, kú nə təw sâ jí bwo ná fwó-fwó, fəg nyán nyí nyéé nə nyéé, lám wán nyéé nə nyéé.

16 Bwé ηgə ci ná bwé mpú Zembî, nji isâ bwé ηgə sá yí í njúl sâ shús. Bwé cugé á cəelúg, bí nə məbún, bwé cugé nə ηkul bwəle sá sâ ányunywaâ.

2

Minjígulá shú ócwámbá buud

1 Wεε jaawúg búúd nji sâ í ηgə bwəma nə fwámé njígulá yí.

2 Cíg nə ocwámbá buud ná bwé dúg cunal íyéesh byán, bwé jəlá nə mpiya nə gúmá, cugə cug íkəη, bwé jəlá nə bə nə lal-lal búgə nə məma cəelí, nə fwámé jísów.

3 Cíg nə ocwámbá budá ná bwé cugəg námə mbií cug Zembî mə gwág nywa yí, bwé nda du ci búúd iciyá í bəwáí bwo mílâm yí, bwé nda bə málwaá mə málwəg. Cíg nə bwo ná bwé dúg bə nə jəjə məcwŭη,

4 shú ná bwé jígulíg mīngwəol mbií bwé jəlá nə cəel ógwúm bán nə bwán yí,

5 nə mbií bwé cugəg cug íkəη yí, bwé baagulə mányúul nji shú ógwúm bán, kənd mílâm ísəy yâ mínjów myánád, bə nə jə mífúlú yí. Bwé ó jígulí ηgwəol wəsh mbií á jəlá nə magulə ijwŭga í ηgwúm yé, shú

ná buud bwé nda *lás nə Milósú mí Zembî bwaasúlə mpu.

Minjígulá shú ηgwíinzhá

6 Yáágúg nə məncwəmə ná mə cugəg cug íkəη məzhí mēsh.

7 Woméfwó tēédúg sá ná bwé ηwág yuug mísóólúgú mí ányunywaâ wódí, wo du bə tətəlí ja wó jígulí bwo yí, wo ηwa mínjígulá myô nə məjilə.

8 Iciyá wó cwééd wódí mpu dí yí í bég kú nə mədana, í bég iciyá búúd bwé cugé nə ηkul jum wo nə ndí yí. Ntó nyə e sá ná buud bwé ηgə lumbuli nə sá wá bwé bég kú nə zhí ná bwé mpyaam sâ, bwé yidá bə nə shwôn.

9 Yáágúg nə məlwaa ná mə maguləg ijwŭga í omása bán məzhí mēsh, bwé sáag ná omása bán bwé gwágúg bwo nywa; bwé nda du fadulə íciyá nə omása bán.

10 Bwé nda du júwo omása bán isâ; bwé yidag bə bwo buud ó abúgúlág ija byêsh. Ntó nyə e sá ná, njígulá sə ηgə jíguli shú mə Cugye wúsú Zembî yí, buud bwé ηwág wə nə gúmá.

Zembî nyə a mə lwóya mpaam nyé

11 Zembî nyə á mə lwóya mpaam nyé í ηgə yə muud yēsh cug yí.

12 Mpaam nyəngú í ηgə jíguli sê ná sê bánug cug á kú bish Zembî, sê ban íyéesh yâ cug ga; ntó sê mú cugə cug íkəη wa kala búúd gaád, cug á tətəlí, cug á kəndúlə lám wə Zembî.

13 Sə mə jəlá nə cugə ntó té sê ηgə bwánd jəjə jwəw mə Cwámba nə búgá yí. Nəcə jwəw dəngú, Zembî wúsú ánánî, Cugye wúsú Yésus-Kríst mə bá lwóya mílwané myé.

14 Nyə a yána nyəmfwó shú dúsú, zə yíl sê mányámá mə cug sá á ηgə cugə kú bish máceξé yíid, zə fúb ηkúmba kúl búúd, kúl búúd í é du bə ηkwəməsá ja jêsh ná í sá jəjə mísóólúgú yí.

15 Sâ wó jəlá nə jaaw búúd wáni. Dugú cwŭny búúd, du ηkáand nə bwo nə mpəl gwó jêsh. Muud nda mpyēny wo.

3

Okrísten cug ágúgwáan ján

1:13 2Tm 4.2 1:14 3.9; 1Tm 1.14 1:15 1Tm 1.5; Mat 15.11; Rom 14.14, 20 1:16 2Tm 3.5; 1Yn 2.4 2:1 Ifz 5.21-6.9; 2:1 1Tm 1.10 2:2 1Kr 13.13 2:3 1Tm 3.11; 1Pr 3.1-5 2:5 Ifz 5.22-24 2:6 1Yn 2.14 2:7 1Tm 4.12; Flp 3.17 2:8 1Pr 2.15 2:9 1Tm 6.1-2 2:10 3.4 2:12 Ifz 1.4; 1Yn 2.16 2:13 1Kr 1.7; 1Te 1.10 2:14 3.14; MmN 19.5; Eze 11.20; Gal 1.4; Ifz 2.10; 1Tm 2.6; Heb 13.12; 1Pr 2.9; 1Yn 3.16 3:1 Rom 13.1-7; 1Pr 1.13-17

¹ Báásúlóg óbúgula bêsh ná bwá nda da sá lal lúu nà micí nà otówe o shwóg, bwá mágulag ijwûga byán, bwá da bə ŋkwəmasá ná bwá sá sâ jêsh jí ŋkí nywa yí.

² Bwá nda mpyaam múúd, bwá dúg sásulə ózhuyâ, da bə nə yéesh ŋkwambulə, da bul cugə nə muud yêsh ná shee.

³ Shé mpúgá ná shé á fwo námá da bə kú nə fug, nji mingáádá, ŋgə bə bów-bôw mázhíí, iwímbúg nə yéesh zhwiimbyálə nə cug mimbií mimbií í á bii shé mikwám; shé á bə nə gwólə mílám, nə iwímbúg, nda bə sâ múúd jí nə ŋkul cəel yí, shé á ŋgə mpiiya shémé nə shémé.

⁴ Nji, ja Cugye wúsú Zembî nyə a má lwóya jə lám jé nə cəelí jé á ŋgə cəel buud bēsh yí,

⁵ nyə á cug sâ, kú bə nəcə sá sálə mísóólúgú myá tátəlí, nji nəcə nyə á gwág sá cey lámúd. Nyə á cug sá nə ŋgusa nyə á gusa sá yí, nə séy Ŋkəŋkə Shíshim nyə á sêy yí. Nəcə ŋgusa í á sá ná sá byélúg byélé ágúgwáan, Ŋkəŋkə Shíshim nyə á yə sá cug ágúgwáan.

⁶ Zembî nyə á shwu sá Shíshim yé wəŋg nyúúléd mən̄kund mən̄kund kwon̄ má Cugye wúsú Yésus-Kríst.

⁷ Nyə a sá ntó shú ná sá bág bii cug á kandugə kandugə sá ŋgə bwánd nə búgə ná sá má bá bii yí, nəcə a má ci mpáam nyé dí ná sá mú otátəlí o búúd.

Məcwûŋ

⁸ Ciyá ni jí abúgúlág. Má ka jii ná wo lásúg gwo nə in̄kán, buud bwá ŋgə *búgula Zembî wá bwá mpúg shimal sálə jəjə mísóólúgú. Ntó jí jə sâ, í njúl nə mfií shú búúd bēsh.

⁹ Nji, wo o da kwanz mbéé séŋúsálə mákəl, nə lələ mábyəl ná lə lə lə kú nə məshíné*, nə ozhuyâ, nə icigə-cigə buud bwá da ŋgə ci shú məcççé má Moyîz yí. Isâ íni byêsh í cugé nə mfií, bíse ocwûd.

¹⁰ Muud mə sá mbéégí mən̄kəəmá yé, wo o ŋkáánd nə nyə ja áshúshwóógú, wo ŋkáánd ja ábeé; ŋkí a kə shwóg í, bí béégya sámbá nə nyə.

¹¹ Mpug ná mbií múúd wəŋg má ŋwa bów-bôw zhíí, sálə á ŋgə sá *misəm ni, a ŋgə gwíflya nyəméfwó.

Məbáda

¹² Mə bá nti wo Artémas, gúl ja Tishik. Wó ká bá dúg ŋgwól á bwo mə wós nún, wo o bá ləel zə kwey mə Nikopolis, nəcə cínəŋg wə má má cççlə ná mə kə cín̄guli ŋkwân yé.

¹³ Wo o sə ná sâ í bág kú fúfə lwóya bwá jəw ná Zénas yé, bá Apolos njəənd bwá é sá yíid.

¹⁴ Í jii námá ná omínyəŋú búsú bwá jígúg dálə shimal sá jəjə mísóólúgú, da ju mikálə mí wós məshígá myá shú ná bwá bág kú fúfə mpúmá.

¹⁵ Buud bēsh sənón búsə wa wá bwá ŋgə bádá wo. Wo o báda óshwá búsú sənón sá bí nə búgə ŋgwûd wá.

Zembî kə sá bí bēsh mpaam.

3:3 1Kr 6.11; Ifz 5.8 **3:4** 1.3; 2.10-11; 1Tm 1.1; 2.3; 4.10; Tit 3.6 **3:5** Yuá 3.5; Rom 6.4; Ifz 2.8-9; 5.26; 2Tm 1.9; 1Pr 1.3 **3:6** Rom 8.9-16; 1Kr 6.11; Gal 5.25; **Cugye:** 2.13; Flp 3.20; 2Tm 1.10; Tit 3.4; 2Pr 1.11; 1Yn 4.14 **3:7** Rom 3.24
3:9 1.10-16 **3:9** 1.14; 1Tm 1.4 * **3:9** Oyúden bwá á da baagulə məbyəl mán̄ micilyá, da lə micilyá myəŋg mísəən, sá jəŋg wə Pwól ŋgə ban na yí. **3:10** Mat 18.15-17 **3:12** Tishik: Kol 4.7-8 **3:13** Apolos: 1Kr 1.12 **3:14** 2.14; 2Kr 8.8-9; Gal 5.22; Ifz 4.28; Kol 1.10

Kálaad Pwôl nyé á cilä Falmôñ yé Isâ í dúgyá nă kálaad mă Pwôl shú má Falmôñ yí

Falmôñ nyə á bæ fwámé múúd, nyə á ka cénd kuú njəond búgula Yésus, je bæ Dɔ́ á Kolósia dî. Nyə á bæ shwá mă Pwôl (v. 1). Lwaá dé Onezîm í á ka túb nyə, ka kə bwəma nă Pwôl, Pwôl nyə njúl mímbwug dî. Onezîm nyə á ka námá zə bæ krîsten. Pwôl mú ka zə ñwa cígúlá ná a nyíng kənd nyə wə mása yé, a ka cilä mása wəɔng kálaad éga, ná a lógúg Onezîm.

Pwôl mă tééd fwo báda Falmôñ nă buud bánónə bwá ñgə jí wá (1-3), a mú yə Zembî akíba nă búgə nă zény Falmôñ jí nă ndí yí (4-7). Ná ndéé, a mú ka jaaw sâ á ñgə jí nă Falmôñ sáág lwaá dé Onezîm yí (8-22). Mábádá mâ məshíné dî, Pwôl ñgə cwééd zhwoğ buud á ñgə námá nă cwééd kálaad á Kolósia dí wá, jí nă ñkul bæ ná Onezîm wə nyə á kə nă okálaad obá bəsh, nă nyəɔng á Kolósia, nă yé mă Falmôñ.

Ja wó lə kálaad má Falmôñ yí, wo dúg nă Pwôl nyə á mpu ñwa shwá yé Falmôñ nă mətag: kú yímbúli nyə nă təə sâ, kú yə nyə ñkúmba wáda, a ñgə mpu ná Falmôñ jí nă ñkul ban sâ á ñgə cí nyə yí. Pwôl mă lwó ná, ccelí Krîst nyə á ccel sé yí, í ñgə fəen sé məñkenya ñgə kwambulə wónğó mpédúgá sé buud.

Mábádá

¹ Mă Pwôl wə má cíl kálaad éga, mă muud jí mímbwug dí năcé ñgələ sêy nă *Krîst Yésus yé. Sá mwááng Timoté sé ñgə cilə wo, abábə wúsú Falmôñ, wo muud ñgə námá báduga nă sé ñgələ sêy nă Yésus yé.

² Sá má cilə námá mwááng-shilə wúsú Afiya, nă Arship muud gwoong wúsú ñgələ lúmbuli dəomb. Sá má cilə námá *Dɔ́ lá óbúgula í də səɛngya Falmôñ dí njów yí.

³ Sóñgú wúsú Zembî bá Cwámba Yésus-Krîst bwá ó sá bí mpaam, bwá ó sá námá ná bí cágəg ná shee.

Falmôñ nyə á bæ nă fwámé ccelí nă fwámé búgə

⁴ Mă də yə Zembî waamə akíba ja jəsh má tédúgá wo mádí májəgula dí yí.

⁵ Mă də yə Zembî akíba ntó năcé mă gwág ná wo ñgə kə shwóg nă búgúlalə Cwámba Yésus, wo ñgə námá lwó ná wó ccel búúd bəsh Zembî nyə a má féesh wá.

⁶ Mă ñgə jəgula nă Zembî ná búgə í ñgə səɛng shwá yí í wúmáğ, wo mpúg bímbí lá mánywa *Krîst má sá sé má.

⁷ Mwaang, mă ámə bul bæ nă məshusəg, nyúul bul bæ mă nă ñkul nă dúgúlə nda ccelí gwô í má ləushi okrîsten mənyúul ná.

Falmôñ nyíngəg ñwa Onezîm

⁸ Ná ndéé, mă jí nă zhií kwonə má *Krîst dí ná mă yímbúlig wo ná wo sáág gúl sâ.

⁹ Njí, tɛem bæ ntó, má yida téég wo məbwə năcé ccelí Zembî ñgə yə sá yí, mă Pwôl, cwúcwúul múúd íí, mă njúl nyíngə bæ mímbwug dí ja gaád năcé mă ñgələ sêy nă Krîst Yésus.

¹⁰ Mă téég wo məbwə shú má Onezîm. A músə mwán mă ámə byá cəg krîsten dí mă njúl wa mímbwug dí yé.

¹¹ Nyə a shígé fwo də bæ wo nă mfíi ja bína bí á fwó də cəgə yí; jaá ga dî, a músə shwá bəsh nă mfíi.

¹² Mă nyíngə nyə ná a nyíngəg zə wódí, a ñgə zə tâñ nda gúl kúl nyúul jâm.

¹³ Mă ámə nywá yidá jí nă a jíğ wa mádí koogú té má jí mímbwug dí năcé Jɔ́ɔ Kéel yí, a ñgəg nă sêy nă mă jilá gwô dî.

¹⁴ Njí, mă shígé ccel ná mă sá gúl sâ shwá nda fwo bæ cún; mă acéélé ná wo sáág mənywa yímbúlíd, í jí nă wo sáág nă jɔ́ɔ lám.

¹⁵ Jí nă ñkul bæ ná Onezîm nyə a béégya nă wo bábaalé fwála shú ná wo nyíngəg lág nyə kandugə kandugə.

¹⁶ Nyə ányíngəyé ná bæ wo lwaá, nyə é ntə lwaá, nyə é bæ wo *mínyonə wó búl ccel yé. A má bæ mă abábə, nyə é nyíngə bul bæ shú

dwô dî; nəcə, a ji fwo bæ múúd woó, a mé nyingə bæ krîsten nda wo.

¹⁷ Gwá wá má céél ci ná, ŋkí wo mpú ná mə ji wo shwá, ŋwaág Onezîm nda wó jí nə ŋkul ŋwa mə né.

¹⁸ Ŋkí nyə á byaagulə nə wo, ŋkí ntâg né a ji nə wo mpwálá, lɔg ná mə wá mbíd wo nywo.

¹⁹ Mə Pwôl mə ŋgə cilə nə mbwé wâm né mə bá jəna wo mpwálá nyɔɔŋg; mə abúlé céel nyingə jaaw wo ná cug gwô ji námé wo mpwálá wó mbíd mə yí.

²⁰ Né ndéé mwaanŋ, ság mə kwíindyá mé ŋgə ji wo ni jíné má Cwámba dî; námé nda shwá bí ókrîsten ná, səlɔg mə lâm shí.

²¹ Mə ŋgə cilə wo kálaad éga mə njúl nə búgə ná wo é sá sâ mé ŋgə jii ná wo sáág yí; mə mpú ná wo é sá mə isâ cɔ jini.

²² Mé jii námé ná wo kwámbuləg mə bwágə, mə ŋgə dúg ná shé wál bá zə nyingə dúgyá, məjəgula mún mé ŋgə gwíig.

Məbáda

²³ Ipafras muud sá jí mímbwug dí nəcə ŋgələ sêy nə *Krîst Yésus yé ŋgə báda wo.

²⁴ Buud ó gwoonŋ íséy bâm Márkus, nə Aristárug, nə Démas, nə Lúkas bwé ŋgə námé báda wo.

²⁵ Mpaam mə Cwámba Yésus-Krîst í jíg bídí.

Kálaad bwé á cilə Wəheburê yé Isâ í dúgyá nə kálaad Wəheburê yí

Muud yêsh mə mpú shimal lə kálaad éga yé nyə e téduga ná í cúgé kálaad, í yidá bə bwiingúlə míláj mí Zembî. Mətédúlé mäsə, kú nə muud mə cilə yé, kú nə muud bwé cilə yé. Nji məbədə mäsə ímpánzə yâ məshíné mé lúu 13 wə mé sá ná muud mpúg ná jísə kálaad ná bwé á kənd buud.

Muud nyə á cilə yé ngə bándalə okristen ná bwé kú nyiŋgə kənd mítédúgá Mácçé mé Moyíz dî. A ka ngə lwó bwo ná cug mə Kríst nə iséy byé í ntə sâ jêsh búúd búsə nə ŋkul téduga ná í də cug búúd yí.

Kálaad má bwey na námə lwó mátédúléd ná Zembî nyə a lwóya sâ á jísə yí wə Yésus-Kríst (1.1-3). Kálaad éga ji nə fwámé məma məŋkəw məlól:

- (1) Kríst mə jág bul ntə sâ jêsh (1.4–10.18).
- (2) Olşye bwé nádag búgəd (10.19–12.11).
- (3) Baalé məcwûŋ nə íbwádán (12.12–13.25).

Zembî ngə lésha nə buud nə zhií a Mwân yé

¹ Yág í, Zembî nyə á də lás nə odá ija ija, mimbíi mimbii nə zhií á *buud ə mícúndé bé.

² Nə ndéé, mwów mə məzhúgúlâ mąga dî, a mé lás nə shé nə zhií a Mwân yé. Mwân yé wəŋgə wə nyə á balan nə ndí sálə shí nə gwów yé; nyə a mé təl nyə ná a bág lág nə isâ byêsh.

³ A ji njəs í ngə zhu mílwané mí Zembî dí yí, a ji zhigîm mbççlā mə Zembî, a ngə shúgal isâ byêsh nə ciyá jé álal-ŋkul, isâ byêsh yâ shí nə gwów. Ja nyə á shîn fúb buud, yíl bwo *mísám yí, nyə á kə ji gwów, mbwə məncwûm mə Zembî á ŋkul nyêsh dî.

Mwân mə Zembî mə ntə wéŋgales

⁴ A ntə *wéŋgales, jínə Zembî nyə á gwiid nyə yí ntə jínə dán.

⁵ Mpugá ná Zembî nyə abwélé ci nə ngwól *éŋgales ná: «Wo ji Mwân waamê, mə má byá wo múús». Nda námə nyiŋgə ci ná: «Mə é bə nyə sóŋgú, a bə mə mwân».

⁶ Nji, ja Zembî mə nyiŋgə zə jil Mwân yé a cúmbá shí ga dí yí, nyə ná: Wéŋgales ó Zembî bêsh bwé kúdúg məmpwoombá mándəlúd yə nyə gúmá.

⁷ Nyə á ci shú wéŋgales ná: A də sá ná wéŋgales bé bwé bág nda fufê, a sá ná osól ə mäsáal bé bwé bág nda ngwiile kuda.

⁸ Nji nyə á ci shú mə Mwân yé ná: Yé Zembî, ijwúga byô í bá ji kú nə zhúgá. Otátəlí wə bwé ngə lwó nə wo ngə jwú nə faan dwô.

⁹ Wo á ccel otátəlí, wo mpii fúlú a kú bish məcçç;

sâ jəŋgə wə jí ná, yé Zembî, Zembî woó nyə a gwáágulə wo məwúdə mə máshusug;

ntó ji ná nyə á yə wo cé í ntə búúd ə gwoŋgə bwô yí.

¹⁰ Zembî nyə á ci námə ná: Yé Cwáməba, mátédúlé dî, wo wə wo á fwə shí,

wo a sá námə jonə nə məbwé mwô.

¹¹ Isâ byəŋgə byêsh í bá shîn, nji wəe njul kú nə zhúgá; byêsh í bá bə íbwoodú nda mikáándá,

¹² wo bá báág byo nda bwé də báág jud ná.

Haaw. Í bá shîn cénd nda káándá.

Nji wəe wo njúl nji mbií ngwúd, mimbú myô kú bwəle shîn.

¹³ Zembî nyə abwélé námə ci nə ngwól éŋgales ná:

Jig shí wa mádí mbwə məncwûm kə wós ja mə é culushi mízhízhíŋ myô, mí bə wo sâ wó də təl mákuú yí!

¹⁴ Wéŋgales bəŋ ná wə ozá? Nğáá bəsh búsə míshíshim mí ngə sēy nə Zembî, Zembî ka də kənd bwo ná bwé kág ngə kwíínd buud bwé bá ŋwa cug təŋ ilúgi Zembî mə bá yə sá yí?

2

Zembî mə cug shé

1 Nda jí ntó ná, í bul jii ná shé mpúg wá mílúú sá bwé á jaaw shé yííd, ñkwanǵá sá á bá kwab zhíí.

2 Shé mpúgá ná kéel *wəéñǵales bwé á zə nə ndí yág yí, í á bə álal-ñkul; muud yêsh nyə á caam məcəǵ, nda bísh dwo yé, nyə a shí bwəma nə intúǵúlí í á jəla yí.

3 Nda jí ntó ná, shé má ká bə kú bísh shísha məma cug bwé ñǵé jaaw shé yí, shé nda bá bwelə faam. Cwám̄ba nyəméfwó wé nyə a tééd jaawúlə lán̄ á cug jəwǵú, buud bwé á gwág nə nyə wá bwé mú zə báásulə shé wə.

4 Shú lwólə námə ná kéel dəwǵ dásə fwámé kéel, Zembî nyəméfwó nyə a wéeshali isâ í ntə buud ñkul yí, nə *isâ í mímbúǵú nə *məshimbá mimbii mimbii. A mú námə yə bwo idáás Shíshim má də dáás búúd yí, nda nyə á ccel ná.

Yésus, Mwân má Zembî nyə á zə bə muud

5 Haaw. Kala búúd sá ñǵé ci ná í bá bə yí, wəéñǵales dí bwé bá jwú nə gwo, Zembî nyə a shíǵé sá nə í bág bə ntó.

6 Í yidá bə cilyá Kálaad Zembî dí ná: Yé Zembî, wo ñǵə téduga muud nəcé a jí jí? Wo ñǵə kweemb kukwumuga múúd nəcé í bálə jí?

7 Wo má səl nyə shí fúfwála, cǵ wəéñǵales. Ná ndeé, wo má sá ná a ñkənwag, a bág nə gúmá nda cí.

8 Wo má wá isâ byêsh mányámá má múúd dí. Haaw. Sálə Zembî má sá ná a jwúg nə isâ byêsh yí, təw sâ ñgwúd nə ñgwúd í alúǵé. Nji, shé cugé nə ñkul fwo dǵ ja gaád ná a ñǵə jwú nə isâ byêsh.

9 Nji, sâ shé mú ñǵə dǵ yí jí ná, Yésus muud Zembî nyə á səl shí fúfwála cǵ wəéñǵales yé, a mú ñǵə ñkənwə, a njúl nə gúmá nda cí, nəcé nyə á jug ná ndeé a yə. Nyə á zə cé buud bêsh, lwóyálə mpaam Zembî nyə á baam nə bwo yí.

10 Zembî wé nyə a té isâ byêsh, nyə wé ñǵé sá ná byêsh í ñǵəg nə kyey mpwogé, nyə námə wé nyə á jii ná ncúlyá zhwoǵ bwân bé bwé ñkənwag mən̄kənwə mé. Í á ka jəla

nə a sáág nə micúñ mí bíǵ Yésus muud nyə á juw zhií nə bwân ó Zembî bwé bíǵ cug yé, micúñ myəwǵ mí mú məel sá ná Zembî jílag nyə jiyá í á jəla nə nyə yí.

11 Ntó, nə Yésus muud ñǵé sá ná buud bwé bág min̄kəñkê mí búúd yé, nə buud á ñǵé sá ntó wá, bêsh búəsə nə shug ñgwúd. Gwé wé á jí kú gwág shwôn jówúlə bwo ná omínyəñə bé yí.

12 Ntó wé á cí ná: Mə bá də bwiiñǵ omínyəñə bām bímbí lú múúd wo jí yí, mə sey wo isusa í gúmá ja bwé sééñǵyá ná bwé gúmal wo yí.

13 A nyiñǵə námə cí ná: Məe jām júǵúwé jêsh í bá bə nyádí. Nyə námə ná: «Mə wé éga, nə bwân Zembî nyə á yə mə wá».

14 Nda jí ná bwân á ñǵé ci óni búəsə nə mishwun nə məcií ná, Yésus nyə á ñwa námə nyúul muud, a bə nə mishwun nə məcií shú ná a yǵg, shwiy dé mú culushi ñkúl mə Njwú məjamb, nyə muud nyə á ñǵə kyey nə shwiy yé.

15 Nyə á yə ntó shú ná a yíl búúd bêsh mányámád, nəcé bwé á ñǵə cugə ñkúmba cug nji ñǵələ fúndə shwiy, cug mányámá.

16 Í má mpu nyîn ná Yésus nyə a shíǵé zə kwiid wəéñǵales; nyə á yida zə kwiid mpwəñ buud má *Aburaham.

17 Sá jəwǵ wé í á sá ná a céndúǵ bə nda omínyəñə bé məzhií mēsh, shú ná a bág bwo fwámé Ajəláci á ofada mə gwág bwo cey lámád yé, á sá ísəy váál Zembî mə ccel yí. A jí Ajəláci á ofada ná a sáág *mátúnuga, yíl búúd *misám myáñ.

18 Yésus jí nə ñkul kwíínd búúd mábwábúlán má ñǵé fwágusə məkuú shí wá, nəcé nyəméfwó nyə á fwo námə bwəma nə məbwábúlán, nyə á jug.

3

Yésus-Kríst má ntə Moyîz

1 Ná ndeé yé min̄kəñkê mí omínyəñə bām, bí buud Zembî nyə a mə námə jəw ná bí bág ñwa ñkəw cug á gwówúd wá, kənduga

2:2 Mís 7.38, 53; Gal 3.19 2:3 10.29; 12.25 2:4 Yuá 2.11; Mís 2.22; 1Kr 12.4-11; 2Kr 12.12 2:6 Sòm 8.5-7 2:8 1Kr 15.27 2:9 Flp 2.8-9 2:10 1Kr 8.6; 12.2; Mís 3.15 2:11 Mat 25.40; 12.50; Yuá 20.17 2:12 Sòm 22.23 2:13 Iza 8.17-18 2:14 2.17; Yuá 1.14 **Njwú məjamb:** Yuá 8.44; 12.31; 1Yn 3.8; Mbú 12.10 2:15 Rom 8.21 2:16 Iza 41.8-9 2:17 4.14; 5.2; Flp 2.7; 1Yn 2.2 2:18 4.15; Mat 4.1-11 3:1 4.14

mitádúgá wə Yésus. Nyə wə sá ηgə magulə tām buud ná a jí *muud lwámá má Zembî, a njúl Ajəláci á ofada yé.

² Nyə á sá iséy byé váál í á kwaga mísh má múúd nyə á nti nyə yí, námá nda Moyîz nyə á kyey nə njów búúd má Zembî wêsh váál í á kwaga yí ná.

³ Mpugá ná Zembî nyə a dúg ná Yésus má jəlá nə bul ηwa gúmá ntə Moyîz, námá nda múúd mə lwə njów má də ηwa gúmá ntə njów wəmfwó ná.

⁴ Bi mə mpú ná njów wêsh í də bə nə muud nyə ámə lwə yé; nji, Zembî wə má də lwə ísá byêsh.

⁵ Moyîz nyə á kyey nə njów búúd má Zembî wêsh váál í á kwaga yí. Nyε, nyə á bə sół məsáal, ηgəlwó ná sá Zembî mə bá jaaw búúd yí í bá bə búbalé.

⁶ Krîst ηgə sá iséy byé váál í kwága yí. Nywá jí Mwân á njów má Zembî. Njów má Zembî wəwəwə wə shé, ηkí shé má kə nə inkanj shwóg, kə námá shwóg nə ηgəlwə bə nə milúú ná sánj nəcé sá ηgə bwánd nyə nə búgá.

Zembî má də yə búúd bí nə búgá wá wogá

⁷ Gwə wə Nkəŋkə Shíshim ηgə ci yí, ná: Nkí bi mə gwág kəl dé múús í,

⁸ kúgá sá núŋ nda ja búúd bwə á sá miŋgáádá yí.

Jwəw dəwəgú, buud bwə á kə nə məkugulə wə Zembî núŋ shí a shwéeshá dí.

⁹ Osóŋgú bún bwə á shweenzh mə cínəŋg ná bwə dúg sá má é sá yí.

Bwə á shweenzh mə, í njúl ná bwə á shí dúg ísá má á sá bwo

¹⁰ tən mimbú məwúm mənə yí.

Nda bwə á də she ná bwə dúg sá má é sá yí ná,

mə á nyada nə kala búúd jəwəgú, mə mú ci ná: «Búsə ja jêsh nji dálə wush; bwə afwóyε mpu zhí má ηgə lwó bwo yí».

¹¹ Mə mú ka kεen nə mpimbə ná: «Bwə ábúle bwεle kumə kúl mə á kwəməsa bwo wogá yí».

¹² Bwaəŋg, bi ó bey ná ηgwól múúd gwoəŋg wún bəg nə bów-bôw lâm, lâm á kú nə búgá ná ndεé a mú yid kwəŋ nə Zembî á kuwô.

¹³ Yidagá də sá ná, jwów dēsh búúd bí nə ηkul jôw ná «múús» yí, ηgwól cwíny ηgwól, ηgwól cwíny ηgwól. Dúgá sá ntó shú ná *səm í nda bá shiig təə muud á bídí gwoəŋg ná ndεé nyəŋ mú bə nə núŋ.

¹⁴ Nəcé shé músə *Krîst buud ó gwoəŋg bε, ηkí shé má bii búgá məbwə məbá kə wós məshínéd, námá nda shé á tééd mətéédúléd ná.

¹⁵ Shé kúgá wusa ná jisə cilyá Kálad Zembî dí ná:

Nkí bi mə gwág kəl dé múús í,

kúgá sá núŋ

nda ja búúd bwə á sá miŋgáádá yí.

¹⁶ Ozá bəŋ bwə á gwág kəl má Zembî ná ndεé bwə mú sá miŋgáádá wá? Nɡaá í á bə buud bēsh Moyîz nyə a wú nə ndí Iɡipten wá?

¹⁷ Ozá Zembî nyə á nyada nə ndí tən mimbú məwúm mənə wá? Nɡaá í á bə buud bwə á səm ná ndεé mimbimbə myəŋ mí mú ηgə mpəŋguli shí a shwéeshád wá?

¹⁸ Ozá nyə á kεen ná bwə ábúle bwεle kumə kúl nyə á kwəməsa bwo wogá yí? Nɡaá í á bə buud bwə á sá nyə miŋgáádá wá?

¹⁹ Haaw! Shé má dúg na ná bwə á shígé kumə kúl Zembî nyə á kwəməsa bwo wogá yí nəcé jí? Nəcé bwə á ban ná bwə abúgúláyé.

4

Shé á jəláyé nə shúb wogá má Zembî

¹ Zembî nyə á bwey kaag ná a bá sá ná buud bwə yówəlag; ηkaagə nyəwəŋg nyí ná. Bi ó ka bey ná ηgwól múúd á gwoəŋg jín bág shúb wogá jəwəŋg.

² Shé á shí námá gwág kéel má Zembî nda bwo. Nji, wəŋ gwágúlə bwə á gwág yí í á shígé kwíind bwo təə sá, nəcé bwə á shígé *búgula sá bwə á gwág yí.

³ Shé báá obúgula shé mú ηgə yəwəla, kú bə bwo, nəcé nyə á ci shú dánjúd ná:

Mə mú ka kεen nə mpimbə ná:

«Bwə ábúle bwεle kumə kúl mə á kwəməsa bwo wogá yí».

Zembî nyə á ci ntó í njúl ná, ja nyə á fwə shí nə gwów yí, nyə á shí shínal ísəy byé byêsh.

4 Shú sâ í dúgyá nə jwôw á zangbá yí, sá má mpú ná Zembî nyə á ci gúl kúkúlúd nyé dí kálaad dí ná: «Zembî nyə á ka yowula nə iséy byé byêsh jwôw á zangbá».

5 Gwó námá wá á ci wa jíga kúkúlúd ná: «Mə abulé bwεε sá ná bwé yowulag».

6 Ntó jí ná cigúlá í bwey bæ ná Zembî mə bá sá ná bóól búúd bwé yowulag. Nji, buud bwé á tééd gwág kéel wá, bwé á shígé yowula, nəcé məlwâ.

7 Nda jí ntó ná, Zembî mə tâl dúl jwôw búúd bwé é ci ná «múús» yí. Nyə á zə tâl jwôw dɔɔngá mimbú mí má bwey bul cɔ́ té wulə fwála má Moyíz; nyə á ka ci mpu mə *Dávid dí nda nyé ámə fwo ci ná, ná: «Ŋkí bi mə gwág kál dé múús íí, kúgá sá núŋ».

8 Í á mbəm bæ ná Yeshuwa nyə a sá ná kúl búúd í yowulag ja bwé á shîn nyí shí á cɔ́lá yí, Zembî nyə a shígé nywá nyɔngə ci ná dúl jwôw lú wogá dúsə.

9 Ntó má lwó ná gúlágá wogá jísə ná shú búúd ó Zembî, í njúl nda fwámé wogá Zembî nyə á woga jwôw lú zangbá yí.

10 Nəcé, muud Zembî mə sá ná a yowulag yé, nyə é yowula nə iséy byé byêsh námá nda Zembî nyə á yowula nə byé ná.

11 Nda jí ntó ná, shé wágá məŋkul ná shé bág yowula nda Zembî nyə á kaag ná; shé wágá məŋkul shú ná muud nda bá shúb nəcé sálə mbíí məlwâ bwé á sá má.

12 Mpugá ná Milésú mí Zembî mísə mikuwó, mí njúl mi aŋkál-ŋkálá. Mí də bəwəli ntɔ́ kafwεε jêsh bwé də jow íkóómb íbá yí. Mí də nyíí múúd nyúúlád kə kumə kúl mí béég *jîm bá *shíshim yí; mí də béég məbwəɔ́ mə nyúúl nə óshû ó íyaséd. Milésú mí Zembî wé mí də lwó ŋkí mitédágá nə iyuug yâ lám, bísə ŋkí bôw, ŋkí bísə ŋkí nywa.

13 Kú ntág nə tɔɔ sâ Zembî nyə á té yí jí nə ŋkul shwaaw Zembî. Isâ byêsh bísə oshushwáás, ompajáá nyé dí míshúd, nyə muud mə bá sá sə shitóg yé.

Yésus jí wúsú Ajəláci á ofada

4:5 3.11 4:7 3.7-8; 3.15 4:8 Mbá 31.7; Zho 22.4 4:10 4.4 4:12 Iza 49.2; 55.11; Zhe 17.10; Yuá 12.48; Ifz 6.17; 1Pr 1.23; Mbá 1.16 4:14 5.8; 8.1 **Ajəláci á ofada:** 2.17-18; 3.1; 5.1, 4-6; 7.24-28; 8.3; 9.7, 11 * 4:14 Nyə á kə kumə kúl Zembî jí yí. 4:15 2.18; 5.2; 7.26; 9.12; 1Yn 3.5 4:16 10.19 5:1 4.14 5:2 2.17-18; 4.15; 7.28 5:3 7.27; 9.7; Ləv 9.7; 16.6, 15 5:4 Arəon: MmN 28.1 5:5 1.5 5:6 Sòm 110.4; Heb 6.20 5:7 Mat 26.36-46 5:8 1.2; 4.14; 6.4-6; 7.3, 28; 10.29; Yuá 1.34 **məgwág:** 4.15; Flp 2.8

14 Shé mú nə wúsú shísha Ajəláci á ofada nyə á lína jon læ gwów yé*, nyə wá Yésus, Mwân mə Zembî. Nda jí ntó ná, shé kógá nə búgə jísú shwóg, kú bwεε tag.

15 Nəcé, Ajəláci á ofada shé mú nə ndí yé, cúgə nyɔɔng jí nda gwág shé cey lámúd nə tag dúsú yé. A yidá bæ nyɔɔng jí ná nyə á bwəma nə məbwəbúlán məzhíí mēsh nda shé, nji a nda sá *səm yé.

16 Ntó, shé shíshúgá Zembî kúnə-kúnə kú fúndə. Shé shíshúgá nyé dí caaŋgád kúl á ŋgə lwóya mpaam yí, a gwágúg shé cey lámúd a sá shé mpaam, a kwíínd shé ja shé má jíí kwííndyá yí.

5

1 Bi mə mpú ná bwé də féesh múúd yēsh mə bád Ajəláci á ofada yé mpédúgá buud, bwé tâl nyə ná a dúg sēy nə Zembî shú dán. A də kala ísâ bwé yə Zembî yí, də sá *mátúnuga shú ná *misəm myáŋ mí jímbúg.

2 A jí nə ŋkul mpu mícúŋ íwugúlu nə minjé-gwôw mí ŋgə bwəma nə ndí myá, nəcé a jí námá múúd nə iləm námá nda bwo.

3 Sâ jɔɔng wé jí ná, á jəlá nə də sá mátúnuga shú jímbálá lə mísəm myâ nyəméfwó, nə nyɔɔng myâ kúl búúd námá.

4 Muud cugé nə ŋkul wánda jíya jɔɔngú wánda wándág ná á ŋwa gúmá; Zembî wé mə də jôw búúd bwé ŋwá jíya jɔɔng wá námá nda nyə á jôw Arəon ná.

5 Ntó námá wé jí nə *Kríst yé. Kríst nyə a shígé wánda jíya jɔɔngú wánda wándág ná á ŋwa gúmá; Zembî wé nyə á yə nyə gwo, Zembî muud nyə á ci nə nyə ná: «Wo jí Mwân waamə, mə mə byá wo múús».

6 A nyɔngə námá ci gúl kúkúlúd ná: «Wo jí fada, wo é jí jíya fada dí kandugə á kandugə nda Məlakisedek».

7 Ja Kríst nyə á ŋgə cugə wa shí ga dí yí, nyə á də bul jəgála, də téég Zembî məbwə, Zembî muud nyə á bæ nə ŋkul sá ná a kú yə yé. Nyə á də kîm, a jíí, məzhwííle wóós. Zembî mú gwág nyə, nəcé nyə á bæ nə məgwág nə Zembî.

8 Tεem bæ ná nyə á bæ *Mwân má Zembî, nyə á bwəma nə micún, mí mú jǐgǔli nyə mægwág.

9 Zembî mú sá ná a bég váál í jéla yí. A mú bæ ámédí á cug á kandugə kandugə, du yə búúd bēsh bwé sá nyə mægwág wá.

10 Haaw! Zembî nyə á tēl nyə mbií Ajəláci á ofada má Melukisedek.

Bəw ja múúd mə béégyá nə Zembî yí

11 Bulya ísá sá bí nə sá cíg na yí. Nji, shú ná sá féégúg bí byo, í bul kwowala, nəcé bí ádé ná læl mpu gwág.

12 Bweyúlə bí á jəla nə bwey bæ oyǐgǔli. Nji, í ngə ná jii nə muud jǐgǔlíg bí ísá bwé jéla nə fwo tééd mpu mínjǐgǔlá mí Zembî dí yí. Í ngə ná jii bí mənýá má bəl, kú bæ fwámé ídêw.

13 Muud ngə ná cugə nə mənýá má bəl yé nyə afwóyé wámbulə nda á cugəg tətəlí mísh má Zembî dí ná; a ji ná kúkény.

14 Nji, buud bwé á má lal wá, báá wə bwé jéla nə fwámé ídêw, nəcé bwé á má jǐg cug ná ndéé milám mí á má janzulə bwo nə dúlə wá mímbéégi mpédúgá mənýwa nə məbôw.

6

1 Ná ndéé, shé kégá shwóg, shé jǐgǔgá ísá í Zembî í jéla nə buud bwé má lal búgád yí. Shé yówug dúlə nyiŋgə kə mpús kə du ŋwa mínjǐgǔlá mí *Kříst myâ mətéédúlé. Shé kúgá nyiŋgə tééd límúlə límuga ja shús. Ntó ji ná shé kúgá nyiŋgə ngə ŋwa mínjǐgǔlá myâ nda múúd mə jéla nə yíl lám mísóólúgú mí shwiy dí, *búgula Zembî ná;

2 nə mínjǐgǔlá mí dúgyá nə minduwán* nə dúlə bəd búúd məbwə yí; ŋkí ntəg mínjǐgǔlá mí dúgyá nə gwúmúlə mímbimbə mí bá gwúm yí, nə sémyé milású á kandugə kandugə yí.

3 Mbô! Shé ányingəye ngə bə bíni; ŋkí Zembî má magulə, shé má zé yida ŋwa mínjǐgǔlá mí jéla nə buud bwé á má lal wá yí.

4 Bóól búúd bí ná, məŋkenya má Zembî má á shí kwan bwo, bwé á shí bæ nə kəw á ísá

Zembî ngə yə buud bé yí, bənôŋ bóólúgá bwé á shí lég Nkəŋkə Shíshim,

5 bwé á shí kagulə mənýwa má Milású mí Zembî, bwé á shí námə kagulə ŋkul Zembî mə bá yə búúd mwôw má zág má yí.

6 Mbií búúd ni, ja bwé má yid kwonə nə Kříst yí, muud cugé ná nə ŋkul nyiŋgə sá ná bwé nyiŋgəg kənd mílám wə Kříst. Nəcé banúlə bwé má ban *Mwân má Zembî yí wúsə bwo nda bwé ngə nyiŋgə bwambulə nyə kwolós dí ján ja, ngə nyiŋgə sá ná a nyiŋgəg bwəma nə shwôn tām buud.

7 Mpugá ná, nyúl shí í ká tag nə ompú ná ndéé í kə ídêw, Zembî bwádan nə shí nyəŋg, buud bwé á bə məmpəg wá bæ nə mfíí.

8 Nji, í ká yida kə íbiin-biin nə mægwaagulə, í lúg kúnə-kúnə ná Zembî lwéémug nywo nəcé í cugé nə mfíí; zhúgúlá zhúgúlá, bwé jígal nywo.

9 Nji, yé bwááŋg má búl cəel wá, tεem bæ ná sá ngə lás ntúni, sá ngə mpu búbálé ná bí báá bí təl fwámé zhííd, bí ngə sá ísá í lwó ná bí mú nə cug yí.

10 Nəcé, Zembî cugé nə olíŋgí ná a bá wusa sá bí ngə sá yí nə mbií bí má céél nyə yí. Cəelí jəŋg í ngə nyín nə séyúlə bí ngə sēy nə buud bé wú yág zə wóós múús yí.

11 Sə ngə bul jii nə muud yēsh á sámbá jín yáágúg nə ngələ cugə cug jəŋgú cé cug, ja jəŋgú bí mú bá bii ísá bí ngə bwánd nə búgə ná í bá bæ yí.

12 Kúgá sá íkóódúgú; yidagá ngə sá nda buud bwé má jéég mənýúúl wə Zembî kú nə milámusa wá, bwé wə bwé bá bæ nə kəw lú ísá Zembî nyə á kaag bwo yí.

Nkaagə Zembî nyə á kaag Aburaham yí

13 Ja Zembî nyə á kaag *Aburaham ŋkaagə yí, nyə á kəen ŋkaanə. Nda jí ná ngwól múúd cugé fwámé múúd ntə Zembî ná, Zembî nyə á kəen jínə dé nyəméfwó,

14 nyə ná:

Búbálé, mə bá bwádan nə wo, mə sá ná mpwonə buud nywô í búləg bul bulya.

5:9 7.27 5:10 5.6; 6.20 5:12 1Kr 3.2 5:14 13.9; Rom 16.19; 1Kr 14.20; Ifz 4.14 6:1 9.14 6:2 Yuá 3.25-26; Mis 19.1-6 * 6:2 Na cugé nji nduwán óbúgula bwé du duwan yí, Oyúden bwé á du námə bæ nə wáj nduwán nə myán mísóólúgú. 6:4 2.1-3; 5.8; 10.26-29; 12.25; Mat 12.31; 1Yn 5.16 6:8 Mat 13.7, 22 6:10 10.32-34; 13.1; 1Yn 4.7-12, 19-21 6:12 11.1-12; Luk 21.19 6:13 Mət 22.16-17; Heb 11.12

15 Aburaham nyə á ka námə bwánd ŋkaagə nyəwəngə ná lâm jisəw ná ndeé, í mú námə bæ nda Zembî nyə á kaag nyə ná.

16 Ja múúd má də keen ŋkaanə yí, á də keen múúd jí fwámé múúd ntə nyə yé, ŋkaanə mú já, muud kú ná sá máshwán.

17 Ntó, Zembî nyə á cəel ná buud bwə á lúg nə isâ nyə á kaag yí bwə mpúg ná nyə abúle nyiŋgə cénd cigúlá á má ŋwa yí, a mú keen ŋkaanə.

18 Ná ndeé, nə ŋkaagə Zembî nyə á kaag yí, nə keenúlə nyə á keen búbálé yí, ŋgwúd nə ŋgwúd á na í cúgé nə ŋkul salan, nəcé Zembî cugé nə ŋkul bwiing íjəjə. Nyə á kaag, a nyiŋgə keen búbálé nəcé jí? Í á bæ shú ná mənyúúl má láləg shé buud shé má kə shwaaw nyədí, ŋgə bwánd sá á má kaag shé wá.

19 Bwándúlə shé ŋgə bwánd nə búgə wəwəngə, wúsə shé shwamá shú ná lâm nda ŋkúŋkulə. Nda jí ntó ná, shé má bá kumə kúl Zembî jisə yí, línalə kə mpəsə sanda†.

20 Wu wə Yésus nyə á kə shé shwóg kə nyíi shú dúsú yé. A músə Ajəláci á ofada á kandugə kandugə námə nda Melukisedek nyə á bæ ná.

7

Melukisedek

1 Melukisedek sə ŋgə ci éne nyə á bæ njwú-buud á Salem, a njúl námə fada má Zembî á gwəw-gwəw. *Aburaham nyə á kə lumbəli dəmb nə bəól ójwú-buud, a mú ntə bwo. Ja nyə á ŋgə nyiŋgə yí, Melukisedek nyə á kə bwəma nə nyə zhíid kə bwádan nə nyə.

2 Ja jəwəng wə Aburaham nyə á yə nyə *ŋkəw wúm á isâ byəsh nyə á wú nə ndí dómb dí yí. Jínə lú Melukisedek í téed fwo kə ná «njwú-buud jí nə otətəlí yé». Nyə á nyiŋgə ntəg bæ njwú-buud á Salem, ntó nyiŋgə kə ná «njwú-buud á mpwogé».

3 Melukisedek nyə a shíge bæ nə sóŋgə, kú nə nyəwəngə, kú nə byél, muud nyə ampúyé ja nyə á byél yí, muud kú mpu ja nyə á yə yí. Nda Zembî nyə a sá ná a bə́lag *Mwán má

Zembî ná, a jí fada á kandugə kandugə, kú nə cénd.

4 Fwogá ná dúg bímbí lú fwámé múúd Melukisedek nyə á bæ yí! Mbií fwámé múúd á ná mpáámbe jisə Aburaham yə nyə ŋkəw wúm á isâ byəsh nyə á wú nə ndí dómb dí yí.

5 Buud bəsh bwə á də təw ofada mpwəng buud mə Lévi dí wá, nyúl mpándí á Məcəx má Moyíz í ŋgə yə bwo ŋkul ná bwə dúg gwáámbe búúd ə *Izəwəyél ŋkəw wúm á isâ byəŋ. Ntó jí ná bwə jəlá nə ŋwa kəw dəwəng ómínyəŋə bəŋ dí, í njúl ná omínyəŋə bəŋ bəsə námə bwán ə Aburaham.

6 Sá ŋgwúdú, Melukisedek nyə á shíge bæ múúd á mpwəng buud nyəŋ; nji, tɛɛm bæ ntó, nyə á ŋwa kəw dəwəng wə Aburaham, a bwádan ntəg nə Aburaham, í njúl ná Aburaham wə Zembî nyə á kaag məŋkaagə m̄a kúl jé yé.

7 Shé má mpú kú nə məshwán ná fwámé múúd wə má də bwádan nə zhizhe muud.

8 Jísə na ná, jíga kómb dí, ofada bwə də ŋwa kəw dəwəng wá, bəsh bwə də bæ búúd bwə bá yə wá. Nji, Micilyá mí ŋgə ci ná Melukisedek nywáá ŋgə ná cugə.

9 Sə bí nə ŋkul ka ci na ná, ja Aburaham nyə á yə Melukisedek ŋkəw wúm yí, Lévi muud mə jəlá nə ŋwa dwo yé, nyə a shí námə yə Melukisedek kəw dəwəng na məbwə má Aburaham dí.

10 Sə bí nə ŋkul ci ntó nəcé, ja Aburaham nyə á yə Melukisedek ŋkəw wúm yí, í á bæ Lévi njúl Aburaham məbwugúlu dí cwú*.

Yésus jí mbií fada má Melukisedek

11 Məcəx Moyíz nyə á yə buud ə *Izəwəyél má má ŋgə ci ná ofada bwə dúg zhu beend mə Lévi dí. Ká, jiyə fada á beend mə Lévi í á shíge mpu sá ná isâ í bəg váál í á jəla nə bæ yí. Í á mbəm mpu sá ntó, ki í á shíge nyiŋgə jii ŋgwól fada njúl nda Melukisedek; í á nywá námə ka bæ nji ofada wə váál má Arəon.

12 Ná ndeé, ja jiyə fada í má cénd yí, í jii námə ná məcəx má á də fwo bæ má má céndúg.

6:16 MmN 22.10; Mat 5.34; 23.16-22 6:18 Ilj 23.19 6:19 3.6; Rom 5.5; Heb 9.3 † 6:19 Ləg Mat 27.51, ŋkí Mak 15.58, ŋkí ntəg Luk 23.45 jisə sanda í á də wá nji mpádúgá fúm á ci nə mpáanzə nyəsh yí. 6:20 4.14 **Melukisedek**: Sòm 110.4; Heb 5.6, 10; 7.1-4 7:1 Melukisedek: Mət 14.17-20; Heb 5.6 7:5 Ilj 18.21 * 7:10 Lévi nyə á bæ mwán mə Yákwab, Yákwab mwán mə Izaag, Izaag mwán mə Aburaham; ntó jí ná Lévi nyə á bæ Aburaham məbwugúlu.

13 Shé má mpú ná muud sá ngé ci éne nya a byél beend shúsúd; tə mbyágá ngwúd nə ngwúd á beend jəŋg í á shígé fwo bwele sêy *alatâr dî.

14 Buud bēsh bwá mpú ná Cwámba wúsú nya a byél beend mə Yúda dî, Moyíz nya á shígé ntág bwele cwééd beend jəŋgú ja nya á lás sâ í dúgyá nə sêy fada yí.

15 Í má nyiŋgə mpu nyîn ná isâ í á cénd, nəcé wúl mbəŋgəla má Melukisedek í á tōw fada.

16 Nyə atówé fada ná nyə a byél byélé dəŋg, kú námə bə ná micəŋlá mí búúd wə mí tál nyə; cug ŋkúl jé wá í sá ná a bág fada, nəcé cug jé jəŋg í cúgé nə ŋkul shîn.

17 Jí ntó! Micilyá mí Kálaad Zembî mí ŋgə bwiŋg lán yé ná: «Wo ji fada, wo é ji fada kandugə á kandugə nda Melukisedek».

18 Na mə lwó ná cəŋ acwúlú í á má kəndəw koogú, nəcé í á bə ŋkí tag, í á shígé bə nə mfíí.

19 Məcəŋ mə Moyíz mə á shígé mpu sá ná isâ í bág váál í á jəla nə bə yí. Zembî mə yida yə sá fwámé sâ antəntəŋ sá mə jálá bwánd nə búgə yí, sâ jəŋg wá í mə sá ná shé shíshúg Zembî kúná-kúnə.

20 Sâ í búl nyîn cínəŋg yí jí ná, Zembî nya á də ŋkəl ja nyə á təl Yésus fada yí. Í njúl nə nyə a shígé də də ŋkəl ja bóólúgá bwá á də tōw ofada yí.

21 Nji, Yésus nya a tōw fada nə ŋkəl má Zembî ná,

Zembî Cwámba nya á kəen ŋkaané ná:

«Wo ji fada, wo é ji fada

kandugə á kandugə.»

Nyə abúle nyiŋgə shwána ŋkaané nyé nyəŋg.

22 Kəenúlə Zembî nya á kəen ntó yí í lwó ná sə Yésus nya a jéég bud dí yí í ntə jəŋg áshúshwóógá.

23 Gúl sâ jí námə ná, ofada wá beend mə Lévi bwá á bə ŋkí bulya nəcé shwiy í á də sá ná bwá bág kú sêy kandugə kandugə.

24 Nji, Yésus nywáá nya abúle bwele yə, séy fada jé í abúle bwele shîn.

25 Ntó ji ná, buud bwá cíngyá wá Yésus ná bwá shísh wá Zembî wá, Yésus ji nə ŋkul cug bwo

ja ngwúd á kandugə, nəcé a ji kuwó, nyə é də jəgula nə Zembî shú dán ja jêsh.

26 A ji mbií Ajəláci á ofada í jii shé yí nəcé a ji ŋkəŋkə múúd, kú nə məbyaagula, fúbán, mbéégí wúsə mpədúgá bənəŋ osóol ə *mísám, a njul jiya gúmá í ntə íjiya byêsh yííd.

27 A cugé nda bóól wáajəláci wá ofada. Bwá á də bə jwów dēsh íí, nyāŋ fwo tēéd sá *mátúnuga shú mísám myé, a mú ka sá shú mísám mí bóól búúd. Í ajíyé ná Yésus dúg sá ntó, nyə a shí bwey sá mátúnuga məŋgú ja ngwúd á kandugə ja nyə á yána nyúúl nyé yí.

28 Məcəŋ mə Moyíz mə də ŋwa buud bwá njúl kú bə lwándúlá məzhíí mēsh, də təl bwo wáajəláci wá ofada; nji, Zembî nya á zə də ŋkəl mpúsə Məcəŋ, a təl Mwān yé fada. Nyə a mə lwándulə nyə məzhíí mēsh kandugə á kandugə.

8

Yésus ji wúsú Ajəláci á ofada sə á gúgwáan dî

1 Lúú ciyá á isâ sá ngé ci íni wúsə ná: mbií Ajəláci á ofada shé búsə nə ndí wé ni; nyəŋg nya á mə kə ji jiya gúmád jon dí, mbwə məncwúm mə Zembî á ŋkul nyêsh dí yé,

2 nyəŋg ŋgə sá iséy í fada fwámé kúl Zembî njúl yí, fwámé banda *mátúnuga dí yé. Dāŋ banda mátúnuga, Cwámba wé nyə a lwó, kú bə múúd.

3 Bwá də təl Ajəláci á ofada ná a dúg kala isâ búúd bwá yé Zembî yí, a də námə sá mátúnuga. Í á jii ná wúsú Ajəláci á ofada bág námə nə jé sá á kálá Zembî yí.

4 A mbəm bə shí gaád íí, a kú bə fada. Mbô! A kú bə, nəcé ofada bwá ŋgə kala Zembî isâ wá búsə, bwá ŋgə sêy nda Məcəŋ mə Moyíz mə ŋgə ci ná.

5 Wāŋ yálə bwá ŋgə yə Zembî gúmá yí wúsə nji yuug á fwámé gúmá jí jon dí yí, sá jee námə ci ná jisə shishím á fwámé íséy byəŋg. Nəcé, ja Moyíz nya a lwə banda mátúnuga yí, Zembî nya á ci nə nyə ná: «Dugí, wo ə bá sá sâ jêsh bə yuug mə á lwó wo mbəŋúd

7:14 Mat 49.10; Mat 2.6; Mis 13.23; Mbú 5.5 7:17 5.6 7:19 9.9; Rom 3.20 7:21 7.17 7:22 8.6 7:24 6.20
7:25 2.11; 10.14; Rom 8.34; 1Yn 2.1 7:26 4.15 7:27 5.3, 9; 7.25; 9.12, 26, 28; 10.10, 12; Rom 6.10; 1Pr 3.18 7:28
5.1-2, 8; 7.19; Sôm 2.7 8:1 4.14 mbwə məncwúm: 1.3, 13; 7.25; 10.12; 12.2, 25; Sôm 110.1; Mat 22.44; Mis 2.33; Rom
8.34; Ifz 1.20; Kol 3.1 8:2 8.5 8:5 9.9; 10.1; Kol 2.17 banda mátúnuga: 9.2; MmN 25.9, 40 8:6 7.22; 8.2, 6, 13;
9.11, 15; 12.24; Iza 55.3; Zhe 31.31-33; Eze 37.26; 1Kr 11.25

yí.» ⁶ Nji, jaá ga di, iséy Yésus nyə a lág yí í bul bæ fwámé íséy, jí ntó nəcə nyə wə jí lí-
nji mpédúgá sánɔ̃ɔ̃ Zembî shú sɔ̃ í ntɔ̃ yí. Sɔ̃
jɔ̃ɔ̃ɔ̃ í ntɔ̃ nəcə mənkaagó mé mé ntɔ̃ mɔ̃ɔ̃ɔ̃
mâ sɔ̃ áshúshwóógú.

⁷ Sɔ̃ áshúshwóógú* í á mbəm bæ kú nə sá á
jumág hí, í á shígé nywá nyiŋgə jii ná sɔ̃ ábɛé
í zág sɔ̃y, zə cénd gwo.

⁸ Nji, Zembî nyə á jum kúl búúd jé, nyə ná:
Fwála í zag, mə Cwám̄ba mə ɲgə ci ntó.

Fwála mə bá sá sɔ̃ ágúgwáan yí.

Mə bá sá sɔ̃ jɔ̃ɔ̃ɔ̃ nə kúl búúd Izurəyêl,
nə kúl búúd Yúda.

⁹ Jân sɔ̃ í ábúlé bæ nda jɔ̃ɔ̃ɔ̃

mə á sá nə osóɔ̃ɔ̃gú bán

jwów mə á bii bwo mbwád

wú nə bwo Igípten yí.

Nda bwá á shígé baagula jân sɔ̃ ná,

mə á shígé ná námá ɲgə bísh bwo.

Mə Cwám̄ba mə mé ci ntó.

¹⁰ Sɔ̃ mə bá sá nə kúl búúd *Izurəyêl yí, í bá
bə ná,

ja mwôw mɔ̃ɔ̃ɔ̃ mə bá cɔ̃ yí,

mə bá wá bwo məcɛɛ mām mítédúgád,

mə cilə bwo mwo mílámúd.

Mə Cwám̄ba mə mé ci ntó

mə bá bæ Zembî wán,

bwá bæ kúl búúd jâm.

¹¹ Muud nyə abúle ná nyiŋgə

jígali múúd jí nyə kúná-kúnə yé,

ɲkí *mínyɔ̃ɔ̃ yé ná:

«Í jii ná wo mpúg Cwám̄ba».

Nəcə bēsh bwá bá mpu mə,

bēsh, tééd nə mwántombú kala nə cúmbá
muud.

¹² Mə bá juu bwo nə olíŋgê bán,

mə yíl *mísám myán mədí tédúgád.

¹³ Ja Zembî ɲgá lás lósú sɔ̃ á gúgwáan yí, a
mə ɲwa ná sɔ̃ áshúshwóógú dé fwála í á mé
ntɔ̃. Sâ jisə ná dé fwála í á mé ntɔ̃ yí, í mú sâ
acwúlú, jân í wál bá zə kəndəw koogú.

9

Yálə búud bwá á dɔ̃ yə Zembî gúmá yág yí

* **8:7** Na jí sɔ̃ í á sɔ̃y mbún á Sinayí dí yí (MmN 24.3-8).

8:8 Zhe 31.31-34; Heb 10.16-17 **8:13** 8.6 **9:2** banda
mátúnuga: 8.5; 9.11-12; MmN 26.1-30 **cé lámba**: MmN 25.31-39 **táwuli**: MmN 25.23-30 **9:3** MmN 26.31-33; Ləv 16.2;
Heb 6.19; 9.7, 12; 10.20 **9:4** alatâr: MmN 30.1-6 **wóle sɔ̃**: MmN 25.10-16 **mána**: MmN 16.32-35 **fiidye mə Arɔ̃n**: Ilɲ

17.21-25 **məkwoógú mə á bæ nə cilyá**: MmN 25.16

9:5 MmN 25.18-22 * **9:5 Sherubê**: Jisə dúl váál éngales.

9:6 10.11; Ilɲ 18.2-6 **9:7** 5.3; 9.25; 13.11; Ləv 16.2-16

9:9 7.19; 9.2

9:10 Ləv 11; 15; Ilɲ 19

¹ Sɔ̃ áshúshwóógú Zembî nyə a sá nə kúl
búúd jé yí í á bæ nə məcɛɛ mə dúgyá nə yálə
Zembî gúmá mə nə banda *mátúnuga kúl
bwá á dɔ̃ bwəma nə Zembî wa shí gaád yí.

² Bwá á lwɔ̃ banda dɔ̃ɔ̃ɔ̃gú í njúl ntúga:
kóómb áshúshwóógú í á bæ nə cé lámba, nə
táwuli, nə ibaléd cínɔ̃ɔ̃ɔ̃gú táwuli dí, ibaléd í íci
shú gúmá mə Zembî. Bwá á dɔ̃ jôw kóómb
jɔ̃ɔ̃ɔ̃ ná «kúl jisə ci yí». ³ Jɔ̃ɔ̃ɔ̃ kóómb í á dɔ̃
bə mpúsə *sanda ábɛé yí, bwá á dɔ̃ jôw gwo
ná «kúl í búl bæ ci yí».

⁴ Cínɔ̃ɔ̃ɔ̃gú cwû, í á dɔ̃ bæ nə *alatâr bwá dɔ̃
jígal Zembî olabínda yé, nə *wóle sɔ̃; bwá á
shín bwadulə alatâr nə wóle sɔ̃ or kúkúl jêsh.
Wóle jɔ̃ɔ̃ɔ̃gú í á dɔ̃ bæ cwû, nə kwúmbu *mána,
nə fiidye mə Arɔ̃n í mə kɔ̃ íkáá shwógúd, nə
məkwoógú mə á bæ nə cilyá məcɛɛ mə sɔ̃ má.
Kwúmbu mána nyə á bæ síyá nə or.

⁵ Bwá á mɛ ivuguli í osherubê* íbá, bwá tál
búduga wóle jɔ̃ɔ̃ɔ̃gú dí gwów shú dálə lwó ná
Zembî á milwanə jisə cínɔ̃ɔ̃ɔ̃gú; ivuguli byɔ̃ɔ̃ɔ̃gú
í á bæ í mə læsh máfafugá dɔ̃ wá gúgúwá kúl
ófada bwá á dɔ̃ myɛɛg məcií shú cweelələ
Zembî mpimbə yí. Nji, fwála ga í cugé fwála
mə fáád ísâ byɔ̃ɔ̃ɔ̃gú.

⁶ Nda bwá á shín táág isâ íni byêsh ntúni
ná, ofada bwá á dɔ̃ nyíi banda dɔ̃ɔ̃ɔ̃gú dí nji
kóómb áshúshwóógú dí jwów dêsh, dɔ̃ kə sá
íséy byán.

⁷ Kóómb ábɛé jân, nji Ajəláci á ofada
nyəméfwó wə nyə á dɔ̃ nyíi cínɔ̃ɔ̃ɔ̃gú. Nyə á dɔ̃
nyíi cínɔ̃ɔ̃ɔ̃gú ja ɲgwúd ɲkúmba mbú. Ja á kə
ntâg nyíi cínɔ̃ɔ̃ɔ̃gú yí, á jəlá nə kə nə məcií mə
cúdu á kə myɛɛg shú déd nə shú íwushí yâ kúl
búúd.

⁸ ɲkɛ̃ɲkɛ̃ Shíshim ɲgə lwó na sósúgú níid
ná zhií í kə fwámé kúl Zembî njúl yí í á shígé
bə mbəg té wêsh séy í á ɲgə ná sɔ̃y kóómb
banda áshúshwóógú dí yí.

⁹ Sâ jɔ̃ɔ̃ɔ̃gú jisə tâɲ yuug shú mwôw mága.
Yuug jɔ̃ɔ̃ɔ̃gú í lwó ná, wo tɛɛm yə Zembî
isâ, wo tɛɛm sá *mátúnuga, isâ byɔ̃ɔ̃ɔ̃gú nə
*mátúnuga mɔ̃ɔ̃ɔ̃gú mə cugé nə ɲkul sá ná
lâm í bág wo váál í jəlá yí.

¹⁰ Bísə nji mícɛɛlá búúd bwá á ɲgə cɛɛlə

shú sâ í dúgyá nə dæg nə mənɣul nə miŋgusa mí íci yí; isâ byəɔŋg mfíí wán í á shîn ja Zembî nyə á wá micɛɛlá mí agúgwáan yí.

Krîst ji mətúnuga

11 Krîst nyə a mé zə, tâŋ Ajəláci á ofada, zə sá nə sá bág nə kəw á fwámé isâ í á mé bwey zə yí. Nyə a nyíi banda *mətúnuga ánúní dí, fwámé banda mətúnuga, kú bə dɔɔŋg búúd bwé á lwɔ̄ nə məbwə yí. Ntó ji nə dāŋ banda mətúnuga í cugé sâ á shí ga.

12 Nyə a nyíi cínɔŋg ja ŋgwúd á kandugə; nyə a shígé nyíi nə məcii mé incwəmbə nə inteny, nyə a yána məcii mé, a yíl sá ményámád kandugə.

13 Ja ófada bwé á də myeeg buud məcii mé incwəmbə nə inteny, gúl ja ífí í cwɔ̄ myəɔlú nteny yí, isâ byəɔŋg í á də sá nə muud nyúúl í bág fúbán†.

14 Nkámúsá ná isâ íni í fúb búúd, ŋkəmusa nə məcii mé *Krîst. Krîst nyə á ŋwa nyəmfwó, yə Zembî tâŋ *mətúnuga mésú mé njúl kú nə tɔɔ cúcwán lú mábwan. Nyə á sá námə nda *shíshim á kandugə í á lwó nyə ná. Nɡáá nə məcii mé mé sá nə milâm mí bág shé mifúbán, shé mú yəw mísólúgú mí də kənd búúd shwiy dí myá, shé yida yə Zembî á kuwô gúmá?

Məcii mé Krîst mäsə mbyúl á sɔ̄ á gúgwáan

15 Sâ jɔɔŋg wá í á sá nə *Krîst bág líi-nji mpédúgá sánŋ Zembî shú Sɔ̄ á Gúgwáan. Nyə á yə shú nə buud bwé wúg míkwám mí caamúlə bwé á də caam məcɛɛ bwé njúl ná Sɔ̄ a Cwúlú dí yí; bɔɔŋg Zembî mé jŋw wá bwé mú bə nə kəw á jɔ̄jɔ̄ isâ nyə á kaag yí.

16 Shú nə bwé wééfug kálaad lúgá, í də jii nə bwé téédúg fwo mpu wámbulə nə muud nyə á cilə nyə yé nyə a mé yə.

17 Nəcə kálaad lúgá cugé tɔɔ sâ té múúd nyə á cilə nyə yé ŋgə ná cugə yí. Múúd wəɔŋg mə ká yə, kálaad lúgá ka tɛem bə nə ŋkul.

18 Gwó wá bí mé dúg nə micɛɛlá myá sɔ̄ áshúshwóógú mí á tééd məcii mé mé fwo shwiy.

19 Dúgúgá ná, ja Moyíz nyə á shîn lɔ̄ kúl *Izarəyél jəsh məmpéndí mé á bə cilyá Məcɛɛd má ŋgwúd ŋgwúd yí, nyə á ŋwa məcii mé ikálá nə bwán ó inteny fula nə məjúwó, a mú ŋwa mbúmbwé *ízop nə kúl káándə átítíí í njúl síyá nə mimyɔ̄ mí ncwəmbə, ŋgə juwo cínɔŋgú, ŋgə myeeg kálaad məcɛɛd, ŋgə myeeg námə búúd bəsh wá kúl búúd.

20 Nyə á ŋgə myeeg ntó a ŋgə kâlə ná: «Məcii mâ sɔ̄ wə mága, sɔ̄ Zembî ŋgə ci nə bí má jəlá nə baagulə yí.»

21 Moyíz nyə á myeeg námə məcii mɔɔŋg banda *mətúnuga dí nə isâ byəsh bwé də balan nə ndí dúlə sá mísəon yíid.

22 Məcɛɛ mé Zembî mé lwó ná bwé də fúb zhwoɣ isâ nə məcii; məcii mé ká bə kú shwiy, ijuugá í *mísəon nda bə.

23 Ntáni wə ófada bwé á də fúb isâ yé, í njúl nə isâ byəɔŋg í á də bə nji ivəguli yá fwámé isâ bisə jɔŋ dí yí. Ntó ji nə bwé jəlá nə fúb isâ byəɔŋgú nə mətúnuga mə búl ntɔ̄ má.

24 Haaw. Krîst nyə a shígé nyíi banda mətúnuga búúd bwé á lwɔ̄ nə məbwə yíid; banda dɔɔŋg í á bə vəguli á fwámé kúl Zembî njúl yí. Krîst nyə a nyíi jɔŋ dwáméfwód, kúl á təl Zembî míshúd shú dúsy yí.

25 Nyə a shígé nyíi wu ná a bá də kə yána cug jé ija ija nda Ajəláci á ofada mé də kə «kúl í búl ŋkɛ yí» mbú wəsh ná. Ajəláci á ofada mé də ntəg kə nyíi kúl jɔɔŋgúd nə ízháá məcii, kú bə məcii mé nyəmfwó.

26 Í á mbəm jii nə Krîst yánag cug jé ija ija, ŋki Krîst mé jug ija ija té Zembî nyə á fwó shí nə gwów yí. Ká, nyə a lwóya nyúúl nji ja ŋgwúd á kandugə mwów mâ məzhúgúlá dí shú nə mətúnuga mé mé zəg shínal mísəon.

27 Nkúmba cigúlá wúsə nə muud mé jəlá nə yə nji ja ŋgwúd nə ndéé a mú bá kə tŋw kəɔdɔd.

28 Námə mbií ŋgwúd wəɔŋgú, Krîst nyə a yána cug jé nji ja ŋgwúd nə a ŋkény zhwoɣ buud mbag mísəon wán. A bá zə ja ábɛɛ kú ná bə shú zələ ŋkény mbag mísəon, í bá bə shú zələ yə búúd bwé ŋgə bwánd nyə wá cug.

9:11 4.14 9:12 7.27; 10.4; Ləv 16.14-16 **məcii mé:** 9.25; 12.24; 13.12, 20; Mat 26.28; Rom 3.25-26; 1Pr 1.2, 18-19; 1Yn 1.7 9:13 Ilɣ 19.1-10.17 † 9:13 Í á də bə ná, ja múúd mé bə nə məlwəagəwo yí, bwé cigə incwəmbə nə inteny ŋwa məcii, bwé jígal cwɔ̄ myəɔlú nteny ŋwa ífí byé, bwé mú myeeg múúd wəɔŋgú məcii nə ífí byəɔŋg nə ndéé nyúúl mú bə nyə fúbán. 9:14 Rom 6.20-23; 8.2 9:15 8.6 9:19 MmN 24.6-8; Heb 9.12-13 **ízop:** Ləv 14.4, 6; Ilɣ 19.6 9:22 Ləv 17.11 9:23 8.5 9:26 7.27 9:28 3.6; 10.10; Iza 53.11-12; Mat 26.28; 1Kr 15.50-53

10

Mətúnuga má Yésus má kwaga nə muud yêsh

¹ Mácçé Moyíz nyə a təl má má cúgέ wámbulə bə fwámé ísâ í á jəla nə zə bə yí, mäsə nji ishishím. Mácçé məəng má jígúlí ná buud bwə dág sá *mátúnuga məmpwúd mbú wəsh kú yəw. Nəcə má cúgέ nə ηkul sá ná buud bwə céel shísh wə Zembî wá bwə bəg váál í jəla yí. ² Í á mbəm bə ná má də sá ntó, ηki bwə á má bwey yəw sálə mátúnuga məəng, ηki buud bwə də sá mwo wá bwə á má bwey bə váál Zembî mə céel yí ja ηgwúd á kandugə, bwə nda ná də gwáduga milám myánjúd ná búsə nə məbyaagulə.

³ Ká, mətúnuga məəng má yidá də báásulə bwo *míśəm myánj báásulə báásúləg mbú wəsh,

⁴ nəcə məcií má íntený nə ikálá má cúgέ nə ηkul jímbal míśəm.

⁵ Sá jəəng wá í á sá ná, ja *Kríst nyə á bə ná a zə shí gaád yí, nyə á ci nə Zembî ná:

Wo a shígé jii ná buud bwə sáág wo təə mətúnuga,
ηkí ntəg ná bwə yəg wo təə sá.

Nji wo a sá ná mə bəg nə nyúul muud.

⁶ Nə ocúdú bwə á də jígál álatăr dí oncindí wá,

nə mətúnuga má míśəm,
byēsh í á shígé kwaga nə tédúgá á lám wō.

⁷ Mə á ka ci ná: «Mə wə éga. É, yé Zembî, mə zə sá sá wó jí yí, nda kálad woó ηgə ci shú dām ná».

⁸ Kríst nyə a téed fwo ci ná:

Wo a shígé jii mátúnuga,
kú jii ná bwə yəg wo isâ,
kú jii ná bwə jígálúg wo ocúdú álatăr dí oncindí,

kú jii mátúnuga má míśəm.

Isá byəəng í á shígé kwaga nə tédúgá á lám wō.

Í njúl ná Mácçé má Moyíz má ηgə gwáámbyo.

⁹ A mú nyiηgə ci ná: «Mə wə éga, mə zə sá sá wó jí yí». Ntó ji ná a má yíl míśólúgú mí acwúlú, a cénd myo nə agúgwáan*.

¹⁰ Ná ndéé, Yésus nyə a sá sá Zembî nyə á jii yí. Nyə a yána nyúul nyé ja ηgwúd á kandugə, a mú sá ná shé bəg minjékəkəké mi búúd.

¹¹ Fada yēsh má də təw tətəlí jwəw dēsh də sá ísý má Zembî. A də sá mátúnuga məmpwúd ja jēsh, nji má kú bwelə jímbal míśəm.

¹² Ká Kríst nywáá, sólúgú mátúnuga nyə á sá shú míśəm yí, í á bə nji ηgwúd. Nyə a má kə ji shí mbwə məncwúm má Zembî dí, jílə á kandugə.

¹³ A mú ka ηgə bwánd nji ná Zembî culəshigí mizhízhíj myé, wá nyə myo mákuú dí shí.

¹⁴ Yánalə nyə á yána nyúul nyé ja ηgwúd yí, nyə a má sá ná shé buud mú ηgə bə minjékəkəké wá, shé bəg váál í jəla yí, kandugə kandugə.

¹⁵ Njékəkəké Shíshim ηgə námə bwaagulə shé gwo ná jisə ntó; nyə á fwo ci ná:

¹⁶ Cwámba má ci ná:

«Sə má bá sá nə bwo yí, í bá bə ná,

ja mwəw məəng má bá cə yí,
mə bá wá bwo məcçé mām milámúd,
mə cilə bwo mwo mítédúgád».

¹⁷ A mú nyiηgə kwádulə ná:

Mə bá yíl míśəm myánj mádí mítédúgád,
mə yíl námə míśólúgú bwə á də sá kú bish məcçé myá.

¹⁸ Ja múud má bii íjuugá í míśəm myé yí, í á nyiηgáyé ná jii ná muud wəəngú sáág mətúnuga shú míśəm.

Shé shíshúgá Zembî kúná-kúnə

¹⁹ Bwaəng, shwúlə Yésus nyə á shwu mácií mé yí, í á má sá ná shé jéég nyíi kál í búl ηkəké yí kú nə ifwaas.

²⁰ Nəcə nyə a má juw shé zhií agúgwáan í kə nə buud cəg dí yí. Zhií nyəəng nyísə lífnálə *sanda, ntó ji ná lífnálə nyúul nyé.

²¹ Shé mú nə Ajəláci á ofada ηgə kyey nə njəw má Zembî yé.

²² Shé kágá shísh Zembî kúná-kúnə kú nə məkəη, shwu nyúul nə nyə ncindí nə ncindí. Shé shíshúgá nyə kúná-kúnə, nəcə Yésus a má myeeg shé məcií mé, milám mí mú shé

10:1 8.5 10:4 9.12-13 10:5 Sòm 40.7-9 * 10:9 Ntó ji ná Kríst mə yíl mátúnuga nə isá í acwúlú, a cénd byo nə mətúnuga má cəg jé nyə á yána yí. 10:10 7.27 10:11 9.6; MmN 29.38 10:12 8.1 10:13 Sòm 110.1; 1Kr 15.25 10:16 Zhe 31.33-34; Heb 8.10, 12 10:19 4.16; 9.8 10:20 sanda: 9.3; Mat 27.51 **zhí agúgwáan í kə nə buud cəg dí** yí: 2.14-15; 9.14-15; Yuá 14.6 10:21 3.6; 4.14 10:22 Eze 36.25; Ifz 5.26

mifúbán; nyə a má gusa shé mənnyúul nə məjúwó má an̄kəl-ŋkəl.

²³ Shé kándugá milám ŋkaagó shé ŋgə bwaagulə yíid. Shé kúgá ná ŋgə zhízhigə, nəcé Zembî muud nyə á kaag shé ŋkaagó yé ji abúgúlág.

²⁴ Shé bíigá mítédúgád ná shé dóg wíya mægwə mənnyúúlád ŋgwól wá ŋgwól, ŋgwól wá ŋgwól, shú ná shé cúgəgí cug ceelí, shé ŋgə sá jəjə mísóólúgú.

²⁵ Bóól búúd bwə mú də mpyēny j̄lə íseŋgyá bíshéd, kúgá ŋwa fúlú nyəŋg. Yidagá də ŋgə wíya ŋkul mənnyúúlád, ŋgwól wá ŋgwól, ŋgwól wá ŋgwól, bul bə ná ndeé ja bí ŋgə dóg jwəw má Cwám̄ba í ŋgə shísh kúnə-kúnə ga.

²⁶ Shé á má sh̄n mpu s̄a jí búbálé yí, shé magulə gwo. Nəcé, ŋkí shé má ka nyiŋgə ŋgə sá *misám nə kwo, mól *mátúnuga mí nə ŋkul yíl myāŋ mísám máá má cúgə ná.

²⁷ Í má yida lóg n̄ji ŋgələ fúndə yáág-yáág sémyé Zembî mə bá sámb shé milésú yí, nə bumb-bumb kuda í bá cumbal jígal mízhízhíŋ mí Zembî yí.

²⁸ Muud yēsh nyə á caam məcəx má Moyíz yé, bwə á gwú nyə nə ŋkəd ja ówúshined obá ŋkí ólól bwə bwáágulə yí.

²⁹ Ŋkámúsá ná í bé ntó nə muud mə cáam məcəx má Moyíz yé, ŋkəmusa nə muud mə ŋwá *Mwān má Zembî nda s̄a cwag yé. Muud wəŋgú má dóg ná məcií má sə má á sá nə a bóg ŋkəŋkə múúd má māsə zhizhe, a má lw̄y Shíshim á mpaam. Bì mə tédúgá ná muud wəŋg má jəlá nə bwəma nə byáye yáág-yáág íntúgúlí?

³⁰ Ŋgaa ná shé má mpú múúd nyə á ci ná: Mə wə má bá də kunda, mə wə má bá də yə búud myəna mí jəlá nə mísóólúgú myāŋ myá. Nyə á ci námé ná: «Cwám̄ba mə bá cígə búúd bé milésú».

³¹ Í bul jág wagəwo ná muud kúdug Zembî á kuwō məbwəd.

³² Yidagá téduga mwəw mənkenya má Zembî mə á bwelə kwan bí má. Bì a jísəw lal-lal gwáná, jísəw micúŋ.

³³ Í á də bə, bíl íja bwə lw̄y b̄i, jugushi bí tām buud, bíl íja bí ŋwa minjugú mí bóól búúd bwə á də bwəma nə mbií minjugú mín wá.

³⁴ Jí ná bí á də ŋwa micúŋ mí búúd bwə á bə mímbwug dí wá; ja búúd bwə á də déég bí isá yí, bí á də bíd bwo nə məshusug, nəcé bí á də mpu ná bí búsə nə fwámé məbii, məŋg má bá ji kandugə kandugə má.

³⁵ Ná ndeé, kúgá bæeg yəw yímúlə mənnyúúl íŋkánúđ, nəcé bí mə bá bə nə məma myəna.

³⁶ Ntó, í j̄i ná bí bég nə zény kələ shwóg shú ná, bí má ká sá s̄a jēsh Zembî ŋgə j̄i ná bí sáág yí, bí lég s̄a nyə á kaag yí.

³⁷ Nəcé, nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, í má lóg wuwálá cíg-cíg, muud ŋgə zə yé kə wós, nyə á bweye.

³⁸ Zembî má nyiŋgə námé ci ná: Muud jí tátəlí mádí míshúđ yé, nyə é n̄ti lám mádí, a mú dóg cug. N̄ji, á ká cúculə nə kwon, mə nda ná gwág nyə nywa.

³⁹ N̄ji, shé cugé mbií búúd bwə də cúculə nə kwon ná ndeé kə j̄imb wá. Shé má yidá bə bəŋg búsə nə búgá ná ndeé bwə mú bii cug wá.

11

Búgá sá má dóg nə obúgula ó ayág yí

¹ Búgə jísə cidəwələ lám má múúd í ká cidəw nə gúl s̄a ná, í é bə, kú yíl kú bəd yí; búgə jísə námé magulələ lám má múúd í mágúlé gúl s̄a ná, tə nyə an̄gə nə dóg gwo, jísə búbálé yí.

² Obúgula ó ayág bwə á bə nə búgə jəŋg. Gwə wə í á sá ná míné mán mə nyilig Mícilyá mí Zembî d̄i.

³ Búgə wə ŋgə sá ná shé ŋgəg nə magulə nə Zembî nyə á ci ciyá, shí nə gwów í mú bə. Ntó j̄i ná s̄a jēsh shé ŋgə dóg yí í á zhu s̄a shé an̄gə nə dóg yíid.

⁴ Búgə í á sá ná Abel sáág Zembî *mátúnuga má njúl ŋkí nywa cə mé má Káan, Zembî magulə mwo, a mú ci ná Abel j̄i tátəlí muud. Ná ndeé, tēm bə ná Abel nyə a má

bwey yə, a ηgə ná lás nyədí búgə nyə á *búgəla yííd.

5 Búgə í á sá né Inəog ηkánúg kə wə Zembî kú fudə. Təə muud nyə a shígé ná dúg nyə nəcé Zembî nyə a sá né a ηkánúg. Kálaad Zembî ηgə ci ná shúshwóógú ná a ηkánúg íí, nyə á nywa Zembî lámúd.

6 Í njúl ná, nda nəcé búgə, muud nda bwεε nywa Zembî lámúd. Ntó ji ná, muud mə céél shísh Zembî kúnə-kúnə yé mə jəlá nə magulə ná Zembî jisə; á jəlá nə magulə námə ná buud bwə ηgə wá lám ná bwə sɔ́ Zembî wá, Zembî ηgə yə bwo myəna.

7 Búgə í á sá né *Nówe gwágúg məcwûη mə Zembî a mú bwey mpu sâ í á bə ná í zə sîy yí, sâ jəəηgú nda fwo bə. Nyə á ηwa ciyá mə Zembî nə məjilə, a mú lwɔ́ məma byəɔ́l, a cug njəw búúd yé. Nyə á lwó nə sóólúgú yé wəəηg nə buud ɔ́ shí bwə á bə nə məbɛ́ɛ́. Né ndéé, búgə jé í á sá nə Zembî cig ná a ji tətəlí muud.

8 Búgə í á sá né *Aburaham sáág Zembî məgwág ja Zembî nyə a jəw nyə yí. Nyə a tí njəənd kálə ləəm í á bə ná Zembî mə bá yə nyə tən lúgí yí, a nda fwo mpu kúl ləəm wəəηg í á bə yí.

9 Búgə í á sá né a kág ηgə cugə nda njəŋ ləəm Zembî nyə á kaag nyə yííd. Nyə á də ηgə ji məbanda dí, *Izaag ji námə ntó, təə *Yákwab, bwó buud bwə á lúg nə isâ impwúd nyə á kaag Aburaham yí.

10 Aburaham nyə á də ηgə ji ntó nəcé nyə á ηgə bwánd ηgwála álal-límuga í á bə ná Zembî nyəməfwó mə bá cwɔ́ yuug, nyəməfwó lwɔ́ yí.

11 Búgə í á sá né kundú múdá nda *Sara zəg bə nə ηkul mə bíí mpwəŋ buud a mə bwey shîn kə*. Nyə á bwey mpu ná Zembî muud nyə á kaag ηkaagə yé ji abúgúlág.

12 Sá jəəηg wə í á sá né, muud ηgwúdu zə bə nə mpwəŋ buud, nyúúl mə shîn bwey kə. Mpwəŋ buud nyé mpyáanz nda wəacén-cénî wə jəŋ, nda shɛ́ á bwûη lú ηgwəɔ́.

13 Obúgəla ɔ́ ayág ɔ́ni bēsh bwə á ηgə yə bwə ηgə ná búgəla Zembî, nji bwə nda fwo bii mánywa Zembî nyə á kaag bwo má. Bwə á yida dúg mwo shwóg-shwóg, bwə mú shwas mwo. Bwə á magulə nə bəsə ojəŋ wa shí gaád, ijigə-jigə.

14 Ja bwə lás ntúni yí, bwə lwó nə ηgəŋ nə bwə ηgə sɔ́ wúl ləəm í bá bə bwo nyán mpwág yí.

15 Ləəm wán í á mbəm ná ηgə nyiηgə sá bwo fund íí, bwə á nywá námə je bə nə fwála mə nyíηgə nə mpás, kə wu.

16 Nji mpúlə dúg dí, bwə á ηgə jii nə bwə kə ləəm á gwəw, ləəm í búl nywa cɔ́ wəəηg bwə á də ji yí. Sâ jəəηg wə Zembî jí nda gwág shwôn ja bwə jəw nyə nə Zembî wán yí; ηgaá nyə á mə kwəməsa bwo fwámé ηgwála?

17 Zembî nyə sá Aburaham məkugulə nə a yánág cágə lú mwân dé Izaag, sá mótúnuga. Búgə í á sá né Aburaham máguləg, a ηgə mpu ná Zembî nyə á kaag nyə məŋkaagə.

18 Nəcé Zembî nyə á ci nə Aburaham ná: «Izaag wə mə bá byā wo mpwəŋ buud mə á kaag wo yí.»

19 Nji, Aburaham nyə á bə nə búgə ná Zembî ji nə ηkul gwúmashi búúd. Ntó, Izaag nyə á bə Aburaham ja jəəηgúd nda muud nyə á mə yə nə ndéé a mə nyiηgə gwúm yé.

20 Búgə í á sá né Izaag bwádánúg nə Yákwab bá Eso shú cug í á ηgə zə bwo shwóg yí.

21 Búgə í á sá né, ja Yákwab nyə á bə ná a zə yə yí, a ηgəg nə bwádan nə bwân ɔ́ Yóseb ηgwúd ηgwúd nə ndéé a mú jwaagəwo nyədí fiidye dí, yə Zembî gúmá.

22 Búgə í á sá né ja Yóseb nyə á bə ná a zə yə yí, a jááwəg buud nda bwân ɔ́ *Izəryél bwə bá wú Igipten, wóós nə nda bwə bág sá íyasə byé nə†.

23 Búgə í á sá né, ja Moyiz nyə a byél yí, obyəl bé bwə shwééləg nyə tən onkwəond olóol nəcé bwə á dúg nə nyə á bə mbíya jəjə

11:5 Mət 5.21-24 11:7 Mət 6.13-22; Rom 4.3; 1Pr 3.20 11:8 Mət 12.1-2 11:9 Mət 35.12, 27 11:10 13.14
 11:11 Mət 17.19; 18.11-14; 21.2; Rom 4.19-20 * 11:11 Bóólágá bwə ci na ná: Búgə í á sá né Aburaham zəg bə mbyəl a mú cwúcwúúl, fwála lə byā mə bwey ntə, Sara ntəg kundú. 11:12 Mət 15.5 11:13 11.9; 13.14; Mət 23.4; 47.9; Sòm 39.13 11:16 13.14; MmN 3.6; Mat 22.32 11:17 Mət 21.12; 22.1-14; Zhk 2.21 11:19 Rom 4.17 11:20 Mət 27.27-29, 39-40 11:21 Mət 47.31-48.20 11:22 Mət 50.24-25; MmN 13.19 † 11:22 Dúgúg Mət 50.24-25. Yóseb nyə á ci ná bwə bág ηwa íyasə byé, kyey nə byo, kə bá dal bwádí ləəm Zembî nyə á bwey yə impáábə byəŋ yííd. 11:23 MmN 1.22; 2.2

kúkény. Mpəndí njwú-buud nyə a təl yí í á shígé sá bwo ifwaas.

²⁴ Búgá í á sá ná, ja Moyîz nyə á bæ muud yí, a bánug ná bwé kú də jəw nyə ná mwān mé shilə mə Farawôŋ.

²⁵ Nyə á yida cɛel ná bwé cúgúg bánônŋ kúl mé Zembî, ntə ná a kág bɛ mənnywa mâ kúkúl wəla cug *mísámúd.

²⁶ Nyə á kwey ná í nywa ná bwé sáág nyə isâ í shwôn námé nda bwé bá sá *Křist ná, nəcé cínəŋg wá jí fwámé tɔom ntə wəŋg á kúm á Igípten. Mísh mé má á ŋgə dúg nji myána á bá bii mwôw mé zág má yí.

²⁷ Búgá í á sá ná a wúg Igípten kú fúndə ná njwú-buud nyə e nyada nə nyə. Nyə a yím nyúul nda sá mé cí né nyə á ŋgə dúg Zembî, í njúl ná muud cúgə nə ŋkul dúg nyə.

²⁸ Búgá í á sá ná Moyîz fwóg *Páska, a cí ná búúd ɔ Izəryél bwé myéégug məcií bwé dí mímpumbé mí mínjówúd shú ná *əŋgəles á shwiy nda gwú bwān bán ɔ acúmbā.

²⁹ Búgá í á sá ná bwān ɔ Izəryél bwé ntóg mənŋ mé atítí nə məkuú nda bwé á ŋgə kyey zhizhe shíd; ja búúd ɔ Igípten bán bwé á nywá zə ntə ntó yí, məjúwó mé á zə byaluga nə bwo, mé mú shín gwú bwo.

³⁰ Búgá í á sá ná mənnyung mé Zheríko‡ mé shínúg shugula shí ja bwān ɔ Izəryél bwé á də ciŋgya cínəŋg ŋgwəla tənŋ mwôw zəŋgbá yí.

³¹ Búgá í á sá ná Ráhab mudá jaŋga bág kú yə ja búúd bwé á sá Zembî miŋgáádə wá bwé á yə yí. Nəcé, nyə a lág buud bwé á kə ŋgə bigas ŋgwəla shwoó wá.

³² Mə nyíngəg ná jaaw bí jí? Mé ká cí né mé bwiŋg bí milán mí Zhedeyon nə Barak nə Sámúson nə Zhəfuté nə *Dávid nə Samyél nə *buud ɔ mícúndá, fwála fúfə mə.

³³ Nəcé, búgá í á sá ná bwé lúmbúlíg nə məfaan məshús, bwé ntə mwo; bwé á ŋgə kyey nə ləom ótətəlí dí né ndéé bwé mú bii isâ Zembî nyə á kaag yí; bwé á fad ozh-wambánkwuŋ mimpu.

³⁴ Bwé á jímə ibím-bím ikuda, bwé faam íkúl í á bæ ná bwé gwúg bwo nə

ikafwele yí. Məbwas mé á də bii bwo, Zembî mú də yálushi bwo, bwé mú bæ ŋkán ɔ dósomb, julya nə igwoonŋ i dósomb yá míl míləom.

³⁵ Bóólúgá búdá, buud bán bwé á yə wá bwé á nyíngə gwúm, bánónŋ nyíngə cugə.

Bóólúgá búúd bwé á yida bwəma nə cúgə áyiyáág bwé fudá fudág. Bwé á ban ná bwé cúgə nə ŋkul cuwó kwonŋ nə Zembî shú ná bwé fáamugi nə cúgə. Bwé á sá ntó shú ná bwé bág bæ nə fwámé cug ja bwé bá gwúm yí.

³⁶ Bóól bwé á bwəma nə cóógá, bóól bígá, bóólúgá kə mímbwug dí ŋgwówálá mənŋkəda nə mikwoolú mí íŋkwánz.

³⁷ Bwé á gwú bóól nə məkwóógá, bwé shigə bóól ná ndéé sám b íkúl íbá, gwú bóól nə ikafwele. Bóólúgá bán, bwé á ŋgə kyey kə cɛ kə cɛ, bwé dúgə bwáád nji íkúúdí í ncwəmbə nə íkúúdí í kálá, sâ jəsh fúfə bwo, bwé ŋgə bwəma nə cúgə, buud bwé ŋgə jugushi bwo.

³⁸ Váál búúd dán í áshígé bæ ná í jigə nə buud ɔ shí ga. Bwé á kə ŋgə jɛ gwów məshí mé ashwéeshád nə mímbánúđ, bwé dúgə jí míku mí mákwóógúđ nə míku mí məndəlúđ.

³⁹ Tɛem bæ ná Zembî nyə á faag buud bəŋgá nəcé búgə jáŋ, bwé á yə bwé kú fwo bii sá Zembî nyə á kaag yí.

⁴⁰ Jí ná, Zembî nyə á ŋgə bwey kwəməsa shé sâ í búl nywa yí; ná ndéé, nyə a shígé jii ná bwé téédúg kə bæ váál í jəla yí, sá bán lúg mpás.

12

Zembî mé də ság bwān bé

¹ Nda shé bán jíshé kóómb dí, kúda zhwoŋ buud óni bwé mé lyɛ shé, cug bwé á cugə yí í ŋgə lwó shé sâ bwé jəw ná búgə yí. Ntó, shé myáásugá isâ í ŋgə ŋkí ŋkúŋgala shé yí, nə *mísəm mí ŋgə ləel nada shé nyúúlúđ myá, shé yídag bæ nə zény kələ shwóg, ju kúlá Zembî mé kwəməsa ná shé júg yí.

² Shé kándagá mísh nji wə Yésus muud nyə á fwə shé búgə mílámúđ yé, nyə námé wə mé bá sá ná búgə í fifəgí, bæ ncindí. Nywá nyə

11:24 MmN 2.10-12 11:26 12.2; 13.13 11:27 MmN 2.15; 12.41 11:28 MmN 12.1-14 11:29 MmN 14.21-29
 11:30 Zho 6.12-21 ‡ 11:30 Buud ɔ fwála dəŋgə bwé á də lwə məma mənnyung tənŋ ləŋgala lyɛlə ŋgwəla wəsh, ka lúgə mímpumbé. 11:31 Zho 2.11-12; 6.21-25; Mat 1.5; Zhk 2.25 11:32 OoM 6.11-8.32; 4.6-5.31; 13.2-16.31; 11.1-12.7; 1Sa 16.1-10j 2.11; 1Sa 1.1-25.1 11:33 OoM 14.6-7; 1Sa 17.34-36; Dan 6.1-27 11:34 Dan 3.23-25 11:35 10j 17.17-24; 20j 4.18-37 11:36 Zhe 20.2; 37.15 11:37 2Ib 24.21 11:38 1Sa 13.6 12:1 1Kr 9.24 12:2 2.10; 8.1

á magulə shwiy kálə yə kwolós dí, kú bish bímbí lú shwôn dúsə shwiy dɔɔŋg dí yí. Nyə a shígé bish dwo nəcə nyə á ngə bwey dág məshusug Zembî nyə á bwey kwəmsa nyə má. A njul jiya gúmád ja gaád, *caangé má Zembî dí mbwə mənchwúm.

³ Kəndugá mitédúgá nyədí, nyə muud ósóol ɔ mísəm bwə á jág lúmbuli nə ndí nji a ngə jísəw jísówúg yé. Kəndugá mitédúgá nyədí, bi bág kú tag, búgú bág kú bii bí mílámád.

⁴ Bí ngə lúmbuli nə sâ bwə jów ná sém yí, nji lúmbúli jɔɔŋg í afwóyé bə lúmbúli á shwiy.

⁵ Ná ndéé, ye bi má wusa lású Zembî ngə lás nə bí tâŋ bwân bé shú wálə bí ŋkul mílámád yí? Ngaá á ci ná:

Mwân waam,

ja Cwamba mə ság wo yí,

kú ŋwa sâ jɔɔŋgú nda fyanğa.

Ja á ŋkáánd nə wo yí,

kú kənd nyúúl íbwundûd.

⁶ Nəcə Cwamba mə dɔ ság múúd yêsh á céel yé;

nyɔɔŋg yêsh á mágúló ná a ji mwân yé yé,

á dɔ yə nyə intúgúli.

⁷ Ntó, jísówúgá minjugú bí ngə bwəma nə ndí myá, mísə shú ngələ ság bí. Mpugá ná Zembî ngə ŋwa bí cínɔŋgú nda bwân bé. Ye mwân abyág nyə a mə bwelə cugə sóŋgú nda dɔ ság nyə?

⁸ Zembî ká bə kú ság bí nda á dɔ ság bwân bé bēsh ná, mpu ná bí cugé bwân bé, bi má yidá bə nyə nda bwân bwə á zə nə ndí gwól dí wá.

⁹ Gúl sâ bí má jálá nə nyingə téduga yí jí ntúga: shé bēsh á shí bə nə osóŋgú bwə á byá shé wa shí ga dí wá, bwə á shí dɔ ság shé, shé dɔ gúmal bwo. Ká ŋkámásá ná bwo, ŋkəmsa nə sóŋgú íshé jí gwów yé; ngaá shé má jálá nə bul bul magulə íjwúga byé shú ná shé dágúg cug hí?

¹⁰ Osóŋgú bwə á byá shé wá bwə á dɔ ság shé nji shú kákúl wəla mbií bwə á dɔ kwey mətəla yí; Zembî nywáá ngə ság shé shú mánywa mə íshé, á jii ná shé bág mbií á céel yí.

¹¹ Intúgúli bwə yə shé ná bwə ság shé yí, í á dé fwo bə shé sâ məshusug, shé mə dɔ shúsəla. Nji, zhúgúlá zhúgúlá, intúgúli byɔɔŋg í dɔ wúmə mpúmə: shé cugə ná shé, cugə cugə á otátəli.

¹² Ntó, ləlushigá məbwə mún mə má káád mání, bí ləlushi məbwə mún mə ngə tagəwa mání.

¹³ Dugá kyey nji mázhií mósó tətəli mád, shú ná buud bí ŋkí tag wá, bwə nda ləŋgəwo kə koogú, bwə yídag lal mənŋkul.

Bi ɔ kááluga

¹⁴ Wágá ŋkul nyín nyêsh ná bi cugəgí nə buud bēsh ná shé, bí wá ŋkul ná bí cugəgí ŋkəŋkə cug, nəcə muud mə bó nda cugə ntó yé cugé nə ŋkul bá dág Cwamba.

¹⁵ Bi ɔ mpú dɔ dág ná muud nda shúb mpáam mə Zembî. Bi ɔ mpú námə dɔ dág ná muud kú sá záágúwó, í á bá wá bí zhizhəom nə ndéé *Dɔ mú yúúd.

¹⁶ Bi ɔ mpú dɔ dág ná muud nda wá lúú janğad, ŋkí ntəg ná a mpyeny sâ í dágýá nə Zembî yí nda Eso nyə a sá ná; Eso nyə á kusha nə jiya cúmbá jé nə səŋ ídəw.

¹⁷ Bi mə mpú ná, shínálə nyə á shín kusha nə jiya ntáni yí, ja nyə á nywá jii ná sóŋgú wág nyə mətíle mə lúgə yí, sóŋgú nyə á ban. Eso nyə á tɛem nyingə jii, wéeshəli mázhwíle, nyə a shígé bə nə ŋkul cénd sâ í á bwey sɔy yí.

¹⁸ Bi a shígé shísh kúnə-kúnə nə wúl mbán búúd bí nə ŋkul kúnə nə ndí yí, mbán í ngə jígə nə kuda; bi a shígé shísh kúnə-kúnə nə gúl kákúl í njúl nə yídúgú á ikukwendə, kú námə nyingə bə kákúl ŋkwə nyə á ngə kuŋg yí.

¹⁹ Bi a shígé shísh kúnə-kúnə nə gúl kúl laag í á lás yí, kú bə kúl dúl kál í á lás yí, buud bwə á gwág kál dɔɔŋg wá bwə á jəgula ná í kú na kwo ci bwo tɔɔ ciyá.

²⁰ Nəcə bwə áshígé bə nə ŋkul kwiig mpándí Zembî nyə a təl yí. Mpándí nyɔɔŋg í á bə ná: «ŋkí muud, ŋkí cúdí, sâ jêsh í kúnə nə mbán yí, bwə gwú gwo nə məkwóógú.»

21 Isâ bwə á dúg cínəng yí í á bə ŋkí jág wagəwo, Moyíz nyəmэфwó mú ci ná: «Mə ŋgə lilya nə ifwaas.»

22 Bi bəŋ bi á yida shísh kúnə-kúnə nə mbún Siyôn*, ŋgwála mə Zembî á kuwô, Yurəsəlem á jon dí gwəw kúl ncúlyá *wəŋgəles bwə ŋgə sá zaŋ yí. Wəŋgəles bəəŋg búsə ŋkí jág bulya, bímbí múúd cúgə nə ŋkul ló yí.

23 Bi a shísh kúnə-kúnə nə seŋgyá bwān wə acúmbā mínə mə mú bwo micilyá jon dí gwów wá; bi a shísh kúnə-kúnə nə Zembî muud mə də sámb milésú mí búúd bəsh yé, bi a shísh kúnə-kúnə nə *mishíshim mí otátəlí ə búúd bwə mú váál í jəla yí

24 Bi a shísh kúnə-kúnə nə Yésus muud nyə á shwu məcií mé shú nə sá bəg mifúbán yé. Nyə wə jí líí-nji mpədúgá sənəŋ Zembî shú sə á gúgwāan, məcií mé mə ŋgə lás fwámé lésú cə mə mə Abel†.

25 Bi ə káálugə! Kúgá ban nə bi agwágúláyé múúd ŋgə lás nə bí yé. Nəcə, muud nyə á ŋgə cündə yág nə buud wa shí gaád nə bwə káálúgəg yé, buud bwə á ban nə bwə agwágúláyé wá, bwə á shigé faam nə intúgúlí. Nkəməsá ná bwə fwó bə kú faam, ŋkəməsa nə shé ja shé mə bán nə shé agwágúláyé múúd ŋgə lás nə shé jon dí, shé cugə nə ŋkul bá faam.

26 Yág íí, kəl dé í á sá nə shí í júŋgyag; nji, ja gaád íí, a mə kaag ná: «Mə bá nyiŋgə sá nə í júŋgyag gúl ja; nji, jəŋ ja, kú ntəg bə nji shí wə í bá júŋgya, gwów í bá námə júŋgya.»

27 Ja á cí ná a bá nyiŋgə sá nə í júŋgyag gúl ja yí, ntó mə lwó nə isâ í də júŋgya yí í bá wú, nəcé byāŋ bíse isâ nyə á té yí; í ka bá lúg nji isâ í cúgə nə ŋkul júŋgya yí.

28 Nə ndéé, shé yágá Zembî akíba nə a yələ shé faan í cúgə nə ŋkul ntaŋusa yí. Shé séyúgá nə nyə mbií nyə é gwág nywa yí, sēy nə gúmə nə fúndúgá.

29 Nəcə Zembî íshé ji kuda í də cumbal jígal sá jēsh yí.

13

Mbií cəg Zembî mə céel yí

1 Kúgá yəw cūlálə bíməfwó nə bíməfwó nda omínyəŋə, kəgá nə ndí shwóg.

2 Bi kú wusa dúlə ŋwa ójóŋ bídí mínjów. Mpugá nə sálə bóól búúd bwə sá ntó yí, bwə á ŋwa *wəŋgəles bwə nda mpu ná í á bə wəŋgəles.

3 Bi ó də téduga búúd búsə mímbwug dí wá, gwág bwo cey námə nda binəŋ bəsh wə búsə mímbwugud. Bi ó də téduga námə bəəŋg bwə ŋgə bwəma nə minjugú wá, námə nda binəŋ bəsh wə ŋgə bwəma nə minjugú myəəŋg.

4 Bi bəsh gúmálúgá bā. Muud nda kə nə isâ í mábwam gwonú báád, nəcé Zembî mə bá yə buud ó jaŋga nə osól ə mínəəmb intúgúlí.

5 Kuú njəənd wán í nda bəeg bə ŋgələ bə zəŋ *mwaanē. Bi mə jəlá nə gwág məshusəg nə sá bí bí nə ndí yí; mpugá nə Zembî nyəmэфwó nyə á cí ná: «Mə abulé bwele béégya nə wo, mə abulé bwele myaas wo».

6 Gwə wə jí ná, shé búsə nə ŋkul lás nə iŋkáj, cí ná: «Cwamba ŋgə kwíind mə, mə afúndáyé ná tə sá; muud nyə e sá mə jí?»

7 Bi ó də tédúgá ótəwe ə shwóg bún bwə á bwiŋg bí Milésú mí Zembî wá, kəndugá mitédúgá dúg nda ícəg byán í á shúgula nə, bí yágulag búgə bwə á bə nə ndí yí.

8 Yésus-Kríst ji mbií ŋgwúd wú yág, wóós múús, kə nə ndéé kú nə zhúgə.

9 Bi kú bíd nə minjígúlá mishús mísə mímbíí mimbii myá mí yílúg bí zhíd kənd koogú. Nəcə í nywa nə mpaam mə Zembî wə í wág bí ŋkul mílámúd, kú bə məcəx mə dúgyá nə idəw má. Məcəx məəŋg mə aŋgə nə kwíind buud bwə ŋgə bə mwo wá tə sá.

10 Shé bəŋ shé búsə nə *alatâr jí ná, buud bwə ŋgə ná sēy banda *mátúnuga dí wá bwə cúgə nə zhí mə ŋwá idəw cínəŋg.

11 Ajəláci á ofada nyə á də kə nə məcií mə ócúdu «kúl í búl ŋkə yí», də kə sá mátúnuga shú nə Zembî jwúg *misəm. Nji, ócúdu

12:22 13.14; Gal 4.26; Mbá 5.11; 21.2 * 12:22 *Siyôn*: Nyə á bə məma mbún bwə á lwə ŋgwála á Yurəsəlem cínəng gwów yí. 12:23 Luk 10.20 12:24 8.6; 9.12 *Abel*: Mat 4.10 † 12:24 Məcií mə Yésus mə ŋgə lás lésú íjuugá Zembî mə juu sá mpáam nyé dí yí; məcií mə Abel māŋ mə á ŋgə jíí nə Zembî kúndagí nyə nda mínyəŋə nyə a gwú nyə ná. 12:25 6.4-6; 8.1; MmN 20.22 12:26 MmN 19.18; Azh 2.6, 21 12:28 13.14 12:29 Mbá 4.24 13:1 6.10; 10.24; 13.16; 1Pr 1.22 13:2 Mat 18.1-8; 19.1-3; Zhb 31.32; Rom 12.13; 1Tm 3.2; 5.10; 1Pr 4.9; 3Yn 8 13:3 10.34; Mat 25.36 13:4 1Kr 7.2-4; 1Te 4.3-8 13:5 Mbá 31.6, 8; Flp 4.11-12; 1Tm 6.7-10 13:6 Sòm 118.6 13:7 6.12; 1Kr 4.16 13:9 Rom 14.2; Kol 2.20-22; 1Tm 4.3 13:11 9.7; Ləv 16.27

bəwəngá mikug myáŋ, bwá á dɛ wú nə myo ŋgwála dɛ kə jígal bugád.

¹² Ntó námá, shú ná Yésus ŋwág mæcií mé má nyəméfwô kə sá ná kúl búúdí bág ŋkəŋkə kúl, nyə á kə jug nə mæcey bugád ná ndeé a yə.

¹³ Ná ndeé, shé wúgá ŋgwála kə bwəma nə nyə bugád, bwá mpyényúg námá shé nda bwá á mpyény nyə ná.

¹⁴ Nəcé shé cugé nə ŋgwála á kandugə kandugə wa shí gaád; shé ŋgə sɔ wəwəng ŋgwála í bá zə bə yí.

¹⁵ Ná ndeé, nda Yésus nyə a sá ntó ná, shé dúgá ságusə Zembî ja jêsh, mətúnuga ó máci. Ntó ji ná mimpu mîshé mí jəlá nə jaaw búúdí ná jíná dé dúsó nə mpífó.

¹⁶ Bî kú wusa dúlə kwíínd bóól búúdí nə dúlə yána ísá bín, nəcé mbií mətúnuga wəwəng wə Zembî mé dɛ gwág nywa yí.

¹⁷ Otówe ɔ shwóg bán bwá ŋgə ji ŋkasó shú *mîshîshim mín, bwá bá námá kə jaaw Zembî séy bwá á sêy shú dán yí. Ntó, ságá bwo məgwág, kyeyugá íjwúga byáŋúd, shú ná bwá sáág séy jáŋ nə məshusug kú təduwa. Bwá ká təduwa, í nda bə bí nə mfíí.

¹⁸ Dugá jəgula nə Zembî shú dúsó. Jísú kóómb di, sə ŋgə mpu ná milâm mîsə sə ná sán, sə ŋgə ntág námá she cugə ja jêsh mbií í jəlá yí.

¹⁹ Mə téég bí məbwə ná bî jəgulang nə Zembî, a sáág ná mə lálug nyiŋgə zə kwey bî.

Ibwádán nə məbáda

²⁰ Zembî á mpwogé, nyə muud nyə á gwúmushi Yésus, Cwámba íshé, mbaagula itəw anúnî yé, nyə á cɛ sɔ á kandugə kandugə nə mæcií mé.

²¹ Zembî wəwəngú yág bí ŋkul ná bî sáág sá ányunywaá jêsh á céel yí. A sáág ná shé bág váál á gwág nywa yí, kwonə mə Yésus-Krîst dí. Yésus-Krîst ŋwág gúmə kandugə á kandugə! Amen!

²² Bwaanə, mə jəgula nə bí ná bî jísówúg lósú mə ŋgə yáág nə bí nə ndí ga. Kálad nyəméfwó mə mə cilə bí yé nyə agwááyé.

²³ Mə cəel jaaw bí ná bwá mə bíd *mínyəŋá íshé Timoté; á ká ləel wós wa, sá sə mú zə dúg bî.

²⁴ Bî ɔ báda mə otówe ɔ shwóg bán bêsh nə buud ó Zembî bêsh. Bəwəng wə Itálí bwá ŋgə báda bî.

²⁵ Zembî kə sá bí bêsh mpaam.

Kálaad Zhâk nyé á cilə yé Isâ í dúgyá nə Kálaad mə Zhâk yí

Zhâk nyə á cilə okristen shú ná bwə mpúg kuú njəond bwə jəlá nə kyey mpədəgá nyán dí yí nə váal bwə jəlá nə cugə nə buud bwə cúgə okristen wá yí.

A ngə ci isâ nkí bulya:

(1) Sâ í dúgá nə fəg yí: fəg í də wú wə Zembî (1.2-8).

(2) Sâ í dúgá nə məbúwa nə kúm, məkugulə nə məbwəbúlán, fwámé yəbá í jəlá nə də nyín nə misóólúgú yí (1.9-27).

(3) Zhâk ngə lámusa nə dálə ηwa búúd nə mímbéégí gúfúgád (2.1-13).

(4) Sâ í dúgá nə búgə nə misóólúgú yí (2.14-26).

(5) Júm nə fwámé fəg (3.1-18).

(6) Cug á mpədəgá buud mimbii myēsh (4.1-5.6).

(7) Jísów nə nadâ məjəgula, nə mik-wíindyá (5.7-20).

Nkúmba sâ á ngə bándulə okristen yí jísə né «búgə jí kú nə misóólúgú yí jísə mbimbə» (2.26).

Məbádá

¹ Mə Zhâk, Iwaá mə Zembî bá Cwámbe Yésus-Kríst, mə wə mə cílé bí kálaad éga. Mə bádá bí bwán ó íbænd wúm nə íbá bí á mə ciima kə ngə cugə məshí məshí wá.

Məkugulə mə də lulushi búgə mə múúd

² Bwaang, məkugulə mēsh bí mə bwəmə nə ndí má mə jəlá nə bə bí njí sâ məshusug, tə məsə wáyé mbií tə wáyé.

³ Bí mə jəlá nə gwág məshusug ntə nə mpúlə ná búgə jín í ká ntə məkugulə, bí bə nə jísów.

⁴ Njí, í jii ná jísów jəang gwəməfwó í cásuləg bí séy jé mílámúd, shú ná bí bəg ocúmbá buud, mílwándúlá, kú ná fúfə nə tə jə fúlú ηgwúd.

⁵ Í ká bə ná fəg í ngə fúfə ηgwól múúd á gwoong jín, a gwáámbug Zembî, Zembî é yə

nyə. Nəcə Zembî mə də sá yána nə muud yēsh, á də ntāg sá dwo nə jə lám, kú nə məjumā.

⁶ Njí, í jii nə muud mə gwáámbug yé gwáámbug nə búgə, kú bə nə mílám mímbá. Muud mə sá mílám mímbá yé jí nda ikwə í māj ηkwə mə də yāngulə kənd ká kənd ká yí.

⁷ Mbií múúd wəang kú yímbé nə téduga nə nyə é lég sá wə Cwámbe.

⁸ Nəcə muud məzhigə jí mílám mímbá, nyə ádé mpu bə nkúmba zhí ja á céél sá sá yí.

⁹ Mbúgula jí nə məbúwa yé gwágúg məshusug nə Zembî nyə a mə bñn nyə gwəw.

¹⁰ Nyəang mə yídá bə nə kúm yé bəg nə lúú nə sán nə a bələ shí, nəcə a bá cə nda fuláwa á jugú, kú bwey.

¹¹ Fuláwa mə də bə, yásó í ká námə shigushi, məgwə mé mə shwéesh ká, fuláwa mú bwaambəwo, ijə byé í mú shín. Námə mbií ηgwúd wəang wə múúd kúm mə bá ηgə bwaambəwo, misóólúgú myé myēsh mí ηgə shín yé.

¹² Muud mə jísów məkugulə kú fúfug yé nywáá mə jəla, nəcə á ká bá shín ntə məkugulə, a bá lég cug á kandugə kandugə, mpóógú nyəang wə Zembî nyə á kaag buud bwə ηgə cəel nyə wá yí.

¹³ Ja múúd mə bwəmə nə məbwəbúlán yí, a nda bəeg ci ná: «Zembî wə ηgə bwəwulə mə»; nəcə muud cugə nə ηkul bwəwulə Zembî, nyə ádé námə bwəwulə búúd.

¹⁴ Í yídá bə ná, muud nyəməfwó iyéesh byé wə í də julə nyə, kənd nyə lám *mísámád;

¹⁵ ná ndeé, ja íwímbúg í mə ηwa bum yí, sém í mú byél; ja sém í mə wíy yí, í mú sá ná muud yəg.

¹⁶ Yé bwáang mə búl cəel wá, kúgá shiig mányúul!

¹⁷ Fwámé ísâ Zembî mə də yə búúd yí, nə mənnywa mēsh sá ηgə bwəma nə ndí má, mə ηgə zhu gwəw, wə Sónugá mə də wéeshali mənkenya yé; a jí njí mbií ηgwúd kú cənd.

18 Sóŋgú wúsú wɔŋgú nyáméfwó nyə á bæ nə jɔjɔ tédúgá jé ná a zə byâ shé, a mú zə byá shé nə ciyá jí búbólé yí. Byálə nyə á byá shé yí wɔŋgú wúsə shú ná shé bág mpumá ashúshwóógú á ísâ á má té yí.

Du gwágulə, ka du sâ

19 Yé bwááŋg má búl cɛel wá, bi má jəlá nə mpu ná muud má jəlá nə du lɛel gwágulə, nji nda lɛel lás, nda lɛel gwág mpimbə.

20 Mpimbə múúd mə gwág yí, í cúgə nə ŋkul wéeshuli sâ jí tətəlí mísh má Zembî dí yí.

21 Gwá wə má cí nə bí ná, myaasugá mɛlwaagwo mēsh nə mbíya gwólə mílám; myaasugá myo, bí ka lág kéel Zembî nyə á bɛ bídí yí, bí lág dwo nə lám ná shɛɛ; dwə wə dí nə ŋkul sá ná *mishíshim mín mí dúgúg cug.

22 Ságâ nda kéel má Zembî í ŋgə cí ná, bi kú du gwágulə gwágúlág, bi a bá ŋgə shüig biméfwó.

23 Nəcé, ŋkí muud mə gwágúlág kéel gwágulə gwágúlág a kú sá nda í ŋgə cí ná, muud wɔŋgú jí nda muud má shín dúg mpwóómbú yèn dí,

24 ná ndéé a kyey. Ja á má kyey yí, a má lɛel wusa nda mpwóómbú nyé í ámə bæ ná.

25 Nji, muud mə mpú kənd mísh mácɛɛ má Zembî dí nda du gwágulə ná ndéé wusa yé, nywáá má jəla. Mácɛɛ mɔŋg má cúgə nə iwushî, máá má du yíl búúd mányámád. Nji, shú ná í bág ná a má jəla, í jii ná a nádag nə mwo, a du sá nda má ŋgə cí ná.

26 Ŋkí ŋgwól múúd mə tédúgá ná a ŋgə cugə mbií Zembî mə gwág nywa yí, á ká ŋgə shüig nyúul nda yidá du bií mpu yé, muud wɔŋgú yábá yé wúsə sâ cwag.

27 Yábá Zembî mə gwág nywa yí, fwámé yábá wúsə ná: du téduga bwán ó nyulú nə mikúsé mí búdá *íncwaw í ntug mí ŋgə bwəma nə ndí yííd, ka baagulə nyúul nda kala mɛlwaagwo mâ cug á shí ga.

2

Mímbéégí mpédúgá buud mí anywáyé

1:19 3.2; Mik 15.1; Ekl 7.8-9 1:21 Kol 3.8; 1Pr 2.1 1:22 2.17; Mat 7.24, 26; Rom 2.13 1:25 2.12, 24; Sôm 19.8; Yuá 13.17; Rom 8.2; Gal 6.2 1:26 3.2, 10; Sôm 34.14; 141.3 1:27 Sôm 10.14, 18; Iza 1.17; Mat 25.35-36 2:1 2.1-9; Mbá 1.17; 10.17; 16.19; Mbá 19.7; Zhb 34.19; Sôm 82.2; Mik 24.23; Mat 5.45; Mis 10.34; Rom 2.11; 10.12; Gal 2.6; Ifz 6.9; Kol 3.25; 1Pr 1.17 2:5 1.9; Luk 6.20-21; 1Kr 1.26-28; Mbú 2.9 2:8 Ləv 19.18; Mat 22.39; Rom 13.9 2:9 2.1 2:10 Mat 5.19; Gal 3.10; 5.3 2:11 MmN 20.13-14

1 Bwaanɔ, kúgá du sá ná, bi ŋgə *búgula Yésus-Kríst, Cwámba íshé á milwaná, bi ŋgə nyinɔ baam nə bóól búúd ntɔ bóól.

2 Nəcé ná, ja í wóós ná, bi njúl sɛɛŋgyá jínád, ŋgwól múúd zə nyíi a njúl nə ilwondó í or nə mimbwéedí mí álal-ŋkul, gúl ntágúlá-ntágula mú námə zə nyíi nə isala.

3 Ŋkí bi má ŋwa múúd jí nə mimbwéedí mí álal-ŋkul yé nə məjilə, bí nə né ná: «Zaá jí wa fwámé jiyad», bí nə ntágúlá-ntágula ná: «Tówúg na tətəlí», ŋkí ntág ná: «Jig wa kúl má du təl mákuú gaád».

4 Ja bí má sá ntó yí, ŋgaá ná bi má wá mímbéégí mpédúgá buud wə ní? Ŋgaá ntó má lwó ná bí ŋgə bigas buud bi njúl nə bów-bôw mítédúgá?

5 Yé bwááŋg má búl cɛel wá, gwágúlágá mə. Ye Zembî nyə a shígé féésh mímbúmbúwá shí ga dí ná mí bág nə kúm búgə dí? Nyə á kaag buud bwə ŋgə cɛel nyə wá Faan, ŋgaá nyə a má sá námə ná mímbúmbúwá mí bág nə kəw Faan dɔŋgúd?

6 Ká bi bāŋ bi ŋgə dúg mímbúmbúwá mpyóŋ nə mpyóŋ. Ozá bwə ŋgə lwó bí cúŋ, ŋgaá mikúkúm? Ŋgaá bwó wə bwə ŋgə kə nə bí mampáánzə má mílésú?

7 Ŋgaá bwó wə bwə ŋgə jág lás nə jɔjɔ jíná lú Krísten búúd bwə á gwiid bí yí?

8 Micilyá mí ŋgə lwó ná cɛɛ mə Cí wúsú *Kríst í ŋgə cí ná: «Cɛelug múúd yēsh jísə wo kúná-kúnə yé nda wó céél wóméfwó ná.» Ŋkí bi mə lwándúl cɛɛ dɔŋgú, bi mə sá jɔ sóólúgá.

9 Nji, ja bí má du wá mímbéégí mpédúgá buud yí, bi má du sām; Mácɛɛ má lwó ná bi má jəla nə intágúlí í búúd bwə má caam mácɛɛ wá.

10 Mpugá ná múúd mə ká bɛ mampéndí mâ Mácɛɛ mēsh ná ndéé a wush nji nə ŋgwúduɔgá, a má byaagulə nə mēsh.

11 Nəcé muud nyə á cí ná: «Cí wo kú sá mínɔomb» yé, nyə námə wə nyə á cí ná: «Cí wo kú gwú múud». Ŋkí wɛɛ wo ádé sá

mínəmb, nji wo má gwú múúd, wo músa caam mæçç.

¹² Ntó, dúgá lás, nə dɛ sá ísâ bi ngé mpu ná bwé bá sám bí milésú bɛɛlæ ççé í dɛ yíl búúd mányámád yí.

¹³ Nəcə, buud bí kú gwág búúd çey lámúd wá, bwé bá bwəma nə sémbyé milésú á kú nə mæçey mə lâm. Buud bwé ngé gwág bóól ñkúnkwónúwá wá, ñkúnkwonj í dɛ ntɔ sémbyé milésú wánj.

Búgá jí kú nə misóólúgú yí jí fudá

¹⁴ Bwaang, ñkí muud má ci ná a jí nə búgá, nji misóólúgú kú nyîn, wân mbií búgá í é kwíínd nyə jíd? Í é çug nyə?

¹⁵ Ñkí *mínyəŋə wán á mudúm ñkí á mudá ngé fufə nə sâ má bwáád, ñkí ntâg nə a ngé fufə nə idəw yâ dâŋ jwôw,

¹⁶ ngwól múúd á gwoonj jín mú ci nə nyə ná: «Wo ɔ ké ná shɛ; kaág bwáád, wo də!» Ñkí a ci ntó nji nə mpu, kú yə nyə sâ í ngé jí nyə yí, ntó nyə é kwíínd nyə jíd?

¹⁷ Ntó námá wé búgá jísá yé. Wó ká bə nə búgá, nji kú nə misóólúgú, búgá gwô jísə fudá.

¹⁸ Nji, ngwól múúd jí nə ñkul ci nə ngwól ná: «Wɛɛ jí nə búgá, mɛɛ nə misóólúgú.» Lwóg ná mə búgá gwô nda nə misóólúgú, mɛɛ mə e lwó mádí misóólúgú ná mə jí nə búgá.

¹⁹ Wo ngə *magulə ná Zembî jí nji ngwûd, wo ngə mpu sâ; nji, məjamb má ngə námá magulə ntó, má ngə lilya.

²⁰ Wo muud jí kú mpu dɛ faas ísâ yé, ye wo çɛɛl mpu ná búgá jí kú nə misóólúgú yí í akwííndé tɔ sâ?

²¹ Ngaá Zembî nyə á ñwa mpáámábé íshé *Abraham ná tútəlí muud mísh méd nəcé a yánálə mwân yé *Izaag tâŋ *mətúnuga *alatâr dî.

²² Wo adúgé? Búgá jé í á bə mbádúgá nə misóólúgú, byêsh í ngé sêy; misóólúgú wé mí á zə sá ná búgá jé í bág ncindí.

²³ Nə ndéé, í mú bə nda Kálad Zembî ngé ci ná; ná: «Abraham nyə á *búgula Zembî, Zembî mú lɔ nyə búgá jé jɔonj, a mú ci ná Abraham jí tútəlí muud; bwé mú gwiid nyə ná shwé má Zembî.»

²⁴ Bi má dúg hí? Zembî má ñwa múúd ná tútəlí muud nəcé misóólúgú, kú bə nji nəcé búgá.

²⁵ Ntó námá wé Ráhab mudá janga nyə á bə yé. Ngaá ná Zembî nyə á ñwa nyə ná tútəlí muud nəcé sóólúgú nyə a sá yí? Nəcə, buud bwân ó *Izəyél bwé á kənd wá, Ráhab nyə a lág bwo nyádí njów, a mú sá ná bwé kyéyug zhí shúsád.

²⁶ Nyúúl nyísá kú nə *shishim yí, nyísə mbimbə; ntó námá, búgá jí kú nə misóólúgú yí jísə mbimbə.

3

Jùm dúsə wagəwo wagəwo sâ

¹ Bwaang bi mə mpú ná sá buud ngé jíguli wá, Zembî mə bá bə nə ñkád wúsú sémbyé milésúd ntɔ bóól búúd wánjád. Ntó, í ajíyé ná bi bág zhwoog oyíguli ñkí bulya,

² nəcé shé bêsh shé má dɛ kwab mímbii. Múúd mə ká bə kú dɛ kwab nə lésú á mpu yé, nyíni nyɛ má bə váál í jéla yí, nywáá jí námá nə ñkul mpu bii nyúúl nyé nyêsh.

³ Ngaá ná shé má dɛ shwaam íkabalí ñkwanz mpu dí shú ná í sáág shé məgwág, nə ndéé shé ka bə nə ñkul mə kənd bwo mányúúl oncindí kúl shé má céel yí? ⁴ Námá nda itítíma, bísa məma ísâ í anání, onkwô ó anání wé bwé dɛ sá ná í kyéyug. Nji, tɛɛm bə ntó, ñkúnkwaawé cíg-cíg wé má dɛ sá ná titítima kág kóómb jêsh muud ngé julə nyə yé má céel yí.

⁵ Ntó námá wé jùm dúsə yé. Í tɛɛm bə kúkúl nyúúl cíg-cíg, dúsə nə ñkul dɛ maməda nə í ngə sá məma ísâ. Bi má dúg hí? Kukúdá cíg-cíg í jígal məma jugá.

⁶ Jùm dúsə námá kuda, dúsə jiya olíingí sádí íkál í nyúúlúd. Í ngə lweegushi nyúúl nyêsh. Jùm í ngə wá shé kuda íçug dí, wú byéléd kə wóós shwiyəd. Kuda jɔonj í ngə zhu kuda á kandugə dî.

⁷ Muud nyə a má kwááf mímbii mí ócúdú myâ jugá myêsh, tɔ inunú, tɔ ócúdú bwé júlé mímwɔ shí wá, tɔ ócúdú wə mân, nyə a má kwááf bêsh.

8 Nji, kú nà tɔɔ muud ηgwúd nà ηgwúd jí nà ηkul kwááf jùm yé. Jùm dásə bów-bôw sâ cùgé nà ηkul jí nà shεε yí, dásə nà gwoog nà cwóó.

9 Shé má dɛ balan nà jùm íshé, dɛ ságusə Sóónǵá íshé Cwáamba, shé dɛ námá balan nà jùm dɔɔng dɛ lweem búúd Zεmbi nyə kwambulə yuug jéd wá.

10 Mpu ηgwúd nà ηgwúd í wéesháli íbwádán wéeshali málweemyâ. Mbô bwaang! Í ajáláyé nà dɛ bə ntó.

11 Ye ncwuη nyí nà ηkul wéeshali májúwó má ancúncwôη nà mə águgwulú luun ηgwúd dî?

12 Bwaang, ye líí *figyê jí nà ηkul wúmə íbumá í olivyê? Ye fambá *vînyə jí nà ηkul wúmə íbumá í figyê. Ncwuη í dɛ wéeshali májúwó má ca nà ca yí í cùgé nà ηkul nyiηgə wéeshali zhizhe májúwó.

Fwámé fɛg í dɛ zhu wə Zεmbi

13 Zó jí nà fɛg nà cóη na bídí yé? Muud wɔɔng lwóyág ntó jɔ kuú njɔɔnd jéd, a dúg sá ísâ nà lám nà shεε, nà fɛg.

14 Í ká yida bə nà bí ηgə bə nə mbíya lâm, nə məfendyâ mílámúd íí, kúgá yímbê nə ηkény mányúul nà bí búsə nə fɛg; jísə bí ijǔǔ.

15 Fɛg nyɔɔng í áηgê nə zhu wə Zεmbi; nyísə fɛg á shí ga, fɛg á iyéesh í nyúul muud, fɛg minjumbúlu.

16 Nəcé, kúl jí ná, bóól mpii bóól, bóól fendya nə bóól yí, ísâ dɛ síy ncúg-nculê, bów-bôw mísóólúgú dɛ bə mímbií mímbií.

17 Fɛg í dɛ zhu wə Zεmbi yí nyáá í dɛ bə nà fwǔ-fwǔ, í dúgá cɛel mətala. Fɛg nyɔɔng í ádé bə nə cwambulá, í dɛ bə fɛg á ηkwambulə, í dúgá bul gwág búúd cey lámúd, dɛ bul sá jɔ mísóólúgú, kú nə mbéégí mən̄kɔómá, kú nə məkəŋ.

18 Buud bwə ηgə wá mətala mpédúgá buud wá, bwə ηgə bɛ mpəg mətala dî. Mpəg jɔɔngá ka ηgə wúmə bwo cug á otútəlí.

4

Mbúgula nyə ajáláyé nə bə mílâm mímbá

3:9 Mat 1.26-27 3:12 Mat 7.16 3:13 Rom 12.16
5.48; 1Kr 13.4-7; Gal 5.22-23; Flp 1.9-11 3:18 Mat 5.9
15.18-19; 1Yn 2.15 * 4:5 Bóól bwə cɛi ná: «Shíshim Zεmbi nyə a sá ná í zág jí shédí yí í bul bə nə wú». 4:6 4.10; Mik 3.34; Mat 23.12; 1Pr 5.5 4:7 Ifz 6.12; 1Pr 5.8-9 4:8 Sôm 18.21, 25; Iza 1.16; Zak 1.2-3; Mal 3.6-7 4:9 Luk 6.25
4:10 4.6; 1Pr 5.6 4:11 Sôm 101.5; 1Pr 2.1

1 Jí í ηgə sá ná bí bág nə icwoomb nə igwáná? Ngaá ná jísə nəcé iyéesh í zhwiimbyálə nə cug í ηgə sá lúmbúli mányúul mán dî?

2 Bí ηgə wímb isâ, nji bí kú ηgə bii byo; nà ndéé, bí mú ηgə bə nə yéesh gwúlə búúd. Bí ηgə jí isâ, nji bí cugé nə ηkul bii byo; nà ndéé bí mú ηgə bə nə ozhuyâ, ηgə gwána igwáná. Bí aηgê nə bii nəcé bí aηgê nə gwáámb Zεmbi.

3 Bí tεem ntâg námá gwáámb íí, bí kú bii, nəcé bí má dɛ gwáámb nə bów-bôw tédúgá, nji shú ná bí mə lwándúlə íyéesh bín yâ zhwiimbyálə nə cug.

4 Bí búsə osóol ɔ míncəmb; ye bí ampúyé ná bí má ká bɛ mánywa má shí ga, bí má fɛm Zεmbi? Ntó jí nà muud mə cɛ shwə nə shí ga yé, má bə zhízhíη mə Zεmbi.

5 Jí cilyá Kálaad Zεmbi dí ná: Zεmbi nyə acéélé ná gúl sâ í zág shwɔ wú nə Shíshim nyə á sá ná í zág jí shédí yí*.

Ye bí mə tédúgá ná ja Mícilyá mí ηgə cɛi ntó yí, jísə zhizhe icigə-cigə?

6 Mbô! Zεmbi má yidá bul bə nə mpaam. Sâ jɔɔng wə Mícilyá mí ηgə cɛi yí, ná:

Zεmbi má dɛ lúmbuli nə buud bwə dɛ ηkény mányúul wá; nji, bɔɔng bwə səl bwáméfwó shí wá, a sá bwo mpaam.

7 Nə ndéé, bídúgá ná Zεmbi jwúg nə bí; dɛgá ləl lúu nə Njwú məjamb, nyə e fúndə bí, a kə shwóg-shwóg.

8 Shíshúgá Zεmbi kúnə-kúnə, nyə e shísh námə bí kúnə-kúnə. Yé osóol ɔ *mísəm, gusagá məbwə; bí buud wá mílâm mímbá, fúbúgá mílâm.

9 Maguləgá məntágula mán, bí gwág bíméfwó cey lámúd, bí mú jíí mányúul. Kúgá ná ηgə gwo, yidagá jí; yɔwugá dálə fándə gwág məshusug ntó, yidagá shúsula.

10 Səlugá bíméfwó shí mísh mə Zεmbi dî, a mú bá bân bí gwôw.

11 Bwaang, kúgá dɛ cɛi yá íciyá í ábúbôw. Wó ká cɛi *mínyəŋə woó nə muud cɛi yá

ábúbôw, ñkí ntâg ná wo jéég nyə njagó, mpug ná wo má jág lás nə mæcɛɛ, wo má jéég mácɛɛ njagó. Ñkí wo jéég mácɛɛ njagó, mpug ná wo cúgɛ múúd mə báágúlá mácɛɛ yé, wo má yidá bə múúd má də jéég mácɛɛ minjagó yé.

¹² Muud nyə á tâl mæcɛɛ, á də námá balan nə mwo yé, ji nji ñgwûd. Nyə wó jí nə ñkul sá ná muud cúgɛg, nyə námá wó jí nə ñkul sá ná muud yág. Wo wó zó ná wo yág muud jí wo kúná-kúnə yé mæbɛɛ?

¹³ Bi bân ntâg íí, bi má də ci ná: «Ñkí múús ñkí mán sá é kə ñgwála shús ñgwála kel, kə ji wu mbú ncindí ñgə sá mákíd bii mwaanê»

¹⁴ Í njúl ná bi ampúyɛ nda cug jín í é bə mán ná; bi búsa nda ñgúdá í də wóós fúfwálá ná ndɛé í mú jímb yí.

¹⁵ Bi má jálá nə yidá də ci ná: «Ñkí Cwámba má magulə, sá é cugə, sá sá sâ shús sâ kel.»

¹⁶ Nji bi mú ñgə ñkény mənnyúul nə bəgəwa dún dɔɔɱ; váál ñkényá nyúul dɔɔɱ dësh dúsə ñkí bôw.

¹⁷ Muud mə mpú də sá mánywa yé, á ká bə kú sá mwo, a má sêm.

5

Mikúkúm mí ó káálɔgə

¹ Bi bân mikúkúm ntâg íí, jügá mənnyúul; kímúgá ñkwiimbyê nəcə məntágula má zó bii bî.

² Kúm dán í má bwo, mikáándé mín mí má díya óshê.

³ Or wún nə *mwaanê wún mú nə myáɱgulá; myáɱgulá wɔɔɱ í bá bwaagulə bí mæbɛɛ mún. Í bá námá céég də bí mənnyúul nda kuda í də də ná, nəcə bi má ñkúnd kúm mwôw mágaád, í njúl ná shí í wál zə shîn.

⁴ Dugá, bi á ban ná bi ajénáyɛ nə olwaábulə bwó á də saag bí mæmpəg ífambá wá. Myəna bí á má mánda myɔɔɱgú mí ñgə kîm ñgə shwəman bî, Cwámba á ñkul nyêsh má gwág ñkwiimbyê ólwaábulə bwó ñgə kîm wá.

⁵ Bi má cugə wa shí mishwun, ñgə gwú iyéesh bín, ñgə cugə cugə nyanjá. Bi a má

bwaag nda mimyáágé mí ócúdu bwó bá cígə jwów lú zân myá.

⁶ Bi mə də bə ná, muud kú nə mæbɛɛ, bí yə nyə mæbɛɛ, bí gwú nyə, a kú ləl lúu nə bî.

Mbúgula bág nə jísów

⁷ Ná ndɛé bwaanɱ, ñgəgá nə jísow, kə kumə jwów Cwámba mə bá zə yí. Bi má də dí dág íí? Mbɔɔl mæmpəg má də ñgə bwánd ná nyə é bii jɔjɔ mpúmá í é wú nyə mándəlúd yí. A də jísow ná ndɛé ompú wá mətédúlé nə wá məshíné nywô.

⁸ Jísówúgá námá ntó; máándúgá milâm, nəcə Cwámba wál bá nyinɱə zə.

⁹ Bwaanɱ, bóól bwó nda də tədəwa nə bóól, bi a bá ñwa mæbɛɛ. Dugá muud mə zó sámb shé milású yé tál mpumbéd íí.

¹⁰ Bwaanɱ, *buud ɔ micúndá bwó á də lás nə ñkul mə Cwámba wá bwó á jug, bwó kú lámusa; ñwagá yuug nə bwo.

¹¹ Nda bí má mpú ná, shé ñgə ci ná buud bwó á bə nə zény kálə shwóg wá, báá bwó má jəla. Ngaá bi a shí gwáduga lāñ má Zhwôb; nyə á bə, a ñgə tɛɛm dág micúɱ, a ñgə kə nji shwóg nə shwóg. Bi a shí námá dág cé Cwámba nyə á kə shúgula tâl nyə yí. Zembî ji bul bə nə lâm ñnkúnkwon, á də gwág búúd cey lámúd.

¹² Bwaanɱ, sâ bí má jálá nə tééd fwó mpu yí jí ná, ci bi kú də keen jon lə gwôw, kú keen mándəlu mə shí, kú námá keen tɔɔ nyúl ñkaané íshús. Dugá ci nji «Haaw» ja í jálá nə bə haaw yí, ci «Mbô» ja í jálá nə bə mbô yí; dugá sá ntó shú ná bi bág bə kú ñwa mæbɛɛ ja Zembî mə bá cígal mílású yí.

¹³ Ñkí ñgwól múúd á na bídí ñgə bwəma nə minjugú, a jəgəlag nə Zembî. Ñkí ñgwól ji nə məshusug íí, a séyug isusa ságusə Zembî.

¹⁴ Ñkí ñgwól múúd á na bídí ñgə bwə íí, a jówúg ocúmbá buud wá *Dɔ lú óbúgula, bwó zəg jəgula nə Zembî shú dé, bwó ñgə shúle nyə məwúdə jínə má Cwámba dí.

¹⁵ Bwó ká sá májəgula mɔɔɱgú nə búgá, mbəl í é cugə, Cwámba nyə é wɛel nyə tâl

4:12 Rom 14.4; 1Kr 4.5 **4:13** Mik 27.1; Luk 12.18-20 **4:14** Zhb 7.9-10; Sôm 39.6 **4:15** Mis 18.21; Rom 1.10; 1Kr 4.19; 16.7 **4:16** 1Tm 6.17; 1Yn 2.16 **4:17** Luk 12.47 **5:1** Mik 15.6; Iza 5.8-10; Amo 6.3-7 **5:1** 1.10; Luk 6.24 **5:2** Mat 6.19-20 **5:4** MmN 3.7; Ləv 19.13; Zhe 22.13; Mal 3.5 **5:5** Zhe 12.3; 25.34 **5:7** Zhu 2.23; 2Pr 3.3 **5:8** Rom 13.11-12; 1Te 5.5-8; Heb 10.25, 37 **5:9** Mat 7.1-2 **5:10** Mat 5.12; Heb 11.32-38 **5:11** 1.12; MmN 34.6; Zhb 1.21-22; 2.10; 42.10-17 **5:12** Mat 5.34-37 **5:13** 1.5-6; Mis 16.25 **5:14** Mak 6.13 **5:15** Mat 9.2; Mak 16.18 **5:16** Sôm 32.3-5; 38.4-6; Mik 28.13; 1Yn 1.8-9

tútəlî. Í ká ntâg bæ ná nyə a sá *misám,
Cwámba juu nyə nə myo.

¹⁶ Ná ndeé, dugá sá ná ngwól kə magulə
mísám myé wə ngwól, ngwól jəgula nə
Zembî shú mé ngwólúgá, shú ná bi dúg yâl.
Məjəgula mə tútəlî muud mósə mə aŋkál-
ŋkálá, mé du sêy.

¹⁷ Eli nyə á bæ námə nda shé. Nyə á
jəgula nə Zembî nə lâm yé wêsh ná ompú
bwə tówúg kú ná nywə. Ompú bwə á shí
təw kú nywə tâŋ mimbú mílól nə oŋkwoond
ósaman.

¹⁸ A mú nyingə jəgula gúl ja, jon í mú
nywélushi mpú ná ndeé məndəlú mé mú sá
ná məmpəg mé wúmég.

¹⁹ Bwaanŋ, ŋkí ngwól múúd á na bídí mé
béégya nə obúbálé, a kə ŋə gwaa cwagəwa,
ngwól mé ká sá ná a nyingəg nə mpəs í,

²⁰ mpugá ná muud mə sá ná sól misám
wúg kóómb nyə ámə ŋə cwagəwa yí, a
nyingə nə mpəs yé, a mé sá ná *shíshim yé
í fááməg nə shwiy; a mé sá námə ná Zembî
bég kú ná kənd mísh ncúlyá misám myéd.

Kálaad ashúshwóógú Pyêr nyó á cilə yé Isâ í dúgyá nə Pyêr ashúshwóógú yí

Pyêr, muud lwámá mə Yésus-Krîst, bá Silvē (Silas) wə bwə á cilə (1.1; 5.12). A ci ná í á bə bwə njúl *Babilon (5.13). Róma wə á ngə jəlá nə jôw nə Babilon éne.

Kálaad nyəméfwó ngə nyîn ná nyə á ciləw shú búúd bwə á ngə kúnəw nyí yəbə ókrîsten dí wá (2.2), mədɔ máŋ mə á bə cîmá ntáni ímpál í shí ítəon yâ Azî ácwáágé dí. Məma íciyá bíse cínəŋgú ntúga:

- (1) Okrîsten búse ijigə-jigə wa shí gaád (1.1 nə 2.11).
- (2) Cug, nə shwiy mə Yésus-Krîst í jəlá nə bə krîsten yêsh yuug á ngəg nə bə yí.
- (3) Yuug jəŋg í lwó krîsten kuú njəond á kyéyugú nə ohááden yí, nə bóól okrîsten yí, nə otəwe ɔ shwóg yí (2.18–3.6).
- (4) Kuú njəond ósól ɔ məsáal búse nə omása ohááden wá, nə budá bwə á bá ohááden wá (5.1-7 nə 1.22–2.3).

Cug mə krîsten í jəlá bə mbii á ná buud ɔ tóon bwə bəg kú nə sâ bwə júm okrîsten yí.

Məbáda

¹ Mə Pyêr, *muud lwámá mə Yésus-Krîst, mə wə mə cíl kálaad éga. Mə cilə bí miféeshá mí Zembî mí á mə cîma, kə ngə cugə cug ijigə-jigə Pôn, nə Galátia, nə Kapados, nə Azî, nə Bitinî yí.

² Féeshúlə Zembî Sóŋgú nyə a féesh bí yí, í á bə yuug nyə á bwey yigula ná a bá sá yí; nyə á ka sá ná Nkəŋkə Shíshim tólúg bí koogú, bí bəg nə məgwág nə Yésus-Krîst, məcií mé mə fúbúg bí.

Zembî ké bul sá bí mpaam, a bul námə sá ná bí cugəg nə shee.

Akîba nə cug Zembî ngə ntí sá yí

³ Gúmá nə Zembî, Sóŋgú mə Cwáməba wúsú Yésus-Krîst. Gúmá nə nyə muud nyə á

bul gwág sá cey lámúd, a gwúmushi Yésus-Krîst, a mú sá ná sá byélúg ncuncumbə cínəŋg gwúmúlə wəŋg dí yé. Byélúlə sá á mə nyiŋgə byél ja ábeé wəŋgú í á mə sá ná sá bəg nə bwágé lúú í ábúlé bwele bə nə məsáam yí,

⁴ sá ka ngə bwánd dúsú kəw lú mənywa Zembî mə bwíŋg gwów jon dí yí, mənywa mə ábúlé bwele ntáma, kú bwele kə məbwam, kú bwele jumə má.

⁵ A mə bwíŋg námə bí buud mpífə nyé í ngə baagulə wá, bí buud ngə bii mbaagulá wəŋgú nə zhií a búgə wá, shú ná bí bəg ŋwa cug á mə bwey shín kwəməsa búúd bə yí, cug í bá nyîn ná ngəŋ mwów má məzhúgúlá dí yí.

⁶ Bí mú ngə jág bul bə nə məshusug ja bí ngə mpu ntó yí, tɛem bə ná í é jii ná ná bí ngəg nə bwəma nə məkugulə mimbii mimbii, mə ngə sá bí məcey mə lám búbaalé fwálá ja gaád.

⁷ Məkugulə məŋg mə jəlá nə bə, nəcé búgə jín jí nə mfíí ntə or, sâ í dú ntáma yí; ná ndéé, námə nda bwə dú wá or kuda dí fyá nyə ná, búgə jín í jəlá nə bwəma nə məkugulə shú ná í mpúyúg ná jí fwámé búgə, bí ka bá ŋwa məshwúmb, ŋwa gúmá, bwə ságusə bí jwów Yésus-Krîst mə bá zə lwóya nyúúl yí.

⁸ Bí ngə ceel Yésus wəŋgú í njúl ná bí a shigé dúg nyə, bí ngə *búgula nyə bí kú námə fwo dúg nyə; gwə wə ngə yə bí məshusug má ntə ŋkwóŋ, mbii məshusug múúd cúgé nə ŋkul bə nə ndí jí.

⁹ Məshusug məŋg məsə nəcé bí mə bii myəna mi búgə jín: *mishíshim mín mí bá bii cug.

¹⁰ Buud ɔ micúndá bwə á cúndá ná Zembî mə bá sá bí sóólúgú mpáam wá, bwə á wundə micilyá, sɔ ná bwə wámbulé cug míshíshim mín mí mə bii ní*.

¹¹ Bwə á ngə sɔ ná bwə mpúg fwála ísə byəŋg í á bə ná í bá sîy yí, nə váál í á bə ná í bá ngə sîy yí; nəcé Shíshim mə *Krîst bwə á bə nə ndí yí í á bwey jaaw bwo məcey í á bwey bə ná Krîst mə bá zə bwəma nə ndí má, nə gúmá í á bwey bə ná í bá bə cínəŋg mpúsú yí.

1:1 2.11; Zhk 1.1 1:2 2.9; Rom 8.29; Ifz 1.4; 2Te 2.13; 2Pr 1.10 **məcií:** 1.19 1:3 1.23; 2Kr 1.3; Tit 3.5 1:6 2Kr 4.17; Zhk 1.2-3 1:7 Zhb 23.10; Sóm 66.10; Iza 48.10; 1Kr 3.13 1:8 Yuá 20.29; 2Kr 5.7 1:9 Rom 5.2; 6.22; Ifz 1.14

1:10 Luk 24.46; 1Kr 15.3-4; 2Pr 1.19-21 * 1:10 Tééd na kə wóos mpánzə 12, jíse sá Yésus nyə á ci Mat 13.17 nə Luk 10.24 yí. 1:12 Ifz 3.9-10

12 Zembî nyə á ka lwó bwo ná lán bwá á ngə bwiing yí í á shígé dúgya nə bwo, í á yida bæ shú dán. Nə ndeé, Nkəŋkə Shíshim mə ka wú gwôw zə sá nə obwiingye bwá bwiingug bí lán wəŋgá. *Wəŋgəles bwáméfwó bwá ngə cəel kənd mísh ísá yá lán wəŋgád.

Kuú njəond á buud ó Zembî

13 Nda jí ntó ná, ságá nə milúú mí bég bí nkí yísa, cunalugá íyéesh bín, ságá nə bwágé lúú jəsh í bég bí nji mpáam mə Zembî dí, mpaam á bá sá bí ja Yésus-Kríst mə bá lwóya nyúul yí.

14 Ságá nda bwán wá məgwág, kúgá ná ngə bə íyéesh í ayíyáág bí á də bæ nə ndí bí kú fwo mpu Kríst yí.

15 Muud nyə á jôw bí yé nyə ádé sɛɛngya nə məbôw; nda jí ntó ná, bí mə jəlá nə də sásulə məbôw kuú njəond wán wəsh dí.

16 Gwá wə jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná: «Bágá minkəŋkə mi búúd, nəcé mə jí nkəŋkə.»†

17 Dá mə də sám búbud mílósú nda í jəla ná, kú kə múúd nkəomúd; Dá wəŋg ntəg ó bí mə dú kám yé. Nda jí ntó ná, ngəgá nə cugə nə fúndágú té bí bí ná wa shí mishwun yí,

18 bí ngə mpu ná Zembî nyə á jəna tən yílúla bí mbéé cug bí á ləg nə impáambá bín yíid. Tən nyəŋg í á shígé bæ ísá nda or nkí kwóógú bwá də lúla *mwaanə nə ndí yí, ísá bí nə nkul ntáma yí.

19 Tən Zembî nyə a jəna yí í á yida bæ ijimá í mácií, mə njúl nda məcií mə mwá ncwəmbɛ jisə kú nə sá á jumág, kú nə təw cúcwán lá məbwam yé, məcií mə Kríst.

20 Zembî nyə á bwey təl Kríst ntó a nda fwo fwə shí nə gwôw; a mə ka zə sá sólúgú wəŋg shú dán mwów mâ məzhúgúlá mágaád.

21 Nyə gwúmushi Kríst, a sá nə a nɔwág zhwog gúmá, shú nə búgə nə bwágé lúú í bəg bí nyádi.

22 Nda bí á mə nwa obábələ nə məgwág nə, məgwág məŋg mə á mə fúbushi bí

*mishíshim ná bí célag fwámé ciilələ á omínyəŋə, kú nə məkəŋ. Ciilagá mpədúgá nyín nə milám mifúbán, ciila ntó kú yow.

23 Bí mə jəlá nə ciila kú yow, nəcé, bí buud bí á mə byél ncuncúbə wá, mpəg í á mə byá bí yí í cúgə ntəg mpəg jí nə nkul bwo yí; jisə mpəg í cúgə nə nkul bwo yí, gwá wə Milósú mí Zembî myá mikuwó, mí ákandugə.

24 Ngaá jí cilyá Kálaad Zembî dí ná:

Buud bəsh búsə nda ikáá,
ijəŋ byán nda fuláwa.

Káá í dú shwáás, fuláwa kud,

25 nji Milósú mí Zembî myáá

mí njúl kandugə á kandugə.

Milósú mí Zembî myəŋg wə Jəŋ Lán bwá á bwiing bí yí.

2

1 Nə ndeé, yowugá məgwə mə lâm, yow mákəŋ, nə kwába, nə zhíŋ, nə ojaawú-jaawú.

2 Yidagá gwág yéesh mílósú mí Zembî námə nda íkúkény í dú gwág yéesh bəl ná. Milósú mí Zembî mísə bí mún mányá, fwámé mányá kú bæ má fulá. Bí mə jəlá nə gwág myo yéesh shú nə mí sáág nə bí ngəgə nə wíy kə bá kumə cug á kandugə kandugə dí.

3 Í é bæ ntó nkí bí a mə kagulə Cwamba nə ndeé bí kwey nə á nywa.

Mísəŋ agúgwáan

4 Shíshúgá Cwamba kúnə-kúnə; a jisə kwóógú á kuwô búúd bwá á myaas yí, í njúl nə dáá wə Zembî nyə a féesh nə dúsá jimá shú dé dí yí.

5 Bí músə mikuwó mí mákwóógú; kwagá ngə sɛɛngya nə ndeé bí mú bæ njów á *shíshim shú ísəy í fada, í dúg kənd Zembî *mətúnuga mâ shíshim, nyə é də magulə lúú mə Yésus-Kríst dí má.

6 Jisə Kálaad Zembî dí ná:

Dugá! Mə a mə féesh jimá kwóógú,

mə bwíg dwo Siyôn* tən kwóógú áshúshwóógú.

1:14 Rom 12.2; Ifz 2.3; 4.17-18 1:15 Ləv 19.2 † 1:16 Dúgúg ciyá ni Ləv 19.2 dí. Í ngə cəel ci ná: dugá sásulə mísəm, nəcé mə ádé sɛɛngya nə mísəm. 1:17 Iza 63.16; Zhe 3.19; Mat 6.9; 16.27; Rom 2.6; Zhk 2.1; 1Pr 4.5 1:18 Mat 20.28; 1Kr 7.23; 6.20 1:19 1.1-2; Yuá 1.29; Mis 20.28; 1Kr 5.7; Ifz 1.7; Heb 9.12 1:20 Ifz 1.4 1:21 gúmá: 5.1; Rom 5.2 1:22 2.17; 3.8; 4.8; Rom 12.9; Gal 6.10; 2Pr 1.7; 1Yn 4.11 1:23 Yuá 1.13; Heb 4.12; Zhk 1.18 1:24 Iza 40.6-8; Zhk 1.10-11 2:1 Ifz 4.25; Zhk 1.21; 4.11 2:2 1Kr 3.2 2:3 Sóm 34.9 2:4 Sóm 118.22; Iza 28.16 2:5 2.9; Rom 12.1; Ifz 2.21-22 2:6 Iza 28.16; Rom 9.33 * 2:6 Dúgúg ciyá ni Rom 9.33. Siyôn nyə á bæ məma mbún bwá á lwə ngwála á Yurásələm cínəŋg gwów yí.

Muud mə jéég kwon nyádí yé nyə abúle sám̄ba.

⁷ Zembî mə sá ná bí buud ηgə *búgula wá bi ηwág gúmá. Nji, buud bwə ηngê nə búgula wá, jí shú dán ná:

Kwóógú ólwəye bwə á myaas yí,
í má bə kwóógú lú lámuga†.

⁸ Í nyiηgə námə bə kwóógú lú mábəəgú,
kwóógú í é də búlal búúd yí.

Bwə é də bwiiim cínəηgú nəcé bwə mə ban ná bwə *amágúláyé ciyá mə Zembî; Zembî nyə á bwey námə tâl bwo ná bwə bág shúgula ntó.

⁹ Bì báá bi búsa mpwon buud Zembî nyə á féesh yí, bi búsa kínda ófada ɔ Cî, lwon búúd mə Zembî, kúl búúd Zembî nyə á kusə yí; nyə á féesh bí ná bi dág bwiiηg məma ísâ byé, nyə muud nyə á jôw bí ná bi wúg yídúgúd zə mənkenya mé mà mímbúgú dí yé.

¹⁰ Bì a shíégə bə kúl mə Zembî yág, bi músə kúl jé ja gaád. Zembî nyə a shíégə də gwág bí cey lámúd, a mú ηgə gwág bí cey lámúd ja gaád.

Kuú njəənd ósól ɔ mäsáal ó Zembî

¹¹ Yé bwáəηg mə búl ccel wá, bi búsa ijigə-jigə wa shí gaád nda buud bwə njúl ízhaá shíd ná bwə bá cə wá. Ná ndéé, mə ηgə yáág nə bí náá: yəwugá ηgələ bə iwímbúg í cug múúd, í ccel gwílya bí *mishíshim.

¹² Dugá bə nə jə kuú njəənd na cug bínêη ohááden ηgə cugə nííd. Í dág bə ntó shú ná, ja bwə céél də ntáma bí mínə ná bi búsa mímbúwúlú yí, bwə yídag də dág jəjə míssólégú mín ná ndéé bwə mú bá yə Zembî gúmá ja á bá zə yí.

¹³ Nda bí búsa búúd ɔ Cwám̄ba ná, bídúgá ná tówe shwóg yēsh búúd bwə mə tâl yé jwúg nə bî; njwú-buud jwúg nə bí ná nyə wə jí ájəláci,

¹⁴ ogwám̄ana jwú ná bwo wə njwú-buud nyə á tâl ná bwə dág yə ósól ɔ mábôw íntágúlí, də ságusə íjəjə í búúd wá.

2:7 Sôm 118.22; Mat 21.42; Mis 4.11 † **2:7** Dégúg sá ni Mat 21.42; Mak 23.20; Mis 4.11 nə Ifz 2.20. Í á də bə kwóógú bwə á də tééd jil mändəlúd yí, dwó wə bwə á də bə ja bwə lám mənyuηg mə njów yí. **2:8** Iza 8.14; Rom 9.33 **2:9** 1.2; MmN 19.5-6; Ləv 19.2; Mbá 4.20; 7.6; 14.2; Iza 9.1; 43.21; 61.6; Mis 26.18; Rom 5.17; 2Kr 4.6; Ifz 5.8; Tit 2.14; Heb 13.12; 1Pr 2.5; Mbú 1.6; 20.4 **2:10** Ozê 2.23; Rom 9.25 **2:11** 1.1, 17; Sôm 39.13; Rom 7.15, 17-23; Gal 5.17; Heb 13.14 **2:12** Iza 10.3; Mat 5.16; 2Kr 5.10 **2:13** Rom 13.1-7; Tit 3.1 **2:15** 3.16 **2:16** 1Kr 6.11, 19-20; Gal 5.13 **2:17** 1.22; 3.16; Mik 24.21; Mat 22.21; Gal 6.10; Flp 2.12 **2:18** Ifz 5.21-6.9 **2:18** Ifz 6.5-8 ‡ **2:18** Ciyá sə mə cí na ná «lwaábulə» ni jisə námə Luk 16.13 nə Mis 10.7 nə Rom 14.14. **2:19** 5.12 **2:20** 4.14 **2:21** Mat 16.24; 20.26-28; Yuá 13.15; Rom 15.5 **2:22** Iza 53.9; Yuá 8.46; Heb 4.15 **2:23** 3.9; Iza 53.7; Mat 26.55-56, 67; 27.14, 27-31 **2:24** Iza 53.4, 5; Rom 6.2, 11; Kol 2.14; Heb 9.28

¹⁵ Nəcə sâ Zembî ηgə jii yí ji ná bi dág sá mən̄ywa, mənywa məəηg mə é də sá ná míkás mi búúd mí bág kú ná nə sâ mí é cí bí yí.

¹⁶ Ngəgá nə cugə cug fulí; nji, cug fulí jəəηg í á jəláyé nə ka yida bə bí búduga dúlə shweel mágwə mə lâm; dugá yida ηwa bímēfwó ná bi búsa salawús mə Zembî dí.

¹⁷ Gúmálégá muud yēsh, bí ccel ómínyəηá bân wá búgə, ηwa Zembî nə gwəjəgə, gúmal njwú-buud.

Cug ólwaábula

¹⁸ Yé ólwaábula‡, bídúgá ná omása bân bwə jwúg nə bî, ηwagá ijwúga byáη nə fwámé gwəjəgə; təə omása búsa nə bów-bôw fúlú wá, kú bul bə nji bəəηg búsa nə jə fúlú wá, ηkí ntâg bəəηg bwə ádé yâ wá.

¹⁹ Mpugá ná, jisə jəjə sóólégú ná múúd jisówúg məntágula á ηgə bwəma nə ndí a kú nə məbɛξ má; a jisówúg kú lámusa nəcé nywáá bələ múúd mə Zembî.

²⁰ Nkí muud mə jisəw bígá á bwámá nə ndí nəcé a sálə mábôw yí, dáyé dúmá nyə é ηwa cínəηg yí? Wó ká ηgə yida jisəw njugú wo ηgə sá mənywa, jisə jəjə sâ mísh mə Zembî dí.

²¹ Zembî nyə a jôw ntâg bí ná bi zég cugə ntó. Ngaá *Kríst nyə á jug shú dán? Nyə a lwó bí yuug ná bi bág də bə zhí nyé.

²² Nyə muud nyə á shíégə bwelə sá *səm yé, nyə muud nyə á shíégə bwelə lás lésú məkəη yé,

²³ nyə muud nyə á də bə, bwə ηgə lwíy nyə a kú bweel yé, a tɛem jug, a kú cwambulə búúd, a yida də jôw nji Zembî muud mə dú cígal mílésú tútəlí yé;

²⁴ nyə muud nyə á ηwa misəm mísu nyədí nyúúlád kə nə myo kwolós dí yé, nyə a sá ntó shú ná sə bág mímbimbə shú sâ í dúgyá nə misəm yí, sə kág yida ηgə cugə shú ótútəlí;

nyə muud nyúúl í á jug nə yáág-yáág máfəŋ bi bəŋ bi mú yəl yé.

²⁵ Nəcə bi á bə nda incwəmbə í á jimb nə zhií yí. Ká, ja gaád íí, bi mə nyiŋgə zə wə muud ŋgə wíł *mishíshim mín ŋgə baagulə myo yé.

3

Cug á mpádúgá mudá bá mudúm

¹ Budá o, námə nda sá amə ci nə bóólúgá ná, maguləgá nə ogwúm bún bwə jwúg nə bî; ntó nyə e sá ná, tɛem bə ná bóól bwə ŋgə bə nə məshwán, kuú njoənd mə búdá bəŋ í é sá ná bwə máguləg Milésú mí Zembî ntáni muud nda lésa nə bwo.

² Bwə é magulə nji nə dülə dúg nda bí ŋgə cugə nə lâm ŋgwúd ná, nə nda bí ŋgə mpu yə bwo gúmə ná.

³ Kúgá də sá nyanğá á nyúúl dí tóón, də fendya mílúu, də bwáád oŋkaaw nə ivunğá í or nə mikáándé mí álal-kus.

⁴ Yidagá də sá nyanğá í á búle bwele fyóómb yí, nyanğá á lám dí cwú: fúlú á kú də yá, də bə ná shee, jəŋ nyanğá wə í búl bə nə mfíí mísh mə Zembî dí.

⁵ Budá bwə á gwág nə Zembî yág wá, bwə á də bwánd sá jəsh nə búgə wə Zembî wá, ntó wə bwə á də sa nyanğá yé, bwə dúgə magulə nə ogwúm bəŋ bwə jwúg nə bwo.

⁶ Í á bə budá nda *Sara mudá mə *Aburaham, nywáá nyə á də bə nə məgwág nə ŋgwúm yé, a də jəw nyə nə Cwámbe. Bî músə bwán ó *Sara wəŋg ka ŋgə sá mánywa kú bíd nə ifwaas í zəg sá bí mítédúgá nə búl-bul-búl.

⁷ Bî bəŋ budúm ntəg íí, námə nda mə ŋgə ci nə budá ná, ŋgəgá nə cugə nə budá bún bi ŋgə mpu nə bəŋ búse váál búúd átutagú. Nwágá bwo nə gúmə ná Zembî ŋgə námə yə bwo dán kəw á cug á ŋgə yə bí mpáam dí yí. Cugəgá nə bwo ntó shú nə məjəgula mə dúg bə bí kú nə mimyágə.

Cug á mpádúgá omínyəŋú

⁸ Mə cɛel ci nə bi bəsh ná: bəgá lâm ŋgwúd, bí ka də gwígya məcəy, də ciila cɛelí á omínyəŋú nə omínyəŋú, də bə nə lâm iŋkúnkwəŋ, muud yəsh sələg nyəmɛfwó shí;

⁹ kúgá də bweel mábəw, kú bweel málwíy. Yidagá də bə, múúd mə ká sá bí mábəw, bí bwádan nə nyə, nəcé sá Zembî nyə a jəw bí nə bi dúg sá wə cí, a ka námə bá shwu bí ibwádán.

¹⁰ Mpugá nə jisə cilyá Kálaad Zembî dí ná: Nkí muud mə cɛel cugə fwámé cug, cug á ná a wɛef nyúul, á jəlá nə bə kú də jág lás nə buud, kú də bwiŋg íjəŋ;

¹¹ á jəlá nə yəw sálə mábəw, a də sá mánywa, a də sə məzhí mēsh nə mpwogé bəg, a də wá ŋkul nyé nyēsh nə mpwogé wəŋg kəg shwóg nə shwóg.

¹² A sáag ntó nəcé mísh mə Cwámbe mə ŋgə dúg otətəlí o búúd, a ŋgə gwágulə məjəgula máŋ; a mə yida nywaadulə mpwóombú nə buud bwə ŋgə sá mábəw wá.

Cug á fwála lə cúwílí

¹³ Bí mə ká ntəg bə nə cimbu sálə mánywa, zə nyə e sá bí mábəw?

¹⁴ Nkí bi mə ka ntəg jug nəcé ŋgəŋə cugə tətəlí, bi báá mə jəla. Kúgá bə nə ifwaas nə buud bwə mpíí bí wá, kúgá bíd nə mítédúgá mí bəg bí nə búl-bul-búl.

¹⁵ Yidagá ŋgə yə Cwámbe wán *Kříst gúmə mílámúd, bi də bə kwéeshá ja jəsh nə ŋkí muud mə jí bí sá bí ŋgə *búgula yí, bí mpu shwəŋla búgə jín.

¹⁶ Shwəŋlələ wəŋg í jəlá nə yida bə nə lám nə shee, nə lâm nə sáŋ, lâm kú beemb tə məjumá; ntó nyə e sá ná ja bwə ŋgə ntáma bí mínə yí, buud bwə ŋgə ci nə bi anğə nə kyey fwámé kuú njoənd okřisten wá bwə bəg nə shwón.

¹⁷ Nəcə, ŋkí Zembî mə bíd nə muud júgug nəcé a ŋgəŋə sá mánywa, ntó bul jəla, ntə jugulə nəcé mábəw.

Yésus nyə á ntə kúl jəsh

¹⁸ Nəcə ná, *Kříst nyəmɛfwó nyə á zə yə ja ŋgwúd nəcé *misám mín, nyə á zə cé buud o mábyaagulə, nywáá kú nə məbyaagulə, shú nə a ké nə bí wə Zembî. Bwə á gwú nyə nyúul, Zembî mú sá ná Nkəŋkə Shíshim nyiŋgəg yə nyə cug.

19 Nkêŋkê Shíshim wəəŋgá ŋkul nyé wá í á sá ná a kág nə Jəjə lân kə cúndə *míshíshim mí á bə mímbwug dí yí,

20 míshíshim mí búúd bwə á də sá mĩngáádá yág ja Zembí nyə á ŋgə jísw məbɛ́ɛ́ mə búúd *Nówe ŋgə caag byóól yí. Byóól dəəŋg dí cwú wə búbaalé buud í á faam nə məjúwó* tãŋ buud mwəəmb yé.

21 Məjúwó məəŋg mə á bə mpwokwoond á nduwán, nda í ŋgə cug bí ja gaád ná. Nduwán í cúgə ŋgusa ná í yíl múúd məbwam mə nyúul, í yida lwó né muud mə yid wə Zembí nə lám áŋkĩŋkê†, a mə dúg cug nə zhí á gwúmúlə Yésus-Kríst nyə a gwúm yí.

22 Ja nyə á gwúm yí, nyə á kə gwów, a njul Zembí dí mbwə məncwúm; isâ byêsh í ŋgə lwó buud mpəl yí nə byəəŋg í ŋgə ntə buud ŋkul yí, byêsh í mú mányámá méd.

4

Icug í jalá nə cénd

1 Ná ndeé, nda jí ná Yésus nyúul nyé í á jug ná, bweyugá bii tédúgá ná bi é jug námə nda nyə, bi ŋgə mpu ná muud nyúul í mə jug yé, nywáá mə yíl lám *sámúd.

2 A mə yíl lám sámúd ná, té á ji ná wa shí gaad yí, a bág kú ná ŋgə nyiŋgə bɛ́ iwímbúg, a yida ŋgə cugə váál Zembí ŋgə jii yí.

3 Bímbí bí á mə bɛ́ cug óhááden yág ni í á mə kwaga; bi a wá mənyúul ásíy-síy dí, nə íwímbúgud, nə fud málwəgud, nə idína í álal-ŋkul* dí, nə íŋguləgad, nə mbéé yálə ózembí ó áyadúg gúmád.

4 Ná ndeé, óhááden bwə ŋgə káam nə bi anyíngáyé ná ŋgə fula sámá nə bwo íntíwúlí byəəŋgúd; bwə mú ka ŋgə lwíy bí lwíy lwíyúg.

5 Nji, bwə bá təw kəəduud mísh mə Zembí dí nə mísóólúgú myəəŋgá, nəcé Zembí wál bá zə sámə búúd bəsh mílósú, təə bəəŋg bwə bá ná bə míkuwó wá, təə bəəŋg bwə á bwey yə wá.

6 Sâ jəəŋg wə í á sá ná Jəjə lân í kág námə ná ndeé buud bwə á yə wá gwág, shú ná, ja

bwə mə shín bwəma nə cígúlé mílósú á buud míshwun dí yí, bwə káág námə bwəma nə cug mə Zembí *shíshim dí.

Cug óbúgula té sá ŋgə bwánd Yésus yí

7 Məshíné mə ísâ byêsh mə músə kúnə-kúnə. Kúgá də wagula, dɛ́gá cunal íyéesh bín shú ná bi dúg sá məjəgula.

8 Fwogá tééd bə nə fwámé məcəy má omínyəŋə nə omínyəŋə, váál məcəy dəəŋg í də búdal ncúlyá *mísám.

9 Dɛ́gá sá ná, bóól mpu ŋwa bóól bwádí mĩnjów, bóól mpu ŋwa bóól, bi ə də sá ntó kú cwaduga.

10 Nwagá biméfwó tãŋ ikulág mə á mə bii mpaam mə Zembí mimbii mimbii má; bí ka də sá ná, muud yêsh kwíind bóólúgá nə jé sâ Zembí nyə a téduga nyə nə ndí yí.

11 Ntó ji ná, ŋkí muud mə lás í, í bág nda a ŋgə kala sâ Zembí nyə ámə ci yí; ŋkí muud mə kwíind bóólúgá, a kwíindúg bwo nə ŋkul Zembí mə yə nyə yí; í jii ná mísóólúgú mĩn myêsh mí yág Zembí gúmá lúu mə Yésus-Kríst dí, nyə muud jí nə gúmá, nə ŋkul, kandugə á kandugə yé. Amen.

Buud bwə ŋgə bwəma nə cúwúlí wá bwə má jalá

12 Yé bwááŋg mə búl cɛ́el wá, ja mákugulu mə é bádugə bí nda kuda yí, kúgá seegya mwo nda gúl sâ í ajáláyé nə bə yí.

13 Yidagá gwág məshusug nə bí ŋgə ŋwa dán kəw lú məcəy *Kríst nyə á jug nə ndí má, shú ná bi bág gwág məshusug, bí kəəs ja á bá lwóya mílwané myé yí.

14 Búúd bwə ká fiim bí nəcé bí bələ ókrísten í, bí mə jəla; mpugá nə Shíshim mə Zembí, Shíshim á gúmá wúsə bídí.

15 Nji, muud a bídí sámá nyə ajáláyé nə kə jug nə nyə ámə gwú múúd, ŋkí ntág nə nyə ámə júwo, ŋkí sá mósól məbəw, ŋkí nə nyə ámə sá íshwígulí.

16 Nkí muud mə yida jug nəcé a bələ krísten í, a kú bəeg gwág shwôn, a yidag yə Zembí gúmá nə jíná lú krísten.

3:19 Mət 6.2; 2Pr 2.4; Yúd 6 3:20 Mət 6.14-22 * 3:20 Jí námə nə ŋkul bə ná «məjúwó mə á cug búbaalé buud».

3:21 Rom 6.3-4; Heb 10.22 † 3:21 Jí námə nə ŋkul bə ná «muud ŋgə gwáámə Zembí lám áŋkĩŋkê». 3:22 Mis 1.9; Ifz 1.21 mbwə məncwúm: Mat 22.44; Rom 8.34; Mis 2.33 4:1 2.24; 2Kr 4.10; Gal 5.24 4:2 2.21 4:3 Gal 5.19-21; Ifz

2.3; Tit 3.3 * 4:3 Idína í álal-ŋkul: Mbii ídína wəəŋg í á də bə, buud də nə ŋgul ntə mĩnji, buud sá jəŋga kú nə məsus.

4:5 1.17; 2Tm 4.1 4:7 1Kr 10.11; 1Te 5.5-8; 1Yn 2.18 4:8 1.22; Zhk 5.20 4:9 Heb 13.2 4:10 Rom 12.6-8

4:11 Rom 12.7; 1Kr 10.31; 12.8; Zhk 3.1 4:12 1.7 4:13 5.1; 2Kr 4.10; Rom 5.2 4:14 2.20; 3.14; Mat 5.10-12; Mak 13.11; Mis 7.55 4:16 2Tm 1.8

17 Mpugá ná fwála lu cigúlé mílósú í má wóós, í é fwo tééd nà buud wâ njów má Zembî. Ja í ká bə ná cigúlé mílósú í tééd nà sá yí, buud bwá ngə bán ná bwá ámagúlayé Jɔjɔ Lánj má Zembî wá bânj bwá bá bə ntudél?

18 Nkí í tééd fwo líduga shú ná tətəlí muud dúgúg cug,
í ka bə ntudélé nà muud jí kú bísh nyə yé bá bânj sóol *misám?

19 Ná ndeé, buud bwá ngə jug nəcə Zembî nyə ámə jii ná bwá júgug wá, báá bwá kág shwóg nə mənɣwa, bwá bádug ijim byánj mábwwé má múúd nyə á té bwo yéd, á dú námə sá sâ jêsh á cí yé.

5

Məcwûj

1 Mə léshá nà ocúmbá wâ *Dɔ bwá ngə bə nûj bídí wá. Mə jí námə cúmbá á Dɔ nda bwo, mə á bə ntâg ja Yésus nyə á jug yí, mə bá námə bə nə kəw lú mílwané mí bá zə nyîn myá.

2 Mə yáág nə bí ocúmbá wâ Dɔ nááá: wílúgá ítəw Zembî nyə a má yə bí yí. Bì ɔ mpú də dúg byo nə lám wêsh váál Zembî má jí yí, kú bə nda sâ cindúla ná muud ngə cindal bî, mbê; kúgá bə nə yéesh mábii, baaguləgá bwo nə jɔ tédúgá. 3 Buud Zembî nyə á bəd bí mábwwéd óni, kúgá yida mpáámbəwo bwo gwów nda bí búsə bwo omása, yidagá nwa bímféwó tâj iyuuɡ səənz jêsh í jála nə bɛ yí.

4 Ná ndeé, ja Mása obaagulə ó ítəw mə bá zə lwóya nyúúl yí, bí ka bá lóg *tûm gúmə á mílwané í cúgé nə nkul bá bwele jumə yí.

5 Ntó námə wə má cí nə bí mənɣwámá nááá: bídúgá ná ocúmbá buud bwá jwúg nə bî. Mpédúgá nyîn ntâg í, muud yêsh səlɣ nyəméfwo shí, nəcə Zembî má də lúmbuli nə buud bwá də nkêny mányúúl wá; nji, bəəng bwá səl bwáméfwo shí wá, a sá bwo mpaam.

6 Səlɣá bímféwó lal-lal mbwá má Zembî dí shí, nyəméfwo ka bá bân bí ja fwála dəəng í bá bə yí.

7 Yílúgá isâ byêsh í ngə kənd bí mílâm gwów yí, bəd nyə mábwwéd; mpugá ná nyə wə ngə baagulə bî.

8 Dugá cunal íyéesh bín, jigá nkasə. Muud lúmbuli wán Njwû məjamb ngə kuɣ nda zhwambánkwuɣ má dú báam ná, a ngə sɔ muud á céégúg də yé. 9 Dugá ləl lúu nə nyə, bí kú fúfug búgád, bí bwey də mpu ná omínyəŋhú bún búsə shí nyêsh dí wá bwá ngə námə jug váál bí ngə jug ni.

10 Nji, Zembî amádí á mpaam nyêsh wə nyə a jəw bí ná bí bəg buud ɔ *Křist Yésus bí mú bə nə kəw lú mílwané myé. Zembî wəəngá, ja bí e jug búbaalé fwála yí, nyəméfwo nyə é sá bí váál í jála yí, a nywaadulə bî, a wá bí nkul, a sá ná bí bəg kú ná bwele shwágusa.

11 A nɣág nkul kandugə á kandugə. Amen.

Məbádá nə ibwádán

12 Silvê wə mə ámə nwa ná a zəg cilə mə baalé íciyá íga yé. Məe ngə nwa nyə ná *mínyəŋhú waamə abúgúlag. Mə ámə cí nə a zəg cilə mə wá, mə wág bí nkul mílámúd, mə báásulə námə bí ná bí təl fwámé mpáam má Zembî dí; yímúgá mənɣúúl na.

13 Dɔ dúśá *Babilon, Zembî nyə á féesh námə nda bí yí í ngə báda bí; nɣwámá dām Márkus ngə námə báda bí.

14 Ngəgá nə kúlulə məkúlulə má cəelí.

Zembî ké sá ná bí bêsh buud bí músə búúd ɔ Křist wá, bí cúgəg ná shee!

Kálaad ábêê Pyêr nyó á cilə yé

Isâ í dúgyá nə Pyêr ábêê yí

Shímun Pyêr, muud lwámá mə Yésus-Kríst wá nyə á cilə kálaad éga (1.1). Nyə á cilə okrísten bêsh.

Wa kálaad éga di, Pyêr nyə á ngə lúmbəli nə buud bwə á ngə kyey nə wagəwo-wagəwo mínjígá lá Də mə Yésus dí wá.

Bíl íciyá yá kálaad éga bísə námə nda bílúgá yá kálaad mə Yúđ (dúg 2.1-8 nə Yúđ 4-16).

Pyêr nyə á ka təl ícə í lósú byé ntúga:

(1) A bəda búúd, a mú ka báásulə mǎfúlú mə krísten (1.3-21).

(2) A mú bágulə ísəy nə kuú njəond mím búwúlú mí búúd mí ngə bə nə ndí yí (2.1-22).

(3) Mím búwúlú mí də cágulə búúd bwə ngə bwánd zíyé mə Kríst wá, bwə də ci nə zíyé wəəng í ábúle bə (3.1-18). Nə ndéé, Pyêr ka ngə bəsa nə mím búwúlú myəəng nə Kríst ngə bə kú leel zə nəcé Zembí ngə ná fwo jisəw nə zhwog buud bwə bág fwo dúg cug.

Kálaad éga jí nə bíl íciyá búúd ə Yésus bwə búl gwág nywa yí:

(1) Cwámba nyə a mə yə shé isâ byêsh í jálá nə kwíínd yí (1.3-4).

(2) Jwəw ngwúđ dúsə mísh mə Cwámba dí nda mím bú tóshin, mím bú tóshin nda jwəw ngwúđ (3.8).

Məbáda

¹ Mə Shímun Pyêr, lwaá nə *muud lwámá mə Yésus-Kríst, mə wə mə cílə kálaad éga. Yésus-Kríst, Zembí wúsú nə Cugye wúsú nyə á mə sá nə jə lám jé nə, bóól búúd bwə légúg námə búgə í njúl nə mbií mfií búgə jisú jí nə ndí yí. Buud bəəng wə mə cílə kálaad éga wá.

² Kálə bí é ngə kə shwóg nə mpúlə Zembí nə Cwámba wúsú Yésus yí í búlúg kwádulə bí íbwádán, í bul sá nə bí bág nə shεε.

Cug krísten mə jálá nə cugə yí

³ Mpugá nə Cwámba nyə á mə yə shé isâ byêsh í jálá nə kwíínd shú nə shé ngəg nə cugə cug í yə Zembí gúmá yí. Nyə á yə shé isâ byəəngú nkúl Zembí nyéd, sálə nyə á mə sá nə shé mpúg Zembí muud nyə a jəw shé yé; nəcé Zembí nyə a jəw shé nə zhií á mənkənwə mé nə jə fúlú jé.

⁴ Mənkənwə nə jə fúlú jé jəəng wə í á sá nə shé bííg məma ísâ nyə á kaag yí, isâ byəəng bí nə məma mfií shú dəsúđ. Nyə a sá ntó shú nə, ja bí mə bíí məma ísâ byəəng yí, bəw-bəw ísâ í ngə wá məlwəagəwo shí ga dí yí í bág kú ná nyíngə julə bí, məfúlú mán mə yídagú bə nda məfúlú mə Zembí.

⁵ Nəcé ntó, wágá nkul nyín nyésh ná, nda bí mú nə búgə nə, bí kwáduləg jə fúlú búgə jəəng dí, bí kwádulə fwámé mpúyá,

⁶ bí kwádulə kuú njəond á dúlə mpu bií lám, kwádulə zény kálə shwóg təw jí təw jí, kwádulə kəndúlə lám wə Zembí,

⁷ kwádulə məcéy mə omínyəəhə nə omínyəəhə, bí kwádulə cəelí cəelələ búúd bēsh.

⁸ Nəcé, jə məfúlú mání, bí mə ká bə nə mwo mə ngə kwídulí kúdúlig hí, mwə wə mə é sá nə bí bág kú də báág məbwə, bí yídá ngə kə shwóg nə shwóg ngə mpu Cwámba Yésus-Kríst fwámé mpúlə.

⁹ Mpugá nə jə məfúlú mání, muud cúgé nə mwo yé, jisə nda muud mə yə mísh a ka ngə bwówalə zhií bwówalə bwówúlúg yé, a mə wusa nə Zembí nyə á shí fúb nyə, yíl nyə *mísəm myé mí ayág.

¹⁰ Gwə wə mə cí nə bí ná, bwaəng, wágá nkul nə njúwúlú Zembí nyə a jəw bí yí, nə fééshúlə nyə á féésh bí yí, bí ηwág byo nə məjilə. Bí mə ká sá ntó, bí nda bá bwεle bufa məbəwud.

¹¹ Ntó, Zembí mú bəgushi bí zhií nə sán kálə nyí faan á kandugə kandugə mə Yésus-Kríst, Cwámba nə Cugye wúsúđ.

Obúgula bwə jálá nə nada nə njígú lá bwə á ηwa yí

¹² Gwə wə jí ná, mə bá də báásulə bí ísâ íni tεem bə nə bí mə bwey mpu byo, bí mə bwey námə nada nə búbélé bí á jíg yé.

13 Mə dǘg ná jísə mpwogé ná, té mə jísə ná wa banda ga dí yí, mə dǘg báásulə bí isâ byəwəngá, bi bǎg kú wusa mányúul.

14 Nəcə mə ɲgə mpu ná mə wál bá zə wú banda dəwəngúd, Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst nyə á mə lwó mə ntó.

15 Mə e wá ɲkúl ná bi bǎg də téduga isâ byəwəngá ja jêsh, tɛem bæ ja í bá bæ mə má keye yí.

Njǘgǘlǘ mə Pyêr wúsə bǎbǎlé njǘgǘlǘ

16 Sá á sá ná bi mpúg nda Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst mə bá nyiŋgə zə nə ɲkul ná. Mpugá ná ja sá á yə bí njǘgǘlǘ wəwəng yí, sá á shíge ɲgə bwiŋg bí miláŋ búud bwə á té nə milúu ná ndéé bwə mpu shín táag myá. Jísə ná sá á dǘg cé ícwám̄ba jé nə mísh mǎsú.

17 Haaw, nyə a lág gúmé nə milwané mí ɲgə zhu wə Zembî Sónǘgá. Nyə a lág byo ja kál lú ící mə Zembî á milwané í á cɪ nə nyə ná: «Mwân abábə waamə óga; nyádí wə lám wâm wêsh wúsə yé.»

18 Sá óga sá á gwág kál dəwəngú í ɲgə zhu gwôw jon dí ja sónǘg sá á bæ mbám̄bǎŋ Zembî nyə a féesh yíid.

19 Né ndéé sá ɲgə wá milám mǐsú oncindî íciyá í *búud ə mícúndád. Í bul jəla ná bi kándug mísh íciyá byəwəngúd nəcé bísə shú dúnúd nda lám̄ba í ɲgə gwə yídúgúd yí, í gwə ntó ná ndéé kə wósə ja ácén-cení a kúndə mán mə bá fɛen bí mənkenya mǐlámúd yí.

20 Fwogá téed bwey mpu ná, micilyá mí búud ə mícúndə mǐsú Kálad Zembî dí myá, mí á shíge ɲgə zhu mítédúgá mí búudəd.

21 Nəcə, kú nə təw cúndə mə Zembî ɲgwúd í á bwelə zhu tédúgá mə múúdəd. Nji, buud bwə á də cúndə jínə mə Zembî dí wá, Nkəŋkə Shíshim wə nyə á də sá ná bwə cúndəg.

2

Oyǘgǘli ə máshǘgá bwə bá bə

1 Nji, *buud ə mícúndə wá məshǘgá bwə á shí námə də bæ kúl búud *Izarəyêl dí. Oyǘgǘli ə máshǘgá bwə bá námə də bæ bídí gwoonǘgud. Bwə bá zə nə bów-bôw mínǘgǘlǘ mí agwǐlyə buud, zə ɲgə nyiŋgal myo na gwoonǘg dí nyima. Bwə bá kə nə

ibəmb byáŋ ná ndéé kə shwána Mása wán nyə á wá lal-lal tǎŋ shú ná bwə bǎg fǘlǘ yé. Ntó, bwə mú bá lél jɛɛ kú bwey.

2 Buud ɲkí bulya bwə é bɛ ásiy-siy wán wəwəng, kuú ɲjənd wáŋ í mú sá ná cug krísten í bǎg sá cóógá.

3 Oyǘgǘli ə máshǘgá bəwəngá, nda bwə ɲgə sǘ məzhí mēsh ná bwə bǎg nə zhwog məbii ná, bwə é də zə nyúg bí nə mikaand mí máshǘgá shú ná bwə díyá nə bî. Mpugá ná intúgǘlǘ byáŋ í mə bwey bæ, Zembî wál bá zə jaŋgələ bwo.

4 Mpugá ná Zembî nyə a shíge jagulə *wáéŋgəles bwə á sá *sám wá; nyə á wusə bwo Taratar dí. Búsə feedyá nún kúl yídúgú í búl bæ ná kulúd yí, bwə ɲgə bwánd sémbyé mǐlǎsú.

5 Nyə a shíge námə jagulə búud ó ayág. Nyə á nti məma mpuŋ áyíyáag zə jaŋgələ búud bwə á bæ kú bish nyə wá, nyə á baagulə ɲi bóol búud zəŋgbá bənǎŋ *Nówe, nəcé Nówe nyə á də cúndə ná buud bwə bég tǘtəlǘ mə Zembî.

6 Zembî nyə á jaŋgələ miŋgwála myá Sódóm nə Gomor, a cumbal jigal myo nə kuda, mí bæ ífi. Nyə á lwó yuug cínəwəng ná buud bwə dǘgúg, bwə mpu ná, mwôw mə ɲgə zə má, nyə abúle jagulə búud bí kú bish nyə wá.

7 Nji, nyə á fɛemushi Lót, tǘtəlǘ muud nyé áshíge də bæ ná shɛɛ nə dǘgúlə ásiy-siy búud ə ɲgwúmbú bwə á ɲgə sá yé.

8 Nəcə tǘtəlǘ muud mə Lót ja nyə á də cugə nə buud bəwəng yí, nyə á də dǘg isâ bwə á də sá yí, a də gwág byəwəng bwə á də lás yí: í á də bæ nyə lám á tǘtəlǘ yéd í, cúgə jwôw dēsh.

9 Na mə lwó sá ná, buud bí nə gwǘgǘgə nə Zembî wá, Zembî mə mpú də tí yíl bwo mákuguləd. Nji, a ɲgə táag osól ó mǎbôw ná a bá jugushi bwo jwôw lú sémbyé mǐlǎsú.

10 Buud bwə bá bul bwəma nə intúgǘlǘ byəwəng wá, í bá bæ bəwəng bwə ɲgə bɛ bów-bôw íyéesh yá milám myáŋ, bwə ɲgə sá isâ í shwôn wá, bwə ɲgə mpyeny jiya ícwám̄ba mə Zembî wá.

Buud bəwəng búsə buud ó ímami, búsə nə mpyaam, bwə cúge nə ifwaas nə zh-

wog gúmá má Yésus, bwá yida *lás nà gwo bwaasúlə mpu.

11 Í njúl ná wəéngəles bwá ntə bwo ηkúl dī, búsə injkácíd cə bwo; nji báá bwá ádé jág lás nà gúmá jəəng mísh má Cwámba dī.

12 Buud bəəng búsə nda ocúdu wá jugú, ocúdu bwá də byél ná bwá bá biil máláám búd ná ndéé bwá bwoo wá. Sá bwá ampúyé yí, bwá lás nà gwo bwaasúlə mpu. Bwá bá námə də yə shwiy lú ocúdu, bwá bwoo námə nda ocúdu,

13 í mú bá bə bwo myəna shú ólíngí bāñ. Bwá gwág shweesh ná bwá dúg sá isá yá bów-bəw iyéesh byāñ mpwó-mwásé izhulun. Bwá ηgə zhwiimbya nə məshügā máñ. Ja bwá zé ídína bín dī yí, bwá zé sá isá í shwôn, zə wá bí məlwəagəwo ídínad.

14 Mán mádúgya mäsə ayaas nə ayaas; búsə kú bwəle káád sálə mísəm; bwá ηgə shüg buud bwá afwóyé mpu mínjígúlá wá nda búud bwá də shüg óshú nə mədə ηgwéye dī ná; myāñ mílām mí á má janəwo nə yéesh móbii; búsə nə məzhúngúlu má Zembí ícəg byāñád.

15 Bwá má lúgə fwámé zhí kə cwəgəwə bə zhí mə Balaam mwān má Bosor, muud nyə á gwág nywa sálə ólíngí shú ná a ηwág myəna cínəng yé.

16 Nji Balaam nyə a shí bwəma nə məñkóndəg nəcé məlwə mé məəng. Myəólú jakáás í á lás nə kəl lú múud shú ná í culashi múud micúndə sóólúgú íkás yé wəəng.

17 Oyígúli ə máshügā bəəng búsə nda mənəwun mí kú nə məjúwó má, námə nda minjúdu mí də fānda bāndəwo gwów ntó ná ndéé mí shín nyiŋgə cīma nə ηkwə mpu nda nywə myá. Jāñ jiyá í bá bə kúl yídúgú jísə nə kulád yí.

18 Bwá də kə nə məma míkaand mí njúl ocwúd kə də shüg búud bwá má shín faam ná bwá béegyá nə mísəm wá, nyiŋgə də kə nə mbéé íwímbug yá mənnyúul máñ, nə ásíy-síy, də kə shüg bwo nə ndí nda bwá dá shüg óshú nə mədə ηgwéye dī ná.

19 Oyígúli ə máshügā óni bwá ηgə kaag buud cəg falí í njúl bāñ bwáméfwó, asíy-síy

má ηwa bwo məlwəá. Nəcé muud yēsh jisə lwaá á sá í má ntə nyə ηkul yí.

20 Mpugá ná buud bwá má mpu Cwámba wúsú nə Cəgye Yésus-Kríst fwámé mpu wá, bwá má faam nə yéesh isá í nyéé yá shí mish-wun. Nji, bwá ká nyiŋgə kə wá mənnyúul isá byəəngúđ bwá bíđ ná í ntəg bwo, cé bwá é tōw yí í é jág nyiŋgə bul bəw, ntə cé bwá á fwo bə bwá tál yí.

21 Í á nywá bul jəla shú dāñ dī ná bwá jíg nda mpu fwámé zhí, nda bə ná bwá shín mpu mpéndí má Zembí *búud ə lwámá bwá á kala bwo yí ná ndéé bwá mú yida myaas mpéndí nyəəng.

22 Ntó ji ná, sá ηgwól mpwokwoond ηgə mpu cī yí í má bwəma nə bwo. Nəgwól mpwokwoond ji ná: «Mpyə má nyiŋgə də ígwíle byé,» ηkí ntāg ná: «ηkuú ηgə námə shín gusa, a má nyiŋgə kə bíduga íshwáfád.»

3

Jwəw má Cwámba í bá wós

1 Yé óshwə bām má búl cəel wá, kálad ábēé mə cilálə bí wə éga. Təə kálad ashúshwóógú dī təə nyíga dī, mə ηgə cəel gwūməshi bí mítádúgá, bí bəg nə fəg nyísə ná sāñ yí.

2 Má jii ná bí tédúgág íciyá *búud ə micúndə ó Zembí bwá á cī yág yí, bí téduga námə mpéndí mə Cwámba nə Cəgye wúsú *búud ə lwámá bwá á kala bí yí.

3 Í bul jii ná bí téedúg fwo mpu ná, ja mwəw mā ηgəe máshiné má cəg ga má bá wós yí, buud ə cóógú bwá bá zə nə cóógú jāñ zə ηgə sá isá nə míluu myāñ.

4 Bwá bá námə də cī ná: «ηgaá ná nyə á kaag ná a bá nyiŋgə zə? Ká ηkaagə nyəəng í á má ka shúgala ηgow? Odá bwá á má ηgə shín yə isá í njúl námə nji nda í á ηgə bwey bə téed mətédúlé má shíd ná.»

5 Ja bwá lás ntó yí, bwá wusa ná, í á bə yág ná, nji Zembí nyə á cī ciyá yí, jəñ lə gwów í mú bə, mändəlú má mú námə bə, má ηgə zhu májúwod.

6 Məjúwó námə wə Zembí nyə á balan nə ndí má; nyə a sá ná shí a yág nyēsh í

janɣawog májúwód ná ndeé isâ í shí byêsh í mú jɛɛ.

⁷ Ná ndeé, nə ciyá jé ηgwúd nə ηgwúd jɔɔηɣâ, Zembî má tâl jon nə mändəlú mága nda kulú ná a bá ntí kuda zə janɣalə byo jwôw lú sémyé mílású, jwôw búúd bí kú bîsh nyə wá bwá bá jɛɛ yí.

⁸ Yé óshwá bâm má búl cɛel wá, ηkúmba sá bí má jála nə bə kú wusa yí jísə. Jwôw ηgwúd dúsə mísh má Cwámba dí nda mimbû tóóshin, mimbû tóóshin nda jwôw ηgwúd.

⁹ Bóól búúd bwá ηgə téduga ná Cwámba ηgə neela nə sálə sá nyə á kaag yí. Mbô! Nyə aηgê nə neela. A ηgə yida bə nə jísów nə bí, nyə acéélé ná bí bóólúgá bí jímbúg. A cɛel ná bí bêsh bág nə fwála mə cénd kuú njɔɔnd.

¹⁰ Nəcə, jwôw má Cwámba í bá zə wóós nda júwâl í dɛ zə ná. Jwôw dɔɔηɣá, jon í bá sá məma ncíndá, í mú jímb. Isâ í jon byêsh í bá bumb ηgwiile í mú shîn nyɛ. Shí nə misóólúgú mí shí í bá shîn jígə*.

¹¹ Nda í ká bə ná isâ byɔɔηg byêsh í bá shîn nyɛ ná, tédúgágá mbií búúd bí má jálá nə bə yí! Kuú njɔɔnd wán nə gúmá bí má yá Zembî yí í jálá nə bə nda Zembî mə céel ná.

¹² Bí má jálá nə ηgə bwánd jwôw má Zembî nə məjigəwa ná í léélug wóós, jwôw jon í bá bumb ηgwíile, isâ í jon í mú nyɛ nə məgwô má ηgwíile wɔɔηg yí.

¹³ Sá ηgə bwánd jon lə gwów á gúgwáan nə shí a gúgwáan nda nyə á kaag ná. Cínɔηg wé isâ byêsh í bá bə nda tətəlí má Zembî mə jí ná.

Bìɔ mpú dɛ dúg

¹⁴ Gwá wé má cí nə bí ná, yé óshwá bâm má búl cɛel wá, nda bí ηgə bwánd jwôw dɔɔηg ná, wágá ηkul ná í bāg zə kwey bí bí njúl kú nə cúcwán lú mábwam, kú nə sá á jumúg mísh má Zembî dí, bínónə ná shɛɛ.

¹⁵ Mpugá ná Cwámba íshé ηgə bə kú lámusa nəcé á cɛel cug búúd. Sá *mínyɔηə íshé Pwól nyə á cilə námá bí wé cí. Má búl cɛel nyə, á jí nə fɔg má Zembî.

¹⁶ Gwá námá wé á ηgə cilə ókálaad bé bêsh dí kúl á ηgə lás lósú isâ impwúd íga yí. Nji, okálaad bé bɔɔηg bí nə bíl íkákúl bísə ηkí kwowala gwágúləd yí. Íkákúl byɔɔηg wé

í ηgə bə ná, buud bí nə jág nda fwo mpu mínjúgúlá wá, bwá ηgə kwíηg byo, námá nda bwá ηgə kwíηg bíl íkúl í Mícilyá ná. Sóólúgú wán wɔɔηg í bá janɣalə bwo.

¹⁷ Bí bāη oshwá bām má búl cɛel wá, mə má kéwəlí bí óni. Bí ó ka bey ná buud búsə kú bîsh mácéɛɛ wá bwá bāg julə bí cwagəwálə wán bwá ηgə cwagəwa níid. Bí ó bey, bí a bá wú kúl bí má jála nə tów ná shím yí.

¹⁸ Yidagá ηgə wíy, mpáam má Zembî nə mpúyá mpúlə Cwámba nə Cugye wúsú Yésus-Kríst dí. A ηwág gúmá tédéd kíkídíga kə wóós kandugə á kandugə. Amen.

3:8 Sôm 90.4 **3:9** 3.15; 1Tm 2.4 **3:10** 1Te 5.1-2; 1Pr 4.7 * **3:10** Bóól bwá cí ná: «í ábúlé ná kwo bə», bóólúgá ná: «ye í é bá ná kwo bə e?» **3:12** Iza 60.21; 1Kr 6.9; Mbú 21.1, 27 **3:15** 3.9; Rom 2.4 **3:17** Yûd 24-25 **3:17** Mak 13.5; 1Kr 10.12; 1Pr 4.7 **3:18** 1.11

Kálaad ashúshwóógú Yuánes nyə á cilə yé Isâ í dúgyá nə Yuánes ashúshwóógú yí

Dɔ mə Yésus dēsh í ngə ci ná Yuánes wá nyə á cilə kálaad éga, nə bəəng óbá bwá ngə bɛ wá, tɛem bə ná nyə a shígé ngə wá jínə dé. Nyə á cilə kálaad éga a músə cwúwúúl, a njúl Ifɛz. Fwála dəəng í á bə Dɔ mə Yésus í má ngə mpu nada íkúl íkúl. Kálaad éga ngə sá ná sá mpúg ná mədɔ mēsh mə á ngə dúg cúnə nə bów-bôw mínjígúla mí á ngə mpyáanz mwôw məəng dí myá. Ná ndéé, Yuánes nyə á ka cilə kálaad éga ná a bwéel isâ íbá:

- (1) a bándúl múúd yēsh mə lɔ yé ná a mpúg bə nə wónɡó nə Zembî bá bēsh Mwán yé Yésus-Kríst;
- (2) a lúmbúlí nə bów-bôw njígúla í á ngə kənd buud jugá yí.

Yuánes ngə ka ci ná, njígúla wēsh í yídá lwó ná Kríst ji nə yé, Yésus nə yé yí, mbúgala má jəlá nə bə kú kənd málwə njígúla wəəng dí.

Ciyá má Zembî í ngə yə sá cug

¹ Sə ngə cilə bí sâ í á də bwey bə shí nə gwów nda fwo bə yí. Sə bəng dúsu fwála dí, sá á gwág gwo, sá dúg gwo nə mísh məsú, sə mpu beny gwo, məbwə məsú kúnya nə gwo. Sâ jəəng wə Ciyá má Zembî í də yə búúd cug yí.

² Cug jəəng í á zə lwóya nyúul, sá dúg gwo. Gwə wə sá ngə bwiing nə jí bábálé yí, cug á kandəgə í á bwey də bə wə Zembî Sónngú yí, sá ngə jaaw bí gwo nəcí í á zə lwóya nyúul sédí.

³ Sâ sá á dúg sá gwág yí, gwə wə sá ngə námə jaaw bí yí shú nə shé bəg námə nə wónngó. Wónngó jəəng jí ntəg íí, nə shé, nə Zembî Sónngú bá bēsh mwán yé Yésus-Kríst.

⁴ Sə ngə cilə bí gwo shú nə məshusug má bəg shé kú nə nji.

1:1 2.13-14; Yuá 1.1-2, 14 **cug:** Yuá 4.14; 6.35; 8.12; 11.25

1:5 1Tm 6.16 * **1:5** *mənkənya:* Ciyá ní í bádúgá zhwoɡ isâ shú má Zembî: nə otútəlí, nə obábálé, nə jə lám, nə məsəng.

† **1:5** *yídúgú:* Ciyá ní í bádúgá námə zhwoɡ isâ: nə ijó, nə olíngé, nə bów-bôw cug mimbii myēsh. **1:6** 2.4 **1:7** 3.5; Iza 2.5; Heb 9.12; Mbá 1.5 **1:9** Sôm 32.3-5 **2:1** Rom 8.34; Heb 7.25 **2:2** 4.10; Yuá 1.29 **2:4** 1.6; 4.6; Yuá 3.21; 8.44; 16.13 **2:5** 2.17; 5.3; Yuá 14.15; 2Yn 6 **2:6** Yuá 13.15; 15.5

Shé kyéyugá mənkenyad

⁵ Kéel sá á gwág nə Yésus-Kríst yí, dwá wá sá ngə jaaw bí ga. Dúsə ná, Zembî jisə mənkənya*, yídúgú† í cugé bwelə bə nyádí.

⁶ Shé má ká ci ná shénəng Zembî básə nə wónngó, nji shé ngə nyiingə cugə bów-bôw cug íí, shé ngə bwiing ijó, kuú njəənd íshé í anɡé nə bɛ obábálé.

⁷ Nji, shé má ká ngə cugə mənkenya dí nda Zembî nyəmɛfwó jí mənkenya ná, ntó jí ná shé básə nə wónngó shémé nə shémé, məcií mə mwán yé Yésus má mú jímbal shé *mísəm myēsh.

⁸ Shé má ká ci ná shé cugé nə mísəm, shé ngə shiing mənyúul, bábálé cugé shé mílamúd.

⁹ Nji, shé má ká magulə mísəm míshé mísh má Zembî dí, a juu shé, a jímbal shé olíngé bēsh shé á sá wá, nəcí a jí tətəlí, a njúl abúgúlag.

¹⁰ Shé má ká ci ná shé anɡé ná nə nyiingə sá mísəm, shé má ci ná Zembî jí nə ijó, ciyá má Zembî cugé bwelə bə shé mílamúd.

2

¹ Yé bwán bəm, mə ngə cilə bí isâ íni shú ná bí nda də sá *mísəm. Nji, nkí í wós nə muud mə sá səm, mpugá ná shé básə nə muud ngə kyem shé mísh má Sónngú íshéd yé: nyə wə Yésus-Kríst, muud a tətəlí.

² Nyə a yána nyəmɛfwó tən cúdú icweel shú mísəm míshé; í á shígé námə bə nji shú mísəm míshé shéməfwó, í á bə shú mísəm mí búúd bēsh wá shí mishwun.

Shé sáagá sâ Zembî ngə ci yí

³ Sâ í lwó ná shé má mpu Zembî fwámé mpu yí, jí ná shé ngə baagulə məcɛɛ mé.

⁴ Múúd mə ká ci ná a mpú Zembî, nji a nda ngə baagulə məcɛɛ mé, a jí nə ijó, obábálé bwá cugé nyə lámúd.

⁵ Nji, muud ngə bɛ ciyá má Zembî yé ngə mpu cɛel Zembî váál í jəlá yí. Sâ í lwó ná shé bí buud bé yí jí ná:

⁶ muud mə ci ná a má nada nə Zembî yé má jəlá nə kyey kuú njəənd Yésus nyəmɛfwó nyə á kyey yí.

1:2 bwiing: Yuá 15.27

1:4 Yuá 15.11

1:5 Yuá 8.12

7 Yé búúd bâm má búl cœel wá, cœœ má cílá bí ga í cúgê gúl sâ ágúgwáan ná bi abwélé gwág. Dúsə cœœ bí má bwéy mpu té wúlə ja bí á tééd ná bi má bœ *Kríst yí. Haaw. Cœœ dœœŋg dúsə ciyá acwúlú bí á bwey gwág yí.

8 Nji, tœem bæ ná bi á bwey gwág dwo, í yida námə bæ cœœ ágúgwáan. Í á nyîn gúgwáan cug má Kríst dî, í ŋgə námə nyîn gúgwáan bídí cugəd. Jí ná, yídúgú í mú ŋgə c̆, fwámé mánkenya má mú ŋgə ŋwa jiya.

9 Múúd mə ká ci ná a ŋgə cugə mánkenya dí, nji a ŋgə yida mpíi *mínyœŋhú yé, a jì ná yídúgú.

10 Muud ŋgə cœel mínyœŋhú yé yé, nywáá má ŋwa jiya mánkenya dî; a cugé nə tœ sâ jí nə ŋkul kwal nyə bœœgú yí.

11 Nyœœŋg ŋgə mpíi mínyœŋhú yé yé jì ná yídúgú. A ŋgə cugə yídúgú, nyə aŋgê nə mpu kóomb á ŋgə kə nə cug jé yí, nəcé yídúgú í má búdal nyə mísh.

Kúgá kənd mîlâm isâ yâ shí gaád

12 Yé bwán bâm, má cilə bí, nəcé Zembî má juu bí nə *misəm mín nəcé *Kríst.

13 Bí ocúmbá buud, má cilə bí nəcé bi á má mpu nyœœŋg nyə á bwey bæ tééd mátéédúlé má shí nə gwów yé.

Bí ŋgwíínzhá, má cilə bí nəcé bi á má ntœ Mbúwúlú múúd.

14 Yé bwán bâm, mə má cilə bí nəcé bi má mpu Sóœŋgú íshé.

Ocúmbá buud, mə má cilə bí nəcé bi á má mpu nyœœŋg nyə á bwey bæ tééd mátéédúlé má shí nə gwów yé.

Ŋgwíínzhá, mə má cilə bí nəcé bi má lal mánkul, Milású mí Zembî mí á má ŋwa jiya bídí mîlámúd, bi a má ntœ Mbúwúlú múúd.

15 Kúgá bœ mánywa mâ shí ga, ŋkí isâ yâ shí ga. Muud mə bœ mánywa mâ shí ga yé cugé nə ŋkul bœ Dâ.

16 Nəcé cug á shí ga jísə: nə iyéesh bísé kú nə Zembî yí, nə dúlə wímb sâ jêsh mísh má dúg yí, nə dúlə ŋkény nyúul nə sâ wó jí nə ndí yí nə sâ wó jísə yí; isâ íni byêsh í ádé zhu wé Dâ, í dœ zhu cug á shí gaád.

17 Nji, cug á shí ga í ŋgə shîn, tœœ iwímbág byé námə. Muud mə sâ sâ Zembî ŋgə jii yé nywáá nyə é cugə kandugə kandugə.

Bóól búúd bwə ŋgə lúmbəli nə Kríst

18 Yé bwán bâm, fwála lú məshíné má shí wə mú ŋgə bwey bœ ga. Sə á shí bwey jaaw bí nə *Sátan mə *Kríst ŋgə zə; nə ndéé, buud œ lúmbəlí bœœŋg bwə mú ŋkí bulya ja gaád, gwə wə í ŋgə sá ná shé mpúg ná məshíné má shí má mú ŋgə bwey bæ.

19 Buud œ lúmbəlí bœœŋg bwə á wú shédí *Dœ dî, ntœ mə lwó ná bwə áshígé námə fwo bæ búúd œ íshé. Bwə á mbâm bæ búúd œ íshé, ŋkí bwə á shí nada nə shé. Nji, í á jii ná í búgálíg ná bēsh óni di, kú nə tœœ ŋgwúd nyə á bæ muud wúsú.

20 Nji, bi báá, Kríst nyə a gwáágulə bí məwúdə yálə bí Ŋkœŋkœ Shíshim*, nə ndéé bi bēsh bi mə mpú óbábálé.

21 Ja má ŋgə cilə bí ga, mə acíyé ná bi mə jág óbábálé; mə ŋgə yida ci ná bi mə mpú óbábálé. Bi mə mpú námə ná sâ jêsh jí íjœœ yí í cúgé nə ŋkul wú óbábálé dí cwú.

22 Ká zə jí nə íjœœ yé? Jísə muud yêsh mə shwána ná Yésus cugé Kríst yé. Muud ŋgə lúmbəli ná Kríst wə éne, a má ban Zembî Sóœŋgú bá Mwán bēsh.

23 Muud yêsh mə bán *Mwán má Zembî yé, nyə ampúyé námə Zembî Sóœŋgú. Muud mə lás nə mpu ná Yésus jì Kríst yé, a mpú námə Sóœŋgú.

24 Nda jí ntœ ná, bi báá bi a shí gwág kéel ja bí á tééd ná bi má bœ Kríst yí; í jii ná kéel dœœŋgú í ŋwág jiya bídí mîlámúd. Í ká ŋwa jiya bídí mîlâm di, bí nada nə Zembî Mwán bá bēsh Sóœŋgú.

25 Nə ndéé, ŋkaagó Kríst nyəmfwó nyə á kaag yí nyísə ná: shé má bá cugə cug á kandugə kandugə.

26 Sâ mə á ŋgə yímə ná mə cíləg bí wóni, shú ná bi mpúg buud bwə ŋgə cœel yíl bí zhííd wá.

27 Bi báá, bi a shí lóg Ŋkœŋkœ Shíshim ja Kríst nyə a gwáágulə bí məwúdə yí. Ŋkœŋkœ Shíshim wœœŋg má ŋwa jiya bídí mîlámúd;

2:7 4.11; Yuá 13.34 2:7 2.24; 3.11 2:8 Yuá 1.9-10; 8.12; Rom 13.12 2:9 3.10, 15; 4.20 2:10 Sôm 119.165; Rom 14.13 2:11 Yuá 12.35-36 2:12 Mis 4.12 2:13 1.1-2 2:15 Zhk 4.4 2:16 Mik 27.20; Rom 13.14; Ifz 2.3; Zhk 4.16 2:17 Mat 7.21; 1Kr 7.31 2:18 4.3; Mat 7.15; 2Yn 7 2:19 Mis 20.30 2:20 2.27 * 2:20 Bóól bwə ci ná «yálə bí Ciyá jé». 2:22 4.3; 2Yn 7 2:23 4.15; 5.1; Yuá 5.23; 15.23; 2Yn 9 2:24 2.7 2:25 Yuá 5.24 2:27 Zhe 31.34; Yuá 14.16; 16.13

ná ndeé, bi anyíngáyé ná jii ná ηgwól múúd jígúlig bì. Nkénkè Shíshim ηgə jígúli bí sà jèsh, njígúlá yé wúsə bábálé, nda bæ íjò, nadagá nə Kríst nda njígúlá wúsə ná.

²⁸ Yé bwán bàm, nda jí ntó ná, nadagá nə nyə, bí bág bæ kú bæemb təə sà ja á bá nyiηgə zə yí, bí nda gwág shwôn shíshálə nyə kúnə-kúnə.

Bwán ó Zembî bwá ηgə cugə cug otútali

²⁹ Bi mə mpú ná *Kríst ji tútəli muud mísh mə Zembî dî; mpugá námə ná muud yèsh mə cúgə cug otútəli yé ji məbyá mé.

3

¹ Bi mə dóg mbií cəeli Sóηgú íshé Zembî nyə á cəel shé yí? Nyə á cəel shé cəeli á ná a jòw shé ná bwán bé. Ntó, shé mpúgá ná shé básə bwán bé, sà jəηg wá í sá ná buud ə shí ga bwá bág kú nyiηgə mpu shé nəcé bwá afwóyé mpu Sóηgú íshé.

² Yé búúd bàm mə búl cəel wá, shé mú bwey bæ bwán ó Zembî, nji mbií shé mə bá bæ yí í afwóyé mpu nyîn. Sá mə yidá mpu ná ja Kríst mə bá zə lwóya nyúul yí, shénəη mə bá bæ mbií ηgwúd, nəcé shé mə bá dóg nyə nda á jí ná.

³ Ntó ji ná, muud yèsh ηgə bwánd nə búgú ná a bá bæ nda Kríst yé, nyə é ηgə sásulə *mísəm nəcé Kríst cugé nə səm.

⁴ Muud yèsh ηgə sá mísəm yé ηgə caam məcəξ mə Zembî. Sálə səm wúsə caamúlə məcəξ mə Zembî.

⁵ Bi mə mpú ntəg ná Kríst nywáá muud cúgə nə ηkul sá səm yé, nyə á zə shí ga dí ná a zó jímbal mísəm.

⁶ Ntó ji ná, muud yèsh mə nada nə nyə yé nyə ádé kə nə sálə mísəm shwóg. Muud yèsh ηgə kə nə sálə mísəm shwóg yé nyə afwóyé dóg Kríst, nyə ampúyé námə nyə.

⁷ Yé bwán bàm, muud nda yíl bí zhíd. Muud yèsh ηgə sá isə otútəli yé ji tútəli muud nda Kríst jí tútəli muud ná.

⁸ Nyəηg ηgə kə nə sálə mísəm shwóg yé, ji muud mə Njwú məjamb, nəcé bwey Njwú məjamb nyə a tééd nə sálə mísəm. Ná ndeé,

Mwân mə Zembî nyə á zə shí ga dí zə caam mísóólúgú mí Njwú məjamb.

⁹ Muud yèsh jí məbyá mə Zembî yé nyə ádé ná nyiηgə sá mísəm nə ilan; cug mə Zembî í á mə ηwa jiya nyédí lámúd nəcé a ji məbyá mə Zembî, a cugé ná nə ηkul ηgə kə nə sálə mísəm shwóg.

¹⁰ Mbéégí í də bæ mpédúgá bwán ó Zembî nə bwán ó Njwú məjamb. Sà í də wá mbéégí wəηg yí jí ná, muud yèsh mə bá nda sá isə otútəli yé, cúgə mwân mə Zembî, tēem bæ nyəηg mə bá nda cəel *mínyəηə yé yé.

Shé cūlagá mpédúgá íshé

¹¹ Kéel bí á gwág ja bí á tééd ná bí mə bæ *Kríst yí dúsə ná shé cílag mpédúgá íshé.

¹² Shé kúgá ηwa kuú njeənd mə Káan muud nyə a gwú mínyəηə yé yé, nyə á bæ muud mə Mbáwúlú Múúd. Nyə a gwú ná mínyəηə nəcé jí? Í á bæ nəcé mísóólúgú myé mí á bæ ηkí bəw, mínyəηə nywáá myé mí njúl otútəli.

¹³ Bwaηg, bí kú káam mpiílə búúd ə shí ga bwá ηgə mpii bí yí.

¹⁴ Shé mə mpú ná shé á bæ mimbimbə, nji shé cugé ná mímbimbə, shé mú mikuwó*. Shé mə mpú ntó nəcé shé mú ηgə cūla mpédúgá íshé. Muud jí kú cəel bóól yé ji ná mbimbə.

¹⁵ Muud yèsh mə mpíi *mínyəηə yé yé ji ηgwúl buud. Bi mə mpú ntəg ná ηgwúl buud ηgwúd nə ηgwúd cugé nə cug á kandugə kandugə.

¹⁶ Shé mə mpú sà bwá jòw ná cəeli yí nə sóólúgú ga: Yésus nyə a yána cug jé shú dúsú. Shé mə jəla námə nə yána ícug bísu shú ómínyəηə bású.

¹⁷ Muud jí nə məbii bímbí í jəla yé, á ká dóg mínyəηə yé ηgə fúfə nə sà, a nda gwág nyə cey lámúd í, ye a ji nə ηkul ci ná a ηgə ná cəel Zembî?

¹⁸ Yé bwán bàm, shé kúgá də jaaw cəeli nji mímpu dí, shé dúgá cəel fwámé cəel, mísóólúgú mí cəeli də nyîn.

2:28 3.21; 4.17; Yuá 5.22; 15.5 **2:29** 3.10 **3:1** 3.10; 4.6; Yuá 1.12; 3.16 **3:2** 2Kr 3.18; Flp 3.21 **3:5** 1.7; 2.2; 4.10; Iza 53.9; Yuá 1.29; 8.46; 2Kr 5.21; Heb 4.15; 9.14; 1Pr 1.19; 2.22, 24; 3.18 **3:6** 3.9; 5.18; Yuá 15.5; Rom 6.2, 14 **3:8** Mat 12.26-29; Yuá 8.44 **3:10** 2.9, 29 **3:11** Yuá 2.7-8; 4.11; 13.34 **3:12** Mat 4.8 **3:13** Yuá 15.18 **3:14** 2.11; Yuá 5.24; 13.35 * **3:14 mimbimbə:** Ntó ji ηgə cugə kú nə wəηgə nə Zembî; **mikuwó:** ntó ji básə nə wəηgə nə Zembî. **3:15** Mat 5.21-22; Mbú 21.8 **3:16** Yuá 15.13; Gal 1.4; Flp 2.17; 1Te 2.8 **3:17** Mbá 15.7 **3:18** Zhk 2.15-17

19 Ntó wá shé é mpu ná shé ngə bɛ fwámé zhí yé, milám mí mú já shé shí mísh má Zembî dí.

20 Ja jəŋgá, tɛɛm bə ná lâm í jum shé nə gúl sâ, shé bə námə nji ná shɛɛ, nəcé Zembî má ntɔ lâm wúsú, a mpú sâ jêsh jí nə ŋkul kənd sá lâm gwów yí.

21 Yé búúd bām má búl cɛɛl wá, ŋkí lâm í ajúmé shé nə gúl sâ, shé jee lésha nə Zembî kú nə ifwaas,

22 a yə shé sâ jêsh shé má gwáámb nyə yí, nəcé shé ngə baagula məççɛ mé, ngə sá sâ á gwág nywa yí.

23 Cɛçé dé nyə á yə shé yí dúsə ná: Shé máguləgá ná Yésus-Kríst jí *Mwân má Zembî, shé cɛɛlag shémé nə shémé nda nyə á ci ná.

24 Muud mə báágúlá məççɛ mé yé nywáá má nada nə Zembî, Zembî nyə á má ŋwa jiya nyádí lámúd. Shíshim nyə á yə shé yí í dɔ lwó ná Zembî nyə á má ŋwa jiya shédí mílámúd; ntó wá shé má dɔ mpu ná Zembî nyə á má ŋwa jiya shédí mílámúd yé.

4

Dáɔ faas míshíshim

1 Yé búúd bām má búl cɛɛl wá, bí nda dɔ kənd lâm míshíshim myéshud. Dugá fwágusə myo shú ná bí dóg mpu ŋkí mí ngə zhu wá Zembî. Dugá sá ntó nəcé ncúlyá *buud ɔ mícúndá wá ibəmb bwé mú shí gaád.

2 Məyiggyé bí é dɔ yag Shíshim má Zembî yí mäsə ná: shíshim wêsh í lás mpu dí ná Yésus-Kríst nyə á zhu wá Zembî zə ŋwa nyúul muud yí, í ngə zhu wá Zembî.

3 Shíshim wêsh í yídá ban láslúlə mpu dí ná Yésus nyə á zhu wá Zembî zə bə múúd yí, wúsə shíshim mə Múúd lúmbúlí má *Kríst bí á gwág ná a zag yé; a má bwey wós ja gaád.

4 Yé bwán bām, bí báá bí bí bwán ɔ Zembî, bí a má ntəg bwey ntɔ búúd ɔ mícúndá wá ibəmb; bí á ntɔ bwo nəcé Shíshim wí bí mílámúd yí í ntɔ wəŋg wúsə búúd ɔ shí ga mílámúd yí.

5 Buud ɔ mícúndá wá ibəmb ɔni búsa buud wá shí ga; gwé wá í sá ná bwé lásúg námə nji

nda buud ɔ shí ga, buud ɔ shí ga ka námə dɔ gwágulə bwo.

6 Ká, shé báá bí bwán ɔ Zembî. Muud mə mpú Zembî yé nyə e gwágulə shé. Muud cúgé yé má Zembî yé nyə agwágúláyé shé. Na wá sá má dɔ yag Shíshim óbúbálé, shé mpu námə shíshim íwushí yé.

Shé cɛɛlagá mpádúgá íshé

7 Yé búúd bām má búl cɛɛl wá, shé cɛɛlagá mpádúgá íshé, nəcé cɛɛlí í ngə zhu wá Zembî. Muud yêsh jí nə cɛɛlí yé jí məbyá má Zembî, a mpú námə Zembî.

8 Muud cúgé nə cɛɛlí yé nyə afwóyé mpu Zembî, nəcé fúlú má Zembî nyí ná a jí nə cɛɛlí.

9 Sâ í lwó cɛɛlí Zembî nyə á cɛɛl shé yí jí ná, nyə á nti Cúgá lú Mwán dé shí gaád shú ná shé ngóg nə cugə nyádí kwonud.

10 Cɛɛlí jəŋg cúgé ná shé wá a cɛɛl nyə; nyə wá a cɛɛl shé, a mú nti Mwán yé nda cúdú icweel shú *mísám míshé.

11 Yé búúd bām má búl cɛɛl wá, nda Zembî nyə á cɛɛl shé ntəni ná, í jii ná shé kág cɛɛla mpádúgá íshé.

12 Muud nyə abwélé dóg Zembî. Nji, shé má ká cɛɛla mpádúgá íshé, í mú nyín ná Zembî má ŋwa jiya shédí mílámúd, cɛɛlí jé í músə shé mílámúd mbií í jéla yí.

13 Shé má nada nə Zembî, Zembî nyə a má ŋwa jiya shédí mílámúd. Sâ í ngə sá ná shé mpúg ntó yí jí ná: nyə a má yə shé Shíshim yé.

14 Sə báá sá á shí dóg nə mísh mäsú ná Zembî nyə á nti Mwán yé zə cug búúd ɔ shí ga. Sə ngə bwiing ná jí mpu bə ntó búbálé.

15 Muud yêsh mə lás nə mpu yé ná Yésus jí *Mwân má Zembî yé má nada nə Zembî, Zembî má ŋwa jiya nyádí lámúd.

16 Shé báá má mpú cɛɛlí Zembî ngə cɛɛl shé yí, shé ngə námə *búgula gwo. Fúlú má Zembî nyí ná a jí nə cɛɛlí; muud yêsh má nada nə cug cɛɛlí yé má nada nə Zembî, Zembî nyə a má ŋwa jiya nyádí lámúd.

17 Sâ í lwó ná cɛɛlí má Zembî jisə shé mílámúd váál í jéla yí jí ná, shé mə shwu mányúul nə jwów lá sémbyé mílósú. Shé má

shwu mányúul nácé shé básə wa shí gaád námá nda Yésus nyə á bə ná.

¹⁸ Ceełí í ádé seenɣya nə ifwaas; fwámé ceełí í yidá də shínal ífwaas. Nácé ifwaas í lwó ná muud ɣə mpu ná nyə é bwəma nə intúgúlı. Ntó ji ná, muud mə sá ífwaas yé ceełí má Zembî í afwóyé bə nyə lámúd mbií í jéla yí.

¹⁹ Shé báá ɣə bə nə ceełí nácé Zembî nyə á fwo tééd ceeł shé.

²⁰ Nkí múúd má cí ná á ceeł Zembî, nji a ɣə mpii *mínyəɣhə yé, a ji nə ijóó. Nácé sá ɣə dúg omínyəɣhə bású nji sá cugé nə ɣkul dúg Zembî. Ntədəlé sá bású nə ɣkul ceeł Zembî sá nda ɣə ceeł omínyəɣhə bású yé?

²¹ Cɛɛ *Kříst nyə á yə sá ntág wá ga: muud mə ceeł Zembî yé, ceeług námá mínyəɣhə yé.

5

Búgá í ntə məbwəbúlán mə shí mishwun

¹ Muud yəsh mə mágúłá ná Yésus ji *Kříst yé má byél byélé á Zembî. Ná ndeé, muud yəsh mə ceeł mbyól yé nyə é ceeł námá mwán mbyól nyə ámə byá yé.

² Shé má də mpu ná shé ɣə ceeł bwán ó Zembî ja jí ná shé ɣə ceeł Zembî nyəmfwó shé ɣə baagulé məcɛɛ mé yí.

³ Haaw, ceełúłə Zembî wúsə ná shé má bə məcɛɛ mé. Məcɛɛ mé má cugé ntág sá cún.

⁴ Nácé muud yəsh mə byél byélé á Zembî yé ɣə ntə məbwəbúlán mə shí mishwun. Búgá sá ɣə *búgula Kříst wá ɣə sá ná sá ɣə ɣə ntə ntó.

⁵ Zó jí nə ɣkul ka ntə məbwəbúlán mə shí mishwun yé? Nji muud mə magulé ná Yésus ji *Mwân má Zembî yé.

Isá í lwó ná Yésus ji Mwân má Zembî yí

⁶ Yésus-Kříst wá nyə á zə nə məjúwó nə məcií. Nyə a shígé zə nji nə məjúwó, nyə á zə nə məjúwó nə məcií námá. Nkɛɣkɛ Shíshim ji wúshined ná jí ntó búbále. Nkɛɣkɛ Shíshim ɣə bwaagulé ntó nácé nyə wá obúbále.

⁷ Owúshined básə ółól*:

⁸ nə Shíshim, nə məjúwó, nə məcií; bəsh ółól bwá ɣə bwiɣg sá ɣgwúd.

4:20 2.9 **4:21** 4.11; Mat 22.34-40 **5:1** 1Pr 1.22-23 **5:3** 2.5; Mbá 30.11; Mat 11.30 **5:4** Yuá 16.33 **5:5** 4.4; Rom 8.37 **5:6** Yuá 16.13; 19.34 **5:7** Yuá 5.36-37 * **5:7** Míl micilyá mí ayág mí ɣə lás na ímpánzə íni dí ntúga: 7 Owúshined básə ółól jon dí: básə ná: nə Sónɣá, nə Ciyá, nə Nkɛɣkɛ Shíshim; bəsh ółól básə sá ɣgwúd. 8 Owúshined bwá njúl námá ółól wa shí: nə Shíshim, nə məjúwó, nə məcií; bəsh ółól básə cún. **5:10** Rom 8.16; Gal 4.6 **5:11** Yuá 3.16-18 **5:12** Yuá 3.36; 5.24 **5:13** Yuá 20.31 **5:14** Yuá 15.16 **5:16** Mat 12.31; Heb 6.4-6 **5:18** 3.6, 9-10 **Mbáwálú múúd:** Yuá 17.15; 2Te 3.3

⁹ Shé má də magulé bwaagulé ówúshined wá buud bwá də bwaagulé yí; yé má Zembî wá í búł bə, nácé Zembî ɣə bwaagulé lán má Mwán yé.

¹⁰ Muud mə búgúłá *Mwân má Zembî yé má də gwáduga Zembî ɣə bwaagulé nyə lámúd ná ntó ji búbále. Muud mə bə kú *búgula Zembî yé má ɣə Zembî ná mb-wiɣɣe ijóó, nácé a má bə kú magulé sá Zembî ɣə bwaagulé shú má Mwân yé yí.

¹¹ Bwaagulé wəɣɣ wí náá: «Zembî nyə a má yə shé cug á kandugə kandugə; cug jəɣɣ í ɣə zhu wá Mwán yé.

¹² Muud jí nə Mwân mə Zembî yé jí nə cug; muud cugé nə Mwân má Zembî yé cugé nə cug.»

Iciyá í áməzhúgúłá

¹³ Má cilə bí isá íni, bí mpúg ná bí mú nə cug á kandugə kandugə, bí buud ɣə *búgula jíná má *Mwân má Zembî wá.

¹⁴ Shé mú nə ɣkul mílámúd mísh má Zembî dí ná ja shé má gwáámə nyə sá yí, ɣwóómbúlú wəɣɣ í ká bə váál á jí yí, a gwágulé shé.

¹⁵ Nda shé má mpú ná á də gwágulé məjəgula míshé ná, shé má mpú námá ná shé é bí sá shé má gwáámə nyə yí.

¹⁶ Nkí muud mə dúg *mínyəɣhə yé ɣə sá *sám, sám wəɣɣú nda bə sám í də kə nə muud shwiy dí yí, a jəgúlag nə Zembî; Zembî nyə é yə mínyəɣhə yé wəɣɣú cug. Í é bə ntó nji shú mísám mí ádé kə nə buud shwiy dí myá. Nácé wúl sám í də kə nə muud shwiyud, mə aɣgə nə cí ná muud jəgúlag nə Zembî ja jí sám wəɣɣ yí.

¹⁷ Misółúgú myá lílɣɣí myəsh mísə mísám, nji míl mísám mísə, myəɣ mí ádé kə nə muud shwiyud myá.

¹⁸ Shé má mpú ná muud yəsh mə byél byélé á Zembî yé nyə ádé ɣə kə shwóg nə sálə mísám, nji Mwân má Zembî má də kyem mbií múúd wəɣɣú, Mbáwálú múúd kú ná nə ɣkul mə sá nyə sá.

¹⁹ Shé má mpú ná shé bân bí buud ó Zembî, shí mishwun nyêsh nyâñ í njúl mpâl mæ Mbáwúlú múúdud.

²⁰ Shé má mpú ná Mwân má Zembî nyæ a shí zæ, zæ wá shé fug mílamúd ná shé mpúg Fwámé Zembî, shé mæ nada leedyá næ Fwámé Zembî. Mwân yé Yésus-Kríst wó má sá ná shé bég buud ɔ Fwámé Zembî. Nyæ, Yésus-Kríst ji Fwámé Zembî, a ji cug á kandugæ kandugæ.

²¹ Yé bwán bâm, bi ó dæ bey ózembî wâ yadúg!

Kálaad ábêê Yuánes nyó á cilə yé Isâ í dúgyá nə Yuánes ábêê yí

Muud nyə á cilə kálaad éga yé ngə jôw nyəmfwó nə «Acúmbá muud». Nji, wó ká mpu gwág nda á ngə lás ná, wo bwey mpu ná nyə á jəla nə bæ wúl lúlúú ná a jee bæ nə dúl bímbí lú íjwúga. A ngə cilə Cwámba múdá Zembí nyə á féesh yé, bənôh bwán bé, ntó ji ná Dɔ mə Yésus nə buud wâ cínəng.

Kálaad éga ji nda Yuánes nyə a kwás isâ nyə á fwo ci kálaad ashúshwóógú dí yí, a wólə byo mbwoomb: á nyíngə báásulə bwo cɛ lú cɛlí (4-6), nyíngə báásulə ná bwə ó káálúgə nə buud ɔ máshügə (7-11) bwə ngə ci ná Yésus nyə a shígé bæ nə nyúul muud wá. Sâ Yuánes mə kwádúlə wa yí jí ná a lwó váál ókrísten bwə cúgəg nə buud ɔ máshügə bəəng yí: á ci ímpánzə 10 nə 11 dí ná: «Bwə nda də jɛend váál búúd dəəng, bwə á bá nyíngula bów-bôw mísóólúgú myáñúđ». A mú ka shínal kálaad nə məkəl ná a bá kə wu bwədí, a ka námə ngə bəda bwo (12-13).

Yuánes ngə námə bándulə muud yêsh mə lɔ kálaad éga ná a nádag nə fwámé búgə jé, námə nda nyə á fwo bándulə kálaad ashúshwóógú dí ná.

Məbádá

¹ Mə, Acúmbá muud, mə wə mə cílə wo Cwámba múdá* Zembí nyə á féesh yé, binóh bwán bwô. Mə ngə cɛel bí fwámé cɛel. Məmfwó ntəg námə dí ngə cɛel bí, bóól búúd bēsh bwə á mə mpu óbábálé wá bwə ngə námə cɛel bí.

² Sá ngə cɛel bí ntó nəcé óbábálé bwə á mə ngə jiya shédí ícugud, bwə bá námə ji shédí ícug dí kandugə á kandugə.

³ Zembí Sónəgú bá Mwân yé Yésus-Kríst bwə bá sá shé mpaam, bwə gwág shé cey lámúđ, bwə sá námə ná shé cúgəg ná shee.

1:1 3Yn 1 * **1:1 Cwámba múdá:** Bwə ngə ci na ná í cúgə nkúmba múúd; jísə dúl váál jówálə Dɔ lú óbúgula. Wo ji nə nkul dɛg Iza 54, bwə ngə lás nə Siyôn cínəngú nda ngwól múdá. **1:4** 3Yn 3 **1:5** Yuá 13.34; 1Yn 4.11 **1:6** Yuá 14.15; 1Yn 2.5; 5.3 **1:7** 1Yn 2.18 **1:9** 1Yn 2.23 **1:10** Rom 16.17 **1:12** 3Yn 13-14 † **1:12 tíndi:** Í á də bæ wúl mbii májúwó nda májúwó mə lwaaw; bwə á də juwo kwas májúwó məəngúđ ka də cilə nə ndí.

Bwə bá ngə sá ntó námə nda shé é ngə mpu óbábálé shé ngə ciila ná.

Cúlagá, bí ngə cugə óbábáléd

⁴ Mə a jág bul bæ nə məshusug nə gwágúlə ná bóól bwán bwô bwə ngə cugə mbii óbábálé bwə ngə jii yí, ngə bɛ cɛɛ Dâ nyə á yə sá yí.

⁵ Ná ndéé, Amuda, cɛɛ mə zó cilə wo ga í cúgə gúl sâ ágúgwáan ná wo abwélé gwág. Dúsə cɛɛ shé bí nə ndí té wúlə ja shé á tééd ná shé mə bɛ *Kríst yí. Cɛɛ dəəng dúsə ná shé cílag shémé nə shémé.

⁶ Bálə nə cɛelí wúsə ná muud bɛ máccɛ mə Zembí. Cɛɛ bí á jág té wúlə ja bí á tééd ná bí mə bɛ Kríst yí, dwə wó cí, ná bí cílag, dwə wó bí mə jálá nə bɛ yí.

⁷ Mə ci ntó nəcé ncúlyá buud ɔ máshügə bwə mú shí mishwun, bwə ángé nə magulə ná Yésus-Kríst nyə á zhu wə Zembí zə ngə nyúul muud. Muud yêsh mə sá ntó yé, muud məshügə wə éne, a ngə lúmbulí nə Kríst.

⁸ Bí ó bey. Í ajíyé ná bí bág shúb sâ sá á ngə sɔ nə iséy bísú yí, í yidá jii ná bí bág lág myəna myêsh myá cínəng.

⁹ Muud yêsh mə bá kú bɛ nji njígúlá mə Kríst, a yidá ntəəng yé, a cugə nə Zembí. Nyəəng mə bɛ nji njígúlá wəəng yé, nywáá ji nə Sónəgú bá bēsh Mwân.

¹⁰ Ná ndéé, nkí ngwól múúd mə zó nūh bídí a kú ngə jíngulí njígúlá wəəngú, bí nda lág nyə bídí njów, bí nda jɛend nyə.

¹¹ Nəcé muud mə jéend mbii múúd wəəng yé mə nyíngula bów-bôw mísóólúgú myéd.

¹² Mə ji nə zhwoz zhwoz isâ mə jááw bí, nji mə shígé cɛel cilə bí byo fábúđ nə tíndi†. Mə ji yidá bæ nə búgə ná mə e bá zə nūh zə lésa nə bí, bí njúl mə njúl, shú ná shé bág bæ nə məshusug músə kú nə zhúgə má.

¹³ Bwán ó *mínyəngú shilə woó Zembí nyə á féesh yé bwə ngə bəda wo.

Kálaad aléel Yuánes nyó á cilə yé Isâ í dúgyá nə Yuánes aléel yí

Acúmbá muud námá wá nyə á cilə kálaad éga. Nyə á cilə ngwól shwá yé Gáyus. Sá ábulé mpu múúd wəəng jé cug, nji ná nyə á bə dúl Də mə Yésus í á ngə bə nə icwucwu yíid. Nji, tɛem bə ntó nywáá nyə a shígé bə áməkuu-mə-sómbû, nyə á ngə námá bɛ nji obúbálé (1-8). Kuú njəənd yé í á shígé bə nda Diyotrêf (9-11). Diyotrêf nyɛ nyə á bə, a njúl ajaláci á Də, a ngə yida ntáma Acúmbá muud jíná, a kú ntəg ngə magulə ná á baagulə ójón ó ázembî.

Muud nyə á cilə kálaad yé ngə námá ci ná muud bwá á dɛ jəw nûŋ ná Dəmitrî yé (11-12), nyə á bə námá fwámé krîsten. A mú ka kə shínal kálaad ná məbáda ngələ báda oshwá (13-15).

Ja wó lɔ́ kálaad éga yí, wo é dúg ná wó ká dɛ baagulə ójón, wo dɛ lág ókrîsten íí, í é bə wo yuug ná wo mpú cɛlí ókrîsten, wo mpu obúbálé, wo cugé ntəg áməkuu-mə-sómbû.

Gáyus

¹ Yé álám waamá Gáyus má ngə cɛl fwámé cɛl yé, mə Acúmbá muud wé má cílé wo kálaad éga.

² Wey e, mə ngə jəgula nə Zembî ná wo búgubanugí ikómb byêsh, wo bág mpwogé námá nda *shíshim wô í ngə buguban ná.

³ Má ci ntó nəcé mə a jág bul bə nə məshusug ja bóólúgá ómínyəŋá óshé bwá á wós wa yí. Bwá á ngə bwiing ná wo ngə mpu bɛ obúbálé, kuú njəənd wô wí námá nji obúbáléd.

⁴ Má dɛ jág bul bə nə məshusug ja má gwág ná bwán bəm kuú njəənd wəŋ wí nji obúbáléd yí.

⁵ Wey, wo ngə nkêny mbag ómínyəŋá óshé, bwá njúl ntəg ójón; wo ngə sá jə sóólúgá í ngə mpíya nə búgá gwô.

⁶ Bóólúgá bəəng bwá á zə bwiing wa sádí *Də dí ná wo jì bul bə nə cɛlí. Má jii ná wo yág bwo sá í é kwíind bwo njəənd wəŋ dí yí, wo ə sá mbií í jálá nə Zembî yí, ntó í é bə jə sâ.

⁷ Mpug ná bwá ngə kə njəənd ni dí ná bwá kə ngə bwiing jəjə lán mə *Krîst. Ja bwá ngə ntəg kə ni, bwá áshígé jii ná ikúl ishús í yág bwo tə kwíindyá.

⁸ Í jii ná sá dúg jéég váál búúd ni bədɛd. Sá mə ká sá ntó, sá mə wá məbwá ísɛy bwá ngə sɛy shú obúbálé yíid.

Diyotrêf

⁹ Mə á cilə Də dán kúkáláádú; nji, Diyotrêf nywáá muud mə cɛl ná nyə wé dúg ci yé, nyə anɣé nə magulə sá bísú íciyá.

¹⁰ Sâ jəəng wé í bá sá ná, nkí mə zə nûŋ, mə zə lwó bów-bəw mísóólúgá myêsh á ngə sá myá. A ngə jág bul lweegushi sá jínə. Ná ndɛé, nyə ashúgé bímbí dəəngú, a ngə ban ná nyə alágé bwáəng mə ngə nti ná bwá zág bwiing jəjə lán wá. A ngə bə, nyəməfwó ngə ban bwo ntáni, a ngə nyingə ntəgulə bəəng bwá ngə cɛl lág bwo wá ná bwá kú lág bwo, a ngə yíl bwo Də dí.

¹¹ Wey, wo kú dɛ yagula búúd bwá dɛ sá məbəw wa, dɛgú yagula bəəng bwá dɛ sá mánywa wá. Muud yêsh mə dɛ sá mánywa yé, jì yé mə Zembî; nyəəng mə dɛ sá məbəw yé nyə afwóyé mpu Zembî.

Dəmitrî

¹² Buud bəsh bwá ngə ci ná Dəmitrî ngə kyey jə kuú njəənd, obúbálé bwá ngə nyín nyádí cug dí wá bwá ngə námá bwaagulə ntó. Tə sámfwó sá ngə námá ci ntó, wo mpú ntəg ná sá mə dɛ lás nji búbalé.

¹³ Mə jì nə zhwo isâ má cílé wo; nji mə acéélé cilə wo fábúd nə tíndí*.

¹⁴ Mə jì yidá bə nə búgá ná shwá wál bá zə dúgya, shwá ka lésha, wo njúl mə njúl.

¹⁵ Zembî kə sá ná wo bág ná shɛɛ! Oshwá bwó bwé ngə báda wo. Wo ə bádá námá mə oshwá bəm, ngə báda bwo ngwúd ngwûd.

Kálaad Yûdә nyó á cilә yé Isâ í dúgyá nә kálaad mә Yûdә yí

Ja wó lọ kálaad éga yí wo é dúg ná mátéédúléd ná muud nyә á cilә yé nyәмéfwó ngә jaaw jínә dé ná nyә wә «Yûdә, lwaá mә Yésus-Kríst, mínyәnә má Zhâk» (Mat 13.55).

Kálaad mә Yûdә nyә anğә nә dúgya nә nğkúmba Dọ, a ngә dúgya nә okrísten bësh. Kéel dé í ngә námә bul bә nda dé Pyêr nyә á cilә kálaad yé ábәé dí yí (na ji, wo bul dúg 2Pr 2): okálaad obá bәng bësh bwә á ngә lumbәli nә buud bwә á ngә kyey nә wagawo wagawo mínjígulá wá, bwәмéfwó bwә ngә cugә cug misám.

Yûdә nyә a téed kálaad yé nә isâ bwә dә námә ci mátéédulé má kálaad dí yí (1-2), ná ndeé, a mú ka zә lumbәli nә mimbәwálú mí búúd myәngү nә nğkulú, buud sә ngә ci ná bwә á ngә kyey nә nyaan-nyaan mínjígulá zә nyíngal Dọ mә Yésus dí wá, a lwó mábәw bësh bwә bá bwәma nә ndí má (3-16). Ná ndeé, Yûdә mú ci nә okrísten báá ná bwә yímüg mәnyúúl búgád (17-23), ngә kә shwóg ngә bә mínjígulá bwә á bwey nwa myá. A mú ka kә shínal kálaad nә yәlә Zembî gúmә, «Zembî ngwûd nә ngwûd ngә cug shé nәcé Cwámба íshé Yésus-Kríst yé» (24-25).

Kálaad éga ngә lwó ná ijọ́ bí nә mәma mәma nğkúl, a ka námә lwó ná mәma mәma kwíindyá nә bwágә lúú í ngә zhu okrísten wә Zembî nә wә Yésus-Kríst íí, zhí á Nkẹ́nğ Shíshim (20-21).

Mabádá

¹ Mә Yûdә lwaá mә Yésus-Kríst, mә mínyәnә má Zhâk, mә wә má cílә kálaad éga. Má cilә bí buud Zembî Sóónğү mә céel wá, buud nyә á jәw wá, á ngә baagulә kә wóós ja Yésus-Kríst mә bá zә yí.

² Zembî búlug ngә gwág bí cey lámád, a búlug sá ná milâm mí bәg bí ná shәә, a búlug cәel bí.

Oyíguli ó máshügá búsa

1:1 Mat 13.55; Mak 6.3 **1:2** 2Pr 1.2 **1:3** 1Tm 1.18 **1:4** 2Pr 2.1-22 **1:4** Gal 5.13; 2Pr 2.1 **1:5** MmN 12.51; 1Ih 14.29-30; 1Kr 10.5; 2Pr 1.12-13 **1:6** 1Pr 3.19-20; 2Pr 2.4 **1:7** Mәt 19.1-24; 2Pr 2.6 **1:8** 2Pr 2.10 **1:9** Mbá 34.6; Zak 3.2; 2Pr 2.11 **Míshiyél:** Mbá 12.7 **1:10** 2Pr 2.12

³ Yé óshwә bәm má búl cәel wá, í á ngә ná bul bә mә yéesh ná mә cílәg bí isâ í dúgyá nә cug Zembî má yә shé bësh yí. Mә má ka kwey ná jísә mә yímbulí ná mә cílәg bí, wá bí nğkul mәnyúúlád. Zembî nyә á yә míféeshá mí búúd myé búgә ja ngwûd á kandugә. Ságә lumbәli shú kaambulәlә nә búgә jәngә.

⁴ Mpugá ná bóól búúd bí kú bish Zembî wá bwә á má zә nyí bídí gwoonğ dí nyima. Buud bәngү bwә má yid mpaam má Zembî wúsú, í yida bә nda nywә wә í ngә ye bwo nğkul ná bwә ságә ásíy-sîy; bwә ngә shwána Mása nә Cwámба wúsú Yésus-Kríst. Bweyülә búúd bәngү intügulí byán í á bwey bә cilyá.

⁵ Tәem bә ná bí má bwey mpu isâ íga byêsh ná sәn sәn, má cәel báásulә bí ná Cwámба nyә á yíl kúl búúd jә mәnyámád Igípten nji, nyә á zә jaңgulә bәngү bwә áshígә shwu mәnyúúl nә nyә wá.

⁶ *Wәéngәles bwә áshígә baagulә cé ján wá, bwә á yida mpәngulә jiya ján wá, Cwámба nyә a wá bwo míkwoolú myâ kandugә kandugә dí, yídügúd ngәlә bwánd mәma jwәw Zembî mә bá zә cígal mílású yí.

⁷ Ntó námә, buud ọ́ Sódom nә Gomor nә minğwәla bәnәnә bwә á bә mәlaad wá, bwә á wusә mәnyúúl ásíy-sîy dí nda wәéngәles bәngү, bwә ná bwә kә nә jaңga ná ndeé kә jaңga míshwun mí cügә mbií ngwûd nә myán myá. Nda bwә á sá ntó ná, bwә ngә yóola nә intügulí yá kuda á kandugә kandugә: mәma yuug wәni.

⁸ Ná ndeé, buud bwә á má zә nyí bídí gwoonğ dí nyima óni, bwә ngә námә sá isâ mbií ngwúdә wәngү. Bwә ngә yád mәnyúúl máng nda buud bwә ngә cugә cug í dә bә mántamád wá, bwә ngә ban jiya ícwámба má Zembî, ngә lás nә wәéngәles wá mílwanә *bwaasulә mpu.

⁹ Í njúl ná Míshiyél, kúkumá wәéngәles nyә a shígә sá ntó. Ja bá Njwü mәjamb bwә á sәnәsa mәkәl shú mbimbә má Moyíz yí, nyә a shígә bwele lás nә Njwü mәjamb bwaasulә mpu. Nyә á yida ci nә nyә ná: «Zembî nğkáándüg nә wo.»

¹⁰ Nji, bәnә bí ná, sá bwә ampúyә yí, bwә lás nә gwo bwaasulә mpu; bwә ngә cugә nda

ocúdu, ða sá isâ nda bwé cùgé nà milâm; Zembî mæ bá jaŋgulæ bwo.

¹¹ Mæntágula nà bwo, næcé bwé ηgæ bɛ kuú njɔɔnd mæ Káan; bwé mæ wá mányúúl ócícéndé dí nà bwé sɔ *mwaanê nda Balaam bwé mæ yə shwiy næcé bwé mæ sá míngáádá nda Korê.

¹² Σεηγιάλæ bínónη mæ sééηgyá ídína dí yí í yidá bæ bí bæɔgú; bwé sá ηgúlúgú ðæg kú gwág shwôn, bwé yáág nji nà bwáméfwó. Búsæ nda miŋkúdu mí ða báñdwo ntó nà ndéé ηkwɔ mú zə caam myo mpú kú nywɔ myá. Búsæ nda ilí í mæ bæ kú wúmæ wæla lə mpúmé dí, í mæ mun nà ndéé í mæ shwáás yí.

¹³ Námæ nda ikwɔ í mæn í ða wusə vúl nà isâ í mæbwam mimbií mimbii ncindyé dí nà, ntó námæ wə bwé ða wéeshəli mísóólúgú mí shwôn myánη mísh mæ búúdu dí yé. Bwé nyiηgə námæ bæ nda wəacén-cénî wâ jəη bwé mæ wú lwəη wánηúdu ηgə ntânη ntó wá; Zembî mæ kwambələ bwo jáη jiyá kúl yídúgú á nà kulúdu jí kandugə á kandugə yí.

¹⁴ Inɔɔg muud á kala búúdu zəŋgbá mpúsə mæ Adam, nyə a cúndə cúndé wánη nà: «Cwámba ηgə zə nà wéəηgəles bé, búsæ bímbí múúdu cùgé nà ηkul lɔ yí.

¹⁵ A zə sámb búúdu bēsh milésú, zə bwaagələ búúdu bí kú bísh Zembî wá bów-bôw mísóólúgú myánη myá kú bísh Zembî, nà iciyá í mpyónη byēsh ósól ɔ *mísəm bæηgə bwé á lás nà nyə yí.»

¹⁶ Haaw! Buud bí kú bísh Zembî wá búsæ nji nà shúsúlú shúsúlú, nji bwé wə ða təðwa nà mælal mæ cug; kuú njɔɔnd wánη í ηgə bɛ nji bów-bôw íyéesh byánη; bwé ða lás mæma míkaand, bwé faag múúdu nji nyɔɔηg bí nà ηkul ηwa mfíí nyédí yé.

Mæcwûη shú óbúgula

¹⁷ Bi bân oshwə bâm mæ búl cæel wá, tédúgágá isâ *búúdu ɔ lwámá ó Cwámba wúsú Yésus-Kríst bwé á jaaw yág yí.

¹⁸ Ngaá nà bwé á ci nà bí nà, «Ja í bá zə bæ nà cug á shí ga í wál zə shîn yí, buud ɔ cóógú bwé bá bæ, kuú njɔɔnd wánη í bá ηgə bɛ nji íyéesh byánη yâ kú bísh Zembî.»

¹⁹ Bwé wə óni; bwé ηgə sá nà buud bwé ηgəg nà béégya, bwé ηgə cugə nji nda isâ í shí

í ηgə kə bwo mílúúdu nà, bwé cùgé nà Shíshim mæ Zembî.

²⁰ Bi bân oshwə bâm mæ búl cæel wá, wágá ηkul nyín nyēsh nà bí ðág ða cwínya, bóól cwíny bóól shú nà cug jín jēsh í bág nji isâ bí á *búgula yíid. Ðagá sá mójəgula bí ηgə bɛ kwíindyá Nkəŋkə Shíshim mæ kwíind bí yí.

²¹ Cwámba íshé Yésus-Kríst mæ bá zə lwó nà a gwág shé cey lámúdu, a bá zə yə shé cug á kandugə kandugə. Té bí é ηgə bwánd wæla ðəηg yí, ηgəgá nà cugə bí ηgə mpu nà Zembî ηgə cæel bí.

²² Gwágúgá buud bwé ηgə nà zhízhigə wá ηkúŋkwónúlə.

²³ Bəηgə bwé mú ηgə kə kuda dí wá, dáágúsəgá yíl bwo, bwé fáámug. Bi ɔ gwág bóólúgú ηkúŋkwónúlə. Nji bí ó bey, mpiigá isâ bwé ηgə sá yí, bí mpii tɔɔ káándə bwé ámə sá mæbôw nà ndí yí.

Zembî ηwág gúmá

²⁴ Nà ndéé, Zembî jí nà ηkul sá nà bí bəg kú bwíim bæɔgú, bí ka bá kə tōw nà məshusəg nyédí mílwanád, bí njúl kú nà sá á jumúg yé,

²⁵ nyə Zembî ηgwúdu nà ηgwúdu ηgə cug shé næcé Cwámba íshé Yésus-Kríst yé, a ηwág gúmá, nà icwámba, nà ηkul, nà ijwúga, tééd mátéédúléd, zə wóós múús, kə kumə kandugə á kandugə! Amen.

Kálaad Mbúgúlú mó Yuánes Isâ í dúgyá nə Kálaad Mbúgúlú yí

Yuánes wə nyə cilə kálaad Mbúgúlú. A ngə bágulə isâ Yésus nyə á lwó nyə yí.

Okristen bwə á ngə bwəma nə cúwáí nəcə Yésus-Kríst. Kálaad Mbúgúlú ji ka bə shú ná a wá bwo ŋkul, bwə kág shwóg búgula Yésus, bwííng lúú nji nyádí.

Sə bí nə ŋkul ci ná məma mánkəw mäsə kálaad éga dí ntága:

- (1) Okálaad zəngbá shú mádɔ zəngbá mǎ Azí Minôr, faan dúsə nə shí bwə ngə jôw mwôw mǎga dí ná Turki yí (1.4–3.22).
- (2) Yuánes mǎ ŋkâŋ kə gwôw, a mǎ kə dág zhwog isâ (4.1–20.10):
 - (a) kında á jəŋ í ngə yə Zembî gúmá (milúu 4 nə 5);
 - (b) kálaad á mífeedyá zəngbá (6.1–8.1);
 - (c) micwôŋ zəngbá (8.2–11.19);
 - (d) ŋkəəndú bəŋŋə ibiin ibá (12.1–13.18);
 - (e) Mwâ Ncwəmbɛ nə buud 144 000 bwə á wú míkwmád wá;
 - (f) wəŋgəles jaaw nda cigulé mílású í bá bə nə (14.1–20);
 - (g) ibálá zəngbá yǎ mpimbə mǎ Zembî (15.1–16.21);
 - (h) Babilən mǎ bá bwíl, nə biin, nə muud micúndá á ibəmb nə Sátan bwə jɛ (17.1–20.10).
- (3) Milúu 21 nə 22 mí ngə cúndə ná Zembî ngə kwəməsa ná á bá té isâ ncuncúmbə.

Kálaad mǎ kə shîn nə jəjə ŋkaagə Múúd nyə a gwúm yé ngə kaag yí, náəə: «Haaw, mǎ wál bá nyiŋgə zə» (22.21).

Matéédulé

¹ Kálaad éga jisə mbúgúlú Yésus-Kríst ngə bágulə isâ Zembî nyə a cwîny nyə ná a lwóg ósól ə mäsáal bé yí. Jísə isâ í mú kúnə-kúnə ná í zə sîy yí. *Kríst nyə á ka kənd *əŋgəles yé ná a kág lwó sóol mäsáal yé Yuánes isâ byəŋgə.

1:1 4.1; 22.6 **1:2** 6.9 **1:3** 14.13 **1:4** 4.5 **1:5** 2.26; 7.14; 19.15; Kol 1.18; Heb 9.14; 1Yn 1.7 **1:6** 5.10; 20.4; 6; 22.5; MmN 19.6; 1Pr 2.9 **1:7** 1.13; Dan 7.13; Mat 24.30; Yuá 19.34, 37; 1Te 4.17 **1:8** 1.4, 8; 2.8; 4.8; 11.17; 16.5; 21.6; 22.13; MmN 3.14; Iza 44.6 * **1:8 Alúfa nə Oméga:** Bísə, nə kaŋgá áshúshwóógú nə áməzhúgúlá yǎ kál lú garêk. Ntə mǎ kə ná «matéédulé nə məshíné». **1:9** 22.8 **1:10** 17.3 † **1:10** Na ji jwów lú shwénde, jwów okristen bwə du yə Cwámbe gúmá yí. **1:11** 4.5

² Yuánes nyə á ka bwaagulə ná isâ byêsh nyə á dúg yí, bísə isâ Zembî nyə á nti Yésus zə lwó nyə yí.

³ Muud ngə lɔ íciyá kálaad éga ngə cúndə yé, nywáá mǎ jəla, tɛɛm bə bəŋŋə bwə ngə gwágulə isâ bísə cilyá cínəŋg yí, bwə ngə baagulə byo wá, bwə mǎ námə jəla, nəcə isâ byəŋŋə í wál zə sîy.

Məbádá

⁴ Mə, Yuánes wə mǎ cíl mádɔ mǎ Zembî zəngbá mäsə Azí mǎ.

Zembî nyə á bə yé, á jisə yé, á ngə zə yé, bəŋŋə mishíshim zəngbá mí tál nyə mp-wóombú caŋgád myá bwə ó sá bí mpaam, bwə ó sá námə ná bi cúgəg ná shɛɛ.

⁵ Yésus-Kríst muud jisə wúshinɛd abúgúlág yé kə sá námə bí mpaam, a sá ná bi cúgəg ná shɛɛ. Nyə wə jisə muud ashúshwóógú bwelélə gwúm, a njúl Cí í jwú nə micí myá shí ga myêsh yé.

Nyə muud mǎ céel shé yé, muud nyə á yə kwolós dí wéeshali məcíí mé shú ná a cug shé nə *misəm yé,

⁶ nyə a sá ná shé bág buud ó faan dé, ofada ó Sóŋgú yé Zembî, nyə Yésus ŋwág gúmá nə ŋkul, kandugə á kandugə. Amen.

⁷ Dugá, a ngə zə míŋkúdád, muud yêsh mǎ bá dúg nyə, tɛɛm bə bəŋŋə bwə á cúwal nyə nyúúl wá. Ikúl í búúd byêsh í bá ngə təduwa shú déd. Haaw, í bá bə ntó, Amen.

⁸ Zembî Cwámbe ngə ci ná: «Mə ji Alúfa, mǎ Oméga*, mǎ jisə, mǎ á bwey du bə, mǎ ngə námə zə, mǎ ji áŋkul nyêsh.»

Yuánes nyə a dúg ntamə á mísh ná bagə

⁹ Mə *mínyəŋə wán Yuánes, mǎ muud shé ngə bwəma nə məntágula məmpwúd, shé tál cé ící ŋgwúd, shé nə zény ŋgwúd kálə shwóg nə Yésus yé, bwə á kənd mǎ míkwmám dí ŋkwamə bwə jów ná Patmos yí. Í á bə nəcə Mílású mí Zembî, nə mǎ wálə cug jám ná mǎ ngə bwiiŋg lán mǎ Yésus.

¹⁰ Í á ka zə bə, jwów mǎ Cwámbe†, Ŋkəŋkə Shíshim nyə á zə sá mǎ nda mǎ ngə cugə nji

*shíshim dî; mə mú gwág dúl kál mádí mpásə kwon, í ngə lás gwôw-gwôw nda cwôw.

¹¹ Kál dɔɔŋg í á ngə ci ná: «Cilág sá jêsh wó ngə dúg yí kálaad dî, wo kándug mádɔ zangbá mógäd: ná *Dɔ á Ifêz, nə dɔɔŋg á Simirnə, nə á Pergâm, nə á Tiyatîr, nə á Sardes, nə á Filadelfi nə á Ləwdisê.»

¹² Mə á ka yid nə mə dúg múúd nyə á ngə lás nə mə yé. Ja mə má yid ntáni yí, mə mú dúg ícé í lámba zangbá í njúl síyá nə or.

¹³ Mə mú dúg ngwól múúd tál na mpádúgá ícé í lámba, a ngə bɛɣla nə Mwân mə Múúd. Nyə á bə a mə bwáád jud ngə wɔɔla kə wóós mánçíndúgúd, nə fwáŋgə or fífú nyə kugud.

¹⁴ Lúu yé nə shilú jé í á bə ŋkí jág fumə, cɔ máfumə mə fám. Mísh mé mə á ngə lwenya nda miŋgwiile.

¹⁵ Məkuú mé mə á ngə faan nda ŋkwánz bwə mə gwíŋg kuda dí nə ndeé í mú tífí yí, kál dé í á ngə shwag nda ikwɔ́ í mánj í də shwag ná.

¹⁶ Nyə á bə a mbíd wəacén-cénî zangbá nyádi mbwə mənçwúmád, kafwele í á ngə cúwo nyə mpu dí, í njúl njəwá ikóómb íbá, mpwoombú nyé í á bə nda jwôw ja í má mpu cwíil yí.

¹⁷ Nji mə á dúg nyə yí, mə á búla nyádi shí məkuú, mə mú kân nda mbimbə. A mú bəd mə mbwə mənçwúm yé nyúúlúd, nyə nə mə ná: kú bɛɛg fúnda,

¹⁸ mə ji mətéédúlé nə məshíné, mə ji nyɔɔŋg á kuwô. Mə á yə, ká dugí, mə ji kuwó, mə é ji kuwó kandugə á kandugə. Mə mbid shwiy nə ban mínjîm mádí jwónz lá mbwəd.

¹⁹ Cilág sá jêsh wó má dúg yí, nə sá í ngə sîy yí, nə byɔɔŋg í é zə bə yí.

²⁰ Mə zə féég wo *ndímba wəacén-cénî zangbá wó ngə dúg wa mádí mbwə mənçwúm dí óga, nə ndímba ícé í lámba zangbá bísə síyá nə or yí: wəacén-cénî zangbá óni búsə *wəéŋgales wá mədɔ zangbá, ícé í lámba zangbá í njúl mədɔ zangbá.

2

Kálaad á Dɔ á Ifêz

1:12 Zak 4.2 **1:13** Dan 7.13; 10.5 **1:14** Dan 7.9; 10.6 **1:15** 14.2 **1:16** zangbá: 4.5 **kafwele:** 2.12; 9.15; Heb 4.12 **1:17** 1.8; Dan 8.17-18 **1:18** Rom 14.9; 1Kr 15.3-4, 25-26 **2:1** 1.16, 20; Ifz 1.1 **2:2** 2Kr 11.13; 1Yn 4.1 **2:5** 2.16, 22; 3.3, 19 **2:7** 22.2, 14, 19; Mat 2.8-9; 3.22; Eze 28.13; 31.8; Mat 13.9, 43 **2:8** 1.8, 18 **2:9** 2Kr 6.10; Zhk 2.5 **Sátan:** 3.9; 2Kr 11.14-15 **2:10** Mat 10.28; 1Kr 9.24-25

¹ Cilág *éŋgales á *Dɔ dúsə Ifêz yé ná: muud mbíd wəacén-cénî zangbá nyádi mbwə mənçwúm dí yé, á ngə kyey mpádúgá ícé í lámba zangbá bísə síyá nə or yé, ngə ci ná:

² «Mə mpú mísóólúgú myô, mə mpú bímbí wó ngə wáduga nə iséy yí, mə mpú zény wó jí nə ndí nə wó cɛel ngə kə shwóg yí; mə mpú nə wo áde magulə nə binónj mimbəwúlú mí búud ngəg nə cugə. Mə mpú ná wo á bigas buud bwə də ci ná búsə *buud ó mílwámá bəm məe nda mpu bwo wá, wo á bigas bwo ná ndeé wo mú kwey ná bwə ngə shiig.

³ Wo jí nə zény ná wo kə shwóg, wo a má dúg micúnj shú dām dí ná dúg dúg, nji wo anjê nə kə mpás.

⁴ Nji mə ngə ná jum wo nə sá ngwú, jí ná wo anyíŋgə ná cɛel mə nda wó á fwo də cɛel mə ná.

⁵ Tádúgág kúl wó ngə zhu nə mbɔɔgú yí, céndúg tádúgá, wo nyíŋgəg tééd mísóólúgú myô mí ashúshwóógə. Nkí ntó dí, mə zə núnj, zə yíl cé lámba gwô kúl í də tôw yí.

⁶ Í njúl ná mə ngə gwág wo nywa nəcé wó mpii mísóólúgú mí búud bwə ngə bɛ Níkwalá wá, námə nda mə mpii mísóólúgú myɔɔŋg ná.

⁷ Muud jí nə məlwə mə gwág yé, kə mpú gwág ísə Nkɛŋkɛ Shíshim ngə jaaw mədɔ mə Zembî yí. Muud mə bá ntɔ́ yé, mə bá yə nyə ŋkul ná a dág bumá líí á cug í tál *Paradis má Zembî dí yí.»

Kálaad á Dɔ á Simirnə

⁸ Cilág *éŋgales á *Dɔ dúsə Simirnə yé ná: muud jisə mətéédúlé nə məshíné yé, nyə á yə nə ndeé a nyíŋgə gwúm yé, ngə ci ná:

⁹ «Mə mpú bímbí wó ngə bwəma nə micúnj yí, mə mpú nə wo ngə cugə məbúwa dí, í njúl nə wo jí nə kúm. Mə mpú bímbí bɔɔŋg bwə ngə shiig ná búsə *Oyúden wá bwə ngə ntáma wo jínə yí. Bwə cúgə fwámé Oyúden, búsə buud wá Dɔ mə *Sátan.

¹⁰ Wo zə bá jug, nji sá jɔɔŋg í ajéláyé nə sá wo ifwaas. Dugí, Njwú məjamb mə bá zə sá ná bóól búúd bín bwə kəg mímbwugud; sá jɔɔŋg í bá bə bí məkugulə shú ná sá bí búsə

yí í mpúyág. Bi é jug tâη mwêw wûm. Wo ɔ baagulə kuú njəond wô kə wóos jwów lú shwiŷ, mə ka bá bwééd wo cug nda *tûm gúmá.

11 Muud jí nə məlwê mə gwág yé, ké mpú gwág ísâ Nkɛ̀ɛ̀kɛ̀ Shíshim ηgə jaaw mədɔ mə Zembî yí. Shwiŷ ábée í ábúle ná bii múúd mə bá ntɔ yé.»

Kálaad á Dɔ́ á Pərgâm

12 Cilág *əngəles á *Dɔ́ dúsə Pərgâm yé ná, muud jísə nə kafwele njəwá íkóómb íbá yé mə ci ná:

13 «Mə mpú kúl wó njúl yí, *caanğə mə *Sátan jí nûη. Mə mpú ná tɛem bə ntó, wo mə nada nə jínə dâm. Mə mpú ná tɔɔ ja bwə á gwú wúshinəd waamə abúgúlág Antipas nûη bídí kúl Sátan njúl yí, wo a shígé kíŷya búgə wó ηgə *búgula mə yí.

14 Nji mə ηgə ná jum wo nə bábaalé ísâ: wo ji nə bóólúgá búud na bwə ηgə bɛ minjígúlá mí Balaam. Balaam nyə a jígúli Balag ná a sáág ná buud ɔ *Izəɾəyêl bwə dág ocúdu buud bwə ámə cigə shú ózembî ó áyadúg wá, bwə wúsəg námə mányúul janğa dí shú nə bwə bág nə bəəgú bwádí ícugəd.

15 Wo jí námə nə buud bwə ηgə jígúli minjígúlá mí búud bwə ηgə bɛ Níkwálá wá.

16 Céndúg tédúgá, ηkí ntó dí, mə leel námə wóos nûη, zə lúmbəli nə buud bəəngú nə kafwele jí mə mpu dí yí.

17 Muud jí nə məlwê mə gwág yé, ké mpú gwág ísâ Nkɛ̀ɛ̀kɛ̀ Shíshim ηgə jaaw mədɔ mə Zembî yí. Muud mə bá ntɔ yé, mə bá sá ná a dág *mána mə jí nə ndí shwoó dí yé, mə yə námə nyə kwóógú áfufumá í njúl nə jínə ágúgwáan cilyá, jínə dí ná tɔɔ muud nda mpu yí; muud mə bá námə mpu dwo nji muud mə lág kwóógú yé.»

Kálaad á Dɔ́ á Tiyatîr

18 Cilág *əngəles á *Dɔ́ dúsə Tiyatîr yé ná: *Mwân mə Zembî, muud jí nə mísh mə ηgə lwenya nda minğwiile yé, á jí nə məkuú nda inkwánz yé, ηgə ci ná:

19 «Mə mpú mísóólúgú myô myêsh, tɔɔ cɛelí gwô, tɔɔ búgə gwô, tɔɔ sáal dwó, tɔɔ lám jísów

wó jí nə ndí yí. Mə mpú námə mísóólúgú wó mú ηgə sá ja ga dí myá, mí bulya cɔ mí ashúshwoógá.

20 Nji mə ηgə ná jum wo nə sá ηgwúd. Wo ηgə dág mísóólúgú mí Zhézabel nə mísh. A ηgə yad ná a jí mudá micúndə mə Zembî, a ηgə shiig osóol ɔ mäsáal bâm ná bwə ηgəg nə sá janğa, bwə ηgəg nə də ocúdu buud bwə ámə cigə shú ózembî ó áyadúg wá.

21 Mə a mə yə nyə fwála ná a céndúg tédúgá, nji nyə acéélé yəw janğa.

22 Ná ndeé, mə bá sá nyə ná, mə bwíig nyə bwágə *incwaw í ntugəd; ná ndeé, buud bêsh bə́nəη bwə á sá minəəmb wá, mə bá lwó bwo incwaw í ntug, ηkí bwə acéndé mítédúgá ná bwə yəw mísóólúgú mí abúbôw myé myəəng.

23 Mə bá námə gwú bwán bé bêsh, mədɔ mêsh mə ka bá mpu ná mə wə mə bigas mítédúgá nə iyéesh í búud, mə bá jəna nə muud yêsh a bídí, bɛ mísóólúgú myé.

24 Nji, bí bəəng obúgula wə Tiyatîr bí anğê nə bɛ minjígúlá mí mudá wəəng wá, bí buud bí áshígé nyíi ísâ bwə ηgə jôw ná mindimba mí *Sátan dí wá, mə á nyiŷgəyé ná bá káág bí wúl mbag.

25 Mə jí nji ná, bí mpúg bii sá bí bí nə ndí yí kə kumə ja mə bá nyiŷgə zə yí.

26 Muud mə bá ntɔ yé, múúd mə bá síya nə mə ná ndeé kə wóos ja shí ga í bá shîn yé, mə bá yə nyə ηkul ná a jwúg nə ikúl byêsh,

27 a ka bá də fála byo nə ηkúd nda muud mə bwú mímbágə mí mpíi yé.

28 Námə nda Dâ nyə á yə mə ηkul ná, mə bá námə yə nyə acén-cení mə də faan mpámán mpámán yé*.

29 Muud jí nə məlwê mə gwág yé, ké mpú gwág ísâ Nkɛ̀ɛ̀kɛ̀ Shíshim ηgə jaaw mədɔ mə Zembî yí.»

3

Kálaad á Dɔ́ á Sardes

1 Cilág *əngəles á *Dɔ́ dúsə Sardes yí ná: muud jísə nə míshíshim mí Zembî zəngbá nə wəacén-cení zəngbá yé mə ci ná: «Mə

2:11 20.6, 14; 21.8 2:12 1.16 2:14 2.20; Ilη 24.25; 25.1-3; 31.16; 2Pr 2.15 2:17 Sôm 78.23-25; Yuá 6.48-51
kwóógú: Zak 3.9 **jínə ágúgwáan:** 3.12; Iza 62.2; 65.15 2:18 1.14-15 2:20 Ilη 25.1-8; 10j 16.31; 20j 9.22, 30; Mis 15.20 2:23 22.12; Zhe 11.20 2:25 3.11 2:26 12.5; 19.15; Sôm 2.8-9 2:28 22.16 * 2:28 Námə nda 22.16, acén-cení mə də faan mpámán mpámán yé jisə yuug á ηkul Dâ mə bá yə múúd wəəng yí. 3:1 1.4, 16

mpú mísóólúgá myô myêsh. Buud bwé ηgə bul gwáduga né wo ji kuwó, í njúl né wo ji mbimbə.

² Jigə ηkasə, wo lúlushig súsúsá í mé lúg ni, í á bá yə. Nəcé mə mé dúg né mísóólúgá myô mí afwóyé bə mílwándúlá mísh mé Zembî waam dí.

³ Tádúgág nda wó á lág njígúlá ná, nə nda wó á gwág wə né. Céndúg tádúgá, wo nyíngəg baagulə njígúlá wəng. Wó ká bə kú ji ηkasə, mə zə nda júwâl, wo kú mpu ja mé é wóós yí.

⁴ Nji, bósólúgá búúd wâ wódí Dɔ dí nûη Sardes bwé a shigé wá nyéé myáη míkáándéd. Bâη wə sónəη mé bá kyey sámbá wá, nə mikáándé mí áfufumé nəcé í jəlá nə bwo ntó.

⁵ Ná ndéé, muud mə bá ntɔ yé, mə bá bwééd nyə káándá áfufumé. Mə abúlé jímbal jínə dé kálaad á cug dí. Mə bá magulə nyə mísh mé Sónəgá waam bəñəη wəngəles béd.

⁶ Muud jí nə məlwə mé gwág yé, kə mpú gwág ísə Nkəηkə Shíshim ηgə jaaw mədɔ mé Zembî yí.»

Kálaad á Dɔ á Filadelfi

⁷ Cilág *əngəles á *Dɔ dúsó Filadelfi yé ná: Nkəηkə muud, Muud á obúbále, muud jí nə juwəga njów mé *Dávid yé; muud jí ná, á ká juw, muud nda fad; á ká fad íí, muud nda juw yé, á ci ná:

⁸ «Mə mpú mísóólúgá myô, mə mé juw mpumbé wódí shwóg, mpumbé múúd cúgé nə ηkul fad yí. Mé juw wo wə nəcé wo cugé mpu bə nə ηkul, nji wo mé baagulə kéel dām kú kílya mə.

⁹ Mə bá yə wo buud búsá Dɔ mə *Sátan dí óni, bwé ηgə ci ná búsə *Oyúden, bwé nda bə fwámé Oyúden óni; bwé ηgə shüg. Mə bá sá ná bwé zég kúd wo məmpwoombú shí, bwé mpu ná mə á cəel wo.

¹⁰ Nda wo á baagulə kéel dām nə zény ná, məmífwó mə bá námə baagulə wo ja fwála lú məkəgulə í bá zə kwaga nə shí nyêsh yí. Muud yêsh á shí ga mə bá bwəma nə məkəgulə məng.

¹¹ Mə wál bá nyíngə zə. Bíg sá wó jí nə ndí yí né kpwíny, shú né muud kú bá déég wo *túm gúmá wó.

¹² «Muud mə bá ntɔ yé, mə bá təl nyə Zembî waam dí Mpáánzə né shîm, a nda bá nyíngə wú cínəng. Mə bá cilə nyə jínə mé Zembî waamə nə jínə lú ηgwála mé Zembî nyúúlúd. Nəgwála wəngú wə Yurúsəlem agúgwáan mə bá wú gwów wə Zembî yé. Mə bá námə cilə nyə jínə dām agúgwáan nyúúlúd.

¹³ Muud jí nə məlwə mé gwág yé, kə mpú gwág ísə Nkəηkə Shíshim ηgə jaaw mədɔ mé Zembî yí.»

Kálaad á Dɔ á Lowdisé

¹⁴ Cilág *əngəles á *Dɔ dúsó Lowdisé yí ná: muud jisə amen yé, wúshined abúgúlag, wúshined afwámé, amádí á sá jêsh Zembî nyə a té yí, a ηgə ci ná:

¹⁵ «mə mpú mísóólúgá myô myêsh. Wo jisə fwaalá, kú gwɔ, kú təla. Wo ɔ nywá bə ηkí təla, ηkí ntág ηkí gwɔ, yáa.

¹⁶ Ná ndéé, nda wó jisə fwaalá, kú təla, kú gwɔ ná, mə bá gwú wo nda igwíle.

¹⁷ Wo mú ηgə ci ná: “Mə mé bíg, mə músə nə byəg, mə anyíngəyé jii təə sá.” Í njúl ná wo ampúyé né wo ji ηkúηkwónəlá, ntágúlá-ntágula, mbúmbúwá, wo njúl ancím-ncím, shushwáás.

¹⁸ Ntó, gwágúlag mácwûη mága: zaág mádí, zə kusə or mé á má shîm fyá nə kuda yé, wo bígúg. Zaá kusə míkáándé mí áfufumé wo bwáádúg, wo nda ná nyíngə bə shushwáás, nda nyíngə bə nə shwôn. Zaá kusə cwé cwéel míshúd, wo mpúg dúg shwóg.

¹⁹ Mə mé dú lās nə buud mé céel wá, mə dú ság bwo. Lúlúg ηkúl, céndúg mítédúgá.

²⁰ Dugí, mə təl mpumbéd mə ηgə kudə. Múúd mə ká gwág kál dām, a juw mpumbé, mə nyí nyédí njów zə də nə nyə kul ηgwúd.

²¹ Muud mə bá ntɔ yé, mə bá sá né a zég, sá zə ji mádí caangád; nəcé ja mé á ntɔ yí, mə á zə námə, sá pupá zə ji nyédí caangád.

²² Muud jí nə məlwə mé gwág yé, kə mpú gwág ísə Nkəηkə Shíshim ηgə jaaw mədɔ mé Zembî yí.»

3:3 16.15; Mat 24.43; 1Te 5.1-2 **3:4** 6.11 **3:5** Mat 10.32 *kálaad*: 13.8; 17.8; 20.15; 21.27; MmN 32.32; Sôm 69.29; Iza 4.3; Luk 10.20 **3:7** Iza 22.22; Mat 16.19 **3:9** 2.9; Iza 49.23; 60.14 **3:10** 1.9; Luk 21.19; 1Kr 10.13; 2Pr 2.9 **3:11** 2.10, 25; 22.7, 12, 20; Zak 2.14 **3:12** 2.17; 14.1; 21.2; 22.4; Eze 48.35 **3:14** 1.5; 19.11; Yuá 1.3; 2Kr 1.20 **3:17** Ozé 12.9; 1Kr 4.8 **3:18** 6.11; 16.15 **3:19** Mik 3.11-12; Heb 12.5-6 **3:20** Mat 8.11; Yuá 14.23 **3:21** 1.6; Mat 22.44; Heb 8.1

4

Gúmá má Zembî

¹ Mə músə nyingə kənd mísh, mə mú dúg mpumbé í njúl ná bagá nûŋ joŋəd. Kál má á fwo gwág í ngé lwó nda cwôŋ yí í músə ci nə mə ná: Zaá kúga gwôw, mə zág lwó wo isâ í jálá nə bá zə sîy yí.

² Kú námá bwey, Nkêŋkê Shíshim mú zə sá mə nda mə ngə cugə nji *shíshim dî. Mə músə dúg məma *caangá, muud njúl cínəŋg.

³ Muud wəŋgú ká də lwenya nda jəjə mákwóógú bwá də jôw ná zhâspə nə sardwân má, njumbú í má lyç nyə caangá, njumbú wəŋg ngé lwenya nda kwóógú bwá də jôw ná emerôd yí.

⁴ Bíl ícaangá məwúm məbá nə ínə í njúl na caangá ní dí mákoogú məkoogú, ocúmbá buud məwúm məbá nə ónə bwá njúl ícaangá byəŋgúd. Bwá nə mikáándé mí áfufumé, nə mitúm mí gúmá lúúd, mí njúl síyá nə or.

⁵ Minjəs mí mú də dagəwa, mí ngé zhu na caangád, nə məjunú, nə nkél mpú. Mə mú dúg ilámba zangbá minjidyá na mpwóómbú caangád, ilámba byəŋg bíse míshíshim zangbá mí də tów mísh má Zembî dí myá.

⁶ Mə dúg námá gúl sá cínəŋg mpwóómbú caangád nda məma mən, ná nkúl-ŋkúl nda yēn kristâl. Bílúgá isâ ínə í njúl míkuwó í á bə na tām caangá nə mákoogú məkoogú, isâ byəŋg í njúl nə mísh bwəma nə nyúúl nyēsh.

⁷ Kuwó sá áshúshwóógú í á bə nda zh-wambánkwuŋ, ábēē nda cwə ngwúm nteny, aléel nə mpwoombú nda muud, ányina nda mpal ja á ngé jéel yí.

⁸ Mikuwó mí isâ mínə míni myēsh mí ngé bə nə məfaafugé məsaman məsaman, faafugé dēsh nə mísh kúl jēsh, təw gwôw, təw shí. Mikuwó mí isâ míni mí də wá ngwa ja jēsh bulú nə mwásé ná:

Zembî Cwám̄ba ji Nkêŋkê, a ji Nkêŋkê, a ji Nkêŋkê,

Zembî á ŋkul nyēsh,

Zembî nyə á bə yé, á jisá yé, á ngé zə yé.

⁹ Isâ ínə ínə í ngə gúmal nyə, ngə ságusə nyə, ngə yə nyə akíba, nyə muud njúl caangád, á ngé cugə kandugə á kandugə yé.

¹⁰ Ná ndeé, ja jēsh isâ ínə í ngé wá nyə ngwa ntáni yí, ocúmbá buud məwúm məbá nə ónə bwá á ngə kúd məmpwoombú shí, ngə yə muud njúl caangád yé gúmá, nyə muud ngé cugə kandugə kandugə yé. Bwá ngé kul mitúm mí gúmá myán na mpwóómbú caangád bwá ngé ci ná:

¹¹ Yé Cwám̄ba wúsú, yé Zembî wúsú, í jəla ná bwá yég wo milwaná, nə gúmá, nə mpífá.

Nəcə wo a té isâ byēsh;

wo wə wo á ji ná í bég, í mú ntəg námá bə.

5

Feedyá kálaad

¹ Mə mú dúg íí, muud nyə á bə a njúl caangád yé nyə á bə nə kálaad mbwá məncwúmúd, kálaad wəŋgú njúl, micilyá cwú micilyá tóón, bwá á ka fúlə nyə ná ndeé fad nə lug* mifeedyá zangbá. ² Mə mú námá dúg gúl ŋkácid *éŋgəles, a ngé cúnda gwów-gwôw ná: «Zə má mpíyá nə wəfúlə kálaad éga a tí mifeedyá myé yé?»

³ Ná ndeé, təw joŋ dí gwôw, təw wa shí, təw shí ga dí shí kú nə muud nyə á bə nə ŋkul wəef kálaad ná a dúg sá jí cwú yí.

⁴ Mə músə ŋkēny məma yə, nə dúgúlə nə kú nə təw muud nyə á mpíyá wəef kálaad ná a dúg sá jí cwú yí.

⁵ Nji, ngwól cúmbá muud mú ci nə mə ná: «Kú bəeg ji. Dugí, Zhwambánkwuŋ á bəend mə Yúda, nta mə *Dávid, nyə a mə ntə sá jēsh; nyə wə jí nə ŋkul wəef kálaad, a tí mifeedyá zangbá míni.»

Mwā ncwəmbə

⁶ Mə mú dúg íí, na tām *caangá, Mwā ncwəmbə njúl nda buud bwá á cigə nyə tən *mətúnuga, a təl na mpédúgá mikuwó

4:2 5.7; Sôm 11.4; 103.19 4:3 Eze 1.26-28 4:4 ocúmbá buud: 5.5, 8, 10; 7.11, 13; 11.16; 14.3; 19.4; Iza 24.23 áfufumá: 6.11 4:5 8.5; 11.19; 16.18; 17.9; MmN 9.24; 19.16; Eze 1.13-14 4:6 15.2; Eze 1.22 isâ ínə í njúl míkuwó: 5.6, 8, 11; 6.1; 7.11; 14.3; 15.7; 19.4; Eze 1.5-12; 10.14 4:8 1.17; 11.17; Iza 6.2-3; Eze 1.18; 10.12 4:11 Mət 1.1, 31; Mbú 5.9, 12; 11.15, 17; 12.10; 15.3-4; 19.6 5:1 10.2; Iza 29.11; Eze 2.9-10; Dan 12.4, 9 * 5:1 Lug wúsə gúl sá í də bə kúl ónciŋ ə wóógá bwá də lwó mákwíindyé dí yí; sá jəŋg í də nada, muud jee táamb isâ nə ndí. 5:5 4.4; Mət 49.9; Mat 1.1; Rom 1.3-4; Heb 7.14 5:6 4.6-7 Mwā ncwəmbə: 5.9, 12; 6; 7.17; 12.11; 13.8; Iza 53.7; Zhe 11.19; Yuá 1.29; 1Pr 1.19 míshíshim zangbá: 4.5; Zak 3.9

mí isâ mínê nê ocúmbá buud. A njúl nê mælaag zaŋgbá nê mísh zaŋgbá; mælaag zaŋgbá mæŋŋ wé mishíshim zaŋgbá Zembí nyê á kænd shí nyêsh dí myá.

⁷ Mwâ ncwæmbe wæŋŋ nyê á ŋgê shísh ná ndéé kə kumə wé muud nyê á bæ a njúl caaŋgád yé; a músə lég kálaad múúd wæŋŋ dí mbwê mæncwúmád.

⁸ Ja Mwâ ncwæmbe nyê á shîn lég kálaad yí, mikuwó mí isâ mínê nê ocúmbá buud mæwúm mábá nê ónê bwé mú wusə mányúul ombúbudî na nyédí shí mækuú. Bwé á bæ, muud yêsh nê bînzhá nê ikwôw í njúl síyá nê or, ikwôw íni milwándúlá nê cá: cá ni wé mæjəgəla má óbúgəla.

⁹ Bwé músə ŋgə sey səsə ágúgwáan. Bwé á ŋgə sey ná:

Wo wé má mpíyá nê ŋwa kálaad,
wo tí mífeedyá myé

nəcé bwé á cigə wo tâŋ mətúnuga.

Wo á ka t̄ buud nê mæcií mwô

shú ná bwé wúg míkwám mí *mísámád,

bwé bág buud ó Zembí,

bwé ŋgə zhu íbænd byêsh dí,

nə məkəl mēsh dí, nə íkúl nə ilwon byêsh dí.

¹⁰ Wo a má sá ná bwé bág

faan lú ófada, ŋgə sêy nê Zembí.

Bwé bá bæ nê ijwúga shí ga nyêsh dí.

¹¹ Mə músə nyiŋgə kænd mísh, mə mú gwág məkəl má ncúlyá wæŋgəles bímbí múúd cúgə nê ŋkul l̄ yí, bânêŋ mikuwó mí íkukwumuga nê ocúmbá buud. Bwé á bæ bwé má lyɛ caaŋgə ná bííí.

¹² Bwé á ŋgə ci gwów-gwôw ná:

Mwâ ncwæmbe bwé á cigə yé,

mə mpíyá nə lég mpífə, nə kúm,

nə fəg, nə ŋkul, nə gúmá,

nə milwaná, nə mæzhwámá.

¹³ Mə mú gwág íkukwumuga byêsh Zembí nyê a sá t̄ə jon dí gwôw, t̄ə wa shí, t̄ə shí ga dí shí, t̄ə m̄ŋ yí, nə isâ byêsh bíś cínəŋŋ yí, byêsh í ŋgə ci ná:

Nyæŋŋ njúl caaŋgád yé bá Mwâ ncwæmbe,

bwé mpíyá nə mæzhwámá,

nə gúmá, nə milwaná, nə ŋkul

kandəgə á kandəgə.

¹⁴ Mikuwó mí isâ mínê míni mí mú ci ná: Amen. Ocúmbá buud bwé mú búðow shí, yê Zembí bá Mwâ ncwæmbe gúmá.

6

Mwâ Ncwæmbe mə zə tí mífeedyá mí kálaad

¹ Mə músə nyiŋgə kænd mísh, Mwâ Ncwæmbe mə tí feedyá áshúshwóogə; mə mú gwág mikuwó mí isâ mínê míni, gúl mú kîm ná: «Zaág!» Kəl dé í á bæ nda njum-mpú.

² Mə músə nyiŋgə kænd mísh, mə mú dúg kabəlí í njúl ná fuúm, muud njúl gwo gwôw nê baŋgá mbwəd. Bwé mú yê múúd wæŋgə *t̄m gúmá. A mú tí n̄cænd ná, nda á jí mántə-buud ná, a nyiŋgə námá kə ŋgə ntə.

³ Mwâ Ncwæmbe mú tí feedyá ábēé, mə mú gwág kuwó sá ábēé má ci ná: «Zaág!»

⁴ Gúl kabəlí í mú cúwo, í njúl títî ná zh-wuŋ, muud njúl gwo gwôw. Bwé mú yê múúd nyê á bæ a njúl gwo gwów yé ŋkul ná a kág sá ná shí nyêsh í tówág ná shwuu, kú ná nê mətəla, shú ná buud bwé ŋgəg nê gwúya. Bwé mú yê nyê məma kafwele.

⁵ Mwâ Ncwæmbe mə tí feedyá áléel, mə mú gwág kuwó sá áléel má ci ná: «Zaág!» Mə músə nyiŋgə kænd mísh, mə mú dúg kabəlí í njúl yíyínd, muud njúl gwo gwów nê lwud mbwəd.

⁶ Mə mú gwág námá nda kəl í ŋgə cúwo mpédúgá mikuwó mí isâ mínê míni, í ŋgə ci ná: «ŋgug *blé í zə kusha, kílo ŋgwúd *danarî ncindî; ŋgug *orzhe wâŋ, okílo olól danarî ncindí. Njî, ci wo nda ntáma máwúde nê mælwəg.»

⁷ Mwâ Ncwæmbe mə tí feedyá ányina, mə mú gwág kuwó sá ányina kəl dé má ci ná: «Zaág!»

⁸ Mə músə nyiŋgə kænd mísh, mə mú dúg kabəlí í njúl nê nyúúl məjúwó mə mbədí, muud njúl gwo gwów, muud wæŋgə nê jínə ná Shwiy, baŋ mínjîm í á ŋgə bə nyê mpás. Bwé mú yê shwiy bá baŋ mínjîm ŋkul ná bwé gwúg buud shí nyêsh dí tâŋ kəw ŋgwúd á məkəw mənə; bwé ŋgəg nê sá ná bóól búúd bwé yəg dósmb dí, bóól yê nê zha, bóól yê nê kwaag-jumə bwás, bóólúgá d̄y íbiin í shí.

5:7 4.2, 9; 5.1, 13; 6.16; 7.10, 15; 19.4; 20.11; 21.5; 10j 22.19; Iza 6.1; Eze 1.26-28; 10.1 5:8 8.3-4; Sôm 141.2 **bînzhá:** 15.2 5:9 4.11; 5.6; 7.9; 14.3; Sôm 96.1 5:10 1.6 5:11 wæŋgəles: Zhb 1.6; Dan 7.10; Heb 12.22 5:12 4.11 5:13 Sôm 150.6; Flp 2.10 6:2 19.11, 14; Zak 1.8; 6.1-7 6:8 Zhe 14.12; Eze 14.21; Ozê 13.14 6:9 1.2, 9; 12.11, 17; 19.10; 20.4; 1Yn 1.1-2

⁹ Mwâ Ncwambe má tí feedyá átána, mə mú dág í, *míshíshim mi búúd shí *alatâr. Í á bə míshíshim mi búúd bwé á gwúyow nəcė Milású mí Zembî wá, nəcė bwé á bə fwámé ówúshined, bwé á bwiing Milású mí Zembî váál í jála yí.

¹⁰ Mishíshim myəəng mí á ngə kîm gwów-gwôw ná: «Yé Nkəŋkə Mása, Mása áfwámé, ngaa wó jalá nə kunda sâ, yá nə buud ə shí bwé á gwú sá wá? Wo é ngə bwey ntúni nə ndeé kə wós sá jáyé ja?»

¹¹ Ná ndeé bwé mú ngə yə bwo, muud yêsh jud áfufumá. Bwé mú ci nə bwo ná bwé sálug milám shí búbaalé fwála, kə wós sá ja bêsh bwé é kwaga bímbí bwé jalá nə bə yí; nəcė í jî ná bóól óshwé bán bánón bwé á ngə sêy wá nə bóól ómínyəŋə bán bwé fwóg gwúyow námá nda bwo.

¹² Mə músə nyiŋgə kənd mísh, Mwâ Ncwambe má tí feedyá ásamana, shí í mú jág ntaŋusa, jwów mú yíndə nə ncuú nda káandé íkúsə, ŋkwoond yêsh ncindî mú bə títií nda məcií,

¹³ wəacén-cénî wâ jon bwé mú ngə kud shí námá nda íbumá í lí í də kud ná mínjwə ja ŋkwə ngə kuŋg yí.

¹⁴ Jon í mú fále nyúul nda múúd mə də fále kwəle-kwóló ná; mimbán myêsh nə məŋkwamá mêsh mə mú tâw ícéd.

¹⁵ Í mú ka zə bə, təə ojwú ə shí, təə ofwó búúd, təə milúlúú mí ózambi, təə mikúkúm, təə ŋkácí, təə məlwaa, təə ofalı, bêsh óni bwé mú kə ngə shwaaw míku mí mákwóógúđ nə mákwóógú má mimbánúđ.

¹⁶ Bwé mú ngə ci nə mimbán nə məkwóógú mə anúni ná: «Kádágá sâ, shweeləgá sâ, sá bəg shwóg-shwóg nə muud njúl caŋgád yé, shwóg-shwóg nə kúl Mwâ Ncwambe mə kuya mpimbə yí.

¹⁷ Nəcė, jwów lú mpimbə mə Mwâ Ncwambe bá Muud njúl caŋgád yé í mə wós sá, muud e faam í?»

7

Məyigyé mə bwán ó Zembî

6:10 18.24; Sòm 13.2-3; Mbá 32.43; Luk 18.7 **6:11** jud áfufumá: 3.5, 18; 4.4; 7.9, 13; 19.8, 14; Iza 61.10 **6:12** 8.5, 12; 11.13, 19; 16.18; Zhu 2.10; Mat 24.29 **6:14** 16.20; 20.11; Iza 34.4; Heb 1.11-12 **6:15** Iza 2.10, 19, 21; 24.21 **6:16** 5.7; Ozé 10.8; Luk 23.30 **6:17** Zhu 2.11; Nah 1.6; Sof 1.14-18; Mal 3.2 **7:1** 9.14-15; Zhe 49.36; Dan 7.2 * **7:1** Ŋkwə óni búə bəəng búə nə ŋkul caam shí wá. **7:3** 9.4; 14.1, 3; 22.4; Eze 9.4, 6 **7:4** 14.1, 3; 21.12-13 **7:9** 5.9; 6.11; Ləv 23.40 **7:10** 5.7 **7:11** 4.4, 6

¹ Ja ísâ íni í mə shîn bə yí, mə mú dág *wəéngəles onə bwé tál íkóómb í shí ínə dí, bwé mə káágalə óŋkwə onə* wá shí. Bwé a shígé bíđ nə ŋkwə kúŋgug təə shí, təə mán, təə málíđ.

² Mə mú nyiŋgə dág ngwól *éngəles ngə wú ngəe kóómb jwôw í də cúwo yí, a mbíd sá bwé də bwadələ búúd məyigyé mə Zembî á kuwô yí. Nda bwé á yə wəéngəles ónə ŋkul ná bwé ntámág shí nə mán ná, éngəles mə á nyiŋgə dág éne mú kîm gwów-gwôw lás nə bwo.

³ Nyə á ci nə bwo ná: «Kúgá fwo ntáma shí, ŋkí mán, ŋkí məlí; bwándúgá, sá fwóg wá ósól ə məsáal ó Zembî wúsú məyigyé mámpwoombúđ.»

⁴ Mə músə gwág ná buud bwé á wíyow məyigyé wá bwé á bə buud otóóshin təd nə məwúm mánə nə ónə, ngələ zhu íbænd í *Izəyél byêsh dí.

⁵ Í á bə buud otóóshin wúm nə óbá bænd mə Yúda dí,

otóóshin wúm nə óbá bænd mə Ruben dí,

otóóshin wúm nə óbá bænd mə Gád dí,

⁶ otóóshin wúm nə óbá jé mə Azer dí,

otóóshin wúm nə óbá jé mə Neftali dí,

otóóshin wúm nə óbá jé mə Manase dí,

⁷ otóóshin wúm nə óbá jé mə Símayon dí,

otóóshin wúm nə óbá jé mə Lévi dí,

otóóshin wúm nə óbá jé mə Isakâr dí,

⁸ otóóshin wúm nə óbá jé mə Zabulon dí,

otóóshin wúm nə óbá jé mə Yóseb dí,

otóóshin wúm nə óbá jé mə Bəŋzhamê dí.

Buud óni bêsh wə bwé á wíyow məyigyé mámpwoombúđ wá.

Kúl mə Zembî

⁹ Ja áməyigyé éne mə shîn yí, mə mú dág búúd áncuncuma, bímbí múúd cúgé nə ŋkul lə yí. Bwé á bə buud wá ilwon byêsh, nə íbænd byêsh, nə íkúl byêsh, nə məkál mêsh, bwé tál mpwóómbú caŋgád, Mwâ Ncwambe dí míshúđ, bwé mə bwáád íjud í áfufumá, bwé nə mán mə lándú məbwád.

¹⁰ Bwé á ngə kîm gwów-gwôw ná: Zembî wúsú muud njúl caŋgád yé,

bá Mwâ Ncwambe wá bwé má cug sâ.

¹¹ *Wéngales bêsh bwé má lyε *caangé nà ocúmbá buud, nà mikuwó mí isâ mínô wá, bwé mú wusə mányúúl shí ombúbudî na mpwóombú caangéd, yə Zembî gúmá,

¹² bwé ngé ci ná:

Amén. Məzhwámá, nà milwaná, nà fug, nà akíba, nà gúmá, nà mpífá, nà nkul, bísə Zembî wúsú isâ byé kandəgə á kandəgə. Amén.

¹³ Nə ndéé, ngwól cúmbá muud mú lás, ci nà mə ná: «Ozə bāh bí nà ijud í áfufumə óni, bwé ngə wú ngow?»

¹⁴ Mə mú bəsa nə nyə ná: «Yé Cwámá, wo wé má mpû.» A mú ci nə mə ná:

«Búsə buud bwé ngé wú yáág-yáág cúwálíd wá.

Bwé má gusa íjud byán mácií mə Mwâ Ncwambe dí, sá ná í bəg ofúfumə.

¹⁵ Gwé wé bwé tál na mpwóombú caangé má Zembî dí yí.

Bwé é də yə Zembî gúmá bulú nə mwásə nyádí Mpáanzə.

Muud njúl caangéd yé má bá wá bwo nyádí gúgúwád.

¹⁶ Bwé ábúlé ná bwéle gwág zha, kú nyingə bwéle gwág shwáásúlə miná.

Tə yásə tə ngwól bibibi nyə abúle ná nyingə nyaan bwo nyúúlád.

¹⁷ Nəcə Mwâ ncwambe jí tām caangé yé má bá bə mbaagulé wán, a bá kə nə bwo mán cwuj mə ngé wéeshuli məjúwó mā cug mád, Zembî mú bá fim bwo məzhwíle mēsh míshúd.»

8

Feedyá á zangbá

¹ Mwâ Ncwambe músə zə tí feedyá á zangbá. Ja á mə tí wə ntáni yí, mə mú gwág jon ná kufug tən kúl wəla.

² Mə mú dág *wéngales zangbá bwé də tōw mísh mə Zembî dí wá. Bwé mú yə bwo micwōh zangbá.

³ Engales shús mú zə tōw álatâr dí, a mbíd kwōw bwé də yāngulə *cáá yí, í njúl síyá nə or. Bwé mú yə nyə zhwoğ olabínda nə a jígalúg na álatâr dí, yíle jōng í bádúg nə məjəgula mə mínkéñkè mi búúd myēsh tən *mətúnuga. *Alatâr wōngú nyə á bə síyá nə or cínōng mpwóombú caangéd. ⁴ Yíle ólabínda nə məjəgula mə mínkéñkè mi búúd í mú wú *éngales dí mbwád, bád kə wə Zembî.

⁵ Engales mú nwa kwōw bwé də yāngulə cáá yí, nwa kuda álatâr dí lwándulə cínōng nə cwóó, a músə wusə shí. Nkél mpú ké kyεεg, nə məjuná, nə minjəs, shí í mú jág ntaŋusa.

Micwōh mísaman mí ashúshwóógú

⁶ Wéngales zangbá bwé á bə nə micwōh wá bwé mú kwəməsa nə bwé zə lwō myo.

⁷ Ashúshwóógú mú lwō yé cwōh. Nə mətálamu, nə kuda fulá nə məcií í mú shwiy shí. Kəw lə shí ngwúd á məkəw məlól í mú cumbəli jígə, kəw lú ílí ngwúd á məkəw məlól cumbəli námə jígə, ikáá íbús byēsh í mú námə cumbəli jígə.

⁸ Engales ábēé mú lwō yé cwōh. Bwé mú wusə gúl sá mən. Sá jōng í njúl námə nda məma mbún í mə ja ngwiile. Kəw lə mən ngwúd á məkəw məlól í mú shín bə məcií məcií,

⁹ kəw ngwúd á məkəw məlól mə íkukwumuga í á bə mikuwó mən yí í mú yə, kəw ngwúd á məkəw məlól mā ititíma í mú shín cóóg.

¹⁰ Engales aléel mú lwō yé cwōh. Məma ácén-cení mú wú jon dí, a ngé jígə námə nda shigə lú kuda. A mú zə kud kəw ngwúd á məkəw məlól mā mingwəqə nə mílúu míncwūh dí.

¹¹ Acén-cení wōngú jínə dé wə Məgwul. Kəw ngwúd á məkəw məlól mā mənćúwó í mú bə nkí gwul; ncúlyá buud bwé á ngə ngul məjúwó mā mənćúwó mōng wá bwé mú ngə yə nə məgwul mōng.

¹² Engales ányina mú lwō yé cwōh. Í mú zə bə, nə kəw ngwúd á məkəw məlól mā jwōw, nə ngwúd á mōng mā nkwoond í, nə ngwúd

á mæŋg mâ wæcén-cénî má mú shila. Sâ jœŋg mú sá né kœw ηgwúd á mækœw mælól mâ mwásé í mú bii yídúgá, bulú námé ntó.

13 Mæ músæ nyiŋgæ kænd mísh, mæ mú gwág mpal ηgá jéel tâm jon a ηgá kîm gwów-gwôw ná:

Wo buud ɔ shí ɔ! Nkwée bí eé!

Nkwée bí ja wéηgæles olól bwé má lág wá bwé é lwɔ myáŋ mícwôŋ yí eé!

9

1 *Eŋgæles átána mú lwɔ yé cwôŋ. Mæ mú dúg ácén-cení nyæ á wú jon dí kud shí yé, bwé má yæ nyæ juwuga bí ncímæ.

2 A mú juw bí ncímæ, yíle í mú wú nûŋ nda yíle í ηgá wú mæma kuda dí yí. Yíle jœŋg í mú lwánd ηgúl wêsh né ndéé jwôw shila.

3 Ikájalá í mú dæ cúwo yíle jœŋg dí dæ shulæ shí. Bwé mú yæ íkájala byœŋgá váal ηkúl wæcælaafæ bwé dæ bæ næ ndí yí.

4 Nji bwé mú ci næ byo ná í kú bæeg ntáma íkáá næ ilí byêsh, í kég ηgæ lúú nji buud bwé cúgé næ mæyigyé má Zembî mpwóómbúd wá.

5 Bwé mú námé ci næ byo ná í kú ηgæ gwú buud bæŋgá, í yídag tâl bwo cwúnd dí tâŋ onkwoond otóŋ. Váal cwúnd í á ηgæ sá yí í á bæ né ηkîm-ηkîm nda ja ácælaafæ mæ lúú múúd yí.

6 Í bá bæ mwôw mœŋgâ dí, buud bwé bá ηgæ sɔ né bwé yæ, nji muud kú yæ; bwé bá ηgæ jî shwiy, nji shwiy ηgá fúndæ kæ bwo shwóg-shwóg.

7 Ikájalá byœŋg í á ηgæ bæ nda ikabalí bwé mæ shîn cwɔ né bwé ké næ ndí dóómb dí yí. Í á bæ næ isâ mílúú nda mitûm mí gúmá myâ síyá næ or, bwé næ mæmpwoombú nda buud.

8 Bwé á bæ næ ishílú mílúú nda budá, mæjæ nda mæjæ má ózhwambánkwuŋ.

9 Ibud í á bæ bwo nda ibúduga í íŋkwánz ózîmbi bwé dæ búdal bud næ ndí yí, nyáŋ ncíndé nda ncíndé ómætúwa íkabalí ηkí bulya í ηgá julæ kæ næ ndí dóómb dí yí.

10 Mikwundú myáŋ mí á bæ nda mikwundú mí wæcælaafæ, næ ishushwom; mikwundú myœŋg wé bwé á dæ sá buud mæbôw næ ndí tâŋ onkwoond otóŋ yí.

11 Cí wáŋ wé *éŋgæles a bí ncímæ, bwé dæ jôw nyæ heburê dí ná Abadôn, gurêk dí ná Apolyôn*.

12 Intúgúlí í ashúshwóógú í má shîn óni. Bíl intúgúlí í ηgæ ná zæ, mæváal mábá.

13 Eŋgæles ásamæna mú lwɔ yé cwôŋ. Mæ mú gwág dúl kál í ηgá wú málaag mænɔ mæsé alatâr or má Zembî dí má.

14 Kál dœŋg í mú ci næ Eŋgæles ásamæna ná: «Cinyág wéηgæles onɔ búsé cœlâ ηgwœɔ Ifarât wá».

15 Bwé mú ciny wéηgæles onɔ bwé á bæ ηkwæmusá shú dân wæla, næ dân jwôw, næ nyâŋ ηkwoond næ wáŋ mbú wá. Bwé mú ciny bwo ná bwé gwúg buud íí, kœw ηgwúd á mækœw mælól.

16 Ozîmbi bwé dæ ju næ ikabalí wá bwé á bæ omilyôŋ mitæd mimbá, mæ a shí gwág bímbí bwé á bæ yí.

17 Ntó wé mæ á dúg *ntamé a mísh né bagéd yé, mæ a dúg ikabalí næ ozîmbi bwé dæ ju næ byo wá. Byáŋ íbúduga íŋkwánz bwé á búdal íbud næ ndí yí í á bæ, næ otítíí, næ nyúul jon læ mpú, næ nyúul nciná. Byáŋ íkabalí næ mílúú nda ozhwambánkwuŋ, kuda næ yíle næ fidæ í á ηgæ wú bwo mímpud.

18 Okwaag-jumæ ólól óni bwé mú gwú buud íí, kœw ηgwúd á mækœw mælól; í á bæ, næ kuda, næ yíle næ fidæ í á ηgæ wú ikabalí mímpu dí yí.

19 Næcé ikabalí byœŋgá, ηkul nyáŋ nyísæ bwo mímpu dí næ míkwundú; mikwundú myáŋ mí nda onywâ, mísæ næ mílúu, mílúu myœŋg wé mí dæ lwána.

20 Bóólágá búúd bwé a shígé fwo yæ næ okwaag-jumæ óni wá, bwé áshígé cænd mítédúgá né bwé yœw bów-bôw mísóólágú bwé á dæ sá myá; bwé áshígé yœw yéle méjamb mæsé ózembî ó áyadúg dí má gúmá, mbéé ózembî ó or, næ kwóógú bwé dæ lúle *mwaanê næ ndí yí, næ dúl váal ηkwánz na,

9:1 bí ncímæ: 11.7; 20.1; Zhb 26.6; 28.22; Luk 8.31; 2Pr 2.4

9:2 Mat 19.28; MmN 19.18

9:3 MmN 10.12-20

9:4

7.2-3 9:6 Zhb 3.21; Zhe 8.3 9:7 Zhb 39.19-20; Zhu 2.4

9:8 Zhu 1.6

9:9 Zhu 2.5

* 9:11 Apolyôn: Mæ kæ

ná «muud caamú-caamú». 9:13 8.3; MmN 30.1-3 9:14 7.1; Mbá 1.7 9:15 8.7-12 9:17 Zhb 41.10-12 9:20 16.9; MmN 20.13-15 9:20 Dan 5.4, 23; Sôm 135.15-17; Iza 44.9-20

ozembî ó mákwóógá, nà ilíí, mbéé ózembî kú nà ñkul mæ dúgya, ñkí gwág, ñkí kyey.

²¹ Buud bɔɔŋg bwá áshígé yɔw mágwú mæ búúd, kú yɔw ncidæ, kú yɔw jaŋga, kú yɔw júwo.

10

Kúkáláád á bíbíyá

¹ Mæ á nyingæ námá dúg gúl ñkácíd *éŋgales ñgá shulæ wú jon dí, a má fúlæ ñkúdí nyúúlúd nda *sanda. Nyæ á bæ nà njumbú í má lyɛ nyæ lúúd, mpwoombá ñgá lwenya nda jwôw; mækuú mé má á bæ nda mæmpin, má njúl nda miŋgwiile mí kuda.

² Nyæ á bæ nà kúkáláádú mbwád, kúkáláádú jɔɔŋg né bagá. A mú shulæ né ndéé, tæl kuú ámæncwúm mæn, wɔɔŋg á mækóól cínú.

³ A mú kîm gwów-gwôw, námá nda zh-wambánkwuŋ má dæ bâm ná. Nji nyæ á kîm yí, ñkêl mpú mú saal íja zaŋgbá.

⁴ Ja ñkêl má shîn saal ntúni yí, mæ mú tééd né mæ cilæ; nji, mæ mú gwág kál má ci nà mæ jon dí ná: «Shweelúg sâ ñkêl mpú nyæ ámæ ci ja nyæ ámæ saal íja zaŋgbá ni, kú cilæ gwo.»

⁵ Éŋgales mæ á dúg nyæ á tæl mækuú wúga mæn wúga cínú yé, mú bæn mbwá mæncwúm ñgeɛ jon dí.

⁶ A mú keen Zembî ñgá cugæ kandugæ kandugæ yé, nyæ muud nyæ á té gwôw nà isâ byêsh bí cínɔŋg yí, a té shí nà isâ byêsh bí cínɔŋg yí, a té námá mæn nà isâ byêsh bí cínɔŋg yé; nyæ á keen nyæ, a ci ná: «Í ábúlé ná bwey,

⁷ ja éŋgales ázaŋgbá má bá lwɔ cwôŋ yé yí, *ndímba má Zembî í bá ka zæ nyîn, námá nda nyæ á bwey dæ jaaw osóol ɔ mäsáal bé *búud ɔ micúndá ná.»

⁸ Ná ndéé, kál má á gwág jon dí í mú nyingæ lás nà mæ ná: «Kaá wé éŋgales má tæl mækuú wúga mæn wúga cínú yé, wo kág ñwa kúkáláádú á jí nà ndí mbwád né bagá ñi.»

⁹ Mæ mú kæ wé éŋgales kæ ci nà nyæ ná a yág mæ kúkáláádú. Nyæ ntág nà mæ ná: «Ŋwag

gwo wo mínæg. Í é bæ wo mwɔ dí cwû ná cindún, nji ñkí ncwôŋ mpu dí nda kwaan.»

¹⁰ Mæ mú ñwa éŋgales kúkáláádú mbwád, mæ mú minæ; í mú bæ mæ ñkí ncwôŋ mpu dí nda kwaan; nji, ja má má minæ yí, mwɔ mú bæ mæ cwû ná cindún.

¹¹ Bwá mú ka ci nà mæ ná: «Í jî ná wo kág nyingæ jaaw sâ Zembî má cɛɛlæ shú zhwog íkûl nà ilwon nà mákêl, nà zhwog ojwú-buud yí.»

11

Obwiingye obá ó lán má Yésus

¹ Bwá mú yæ mæ fiidye í njúl nda lílí bwá dæ yîga isâ nà ndí yí, bwá nà mæ ná: «Tówág yîga Mpáanzé má Zembî, nà *alatâr, wo lɔ búúd bwá ñgá yæ Zembî gúmá cínɔŋg wá.

² Nji, wo ɔ lúgá mbaadé wúsé lungula nà lungula dí yí, wo kú yîga wo, nácé bwá á yæ íkúl í cúgé *Oyúden yí wo. Íkúl byɔɔŋg í bá tagulæ nyaal ñkêŋkê ñgwála tâŋ ñkwoond mæwúm mænɔ nà óbá.

³ Nji, mæ bá yæ óbwiingye obá bâm ñkul ná bwá cúndæ micúndá myâm tâŋ mwôw tóóshin nà mitæd mimbá nà mæwúm mäsaman, bwá bá ñgá cúndæ bwá má bwáád mínkuda.»

⁴ Obwiingye obá bɔɔŋg búsa wæolivyê obá nà ícé í lámba íbá Kálad Zembî ñgá ci ná í tæl mísh má Cwámba á shí nyêsh dí yí.

⁵ Múúd mæ ká ntágulæ bwo, miŋgwiile mí wós bwo mímpu dí, jígal búúd bwá ñgá lúmbuli nà bwo wá. Haaw! Muud yêsh mæ ntágulæ bwo yé, á jèlá nà bá yæ ntó.

⁶ Búsæ nà ñkul fad jon, máánd mpú ná a kú nywɔ té mwôw bwá ñgá cúndæ micúndá mí Zembî yí, búsa nà ñkul yid májúwó má mæncúwó má nyɛɛ mácií, búsa nà ñkul ntí ókwaag-jumæ shí mæváál mêsh, ja jêsh bwá céel yí.

⁷ Ja bwá bá shîn bwiing sâ bwá á jèlá nà bwiing yí, biin í bá wú bí ncímæ dí zæ sá bwo dæmb, ntɔ bwo né ndéé gwú bwo.

⁸ Mimbimbæ myán mí bá já mbaadád, ñgwála ánání dí, ñgwála bwá á bwambulæ

10:1 4.3 10:2 5.1; 10.8 10:3 Zhe 25.30-31; Ozê 11.10 10:6 Sôm 146.6; Dan 12.7; Mis 4.24 10:7 22.6; Zhe 25.4; Amo 3.7-8 10:8 Eze 2.8-3.3 11:1 21.15 11:2 Sôm 79.1; Luk 21.24 42 onkwoond: 12.6, 14; 13.5; Dan 7.25; 12.7 11:4 Zak 4.1-3, 11-14; Yuá 8.17 11:5 20j 1.10; Sôm 97.3; Zhe 5.14 11:6 MmN 7.17-19; 10j 17.1; Zhk 5.17 11:7 13.1-2; 17.8 11:8 Luk 13.33-34 Sôdom: Mæt 18.20; Iza 1.10; Eze 16.46 Igîpten: MmN 3.16-19; 7.3-5

Cwám̄ba kwolós dí yí. Ngwála ánúní wəɔŋg, dé jíná lú *ndím̄ba wə Sódóm, ɲkí ntág Iǵípten.

⁹ Buud wá ikúl, nə íbɛɛnd, nə məkəl, nə ilwɔŋ bwə bá zə də beny mímbimbə myɔŋg tâŋ mwôw málól nə kúl, bwə kú magulə né bwə dúlɔg myo.

¹⁰ Buud wá shí bwə bá gwág məshusug nə shwiy dán dɔŋg. Bwə bá tál mázan, ɲgə kənda məcwúm nəcə *buud ɔ mícúndə óbá bɔŋg bwə á tál buud cwúnd dí wa shí gaád.

¹¹ Nji, mwôw málól nə kúl mɔŋg má ká cɔ, Zembí yámb bwo wúl ɲgúl á cug, bwə mú tów tútəlí nə məkúú máŋ. Ná ndɛé, ikukwɛndɛ í bá bii búúd bwə á zə də beny bwo wá.

¹² Bwə mú gwág dúl kál í ɲgə wú jon dí, í ɲgə ci nə bwo gwów-gwôw ná: «Bádúgá zə ká!» Bwə músə bád mɲkúdad kə kumə jonud, buud bwə á ɲgə lúmbuli nə bwo wá bwə ɲgə dúg.

¹³ Shí í á jág ntaŋusa námá wəla dɔŋgúd, kəw ɲgwúd á məkəw wúm má ɲgwála í mú shugula shí, buud otóshin zangbá bwə mú yə nə ntaŋsälə shí í á ntaŋusa ni. Ikukwɛndɛ í mú bul bii bɔŋg bwə áshígé yə wá, bwə mú ɲgə yə Zembí a gwôw gúmá.

¹⁴ Intágúlí í ábɛé í má cɔ íni, ya aléel í wál zə bə.

Cwôŋ á zangbá

¹⁵ Ná ndɛé, *éŋgəles á zangbá mú lwɔ yé cwôŋ. Məkəl má mú kyɛɛg jon dí nə ɲkulú ná:

Cwám̄ba wúsá wə músə nə ijwúga juwúlə nə shí ndon, nə nyə nə Kríst yé.

Nyə e jwú kandugə á kandugə.

¹⁶ Ocúmbá buud məwúm mábá nə ónə bwə á də bə bwə ɲjúl byán ícaŋgád mísh má Zembí dí wá, bwə mú wusə mánýúúl shí ombúbudí, yə Zembí gúmá.

¹⁷ Bwə á ɲgə yə nyə gúmá bwə ɲgə ci ná: Sə ɲgə yə wo akíba, yé Zembí wúsá Cwám̄ba, Zembí á ɲkul nyêsh, Zembí jísá yé, nyə á bwey námá də bə yé.

Sə ɲgə yə wo akíba nə wo wɛɛfúlə məma ɲkúl nywô, tál íjwúga byô.

¹⁸ Ikúl í á gwág mpimbə, nji, wo má kuya mpimbə gwô,

fwála í má wóós né wo sámbúg buud bwə á yə wá milósú,

fwála á né wo yág osól ɔ mäsáal bwô myəna myáŋ;

osól ɔ mäsáal bɔŋg búsə, nə *buud ɔ mícúndə nə mɲkɛŋkɛ mi búúd í,

nə bɔŋg bəsh bwə á ɲgə ɲwa jíná dwô nə gúmá wá,

təɔ ozhizhe ɔ búúd təɔ fwámé búúd.

Fwála í má wóós né wo cáamug buud bwə ɲgə caam shí wá.

¹⁹ Bwə mú juw Mpráanzə má Zembí jonud, *wóle sɔ jé í mú nyín nyédí Mpráanzə. Minjəs mí mú báduga jonud, nə məjuná, nə ɲkél mpú, shí í mú jág ntaŋusa, mətálumu má ɲgə kud məma íbúgú.

12

Mudá bá ɲkəndú

¹ Dúl məma *shimbá í mú wóós jonud; í á bə, mudá má bwáád yásə tâŋ káándə, məkúú mə tál nyə mbyólád, nyə nə *túm gúmá lúúd, túm gúmá wəŋg í ɲjúl nə wəacén-céní wúm nə óbá.

² Nyə á bə nə bum né ntám̄b, a ɲgə kîm nə məcɛy má miné ná a zə byá.

³ Dúlúgá shimbá í mú nyiŋgə wóós jonud. Jâŋ í á bə, dúl váál ɲkəndú ɲkí bwaag, a ɲjúl títi ná zhwuŋ, a mbíd milúú zangbá nə məlaag wúm; milúú zangbá míni mí ɲjúl, lúú wəsh nə *túm íci. ⁴ Kwundú yé í á wéénd wəacén-céní wá jon, kəw ɲgwúd á məkəw málól, wusə shí. ɲkəndú éne nyə á kə tów mudá nyə á ɲgə bə né a zə byá yé mpwóombúd ná, nji né mwán má byél, a də.

⁵ Mudá éne mú byá mwán, mwámudúm, mwán má jálá nə fála ikúl nə ɲkúd yé. Bwə mú ntág ɲkény mwán yé wəŋgá kə nə nyə wə Zembí, nyédí caŋgád.

11:10 Yuá 16.20 11:11 Eze 37.9-10 11:12 20j 2.11; Mis 1.9 11:13 6.12-13; Eze 38.19-20 11:15 4.11; MmN 15.18; Sôm 22.29-30; Dan 2.44; 1Kr 15.24-28 11:16 4.4 11:17 1.8; 4.8; 15.3; 16.7; 19.6, 15; 21.22; Amo 4.13; 2Kr 6.18 11:18 19.5; Sôm 2.1-5; 110.5-6 11:19 4.5; 6.12-13; 8.7; 15.5; Zhb 38.22-23 wóle sɔ: 10j 8.1, 6 12:1 Iza 7.14; 26.17 12:3 ɲkəndú: 12.7, 9, 13; 13.2; 16.13; 20.2; Dan 7.7, 24 12:4 Dan 8.10 12:5 19.15; Sôm 2.9 12:6 10j 17.1-7; 19.5-7; Mat 2.13 mwôw tóshin nə mitəd mimbá nə məwúm mäsaman: 11.2

6 Mudá nyε mú túb kə shí a shwéeshá dí, kúl Zembí nyə á bwey kwambalə nyə jiya yí, shú ná bwá kág wíil nyə wu tân mwôw tóóshin nə mitəd mimbá nə məwúm mäsaman.

7 Nə ndeé, dɔamb í á ka zə kyεεg jonɔd. Míshiyêl bənônɔ *wəéngəles bé jáŋ kóómb, ŋkɔondú bənônɔ bé wəéngəles jáŋ kóómb.

8 Nji, ŋkɔondú bənônɔ jé gwoonɔg bwá áshígé lal mánkul; nə ndeé bwá mú bə kú ná nə jiya jonɔd.

9 Nə ndeé, nda Míshiyêl bənônɔ wəéngəles bé bwá á ntɔ bwo ná, bwá á ka wəngulə wusə ŋkɔondú anəní éne kúga shí, nywá a yág bwá jów ná Njwú məjamb yé wəonɔg, nyə Sátan, muud ŋgə shiig buud ɔ shí ndon bēsh yé, bwá á wəngulə wusə bənônɔ bēsh wəéngəles bé.

10 Mə mú gwág dúl kál í ŋgə ci nə ŋkulú jon dí ná:

Fwála Zembí mə cug búúd yí í má wóós,

nə ŋkul nyé, nə íjwúga byé,

nə mpəl mə Kríst yé.

Nəcé bwá mə wəngulə wusə múúd ontaandé shí.

Nyə muud nyə á də kə nə ontaandé ó ómínyonɔ búsú

kə də jaaw Zembí tɔɔ ibulú, tɔɔ mimwásə yé.

11 Bwá á mə ntɔ nyə ŋkul nəcé məcií mə Mwá Ncwəmbɛ.

Bwá á mə ntɔ námə nyə ŋkul nəcé bwiingulə bwá á bwiing lán mə Yésus yí,

bwá áshígé cɛel cug jáŋ váál á nə bwá fúndə shwiy.

12 Gwá wá mə cí ná:

nə jon lə gwôw, nə bí bəonɔg njúl nûŋ jon dí wá,

gwágúgá məshusug!

Nji, məntágula nə bí, shí nə mənɔ!

Nəcé Njwú məjamb mə shulə nûŋ bídí,

a mpú ná fwála í má lúg nyə bíbíyá,

a mə ntâg bul nyada.

13 Ja məma ŋkɔondú éne nyə a dúg nə bwá mə wəngulə wusə nyə shí yí, nyə á ka zə julya nə mudá nyə a byá mwân mwámudúm yé.

14 Nji, bwá mú yə múdá wəonɔg məma məfaafugə məbá nda məfaafugə mə mpal,

nə a jéelag kə shí a shwéeshá dí, nyádi jiyad, kúl bwá jəla nə kə wíil nyə yí. Nyə á ji wu mimbú mílól nə kúl, ŋkɔondú nda kumə wu.

15 Nywá a yág éne nyə á ŋgə yámb məjúwó nə mpu yé, mə ŋgə wô nda ŋgwəŋ ŋgə wáámb mudá nə mə kə cə nə nyə.

16 Ká, shí í mú kyem múdá, í beeg mpu, minə ŋgwəŋ wēsh ŋkɔondú nyə á ŋgə yámb nə mpu ni.

17 Ŋkɔondú mú jág gwág múdá wəonɔg mpimbə. A mú ka zə kə lúmbali nə bəonɔg bwá mə lúg mpwon buud mə múdád wá, búúd bwá ŋgə baagulə isá Zembí nyə á ci ná í bág yí, bwá ŋgə bwiing lán mə Yésus wá.

18 A mú ka kə tōw shɛ á mənɔd.

13

Biin á mənɔ

1 Nə ndeé, mə mú dúg gúl biin ŋgə bád wú mənɔ, biin ni njúl nə məlaag wúm, mílúú zəngbá. Məlaag wúm mənɔ məsə na, laag dēsh nə *túm íci; mìná mə *bwaasúlə mpu mə njúl nyə cilyá mílúú.

2 Biin mə á dúg jəonɔg í á ŋgə bɛɛla ŋkweny, məcwəd mə njúl nyə nda məcwəd mə gúl shísha nyaan-nyaan cúdú bwá də jów nə *ours yí, mpu í njúl nyə nda zh-wambánkwun. Ŋkɔondú mú zə yə nyə mpífə nyé, nə jiya íci jé nə yáag-yáag íjwúga. ³ Wúl lúú í á bə nyə nə váál fəŋ á nə nyə é yə. Nə ndeé, fəŋ nyəonɔg mú bále yál. Buud ɔ shí ndon bēsh bwá mú ŋgə jág káam, bwá mú ŋgə bɛ biin jəonɔg kúl í á ŋgə kə yí. ⁴ Bwá á ka kúd ŋkɔondú məmpwoombá shí, nyə muud nyə á yə biin ŋkul nyé yé, bwá mú námə ŋgə kúd biin məmpwoombá shí ŋgə ságusə nyə ná: «Zə jí nda biin ga yé, zə jí nə ŋkul lúmbali dóómb nə nyə yé?»

5 Biin mú yéyow mpu shú ná a ŋgəg nə lás məbil-ŋkandí, ŋgə lás bwaasúlə mpu; a mú yéyow ŋkúl nə a sáag sóólágú yé tân onkwoond məwúm mənɔ nə óbá.

6 A mú tééd lásúlə nə Zembí bwaasúlə mpu, lás nə jínə dé bwaasúlə mpu, lás nə kúl

12:7 Dan 10.13; Yúd 9 12:9 20.2; Mət 3.1; Iza 14.12; 27.1; Luk 10.18; Yuá 12.31 12:10 4.11; 11.15 **múúd ontaandé:** Zhb 1.9-11; Zak 3.1 12:11 6.9; Mat 16.25 **Mwá Ncwəmbɛ:** 5.6; 1Yn 2.14; 5.4 12:12 18.20 12:14 mimbú mílól nə kúl: 11.2 12:17 6.9; 11.7; 13.7; Dan 7.21 13:1 mənɔ: Dan 7.3 **biin:** 11.7; 13.11-17; 16.10; 17.3, 7-13; 19.20; Dan 7.3-8, 21, 25 13:2 2Te 2.9 13:3 17.8 13:4 Sôm 89.7 13:5 Dan 7.25; 11.36 **42 onkwoond:** 11.2

á ða ji yí bwaasúlə mpu, tɔɔ buud bwə njúl jon dí wá, a lás námə nə bwo bwaasúlə mpu.

⁷ Bwə mú yə nyə zhií ná a lúmbúlig nə minjəkəkê mi búúd, a ntɔ bwo. Bwə á yə námə nyə nkul ná a sáág misóólágú myé íbɛɛnd byêsh dí, nə íkúl byêsh dí, nə mákál mêsh dí, nə ílwoŋ byêsh dí.

⁸ Buud ɔ shí bêsh mínə má áshígé cilya kálaad á cug dí ja Zembî nyə a fwɔ shí nə gwów yí, bwə bá kúd biin ni mampwoombú shí; kálaad á cug wɔɔŋgú ji kálaad mə Mwâ Ncwəmbɛ bwə á cígə yé.

⁹ Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág!

¹⁰ Muud yêsh í á bə cɛɛlá nə a bá biil kwám yé, a biil kwám. Nyɔɔŋg í á bə nə a bá gwúyɔw nə kafwele yé, a gwúyɔw. Sâ jɔɔŋg wə jí ná minjəkəkê mi búúd mí jəlá nə bul bə nə jisów, bwə bii búgə məbwə məbá.

Biin á shí

¹¹ Ná ndɛé, mə mú námə dúg gúl biin ngə cúwo wú shí. Jâŋ í á bə nə məlaag məbá mə njúl nda məlaag mə mwâ ncwəmbɛ; í á ngə lás nda nkɔəndú.

¹² Jâŋ biin mú námə zə lwóya nkúl nyêsh biin áshúshwóógú í á bə nə ndí yí, biin jɔɔŋg ngə dúg. A mú sá ná, shí nə buud ɔ shí bwə kúdúg biin áshúshwóógú yáág-yáág fəŋ í á yál yí mampwoombú shí.

¹³ Biin ni mú ngə sá məma *máshimbá váál á nə a jəw kuda í shulə wú jon dí buud bwə ngə dúg.

¹⁴ A mú ngə shiig buud ɔ shí nə məma máshimbá nyə á yéyɔw zhií ná a ngəg nə sá, biin áshúshwóógú ngə dúg yí. A mú ci nə buud ɔ shí ná bwə sáág vuguli mə biin í á cugə nə fəŋ kafwele yí.

¹⁵ Bwə mú yə nyə zhií ná a sáág nə vuguli biin í kúwog shú ná í lásúg, í sáág nə bwə gwúg buud bêsh bwə ákúdé gwo mampwoombú shí wá.

¹⁶ A mú sá ná buud bwə wíyág məyigyé nkí mbwə məncwúmúd nkí mpwóómbúd, buud bêsh, tɔɔ ozhizhe ɔ búúd tɔɔ fwámé búúd, tɔɔ mimbúbúwá tɔɔ mikúkúm

myêsh, tɔɔ ofálí tɔɔ məlwaa mêsh, ná bêsh bwə wíyág məyigyé.

¹⁷ Muud yêsh mə bá kú wíya məyigyé mɔɔŋg yé nyə é bə, ci a kú kusə sâ, ci a kú námə kusha tɔɔ sâ. Məyigyé mɔɔŋg mə á ngə bə, gúl ja í bə jínə mə biin áshúshwóógú, gúl ja nɔmbɔ á jínə dɔɔŋg.

¹⁸ Na mə jii fɛg. Muud ji nə ikəŋ wə jí nə nkul bála nɔmbɔ mə biin jɔɔŋg, nəcé nɔmbɔ wɔɔŋgú jisə məyigyé mə jínə lú múúd. Nɔmbɔ wɔɔŋg wə mítəd mísaman nə məwúm mésaman nə ísaman.

14

Mwâ ncwəmbɛ bəŋŋ buud bwə á wú míkwmúd wá

¹ Mə mú sə nyiŋgə kənd mísh, mə mú dúg Mwâ Ncwəmbɛ tál lúú mbəŋ bwə ða jəw ná Siyôn yíid, bəŋŋ buud otóshin təd nə məwúm mánə nə ónə. Buud bɔɔŋg bwə á bə nə jínə mə Mwâ Ncwəmbɛ nə dé mə Sóŋgú yé cilya mpwóómbúd.

² Mə mú gwág kál ngə wú gwəw, í ngə shwag nda məjúwó mə mpəŋ, í ngə saal nda nkél mpú áyíyáág; kál dɔɔŋg í á ngə gwíig nda íbínzhá ná buud bwə ngə bwam.

³ Bwə á ngə sey ngwa ágúgwáan bwə tál mpwóómbú caŋgád, mikuwó mí ísâ mínə nə ocúmbá buud bwə njúl. Kú nə ngwál múúd nyə á bə nə nkul jíig ngwa wɔɔŋgú, námə nji buud otóshin təd nə məwúm mánə nə ónə bwə á zhu shí wá, bɔɔŋg Zembî nyə a jəna təŋ shú ná bwə wúg míkwmúd wá.

⁴ Báá bwə áshígé bwele lweegushi ícug nə nyá budá, bwə á ða ji óncwíyê. Bwə ða ngə bɛ Mwâ Ncwəmbɛ kúl jêsh á ká yí. Zembî nyə a féesh bwo mpódúgá buud, a jəna təŋ shú ná bwə wúg míkwmúd. Nyə a sá ntó shú ná bwə bág bá Mwâ Ncwəmbɛ təŋ nda mpumə ashúshwóógú bwə ða kənd koogú shú mə Zembî yí.

⁵ Bwə áshígé bwele bəny mímpu myán bwiŋg ijə, bwə á bə ntəg kú nə tɔɔ sá á jumúg.

Jwów á məzhúgúlâ

13:7 12.17 13:8 3.5 *Mwâ Ncwəmbɛ*: 5.6 13:10 14.12; Zhe 15.2; 43.11; Luk 8.15 13:11 Mat 7.15 13:13 16.14; 20.8 13:15 14.9, 11; 15.2; 16.2; 19.20; 20.4; Iza 44.5; Dan 3.5 13:17 13.18; 15.2 14:1 22.4 *mbəŋ bwə ða jəw ná Siyôn*: Iza 4.5; Zhu 3.5 *buud otóshin təd nə məwúm mánə nə ónə*: 3.12; 7.3-4 14:2 1.15; 15.2; 19.6; Eze 1.24-25 14:3 4.4, 6 *ngwa ágúgwáan*: 5.9 14:4 Yuá 10.4-5 14:5 Iza 53.9; Sof 3.12-13 14:6 Mat 24.14

⁶ Mə mú nyingə dúg ɲgwól *éngəles ɲgá jéel tâm jon. Nyə á bə nə Jɔjɔ Kéel á kandugə kandugə ná a bwíɲgug buud ɔ shí, ilwon byêsh, nə ibeend byêsh, nə mákâl mêsh, nə ikûl byêsh.

⁷ Nyə á ɲgə ci gwów-gwôw ná: «Gwóǝǝgá Zembî, yéǝǝ ɲə gúǝǝ nácé fwála lú séǝǝyé mílǝǝsú má wóǝǝs. Kúdǝǝǝǝ ɲə mǝǝǝpwoombá shí, ɲə wə ɲə a sá gwów nə shí, a sá mǝǝ ɲə mǝǝncwun!»

⁸ ɲgwól éngəles, éngəles ábɛɛ mú ɲgə bɛ ashúshwóógú a ɲgə ci ná: «Babilon má bwíl, ɲgwála í á dǝ jwɔɔ ni í má bwíl, ɲgwála í á nywíl ikúl byêsh nə jaŋga nda bwé dǝ nywíl búúd nə mǝlwəǝ ná, í má bwíl.»

⁹ ɲgwól éngəles, éngəles aléel mú námá ɲgə jéel tâm jon a ɲgə ci gwów-gwôw ná: «Múúd mə ká kúd biin bá vǝǝǝli jé mpwoombá shí, a wíya máyǝǝǝyé mǝǝ ɲkí mpwóómbád, ɲkí mbwád,

¹⁰ Zembî mə bá námá ɲgulal múúd wǝǝǝǝǝ mpimbə jé nda bwé dǝ ɲgulal múúd mǝlwəǝ ná. A bá yə ɲə gwo nyádí bálá mpimbə dí, kú cweel nə gúl sâ. Muud wǝǝǝǝ mə bá bwəma nə cwúnd kúl kuda nə fidə í ɲgə gwǝ yí. A bá bwəma nə cwúnd jǝǝǝǝǝ, mǝǝǝǝǝǝǝ mí wéǝǝǝles nə Mwâ Ncwəmbɛ bwé ɲgə dúg.

¹¹ Buud bwé ɲgə kúd biin mpwoombá shí, kúd námá vǝǝǝli jé mpwoombá shí, bwé wíya námá máyǝǝǝyé má jíná dé wá, yíle kuda í ɲgə sá bwo cwúnd yí í bá ɲgə bád kandugə á kandugə. Bwé bá yóǝla, nə mwásé nə bulú, kú nə wogá.»

¹² Í bá jǝǝ ja jǝǝǝǝ nə mǝǝǝǝǝǝǝ mí búúd mí mpúǝǝ jísǝw, bá buud bwé ɲgə baagulə isâ Zembî nyə á ci ná í bág yí, bwé ɲgə *búgula Yésus wá.

¹³ Mə mú gwág kál ɲgə ci jon dí ná: «Cilág sâ má zé jaaw wo ga: Tééd kíkídíga, buud bwé é ɲgə yə bwé ɲjúl buud ɔ Cwám̄ba wá, báá bwé má jəla. Haaw, mə ɲkǝǝǝǝ Shíshim, mə ɲgə magulə ná bwé má jəla, bwé má yǝwala nə iséy byán, nácé misóǝǝǝǝǝ myán mí ɲgə bɛ bwo.»

Bwá bá saag shí mishwun

¹⁴ Mə músə nyingə kənd mísh, mə mú dúg ɲkúdú áfufumá, muud ɲjúl ɲkúdú wǝǝǝǝ dí, a ɲgə bɛǝla nə Mwân mə múúd. Nyə á bə nə *tǝm gúǝǝ lúúd, í ɲjúl síyá nə or, a mbíd ɲǝwá bááǝǝ bwé dǝ saag *blé nə ndí yí mbwád.

¹⁵ ɲgwól *éngəles mú cúwo wú *Mpáánzə Zembî a ɲgə kǝm gwów-gwôw ɲgə ci nə muud nyə á bə a ɲjúl ɲkúdú yé ná: «ɲwag bááǝǝ mǝsaag dwô wo sááǝǝǝ shí, nácé fwála lú mǝsaag má wóǝǝs, idǝw í mú mǝǝǝǝy.»

¹⁶ Muud nyə á bə a ɲjúl ɲkúdú yé mú ɲwa bááǝǝ mǝsaag dé saag shí.

¹⁷ ɲgwól éngəles mú cúwo wú Mpáánzə Zembî nyísə jon dí yí; nyə á bə námə nə bááǝǝ mǝsaag í ɲjúl ɲǝwá.

¹⁸ ɲgwól éngəles mú wú álatâr dǝ; nyân nyə á bə nə ɲkul mə jwú nə kuda. A mú lás gwów-gwôw ci nə nyǝǝǝǝ nyə á bə nə ɲǝwá bááǝǝ mǝsaag yé ná: «ɲwag bááǝǝ mǝsaag dwô, wo kág shí, kə ɲgə sám̄b ikaŋ í *vǝnyə ɲgə sɛɛǝǝ, í má shǝn tǝ.»

¹⁹ Engəles mú ntǝǝ ɲwa bááǝǝ mǝsaag dé. A mú kə shí, kə ɲgə sám̄b ikaŋ í vǝnyə ná ndɛé, kə dǝ shwu mǝma fadǝga dí, kúl mpimbə má Zembî í é nyâm byo yí.

²⁰ Fadǝga jǝǝǝǝ í á bə, wo fwo wú ɲgwála kə bugád. Bwé á ka kə nyâm byo wu. Í á ka bə, bwé ɲgə nyâm ntǝni, mǝcií má mú dǝ júǝ ná júǝ júǝ júǝ, má sá mǝma shwumb. Shwumb ɲi í á bád ná ndɛé kə wóǝs cé mpu kabalı, í á ɲgə wô ná ndɛé kə jee wóǝs ókilomáda mitəd mílǝǝǝ*.

15

Okwaag-jumə zangbá wâ məzhúgúlâ

¹ Mə mú dúg dúlúǝǝ *shimbá í má nyingə wóǝs jonǝd. Í á mpu bə ázəǝǝ-dúǝ, sá á káámúǝ. Í á bə, wéǝǝǝles zangbá bwé mbíd okwaag-jumə zangbá wâ məzhúgúlâ, bǝǝǝǝ Zembî má bá casulə nyadálə yé nə ndí wá.

² Mə mú dúg gúl sá ɲjúl nda mǝma mǝn, í ɲgə faan námə nda yèn, í ɲgə bə fulá nə

14:7 Sôm 146.6 14:8 17.2; 18.2 14:9 13.15 14:10 15.7; 16.1, 19; 19.20; Mət 19.24; Sôm 11.6; Zhe 25.15; Eze 38.22; Mat 25.41 14:11 19.3; Iza 34.10 14:12 13.10 14:13 1.3; 16.15; 19.9; 20.6; 22.7, 14; Heb 4.9-10 14:14 Dan 7.3-14; Mat 13.39-40; 17.5; 24.30; Mis 1.9 14:14 1.7, 13 14:19 19.15; Iza 63.1-6 * 14:20 Cilyá á yág wúśə ná «osutâd tóóshin nə mitəd míśaman». 15:1 4.5; 15.7; 16.1; 17.1; 21.9 15:2 4.6; 5.8; 13.15, 18; 14.2

kuda. Mə mú dág íí, buud bwé á bæ ná, ñkul nyáñ í á ntɔ biin í ntɔ vɛguli jé ntɔ námé tâñ í ñgá bwəma nə jíná dé wá, mə mú dág búúd bɔɔŋg bwé tál məma m̄ñ m̄ɔŋgád, bwé mbíd íb̄ñzhá Zembî nyə á yə bwo yí.

³ Bwé á ñgə shil ñgwa mə Moyîz sóol məsáal mə Zembî, ñgwa wúsá námé ñgwa mə Mwâ Ncwəmbɛ yí. Bwé á ñgə ci ñgwa wɔɔŋg dí ná: Yé Cwámba wúsú Zembî á ñkul nyêsh, misóólágú myô mîsə mi ázəgá-dúg, mi á káámúg.

Məzhíí wó dɔ kyey má mäsə otátálí, mäsə məzhíí m̄ obúbálé, yé Njwû ñgá jwú nə ikúl í cúgə *Oyúden yé.

⁴ Yé Cwámba, zə jì nə ñkul sá múdágú nə nyə afúndáyé jíná dwô,

nyə ayáyé dwo gúmá yé.

Njì wo wá jì Zembî;

ikúl byêsh í bá zə,

zə kúd wo mampwoombá shí,

nəcə wóó sámbúlə wó dɔ cígal mílású yí í á má nyín.

⁵ Mə músə nyiŋgə kənd mísh, mə mú dág Mpáánzə mə juw jɔŋ dí, í njúl banda í dɔ lwó nə Zembî jisə búúd bé dí yí.

⁶ Wəéŋgəles zəŋgbá bwé mú wú cínəŋg cwû, wəéŋgəles bwé á bæ ná bwé zə jág jugushi shí nə okwaag-jumə zəŋgbá wá. Mimbwéédí myáñ mí á bæ leedyá nə fwámé lɛ* njúl ñkí jág fumə, ñkí ñkəñawa; bwé á bæ bwé mə fif mífwanğə mí or míkugud.

⁷ Mikuwó mí ísâ mínɔ míni, gúl í mú yə wəéŋgəles zəŋgbá óni ikwôw zəŋgbá. Ikwôw byɔɔŋg í njúl síyá nə or, í njúl lwándúlá nə mpimbə mə Zembî nə cwóó, Zembî ñgə cɔgə kandugə kandugə yé.

⁸ Yíle í mú bídugi *Mpáánzə Zembî nə ñkáá; nə ndéé, kú nə muud mə bé nə ñkul nyíi Mpáánzə té ní wêsh, kə wóós ja wəéŋgəles zəŋgbá bwé bá shín ntáma shí nə okwaag-jumə zəŋgbá yí.

16

Ikwôw zəŋgbá

15:3 4.11 15:3 16.5-6; 19.2; 22.12; Mbá 32.4; Sôm 145.17 ñgwa: MmN 15.1; Sôm 111.2; 139.14 15:4 14.7; Sôm 86.9; 98.2-3; Iza 2.2-3; Zhe 10.6-7 15:5 11.19; MmN 40.34; Mis 7.44 15:6 1.13; Dan 10.5 * 15:6 lɛ: Jisə dúl váál káándá ájujaambəwô, nə lalúla kus. 15:7 4.6; 14.10; 16.1 15:8 MmN 40.34-35; Iza 6.4; Eze 44.4 16:1 15.1; Sôm 69.25; Iza 66.6; Zhe 10.25 16:2 13.15; MmN 9.10 16:3 8.8; MmN 7.17-21; Sôm 78.44 16:6 17.6; 18.24; 19.2; Mbá 32.43; Sôm 79.3, 10; Mat 23.35, 37 16:7 15.3 16:9 9.20-21; 16.11, 21 16:10 13.1-2 Yídúgú: MmN 10.21-22; Iza 8.22

¹ Mə mú gwág dúl kál í ñgá zhu *Mpáánzə Zembî, í ñgá ci nə *wəéŋgəles zəŋgbá nə ñkulú ná: «Kəgá nə ikwôw zəŋgbá bísə nə mpimbə mə Zembî íni, bí kág shwu shí nyêsh».

² Ñgəles ashúshwóógú mú kə nə jé kwôw kə shwu shí. Buud bwé á bæ nə məyügyé mə biin, bwé á ñgə kúd vɛguli jé mampwoombá shí wá, dúlágá váál mbíya cey-cey ígúságó í mú shwiy bwo nyúúlúd.

³ Ñgəles ábɛɛ mú kə nə jé kwôw kə shwu m̄ñ. Məjúwó mə m̄ñ mə mú bæ mácií mácií nda bwé ámə gwú múúd cínəŋg, ocúdu bêsh bwé ñgə cɔgə m̄ñ wá bwé mú shín yə.

⁴ Ñgəles aléel mú kə nə jé kwôw kə shwu míŋgwəɔ nə mánɔwɔŋud, myêsh mí mú bæ mácií mácií.

⁵ Mə mú gwág *éŋgəles mə jwú nə məncúwó yé mə ci nə Zembî ná:

Wo wá jì bálɛ bæ Zembî, wo Zembî jisə yé, wo nyɔɔŋg wo á bwey bæ yé;

wo jì títálí nə váál wó mə cígal mílású ni.

⁶ Nəcə bwé á gwú minɔkɛŋkɛ mí búúd myô nə *buud ɔ mícúndá bwô, sâ jɔɔŋg wá wó mə sá ná bwé ñgúlug mácií yí.

Sóólágú wɔɔŋg í kwagá nə bwo.

⁷ Mə mú gwág dúl kál í ñgá zhu *alatâr dí, í ñgá ci ná: «Haaw! Yé Cwámba wúsú Zembî á ñkul nyêsh, sémbyé wó dɔ sámb búúd mílású yí wúsə búbálé nə tátálí.»

⁸ Ñgəles ányina mú kə nə jé kwôw kə shwu jwówúd. Jwów mú lág ñkul nə í jígalág buud nə kuda jé.

⁹ Yáág yáág gúñ kuda mú jígal bwo. Bwé mú ñgə lás nə Zembî bwaas bwaas mpu, nyə muud mə jwú nə okwaag-jumə óni yé, bwé yida ban nə bwé acéndé kuú njɔɔnd yə Zembî gúmá.

¹⁰ Ñgəles atána mú kə nə jé kwôw kə shwu *caəŋgó mə biin dí. Yídúgú í mú shwiy nyádí faan dí nə ñkwed, məcey mə mú bii búúd váál á nə muud ñgə kwagulə jùm.

¹¹ Bwé mú ñgə lás nə Zembî á gwôw *bwaasúlə mpu nəcə məcey nə məfəñ bwé

á bə nə ndí má. Nji, bwé nda bíd bów-bôw mísóólúgá myáŋ.

12 Engəles ásamana mú kə nə jé kwôw kə shwu məma ɲgwəʒ bwé jów nə Ifrât yí. ɲgwəʒ í mú yísh shú ná micî myâ kóómb jwôw í də cúwo yí mí bág bə nə zhií.

13 Mə mú dúg bów-bôw míshíshim mílól mí mə wóós íí, wúga wú ɲkəəndú mpu dí, wúga wú biin mpu dí, wúga wú múúd micúndá á ibəmb mpu dí. Bów-bôw míshíshim myəəŋg mí á bə námə nda mikwón.

14 Jísə míshíshim mí mójamb mí ɲgə sá isâ í ntɔ búúd ɲkul yí. Mí də kə micî myâ shí ga nyêsh dí, kə də sɛɛŋg bwo shú ná bwé bág sá lúmbáíí məma jwów bwé də jôw ná jwów mə Zembí á ɲkul nyêsh yí.

15 Cwáməba ɲgə ci ná: «Dugí, mə bá zə nda júwâl. Muud ɲgə ji ɲkasâ a ɲgə baagələ mimbwéédí myé ná a kú bá kyey shush-wáás ɲwa shwôn yé, nywáá mə jəla.»

16 Mishíshim míni mí mú sɛɛŋg micî kúl bwé də jôw heburê dí ná Armagədôn yí.

17 Engəles ázəŋgbá mú kə nə jé kwôw kə shwu ɲgúlád. Dúl kál í mú wú caəŋgə mə Zembí dí zə cúwo Mpráanzə Zembí, í mú ci ná: «Í mə bə.»

18 Minjəs mí mú dagəwa, məjuŋə gwíg, ɲkél mpú ké saal, shí jág ntaŋusa váál í afwóyé bwəle ntaŋusa té búúd bwé á ji shí ga dí yí.

19 Məma ɲgwəla ánaní mú bóóg mənəkəw məlól. Ikúl ishús miŋgwəla myáŋ mí mú bwíl. Zembí mú kənd mísh məma ɲgwəla á *Babilən, a mú yə ɲgwəla wəəŋgú kwôw nə mpimbə jé í ó də musəla nda məlwəg.

20 Í mú ka zə bə, məŋkwamə mēsh shîn wɛɛnz, mimbəŋ myēsh shîn jímb.

21 Yáág-yáág mətálumu mə mú ɲgə wú joŋ dí ɲgə zə kadəwa buud nyúúlád, búgú mətálumu ɲgwúd jee jilə okílo məwúm mənə. Buud bwé mú yida *lás nə Zembí bwaasələ mpu nəcé kwaag-jumə á mətálumu ni nyə á nyaan ntɔ mínji.

17

Babilən mə bá bwəma nə intúgáí

1 Nə ndéé, *wəéŋgəles zəŋgbá bwé á bə nə ikwôw zəŋgbá wá, ɲgwúd a cínəŋg mú zə ci nə mə ná: «Záá, mə zəg lwó wo intúgáí í bá bií mbyóóŋg múdá í á mə kwambələ jiya mpədúgá mishwū ni yí.

2 Nyədí wə micî myâ shí mí á wusə mənyúul jaŋga dí yé; buud ɔ shí bwé á fudə nə jaŋga dé nda bwé də fudə nə məlwəg ná.»

3 Engəles éne mú kə nə *jím jám nyúl shí a shwéeshád. Mə mú dúg ɲgwól múdá ɲjúl gúl biin dí, biin í ɲjúl títií nda kəʒ. Biin ni í á bə nə mínə mə *bwaasələ mpu cilyá nyúul nyēsh, nyə nə milúú zəŋgbá nə məlaag wúm.

4 Mudá wəəŋgú mimbwéédí myé mí á bə, míl tí nda məcií, míl tí nda kəʒ. Nyə á bə nə misəŋgá nə ɔŋkaaw bwé ɲjúl síyá nə ɔr, nə ijimé í mákwóógú, bóólúgá síyá nə kwóógú álal-kus bwé də jôw ná pərlə yí. Nyə á bə nə bálá mbwəd, í ɲjúl námə síyá nə ɔr, í ɲjúl lwándúlá nə nyéé á lwaagəwo lwaagəwo isâ í jaŋga dé.

5 Dúl jínə lú *ndímba í á bə nyə cilyá mp-wóómbúd ná:

«*Babilən anání, budá ɔ jaŋga nyəəŋgú wáŋ, nyəəŋgú á dana dana isâ yâ shí ndon.»

6 Mə mú dúg múdá wəəŋg nə fud nda fud məlwəg. Í á bə nyə fud ná nyə á ɲgul məcií mə mīŋkəŋkə mí búúd nə məcií mə búúd bwé á gwúyəw nəcé Yésus wá.

Mə a jag bul káam ja mə á dúg nyə yí.

7 Engəles mú ci nə mə ná: «Wo káam jí na? Mə é bágələ wo ndímba mə múdá éne, tə ndímba mə biin í ɲgə ɲkəny nyə ni, biin jí nə milúú zəŋgbá nə məlaag wúm ni.

8 «Biin wó amə dúg ni í á shí bə, í cúgé ná. Í bá bád wú bí ncímə dí kə kúl í bá kə jɛɛ yí. Nə ndéé, buud ɔ shí bwé bá káam ja bwé bá nyiŋgə dúg biin ni yí, bwé bá káam nəcé í á shí bə, í cúgé ná, ɲji í bá nyiŋgə nyîn. Buud ɔ shí bwé bá káam óni, í bá bə bəəŋg mínə mə cúgé micilyá kálad dí wá; nəcé tééd námə ja Zembí nyə a fwə shí nə gwów yí, mínə mə bwey bə micilyá kálad á cəg dí.

16:12 Iza 11.15; 44.27; 46.11 16:13 12.3; 13.1-2; MmN 8.2; Sôm 78.45 16:14 11.17; 13.13-14; 19.20; Mat 24.24; 2Te 2.9 **lúmbáíí**: 19.11-21 16:15 3.3, 18 16:17 16.1; Iza 66.6 16:18 4.5; 6.12-13 16:19 14.10; 18.2 16:21 11.19; 16.9 17:1 Zhe 51.13 17:2 14.8; 17.18; 18.3; Zhe 51.7; Nah 3.4 17:3 biin: 13.1-2 17:4 18.3, 16; Zhe 51.7; Eze 28.13 17:5 Zhe 2.20; Ozé 1.2 17:6 16.6 17:7 13.1-2 17:8 13.3 **kálad**: 3.5 17:9 13.18

⁹ «Í jii wa ná muud wámáálóg isâ nê fúg. Milúú zangbá wó dúg míni, jísê mimbáñ zangbá kúl múdá éne má kə ji yí; jísê námá micí zangbá.

¹⁰ Micí zangbá myəəng dí, mítóon mí cúgé ná micí, ηgwúð wusə, ηgwúð í afwóyé zə. Ja wāñ í bá zə yí, í bá zə ji nji fúfwálá cíg-cíg.

¹¹ Biin í á fwo bæ, í cúgé ná nyiñgə bæ ni, gwáméfwó jísê cî á mwəəmb. Bónññ micí zangbá wə búśá; a ηgə námə kə kúl á kə jəξ yí.

¹² Məlaag wúm wo ámə dúg máni məsə micí wúm. Myāñ mí afwóyé ná bæ nə məfaan má íjwúga; nji, bónññ biin bwá é jwú nji wəla ηgwúð.

¹³ Micí myəəng myēsh mísə nə tédúgá ηgwúð, ná mí yə biin mpífə nyāñ nə ηkul íjwúga nyāñ.

¹⁴ Myēsh mí é lúmbəli nə Mwā Ncwəmbə, nji Mwā Ncwəmbə nyə e cú bwo. Nəcə nywáá jisə Cwámába míl micwámába myēsh mí ηgə gwəξ yí, Cí í jwú nə micí myēsh yí. Bónññ buud nyə á má jəw wá, bwá wə bwá bá cú micí myəəng. Nəcə nyə a féesh buud nyə á jəw wá, búśə nyə wəabúgúlág.»

¹⁵ Eñgəles mú nyiñgə ci nə mə ná: «Mishwú wo ámə dúg mbyóóñg múdá má kwambəle jiya mpédúgá míni, jísə ikúl, nə məñkúmbə mə búúð, nə ilwoñ, nə məkál.

¹⁶ Məlaag wúm wo ámə dúg máni bónññ biin bwá bá fəm mbyóóñg múdá, bwá déég nyə isâ byé byēsh, a lúg shushwáás, bwá bá céég də nyə ifúndá ná ndéé jígal nyə kudad.

¹⁷ Bwá bá sá ntó nəcə Zembí nyə a wá bwo nji yéesh ηgwúð lúúð, nji ná bwá sáág sá nyə Zembí ηgə jii yí; ná bēsh bwá tówúg cúnj ná bwá yə biin icí byāñ, a báləñgí nə dí ná ndéé kə wóós ja isâ Zembí nyə á ci yí í bá bwəma yí.

¹⁸ «Ná ndéé, mudá wo ámə dúg éne, nyə wə ηgwála ánúní í ηgə jwú nə micí myā shí ga myēsh yí.»

18

Babilon má bwíl

¹ Ja má má shín dúg mbyóóñg múdá ni yí, mə mú dúg ηgwól *éngəles ηgə shulə wú gwôw nə yáág-yáág ηkúl íjwúga. Milwanə myé mí mú kwan shí nyésh ná ηgəñ.

² A mú kím gwów-gwôw ná:

*Babilon má bwíl,
ηgwála í á də jwəξ ni í má bwíl.

Í músə jiya májamb.

Í músə, mimbii mí íbów-bôw í míshíshim myēsh kə ji cínəng,
mimbii mí íbów-bôw í ínúnú í áðədanā byēsh kə ji cínəng*.

³ Í músə ntó nəcə ikúl í cúgé *Oyúðen yí byēsh

í á nyiñgəla jañga déð

nda bwá də nyiñgəla íñguləga dí ná†.

Micí myā shí mí á wusə mənyúul jañga dí nə nyə,

buud bwá á də kusha kúm shí ndon wá,
bwá á bíg nə yáág-yáág təom yé áşə mísh.

⁴ Mə mú gwág dúl kəl má ci jonj dí ná:

Buud bām, wúgá ηgwála níid,

bí bág kú nyíi *mísəm myéd,

ókwaag-jumə bwá jálá nə bii nyə wá

bwá á bá námá bii bí.

⁵ Nəcə mísəm myé mí má bəgəwo mákú məkú kə wóós jonj dí,

Zembí má kənd mísh ólíñgí bēsh wá ηgwála níid.

⁶ Ságá nyə nda nyə á ηgə sá bóól ná.

Sā nyə á jugəshi muud nə ndí ja ηgwúð yí,
jugəshigá nyə nə gwo ija íbá.

Bálá nyə á ηgulal buud nə ndí ja ηgwúð yí,

bí ηgulal nyə nə gwo ija íbá.

⁷ Bímbí nyə á də bəgəwa nə isâ í gúmə byé nə təom yé áşə mísh yí,

təlágá nyə cwúnd dí bímbí dəəng,

bí jil nyə məntágəla dí bímbí dəəng.

Nəcə a ηgə ci na lámád ná: «Mə njul caañgəd nda wúl cí múdá,

mə cugé kúsə, mə abálé bwelə bæ nə shwiy.»

⁸ Nda á ηgə tédəga ntó ná, okwaag-jumə Zembí nyə á bwey kwəməsa nyə wá

bwá bá zə káda nyə jwôw ηgwúð. Í bá bæ:

17:12 Dan 7.7, 24 **17:14** 19.16, 19; Mbá 10.17; Sôm 136.3; Dan 2.47; 1Tm 6.15 **17:15** 17.1 **17:16** 17.2; 18.8; Ləv 21.9; Eze 23.29; Ozè 2.5 **17:17** 17.13 **18:1** Iza 13; 47; Eze 27 **18:2** 14.8; 16.19; Iza 13.20-22; 21.9; 34.11, 14; Zhe 50.39-40; 51.8 * **18:2** Míl micilyá mí ayág mí ηgə ci ná «mimbii mí íbów-bôw í ínúnú myēsh kə ji cínəng, mimbii mí íbów-bôw í ócúdí í áðədanā kə ji cínəng. **18:3** 17.2; 18.11-19; Iza 23.8; Eze 27.22-23, 33 † **18:3** Ntó má kə ná jañga dé í á má gwífla ikúl í cúgé Oyúðen yí. **18:4** Iza 48.20; Zhe 51.45; 2Kr 6.17 **18:5** Mət 18.20 **18:6** Sôm 137.8; Zhe 50.29 **18:7** Iza 47.8-9 **18:8** 17.16

nə shwiy, nə məcey mə shwiy, nə zha;
kuda ka bá cumbal jígal nyə.
Nəcə Zembî Cwamba, muud mə sám̄b nya
milású yé jisə ŋkácid.

⁹ Micî myâ shí myêsh bánón̄ bwə á wusə
mənyúul jaŋga dí nə tɔɔm ásɔ̄ mísh dí myá,
mí bá jii máyâ, mí bí məbwə bəd dí# shú déd
ja bwə bá dúg yíle í ŋgə kə gwów nə a ŋgə jígə
yí.

¹⁰ Bwə bá fúndə ná bwə ashíshé kúl á jí
cwúnd dí yí, bwə də tɔw shwóg-shwóg ka də
ci ná:
Ŋkwéε, ŋkú məma ŋgwəla á Babilon e!
Ŋkú ŋgwəla íŋkácid ga e!
Sémbyé mílúsú wô í mə shîn námá nji wəla
ŋgwúdu!

¹¹ Buud bwə də kusha kúm shí ndon wá
ŋgə jii nyə nda bwə də jii mbimbə ná, nəcé
kú ná nə muud mə kúsə zhwog kúm búśə nə
ndí yí.

¹² Zhwog kúm dɔɔŋg dúśə, nə or, nə
kwóógú bwə də lúlə *mwaanê nə ndí yí, nə
ijimá í məkwóógú, nə kwóógú álal-kus bwə
dú jɔw nə pɛrlə yí, nə fwámé lɛ̄š, nə mikáándə
mí atítî nda məcií, nə káándə nyanǵá bwə
dú jɔw nə suwá yí, nə myá otítî nda kɔ̄ɔ,
nə məváál mə ílî məsh mə anywa məcud,
nə isâ bwə də sá nə mimban̄ mi zhwóg yí,
nə byɔɔŋg bwə cáág nə jɔjɔ ílî, nə fwámé
ŋkwánz, nə dúl váál ŋkwánz námá yí, nə dúl
váál kwóógú álal-kus yí.

¹³ Kúm dɔɔŋg dúśə námá: nə fuláwa
məwúde bwə jɔw nə sinamôn yé, nə mól
máwúde mə anywa fwə, nə olabínda, nə
mól məkúl mə líí bwə də jɔw nə *mîr má,
nə dúl váál áshub ánywa məcud, nə məlwəg,
nə məwúde, nə miŋgug, nə *blé, nə iwoo
í anúnî, nə itɔw, nə ikabulí, nə omətúwa
íkabulí í də julə yí, nə mikwám, nə icug í
búúd*.

¹⁴ Jɔjɔ isâ lám wô í á də cɛel yí í músə wo cé
jɔŋ.

Nə tɔɔm ásɔ̄ mísh, nə isâ í áŋkəŋkənwâ, í mə
wú wo məbwəd.
Byêsh íni, muud nyə abále ná nyiŋgə kwey
byo.

¹⁵ Buud bwə á kusha kúm dɔɔŋgú bíg nə
dwo wá bwə bá fúndə ná bwə ashíshé kúl á
jí cwúnd dí yí, bwə bá tɔw shwóg-shwóg ka
ŋgə jii nyə nda bwə də jii mbimbə ná.

¹⁶ Bwə bá ŋgə ci ná:
Ŋkwéε, ŋkú məma ŋgwəla á Babilon e!
Ŋgwəla ni í á də bə nə fwámé lɛ̄!
Mikáándə myé mí á də bə, míl tí nda məcií,
míl tí nda kɔ̄ɔ.
Ŋgwəla ni í á də bə nə or nə ijimá í
məkwóógú,
nə məkwóógú mə álal-kus bwə də jɔw nə
pɛrlə yí!

¹⁷ Bímbí lú kúm dɔɔŋg dɛsh wá mə jímb nji
wəla ŋgwúdu ga?

Nə omása bwə jwú nə ititíma wá, nə buud
bwə jáánd ititíma byɔɔŋg dí wá, nə odɔgələ-
shwəŋgə bwə júle ítitíma wá, nə buud bɛsh
bwə ŋgə bə nə mənywa m̄ŋ wá, bɛsh bwə á
də gwaa tɔw,

¹⁸ də dúg yíle məjígə mə ŋgwəla, bwə ka də
kîm ná: «Wáyé ŋgwəla í á bwele bə nda jɔ-jɔ
ŋgwəla ga yí?»

¹⁹ Bwə á ka də shwu mifumbyá mílúúd, bwə
ŋgə jii, bwə ŋgə tədəwa, bwə ŋgə jii nda bwə
də jii mbimbə ná, bwə ŋgə kîm oŋkwimbyé ó
shwiy ná:

Ŋkwéε, ŋkú məma ŋgwəla á Babilon ey!
Ŋgwəla í á sá nə buud búśə nə ititíma m̄ŋ wá
bɛsh bwə bígúg nə kúm dé yí!

Wá ó mə bándə lúg cwúnd nji wəla ŋgwúdu ga?

²⁰ O yé búúd bí jɔŋ dí wá, gwágúgá
məshusug nə ŋgwəla ni ciimúlə!

Tɔɔ bí miŋkɛŋkɛ mi búúd, nə *buud ɔ lwámá,
nə bí *buud ɔ mícúndə, gwágúgá
námə məshusug.

Nəcə, ja Zembî mə sám̄b Babilon lésú yé tətəlí
ni, a mə kunda bî.

²¹ Ná ndeé, gúl ŋkácid éŋgəles mú ŋkêny
dúl məma kwóógú†, a mú wáŋgələ wusə
dwo m̄ŋ nə ŋkulú, nyə ná:

Ntáni wá sə mə bá wáŋgələ wusə Babilon yé,
nə ŋkulú,
məma ŋgwəla ni í ábúle ná nyiŋgə bwele
nyîn.

²² Nə məkál mə íbínzhá,

18:9 Eze 26.16-17; 27.30-35 † **18:9** Tədəwa. **18:12** Eze 27.12-24 § **18:12 lɛ̄:** Jisə dúl váál káándə ájujaambawô,
nə lalálə kus. * **18:13** Də kusha ícug í búúd nda kúm. **18:15** Iza 47.15; Eze 27.36 **18:16** 17.4 **18:18** Eze 27.28-34
18:20 12.12; Zhe 51.48 **18:21** Zhe 51.63-64 † **18:21** Kwóógú dɔɔŋg í njúl nda məkwóógú bwə á də kwaag ifwán
cínɔŋg yág má. **18:22** Iza 16.10; 24.8; Eze 26.13

nə məkəl mə óseye isusa
 nə məkəl mə ílúlwón í ábulya məkəl,
 nə məkəl mə mícwôn íf,
 ηgwúd nə ηgwúd í abále ná gwíig wódí.
 Təə muud mə sá gúl séy məbwé yé,
 təə ncíndé nə bwé ηgə kwaag ifwán í ábúlé ná
 námá bə.
 23 Í bá bə, kú ná nə təə ηngúηgəη ná lám̄ba
 dúsə ηjidá,
 kú ná gwáduga təə məshusug m̄a ná
 ncwámá bá sás bwé ηgə kúnəw béya.
 Í bá bə ntó nəcé okusha ə kúm bwô wá bwé
 á bul bə,
 wo á shiig ikúl í cúgé Oyúden yí byēsh
 nə misólúgá mí jamb wo á də sá myá.
 24 Wo wá jí nə mpwene shwiy
 mə búúd ə mícúndé nə miηkēηkē mi búúd,
 təə bóólúgá bēsh bwé á cíguləw məcún shí
 nyēsh dí wá.

19

Mingwa mi gúmá jonəd

1 Ja ísá íni í mé shîn yí, mə mú gwág nda
 kúdə zhwog buud bwé ηgə kîm jon dí, bwé
 ηgə ci ná:
 *Alelúya! Zembî wúsú wá mə də cug búúd,
 milwané nə mpífə bísə Zembî wúsú isá byé,
 2 nəcé á də cígal mílúsú tútəlí ná jəlá.
 A mə sámb lésú mə məma mbyóóηg múdá
 í á ηgə ntáma shí nə jaηga yí,
 a mə kunda ósól ə məsáal bē,
 a mə yá nə mbyóóηg múdá í á gwú bwo yí.
 3 Bwé mú ci ja ábeē ná:
 Alelúya! Yíle jé í ηgə kə gwəw
 kandugə á kandugə.
 4 Ocúmbá buud məwúm məbá nə ónə
 bənəη mikuwó mí ísá mínə bwé mú kúd
 mámpwoombú shí, yə Zembî muud njúl
 caaηgéd yé gúmá, bwé ηgə ci ná: «Amēn!
 *Alelúya!»

Zaη bá má Mwâ Ncwəmbə

5 Dúl kál í mú wú *caaηgə mə Zembî ná:
 Bì bēsh osól ə məsáal ó Zembî wúsú,
 bí ηgə gwəqə nyə wá,

ozhizhe ə búúd nə fwámé búúd, ságúsəgá
 nyə.

6 Mə músə gwág dúl kál nda kúdə zhwog
 buud bwé ηgə kîm, nda məjúwó mə mpəη
 mə ηgə shwo, nda məma ηkél mpú ηgə saal;
 kál dəəηg í á ηgə ci ná:
 Alelúya! Zembî Cwám̄ba, Zembî á ηkul nyēsh
 mə ηwa ijwūga byé.

7 Sá gwágúgá məshusug, sá kəəs, sá yə nyə
 gúmá,
 nəcé zaη bá mə Mwâ Ncwəmbə í zə s̄y,
 mudá á zə bá yé mə shîn kwəməsa.

8 Bwé mə yə nyə káándə í njúl fwámé lē*
 í ηgə fumə məfumə mə áηkəηkənwā.
 Fwámé lē wəəηg wá misólúgá myá tútəlí
 míηkēηkē mi búúd mí á ηgə sá myá.

9 Eηgəles mú ci nə mə ná: «Ciləg ná: Buud
 bwé mə jówəw nə bwé zəg də dína bā mə
 Mwâ Ncwəmbə wá, báá bwé mə jəla.» A
 mú nyiηgə ci ná: «Obúbálé ó íciyá ó Zembî wá
 óni.»

10 Ja á mə ci nə mə ntáni yí, mə mú wusə
 nyúúl nyádí shí məkuú mbúbudí né mə yə
 nyə gúmá. Nyə ntəg nə mə ná: «Mbô! Kú
 bæeg sá ntáni! Mə jí muud gwoəηg wán nə
 shé ηgə sēy séy ηgwūd, binəη omínyəηə bwô
 bwé ηgə bwiηg lán mə Yésus wá. Yidagá yə
 Zembî gúmá! Obúbálé shé ηgə bwiηg shú
 mə Yésus wá bwé ηgə zhu s̄a nyáméfwó nyə
 a ci yíid.»

Nda Krîst mə bá nyiηgə zə ná

11 Mə mú dág jon né bagə, wo dág kabalı
 áfufumə, muud njúl gwo gwəw; bwé dágə
 jəw múúd wəəηg ná Abúgə nə Afwámé. Nyə
 wá mə də cígal mílúsú ótútəlí d̄i, də námá
 lúmbəli dósomb ótútəlí d̄i.

12 A jí nə mísh mə ηgə lwenya nda
 miηgwiile, a mbíd ncúlyá mitúm mí íci lúúd.
 Jínə dé dúsə cilyá váál múúd shús cúgé nə
 ηkul lə yí, ηji nyáméfwó.

13 Kúúd á jí nə ndí nyúúl dí yí jísə nə məcií
 ná lwob. Jínə dé wá Ciyá mə Zembî.

14 Misámbá mí dósomb mísə jon dí myá mí
 á ηgə bə nyə, bēsh bwé njúl íkabalı í áfufumə

18:23 Iza 23.8; 47.12; Zhe 7.34 18:24 16.6; Iza 26.21; Zhe 51.49; Eze 24.7-8 19:1 4.11 19:2 15.3; 16.6; 22.12;
 Mbá 32.43; Sôm 79.10 19:3 Yíle: 14.11; Iza 34.10 19:4 4.4, 6; 5.7; Sôm 106.48 19:5 11.18; Sôm 22.25; 115.13;
 134.1; 135.1 19:6 11.17; 14.2; Sôm 47.5-9; 96.7-10; Zak 14.9 19:7 21.2 19:8 6.11 * 19:8 lē: Jisə dúl váál
 káándə ájujaambwô, nə lalúla kus. 19:9 14.12; Iza 25.6; Mat 22.2; Luk 14.15-16 Obúbálé ó íciyá: 21.5; 22.6 19:10
 6.9; 22.8-9 19:11 4.1; 19.2; Sôm 72.1-14; 98.9; Iza 11.4; Eze 1.1-3; Mis 7.56 19:12 1.14-15; 2.17 19:13 Iza 63.1-6
 19:13 Yuá 1.1 19:14 6.2-8, 11

dî, bwé mbid mimbwéedí mí fwámé lê, a njúl ñkí fumə, fúbán ná fwə-fwə.

¹⁵ Nyə á bə nə wál-wál kafwɛɛ í ñgə cúwo nyə mpu dí ná a zə cugal íkúl í cúgɛ *Oyúden yí. A bá fála byo nə ñkúd, a nyâm bwo nda bwé də nyâm ísâ faduga dí ná, lwóle ná mpimbə mə Zembî Ankul-nyêsh í mə bul yáág.

¹⁶ A ji nə cilyá nyádí kúúd dí nə nyádí jwu dí ná:

Cí í jwú nə micî myêsh yí,
Cwámba míl micwámba myêsh mí ñgə gwəwə
yí.

¹⁷ Mə mú dág ñgwól *éngəles tál jwówúd tátalí. A mú kím gwów-gwóww ci nə inunú byêsh yá gwów ná: Zəgá! Sɛɛngyagá bi zəg məma dína mə Zembî dî,

¹⁸ zə də. Bi mə zə də míshwun mí micî, nə míshwun mí ójwú-buud nə ozimbî wá gwów-gwóww, nə míshwun mí íkabulí nə buud bwé ñgə kyey nə byo wá, buud bêsh, tə ofalí tə mikwám, tə ozhizhe ə búúd tə fwámé búúd.

¹⁹ Mə mú dág biin bánññ micî myâ shí nə misámbá mí dómb myáñ bwé mə sɛɛngya ná bwé zə lúmbali nə Muud njúl kabulí áfufumə dí yé bánññ bé ózimbî.

²⁰ Bwé mú ntâg bii biin, bii námə *múúd micúndá á ibəmb, nyə muud nyə á də shiig buud nə məma *məshimbá nyə á də sá mísh mə biin dí yí. Buud nyə á də shiig wá bwé wə bwé á də magulə nə bwé wág bwo məyigyé mə biin, bwé də kúd vugali jé məmpwoombú shí wá. Bwé mú wusə biin bá *muud micúndá á ibəmb cwoogú kuda dí mikuwó, kuda nə fidə í ñgə bəmb.

²¹ Kafwɛɛ í á ñgə cúwo muud kabulí áfufumə mpud yí, í mú gwú bóslágá bêsh. Inunú byêsh í mú də míshwun myáñ ná ndéé jilə.

20

Ijwúga tâñ mimbú tósshin

19:15 1.16; 2.26-27; 11.17; 14.14-20; Zhe 25.30-31 **19:16** 17.14 **19:17** Eze 39.4-5, 17-19 **19:18** 13.16 **19:19** 17.12-14; Sôm 2.2; Eze 38.2-9, 14-16; Zak 14.2 **19:20** 13.1-2, 13, 15 **fidə**: 14.10; 20.10, 14; 21.8; Iza 30.33 **20:1** 10.1; 18.1 **bíncímə**: 9.1 **20:2** 12.3, 9 **20:4** 6.9; 13.15; Dan 7.9, 22; Luk 22.30; 1Kr 6.2 **20:6** 1.6; 2.11 **20:8** 13.14; Zho 11.4; Eze 38.2, 10-12 * **20:8 Gəg nə Magəg**: Ntáni wə múúd micúndá Ezekyel nyə a jəw buud bwé ñgə lúmbali nə kúl mə Zembî wá yé. Wo ji nə ñkul dág gwo Eze 38 nə 39 dî. **20:9** 1lñ 2; 20j 1.10, 12; Sôm 78.68; Eze 38.22; 39.6

¹ Ja ísâ íni í mə shîn bə ntáni yí, mə mú dág ñgwól *éngəles ñgə shulə wú gwóww a mbíd juwuga bí ncímə nə məma kwoolú ñkwánz.

² A mú maməsə bii ñkəondú éne, nywá a yág jísə Njwú məjamb yé wəəngá, nyə *Sátan, a mú wóolə nyə mənəkəda; a bá ji mənəkəda məəng dí mimbú tósshin.

³ A mú wusə nyə bí ncímə dí ná ndéé a fad mpumbé, wá məyigyé ñguñud. Nyə á fad ñkəondú éne ntáni ná a jíg kú ná nyiñgə ñgə shiig íkúl í cúgɛ *Oyúden yí, kə wóos ja mímbú tósshin mí bá shîn yí. Ja mímbú myəəng mí bá shîn yí, í bá jii ná bwé bídág nyə fúfwálá.

⁴ Mə mú dág ícaangá, buud bwé mú zə ji ícaangá byəəngúd. Zembî mú yə bwo ñkul ná bwé ñgəg nə sámb míləsú. Mə mú námə dág *míshíshim mí búúd bwé á cígəw məcúñ wá. Bwé á cígəw məcúñ nəcé bwé á wá cəg ján ñgələ bwaagulə lán mə Yésus dî, nə ñgələ bwiing Miləsú mí Zembî wá; bəəng bwé áshigé kúd tə biin tə vugali jé məmpwoombú shí wá, bwé áshigé wíya məyigyé ñkí mpwóombúd ñkí mbwəd wá. Buud bəəng bwé mú gwúm ná ndéé bánññ *Kríst bwé mú bə nə ijwúga tâñ mimbú tósshin.

⁵ Mílágá mímbimbə mí áshigé fwo gwúm té mímbú tósshin mí áshigé fwo shîn yí. Buud bwé á gwúm bánññ Yésus zə bə nə ijwúga tâñ mimbú tósshin wá, gwúmúlə áshúshwóogú wəni.

⁶ Buud bwé gwúm gwúmúlə áshúshwóogú wá bwé mə jəla, báá básə minkəñkə mí búúd. Shwi y ábɛɛ í ábulé ná kúnnya nə bwo, bánññ Kríst bwé bá yida bə nə ijwúga tâñ mimbú tósshin.

⁷ Ja mímbú tósshin mí bá shîn yí, bwé bá yíl Sátan mímbwugud,

⁸ a mú bá cúwo tón kə ñgə shiig íkúl í cúgɛ Oyúden yí mákug mə shí mánñ dî, ntó ji ná Gəg nə Magəg*; kə ñgə shiig bwo ná ndéé bwé mú sɛɛngya ñkí bulya nda shɛ nyísə mñ yí, ná bwé sá dómb.

⁹ Bwá á ka mpyáánz shí nyêsh, bwá lyɛ ɲgwála Zembî mæ céel yí, kúl bag dé dúsé yí, lyɛ wə ná kyesh. Nji, kuda í á wu jon dí zə cumbal jígal bwo.

¹⁰ Nə ndeé Njwû məjamb nyə á ɲgə shiig bwo yé mú wusəw cwoogú kuda nə fidə dí, kúl biin bá *muud micúndá á ibəmb búsé yí. Kuda í bá tâl bwo cwúnd dí kandəgə á kandəgə.

Sémbyé milású aməzhúgúlâ

¹¹ Mə músə ka dág məma *caəngə áfufumə, muud njúl cínəng. Shí nə gwów í mú wəenzh wú múúd wəəng míshád, í jímb kú ná nyiŋgə bə.

¹² Mə mú dág búúd bwá á yə wá, tə ozhizhe ə búúd, tə fwámé búúd, bwá tál otátəlí mpwóombú caəngəd. Okálaad bwé músə bényəw. Mpúsə búni, bwá mú nyiŋgə bəny ɲgwólúgá ishús, nyān njúl kálaad á cəg. Zembî mú ɲgə sámb buud bwá á yə wá milású, ɲgə bɛ misóólúgú myáŋ.

¹³ Bəəng búúd bwá á yə mán wá, mán mú nyiŋg bwo, shwiy nə baŋ mínjím í mú námə nyiŋg bán. Zembî mú ɲgə sámb muud yêsh milású, ɲgə bɛ misóólúgú myé.

¹⁴ Bwá mú wusə shwiy nə baŋ mínjím bí kudad: shwiy ábeé wə wusəwúlə bí kuda dí.

¹⁵ Muud yêsh jíná í á bə kú nyîn kálaad á cəg dí yé nyə á wusəw bí kudad.

21

Gwów ágúgwáan nə shí ágúgwáan

¹ Nə ndeé, mə á ka dág gwów ágúgwáan nə shí ágúgwáan. Gwów áshúshwóógú nə shí ashúshwóógú í á shí jímb, tə mán, mə kú ná nyiŋgə bə.

² Mə mú dág Yurúsəlem ágúgwáan, ɲkɛɲkɛ ɲgwála ɲgə shulə wú gwów wə Zembî. Í á bə í mé shîn cwə nyúul nda mudá mə kwísha nə a ká béya yé.

³ Mə mú gwág dúl kál í ɲgə wú *caəngə mə Zembî dí, í ɲgə ci nə ɲkulú ná: «Zembî bənəŋ buud banda dán wəga. Zembî mə zə

ji búúd dí, buud bwé músə bə búúd bé, nyə ntəg Zembî wān.

⁴ A bá cind bwo məzhwíle mēsh, bwá ábúlé ná bwéle də yə, bwá kú ná bwéle də sá máshwiy, kú ná bwéle jug nə məcəy. Isá í acwúlú í á mé cə.»

⁵ Muud nyə á bə a njúl caəngəd yé mú ci ná: «Wo mə dág hí? Mə ɲgə sá isá byêsh ogúgwáan.» Nyə námə ná: «Cilág isá ini, nəcə iciyá byām bísə í abúgúlág, bísə obúbálé.»

⁶ A mú námə ci nə mə ná: «Í mə bə! Mə ji Alúfa, mə Oméga*. Mə ji Mətéédúlé, mə Məshíné. Muud ɲgə gwág shwáásúlə minú yé, mə e yə nyə məjúwó mə ncwun á cəg, a ɲgul mwo ashwâ.

⁷ Muud yêsh mə bá ntə yé, dé kəw mə bá yə nyə wáni, mə ka námə bá bə Zembî yé, nyə bə mwān waamə.

⁸ Buud bwé júlə mányúul fúndə cúwálí wá bān hí, nə buud bwé á mə yəw búgúlálə Yésus wá, nə bəəng bwé á mə sá icəg ɲkí dana mísh mə Zembî dí wá, nə ogwúl ə búúd hí, nə buud ó jaŋga, nə buud ó ncidə, nə buud bwé ɲgə yə ozembî wá yadúg gúmə wá, nə minjínjǝǝ, búni bēsh bwé bá shúgala nji bí kuda nə fidə dí, shwiy ábeé wáni.»

Yurúsəlem ágúgwáan

⁹ Nə ndeé, wəəngəles zəngbá bwé á bə bwé mbíd ikwəw zəngbá lwándúlá nə okwaag-jumə zəngbá wá məzhúgúlá wá, ɲgwól á cínəngú mú zə lás nə mə ná: «Zaá, mə zəg lwágulə wo mudá mə zə béya yé, mudá mə Mwā Ncwəmbə.»

¹⁰ A mú kə nə *jím jām wúl məma mbán dí gwów. A mú lwágulə mə Yurúsəlem, ɲkɛɲkɛ ɲgwála ɲgə shulə wú gwów wə Zembî.

¹¹ Í á bə nə milwané mí Zembî, í ó də lwenya nda jǝǝ kwóógú bwé də jǝw nə zhāspə yí, zhāspə wəəng njúl wo tâl ká wo ɲgə dág ká, námə nda yèn kristāl.

¹² Yurúsəlem wəəng nyə á bə nə məma gwaa-gwaa mányunəg mə mə lyɛ íkómb

20:10 19.20 **20:11** 5.7; 6.14; 21.1; Sôm 114.3, 7; Mat 24.35; 2Pr 3.10 **20:12** 3.5; 22.12; Dan 7.9-10 **20:12** MmN 32.32 **20:14** 20.10; 1Kr 15.26 **shwiy ábeé:** 2.11 **20:15** 3.5 **21:1** 21.5; Iza 65.17; 2Pr 3.13 **21:2** 3.12; 19.7; 21.9-22.5; 22.17; Iza 52.1; Mat 22.2; Gal 4.26; Heb 11.16; 12.22 **21:3** 7.15; Ləv 26.12; Eze 37.26-28; Zak 2.9; 2Kr 6.16 **21:4** 7.17; Iza 26.19; 35.10 **21:5** 5.7; 21.1; Iza 43.19; 2Kr 5.17 **obúbálé:** 19.9 **21:6** 1.8; 7.17; 22.1; Iza 55.1; Zak 14.8; Yuá 7.37 * **21:6** Ikaŋgá íbá ini bísə, nə kaŋgá áshúshwóógú nə aməzhúgúlá yá kál lú garék. **21:7** 2Sa 7.14; Eze 11.20 **21:8** 2.11; 19.20; 21.27 **21:9** Iza 54.1-17 **21:9** 15.1 **21:10** 17.3; Eze 40.2; Mat 4.8 **21:11** 21.18, 23; Iza 60.1-3, 19; Eze 43.2 **21:12** 7.5-8; Mət 35.22-26; MmN 28.21; Eze 48.30-35

byêsh ná kesh, mænyuŋg mæŋgû nà mimpumbé wûm nà mímbá, nà wæŋgales wûm nà óbá bwé njúl ísándálé. Míná má á bə námá mícilyá cínŋg mimpumbéd, míná má íbænd wûm nà íbá yá bwán ó *Izærýêl.

13 Mimpumbé wûm nà mímbá myæŋg mí á bə, kóómb jwôw í ða cúwo yí mimpumbé mílól, *mánwúm má jwôw† mimpumbé mílól, *mákól má jwôw‡ mimpumbé mílól, kóómb í ða jímə yí mimpumbé mílól.

14 Bwá á fwə mænyuŋg mæ ŋgwála wæŋgú nà mæváal má mákwóógú wûm nà mábá, bwá mú cilə *búúd ɔ lwámá ó Mwá Ncwəmbə míná máŋ məkwoógú mæŋgúd, búúd ɔ lwámá bwá á bə wûm nà óbá wá.

15 Eŋgales nyə á ŋə lésha nə mə yé nyə á bə nə máda né a zé yigula ŋgwála nə mimpumbé, nə mænyuŋg; máda wæŋg nyə á bə síyá nə or.

16 Ŋgwála í á bə ikóómb byêsh ná jəlá, mægwaə nə mæbwugúlu mēsh cé ŋgwúd. Eŋgales mú ŋgə yigula ŋgwála nə máda; a mú kwey ná nə mægwaə, nə mæbwugúlu, nə cé kələ gwôw, byêsh í á bə cé ŋgwúd, *osutâdŠ otóóshin wûm nə óbá.

17 A mú námá yigula mányuŋg mæ ŋgwála, a kwey ná mäsə kələ gwôw okudé* təd nə mæwûm mánə nə ónə, ŋgələ yigula nda búúd bwé ða yigula ísá né.

18 Bwá á mɛ mænyuŋg mæŋgû nə məkwoógú bwé ða jôw ná Zhâspə má, bwé lwə ŋgwála nə fwámé or áfafaanə, a dúgə ŋkənwə nda fwámé yēn.

19 Bwá á ŋgə wá məkwoógú mæváal mēsh mífwəyá myá nyuŋg ŋgwála dí ná í bəg ŋkí nywa dúg. Bwá á sá ná, fwəyá áshúshwóógú dí, bwé wá kwóógú bwé ða jôw ná Zhâspə yí; ábēé dí, bwé wá dæŋg bwé ða jôw ná safír yí; aléél dí, bwé wá dæŋg bwé ða jôw ná kalusedwân yí; ányina dí, bwé wá emerôd.

20 Bwá á wá dæŋg bwé jôw ná sardwân yí átána dí, konalín ásamuna dí, kri-zolít ázanjbád, beríl ámwomb dí, topâz

áyibuúd, krizopərâs áwúmúd, yasêt áwûm nə ŋgwúdud, ametistə mú kə shúgula áwûm nə bēé dí.

21 Minjuwəg myá mimpumbé wûm nə mímbá mí á bə síyá nə kwóógú álal-kus bwé ða jôw ná pērlə yí, nda mpumbé, nda pērlə. Bwá á kwaag njwónə ánúní á ŋgwála nə fwámé or, or wæŋg njúl, wo tál ká wo ŋgə dúg ká, nda yēn.

22 Mə a shígé dúg təə *Mpáánzə Zembí ŋgwála wæŋg wēsh dí. Zembí Cwámə á ŋkul nyēsh bá *Kříst wé búś tãŋ Mpáánzə á ŋgwála wæŋg.

23 Ŋgwála wæŋg í áŋgə nə jì jwôw, kú jì ŋkwoond; milwané mí Zembí wé mí ŋgə kwan wə, Mwá Ncwəmbə jisə mæəs í ŋgə kwan ŋgwála wæŋg yí.

24 Ikúl ishús í bá ða cugə nyédí mánkənyad, micí myá shí mí bá zə ða tæm wán cínŋg.

25 Mimpumbé myé mí ábúlé bwelə ða feed, nəcə ibulú í ábúlé ná ða bə ŋgwála wæŋgúd.

26 Bwá bá zə ða nti tæm nə mílwané myá ikúl ishús cínŋg.

27 Sâ jí ŋkí dana mísh má Zembí dí yí í ábúlé bwelə kə cínŋg, tæm bə múúd nyə a má wusə nyúúl ísá í ádadana dí nə íjə dí yé. Buud bwá bá kə cínŋgú nji bæŋg míná máŋ mäsə cilyá kálad á cug mæ Mwá Ncwəmbə dí wá.

22

1 Nə ndeé, *éŋgales éne mú lwó mæ ŋgwəp mājúwó má cug, í njúl ná ŋkál-ŋkál nda yēn kristâl; ŋgwəp wæŋg í ŋgə zhu *caŋgə má Zembí bá Mwá Ncwəmbə dí,

2 í ŋgə wô tām ŋgwála, líí cug í tál mánciindyé má ŋgwəp məbá mēsh dí. Líí jæŋgú í ða bə nə mpumá ŋkwoond yēsh á mbû, buud ða mwáag mpúmá cínŋgú ija wûm nə íbá ŋkúmba mbû. Íkáá byé í ða lwag ikúl í cúgə *Oyúden yí.

3 Sá í ábúlé ná nyiŋgə bwəma nə mælweemyá ŋgwála wæŋgúd. Caŋgə má

† 21:13 *məncwúm má jwôw*: Í ká ná Nord; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ó íciyá dí. ‡ 21:13 *mákól má jwôw*: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ó íciyá dí. 21:14 Heb 11.10; Ifz 2.20 21:15 11.1; Eze 40.3

21:16 Eze 48.16-17 § 21:16 *satâd*: jisə kúná-kúnə omáda mitəd mimbá. * 21:17 *kudé*: Jisə kúná-kúnə kúl máda. 21:18 21.11; Iza 54.11-12; Eze 28.13 21:22 11.17 21:23 22.5; Iza 60.1-2, 19-20; 24.23 21:24 Sôm 68.30; Iza 60.3 21:25 Iza 60.11 21:27 21.8; 22.15; Iza 35.8; 52.1; Eze 44.9; 1Kr 6.9-10; 2Pr 3.13 *kálad á cug*: 3.5 22:1 21.6; Eze 47.1-12 22:2 21.21 *Líí*: 2.7 22:3 7.15; Zhe 3.17

Zembî bá Mwâ Ncwambe í bá bæ wu. Osóol ó mäsáal ó Zembî bwé bá sá Zembî íséy.

⁴ Bwé bá dúg mpwóombá nyé, bwé bæ námá nè jíná dé cilyá mämpwoombúd.

⁵ Bulú í ábúle ná ðu yínd wu. Buud bwé ábúle ná ðu jii mánkenya wu, kú námá jii málámba, næcé Zembî Cwámba mæ bá ðu kwan bwo. Bwé bá bæ nè ijwûga kandugæ á kandugæ.

Yésus wál bá nyiŋgæ zæ

⁶ Engæles mú ci nè mæ ná: «Íciyá íga bísæ í abúgúlág, bísæ obúbálé. Cwámba, Zembî má jwú nè *mishíshim mi *búúd ò mícúndé yé, nyæ á nti mæ ná, mæ *éngæles yé mæ zág lwágulæ ósóol ò mäsáal bé sá í wál bá zæ sîy yí.»

⁷ Yésus má ci ná: «Dugí, mæ wál bá nyiŋgæ zæ. Muud mæ báágúlá íciyá kálaad éga ŋgé cúndæ yé, nywáá má jæla.»

⁸ Mæ Yuánes wá má á gwág isâ íni, mæ wá mæ a dúg byo. Ja mæ á gwág mæ dúg byo yí, mæ á wusæ nyúul mbúmbudî éngæles nyæ á ŋgæ lwó mæ byo yé dí shí mækuú, né mæ yæ nyæ gúmá.

⁹ Nyæ ntâg nè mæ ná: «Mbô! Kú bæeg sá ntúni! Mæ jii muud gwoŋg wún ná shé ŋgæ sêy séy ŋgwúd, nè mæ nè binóŋ omínyŋê bwô búúd ò mícúndé, nè buud bwé ŋgé baagulæ iciyá í kálaad éga wá. Yidagú yæ Zembî gúmá!»

¹⁰ A mú nyiŋgæ ci nè mæ ná: «Wo kú shweel íciyá kálaad éga ŋgé cúndæ yí, næcé isâ byœŋg í wál zæ sîy.

¹¹ Muud mæ ðu sá ólíŋgî yé, nyíŋgæg ŋgæ sá olíŋgî; nyœŋg músæ nè nyéé mísh má Zembî dí yé, nyíŋgæg bæ nè nyéé. Muud ŋgé sá otátalí yé, nyíŋgæg sá otátalí, nyœŋg jí ŋkêŋkê múúd yé sá ná a nyíŋgæg bæ ŋkêŋkê múúd.»

¹² Yésus mú ci ná: «Dugí, mæ wál bá nyiŋgæ zæ. Mæ zag ntâg nè myána, mæ bá zæ ŋgæ jéna nè buud ŋgæ bæ sóólúgá mæ múúd yêsh.

¹³ Mæ jii Alúfa, mæ Oméga. Mæ jii ashúshwóógú, mæ ámæzhúgúlá. Mæ jii Mætédúlé, mæ Mæshíné.

¹⁴ Buud bwé ŋgé gusa íjud byán wá bwé má jæla, næcé bwé bá bæ nè zhií mæ kúmá líí cug dí, bwé bæ námá nè zhií mæ nyíi mímpumbé mí ŋgwálad.

¹⁵ Ŋgwála dí tóŋn nye mæ bá bæ, nè buud bwé á lweegushi ícug nda ompyê wá, nè buud ó ncidæ, nè buud ó jannga, nè ogwúl ò búúd, nè buud bwé ŋgé yæ ozembî wá yadág gúmá wá, nè muud yêsh mæ céél íjô á ŋgé námá bwiŋg byo yé.

¹⁶ Mæ Yésus mæ a nti éngæles waamá ná a zág bwaagulæ máðð dí ná isâ íni bísæ obúbálé. Mæ jii mbyágá á mpwoŋ buud mæ *Dávid, mæ jii acén-cení má ðu faan kúndá mán yé.»

¹⁷ Ŋkêŋkê Shíshim bá ŋgwœol mæ Mwâ Ncwambe bwé ŋgæ ci ná: «Zaág!» Muud yêsh ŋgé gwág yé cíg nè: «Zaág!» Muud ŋgé gwág shwáásúlæ minú yé zág. Muud mæ jíí májúwó má cug yé, légúg mwo ashwá!

¹⁸ Bí buud ŋgé gwág iciyá kálaad éga ŋgé cúndæ wá, mæ Yuánes, mæ ŋgæ bwaagulæ bí ná, muud mæ kwádúlá gúl ciyá wa yé, Zembî bá námá kwádulæ nyæ okwaag-jumæ kálaad éga ŋgé lwó wá.

¹⁹ Muud mæ ká námá béég gúl sá wa íciyá kálaad éga ŋgé cúndæ dí yé, Zembî bá béég múúd wœŋgú dé kœw læ isâ kálaad éga ŋgé lwó yí, ntó jii ná a nda yæ nyæ ŋkul má dá íbumé í líí á cug, nda yæ nyæ ŋkul mæ nyíi ŋkêŋkê ŋgwálad.

²⁰ Muud ŋgé bwaagulæ ná isâ byœŋg bísæ obúbálé yé ŋgæ ci ná: «Haaw, mæ wál bá nyiŋgæ zæ.» Amen! Yé Cwámba Yésus, zaág!

²¹ Cwámba Yésus ké sá bí bêsh mpaam.